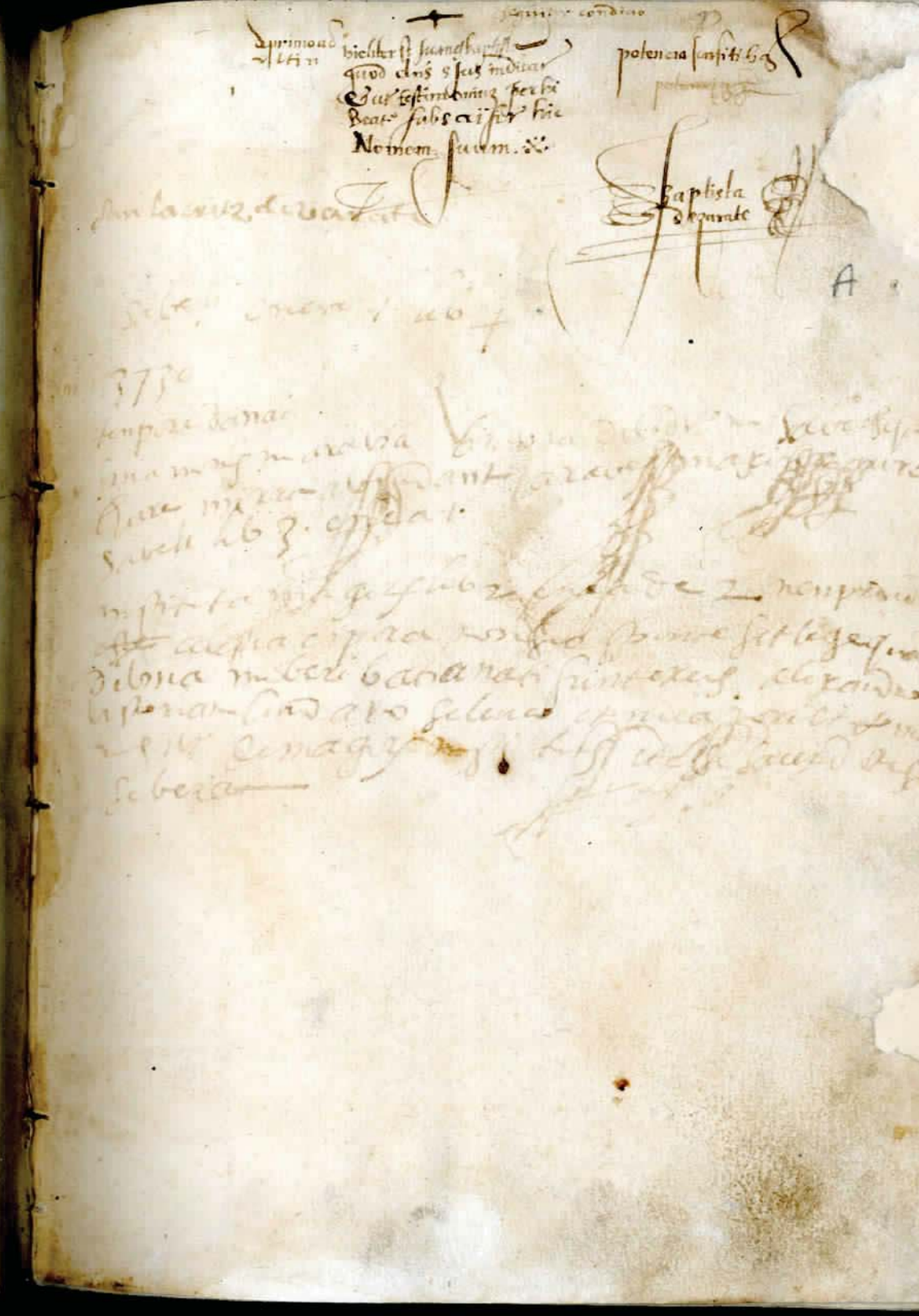

13
D

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

B

Universidad de Deusto
Biblioteca

C

Universidad de Deusto
Biblioteca

Apostolado de la Oración

Dr Zarate

VI 1 tr
52

Sermones quadragesimales fratris Antonii de vercellis de.xii. mirabili bus christiane fidei excellentiis.

Dece colleg de la Compañia de Jesus de Salamanca
1898.

4242

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad venerandum patrem fratrem Ludouicum a turri ordinis minorum obseruantie predicatorem apostolicū frater Ludouicus brognolo eiusdem ordinis professor.

Cū oēs de nobis bñmeriti sint plīmū tñ sup̄ ceteros eis nos debere fateri necesse ē: g nostra etate moribus ⁊ vita seu potius religione pre se tulerunt: quicq̄ monimenta virtutum suarum tanq̄ exemplaria quedam suis posteris reliquerūt. Legimus ꝑsepe que nobis infinita pene librorum copia tradidere legenda nostris diebus impressione munita. Quid enim est q̄ aut studiositati defuerit labori ve pquirentium q̄ nos ad beatam viram ad diuinā contemplationē celestium transmittere non curarint? Redacta nempe videntur ad pristinum ne dicam meliorem statum gimnasia olim tum ignauia: tum forte malicia predecessorum nostrorū pene deleta atq̄ remissa: vbi diuinarū humanarūq̄ rerum noticiam quilibet exhaurire valet. Hinc simplex misticaue theologia demulcet: hinc philosophoꝝ ingenia: oratoruq̄ facundia: ac fere omniuq̄ rethoricorum argumenta soluūtur: quibus quidem studijs annexa est virtus quedam eximia que doctos doctiores facit: pigros ac desidentes excitat ⁊ vigilantes reddit: humiles de stercore erigens: eorundemq̄ institutionibus homines decorat atq̄ illustrat. Hanc inquā occupationeq̄ hominū mentibus illapsam diuinitus fore fatemur. que sola medetur aduersis: iocūdita tem parat: solaq̄ animi ꝑturbatione semota ad celestes illas sedes liberū ascensum parat: ac postremo felicitatem beatitudinemq̄ pollicetur eternam. Accedit ad hoc egregiuq̄ illud ac preclarissimum opus Vēñ. quondā fratris Antonij Vercellēsis. ordinis nostri ac obseruātie singulare decus ⁊ ornamētum ab eodem prestanti ingenio ⁊ doctrina cōfectū: qō de duodecī xp̄iane fidei p̄rogatiuis titulo nūcupari censuit: solerti studio atq̄ diligentia egregium virorum Alexandri Calcedonio ⁊ Bzegorij de Bzegorijs recenti impressione munitum. cuius exemplar sua in me beniuolētia ⁊ charitate examinādum pariter ⁊ castigādum tradidere. Licet vero mihi parum otij nactū sit spūali studio ac sermonibus publicis insistēti. hanc tamē prouinciam ceteris adijcere nō recusaui tam obseruātia quā semp habui ad prefatum Vēñ. patrem apostolicūq̄ virum: cui ut eius apud nos semp in terris frequēs habeat memoria: quem fulgere in celo ipsius opera cūctis fidelibus innotescūt: sperans ⁊ studio querētium necnon ⁊ credētium catholicorum sospitari profuturū: si eisdem lectionibus ⁊ disciplinis vacent quos crozatos habere queso beneficio huiusmodi me fieri participem: quo laboris pariter ⁊ fidelitatis mee pinguiori fenore valeam adipisci comertia. Accipe igitur Venerāde mi pater ac sacraꝝ litteraꝝ cultor: pre clare opus hoc Vēñ. p. tuc trāsmissum: ⁊ gbus prodest auctoritas tua innotescē: p̄dicatoribus precipue ac studiosis hominibus quot inde catholice veritates: ac philosophice ꝑclusiones: quot vtilia documēta: quot deniq̄ vberiores fructus inde excipient quibus omnibus ⁊ alijs omissis deo ⁊ auditoribus grati cuadere poterunt. Tu soluta in me pietate ⁊ clemētia quoslibet adhortari malucris: ut baurire hinc potius manipulos plenos perquirant: q̄ inutilibus cōtētionibus deseruire: eoꝝ precipue q melioza in deteriora sepe interpretari conātur: atq̄ aliorum labori blasphemo ore detrahere. quoꝝ cōsuetudinē Hieronymus arguens. Nihil inquit est taꝝ facile q̄ de aliorum laboribus ac vigilijs disputare. Ea tibi cōueniunt qui in prudētuꝝ virorū numero euasus es vñ religionis nostre cui ⁊ me ⁊ oia que in me esse possunt spūali mancipio dedicaui: Vale. Venetijs anno domini .M.cccc.lxxxi. tertio Idus nouēbris.

Prologus 1

Fratris Antonij de vercellis ordinis minoꝝ de obseruantia. Apostolici viri: ac predicatoris gratissimi. Sermōes quadragesimales de.xij. mirabilibus christiane fidei excellētijs. Incipiunt. Prologus.

Quam sero factū esset. dicit dñs vinee procuratori suo. voca operarios ⁊ redde illis mercedē suam: incipiens a nouissimis vsq̄ ad p̄mos. Math. 20. ca. ⁊ in euangelio occurrētis dñice: que etiaꝝ dñica septuagesime appellat. Quoniaꝝ patres merito venerandi: egregijq̄ diuini verbi preconcs: necnon etiaꝝ generosi atq̄ preclarissimi ciues in xp̄o iesu dilectissimi: pñs euangeliaꝝ seu pñs parabola euangelica moraliter nos instruit atq̄ clarissime nobis insinuat: qualiter vnusquisq̄ debeat in hac vita fideliter operari. atq̄ feruēter se exercere in spiritualibus exercitijs ⁊ operibus virtuosis in vinea dñi sabbaoth. i. in ecclesia militante: ut postmodū cum sero factū fuerit: vz: cū dies mortis nostre tenebroſa aduenerit: vnusq̄sq̄ recipiat in ecclesia triūphante a procuratore patrisfamilias .i. a dño iesu xp̄o: q est filius ecclestis eterni patris: mercedē sui laboris: scilicet denariū diurnū: id est eternaꝝ beatitudinem. eternamq̄ felicitatē: que p denarij roturnitatē significat: hinc est q cū nullum in tercetera maius sacrificiuꝝ deo offerri possit in hac vinea. seu ecclesia militante: q̄ salus aiaꝝ. attestāte morali Brego. qui sup Eze. ait. Nullū omnipotēti deo sacrificiū tale offert: quale est zelus animaꝝ. Ad ctiaꝝ p̄fir. glo. super verba Joh. 2. vz. Zelus domus tue comedit me. di. Nullū opus ⁊ sacrificiū deo preciosius offerri vnq̄ potest salute animaꝝ pro qbus ⁊ ipse filius dei mori dignatus ē. hec glo. Salus vero animarū potissime acquiritur p doctrinā cuangelicam scriptam ⁊ predicatam. dicente Jnno. c̄ de officio Judicis ordi. c. inter cetera. Inter cetera (inqt) que ad salutez spectant ppli xp̄iani: pabulū verbi dei maxime noscitur sibi necessariū: qz sicut corpus materiali: sic anima cibo spūali nutrit: eo q̄ non in solo pane viuit homo: sed er oi verbo qō ꝓcedit ex ore dei. hec ille. Decreui ꝑter hoc oino ⁊ statui zelo charitatis atq̄ salutis animaꝝ motus: postposito oi gaudio meo atq̄ priuato cōmodo (licet non sine maximo atq̄ ingētissimo labore vtriusq̄ hois: ꝑut testis est mihi ipse dñs) gratiaꝝ a domino deoꝝ saluatore nostro iesu xp̄o celitus mihi concessam ⁊ infusam vobis liberaliter cōicare: ⁊ charitatiue impartiri: ne tanto dono ⁊ gratia coram creatore meo ingratꝰ inueniar. Cōicabo igit tibi pplo meo: mihi i veritate singulariter cordialissimo: nouū: mirabile: vtile: delectabile: atq̄ valde salutifeꝝ quadragesimale: dictum ⁊ inclusiue a septuagesima vsq̄ ad dñicam octaue resurrectionis predicans. qō vtiq̄ omniū vestrū mentes mirabiliter illustrabit: atq̄ corda miro diuini amoris igne succēdet ⁊ inflammabit. Cōicabo ⁊ vobis venerādis patribꝰ meis: atq̄ egregijs dei preconibꝰ. p̄ntibus ⁊ futuris. idē quadragesimale in script': in forma debita relinquē do: cuiꝰ erit titulus. Quadragesimale de.xij. mirabilibus excellētijs xp̄iane fidei: ut taꝝ in vita mea. q̄ꝫ post mortē saluti animarū prodesse possit: imitatus in hoc: licet non eodem fine atq̄ respectu Tuliū Ciceronē: q in libro de amicitia sic dicit. Adhibi autem non minori cure est qualis Respublica post mortem meā futura sit: q̄ꝫ qlis hodie sit. h ille. Paucis enim natus est qui se tñ ceteris suę etatis dimissis excogitat. Imitatꝰ etiā sanctū mrez ecclesiaꝝ que vult cōicari debere cū mortuis cum qbus viuentes etiaꝝ cōmunicauimꝰ: ut optime colligi potest in. c. A nobis. c̄ de sen. excō. ⁊ in. c. sacris. c̄ de sepul. Ad cōicandam itaq̄ ex charitate vnicuiq̄ vestꝝ hanc duplicē grāz p̄dicādi vz: ⁊ q̄dragesimale inscriptū ⁊ debita forma relinq̄ndi: tria me ꝑcipue coegerūt seu cogūt ⁊ astrigūt. Prio auctes. Secūdo rōes. Tertō exēpla. Prio dico q ad suscipiendū hunc duplicez ⁊ ingētissimū laborē predicādi scilz ⁊ componēdi: me cogunt ⁊ inducūt auctoritates diuerse tam doctoruq̄ phoꝝ. Et primo auctoritas Ambro. in sermone quē fac̄ sup festo sanctoꝝ Bernasij ⁊ Protothasij: di. In diuinis voluminibꝰ reus scribit qui non studuerit dare gratis: quod ipse gratis a deo accepit. quicqd eni ecclesie dei ꝑfuturꝰ erat subtrahisse arguit: qui nolucrit tradere oibus quod ipse non celandū accepit: hec ille. Cū quo concordat dñs Bonauētura in libello de triplici statu religiosorū: sic ait. Reus furti apud deū censetur: qui

Universidad de Deusto Biblioteca

proximo gratis non impendit: quod a deo gratis accepit:hec ille. Item Hieronymus i pmo plogo biblic.t ponit.2.q.7.c. Scā ait. Sancta gppe rusticitas solum sibi pdest: t quātū ex vite merito edificat ecclesiā xpi: tm nocet si ceteris nō resistat.h ille. Itē Augustinus in epistola ad macedoniū. t ponit.23. q.4.c.debet.ait .Debet homo diligere ,primum sū sicut semetipsum: vt quē potuerit hominē beneficientie latiōe:vel informatiōe doctrine:vel discipline coercitione: inducat ad colendū deū.hec ille. Item Prosper de pe. di.2.c.proinde.ait. Proinde sicut nos proximos nostros diligimus qñ ad bonos moresq; eternā vitā consequendam sicut nobis cox salutē cōsulimus:qñ nos in cox periculis t p ceteris cogitamus:t sicut nobis subueniri optaremus ita eis subuenimus: Aut si facultas defuerit voluntatē subueniēdi tenca9: quapropter carissime satage tota dilectione vt bonū qđ tibi pferri vis:velis t ,primo sp hec ille. Itē pme pe.4. Petrus ait. Unusq; sicut accepit gratiā in alterutrū illam ad ministrantes sicut boni dispensatores multiformis gre dei.hec ille. pbs etiā lib. de repu. ait.O pus est ad virtutes:vt homo qui ē a ial sociale socios faciat amicos in bonis suis q eisdem bonis egent.hec ille.Tulius etiam li. 2.de offi.ait.Cū igit h locus nō habeat dubitationē:qn boies plurimū noibus:t ,pfint t obsint:,ppium hoc statuo esse virtutis:pficiare aios boiuz:t ad vsus suos adiungere atq; adinuicē tueri t auxiliari: Deniq; idē Tuli9 lib.pmo de offi.ait.Scire debemus q̄ in iris gignunt ad vsuz bois creari oia:boies autez boiuz causa fuisse generatos: vt ipsi inter se: alij alijs prodesse possint. In hoc ergo debemus nām ducem seq:etiā cōes vtilitates asserre in mediū.hec ille. Hec igit oēs auctoritates tāq; quadā dei seu spūs sancti facte lingue t voces:me cogunt ad suscipiendū onus tanti laboris:tanteq; difficultatis. ¶ Scōo dico q ad suscipiendū pōdus tāte charitatis me inducunt diverse rōnes t precipue gnq; Quax prima dicit rō assimulationis. Scōa dicit rō electionis. Tertia ratio ordinatiōis. Quarta dicit rō accumulatiōis. Quinta dr rō fructificatōis. ¶ Prima rō me cogēs aut inducens ad suscipiendū h duplex onus tāte charitatis dicit rō assimilatōis. Fundamētū huius rōnis ponit pbs.9.etbicox.Amicabilia q̄ sunt ad alterx veniūt ex amicabilibus q̄ sunt ad seipsum: hec pbs.ps h regula. Nam posito q hic sint duo socij vel amici:si vnus videt alterx aliqua re indigere:certū ē q p di lectionē nālem ei subueniet:aliter eū nō dīi geret:imo si ptrafaceret:q; ageret p̄ dilectionem nālem:mortaliter peccaret: Cum dicat Alexāder de ales in tertia pte sūme i tractatu de legibus.Agens ingt p̄ ius nāe mortaliter peccat.h p̄suppositorcertū est q si nālis t tpalis amicitia h exigit:ergo a fortiori amicitia spūalis:t infusa:que est perfectior t nobilior omni amicitia nāli t acgsita:requirit vt gsq; in necessitatibus:amicis spiritualib9 subueniat:sicut t ipse sibi vellet subveniri. Sed clax est q si ego non intelligerē scripturam:nec haberē modū cōponēdi:ceēna vtiq; contētus q aliquis vestrū t scripturaz mihi explanaret.t insup opus ad lucrificandum animas xpo cōponeret:ergo a fili. Luz hec duo mihi aliqualiter pcessa sint:nō tenebor illa vobiscum cōicare:t volo. hoc eni dīs Matthei.7.precipit vnicuiq; faciendum.di. Quecūq; vultis faciant vobis boies:hec facite illis.t Matthei.22.dicit.Dilige ,primus tuum sicut teipsum.qđ confirmans pbs.8.etbicox.t.2.polli.ait.Amicox nāliter;oia debent esse cōia.t.9.etbicox dicit. Amicus se debet habere ad amicum sicut ad seipsum:qm̄ amicus est alter ego. Et Tulius lib. de amicitia sic dicit.Est aūt amicitia nihil aliud nisi diuinax humanarūq; rex cum benivolentia t charitate consensio. Et cōfirmat ista rō per Dyonisiū.4.c.de di.no.dicentē.Bonum est nāliter suuipsius diffusiuū:ps q: sol ideo ē bonus:q: cōicat lucē suaz.qd si sic est: sequitur q si quis habeat aliquod bonum pro aliquo tpe non sibi sed ,primo necessarium:t nō cōmunicat cū agnoscat:agendo p̄ nām peccat. Er qua rōne ps q ego nequaq; vos diligerem si bonū qđ in me est vobis cōicare nollem. Ideo non leuiter forte peccant interdux predicatores qui nimia forte ambitionis cupiditate ducti:opa predicabilia cōicare nolūt vt non ,ppter dei bonorem sed ,ppter mundi gloriam appareant pmi in officio. Nec m super volunt ,ppter labons impatientiaz aliquid fructuosum componere. Certe tales sic cupidi cōtra salutem proximox t caritatem: nūq; deo placere possunt:etiā si mundo placere videantur.dicit Grego.47.di.c.bonorum.Bonorum inquit auctori aliter placere non valemus nisi cupiditatē a nobis que radix est oium malorux funditus abscidamus. hec ille. Et Leo epus.47.di.c.vix.ait. Vix catholicū t precipue dīi sacerdotes sicut nullo errore implicari:ita nulla vnq; oportet cupiditate violari:dicēte scriptura. Post concupiscentias tuas nō eas. Mens eni potentie anida nec abstinere nouit a vetitis: nec gaudere concessis:nec pictati adhibere ,sensum. hec ille. ¶ Scōa rō me inducens ad hoc on9 suscipiendū dicit rō electionis . Fundamētū rōnis ponit pbs.3.thopicox dicens.Maius bonū semp est eligibilius minori bono t plura bona paucioribus bonis nāliter sunt preeligenda:patet hec regula. Nam si preponat in electiōe alicui vas plenū vino debili t acetoso:t vas plenū malvatico:clax est q̄ peliget vas plenū malvatico tāq; maius bonux h p̄suppositorcertū est q bonū cōe t multox est maius bono p̄uato t singlari: dicēte pbo j.etbicox.Bonū quāto cōmunius tanto melius t diuinius. quod si sic est: cuz predicare t componere sit quoddā bonū cōe plurium: ecōtra vero nō predicare t nō cōponere siue non cōicare sit quoddā bonum particulare. Igitur ,ppter hoc vt maius bonū sequat vo sui vtrūq; opus assumere:qđ faciendum esse insinuans salvator: ipse Mat.5.dicit. Estote perfecti sicut pater vester celestis pfectus est qui solem suū oriri facit sup bonos t malos t pluit sup iustos t iniustos. t Plato in tbi. ait. Tāto qs deo est similior quāto in bonis suis est cōior t vtilior. Et pbs.j.etbi.ait.Bonū cōe oīni altero bono eligibilius est q̄ solitarium.hec ille. Et.8.etbi.ait. In qbus nihil est cōe i bis neq; ē amicitia neq; bonitas neq; iusticia.t.2.poli.dicit. Amicis plurib9 auxiliari t optimū t delectabilissimū est. Idem etiā 3.poli.ait:Quicūq; politice intendūt vtilitatem cōem recte iusti sunt:quicūq; aūt intendunt simpliciter vtilitatē ,ppriam vitiosi sunt t rectax politicax transgressores sunt.hec ille Tulius insup lib.3.de offi.sic ait. Magis est fm nām pro oibus gentibus(si fieri possit) conseruandis atq; iuuandis maximos labores molestiasq; suscipere: imitantes ,herculē illum qui boiuz fama beneficiox memor in cōcilio celestiū collocauit:quē viuere in solicitudine non solū sine vllis molestijs:sed etiaz in voluptatibus t oiuz rex copijs hec pucr-

tunt:itaq; boies ea que sunt fundamēta nāe cum vtilitate ,pa a cōi bonitate difiungunt hec ibi. Idcoq; Tulius in codē lib.ait: Vnū debet esse ,ppositū oibus ciuibus: vt eadem sunt vtilitas vniuscuiusq; tyniuersox quā si ad se quisq; rapiat dissoluet ois humana cōsociatio:t sup ibidē dicit.Detrahere eni alicui alicui t alterius incōmodū suū cōmoduz facere magis est p̄ nām q̄ mox:q̄ paupertas q̄ dolor:hec ille. Itē Seneca in epla quadā ad Lucillū ait. Sapiens gsq; solē t lunam i cōi beneficio sequi debet. Idem quoq; i epla 34.ad Lu.ait. Sapiens non iudicat esse suū qđ est cōe. Stulta aūt mortaliū auaritia pro prietates possessionēq; discernit. Item.7.q. j.c. Scias.dicit Plurimox vtilitas:vni9 vtilitati pferri debet. Item.8.q.2.c. dilectissimi colligit q nullus dz inspicere,ppam vtilitatē sz cōem.t.8.di.c.differt.dicit apud Platonē Illa ciuitas iustissime ordinata ē i qua gsq; non ,ppos.sed cōes scit affectus. h idem habetur ex de electionibus.c.vbi periculū.§.ceteroz:q̄q.lib.6. vbi colligit q nihil est in oi re deterius q̄ cū mentē ,pprius t inordinatus t nō cōis captinat affect9. Itē.12.q.j.c.dilectissimis. Clemens ait.Cōis vsus oiuz q̄ sunt in h mundo oibus boibus esse debuit:sz per cupiditatem t iniquitatē alius dirit hoc esse suū:t alius illud:t sic inter mortales facta est divisio.deniq; gregox gdam sapientissimus h ita scicns oia debere esse cōia ait. hec ille. Item Jnno.3? ex de regularib9.c. ls qbusdā ait. Sicut maius bonū minori bono ,pponit ita cōis vtilitas spāli vtilitati pferr. t in hoc casu recte ,pponit doctrina scientio: solicitudo cōtēplatiōi:t labor quieti.hec ille. Ex hac igit rōne que oīdit qualiter cōe bonū p̄uato t particulari preferri debet:cogor h on9 tante charitatis assumere. ¶ Tertia rō me inducēs ad h onus suscipiendū dicit rō ordinationis .s. diuine. Fundamentū rōnis ponit pbs.j. poli.di.Debemus semp vti rebus ad id ,ppi qđ date sunt a sapientissimo datore:ps h regula. Nam si aliqs dīs dat vni seruox suorum decē ducatos vt expēdat in cōi vtilitate familie:nūq; sibi licet eos in singularē t propriam expendere:aliter peccabit faciens contra voluntatem dīi sui:quo p̄suppositorcertum est q deus mihi hanc gratiam sc̄z predicandi t componēdi gratis dedit co.s. finc vt similiter gratis cōmunicē. Sic enim precipit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matth.10. gratis accepistis gratis date: qđ si non cõicarem: vtiqꝫ facerem contra dei voluntatem ꝛ sic peccarem: qđ nec mihi nec alicui vnqꝫ licitum est: ꝑpter qđ Leo papa.25.q.j. Que ad perpetuam generaliter inquit ordinata sunt vtilitatem nulla comutatione varientur: nec ad priuatum trahantur cõmodũ que ad bonum sunt cõmune prefixa. hec ille. Item Grego. ex de preben.c.ratio. ait. Nõ nulla permittit vt quod pro cõmuni vtilitate datum esse cognoscit: proprijs cuiusqꝫ vsibus applicetur. Et Augu. lib. de doctrina xpiana dicit. A deo q accepit gratiã cõmunem ꝛ cõmuniter ceteris eam non prestat: nũqꝫ eam possidet sm voluntatem dantis. hec ille. Igitur si aliter quisqꝫ facit. i. q cõmuniter nõ cõmunicet qđ pro cõmuni vtilitate accepit cõmunicandum: profecto cum agat contra dei voluntatem graues penas post hanc vitam tollerabit: attestante ipso dño qui Luce.12.c. ait. Seruus sciens voluntatem domini sui ꝛ non faciẽs: plagis vapulabit multis. Quarta insup nõ me inducẽs ad hoc onus suscipiendum dicitur ratio accumulationis: videlꝫ gratie. Nam ergo quis ꝓpter deum se occupat fideliter in cõmuni vtilitate meretur vtiqꝫ accipere incrementa gratiarũ atqꝫ donorum. Fundamentum rõnis ponit phs.2. phi.ꝛ.5.methaphi. dicit idem aliter se habẽs est causa oppositorum. patet ꝫ regula. Nam videmus q si aliquis seruus male vtitur beneficio domini sui seu gratia: statim et merito ab ipso domino ei gratia ꝛ beneficium auferetur: vtputa. dominus priuat officialez officio suo: cum eo male vtitur. qđ patet de villico. ꝫ quo habetur Luc.16. qui cum esset diffamatus apud dominum suum statim cum ãmouit a villicatione. econtra vero. si seruus officialis vel villicus bene vtuntur officio ꝛ beneficio recepto confestim dominus eorum eos confirmat ꝛ lucrum augmẽtat. Quo presupposito certũ est a simili: q si quis gratiam a deo receptam non cõmunicat cum ea aburatur vtiqꝫ meretur: aut in toto priuari priuilegio illius gratie ꝛ doni seu per mortez seu p alium modum: aut non meretur augmentuꝫ alterius doni ꝛ gratie. Sic enim dicitur. 12. q.j.c. ecclesias. vbi Dyonisius ait. Dum quis ritis vsurpare cõmune bonum qđ vestrum non est iusta animaduersiõe cogamini ãmittere: qđ vobis aliquo modo videbatur competere. Et Greg. in registro. ꝛ ponitur. xi.q.3.c. Preuilegium. qđ etiam ponitur ex de regularibus. c. quibusdam. ꝛ ex de priuilegijs. c. tuarum. ꝛ c. priuilegia. ait. Priuilegium meretur ãmittere qui permissa sibi abutitur potestate. Item ex de concess. preben. lib. 6. c. de testanda. dicitur Detestãda iniqnox peruersitas abstinere nesciens a vetitis nec debito modo gaudere concessis: digne plerũqꝫ officiũ erratat pfidentis ad ea q iusta fuerũt ꝑ sideratõe ꝛcessa cũ in abusum vergere ea cõspicit discretione prouua reuocanda. hec ibi. Quod ꝛfirmans Thomas scda scde. q. 107 arti. 4. ait. Cum queritur an ingratis ꝛ beneficijs abutentibus sint beneficia subtrahẽda seu pñtia seu futura. Rñdeo q circa ingratũ duo consideranda sunt. Primo quidem q ipse dignum sit pati: ꝛ sic certum est: q meretur beneficij subtractionem. Alio modo considerandum est quid oporteat beneficum facere. Primo nãqꝫ oportet ipsum beneficum non esse facilem ad ingratitudinem iudicandam: quia frequenter aliquis (vt Seneca dicit. qui nõ reddidit gratus est) quia forte nõ occurrit ei facultas aut debita opportunitas reddẽdi. Scõo debet attendere ad hoc q de ingrato gratũ faciat: q si nõ potest primo beneficio facere: forte faciet scõo. Si vero ex bñficijs mltiplicatꝫ igratitudinẽ augeat ꝛ peior fiat ꝺz a bñficijox exhibitione cessare. ħ Tho. qđ isup ꝛfirmans Ber. super canti. ait. Ingratitudo est inimica anime et inanitio meritorum: virtutum dispersio: beneficiorum pditio: ventus vrens ꝛ exsiccans fontem pietatis: rorem misericordie: ꝛ fluenta gratie. ħ ille. Et ppterea dñs Matth. 7. dicebat Nõ est bonum sanctum dare canibus. i. ingratis ꝛ abutẽtibus gratijs diuinis nec mittẽ margaritas ante porcos. Quibus premissis dico ego per oppositũ q: qui dispensat ꝛ cõmunicat: ꝛ gratias receptas pro bono cõi ꝛ est gratus de ipsis: deus ei auget accumulat ꝛ crescit dona gratie sue. Sic enim dicit Grego. sup canti. ꝛ ponit a magistro sniax in pmo di. 37. c. Sciendũ est. Ꝛz inquit deus cõi mõ oibus rebus insit pñtia potentia ꝛ substãtia: tamen familiari modo inesse dicit ꝑ gratiaꝫ illis qui munificẽtiã opex dei fidelius cõicãt ꝛ acutius considerant. hec ille. Quod p similitudinem ecclesia etiã obseruat: dicente Innocen.3.ex de preben. c. cum sm. Dignuꝫ est

inquit vt maioribus ecclesie stipendijs sustẽtentur: qui i diuinis obsequijs fidelius asciscuntur. Cum quo concordans Grego. 12. q. 2. c. ecclesiasticis. Militaribus desudantes ecclesiastica digni sunt remuneratione gaudẽ: vt qui voluntarijs obsequioꝫ necessitatibus sponte subiciunt: digne nostris ꝓuisionibus consolentur. hec ille. Vt igitur deus nõ subtrahat mihi gratias ab ipso deo receptas libẽtius cõicare decreui. Quinta deniqꝫ rõ me inducẽs ad hoc charitatis onus suscipiẽdum dicitur felicitatis. Certuꝫ enim est q ꝑdicatio seu doctrina xpi predicata ꝛ in scriptꝰ formaliter declarata: ꝛ populos ꝛ ceteros ꝑdicatores inducit ad faciendũ fructum bone operationis: Et q sit verꝫ accipe fundamẽtũ rõnis phi. di. 2. phisi. Ars inquit imitat nãm ꝛ in alijs aũt ꝓficit que nã nõ pot operari. Et Cõmentator ait. Ars ꝛ doctrina supplẽt defectum nature: pz ħ regula. Certum ẽ cniꝫ q lignum obliquũ per nãm non potest recti ficari: sed bene rectificatur per artez. similiter ꝛ infirmus per nãm non sanatur aliqñ: tñ p artem medicine suscipit formam sanitatis. Silr naues per nãm rẽpestatis tpe in mari ꝛ fluminibus nõ conseruant sed potius submerguntur. Sed per artez velox atqꝫ remorum conseruant dicente Ouidio lib. de arte amandi. Arte tute veloqꝫ naues remoqꝫ regunt. Arte leues currus: arte regẽdus amor hec ille. Quo presupposito certũ est q quelibet ars habet duplex esse. s. esse materie ꝛ eẽ forme non tñ substantialis sed etiã accidentalis seu esse motis. Nam forma est que dat esse rei: vt dicit. 2. de aia. Sicut in semine forma est illa que dat eẽ materie seminis sicut verbi gra. Illud qđ erat ignũ fit lac herba ꝛ hmõi. A fili est de aia q cũ bẽat esse: ꝛ insup p accñs formã motis prauã p artẽ ꝛ doctrinã diuini verbi in formã bonã trãsmutat: ꝛ que ꝓus erat obliq opando mala: nũc rectificat p diuinũ verbũ opando bona. vñ Isa. 58 ꝺr. Dñs dedit mihi linguã eruditã vt suscitarẽ q lapsus ẽ. Jo. j. Regũ. 19. de audiẽte diuinum verbum dicitur. Insilet in te spiritus domini: ꝛ immutabilis in vix alterꝫ. ꝛ phs io. ethicorum. ait. Bonos nos quidam fieri cristimant: hi quidem a natura: hi consuetudine: hi vero a doctrina. Et. 2. ethico. Non enim vt sciamus quid sit virtus: nam nulla eius foret vtilitas: sed vt boni fiamus pscruta

mur. hec ibi ad litteraꝫ. Idcirco sicut ex vno grano decem spice generantur: sic plerunqꝫ ex vno verbo diuino ꝛ ex vna predicatiõe fit cõuersio centũ aiarꝫ: qz vt ꝺr ad hebreos. 4. Sermo dei est viuus ꝛ efficax ꝛ penetrabilior oi gladio ãcipiti: ptingẽs etiã vsqꝫ ad diuisionẽ aie ꝛ corporis. ħ pz. actuũ. 3. vbi legit q i vna ꝑdicatiõe petri tria milia hoiez ad deũ sunt ꝺuersi. ꝛ iõ Jacobi. j. ꝺr. Abiicientes oẽz imũditiã ꝛ abũdãtiã malitie suscipite insitũ verbũ: qđ põt saluare aias nras. Vt igitur vtroqꝫ mõ vz pplo ꝛ ceteris ꝑdicatoribꝰ xpi fructificare possim: decreui hoc duplex onus assumere: Sciens ꝓfecto ꝛ arbitrans q si ñ cõicarem has duas gras nõ imerito in morte mea velut fur salutis aiarꝫ a diuina iusticia iudicarer atqꝫ punirer nisi cõicarem gratiaz mihi a deo concessam: q cõicando aut p me aut p alios ꝑdicatores lucrari potuissez. Sic enim dicit Hieron. ꝛ ponit. 12. q. 2. c. gla cpi Amico rape qppiã furtũ est ecclie fraudare sacrilegiũ est: accepisse paupibꝰ errogãdum ꝛ esurientibꝰ plurimis illõ reseruare vel cautũ vel timidũ est aut qđ aptissim sceleris est: et inde vero aliqd subtrahere oiuꝫ ꝑdonũ crudelitatẽ sapat. hec ille. Jtẽ Innoc. 3. ex de resti. spol. c. sepe. Nõ multũ ingt interest quo ad piculũ aie aut iniuste aliqd detinere: aut i uadẽ alienũ. Jtẽ Ambro. 86. di. c. nõ satis. ait Grandis culpa ẽ si te sciente fidelis egeat: si scias cũ fine sumptu eẽ famẽ tolerare crũnã ꝑperi ꝑsertim q egere erubescit: si in cãm ceciderit aut captiuitatis fuc: aut filiox suox: aut calũnie ꝛ nõ adiuues: si sit in carcere positus ꝛ penis ꝛ supplicijs ꝓpter debitum aliqs iustus excrucietur. Nam si debetur omnibus misericordia iusto amplius si tempore afflictõis sue a te ñ iperet: ꝛ si tpe piculi quo ꝺ rapit ad mortẽ plus apud te pecunia tua valeat qꝫ vita moriturꝰ: non est leue peccatum. hec ibi. Nõ si est tam graue peccatum nõ cõmunicare temporalia in necessitatibus corporis: a fortiori est grauissima culpa aut ex negligentia: aut ex inuidia ꝛ cupiditate seu superbia nolle communicare spiritualem doctrinam animabus pauperculis que diuino verbo sicut cibo nutriuntur ꝛ pascuntur. Et ideo qui eas nõ adiuuat cõmunicando gratias sibi a deo clargitas non tantum fur: sz homicida est appellandus. Sic enim dicitur extra de homicidio. c. Sicut dignum.

Qui potuit hominē liberare a morte et non liberauit:cum occidit. Item.83.di.c.quidendum.dicit.vt cui Simacus papa ait. Nō est grandis dēia vtrū letū inferas vel admittas. Mortem enim languentibus ꝓbatur infligere qui hāc cū possit non excludit.h ibi. Itē Ambrosius.86.dist.c.pasce.ait. Pasce fame morientem:quisqs enim pascendo homines seruare poteris:si non pueris occidisti. Denigz ꝓtra nolētes diuina dona cōicare tāgz contra pessimos fures z latrones. Ambrosi⁹ 47.di.c.sicut hi.ait. Proprium nemo cē dicat qō est cōe:plusqz sufficeret sumptui cius violēter obtentū est.et subdit dicēs. Tu vero susceptis dei muneribꝰ:z in sinū tuū redacti nihil te reputes iniquū agere si multoz vite subsidia solus obtineas. Quis enim tā iniustus z tam auarus dici potest qz qui multoz alimenta seu bona non suum vsum sed abūdantiam z delitias facit. Nec enī minus est criminis habenti tollere: qz cuz possis z abūdans sis indigentibus denegare. z subiūgit di. Tantoz ergo scias inuadere bona quātis possis prestare qō velis.hec ille. Aduerte o p̄dicator qui opera tua tenes occulta qz grauiter erres z peccas. Nam ex vno sermone ceteris predicatoribus cōicato saluarent forte centū anime atqz dimitterent mille peccata mortalia: qō totum perditur: dum occultando opa tua atqz sermōes nibil omnino vis cōicare:certe reddes rōnem de omibus bis. Sic enim dicit ex de iniurijs.z dā.c. si culpa Si culpa tua datum est dānum vel iniuria irrogata seu alijs irrogātibus opem forte tulisti:aut ꝑ imperitia tua seu negligentia cuenerunt:iure sup bis satisfacere oportet. Nec ignorantia te excusat si scire debuisti:ex facto tuo iniuriam verisimiliter posse contingere. Et ita subditur:qui occasionē dāni dat dānum dedisse videtur. Supradicte ergo gnqz rationes vna cum auctibus me astrinxerunt ad suscipiendum hoc onus. Tertio denigz dico qꝺ ad cōicandum pondus tante charitatis me inducūt etiam exempla:z pcipue duo Primū crēplū ponitur Matth.25.de seruo negz qui cum accepisset vnū talentuz a dño suo vt cum ipso aliquid lucraret dño abscōdit in terram:z non secit sicut ille qui duo z qui gnqz acceperāt:qui geminū lucrum fecerunt dño suo:ꝓpter qō cum veniret dñs et inuenisset qꝺ talentum ī terra abscondisset sine lucro:dixit ad eum: Serue piger z male sciebas quia ego meto vbi non semino: et congrego vbi non sparsi: oportuit ergo te pecuniam meam cōmittere nūmularijs z ego veniens recepissem qō meum est cuz vsura. Tollite itaqz talentum ab eo z date ei q hēt decem talenta:homini enim habenti dabit z abundabit:z ei qui nō habet z q̄ videt hē aufert ab eo: z inutilem seruū ejicite z mittite in tenebras exteriores.h ibi. Quo crēplo patet:qualiter quisqz tenet cōicare ꝓximis suis gratias suas vt cum eis reportent lucra animarum multaz coram deo. Qō si nō facit sine misericordia condemnabitur:dicente omelia super hoc euangelio. Lectio iquit sci euangelij fratres carissimi solicite cōsiderare nos admonet ne nos qui plus ceteris in hoc mundo accepisse aliquid cernimur ab auctore mundi grauius inde iudicemur. Cū enim augētur dona:etiam crescunt rōnes donorū Tanto ergo esse humiliorꝫ atqz ad seruiendū deo promptior quisqz debet esse ex munere: quāto se obligatiorem esse conspicit in reddē da rōne. Ecce homo qui peregre ꝓficiscitur seruos vocat:eisqz ad negocium talēta partitur. post multū vero temporis positurus cuz eis rōnem reuertit. Bene aūt operantes pro apportato lucro remunerat. seruū vero a bono opere torpentem dānat. hec ibi. Vt igit hanc dānationē effugiam: z exprobitatē decreui cōmunicare hoc quadragesimale cum ceteris que deo dante ordinabo paternitatibus vestris:z precipue post istud: cōicabo aliud quadragesimale de fructibꝰ ipsius sacratissime fidei:qō erit infinite virtutis atqz valoris. Aliō exemplū ponit Luc.6. vbi legitur qꝺ multis pharisēis diuitibus ponentibus in gazofilatio templi.i.in archa multas pecunias:accessit z postremo quedam vidua paupcula que etiam obtulit duo era minuta: que plus misisse ceteris a dño cōmēdat: eo qꝺ cū maiori charitate:z insuper cum maiori difficultate illa obtulisset:qō exemplū quilibet se qui debet in cōicando ꝓmis ꝓpter deum thesauros gratie suc:z qui non pōt magnos thesauros dare saltem tribuat mediocres:vt ingratus deo non existat:qō z ego veluti altera vidua facere decreui:dum hoc opꝰ mihi valde onerosum propter deum communicare decreui. Et ꝛ quadragesimale istud non sit tante excellentie sicut forte liceret: respectu ornatus: quia rudi latino z inculto sermone vtor:z respectu sententiarum: quia sublimiores forte sententias appeteres. Rñ deo z dico qꝺ respectu ornatus non sum professus talez artem atqz doctrinā: sed magis legem sacri euangelij z sanctissime charitatis: que legi Juliane non subijciūtur:z q̄ magis vtiles sententias qz verba ornata conspiciunt. Respectu vero sententiarū dico. qꝺ sufficere debet: qꝺ in hoc obseruo consilium Thobie maioris:quod dedit Thobie minori filio suo. Qui Thobias.4.c.ait:Quomodo poteris ita esto misericors. si multum tibi fuerit:abundanter tribue: si exiguū fuerit: etiam exiguuz libēter impartiri stude. Ex predictis igitur auctoritatibus rationibus z exēplis patet que me precipue cogerint atqz inducant ad cōmunicandū cum vestris charitatibꝰ quadragesimale supradictū. Et quoniam quadragesimale titulū habet de.xii. mirabilibus excellentijs xp̄iane fidei. Jccirco non inconuenienter in hac septimana trī: cuz non occurrant specialia euangelia pro themate assumam verba saluatoris nri ad Magdalenam. Luc.7.di. Fides tua saluam te fecit. Per omnes vero quadragesime dies z ferias assumam semp speciale thema de cuā gelio occurrente. Decetero insuper per totā quadragesimā in hoc quadragesimali aliud exordium z prohemiū non faciam:quoniam loco exordij z prohemij cōiter a predicatoribus historia euangelica: tam litteraliter qz moraliter solet spiritualiter declarari. Obsecro citam scriptores huius quadragesimalis dei amore ut iuste scribant: z ut dātes ad scribendum.scriptores iustos accipiāt:ne aliquo allegatiōes z sententias corrūpant. hoc ideo dico:quia sicut testis est mihi dñs ielus paucevel quasi nulle sunt distinctiones theologoꝝ:seu auctoritates:tam decreti qz decretaliū aliozūqz doctoꝝ.necnō z ipsius philosophi.quas originaliter egoipse ut potui videre volui. De auctoritatibus vero phi.aliquādo z qz plurimū accepi eius verba verbaliter aliquando sententialiter respectu suppositi z sic inuenies auctoritates in locis suis allegatas. Nec mireꝫ aliqs si aliqñ easdez phi auctoritates in pluribꝰ locis licz paucis positis quia etiā ipse phs in diuersis suis libris ad diuersas materias ac ꝓpositā easdē auctoritates ponit. si etiā aliqñ inuenies ꝛ raro eandē doctoꝝ theologoꝝ seu ipsi⁹ phi:distinctionē z auctoritatē in pluribꝰ locis: nō mireris:qz ideo sic fecꝫ:qz aliqñ in āno sepius cōtingit in specie facere vnū sermonē z nō aliū Jdcirco si ibi eādē distinctionē z auctoritatē nō ponerē:nō sic tūc pinguis ornatꝰ z fructuosus appareꝛ. Doctores trī in q̄dragesima.qñ oēs sermones q̄dragesimales p̄dicabis: aut illas dimittere:aut incidenter dicere vbi hec cōueniet talis auctoritas rō vel distictio:quā o ppl'e si mēte retines in tali sermone habuisti z sic dicēdo semp dices z trī non apparebit qꝺ dicas. Non p̄cedā etiā in hoc q̄dragesimali p articulos multos quēadmodū ceteri cōponētes ꝓcedere solent:sed aliqñ instabo ad ꝓbandū vnā solā qōnē simpliciter pluribꝰ auctoritatibꝰ rōnibꝰ distinctionibꝰ z exemplis. Aliqñ duas: aliqñ tres: sicut videbitur oportunū: sed trī si hūc stilū meū seq volueris.spero deo duce qꝺ valde gratus z fructuosus erit in pplis sermo trī. Volens igit bis premissis sicut p̄dixi p totā quadragesimam tractare de mirabilibꝰ z excellētijs fidei xp̄iane:iterū assumo supradicta verba saluatoris Luc.7.di. Fides tua te sal.fe. De qua sacratissima fide.o ppl'e dilecte.xii.mirabiles excellentias in hac q̄dragesima tibi declarabo.

¶ Prima dicit excellētia quidditatis.
¶ Secūda dicit excellētia necessitatis.
¶ Tertia dicit excellētia vnitatis.
¶ Quarta dicit excellētia veritatis.
¶ Quinta dicit excellētia nobilitatis.
¶ Sexta dicit excellētia integritatis.
¶ Septima dicit excellētia realitatis.
¶ Octaua dicit excellentia passibilitatis.
¶ Nona dicit excellentia descensibilitatis.
¶ Decima dicit excellentia reunitatis.
¶ Undecia dicit excellētia certificabilitatis.
¶ Duodecima dicit excellētia dānabilitatis.

¶ Jncipit q̄dragesimale de.xii.mirabilibꝰ et excellētijs xp̄iane fidei: editū ꝓ venerabilem z paupculū frēm Antoniuz de vercellis:ordis fratrꝫ minoꝝ de obseruātia nūcuparorū.

¶ Dominica in septuagesima de prima excellentia sacratissime fidei que dicit excellentia quidditatis. Sermo primus.

Fides tua te
saluā fecit. Luc. 7. ¶Post cō
summationē pbemij t croz
dij hui⁹ nři q̄dragesimalis
p̄dicādi. vz: t cōicandi occur
rit in hac dñica septuagesi
me: t p ꝯsequēs p oēs dies hebdomade se
quētes: declarare p̄mā mirabilē excellētiam
ipsi⁹ sacratissime fidei xp̄ianę: q̄ dr excellēcia
gdditatis: seu diffinitiōis. Sapiētes oēs con
fuerūt in oi sua oro̅ne sermone siue tracta
tu. añ oia demōstrare p gdditatē t diffinitio
nē: cēntiā ipsi⁹ rei de qua dicturi sunt vel tra
ctaturi: quos p̄cipue in hoc nřo q̄dragesima
li duplici via cogor imitari t seq. ¶Primo via
auctoritatis. Secōo via rōnis. ¶Primo via
auctoritatis. Mā phs. j. ¶Posterior ait: Ante
oēz demōstratione opz pcognoscere de quo
libet subiecto gd est. Cū quo ꝯcordās Tulli⁹
in p̄rio de officijs sic ait: O is cui q̄ a rōne su
scipit de aliq re institutio debet a diffinitiōe
p̄ficisci: ut intelligat gd sit id de quo disputet
¶Plato insup in thimeo hoc idē ꝯfirmās ait
In oi tractatu sp debet fieri ut ini initia cōfi
dereť: id ō quo agit. ¶Scōo cogor ad hoc fa
ciēdū via rōnis. Clax est cui fm pbm lib. de
regimie p̄cipū. q̄ cognitio sp p̄cedit amorē
eo q̄ amor sequtur cognitionē rei: quo ꝯcesso
cū sola diffinitio sit demōstratiua cēntie ipsi⁹
rei. di. phi. 2. Aldeth. 2. 7. Topi. Diffinitio ingt
est sermo idicās gd est cē rei p cēntialia: Et
p̄rio ¶Poste. di. Diffinitio est cognitio subie
cte rei t ipsi⁹ q̄ō gd ē. Et in pbemio p̄mi de
aia ait: Diffinitio est p̄ncipiū ois demōstra
tionis. Et Tuli⁹ li. de oratore sic ingt. Diffini
tio est oratio q̄ gd sit id de quo agit ondit q̄s
breuissime. hec ille. Si igit ut ex p̄dictis patz
amor boni segt simpliciter cognitionē ipsius
boni: t diffinitio demōstrat simplr cēntiā ip
si⁹ boni. Igit ut diligat bonitas hui⁹ nři qua
dragesimalis seu tractat⁹ de mirabilib⁹ excel
lentijs ipsi⁹ xp̄iane fidei: p̄rius habeo declara
re ipsi⁹ gdditatē t diffinitionez. Et q̄n fides
p̄ut recitat dñs Bonauētura in. 3. dist. 23. in
questionib⁹ Circa 1rām. Et etiā Alexāder de
bales in. 3. p̄te summe in tractatu de fide. Fi
des diuersimode accipit: t variat: t nc in eg
uoco laborem⁹ seu logm̄ur: t sic decipiamur
iuxta regulā phi. 2. Elenco̅ dicētis. Ignoran
tes vim vocabulo̅ defacili paralogisant. i. de-

cipiunt: accipiēdo. s. rē vnā p altera. Ideo vo
lens t intendēs simplr de fide ipsa tractare
inq̄tū est virt⁹ theologica omissis ceteris de
scriptiōib⁹ suis: ad duas solū ipsi⁹ fidei diffi
nitiones me cōuertā: quar̄ p̄ria licz nō sit p
p̄rie fm cēntiā talis est. Mā glo. sup illa ver
ba apli ad Roma. 4. c. Credidit abrāā deo t
reputatū est ei ad iusticiā: sic ait: Fides ē spes
certa alicui⁹ de aliquo futuro bono. hec glo.
Licet hec sit descriptio poti⁹ q̄z diffinitio: t cō
petat nō tm̄ fidei inq̄tū est virt⁹ theologica:
sed insup oi alteri rei: tm̄ nře vtilitatis t recre
ationis cā sup ipsaz tres aureos sermōes fa
ciem⁹ inclusiue. in q̄bus oīdā vobis q̄liter ha
beo matrimā fidem. i. certā t firmā spē: q̄ cle
mētissim⁹ de⁹ saluator nr̄ iesus xp̄s in hac q̄
dragesima cōcedet mihi q̄ faciā ingētē fruc
tū. Et insup ꝯcedet nobis gr̄az suā t remis
sionē pcōr̄. Dico igit q̄ fides inq̄tū est cer
ta spes alicui⁹ de aliquo futuro bono q̄ hec
diffinitio t vobis t mihi debet cē gratissima
t delectabilis: q̄m hēc spē firmā: t certā atq̄
indubitabilē: q̄ de⁹ un̄ p̄ti q̄dragesima dabit
vobis t grām suā t remissionem pcōr̄: atq̄
postmodū eternā btitudinē t felicitatē. Tri
plici ergo maxime respectu habeo firmā fidē
seu spē firmā de futura gratia t salute.

¶ De triplici respectu quo fidei p̄dicator mo
uet hr̄e firmā fidē t spē: de gr̄a t salute audiē
tiū doc. sacrā: quor̄ p̄m⁹ dr respect⁹ cruditōis

Primus ergo respect⁹ et quo in me cau
sat mag̃ fides. i. maxima firma t cer
ta spes devra salute t futura ꝯsecu
ne ad deū dr: Respect⁹ cruditiōis: seu nře do
ctrine. Mā doctrina nra: seu sermones mei
hēbūt p̄cipue: septē optimas t excellētes con
ditiones ex q̄b⁹ facilr gsq̄ pcōr̄ seu auditor po
terit ad pniaz seu ad deū se ꝯuertē: seu in gr̄a
crūs poterit facilii in ipa. p̄sequi t ꝯseruari. q̄z

¶ Prima dicit cōditio sublimitatis.
¶ Secūda dicit cōditio claritatis.
¶ Tertia dicit cōditio puritatis.
¶ Quarta dicit cōditio medialitatis.
¶ Quinta dicit cōditio diuersitatis.
¶ Sexta dicit cōditio vigorositatis.
¶ Septima dicit cōditio charitatis.

¶ De septē cōditionib⁹ quas quelibet saluti
fera doctrina requirit. t p̄imo de p̄ma q̄ di
cit conditio sublimitatis.

Prima ꝯditio optia t excellēs quam
iugiter hēbit nra doctrina: ex q̄ facil-

time poterit quilq̄z auditor: seu peccator: in
merito proficere: t ad deū seu ad penitētiaz
se ꝯuerti: dr ꝯditio sublimitatis. Licet enī in
tellect⁹ hūan⁹ sit q̄dā simplex t imitta poten
tia q̄uata p se simplr oi forma veritatis pōt tm̄
apphēdere diuersas veritates: seu sint subli
mes: seu viles: seu nobiles: seu ignobiles: seu
alte: seu infime. Sic enī dic̄ phs. 3. de aia. In
tellect⁹ ē simplex nāliter: t immixt⁹: t denudat⁹ a
formis mālib⁹: ut oiuz formas possit intelli
gere. hec ibi. Et ibidē dic̄. Intellect⁹ potētial
ad̄ intelligere ē sicut tabula rasa: in q̄ nihil ē
depictū. Et ibidē dic̄. Intellect⁹ potētialis est
spes spē t. q̄ pōt informari spēb⁹ oiuz intelli
gibiliū. sic̄ sensus spēb⁹ oiuz sensibiliū. hec ibi.
Dez q̄ intellect⁹ ē potētia altissima in hoie
dicēte pho. io. Ethi. Intellect⁹ ē altissima po
tētia in nobis cui⁹ opatio optia ē. clax ē ,ppi
hoc: q̄ magis potētia intellectiua elevat t in
clinat ad virtutes: seu ad detestāda vicia per
virtutes alias, pfūdas: excellentes sublimes.
atq̄ spectatiuas: q̄z p virtutes infimas: viles
grossas: atq̄ cōes. Idcirco, ppi hoc intēdo in
giter in sermonib⁹ meis ponē t declarare ve
ritates, pfūdas: sublimes: atq̄ speculatiuas:
et q̄b⁹ facilī inducami atq̄ flecti possitis: et
ad diligēdū deū: t ad ꝯtemplādū celestia. nec
nō ad detestāda vitia t pcā. Et p̄cipue ut ex
piemini p totā q̄dragesimā intēdo tractare.
de arduis veritatib⁹ sacratissime fidei: q̄ supe
rāt t excedūt oēs alias veritates. q̄ aūt intel
lect⁹ glib⁹ magis delectet: seu citi⁹ inducat vel
inclinet ad bonū opandū p veritates altissi
mas t insitatas q̄z p veritates ifirmas. ignobi
les. atq̄ vsitatas. q̄ttuor, pbo. ¶Prio auctori
b⁹. Scōo rōe. Tertio distinctiōe. Ūltio silitu
dine. ¶Probo ergo p̄rio auctib⁹. Mā phs. 2
de celo t mūdo ait: Magis diligim⁹ scire il
la de q̄b⁹ mariaz dubitatiōz hēm⁹ etiā p par
uas t debiles rōes: q̄z notiora gdē etiā p rō
nes efficaces. Idez quoq̄. ri. de aialibus ait.
Mag̃ ꝯcupiscim⁹ scire modicū de reb⁹ hono
rabilib⁹. Iz nō nisi pbabilr id sciam⁹ q̄z scire
multū cū certitudie de reb⁹ min⁹ nobilib⁹ et
vtlib⁹. hec ibi. Idē quoq̄ ait. i6. de aial. In re
b⁹ sublimib⁹ si intellect⁹ hēat mediocrē explanationē sūme delect t pl⁹ q̄z in oib⁹ ifimis.
Idē in. 2. de celo t mū. etiā ait. Cū de corpi
b⁹ celestib⁹ q̄ōes possint solui pua t topica so
lutiōe. Ideigit auditori ut vehemēs sit gaudiū
t dilectio ei⁹. Et i. xi. ō aial. etiā dic̄. Quāuis
paz sit q̄ō dē supiorib⁹ substātijs accipim⁹ tñ
illō modicū est mag̃ amatū: mag̃ desidera
tū: t mag̃ delectabile oi cognitiōe quā de oi
b⁹ sil̄ substātijs inferiorib⁹ hēm⁹. Idē quoq̄
phs li. de secret⁹ secretor̄ ad Alexā. di. De re
b⁹ altissimis etiā pua t debili ꝯsideratiōe ali
q̄d posse ꝯspicere iocūdissimū t delectabilissi
mū ē. Idē etiā. io. ethi. Delectatio inquit du
pler ē. fm oēz sensū: t fz intellectū speculatiuū
Ini quor̄ opatiōes illa ē delectabilissima q̄
est pfectissima. pfectissima āt opatio ē q̄ ē sen
sus vel intellect⁹ bñ dispositi in cōpatiōe ad op
timū eor̄ q̄ subiacent sensui t intellectui. pfe
ctissima āt delectatio est q̄ ē fm intellectū ma
gis. q̄z q̄ ē fm sensū. hec ibi. Idē quoq̄ phus
ri. metha. sic ait. Intelligē bonū t nobile dif
ferūt quo ad pfectiōz t nobilitatē intellect⁹. t
intelligere vilia: q̄z incōueniēs vr q̄ aliqs me
diocr̄ t opatiōz intellect⁹ occupet circa vilia: no
bilitas igit intelligibil⁹ princt ad nobilitatē in
tellect⁹: cui opatiōes circa obiecta, p̄ria specī
ficent. hec ibi. Deniq̄z Tho. sup. 3. de aia. dicit
Ille intellect⁹ q̄ plā intelligit nō ē nobilior: sed q̄
nobiliora intelligit pfectior ē. Et p̄dict⁹ auctō
b⁹ p3. q̄lr potētia intellectiua: silr t volitiua. tā
to mag̃ flectunt t inducūt ad opandū bonū
t ad faciēdū diuinā volūtatē. q̄ro magis ve
ritates nobiliores t sublimiores eis offerūt.
Scōo hoc idē. pbat vnica rōe. vz. obiectiōis
Fundamētū rōnis ponit. phs. io. ethi. d. A p
rio obiecto q̄libet potētia recipit suā pfectio
nē t delectatiōz. p3 b reg̃la. Cū enī ut dr. 7. de
aia. Obiectū visus sit color seu cor⁹ color. a-
tū: clax ē q̄ qñ potētie vitiue ꝓponit aliq̄ egre
gia figura: stati potētia vitiua delcāt. vñ eccl.
ri. dr. Dulce lumē t delcābile ē oculi videre solē
Tūc vltr sn̄ia ē etiā ciusdē phi. 4. thopi. q̄ sic
simplr ad simplr. ita mag̃ ad mag̃. t sic ma
xime ad maxie. Vñ si aliq̄ imago pulchra ē
t delectat potētiā vitiuā. si aliq̄ ē pulchor vel
pulchrima mag̃ t marie ipaz potētiā vitiuā
delcābit. quo p̄supposito: certū ē ut dr. 9. eth.
Nō ē marie intellect⁹ t rō: Sz mānifestū ē q̄
obiectū potētie intellectiue ipaz p̄ficies t dele
ctās: ē q̄dlz vez. di. pho. 6. eth. Vez ingt ē bo
nū intellect⁹: sic̄ falsuz ē ei⁹ malū. Et Tuli⁹ lib. 3
Tusculanar̄ q̄nū ait. Sapia t veritas sani
tas sunt ai. Insipiētia aut̄ t falsitas q̄si ifir
mitas. hec ille. Cum q̄bus ꝯcordās. Aug. in
li. retractationū ait. Veritas ē pfectū bonū
cuiuslibet humane mentis. Et Act. li. j. c. i.

Nullus enī suauior aīo cib⁹ est: q̄ cognitio veritatis.hec ille. Ꝺ si sic est:certū est q; q̄libet veritas de rebus infimis.ut puta. de industria mercātie:z agriculture: seu de sciētia pingēdi:palacia cōstruendi:z hmōi. ꝓbet magnā delectationē potētie intellectiue z voluntiue.ḡ a fortiori q̄to veritates altiores z nobiliores eisdez potentijs offerunt: tanto in seipsis maiores delectationes suscipiant. Et p̄ preterea cuz aīa fit nobilior oībus corpib⁹ creatis. Hinc est q; veritas que dicit de ipsa: est nobilior:z delectabilior: omni simul veritate que dicit de quo vis corpe creato. pbo attestāte in p̄mo de aīa.qui ait. Una veritas vel scientia melior est altera: vel q; est de melori subiecto: vel quia certior alia: sed propter vtraq; hec scientia de aīa melior est z nobilior alijs scientijs naturalib⁹. hec ibi.z Cōmentator sup.3.de aīa dicit.Subiectū scientie de anima nobilius est subiectis aliarū scientiaꝝ z demōstratio eius est magis firma. Et ideo ipsa precedit in nobilitate z delectatione oēs alias scientias.hec ille. q; si veritas de corporibus z veritatibus inferioribus:z precipue de aīa rōnali:sic flectit intellectū et voluntatem ad delectationē spīritualē z ad bene opandū ergo a fortiori in infinitū: veritates q̄ de prima causa:seu de ipso deo:veluti nobiliores z excellētiores: quas z ego p totā q̄dragesimā vobis offerre z ꝓponere dispono: eis incomparabiliter maiorez delectationē tribuent: z eas miro modo ad diligendū deum z faciēdum eius voluntatē flectent z inducēt. Maz z si oīs alia veritas z sapientia: ut predictuz est nobilis sit: z p consequēs delectabilis: tñ incōparabiliter veritas z sapientia que de deo habet:est melior z nobilior atq; perfectior:quā sapientiam quisq; tūc in se habet quādo procausa altissima z vltimo fine ipm deum contemplat:sm q; dicit pbs in primo metaphi. Ad sapientiā inquit ptinet cōsiderare causaz altissimā: p quam de oībus iudicat z sm q̄ de oībus ordinat.hec ille. Unde ille q sic cognoscit veritatē aliquā p causam altissimaz que deus est:dicit simpliciter sapiens inq̄tū p diuinas regulas põt aia iudicare z ordinare. Et talis diuina sapiētia nobilior est:z per cōsequens delectabilior oībus alijs scientijs Sic enī dicit pbs.8. ethicoz. Sapiētia est scientia honorabilissimoꝝ z diuinoꝝ:ideo habet rationē capitis inter oēs scias.hec ibi.Et idē pbs in plogo metaphisice sic dicit. Scia maxime diuina maxime honorāda est: z q̄ maxime dei⁹ habet cā.vñ z dca est sciaꝝ.Oēs aūt alie scie magī necessarie sunt ea:digniorz vero nulla.hec ibi. Et.6.metaphi.dicit. Licet oēs scie nobiles sint: tñ scia diuina nobilior est alijs:rōne subiecti. Et Lact.li.3.diui. insti.ait Ois sapiētia hoīs in hoc vno est:ut deū cognoscat z colat.q; si ut pz.veritas de ipso deo nobilior est oium.nulla alia scientia delectabilior est.propter qō pbs.x.ethi.ait. Ꝑbia habet mirabiles delectationes:puritate z firmitate. Et.12.metaphisi.ait: Delectatio q̄ est in actu intellect⁹ eminētior est oi delectatione q̄ est in actu sensus:z p ꝯsequēs oportet q; maxima z pfecta sit intelligētia optimi: z ita segtur maxima delectatio.hec ibi. Et ꝓfecto non est mirū.si veritas increata tantā impliē delectationē.cū etiā prout dicit Aug. in quodā sermone ad heremitas. Quidā pbs naturalē fuerit ꝓpī delectationē ad ꝑsidā naturā z veritatē vni⁹ apis p annos.30.ꝑtinuos.Nō enī sic fuerisset nisi delectatione habuisset. q; ut dicē pbs.x.ethi.Delectatio tenet opantē in opere. Ꝺ si pbs iste audisset nobiles z altas atq; sublimes veritates de diuina z increata scia:sicut vos audictis a me dictis:q̄tam quelo creditis habuisset delectationē: ꝓfecto impossibile eēt enūcrare. ꝓpterea dicebat.ꝓpba.q̄ dulcia fau.m.elo.r.su.m.o.m. Et Ber. sup verba eccliast. Jocūditas cordis.rē. ait: Illud est solū z vez gaudiū.qō nō de creatura:sed de creatore accipit. qō cū accepis nemo tollet a te. cui cōparata oīs aliūde iocūditas meroz est:oīs suauitas doloz est: oē dulce amarū est:oē decorū fedū est: oē postremo qō delectare potest molestuz ē. hec ille. Et q̄ etiā rōne ꝺcludit:q; cū veritas q̄ de deo habet.fit nobilior q̄libet alia veritate: per consequēs est delectabilior z magis flectit z inducit aium ad ipsuz deū. ¶ Tertio hoc idē probo distinctiōe.vz:q; doctrina seu veritas diuina quā ego cōicabo vobis dictis est nobilioz oi alia vsitata:sensibili z materiali scia.z p cōsequens delectabilior z efficatior ad conuertēdū ad deū. Nā Tho.j. pte sume.q.j.ar. 5.in corpe.q.dicit.Lū querit an sacra z diuina doctrina sit dignior et delectabilior oib⁹ alijs scijs. Rñdet q; sic. Nā ista scia q̄tuz ad aligd ē speculatiua:z ꝑtica:z ꝓpī ḃ oēs alias scias tā speculatiuas q̄ ꝑticas trāscēdit.

Speculatiuaꝝ aūt scientiaꝝ vna altera dignioz dicit:tum ꝓpī certitudinē: tū ꝓpter dignitatē materie. Et q̄tum ad vtrūq; hec scientia diuina alias speculatiuas excedit sm certitudinē quidem.qz alie scientie habēt certitudinez ex naturali lumine rōnis humane que potest errare. hec autem scientia hēt certitudinem quidem ex lumine diuine scientie que decipi non potest. Scōm dignitatē vero materie etiā nobilioz est:quia ista scientia est principaliter de his que sua altitudine rationem transcendūt. Alie vero scientie considerant ea tñ:que rationi subdūtur. Ꝑactica rum vero scientiarū: illa dignioz est: que ad vlteriorē finem nō ordinatur:sicut ciuilis militari. Nam bonū exercitus ad bonum ciuitatis ordinatur. Finis autem huius doctrine inq̄tum est practica est beatitudo eterna: ad quā sicut ad vltimū finem ordinātur oēs alij fines scientiaꝝ practicaꝝ. propter qō ꝓuer.9. Salomon ait. Misit ancillas suas vocare ad arcem. Unde manifestū est sm omnē modum omnibus alijs scientijs hanc dignioꝛē esse. Hec Tho. Quod melius idem Tho.confirmās.vbi supra.ar.6.in corpore.q. ait. Lum queritur:an sapientia de deo sit nobilioz. Respōdeo dicendum.q; doctrina diuina est maxime sapientia inter omnes sapiētias humanas:z maxime delectabilioz z efficatioz nō quidem in aliquo genere tñ: sed simpliciter.Lum enī ut dicitur ꝓio metaphisice Sapientis sit ordinare z iudicare. Judicium autem p altiorē causam de inferioribus habeatur.ille sapiens dicitur in vnoquoq; genere.q ꝑsiderat causam altissimā illius generis.sicut in genere edificij artifex: q disponit formā dom⁹ dicit sapiēs architector respectu inferioꝝ artificū:qui dolāt lapides z ligna vt parant cemētū. Un dicit.j.cor.13. Ut sapiēs architectus fundamētū posui: z rursus in genere totius humane vite: prudens: sapiens: dicit:inq̄tum ordinat humanos act⁹ ad debitum finē. Un dicit ꝓuer.10. Sapientia est viro prudētia. Ille igitur q considerat simpliciter altissimā causam totius vniuersi qui deus est maxime sapiens. Un z sapia dicit esse diuinoꝝ cognitio. ut pz p Aug.12. de tri. Sacra aūt doctrina,ppriissime determinat de deo sm q; est cā altissima:qz nō solū q̄tū ad illō qō est per creaturas cognoscibile. qō pbi cognouerunt.ut dicit Ro.j. Ꝺ notū est deo:manifestū est in illis. Sed etiā q̄tū ad illud qō notum est sibi soli de seipso: z alijs per reuelationem cōicatum:vnde sacra doctrina maxime dicit sapientia.ḃ Thomas ad lram Et qua etiam distinctione clarissime pz qualiter doctrina quelibet ꝓcipue sicut ē diuina: quāto altior est:tanto est nobilior; z per ꝺns efficatior ad diligendū deū seu ad bene operandum. ¶ Quarto deniq; ꝓbo vnica similitudine. Nam videmus q; quāto potentia auditiua sentit dulciorem melodiam: tanto magis trahit ad eam audiendam:z tāto magis in ipsa delectat.ḃ patet per exemplū bti patris nostri francisci qui vt habet in eius legenda.cum semel esset valde afflictus ob nimiam penitentiā:rogaretq; deū:vt aliquam sibi dulcedinē z delectationē impēderet.statim affuit angelus a deo missus habens citharā cū arcu in manu quā semel trahens beatus franciscus quasi preuenia dulcedine defecit adeo q; si angelus secunda vice archū traxisset beatus franci.penitus defecisset: sicut ipse postmodū suis fratribus reuelauit. Unde z postmodum asseruit.q; ois pīs simul posita mundi dulcedo illi dulcedini z delectationi quā habuit cōparata nulla est. q; si potentia sensitiua sic trahit a nobili suo obiecto.a fortiori potentia intellectiua z volitiua.magis i cōpabiliter trahunt:z ad intelligendū z amādū deū:cū cis,ꝓponāt:sicut z ego faciā vobis veritatis ,pfundissime z nobilissime: z sic ex predictis pz ꝓma cōditio doctrine nostre. vz conditio sublimitatis.

¶ De scōa ꝺditione quā quelibet salutifera doctrina regrit q̄ dicitur conditio claritatis.

Secunda cōditio optima z excellens quā iugiter habebit doctrina nostra dr ꝺditio claritatis. Nō tñ volo q; doctrina mea iugiter sit sublimis: sed insup q; sit valde clara. valdeq; distincta adeo.q; qsq; doctus z nō multū doct⁹ eā faciliter poterit intelligē z accipe. Nā si alta z sublimia predicarē:z obscuro mō z ꝺfuso illa exponerē:z non clarificarē;,pfecto vituperabilis cēt z auctor doctrine:z isup ipa doctria. Nolo igī q; doctrina mea sit ꝺfusa z obscura. Lū talis doctria sit iutilis z ifructifera,put fuit doctrina:sic refert.s.Bernardin⁹ cuiusdā ꝑdicatorē q cū ꝑdicaret i quodā castro marchie anconitane.ad quosdā paupes idiotas z illīratos.ꝑdicauit eis veritates altissimas ō astrologia.de

motu celoꝝ de angelis de trinitate. ⁊ hmõi. ⁊ cõpleto sermone:illi homines grossi ⁊ bestiales dicebant vnus ad alterũ:o q̃ mirabilis est iste.⁊ dum vnus obuiaret cuidam compatri suo.dixit:o cõpater mi:iterfuisti ad sermonem?qui respondit.nõ:qui dixit: o paup homo: perdidisti nobiliorẽ sermonẽ quez vnq̃ audieris.Qui cũ diceret:⁊ quid dixit iste predicator?Rñdit in veritate predicauit ita alte ⁊ subtiliter: q⁹ nihil intelleri. Sed certe null⁹ vnq̃ dixit sic bene.Qui dixit ei. O macharone:⁊ quomodo p̃dicauit bene:si nihil intelleristi?Dico ergo q⁹ necesse ẽ q⁹ doctrina mea ⁊ etiã cuiuslibet sit clara ⁊ distincta atq; palpabilis:⁊ nõ obscura atq; confusa: seu intrincata:ad hoc ut maxim⁹ fruct⁹ animaꝝ sequatur.quod probo quadrupliciter. ¶Primo auctoritatib⁹. ¶Scõ rõne. ¶Tertio distinctiõe. ¶Quarto filitudine. ¶Primo,pbo auctoritatib⁹. Nam ꝓpha dicit: Declaratio sermonũ.t.illu.⁊ intel.d.p. Itẽ apostolus.i.coꝝ. xiiij ait. Etenim si incertam vocẽ det tuba: quis parabit se ad bellũ. Ita ⁊ vos p linguam: nisi manifestũ sermonẽ dederitis quõ scictur. id q̃ dicit? Eritis enĩ in aera loquẽtes. hec ibi. Et Tulius in retb.j.que ars vetus dicitur ait. Narratio est rex gestarũ clara expositio que debet habere tria.scilz q⁹ sit breuis.⁊ ꝓbabilis.⁊ aperta. Idẽ quoq; libro de oratore sic dicit. Narratio obscura totã obcecat rõnem:erit autẽ perspicua oratio si verbis vsitatis ⁊ claris fiat:ordine tempoꝝ obseruato. Idem quoq; ibidem ait. Adalo nõ intelligi orationem q̃ reprehendi: hoc enim,puerbiũ oratoris.ratio grauis pspicua ⁊ ornata etiaz omniũ hominũ sensibus ac mentib⁹ accõmodata. Et pbs.vj.ethicoꝝ. Non sufficit ad sciẽtiam alicuius. ut sciat ⁊ doceat in vniuersali ⁊ cõfuse:sed requirit q⁹ determinate ⁊ distincte. Et. vj. Thopi. dicit. O portet diffiniẽtẽ et demõstrantẽ planissima interpretatione vti ⁊ non obscura. Et ꝑmo ¶Obificoꝝ dicit. Motiora nobis ⁊ magis certa sunt magis vniuersalia ⁊ magis confusa. vnde via doctrine et cõfusis ⁊ vniuersalib⁹ ad singularia oportet ꝓcedere.hec ille. Salomon etiã ꝓuer. ir. ait. Doctrina prudentiuz facilis. vbi Augus. dicit. Nihil prodest clauis aurea: si apire q̃ volum⁹ nõ potest. Ex predictis auctoritatib⁹ patz necessitas doctrine distincte ⁊ plane ad hoc q⁹ sit salutifera. ¶ Secundo hoc idem probo vnica rõne vz executionis. Fundamẽtum rationis ponit pbs.2.Methba.di.Cognitio finis ⁊ boni mouet simpliciter operãtem ad agendũ.patet hec reg. Naz agricola ideo laborat campũ:quia cognoscit q⁹ exinde fructum colligat.q̃ nequaq̃ faceret. si sciret q⁹ inde fructũ non extraheret. Similiter homo pecuniã diligit.quoniã scit eam esse bonam quã neq̃q̃ diligeret: si ei⁹ bonitatẽ nõ cognoscerct. Quo presuppositio.certũ ẽ q⁹ doctna clara ⁊ plana demonstrat bonitatem ipsius veritatis :qua cognita.appetitus fertur natura liter ad ipsam diligendam.quia ut dicit primo Ethicoꝝ. Bonũ naturaliter est diligibile. Sz cũ fm Grego. in omel. pente. Amoꝝ nunq̃ est ociosus.O patur enĩz magna si est si autẽ opari renuit amoꝝ non est. hinc est q⁹ post amorẽ elicitũ confestiz segtur actus impatus : dũ scilz potentie sensitiue ex imperio amoris ⁊ volũtat(mouẽtur ad actus ⁊ operationes exteriores. Oppositũ vero est qñ doctrina est confusa ⁊ obscura: qñ tũc non cognoscit p eam bonitas veritatis occulte:⁊ p cõsequẽs non diligitur nec ꝑ ipsa aliquid boni opatur. Hinc pbs primo de generatione ait. Q⁹ non est cognitũ non est diligibile Et.iij.o aia dicit. Volũtas nõ fertur nisi in precognitũ. Et.ix.Methaphisice ingt: Appetimus:simplr.q⁹ bonũ esse cõspicim⁹. Et Augustin.j.de tri.ait: Inuisibilia diligere possumus.incognita ãt nequaq̃. Et.x.de tri.dicit: Firmissime nouim⁹.nõ nisi nota amari posse. Deinde idẽ pbs.vj. Ethico. dicit. Affirmatio ⁊ negatio sunt in intellectu. ⁊ q⁹ intellectus affirmat bonũ hoc appetit et desiderat. ⁊ quod intellectus negat bonũ.appetitus fugit. hec ibi. Ex qua ratione patet q⁹ tanto ge conuertit ad diuina precepta q̃to doctrina veritatis ei plana ⁊ clara impendit. Econtra vero tãto quis pfistit in peccatis: ⁊ in iniusticia q̃to audit vel suscipit doctrinã confusam ⁊ tenebrosam. ¶Tertio insup probo intentũ meũ vnica distictiõe. Vñ Tho.in.j. pte summe.q.j.ar.4.in corpore.q.dicit cũ querit: An qs debeat vti metaphoricis locutionib⁹. seu infimis exemplis. dũ sanctã doctrinã predicat. Rñdit di. Conuenies est oino sacre scripture diuina ⁊ spiritualia sub corporaliũ metaphoris tradere. Deus enĩ omnib⁹ prouidet fm q⁹ competit coũ nature. Est autez naturale homini.ut ꝑ sensibilia ad sublimia intelligenda veniat: quia ut dicit libro de sensu ⁊ sen. O is nostra cognitio oritur habet a sensu. Vnde conuenienter in sacra doctrina tradũtur nobis spũalia sub metaphorica locutione. Et hoc est quod Dyo⁹ dicit.iij.c.cele.hyerar. Impossibile est nobis aliter ducere diuinuz radiũ.nisi varietate sacroꝝ velaminũ circũuelatũ. Conuenit etiã sacre scripture que cõter oibus,pponit.fm illud Ro.j. Sapientibus ⁊ insipiẽtibus debitor sum:ut spiritualia sub corporaliũ similitudinibus,pponãtur:ut saltẽ vel sic rudes ea capiant qui ad intelligenda fm se capienda non sunt ydonei. hec Tho. Et ad ꝛfirmationẽ istoꝝ facit q⁹ phs ꝓio Iconomi. dicit. Exẽplis vtimur in docẽdo ut facili⁹ intelligat q⁹ dicit. Et ꝓio ꝓio rũ ait. Exẽpla aliquãdo ponimus non ut ita sint : sed ut melius intelligant qui adiscunt. Et qua etiã distinctione ptz qualiter doctrina ad hoc q⁹ sit fructifera necessario debet cẽ clara ⁊ plana. ¶Tertio deniq; hoc idẽ ꝓbo similitudine.nã phs.2. ¶Obificoꝝ dicit. Lecus natus non potest disputare de coloribus q̃tuz ad rem:sed bene q̃tum ad nomen.q⁹ si sic ẽ: ergo non potest colores vere diligere:cũ eos videre non possit. Sic dico a simili.q⁹ intellectus cui ꝓponitur doctrina confusa ⁊ obscura.cum veritatẽ non ꝑcipiat:non potest p voluntatẽ ferri in amorẽ eius veritatis. Econtra vero sicut oculus san⁹ videns colores diuersos ⁊ cognoscens fertur in illos p amorẽ sic potentia intellectiua audiens doctrinam claram ⁊ planã eam intelligit.⁊ p consequẽs volũtas quasi cogitur ad diligendũ eam. Et ideo in hac nostra doctrina me volo habere ad auditores.sicut se habet intellectus meus agens ad intelligibilia: pro eo q⁹ sicut intellectus specificat ⁊ demonstrat oia intelligibilia actu:que prius erant potentia. sic me oportet facere: ad hoc ut doctrina mea sit vtilis. De hoc intellectu phus in.3. de aia dicit. Intellectus in anima est duplex.scilz potẽtialis qui est omnia fieri:⁊ agens:qui est oia facere. Vnde sicut lumẽ facit colores potentia visibiles actu visos.sic intellectus agẽs potẽtia intelligibilia facit actu intellecta.hec ibi. Super q̃ verba Commẽ.ait : O patio intellect⁹ agentis est oia abstrahere.intelligere autem est recipere intellectiua ꝓut sunt: opz igit abstrahere intelligibilia potẽtia actu vero intelligibilia demõstrare:hec ille. Ergo modo cõ

simili oportet se habere q⁹ vtiliter alios vult docere:ut scilz veritates que sunt in potẽtia intelligibiles apud mentes auditoꝝ actu fiant intellecte. Similiter phus. 3. de anima ponit aliam similitudinẽ de intellectu practico ⁊ speculatiuo.qñ et si speculatiu⁹ vniuersaliter intelligit : practicus tñ intellectus illud vniuersale particulariter clarificat ⁊ demonstrat. Vñ dupler ingt est intellectus.scilz practicus ⁊ speculatiuus:qui differunt in modo considerandi:q⁹ speculatiuus simpliciter considerat rem ⁊ vniuersaliter.practic⁹ vero considerat ut res habent esse particulariter. Dicit ꝛ ferunt etiã in fine.q⁹ finis speculatiui est veritas.finis autẽ practici est opus. hec ibi. Ex predictis igit omnib⁹ ptz scda conditio quã habebit iugiter doctrina nostra que dicitur conditio claritatis.

¶De tertia cõditione quã quelibet salutifera doctrina regrit que dicit ꝛditio puritatis

Tertia conditio optima ⁊ excellẽs doctrine nostre et qua facilime quiscz auditoꝝ seu peccatoꝝ ad deũ se ꝛuerti poterit. dicit conditio puritatis:q⁹ non tñ doctrina nostra ut sit vtilis. debet esse subtilis:⁊ clara:sed oportet q⁹ sit etiam pura:id est remota ab omni falsitate. Vnde fm pbm ¶Dux dicitur cui nihil contrarium est admixtuz. sicut res dicit pure alba seu dulcis que nihil secuz habet aut de amaritudine aut de nigredine. Et ideo in hac nostra doctrina.intendo dimittere oẽs falsitates. ⁊ insup opiniones seu rationes negatiuas:pure eni ⁊ simpliciter veritates eoꝝ declarabo.dimissis oibus falsis ⁊ negatiuis rationib⁹:quoniã non sunt de pane lucrando.sed nec ad salutẽ animaꝝ proficiũt:sed potius inficiunt veritatez. q⁹ autẽ simpliciter vera doctrina ⁊ precipue in predicando debeat a se abijcere oẽm falsitatẽ seu argumenta negatiua. nisi esset forte euidẽs necessitas ⁊ vtilitas tripliciter probo. ¶Prio auctoritatibus. ¶Scõ ratiõe. ¶Tertio similitudinibus. ¶Nam philosophus primo posteriorũ. ait: Affirmatio potior est negatione:quia melior est semp demonstratio que est de esse: q̃ que est de non esse. Et 3.Methaphi. dicit. Magis dicimus illũ scire qui scit rem affirmative prout est : q̃ qui scit negative ꝓut nõ est. Et primo Elencoꝝ Sapientis inquit opus est in vnaquaq; re nõ mentiri.sed mẽtientẽ potius manifestare

¶ Scdo hoc idem probo vnica ratione vz. finalitatis. Fundamentū rationis ponit Lō mētator super scdo phisicox. di. Ea que sunt ad finem debent esse simpliciter sm ordinez finis. patet hec regula. Nam medicina que datur ad finez sanitatis. oportet q habeat si militudinē cum ipsa sanitate: aliter si daret medicina falsa: seu cōtraria fini sanitatis. nequaq̄ infirmus sanitatem cōsequeret: sed potius mortē. Quo presuppositō certū est: q cū finis seu beatitudo anime rationalis. sit veritas increata prout tradūt theo. in. 4. dist. 49 Et saluator ipse Jo. 18. di. Ego sum via veritas: et vita. Oportz similiter q ipa rationalis anima ad eundem finē pueniat mediāte veritate. q si aliquādo eidē anime rationali falsitas proponat defacili credit: et relinquit veritatē: et hoc precipue propter gravitatē carnis: que magis trahit et inclinat intellectum ad bona apparentia: q̄ ad bona vera et existentia. Sic enim dicit sapientie. 9. Corpus quod corrūpitur aggravat animā: et deprimit terrena inhabitatio sensum plurima cogitantem. Accidit etiā q quandoq; argumēta negativa sunt fortiora rationibus affirmativis et p ꝯsequens difficulter pt postea intellect⁹ credere veritatez. Sic enim pbus. 8. topicorum dicit: Nihil enim prohibet: quedā falsa probabiliora esse quibusdā veris. Pretermitto q etiā aliquando auditor audiet falsitatē: seu partē negativam. qua audita: aut tedio: aut necessitate ductus statim recedit. Et cū non audierit partē affirmativā adheret in posterz falsitati. Luz igitur tales falsitates opponant fini et beatitudini anime rationalis. econtra vero pura et simplex veritas sit cōvenies cū ipso fine. Ideo dimissis argumētis falsis: et rationibus negativis simpliciter demōstrabo puram veritatez. Pretermitto quoq; de perditione temporis: que fit in allegando rationes falsas. in quo tēpore possent dici multe veritates animaz in veritate roborantes. Hoc totū concludit pbus. Lum. 3. de anima consulit. di. Intellectus in actu oīno se debet habere sicut et res. quia sicut se habet res ad esse sic simpliciter debet habere ad cognosci et intelligi. ¶ Tertio hoc idem probo similitudinibus. Mā philosoph⁹. 18. de anim alib⁹ ait: Ars et natura semper efficiunt superflua. Patet primo de arte. Nam sutor cum accipit formā alicuius pfone: solum tm pannum incidit: prout exigit forma ipsius pfone. reliquū vero relinquit cum non sit necessarium. Similiter et natura hoc idem facit: q̄ stomachus postq̄ cibum in se suscepit: retinet simpliciter quod est sibi necessariū: reliquū vero transmittit ad cetera corporis membra. q si hoc facit ars: et natura a fortiori. hoc idē debet facere et observare veritas seu doctrina a spiritu sancto p gratiaz in corde predicatoris infusa: cum gratia in infinitū sit pfectior qualibet arte atq; natura. Et ideo vicious est supfluitates dicere: aut falsa argumenta allegare sine evidenti necessitate et vtilitate. ex quo talia animaz saluti nō possunt prodesse sed magis ut dictum est obesse. di. pbo. 8. topicorū. Peccatū inquit est ostendere p longiora aliquid: quod potest ostendi p minora. Et peccatū est fieri p plura: q̄ pōt eque bñ fieri per pauciora. Alia similitudinē habere possimus: de aia egressa a corpore et itura ad gloriam: que si haberet solam maculā venialis culpe: que est contraria bonitati increate: que nihil est aliud q̄ increata veritas: quoniā sm pbm. Verū et bonum convertūtur quia omne ens verum est bonum et econverso. Impossibile est talem animā coniūgi cum ipsa veritate increata: sine aliq̄ satisfactione penitētie implicita: vel explicita. prout asserit Ric. in. 4. di. 16. ar. 5. q. 1. in corpore. q. propter q̄ dicitur Apoc. 21. Nihil coinquinatū intrabit in illō nec abhominationē faciens. et de consc. di. 4. c. non pōt. dicitur. Non pōt quis vite celestis gratiā acquirere nisi purgatus fuerit ab omni sorde peti. Ut ergo veritas doctrine crete fit conformis veritati increate. oportet q sit se mota ab omni falsitate cōtraria. Et sic ex predictis omnib⁹ patet conditio tertia doctrine nostre: que dicit conditio puritatis: q̄ puritatē doctrine: et conscientie. nobis cōcedere dignetur saluator noster Jesus xp̄s qui cū omni puritate viuit et regnat deus p infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria secunda post dominicā septuagesime item de additionalitate sacratissime fidei: seu de q̄tuor alijs conditionibus q̄s quelibet salutifera doctrina requirit. Sermo secūd⁹.

Adeo tua te saluū fecit. Jtez Luc. septimo. Declaratis hesterno die tribus primis et optimis conditionibus: quas doctrina nostra iugiter habebit. Ne forte plurius nimis efficiar in dictando et predicando et qua prolixitate tedium plerūq; mentibus auditorum generat: destituta declaratione aliarum quattuor quas in hodierno sermone discrete declarandas reseruauimus: ut ex hoc visa tota simul p fectione doctrine nostre. anim⁹ quilibet fortis fervencius q̄z disponatur ad eam audiendam et ad eam bonis et sanctis moribus imitandam: et ut ordinez scientie: q̄s etiam veluti qd optimū. tota sensibiliū natura observat. put expresse tradit. Ar. 2. metha. c. 3. de celo et mūdo. c. 8. phi. Ad alias requisitas conditiones venio. Accipe igit q̄rtā ꝯditionē. s. medietatis

¶ De quarta conditione q̄s quelibet salutifera doctrina requirit que dicit conditio mediocritatis.

Quarta igitur cōditio optima et excellens quā iugiter habebit nostra doctrina et qua faciliter poterit quisq; auditor seu peccator in merito proficere et ad deum se cōvertere dicit conditio mediocritatis Ita q̄ sermones nostri non sint nimis prolixi et longi: ne fastidiū generent: nec insup nimis breues ne veritates predicande remanent obscure: et indeclarate apud mentes auditorū: sed volo in ipsis sermonibus seu predicatione nostra tenere quoddā mediū: oēm viciosam extremorū superfluitatē resecando quod vtiq; erit valde gratum: vtile atq; salutiferum omnibus vobis. hoc enim mediū requirit q̄libet vera doctrina ad hoc ut sit salutifera: auditoribusq; pficiat. q̄ dupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationib⁹ Tertio similitudinibus. Quarto exemplo.

¶ Primo auctoritatibus. Nam phs. 6. poli. ait: Omnis excessus vel defectus rerū: vel nocet: vel non proficit. Item. 2. de celo et mū. ait. Illud quod per paucas ratiōes acquirit facili⁹ tenet: sz q̄ p plures acquirit difficili⁹ retinet. Idē quoq; phs i. 2. suc rethorice ait: Omnis sermo si brevior sit q̄s oporteat: obscurat intellectū: si longior: difficilis erit retentiōis. et discipulo oblivionē inducet. Idem quoq; 2. Ethicox dicit. In omnib⁹ mediocritas est laudanda. extrema autē vituperabilia sunt. Tullius quoq; in prio de offi. ait: In plerisq; rebus mediocritas optima est. Deniq; Greg. super Ezech. ait: Pauca loquēda sunt: et fortassis: hec vtilius proderunt: quia sepe alimēta que minus sufficiunt avidius sumuntur. Sic si autem cum multa ferre non valet verbum exhortationis vel increpationis longe trahimus auditorem nostrū ad fastidiū ducimus. hec ille. ¶ Secundo hoc idē probo duplici ratione. Primo ratione virtuositatis. Secundo rōne perfectibilitatis. ¶ Primo probo ratione virtuositatis. Fundamentū rationis ponit pbus. 2. Ethicox di. Virtus est simpliciter habitus electivus in mediate consistens. quo ad nos. determinata et ut vtiq; sapiens determinabit. hec ibi patet hec regula. Nam cuz auaricia que pro se omnia vult tenere: et prodigalitas: que omnia vult indiscrete effundere sint quedam extrema medium egredientia: adeo inter vitia computātur. Liberalitas autem que medium tenet: dum partem pro se retinet: et partem effundit: optima virtus esse censetur. Quo presuppositō certuz est: q si doctrina seu predicatio nostra sit nimis longa. prolixa seu brevis: cum medium egrediat: nequaq̄ erit virtuosa et p cōsequens non poterit bonificare animā: seu proficere. Econtra si mediū teneat vtiq; virtuosa erit. Et propter hoc auditores recipient pfectionē suc bonitatis. dicēte pho. 2. Eth. Virtus est habitus qui habentē perficit: et opus eius bonum reddit. ¶ Secūdo hoc idem, pbo ratione perfectibilitatis. Fundamentū rationis est vniuersaliter omnium Theo. s. q Gratia divina est pfectio natura. eo q naturam perficit. Patet hec regula. Nam anima rationalis p naturā est min⁹ nobilis. q̄ fit quilibet angelus. di. ppheta. Omnisti cū paulo minus ab angelis: sed tamē per gratiā dei nobilior fit ipo lucifero et ceteris angel damnatis. Quo presuppositō: certū est. q natura proiicit a se omnia supflua tanq̄z vana et inutilia. di. pho. 3. de anima. Natura inquit non agit frustra. nec deficit in necessarijs: nec abundat in supfluis. hec ibi. Nō si hoc natura facit: a fortiori hec facere debet doctrina: q̄ procedit a spūssancti gratia: aliter sequeretur q gratia dei esset imperfectior natura: q̄ vtiq; viciosum esset. ¶ Tertio deniq; probo idem similitudinibus. Nam videm⁹ q nimia abundantia cibi et potus seu defectus corrumpit fortitudinem sui organi ut di. pbus. 2. Ethi. Ergo a simili: si doctrina seu predicatio habeat defectū beatitudinis seu abundantiam nimie prolixitatis. vtiq; intellectiua potentia que est organum ipsum. s. anime corrūperet. Quod bene cōfirmat Jo. 05. auri de consec.

di.5.c.Nihil. Fames(inquit)in paucis diebus auferr hominē et liberat cū ex hac vita penali.excessus vero ciborū ꝓsumit ꝛ cōputrescere facit corpus humanū.ꝛ macerat egritudine diurna:ꝛ tunc cum morte crudeli consumit.hec ille.Alia similitudo habetur de medico corporali:qui si dederit medicinaz egroto aut nimis acuram: aut nimis defectuosaz *cum occidit*.hoc idem facit predicator in predicatione sua spiritualiter: quod ille corporaliter facit. Aliam similitudinē ponit Aristo. de medio diuitū ꝛ pauperū: in quo consistit pfectio dicens.4.poli. In omni ciuitate sunt multe species hominū.i.diuites. pauperes.ꝛ mediocres.inter quos mediocres sunt optimi:quia medium semper est optimū.hec ibi. Idem ibidē ait. Optimi sunt mediocres ciues in ciuitate.quia ipsi non desiderant aliena:sicut pauperes:nec per inuidiam diuitez substantiā desiderant:ergo nec insidias paciūtur nec fraudes ferunt: vnde semper sine periculo viuūt.hec ille. Hanc medij laudabilem ꝛ optimā virtutem.Salomon petebat a dño cum ꝓuerb.30. dicit. Mendicitatē et diuitias ne dederis mihi. Sed tribue tm̄ victui meo necessaria . ne forte saciatus illiciar ad negandum:ꝛ dicam quis est dominꝰ:aut egestate compulsus furer ꝛ piurē nomē dei mei.hec ibi. Ex predictis ergo similitudinibꝰ patet:qualiter tam in doctrina sacra q̄ in ceteris virtutibus moralibus.mediū tanq̄ laudabile debet obseruari. ¶ Quarto postremo hoc idem probo vnico exemplo . vz domini nostri iesu xp̄i . qui in actibus suis medium tanq̄ optimū ꝛ laudabile seruauit. ¶ Primo in natiuitate sua : quia natus est in medio terre habitabilis: ꝛ iacuit in medio duorū animaliū:vz bouis ꝛ asini .de quo medio prophetauerat Abacuch. 3.c.di. In medio duorum animaliū cognosceris. Et Ysa. ꝓmo de hoc medio dicit.Cognouit bos possessorē suum.s.xp̄m:ꝛ asinus presepe domini sui. In hoc docens nos xp̄s tenere mediū circa prudentiā:cuius extrema sunt fatuitas vel grossities:que per asinum.ꝛ dolositas que p bouem que est corrupcta significat:de quo etiā medio tenendo.1.pe.3.dicit. Quasi modo geniti infantes.p innocentiā rationales contra fatuitatem.sine dolo.malicie ꝛ dolositatis. Ac.s.prudentie concupiscite. ut in eo crescatis in salutem. ¶ Secundo tenuit xp̄s medium in templo cum voluit sedere in medio doctorum.de quo medio Luc.2.dicit. Inuenerunt eum in medio doctorum:audientē eos ꝛ interrogantez. Quo exemplo docuit xp̄us nos tenere medium circa iusticiam: cuius extrema sunt crudelitas:ꝛ remissio. propter qđ in figura.ut habet Luc.10. Samaritanus infudit oleum.contra crudelitatē.et vinū quod est valde acutū ꝛ penetratiuū: ꝛ sanauit inter hominē a latronibus plagatum: ꝛ semiviuū relictū.hoc medium iusticie tangit Salomō ꝓuerb.8.dicens. In vijs iusticie ambulo:ꝛ in medio semitaruz iudicij. ¶ Tertio tenuit xp̄s mediuz dum ambulat per mediū iudeorum de quo medio Luc.3.dicit. Jesus autem transiens per medium illorum ibat. Quo exemplo docuit nos xp̄s debere tenere medium circa fortitudinez cuius extrema sunt pusillanimitas:ꝛ temeritas. Ipse enim non pusillanimiter timuit nec etiam iudeos impegit:ꝛ sic secure transiuit sine ipsorum iudeorum ꝛ suiipsius lesione.hoc mediuz Dauid tenebat cum dicebat. Expectabam eum qui saluum me fecit: a pusillanimitate spiritus ꝛ tempestate:de quo optimo medio in figura Dan.3.dicit. Fecit deus medium fornacis:quasi ventum roris flantem. ¶ Quarto xp̄s tenuit medium pendens in medio latronum.de quo medio Jo.19.dicitur. Jesus baiulans sibi crucem:exiuit in eum qui dicit caluarie locum:ubiq̄ cum crucifixerunt:ꝛ cuz eo alios duos.hinc ꝛ inde mediū autem Jesum.hec ibi. Quo exemplo docuit nos iesus tenere medium circa tempantiam : cuius extrema sunt nimia cura per sinistrum latronem.et nimia macratio quod per dextrum significat. ¶ Quinto denicz xp̄us tenuit medium:dum stetit in medio discipulorum suorum.de quo medio dicit Joā.20. Cum sero esset die illa vna sabbatorum : ꝛ fores essent clause vbi erant discipuli congregati : propter metū iudeorum. venit Jesus ꝛ stetit in medio discipulorum:ꝛ dixit eis. Pax vobis hec ibi.Quo exemplo docuit nos xp̄s debere tenere medium circa dilectionem omniū ꝛ non diligere vnum sicut filium:alterum vero sicut filiastrū:cuius extrema sunt nimia ꝛ inordinata vel pauca dilectio.seu docuit nos xp̄us in hoc debere tenere medium circa cōuersationem : cuius extrema sunt singularitas ꝛ tumultuositas. ut nec homo a comunj

tate se separet:nec etiam;tumultibus secularibus se implicet. Nec etiaz facere sicut quelibet:qui non conuersantur cum gebelinis. Nec ecōuerso.Sz inter istos si tuꝰ vultviuere medium debet tenere. Quod medium tenebat Dauid cum.3. Re.3.dicebat. Habitauit seruus tuꝰ semper in medio populi tui quē elegisti. Ex predictis auctoritatibus ratione similitudinibus ꝛ exemplo patet quarta conditio q̄ habebit iugiter doctrina nostra que dicitur conditio medietatis.

¶ De quinta conditione q̄ quelibet salutifera doctrina requirit que dicitur condtio diuersitatis.

Quinta conditio optima ꝛ excellens quam iugiter habebit doctrina nostra: ex qua faciliter poterit quisq̄ et in merito proficere:ꝛ ad deum seu ad penitentiam se conuerti dicitur conditio diuersitatis. Pro eo ꝙ non tm̄ veritatem vnius rei declarabit:sed veritatem diuersarum rerum Immo ꝛ plerumq̄ eadez regula phisica ad diuersas res acommodabitur : ut propter hoc potentia intellectiua auditoris:delectabilius proficiat in auditione talis doctrine: et ꝙ doctrina salutifera debeat se extendere ad diuersas materias : seu ad diuersas veritates tripliciter.

Primo auctoritatibus.
Secundo ratione.
Tertio distinctione.

¶ Primo ergo auctoritatibus. Nam probat Grego.in prologo super Ezechielem dicēs. Dum cogito ꝙ sepe inter quotidianas delitias etiam viliores cibi suauiter sapiunt. ideo minima ꝛ viliora legenti plerumq̄ propono. ¶ Item in mappologia ait. Similitudo rerum aliquando molestat varietas vero fastidium tollit. Item Cassiodorus li.7. ait. Nemo dubitat homines ex varietate suauiter recreari:quia in continuatis magnuz cōstat esse fastidium: dulcedo mellis si assidue sumatur omnibus perhorrescit.hec ille. Denicz Tulius in primo li.veteris rethorice ait Variare orationem magnopere oportebit. Nam in omnibus rebus similitudo societatis est mater. ¶ Secundo hoc idez probo ratione perfectionis. Fundamentū rationis ponit pbus.12.methaphisice.di.Diuersitas specierum est ad decorem ꝛ perfectionez totius vniuersi.patet hec regula. Nam si mundus esset plenus solis lilijs:seu solo genere liliorū vtiq̄ potentiam visiuam aliquarum delectaret. Sed dum plenus est diuersitate florum:vtputa liliorum: rosarum: violarum:et huiusmodi.magis potentiam visiuam perficit ac ceteros sensus delectat.hec idem exemplifica de varietate ciborum:erga potentiam gustus.ꝛ de varietate instrumentorū erga potentiam auditus. Quo presupposito certum est.ꝙ si cognitio vnius veritatis potentiam intellectiuaz perficit ꝛ delectat: multomagis ipsam perficit ꝛ delectabit diuersitas multarum veritatem.q̄vtiq̄ regulam iugiter christo seruabo. ¶ Tertio insuper probo idez distinctione. Nam Tho. prima parte summe. q.1.arti.10. in corpore.q.dicit. Cum queritur an sacra scriptura:seu doctrina etiaz subvna littera debeat habere plures sensus ꝛ significatiōes. Rndeo ꝙ sic:quia Auctor sacre scripture est deus.in cuius potestate est ut nō solum voces ad significandum accōmodet: ꝙ etiam homo facere potest. Sed etiam res ipsas:ꝛ ideo cum in omnibus scientijs voces significent:hoc habet proprijū ista scientia.ꝙ ipse res significate p̄ voces etiā significāt aliō. Illa ergo prima significatio qua voces significant res ptum ad primū sensuz q est sensus hystorie vel litteralis. Illa vero significatio q̄ res significate per voces. itez res alias figūt dē sensus spūalis : q supra litterale fundat et cū supponit.hic aūt sensus spūalis tripharie dividit. Sicut enī dicit Apo.ad Hebreos.7 Ler vetus figura est nouc legis: ꝛ ipsa noua ler.ut Dyoni.di.in eccl.hierarch. Est figura future glie. In noua etiaz lege ea q̄ in capite gesta sunt figura sunt eoz q̄ agere debemus nos.Scōm ergo ꝙ ea q̄ sunt legis veteris significāt ea q̄ sunt noue legis:ē sensus allegoricus.Scōm ea vero q̄ in xp̄o sunt facta.vel in his q̄ p xp̄m sunt facta : sunt figura eoz q̄ nos agere debem⁹ et ē sensus moral. Prout vero significāt ea q̄ sunt in eterna glia ē sensus Anagogicus. Quia vero sensus litteral est quē auctor intendit:Auctor aūt sacre scripture est deꝰ:q̄ oia suo intellectu cōprehēdit: ideo nō est inconueniēs.ut Aug.dicit.12.cōfes. Si etiā fm̄ vniuersalē sensum in vna littera sacre scripture plures sunt sensus. hec Tho. ad litterā.Quā Thome sententiā pbs etiam cōfirmat.dū.2.posterioꝛ dicit. Demonstrari potest optime id est ꝙ plures cās ꝛ cōuersio.

Et Cōmentator super .5. phisy. ait. Non est inconueniens sed valde congruum. q̄ idē se extēdat ad diuersa. Dic exempli gratia. Videmus q̄ faber cum uno malco facit diuersa instrumenta: vtputa. gladiū. lanceā. ligonē ⁊ hmōi: que omnia sunt ad decorem ⁊ perfectionem ⁊ utilitatem totius uniuersi. Sic a simili dico q̄ predicator debet p̄dicare res diuersas. Iz aliq̄n casdē res diuersas ponat sub titulo ⁊ nomine unius tractatus. Et insuper eandem auctoritatē seu regulam phicam dz accōmodare ad diuersas veritates: que oia sunt demonstratiua magne pfectiōis. Hūc modum. s. predicādi diuersa. Ego iugiter obseruabo licet quadrag. simale nostruz sub titulo xp̄iane fidei simpliciter ponatur. Et predicta ergo patet cōditio hec: quā nra doctrina habebit: que dicitur cōditio diuersitatis.

¶ De sexta ꝺitōe q̄s q̄libz salutifera doctrina requirit: que dicitur cōditio vigorositat̄.

Sexta conditio in ordine optima ⁊ excellens doctrine nostre dicitur conditio vigorositatis: quia ipsa erit valde potens: ⁊ valde vigorosa ad inducendum ad virtutes ⁊ virtuosas operationes: ⁊ etiaz ad remouendum ab omnibus vitijs ataz peccatis. Certum est eni q̄ quilibet intellectus naturaliter appetit certificari de rebus ⁊ veritatibus quātū potest: ℣ Propter q̄ phs. j. phisy. dicit. Certitudo in omnibus intantū quērenda est quātum recipit natura rei. Et. j. etbico. ait. Certitudinem non oportet in omnib⁹ similiter expetere: sed in singulis ſm subiectā materiam: ⁊ in tantū quātum est propriū doctrine. hec ibi. Talis autem certitudo ⁊ si habeatur per auctoritatem ⁊ exempla: tamē vehementius per rationes naturales acquirit: vnde sola naturalis ratio prevalet in fortitudine ⁊ vigore omnibus auctoritatibus mundi. Vt igitur doctrina nostra sit vigorosa nō tm̄ auctoritatibus ⁊ exemplis: sed iugiter fortissime etiam naturalibus rationibus ipsam roborabo. Ad q̄ faciendū triplicitер cogor.

℣ Primo auctoritatibus.
Scōo ratione.
Tertio similitudine.

℣ Probo ergo auctoritatibus q̄ cogor sic procederē. Nam phs. j. methe. ait. Bi recte docent: q̄ causas de singulis reddunt. Et. j. etbi. dicit. Bonus singula rationibus probat ⁊ iudicat. Et. 4. phisy. dic̄. q̄ pulcherrime demōstratur: optimuz ⁊ delectabile est. Et. 7. etbi. dicit. Non oportet solum dicere verum: sed etiam oportet causam veri vel falsi assignare Et. 2. methā. dicit. Verum nescimus sine cā ⁊ ratione. Et. 3. methā. ait. Veritatem querētes sine demonstratione sunt similes ignorātibus quo ire debeant. Deniq̄ Tulius lib. 3 de tusculanis. q. ait. Sapiens animus ita sp̄ est affectus: vt in vna quaque re rōne vtat.

¶ Scōo h̄ idem ꝓbo vnica rōne: vz pfectionis. Fundamentū rōnis ponit phs. 5. methā. dicēs. ℣ Perfectuz tunc est vnūqōq̄z ⁊ omnis substantia perfecta: q̄n ſm spēm ꝓprie virtutis: nulla pars deficit. hec ibi. patet hec regula. Nam domus tunc simpliciter ē perfecta q̄n hec tria simpliciter habet. vz fundamentum tectum: parietes: cui si vna harum partium deficeret: vtiq̄z domus imperfecta eēt. Quo presuppositō certum est q̄ a simili tunc veritas dicitur perfecte esse probata q̄n est munita auctoritate ⁊ exemplo: sed precipue ratiōe que ratio si deficeret: dum sit perfectior ⁊ potentior omni auctoritate ceteris paribꝰ vtiq̄z doctrina seu predicatio aliqualiter imperfecta esset. Vt igitur doctrina nostra sit perfecta: cōmuniter auctoritatibꝰ ⁊ exemplis etiā validis rationibus vtar. Nihil enim vt dicit phs. j. de celo ⁊ mūdo. Simpliciter est perfectum vbi trinitas. Et vltra hoc intendo potius vti rōne q̄s auctoritate: q̄n potentia intellectiua semper cogitur ab obiecto veritatis: ⁊ per consequens quasi cogit (⁊ si libera sit) ipsam voluntatē ad id amandū q̄ intellectꝰ cogitur credere.

¶ Tertio deniq̄z ꝓbo simili rudine q̄ doctrina vt sit autentica maxime i diget rōne quā similitudinem colligo a Cōmentatore super. 2. de anima: sicut color ait. non est visibilis sine lumine: sic nec verū est visibile sine rōne. h̄ ibi. Et sic er predictis auctoritatibus rōne ataz similitudine. hec sexta conditio.

¶ De septima conditione q̄s quelibet salutifera doctrina requirit que dicit conditio caritatis.

Septima conditio ⁊ vltima optima ⁊ excellens doctrine nostre dicitur conditio caritatis. Non enim tm̄ p̄dicatio mea seu doctrina: supradictas conditiōes habebit: sed potissime volo q̄ habeat in se caritatem. Non enim volo predicare ꝓpter cupiditatez pecunie: fame: honoris: huiusmodi aut lau-

dis ⁊ hmōi: sed simplr predicabo ꝓpter amorem dei: ⁊ ꝓpter caritatem ⁊ salutem ꝓximorum: q̄ si aliter facerem nequaq̄s viliter et fructuose predicarē. q̄ aūt doctrina ⁊ predicatio ad hoc q̄ sit fructifera exigat caritatē tripliciter ꝓbo. ℣ Primo auctoritatibꝰ. Scōo rōne exemplo. ¶ ℣ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam glo. sup illa verba ꝓphe. Docebo iniquos vias tuas ⁊ impij ad te conuertent ait. Vana est doctrina p̄dicatoris si nō fuerit succensa igne diuini amoris. Et Ergo. ait. Lingua predicatoris inuanū laboraz. si ardore ⁊ flāma caritatis ignita non fuerit. Et aplus. j. corint. 13. Si linguis hoiuz loquar ⁊ angelorz. caritatem aūt non hēam factus. s. ve. cymbalum tinniens. ¶ Scōo h̄ idem ꝓbo vnica rōne: vz assimilatiōis. Fundamentum rōnis ponit phs. j. de gnātiōe ⁊ corrup. dicēs. Agens agit i patiens trahendo ipz in suam nam: pz hec regula. Nam ignis ꝺiunctꝰ cum ferro ferrū calefacit: ⁊ insup ipm rubescere facit. Et ecōtra: si carbo mortuus ponat apud ferrum: nūq̄ facit cū rubeū ⁊ calidum. Quo presuppositō certū est q̄ si predicator in se hz caritatē: de facili pōt cū doctrina sua calefacere peccatores: seu auditores: caritate ⁊ igne diuini amoris. ecōtra vero si predicator non habeat caritatē velut carbo mortuꝰ. nequaq̄s poterit peccatores cōiter ꝺuertere: aut ad caritatem reducere. Vñ vulgare ꝓuerbiū est. Nō po altri brusare o riscaldare: chi i se nō brusa o arde. Et ideo videmus ꝓ experientiaz q̄ magis fructificat vnus p̄dicator idiota qui predicat ex caritate q̄s vnus maximꝰ Theoꝰ ⁊ litteratus q̄ predicat ex humana laude vel cupiditate. ¶ Tertio deniq̄z ꝓbo: exēplo Helie ꝓphe. de quo eccle. 48. dicitur. Surrexit Helias quasi ignis: ⁊ verbū eius quasi facula ardebat. s. corda ipm audientiū. Et i signū q̄ doctrina ad hoc q̄ sit fructifera debeat fieri ex caritate. legit actuū. 2. c. q̄ spūs sanctus datus est aplis in linguis ignis: vt. s. possent ignire ⁊ calefacē corda auditorū igne diuini amoris ⁊ caritatis. Et ꝓpter h̄ habet ibidez q̄ statim vt acceperūt Apli sp. san. in linguis ignis: illa die ℣ Petro predicante in vno sermone ꝺuersi sunt circiter tria milia virorum ac mulierum. bene ergo ꝓbaui q̄ nostra doctrina ꝺz habere caritatē que est septima ⁊ vltia conditio. ¶ Et predictis ergo septem conditionibus quas iugiter intendo obseruare in nostris predicationibus ataz doctrina: patet qualiter q̄s q̄z poterit faciliter: ⁊ remissionem peccatorum ⁊ diuinam grām in hac quadragesima suscipere: quā vobis ⁊ mihi donare dignet dñs nr̄ ihesus xp̄s q̄ cū pre ⁊ spū sco ⁊c.

¶ Feria tertia post dñicam septuagesime de scō respectu quo habet firma fides et spes de gra ⁊ salute audientiū doctrinam sacram sermo tertius.

Fides tua te

Saluū fecit. Luc. 7. Demonstrato hesterno dic. pmo respectu quo spem firmā habeo: ⁊ etiā vos habere potestis de salute vestra. h̄ mane in pñti sermone habeo demōstrare scōm respectum ꝓ quē habeo eandē spem q̄ dicit respectus vestre dispōnis. Ante cuius declarationē occurrit mihi loco. pbemij yna nālis ⁊ vera sinia phi. 2. phisy. dicentis. O is res ad finē aliquē ordinata nāliter ipm desiderat: pz hec regula. Nam q̄ potentia nutritiua ordinata est ad actū gnandi: ideo nāliter: vt hꝰ 2. de aia. illum desiderat. Silr q̄ potentia visiua ⁊ auditiua ordinate sunt ad videndum ⁊ audiendū. hinc est q̄ illum actū nāliter desiderant. Silr q̄ potentia volitiua ordinata ē ad bonū: ideo nāliter illud desiderat. O ia. n. vt dicit phs. j. rtbi. Bonū nāliter appetūt. Et bonū nāliter est oibus diligibile. Silr q̄ mā ordinata est ad formā. ideo vt dicit. j. phi. O is mā appetit formā: ergo a fili: q̄ potentia itellectiua ordinata est ad intelligendū: ideo nālr desiderat illum actū. dicente phō in ꝓncipio methaphi. O ēs hoies nā. i. per nām seu nālr scire desiderāt. Rō aūt potissima quare q̄libet potentia appetit suū actū ⁊ finē est: quia quelibet potentia pficit per suū actū: seu recipit pfectiōz maximā in suo actu: sicut oculus pficit videndo: auris audiendo: ⁊ hmōi. Ad cōfirmās phs. 9. methā. ait. Actus est finis ⁊ pfectio ipsius potentie. Non eni videt q̄s vt visum hēat. Sed ecōuerso: visum hz vt videat. h̄ ibi. Et etiā. 9. methā. ait. Actus est melior potentia in bonis: an malis aūt ecōuerso Et idem dicit. Actus magis facit intelligere q̄s potentia. Et. j. methā. Finis est bonū vniuscuiusq̄s rei. ⁊ vniuersaliter est quid optimū ⁊ pfectum in omni natura. hec ibi. Ex quibus premissis: dico q̄ hꝰ quelibz potētia: ⁊ ꝓcipue

intellectiua appetat suum finem ⁊ actū tāq̄ quēdaz ipsius pfectionē: tñ nulla potentia finem desideratum consequi potest nisi prius habeat p̄cias dispositiones ⁊ preparatōes ad ipsum finem consequendū: qm̄ finis: vt dicitur. 2. phys. naturaliter imponit necessitatē omnibus his que sunt ad finem. Et ꝓpterea q̄ꝫ potentia intellectiua cuuslibz hois naturaliter appetat scire ⁊ cognoscere diuersas veritates: quibus cognitis rationalis anima faciliter consequitur gratiam dei: salutē propriam: atq; gloriam sempiternā: tamen doctrinam ipsam et qua intellectus veritates sine salutis percipit ⁊ cognoscit: nequaq̄ acq̄rere potest sine aliq̄ debita dispositōe atq; p̄paratione que omnino necessaria est ad quē libet finem consequēdum: ⁊ precipue ad hoc q̄ nostram recipiat doctrinam salutarez qđ probo. ¶Primo auctoritatib⁹. Scđo rōne

Tertio distinctionc. ¶Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam phs. 2. de aia dicit. Actus actiuorum sunt in patiente bene dispositio. Et ¶Plato in thimeo. Forme dant simpliciter fm dispositionem ipsius materie. Et sanct⁹ Bonauentura in ꝓhemio p̄mi sententiaruz ait. Omnis perfectio. i. forma perficiens ꝓpre supponit suum pfectibile. i. subiectum esse dispositum. Hinc phs. 9. ethi. ait. Ad hoc q̄ doctrina descendat ⁊ efficaciam habeat i auditionem oportet aiaz auditoris omnino cē bene dispositaz ⁊ preparatā: sicut terra aptā semen mittatur in ea. Et 2. de anima dicit. Duri carne inepti sunt mente: molles autez carne bene apti sunt. ¶Scđo ꝟ idem probo vnica ratione: videlicet argumentationis Fundamentum rationis habetur. 2. topicoz Si de quo minus videt inesse ⁊ inesse: q̄ ⁊ de quo magis. patet hec regula. Nam si miles potest expugnare castrum a fortiori domin⁹ qui est eo potentior. Et si vnus pauper p̄t dare decem ducatos: a fortiori poterit dare ditiori ipso. Quo ꝓsuppposito: certum est q̄ gras ⁊ natura anteq̄ tribuant formam seu pfectionem alicui materie: prius requirunt q̄ materia sit disposita. patet de arte. Nā forma sigilli non ipꝛimitur cere nisi prius fuerit molificata. Item natura hoc idem facit: quia campus seu ager non fructificat nisi ꝓus fuerit cultinatus ⁊ dispositus: dicēte Boetio metro. 1. tertij lib. Qui serere ingenuū volet agrum liberat arua prius fructibus: Falce rubos silicemq; resecat: vt noua fruge grauis ceres cat. hec ille. Sed clarum est q̄ gra divina infundenda anime mediante doctrina: est nobilior ⁊ perfectior incōparabiliter omni arte atq; natura: ergo per consequens maiorem requirit in anima dispositionem: dicente Tho. scđa scđe. q. 1. arti. 6. Operatio gratie cum nobilior sit natura: non minus ſz magis ordinate procedit q̄ꝫ operatio nature. Quod totum confirmans Tulius in li. tuscu lanarum questionum ait. Vt ager cuius sterilis sine cultura fructuosus esse non potest: sic nec sine disposita doctrina salutis aias recipiat. ¶Tertio ꝟ idem. ¶Probo di. beati Tho. 1. 2. q. 112. art. 2. in corpore. q. di. Cum queritur an ad suscipiendum doctrinam sacram ⁊ per consequens diuinam gratiam requiratur aliqua dispositio in homine peccatore. ¶Respondeo q̄ gratia dupliciter accipitur. vt pro habitu. vel habituale dono dei. scđo pro auxilio dei vel ipsum diuinum auxilium mouens animam ad bonū. ¶Primo mō accipiendo gratiam: ad gratiam exigitur aliqua ꝓparatio gratie: que est quedam forma accidē talis: quia nulla forma imꝓrimit nisi i materia disposita. Sed loquamur de gratia fm qđ significat auxiliū dei mouentis ad bonū sic nulla preparatio requiritur ex parte hominis p̄ueniens diuinum auxilium. Sed potius quecunq; preparatio in homine esse potest: est ex auxilio dei mouentis animam ad bonum. Et fm ꝟ ipse bonus motus li. ar. quo quisq; preparatur ad bonum gratie suscipiendū est actus li. ar. moti a deo: ⁊ quātū ad ꝟ dicit homo preparare animum. q̄ ē ꝓncipaliter a deo mouente libez arbitriū. ⁊ fm ꝟ dicitur a deo voluntas hominis preparari ⁊ a dño gressus hominis dirigi. ¶Et ꝓdict igitur auctoritatibus rōne ⁊ distinctione ꝓz qualiter ad doctrinā salutiferam audiendā. regritur aliqua dispositio prcuia: ⁊ si queris que sit illa. ¶Rñdeo q̄ ꝓ nunc sunt septem dispositiones necessarie ad suscipindum vtiliter doctrinā salutiferam. Quaꝝ ꝓma dicit dispō accessionis. Scđa dicit dispō festinationis. Tertia dicit dispositio ꝓtinuatiōis.

Quarta dicit dispō attentionis. Quinta dicit dispō creditiōis. Sexta dicit dispō susceptiōis. Septia dicitur dispō executiōis. ¶Prima dispō ex qua acgrit salutaris doctrina ⁊ per ons divina gra ⁊ eterna gloria

dicit dispositio accessionis. Experientia teste videmus: q̄ qcūq; vult adiscere seu acgrē alia quā artem, seu vanā ⁊ mundanā sapientiam necesse est q̄ vadat: vt videat: vt audiat magistrū illius artis: seu doctorē illius scientie: aliter nec artem illā: nec scientiā vnq̄ adisce posset. A simili oz facere cū qui vult doctrinā veritatis: ⁊ per ons divinaz gram acgrē: seu magnitudinē ⁊ turpitudinē suoz peccatoruz intelligere: qm̄ oz vt actualiter accedat ad audiendū doctorem: ⁊ precipue p̄dicatorē ipsi⁹ veritatis: qm̄ ex tali auditiōe illius doctrine faciliter q̄sq; adisce ea per que ⁊ peccata dimittunt ⁊ diuina gra seu eterna salus acquiritur. Et q̄ necesse sit actualiter accedere ad audiendū doctrinā predicatiōis. ꝓbo sexto. pliciter. ¶Primo auctibus. Scđo ratione. Tertio distinctione. Quarto similitudine Quinto figura. Sexto exemplo. ¶Prio auctibus. Nam apostolus ad Ro. 10. ingt. Omnis q̄cūq; inuocauerit nomē dñi saluus erit qđo ergo inuocabūt eum in quē non credidērūt: Aut qđo credent ei quē non audierunt: qđo audient sine predicante: aut qđo vero predicabunt nisi mittant: sicut scriptum est: q̄ speciosi pedes euangelizantiū pacem euā gelizantium bona: sed nō omes obediūt euā gelio. Isaias eni dicit. Dñe q̄s credit auditui nostro: ergo fides ex auditu: auditus autē per verbū xpi: sed dico: nunqd non audierūt Et qdē in. o. t. cri. so. co. ⁊ in ti. o2. terre. ver. co. ꝟ ibi. Item ad hebreos. 4. ar. Viuus ē eniz sermo dei ⁊ efficax: ⁊ penetrabilior oi gladio ancipiti: ⁊ pungens vsq; ad diuisionē aie et spūs. Item Jac. 1. dicitur. In mansuetudine suscipite insitum verbū qđ pōt saluare aias vestras. Tulius etiā lib. 3. p̄me rethorice dic. Di maxime dociles sunt qui attētissime parati sunt audire. phs etiam lib. de sen. ⁊ sensato ait. Auditus plurimā p̄tem ꝓfert ad prudentiam: sermo enim audibilis cā est discipline non fm se sed fm accidens: q̄ noia sunt que significant intellectum ex quo accipitur consequentia rez hmōi. Idem quoq; phs in ꝓhemio metha. ait. Auditū non habentia i disciplinabilia sunt: habentia vero disciplinabilia. Item ꝓpha ait. Lucerna pedib⁹ m. ver. tu. ⁊ lu. se. m. Et ꝓuer. 30. dicitur. Omnis sermo dei igneus: clipeus est omnibus sperantibus in se. Et Hiere. 23. Verba mea sunt quasi ignis ⁊ quasi malleus ꝓterens petras Et cant. 5. dicitur. Anima mea liquefacta ē: cum dilectus meus loquutus est. Et ꝓpha dicit. Factus est cor meū tāq̄ cera liquescēs in me. ven. mei. s. ex auditione verbi dei. Et Isaie. 18. dicitur. Omnipotens sermo tu⁹ domine sanat oia. s. sceleta peccatorū. Et ꝓpha dicit. Misit verbuz suum ⁊ sanauit eos. Denique ꝓpha ait. Aer domini inmaculata conuertens animas testimonium domini fidele sapientiam prestans paruulis. Et quib⁹ auctoritatibus patet necessitas huius ꝓme conditionis. ¶Scđo ꝟ idem probo vnica rōne vz specificationis. Fundamentū rationis ponit phs. 6. ethico. di. Non sufficit ad scientiā alicuius vt sciat in vli ⁊ confuse. Sz oz scire determinate ⁊ distincte: ꝓz hec regula. Non enim sufficit medico ad hoc q̄ sanet infirmū q̄ sciat medicinam esse bonā in vniuersali: ſz oz q̄ intelligat in specie hāc medicinā: ⁊ hāc fore tali ⁊ tali infirmitati necessariā: qm̄ si in genere daret omnes medicinas non sanaret infirmū: sed occideret cum medicinaꝝ alique sint calide alique frigide: ⁊ hmōi. Similiter infantulus ⁊ si in sua puericia i genere ⁊ vlr cognoscat quēlibet hominē fore hominem ⁊ non bestiam: ꝓpter qđ ⁊ vlr quēlibet appellat patrem: tñ talis cognitio generalis est im perfecta: vnde vt pfectam scientiam habeat de patre suo: oportet q̄ in spē sciat ⁊ dicat. ꝟ est pater meus ⁊ non alius. ſz in particulari tñ mater eius hoc sciat: vt habetur. 9. ethico. qz ipsa est certa q̄ eū concepit: quod tñ pater ignorat. Sed debet hunc in specie appellare patrem suū ⁊ non alium fm cōem opinionē seu estimationem. Quo suppposito certuz est q̄ sicut dupler est scientia de felicitate et beatitudine: prout ponit sanctus Bonauentura. in. 4. distinctione. 49. articulo ꝓmo ⁊ tertio. Et Ricardus ibidem articulo. 2. questione prima. Et Scotus ibidem questione secunda. Et Thomas in prima parte summe. questione secunda. videlicet generalis ⁊ specialis. Sic a simili dupler est scientia que habetur de vitijs ⁊ virtutibus scilicet generalis et specialis. Sed manifestum est q̄ scientia communis et vniuersalis: qua vniuersaliter appetitur summum bonum: non est salutifera: nec saluat animam. ¶Prout dicunt theologi supraducti.

Et propter hoc philosophi habentes scientiã in vniuersali damnati sunt: ppter qõ oportz q talis scitas cognoscat & credatur impij mẽtum. s. solum consistit in clara dei visione & non in generali prout simpliciter est qõdam bonũ sufficientissimũ. ergo a filij de virtutibus & de vitijs est dicendũ: quoniã oportet in specie cognoscere hanc esse virtutem: & hoc esse malum et peccatuz. similiter hoc esse bonuz & illud esse malũ. quã speciatim nullus acquirit nisi per scientiaz & doctrinã aut auditionẽ sanctissime predicationis. s. quam predicatorẽ in genere: sed in specie veritatẽ virtutũ atqz vitioz pdicat specificat & declarat. & ideo sicut philosophi aut dic Aug. Eth. c.6. Errauerunt in felicitate: dum quidã posuerunt eum in voluptatibus: quidã in diuitijs: quidam in honozibus: & huiusmodi. et p consequens damnati sunt. sic & multi xpiani obmissis predicationib9 cadũt in diuersos errores atqz peccata: dum non audiunt verbũ dei seu predicationes. de quibus Boetius ,p sa. 2. cerui li. ait. O inms mortalũ cura quaz multipliciũ studiozum labor cresceret. diuersos quidẽ calle procedit: sed ad vnum tamen finem beatitudinis nititur pucnire. & infra subinngit. di. Inest cnĩz mentibus hominũ veri boni naturaliter inserta cupiditas. sed ad falsa deuius error abducit. hec ille. Et ideo erant grauissime illi bestiales viri: qui volentes ire ad predicationẽ dicũt. O b quid oportet ire rm̃ ad predicationem. Ego bene scio quid dicit predicator. Dicet enim q quisqz debet facere bonum & dimittere malũ. Ego bene scio quid debeo facere. O machabarone. O grossolane. O bestialis & insensate homo licet bonũ scias esse faciendũ in genere similiter & malũ fugiendũ: non tñ intelligis illud in specie: & ideo propter hoc corruis in diuersa peccata: estimãdo esse bonũ qõ est malũ & malum quod est bonũ. Et propter hoc merito oib9 talibus cõuenit illa cõminatio Ysa. 5 di. Ve vobis qui dicitis malum bonũ & bonũ malũ: ponentes tenebras lucẽ & lucem tenebras: ponentes amarũ dulce & dulce amarũ. Ve qui sapientes estis in oculis vestris & coram vobismetipsis prudentes. hec ibi. Et qua ratione etiam patet qualiter quisqz tenetur ire ad pdicationẽ ad hoc ut illuminet de veritatibus necessarijs ad salutẽ. ¶ Tertio hoc idem probo distinctione. Ric. in. 4. di. 17. ar. 2. q. 6. in corpore. q. dicentis. Cum q ritur an cr confessione facta peccata remittãtur. Rñdit q aut tempore cõfessionis penitens adhibuit debitã diligentiã examinãdo conscientiã & petendo cõsiliũ a peritis: & insup se informãdo de doctrina sacra ab his q intelligut eam. prout de lege cõi humana pmittit fragilitas: ut memoriã haberet oiuz peccatorũ suoz mortaliũ. Aut facit ignorãs cr malicia: aut cr ignorãtia affecrata vel crassa. Si primo mõ: dico q tali remittũtur peccata in cõfessione. Si vero scõo modo: dico q nec aliquod peccatũ oblitũ seu etiã cõfessuz ei remissum est. Et q plus est: put idem Ric. ait in. 4. di. 9. ar. 2. q. 1. in corpore. q. Talis sic suscipiens cucharistiam mortaliter peccat: pro eo q voluntarie irreuerẽter illud suscipit dũ audire sacras predicationes noluit. cr quib9 in specie peccata propria intellexisset: & sic ea confiteri potuisset. Et qua distinctione patet qualiter quisqz debet accedere ad audiendũ sacram doctrinã: ut illuminet. ¶ Quarto in sup ,pbo similitudine q. s. diuina. doctrina q̃ accipit in predicatione illuminat & conuertit peccatores ad deũ. Nam Luc. 7. legit. Dõs dñs suscitauit iuuenẽ mortuũ verbo suo dicens. Adolescens tibi dico surge: qui statim surrexit vivus non tm̃ corpore sed etiã aia', Nam ut dicit Ezech. 18. Anima que peccauerit ipsa morietur. s. morte peccati. Sicut cnĩz corpus dicit mori dum anima separatur ab ipso. sic & anima spiritualiter p peccatũ moritur. dum deus vel diuina gratia ab ipsa separatur Sicut cni xps verbo suo adolescentẽ mortuum viuificauit corporaliter. Sic etiã pdicator verbo diuino spũaliter viuificat alias peccatoz. dum cr accepta cõtritione: deus & diuina gratia iterũ cum anima conũgitur. Et propter hoc saluator dicit Jo. 6. Amen amẽ dico vobis qz venit hora & nũc est qñ mortui audient vocẽ filij dei. & q audierint viuẽt. Sup que verba Bernar. ait. Si mortuj in peccatis fucris vives: si vocez dei audieris. Si cor tuũ induratũ fuerit emittet verbum suuz & liquefaciet illud. Sic cni ,pmisit xpus. Quicũqz audierint vocẽ filij dei viuẽt. hec ille. Et Prouer. 13. Salomon ait. Lex dei: fons vite ut declinet quis a ruina morti. Et iõ Ezech. 37. precepit ipsi Ezech. Cõtra peccatores spiritualiter mortuos clamare & dicẽ. O ossa arida audite verbũ dñi. hec dicit dñs de9. Ecce ego intromittã in vos spm̃. vz grẽ & viuetis. Alia ponit similitudo Jo. 11. De suscitatõe lazari. Dñs clamauit dñs. Lazare veni foras: et statim prodijt vivus qui fuerat mortuus. ut ostendat: q anima quatriduana. s. diu in peccatis mortuam & diu sepultam. diuinum verbum spiritualiter resuscitat: & ista resurrectio facta. maioz & nobilioz est: materiali resuscitatione omniũ corporũ humanorũ dicente Greg. in. 4. dialogoz. Si inuisibilia pensamus nimiz constat: q maius est miraculũ pdicationis verbo atqz oriõis studio peccatorẽ cõuertere ad deũ: qz cadauer mortuos suscitare. In illis enĩ suscitat caro iterz moritura. In isto vero anima in eterna victura. hec ille. O igit peccatores in peccatis mortui cur rite & venite ad audiendũ verba diuina. Et sic vitam diuine gratie faciliter suscipietis.

¶ Quinto hoc idẽ figurat. Mã populo israeli die noctuqz de9 faciebat pcedere seu ab ãgelis portare. quandã columnã ignea. Exo. 13. Ex qua dũ filij israel illuminarẽtur egipti os fugabãt & maris precipitiũ cuadebãt ipz transcundo. Quid enĩ figuratiue p columnã ignicam nisi predicationẽ ignitã caritate accipiẽs?: quã dum peccatores audiũt & imitant viaz liberãt a precipitio maris. i. iferni: & manibus pharaonis atqz egiptiorũ. i. manibus luciferi atqz satellitũ suoru. ¶ Sexto denuqz hoc idem probat exemplo. & attende queso cũ ẽsta reuerentia & deuotione quisqz debeat se preparare ad audiendũ verbũ dei. Nam videmus ad oculuz. q si aliqua dominatio seu aliquis dñs scribit aliquã litterã populi suis. statim omnes cõuocant: & statim omnes se preparant ad audiendum litteras illas cum desiderio sciendi qrid in eis cõtinetur. Cancellarius autẽ ascendit in altũ cozam populo & exhibit sibi capuceũ seu byretũ cum magna reuerentia aperiendo dictas litteras. Et cum dñs noiatur in litteris seu dñatio omnes faciunt reuerentiã: & sic omnes cõgregati stant attenti ad audiendũ. nullus mouetur nullus loqtur. nullus dormit. nullus oculos hinc inde diuertit. Ibi totum cor apponitur & intellectus totus aperitur. Sed quid finaliter ibi legitur. Certe legitur plerũqz q dominus ponit vnam magnã taliaz toti populo: vel q habuit victoriam & sacomanauit terrã et multos fecit captiuos. multosqz fecit infirma incidi: & expulit totã partẽ guelforum seu gebelinorũ. Et fecit coram vrozes adulterari: & similia ibi leguñ. Si igitur ut patet quisq; accedit ad audiendum tales litteras dñorum temporaliũ immo melius dicam tyrannoz; ẽsta libentius debet & tenet quisqz xpianus accedere ad audiendum diuinũ verbum. O grandis confusio. O grande vituperium. O ignominia maxima xpianorum: sic diligentis audientium litteras talium dominorũ. & non audire diuina verba: que ,pprie sunt littere totius trinitatis. vz patris & filij & spũs sancti. Quas pronũciat predicator tanq̃ cancellarius dei in persona toti9 trinitatis. Ne autem littere talẽ habent sententiã. q malefacientibus pena eterna dabit. ecõtra vero cõterentibus confitentibus & benefacientibus dabit ipse deus eternã vitam: infinitã gloriã: perpetuã q̃z beatitudinẽ. Et cum diuina verba sint maioris auctoritatis q̃z omnes litterre temporaliuz dominoz: tamẽ vilipendunt & contẽnunt veluti essent vile quid: nec ea audire volunt: nec insup si audiunt nolunt ea reuereri sicut decet. Sed attendant tales: q sic contẽnere divina verba grauissimã penã in currũt. Et q̃z sit graue peccatũ diuinũ verbũ vilipendere. audi quid dicat August. j. q. 1. ca. interrogo. Interrogovos fratres inquit & sorores dicite mihi quid vobis plus esse videt corpus xpi. an verbũ xpi. si vultis vez rñdere. hoc dicere debetis: q nõ sit minus verbũ dei q̃z corpus xpi. Et ideo q̃sta solicitudine observamus. quando nobis ministrat corpus xpi. ut nihil cr ipso de manibus nostris in terrã cadat: tanta solicitudine observare debemus nc verbũ dei quod nobis erogat: dũ aliud cogitamus: aut loquimur de corde puro depereat: quia non minus reus erit q verbum dei negligenter audierit: q̃z ille qui corpus xpi sua negligentia in terrã cadere permittit. hec ille. Cogita ergo qualem penã meretur: q aut cr negligentia: aut cr malicia corpus xpi conculcaret: quoniã similem penam recepturi sunt quicũqz verbũ dei aut contẽnunt: aut audire negligũt. Cum insup grauissima pena danda sit nephandis sodomitis. Similis tm̃ & maior dãda est negligentibus diuinũ verbũ saluatore attestãte. Matth. 10. vbi ait. Quicũqz nõ receperit. nec audierit sermones vestros: fugite in aliã ciuitatẽ: & excutite pulueres de pedib9 vestris. Amẽ dico vobis tollerabilius erit terre sodomorum & go-

Universidad de Deusto Biblioteca

morcoꝝ in die iudicij ꝙ̄ ciuitati illi.h.ibi. Itē Clemēs papa tert⁹ di.c. Null⁹ ait. Qui enim rebellū vult & addiscere atq; agere bona recusat magis diaboli:ꝙ̄ xpi mēbꝝ ostendit: & potius infidelis ꝙ̄ fidelis cē mōstrat. Et Isi. do.in li.sniarꝝ.Etiā de reprobatiōe taliū,cōtē nētiū audire verbū di dic:qō trāsumptiue ponitur. 37.di.c. Idco. Ignorās ignorabit. qō de eo intelligēdū est qui noluit intelligere. ut bñ ageret.h ibi. Et di.38.di.c.Qui ea inquit. Qui ea que dei sunt sapiunt a deo sapiunt. Et qui ea que dei sunt nesciunt a dño nesciunt. ¶Paulo attestante q ait. Si quis ignorat ignorabit. Idem quiq;. Qui ens stultus est in culpa sapiens est in pena. Et August. 37. di.c. Non omnis. Non ois ignorans immunis est a pena. Ille ignorans excusat a pena q ibi discere nō inuenit. Illis autē hoc ignosci non poterit.qui habentes a quo discerent operā nō dederunt.hoc ille. Et idem Aug.li. de predestinatione scoꝝ ait. Sicut nullū cuidentius est signū eterne salutis ꝙ̄ libēter audire verbū dei. sic nullū cuidentius est signū eterne reprobationis ꝙ̄ cōtemnere verbum dei. Deniq; saluator Jo.8. De audiētibus & non audiētibus verbū dei cōcludit di. Qui ex deo est verbū dei audit. propterea vos nō auditis.q; ex deo nō estis. Et statim adungit di. Vos autē ex patre diabolo estis. Et sic ex predictis auctoritatib⁹.ratione.distictione.similitudine.figura.atq; exēpla. pz prima dispositio ad suscipiendam diuinā doctrinaz & cōsequēs diuinā grām que dicit dispositio accessionis.

¶ De secūda dispositione necessaria ad audiendā doctrinā q̄ dr dispositio festinatiōis.

Secūda dispositio in ordie dr dispositio festinationis. Non enim tm̄ oportet q; quisq; ut informet de reali veritate fue salutis accedat ad audiendā doctrinam dei. Sed insup oportet q; sit festinus in cundo:ut non tm̄ adsit medio vel fini ipsius sermonis:sed etiā principio. Et hoc dico contra multos qui aut ex sensualitate plus dormiūt & sic non interssunt principio:vel medio sed solū fini. Aut insup ex quadaz cupiditate rex tempaliū retrabūtur ita q; nolūt interē principio:sed solū medio & fini. dicunt enim. Ego possum stare p dimidiā horā ad laborandū postea ibo & audiam predicatiōes. Tales pfecto sunt a deumene valde decepti pro co q; qui vult pficere in cogitatione veritat oportet ut habeat principiū mediū & finē. Et q; quisq; festināter & solicite debeat studere interesse nō tm̄ fini:sed medio & principio triplicater,pbat. ¶Primo auctoritate. Secūdo ratione. Tertio exēplo. ¶ Primo auctoritate. Nā seneca in suis,puerbijs ait. Initia in qualibet re & arte laudabilia sunt & optia: sic finis. ¶Hbs etiā.3.Thopi. Illud ex quo bonū sequit̄ statim fieri debet. Illud autez ex quo malū nunq̄. Itē primo posterioꝝ. Necesse ē marie habere & cognoscere pma principia:qz ppter qđvnūquodq; & illud magis.qz,ppter illō qđ amam⁹:illud magis ē amādū. Sed oia posteriora scim⁹ & credim⁹ p priora: ergo illa magis oportet scire & bñe.hoc ille. ¶ Secundo hoc idē probovnica rōne vz remotionis. Fundamētū rōnis ponit Lōmētator.io. Meth.di. Remotis principijs removeť ,pfecto & ēntia ab oib⁹posteriorib⁹. pz hec regla Cū enim fm pbm.1.phi. ¶Principia rex naturalū sint tria.vz materia priuatio & forma.si hec tria removeant: nō dabit i mūdo pfectō alicui⁹ cē:sicut exēpli grā.remota materia ḡni seu farine nō pōt dare forma panis:sz vbi nō est forma ibi nō pōt esse ēntia alicui⁹ rei cū forma:ut dr.2.de aia. Sit simplr que dat esse rei. Silr si non sit priuatio farine nunq̄ poterit forma introduci:cū sic forma pesset p uationi:qō fas nō est. Silr si radix arboris deficeret:nēq; posz bri pfectō arboris:atq; fructꝰ. Ecōtra vero habitis pncipijs oim supradictoꝝ exēploꝝ facile habent oia posteriora cozū. Quo p̄suppositō certū est. q; a silī si qs nō festinat ad habendū principia ipsoꝝ sēr monū q fiūt in q̄dragesima. Impossibile ē q; possit pfecte bñe verā noticiā de fine & medijs ipsoꝝ sermonā:cū mediū & finis pdicationis trahāt suā pfectionē a pncipio:ppter qō Lōmētator.3.phi.dic. Ignorato principio alicui⁹ rei ignorātur & sequētia. Et prio de ce.t mū. ait. Paru⁹ error in principio fit maxim⁹ i fine. Et.1.q.1.c.pncipat⁹. Vir bono pagūt critu q̄ malo sunt inchoata pncipio. Et iō pdentes pncipiū pdicatiōis faciliter cadent in diuersos errores. Oppositū vero est de eo q accedit ad pncipiū:qm̄ facilr apphendit realē cōclusionē totiꝰ sermonis: ex q̄ postmodū facilr diuinā grām acgrit. pbo attestāte q primo Etb.ait. ¶Principia q̄libet marie valēt ad oia pscqntia. Et q̄ rōne pz q̄lr qvult,pficere i doctrina & grā dei dz solicite festinare non tm̄ ut bēat mediū & finē.sz etiā pncipiū pdicationis. ¶ Tertio idē,pbo vnico exēplo. Nā legitur in vitis patꝝ:q; dū monach⁹ qdā multas tēptationib⁹ diabolicis vexaret⁹ reliquisset mōste riū.& sic postmodū infinita mala fecisset. tāq̄ desper⁹ nulla bona faciebat. Accidit tm̄ q; diuina inspiratōe ductꝰ iuit ad quēdā scm̄ pbrz p petēdo p filio salutis suc. Et dixit cum sim desper⁹ videt mihi impossibile q; possim aliqd bñ opari & vnq̄ saluari. Quid ad hec rñdes pr̄. Qui leta facie cū pfortās dixit. Fili mi ne despes:q; oia bona q̄ velles & necessaria sūt fil̄ facere nō potes. Incipe tm̄ & fac aliqđ parū bonū:qm̄ virtute illi⁹ venies postea ad pfectionē alioꝝ bonoꝝ opeꝝ. Vade igit̄ & incipe hodierna die facere aliqđ bonū: etiā si sit puū: qm̄ ex virtute ist⁹ pncipij facilr ,pficies vsq; ad finēvite tue. Qui cū acgeuisset pfilio nō venit triennio q; erat pfectior mōchus q̄ cēt in toto mōsterio. Quo exēplo pz q; qvult ,pficere in aliquo bono seu incognitiōe salutis sue:dz solicit⁹ cē ire ad pncipiū pdicationis:& silr se disponē ad faciēdū aliqđ bonuz cui⁹ virtute poterit & in bonuz. & p̄ pscqns in diuina grā,pficere. Ex pdictis igit̄ auctoritatib⁹ rōne & exēplo. pz hec scda dispositio que dicit dispositio festinationis.

¶ De tertia dispositiōe necessaria ad audiēdū doctrinā sacrā que dr dispō ordinatiōis.

Tertia dispō ex q̄ salutarꝭ doctrina & p pscqns diuina grā & eterna gloria pscqs gs erverbo dei solicite audito dr dispō ordinatiōis. Nā sm pbm.5. meth. Cōtinuū est simplr cui⁹ mot⁹ sp est vn⁹: Et iō nō tm̄ oz q; qlqz accedat ad pncipiū pdicatōnū. Sz oz illō cōtinuare a pncipio vsq; ad finē. Et nō tm̄ oz ire ad vnū sermonē si vult,p ficere:sz oz q; vadat ad oēs simlr sermones nisi ipedimētū aliqđ occurreret nōbile. Cōtra hāc ordinationē faciūt illi q nō pōt stare ad sermonē nisi p mediā horā. Silr & illi q audiūt vnū sermonē:vel duos:& postea nolunt amplius ire:nec cogitāt q; in.3.sermōe vel in sequentib⁹ maiorē recipiēt delectationē: qz sepe ut die Auctor sēr pncipioꝝ. Aia ordiūcta corpi imitat passionē corpis. Et ,ppter hoc accidit plerūqz q; vna die vn⁹ ibit ad vnū sermonē: & habens tūc corp⁹ indispositū nō delectat̄ de illo sermōe:sz potꝰ recipit fastidiū. Dico ergo silī⁹ gēaqz vult,pficere:dz a pncipio sermonis vsq; ad finē pseuerare:nec dz attēdere in hoc tediū corpis:nec cupiditatē diuitiaꝝ mūdanaꝝ:& q; tal⁹ ordinatio sit necessaria ad pfectū doctrine & diuine grē & salutis triplr ,pbat. ¶Prio auctrib⁹. Scōo rōnib⁹. Tertio exēplis. ¶ Prio,pbat auctrib⁹. Nā Isiō.li.2 de sūmo bo.ait: Inchoātib⁹ bonū p̄miū promittit:sz pseuerātib⁹ dat:tūc eni placz deo cōuersatō nulla:qñ bonū qō inchoam⁹ pseuerāti fine ꝛplem⁹. Itē auctoꝝ i li.de moꝛib⁹ phorū ait: Licet non sit differēdū vnq̄ bonū incipe.& magna ps bonitatis sit incepisse amplius tm̄ curādū est vsq; ad finē persecurare. hec ille. Et apo.ad Hāl.6.ait. Bonū autem faciētes nō deficiamus:tempore eniz suo metemus nō deficientes. Et Ber. in suis sentēciis ait. Non sufficit inchoasse bonuz: nisi sit cōtinuatio:nec sufficit cōtinuatio:nisi sit & pfecta cōsummatio. Seneca epla.3.ad Lucillū. Necesse est ingt ut virtutū vitia critusq; cōueniant. Et in collationib⁹ patꝝ.li.12. gdaz de sanctis patrib⁹di. Nō debet cē mēs iusti in bonū ut cera mollis quālibet impssionem defacili suscipiēs:sed ut adamas. primā impetuū retinēs impssionē. hec ibi. Micro.etiam ad furiaz ait. In xpianis nō q̄rūtur initia:sed finis. ¶Paul⁹ male cepit sz bñ finiuit: Inde laudātur exordia:sz finis,pditōe dānat. Et Bꝛc.de pe.di.3.c. Incassū ait: Incassum bonū agit̄ si añ vite terminū deseraꝭ:qz & frustra velociter currit: q p̄us⁹q̄ ad metas venerit deficit. Et dns Lu.9.ait. Nemo mittens manū ad aratrū & aspiciēs retro aptus est regno dei. Itē Saluator Mdatth.io.ait. Mōq; incepit: sed qui pseuerauerit vsq; in finē hic salu⁹ erit. Deniq; de consc.di.1.c. Sacerdote. dicit. Sacerdote in ecclesia verbum dei faciente:qui egressus de auditorio fuerit excommunicetur. Ex predictis igitur auctoritatib⁹ patet.q; quisq; tenet non tm̄ in predicationibus sed etiam in quolibet bono incepto vsq; ad finem pseuerare. ¶ Secūdo hoc idem ,probatur duplici rōne. ¶Prio rōe,pponit̄ pposi tiōis. Scōo rōe pfectiōis. ¶Prio ergo,pbat rōe ppositōis. Fūdamētū h⁹ rōnis ponit pbs 8.phi.di. Dignius naturali ꝓponitur min⁹ digno:& nobilius vlioꝛi: & prius posteriori. patet hec regula. Nam quia aqua est nobilius elementuz q̄ terra:& aer q̄ aqua: & ignis q̄ aer:ideo naturaliter vnū precedit alterum Silr videmus q; dns respectu maioris di-

gnitatis ꝓponit oibus seruis suis. Quo ꝑ suppositō certum est q̄ a filiū cum spiritualia prout est doctrina euangelica sint icompabiliter nobiliora oibus temporalibus ⁊ corporalibus bonis: ꝓpter hoc meritō quisq̄ tenetur eam preferre oibus mundanis diuitijs: atq̄ oīb⁹ sensualitatibus corpis q̄ō cōfirmans Tho. scōa scōe. q. 32. ar. 3. in corpore q. dicēs. Cum querit an spūalia bona seu spirituales elemosyne sint potiores ⁊ pferende omnibus elemosynis ⁊ corporalibus bonis Rñdetur q̄ comparatio istaꝝ elemosynarū potest attendi dupliciter. Uno modo simpliciter loquendo: ⁊ sm hoc elemosyne spūales ꝑeminent triplici rōne. Primo quidem q̄ ad q̄ō exhibet nobilius est. s. donum spirituale: q̄ō ꝑeminet corporali. sm illud ꝓuerbi. 4. Donum bonum tribuat vobis: legem meaꝝ ne derelinquatis. Scōo rōne eius cui subuenitur: q̄ spūs nobilior est corpore. Unde sicut homo sibiipsi magis debet ꝓuidē q̄ntū ad spm̄ q̄ quantum ad corpus: ita ⁊ primo quem debet tā q̄ ipsum diligere. Tertio quātum ad ipsos quibus subuenitur: q̄ sunt spūales actus qui sunt nobiliores corporalibus qui sunt quodammō seruiles. Alio mō possunt comparari sm aliquē particularem casum: in quo quedaꝝ corporalis elemosyna alicui spūali ꝓferatur: puta quia magis esset pascendū fame morientem: q̄ doceñ. sicut ⁊ indigenti ditari q̄ philosophari: q̄ñ hoc essz simplr melius. ꝯ Tho. Et ꝓpter hoc Sal. Matth. 6. precipit dicens. Primum querite regnū dei. ⁊ iusti. ei⁹. ⁊ ꝯ oia adijt. vobis. Et ibidem ait. Dico autez vobis ne solliciti sitis anime vestre quid manducetis. neq̄ corpori vestro quid induamini. Nōne aia plus ē q̄ esca: ⁊ corpus plus q̄ vestimētū. Nolite ergo thesaurizare vobis thesauros i terra: ubi erugo ⁊ tinea demolit: ⁊ ubi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate aūt vobis thesauros scz virtutum ⁊ gratiaꝝ in celo: ubi neq̄ erugo: neq̄ tinea demolitur: ⁊ ubi fures nō effodiunt nec furantur. hec ibi. Ecce ergo o cupide ⁊ auare: q̄liter teneris preponere diuinam doctrinam temporali lucro: cum sit nobilior in infinituz. Et ideo o pauperule plus lucraberis in vna hora audiendo predicatiōnē q̄ si centū ānis tibi foderes aurum purissimum. Et certe veniendo quottidie in quadragesima per vnam horam ad predicationem non perdes nisi quadraginta horas: et sic per consequēs quasi laborem duoꝝ dieꝝ in quibus simpliciter tres vel quattuor grossos lucratus fuisses. Perseuera igitur ad audiendum verbum dei ⁊ mereberis: ꝓut dicit infinitum thesauꝝ eterne vite. Scōo ꝯ idē probatur rōne pfectionis: vz q̄ pseuerantia i oi bona operatiōe ⁊ precipue in audiendo predicationes est cuilibet necessaria. Fundamētum rōnis ponit Saluator Matth. 5. dicēs Estote pfecti. s. in omni virtute: sicut ⁊ pater vester celestis perfectus est. Quo presuppposito peto q̄d sit simpliciter pfectū. Rñdit pbus 5. metha. di. Perfectū est cui nulla suarum partium deest. Et. 3. phisy. ait. Perfectus est cui nihil deest. q̄ si sic est: clarē est q̄ qui non habet pseuerantiā in suo opere caret vna pte virtutis: ergo tale opus est imperfectum: ergo non est sm voluntatem saluatoris hoc precipientis. Sed cū nulli liceat facere contra voluntatem ⁊ preceptum saluatoris: ergo q̄libz tenetur perseuerare in bono incepto ⁊ in predicationibus vsq̄ in finē: q̄ō egregie confirmans pbs. 5. metha. ait. Perfectū est oē simpliciter q̄ō finem attingit. Tertio denq̄ ꝯ idem ꝓbatur exemplo. Nam videmus p experientiā q̄ miles strenuus qui agreditur aliquā pugnā nūq̄ deficit in pugnādo q̄uis ꝓpter hoc maximū laborē sustineat: quosq̄ aut victoriā de inimico deportauerit: aut inimicus sibi cedat cū ꝓfusione ⁊ detrimento: Sic ait Alexand. 3. vt habeť cī de renun. c. j. Indecens (inquit) oio, ꝓbatur prius soluere militie cingulum q̄ cedat victori aduersitas preliozz. Si hoc facit ꝓ habenda victoria tē porali: quāto fortius q̄lz xp̄ianus dz ꝓtinuare in bonis operibus vsq̄ in finē vt habeat victoriam eterne vite in qua postmoduz sibi subijcat ⁊ creatorē ⁊ oēs creaturas. Habes si vis etiā aliū exemplū. Jā vt legit gen. 29. Jacob seruiuit laban iugiter. 14. ānis: vt haberet Rachelē filiā eius q̄ certe erat vna pecia carnis valde putrida ⁊ fetida. Et vt dicit ibi tertus. Videbāt ei dies pauci p amoris magnitudine: q̄ si Jacob. 14. ānis pseuerauerit in labore: vt acgreret filiā laban: quāto magis dz quisq̄ pseuerare in bonis opibus pro qbus meremur postmodum eternā vitā heu o mūdani ceci. o mūdani iniqui. o vtiq̄ mundani filij diaboli. O carnales spurcissimi atq̄ sensuales: voo totū ꝓtrariū facitis:

dum toto tpe vite vestre insudatis pro acquirendis diuitijs: ⁊ pro fouendis vestris carnalitatibus: nec quasi est qui velit in quadragesima verba dei audire: nec ꝓficere pro quib⁹ beatitudinem acquirerent ⁊ felicitatem. Jō bene Brego. 47. di. c. omnes. de talib⁹ ait. Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt: in celestibus debiles. Jā pro tpali gloria vsq̄ ad mortez desudare apparent: ⁊ pro spe perpetua: nec paꝝ qdem in labore subsistūt. Nam pro terrenis lucris q̄libet iniurias tollerant. Et pro celesti mercede: vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant. Terreno etiam iudici tota die assistē fortes sunt: in oratione vero coram deo vel vnius hore mometo lassant. Sepe nuditatē deiectionē: fameq̄z ꝓ agrēdis diuitijs atq̄ honoribus tollerant: ⁊ eaꝝ rex spe se per abstinentiā cruciant: ad quas adipiscendas festinant: superna aūt laboriose quererc tanto magis dissimulant: quāto magis ea retribui tardius putant. Di itaq̄ quasi malaꝝ arborum more deorsum vasti sunt. sursum angusti sunt: q̄ fortes in inferiora subsistunt ⁊ ad superiora deficiunt: at ꝓtra er qualitate palmarum designať, pficiens vita iustoꝝ q̄ nequaq̄ in terrenis rebus fortes sunt ⁊ in celestibus debiles. Sed longius atq̄ distantius studiosos magis deo se cribent q̄ seculo fuisse meminerunt. hec ille. Et ꝑdictis auctoritatibus rōne ⁊ exemplis: p̄z qualiter q̄ vult proficere in diuina doctrina ⁊ grā dei dz pseuerare in audiendo sanctissimas ꝑdicatiōes et q̄bus illuminať homo ⁊ saluať. Et p q̄ñs p̄z etiā tertia dispō necessaria ad suscipiēduz diuinā doctrinā. ⁊ p q̄ñs diuinā grām q̄ dr dispō ꝓtinuatōis: quā ꝓtinuationē: ⁊ pseuerantiam in audītione sacre doctrine ⁊ in ceteris operibus virtuosis: nobis concedat oipotens deus qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Feria quarta post dñicā septuagesime de reliquis quattuor dispositionib⁹ necessarijs ad diuinam doctrinam sermo quartus.

Ades tua te saluū fecit. Luc. 7. Expletis tribus dispositionibus cuilibet necessarijs: ad hoc vt quis perfecte sumat fructū diuine doctrine seu sancta-rum predicationū: necesse est vt quattuor sequentes conditōes: etiam declaremus q̄ nō minus necesse sunt: imo magis q̄s precedentes. Et vt ordinē seruemus: accipe nūc q̄rtaz dispōnem in ordine declarandam.

De quarta dispōne declaranda ad audiēdam doctrinam sanctam que dicitur dispositio attentionis.

Quarta igit dispositio et qua acgrit salutaris doctrina: ⁊ per q̄ñs diuina gra dicit dispō attentionis. Clarum est enim ⁊ iugiter experientia docet: q̄ nullū exercitium siue sit spūale siue corporale: vnq̄ consegť bonū finem sine precipua attentione dicente Seneca in ꝓuer. Nullum exercitiū bonum reddit vbi est discursus ⁊ vagatio ai Sic a silivolo dicere de exercitio auditionis diuini verbi seu doctrine euangelice: q̄ñ nō sufficit: vt qs vadat ad audiendū verbū dei sed stinanť. Sz etiā oz q̄ singulariter dū est ibi singularissimā hēat attentionē ad veritates declarandas: aliter nullum de diuino verbo spūalem fructū aia reportat. Qui enī vult ꝓficere tā in ceteris q̄s etiā in doctrina diuina oz q̄ leuet cor suū totū oēs sensus: oēm volūtatē: oēm itellectū ⁊ memoriā atq̄ oēs vires suas: ad id qō dr ⁊ declarať excludendo mārime pro tunc a se oēs vagatiōes: oēs circūspectiones: oēsq̄ mūdanas alias notias lasciuias atq̄ vagabūdas cogitatiōes. Dico tibi. o mulier que corpore stas ad ꝑdicatiōes: sed corde ⁊ fantasia es aut ad faciēdū cognā aut ad laudandū pānos ⁊ hmōi. Heu dico tibi. O adolescēs q̄ ⁊ si venis ad ꝑdicationē mens tua vagabūda semp discurrit ꝓ varia ⁊ diuersa inutilia. Dico igit gnāliter q̄ dina doctrina sicut cetera exercitia ꝓcipue regrit: q̄ cor cuiuslibet sit attētū: sit directū: fitq̄z totum eleuatū ad ea q̄ dicūť ⁊ non ad alias fātasias ⁊ notias cogitatiōes. Talis aūt attentio ad diuinā doctrinā capiēdā ꝓbatur esse necessaria gnq̄z. s. Primo aucte. Scōo rōne Tertio distinctionibus. Quarto filiudine Quinto exemplo. Primo ꝓbať auctib⁹ q̄ q̄ debet habere maximā attentionē ad ea q̄ ꝑdicator dicē ⁊ declarat. Jā phs. 4. pol. ait. Magnis negocijs oz simpliciter aliuz ordinari ad vnū opus: q̄ maior est cura que ē intenta circa vnum q̄s si circa multa. hec ibi. Item auctor. lib. de causis ꝓpositiōe. 16. ait. Virtus omnis vnita fortior est ⁊ plus firma

q̄ virtus dispersa ꝛ multiplicata: q; ois virꝰ appropinquans vni vero est plus firma q̄s q̄ longinqua est ab eo: qñ enim virtus incipit multiplicari: tunc destruit virtus eius ꝛ per consequēs infirmat eius vehementia. hec ibi. Item Boetius in lib. de disciplina scolariū ait. Discipulis gsq; dz esse benivolus: docilis atq; attētus in exercitio. benivolus ad audiendum: in aio attentus ad recipiendū: ꝛ in se toto docilis ad intelligendū. Discolus aūt discipulus qui currit per vicos ꝛ plateas: ꝛ g aio est vagabundus non ꝓficiet in doctrina. hec ibi. Item Tullius in rethor. ꝓma que ars vetus dicitur ait. Dociles eos facimus si apte ꝛ breuiter summā cause exponimus: cūq; docilem vis facere. simul ꝛ attentū facias oꝛ Nam is maxime docilis est qui attentissime paratus est audire. hec ibi. Idem quoq; ibidem li. 4. ait. Audienti discipulo intento opus est aio ne oia dilabant si vnū aliquod effugit. Item Seneca ad Lucillū ait. ¶Primum argumentū cōpositę mentis eristimo: posse ꝛsistere ꝛ secū morari ꝛ assidua intentione ad ea que referunt occupari. Et eccle. 28. dicit. Qui minoraī actu ꝓcipiet sapientiā Et idem. 29. di. Qui conatur multa agere incidet in ruinā. Et Brego. 4. dialogoꝝ ait. Cum aius diuidit ad multa: fit minor ad singula: tantoq; ei minima res surripit: quāto latius in multis occupaī. ꝟ ibi. Idem in pastorali ait. Impar quisq; inuenit ad singula dum ꝛfusa mente spargit ad multa. Et quidam versificator dicit. ¶Plurib⁹ intentus minor est ad singula sensus. Item Cassio. lib. x. epistolaꝝ ait. Duabus curis ingeniuꝫ simul non debet occupari. Itē ꝓuerb. 28. Salomō ait. Qui declinat aurem suā ne audiat legē sc̄z dei: oratio eius erit execrabilis. Et ꝓuer. j. dicit. Invocabūt me ꝛ non exaudiam eos: eo q̄ exosam habuerūt disciplinam vꝫ legis mee. Ex predictis auctoritatibus ꝓz qualiter impossibile est veritatē divini verbi accipere nisi quis habeat summā attentionē ad audiendū illam ¶Scdo ꝟ idem probo vnica ratione videlz remotionis. Fundamentum rationis ponit Aristotcles lib. j. de regi. ꝓnci. dicens. ¶Potentia remota ab obiecto ꝓuatur vi tute ꝛ influentia eiusdem obiecti. patet hec regula. Certum est enim q̄ sol est quoddam obiectum potentie visiue quem si oculus temperate directe respicit seu attendit in fluentiam sue delectationis ꝛ cognitionē sue pulchritudinis suscipit. dicente Ecclesiastes. ri. Dulce lumen ꝛ delectabile est oculis videre solem. Econtra si potentia visiua respiciat ex aduerso seu ad alia: non respiciendo ꝓpzie solem clarum est: q̄ oculus nullam influentiam delectationis ab ipso sole percipere potest. Similiter si potentia visiua directe respiciat seu attendat in aliquam pulcherrimam imaginem virginis gloriose et non in aliam: clarum est: q̄ ab eadem quandam influentiam maxime delectationis recipit. Econtra si oculus respiciat ad alia simꝫ diuersa obiecta impossibile est q̄ de predicta imagine accipiat cognitionem: ꝛ per consequens delectationem. Quo ꝓsuppposito certum est q̄ potentia intellectiua non potest simul ꝛ semel ferri in diuersas res: seu i diuersa obiecta cum sit potentia simplissima: dicit te pho. 3. de anima. Impossibile est eandem potentiam ꝓ nunc ferri in diuersa obiecta Vnde ꝛ contingit intellectum multa scire. intelligere vero non nisi vnum. Dō si sic est manifestum est q̄ dum intellectus seu voluntas ad veritatem non attendunt: est per consequens omnino impossibile q̄ tunc recipiant veritatem divini verbi seu ab ipso deo i fluentiam gratiarum quas appetunt ꝛ requirunt. Vis igitur o fidelis anima fructū oracionis: ꝛ q̄m maxime predicationis recipere ꝛ gratiam acquirere quā desideras: fac q̄ directe intellectus tuus atq; voluntas solum intendant ad deum seu ad veritates que dicuntur ꝛ declarantur. Hanc attentionez qa plures non habent. ideo sine fructu divine predicationis ꝛ gratie: a predicatione recedunt: vnde contingit q̄ aliqui vagantur: aliqui discurrunt per circuitum nec reperiunt locum: sicut formice diaboli. Aliqui attendūt ad apponendum manus super caudam accipitris quem ad predicationez portauerunt. Aliqui auertunt oculos impudicos a predicatore ꝛ conuertunt ad vanas mulieres. Aliqui volunt numerare quot femine vel homines ad predicationem venerunt. Alij murmurant: Alij recedunt sine necessitate. Alij loquūtur vana ad invicem. Alij faciūt diuersa signa cum oculis. Et alij aliquando dum habent locum secretum in predicatione fornicantur sicut contigit laude in quadam ecclesia dum predicaret quidam pater conuentualis: vo-

catus magister pauhus in die annunciationis virginis marie: eodem predicante quidam ribaldus diabolica suggestione veratus mulierem in eadem ecclesia cathedrali post altare sancte katerine postrauit prout a pluribus visus fuit. Alij insuper impudicis manibus mulieres venientes ad predicationem stimulant ꝛ pungunt. Cūq; talia ꝛ multa similia miseri homines ꝛ mulieres faciunt in predicatione fructum predicationis ꝛ ꝓ ꝑis divine gr̄e penit⁹ ignorāt. Cōtra quos Arist. 12. metha. ait. Intelligē bonū ꝛ nobile. Intelligere vana ꝛ vilia valde differunt quo ad ꝓfectionē ꝛ nobilitatē intellectus. q; valde inconuenies videt q̄ aliqs meditetur subtilia ꝛ operationē actus sui occupet circa vana ꝛ vilia. Nobilitas igitur intelligēdi ptinet simpliciter ad nobilitatez intellectus cum operationes circa obiecta, ꝓpria specificent. hec ille. ¶Tertio insuper probo intentum distinctionibus. ꝛ vt per quendam similitudinem loquar Thomas. xvij. q. 83. articu. 13. querit An attentio requiratur in omni re ꝛ maxime ad vocalem orationem. Respondit dicens. Attentio potest haberi ad tria. ¶Primo ad verborum ordinem vel tenorem. videlicet: ne ille qui orat erret in proferendo verba. Secundo ad verborum significationem: vt scilicet ille qui orat verba orationis ꝛ petitionis intelligat: ꝛ he due attentiones non sunt necessarie: tū quia simplices ꝛ idiote eas habere non possunt. tum quia si in singulis verbis velit homo cogitare q̄liter verba sint formanda ꝛ intelligenda: mentis euagationem incurret. Tertio potest haberi intentio ad finem: ꝛ hec maxime est necessaria cuius ratio est: quia finis orationis ē duplex. scilicet deus qui orat: ꝛ illō ꝓ quo oratur: sine persona ꝓ qua oratur. Et ista duo sine hanc duplicem attentionem non solum docti: sed etiaz idiote ꝛ simplices habere possunt. Immo q̄ plus est attentio qua mens fertur in deum quando oꝝ intantum abundat: vt etiam mens obliuiscatur omniū aliorum: sicut dicit Ugo de sancto vic. ꝟ Tho. Aliam distinctionem egregiam ꝛ similez ponit Ricar. mal. 4. distinc. 15. articu. 5. q. 6. in corpore. q. dicēs. Luz queritur an vocalis oratio sine mentali attentione sit meritoria vel satisfactoria. Respondētur q̄ orationis triplex est efficacia. scilicet in merendo: ꝛ sic est satisfactoria. Et i impetrando: ꝛ orantem spiritualiter ꝛ experimentaliter reficiendo. modo nullam istarum efficatiarum habet vocalis oratio: si eam non precedat: aut non concomitetur concors meditatio: aliter enim non esset moralis actus: nam actus exterior moralis non est nisi per comparationem ad actum rationis interiorem: si autem adsit intentio debita ꝛ actualis in principio vocalis orationis q̄ius postea non sequatur: tamen oratio vocalis est meritoria ꝛ impetratiua ꝓ virtutem prime intentionis nisi postea interrumpatur per intentionem contrariam. Sicut cum aliquis ex bona intentione incipit peregrinari: vel elemosynam dare totus actus sequens meritorius est virtute intentionis prime q̄ius cesset sua intentio actualis. Sed efficatiam spiritualiter reficiēdi orātem non habet vocalis oratio: nisi quādiu eā comitatur intentio. Et sic intelligitur illud verbum Apostoli. j. ad corinthi. 14. Si orem lingua spiritus meus orat: mens autem mea sine fructu est. Sciendus tamen est q̄ potest intentio conuenire vocali orationi tripliciter. s. aut applicando eam ad verba que dicūtur: aut ad illud qō petitur: aut ad illum cui oratio porrigitur. Et quocūq; istoꝝ modorum adsit intentio: non est inefficax ad satisfaciendū vocalis oratio: sed scda intentio melior est q̄s ꝓma: ꝛ tertia q̄s scda. Vñ Ugo in lib. de virtute orādi inter ꝓncipiū ꝛ mediū dicit pura oratio est: qñ ex abūdantia deuotionis mens ita accendit vt cum sc ad deum postulatura cōuerterit ꝓe amoris eius magnitudine: etiam peritōis sue obliuiscat. ꝟ ibi Ex predictis distinctionibus arguo a sili: cū de silibus idem sit iudiciū. q; si oratio est vtil' sine attentiōe ꝓcipua ad id qō dr̄ vel orat: a sili doctria diuina: nulli pōt ꝓficē nisi p ipaz audiēs audiat eā cū maxia attentōe ꝛ reuerētia. ¶Quarto ꝟ idē ꝓbo silitudie: crpiētia. n. docet q; venator q fil' vult currē p⁹ duos lepores nullū eoꝝ capē pōt: quos tū facilē ecpiēt si figillatiz p⁹ vnū illoꝝ cucurrisset. Dō qdaz sapiēs metrice loq̄ndo testaī dī. Quis binos lepores vna sectabit: horā vno qñz: qñ quoq; carebit vtroq;. A sili dico de sacra doctrina ꝛ dina gr̄a quā inēs neq̄q̄s acgrē pr: q̄ circa mlta ē euagabūda ¶Quito deniq; ꝟ idē ꝓbo vnico exēplo. Nā legit ivita bti Syri cpi Jaū. q; cū scs ecē i eccliaꝫ pdicādo celebraret

Ubiq; etiã magna multitudo ppli: que vtiq; erat vagabunda:nec ad verbũ diuinũ erat attẽta:ptigit q; ipse sanct⁹ vidit in eadẽ ecclesia quendã damonẽ habentẽ magnã cartam in manibus et scribentẽ in ea omnes cogitationes nõrias ⁊ vagabundas: circa quas populus ipse dũ predicaret erat occupatus: ⁊ cum carta deficeret:pro eo q; tota iam conscripta erat:⁊ demon cum dentibus ipsam clongare vellet.subito carta fracta caput eius ictu validio murũ impetijt: ita ut sonitus collisionis ⁊ vulnus capitis sentirẽt quo facto statiz cuncti:qõ totum idem cpus populo singillatiz reuelauit:scuere eos redarguens: q; in orationibus ⁊ pdicatione finebãt ingredi eoz mentibus ⁊ cordibus.varias.supbas.mũdanas.carnales. atq; dyabolicas cogitationes ppter qõ indigni oino reddebant.⁊ sacra doctrina ⁊ diuina gratia. Ex predictis igit̃ omnibus pz quarta dispositio necessaria ad suscipiendũ doctrinã sacrã ꝙ p cõsequens diuinam gratiã que dicit̃ dispositio attentionis. ¶ De quinta dispositione necessaria ad audiendũ doctrinã sacrã q̃ dr dispõ creditoris.

Quinta dispositio er qua acgritur salutaris doctrina ⁊ p consequẽs diuina gratia ⁊ eterna gloria:dicit̃ dispositio creditoris. Non enim tñ opz q; qlqz in audiendo euangelicã doctrinã habeat dispositiones suprapositas : sed sup oia necesse est q; simpliciter credat ea q̃ sibi a doctore ⁊ pdicatore proponũtur:nec faciãt sicut faciũt quidam supbi inflati:arrogãtes: atq; curiosi homines:q cũ non intelligãt etiam naturãlit̃ vermiculi:seu vnⁱ⁹ vilissime formice:tñ volũt cõfutare:aut p falsas eorũ opiniones:aut per erronea eoz iudicia ⁊ argumẽta doctrinam veritatis aliter volẽdo intelligere: q̃ a sacris doctorib⁹ seu pdicatorib⁹ exponat. Tales igit̃ sacrã doctrinã sic audientes ⁊ decidẽtes: nõ tñ nõ merẽtur diuinã grãm: sz qõ maius ẽ merẽtur et eoz infidelitate eternas penas suscipe. Vico igit̃ q; qũiq; debet ꝓficere in sacra doctrina atq; diuina gratia necesse ẽ : q; simpliciter credat:⁊ simpliciter fidẽ adhibeat his que dicuntur a doctore.vel predicatore pdicant. Et q; talis fides ⁊ simplicitas creditio diuine scripture.atq; predicatorib⁹ sit adhibenda triplicit̃ ꝓbo. ¶ Primo auctoritatibus. ¶ Scõo rõne ¶ Tertio exẽplo. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam Boetius in li.de disciplina scolariũ ait. Qui non nouit se subijci in ordine nã. q̃ audeat se magistrare:nec dign⁹ est scientia ⁊ veritate:illc;q scitic ⁊ veritatis insurgit auctori. Hec ille. Apls etiã.2.Cor.10. In carne etiã ambulãtes non tũ ẽm carnẽ militam⁹. Nam arma militie nostre nõ sunt carnalia sed potentia deo ad destructionẽ munitionũ cõcilia destruẽtes:⁊ oẽm altitudinẽ extollentẽ se aduersus scientiã dei ⁊ in captiuitatem redientes oẽm intellectũ in obsequm xpi: et in ꝓmptu habẽtes vlcisci oẽz inobedictiã cũ impleta fuerit obedictia nostra. hec ibi. Idez quoq; Apo.ad Eph.4. ait. Hoc igitur vobis dico ⁊ testificor in domino ut iã nõ ambulet:sicut ⁊ gẽtes ambulant in vanitate sensus sui:tenebris obscuratum habentes intellectum:alienati a vita dei p ignorantiam:que est in illis:per eccitatẽ cordis ipsorũ:qui desperantes semetipsos tradiderunt impudicicie in operationẽ immũdicie omnis auaricie hec ibi.Cepherinus papa di.38.c.sicut stellas ait: Sicut stellas celi nõ extinguit nox:sic mẽtes fidelium inherentes simpliciter firmamẽto sacre scripture non obscurat mundana iniquitas.hec ille. Et Hyero.sup ysa.⁊ ponitur 37.di.c.vnio.ait:Sed tropologiã pscudo ꝓphetas eos debemus accipere qui alter scripturarũ verba accipiunt q̃s spiritussanctus sonat . Et diuinos eos qui coniectura mentis sue incerta futurorum: quasi vera pronũciãt absq; diuinorũ auctoritate verborum.hec ille. Idez quoq; Hiero.sup epistolã ad Gal. Et ponitur.24.q.3.c.heresis.ait: Quicumq; autem aliter scripturam intelligit ⁊ sacrã doctrinam q̃s sensus spiritus.scz flagitat a quo scriptura est:licet ab ecclesia non recesserit.tamen hereticus appellari⁹ potest : ⁊ de carnis operibus est eligens que priora sunt. hec ibi. Deniq; leo papa.24.q.3.c.g autẽ. ait: Quid autẽ iniquius est:q̃s impia sapere ⁊ sapiẽtioribus doctoribusq; non credere: Sed in hãc inscipientiam cadũt quicũq; ad cognoscẽdaz veritatẽ aliquo impediũtur obscuro: non ad prophcticas voces. non ad apostolicas litteras. nec ad euangelicas auctoritates : sed ad semetipsos recurrunt: ⁊ ideo magistri erroris cristunt:quia veritatis discipuli non fuerunt.hec .ibi.¶ Ex predictis auctoritatib⁹ patz qualiter quisq; tenet pure ⁊ simpliciter credere ⁊ fidem exhibere ⁊ scripture diuine: ⁊ doctis predicatoribus eam pronũciantibus.cõtra multos cernicosos ⁊ bestiales:qui quotidie volunt audire subtilia de prescitia dei de predestinatiõe ⁊ reprobatiõe:⁊ postq̃s veritates audierint:eis nequaq̃s credunt: sed in diuersos errores propter suas dyabolicas fantasias incidunt:qui ⁊ si habeant nomen xpiano rum:tamen nõ habent substantiã veri xpiani:que consistit in simpliciter credere: ⁊ fidez adhibere dictis sacrorum theologorũ:⁊ illa in predicatione eorũz predicantibus ⁊ declarantibus. ¶ Secũdo hoc idem probo vnica ratione.vz processionis. Fundamentũ rationis ponit Cõmentator super.8.Metaph.di. Quando aliquis effectus conuenit vni tanq̃ cause:⁊ alteri tanq̃ causato. per prius attribuitur cause q̃ causato . patet hec regula. Cum enĩ lux stellarum. ut dicit Cõmentator 2.de anima. ¶ Procedunt a sole tanq̃ a ꝓma causa. Et ab ipsis stellis tanq̃ a secunda causa:debet magis attribui laus illius lucis stellarum ipsi soli q̃s ipsis stellis. quia ut dicitur 2.de aia. Denominatio in qualibet re semp debet fieri a nobiliori. Similiter si aliqs gratias agit aliquibus ambasiatoribus : pro eo q; sibi detulerunt aliquod egregium donum nomine alicuⁱ⁹ ducis:multo magis ille gratie debent referri ipsi duci a quo donum ipsum principaliter processit. Quo presupposito certum est. q; sacra scriptura seu doctrina licet procedat ab ore ipsius predicatoris qui est quasi quoddaz instrumentũ dei : tamẽ in veritate principalius ⁊ immediatius procedit ab ipso deo:seu ab ipsa sanctissima trinitate patre.s.⁊ filio ⁊ spiritusancto.Quod cõfirmans Ambros.super verba pauli. Nemo potest dicere dominus iesus: nisi in spiritusancto ait: Omnis veritas a quocũq; dicatur a spiritusancto est.Et prophcta dicit dominus dabit verbum euangelizantibus verba euangelica virtute multa. Et Ysa.59. dicitur.Spiritus meus vite est ⁊ ego posui verba mea in ore tuo.Et prio ad Thess.2. Apo. ait. Cum accepistis a nobis verbum auditu dei accepistis non verbum hoim. Sed sicut est vere verbum dei qui operat in vobis:que credidisti. hec ibi. Et Micre.j. dicitur. Ecce ego dedi verba mea in ore tuo. Deniq; ⁊ salnator.Matth.10.ait. Cum steteritis ante reges ⁊ presides nolite cog.quõ aut quid.lo.nõ enim.u.e.q.lo.sed s.p.u.qui loquitur in vobis. Nõ si ut pz doctrina pdicatoris immediate ꝓcedit ab ipso deo clarẽ q; tal doctrina a deo ita est vera:qõ nõ pot eẽ falsa. Sic enĩ dicit phus primo priorum. Ex falsis vex:sed ex veris nunq̃s sequitur nisi verum:ergo per consequens quisq; tenetur pure simpliciter ⁊ sine aliqua dubitatione credere ei ⁊ fidem adhibere si vult veraciter ab ipso deo illuminari. Nõ si quis non credit simpliciter verbo p̃ dicatorisvtiq; deum ipsum cõtemnit:qui de veritate linguam predicatoris informat.propter quod Saluator Matth.10.ait.Qui vos recipit me recipit:et qui vos spernit me spernit. Et qui recipit prophetã in nomine prophete:mercedem prophete accipiet. Et cõfirmatur ista ratio. Nam extra de fide instrumentorum.c.scripta.dicitur. Nõ datur magna fides bulle ⁊ creditur firmiter in qua est verum sigillum ⁊ auctenticũ alicuius principis: seu collegij :seu pape: vel pontificis. Nõ si sic est: q;.s. firmiter creditur litteris ipsorũ ⁊ principium: seu priuilegijs summi pontificis:⁊ scriptoribus imꝑatorũ:⁊ cartis notariorum iam mortuorũ.a fortiori tenetur quisq; credere ⁊ fidem adhibere dictis scripturarum celitus infusarum. ⁊ verissimis testibus : qui pro confessione veritatis scripture sacre sanguinem effuderunt. Et tanto plus debet ei fides adhiberi:q̃nto in infinitum nobilior ⁊ verior est ipse deus:a quo ipsa doctrina procedit:ipsis principibus imperatoribus dominis atq; notarijs : et huiusmodi.pro eo q; ut dicitur.j.de anima. Quelibet scientia trahit suam nobilitatem ⁊ veritatem a suo subiecto q; si fuerit nobilius nobilior est: ⁊ per consequens ipsa scientia. ¶ Tertio deniq; probo exemplo. Nam Socrates philosophus atheniensis in suis sentẽtijs ait. Auctoritas magistri etiam sine alia ratione est digna fide ⁊ veneratione.Et est sibi fides adhibenda.patet hec sententia. Nam videmus q; datur fides indubitanter Aristoteli de rebus naturalibus que dicit:⁊ sine inquisitione alicuius rationis similiter ⁊ medici adhibent fidẽ in dubiam Ypocrati Galieno Auicẽne:⁊ Alsue. Similiter ⁊ oratores aphibent fidẽ Tullio Ciceroni . Similiter et legiste adhibent fidem conditoribus suarũ legum. Et hi omnes predicti autoritatibus suarum legum sic simplicem fidem adhibent: q; nequaq̃s possunt credere q; in suis sententijs errauerint . Nõ si predictis tanta datur fides q; pro su-

stinenda vna conclusione earum: nequaq̃ ex posuissent non tñ vitam. sed nec solam etiaz guttam sanguinis. a fortiori teneꝫ quisq̃ fidem verbis euangelicis dare: quoruz auctor r̃pus fuit: et scriptores quattuor euangeliste: t expositores sacri theologi atq̃ doctores: q omnes pro defendenda vna sola euangelij veritate mortē libentissime suscepissent. ¶ Pretera refert Valerius qui erat paganus .li. primo. Dō Simmonides poeta nauigans per mare ad littus applicuit. et ibi mortuum corpus humanū inhumatum reperiens sepeliuit: t cum ipsum sepeliret. ab eo admonitus fuit ne die proximo sequenti nauigaret: qui acquiescens monitis eius in terra remā sit. Alij vero qui nauigauerunt ipsa die procellis et fluctib⁹ maris omnes submersi sunt Ecce q̃ datur fides Valerio qui fuit paganus talia referenti. t sic de multis dicere possemus. q̃ si dictis paganorum t infidelium simpliciter fides adhibetur: q̃to magis quisq̃ simpliciter debet fidem adhibere dictis p̃dicatorum atq̃ sententijs sanctorum doctorum. Sicut igitur cecus vel cecutiens acquiescit fideli ductori: sic sapiēs p̃pianus debet simpliciter credere euangelice veritati. Sed multi sunt in hoc peiores ipsis cecis: qui cum nolint credere doctoribus a spiritu sancto illuminatis: iugiter permanent in erroꝛe sue damnationis. di. Seneca epistola. 50. ad Lucillum. Ceci ducem querunt: nos autem sine duce erramus: t ideo difficulter ad sanitatez peruenimus: quia nos egrotare nescim⁹. hec ille. Et predictis auctoritatibus ratione atq̃ exemplo. patet quinta dispositio necessaria ad suscipiendum diuinam doctrinam. et per consequens diuinaz gratiam que dicitur dispositio creditionis.

¶ De sexta dispositione necessaria ad audiendum doctrinam sacram que dicitur dispositio susceptionis.

Sexta dispositio quam requirit salutaris doctrina: t per consequens diuina gratia et eterna gloria: dicitur dispositio susceptionis. Non tantum quisq̃ christianus qui vult proficere in sacra doctrina t per consequens in diuina gratia: debet habere omnes supradictas dispositiones. Sz summe t necessariū est q̃ alacriter t libenter suscipiat admonitiones atq̃ correctiones ipsius predicatoris: t consentiat inspirationib⁹ bonis quas suscipit: dum audit sacram doctrinam. Et dico contra multos qui cum audierint vnuz solum verbū in predicatione q̃ eis displiceat. confestim dedignantur t postmodum contemnūt amplius predicationes audire: ibi tales nunq̃ possunt proficere in sacra doctrina t diuina gratia. cum non acquiescant diuinis inspirationibus. nec insup sanctis admonitionibus t caritatiuis correctionibus quas ab ipsis predicatoribus alacriter suscipere debuerant. Et q̃ susceptio talis admonitionis t correctionis. (Et si aspera vi deatur) sit cuilibet necessaria ad proficiendum in sacra doctrina et diuina gratia tripliciter probo. ¶ Primo auctoritatibus. ¶ Secundo ratione. ¶ Tertio similitudine. ¶ Primo probo auctoritatibus. Ait enim Hieron⁹. super Amos propheta. Grande peccatum est odisse corripientem: t correctionem non tollerare: maxime cum te non odio: sed amore corripiat. hec ille. Item Salomon ¶ Prouer. 4. ait. Audite filij disciplinam patris vestri t attendite ut sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam vobis. Et ¶ Prouerbio. 15. ait. Stultus irridet disciplinam patris sui: qui autem custodit increpationes sapientior fiet. Et idem dicit. Non amat pestilens cuz: qui se corripit: nec ad sapientes gradiť. Cor autem sapientis accipiet correctionez. Et ¶ Prouer. 12. ait. Qui diligit disciplinam diligit scientiam. Qui autem odit increpationes insipiens est. Item psal. 2°. Apprehendite disciplinam. nequando iratscatur dominus et pereatis de via iusta. Et ¶ Prouerbi. 9. dicitur. Argue sapientem t diliget te. Qui autem acgescit arguenti glorificabitur. Et Bregorius libro. 10. Moralium ait. Sicut recti quibusdā que ab eis non recte gesta sunt correctionis vocem ministeriuz caritatis estimāt: sic peruersi contumeliam derisionis. Et philosophus. 4. Ethicorum ait. Nequaq̃ vtiq̃ cogitur magnanimus fugere com-

monentem. Et Tulius libro de amicitia. Et monere et moneri velle propriū est vere amicitie: et alterum libere facere non aspere: t alterum libere accipere non repugnant. Idem quoq̃ in primo de offi. ait. Vt pictores t hi qui singula fabricant. et veri etiam poete suum quisq̃ opus a vulgo considerari volunt si q reprehendēdus sit a pluribus id corrigatur. sic aliorum iudicio multa nobis et facienda et non facienda: et mutanda et corrigēda sunt. Denicq̃ Seneca libro tertio de Ira sic dicit. Admoneri et corrigi semper boni gaudent. pessimus autem quisq̃ asperrime patitur correctionem. Et predictis auctoritatibus patet. Qualiter qui vult proficere et doctrinam dei atq̃ diuinā gratiā et salutez propriam consequi: necesse est ei q̃ alacriter et libenter suscipiat admonitionem et correctionem ipsius predicatoris. contra multas mulieres vanas que cum audiunt q̃ predicator detestatur vanitates superfluas caudas cornua bellettum: et huiusmodi. statim indignantur et se trāsferunt ad alium predicatorem qui predicta omnia laudat: vel nihil de ipsis tangit: aut stant domi et non volunt amplius ire ad p̃dicationes. Tales omnes diabolus portabit. Hoc idem faciunt vsurarij seu falsi officiales. seu concubinarij: qui cum audiunt etiaz in genere aliquid q̃ eos tangat statim per totam quadragesimā predicationem relinquunt. ¶ Secundo hoc idem probo vnica ratione. videlicz bonificationis. Fundamentum rationis ponit philosophus tertio Thopicoꝛ. et secundo phisycorum dicēs. Cuius finis melioꝛ ipsum quoq̃ melius. patet hec regula. Cum enim finis salutis anime sit nobilioꝛ fine salutis corporis clarum est. q̃ dare consilium de salute anime est magis nobile q̃ dare consilium de salute corporis. Quo presupposito certuz est q̃ si quis corporaliter esset infirmus libenter et alacriter medicinam quālibet amaraz assumeret ut corporis sanitatē recuperet. ergo a fortiori cum anima sit nobilioꝛ corpore incorporaliter. dicente philosopho. 16. de animalibus. Anima nobilioꝛ est omni corpore animatum inanimato. viuum mortuo. ens non ente. Et primo ethicorum dicit. Bona anime maxime sunt bona. Et sexto politicoꝛ dicit. Anima melioꝛ est corpore: et anime bonum omnibus bonis. ¶ Propter hoc tenetur quisq̃ in infinitum libentius et alacrius suscipe admonitiones atq̃ correctiones quas predicator facit pro salute ipsius anime. Nā tales admonitiones et correctiones sunt q̃dam spirituales medicine ipsius anime.

¶ Tertio denicq̃ probo similitudine. videlicet q̃ quisq̃ volens proficere in sacra doctrina et diuina gratia tenetur libenter suscipere et non bestialiter seu superbe fugere ad monitiones predicatoris. Nam videmus p experientiam q̃ infirmus qui odit presentiaz medici et fugit suam medicinam non recipit corporis sanitatem sed potius mortez incurrit. Econtra si medicum diligit et eius cōfilia suscipit seu medicinam. licet videantur sibi amara et penosa facere recipit sanitatez. Sic a simili est de anima spiritualiter infirma que si libenter audit predicatorem tanq̃ spiritualem medicum t suscipit eius doctrinam et admonitionē: faciliter a deo p̃cōtritionem recipit sanitatem anime: id est veniam de peccatis. econtra vero si predicatorem odit et eius doctrinam et admonitionem fugit et contemnit: certum est q̃ incurrit sententiam eterne mortis. Sic enim ait Apostolus ad Romanos scō. Secundum duritiaz tuam et impenitens coꝛ tuum thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicij dei. quod confirmans Augustinus in libro de verbis domini ait. ¶ Precipuum et magnum signum diuine reprobationis est correctionem fraternam deuitare. Et Salomon prouerbi. 15. ait. Qui increpationes odit morietur. scilicet sm̃ glosam triplici morte. videlicet nature: gratie: et glorie. Et ¶ Prouerbi. 29. ait. Viro qui corripientem se dura ceruice contemnit: repentinus superueniet interitus. Et Sapiēn. tertio dicitur Sapientiam enim et disciplinam qui abijcit infelix est: et vacua est spes illorum: et labores sine fructu: et in vtilia opera illorum sunt. hec ibi. Et ideo in figura Erōd. quarto ca. loquitur. Dō Moyses proijciens virgaz id est correctionem in terram. i. in terrenis hominibus versa est in colubrum. quia sclz qui has correctiones non suscipit: in futuro a serpētib⁹ infernalib⁹ devorabitur t punietur.

Er predictis auctoritatibus:ratione: ⁊ simile: patet sexta dispositio necessaria ad suscipiendam diuinam doctrinam. ⁊ per consequens diuinam gratiam que dicitur dispositio susceptionis.

¶ De septima dispositione necessaria ad audiendum doctrinam sacram que dicit dispositio operationis.

Eptima postremo dispositio est qua acquiritur salutaris doctrina: ⁊ per consequens diuina gra ⁊ eterna gloria dicitur operationis seu executionis.vltra predictas omnes dispositiones:quicūq; vult proficere in sacra doctrina et diuina gratia. necesse est omnino q̄ habeat executionem.i. q̄ exequatur ⁊ operetur ea que ab ipso predicatore operanda intellexit. quoniam sine tali operatione oēs predicte dispositiones omnino essent inutiles tam ad anime salutem: q̄ ad diuinam gratiā et eternam gloriam,p merendam.quod quinq; modis probo.

Primo auctoritatibus. Secundo ratione. Tertio distinctione. Quarto similitudine. Quinto exemplo.¶ Primo probo auctoritatibus. Nam Jac.j.dicitur. Estote factores verbi ⁊ non auditores tm̄: fallentes vosmetipsos:quia si quis auditor est verbi ⁊ nō factor. hic compabitur viro cōsideranti vultum natiuitatis sue in speculo. Consideauit enim se ⁊ abijt.⁊ statim oblitus est qualis fuerit.Qui autem perspexerit in lege pfecte libertatis ⁊ permāserit in ea. Non auditor obliuiosus factus:sed factor operis. hic beat⁹ in facto suo erit.hec ibi. Item philosophus scō etbi. Virtutes scire parum aut nihil prodest ad felicitatem.⁊ ibidem dicit.Q̄ nō pscrutamur de virtutibus ut sciamus. sed ut operantes boni efficiamur.Et.io.etbi.ait: Non sufficit virtutes scire nisi quis operetur ſm illas.Et.io.methaphi.dicit.Er priuatione act⁹ a potentia siue habitu sequitur malus quod est bono oppositum.⁊ secūdo etbi. ait: Operantem ⁊ non tm̄ discentem laudamus:utputa.Edificantes et non edificatores.⁊.j.etbico. Dupliciter est ratio potentialis ⁊ actualis.actualis autem est perfectio hominis: sicut bene citharizans bonus citharedus est. ⁊ sexto etbi.etiam dicit. Prudens non est quis in scire solum:sed in eo q̄ practicus est ⁊ operatur ſm rectam rationem.Item Beda super Lucam. Scire inquit bonum ⁊ non facere non pertinet ad beatitudinem : sed ad condemnationem.sicut scriptum est. Scienti bonum et non facienti peccatū est illi.⁊ Grego.nazanzenus in appologia sua ait. Ille mihi videtur esse sapiens : qui pauca de virtutibus deserens plura vero suarum operationum auctoritatibus ostendit.Item Sene.in prouer. suis dicit. Nihil prodest facienda didicisse ⁊ nō facere.⁊ Matth.7.Saluator ait.Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur ⁊ in ignem mittetur.⁊ Crisost.in quadā omelia dicit. Nam plura scire neq; plura miracula facere valent ad salutem . sed tm̄ operatio virtuosa.felicem animam facit.Denīq; Grego.in primo dyalogor. ⁊ transumptiue 23.q. 4.c. optineri. ait: Ipsa quoq; perbēnis regni predestinatio . ita est ab omnipotente deo dispositaut ad hanc electi ex labore perueniant: quatenus laborando ⁊ orando mereantur accipe quod eis omnipotens de⁹ ante secula disposuit donare. Er predictis igit auctoritatibus patet qualiter ad diuinā gratiam ⁊ salutem promerendam inter ceteras dispositiones operatio virtuosa requiritur.

¶ Secundo hoc idem probo in vnica ratione. videlz acquisitiōis eterne felicitatis. Fundamentum rationis ponit philosophus. io. etbicorū. di. Felicitas est premium virtutis. Quo presupposito certum est ſm eundē philosophū.7. phisicorū. Q̄ virtus simpliciter est dispositio perfecti.s. habitus ad optimum scz ad actum.⁊ propterea.2.etbicor.dicit. Ad perfectionem virtutis tria requiruntur.scire velle: ⁊ operari. Q̄ si ut patet operatio est de essentia virtutis: clarum est q̄ si quis nō operatur que operanda intelligit. non habet in se perfectam virtutem: quia sicut dicitur. 6.Thopicor.A quocūq; remouetur diffinitio remouetur ⁊ diffinituz.⁊ Cōmentator. 9. Methaphi.ait.Qui tollit a rebus suam propriam operationē. tollit ab eis suam essentiam. q̄ si quis non habet operationem nec p consequens virtutem . Cum igitur felicitas simpliciter sit primum virtutis . concluditur necessario q̄ talis non operans que intelligit,nunq; poterit beatificare: ⁊ eternam felicitatem sibi acquirere.¶ Tertio hoc idem p bo vnica distinctione.s. domini Bonauenture.qui super prohemio primi sententiar. q.3. querit. An scientia tradatur simpliciter a spiritu scō propter scire ⁊ intelligere tm̄, ⁊ Rādit di.Q̄ perfectibile a scientia est ipse intellectus:qui tripliciter habet considerari. Primo ēctum ad se.Secundo ēctum ad affectionem.Tertio ēctum ad opus.Et concludit q̄ spiritussanct⁹ nō tradit simpliciter scientiam intellectui ut tm̄ intelligat. Sed ut referatur ad voluntatem ut velit ⁊ amet quod intelligit:⁊ precipue ut referatur ad opus. videlicet ut quisq; operetur quod cognoscit ⁊ intelligit.Er qua distinctione infert q̄ nullus vngit. Er qua distinctione infert q̄ nullus vnq̄ est verus theologus:licet sciat omnes cōclusiones theologie:nisi velit:amet: ⁊ opetur actualiter et charitate ſm possibilitatem suam omnia que ipsa sacra theologia demonstrat. hoc idem intelligitur de ceteris omnibus scientijs:et sic patet idem quod supra .

¶ Quarto etiam probo similitudine. operationem esse necessariam ad gratiam ⁊ salutem acquirendam . Nam primo de celo et mundo philosophus ait. Q̄ natura tria exigit ad perfectionem vniuscuiusq; rei.videlicz substantiam.virtutem. ⁊ operationem.quod sic patet:quia si arbor haberet substantiaz arboris similiter ⁊ potentiam fructificandi: et non fructificaret:vtiq; vituperabilis esset.q̄ si natura requirit operationem in rebus naturalib⁹:a fortiori diuina gratia ⁊ eterna gloria requirunt.q̄ quisq; actualiter in se habeat spirituales et materiales operationes.Similiter ⁊ medicus. vt dicitur.j. et.2. Methha. Non dicitur medicus simpliciter propter scire ⁊ speculari. sed simpliciter propter operari.seu practicā exercere.quia iste est finis principalis. propter quem talis scientia acquirit. Quod cōfirmans philosophus.3. de anima dicit.Finis in operabilibus est quasi principium: ⁊ licet sit vltimū in executione: tamen est primū in intentione.Quod sic patet. Nā scientia medicine nihil prodesset ipsi medico ēctum ad lucrum.nec insuper ipsi egroto ēctum ad sanitatem: nisi practice actualiter exerceret.que scientia docet exercēda: ergo a fortiori est de anime scientia:nihil prodesset ei talis scientia ad salutez.Similiter etiā videm⁹ q̄ parum prodesset mulieri videre seu intelligere maculaz faciei sue in speculo.nisi actualiter eam abstergeret. ergo a fortiori parum prodesset anime per sacram doctrinam cognoscere ⁊ intelligere maculas peccatorū suorum nisi eas actualiter clemosynis: contritione : confessione:atq; satisfactione purgaret:⁊ abstergeret.¶ Quinto denīq; probo exemplo operationez esse necessariam. Nam videmus ad oculum: q̄ quando aliquis rex: vel dominus facit fieri bandum quo districte mandatur ut fiant alique exactiones : vel alia huiusmōi. statim omnes aut amore aut timore conantur sine mora actualiter opere complere omnia quecumq; precepit rex esse adimplenda. Et hoc ideo faciunt:ne perdant gratiam regis : seu ne incurrant in maliuolentiam suam.q̄ si hec faciunt mundani pro mundanis dominis. a fortiori quisq; verus xpi seruus et fidelis tenetur actualiter implere ⁊ facere omnia que xp̄us precipit facienda:⁊ hoc ne incurrat sententiam sue maledictionis:q̄ in extremo iudicij die. prout habetur Matth.25.daturus est di.Discedite a me maledicti in ignem eternum.qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius.Et insuper se debent in operibus virtuosis exercere.ad hoc ut sibi acquirant diuinam gratiam.Et insuper obtineant paruam benedictionem quam idem xp̄us in eadem iudicij die.ut habetur Matthei .25. bene operantibus daturus est. dicens. Venite benedicti patris mei possidete regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Et sic ex predictis auctoritatibus ratione:distinctione:similitudine:atq; exemplo patet septima dispositio necessaria ad suscipiendum diuinam doctrinam ⁊ diuinam gratiam que dicitur dispositio executionis . Et per consequens patet etiam.scōus respectus quo faciliter quisq; poterit percipe remissionem peccatorum ⁊ diuinam gratiam in qua dragesima futura. In quo respectu septez dispositiones monstrate sunt necesse ad salutem ⁊ diuinam gratiaz promerendā . Quas omnes dispositiones simul cum gratia ⁊ salute vobis et mihi clargiri dignetur ipse largitor salutis et gratie dom⁹ Jesus. qui in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat deus per infinita secula seculorum.Amen.

¶ Feria quinta post dominicam septuagesime de triplici respectu principali . videlicet influrionis diuine clemētie quo apparet q̄ quisq; faciliter saluari potest.

Sermo quintus.

Ades tua te saluam facit. Luc. 7. Post q̃ declaraui⁹ duos respectus principaliores ex quibus matrimam fidem firmamq; spem habeo: q̃ in quadragesima futura t diuinā gratiā t peccatoꝝ remissionē accipietis: tum deo propitio ex nostra instructione: tum respectu optime dispositionis vestre volens ordinate ꝓcedere: habeo nūc in spē declarare tertiū respectum: quo credo firmiter t spero in proxima quadragesima vos t gratiā dei: t peccatoꝝ remissionē faciliter consecuturos. Qui dicitur respectus diuine influxionis. seu respectus diuine clemētie atq; misericordie. ¶Pro cuius respectus declaratione loco exordij dico: q̃ deus q̃tum est in se generaliter vult cōmunicari t cōmunicabit omnib⁹ nobis tam diuitibus q̃ pauperibus: tam nobilibus q̃ ignobilibus: tam magnis q̃ pusillis: tam masculis q̃ mulieribus gratiam suam gratum facientem: t insup plenariā omnium peccatoꝝ remissionē. deus q̃tum est in se velit omnibus nobis. Et q̃ generaliter concedere t hoc imptiri quadrupliciter ꝓbo. ¶Primo auctoritatibus. ¶Secundo ratiōe. ¶Tertio distinctione. ¶Quarto exemplo.

¶Et primo probo auctoritatibus. Nā apo. primo thi. 2. ait. Deus vult omnes homines saluos fieri t ad agnitionem sue virtutis venire. Et 2. pe. 3. ¶Petrus ait. Non vult deus aliquos perire: sed omnes ad penitentiaꝫ cōuerti. vbi glo. qua. s. mediate quisq; saluatur. Et Apost. primo Thessalo. 4. ait. Hec est voluntas dei sanctificatio nostra. Dyo. aūt lib. de di. no. ait. Sicut noster sol non ratiocinās neq; eligens equaliter diffundit radios suos in corpora inferiora: sic sol iusticie diffundit radios omnes bonitatis sue. Salomon etiā Sapiēn. xi. ait. Diliges omnia que sunt t nihil odisti eorum q̃ fecisti. Et Sapien. 6. dicit. Pusillū t magnū diligit deus: t est ei equaliter cura de omnibus. Deniq; Ysa. 55. Generaliter vocat omnes ad gratiaꝫ suam dicens. Omnes sitientes venite ad aquas. scz gratie mee t qui nō habetis aurū t argentū properate emite t bibite. Et eccl. 24. omnes etiā inuitat di. Transite ad me omnes q̃ concupiscitis me t a generatiōibus meis: videlz gratie mee adimplemini. Et Matth. xi. dicit Venite ad me omnes qui laboratis t onerati estis t ego reficiam vos. s. gratia mea.

¶Secundo etiā probo vnica ratione. vz obiectionis. q. s. deus generaliter vult gratiam suam oibus imptiri. Fundamentū rōnis ponit pbs sentētialiter. 2. de anima di. Quelibet potentia habet propriū obiectū t adequatum a quo nō pōt diuerti. patet hec regula. Nam adequatū obiectuꝫ potentie visiue. ut dicit. 2. de anima. est color. Et ideo naturaliter potētia visiua nō potest se diuertere quin appetat videre actualiter spēm pulcherrimā t coloratā: hec idem faciunt naturaliter oēs alie potētie bois sensitiue. Similiter cuꝫ obiectū potentie volitiue sit beatitudo eterna: ꝓ ut ponūt omnes theologi. in. 4. di. 49. t di. 50. Hinc est q̃ etiā ipsi damnati nō possunt facere quin naturali appetitu ipsam appetāt t desiderēt. Quo supposito peto quod est obiectū propriū t adequatū volitatis diuine: et certū est quod est sua bonitas: a quo obiecto deus nequaq̃ se potest diuertere. q̃ non potest nō velle omne bonū: sed cū dare gratiaꝫ non tm̄ vni sed oibus sit quedā bonitas. ergo ꝓ consequēs non potest deus t imittere: q̃tum in se est quin det omnib⁹ gratiā suam affluenter. q̃ sibi simpliciter t nō alteri gratiam dare vellet. cum talis cōmunicatio bonitatis esset particularis t non vniuersalis: vtiq; voluntas humana. que sm̄ Tho. scōa scōe. q. 2. ar. 2. t sm̄ pbm. 2. Methā. Que habet ꝓ obiecto bonū vniuersale pfectior eēt volūtate diuina: que simpliciter respiceret in cōmunicatione sue gratie bonū particulare. Sed cum sit falsissimū q̃ humana voluntas sit pfectior voluntate diuina: ideo si volūtas humana respicit bonū vniuersale. ergo a fortiori diuina voluntas q̃tum in se est vult omnibus gratiā suam cōmunicare.

¶Tertio h̄ idez probo distinctione dñi Bonauenture in. 4. dist. 17. arti. 1. q. 3. Et in. 2. di. 27. ar. 2. q. 3. di. Cum queritur an facientibus q̃ in se est deus omnibus gratiā suam largiat necessario. Rñdit q̃ duplex est necessitas. scz

coactionis: t hec non cadit in deum: nec hac necessitate tenetur deus alicui gratiam suaꝫ dare. Alia est necessitas seu obligatio mere pactionis t sponsionis: qua ex sua mera benignitate spopondit: pepigit: atq; promisit: omnibus facientibus quod in se est gratiam suam se daturū: sicut promisit Abraam Gene. 15. c. di. Ego sum protector tuus t merces tua magna nimis. nimis scz per gratiam t hac secunda necessitate necessario vult deus: t immutabiliter gratiam suaꝫ omnibus exhibere. ¶Quarto deniq; etiam probo similitudine. qualiter deus vult q̃tum in se est omnibus gratiam dare. Nam. 8. Ethicoꝝ philosophus ait. Generātis ad genitum naturalis est amicitia: patet q̃ naturaliter omnes genitores non tm̄ rationales: sed etiam irrationales: filios suos fouent t nutriunt: et eis necessaria impendūt. et propter hanc naturalem amicitiam filius prodigus. ut habetur Luc. 15. quāuis dissipasset cum meretricibus omnem substantiā: tamen a patre dulciter est susceptus. q̃ si parētes suprādicti cōmunicationem sue gratie t voluntatis naturaliter omnibus filijs semper impendunt. a fortiori deus ipse qui est pater omniū hominū. Ipso dicente Matthei. 23. Vnus est pater vester qui in celis est quem omnes orare iubet. Matthei. 6. di. Cum orabitis dicite: pater noster qui es in celis. gratiam suam omnibus cōmunicabit: cum sit cunctis genitorib⁹ in charitate pfectior: q̃ bene ipse saluator promittit se facturū. cum Matth. 5. di. Estote perfecti. s. in cōmunicatiōe vestre gratie et bonitati. sicut pater vester celestis perfectus est: qui solez. s. o. facit super bonos t malos: t pluit. s. gratiam suam super iustos t iniustos. Ex predictis igitur clarissime patet q̃liter deus vniuersaliter vult oib⁹ gratiā suaꝫ imptiri. Et quoniā sm̄ Aristotelem ab effectu cause cognoscūtur. ut patet primo t scōo posteriorꝫ. Quia ex fructibus cognoscitur arbor esse bona vel mala: seu sterilis: et fructifera. ꝓut ait Saluator Matth. 7. c. Idcirco ut possitis clarius t euidentius cognoscere: q̃ deus noster omnipotens t gloriosus vult nobis omnibus largiri salutem t gratiam suā accipite inter ceteros septem spūales effectꝰ diuine clemētie: quibus euidentissime apparebit sicut prediri. qualiter gratiam suam et salutem vult deus ipse liberaliter vobis cōcedere. Quorum.

¶De septem effectibus diuine clemētie et primo de duobus primis.

¶Primus dicitur effectus preseruationis.
¶Secūdus dicitur effectus purificationis.
¶Tertius dicitur effectus intentionis.
¶Quartus dicit effectus custoditionis.
¶Quintus dicit effectus institutionis.
¶Sextus dicit effectus concessionis.
¶Septimus dicit effectus intercessionis.

Primus igitur effectus diuine clemētie quo clare cognosci potest q̃ omnipotens et gloriosus deus vult omnibus q̃tum in se est gratiam suam cōmunicare t vitam eternam impendere: dicitur effectus preseruationis. Signum profecto euidentissimuꝫ q̃ deus vnicuiq; vult gratiam t gloriam exhibere in hoc apparet. q̃ licet anima sponte cōmittat grauissima t quasi innumerabilia peccata: tamen deus non ꝓmittit. q̃ habilitas t possibilitas liberi arbitrij ita corrumpatur: obstinetur: t indurez: t ꝓuertatur: quin semper faciliter possit de malo ad bonum redire: et ad deum se conuerti. Quem effectum clemētie et pietatis nequaq̃ deus concedere voluit angelis apostaticis quolibet homine per naturam nobiliorib⁹: qui cum in solum superbie peccatum incideriṅ. ¶Prout dicit Bonauentura in scōo distinctiōe xxxvii. arti. primo. q. prima. Tamen eorum libertas tota arbitrij ex hoc peruersa t corrupta fuit: ita q̃ impossibile est. ¶Prout idem dñs Bonauentura in scōo distinc. 7. arti. primo. q. 1. dicit. Ipsum ad deum iterato conuerti ipsum amando ut summū bonum Ratio est inter cetera. quia angelus naturaꝫ simplicissimam ab omni corpulenta materia remotissimā habet. Ideo ad quod semel se conuertit totaliter se conuertit. t sic macula que in intellectu angelico et voluntate cecidit nulla potest vnq̃ vlterius penitentia expiari. quia per talem maculam tota habilitas ad bonum penitus est corrupta. Econtra vero clementissimꝰ deus hanc grām hoi ꝓstitit. q̃ si infinities caderet in petm̄ infiniti es habet adhuc habilitatem possibilitatem

atq; libertatem faciendi bonum ꝛ diuinam gratiam recipiendi. Hec igitur proprietas habilitatis atq; libertatis est signum magne clementie dei: ꝛ est valde vtilis homini ad salutem: immo intantum vtilis: q; si eam demones habere possent: nullas penas sustinerent. Sic enim legitur in vitis patrum: videlicet q; quidam sanctus pater cum obuiaret demoni: inter multa que locuti sunt: dixit sanctus pater ad demonem: qd faceres si adhuc ad regnum perditum peruenire posses? Respondit: si haberem habilitatem ad bonum ꝛ simul carnem ꝛ ossa sicut tu habes: vellem q; millies in die vsq; i diē iudicij caro mea minutim ꝛ membratim incideretur: ꝛ in puluerem redigeretur: dum tamen sic faciendo ad regnum beatitudinis in quo semel fui redire possem. hec ille. Q̄ etiam bodie facerent ceteri homines damnati pro habendo illo beatissimo regno quo propter ipsorum scelera sunt priuati: si haberent habilitatem ad bene faciēdum quam in hac vita iam habuerunt. Sed iam ad propositum redeam⁹. Dico igitur q; quisq; peccator: etiam post grauia ꝛ innumera peccata habet habilitatem: possibilitatem: atq; libertatem penitendi ꝛ benefaciendi: ꝛ ad deū redeundi: q̄ vtiq; est signum euidentissimum maxime clementie: atq; diuine pietatis: qui propter hoc vult omnes saluare quantum in se est: ꝛ omnibus gratiam suam impendere: ꝛ q̄ talis libertas: habilitas: atq; possibilitas penitendi: ꝛ ad deum redeundi: sit etiam in quolibz maximo peccatore. q̄drupliciter ꝓbo. ¶ Primo auctoritatib⁹. ¶ Secūdo ratione. ¶ Tertio distinctione. Quarto crēplo. ¶ Primo probo auctoritatibus Nam Ber. lib. de gra. ꝛ libe. arbi. sic ait. Humana anima in libero arbitrio constituta: quod semel accepit nunq̄ aliqua iniquitate perdere potest. ¶ Philosophus etiam in. 3. de regni. princi. ait. Liberi sumus omnes vsq; in finē ad hoc: ꝛ ad illud. videlicet ad bonum ꝛ malum: ad vitia ꝛ virtutes. hec ille. Et glo. super verba prophete. Anima mea in manibus meis semper est ait. lz voluntas hominis obliquetur per peccata: tamen salus sua semper est in manibus libertatis sue. Hieronymus in questionibus ad helbidiam ait. Deus equali cunctos nos sorte generauit: ꝛ dedit singulis vsq; in finem arbitrij voluntatem vt faciat vnusquisq; quod vult siue bonum siue malum. hec ille. Et ibidem dicit. Oēs homines vsq; in finem suo arbitrio derelicti sunt: neq; enim bonum necessitate compulsi faciunt sed voluntate: vt credentes coronam accipiant: ꝛ increduli proprio arbitrio supplicijs mancipentur eternis. hec ille. Deniq; ecclesia. 15. dicitur. Deus ab initio constituit hominem ꝛ reliquit eum. scilicet vsq; ad mortem in manu consilij sui. Ante hominem bonum ꝛ malum: vita ꝛ mors: q̄ cūq; voluerit dabitur ei. ¶ Scōo etiam probo vnica ratione: videlicet proprietatis. q. s. anima semper est libera ꝛ habilis ad benefaciendū: ꝛ si sit per peccatum corrupta. Fundamentum rationis ponit Cōmentator super. 9. methaphisy. ꝛ etiaz ponit. s. Thomas in. 2. di. 25. di. Manente semper natura rei: necesse est eius naturalia non moueri. patet hec regula. Nam si substantia lapidis duraret in eternum: etiam grauitas que est eius proprietas naturalis duraret vtiq; in eternum: q; si talis naturalis ꝓprietas a lapide auferetur: nequaq̄ amplius lapis diceretur dicente eodem Cōmentatore vbi supra. Qui tollit a rebus suam proprietatez tollit ab eis suam essentiam. Exemplifica de ceteris ꝓut vis. Quo presuppposito certum est: q; substantia anime rationalis ꝛ intellectualis est incorruptibilis ꝛ immortalis. dicēte philosopho 2. de anima. Intellectus videlicet rationalis videtur esse alterum genus anime: ꝛ solum contingit ipsum separari: sicut perpetuū a corruptibili. Et. 3. de anima dicit. Intellectus est perpetuus ꝛ immortalis. Et. 12. methaphysi. ait. Anima non omnis sed intellectualis manet post compositi corruptionez Quod confirmans Saluator Matth. 10. ait Nolite timere eos qui occidunt corpus. animam autem non possunt occidere. hec ibi. q; si vt patet substantia anime est incorruptibilis. igitur per consequens necesse est q; eius naturalis proprietas que est libertas arbitrij ad bonum ꝛ ad malum sit incorruptibilis. dicente philosopho. 7. physicorū. t. 9. methaphi. ¶ Potestates nāles se hūt vno modo potestates vero rōnales se hūt ad oppositа.

Sz si per peccata talis libertas totaliter corrumperetur: nequaq̄ extūc qui nunc est homo posset dici homo: ergo cum semper ut ꝓbatuz est talis proprietas libertatis sit in homine. sequitur q; semper habet posse in hac vita. et penitendi ꝛ ad deum redeundi. et diuinam gratiam recipiendi. ¶ Tertio hoc idem probo distinctionibus. Et primo distinctione beati Thome prima parte summe. q. 83. articulo primo in corpore questio. dicētis Cum queritur an in homine semper remaneat vsq; ad finem habilitas ꝛ libertas li. ar. ad bonum. Respondeo q; sic. Alioquin frustra essent consilia: exhortationes ad penitentiam: receptiones: prohibitiones: et huiusmodi. ¶ Ad cuius euidentiā sciendum est q; quedam agunt absq; iudicio sicut lapis mouetur deorsum: ꝛ similiter omnia cognitione carentia. Quedam agunt iudicio: sed non libero. sicut animalia bruta. Iudicat enim ouis videns lupum esse fugiendum naturali iudicio: sed non libero. quia non ex collatione rationis. sed ex naturali instinctu hoc iudicat. Similiter est de quolibet indicio auium seu brutorum animalium. Homo vero agit iudicio quo per vim cognoscitiuam iudicat aliquod esse fugiendum vel prosequendū. Sed quoniam iudicium istud non est ex naturali instinctu ꝛ particulari operabili: sed ex collatione quadam rationis. Ideo magis potens est in diuersa: ratio enim circa contingentia habet viam ad opposita. ut patet in dyalecticis syllogismis: et rethoricis persuasionibus particularia autem operabilia sunt quedam contingentia. ꝛ ideo circa ea iudicium rationis ad diuersa se habet: ꝛ non est determinatum ad vnum tm̄. Et pro tanto necesse est q; homo ex quo rationalis est. sit semp vsq; in finem in libro arbitrio ad bonum ꝛ malum. seu ad vitia et virtutes. Hec Thomas. ad litteram. ¶ Et qua distinctione patet q̄liter peccata q̄uis multa et grauia nunq̄ sic corrumpunt bonitatem anime: quin semper diuina clementia habeat plenam libertatem a malo ad bonum se conuertendi. Aliam distinctionem egregiam. et valde notabilem. ponit dominus Bonauentura in secūdo. distinctione. 35. arti. 2. questio. 3. quā etiaz ponit Tho. diuci simode libro tertio. Cōtra gentiles capi. xi. Et etiam in questionibus de malo. in questione Vtrum peccatum diminuat bonum nature: Sed formaliter in prima parte summe questione. 48. articulo quarto. Cum queritur (inquit dominus Bonauentura) An diuina bonitas permittat per peccatum totam habilitatem et bonitatem libe ri arbitrij corrumpi: ne possit aliquis amplius benefacere et diuinam gratiam accipere Respondeo q; triplex est bonum. scilz nature: gratie: ꝛ habilitatis: seu potentie. Bonum nature in tribus precipue consistit ſm Augustinum in libro de natura boni. videlz in modo: in specie: et in ordine. seu ſm Salomonez Sapiēn. vndecimo. In numero pondere et mensura. Quorum sufficientia sic intelligit Nam modus: species: ꝛ ordo: seu mensura. numerus: et pondus. sunt quedam dispositiones que conueniūt cuilibet bono seu cuilibet rei create. per respectum ad causam efficientem. formalem. et finalem. Inde modus vel mensura est dispositio rei prout defertur ad causam efficientem. que dat esse terminatuz et mensuratum cuilibet rei. Species autem et numerus est dispositio rei prout refertur ad causam formalem: ſm quam quelibz res per formā specificatur et ab alia re distingitur. Pondus vero vel ordo est dispositio rei prout refertur ad causam finalem. Vnde dicit Augustinus super Gēnes. ad litteram. Q̄ mensura modū prefigit quo ad primuz Numerus omni rei speciem prebet quo ad secūdum. Pondus vero in suo loco ordinat et quiescere facit quo ad tertium. Hoc autez triplex bonum nature. nec tollitur nec diminuitur q̄tum ad essentiam per aliquod malum culpe: quod tali ratione ostendo. Illud enim bonum non tollitur nec diminuitur ꝓ peccatū. quod nō opponitur peccato ꝛ p consequens in eo cristit peccatum. sed bonum nature non opponitur malo culpe: immo in tali bono consistit malum vt in subiecto vel causa. quod patet: quia peccatum non tollit voluntatem. immo in voluntate consistit peccatum. Igitur q̄uis triplex bonum predictū nature per peccatum aliqualiter deformetur Non tamen propter hoc tollitur nec corrumpitur. seu diminuitur. Et sic q̄tum ad hoc dicit Augustinus. q; fallit regula dyale-

ticorum:dum malum est in bono. Aliud est bonum gratie:et hoc bonum tollitur et corrumpitur per peccatū: qđ tali ratione ostendo. Nam vnum oppositorum naturaliter tollit et excludit reliquū sic tenebra excludit lucē sibi oppositam. Sed clarum est q̄ peccatum tanc̄ tenebra spiritualis opponitur luci gratie:igitur per consequens peccato aduenientе in anima tota gratia gratum faciens que erat in ea corrumpitur. ¶Tertio deniq̄ dico q̄ est bonū potentiale seu habilitatis anime ad bonum et ad diuinam gratiam: et hoc bonum per peccatum non omnino tollitur et corrumpitur: sed bene notabiliter diminuitur: et tanto plus quāto plura peccata perpetrantur: quod tali similitudine ostendo. Sua re creatura rationalis se habet ad gratiam: sicut oculus ad lumen: sed oculus in tenebris existens fit minus habilis ad videndum lucem: ergo a simili quanto plus anima peccata multiplicat: et in peccato manet tāto fit minus habilis ad percipiendum lumen diuine gratie. Iz autem talis habilitas anime ad diuinam gratiam per peccata quasi in infinitū diminuatur: nūq̄ tamen tale bonum habilitatis totaliter tollitur manente natura anime: etiam si peccata in infinitum multiplicentur: sicut verbi gratia. Si in infinitum interponantur corpora opaca vel obscura inter solem et aerem: diminuitur in infinitum habilitas acris ad susceptionem luminis: nunq̄ tamen totaliter tollitur manente aere: similiter in infinitum potest fieri additio in peccatis: per que semper magis ac magis minuitur habilitas anime ad susceptionem diuine gratie. Nam peccata sunt quedam obstacula inter animam et deum. Sic enim dicitur Isa.59. Peccata vestra diuiserunt inter vos et deum vestrum: propter quez tamē multiplicationem nunq̄ totaliter tollitur habilitas anime ad bonum Iz diminuatur. Et ratio est. quia non minuitur anima alicuius partis. ablatione: sed elongatione non sm id quod est sed sm illud. s. gratiam ad quod est: hoc enim modo illi habilitati opponitur: et ideo per hunc modum a culpa diminuitur. Hoc sententialiter Tho. in supradictis locis Sed formalius Bonauentura. Ex qua etiā distinctione patet: qualiter per diuinam clementiam nunq̄ sic corrumpitur anima per peccatum quin semper habeat habilitatem possibilitatem: atq̄ libertatem redeundi ad deum: et diuinam gratiā recipiendi. ¶Quarto deniq̄ probo exemplis. q̄. s. post peccatum per diuinam clementiam remanet in quolibet peccatore etiam maximo habilitas bene faciendi: et diuinam gratiam suscipiendi. ¶Primum exemplum habemus de latrone pendente ad dexteram saluatoris: qui, put tradunt hystorie: cum quasi toto tempore vite sue perseuerasset in perpetratiōe quasi innumerabilium peccatorum. tamen vt habetur Luc.23. Et diuinam gratiam suscepit et saluatus est. Vnde cum dixisset. Memento mei domine dum veneris in regnum tuū statim audiuit a domino. Amen dico tibi: quoniam hodie mecum eris in paradiso. Clarum est igitur q̄ hic latro ideo dignam gratiam suscepit: quia a malo ad bonum se conuertit: sed quomodo de malo ad bonum se conuertisset nisi habilitatem et possibilitatem et ad bonum conuertendi habuisset. O pecq̄ tor: tu quoq̄ fac simile. Aliud exemplum habemus de superbissimo Nabuchodonosor Rege: qui cum deum diu per superbiam offendisset: eo q̄ tanc̄ deū se adorari iussisset: tū ad deum tandem se conuertit: et a superbia ad humilitatem redijt: quod nequaq̄ fecisset nisi possibilitatem ad hoc faciendum per diuinam clementiam habuisset. totum oppositum fecit Pharao Rex egipti: quem cum Moyses ex precepto dei admoneret vt populz israbel dimitteret: et sic beneplacito diuine voluntatis et gratie se subijceret: totum contempsit: cum tamen libere facere potuisset. Ideo non immerito a deo extitit reprobatus. Que simul duo exempla ponit Aug. 23.q.4.c. Nabuchodonosor. di. Nabuchodonosor penitentiam meruit fructuosam. Nonne post innumeras impietates flagellat⁹ penituit et regnū qđ perdiderat rursus accepit. Pharao autem in ipsis flagellis durior est effectus et periit. hic mihi rationem reddat q̄ diuinum consilium nimium alto et sapienti corde diiudicat: cur medicamentum vnius medici confectum: alij ad salutem: alij ad interitum valuerit: nisi quia Christi bon⁹ odor alijs est odor vite in vitā: alijs est odor mortis in mortem. Quantum ad naturam ambo homines erant. quantum ad dignitatem ambo reges: quantum ad culpā ambo populum dei captiuum tenebant: quantum ad penam: ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fecit fines eorum esse diuersos: nisi quia vnus manum dei supra se sentiens in recordatione proprie iniquitatis ingemuit Alter vero libero contra dei misericordissimam bonitatem pugnauit arbitrio. hec ibi. Ex predictis igitur auctoritatibus ratione distinctione atq̄ exemplis patet primus effectus diuine clementie quo clare cognoscitur q̄ deus omnibus quantum in se est vult gratiam dare: qui dicitur effectus preseruatiōis.

¶De scōo effectu diuine clementie qui dicitur effectus purificationis.

Secundus effectus diuine clementie quo clare cognosci potest q̄ omnipotens deus vult omnibus gratiaz impendere: dicitur effectus purificatiōis: videlz peccatorum. Quia cum parum prodesset aie sua libertas et habilitas se conuertendi ad deum: nisi mundaretur a maculis peccatorū Idcirco cognoscens deus q̄ anima per peccatum corrupta et maculata: non potest introduci ad celestem gloriam nisi purgata prius fuerit ab omni sorde peccatorum. dicente Joan. Crisosto. de consecra. distinc. 4. c. Nō potest. Non potest quis vite celestis gloriaz accipere: nisi purgatus fuerit ab omni sorde peccati. Et cognoscens insuper deus ipse q̄ anima cuius libera sit: nulla tamen virtute sua potest a se expellere sordes peccatorum. Hinc est q̄ nimia victus pietate: cum quadam luce gratie incausate effectiue: et etiaz cū quadam luce gratie create formaliter deus ipse tam misericorditer q̄ pie expellit ab ipsa anima omnes maculas peccatorum: eāq̄ integraliter purificat. Que vtiq̄ gratia tante ē virtutis et efficatie atq̄ potētie. q̄ etiam sigs tot annis steriisset in peccato quot fuerint ani Matusalē qui fuerunt. 969. vt habet Hen. 5. c. Et insuper in annis ipsis tot peccata per petrasset quot sunt stelle celi. Et vltra hoc cō misisset omne peccatum etiam in spiritū sanctum quod teste Saluatore est irremissibile. Matth. 12. Tamen predicta gratia tante virtutis est: q̄ simul et semel ingrediens animā expellit ab ipsa in instanti maculas omniuz delictorum. Et q̄ diuina clementia cum predicta gratia animam purificet a maculis peccatorum. Quintupliciter probo. Primo auctoritatibus. Scōo rationibus. Tertio distinctionibus. Quarto similitudinib⁹. Quinto exemplis. ¶Primo probo auctoritatibus Nam Crisosto. diffiniens gratiam sm effectum: prout ponit Bonauentura in. 2. distin. 26. in questionibus circa litteram ait. Gratia est sanitas mentis: purgatio criminis: et delectatio cordis. Similiter glosa super epistolas Pauli: vt ibidem ponit Bonauentu. dicit. Gratia est perfecta iustificatio et remissio peccatorum. Apostolus etiaz ad Roma. 3. ait. Omnes enim peccauerunt et egent gratia dei. Justificati igitur sumus gratis p gratiam ipsius: et per redemptionem que est in Christo iesu. Et ad Ro. 5. dicit. Vbi abundauit delictum superabundauit et gratia: vt sicut regnauit peccatum in mortez: ita et gratia regnet per iusticiam et vitam eternaz. Et ad Ephe. 2. propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos deus cum essemus mortui peccatis cōuiuificauit nos in xpo: cuius gratia saluati estis et iustificati. Deniq̄ Hieronymus de penitē. distinc. j. Ex his omnibus ait. Quia diuinitatis natura clemens ē et pia magisq̄ ad indulgentiam q̄ ad vindictam prona: que non vult mortez peccatoris sed vt magis cōuertatur et viuat. si quis post lapsum peccatorum ad penitentiam se cōuerterit cito a misericordе iudice veniam impetrabit. Hec ille. Ex predictis igitur omnib⁹ patet intentum auctoritatibus. ¶Secundo hoc idem probo duplici ratione. ¶Primo ratione oppositiōis. Scōo ratōe obiectiōis ¶Primo ergo ratiōe oppositionis. Fundamentum huius ratiōis ponit phs. io. metha. di. Priuatio non remouetur ab aliquo subiecto nisi per habitus positionez. patet hec regula. Nam tenebra que nihil est aliud nisi q̄dam priuatio lucis: vt dicit. 2. de anima. Nō expellitur ab aere nisi per aduentum seu habitū (vt sic dicā) et positionē ipsius lucis: que aduentus fugat tenebras ab aere tāq̄ qđā contrariū. Nam habitus et priuatio (vt dicit idem phs. io. metha) sunt radix contrariorum Item priuatio castitatis expellitur per aduētum et habitum ipsius castitatis. Quo pre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

suppositio:certum est ſm Augustinū in libro de nā boni.q; peccatuz nō est aliq̄ substantia sed simpliciter nihil est nisi quedam priuatio boni:q; si sic est: necesse est q; expellatur per habitum sibi contrarium. Sed talis habitus ſm Theologos est gratia: ergo gratia tam creata q̄z increata:est anime purificatiua:z expulsiua omnium peccatorum. Et confirmatur ista ratio sic. Clarum est enim q; nullum peccatum dimittitur alicui sine caritate:quoniam omnia peccata operit caritas.vt dicitur ℣Prouerbio.io. Et prima ℣Pe. 4.Sed manifestum est ſm sententiā Theologoruz:q; caritas sine gratia dei haberi nō potest: immo aliqui tenent quod ad presens non teneo (q; caritas z gratia dei sunt idem per essentiam:sed solum differunt relatione sicut lumen z radius.) q; si sic est q; caritas non sit sine gratia quia sic est. cōcluditur vt prius q; gratia simul cum caritate est anime iustificatiua. ¶Scōo hoc idem probo' ratione obiectionis. Fundamentum rationis ponit phus.2.de anima dicens. Inter potentiam z obiectum necessario requiritur proporcio.patet hec regula. Nam si medicina debz expellere infirmitatem ab egroto: requiritur necessario q; fit tante fortitudinis z maioris quāte malitie z grauitatis est ipsa infirmitas.q; si medicina cēt minoris potentie nūq̄z sanaret egrotum. Quo presupposito: certum est q; culpa qua deus offenditur est infinita: non subiectiue:cum a subiecto finito:nō egrediatur actus infinitus:sed simpliciter obiectiue:eo q; culpa cōmissa fit contra deum qui est infinitum bonum. Sed clarum est q; bonitas liberi arbitrij est simpliciter virtutis finite:z per consequens non sufficit per se ad expellendum infinitam maliciam ipsius peccati:quod deus videns misericorditer infundit in ipsam animā gratiam suam: que cum sit infinite virtutis z bonitatis:faciliter purgat animā ab'infinita malicia omnium peccatorum. ¶Tertio idem probo distinctionibus:q; diuina clementia cum gratia sua creata z increata tanq̄z prorsus necessaria expellit ab anima omnem maculam peccatorum Et prima distinctio est Ricar.in.4.distinc. 17.articu.4.qōne.2.in corpore qōnis. dicēt'. Cum quaritur an ad iustificationem impij vltra bonam habilitatem liberi arbitrij requiratur gratie infusio. Respondeo q; sicut vnde sicut quando ex vno elemento fit aliud concurrunt quattuor.scilicet vnius forme corruptio: z alterius generatio: z dispositio ad corruptionem illius forme:z dispositio ad generationem alterius. Sic cum de impio fit iustus:necessario requiruntur quattuor: scilz impietatis destructio:que est culpe remissio: z gratie infusio:z dispositio ad destructionez impietatis:que est culpe detestatio. Et dispositio ad susceptionem gratie: que est libe.ar. ad deum conuersio. Et sic patet q; gratie infusio necessario requiritur ad impij iustificationem.h Ricardus ad litteraz. ¶Aliam distinctionem ponit Thomas pma scde.qōne io9.articu.7.dicens. Cum quaritur an ad iustificationem impij diuina gratia necessario requiratur. Respondeo q; sic. Nam per peccatū homo tria mala icurrit. ¶Primo āmittit decorem:quia per id anima maculatur. ¶Scōo āmittit ordinem eo q; per peccatum mortale anima a deo separatur. ¶Tertio incurrit pene horroꝛem:quia per peccatum aia cruciatur.hec autez tria reparari nō possunt nisi per auxilium diuine gratie in anima infuse:quod sic patet. ¶Primo enim decor et nitor mentis non reparatur nisi per lumen diuine gratie. ¶Scōo ordo mentis ad deuz obliquatus non rectificatur nisi per gratiam dei trahentem mentem z ordinantē. ¶Tertio horroꝛ pene eterne non potest remitti nisi a deo: qui sui gratia potest peccatum contra se cōmissum:z penam peccati remittere. h Thomas sriatur. Aliam deniq̄z egregiam z auream distinctionem ponit seraphicꝰ dominus Bonauentura in.2.distinc.28.arti. j.q.j.in corpore qōnis dicens. Cum quaritur an gratia gratum faciens requiratur ad expulsionez culpe. Respondeo q; sic. Sed in huius questionis determinatione aliter senserunt philosophi:aliter heretici: z aliter recitatores catholici. ℣Philosophi enim ignorantes qualiter peccato offendatur diuina maiestas:z qualiter per ipsum adimitur habilitas potentiarum:direrunt q; homo per exercitationē potest fieri iustus sicut p inordinationem a recta ratione factus fuerat iiustus Vnde phus dicit. ℣Frauus ad melioꝛes

exercitationes deductus a natura:aut multū proficiet:aut perfecte in contrarium habituz restituet. Heretici vero aliq̄ lumē fidei habentes cognouerunt q; per peccatum offenditur maiestas diuina z quodāmodo dānificatur. Excecati tamen non considerauerunt qualiter ex culpa natura infirmatur. Et ideo direrunt q; ad hoc q; liberum arbitriū a culpa resurgat:nō est sibi necessaria aliqua gratia curans:sed sufficit sola gratuita dei misericordia:qua inclinatur ad remittendum peccata nostra propter satisfactionem quā xps sibi facere voluit dum se in cruce pro nobis obtulit. Sed hec positio non tū a veritate deficit:sed etiam dum contraria implicat seipsam destruit. Dicit enim q; ad hoc q; lib.ar. a culpa resurgat:necesse est q; deus remittat sibi culpam:z tamen non est necesse q; aliqd sibi tribuat:vel circa ipsum faciat. Si enim deus non mutatur:z ipse in tū iustus iudex est:vt nihil acceptet nisi tantum quantum valet. Ad hoc q; culpa remittat z peccatoꝛ deo reconcilietur.necesse est q; aliquid ipsi peccatoꝛi tribuatur:per quod morbus peccati sanetur catholicoꝛ. Catholici vero tractatores ex luce fidei z auctoritate scripture cognouerūt: q; peccatum est z dei offensiuum z quodam modo dānificatiuuz dum homo se transfert a seruitio dei ad seruitium diaboli:est etiam imaginis deformatiuum. Et ideo direrunt ad hoc q; liberum arbitrium resurgat a culpa:necessaria est gratia dei: non solum ſz q; gratia dicitur gratuita voluntas dei.nec etiā ſm quod dicitur liberalis passio xpi :sed etiā ſm q; dicitur habitus animi. Gratuita enī voluntas dei ad hoc concurrit:vt fiat offense remissio.volūtarie enim nobis condonat offensam. Liberalis autem passio christi ad hoc concurrit:vt fiat dāni satisfactio.habitus autem gratie infusus ad hoc concurritvt fiat morbi curatio:z imaginis deformate reformatio. Et ideo ad hoc q; homo purgef a culpa:multum per omnem modum necessaria est sibi gratia dei infusa. Hic Bonauentura ad litteram. Ex predictis igitur distinctionibus patet qualiter deus per suam clementiam cum gratijs tam creata q̄z increata:expellit ab anima maculas omnium peccatorum. ¶Quarto h idem probo vnica similitudine. Clarum est enim q; lumen corporis non potest naturaliter recuperari vel reberi a ceco per virtutem totius nature: dicente pho.in post predicamentis. Ab habitu i priuationem fit mutatio. A priuatione vero in habitum impossibilis est regressus per naturam.hec ille. Nō si talis cecus debet illuminari:requiritur ad hoc virtus supranaturalis. Manifestum est autem q; per peccatū anima spiritualiter fit cecа dum priuatur lumine z cognitione veritatis: dicente Augu. in lib.de natura z gratia. ℣Preuaricatoꝛez diuine legis:lur deserit veritatis:qua desertus vtiq̄z fit cecus. hec ille. Et sapientie scō. Salomon ait. Excecauit eos malicia corum Et Sophonie.j.dicitur. Ambulabunt vt ceci quia domino peccauerunt. Sed talis cecitas anime que fit per peccatuz maioꝛ est z peioꝛ omni cecitate corporali:igitur ad illuminandum animam requiritur a fortiori virtus supernaturalis diuine gratie infuse. Hoc etiaz patet per similitudinem mortis. Sicut enim aliquis potest naturaliter ab habitu in priuationem incidere:vtputa:de vita ad mortem non tamen econtrario:nisi per virtutem supnaturalem. Sic quilibet potest a gratia cadē in peccatū per quod anima spiritualiter moritur:dicente. Eze.28.c. Anima que peccauerit ipsa morietur. Non autem a statu culpe ad vitam gratie naturaliter z per se potest redire:sed necessario requiritur supernaturaliter a diuina gratia excitari. Et qua similitudine patet idem quod supra. ¶Quinto deniq̄z h idem probo vnico exemplo:videlz peccatricis Magdalene:de qua vt dī Matth. vltimo. Dominus eiecit septem demonia.i. septem peccata mortalia. Vnde Grego.in Omel.super Luc.dicit. Quod per septez demonia nisi vniuersa peccata designātur. Septem igitur demonia Magdalena habuit: quia vniuersis vitijs plena fuit.hec ille. Sed omnia peccata saluatoꝛ ab eius anima tunc expulit:quādo existens in domo Symonis leproſi.vt habetur Luc.7. Et videns eius lachrymas:de illa dixit. Remittūtur ei peccata multa.s.per gratiam: qm̄ dilexit multum. ¶Ex predictis igitur auctoritatibus rationibus:distinctionibus:simile:z exemplo. patet etiam effectꝰ secundus diuine clementie quo clare cognoscitur q; deus vult oēs saluare dum per gratiam suam animam purificat a cunctis maculis peccatorum qui dicitur effectus purificationis. Quā anime puritatem

Universidad de Deusto Biblioteca

ꝛ peccatorum remissionem nobis concedat dominus Jesus in presenti per gratiam ꝛ in futuro per gloriam qui est benedictus in secula seculorum.

¶ Feria.vj.post dominicam septuagesime. Iterum de qualitate fidei.sermo sextus.

Ades tua te

saluam fecit.Luc.7. Declaratis duobus effectibus diuine clementie. Nūc enim in supradicto precedenti sermone tertius declarandi ne sermo prolixior esset. Habeo in presenti sermone duos alios effectus eiusdem clemētie simpliciter declarare. Nec mireris si ſm aliorum morem trinario articulo aliquando non vtar in sermonib⁹ meis:qm̄ magna rerum substantia atqꝫ efficax ꝓbatio veritatū me sic interdum facere cogunt. ℣Poteris tū tu tali modo vti.vel iurta consuetudinem vſi tatam tres particulas seu tres articulos pro quolibet sermone fiendo:duas tamē seu duos tm̄ declarando: duos igitur in hodierno sermone:sicut ꝛ in hesterno diuine clemētie effectus simpliciter declarabo:quorum ꝑm⁹ imo tertius in ordine talis erit.

¶ De duobus alijs effectibus diuine clementie seu de tertio qui dicitur effectus inductionis.

Tertius igitur effect⁹ diuine clementie in ordine declarandus quo clare cognosci potest qꝺ omnipotens ꝛ gloriosus deus vult omnibus quantum in se ē: ꝛ suam gratiam ꝛ eternam gloriam imparti ri dicitur effectus inductionis: videlꝫ ad bonam operationem. Non enim ad salutem requiritur tm̄ ꝛ precipue in adulto peccatorū deletio:sed insuper requiritur bona operatio ꝛ virtuosa volitio. Dupler tamen operatio ē cuilibet hōi seu iusto seu peccatori necessaria ad salutem.prout exp̄sse ponit Ricar. i suo quolibero.videlicet opatio elicita ꝛ intra manens:atqꝫ operatio imparata ꝛ extra eriens De qua duplici operatione formaliter logtur ꝑhus.9.methaphiſy.dicens. Dupler inquit est actio:quedam manēs in agente que est perfectio operantis: ꝛ quedam transiens scilicet in exteriorem materiam que est perfectio operati:quandam duplicis actionis ꝛ operationis distinctionem possumus tripliciter declarare. ℣Primo per exemplum artis. Scōo per exemplum nature. Tertio per exemplum ipsius dei. ¶ ℣Primo per exēplum artis. Videmus enim qꝺ dupler ē actio artis. Una est considerare de artificio. Alia est producere illud artificium ab extra. Ipsa enim cōsideratio dicitur actio manēs in agente. scilicet in intellectu ꝛ voluntate. Et ideo nō est in re extra.sed simpliciter manet in intellectu artificis considerantis. Ipsa autem edificatio que est in edificato ꝛ transit in exteriorez materiam dicitur actio seu operatio extra transiens.be autem actiones sic se habent:qꝺ vna dependet ex alia. Vnde actio transiens:presupponit actionez nō trāsciū tem:ꝛ sine ista esse non potest. ¶ Scōo hec distinctio duplicis actionis ꝛ opcratiōis declaratur per exemplum ipsius nature. Bene verum est qꝺ si hanc distinctionem volumus adaptare ad naturam:oportet nos extendere non actionis. Nam si vellemus actionem proprie summere:nullum agens naturale:si ue nullum corpus habet actionem imanentem seu non transeuntem: quia non habet actionem ad se conuerſiuaz:vt probat ℣Proculus ꝓbus in lib.suo de causis. Sed si volumus accipere actionem large pro ipsa perfectione ꝛ actu:sic concedi potest qꝺ etiaz insensibilia:ꝛ agentia naturalia:habent actionem imanentem:quia ignis ꝛ calet ꝛ calefacit. Et ab eadem forma caloris competit sibi calere ꝛ calefacere:ꝛ tunc calefacere est actio transiens in exteriorem materiam vt in rem calefactam.calere vero est actio vel perfectio manens in igne calefaciente. Exempla alia nature potes hic ponere prout vis. ¶ Tertio deniqꝫ hec distinctio duplicis actionis ꝛ operationis declaratur per exempluz ipsius dei seu per actionem diuinam. Sed cum dicimus qꝺ est actio diuina manens in agente: ꝛ est actio transiens in exteriorem materiaz oportet qꝺ illa exterior materia accipiat large pro omni exteriori substantia. Nam actio diuina se extendit ad omnia creata: ꝛ nō solū ad materialia sed etiā ad imaterialia. Vnde dicimus qꝺ est quedam actio diuina manens in agente. Et hec est ipsum intelligere diuinum ꝛ ipsum suum velle: quorum quodlibet est idem qꝫ ipsum diuinum esse. Alia est actio diuina transiens in exteriorem materiam: ꝛ ista est ipsa creatio rerum. Et per quamlibet istarum actionum producuntur alique:quia per actionem diuinā non transeuntem producunt persone diuine:vt pater intelligens se producit filiuz: pater ꝛ filius diligendo se ℣producunt spiritū sanctum.per actionem vero transeuntē producuntur creature. His duabus actionibus seu operationibus declaratis:dico qꝺ hāc duplicem operationem ꝛ actionem manentem ꝛ transeuntem quilꝫ habere tenetur. Nam actio manens est quidam habitus cognitionis luminis increati ꝛ supernaturalis:vel habitus diuini amoris:vel habitus cuiuslibz alterius virtutis:qui habitus est quedam actō simpliciter manēs in ipsa anima. Actio vero transiens est operatio separata a voluntate que fit ab extra: sicut est facere elemosynam proximis indigentibus:actualiter festuz sanctificare.parentes honorare:seu actualiter cōfiteri. Et cetera huiusmodi que cum id requirit locus ꝛ tempus:quilꝫ tenetur facere: nec sufficit ad salutem hominis solus habitus interior:seu sola actio intrinseca manens in ipsa anima:sicut non sufficit ad bonitatem aut perfectionem ignis qꝺ calorem intra se retineret nisi in res alias actualiter ab extra calefaceret. Quod volens insinuare faciendus saluator de seipso dicebat Luce.12. Ignem veni mittere in terram id est habitum amoris ꝛ caritatis in cordibus terrenis. Et quid volo nisi vt accendatur:id est qꝺ in operationem exteriorem erdat vel egrediatur. Quod confirmans Hregorius in ℣omel.pentecost. dicit ℣Probatio dilectionis exhibitio est operis. Et amor dei nunq̄ est ociosus. operatur enim magna si est.hec ille. Et ls vt patet bue actiones cuilibet sint necessarie ad salutem:ꝛ insuper qꝺ voluntas hominis etiam si fuerit corrupta per diuersa peccata sit libera ꝛ habeat habilitatem ad predictas duas operationes saluti necessarias. ipossibile tamen est vt per se moueat ad se exercendum in predictis necessarijs actionibus: nisi specialiter diuina clementia per gratiam suam inducat:seu stillet ꝛ inspirct ipsam voluntatem hominis ad hoc faciendum. Er quo profecto apparet in deo maximus zelus nostre salutis. Et qꝺ deus moueat ꝛ inducat ꝛ inspirct voluntatem cuiuscūqꝫ hominis ad faciendum predictas duas operationes per clementiam suam:cum sine eius gratia impossibile esset aliquam hominis voluntatem etiam talia operari:seu se conuertere ꝛ dirigere ad predicta faciendum. quintupliciter probo. ℣Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio distinctionibus. Quarto similitudine Quinto exemplo.

¶ ℣Primo probo auctoritatib⁹.qꝺ scilicet clementia diuine gratie inducit animā tam ad operationem intrinsecam q̄ extrinsecam sine qua inductione ꝛ inspiratione nunq̄ per se mouetur ad predictas actiones. Vnde apostolus.2. ad corinthios.3. ait. Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est.vbi ait glo. Tanta est humane fragilitatis debilitas:vt etiam per se bonum cogitare non posset:ꝛ qūo per se sine deo bonū operabitur.ħ glo. Idem apostolus ad ℣Philip. 2.ait.Deus est qui operatur in nobis velle ꝛ perficere. Et ad Roma.9.ait. Non est volē tis.s.velle bonum.neqꝫ currētis.s.operari bonum:sed miserentis dei. Item Jer.io. dicit. Non est via eius.s.volendi bonum:nec viri est vt ambulet ꝛ dirigat gressus suos.s.ad bonū. Et Jo.15.Saluator ait. Sine me nihil potestis facere. Et glo.super verba Joan.3. Spiritus vbi vult ſpirat ꝛ vocē eius audis. ait.Quotiēscūqꝫ o peccator venit in te desiderium penitendi: conuertendi: restituendi: iniurias dimittendi:orandi: atqꝫ a peccatoꝝ occasionibus fugiendi:totum a diuina gratia cognosce prouenire.hec glo. Ber. quoqꝫ lib.de libe.arbi.c.iz.dicit. Conatus libe.arbi. ad bonum casu sunt si a gratia non adiuuantur:ꝛ nulli si a gratia non excitantur. Hratia enim excitat li.ar.dum seminat cogitatū: perficit autem dum facit in opus exire.ħ ille. Et in eodem lib.ait. Hratia illuminat potentiam intellectiuam ad bene intelligendus affectiuam ad bene operandum. Et ibidem dicit.Tria operatur in nobis deus:cogitare velle:ꝛ perficere. ℣Primū sine nobis. Scōm nobiscum.Tertium per nos. Et ibidem ait. Sciant defensores liberi arbitrij nihil boni posse nec qd cogitare nisi iuuamine diuine gratie sustentētur.Et sermōc.33.super cant.

ait. Sciant hostes gratie nec ad bonum cogitandum sufficere cor humanum. Et Aug. ad Bonifacium papam ait. Non potest hō aliquid boni velle nisi adiuuetur ab eo q nō potest malum velle. Et in libro de ecclesiasti. dogmatibus inquit. Manet ad accipiendam salutem liberi arbitrij intemerata libertas: ꝫ admonente prius deo ⁊ inuitante ad salutez vel vt eligat: aut sequatur: aut agat operationes salutis. hec ille. Et ppha ait. Deus deoꝝ dominus locutus est ⁊ vocauit terram. s. cor terrenum ad bonum. Denicꝫ apoca. 3. dicit. Ego sto ad hostium. s. cordis ⁊ pulso. s. inspirationibus sanctis: siquis apperuerit mihi. s. per consensum: intrabo ad illum. s. cum gratia mea: ⁊ cenabo cum illo. s. in eterna gloria. Et sic ex predictis auctoritatibus patet qualiter omnis bona operatio extrinseca necessaria procedit ab illa gratia sine qua impossibile esset hoc facere. Scō ꝟ idem probo duplici ratione. ℙrimo ratione causationis. Scō ratione argumentationis. ¶ ℙrimo probo ratione causationis. Fundamentum rationis ponit phūs. 3. de anima dicens. In omnium rerum natura semper est aliqd qō potest facere omnia illius generis. Sic etiaꝫ necesse est in anima fieri omnia: ⁊ sic vnum est quod potest fieri omnia. s. intelligibilia et recipere ea: ⁊ hoc est intellectus possibilis. Aliud vero quod potest facere intelligibilia: ⁊ hoc est intellectus agens. Super que verba Tho. dicit. In quolibet genere rerum est inuenire vnum pmum a quo omia illius generis descendant. patet hec regula de motu. Cum enim nauis mouetur in mari: clarum est q mouetur ab ipsa aqua. Aqua autē mouetur a remo: rem⁹ mouet a manu remigis manus mouetur a brachio: brachium mouetur a corde: cor vero vltimate mouetur ab ipsa anima. Ecce q oēs hi motus procedūt ab vno pmo motu. Et ideo phs. 7. phisy. di. In mouentibus ⁊ motis non est ire in infinitum: sed est deuenire ad aliquem motorez primum. hec ibi. Hoc idez exemplifica de oi motu inferiori qualiter procedit ab vno motu pmi celi mobilis: dicēte pho. j. metō. Motus celi est pmus omniū motuū: ⁊ pmi celi ē causa omnium motuum inferiorum. hec ibi. Hoc idem patet in genere aquarum: qm vt Salomon ait Ecclesiastes. j. A mari omnia flumina descendunt: ⁊ ad mare reuertuntur Hoc idem etiam patet in genere lucis. qm omnis lux acris lune ⁊ syderum a sole procedunt. Hoc idem patet in genere hominum: qm omnes homines ab vno homine. s. Ada ⁊ Eua descenderunt. Quo presuppositō: certum est q a simili omnis actio ⁊ operatō bona necessario egreditur per prius ab influentia prime bonitatis. Sed cum in genere bonorum sint specialiter actio intrinseca ⁊ extrinseca hominis. igitur impossibile est q hō per se aut itrinsece aut extrinsece agat ⁊ operetur sine speciali influentia ipsius prime: et dine bonitatis. Qō firmans ℙlato i thimeo dicit. Sicut omne esse est a primo esse: ⁊ omne verum est a primo vero: sic omne bonum. est a primo bono. Et phūs lib. de regi. princi. dicit. Deo nihil est impossibile: ⁊ sine eo nihil est possibile fieri. Et Jaco. j. dicitur. Omne datum optimum: ⁊ omne donum p fectum de sursum est: descendens a patre luminum. Et auctor in lib. de causis dicit. Cā prima influit bonitatem suam in omnib⁹ rebus sm dispositionez vnam: tamen vnāq rerum recipiat eam sm moduꝫ potentie sue quedam recipiunt eā receptione vnica: quedam receptione multiplicata: quedam receptione eterna: quedam receptione temporali quedam spirituali: quedaꝫ corporali: ⁊ hec diuersitas non fit ex causa pma: sed propter recipiens quod diuersificatur. ¶ Scō hoc idē probo ratione argumentationis. Fundamētum rationis ponit phs. 2. ⁊. 4. topicoꝝ. dicēs Si de quo magis videtur inesse ⁊ non inest nec de quo minus. patet hec regula. Nam si rex valde diues ⁊ potens non potest expugnare aliquod castrum sine auxilio alterius domini: a fortiori nec miles valde pauper poterit illō expugnare sine auxilio alicuius dñi Quo presuppositō: certum est q homo etiaꝫ in gratia existens: non potest sine speciali grā aliquod bonum operari: dicente Augustino in lib. de natura ⁊ gratia. Sicut oculus corporis plenissime sanus nisi candore lucis adiutus non potest aliquid cernere: sic ⁊ homo p fectissime iustificatus nisi eterne luce iustitie diuinitus adiuuetur: non potest recte viuere nec aliquid bene operari. hec ille. Qō si sic ē ergo a fortiori etiam est impossibile q homo in mortali culpa existens aliquid operetur: nisi per speciale adiutorium diuine gratie. Qō egregie confirmans Tho. i. 2. q. iii. ar. 9.

in corpore. q. dicit. Cum queritur an etiam ille qui consecutus est gratiam dei per seipsum possit operari bonum. Rñdit q ad recte viuendū homo respectu eget auxilio dei. ¶ ℙrimo modo q̄tum ad aliquod habitua le donum: per quod humana natura corrupta sanctur: et que sanata eleuetur ad operādū opera meritoria vite eterne que excedūt proportionē nature. ¶ Secūdo eget auxilio diuine gratie: ut a deo moueatur ad agendū Quantū ad primū auxilij modū: homo non eget aliquo auxilio gratie. videlz alio gratie infuse habitu. Quātū ad secundū ut. s. dñi operetur: eget auxilio gratie propter duo. ℙrimo ratione generali: quia nulla res creata potest in quēcumq actum prodire sine virtute motiōis diuine. Secūdo ratione speciali. propter conditionē status humane nature: que licet sanetur per gratiam q̄tum ad mentē: remanet tñ in ea infectio ⁊ corruptio q̄tum ad carnē: per quā seruit legi peccati. vt dicit ad Roma. 7. Nec Tho. ad litteram Et quibus rationibus patet idem qō supra ¶ Tertio etiā probo distinctionibus. q. s. rationalis anima quicqd boni operat sm actū intrinsecum ⁊ extrinsecum: operatur in virtute diuine gratie: sine qua moueri non posset ad talia opera faciendum. ℙrima igitur distinctio est Tho. qui in. 2. sen. di. 28. articulo p mo sententialiter dicit. Cum queritur an liberū arbitriū sine speciali gratia dei possit se mouere ad faciendū opera bona. Respondit q circa liberū arbitriū quidā dupliciter errauerunt. Quidam enim negauerunt ipsum esse. Quidam vero nimis ipsum ampliauerunt. Quidā eni dēnici ut manibei ⁊ Jouiniani naturā li. ar. destruebāt dicētes. q hō vel nōita te peccat: vel de nōitate bene operatur: quorum ratio talis erat. Manichei enim dicētes q sensibilis natura est mala. utpote a malo deo: hoc est a demone facta: ponūt q homo de necessitate peccat nec bonuꝫ facere potest. sicut lapis de necessitate tendit deorsum Jouiniam autem attendentes q natura intellectualis est bona: utpote a bono deo facta dicunt q homo de necessitate bene operat. et nunq̄ potest peccare. sicut leue ex se semper fertur sursum: ⁊ nunq̄ deorsum. ¶ Quidaꝫ vero alij volentes naturā liberi arbitrij seruare nimis eius virtutem ampliauerūt dicēdes. Qō homo potest quodcūq bonū intrinsecuꝫ et extrinsecū etiā meritoriū facere et se ipso sine aliqua gra supaddita. Nos autem sm catholicā fidē confitemur liberū arbitriū bona ⁊ mala posse facere. Homo tamen in actus meritorios pōt exire sine gra gratū faciente. Vñ libe. arbi. sine speciali gratia dei nō sufficit q̄tum ad quinq̄ cōtra pelagium ℙrimo ad bene opandū. Scō ad vitiū vitandū. Tertio a peccato resurgendū. Quarto ad psecuerandū in bonū. Quinto ad pmiū eternū cōsequendū. ¶ Et ratio p̄dictoꝝ ē: qz dupler est bonū. quoddā eniꝫ est naturale qō nō excedit facultatē nature: ⁊ tale quodcūq sit illud pōt hō facere sine gratia dei. ¶ Aliud est bonū supnaturale qō facultatē nature excedit: ⁊ tale nō pōt homo opari ⁊ facere sine grā dei. dicēte Augus. li. de correctione ⁊ gratia. Sine gratia dei nullū p̄sus siue cogitādo: siue volendo ⁊ amando: siue operādo faciunt homines bonū. Hec Tho. sniliter. Aliam distinctionē ponit seraphicus sanct⁹ Bonauētura in. 2. dist. 28. ar. 2. q. 3. in corpore quest. dicēs. Cum queriť an li. ar. hois omm grā destitutū possit facere aliqō bonū in genere. Rñdeo q opus aliqō tripliciter pōt dici bonū. Uno mō dicit aliqō bonū simpliciter: ⁊ hoc est bonū qō est directe ordinatū in finē. ⁊ tale est bonū meritoriū. ⁊ hoc bonū nō potest li. ar. opari absq̄ auxilio gratie gratuꝫ facientis. Scō modo dicit aliqō bonum ex hoc q aliquo mō de cōgruo disponit ad bonū meritoriū vite eterne: ⁊ tale est bonū qō fit extra charitatē: nihilominꝰ tamen cū recta intentiōe ad deū: ⁊ in tale bonū nō potest li. ar. absq̄ munere gratie gratis date. p qō illuminet ⁊ dirigat: ⁊ excitet ut velit facere aliquid qō sit deo placitū. Et q ad hoc bonuꝫ munus gratie gratis date sit necessariū expresse innuitur Sapiēn. 9. vbi Salomon ait. Sciui q aliter nō possum esse continens nisi deus det: ⁊ hoc ipsum erat sapia scire cuius hoc donū esset. Unde nō est puū donum cognoscere ipm munus gratie: ⁊ cognoscere q sine gratia homo saluari non potest. Tertio modo dicit aliqō bonū: qz in finē est ordinabile: ⁊ habet aliquā ordinationē intra sc: sicut ex transitu sup materiā debitā: sicut pascere esurientē ex debita circūstantia supaddita. s. cū hoc facit cū exigit tempus: ⁊ locus: ⁊ opportunitas. Ad istud autē genus boni cōplendū gratia gratis data oino necessaria est ut scilz

ordinet ad meritū. Relicto tamē libe.arbi.in puris naturalibus p instinctū t naturale indicatorū posīz in tale bonū deo sibi coopari te.sicut coopatur alijs creaturis. Mā sine primo agēte nullū agens pōt agere. hec dominus Bonauētura ad lrām. Aliā distinctionē ponit qdam magister ordinis hermitarū supra scō di.28.di. Cum querit an hō sine gratia spāli possit sufficiēter se disponere ad opa meritorū. Rādeo breuiter q nō. Nam generaliter tria sunt necessaria ad meritū grē gratū facientis: q̄ sine aliqua grā gratis data haberi nō pñt. Primū est quedā cognitio si dei.oz eni agnoscere deū summe reuerendū t q ei est p oia obediēdū: ac p hoc oz aliquo modo cognoscere qd iustū t qd iniustū. Secundū est odiū t displicētia mali. sicut enim in naturalibus trāsmutationibus nō pōt esse accessus ad vnū extremorū nisi sit recessus ab altero.sic in proposito:vnde.s. Brego. dicit. Nisi malum odcrimus: bonū dligere non possumus. Tertiū amor t desiderium boni in quo est terminus pparationis ad meritū. Constat autē q hec sine multiplici dei gratia haberi nō pñt. marime sine bono iudicio rationis t suasibilitate ipsius volūtatis ad bonum vel sine interna inspiratione ad bonum t huiusmodi. Er quo segrur q ex puris naturalibus sine aliqua noua grā nō pōt hō sufficiēter se disponere ad opa meritorū: t grāz gratū facientē. hec ille. Quidā alius doctor sic distinguit. Cū queris inquit an hō egeat noua grā in q̄lz sua opatione. Rādeo. q opationū tres sunt spēs. aliq̄ sunt naturales t volūtarie. alique speculatiue t practice. alique supernaturales t diuine potētie. Opationes naturales nō egent noua grā dei. put est comedere. dormire. t hmōi. Quia cū natura ut dicit z. de aia. nihil faciat frustra. hinc ē q naliter sine alio nouo auxilio q̄lz potētiā mouet ad suū actū. Silr nec opatio volūtaria eget auxilio noue grē. q naturaliter p se q̄lz hūana volūtas bonum appetit seu felicitatē dicente Boetio, psa.2. tertij li. Inest mētib⁹ hoiuz veri boni naturaliter inserta cupiditas. Scōe opationes sunt speculatiue t practice. Scientia autē speculatiua t marime q̄ est de dei cognitione: a duob⁹ pcedit. vz a magistro docente: t a grā dei gratis data mētē illuināte: q̄z grāz gratis datā habuerunt etiā phi. put dicit Al e pi. de alcs m.3. pte summe. tractatu de grā. de quo dono grē gratis date. i. cor. ix. dī. Alij dat p spm sermo sapie. cc. hoc eni donū ut dicit Alcrā. vbi supra. nō creat in aia: sed ponit dei dat. Et in hoc deceptus est Plato q dixit. q in nobis fuerūt simul pcreati habit⁹ sciaz. q: ut dicūt theologi oēs i. 4. di. 4. Habitus virtutū dant solū in baptismo: ita q q nō est baptisatus non pōt eē virtuosus. Practica vero scia est ex pte actiua. Maz practica dicit a prasis: qō est opatio: t iste artes etiaz egent extrinseco adiutore: t cōiter nō egēt noua grā dei. Tertie vero opationes sunt supernaturales t diuine: ut est diligere deū super oia: resurgere a pctō: opari meritorie ad vitā eternā. Iste eni nō sunt opatiōes naturales: q: tunc glibet hō in actib⁹ suis saluari posset. Nec etiā sunt volūtarie: q: iudei saraceni et quicūq̄z peccatores saluarent cuz voluntarie saluari cupiāt. Nec insup sunt solū speculari ue: q: multi docti etiā in sacra pagina tū nō incedētes p semitas dñi dānant. ut dicit Alico. de lira sup illa verba, ppbete. Nescierunt neq̄z intellexerūt opa dñi. Dicit eni ibi. duplex est scia. Prima speculationis t cognitionis: t hāc multi habuerūt: ut phi: t habent et tū dānant. Scōa est opatiōis t electiōis: t h est q̄ saluat. De qua dicit Matth. 5. ca. Qui fecit t docuerit hic magn⁹ vocabit in regno celoz. Nec insup scie practice merent vitam eternā: ut pz ad oculū. Mā si medic⁹ q habet practicā medendi curaret oēs infirmos mādi nō propter hoc saluaret. Silr si sartor facere infinitas vestes hoib⁹. ppter hoc non saluaret. Igit ut ꝯcludā a sufficiēti diuisione. dico. q ad actū intrinsecū t extrinsecū meritoriū vite eterne: necessario regritur q̄dā supernālis grā dei. Ex pdictis igit distinctionib⁹: pz qualr sine spāli grā dei nulla aia p seipsa pōt pcedere in actū meritoriū vite eterne.

¶ Quarto idē, pbo silitudine. Mā Cōmen. sup. xi. Meth. ait ad lrām. Natura nihil agit t opaī nisi mota a superiorib⁹ causis. pz. Maz ignis t si habeat formā suam. tū nō pōt p se aliqd calefacere nisi p motū corpoz superiorū, dicēte pbo. scō de celo t mū. Ignis sine superiori agente qō est cclū: deteri⁹ agit q̄z instrumentū artificis sine artifice. hec ibi. Exēplifica de ceteris, put vis. Qō si sic ē de nālibus q nō ercūt etiā in opationes naturales sine influentia celestiū corpoz: ergo a fortiori sus Tho. i. 2. q. iij. ar. j. dicēdū est de spūalib⁹. qrz

nō pōt qs deū vere cognoscere. nec vere dili gere nisi p actū fidei t charitatis supnālem. Preterea videm⁹ q sacerdos q̄tūcūq̄z bon⁹ nō pōt p se ascendere ad dignitatē epatus si ne spāli grā pape. Nō igit a sili puter quisq̄z ascendat ad eternā gloriā nisi ex speciali grā diuine maiestatis. qō Hirmās Anſ. lib. j. de grā t li. ar. dicit. Sicut terra spinas t tribulos. t quasdā herbas nō necessarias p se germinat. vite vero necessaria nō sine semine seminatis: sic hō p se potest germinare vana t nocua: ea vero que sunt salutis nō pōt sine semine diuine grē. hec ille. Et ibidē ponit aliā silitudinē dicēs. Gratia t libex arbitriū ita se habēt ad ea q̄ sunt salutis. sicut pr t mr ad plem. vñ sicut sine pre t mre ples nō potest nasci. ita sine grā t li. ar. hō nō pōt bene opari t saluari. Er q̄ etiā silitudine pz. qualr est ipossibile q qs p se, pducat actū meritoriū et supnālem sine spāli grā dei. ¶ Quinto deniq̄z hoc idē, pbo vnico exēplo. vz apli pauli ad Ro. 7. di. Ego carnalis sum venūdatus sub pctō. Qō eni operoz nō intelligo: nō eniz qō volo bonū hoc ago: sed qō odio malus h facio. Et subdit dicēs. Video autē aliā legez in mēbris meis repugnātē legi mētis mee: t captivantē me in lege peccati: q̄ est in membris meis. infelix ego hō qs me liberabit de corpe mortis huius. Gratia dei p dñm nrm iesum xpm. hec ille. Quo exēplo pz sim'r cum pdictis auctoritatib⁹: rōnib⁹: distinctionibus: atq̄z silitudie. q sicut paul⁹ non poterat act⁹ meritorios, pducere sine speciali grā dei: sic a fortiori ipossibile est q aliqs aliq̄n, pducat aliq̄ actū intrinsecū vel extrinsecū meritoriū t supnālem: nisi de⁹ spāli inspiret stimulet t inducat ipm ad hoc faciendū: t p ꝯsequēs et pdictis pz tertiū effect⁹ diuine clemētie: quo clare cognoscit q de⁹ oib⁹ q̄tūz in se est vult grām dare. q dicitur effectus inductionis.

¶ De quarto effectu diuine clemētie q dicitur effectus custoditionis.

Quart⁹ effectus diuine clemētie quo clare cognosci pōt q⁹ oipotēs t gloriosus de⁹ vult oib⁹ q̄tū in se est suā gratiā t eternā gloriā imptiri: dicit effect⁹ custoditionis. vz angeloz. Videns eni de⁹ q, ppter originalē culpā. sicut habet Gen. 6. Sensus t cogitatio cordis humani in malum prona sunt. Et vides insup q magna est demonis malicia qua studet sp homines inducere ad peccandū: ne gloriā ꝯsequāt ex humilitate q̄z ipse pdidit ex superbia. et insup querit iugiter: t paruos t magnos homines seducere: t in peccati morte tradere: eo q ut dicit Job. 41. Nō est potestas super terram que cōpetur ei. hinc est q p clementiā suam vnicuiq̄z hominū deputat angelū vnum in custodiā qui protegat et defendat eum a manib⁹ t potestate demonis t qui eum iugiter inspiret ne cadat in malum culpe: t si ceciderit inducat eum ad resurgēdum: t si resurgere noluerit propter libe. ar. facultatem saltem eum prescruet ne totiens cadat in peccatum quotiens caderet. si solus sine eius custodia persisteret. Et insuper angelum dedit. ut promoueat hominez ad bonum: et faciat eum proficere in virtutibus et diuina gratia. propter hec tria igitur. videlicz propter protectionem a demone. propter inductionem ad bonum. t propter preseruationem a peccatis. voluit diuina clementia cuilibet angelum dare in custodem. quod quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio distinctionibus. Quarto exemplis. ¶ Primo, pbo auctoritatibus. Nam prophetа dicit. Angelis suis deus mādauit de te: ut custodiant te in omnibus vijs tuis. Et Saluator Matthei. 18. dicit. Videte ne contēnatis vnum ex his pusillis qui in me credunt: dico enim vobis quia angeli illorum semper vident faciez patris nostri qui in celis est. Item Ysa. 62. dicitur. Super muros tuos hierusalem constitui custodes. Vbi glosa dicit. Muri sunt apostoli: custodes vero sunt angeli. Item Ec clesiast. decimooctauo dicitur. In vnamq̄q gentem preposuit rectorem. Glo. i. angelum Et Hieronymus super illud Matthei. decimooctauo. Angeli eorum tc. ait. Magna dignitas est animarum. ut vnaquaq̄z ab ortu nativitatis sue habeat angelum ad sui custodiam deputatum. Et Apoc. vicesimo. Joan. ait. Vidi angelum descendentem de celo habentem clauem abyssi et catenam magnaz id est potestatem in manu sua: et apprehendit draconem serpentem antiquum qui est dyabolus et sathanas. et ligauit eum id est eius potestatē impediuit. ut non tēteret q̄tū vult tentare. s. vsq̄z ad casum. Vñ t glo. dic. q potestas dyaboli ligat a deo principalr. sz

ab angelo ⁊ homine sancto instrumentaliter inꝯtum angeli ⁊ sancti hoies virtute dei de monẽ artant ⁊ expellunt. Deniqꝫ aposto. ad hebr.j.ait. O ẽs sunt administratorij spirit⁹ missi propter eos qui hereditatẽ capiunt salutis. Que verba declarans sanctus Bonauẽ tura in scõ.di.io.ar.j.q. scõa. in corpe.q. dic De missione oiuꝫ angelorꝫ est distinguendũ Est enim missio exterior que est ad nos. Et est missio interior que est ad angelos: sed propter nos. Si de missiõe exteriori loquamur. sic nõ cõpetit oib⁹ angelis actualiter ad nos venire ⁊ nos custodire: quia ut dicit Dyoñ. Agmina supremorꝫ angelorꝫ que pẽminẽt ⁊ assistunt in cõspectu dei: vsum exterioris officij cõiter nunqꝫ exercent. propter qõ paul⁹ non intellexit de missione exteriori. Si autẽ intelligam⁹ de missione interiori: q̃ est ad angelos propter nos: sic mitti cõpetit omnibus angelis: qm̃ superiores mittũtur ad medios. et medij ad infimos. dũ reuelãdo eos illũinant ad ea que nostre saluti expediũt. Hec Bonauẽtura ad litterã. Ex predictis auctoritatib⁹ patet qualiter diuina clementia cuilibet dat angelũ vnum in custodẽ: ⁊ vltra hoc ceteros oẽs angelos nostros facit cõtra demonẽ ad iutores. ¶ Secũdo hoc ꝓbo duplici ratione ℙrimo rõne cõtrarietatis. Secũdo rõne charitatis. ¶ ℙrio ꝓbo rõne cõtrarietatis. Fundamentũ rõnis ponit pbs scõo de celo ⁊ mũdo. di. Si vnũ cõtrariũ ẽ in natura. igit ⁊ reliquũ. ps hec regula. Nã si repitur albus ergo ⁊ nigr: ⁊ si dulcedo ergo ⁊ amaritudo. Et si lux: ergo tenebra. Et si malum ergo bonũ. Sic cni dicit Eccl. 33. Cõtra malũ est bonũ. Quo ꝑsuppositio certũ est: q̃ deus dedit hominib⁹ malos demones ad tentandũ. dicente apo. ad Eph. vltimo. Nõ est nobis colluctatio aduersus carnẽ ⁊ sanguinẽ: sz aduersus principes ⁊ potestates: aduersus mũdi rectores. i. demones tenebrax hax. Nõ si sic ẽ ergo a fortiori debet nobis dare suũ oppositũ. vz angelos ad custodiã: quod si nõ faceret vtiqꝫ natura in hoc deo pfectior cẽt: q̃ si dat vnũ cõtrariũ: prebet ⁊ reliquũ. Sz cũ hoc sit impossibile q̃ natura naturata sit pfectior natura naturante. ergo necesse est cõcludere. q̃ deus exquo dat angelos malos ad tentãdũ det etiã cuilibet angelũ bonũ ad eis resistendũ. Et tanto magis credit q̃ dat: q̃ deꝰ est prior ad miserendũ ⁊ saluandũ q̃ ad puniẽ dum ⁊ damnandum. Et nota ſm Alexand. de ales in scõa pte summe. q.9. q̃ de⁹ duplr hoiem custodit. Uno modo imediate ꝓ seipsum grãm infundendo: ⁊ ad gliam deducendo. Alio mõ mediante. s. p angelũ ad grãz et gliam hominẽ disponendo. ut verbi gratia. Sicut cni in artificialibus alia est cã disponens ad formã. et alia inducens formã: patet Mã ignis disponit ad formã cultelli mollificando ferrũ. ⁊ artifex vel principale agẽs formã cultelli inducit. Sic angelorꝫ est officium homines ad grãm ⁊ gloriã ꝓparare: ꝑ illuminationẽ intellect⁹ ⁊ inflãmationẽ affectus: q̃ erga nos instr̃aliter operãtur. Sz dei est ut ꝑncipalis agentis ⁊ custodictis vltimã pfectionẽ hanc dare. s. grãm coniũgentẽ nos grẽ cõseruãte ⁊ fini vltimo. s. gloric. Et licet magna sit ptãs oim demonũ ad tentandũ hoiem: licet nõ patiat deus hoiem tentari supra illud qõ põt: tamẽ maior q̃si in infinitũ est ptãs solius boni angeli custodictis hoiem: intellige ꝑ grãm nõ ꝑ naturã: q̃z simul sit ptãs oium demonũ. ¶ Secũdo hoc idẽ probo rõne charitatis. q̃ vz deus ꝑ clementiã suã dat cuilibet angelũ in custodẽ. Fundamẽtũ rõnis ponit pbs scõo de aia. ⁊. 7. Adverba. ⁊ etiã Auctor li. vj. ꝓncipior di. Forma est q̃ dat cẽ rei qua ablata nõ est res: ps hec regula. Nã petrus dicit esse homo ꝑ suam formã simul cũ corpe coniũctã q̃ forma ſm pbm de ania est ipsa aia rõnalis. Sed posito q̃ hec forma. s. rõnalis aia sepetur a corpe: iã corpus illud ꝑ se: nec insup aia separata poterũt ampli⁹ appellari petrus vel hõ. dicẽte pbo. 4. Adverb. Hõ mortu⁹ non est hõ nisi equoce. Silr dom⁹ tãto dicit dom⁹ esse: q̃to in ea remanet forma dom⁹. sed cũ fuerit destructa ⁊ totaliter ruinata nõ ampli⁹ vocabit dom⁹: sed magis lapides: cemẽtũ: ⁊ hmõi. Quo supposito certũ est q̃ caritas sola ẽ q̃dã forma oiuꝫ virtutuꝫ nõ formaliter pficiens subiectum. sed simplr totũ cõpositũ. s. hoiem: ⁊ ad debitũ finẽ pducẽs. sine q̃ forma. i. caritate nulla virt⁹ põt dici vera virtus cũ finem proprium nõ attingat. Nõ cõfirmãs Inno. tertius ex de renũcia. c. nisi cũ pridẽ. §. quippe ait. Quippe si quanto cũqꝫ virtutũ flore refulgeas: ⁊ in te nõ habes charitatẽ: nihil cõprobaris habere. hec ibi. q̃ si sic est: q̃. s. charitas est pfectio cuiuscũqꝫ rei precipue intellectualis. clax est q̃ cũ deus ut dicit prio Jo. 4. Sit q̃dã charitas cẽntialis

debuit potissime ex lege charitatis vnicuiqꝫ homini angelũ bonũ mittere in custodiam. qm̃ ſm Bonauenturã in scõo. di. io. ar. i. q. j. in corpore. q. Talis missio cõcordat charitati diuine: charitati angelice: ⁊ charitati humane. ¶ ℙrio dico q̃ talis missio conuenit charitati diuine: quia in hoc manifestat diuina bonitas: que tm̃ nostrã salutẽ diligit: duz nobilissimi spiritus q̃ ei intima charitate iunguntur dirigit ⁊ transmittit ad procurandaz salutem nostrã. ¶ Secundo hoc etiam competit charitati angelice. Cum enim charitatis ardentis sit desiderare aliorũ salutem: ⁊ angeli possint nos iuuare. pro eo q̃ vident nos suo auxilio indigere: ⁊ malos angelos nos in delinenter impugnare. ideo q̃ ad nos mittãtur lex exigit charitatis angelice. ¶ Tertio deniqꝫ b etiam cõpetit charitati humane. que qm̃ parvula est q̃diu sum⁹ in via indiget foueri: nutriri: ⁊ excitari: ⁊ quoniã angeli sunt conciues hominib⁹: cum non sint eis ꝓiuncti per similitudinẽ nature: que excitat ad amorem. ideo oportuit eos iungi ꝑ obsequiuz beneficentie. Et sic ex predictis rationib⁹ patet: qualiter deus cõgrue prebet cuilibet homini bonum angeluz contra malignos hostes ad custodiam. ¶ Tertio hoc idem probo distinctionibus. Nã Bonauẽtura in scõo di. xi. in questionib⁹ circa litterã. q. j. querit. An ab ortu nativitatis: anima cuiuslibet pueri: dato q̃ non sit capax discipline ⁊ non possit mereri vel demereri: debeat habere bonum angelum ad custodiaz deputatum. Et rñdit di. q̃ sic. ⁊ non tm̃ ei competit angelus in natiuitate que est extra vterum: sed etiam in natiuitate q̃ fit in vtero: cum. s. anima de nihilo creata corpori coniungit: ex tunc enim ⁊ nõ ante debet angelica custodia circa eum qui nasciturus est deputari: quia illa custodia principalius respicit spiritum q̃z corpus: ⁊ ideo nõ debet specialẽ angelum in sui custodiã habere: anteqꝫ spiritus infundatur. Non debz etiam differri: quia extunc defendere potest: et adiuuare: magis tñ et magis: ſm diuersa tẽpora. Dum enim est in vtero parvulus potest interim occidi ⁊ damnari. dum est extra vterum ante adultam etatẽ potest baptisma te impediri. Dum vero est in adulta etate ad diuersa potest retrahi peccata. Cõtra hec omnia in his tribus statibus debet sibi angelica custodia deputari: ut per eam ab his malis possit parvulus ab aduersario erui et defendi q̃diu careret vsu rationis. hec ibi ad litterã. Aliã distinctionẽ ponit idem Bonauentura in scõo. di. xi. ar. j. q. xi. in corpore. q. dicẽs Cum queritur an sit competens angelũ ad custodiã hominis deputari. Rñdeo q̃ sic: quia ⁊ si angelus ꝑ hoc in multis ei prosit ⁊ subueniat. specialiter tamẽ ad hoc deputatur: ut ab inuisibili aduersario eum defendat. Et q̃ aduersarius vndiqꝫ nos impugnat. Maz ratione seducit per astucias. voluntatẽ allicit ꝑ blandicias. virtutes opprimit per violentiaz. ideo bonus angelus ad hoc nobis datur: ut hominẽ defendat ab oppressione cõtra violentiã: ut hominẽ erudiat ⁊ illuminet contra fallaciã: ut hominẽ incitet ad bonũ cõtra blãdicias. ut hominẽ inflãmet ad diuinũ amorem contra pigriciã ⁊ sensualitatem. hec ille. Et nota q̃ angelus tãte est charitatis q̃ nũ q̃z subtrahit ab homine peccatore etiã ab ipso anterõre: qui sicut nos bonuz angelum in custodiam habebit: custodie beneficium. Et rationẽ assignat sanctus Bonauẽtura in secundo. di. xi. ar. 2. q. 2. di. ℙrio enim est bon⁹ angelus ad iuuandũ q̃z malus angelus ad perdendũ. Sed clarũ est q̃ malus angelus hominẽ q̃tumcũqꝫ sanctũ non derelinqt vsqꝫ ad mortem. ergo a fortiori nec bonus angelus hominẽ q̃tumcũqꝫ sceleratũ et obstinatum non derelinquit vsqꝫ in finẽ. Est tamen sciendũ ſm eundẽ Bonauen. eo. ar. sed qõne prima. q̃ dupler est effectus angelice custodie in homine obstinato. vnus respectu boni acquirendi: augendi: ⁊ conseruandi. Alius respectu mali vitandi: diminuendi: ⁊ delerẽdi. Quantũ ad primũ effectũ deserit angel⁹ obstinatũ. Sz nõ quo ad secundũ: ideo semper incitat ⁊ monet ⁊ illuminat intellectũ interna inspiratione ut malũ relinquat. hec Bonauentura. Ex predictis igit distinctionibus patet qualiter diuina clementia dat cuilibet hominũ angeluz qui eũ custodiat ⁊ defendat ab iniquo hoste. ¶ Quarto deniqꝫ hoc idem probo exemplis. ℙrimũ exemplum quale datur angelus ut nos defendat ab hoste. habet Tho. 6. vbi legit q̃ angelus raphael ꝑseuauit thobiã minorẽ a demone ne demõ in cõiugio eum suffocaret: sicut suffocaucrat et occiderat septẽ alios viros impudicos dũ cũ Sara filia Raguelis vroze cor carnali copula vterent. Nã docuit eũ angel⁹ ut ꝑ tres

noctes staret in ofone ⁊ in timore dei simul cum Sara quã in vxorem acceperat:ac post modum causã generande prolis simul commiscerentur.Cuius consilio cum fidem prebuisset molumines a malignitate hostis preseruati sunt. Aliud exemplum qualiter angelus non tñ preseruat a demone: sed insuper preseruat a peccato perpetrando.ponitur nu*mer.22.* Vbi legitur q cum Balaam corruptus mercede procederet super asinã ad maledicendum populo israel : statim apparuit ei angelus cum gladio euaginato dixitq; sibi.Ecce ego veni ut aduersarer tibi q̃ puersa est via tua retrocede. ⁊ noli ire. quod ⁊ fecit.Quo exemplo etiam patet qualiter angelus illuminat omnes ne peccent.¶ Aliud exemplum ponitur figuraliue *Genes. 19.* vbi legitur.q cum angeli vellẽt ignez mittere in sodomã ⁊ gomorrã direrunt ad loth cogentes cum exire. Tolle vxorem tuam ⁊ duas filias quas habes:ne ⁊ tu turpiter pereas. Et subdit.Dissimulante eo apprehẽderunt manum eius ⁊ manum vxoris ⁊ filiarum eius: ⁊ eduxerunt eum extra ciuitatem. Sedz istũ modum. Angeli boni peccatores sublcuant a peccatis. Moraliter eni per loth significat ratio.per vxorẽ caro: per duas filias cogitatio ⁊ affectio peccati. cogunt ergo angeli spiritum ut exeat a sodomis. voluntatẽ suadent ut tollat vxorem.i.carnem a peccati consuetudine.⁊ duas filias.i.cogitationẽ ⁊ affectionẽ abstrahat a peccato.Sed dissimilantibus nobis mentionẽ ⁊ inspirationẽ angelicã.multoties inferunt:quasi vim ⁊ apprehendnnt manum eius prebentes adiutoriũ voluntati spiritus ac manũ vxori prebentes auxilium carnis fragilitati ⁊ cogitationi: ⁊ affectioni: que sunt quasi due filie ad creundũ de peccato. Deniq; qualiter angelus excitat affectuz consopitũ ad bene operandũ habemus figuraliter exemplũ.Actu.12.vbi dicit.q angelus homini astitit ⁊ lumen refulsit in habitaculo carceris percussoq; latere petri excitauit cuz dicens.Surge velociter.moraliter petr⁹ dormiens est homo ad bene operandũ negligẽs duc cathene sunt prontias ad malum ⁊ difficultas ad bonum.Et ideo sic hominẽ excitatum percutiũt angeli ei mittendo timorez in corde.Ideo dicitur q cum percussit in latere .i.ad voluntatẽ excitandam ad bonuz opus. Ex predictis itaq; rationibus: auctoritatib⁹: distinctionib⁹: atq; exemplis: patet qualiter diuina clementia exhibet cuilibet homini nobilissimũ angelũ qui cum ab hoste defendat: ⁊ ad bonum iugiter inspiret ⁊ inducat:cui debemus cõsentire.q; ut dicitur Luce.15. Gaudium est angelis dei super vno peccatore. ⁊c. Super que verba Ber.ait. Curramus omnes ad deum non passibus corporis.sed affectuosis desideriis atq; suspiriis cordis : quoniã non solũ angeli:sed etiam angelorũ creator nos expectat: Expectat nos deus pater tanq̃ filios ⁊ heredes ut constituat nos sup omnia bona sua. Expectat nos dei filius tanq̃ fratres ⁊ coheredes:ut fructũ sue natiuitatis ⁊ preciũ sui sanguinis participemus. Expectat nos.s.s.ipse siquidem est bonitas ⁊ benignitas in quo ab eterno predestinati sum⁹ nec dubiũ quin predestinationẽ suam ad impleri velit. Ergo q; tota celestis curia simul cum sanctis angelis nos expectat ⁊ desiderat:desideremus eam nos ⁊ curram⁹ ad eaz q̃to possimus desiderio.hec ille. Et sic etiaz est predictis patet quartus effectus diuine clemẽtie:q dicit effect⁹ custoditiõis:quo clare cognoscit q deus vult omnes saluare:⁊ omnibus mediãte custodia suorũ angelorz eternaz beatitudinem impendere:q̃ nobis in presenti concedat per gratiam rex angelorum iesus xp̃us dominus noster. ⁊ in futuro per gloriã Qui viuit ⁊ regnat deus p oia.s.s.Amen.

¶ Sabbato post dominicã septuagesime.

Sermo septimus.

Ades tua te

saluum fecit Luc.7. Illa in mẽsa ineffabilis ⁊ infinita atq; eterna sapiẽtia oportẽtis dei q̃ de nihilo mũdus factus regit ⁊ gubernat.previdit ab eterno loquendo p similitudinẽ.q; sicut nõ sufficit infirmo corpaliter simpliciter. vti doctrina ⁊ scientia medici ad hoc ut sanitatem recipiat:sed insuper quirit q; per medicũ actualiter detur egroto aliqua materialis medicina. Sic etiam a simili.nõ sufficeret ad salutẽ anime angelorz custodia inspiratio atq; illuminatio:nisi etiã actualiter darẽt ipsis animalibus aliqd speciale remediũ.seu aliqua spũalis medicina tanq̃ summe necessaria. Hinc est q; p consiliũ suũ ineffabile de

creuit humano pplo propter diuersa peccata spũaliter infirmo aliqd salubre remediũ exhibere quo facilius ⁊ ab omni spũali infirmitate sanarẽt:⁊ insup facilius vitare posset spirituales ifirmitates diuersoz peccatoz. Propter hoc igitur nõ immerito diuina clementia ordinauit q; septẽ ecclesiastica sacra institurent:que vz sunt:Baptismus:Confirmatio Extrema vnctio: Eucharistia: Penitentia: Ordo: ⁊ Matrimoniũ. Quoz oim sacramentorum virtutẽ et efficatiam in sequenti domino dante.patebit quinto effectu.

¶ De trib⁹ vltimis effectib⁹ diuine clementie ⁊ primo de.5.q dicit effect⁹ institutionis.

Vintus igit effectus diuine clemẽtie:quo clare cognosci potest q; ops ⁊ gloriosus de⁹ vult oibus grãm suam ⁊ eternam gloriã impendere:dicit effectus institutionis.vz sacramentoz. Sicut eni in primo hemo predictuz est diuina clementia. ppter animarũ salutẽ voluit institui sacra ecclesiastica tanq̃ summe necessaria nobis ad gratiaz ⁊ gloriã acquirẽdã: que necessitas tripliciter probat. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio distinctionib⁹.¶ Primo probat auctoritatib⁹. Nam Dyo.c.j. Angeli ce hierarchic. ait. Neq; enim aliter possibile est nobis suplucere diuinũ radiũ nisi varietate ⁊ decore diuoz velaminũ.i. sacramẽtoz anagogice circũuelantiuz nos.hec ille. Item Ber.in suis sentẽtijs dicit. Sacramẽta nobis a deo ideo data sunt:q; sacra faciunt animã sanctã ⁊ mũdã:que mũdicia erigetur ad videndũ diuinã maiestatem. sicut scriptũ est Matth.5.Beati mũdo corde:qñ ipsi deũ videbũt.hec ille. ¶ Secũdo etiã probo triplici ratione.vz q; sacra ecclesiastica nõ immerito tanq̃ necessaria nobis a diuina clementia sunt instituta. Primo rõne decorationis. Secũdo rõne pseruationis. Tertio ratiõe restaurationis.¶ Primo ꝓbo rõne decorationis seu ornatiõis. vz q; sacra saluti nostre sunt necessaria. Fundamẽtũ rõnis ponit auctor in li.de cãis di.Quicqd perfectiõis ẽ in cã scõa nobiliori ⁊ altiori modo debet cẽ in prima.pz hec regula. Mã si auctoritas absoluẽdi q̃ est queda spũalis pfectio inuenitur in simplici sacerdote vel in epo a fortiori cadez auctoritas pfecti⁹ inueniẽ in papa. Similr si marchio vel dux in ducẽdo vxorẽ cã a capite vsq; ad pedes: ppter ipsoz honorẽ ⁊ dele

ctationẽ mirabiliter ornãt:a fortiori Rex seu ipator hoc idẽ pfecti⁹ facere creditur. Item si miles debet hre thalamũ auro ⁊ oi lapide pcioso adornatuz : a fortiori hoc deberet velle dux:rex:atq; impator. Quo ꝑsupposito certũ est q; rõnalis aia p fidẽ efficitur sponsa xp̃i. Sic eni dr Osee.2.Despõsabo te mihi in fide in sempternũ. Qd si sic est: quis dubitat quin velit xp̃s q; talis aia si debet introduci ad nuptias regis celestis sit ornata margaritis oium simil virtutũ tã moraliũ q̃z theologicaz. Hoc eni claruit i illo de quo Mat. 22.dr. Figuratiue.q cũ ingressus eẽt ad nuptias regis sine veste nuptiali: vz charitatis et teraz; virtutũ:statiz ab ipo rege acriter increpat⁹ p ministros suos ligatis pedib⁹ ⁊ manib⁹ in tenebras exteriores dicit⁹ est. Sed hoc exẽplo ptermisso.ut de statu pfitis vite loq̃r. Dico q si tpal rex exigit thalamũ oi lapide pcioso ornatũ: a fortiori spũalis rex regũ xp̃s dñs ihs:⁊ tota scissima initas exigit q; tẽplũ suũ in quo habitat:seu thalam⁹ qd est cor humanũ sit ornatũ omni genere sanctaz virtutũ. q; enim habitet Trinitas scã in pfiti vita in humano corde tanq̃ in thalamo suo testatur Saluator Jo.14. dicens. Si quis diligit me:diligetur a patre meo: ⁊ pater meus diliget eũ:⁊ ad cum veniem⁹: ⁊ mansiõez apud eum faciemus. Et apo.dicit ad Ro.12. Vos estis templũ dei. Et q; requirat deus q; sint omnes virtutes tam theologice q̃ infuse vel morales in corde in quo per gratiã habitare ⁊ quiescere debet patet. Nam de virtute fidei dicitur ad hebreos scõo. Sine fide impossibile est placere deo. De spe aũt necessaria dicit Aug.in encheridion.Sine virtute spei nõ habitat de⁹ in tẽplo humani cordis. De charitate aũt necessaria dicit idẽ August. in li.de laude charitatis. Non habet pacẽ spũs scũs cũ aia.q̃ caret charitate.De ceteris autẽ virtutib⁹ necessariis dicit idẽ Aug.in li. de moribus eccle.Si perseueraueris in oi virtute.et deficias in vna.⁊ de⁹ erit a te alien⁹ ⁊ iusticia dei iudicabit te.ac si nullã vnq̃ habuisses virtutẽ.hec ille.Quib⁹ ꝓmissis.vz q; scissima trinitas requirit q; aia sit vniuersaliter plena ⁊ ornata cũctis virtutib⁹ si debz in ea habitare p grãm in pfiti ⁊ p summatã gliaz in futuro. Sz manifestũ ẽ. q; in sacris ꝓcipue offert gra in aia seu infudit.di.B. i simone de cena dñi. Sicut inuexit canonic⁹ p libz: abbas p

baculum: Epus per anulum: sic dimensiõcs grax diuersis sunt tradite sacris. hec ille. Itẽ magister in. 4. di. j. sacrm diffiniens ait. Sacramentũ est inuisibilis gre visibilis forma. Dõ optime ꝓfirmãs sanctus Bonauẽtura in. 4. di. j. ar. i. q. 4. in corpore. q. dicit. Cũ queritur an sacra sint gratie contentiua. Rñdeo non est cõcedendũ: q gratia ꝓtineat in ipsis sacris ẽntialiter t ꝑpe: sicut aqua cõtinctur in vase: t medicina in pixide: q hoc intelligẽ esset erroneũ. Sed dicunt continere gratiaz quia methaphorice dicunt vasa gre: propter quattuor causas. Nam dicunt ꝑmo vasa gre quia signant gratiã: sicut vas continens figit contentum. ¶ Scõo dicunt vasa gratie: quia gratia ꝓfertur realiter in ipsis: nisi sit impedimentũ in recipiente. Intellige tn q gratia sit in aia non in signis visibilibus: sic vinum est in canepa t nõ in circulo exteriori. ¶ Tertio dicunt vasa gratie: q per illa sicut ꝑ vasa hauritur gratia in aia de fonte saluatoris. ¶ Quarto dicunt vasa gratie: qua ad illa recurrendũ est pro gratia sicut ad vas pro liquore. hec ibi ad lram. Cum quo concordãs Ricar. in. 4. di. 4. ar. j. q. j. in corpore. q. dicit. Cum queritur an paruuli etiã recipiãt gram precipue in sacro baptismi. Rñdeo q ꝑuuli in baptismo recipiunt effectũ baptismi. Effectus aũt baptismi sunt: peccati purgatio: gre collatio: pene remissio: caractheris impressio t fomitis repressio: hec aũt oia paruuli recipiunt in baptismo: q aia nata est predictos effectus suscipe: t in paruulis nihil est qõ coz susceptionẽ possit impedire: t fides ecclesie nõ efficiendo aliquã qualitatẽ in paruulis: sz ex diuina ordinatõe eos ad predictoz susceptionem disposuit: t ille qui ꝓncipaliter baptizat id est deus liberaliter influit. ꝟ Ric. ad lram q si vt pz sacra sunt causatiua gratie in aia eo modo quo predictũ est: certũ est q vbi est gratia: ibi per ꝓfis sunt oẽs virtutes theologice. vz fides: spes: t caritas. Sed vbi sunt he virtutes: sunt etiam habitus ceteraz omniũ virtutũ non thologicaz sed moraliũ. Dõ cõfirmans Tho. j. 2. q. 68. ar. 5. in corpore. q. di. Cum queritur an septẽ dona spũs sci: t habit9 aliaz virtutũ simul ꝓnera sint cuz gra t caritate. Rñdeo q sic: q: sicut vires appetitiue disponunt per virtutes morales in comparatione ad regimẽ rõnis. Ita omnes vires aie disponunt per dona t habitus virtutum in corporatione ad spm scm mouẽtẽ. Spũs aũa sanctus habitat in nobis per gram t caritatem infusam. fm illõ Ro. 5. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spm scm qui datus est nobis. Igitur sicut virtutes morales cõnectunt sibi inuicem in prudentia. Ita habitus oiuz virtutũ t dona spũs sci ꝓnectũtur sibi inuicem in caritate. Ita. s. q q caritatem hz oẽs habitus virtutum: t septez dona spũs sci hz: quoz nullum sine caritate haberi potest. ꝟ Tho. ad lram. qõ breuiter affirmãs sanctus Bonauentura in. 4. di. 4. ar. vlti. in corpore. q. dicit. Cum queritur an paruuli in baptismo recipiant rem sacri. i. gram t habitus virtutum. Rñdeo dimissis aliis opinionibus que modo non tenent: dicendũ est cuz magistro q dantur eis habitus pfecti virtutum sicut t adultis: cuius per illos ex indispositione corporis nõ operent: sine cuius nõ habeant vsum eoz. hec ille ad lram. Ex qb9 oibus recte ꝓcluditur: q ex quo per sacra aia decoratur oi genere virtutũ theologicarum simul t moralium decentissimũ fuerit: q ꝓpter hoc diuina clementia t sacra instituerit: t nobis cõicanda preberet. De virtutibus tamen moralibus. apud aliquos opinio est q non simul infundant habitus eaz cum virtutib9 theologicis: sed solum sufficit q sint acquisite pro eo q caritas solum ordinat t dirigit in finem suũ: qui deus est: in quẽ per seipsas dirigi non possunt: sicut patuit in plurib9 phis moralibus: qui nequaquã dirigebant virtutes suas in finem supernaturalem qui deus est: Sed simpliciter in finem naturalẽ qui ẽ bonum rõnis. Tho. vero. j. 2. q. 63. ar. 3. oppositũ tenet dicens. q habitus virtutũ moralium si mul infundunt in baptismo cũ virtutib9 theologicis. Et rõnes assignat dicens. q oz effectus esse ꝓportionatos suis causis: sicut ergo caritas que dirigit ceteras virtutes in deum est virtus infusa: sic etiam oz alios habitus virtutũ moralium esse infusos. Tu vero tene de istis duabus opinionib9 eam que magis tibi placet. ¶ Scõo etiam ꝑbo rõne preseruationis: q vz sacra ecclesiastica non immerito tanquã nobis necessaria a diuina clemẽtia sũt instituta: pro eo q non tn per ipsa nobis infunditur gratia cum ceteris omnibus virtutibus. Sed insuper t purgãt peccata nostra t etiam a peccatis nos preseruant. Et ꝓ fundamento nostre rõnis: dicit Cõmẽtator sup

io. metha. Contraria corrumpunt cõtraria et simul sunt preseruatiua ꝓtrioꝝ. pz ꝟ regla. Nam medicina salutifera simul t semel corrumpit t destruit infirmitatem: t insup preseruat a futuris infirmitatib9. Sili9 ignis coz seruat a futuris infirmitatib9. Silr ignis coz rumpit frigiditatem in aqua: t insuper eam preseruat dum eam semp calefacit: aut ab eq li: aut a maiori frigiditate. Quo presupposito certũ est q sacra ecclesiastica corrumpunt seu destruunt infirmitates spũales animarũ que sunt peccata: t insuper aias purgatas a peccatis preseruant. Vnde Ugo lib. j. de sacramentis pte. 9. c. 5. ait. Sacra dei medicine sunt spũales que foris corporibus adhibent per visibilem spem: sed intus animas sanant t conseruant per inuisibilem virtutem. ꝟ ille. Et q ꝓmo purgẽt aias a peccatis tanqm medicine eis cõtrarie. pz quia diuersis generib9 culpaꝝ sacra contraria adaptant. ¶ Prout dic Ricar. in. 4. di. 2. ar. j. q. 4. Vnde baptismus est contra culpam originalem. penitentia ꝺ actualem mortalem. Extrema vnctio: contra culpam venialem. Ordo: ꝺra ignorantiam. Matrimoniũ: ꝺra concupiscentiã. Confirmatio: contra infirmitatem. Eucharistia: contra maliciam: q eucharistia est sacrm caritatis: que per se opponit malicie. Vel dicas q non tn sacra aiam a peccatis purgãt: sz etiã preseruant: vnde sacra data sunt in remediũ peccati septẽ modis. ¶ Primo culpam impediendo ne fiat: ideo datũ est sacrm matrimonij. s. ad concupiscentiã carnis impediendam t refrenandã. ¶ Scõo culpam contractaz subtrahendo: t ꝓpter hoc inuentũ est sacramentum baptismi cõtra culpam originalẽ: in quo gratia infunditur: que etiã fortificat aiam cõtra peccata. ¶ Tertio de culpa cõmissa satisfaciendo: t sic contra culpaz actualẽ sacrm penitentie est institutuz. ¶ Quarto disponendo t sic sacrm ordinis inuentũ est ad executionẽ bonoꝝ. Inquãtum ordo boiez reddit idoneũ ad dispensationẽ sacroꝝ. ¶ Quinto abluẽdo vel funditus destruendo: t sic inuentũ est sacramentũ extreme vnctionis: que est quedaz delibutio reliquiaꝝ peccati: t i qua fit remissio peccatoꝝ si que sunt. ¶ Sexto ꝓfirmando t sic est confirmatio que hominẽ fortem ꝙ red dit: vt nomen xpi, ꝓpter pressuras mundi nõ refugiat confiteri. ¶ Septimo coniungendo: t sic est sacrm eucharistie: quo. s. coniunguntur membra capiti. Et q hoc sacrm est vltimus terminus nostre sanctificationis. Ideo dicit Dyonisius q ois alia sacrificatio in cuchari stia terminat: t ideo ordinati t baptizati eucharistiã sumũt. ¶ Tertio insuper ꝑbo sacra fuisse necessaria rõne restaurationis. Clarus est enim fm Augu. vt habetur de pc. di. 5. c. consideret. q omnis virtus patitur detrimẽtum ab vno vitio. i. q per vnum vitiũ expelli tur ab anima omne meritũ virtutũ infusaꝝ: propter qõ ex de reg. iur. in regula defleat dicitur. Defleat peccator qz offendens in vno factus ẽ oiuz reus. ¶ Propter h igitur diuina clementia spãliter instituit sacrm penitentie t confessionis in quo remittunt peccata: dicẽte. ꝑpha. Diri ꝓfitebor aduersum me iniustitiam meam dño: t tu remisisti impi. peccati mei. Et Jo. 20. dicit. Quoꝝ remiseritis peccata. s. per sacrm penitẽtie t ꝓfessionis: remittunt eis. Et quoꝝ retinueritis: retenta sunt. Et in quo penitentie sacro plenarie restituũt t reacquirunt omnes virtutes per peccatum iam amisse. dicente Ambro. ¶ Penitentia est res optima que omnes defectus reuocat ad profectum: qõ optime ꝓfirmãs Ricar. in. 4. di. 14. ar. 8. q. j. in corpore. q. dicit. Cuz queritur an omnes virtutes per sacrm penitentie restituãt. Rñdeo q per penitẽtiã oẽs virtutes amisse realiter restituũt loquẽdo de illis virtutibus que i hoic sunt ꝑ infusionẽ. Et ideo est: quia caritas non põt esse in anima cum carentia alicuius virtutis necessarie ad rectitudinẽ spũalis vite. Sed clarx est q ꝑ penitẽtiam remittunt oia peccata: que remissio eẽ non põt sine caritate. q si restituit virt9 caritatis per sacrm penitentie: segtur etiam q ꝑ penitentiam restituunt oẽs virtutes amisse necessarie ad rectitudinem vite: t ad salutem necẽrie. ꝟ Ricar. Dõ aliter egregie ꝓfirmãs sanctus Bonauentura in. 4. di. 14. arti. vlti. t. q. 2. dicit. Cum queritur an perfecta penitẽtia restituat hoiem in pristinũ gradũ virtutum amissaꝝ. Rñdeo q sic. Nam gratia t virtutes causant in nobis ex diuina influentia: sic lux in aere ex irradiatiõe solari per modum cause efficientis per se. ¶ Per peccatũ vero fit per nubẽ ꝓhibẽs illa influentia. Et q ꝑ penitentiam tollit nubes illa: Ideo quasi ꝑ modum cause efficientis per accidens. s. q̃ remouet ꝓhibendo t repatur in nobis ꝑ penitentiam oĩs virtus t gra fm cẽntigz: sed nõ fm statũ. Oẽs ergo habitus virtutũ ꝑ penitẽtiã

infunduntur ſm ſubſtantiam ⁊ eſſentiaꝫ coꝝ ⁊ non ſm ſtatum: quia virginitas non reddi tur: nec ſm modū priozeꝫ: q⁹ non ita intenſe ſꝫ plus vel minus ſm diſponeꝫ. ħ Bonauē tura ſententialiter. Er predictis ergo rōnib⁹ pꝫ qualiter cōueniens fuit ad ſaluē humani generis: q⁹ diuina clementia inſtituerit eccle ſiaſtica ſacra. ¶ Tertio ħ idem ꝑbo vnica di ſtinctōc. Ric. in. 4. di. j. ar. 4. q. j. in corpore. q. di. Cum querit an inſtitutio ſacroꝝ fuerit no bis neceſſaria ad diuinā gr̄am recipiendam Rñdeo q⁹ deus ab eterno preordinauit nāꝫ humanā ſibi in ꝓſonam filij vnicndā in tpe: ad reconciliandū ſibi genus humanū ⁊ a ſer uitute diabolica liberandū: ſꝫ ꝑuidebat i pri mis parētibus qd ſibi erat facturus propter hoiem lapſum: ⁊ in diabolicam ſeruitutē ca ſurum. Impletio aūt illius preordinationis inter oēs res per tempus ortas ſumma gr̄a fuit. Vñ Augu. i3. de trinitate. In rebus in quit per tempus ortis illa ſumma gratia eſt q⁹ homo in vnitate perſone cōiunct⁹ eſt deo. Et ideo tempus in quo fuit hoc completum vocatur ab aplo ad gal'. 4. Plenitudo tpis q⁹ tunc oſtenſa fuit hūano generi diuine gr̄e plenitudo. vnde rōnabile fuit vt lex in illo tē pore data ab ore illius in quo deus plenitu dinem gratie poſuerat eſſet lex plenitudinis ad hominē reconſiliandū ⁊ de ſeruitute dia bolica liberandū Sed q⁹ ħ non pñt fieri ſine gratia gratum faciēte. Ideo data eſt lex gr̄e perfectiui aūcte legis debet rñdere ſanctoꝝ cius perfectio. Et ideo rōnabile fuit vt in illa lege talia inſtituent ſacra in quoꝝ ſuſceptiōe conferret gratia q̄ homo deo recōciliaret: ⁊ de ſeruitute diabolica liberaretur. ħ. Ric. ad litteram. Er predictis igit̄ auctoritatibus: ra tionibus: atqꝫ diſtinctiōc. pꝫ qualiter diuina clementia nō imerito ordinauit ⁊ inſtituit ec cleſiaſtica ſacra: ereꝙ vt patuit ſaluti noſtre ſunt neceſſaria. Et ꝑpter ħ oēs infideles qui ſponte ſe excludūt a prefatis ſacris: nec pecca toꝝ veniam: nec virtutū infuſionē tā mo ralium q̄ theologicaꝝ: nec inſup diuinā gra tiam ⁊ eternā gliam pñt ſuſcipere ⁊ mereri. Et idcirco oia coꝝ moralia opera que faciūt falſa ſunt ⁊ prorſus inutilia ad ſalutem. Vñ 28. q. j. §. ex his. dicit. Vbi eni deeſt cognitio eterne ⁊ incōmutabilis veritatis ſlā virtus ē etiam in optimis moꝛib⁹. Et Greg. j. q. j. c. Cum ſ Paulus. ait. Cū ſ Paulus dicat q⁹ fun damentum aliud nemo pōt ponere ꝓter id q⁹ poſitum eſt. conſequēter ꝓbat q⁹ vbi xp̄s non eſt fundamentū nullū pōt eſſe boni ope ris ſuper edificium. ħ. ille. Et ſic ex predictis oibus etiam pꝫ gntus effectus diuine clemē tie: quo clare cognoſcit: q⁹ deus oibus quātū in ſe eſt vult gr̄am ⁊ gloriam impendere qui dicitur effectus inſtitutionis.

¶ De ſexto effectu diuine clementie qui dici tur effectus conditionis.

Sextus inſuper effect⁹ diuine clemē tie: quo clare cognoſci pōt q⁹ oipotēs ⁊ glorioſus deus vult oibus quātuꝫ in ſe eſt ⁊ ſuam gr̄am ⁊ eternā gloriā impen dere: dicitur effectus conceſſionis. ſ. indulgen tiarū. Prouidens enim diuina ſapientia: q⁹ propter ſacm penitentie ſimul cū vera con tritione: pena eterna que debebat peccato q clementiā ſuam conuerſa eſt in temporalem vel purgatoriam penam: que tranſcendit in acerbitate omnes ſimul penas pñtis vite. di cente Augu. 25. di. c. Qui in aliud ſeculum di ſtulit fructum conuerſionis: ꝑus purgabitur igne purgationis. Hic ignis ⁊ ſi eternus nō ſit: miro tñ modo grauis eſt: excedit eni oēm penam quā vnq̄ aliqs paſſus eſt in hac vita vel pati pōt nūq̄ in carne tanta eſt inuenta pena ꝙ mirabilia paſſi ſint martyres tormē ta: tñ in eius comparatione nulla ſūt. hec ille Et idem Augu. ꝓout ponit do. Bonauen. i 4. di. 20. ar. j. q. 7. etiam dicit. Ignis ille pur gatorius durior eſt: q̄ quicqd i hoc ſeculo pe narum: aut videre: aut cogitare: aut ſentire q⁹ poſſit. hec ille. Cogitauit er abūdantia charitatis ſue: etiam aliud remedium humano ge neri impendere: quo ſimul cū eterna pena et euaderent oēm temporalem ⁊ purgatoriam penam: vt ſic aie munde tam ab oi culpa q̄ ab oi pena recto tramite aſcenderent ad glo riam vite eterne. Conceſſit igitur ꝑpter hoc clementiſſimus deus ſ Petro ⁊ ſucceſſoribus eius aūctatem plenariam: vt non tñ remit tant oēm culpam per ſacm penitentie: verū etiaꝫ indulgentias tribuāt: quibus oīs pena temporalis ⁊ purgatoria peccatis debita in tegre remittat. Et q⁹ realiter ꝓ diuinā clemē tiam omnis pena purgatorij que ſi quis i eo ſtare deberet vſqꝫ ad diem iudicij: auctorita te ſummoꝝ pontificū realiter ⁊ integre remit tatur tripliciter ꝓbo. ſ Primo auctorita-

tibus ſ Secundo ratione. ſ Tertio diſtin ctione. ¶ ſ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam vt habetur Matth. 16. dñs Jeſus di rit ſ Petro. Tu es ſ Petrus ⁊ ſuper hanc pe tram edificabo eccleſiam meam: ⁊ porte iſer ni non ꝓualebāt aduerſus eam. Et tibi da bo claues regni celoꝝ. ⁊ q̄cūq̄ ligaueris ſu per terram erit ligatum ⁊ in celo. Et q̄cūq̄ ſolueris ſuper terram erit ſolutū ⁊ in celo. ħ ibi. Augu. inſuper de pe. diſt. j. c. Que penitet ait. Dixit dñs ſacerdotibus. Quecūq̄ ſolue ritis ſuper terram erunt ſoluta ⁊ in celis: hoc eſt. Ego deus ⁊ omnes celeſtis milicie ordi nes: ⁊ oēs ſancti in gloria mea laudant vo biſcū ⁊ ꝯfirmant: quos ligatis ⁊ ſolutis ſup terram. hec ille. ¶ Scōo ħ idem ꝓbo vnica ratione vꝫ cauſalitatis. q⁹. ſ. per indulgentias a ſummis pontificibus conceſſas integre re mittitur oīs temporalis ⁊ purgatoria pena. Fundamentū rōnis ponit pbs. ſ. metha. di. Effectus naturaliter ſemp ſunt proportiona ti ſuis cauſis. pꝫ hec regula. Nam ſi aliq̄ ar bor habeat radicem amaram vel dulceꝫ: na turaliter eius effectus ab ea progrediens qui eſt fructus eſt dulcis vel amarus. Similiter ereꝙ ſubſtantia ſolis eſt incorruptibilis. Et ideo eius effectus qui ſunt ſolares radij ſoꝝ ruptibiles erunt. Econtra vero oīs cā gene rans ſi ſit corruptibilis: ⁊ effectus erit corru ptibilis: ſic eſt de aia bruto⁹ ſenſitiua ⁊ vege tatiua: que cum ſimiliter egrediat: ⁊ generet ex cā corruptibili: per ꝙs corrupta illa carne corumpit ⁊ aia bruto⁹. Non ſic eſt de rōna li aia: que cū generet ex carne: ſed imediate ⁊ ſimiliter egrediatur a deo per creationem. Nam intellectus vt dicitur. 3. de anima. ſeu anima intellectiua prouenit nobis ab extrin ſeco: propter hoc corrupto corpore: ipa anima non corrumpitur. Quo preſuppoſito certum eſt q⁹ auctoritas remittendi omnem penam purgatoriam conceſſa eſt ſ Petro ⁊ eius ſuc ceſſoribus per xp̄m dei filium: qui vtiqꝫ deus eſt ⁊ homo. ſed cum deus eſſentialiter ſit cā incōmutabilis. Sic enim dicitur. 22. q. 4. c. Incōmutabilis deus idemqꝫ ſemper exiſtēs Et pbs. j. de celo ⁊ mundo dicit. Diuinum eſſe eſt eſſe intranſmutabile ꝓmuꝫ ⁊ ſummū Et auctor in li. de cauſis. dicit. Prima cauſa ⁊ ſuperior immutabilis eſt: ⁊ ſine vlla varia tione. Et Jaco. j. dicitur. Apud deum non eſt trāſmutatio nec viciſſitudis obūbratio. Q̄ ſi ſic ē q⁹ deus ſit cā incōmutabilis: ergo effect⁹ eius qui eſt auctoritas data paſtoribus eccle ſie ſemper erit vera ⁊ incōmutabilis vſqꝫ ad finem mundi. Propter hoc Saluator Luc. 22. dicebat ſ Petro. Ego rogaui pro te vt nō deficiat fides tua: id eſt veritas tua. Et alibi dicit. Ego ero vobiſcum cunctis diebus vſqꝫ ad conſummationem ſeculi. Et Joan. i4. dice bat. Ego ſum via veritas. ſ. immutabilis et vita. Q̄ ſi ſic eſt: ergo ſequitur: q⁹ quando ſummus pontifex dat indulgentiam plena riam infallibiliter: verꝫ eſt q⁹ remittitur hōi ſi tamen diſpoſitus eſt: omnis pena tempo ralis ⁊ purgatoria: quod ſi hoc non fieret: ſe queretur q⁹ eccleſia erraret: ⁊ per conſequēs Chriſtus mutabilis fuiſſet: ⁊ inſuper falſitate plenus: quod non tñ dicere ſed etiam velle cogitare nephas eſſet. Et propter hoc Aug. in quodam ſermone dicit. Cum enim ſpi ritus ſanctus regat eccleſiam: ſequitur q⁹ ec cleſia nunq̄ errabit: cum habeat ductorem ⁊ magiſtrum virtutis: qui Apoſtolis dixit. Ego ero vobiſcum vſqꝫ ad conſummationem ſeculi. hec ille. Item diſtinc. 19. dicitur. c. Sic omnes apoſtolice ſedis ſanctiones accipi ende ſunt tanq̄ ipſius ſ Petri diuina voce formate. Item Hieronymus. 24. q. j. c. ħ eſt fides. ait. Sancta Romana eccleſia que ſem per vera ⁊ immaculata permanſit: domino prouidente ⁊ beato ſ Petro apoſtolo opem ferente in futuro manebit ſine vlla hereticō rum inſultatione ꝓualente: atqꝫ firma ⁊ im mobilis in veritate omni futuro tempore ꝑ ſiſter. hec ille. ¶ Tertio denqꝫ hoc ꝓbo di ſtinctione. Nam Ricar. in. 4. diſtin. 20. arti. 3. q. j. in corpore queſtionis. Et domin⁹ Bo nauentura eadem diſtinc. articu. vlti. q. vlti. Et Alexan. de ales in quarta parte ſumme q. 209. in corpore. q. Et inſuper Tho. in. 4. di. 20. articu. 3. q. j. ſententialiter ſic diſtinguit. Cum queritur inquiunt an indulgentie non tñ a culpa: que per contritionez charitate in formatam remittitur: ſed inſuper a pena in purgatorio debita animam liberent: Reſpō detur q⁹ ſic. Nam abſolute omnes fideles concedunt indulgentias tñ valere quantum ſonant ſimpliciter: aut verba. aut bulle ſum morum pontificum: ⁊ aliter tenere impium eſſet et hereticum: quia hoc eēt dicere. q⁹ ec-

Universidad de Deusto Biblioteca

clesia vniuersalis erraret erquo indulgẽtias daret ꝛ nihil valerent.valent igitur.Sed ad quid valeant. Dicunt quidã ꝙ non valẽt ad absoluendũ a reatu pene quã quis in purgatorio meretur ſm iudicium dei:ſed ſimpliciter valent ad abſoluendũ a pena qua ſacerdos obligat penitentem ad penã aliquã: vel ad quã obligaret penitens ex ſtatutis canonũ:ſiue ſint a iure:ſiue a iudice. Sed opinio falſa eſt ꝛ erronea:cum ſit contraria priuilegio dato petro.Matth.16.vbi dicitur.Quod cumq; ꝛc. Quod priuilegiũ etiã ſucceſſoribꝰ eius fuiſſe datum intelligitur: Et ideo abſolute tenendũ eſt ꝙ indulgentie valent ad remiſſionẽ totius pene reſidue poſt cõtritionez ꝛ confeſſionẽ ꝛ abſolutionẽ: ſiue illa pena ſit iniuncta a iure:vel a iudice:ſiue non ſit iniũcta:ſed daretur a deo in purgatorio.Triplici enim ratione indulgẽtie realiter efficatiã habent.Quarum. ¶Prima eſt meritũ paſſionis xp̃i:ꝛ pene ſanctoꝝ. Secunda eſt charitas illius cui indulgentie dantur. Tertia vero eſt poteſtas ipſius dantis ad illum indulgentias applicãtis .C¶Pria ratio igitur q̃re indulgentie valent eſt abundantia meritorũ xp̃i atq; ſanctorũ.Nam tantũ fuit meritum xp̃i.quod ſufficeret ad infinite pene ſolutionẽ Similiter ꝛ ſancti multo plus de paſſionibus ſuſtinuerunt q̃ꝫ peccata eorum merẽtur. Et ideo magis ſuper abundãtia meritorum xp̃i ꝛ ſanctorum eſt theſaurus eccleſie:quem eccleſia cõmunicat cõmuniter omnibus exiſtentibus in charitate. C Secunda ratio qr indulgentie valent: eſt charitas ſuſcipientis. pro eo ꝙ nõ exiſtẽs in charitate ꝛnon poteſt participare de iſtis indulgentijs. Sicut nec membꝝ preciſum a corpore poteſt percipere de bonitate capitis ſeu membrorꝝ ipſius corporis.Econtra.ſicut membra corpori coniũcta participant de eius bonitate:ſic a ſimili. qui per charitatẽ cõiuncti ſunt corpori eccleſie participant de eius meritis atq; indulgẽtijs Vnde Auguſt.in li.de penitẽtia.ſic ait.Credendum eſt ꝙ orationes eccleſie vel elemoſyne ꝛ opera iuſticie ſuccurrant recognoſcenti mortẽ ſuam ad conuerſionẽ. Et prophẽta dicit.. ¶Particeps ſum omniũ timentium te et cu.mã.tua.Et de conſc.di.4.c. eccleſie.dſ. Eccleſie charitas diffundit in cordibus eorũ qui participes ſui ſunt.C Tertia ratio qr indulgentie valent eſt poteſtas indulgẽtias inſtituentis ꝛ applicantis ad iſtum vel ad illum Nam ſm ꝙ papa et eius vicarius applicat ſupradicta.ſ.meritum xp̃i.ꝛ meritum paſſionum ſanctoꝝ ad iſtum vel ad illum vel ad illam remiſſionez pene conſequit realiter iſte vel ille. Nec omnia ſentẽtiatur in locis preallegatis ſupradicti doc.dicunt. Ex predictis igitur omnibus patet ſertus effectus diuine clementie qui dicit effect9 conceſſionis.Quo clare monſtratuꝫ eſt qualiter deus omnibus q̃ꝫtum ineſt eternam gloriã vult impendere. Exquo non tñ inſtituit p ſacrm penitentie omnia peccata relarari:ſed inſup auctoritatẽ cõceſſit paſtoribus eccleſie:ꝙ indulgentias p̃ bean: quibus omnis pena tam temporalis q̃ꝫ purgatoria vere realiter atq; integraliter relaratur.

C De ſeptimo effectu diuine clementie qui dicitur effectus interceſſionis.

Eptimus poſtremo effectus diuine clementie quo clare cognoſci poteſt, ꝙ omnipotens deus vult omnes ſaluare:ꝛ omnibus ſuam gratiam ꝛ eternã gloriam impendere.dicitur effectus interceſſionis.Quantum clementiſſim9 deus ſalutem ꝛ gloriã oium.et precipue peccatoꝝ appetat in hoc oſtendit.quoniã multos peccatores: q̃ et meritis ſuis nunq; ſaluarẽtur. ſed potius pro demeritis damnarent ſaluauit:ſaluat:ꝛ ſaluabit: et merito interceſſionis.ſeu charitatiue orationis iuſtoꝝ virorum atq; ſanctoꝝ. Et quod maius eſt. dico ꝙ niſi iuſti ꝛ boni viri pro peccatoribus intercederent et orarẽt arbitror ꝙ pauci vel quaſi nulli ſaluarentur Et ꝙ mediãtibus orationibus ſeruoꝝ dei: ſeu iuſtarum perſonarum: etiam in hac vita exiſtentium peccatores ſaluari poſſint. et diuinam gratiam accipe. quadrupliciter probo. ſ ¶Primo auctoritatibus. ſ Secundo ratione. ſ Tertio diſtinctione. ſ Quarto exemplo. C ¶Primo probo auctoritatibus. Nam Jaco.quinto dicitur. Oratio fidei: id eſt hominis fidelis: ſaluabit infirmum id eſt peccatorem:ꝛ alleuiabit eum dominus:et ſi in peccatis ſit remittentur ei.Et infra ſubdit. Orate pro inuicem ut ſaluemini.multum enim valet deprecatio iuſti aſſidua.hec ibi. Itẽ Auguſtinus ad heremitas ait. Orate pro inuicem dulciſſimi fratres ut ſaluemini: quia ſi

Stephanus non oraſſet.hodie ¶Paulum eccleſia non haberet. Idem quoq; Auguſtinꝰ in lib.de correctione ⁊ gratia ait. Nulli ẽ denegandum orationis beneficiũ: exquo ꝛ plerunq; obſtinatis poſſumus ſalutis beneficiũ impetrare. Item glo.ſuper verba ¶Matth.9. Videſ Jeſus fidem illorum dixit paralitico. Confide fili remittuntur tibi peccata tua ait. ¶Penſare quantũ valet apud deum fides ꝓ pria ꝛ oratio.ſi tñ valuit fides ꝛ oratio aliena:vt hominẽ ſanaret in corpore ꝛ aia.ꝟ glo. Item Saluator Luc.16.hortat.di. Ego dico vobis facite vobis amicos de mamona inquitatis.i.de diuitijs ſuperfluis:vt cum defeceritis recipiant vos.ſ.ipſi iuſti per orationez ſuam i eterna tabernacula. Et ¶Matth.10.dſ Amen dico vobis. Qui recepit prophẽam in noie ꝓphe mercedem ꝓphe accipiet:ꝛ q recipit iuſtũ in noie iuſti:mercedẽ iuſti accipiet id eſt gratiam dei per eius orationem. Et q dederit potuꝫ calicem aque frigide tñ i noie diſcipuli.Amen dico vobis non perdet mercedem ſuam.hec ibi. Item Alex.papa.j.q.j.c. Ipſi ſacerdotes.aut. Sacerdotes iuſti ꝓ populo interpellant: ꝛ populi peccata comedũt quia precibus ſuis ea delent atq; conſumũt qui quanto digniores fuerint tanto facilius pro quibus clamant exaudiũtur.hec ille. Denigq; de pe.di.j.c. et p̃miſſis.dicit. ¶Paſſiões ꝛ vitia peccatoꝝ non ſanant niſi orationibꝰ eccleſie. Et quibus auctoritatibus p̃ idem qđ ſupra.C Scõ probo etiam vnica ratiõe videlz amicabilitatis.q.ſ.et orationc iuſtorũ plures peccatores diuinam gratiaz recipiũt Fundamentum rõnis ponit phs.9.ethi. Et etiam Tulius in lib.de amicitia dicẽs. ¶Pro primum amicoruꝫ eſt idem velle ꝛ idem nolle. Impoſſibileq; eſt amicitiam eſſe inter eos q non eiſdem gaudent.hec regula per experientiam eſt clara:quia vt videmus ſi ¶Petr9 vult album ꝛ Joãnes nigrum: ſtatim ſi fuerunt amici diſſoluitur inter eos concordia mutue amicitie:ꝛ hoc reſpectu diuerſitatis voluntatum. Econtra vero ſi ambo album aut nigrum volunt generatur in eis amicitia ſi non fuit:aut ſi fuit augeſ:quod totum prouenit et reſpectu conformitatis voluntatum. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ ſi vera amicitia ꝛ charitas ẽ inter animam ꝛ deuz:ergo in eis eſt idem velle ꝛ idem nolle. Si igitur anima vult ꝙ per orationem ſuam gra dẽ iſti peccatori.Congruum eſt ꝙ ipſe deus eidem gratiam ſuam impendat aliter non videretur ꝙ inter animam ꝛ deum eſſet cõformitas voluntatum. Et profecto de hoc non eſt dubitandum:qr deus magis inclinat ad volendum illõ quod vult anima iuſta q̃ꝫ oẽs amici inclinentur ad volendum quod volũt amici.Nõ bene confirmãs ꝓpha dicit. Voluntatem timentium ſe facit:ꝛ deprecationẽ eorum exaudiet ꝛ ſaluos facit eos. C Tertio h idem probo vnica diſtinctione. vz Alexan. de ales in tertia ꝑte ſũme in tractatu de gra qui dicit.Cum queritur.An aliquis iuſt9 poſſit mereri p̃mam gratiam peccatori. Rñdeo ꝙ ſm ꝙ de merito proprie loquimur:nullus purus homo poteſt alteri mereri primã gratiam:quia vnicuiq; homini particulari dat gratia ad menſuram ſue ſalutis procurande per informationem ſuaꝝ potentiaꝝ:ꝛ per directionem ꝛ ordinationem ſuoꝝ actuum in debitum finem:ideo nullius gratia ſe extendit ad merendum ſalutem alteri proprie de condigno:niſi ſolius domini noſtri Jeſu xp̃i cui non fuit ſm ꝙ dicitur in Jo. Datus ſpiritus ad menſuram:ſed habitat ſm Aplm in eo tota plenitudo diuinitatis corporaliter Et ideo ſolius eius gratia eſt ſufficiẽs de cõdigno ad ꝓmerendã cuilibz oẽz gratiam et ſalutem. Cõiter tamen diſtinguitur tripler meritum.s.digni:cõdigni:ꝛ ogrui. Meritũ condigni eſt:qñ eſt iuſta ꝛ equalis cõpenſatio obſequij ꝛ remunerationis. Et hoc meritum condigni ponit ꝙ gratia detur neceſſario:vz neceſſitate imutabilitatis non coactionis. Meritũ digni dicit qñ aliquis eſt dign9 ſui ratione:ſed non rõne eius pro quo petit: ſicut cum iuſtus orat pro peccatore. Meritũ vero congrui dicitur qñ nulla dignitate petentis:ſed ſola dignitate dantis conceditur poſtulatum:vt cum peccator orat pro ſeipſo. vnde meritũ condigni eſt ſufficiens diſpoſitio ad remunerationẽ.Sed merituꝫ digni et congrui eſt inſufficiens. Vir igitur iuſt9 põt alteri mereri p̃mam gratiã merito digni:ſi non condigni. h Alex.ſmialiter. hanc diſtinctionem etiam confirmat Scotus in.3.diſt. 18.di.Quilibet iuſtus meretur de congruo a deo optinere peccatori p̃mam gratiã. Quid aũt ſit p̃ma gratia.Ber.in lib.de gratia ꝛ li. arbi.declarat di.Dec tria operatur deus in nobis:cogitare:velle:ꝛ operari:ſcu perficere.

¶ Primum.s.cogitare sine nobis:z ista vocatur prima gratia. De qua etiam ps.dicit. Et mia eius preueniet me. Et hec cogitatio impetrata est:vel donata est merito alicuius sui ordinis:qui orauit pro illo peccatore. Unde Apostolus.2.corin.3. Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est.s.oratione alicuius vel iusti. Aut imediate ex merito xpi. qui meruit nobis de condigno prefatam primam gratiā. Hic Scotus sententialiter. Et qua distinctione clare patet qualiter diuina clementia per orationem iustorū peccatoribus gratiam prebet:z per consequens gloriam. ¶ Quarto h idē probo vnico crēplo. Greg. ēni in.4.dialo.ait. Is de quo in omelijs me coram populo iam narrasse memini.inquietus valde Theodorus nōie fuit:qui i mōēto in monasterium fratrem suum necessitate magis q̄ voluntate secutus est:Cui nimium erat graue si quis pro sua aliquid salute loq̄retur:bona autem non solum facere sed etiā audire non poterat. Mūq̄ se ad sancte conuersationis habitum venire:iurando:irascendo:z deridendo testabatur. In hac autem pestilentia quc nuper huius vbis populū magna ex parte consumpsit:pcussus infirmitate perductus est ad mortem. Cumq; extremum spm ageret:conuenerunt fratres vt egressum illius orando protegerent. Jam corpus eius ab extrema parte premortuū i solo tm̄modo pectore:vitalis adhuc calor anhelabat:cuncti autem fratres tanto pro eo ceperunt amrius orare:quāto cum videbant iam sub celeritate discedere. Sed repente cepit eisdem fratrib⁹ existentibus clare atq; cum magnis vocib⁹ orationes eorum interrumpere dicens. Recedite recedite: quia draconi ad deuorandus datus sum:qui ,pter vestram penitentiam z orationem deuorare me non potest. Caput tamen meus in suo ore obsorbuit: date ergo locum orationi vt me amplius non cruciet: sed faciat cito q̄ facturus est:quia ,pter vos moras patior:tunc fratres ceperunt ei dicere quid est quod loqueris frater. Signuz tibi sancte crucis imprime. Respondebat ille cū magnis clamoribus dicens. Volo me signare sed non possum:quia squamis huius draconis premor. Cum hoc fratres audierent ,p strati in terram cum lachrymis ceperunt feruentius orare. Et ecce oratōis virtute subito eger cepit cum magnis vocibus clamare dicens:gratias ago deo. Ecce draconem q me ad deuorandū acceperat fugit: Et ꝯfonib⁹ vris expulsus stare non potuit:pro peccatis meis modo intercedite:quia conuerti parat⁹ sum z secularē vitā funditus relinquere. Et post-q̄ mutatus mente diu est flagellis attritus: tunc eius anima carne soluta in pace quieuit h Grego. Ex predictis igitur omnibus clarissime patet qualiter per orationes iustorum diuina clementia peccatoribus in pñti gratiā suā prebet:z in futuro eternā glorā. Et ideo quisq; peccator quātum potest se orationib⁹ seruorum dei atq; iustarum personarū recōmendare d3: qm̄ vt patuit p propria merita nunq̄ saluarctur. Sed contemplare queso anima quātuz saluator tuus tuam cupiat salutem. Non enim tm̄ peccatores vult saluare per orationes iustarū personarū in hac vita existentium:sed insuper saluat quasi innumerabiles peccatores:per merita z oratōes beatorum atq; sanctorū:iam in celesti patria residentium. Nam ipsi iugiter pro nobis intercedunt ad dm̄m vt saluemur.quod intelligēs ecclesia vt feruentius pro nobis intercedant orat:dicēs. Sancta Maria z omnes sancti intercedant pro nobis ad dm̄: vt nos mereamur ab eo adiuuari z saluari: qui viuit z regnat in secula seculoz amen. ¶ Proinde letanie hac de causa decantant. Vbi suffragia Angelorū:Patriarcharū:Aplorū:Martyrum:Confessorū:Doctorū: z sanctarū Virginū:postulant. Angeli nāq; vt humilitatem contra superbiā: Patriarche largitatē: Apli caritatem:cōtra inuidiam: Martyres patientiā:cōtra iracōdiā: Doctores solertiam z studiū contra ignorantiā: Confessores sobrietatem contra ventris ingluviez Virgines z vidue cōtinentiam z castitatem contra luxuriā suis meritis nobis acgrāt. Et q; pro nobis orent vt saluemur:testat Ric.in 4.di.45.ar.7.q.2. Et clarius.s.Bona.ibidē arti.3.q.2.di. Cum queritur an sancti orent pro peccatoribus z pro iustis qui viuūt in terra. rīdeo q; sic. Nam orāt pro nobis dupliciter scz oratione expressa:dum votis suis pro nobis diuinā clemētiā pulsant. Similiter orāt pro nobis orone interpretatiua:dū coz merita in ꝯspectu dei exhibētia:nō solū ipsis cedūt ad gliam:sz etiā sunt nobis in,orones z suffragiū:sicut sanguis xpi fusus p nobis:dr̄ p

nobis veniā petere. Triplici tm̄ respectu orāt pro nobis sci. Primo q: videt nostrā necessitatē:p eo idigem⁹ ab ipsis reuelari. Scdo q: videt dei voluntatē:q vult q; vnū mēbrū releuet aliū in necessitate. Tertio pp adimpletionē celestis curie: q̄ cōpleta adimplebit gliā coz. Seu orant,pter augmētationē numeri ciuiū supnoz:et qua crescat in eis aliqō singlare gaudiū z accītale. ¶ Premisso igit vt p3 q; sci ex charitate pro nobis orāt vt salvemur si querit. An q;q; z precipue peccator debeat spāliter scōs cronare: vt ipsi orent p eo cora diuina maiestate. Rīdit dns Bon. in.4.di.45.ar.3.q.4.i corpore.q.di. Cū q̄rit an sit vtile z necessarium rogare scōs vt ipsi deū rogent p nobis. Rīdeo q; sic:q: de⁹ de creuit z volvit q; scōs rogem⁹ triplici rōne.s. propter nr̄am inopiā:,pter scōz gliam:,ppi dei reuerentiā. ¶ Primo ,pter nr̄az inopiā in merendo:vt vbi nr̄a nō suppetunt merita patrocinent aliena:,pter inopiā in cōtemplādo:vt q nō possum⁹ summā lucē aspicere i se aspiciamus in scis:,pter etiā nr̄am inopiaz z miseriā in amando:q: miser hō aliqū sentit se magis affici circa vnū scm̄ q̄ etiaz circa deū:z iō cōpassus nr̄e inopie voluit nos rogare scōs. Ac per hoc p3 p̄mū argumentū q; ille q ante indign⁹ erat gra dei rogādo scōs eius coz patrocinio efficit dign⁹. ¶ Scda cā est scōz gliā:q: de⁹ vult ipsius scōs glificare z per eos miracula facere in corpoꝛib⁹ z salutem in aiabus:vt ipsos laudem⁹. Et hoc nō tm̄ per summos scōs:sz etiā p infimos. Nā sicut aliqs saluat corporaliter inuocādo Petrū. Alius nō inuocando ,Petrū. Alius ecōuerso:sic fit etiā spāliter. ¶ Tertia cā est dei reuerentia:vt peccator q deū offendit p scōz patrocinū:audeat a deo gram iplorare:q i,ppa ꝑsona non audēt ad deū itercedere. h Bona.ad lram. Dz igit qsq; aliquē scm̄ inter ceteros spāliter habere in deuotione: ad quē fundat preces suas. Sic enim Julie Job.5. vbi dr̄. Voca ergo si est qui tibi rīdeat:z ad aliquē scōz cōuertere.h ibi. Si vlteri⁹ quereres an sci obtineant a deo grās:quas ab eis postulans presupposito q; sint nr̄e saluti expedientes. Rīdit Bonauētura vbi supra ar.3.q.3. di. Obtinere aliqd pōt quis dupliciter: Aut per viam iustitie z meriti. Aut per viam grē z supplicationis:sicut in curia summi pontificis:quedam beneficia obtinent de gratia tm̄ quedam merito:z isto vtroq; modo sci obtinent pro nobis orantes:q: iuuant nos merito q̄ meruerunt in carne:z iuuant nos voto vel oratione:quā nunc pro nobis fundūt ad deum. Et ex his duobus semp est efficax intercessio coz. Sed coz intercessio per modū meriti:est oratio interpretatiua:z semp exaudit quātum est de se. Non tm̄ semp impedimentis demeritis nostris. Intercessio vero per modū voti:est oratio vera z semp exaudit tur:q: non optant nisi q̄ sciunt deum velle fieri:vel simpliciter:vel cis orantib⁹. h Bon̄, ad litteram. Concordat Ricar.e.di.ar.7.q.3. in corpore.q. Et h3 oēs sci debeant orari:tm̄ spāliter dz quisq; iustus z peccator habere gloriosissimā virginē Mariam in suā deuotam:cui dictum fundat preces suas: q̄m ipsa sola est potentior ad impetrandū gratias: et salutem oibus alijs sanctis. Cuius oratio a deū nunq̄ est vana:sz semper exaudit:dicēte Ber.super cant. Secuz habes o homo accessum ad deū:vbi habes matrem ante filium filiū ante patrē:filius ostendit patri latus z vulnera. Mater ostēdit filio pect⁹ z vbera: nulla ergo poterit ibi esse repulsa:vbi sunt tot caritatis insignia.hec ille. ¶ Ex predictis igit p3 qualiter diuina clementia non tm̄ saluat peccatores per orationem hominū iustorum ad huc in hac vita mortali existentiū: sed insup eos magis saluat per orationes bōz:seu ciuium supernoz:z sic etiam ex oīnibus supra dictis:vt corrolarie loquar.p3 p̄ma diffinitio gnālis de sacratissima fide: z per oīs etiam p3 tertius respectus.v3 diuine influriōis seu clemētie:in quo clare monstratū fuit p.7.effectus ipsius diuine clemētie qualr̄ q̄sq; i futura quadragesima facliter poterit grāz dei recipere. Et remissionē peccatoz:quas septē clemētias simul cū grā z remissione peccatorū:nobis largiri dignet acror ois clemētie z grē: Jesus xpus dns nr̄g in trinitate pfcā vivit z regnat de⁹:p infinita scla sclorū. Amen.

¶ Finit sermo in septuagesima de quadritate essentiali sacratissime fidei sermo primus.

Semen cecidit

i trā bonā:z ortū fcē fructū cētuplū. Luc.8.z i euāgelio occurrētis dnice. Dr̄ exponē hr̄alē sacri euāgelij z isup moralē q̄ Salua.ponit.possum⁹ et sr̄ hāc parabolā q̄dā facē spūalē exponē

vel significationem. Spiritualiter igitur hāc parabolam intelligendo per semen materiale habitus sanctissime fidei itelligi potest. per agrum in quo seminatur: cor humanum in quo habitus infunditur. ℣Per seminatorem huius seminis nō imerito sanctissimam trinitatem intelligimus. patrem vz: et filium: et spūm sanctum. tamen trinitas simpliciter est vnus deus. Sic enim dicitur prime Joā. 6. Tres sunt qui testimoniū dant in celo. ℣Pr verbum et spūs sanctus. et hi tres vnum sunt ℣Hic ergo seminator semen suū in quattuor partes disperfit et seminauit: seu semē a deo seminatum in quattuor partes est disperſuz ℣Prima pars seminis cecidit secus viam: et conculcatum est ab hominib⁹ et volucres celi comederunt illud. Hoc modo semen sacratissime fidei per similitudinem cecidit super viam. Et volucres celi comederunt illud: et q̄ ab hominibus dicitur conculcatum: hoc ē fides cū apostoli seminauerunt in ieruſalem in saracinea: in turchia: et in ceteris partibus Asie: pro eo q̄ sic eis preceptum fuerat a seminatore xp̄o Matth. vlti. Euntes inquit in mundum vniuersum predicate euangeliū oi creature: qui crediderit. i. fidem meam ſuſceperit: et baptizatus fuerit saluabitur: qui aut̄ non crediderit. condē. Hec ibi. Nō etiam fecerūt dum per omnes mundi partes Christi fidez predicauerunt: ppha attestante: q̄ ait. In oēz terram exiuit sonus eorum: et i fines orbis terre verba eor. Huius aūt pars seminis dicitur conculcata ab hominib⁹: insuper consumpta a volucribus. ℣Per volucres intellige demones qui ſm Apostolū vſq̄z ad diē iudicij volant. i. discurrunt per mediam regionem huius acris caliginosi: per omnes vias homies conculcantes. vel per volucres comedentes hoc semen fidei: intellige iniquissimum Machometum cuz sequacibus suis: qui simul cū operatione demonū totam fidem quā apli i partibus illis predicauerant: conculcauerunt et deſpexerunt: et aliam: ſed falſam seminauerunt. Ecce iam q̄ ſpiritualiter prima pars seminis seminati. i. sacratissime fidei totaliter conculcata est. Ita q̄ cū essent. 5. patriarchatus. videlz Jeroſolo. Constantinopolitanus: Antiochenus: Alexandrinus: et Romanus fides sanctissima soluz viget in patriarchatu romano. In ceteris vero quattuor totaliter conculcata est. ℂScōa pars seminis dicitur cecidisse ſuper petram et natum aruit: q̄ non habebat humorem. ℣Per semen autem q̄ cecidit ſuper petram: intellige fidem sacram quā seminauit xp̄s simul cum apostolis ſuis per totis cordibus populi iudeor: qui principaliores et doctiores in lege: cum per veram fidem et doctrinam xp̄i cognouiſſent ipz xp̄m esse verum dei filium: tñ inuidia et ſuperbia excecata lumen iam acquiſitū ab eor cordibus totaliter est eradicatum: et in tanta duricia et obſtinatione perſtiterunt. q̄ ettūc vſq̄z nunc nunq̄z veram xp̄i fidez ſuſcipere voluerunt: nec inſuper in xp̄m poſtea voluerūt credere. Sed nouū ℳeſſiam venturum expectant. Cum tñ alius ℳeſſias minime ſit veturus: niſi ille qui iam venit: vz xp̄s dominꝰ Et ideo de ipsor duricia in qua aruit semen vere fidei ꝓphetauerat. Job. 41. c. Cor eius. i. iudaici ppli indurabitur quaſi lapis: et ſtringetur quaſi malleatoris incbus. Et Zach. 7. de ipsis dicitur. ℣Poſuerūt cor ſuū ſicut adamantem. Super que verba Hieronymus ait. Adamas est lapis fortiſſimus: et intantuz durus vt omnia metalla confringat: et ipſe a nullo confringatur. Unde a grecis indomabilis dicitur. Sed et ſi duriſſimus ſit hircino tamen ſanguine frāgibilis est. Cor aūt obſtinati adamante durius est: qō a nullo frangitur: nec etiā emoliri pōt ſanguine xp̄i. hec ille ℂTertia ps seminis dr: et ex orte ſpine ſuffocauerūt illud. ℣Per ſpinas itellige iniquas hereſes xp̄ianor. dinerſor. Qui cū in baptiſmo vez semen fidei ſuſceperint: tñ poſtmodū in adulta etate creſcentes hereſes in cordib⁹ eorum ſuffocauerunt et perdiderunt omne lumen vere fidei: et ſic hec tertia ps seminis. i. vere fidei ſimul cum ceteris duabus precedentibus nullum fructum boni operis dicit feciſſe. ℂQuarta deniq̄z pars huius vere fidei dicitur cecidiſſe in terram bonā. i. in cordibus bonor xp̄ianor. Et. fic ortum fecit fructum centupluꝫ. i. humana aia repleta ē oibus virtutibus et gratia dei. Et inſuper meritis copioſis: qm̄ ſimpliciter talis fides facit opera meritoria apud deum. ℣Poſt hanc igit ſpūalem ſacri euangelij expoſitionē: ex quo i precedenti hebdomada declarauimus vnaz ſignificationē ſiue diffinitionē non eſſentialē ſacratiſſime fidei, volens proſequi tractatum noſtrū hoc mane deo dante declarare incipiam ipſius ſacratiſſime fidei gdditatem et

diffinitionē eſſentialē: que profecto ſimul est valde vtilis et delectabilis. Et inſuper valde ſubtilis et ſpeculatiua: de qua tractare intendens: non incōgrue aſſumpſi ſuprapoſitū thema. vz. Semen cecidit in ter. bo. et or. fe. fruc. centupluꝫ. Quod vtiq̄z thema per totam hebdomadā ſequentem congrue aſſumi poterit. Sup que verba ponens eſſentialem diffinitionē ipſius ſanctiſſime fidei. ceteris obmiſſis diffinitionibus: dico cū paulo ad hebre. xi. Fidem ipſam diffinientes. q̄ fides est ſubſtantia rerum ſperandarū: argumentū non apparentiuz. In qua diffinitione quattuor articuli precipue ſunt declarandi. ℂ In primo articulo declarabitur quid ſignificat per illa verba Fides est ſubſtātia. ℂ In ſecūdo articulo declarabitur quid ſignificatur p illa verba. rez ſperandar. ℂ In tertio articulo declarabit. quid ſignificat per illud verbū argumentuz. ℂ In quarto articulo declarabit. quid ſignificatur p illud verbū non apparētiū. Quib⁹ articulis declaratis ſufficiēter apparebit ſubſtantia et eſſentia gdditatis et diffinitionis ipſius ſacratiſſime fidei.

ℂ De quattuor articulis et quibus declaratur tota eſſentia diffinitionis ipſius fidei: et p̄mo de primo.

Prim⁹ igitur articul⁹ hoc mane ſim pliciter: et ſolum declarandus: est videre quid ſignificetur p illud verbum diffinitionis ipſius fidei. vz. Fides est ſubſtātia. et certum est q̄ ſubſtantia ſm phm ſimpliciter dicitur a ſubſtando: quēadmodum p ſimilitudinez etiam fundamentū dom⁹ dicit ſubſtare parietibus et tecto. Triplici igit reſpectu pro nunc Apo. fidem ſubſtantiā appellat. ſeu fides ſubſtantia dicit: quoz̄ videlicet.

ℂPrimus dicit reſpectus cauſalitatis. Secundus dicit reſpectus neceſſitatis. Tertius dicit reſpectus conſeruabilitatis.

ℂ De triplici reſpectu quo fides ſubſtantia dicitur. Et primo de primo qui dicit reſpectus cauſalitatis.

Primus igitur reſpect⁹ quo fides ab Apoſt. ſubſtantia eſſe dicit est reſpectus cauſalitatis. Sicut enim et infra clarius patebit ſubſtantia per accidens dicit eſſe cauſatiua accidentiū. Et fundamentū domus dicit per accidens eſſe ſubſtantia cauſatiua tecti et parietū. Sic fides dicitur eſſe q̄dam ſpiritualis ſubſtātia cauſatiua ceterarū virtutū: tam moraliū q̄z theologicar et precipue infuſarū. q̄ autez fides ſanctiſſima dicat eſſe ſubſtantia ſeu fundamentū ceterar virtutū cauſatiuū: ſeu a qua cetere virtutes non immerito deſcendant: quadrupliciter probo.

ℂ℣Prio auctoritatib⁹. ℂSecūdo rōne. ℂTertio diſtinctione. ℂQuarto filitudine. ℂ℣Primo dico q̄ fides dicit ſubſtantia ſeu fundamentū: et quo cetere omnes virtutes creant. Seu est fundamentū omnis gratie gratū facientis: ois meriti: atq̄z omnis future glorie. et hoc probat auctoritatib⁹. Nā Aug. in li. de fide ad petrū ait. Fides est bonor oim fundamētū: humane ſalutis initiū: ſine qua nemo potuit vnq̄z ad filiorum dei numerū pucnire. hec ille. ℣Paulus etiā. i. cor. 3. ait. Vt ſapiens architector fundamentū poſui. i. fidez. Et paulo poſt dicit. Fundamentū aliud nemo poteſt ponere preter id q̄ poſitū est: quod est xp̄us ieſus. Vbi Gregor⁹. et ponit. j. q. j. c. Cū paulus. ait. Cū paulus dicat q̄ fundamētū aliud nemo poteſt ponere p̄ter id q̄ poſitū est. cōſequēter. pbat. q̄ vbi xp̄s non est fundamentum fidei: nullū poteſt eſſe boni opis edificiū. hec ille. Item Jo. Cri. ſup Matth. ait. Fides est xp̄iane religionis cūctarūq̄z virtutū p̄mū et ſtabiliſſimū fundamentū. Auguſt. etiā li. de verbis dñi. ait. Fides est ſubſtantia et fundamentū totius boni ſpūalis: preterquā nihil ē quod bonū ſit. Idem quoq̄z Aug. ſup Jo. ait. Quicqd gratie: qcquid meriti. qcquid virtutis: quicqd beatitudinis aia ſuſceptura est: totū ex fidei ſubſtātia fundamēroq̄z, pcedit. hec ille. Pyoñ. inſup in ſentētijs ſuis dic. Fides est manēs credentiū fundamētū atq̄z ſubſtātia: collocās eos in virtute. Deniq̄z magiſtraliter etiā fides ſic deſcribit. Fides est virtus qua ea q̄ ad fundamentū religionis p̄inent recte firmiterq̄z credūtur: et ſic ex pfart auctoritatibus p̄z intentū. ℂ Scōo idez ſic probo vnica rōne. vz, pceſſionis. Fundamentū rōnis ponit phs ſcōo Metha. di. In nullo genere cauſar ꝓtingit ire in infinitū: Sed ē deuenire ad aliqd̄ primū in illo genere. ex quo etiā oia illius generis deſcendūt. Nū est deuenire ad primū efficiens: et ad primū finem. hec ibi. Dicit aūt precipue q̄ in oib⁹ est deuenire ad aliqd̄ primū in illo genere: et non ire in infinitū: q̄z ſi aliquis vellet ire et procedere in infinitū: et nullū p̄incipiū ponere ſeu cām er q̄ effectus rez deſcēdūt. Talis apud phos

tanq̃ ignarus ⁊ insipiens censeretur ꝓpter quod pbs.j. ¶Obiicit. Lōtra negantes principia nō est disputandū. Et Cōmē. super 5. Methā. ait. Qui negauerit primū principiū in oi genere rei: impossibile est eū pbari. Et q: fm pbz. xi. Methā. Diuersoꝝ diuersa sunt principia. Et. j. ¶Posterioꝝ. ait. Impossibile ē oium eadē esse principia. Hinc est q: duode cim modis snia pbi verificat. vz. q: in oi genere rei est inuenire vnā primā causaz a q̃ oēs illius generis descendūt. patet ergo ꝑmo numeraliter. vz in numeris. Nā innumeris ponitur prima vnitas: a q̃ oēs cetere sequētes ꝓcedūt. Vñ pbs de celo ⁊ mūdo. ait. Vnū est prius multis: a quo ⁊ multa descendūt. sicut etiā simpler prius est cōposito. hec ibi. Et. io. Methā. dicit. Numer⁹ ēvnitatū pluralitas: et numer⁹ est multitudo vno mēsurata. Scēdo patet materialr. Nā radix arboris ē prior stipite. ramis. frondibus. floribus. a qua tanq̃ a causa pricipaliori predicta omnia descendāt. ¶ Tertio nāliter ¶Proinde pbus. io. Methā. ait. ¶Prima principia rei oium naturalium sunt tria. vz materia forma ⁊ priuatio. Et primo phisicoꝝ dicit. Tria sunt principia q̃ nō fiunt ex alijs: nec fiunt ex alterutris. Sed ex bis dicūtur fieri alia. hec ibi. Et nota: q: ꝑuatio dicit esse vnū principiū nature: q: priuatio ut dicit. 3. de aia. Cognoscit ꝑ habitum ⁊ habitus quodāmodo fundat sup priuatiōe Vnde habitū pictatis ꝑcessit priuatio ipsius ¶ Quarto virificat regula pbi scialiter: seu subtiliter ⁊ speculatiue. Vñ pbs. 4. Methā. dicit. ¶Principia speculatiua sunt de quolibz dicit esse vel nō esse: ad que sequūtur termi ⁊ qōnes. Quod cōfirmās Tho. scēa scē. q. 4. arti. j. in corpore. q. dicit. Dō prima principia indemōstrabilia sunt subiecta scientic. s. primū quod est in nobis de scientia sunt huius principia: in coꝝ virtute continet omnis scientia: ⁊ omnes questiones. propter qō pbus primo posterioꝝ. ait. Omnis scientia presupponit subiectū ⁊ principiū a quo ē. ¶ Quito virtualiter seu moraliter id est ꝑ q̃ttuoꝝ virtutes cardinales ⁊ morales. Vñ pbus. 6. Ethā. ait. Virtutes omnes inerūt prudentia existēte: quaꝝ nulla erit prudentia non existente: qz prudentia est recta ratio agibiliū. sinc q̃ nulla virtus recte opatur. ¶ Sexto virificat artificialiter. Nam videmus q: fundamentū domus est ꝑ suis ꝑtibus ⁊ tecto super qō portes domꝰ ⁊ tectū fundant. ¶ Septimo cuiter. qō sic patet: quia domin⁹ precedit seruos ⁊ est causa ipsoꝝ: serui vero dñm subsequūt. Item videm⁹ q: ab aliquo dño seu dñatione procedit q: aliquis sit in arte militari capitaneus generalis: sub quo ordinat caput squadre: deinde armigeri: postmoduz saccomani ¶ Octauo, pcessionaliter. ꝑ eo q: nō tm q̃libet genus animaliū processit ab vno principio. Sed etiam totū genus humanuz ꝓcessit ab vno boie. s. Adā ⁊ Eua. qō sic pz. Cuiz fm phm. 2. de aia. Nihil generet seipsum. ergo vnus generat ab alio: ⁊ alius ab altero: et sic successiue oportet ꝓcedere vsq̃z ad Euam ⁊ Adam: a quibus totū genus humanū ꝓcessit: qō in genere ꝟirmans auctoꝝ. 6. ꝓncipiorū dicit. Omnis cōitas ex quadā singularitate descendit. ¶ Nono potēcialiter ꝑ eo q: cōiter oēs actus cuiuslibet creature: a potentia descendūt: ⁊ originē trahunt ab illa. Vñ pbs. 9. Methā. ait. Actus prior est potētia ratione ⁊ substātia. Ꝓpe vero est gdem ut sic ē aūt non. Ratione enim ⁊ noticia actus prior est: utpote edificatoꝝ: potente edificare. Tē pore etiā priora sunt actu entia. ex quibus fiunt que potentia sunt. hec ibi. Itē ibidē dicit. Actus prior est potentia tpe. preaccipit enim actus alius ante aliū. vsq̃z ad cū qui est mouentis primi. Oppositū vero est quando potentia ⁊ actus sunt in codē: quia tunc actꝰ ꝓcedit a potētia tanq̃ a suo principio. propter qō etiā ibidem. vz. 9. Methā. ait. Actus simpliciter prius est potentia ad actum: potentia semper precedit actionē. i. opationem tpe: nō natura. hec ibi. ¶ Decio mobiliter. i. fm motum. vnde pbs. 7. ¶Obiicoꝝ dicit. In mouētibus ⁊ motis: non est processus in infinitum: sed est venire ad aliquē primū motorē a quo ceteri motus omnes descendant. ¶ Undecimo verificat sermocinali. i. in sermonib⁹ ⁊ orationib⁹ faciendis: quia cū in arte oratoria diuerse simul ptes cōcurrūt: necesse est q: omnes ptes descendant seu originē trahāt a ꝓhemio tanq̃ a suo principio. Vñ pbs. 3. rethorice sue ait. ¶Prohemiū est principiuz totius orationis. Et ibidē ait. Qui aliquid magnuz dicturus est, phemiari debet. Et ibidem ingt ait. ¶Prohemia veluti principia totius orationis facere debent auditoꝝ: dociles: benivolos: optimos: ⁊ attētos. ¶ Duodecio postremo verificat regula pbi generabiliter. i. q̃tuz

ad generationē corporis humani. Nam prima pars: seu primū membꝝ ex quib⁹ postmodū omnes alie partes ⁊ oia membra corporis humani descendūt ⁊ generant: est cor. di. pbo in. j. de iuuentute ⁊ senectute. Et etiaz primo de aialibus. Coꝝ est primū q: generat in aiali. Vnde ē ꝓncipiū vitaꝝ ⁊ membroꝝ motus ⁊ sensus in omnib⁹ animalib⁹ sanguinem habentib⁹. Vel dicas qō etiā regula pbi supernaturaliter verificari potest pro eo q: a causa supnaturali que deus est omnes creature supernaturaliter processerūt: sicut effect⁹ naturaliter a sua causa procedit. Dō confirmans pbs ꝑmo Methā. dicit. Deus videt oium rerum esse causa ⁊ principiū. Et ¶Plato in thimeo ait. Deus est oium rerum auctoꝝ maximus. Et ibidē dicit. O dij deorum id est angeli: quorum opifex ⁊ pater ego sum. Vos opera mea estis sed dissolubilia natura: volūtate tamē mea indissolubilia. hec ibi. Ex premissis igit. 12. exemplis patet euidēter q: regula pbi que dicit. q: in omni genere rerum est inuenire primā causam. ex quib⁹ omnes effectus illius generis descendunt. vtiq̃z verissima est. Quibus ꝑmissis arguo a simili: q: vz in omni genere virtutū cardinaliū infusaꝝ. q̃ fm Tho. ꝑma scēa. q. 63. ar. 4. sunt alterius speciei. ꝓcipue respectu finis a virtutibus acquisitis ⁊ necessario fm cūdē Tho. vbi supra. ar. 3. Cum ceteris virtutibus theologicis in anima infunduntur. oportet oino concludere aliquā esse virtutē priorē: seu ꝓncipaliorē omnib⁹ alijs virtutib⁹: tam theologicis q̃ etiam alijs moralibus infusis: a q̃ virtute tanq̃ a prioꝝ causa ⁊ fundamēto. cetere omnes virtutes tam theologice q̃ morales infuse trahant originē seu procedāt. q: si sic q̃ritur que sit prior ⁊ principalior virt⁹ seu causa a qua cetere procedāt. ⁊ sup quā omnes simul fundēt. Certe rūdeo q: nō ē spes: nec caritas nec aliqua ceteraꝝ virtutū moraliū infusaꝝ. ſz simpliciter: hoc priuilegio: hac ꝓgnitiua: hac dignitate: hac deniq̃z nobilitate ⁊ excellentia gaudet sola ⁊ sanctissima fides. Nam ipsa certe prior est ⁊ principalior inter omnes predictas virtutes. Ipa sola tanq̃ regina ⁊ ducissa ducatū tenet ⁊ principatū. propter eo q: ipsa ut immediate declarabit est ꝓ ceteris omnib⁹ virtutibus: dico natura: ⁊ rōne: sed nō tempe. Et insup ipsa sola hoc mō dicitur causatiua ⁊ generatiua oium aliarū virtutum: ⁊ q: sic sit practice loquendo pz. Naz fides est causatiua spei in anima. Vnde prima inchoatio rerum sperandarū in nobis. est ꝑ assensum fidei que virtualiter in se cōtinet omnes sperādas res. prout ad litteram dicit Tho. scēa scē. q. j. ar. j. in corpore. q. q: s. spes causetur ex fide. Et rationē assumit ab Augusti. in encheridion dicēte. Spes non potest haberi de beatitudine. nisi per fidem credatur possibile: eo q: impossibile non cadit sub spe. Credit autem quisq̃z esse possibile beatitudinem habere ex diuina bonitate per fidē ergo. cc. Similis fides est causatiua charitatis dei. vz ⁊ proximi. Et ratio est quia voluntas non potest deū amare: nisi prius intellectus rectam fidem habuit de xpo ⁊ deo. Similiter est causatiua fides ceterarū virtutum moraliū. quoniā ex charitate a fide generata generātur per consequēs operationes virtutum moraliū. utputa. ¶Prudentie: fortitudinis: iusticie: temperantie: et huiusmodi. q̃ operationes sine coꝝ habitibus nequaq̃ haberi possunt. Ex qua ratione libet cōcludere q: sicut fm philosophū. 4. Methā. Substātia dicitur esse primū cns: seu prima causa. ex qua omnia alia dependent. Ita a simili: fides sanctissima est causa primaria. ex qua acquiritur spes: charitas: virtutes morales: gratia gratum faciens. ⁊ per consequens beatitudo.

¶ Tertio etiam probo distinctione. vz q: fides dicitur esse substātia: seu causa principalioꝝ inter ceteras virtutes. ex qua per consequens etiam cetere virtutes in anima causantur ⁊ generātur. Et dimissis distinctionibus quas pbs ponit. 8. phisy. ⁊ in post ꝓdicamentis. Jn qbus diuersimode demonstrat vnū esse ꝑ us altero: seu vnā causam eē prioꝝ altera: simpliciter accipiā distinctionē Augus. tanq̃ clarioꝝ ē: ⁊ magis substantialē. Distinguit igit Aug. sup gen. q: causa vna dicit esse prioꝝ altera: ⁊ p cōsequens aliaꝝ causatiua. ¶Prio eternitate. ¶Scōdo tpe. ¶Tertio pfectione. ¶Quarto origine. ¶Prio dr aliquid prius eternitate: ⁊ sic sol⁹ de⁹ precedit oia creata. Nō loquoꝝ de ideis. que etiā eterne sunt ⁊ que nihil aliud sunt nisi ipe de⁹: sed loquoꝝ q̃tum ad substantiam suam que fuit ab eterno ante omne tempus. Ecōtra vero substantie omnū creaturarum sunt ⁊ fuerūt non in eternitate ante temp⁹. Ideo isto modo fides nō ꝓcedit ceteras virtutes: q: fides ifundit in

animabus nostris et etiaz cetere virtutes in tempore t nō in eternitate. ¶ Secundo aliquid dicitur prius rpe simpliciter. Et sic flos simpliciter precedit fructū. Isto etiā secundo modo fides non dicit esse prior ceteris virtutibus: infusis immo omnes virtutes tā theologice q̄z etiam morales infuse: simul t semel in eodem instanti tempe in aia rationali ab ipso deo infundūtur. ¶ Tertio aliquid dicit prius altero pfectione seu electione. Et sic fructus precedit florem: t merces laborez. Hoc autē tertio modo fides nequaq̄z prior est charitate: immo simpliciter charitas ipsa p̄or est fide: t spe: ceteriscz omnibus virtutibus infusis. eo q̄ fides t spes ceteraq̄z virtutes perficiuntur p charitatē: que est mater t finis omniū virtutum. dicente Aplō. j. ad Thi. j. Finis precepti est charitas. Et. j. corin. xiij. ait. Nunc autez manent fides: spes: charitas. tria hec maior autē horum est charitas. vel dicas. q̄ sicut ordine pfectionis forma est prior materia. pfectum imperfecto: Actus potentia ut habetur. 9. Methaphisice. Sic charitas est prior fide t spe. Et p consequens ceteris virtutib⁹ infusis. eo q̄ tam fides t spes: q̄z cetere virtutes pficiuntur per charitatem. ¶ Quarto aliqd dicit prius altero origine: natura: seu ratione sicut sonus precedit cantū: et lux splendorem: t substantia anime p̄cedit potētias suas. Et hoc quarto modo dico q̄ sola sanctissima. fides necessario precedit t est prior spe charitate. t p consequens ceteris virtutib⁹ infusis sicut materia necessario precedit formā: t potentia antecedit actuz suū. Ex quibus oibus colligitur q̄ cum fides sanctissima sit p̄or natura ceteris virtutibus infusis p consequens cōcludo. q̄ ipsa fides est fundamentū totius rp̄iane religionis: t est fundamentū oium virtutū cardinaliū seu moraliū. utputa: prudētie: temperantie: fortitudinis: iusticie: t huiusmodi. inq̄ntum sunt virtutes infuse. Est quoq̄z fundamentū totius meriti condigni eterne vite. Est deniq̄z fundamētū totius beatitudinis seu felicitatis t future glorie. sine quo fundamēto nec charitas infundit in aia: nec cetere virtutes. Sine quo fundamento non p̄t haberi gratia gratū faciens: nec vllus meritū eterne vite cōdignum. Sine quo fundamēto nullatenus etiā potest haberi futura glia seu cina beatitudo. Et in hoc apparet maxima nobilitas fidei: cū deus eaz solā cōstituerit fundamentū t principiū oium virtutū infusaz: omnis gratie gratū faciētis: omnis meriti: atq̄z omnis future glorie. Ex qua etiā distinctiōe patet: qualiter fides cū sit prior ceteris virtutibus natura t ratione: t p consequēs debet esse ceterarū virtutū oiuz causatiua. ¶ Quarto deniq̄z hoc idē probo similitudine. Nam Ambro. in Exameron. dicit. Sicut bonus artifex primo fundamentū ponit. Et fundamēto posito: edificatiōis mēbra distendit: t superponit. Deide ornatū adiungit: sic ecclesia militans primo ponit in aia fundamentū fidei. q̄ō est iesus rp̄s: qui est tanq̄z lapis primarius de quo p̄mo Lox. j. Apo. dicit. Fundamentum aliud nemo p̄ōt. xc. Deinde ponit spem in summo tanq̄z lapidē angularem. De quo ad Eph. j. dicit. Ipo summo angulari lapide rp̄o iesu. xc. Ipsa enim spes dicit lapis angularis: quia hominē cum fide disponit ad coniunctionē ipsius dei. Postremo ponitur charitas in medio fidei t spei. tanq̄z quoddā cementū: seu vinculū perfectionis. De qua ad Collo. j. dicitur. Super omnia charitatē habete: quod est vinculū perfectionis. Ex qua similitudine apparet qualiter sanctissima fides est substāna totius rp̄iane religionis. i. fundamentū substans ceteris cāctis virtutib⁹. Aliam similitudinē ponit Aug. sup Jo. di. Sicut in radice arboris nulla p̄or: sus apparet species pulcritudinis: t tamē quicqd est in arbore virtutis pulcritudinis t decoris: ex illa p̄cedit. Sic ex fidei humilitate que inter omnes prior est: quicqd est meriti: qcquid ve bitudinis aia susceptura est: ab ea procedit. hec ille. Aliam deniq̄z similitudinem ponit dūs iesus Matth. 7. Assimilans fidem firme petre: supra quam sapiens totaz domū suā edificat. Proinde Matth. 16. dixit. Super hanc petram edificabo ecclesiam meā. Petraz vocat firmitatem fidei in petro. Hoc fundamēto tum nō timet pluuiā: nec flumina: nec ventos nec mixtionē est enim petre veritati. Proinde Matth. 7. dicit. Descendit pluuia t venerunt flumina: t flauerunt venti: t non ceciderunt domus. fundata enim erat supra firmā petram. hec ibi. Pluuia que de sursum venit est impugnatio aeree potestat. flumina q̄ de montibus descendūt. sunt persecutiones potentum atq̄z superborum. Venti dicūtur. Omnia tēptationū genera: que simul omnia non possunt destruere structurā t edificium

sanctarū virtutum infusarum. eo q̄ firmissime supra petram sancte fidei fundate sunt. Aliam postremo sanctissime fidei similitudinem ponit p̄bus. 7. Methaphisice. Et etiam Commentator sup scō de anima. dicentes. Substantia est prior omni accidente cognitiōe diffinitione t tempore. Accidens aūt p̄m Porphirium. li. vniuersalium. c. de accidente. Est quod adest t abest preter subiecti corruptionem. Et quoddā est separabile: ut dormire: quoddā inseparabile: ut nigredo corui. potest tamen corvus intelligi albus t preter nigredinem. hec ille. Et p̄bus primo Posteriorū distinguit dicens. Accidens est duplex. i. separabile: t propriū. Quibus premissis dico q̄ substantia prior est accidēte separabili tempore t natura: prout est anima. quia substantia anime in qua fundātur habitus virtutū t scientiaz. prior est natura t tempore ipsis virtutibus t sciētijs. Similiter substantia corporis prior est accidentibus suis tempore t natura. utputa nigredine t albedine: t huiusmodi. Talia accidentia que sunt posteriora tempore: t ratione ipsis substantijs. vtiq̄z sunt separabilia ab eis. p̄z. quia, albedo t nigredo interduz adsunt t interdum recedunt. Similiter habitus scientiarum etiā separabiles sunt ab ipsa potētia intellectiua. Aliq̄n per vehementē egritudinez corporis: Aliq̄n vero ex longa dissuetudine non recogitanti. Similiter est de habitibus virtutū: q̄n p contrariā consuetudinē vitiorum perduntur. Aliq̄n vero substantia est prior accidente nō tempore: sed simpliciter natura et ratione: t intelligi de accidente inseparabili. Nam accidens inseparabile in homine. p̄ut est risibilitas: hoc enīz nunq̄z potest ab homine separari. Unde null⁹ est homo vel fuit vnq̄: qui t si non riserit. sicut dicit fecisse rp̄s seu scientiā non didicerit: t virtutes non habuerit. tamen aptitudinem ridendi: scientiam addiscendi: t virtutes acquirendi semper habuit. Per quod p̄bus. j. Phisy. dicit. q̄ accidentia propria: t propie passiones nunq̄z separant a suis substātijs. Talia enī accidētia inseparabilia: vtiq̄z ratione t natura sunt posteriora ipsa substantia: quia sicut substantia anime est prior rōne t natura: nō tempe ipsis potentijs. que sunt intellectus t voluntas Sic substantia hominis in qua fundat risibilitas t disciplinabilitas est p̄or ratiōe t natura ip'o accidente inseparabili. quod est esse risibile t disciplinabile. ¶ Ex qua etiā simili tudine concludo q̄ cū cetere virtutes ut s̄ dictum est. sint in anima sicut quedā accidētia fundata super substantia: et habitus etiam ipsius fidei: propter hoc manifestum est: q̄ fides ipsa prior est ceteris virtutibus natura t ratione. t per consequēs est causatiua oium aliarū virtutum. Et sic ex predictis auctoritatib⁹: rōne: distinctōe: atq̄z q̄druplici similitudine patet qualiter fides est prior rōne ceteris virtutibus. t p consequens est causatiua omniū virtutū infusarum: oīs gratie gratum faciens tis. omnis meriti atq̄z oīs future glie. Et ex hoc: o fides benedicta: o fides sancta: o fides amabilis: o fides super omnia desiderabilis apparet q̄ inter ceteras omnes virtutes maxima precipue est virt⁹ tua atq̄z potentia. Teste p̄bo: qui in primo de celo ait. Omnia p̄ncipia sunt minima in quātitate sed maxima in virtute. Et. 2. elenchoz. dicit principiū quātitate minimū est: potestate vero maximū. Et sic etiā ex omnib⁹ supradictis patet primus respectus quo fides substātia dicitur.

¶ De scō respectu quo fides substantia dī

Eccūd⁹ etiā respectus quo fides ab Aplō substātia cē dicitur est respect⁹ necessitatis: q: nō tm ut claruit fides necessario est prior ceteris virtutibus. Et insup causatiua ceteraz virtutū. Sed insup est summe necessaria ad ceteras oēs virtutes habendas. Sicut etiā fundamentū domus dī esse necessariū respectu suaz ptiū. sine quo p̄tes esse non possent. hoc modo dicēdo a similiq̄ cum fides: ut declaratū est sit substantia t fundamentū oium virtutū: summe necessaria est ad ceteras virtutes habendas. sine q̄ impossibile est aliquā virtutē t precipue infusam haberi: qō tripliciter, pbo. Prio auctoritate. Scdo rōne. Tertio similitudine. ¶ Primo auctoritate. Aug. sup epl̄az ad gala. di. Sicut sine substātia fundamēti nulle p̄tes domus cē possunt. sic sine substātia fidei nulla virtus diuina t celestis esse p̄ōt. Et iō nullū implet mandatū: nullūq̄z opus bonum facit. qui in se fidei substantiā nō habet. ipossibile est enī: ut ait Aplūs. sine fide placere deo. hec ille. ¶ Scdo hoc idē, pbo vnica rōne. vz. posteritatis. Fundamentū rōnis ponit p̄bus primo Prioz. di. In quolibet genere rez: q̄ nō hz priora. nō p̄ōt habere posteriora. patet

Universidad de Deusto
Biblioteca

bec regula. Qui enim non hz ardorē: que est quid pus nō pōt habere fructus posteriores ꝛ qui nō hz logicā que est clauis ad phiam ꝛ theologiam: non pōt phiam nec theologiam habere. Silr si cor non generat qō est pncipium in toto boie: impossibile est hre manus ꝛ cetera mēbra. ꝛ insup ipsam rōnalez aiam. Quo presupposito certū est a simili: q̄ q non hz fidem que est substantia oiuz virtutū: ois gre: meriti: ꝛ glie: impossibile est per 9ūs q̄ i se habeat aliquā virtutem infusam: gratiam gratū facientem: meritū ꝛ gliaz. Ex quo etiā concludit q̄ stantib⁹ terminis deus nulli pōt infundere spem nec caritatē: nec. 7. dona sci spūs. Nec insuper ceteras virtutes infusas nisi talis per pus in se habeat virtualr substantiā ꝛ habitum fidei. Et quo etiā elicitur q̄ ex quo iudei: saraceni: ceteriq; infideles. habitū vere fidei nō hūt: impossibile est eos hre aliquā pdictaꝝ virtutū. ¶ Tertio deniq; idē probo filitudine: q̄ vz substantia fidei oio est necessaria ad habendū ceteras virtutes. Sic̄ enim se hūt accītia tam separabilia q̄ inseparabilia ad substantiā: sic oēs virtutes: precipue infuse sc hūt ad substantiā fidei. Sz clarum est q̄ remota substātia nulla pōt hri vel esse accidentia: ergo a simili: remota substantia fidei: necesse est per 9ūs oēs virtutes infusas remoueri. Et q̄ nulla accidentia esse possint sine substātia: in qua fundant. p3 p phm. j. de gnātione ꝛ cor. di. Accīs nullū esset substantia nō erīte. Quod sic etiam p3: q̄ nulla est infirmitas: sanitas: albedo: nigredo: pulchritudo: ꝛ hmōi. nisi sit corpus in quo fundētur: nec insup habitus sciaꝝ esse potcrūt: nisi habeat potentia intellectiua in qua fundant. Et. j. phyſi. dicit. Accītia nō possunt intelligi esse sine substantia: intellige per nāz: q̄ bene supernaturaliter accidentia panis ꝛ vini consecrati stant sine subiecto in sacro altaris. Et 2. topico. dicit. Accīntibus solū 9uenit esse fm quid: ꝛ non simplr. Et. 7. metha. idem pbus dicit. Accītia nō stant sine subiecto: neq; sūt entia nisi q̄ entis. Deniq; in predicamentis ait. Impossibile est aliq̄ accīs esse vnū sine subiecto in quo est. Quibus premissis cōcludo: q̄ sicut nāliter nullū est accidens vel esse pōt: nisi pus adsit subiectū: seu substantia: in quo fundet. Sic a simili spūaliter: cū ois virtus sit accīs ipsi aie: impossibile est q̄ insit aie vlla virtus: nisi per prius sit aliqua substātia

siue fundamentū spūale: super quo ceteré virtutes fundent: sed hoc necessario est fides: ꝛ probatum est. ergo ꝛc. Et sic ex predictis pz intentū. ꝛ sic p3 etiam scūus respectus: quo fides dr substātia: qui dr respectus nēcitatis.

¶ De tertio respectu: quo fides substātia dr.

Ertius deniq; respect⁹: quo fides ab Apostolo substātia cē dicit: ē respect⁹ cōsernabilitatis. Fides sanctissima ve claruit non tm est necessaria ad habendū ceteras virtutes. nec insup tm est cā pncipalior ceteraꝝ virtutū causatiua: sed insup est predictoꝝ oiuz conseruatiua. Nam cum pdesset nec quid laudabile esset: q̄ substātia fidei cēt virtutū effectiua: nisi actualiter ipsas virtutes conseruaret in suo esse. Sicut nec etiā laudabile foret: q̄ terra esset pductiua plantarum ꝛ arboꝝ: ꝛ p 9ūs fructus: ꝛ etiam herbarum nisi etiam ea conseruaret in suo esse. Dico igit absolute q̄ substantia fidei ita conseruat virtutes in sua pfectōe ꝛ bonitate: ne ānihilētur ꝛ corrūpant: sicut etiam substantia mālis vt sic loquar: conseruat sua accidentia in eoꝝ bonitate ꝛ pfectione. q̄ hoc sit verū triplicit. probo. ¶ Primo auctoritate. ¶ Scōo ratione. ¶ Tertio similitudine. ¶ Primo pbo auctoritate sapiētie. Eccle. 32. dicēt. In omni ope tuo habeto fidem. Hec est enī 9seruatio mādatoꝝ: vbi glo. dicit. Nisi diuinā fidem in te habueris: precepta diuina vsq; in finem nūq; seruabis. ¶ Scōo hoc idē. pbo vnica rōne. de localitatis. Fundamentū rōnis ponit phs. de aia. 4. phyſi. ꝛ in lib. de longitudine ꝛ brevitate vite. di. Locus continens rem coopat vel ad gnātionez: vel ad conseruationē ipsius rei: eo q̄ i locis ,pprijs natura quelibz marie saluat. ¶ Patet hec regula quadrupliciter. Et primo naliter. Nam pisces vt videm⁹ nāliter conseruāt in aqua: rosa in spina. Et arbor in terra sibi proportionata. ¶ Oppositū fit si a,pprijs locis remoueāt: vnde pisces si extrahāt ab aqua: ꝛ ponāt in terra: statim morīt. Silr si rosa est extracta a spina: statim marcescit. Similiter ꝛ arbor vel virgultū: si a locis pprijs remoueāt statim morient. ¶ Scōo b regula pz ordinabiliter. ¶ Nam videmus q̄ ar miger i q̄dā ordinate sequūt capitaneū sub quo sunt: seu consiliū boni capitanei: plurimū 9ualescūt. Ecōuerso vero si iordiate ꝛ suo mō facere volunt: statim confundunt. ¶ Tertio h regula patet artificialiter. Nam videmus q̄ si semen ab agricola in terra bene cultiuata ponat: que est propius eius locus: fructificabit optimū fructum. Ecōtra vero: si ponatur in terra non laborata seu petrosa ꝛ spinosa: facit malū fructū: tam in paucitate q̄ in bonitate. Quarto hec regula deniq; pz moraliter. Nam si religiosus stat in religione que est locus eius respectu boni exempli: ꝛ cōfilij alioꝝ: conseruat in bonitate sue professionis. Ecōtra vero si egredit locum sue religionis fit vnus ribaldus: perdit omnē bonitatem ꝛ virtutez. ,pter q̄ beatus Antonius abbas dicebat monacis suis. Filioli videte ne egrediamini monasteriū vestrū: q̄ sicut piscis posit⁹ extra aquā moritur: sic ꝛ monachus cē monasteriū suum etiā moritur. ,Propter h omnia etiā lenia tendūt sursuz: ꝛ grauia deorsum: vt dicit. 4. celi ꝛ mundi. q̄ vadunt ad propriū locum in que meliuz ꝛ diutius conseruantur. His presuppositis dico q̄ a simili est de virtutibus ꝛ theologicis ꝛ moralib⁹ infusis. Et etiam plerūq; non infusis: q̄ tanto magis conseruant in sua pfectione ꝛ bonitate: quāto iugiter stant in loco suo nāli: qvtiq; est fides sanctissima: sicut superius ,pbatū est quā si quis removeat a corde suo: statim i eo corrumpit vel anullatur ois alia virtus infusa: ꝛ moralis: ꝛ acquisita. Sicut expresse vidēmus in multis: qui tm fuerint: aut nimia superbia: aut nimia cupiditate: aut nimia lasciuia carnis deuicti: ,pter q̄ nō credūt aliā cē futuram felicitatē nisi simplr pūtem: statim deserunt oēm virtutem: cunctaq; diuina ꝛ ecclesiastica precepta: ꝛ insuper pdunt oēs virtutes infusas: tam theologicas q̄ cardinales: quas in sacro baptismo susceperunt. ¶ Tertio deniq; etiaz ,pbo similitudine. vz. q̄ fides conseruat in aia oēs virtutes. Nam Cōmentator super. 7. metha. dic. Corruptis subiectis necessario corrumpunt ꝛ oia eoꝝ accidentia. Et sic p3. Nam corrupto humano corpore statim corrumpit ois eius pulchritudo: industria: ꝛ fortitudo. Ecōtra si corpus conseruet in suo esse: etiam predicta accītia p3 suo tpe integra cōseruant in esse. Similiter durante substantia aie cum corpore conseruant: ꝛ et⁹ accītia que sunt: risibilitas: ꝛ disciplinitas. q̄ si substantia aie corrumperet⁹: statim cuanescerent: ꝛ predicta accidentia inseparabilia. Similiter si substantia vel fundamentū domus destruitur: statim ruūt parietes ꝛ tectū

ipsius edificij. Econtra vero durante ipso fundamento: simul etiam durant parietes ꝛ tectum. Q̄ si sic est: ergo a simili de substātia fidei dictum est: qm̄ ipsa veraciter in anima durante: ꝛ existente necessario conseruant in ipsa anima: ꝛ cetere oēs virtutes. Quare ex predictis omnibus patet: qualiter fides ē cōseruatiua oiuz virtutum in anima: ꝛ per consequēs patet declaratio pmi articuli. In quo per triplicem respectum declaratum est qualiter fides non imerito ab Apostolo substantia vocatur: quā substātiā vere fidei: simul cū habitu omniū aliaꝝ virtutum: nobis concedere dignet: deus ipse qui cuz sit increata veritas: est obiectū singulariter ipsius fidei: cui sit semp bonor ꝛ glia i secula seculoꝝ. Amē.

¶ Feria scōa post dñicam seragesime: iteruz de diffinitione ipsius fidei sermo scōus.

Emen cecidit in terram bonā: ꝛ ortum fecit fructū centuplū. Luc. 8. ꝛ i euāgelio dñice preterite. Qm̄ vt extitit superius declaratū: per semen bonū q̄ō in terrā bonā cecidit: nō imerito habitus vere ꝛ bone fidei intelligit. Qui a deo p clementiā suā in terrā bonā humani cordis infundit: ꝛ p quē fidei habitū crescim⁹ in sciaꝝ virtutū gīa speciali. Idco 9gruenter ꝛ cōuenienter: iteꝝ thema p dicte dñice reassumpsi. Semen est verbum dei ꝛc. Et qm̄ sup hoc themate ,pposui diffinitionē ipsius sacratissime fidei ab Apl̄o assignatā: quā declarare volēs: demonstraui q̄ quattuor articuli erāt spāliter sup ipsa diffinitiōe declarādi. vz. qd significaret p illō verbū: fides est substātia. Silr sup illud rez sperandaꝝ. Silr argumentū. Et etiā silr qd significaret p illud verbū nō apparentū: hinc ē q̄ cū pmū articulū tm declarauerim: i fmōe hodierno decreui tm scōz articulū de diffinitione ipsius fidei declarare qui talis est.

¶ De scōo articulo de diffinitione ipsius fidei declarando.

Ecundus igit articulus in hodierno sermone solū declarādus: ē vide qd significet p illa verba diffinitōis ipsi⁹ fidei. vz. fides est substantia rez sperandarū. Nā spes cōiter fm doc. est simpliciter q̄daz exspectatio nō futuroꝝ bonoꝝ tm: sz ꝛ pūtū

vel preteritoꝝ. Ideo queritur cur Apostolus diffiniuit substantiam fidei per bona speranda ⁊ futura tm̃:⁊ nō per p̃nia:Ad qō rñdeo ſm doc.q Apostolus sapientissimus conuenientissime diffiniuit essentiam fidei p bona speranda futura tm̃:non per p̃nia triplici respectu. Quoꝝ primus dicit respectus ꝓportionis. Scōus respectꝰ significatōis. Tertius dicitur respectus inductionis.

¶De tertio respectu quo fides dicit esse substantia rerū sperandaꝝ tm̃:⁊ p̃mo de p̃mo.

Primus igit respectus quo fides ab
p Apostolo dicit esse substantia rerum sperandaꝝ tm̃:dicit respectus ꝓportionis. Volens enim Aplus recte diffinire ipsam fidez non erat decens neqꝫ cōueniēs cum fides sit simplr de bonis supernālibus non visis q diffiniret eam per bona p̃nia ⁊ nālia. Et q fides debuerit diffiniri simplicit cum obiecto bonoꝝ futuroꝝ supernaturaliū ⁊ non cum obiecto p̃nium ⁊ nalium bonoꝝ tripliciter oñdo. ¶Primo aūctibus. Scōo rōne. Tertio distinctione. ¶Primo probo aūctate. Nam Augu.22.de ciui.dei ait. Nō deus preparauit diligentibus se: fide non capitur:spe non attingit:caritate non cōprehēditur:desideria ⁊ vota oia transgredit: acgri pōt:extimari non pōt.ħ ille. Idem Augu.in lib.de vero cultu ait. Nulli dubiū esse debet qn deꝰ sit merces caritatis nostre:⁊ nō aliō. Ipe eni dixit Abrahe. Noli timere Abrahā Ego enim ero merces tua magna nimis:q si queras qd est deꝰ:dico q qdā bonū quo maius excogitari non pōt. Quid est deus? deus est qdā bonū increatū:oēm intellectū creatū excedens. Quid est deus? deus est qdam possessio sanctoꝝ interminata ⁊ infinita. Quid est deus? deꝰ est quoddā bonū:cui comparata oia alia bona:mala sunt. Quid ē deus? deus est quedaꝫ dulcedo infinita: viua ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oñi gladio anciptri. Quid est deus? deus est quedam caritas infinita:⁊ quidam intimus amor: qui non ſm partem:sed ſm totū quātum in se est bonis alia se contribuit. Quid est deus? deus ē qdam summū bonū in se continens omne bonum:a quo omne bonū:ex qō nullum ē bonum. Quid est deus? deus est quoddam bonum infinitū sacians ⁊ replens oēm rōnalē appetitum. Quid est deus: deus postremo ē quoddam bonum: de quo plene loqui nulla lingua pōt:⁊ nullus intellectus percipere. ℟ Augu. Er predictis aūctib⁹ p̄z:qualiter Aplus recte diffinit fidem esse substantiā rerū sperandarum futuraꝝ:erquo etiam beatitudo boia non est in presenti sed simpliciter est futura. ¶Scōo hoc ꝓbo vnica rōne.vz. idēptitatis Fundamentū rōnis ponit Cōmentator sup 7.⁊ etiam sup.io.metha.dicēs ſm nāz finis. Nāliter debent etiā esse ea que nāliter sunt ad finem:hec regula p̄z. Nam videmus ad oculum:q ſm exigentiam finis: cā efficiens eligit sibi mām cōuenientem ad finē intentū q̄ sic p̄z:qz qui vult facere instrm ad secandum lapidem:seu hoc fine:vt secet lapidem dicaꝫ est q eligit sibi mām ferri aut alterius metalli durissimā:qz si mā mollis esset posset cedere cū secaret. Item si aliqs vult aliquid duꝝ penetrare:requirit ad hoc faciendum q instrumenti forma valde acuta sit: qm̃ si forma esset obtusa nequaq̄ eēt penetratiua seu idonea ad penetrandū: Similiter si medicꝰ vult expellere aliquā infirmitatē grauissimā ab egroto: necesse est q ei medicinā nō leuā det seu paruā:sed fortissimā atqꝫ potentissimā quia aliter expelli non posset. Quo presuppoſito certū est q beatitudo bois est quoddam bonum summū non visum ⁊ supernaturale: prout dicit Ricar. in.4.di.49.ar.1.q.1.⁊.q.2. Qō confirmans Augustī.dicit prout recitat Magister ſniaꝝ in.2.di.1.dicēs. Creauit deꝰ creaturam rōnalem:vt summū bonū intelligeret:intelligendo amaret:amando possideret possidendo frueret.ħ ibi. Et Boe. prosa.2.5. lib.ait. O is mortalium cura quā multiplicis studioꝝ labor exercet:diuerso qdem calle ꝓcedit:sed ad vnū tm̃ finem: eterne beatitudinis nititur pucnire. Et Aplus.1.coꝝ.2.ait. Oculus non vidit:nec auris audiuit:que preparauit deus diligentibus se.q si sic est.vz.q vltimus finis hominis sit quoddā bonum invisum:⁊ supernaturale:⁊ summū:ergo a simili fides diffinita:cum sit habitus non visus ſmus ⁊ supernaturalis:merito debuit diffiniri per substantiam futuroꝝ ⁊ supernaturaliū bonoꝝ:⁊ non per bona presentia que sunt visa modica atqꝫ naturalia:qz si aliter fides esset diffinita.vz.per bona visa naturalia ⁊ p̄sentia:nequaq̄ talis diffinitio:cum non esset conueniens cum suo fine bona fuisset: nec ēt per bona visa ⁊ presentia nequaq̄ fides diceretur. Sed potius scientia demonstratiua: qm̃ vt dicitur.j.posterioꝝ.⁊.6.ethicoꝝ. Scia est habitus cōclusionis demonstrate. ¶Termo deniq̄,pbo distinctiōe.vz.q fides debuit diffiniri cum substantia ⁊ obiecto futuroꝝ bonoꝝ:⁊ nō presentiū. Nam Tho.scōa scōe q.17.arti.2.querit vtrū vere spei que fidei inditur possit esse aliud obiectū q̄ bonū futurū supernaturale ⁊ increatum:qō deus est: Et rñdit dicens. Spes deum attingit inītēs eꝰ auxilio ad consequendū bonum futurū infinitum ⁊ seperatum: vnde oportet effectū esse cause proportionatum. Et ideo bonum quod proprie ⁊ pncipaliter a deo sperare debemꝰ: est simpliciter bonum invisum ⁊ infinitum: qō vniq̄ ꝓportionatur virtuti:⁊ cause dei ad inuantis. Nam infinite virtutis est propriuꝫ ad infinitum bonum perducere. hoc autē bonum est simpliciter vita eterna: que in fruitione ipsius dei consistit. Non enim minus aliquid ab eo sperandum est:q̄ sit ipse deus aliter peccatum est:cū non sit minor eius bonitas per quā bona creature cōicat q̄ eius essentia. Et ideo ꝓprium ⁊ pncipale obiectū spei est simpliciter eterna beatitudo futura: quecūq̄ aūt alia bona nūq̄ debemus a deo petere nec sperare:nisi in ordine: finc iquātū nos ordinant ad illam futuram beatitudinē ħ Tho.ad litteram. Si igitur vt p̄z plus speratur in presentibus q̄ in futuris bonis:talis spes non est a deo:nec infusa:cum non sit infinite virtutis:sed simpliciter finite:eo q ad finitum bonum se conuertit:⁊ ideo est naturalis vel acquisita. Et ideo Tho.vbi supra i solutione scōi articuli dicit. Nunq̄ alicui lr̄ sperare aliqō bonū preter beatitudinem: sic vltimum finem:sed sicut illud qō est ordinatum ad consequendū ipsum vltimū finez. q si for te opponeres:cuꝫ obiectum speratum sit supernaturale ⁊ infinitum,virtus aūt nostra sit naturalis ⁊ finita. Et finiti ad infinitum: nulla est proportio:vt dicit.8.phyſicoꝝ. Ergo talis spes futuroꝝ vana est. Rñdit idem Tho.i.3. di.26.di.q aliqui habent spem consequendi futuram bonitatem gnaꝫ modis. ¶Primo ex infinito auxilio diuine potētie. Scōo ex infinito auxilio imense dei misericordie. Tertio ex infinita dei liberalitate. Quarto ex eterna dei ordinatione. Quinto ex liberi arbitrij ad peccatum inflexibilitate: qz.ſ.non ponunt obstaculum supradictis cū aliquo peccō. Et hanc spem habuerunt omnes sancti:⁊ est

a deo infusa *in animo*. Et qz ex infinita potētia non pōt egredi nisi simpliciter infinita virtus:hinc est q talis spes est infinite virtutis: ⁊ per ꝫ̄ns est proportionata ad capiendū obiectum infinitū qō deus est.ħ Tho.ſmialiter. Er premissis apparet euidenter:q cum sint tres generationes boiuꝫ hītes plus spem in p̃nijs bonis:q̄ in futuris:tales per ꝫ̄ns nō habent in se substātiā vere fidei que simplicii respicit futura ⁊ supnaturalia bona. Nā alig ponunt spem ⁊ magis confidūt in suo sensu q̄ in dei bonitate:⁊ q̄ in futura gloria:firmiter credentes q non sit aliud bonuꝫ q̄ p̃nis. De qbus ait glo.super verba Jere.c.4. Sapientes sunt vt faciant mala. bona autē facere nescierunt. Quicūq̄ inquit magis sperat in sua sapientia q̄ i dei doctrina:a sapia dei re probationē accipient.q ħ glo.de talibus dicit etiā Judith.6. Non derelinqs presumentes de te dñe. Sed presumentes de se ⁊ de sua virtute gliantes humilias.i.reprobas. Habemus de hoc exemplū de multis phis a deo reprobatis.de quibus ad Rom.j. Aplus ait. Inexcusabiles ante deū sunt:qz cū cognouissent deū:nō sicut deū glorificauerūt: aut gratias egerunt:sed euanuerūt in cogitationibꝰ suis:⁊ obscuratū est insipiens cor eoꝝ dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Alig insuper ponunt spem:⁊ plus confidūt in diuitijs suis q̄ in deo:⁊ futuris celestibus bonis Contra quos ſm ꝓphām tāq̄ contra reprobatos a deo. Justi dicent in eoꝝ morte. Vidēbūt:ingt:iusti ⁊ timēbūt:⁊ sup cū ridebunt ⁊ dicent. Ecce hō q non posuit deū adiutoꝝ suū:sed sperauit in multitudine diuitiaꝝ suarum:⁊ prevaluit in vanitate sua. Aliqui sunt deniq̄ q magis spem suam in parentibꝰ suis ⁊ amicis plus ponūt:⁊ magis in eis ꝫfidunt q̄ in bonis celestibus ⁊ futuris. Cōtra quos tāq̄ ꝑ maledictos. Jere.17.dr. Maledictus hō qui ꝫfidit in hoie:⁊ ponit carnē brachiuꝫ suū.i.ponit in res carnales spem suā: sequit ⁊ ad nō recedit coꝝ eius. Erit eni q̄si mirce in deserto:⁊ non videbit cū venerit bonū:sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis ⁊ inhabitabili. Būdictus vir q confidit in dño ⁊ erit dñs fiducia eius:qm̃ erit q̄si lignū qō planatū est sup aquas.ħ ibi. Er predictis igit aūctibus rōne atqꝫ distinctiōe p̄z primus respectus.vz.ꝓportōis quo fides ab Aplo dr esse substantia rerū sperandarum tm̃

Si forte quercs recreatiõis causa.q̃re Apo. dirit fides est substantia rex sperandax t nõ diligendax. Rñdit Alexã. in.3. parte in tractatu de fide.q hoc facit Apo.duplici respcũ. vz conformitatis t supfluitatis. Et primo respectu cõformitatis. clarũ est enim sicut dicit 5.Methа.q causa t effectus semp debẽt eẽ ꝓportiõnati.quia cũ sol essentialiter sit lucid⁹ ideo effectũ suum.i.radiũ nobis lucidũ emittit.Quo concesso certũ est. qz cum charitas sicut habetur.1.cozin.13. Nunq̃ excidat:econtra vero fides excidat: q: fides euacuabit nec manebit in gloria.fm q fides est substantia: aiũt fundamentũ non poterit,ppter hoc fides dici fundamentũ charitatis vel substantia rerum diligendax p se.quia fundamentũ manet in eo cui⁹ est fundamẽtũ:t sic nũq̃ excidet:qõ cẽt ꝺ aplm. Ecõtra vero cũ spes sit boni absentis.quẽadmodũ t fides:t pmanet cũ fide i pñti:t euacuabit cũ fide futuro ꝺucniẽti ex ꝺ dirit Apo.q fides ẽ substãtia rex sperandax:et non diligendax. scõo hoc dirit Aplꝰ respectu supfluitatis.sententia eniz est phi. 3. de aia.q ficut natura non deficit in necessarijs. Sic etiaz nõ habundat in supfluis. quo cõcesso:certũ est q cum dilectio possit esse tã presentiũ bonox:q̃ futurorũ bonox.cõuersio spes simpliciter sit futurorũ bonorũ quem admodũ t fides.cõuenientius,ppter hoc dirit.Apo.q fides est substantia rerũ sperandarum t non diligendax:quia hoc superfluum fuisset dicere. Et quibus etiam patet declaratio primi respectus.

¶ De scõo respectu quo fides dicit esse substantia rerum sperandax tm̃.

Ecũdus respect⁹ quo fides ab Apo. dicit esse substantia rerũ sperandarũ tm̃ dicit respect⁹ significationis. Sententia enim phi est.2. ꝓtiorũ. q signũ est demonstrativa,ppositio faciens fidẽ: seu signuz est demonstratio signati.pz hec regula. Maz sumus in altũ elcuatus est demonstratiuus ignis.t circulus ad tabernam est significatiuus vini ad vendendũ. Et insup dicit.2.poz ꝓPer signa corporis nobis ignota filogizamus nobis passiones aie ignotas.Quo presuppositio:certũ est a simili q Apo. diffiniuit fidem esse substantiã sperandax rerũ.s. futurarum t nõ presentiũ:quia in presentibus bonis nullatenus consistit humana felicitas et beatitudo:sed simpliciter in bonis non visis et futuris. q si aliter diffisis fidem oppositum dixisset eius quod intendebãt probare. q autem humana felicitas t beatitudo non consistat in presentibus bonis sed solũ in futuro t supnaturalibus triplicit ꝓ nũc probo.

¶ Primo auctoritatib⁹. ¶ Secũdo ratione. ¶ Tertio distinctione. ¶ Nam Auicenna.9. Methа.suc.c. 7.dic. Ex quã dedit Macrobius ostendit perfectionẽ felicitatis t miserie cox quc sunt fm corpus. Sed alia est felicitas:que apprehendit in intellectu. Sapientibus vero multo magis est t fuit cupiditas ad consequendũ hanc felicitatẽ: q̃ corporeus hec ille Aristo.etiã dicit.7. Ethic. Bestialiter sunt t non felices:solũ fm sensum viuentes et li.de regi.pn.ait.Alexãꝺ.Que glia tibi erit si crescas viciũ t voluptatẽ irrõnabiliũ animaliũ. hec non felicem.sed magis infelicẽ hominẽ faciunt.hec ille. Itẽ quoq̃.8. Ethic. Tripliciter est bonũ.vz honestũ:vtile:t delectabile.Sed honestũ bonum simpliciter bonũ est.Tulius etiã in primo de offi. ait. Sed pertinet ad omnẽ officiũ questionez semp in promptu habere:q̃tum natura hominis pecudib⁹ religq̃ bestijs antecedat. Ille enim nihil sentiũt nisi voluptatẽ ad camq̃ ferũtur toto impetu. hominis autẽ mens discẽdo alter t cogitãdo semp aliquid aut inquirit: aut agit:videndiq̃ t audiendi delectatione ducit quinctiã si quis est paulo ad voluptatẽ,ppensior caueat mõ ne sit ex pecudũ genere. Bũt enim quidã homines nõ re:sed nomine. Sz si quis est paulo ad virtutes erectior ꝙuis⁹ voluptate capiatur:occultat t dissimilat appetitum voluptatis ꝓpter verecundiã. Et quo intelligit corporis voluptatẽ non satis eẽ dignaz hominis pstantia:camq̃ contẽni t rebi oportere. Sz si fit gspiã q aligd tribuat voluptati diligẽter sciat ei renẽdũ eẽ medũ ne fruẽde. Itaq̃ victꝰ cultusq̃ corpis ad valitudinẽ referãt t ad vires ñ ad voluptatẽ. Atq̃ etiã si ꝺsiderare volum⁹ q̃ sit in nã hois excellentia t dignitas facile intelligim⁹ q̃ sit turpe defluere luxuria: t delicate ac moliter viuere:q̃q̃ honestũ parce continẽter seuere sobrieq̃.hec ille. Et aliquantulũ ꝺ dicit. Ineptz eni a natura ita generati sumus: ut ad ludũ iocũq̃ facti esse videamur. Sed ad seueritatem potius t ad quedã studia grauiora atq̃ maiora.hec Tulius. Weniq̃ glo. super verba Aplꝰ. Non habem⁹ hic ciuitatẽ pmanentem

sed futurã inquirimus.ait. Dis pñs voluptas t prosperitas contẽnenda est t festinãdũ est ad aliã futurã voluptatẽ t prosperitatẽ quã dominus deus vaturus est cis qui diligũt cuz. ꝺ glo. Et predictis igit auctoritatib⁹ pz.qualiter secundũ Aplꝰ diffinitionẽ humana felicitas non est in bonis pñtibus: sed simpliciter in futuris. ¶ Secũdo hoc idẽ probo duplici ratione. ¶ Primo ratiõe appetibilitatis. Secũdo rõne finalitatis. ¶ Prio probo rõne appetibilitatis. Fundamentũ rõnis ponit pbs.12.Methꝺ.dicẽs. ¶ Primũ bonũ est mari me ab omnib⁹ appetibile. vñ etiã Cõmentator dicit. Naturale desideriũ inest omnibus ad cognoscendũ primã cãm t veritatẽ.Cum quib⁹ concordãs Aug.i.4.de tri.ait.Oẽs homines tã boni q̃ mali eternã beatitudinem appetũt. Et.10.de ci.dei.c.j.dicit.O iuz certissima sentẽtia est:q rõne quoquo mõ vti pñt oẽs hoies velle esse btos t felices.Quo presuppositio.vz q omnes appetitus rõnalis appetit post mortẽ t videre deũ t habere quandã felicitatẽ oia bona delectabilia in se continentẽ. ¶ Peto quis mouet rõnalẽ appetitum ad desiderandũ talem futurã felicitatẽ. et certum est q ipse deus q in creatione ipsi⁹ animc humane naturalẽ appetitũ sibi dedit. di. Aug.13.de tri.c.8. Ad appetendũ futurã beatitudinez nã ipsa cõpellit cui summe bonus t incõmutabiliter beatus creator hoc indidit dec ille.Quod cõfirmans pbs p rõnem. 5.t 7. ¶ Phisy. di. In mouẽtibus t moris nõ est ꝓcessus in infinitũ:sed est deuenire ad primũ mouẽs immobile. Et Boc.metro.4.li.3. di. Strabilisq̃ manens.s.ut deus.das cũcta moueri.quod sic pz.Nã manus mouet in virtute brachij:brachiũ in virtute cozdis.cor in virtute aie:ergo anima mouet in virtute dei: q si ut pz deus mouet appetitũ rõnalẽ vltra ꝓsentẽ vitã que mortalis ẽ.ad appetendũ aliã futurã beatitudinẽ.Aut talis futura beatitudo est aut nõ. Si est habeo intẽtũ: q: fm diffinitionẽ Aplꝰ felicitas hois stat i futuris bonis t nõ in pñtibus. Si autez aliqua futura beatitudo nõ est:ergo deꝰ ociose vanc: t frustra dedit aie rõnali hũc appetitũ. Sz hoc ẽ impossibile q deus faciat aliqꝺ ociose. quia 3.de aia.et primo ¶ Obificor. t scõo de celo et mũdo.phs dicit.q deus nihil vnq̃ agit frustra:q si sic est:ergo necessario cõcludit.q felicitas hominis nõ consistit in bonis pñtib⁹. sed simpliciter in futuris. ¶ Scõo hoc idẽ,probo rõne finalitatis. Fundamentũ rõnis ponit phs.2. ¶ Obificor.7.1.de aia.dicẽs. Omne agens fm rõnem agit propter finẽ. t nota qꝺ dicit fm rõnez:qm arbores virgulta et aialia bruta.etiã si aligd faciunt t operent ex quibus aliquẽ finẽ cõsequũtur:tm̃ cũ careant rõne.regunt ab ipsa intelligẽtia.i.ab angelo. ꝓpter qꝺ Cõmẽtator sup.11.Methа.ait. Nihil agit nisi mota supioriꝫ causis q̃ sunt deꝰ t intelligit.vñ op⁹ nature:op⁹ est intelligentie ¶ Sz ergo regula ꝺ dicta. Nã agricola hoc fine laborat agz t vineã:ut recolligat fruct⁹ et vinũ.Quo ꝓsupposito certũ est:q cuz deꝰ sit plen⁹ infinita sapia t itellcũ a sortiori qcqd facit ꝓpter aliquẽ finẽ facit. qꝺ ꝓfirmãs Cõmen. sup.2. ¶ Obisi.dic.q dñt debẽt nõ agere,ppi fine:tollũt sollicitudinẽ dei circa hec inferiora q si sic ẽ:q̃ro.Cur deꝰ fecit elemẽta fruct⁹ terre:t cetera oia aialia bruta. Et claz ẽ: q non ob aliud nisi ut ostẽderet potẽtia suã:t ad hominis vtilitatẽ.q eis vtif.,ppter qꝺ pbs.i.politicox.dicit. Natura facit oia alia,ppter hominẽ. Et.2.phisi.t etiã.2.de anima ait. Finis quodãmꝺ oim ẽ hõ. Qꝺ totũ confirmat. S. Bonauẽ.in.2.di.i.pte.2.arti.2.t formalr in.2. d.15.ar.2.q.1. Vbi dic.Qꝺ lz deꝰ prio finc creauerit ꝺ dicta,ppter oñsionẽ glie sue.,put dic Salomõ,puer.16. Vniuersa,ppter semetipz operat⁹ ẽ deꝰ: tm̃ fine secũdario creauit ipe aliq̃ ad nrm vsuz:aliq̃ ad nrã recreationẽ: t aliq̃ ad nrm subsidiũ.q si deꝰ ut pz ,ppter finẽ hominis supradicta creauit: ergo seqt q hõ est nobilissimus t prudentissim⁹ oium aialium. Quib⁹ ꝑmissis etiã quero quo fine fecit deꝰ hoicm. Si forte dicis q hoc finc ut simplicit in bacvita comedat bibat luxurietur diuitijs abũdet:t tandẽ moriat ut videm⁹ ꝓ experientiã t postmodũ de ipso nulla habeat memoria. Claz est q hoc falsissimũ est:ꝓ eo q terra arbores cetera q̃ aialia essent nobiliora ipso homine:quod est cõtra oẽm naturalẽ phiam: q̃ vult finẽ nobiliorẽ esse oibus his:q̃ sunt ordinata ad finẽ.ut dicit.2.phisy. Idcirco oz concludere hominẽ immortalẽ esse creatuz hoc fine: ut immortali t futura beatitudine perfruatur.dicente Bẽn.in suis sententijs. Nã q̃ deus creaturam rationalem creasset: nisi eam ad eternam beatitudinem ordinasset. hec ille. Quod si sic est: ergo cum deus nihil frustra agat.t cetera. Sequtur q beatitudinez

hominis collocat non in bonis presentibus et visibilibus: sed simpliciter in bonis invisibilibus sup naturalib⁹ ⁊ eternis. Ho egregie ꝟfirmans. Lact. in. 7. diuinax instituto. aduersus gentes. c. 4. ait. Quis est enī vel tā ineptus: vel tam ociosus: ut aggrediat aliquid facere frustra et quo nullā vtilitatē nullū cōmodum speret. ¶ Qui domuꝫ edificat non ideo edificat ut tantūmodo dom⁹ sit: sed ut in ea possit habitari. Qui nauē fabricat. nō ideo assumit operaꝫ ut tm̄ nauis appareat: sed ut in ea nauigetur. Item qui vas aliquod instituit ac formatꝫ nō ꝓpterea id facit ut tm̄ fecisse videat: sed ut vas illud effectū capiat aliqđ necessariū. Similiter cetera quecūqꝫ fiūt. nō vtiqꝫ in supuacuū. sed aduersus aliquos viles labores. ¶ Mūdus igitur a deo factus est nō vtiqꝫ ꝓpter ipm̄ mundū: neqꝫ enim aut colore solis: aut lunę: aut spiratione ventoꝝ aut humore imbriū: aut alimonia frugū: cuꝫ sensu careat indiget. Sed nec illud quidē dici potest: qꝺ deus propter seipsum fecerit mūdū. quoniā potest cē sine ipso mūdo sicut fuit antea. Et his omnib⁹ q̄ in mūdo sunt queqꝫ generant. Deus ipse non vtit. Apparet ergo animantiū causa mundū esse cōstitutū: quoniā rebus his quib⁹ ꝟstat animātes fruunt. Quę ut vivere ⁊ ut constare possent. oia his necessaria tempibus certis subministrantur. Rursus ceteros animātes homis causa esse factos et eo clarum est: qꝺ homini seruiunt et tutele eius atqꝫ vsib⁹ dati sunt. Et infra. Sicut ergo mundū non propter se deus fecit. qꝫ cōmodis eius non indiget. Sed propter hominē qui eo vtitur. Ita ipm̄ hoiem propter se que vtilitas deo in homine: inquit Epycurus. ut euꝫ propter se faceret. s. ut esset qui ei⁹ opera intelligeret. qui prouidentiam disponē di. rationē faciendi: virtutez cōsumandi. ⁊ sensu admirari. et voce ꝓ loqui posset: quorum omniū summa hec est ut deum colat. Is enī colit qui hec intelligit. Is artificem omnium rerum. Is patrem suū verum debita veneratione prosequitur qui virtutem maiestatis eius de suorum operū mucntione: inceptione perfectione meritur. Quod planius argumtū proferri potest: et mundū hominis: et homines sui causa deum fecisse: q̄ꝫ qꝫ ex omnibus animātibus sol⁹ ita formatus est: ut oculi ei⁹ ad celum erecti: facies ad deum spectans: vultus cum suo parente cōmunis sit. ut videatur

hominez quasi porrecta manu allevatum. et humo ad contemplationem sui excitasse. hec Lact. Quare ex predictis rationibus patet. qualiter humana felicitas: non consistit in visibilibus et presentibus bonis. Sed simpliciter in invisibilibus et futuris. ¶ Tertio hoc idem probo distinctione. Ric. in. 4. distinct. 49. arti. ꝓmo quest. 3. in corpore quest. dicit. Cum queritur an beatitudo hominis possit esse aliquod bonū visibile ⁊ creatum: an simpliciter est bonum invisibile ⁊ increatuꝫ. Respon. Beatitudo vite humane dupliciter potest accipi. Uno modo ꝓ illo bono in quo ꝓfecte et plenarie quiescit humana vita. Alio modo ꝓ perfecta quiete humane vite in illo bono: que consistit in perfecta hominis coniunctione cum bono illo. ¶ Primo mō beatitudo est simpliciter quid increatum. s. ipse deus. In nulla enīꝫ creatura ⁊ bono alio posset homo inuenire vnq̄ perfectam sufficientiam ad quietandū ⁊ perficiendū cum totum Unde August. li. j. confess. ait. Fecisti nos domine ad te: ⁊ inquietuꝫ est cor nostrū donec requiescat in te. Igitur coipso q̄ homo fit animam factus est ad imaginem dei: tante capacitatis est: ut nullum bonum possit ei sufficere preter summum et infinitum bonum. sicut dicitur in libro de spiritu et anima ante medium. Beatitudo autem secundo modo accepta est aliquid cristens in bono tamq̄ eius vltimata ⁊ plena perfectio: ⁊ hoc est aliquid creatum. In nullo igitur alio visibili ⁊ creato bono potest beatitudo hominis cōsistere. Hec Ricar. ad litteram. Aliam distinctionem breuem ⁊ auream ponit Thomas prima secūde. q. 2. arti. vltimo. in corpore quest. di. Cum queritur an beatitudo hominis possit consistere in aliquo bono visibili et creato. Respon. Impossibile est omnino q̄ beatitudo hominis consistat in aliquo creato bono: quia beatitudo est bonum perfectum totaliter quietans appetitum: alioquin non esset vltimus finis: sed adhuc restaret aliquid appetēduꝫ. Cuncta vero creata bona si essent in obsequiū hominis non possent euꝫ saciare. Et ratio est. quia obiectum voluntatis humane est vniuersale bonum sicut intellectus obiectum est vniuersale verū. Ex quo patet q̄ nihil potest quietare voluntatem hominis: nisi bonū vle: quod non inuenit in aliquo bono creato ꝟ solū in ipso deo. di. ꝓbo

Qui replet in bonis desiderio tuo. Et alibi saciabor cum apparuerit gloria tua. Et ideo sub figura dictū est. Exo. 33. Ostende mihi gloriam tuam. Ostendam tibi oē bonum. Cum igitur sm Boc. prosa. 2. lib. 3. Beatitudo bois sit simpliciter status quidam oiuꝫ bonoꝝ agregatiōe perfectus: ⁊ talis agregatio sit simplr in solo deo. cōcludo ꝓpter hoc q̄ beatitudo bois nō possit consistere in aliquo bono creato: ꝟ simpliciter in increato. hec Tho. sentētialiter. Ex predictis igit̄ auctibus: rōnibus: atqꝫ distinctionibus. p3 qualiter felicitas bois non pōt esse in pītibus bonis: sed simpliciter in futuris. Et p ꝟis etiam p3 scōus respectus. vꝫ significationis: quo fides ab Aplo dicit cē substantia rez sperandaꝝ futuraꝝ tantum.

¶ De tertio respectu quo fides dicit cē substantia rez sperandaꝝ tm̄.

Tertius denīqꝫ respectus quo fides ab Aplo dicitur esse substantia rerū sperandaꝝ tm̄ futuraꝝ dicit respect⁹ inductiōis. Regula est pbi. 2. metha. q̄ quodlibet obiectū mouet potentiā suā ad actū: qꝺ p3. Nam cum sonus seu vox sit obiectum potentie auditiue: si accidit q̄ aliqs cum aliquo instro seu ꝓpria voce facit dulcē cantū ⁊ sonū statim potentia auditiua mouet ad audiēdū eum. q̄ si sic potentia sensitiua mouet ad ꝓprium obiectum: a fortiori potentia intellectiua: ⁊ etiam volitiua ꝺ3 moueri ⁊ ferri in ꝓprium obiectū: qꝺ est vez ⁊ bonū increatum deserendo ꝓpter hoc oia alia obiecta sensibilia: visibilia: ⁊ atqꝫ creata. Et ideo cōveniēter Aplus diffiniens fidem: dixit eā esse substantiā rez sperandaꝝ futuraꝝ: ⁊ non pītium: in quibus solū vt imediate claruit ꝟsistit humana felicitas: vt ex hoc humanus intellectus ⁊ appetitus semp preeligat ⁊ ꝓponat seu inducatur ad preeligendū seu ad proponendus ꝟp bona futura: ⁊ supnālia bonis pītibus ⁊ naturalibus. Et q̄ qsqꝫ debeat ⁊ tenear semp preponere in actibus suis tam intrinsecis q̄ extrinsecis futura ⁊ supnaturalia bona bonis pītibus visibilibus ⁊ naturalibus tripliciter probo. ¶ Primo auctoritatib⁹. ¶ Scōo rōne ¶ Tertio exemplo. ¶ Primo, pbo auctibus. Nā Matth. 6. Sal. ait. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: vbi erugo ⁊ tinea demolit. ⁊ vbi fures effodiūt ⁊ furant: ꝟ thesaurizate vobis thesauros i celo: vbi nec erugo nec tinea demolitur: ⁊ vbi fures non effodiunt neqꝫ furātur. hec ille. Apostolus etiā ad col. c. 3. ait. Si ꝟsurrexistis cū rpo que sursum sunt querite: vbi rpus est in dextera dei sedens: que sursum sunt sapite: non que sup terram. Arist. etiam lib. de regi. pn. ad Alex. ait. Noli appetere ⁊ querere qꝺ est corruptibile ⁊ tranſitoriū: sed para tibi diuitias incorruptibiles ⁊ imortales: vitam imutabilem: regnum eternum: ⁊ dñationem gliosam. Aug. etiam in lib. de virginitate. sic dicit. Eternaꝝ gloriam semp pre oculis habeas: qm̄ tanta ē delectatio future glorie: q̄ etiam si non liceret amplius in ea mancre nisi vnius diei hora: ꝓpter hoc solū ⁊ innumerabiles anni huius vite pleni delicijs: ⁊ omni ꝟfluentia bonoꝝ temporaliū recte: meritoqꝫ contēnerent. ḃ ille Idem quoqꝫ Augu. lib. 10. de ciui. dei. di. Tā delicata est futura beatitudo: tantoqꝫ amore dignissima q̄ quicqd boni haberi pōt in hac vita sine illa faciat hoiem miserū non beatuꝫ hec ille. Crisostomus etiam sup Matth. ait. Si quottidie oporteret nos tormenta pferre si ipsaꝝ gehēnā paruo tpe tolerare: ꝓ eo: vt rpm̄ videre possemus in futuro iudicio venientem: ⁊ scōx eius numero sociari: nōne dignū est pati oē qꝺ triste est mō: vt tante future glorie participes haberemur. hec ille. Denīqꝫ Greg. in omel. vnius martyris ait. Si consideremus frēs carissimi: que ⁊ quāta sūt que nobis ꝓmittuntur in celis: vilescunt aio oia que hītur in terris. Terrena nāqꝫ substantia superne felicitati cōparata pondus ē non subsidiuꝫ: temporalis vita eterne vite cō parata mors est potius dicenda q̄ꝫ vita. Ipe enim quottidianus defectus corruptiōis: qd est aliud q̄ꝫ quedā ꝓpritas mortis? Que aūt lingua dicere: vel qs mtellectus capere suffiē illa supne felicitatis quāta sint gaudia. Angelox chorus interesse: cum beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere: presentē dei vultum cernere: incircūscriptū lumen videre nullo mortis metu affici: incorruptiōis ppetue munere letari? Sed ad hec audita inardescit animus. Jamqꝫ illic cupit assistere vbi se sperat sine fine gaudere: sed ad magna premia peruenire non pōt: nisi per magnos labores. Unde ꝟPaulus egregius predicator dicit. Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. Delectat igitur mentem magnitudo premioꝝ: sed non deterat certamen laboruꝝ.

Universidad de Deusto Biblioteca

ḃ Grego. Ex predictis auctoritatibus patet qualiter quisq; tenet preponere futura bona pñtibus bonis. ¶ Scdo ḃ idem ꝓbo vnica ratione. s. comparationis. Fundamētū rōnis ponit pbs. j. etbi. t. phys. i. z. topico. di. Finis melior est, oibus his que sunt ad finem. ps ḃ regula. Nam innumerabiles serui ordinati ad finem seruitutis vnius dñi: nihil fere bñt nobilitatis t dignitatis per cōparationē ad dñm qui est finis eorū. Insuper sanitas ad quā acquirendā ordinate sunt oēs medicine incōparabiliter est melior oibus simul medicinis. Quo suppposito certū est: q futura bona simpliciter: t non pñtia: sicut in precedēti monstratū est: sunt finis rōnalis creature: ḡ per ꝺ̄s sunt meliora incōparabiliter oibus pñtibus bonis: ꝓ eo q hec bona presentia simplr ordinata sunt vt futura bona acquirant. Sed manifestū est: sicut dicitur. z. de generatione t corup. Et in. 5. etbi. q nā semp eligit qd melius est. Et in. j. etbi. dicitur. Rō recta semp suadet t deprecatur ad optima: ḡ propter hoc necessarie concludit q futura bona debent bonis pñtibus oibus anteponi: cū incomparabiliter sint meliora. q si qs oppositum facit: non veram sed falsam fidē in se possidet: ex qua rōne ps idem q supra. ¶ Tertio deniq; hoc probo vnico exemplo. Nam Crates pbus thebanus. prout dicitur in lib. de vita t moribus phox: qui etiam fuit Zenonis preceptor: cum valde virtuosus esset: magnum auri pondus in mare proiecit. di. Abite pessime diuitie: ego potius vos mergā q̄ ipse mergar a vobis. Non enim putauit se posse simul diuitias t virtutem possidere. De ipso enī sic dicit Hiero. t ponit. ij. q. j. c. gloria epi. Crates ille thebanus bō quōdam ditissimus: cum ad philosophandū athenas pgeret magnum auri pondus abiecit: nec putauit se diuitias simul t virtutes possidere. hec ibi. Et licet in aliquibus decretis scriptum sit. Socrates ille falsum est: t venit ex vitio scriptox: qm̄ nō fuit Socrates: sꝫ Crates: sicut predixi: qui aurum in mare proiecit Si igitur pbs iste virtutes morales pponit cunctis opibus pñtis vite: a fortiori quisq; fidelis christianus tenetur preponere futura t eterna bona omnibus presentibus t temporalibus bonis. Sicut auctoritatibus ratione t exemplo premonstratum est. Ex predictis igitur omnibus patet tertius respectus, vz. Inductionis. quo fides ab Apostolo dicitur esse substantia rerum sperandarum futurarū. Et per consequens patet declaratio scdi articuli. in quo per tertium respectū declarātū est qualiter fides non imerito dicit substātia rex sperandarux t futurarx: que bona sperranda futura t inuisibilia supernaturalia infinita t eterna nobis largiri dignet omnipotens deus: g est beatitudo atq; felicitas oīx beatorum atq; sanctorux: cui semper sit laus honor t gloria rē.

¶ Feria tertia post dominicā sexagesime de diffinitione ipsius fidei.

Semen cecidit in terram bonā: t ortum fecit fructum centuplum. Luc. 8. c. Ex in euangelio preterite dñice. Postq; sufficienter declarauimus duos pncipales articulos: in qbus monstratū fuit: qualiter Apl̄us conuenienter fidꝫ sanctissimā diffiniuit. di. q fides est substantia rex sperādax rē. Vbi declaratum est: qd significetur per illud verbum substantia: t etiā qd significet p illa verba sperandax: vt de tota ipsius fidei diffinitione habeat pfecta scia: scu plena cognitio: t intelligentia. Decreui t statui reliquos duos articulos non declaratos in sequentibus declarare. Quox vꝫ pm̄ꝫ: sed tertius in ordine talis erit.

¶ De tertio articulo de diffinitione ipsius fidei declarando.

Tertius igitur articulus in hodierno sermone solum declarandus: est videre qd significet per illud verbū diffinitionis. vꝫ argumētū. Nam Apostolus in diffinitione ipsius fidei dicit. Fides ē substantia rex sperandax: t statim subiungit: di. argumentū. Nucro igit qd significet p illū terminum argumentuꝫ: seu quero quo fine: t quo respectu Apostolus diffiniens fidē: dixit eā essentialiter esse argumentū non apparentū t certum est q diffiniuit eē argumentuꝫ triplici respectu. Primus dicit respectus certificationis. Scdus dicit respectus exclusionis. Tertius dicit argumentationis.

¶ De triplici respectu quo fides dicitur esse argumentū: t primo de primo.

Primus igitur respect⁹ quo fides ab Aplo dr esse argumētū: dr respectus certificationis. fm enim Albertū magnū in compendio: in tractatu de fide. Fides inquit dicit esse argumentū nō apparentū: q fides sua luce ac virtute manifestat nobis certitudinaliter ea que non apparent nobis: tāq; si cēnt nobis apparētia. Manifestat āt nobis scipsa tria. vꝫ. preterita: presentia: t futura. ¶ Primo preterita. Clax ē enī q fm Bedā quattuor simul creata sunt: vꝫ. Celū emphireū Aquas ag̃loxum. Dā prima. Et tps. Preteritū etiam est q māx postmodū diuersis formis replcuit: et de tali pterita rex creatiōe. Et ēt de ipsa primi parentis ex terra formatiōe: dr Gen. j. In pncipio creauit deus celū t terrā sꝫ et nihilo rē. Predicta oia preterita nobis non apparentia fides demonstrat t manifestat tāq; si ea actualiter videamus: di. Aplo ad hebreos. ii. Fide intelligimus aptata esse secula. Et ecclesia cantat. Credo in vnū deū patrem omipotentem: factorē celi t terre: visibilium t invisibiliū. Silr t preterita, put sunt Incarnatio filij dei seu conceptio eius. Crucifixio. Resurrectio. Ascensio. Atq; visibilis spūs. s. missio: hmōi fides sanctissima nobis manifestat. ¶ Scdo etiam fides pñtia nobis demonstrat: lꝫ visibilr non sint nobis apparentia: put est q xp̄s totus realiter sit sub accidentibus hostie: seu, put est q deus inuisibiliter res conseruat in esse: t insup magna, providentia eas regit: dicente Augustino li. 5. de ciui. dei. Deus summus t verus: non solum celū t terram: Angelos t homines: sed nec etiaꝫ exigui contēptibilisq; animantis viscera: nec auis pēnulam: nec herbe flosculū: nec arboris folium: fine suax partiū pfecta dispōne t q̄litate relinquit. ḃ ille. ¶ Tertio deniq; fides benedicta certificat intellectū nostruꝫ etiam de futuris: ꝓ eo q pfectionē beatitudinis firmiter credimus t intelligimus: t futurā oiuꝫ mortuox resurrectionē: t insup vniuersale iudiciū: in quo t bonis in aia t corpore dabit eterna gloria. Malis vero eterna pena: dicē te Athanasio in suo simbolo. Qui bona egerunt ibunt in vitam eternā. qui vero mala in ignē eternum. Hoc Albertus sententialiter Alex. vero de ales in. 3. parte summe. in tractatu de fide. Fides inquit dicit argumentū non apparentuꝫ: ꝓ eo q tria que non sunt nobis visibiliter apparentia: prout sunt. ij. articuli: quos verbaliter explica si vis. Bona eterna: t rōnes credendox. fides sanctissima

credita nobis demonstrat. Nam. ij. articuli non sunt nobis apparentes. Bona ēt eterna seu futura, felicitas non sunt nobis apparentia: q̄ transcendūt in pñti omnē naturalem intellectum. dicente Aplo. j. cozin. 2. Oculus non vidit nec auris audiuit rē. Deniq; rationes ipsox artículox t aliox credendox non sunt etiam nobis apparentes: qō ps ad oculum. Nam quedam sunt veritates valide et apparentes. s. q deus est: t vn⁹ est: t oipotēs est: qō etiam pbi multi rōnibus ꝓbāt. Sūt t alie rōnes credendox non apparentes: sed valde debiles fm humanā rōnem: sicuti est credere tres personas esse simpliciter vnum deum. t credere q de nihilo t sine vlla mā precedente factus est totus mundus: qd vtiq; est contra opinionē omniū phox. dicēte pho j. physi. fm oīes phosantes. Ex nihilo nihil fit. Similiter credere q deus factus est hō: t q xp̄s conceptus sit per spm̄ scm̄: t q i cruce xp̄us esset beatus in parte supiori: t i pte inferiori pateret t moreret. de talibus t similibus non habētur nāles t apparētes rōnes Ex quibus patet quare Apostolus dixit q fides est argumentū non apparentiū: q̄ tam articuli q̄ futura bona: t etiam rōnes credēdorum fm humanam rōnem sunt nobis invisibilia t inapparibilia. Sed q̄uis intuitu hūane t nālis rōnis: pdicta sint nobis ignota: tñ fides sanctissima nobis est manifesta: t de eis nos certificat. Itaq; respectu triū pcedentiū vꝫ. pñtium: pteritox: t futurox: seu ēt articulox t rōnuꝫ credendox: atq; futoruꝫ bonox: fides dr eē argumētū. i. certitudo nō apparētiū. Vñ fides dr eē certitudo articulox credēdox: certitudo futurox bonox: certitudo pñtox. pñtiū. t futurox. p eo q fides gra informata tñ robur pstat aie: q rōnes q̄ videt ꝺ gruitatis faē i intellectu eē nccitatiū. Ig̃ pp ḃ ꝺcludit q fides dr argumētū ñ appētū q: oēs rōnes vl veritates q̄ pus p nāz ñ erāt apparēter p fidē fiūt certitudinaliter apparētes t q fides realr fit argumētū. i. q pbeat firmā certitudinē i itellectu hūano: de supdictis nō appentib⁹: ac si appentia forēt. gntuplr, pbo.

¶ Prio auctib⁹. Scdo rōne. Tertio distinctione. Quarto similitudine. Quinto exemplo.

¶ Prio, pbo auctib⁹ q fides ab Aplo ꝺcueniēt dr eē argumētū. i. certitudo. Nā pbs diffiniēs argumētū, put recitat Alex. i. z. pte dic. Argumē rō rei dubie faciēs fidē t certitudinē. ḃ ille.

Item Dyonisius de diui.no.c.7.ait. Fides est mancns credentiū:fundamētū:r argumē tum.i.certitudo collocans eos i veritate. Itē quedam glo.super cplam ad Gal.ait. Fides argumentū est non apparentū:qñ est firma inuisibilium certitudo. Er qbus patet quali fides certificat intellectū de non apparentib⁹ ¶Scōo idem ꝓbo vnica rōne que dicit cau salitatis. Fundamentū rōnis ponit Auctor in libro de causis dicens. Nobilior causa sp nobiliorem producit effectum.ꝑ3 hec regula. Nam vitis seu vinca melior melius vinum producit:cū vitis vel vinca minus bona. Si militer melior arbor facit meliorē fructus ar bore minus bona. Quo ꝓsuppositō certus est q scia naturalis etiam ꝓbet certitudinē de suis obiectis:etiam aliqñ non visis: ꝓut de hoc est qō ꝓbi per rōnes ꝓbant deū esse: quē tñ nunqꝫ viderūt. Similiter ponunt in telligentias.i.Angelos quiꝫ vtiqꝫ erant eis in uisibiles r non apparentes esse imateriales: r motrices orbiū:,ꝑpter qō ꝓbs sciam nālez diffinicns.j.posteriox dicit.q est habitus cō clusionis demonstrate. Et.6.ethico. dicit.q scia est habitus demonstratiuus alicuius rei qui ex necessarijs necessaria cōcludit. Qō ꝑ3 in isto silogismo. Omne aial rōnale ē disci plinabile. Dis homo ē aial rōnale: ergo ois homo est disciplinabilis.q si vt ꝑ3 scia nālis que simpliciter ꝓcedit ab intellectu causato r humano certificat hoiem de suis obiectis: ꝫ a fortiori:fides que est habitus supnaturalis r infusus:imediate a deo procedens:ꝺ3 certi ficare intellectuꝫ humanū in quo est de suis obiectis:que vtiqꝫ dicunt esse non apparen tia. Aliter sequeretur q intellectus human⁹ in suo effectu esset nobilior deo. ꝑ3 er quo ef fectus ipsius dei:qui est habitus infusus ip sius fidei:maiorem non faceret certitudinem qꝫ faceret intellectus humanus:qō vtiqꝫ fal cissimū est:r ipossibile.r hec ratio p tale crē plum confirmat. Mā legit in hystoria Con stantini Imperatoris:q tempore ipsius fuit quidam magnus ꝓbs: qui redarguēs Con stantinum ex hoc q rpianus esset effectus: dixit se velle disputare cuꝫ Alexandro Alexandrie Epo viro vtiqꝫ ꝓfecto:r sancto: scia tñ ignaro:asserens q cū vtiqꝫ cōuinceret: ꝓ eo q scia ē vera r certa. Fides vero rpianox erat per oia fides incerta r bestialis. Quo au dito Imperator fecit predictū epm aduoca re. Qui ꝓfidens in dño vocatus venit. Pos aūt se paraverat interim ad bellum taculis acutissimis sciax suax. Mox aūt cum vellet incipere disputare. Alexander eps dixit sibi. Scito ꝓbe q vnus articulus fidei est verior r certior in intellectu humano: qualibet scia nāli:qō cum negaret dixit.precipio tibi in vir tute nois Jesu vt credas que dico r taceas. Cui cū non acquiesceret:statim os eius retro collum versum est:nec vlterius loqui valebat Er qua rōne cum exemplo ꝑ3.qualiter fides r si habeat pro obiecto non apparentia:tū in tellectū de ipsis realiter certificat. ¶Tertio ꝺ idem ꝓbo distinctione. Alerā. de ales in.j. parte summe in tractatu de fide dicit. Cum querit an fides sit argumentū.i.firma certitu do non apparentiū. Rūdeo q sic. Sed ne in equiuoco loquamur argumētū.5. modis ꝺ¹ ¶Primo argumentū dicit breuis narratio oiuꝫ subsequentiū:sm q dicunt cōiter docto res in ꝓncipio libroꝝ.ꝺ est inquiūt argumen tum totius libri:r appellant argumentū col lectionem totius materie lib.simul. ¶Scōo argumentū dicit ostensio quedam qua cr lu ce aliqō male factū arguit. Et de hoc dicitur Jo.3. Qui male agit:odit lucem:r non venit ad lucem ne arguant opera eius. Et ideo ad Ephe.5.dicit. Oia que arguūt a lumine ma nifestant. ¶Tertio argumentū dicit signum quoddam seu miraculū. Unde Ricar.li.de tri.ait. Primur in attestatione credendorum fine confirmatione signis pro argumentis: prodigijs:pro experimentis. ¶Quarto argu mentū dicit sm logicos rō quedam demon stratiua rei dubie faciens fidem r certitudi nem. Et fides ibi accipit pro effectu argumē ti:sm Theologos vero ecōuerso: q fides est faciens argumētū r rōnē. ¶Quinto deniqꝫ argumentū dicit sm Augu.certitudo ex qua aia mouet in aliud. Et hoc modo fides dicit argumentū non apparentiū:vñ fides dicitur argumentū non eo mō quo dicitur argumē tum in logicis:r in predictis quattuor. Sz di citur fides argumētū p similitudinē: q: sicut argumentū est generās certitudinē respectu eius cuius dicit argumentū:ita fides dicitur certitudo respectu eius cuius est.s.veri nō ap parentis:vel dic q fides dicit argumentum non ꝓprie:sed per filitudinez:qñ sic p argu mentū venit ad qōnis noticiam. ita p fidem magis ac magis illuminante ꝓcuit ad no-

ticiam eternox bonox non apparentiuꝫ. Et iste est modus rōnis non naturalis: vt ē mo dus logicox:sed gratuitus. Et ideo fides nō dicitur rō per modū speculatiōis r nature:ſz dicit ratio per modū affectus r grē.h Alerā. sentēcialiter. Er qua distinctione ꝑ3:qualiter fides dicit argumentū:qō idem est quasi cer titudo. Aliam distinctionē ponit idem Aler. ibi.ꝺ. Aduertendū est q argumētū fidei nō dicit qualiscūqꝫ certitudo:cum in aia.5.mo dis precipue sit certitudo. Quax ꝓma dicit euidentie. Scōa dicit dependentie. Tertia conscientie. Quarta scripture. Quinta ex perientie. ¶Prima dicit certitudo cuidētie que.s.inest aie ꝓpter rei euidentiaz:r hec est certitudo ꝓncipiox per se notox:quibus aia consentit ꝓpter se r simpliciter sine vllo alio argumento:ratione:r ꝓbatiōe:ꝓut esset illō. Omne totum est maius sua parte. Nam vt dicit.j.topi. Unūqōqꝫ ꝓncipiox est simplr fi bi fides.hec aūt certitudo habet in aia nō ꝓp vllam ipsius intellectus informationē: ſz ꝓp se tñ:ficut ꝑ3 in illo qui ꝓmo ante aliam in formationē audisset hoc ꝓncipium.vz. Omne totum est maius sua parte. statim hoc audi to certitudinaliter consentiret:propter ipsius rei euidentiam. Hac igitur certitudine:fides non dicit esse argumentū. Et ratio est:q: cre denda actualiter non ꝓponunt intellectui p modū euidentie:vt ꝑ3 de se. ¶Scōa certitu do in aia dicit esse dependētie. Hec autem certitudo ex alijs dependet siue sumit: sicut questiones hñt certitudinem ex ꝓncipijs. Et talis certitudo non est ꝓpter rei euidentiam sed magis ꝓpter informationē intellectus ex aliquo argumento vel rōne. Hoc modo pōt hri certitudo etiā de ipa fide: si articuli fidei presupponūt esse tālz quedam ꝓncipia per se nota. Et ratio est:q: cum in ipsis articulis in ueniat intellectus humanus causam r rōnez qua credat eis.s.ꝓmā virtutē:que in eis ē:tūc certificat r assentit:pro eo q sicut in alijs sci entijs:ipsa ꝓncipia cerdimus ꝓpter se:ex qb⁹ elicimus conclusiones. Ita a simili propter gratiam fidei elicimus hanc conclusionez cē verā cuꝫ alijs:vtputa.q deus ē trinus r vn⁹ r gra fidei est ratio qua arguit veritas bono rum credēdox.r ideo fides se bz quasi p mo dum logicalez:qz ficut ex illa ꝓc in ꝓncipijs rei euidentia est sufficiens argumentum: vt ei consentiat intellectus. Ita fides seu infor matio prime veritatis per lumen prime veri tatis est sufficiens argumentū vt intellectus cōsentiat ipsi ꝓme veritati:et qua deinde eli citur ois cōclusio:r rō est demōstratiua veri tatis. Unde ꝓsuppositō ꝺ ꝓncipio sicut per se noto. Deus iustus est:ergo bene agitur per ꝓfās.q reddat vnicuiqꝫ ꝑ3 opera sua:nec potest aliter facere sm theologos in.4.dist. 46.quin mala puniat:inquātum talis puni tio respicit cōdecentiā siue bonitatis. Simil⁹ ꝓsuppositō hoc alio ꝓncipio.videlicet.deus misericors est:ergo bene sequit: q necessario facit misericordiā in his que concernunt con decentiam bonitatis suc. Er quibus ꝑ3 scōa certitudo. ¶Tertia certitudo in anima dicit conscientie seu gratie. Et ꝺ certitudo ꝓcuit er diuina gratia:ipsam conscientiā informā te:quodam infuso lumine veritatis:que certi tudo est fidei:siue formate:siue informatiōis. Ratio aūt huius certitudinis est:quia cū pri ma veritas que deus est fidem ispirat in aia sic conscientiā inflāmat.q ficut aliqs cogitur er ipsa cuidentia cōsentire isti veritati. omne totum est maius sua parte. ita per habitum infusum fidei: conscientia informata gratia artatur r cogitur cōsentire credendis seu ve ritati ꝓpter se. Unde sicut negare istam pro positionē.omne totū est maius sua parte: est naturaliter contra sciam:sic negare articulu3 fidei:est etiam contra ꝓsciam illius:que sup naturaliter habitū fidei infusum a deo acce perit. Er quibus etiam patet tertia certitudo ¶Quarta certitudo in aia dicit scripture. ꝺ enim certitudo fidei generat simpliciter i aia seu auctoritate.seu ex testimonio sanctax scri pturax. Et sic etiam fides dicit esse argumē tum non apparentū.i.certitudo quedam que accipit:aut ex testimonio:aut ex auditu r pre dicatione scripturarum. De qua certitudine Apostolus ait ad Ro.io. Ergo fides ex audi tu tē. ¶Quinta deniqꝫ certitudo in aia dici tur experientie.ꝺ aūt fidei certitudo habetur per modū affectus siue gustus spūalis in aia Unde ficut aliqs de reb⁹ materialib⁹ quātū ad corporis sensus bz certitudinē materialr per modū gustus r tactus. sic etiā talis cer titudo inuenit in viris moralibus:seu in ho minibus virtuosis respectu suox obiectoꝝ. Sic a simili mediante fide experīt bō:etiam

in pñti vita quãdam certitudinem de bonis eternis:r nõ apparentibus p spũalem gustũ qui in anima per fidem generatur: de quo spũali gustu dicit ꝓpha. Signatũ est sup nos lumen vultus tui dñe.vz.per fidem infusam r sequit.dedisti leticiam in corde meo. Et alibi dicit. Quã magna multitudo dulcedinis tue dñe quã abscondidisti timentibus te:per fidem.s.infusam. Isto igit etiam modo:fides dicit esse argumentũ.i.certitudo non apparẽ tum. Et sic er ista distinctiõe pz qualiter intellectus quadrupliciter certificat per fidem de rebus non apparentibus.s.per dependentiam:per gram r sciam:per scripturam r predicationẽ:r insuper per experientiã. r p ois pz qualiter fides dicit esse argumentũ.i.certitudo non apparentiũ. ¶ Quarto etiã ꝓbo idem similitudine.vz.quare fides arguit vel certificat intellectũ de non apparentib9. Recitat enim Fulgentius super cplam ad Ro. q antiqui depingebant fidem vultu obscurã r quasi velatam:nudã:circa spatulas r pect9 lauro coronatam:sceptrum in manibus tenentem sub pedibus duas vel tres: vulpeculas hñtem:r in gestu constantiã:h Fulgenti9 Quam figuraz gdam magister Parisien.s. Holcoth exponẽs dic. Fides obscura vultu depingitur:q; de articulis r de credibilibus scim non habet. dicẽte Apostolo.j.corin.xiij. Nunc videmus per speculum in enigmate. Depingitur etiam nuda circa spatulas r pectus:per qõ significatur q fides paliari non debet:per parabolas r enigmata:vl p verba obscura r dissona:,put heretici faciunt. Sed debet clare nude r simplr tradi. Depingitur etiam lauro coronata: per qõ, significatur q fides habet victoriam ꝑtra demones carnẽ r mundum:r ꝑtra inimicos fidei christiane. Nam victores antiquitus lauro coronabãt ideo ꝓpter hoc cantat ecclesia de martyrib9 laureis ditant bñ fulgadis. Depingit etiã cũ sceptro in manib9:per qõ significat: q fides est regina omniũ aliaz virtutuz: r imperatrix xpi filia:r sponsa regis eterni. Et hz dcũ p obiectoz:cui tãq; sceptro apodiat:qõ ẽ signuz maxime certitudinis r firmitatis. Depingit etiam cũ vulpeculis sub pedib9 eius: p quas significant heretici:quos vera fides calcat cũ certitudine veritatis. Depingit deniq; q in gestu gerit constantiam: per qõ significatur: q fides erquo adheret pme veritati:firmam certitudinẽ habet de futuris bonis . Et qua figura scu similitudine.pz qualiter fides certificat intellectum de bonis non apparentibus. ¶ Quinto deniq; hoc probo vnico exẽplo. Legitur enim in legenda sancti Ignatij martyris:qui scripsit epistolas virgini. r eõ uerso.virgo Maria sibi. Qui cum esset epus in antioch dia:r Romam perduct9 compelleretur a Traiano Imperatoꝛe acerbissimis tormẽtis r flagellis negare dñm Jesuz xpm dicebat se nullo modo posse: pro eo q bẽbat scriptum in corde nomen Jesu xpi:per quod certus erat de bonis futuris r supernaturalibus habendis:iz non apparẽtibus: Volẽs igitur Imperator post mortem eius probare qualem impressionem in eius corde faciebat xpi fides:inuenit in corde eius scriptum nomen Jesu litteris aureis:r cum in diuersis partibus coꝛ scinderetur: in qualibet pte inueniebatur scriptum nomen Jesu.hoc igit modo:vt probant auctoritates:rõ:similitudo distinctio:atq; exemplum. patet qualiter fides ab Apostolo dicitur esse argumentum id est firma certitudo de non visis: r de non apparentibus.r per consequens etiam patet primus respectus.vz certificationis.

¶ De scõo respectu quo fides dicitur esse argumentum.

Secundus respectus etiam quo fides ab Apostolo dicitur esse argumentũ dicitur respectus exclusionis.vz. contrariozuz. Non tm fides vt imediate claruit certificat intellectum de credendis: r de futuris bonis. Sed insuper excludit ab intellectu omnia que contraria sunt ipsis credendis et futuris bonis adipiscendis:iz adhuc non apparentibus. Et q fides excludat omnẽ errorem r infidelitatem habitui ipsius fidei contrarium:tripliciter probo. Primo auctoritate. Scõo ratione. Tertio similitudine. ¶ Primo probo auctoritate. Nam glo.sup illa verba Jo.j.Ecce agnus dei:eccc qui rollit peccata mundi.ait . Presentia fidei rollit ab anima omnem rubiginem erroris r infidelitatis.sicut presentia agni dei:rollit ab ais omnia peccata.hec ille.Ber.etiaz in suis sententijs ait.Fides omnia a se abijcit:que sunt contra veritatem. ¶ Scõo idem probo vi-

ca rationc.vz.formalitatis . Fundamentum rationis ponit phs.j.de generatione r corru ptione.dicẽs. Generatio vnius formc:r pcipue contrarie:semper est corruptio alterius Patet hec regula. Nam generatio calidita tis in aqua totaliter corrumpit in ea formaz frigiditatis. Similiter generatio sanitatis in coꝛpoꝛe:formam infirmitatis que prius i coꝛ eristebat destruit. Quo presuppositoꝛ certum est q tres precipue sunt forme contrarie habitui ipsius fidei:scu certitudinis fidei. vz suspitio:dubitatio:r opinio . Ideo aduenientc habitu fidei infuse in anima statim corrumpitur r expellitur ab anima omnis forma suspitionis:dubitationis:atq; opinionis. Et q predicta tria fidei contrarient.r per ꝯsequẽs ipsa aduenicntc ab anima excludantur patet Nam suspitio sm phm est affirmatio alicuius rei cum aliquo leui r momẽtanco signo Econtra: fides cum vt in precedentibus pz: sit firma adhesio r certitudo ad ipsam pmaz veritatem:que deus est. Et qua nihil fortius vt dicitur in Esdra.manifestum est q fides est ipsi suspitioni contraria. Et ideo fide aduenictc in anima statim corrumpitur omnis forma suspitionis fidei contraria. Dubitatio est etiam ipsi fidei cõtraria:quod patet. quia dubitatio sm eundem phm. r Alcran. in.j. parte summe.in tractatu de gratia. Est vacillatio intellectus inter vtrãq; partem contradictionis:vtputa.qñ quis videns aliquas duas opiniones eque fortes dubitat de vtraq; opinione:an sit vera vel falsa:sicut etiam ille qui habet rationes eque fortes ad hoc q sit in gratia:r q non sit in gratia. Sicut quãdo videt se esse tepidum in amando dcum.r nõ habere affectuz orandi. Et er oppositoꝛ videt q nullam habet voluntatem peccandi : nec vllo modo peccaret:talis dubitat se esse i gra cum habeat rationes eque fortes ad hoc et ad suum oppositum. Econtra vero cuz fides sit firma adhesio sine vlla dubitatione ad pmam veritatem. Ideo aduenicns in anima corrumpit r expellit omnem dubitationem tãq; formam r rem per omnia sibi contrariam. Opinio deniq; etiam est fidei contraria:qñ opinio sm phm r Alcran. vbi supra est acceptatio vnius partis contradictionis: cum formidine tamen alterius. scu sm cũdẽ phm.j.posterioꝛ. Cum scientia sit necessarium opinio simpliciter est: contingentiũ alr se habere.sicut exempli gratia. Ille qui habz rationes ad vnum simul:r ad suum oppositum:tamen idẽ fortiores habz rões ad hoc cũ ad aliũ suũ oppositũ.sicut quando in vna parte videt se feruentem in amoꝛe dei: r lugentem pro peccatis:et oppositoꝛ vero sentit rebellionem carnis r fragilitatem. Et sic per consequens talis magis opinatur se esse in gratia:cũ econuerso. Econtra vero cuz fides sit firma adhesio sine formidine alicuius cõtradictionis ad pmam veritatem: r insuper fides sit tñ necessariozũ. Ideo in anima aduenicns corrumpit r expellit omnem opinionem tanq; formaz:r rem per omnia sibi oppositã. Et quibus omnibus colligc: q fides dicitur argumentum ratione exclusionis:qz arguit:corrumpit:r expellit omnia: r pcipue tria predicta sibi contraria r opposita . Hec ratio elicitur ab Alcran.vbi supra. r insuper a Tho. scda scõe.q.4.articu.j. in coꝛpoꝛe .q. ¶ Tertio deniq; probo similitudine q.s.habitus fidei excludit ab anima omnem errorem:r omnia que sunt contraria certitudini eius:quã similitudinem ponit glo.ad litteraz super verba Apoc.xij.Mulier amicta sole et luna sub pedibus eius.dicit. Sicut sol sua luce oĩes materiales tenebras ab aere expellit:sic fides infusa sua spirituali luce expellit ab anima tenebras omnis erroris r infidelitatis.h glo. Et predicta igitur auctoritate: ratiõe:atq; similitudine patet qualiter fides dicitur esse argumentum non apparentum: pro eo q arguit:expellit: r corrumpit omnia ea que sunt certitudini ipsius fidei contraria r per consequẽs etiam patet respectus scõus qui dicitur respectus exclusionis.

¶ De tertio respectu quo fides dicitur esse argumentum.

Tertius deniq; respectus quo fides ab Apostolo dicitur esse argumentum non apparentum:dicitur respectus argutionis. Nam fides dicitur esse argumentum.i.quasi arguens mentem . Duplicem autem mentem fides arguit. vz.oiuz infidelium. Qm vt dicit Alcran. vbi supra . Et quo infideles non habent veram fidem carent iugiter spirituali leticia spiritus sancti r per consequens habent iugiter conscientiam cauterizatam r amaram. Et si aliquando aliquis infidelis sentire videtur in sua

Universidad de Deusto
Biblioteca

fide aliquem gustum non est pfectus: cum sit acquisitus: siue infusa a diabolo ⁊ nō a deo: q̄ obrem diuina iustitia iustissime ꝓpter infidelitatē cor ꝑmittit eos errare: ꝓpter quod Apostolus bene dixit. q̄ fides est argumētū pro eo q̄ arguit oīuz ifideliū mentē. ¶ Scōo insuper fides dicit argumentuz: eo q̄ arguit etiam quozūdam fideliū mentes: q ⁊ si habitum fidei in baptismo susceperunt: tñ opa fidei nequaq̄ hr̄e volunt. ⁊ ideo ꝓpter hoc habent iugiter ysciam amaricatā ⁊ cruciatam: ⁊ omni spūali gaudio priuatā. Et q̄ fides dicatur argumentū: eo q̄ arguat in vita: ⁊ precipue in morte: seu replcat mentes: tā infidelium: q̄z quozūdā fideliū opa fidei despicientium: omni amaritudine ⁊ dolore. q̄druplicit probo. ſ. ¶ Primo aucte. ¶ Scōo rōe. ¶ Tertō similitudine. ¶ Quarto exemplo. ¶ Primo probo aucte Aug. lib. confessionū. di. Iussisti dñe ⁊ sic est: vt oīs inordinatus animus. ſ. tā fideliuz q̄z infideliū sibiipsi pena sit. Et Isa. 59. dicit. Cor impij. vz. fidelis ⁊ infidelis: ē q̄si mare feruens: qō quiescere non pōt. ¶ Scōo hoc idem ꝓbo vnica rōne. vz. contrarietatis. Fundamentū rōnis ponit pbus. 2. phyſi. ⁊. 5. metha. di. Idem aliter sc bñs est cā duozum Patet hec regula. Nam pñtia naute sicut ē causa yseruatiōis nauis in mari. ita ciusdē absentia per accñs: est cā ipsius submersionis. Item sicut obedientia serui ad dñm est causatiua eius beniuolentie: sic per oppositū deficiente obediētia deficit ⁊ beniuolētia. Quo presuppositō certū est: q̄ homo bñs veram fidem cū opibus bonis: sentit suauē gustum ⁊ pacem aie fue: tā in vita q̄z in morte. dicente Salo. ꝓuer. j. Secura mens quasi iuge conuiuium: ergo per oppositū: homo ifidelis: ⁊ ēt christianus q̄ deficit in opibus fidei: necessario priuat pace aie: ⁊ iocunditate cordis: tam in vita q̄z in morte. ¶ Tertio ꝺ idem ꝓbo similitudine. Nam Augu. dicit sup illa verba Jo. 3. Qui male agit odit lucem: sicut palato egroto amar⁹ fit panis: sic oculꝰ egrī odiosa ē lux. q̄ si sic ē. q̄ corrupti organis sēsitiuis obiecta sana causant in eis amaritudinē: ergo a simili: corrupta aia rōnali: aut per infidelitatem: aut per defectū bonoꝝ operꝝ: causat i ea maxima amaritudo ⁊ turbulentia: tam in morte q̄z in vita. ¶ Quarto deniq̄ ꝓbo vnico exemplo. q̄ vz fides arguit. i. cruciat mentes: tam infideliū q̄z maloꝝ christianoꝝ i vita: sed precipue in coꝝ morte. ¶ Prout enim recitat pbs in lib. de aialibus. Quoddā aial nominē Lignus: q̄ vtiq̄z est albissimus in omni vita sua bz luctum in voce pro cantu: i morte vero sua cum voce ceterisq̄z membris oīdit ⁊ facit maximā melodiā ⁊ festiuitatez. Et rationē assignans pbs. dicit. q̄ ideo in vita laget: qz sanguis eius est purissimus sed modicus est dispersus in membris: seu per mēbra circūquaq̄z ita q̄ de eo quasi nihil remanet apud cor. In morte vero per oppositū oīdit summā leticiā: hoc ideo ē: q̄m sanguis purissimus per mēbra dispersus totus cōcurrit ad cor. Totum cōtrariū vt dicit pbs ibidez. facit aial quoddaz noie fircna: qō vtiq̄z est piscis marinus: bñs a media parte superiori similitudinem hominis. ab inferiori vero similitudinem piscis. hoc enim animal in tota vita sua habet suauissimū cantū: ⁊ maximā oīdit leticiam. In morte vero cum voce lamentabili ⁊ lachrymosa pre nimio dolore se totum discerpit. Et rō est: q̄m in eius vita: cum bēat sanguinem venenosum qui stat quasi totus in venis ⁊ cauda: ⁊ quasi nihil remanet apud cor. Et ideo letat in vita. In morte vero sūme tristat: q̄m totus sanguis venenosus existens dispersus in cauda: seu in parte eius inferiori concurrit ad cor. His declaratis: dico per similitudinez q̄ verus fidelis propter difficultatem operꝝ: ⁊ incertitudinem sue salutis: ⁊ si aliqualem habeat in corde leticiam tamen quasi timidus ⁊ tristis vuit: sed i ꝺ morte: q̄m ei offertur meritum suoꝝ operum ⁊ argumentū vere fidei: ⁊ insuper salutis certitudo: summe iocundat atq̄z leratur: ⁊ penitus ab eo ad modum Ligni discedit omnis timiditas atq̄z tristitia. Econtra vero: homo infidelis: seu etiam christianus non bñs opa fidei: sed opera mūdi carnis atq̄z diaboli qui vtiq̄z Sirene cōparatur: in tota vita sua q̄si lerari dicitur: ꝓpter leticiam ⁊ vsum plitium ⁊ delectationem. Et q̄m demerita sua adhuc ab intellectu cordis sui sunt dispersa in morte talis summe tristabitur atq̄z cruciabitur. Et hoc iō fiet: q̄m ab Angelis bonis: ⁊ malis ei presentabunt omnia demerita sua ⁊ insuper omnes defectus operum bonoruz. Et sic ex predictis omnibus patet tertius respectus. ſ. argumentationis. in quo monstratuz est qualiter fides dicitur esse argumentum: quia. ſ. arguit maloꝝ fidelium atq̄z infidelium mentem. Et per consequens etiam ꝑz declaratio tertij articuli declarandi: q̄ erat videre quid significaretur ꝑ illud verbum diffinitionis. vz. argumentum non apparentium. Et declaratum est q̄ Apostolus dixit ideo fidem esse argumentum respectu certificationis: ⁊ respectu exclusionis: ⁊ respectu argumentationis: quā certificationem: exclusionem: atq̄z mentis letificationē: vobis concedere dignetur deus benedictus. Amen.

¶ Feria quarta post dominicaz septuagesime Item de diffinitione ipsius fidei sermo q̄rt⁹

Semen cecidit

in terram bonam: ⁊ ortum fecit fructum centuplum. Luc. 8. ⁊ in euangelio preterite dominice. ¶ Postq̄z in superioribus sermonibus sufficienter declaranimus tres principales articulos fundatos super diffinitione ipsius fidei. in quibus declaratum est quid significetur per illa verba: fides est substantia rerum sperandarum argumentum restat deniq̄z: quartum articulū declarare: in quo videbit quid significet ꝑ illud verbum vltimum diffinitiōis. vz nō apparentiuz. Cuius articuli declaratio talis est. ¶ De quarto articulo de diffinitōis gditate.

Quartus postremo articulus in hodierno sermone de diffinitione ipsi⁹ fidei simpliciter declarandus est videre quid significetur per illud verbum vltimum diffinitionis. videlz. non apparentium. Nam Aplus in diffinitione ipsius fidei dic̄ Fides est substātia re. sperā. argumētū. ⁊ statim subiungit. dicens non apparentium. Quero igitur quid significetur per illuz terminum. videlz non apparentium. Sed quero quo fine: ⁊ quo respectu, Apostolus diffinitens fidem dixit eam essentialiter argumentum non apparentium. Et certum est q̄ diffiniuit fidem esse argumentum non apparentum triplici respectu. Quorum primus dicitur respectus distinctiōis. Scōus dicitur respectus gratificationis. Tertius dicitur respectus glorificationis.

¶ De triplici respectu quo fides dicitur argumentum non apparentum.

Primus igit respect⁹ quo fides dr̄ ab Apld e argumentū non apparentiū: dicitur respectus distinctiōis. sm enī Tho. scōa scōe q. 4. articu. j. in corpore qōnis. ¶ Per hoc inquit q̄ Apostolus dicit fidem esse argumentum non apparentum: distinguitur habitus fidei ab habitu ipsius scientie: per quā scientiam fit aliquid expresse apparens ipsi intellectui cum scientia: vt dicitur. j. posteriorum. ⁊. 6. ethico. sit habitus demonstrativus alicuius conclusionis ⁊ veritatis. Oppositum est de fide: q̄m fides est habit⁹ a deo infusus alicuius conclusionis ⁊ veritatis non simpliciter intellectui demonstrate. Et propterea fides diffinitur ab Apostolo esse argumentū non apparentiuz. Conuenientissimū igit fuit q̄ fides simpliciter fuerit diffinita magis ꝑ non apparentia q̄z apparentia: quod triplici probo. ¶ Primo auctoritatibus. Scōo rationibus. Tertio similitudine. ¶ Primo q̄z probo auctoritatibus q̄ fides debet diffiniri per non apparentia. Nam de consecra. dist. 4. c. Venit sacerdos. dicitur. Non per signa ⁊ rationes: sed per simplicem fidem veritas fidei est colenda. Item glosa super verba ad Roma. 12. Non plus sapere q̄z oportet sape. Sed sapere ad sobrietatem ait. Superbe natare speculuz humilitatis quod est sincera fides sine alia visibili ratione debuit preponi: vt a superbia ad humilitatem transiret. hec glo. ¶ Scōo hoc idem probo triplici ratione ¶ Primo ratione accumulationis. ¶ Scōo ratione causationis. ¶ Tertio ratione corruptionis. ¶ Primo probo ratione accumulationis. vz virtutis. q̄ simpliciter virtus fidei debuit esse de non visis ⁊ nō apparentibus. Fundamentum rationis ponit pbus. 2. ethi. di. Virtus consistit circa bonum ⁊ difficile quia virtus ⁊ ars semper sunt circa difficilio ra. patet hec regula. Nam quia castitas hēt difficultatē in conseruatione sui: ideo castitas dicitur summe virtuosa. q̄ si sic est: ergo vbi maior est difficultas: ibi est ⁊ maior virtus: seu maior ratio virtutis. prout patet in his q̄ non tñ maritalem ⁊ vidualem: sed insup virginalem castitatem conseruant. Similiter ⁊ in his qui datis omnibus bonis suis pauperibus deo seruiunt in spontanea paupertate. Quo presuppositō certum est q̄ sicut nō est virtuosum videre lucidum seu aliquid facere q̄ de se est facile: sic nec credere q̄ manifeste est probabile seu certificatuz demonstra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuis rationibus esset laudabile ⁊ virtuosum
Sed vtiq; virtuosum est ⁊ laude dignū: sim
pliciter crede deo in his: que sensus seu ratō
non comprehendit. Et qō maximū est credē
simpliciter deo in his que sensus vel rō vidē
tur oio dissuadere: eo q; in intellectu magna
difficultas consistit. Sed cum nulla i mūdo
seu in qualibet virtute: maior difficultas esse
possit: ꝫ̄ contra nām ⁊ ōtra oēm rōnem vio
lenter subijcere per voluntatē. Intellectum
his que sunt fidei: ⁊ que non sunt apparētia
sequitur per ꝺ̄ns q; maior virtus cōsistit in
fide que est de non apparentibus: ꝫ̄ ꝺ̄sistere
possit i qualibet alia scia: que pro suo obiecto
habet rōnes apparentes ⁊ demonstratiuas.
Vt igitur quelibet rōnalis aia magis profi
cere posset in virtute. Idco ꝓpter hoc deus
proponere voluit nobis bona solum apparē
tia per virtutē fidei. ¶ Scōo hoc idem ꝓbo
rōne causationis. Fundamentū rōnis ponit
Auctor in lib. de causis. di. Vbi est plus de
causa: ibi est etiam plus de cāto. p3 ꝟ regula.
Nam seruo magis fideli dño suo: maior da
tur remuneratio: ⁊ premiū: cum fidelitas sit
causa mercedis premij: atq; beniuolētie. Si
militer maior arbor naturaliter plures fru
ctus producit. Quo presupposito certum ē q;
vt pbs dicit. j. ⁊ io. ctbi. Felicitas est p̄mium
virtutis. q; si sic est: cum inter ceteras virtu
tes maxima sit virtus fidei hebere: ⁊ bonis
non apparentibus credere: ꝓut in precedēti
rōne ꝓbatū est. Cōcludit ꝓp hoc q; maximū
premiū maximaq; remuneratio talem fidei
habentibus a deo debeat: cum in se habeant
maximā cāz p̄mij atq; mercedis. Oppositū
est si hō habuisset sciam de non apparentib⁹
sm rōnes nāles sicut de apparentibus: qm̄
habuisset paruam difficultatē: sicut habetur
etiam in ceteris scientijs naturalibus: in qb⁹
intellectus cogit ad credendū. Et sic per ꝺ̄ns
paruū vel nullū meritū habuisset. Vō ꝺ̄firmans Brego. in quadā omel. super verba.
Jo. 20. v3. Luz esset sero dic illa ⁊ē. ait. Fides
non habet meritum vbi humana ratio. i. hu
manus sensus prebet experimentū. Nec mi
rum si paruū vel nullū haberet meritum seu
felicitatem: si fides esset de apparentibus: qm̄ si
haberē certa scientia de ipsis. Intellect⁹ co
geretur ad credendum: ⁊ per ꝺ̄ns talis credi
tio: nec vituosa esset: nec deo accepta. Nam
ad hoc q; aliquid nomē virtutis acquirat re
quiritur q; ad illud voluntas sit libera. Dic
enim dicit pbs. 3. ethico. Virtus ⁊ vitū vo
luntaria sunt: ⁊ bonum semper est volunta
rium: qō aūt non est voluntarium: non ē bo
num. hec ibi. Et. 2. ethi. dicit. Virtus est habi
tus electiuus. Et Nicolaus papa. 20. q. 3. c.
pñs. ait. Vō enim quis non eligit nec optat
profecto non diligit. qō aūt non diligit facile
contēnit. nullum ergo bonum est nisi volu
tarium. hec ille. Item extra de restitu. spo. c.
Solicite. Alex. tert⁹ ait. Non est verisimile
q; sponte iuri suo renūciauerit: qui renuncia
uit spoliatus. Item ex de his que vi metus
ue cau. fiunt. in. c. ad audientiam. dicit Jnno.
tertius. Quia vero que vi metusve cau. fiūt
carere debent robore firmitatis. Deniq; 20.
q. j. c. illud. dicitur. Satis inutile est vt coacta
scrutinia domino p̄stentur: qm̄ coacta scruti
tia deo non placent. Que omnia supradicta
confirmans. Tho. scōa scōe. q. 2. articu. 10. dic
Cum queritur an ratio humana possit pro
desse ad meritum. Rñdeo. Rō humana ad
ea que sunt fidei potest se habere ad volunta
tem credentis dupliciter. Vno modo sicut p̄
cedens: vtputa: cum quis non vult credē: vel
cum non habet promptam voluntatē ad cre
dendum: nisi ratione humana inducerētur. ex
tali ratio adhibita minuit meritum. Scō
modo. vt sequens volūtatē credentis. ſ. pute
cum homo habet promptam voluntatē ad
credendum: diligit veritatem creditam: ⁊ sup
eam cogitat: ⁊ amplectitur: si quas rationes
ad hoc inuenire potest. Et tunc humana rō
meritum fidei non excludit: sed potius auget.
Et ratio est sm̄ eundem Tho. in. 3. dist. 24.
arti. 3. q. 2. Quia ea que sunt fidei: ⁊ si p rōnē
probari non possint: non tñ sunt cōtra oēm
rōnē. Et ideo querere ea que sunt sup rōnē
euidentē non est vituperabile sed laudabile
quia homo debet se ad diuina exigere quātū
potest: vt dicit pbs. 10. ethi. Quā sniam etiaz
approbans Ric. in ꝓhemio. p. sen. q. 7. in so
lutionē. j. argumēti. rñdens ad verba Breg.
v3. fides non h3 meritū ⁊ē. dicit q; illa argu
mentatio seu rō: que procedit simpliciter ex
articulis fidei: non euacuat meritū fidei: nec
minuit: quia talis ratiocinatio ē in virtute in
minis fidei: vnde de tali argumentatiōe non
debet intelligi auctas Breg. sed de ratioci
natione que procedit vel procederet ex p̄ci
pijs cognitis in lumine naturali. Talis enim

euacuat ⁊ euacuaret meritum fidei: cum fidei
homo principaliter intendat. Et ꝓpter hoc ra
tiones fidei meritū non diminuūt sed augēt
q; non illis mō inititur intellectus. sic eni dr
Ecce. 24. Qui elucidant me. ſ. fidez p rōnes
probabiles sed non demonstratiuas: vitam
eternam habebūt. Oppositus vero cēt si qs
simpliciter crederet ꝓpter rationes natura
les tm̄: qm̄ tales nullum meritum ꝓfecto as
sequerentur. h̄ Ricar. sententiaꝫ. Et qua rōe
etiam patet: q; ideo fides data fuit de nō ap
parentibus: qm̄ auget meritum ⁊ felicitatem
credenti: quod vtiq; meritum ⁊ felicitas tolle
retur a credente solum per rationes natura
les acquisitas. ¶ Tertio idem probo ratiōe
corruptionis. Fundamentum rationis po
nit pbs. 8. metha. dicens. Species sunt sic nu
meri: quia sicut vnitas addita vel remota a
numero mutat speciem: sic differentia addi
ta vel remota in diffinitione: mutat diffinitū
patet hec regula. Nam si veritas addit nu
mero binario: statim perdit suam speciem. i.
perfectionem sui nominis: propter quod nō
amplius dicetur ⁊ vocabitur numerus bina
rius sed simpliciter ternarius. Similiter si
asino irrationali adderetur vna differentia:
prout est rationale: nequaq̄ amplius vocare
tur asinus: sed appellaretur homo. Quo pre
supposito certum est: q; cum fides sm̄ Da
mascenum sit simpliciter quidam habit⁹ de
non apparentibus: concluditur ꝓpter hoc q;
si esset de apparentibus tunc alia differentia
sibi apponeretur: ⁊ sic nequaq̄ amplius pos
set fides vocari. ⁊ per consequēs nec posset di
ci virtus. Idco etiam a simili dico q; si quis
aliter non vult credere nisi per euidentia ⁊ p
miracula apparentia: talis vtiq; cū velit ad
dere nouam differentiam fidei: fidem totali
destruit ⁊ corrumpit: nec intelligitur q; in eo
sit aliqua species fidei: loquor contra vos: o
superbi: o arrogantes: o ꝓsumptuosi xpiani
qui aliter credere non vultis nisi ratiōes ba
beatis de trinitate: de ꝓuidentia dei: de pre
destinatione: de reprobatōe: ⁊ huiusmodi. qm̄
in veritate dum sic simpliciter creditis: nulla
in vobis remanet species fidei. Ex predictis
agitur tribus rationibus patet qualiter fides
prout Apostolus diffiniuit: conuenienter et
simpliciter debuit esse de non apparentibus
¶ Tertio deniq; h̄ idem probo similitudine
seu exemplo. Nam vt legitur Joan. 20. Luz
dominus post resurrectionem suam visibili
ter apparuisset apostolis. Et cuz eis Tho. nō
esset accidit q; postmodū dū venisset: apostoli
sibi dixerunt: Vidimus dominū: qui respō
dens ait. Nisi misero digitos meos in fixu
ram clauorum: ⁊ mittam manum meam in
latus eius non credam. Quod cum diuisset
iterum apparuit dominus in medio eorum
⁊ dixit: pax vobis. Deide dicit Thome: infer
digitos tuos in loca clauoruz: ⁊ pone manū
tuam in latus meum: ⁊ noli esse incredulus
sed fidelis. Vō cum fecisset: statim credidit:
dicens. Dominus meus ⁊ deus meus: Cui
domin⁹ dixit. Quia vidisti me Tho. credidi
sti. Beati qui non viderūt ⁊ crediderūt. Vbi
expositores dicunt: q; sicut dominus redar
guit Thomam: q; nullam in se fidei virtutez
haberet: pro eo q; aliter noluit credere: nisi la
tus xpi ⁊ vulnera pedum ⁊ manuum sensibi
liter palparet. Sic fides nequaq̄ virtus esse
potuisset: si data non fuisset de non appare
tibus. Et ideo a simili nunc etiā xpianus nō
dicitur: qui i se virtutem fidei xpi habere nō
aliter ꝫ̄ per apparentes rationes vel credē
non vult: ⁊ ꝓpterea solus xpianus est q; sim
pliciter non apparentia: per fidē firmiter cre
dit: ⁊ magis ex hoc meretur simpliciter loqn
do: non dico per accidens: ꝫ̄ si xpm̄ in carne
sicut fecerūt apostoli sensibiliter videret. Vō
volens dominus insinuare. ideo dixit Tho.
quia vidisti me Tho. credidisti. Beati q; non
viderunt ⁊ crediderunt. Ecce q; beatos iam
appellat xpus in hac vita credentes p fidem
simpliciter apparentia. Qualem ergo credis
quesо mercedē credentes ab ipso xpo in etor
na gloria post hanc vitam recepturi sunt: cuz
eum gloriosum facie ad faciem ex fidei merito
sunt visuri: Certe dicam cum Apostolo. j.
corin. 2. quod oculus non vidit: nec auris au
diuit: nec in cor hois ascendit: que ꝑparauit
deus diligentibus se. Ex predictis igit patet
qualiter Apostolus conuenienter fidem dif
finit: cum dixit. fides est argumentū nō appa
rētiū: ⁊ p ꝺ̄ns ēt p3 p̄m⁹ respect⁹ v3 dictōis.

¶ De scōo respectu quo fides dicitur esse ar
gumentum non apparentium.

Secundus etiā respectus ad idem dr
respectus gratificationis seu gratie.
Iz enim habenti fidem informatam in cari
tate: lux diuine gre atq; salutis: ⁊ eterne glo
rie certitudo: cuilibet de lege cōi per scientiaz

Universidad de Deusto Biblioteca

speculatiuaz sit incognita ⁊ occulta. tñ p virtutē sanctissime fidei charitate informate: fidelis anima realiter de ipsa gratia salute et futura gloria certificatur:⁊ propterea dicitur fides ab Apostolo esse argumentū non apparentum.i.firma certitudo gratie salutis et glorie que sensibiliter non apparent. Et q̄ fides dicatur esse argumentum non apparē tuz. eo q̄ realiter certificet animā de diuina gratia salute et futura gloria quintupliciter probo ¶ Primo auctoritatibus ¶ Secundo rationibus ¶ Tertio distinctione ¶ Quarto similitudine ¶ Quinto exemplo. ¶ Primo ergo probo auctoritatibus. Nam apostolus scdo Corin. vltimo ait. An non cognoscitis vosmetipsos. q̄ xp̄us per fidem in vobis est. ⁊ spiritus dei nisi reprobi sitis. Itē apoca. 2. Jo. in psona dei dicit. Vincenti.s. per fidē sc ipsum: dabo manna absconditū.s. dulcedinē gratie. quod nemo nouit nisi qui accipit. Itē Joannes damasce. libro primo. dicit. Deus non reliquit nos penitus esse ignorantes: de gratia ⁊ salute nostra. sed per fidem formatam nos certos reddit de vtroq̄z. Item Matth. vltimo. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit saluabitur. Deniq̄z Joannis. 6. Saluator ait. Qui credit in me habet vitam eternam. Ibi etiam glo. dicit. Securus est de vita eterna: qui in se habet fidē xp̄i. ¶ Secūdo hoc idem probo duplici ratiōe. ¶ Primo ratione proprietatis ¶ Secundo ratione operabilitatis. ¶ Primo ratione proprietatis. q̄ vz habens habitum fidei habet certitudinez et de diuina gratia in p̄senti:⁊ de eterna gloria in futuro. Fundamentum rationis ponit phus p̄mo de celo ⁊ mundo. di. Qui habet substantiam alicuius rei: habet ⁊ proprietatē patet hec regula. Nam qui habet substantiā arboris habet eius proprietatē que sunt fructus. Item qui habet substantiam dom⁹ habet eius proprietatem que est inhabitatio ei⁹ Quo presuppositō certum est. prout in supra dictis patet. q̄ fides est vera substantia spei. ita ut qui habet veram fidem etiā habet veram spem. Sed cum proprietas spei sit simpliciter sperāda bona. i. presens diuina gratia et futura gloria. ergo sequitur q̄ quicūq̄z habet veram fidem: habet etiam certitudinē gratie atq̄z futurorum bonorū. Et ideo fides ut predicti dicit esse simpliciter substantia rerum sperandarum: quia causa est ut res que sperantur in futuro iam in nobis subsistant per gratiam. quia per fidem quodāmodo futura bona sicut ara quedam iam nobis presentia sunt. ¶ Secundo hoc idem probo ratione operabilitatis seu causalitatis. Fundamentum rationis ponit phs. 4. Metha. di. Ex effectibus causas rerū cognoscimus. patet hec regula. Cum enim pietas sit quidam habitus anime nō potest cognosci nisi p actꝰ qui sunt eius effectus. Ex quo patet. q̄ cognoscimus aliquē esse pium tanq̄z p causam per actum pietatis ab extra tanq̄z per ei⁹ effectum. Simili etiam modo fm phm p̄mo de anima. Licet anima nostra sit quedā immaterialis substātia. ⁊ per cōsequēs ab oculo materiali inuisibilis. tamen cognoscitur ab intellectu ex duplici eius effectu. vz ex motu ⁊ sensu. Nam cū nihil moueatur nec etiam sentiat nisi in virtute alicuius anime. certū est: q̄ cum corpus humanū mouetur vel sentit aliquod leue vel asperum hoc totū procedit ab anima. Ex hoc apparet q̄ ⁊ si anima p suaz naturā ⁊ substantiā nobis sit inuisibilis. tamen illā tanq̄z causam cognoscimus ex effectibus suis. vz sensu ⁊ motu. Quo presuppositō certū est: q̄ fides informata charitate cū simul habeat opera que sunt significatiua diuine gratie ⁊ meriti. ⁊ future glorie. Dicente Bzego. in omel. penth. Amor dei nunq̄z est ociosus. o. patur enim magna si est. si autē operari renuit amor nō est. per consequēs concluditur necessario. q̄ etiam p ipsa opera fidei. quibus verus fidelis in se habet certitudinem diuine gratie. Et insup certitudinē eterne glorie quod totū confirmans Augusti. in sermone de dedicatiōe ecclesie ait. Sicut enim malis operibus: quasi quibusdā feris ⁊ vecti bus. vite ianua nobis claudit: ita bonis operibus aperitur. Ex quibus rōnibus patet. q̄liter verus habitus fidei prebet arume argumentū de nō apparentib⁹. i. de diuina gratia ⁊ futura gloria. ¶ Tertio hoc idem probo vnica distinctiōe. B. Tho. scda scōe. q. 19. ar. 4. dicentis. Cum queritur an spes viatoris precedens a fide informata habeat certitudinez diuine gratie ⁊ future glorie. Respondeo q̄ certitudo inuenit in aliquo dupliciter. s. essentialiter: ⁊ p̄icipatiue. Essentialiter quidē inuenitur in vi cognoscitiua. p̄ticipatiue autem in eo qd̄ ab aliqua vi cognitiua mouetur infallibiliter ad finem suū: sicut alia regūtur ab intellia non errāte. ⁊ dicūtur in finem suum Ex hm hunc modū dicitur q̄ natura certitudinaliter operatur tanq̄z mota ab intellectu diuino mouente certitudinaliter vnūquodq̄z ad finem: ⁊ p hūc etiam modū virtutes morales dicūtur certius arte operari inq̄ntuz p modū nature mouētur a ratiōe ad suos actꝰ hoc igitur scdo modo spes etiā informata fide ⁊ charitate certitudinaliter tendit in suū finem. vz in futuraz gloriā respectu ipsius dei participans certitudinē a fide que est in vi cognoscitiua et que habet deū p̄o obiecto. qui spondit se daturū in p̄senti gratia ⁊ in futuro eternā gloriā. Et propterea magister in 3. sen. di. 26. spem diffiniens dicit. Spes ē certa expectatio future beatitudis ex gratia dei ⁊ meritis proueniens. hec Tho. sententialiter Si autē quis cōtra hanc distinctionē opponeret. q̄ vz quidā habent fidem ⁊ spem. q̄ tamen postea non consequūtur certitudinē future beatitudinis. Ad hoc respōdet Thomas vbi supra in Solutione vlti. arti. dicē. q̄ hoc contingit simpliciter ex defectu libe. ar. ponētis sponte obstaculū peccati. nō autē ex defectu diuine potentie vel misericordie: cui spes informata charitate ⁊ fide innitit. Unde hoc non preiudicat certitudini spei. Ex qua distinctione etiam patet qualiter fides animā certificat de bonis non apparentib⁹ que sunt diuina gratia ⁊ futura gloria. ¶ Quarto hoc idem probo similitudine. Regula est phi. 3. de anima. q̄ sicut se habet sensus ad sensibile. sic se habet intellectus ad intelligibile. Sed certum est: q̄ potentia gustus bene disposita. habet certitudinem de dulcedine vel amaritudine cibi sibi cōiuncta. ergo a simili immo a fortiori anima bene disposita. per fidem: spem: ⁊ charitatē: debet habere certitudinem de diuina gratia in p̄sti: ⁊ per consequens de eterna gloria in futuro. ¶ Quinto deniq̄z probo vnico exemplo Pauli. 2. Thi. 2. de scipso dicētis. Scio cui credidi: ⁊ certus sum. s. de diuina gratia ⁊ futura gloria. q̄ potens est depositū meū seruare vsq̄z in illū diem. non solū autē mihi. sed ⁊ bis omnib⁹ qui diligunt aduentū eius. q̄ si ut patet paul⁹ ex merito fidei erat certificat⁹ de gratia ⁊ de futura gloria. ergo a simili quisq̄z verus fidelis certificari potest. ⁊ precipue cuz deus in tali certitudine non habeat cōiter acceptionē personarum. vnde extra de p̄ben. c. venerabilis

dicitur. Non grauis sed virtutum nobilitas morūq̄z honestas gratū deo faciūt ⁊ idoneū seruitorē. ad cui⁹ regimē nō multos fm carmen. nobiles ⁊ potentes elegit: sed ignobiles ac pauperes. eo q̄ apud eū nulla est acceptio personaꝝ. hec ibi. Ex predictis igit̄ omnibus patet qualiter fides dicit esse argumentū nō apparentū. i. de aie gratia in presenti ⁊ gloria eterna in futuro. Et p consequens etiā patet scōs respectus. vz gratificationis.

¶ De tertio respectu quo fides dicit esse argumentū non apparentū.

Tertius deniq̄z respect⁹ quo fides ab Apostolo dicit argumentū nō apparentū: dicit respectus glorificationis seu comphensionis: q̄uis eni ut immediate claruit. fides prebeat certitudinem aie de gratia ⁊ de futura gloria. tamē vltra hoc dicitur etiā esse argumentū non apparentū. i. certitudo quedam qua certificatur aia q̄ et si eterna gloria per meritum fidei adipiscat. tamen gloria illa est tam eximia ⁊ profunda. q̄ etiā ab Apostolo dicit esse bonū seu gloria nō apparēs. Et q̄ futura gloria quā anima ex merito fidei est habitura sit tam incōprehensibilis eximia atq̄z profunda q̄ etiam dicat cē bonū nō apparens oi intellectui causato q̄dupliciter probo. ¶ Primo auctoritatib⁹ ¶ Secundo rationibus. ¶ Tertio distinctionibus. ¶ Quarto similitudine. ¶ Primo probo auctoritatibus. Mā Dionisius in li. de mistica theologia. ait. Deus q̄ est oium futura gloria est inuisibilis ⁊ inaccessibilis oēm sensum⁹. oēz intellectū. omnēq̄z rationē excedēs. Itez Bzeg. sup verba Job. 26. c. Cum vix puam stillam sermonē eius audierimus magnitudinē tonitrui eius q̄s poterit intueri. ait. Totū quicqd de deo p̄t human⁹ intellect⁹ intelligere. est quasi quedaz stilla liquoris. Item Job. xi. di. Forsitan dei vestigia comprēdes ⁊ vsq̄z ad pfectū oipotentē repies. Excelsior celo est. Et quid facies? Profundior inferno ⁊ vñ cognosces. Itē Job. 28. dr. Ubi inuenit sapia. s. increata ⁊ q̄s est locus intelligentie. i. create. ut. s. sapiam increatā intelligat. Et sequit. Abscōdita est ab oculis oium viuentiuz Itē. puer. 25. Salomō ait. Perscrutator maiestatis opprimet a glia. Itē Plato in Thimeo dicit. Deus est summū bonū sup omnē substantiā omnēq̄z naturā. cui cūcta expediunt cū sit plene pfectionis. ⁊ nulli⁹ societatis

dign⁹. Et ibidē aut. Benitorē vniuersitatis tam difficile est inuenire: q̄ inuentū impossibile est ꝓfari. Denīq; Apo. j. Thi. 6. ait. De⁹ lucē habitat inaccessibilē: quā nullus hoium vidit: sed nec videre pōt. Ex quib⁹ auctoritatibus p̄z: q̄liter futura gloria est incōprehensibilis cuilibet intellectui creato. ¶ Secūdo hoc idē probo duplici rōne. ℙrimo rōne essen*tialitatis*. Secundo rōne repugnabilitatis. ¶ ℙrimo, pbo rōne essentialitatis. Fundamentū rōnis ponit pbs. 3. de aia. di. Sicut se habet res simpliciter ad esse: sic se habet simpliciter ad intelligi. patet hec regula. Mā res que parū habet de cētia bonitatis. sic comprehēditur ab intellectu ꝓut est. Si autē res magis habeat de bonitate regitur ad eā intelligendā maior intellect⁹. Si autē res habz essentiā maxime bonitatis: tā intensiue q̄ extensiue regritur ad eā intelligēdū maxim⁹ intellectus: quēadmodū etiā ad sustinendū vinū intensiuū optimū t potētissimū. regritur etiā necessario optuna t potētissima dispositio i ipō bibēte. ad hoc ut illō possit bibere t sustinē. Quo ꝓsuppositō certū est. q⁹ deus q̄ē omniū iustoꝝ futura gloria: habet essentiam suā intēsiue t extensiue actualiter infinitam: seu infinite bonitatis. ergo est infinite cognoscibilis: sed cū null⁹ intellect⁹ creatus hāc simpliciter tam intēsiue q̄ extēsiue potentiā infinitā ad intelligendū necessario cōcluditur. q⁹ gloria diuine visionis cuilibet intellectui creato incōprehensibilis est. quā rōnem confirmans Tho. j. ꝑte summe. q. 12. ar. j. dicit. Intā tū aliquis intellectus ꝓfecte cognoscit. Inq̄ntum maiori vel minori luie perfundit. Cum igitur lumen glorie creatū in quecūq; intellectu creato recꝑtū non possit esse infinitū. impossibile est q⁹ aligs intellectus creatus deuz infinite cognoscat: q⁹ si sic est. ergo impossibile est: q⁹ deū totaliter comꝑhendat. Q̄d confirmās pbs. j. phi. dic̄. Infinitū t multitudine t magnitudine ꝑm q⁹ infinitū ē nobis ignotū. Et. 3. ℙdisp. ait. q⁹ infinitū est nobis ignotum inq̄ntū infinitū. Et ꝑmo ℙdoctore 2. di. Infinita non cōtingit ptrāsire intelligentez. hec Tho. sentētialiter rōne repugnabilitatis.

¶ Secūdo hoc idē probo rōne repugnabilitatis: seu repugnātie. Fundamētū pbs. j. ꝓmi. t. j. ℙdoctore 2. 4. Mctba. dicit. Affirmatio t negatio nunq̄ sunt vera de eodem. patet hec regula. Mā impossibile est q⁹ lapis sit lapis simul t nō lapis. seu impossibile est q⁹ aliquid sit homo t nō homo: seu aligd sit homo simul t petra: q⁹ hec sibiinuicē repugnant. Quo ꝓsuppositō certū est. q⁹ si aliqua creatura deū perfecte cōprehēderet t cognosceret. claz est q⁹ esset tante sapiētie t charitatis. q̄te est deus ipse: vel creator: q⁹ si sic cēt. ergo homo t creatura cēt sicut deus t creator. Sed cū sit impossibile q⁹ simul aligd sit homo t de⁹. creatura t creator. cū hec sibiinuicē differant in infinitū. cōcluditur etiā per consequēs. q⁹ oīno impossibile est totā diuinā essentiā: seu futuraz gloriā comprehēdere. Quā rationē cōfirmās dīs Bonauētura in 3. di. 14. ar. j. q. 2. in rōnibus affirmatiuis. dic̄. Omne q̄ cōmprehendit alterū est maius illo vel saltē ei equal. aliogn ipm claudere intra se nō posset. Sed impossibile est creaturā aliquā; nec ꝓ vnionē nec per aliū modū equari creatori. ergo impossibile est. q⁹ comꝑhendat creatorem. ergo anima rp̄i non comꝑhendit verbū sibi vnitum. ergo a fortiori nulla alia anima. Et ideo Damasc. dicit. Hoc solū intelligit de deo: q⁹ incōprehensibilis est ab omi creatura. hec ille ad litterā. et ita ex rōnib⁹ ꝑdictis patet cōclusio. ¶ Tertio hoc ꝓbo distinctionib⁹. Et ꝑmo distinctiōe Ric. in suo q̄libeto dicētis. Cum q̄ritur an de⁹ sit cognoscibilis a rōnali creatura. Respondeo q⁹ creatura rational⁹ potest habere cognitionē de deo ꝑm oēm statū tam vie q̄ patrie: q̄ ostendit ꝑmaria eius cōditio. Cū cuiz rōnalis creatura ad imaginē dei sit facta. Et ꝑm Aug. 14. de tri. ca. 18. eoipso imago dei est: quo capax eius ꝓ cognitionē esse potest. q⁹ imago consistit in potētijs cognitiuis. ꝑm q̄ pōt deum cognoscere t amare: nisi ꝑm q⁹ pōt deū diligere. segtur ꝓpter hoc q⁹ pōt deū cognoscere tam in vita q̄ in patria. Hoc idē ondit naturalis ad deū diligēdū obligatio. certū est enī q⁹ rōnalis creatura naturaliter est obligata. ad deū diligendū: ita q⁹ hoc solū regrit de⁹ ab ipsa. tanq̄ ꝑfectiuū t cōplectiuū oīs obligationis. Sed cū impossibile sit q⁹ deū diligat tz in via: q̄ in patria: nisi cū p̄cognoscat. ergo ex statū vie t patrie deū cognoscere pōt. hoc idē ostendit finalis ei⁹ terminatio. certū est enim q⁹ rationalis natura ad finē beatitudinis est creata. q̄ ondit naturale ei⁹ desideriū q̄ nō pōt esse ociosum. ꝑm Cōmenta. 2. Mctb. Si beatitudo haberi nō pōt sine cognitione dei vel visione dicente Sal. Jo. 17. Hec est vita eterna: ut cognoscāt te patrē. t quē misisti Jesum xp̄m. vbi et Aug. dicit. q⁹ visio dei est tota merces. q⁹ si sic est. ergo necessario ꝯcludit q⁹ deus cognoscit tā in via: q̄ in patria. Modādū tamen est q⁹ quadrupliciter cōtigit aliquid cognosci. ℙdimo ꝓ immediatā dei apprehensionē. sicut q̄n res aliq̄ potētie apꝑsitue se offert imediate t obiectiue. t hoc modo simpliciter habet cognitio de deo in patria. eo q⁹ ibi immediate t obiectiue in sua cētia se intellectui repītat: t ab eo apprehenditur.

¶ Scōo contingit etiā aligd cognosci ꝑ spēi cōtemplationē. sicut q̄n res pītat sensui non autē intellectui ꝑ se imediate: sicut audiendo descriptionē alicui⁹ q̄ nō vidi cōcipio in mēte ei⁹ spēz aliq̄lem. Et hoc modo habetur cognitio de deo in statu vie. vbi nō repītatur aie deus obiectiue in cētia sua. ideo necesse habet aliquā spēm ei⁹ concipe aliquo mō. q̄ō quidem facere pōt aia triplici gradu t ordine. differenter tū ꝑm magis t min⁹ ꝑfectū. vz ꝑ naturalē ratiocinationē. Rōcinando enī potest aia multipliciter ispēm de deo cōcipe. s. ex rep̄sentate. et ex hoc pōt concipi spēm vnius entis ꝑmi. cū ois plitas ad vnitatē reducat t ab ea descēdat. ꝓut dicit Auctor in libro. 6 ꝓnci. ex rep̄ causalitate. Et ex hoc pōt cōcipe spēm ꝑmie cause. q̄n cum videam⁹ vnū esse ab alio t nō sit ꝓcessus in infinitū. necesse est ꝑmā cām cē. Ex rerū gradatione t varietate. Et ex hoc potest cōcipe spēm vni⁹ nature vel summe. Mā cū videam⁹ q̄dā naturali gradu dignitatis t valoris ꝑcipi gbusdaz. et non potest esse ꝓcessus in infinitū. ergo ē deuenire ad summū aliq̄d et rep̄ mutabilitate t sic potest concipere spēm vni⁹ imutabilis t eterni. Itē scōo cōtingit aligd cognosci ꝑ doctrine t fidei informationē. Et sic audiēdo et legendo pōt concipe spēm dei exꝑssi⁹ t certius. q̄ modo ꝑdicto iutta conditiones t ꝓprietates. ꝑm q̄s describit tūs fides. Item per contēplationē t affectualē degustationē. Et sic adhuc exꝑssiori t certiori modo pōt homo cōcipe spēm aliquā de deo t diuinis.

¶ Tertio etiā contingit aligd cognosci ꝑ speciez apprehense retentionē t cogitationem. sicut cognoscimus rem quc aliquando per se fuit ꝓsens possibile apprehensiue postea tamen est absens. Et hoc modo non cognoscitur deus in via. nisi forte aliquis vsq; ad visionem essentie eius rapetur. sicut vult Aug. de Aplō libro de videndo deo. ¶ Quarto de niq; cōtingit aliquid cognosci per immediatam rei apprehensionē t comprehensionē. sicut quando res aliqua ꝓut est scientia alicuius potentie intellectui se offert immediate t obiectiue: quc simul t semel apꝑhendit t cōprehendit. hoc modo impossibile est deum ꝓfecte cognosci ab aliquo intellectu creato. ꝑm Auicēnam. 8. Mctba. sue. c. 37. q⁹ cā specialis quare res aliqua nō intelligit est materia esse eni formale est esse intelligibile. q̄to ergo aligd est magis materiale: tanto est min⁹ intelligibile. et q̄to magis est formale tāto magis est cognoscibile. vnde pbs. 2. Mctba. vult q⁹ materia non sit intelligibilis nisi per analogiam ad formam: et q⁹ illa que sunt sepārata a materia: t si a nobis difficile intelliguntur: hoc non est ꝓpter ipsas res: sed ꝓpter nos. ut dicit Cōmentator sup. 2. Mctba. Cū ergo deus sit summe imaterialis: t summe in actu habet esse. Et ideo summe est intelligibilis q̄tuz est de se. ꝓpter quod dicit⁹ q⁹ deus lux est. q⁹ sicut lux inter corꝑalia ē summe visibilis t mānifestatiua. t declaratiua sui apud visum corꝑalem. licet oculus debilis ut vespertilionis melius possit videre inuē obscuratam q̄ claram. Sic deus est summe intelligibilis t manifestatiuus sui apud quecūq; intellectū q̄tum est de se. licet omnis intellectus creatus deficiat. ne possit infinitū splendorē eius intellectu suo sustinere: non tātū in via sed etiā in patria. hec Ric. ad litteraz. Et qua distinctione. pz qualiter glia futura diuine visionis est incōprehensibilis apud quemcūq; intellectū creatum. Aliam distinctionez ponit seraphicus dīs Bonauētura in. 3. di. 14. ar. j. q. xi. in corꝑe. q. di. Cum q̄rit an aia rp̄i totū verbū comꝑhendat. Respondeo q⁹ nō. ꝓpter q⁹ notandū est q⁹ alig volucrūt dicere. q⁹ verbū incausatū: t ipse de⁹ non solum ab aia rp̄i. sed etiā ab alijs animab⁹ beatis. potest comꝑhendi: t aliquo mō est incōprehensibilis. Cōprehenditur inq̄ntum ad cētriam: ut dicerūt q̄ q̄ est finita. Et ideo finita: q⁹ in seipsa simplr ē ꝓfecta. Dicit aūt t ē incōꝑhēsibile q̄tū ad potētiā q̄ respic̄ infinita. nū q̄ ei pōt in rot gn in pta. Et ꝓ ꝑ dissoluē noluerī auctes scōz t scripture q̄ videt inuicē repugre: q⁹ aliq̄ dr q⁹ de⁹ ē icōprehēsibil. aliq̄ vero dr q⁹ bti bnt cognitōz ꝯꝑhēsiōis. q̄z istc

Universidad de Deusto
Biblioteca

modus in ꝓmo lib. improbatus fuit: quia impossibile est q̄ potẽtia excedat essentiã. Vnde impossibile est potentiam esse simpliciter infinitam: substantia existente finita: ⁊ ibidem ostenditur multipliciter deum esse imensum non solum in relatione ad res: sed etiam in seipso habere imensitatem. Et ideo iste modus dicendi stare non potest. Ideo qui hoc prius dixit postmodum retractauit. Alij vero dicere voluerunt q̄ anima xp̃i: ⁊ si sit finita: tñ ob gr̃am vnionis sublimat̃ ad aliq̄d infinitum: habet enim aliquid qđ est supra oẽm creature gradum: ⁊ quo nihil potest cogitari excellentius: ⁊ ex ipsa parte potest comprehẽdere perfecte verbum sibi vnitum: ⁊ hoc est etiam ipsius solius proprium: ⁊ pro tanto allegant ad suum ꝓpositum Hillarium lib. de tri. dicentẽ. Trinitas sibi soli nota est: ⁊ hõi assumpto. Sed hoc etiam nullo modo stare potest: quia q̃uis gratia vnionis dicat aliq̄d infinitum rõne alterius extremi: tamen rõne anime vnite semper dicit quid finitum: ⁊ rẽ virtutis finite: qm̃ anima xp̃i manet itra terminos creature: quẽadmodũ alie anime: alr non fuisset vera anima rõnalis: ⁊ si est virtutis finite: quo potest vnq̄ comprehẽdere immensitatem rei omnino infinite ⁊ excedẽtis eam in infinitum: propterea est tertius mod⁹ dicendi cõmunior ⁊ verior est q̄ nec aia xp̃i: nec alia creatura comprehendere põt imensitatem verbi increati: siue ipsius dei: ⁊ tamẽ ipsius totum cognoscit: ⁊ possunt ista duo sil stare: imo necesse est ponere: q̃uis difficile sit intellectui nostro capere. Si enim vere ponimus deum simplicem: imo quia necesse ẽ sic ponere ⁊ credere si cognoscatur: iam non ſm partem ⁊ partem: sed totus cognoscit. Rursus si deum ponimus imensuꝫ: quia hoc credimus ⁊ fatemur: necesse est ponere q̄ nũq̄ ab intellectu finito comprehẽdatur: ⁊ sic de⁹ a quacũq̄ creatura ipsum cognoscente tot⁹ cognoscitur: sed tamen non totalr. Si autem queratur qũo hoc potest itelligi. Dico q̄ difficilimũ est: eo q̄ plus reperitur in creaturis de dissimilitudine: q̃ de dissimilitudine. Intelligamus tamẽ gratia exempli aliquẽ oculum: cuius aspectus nõ sit omnino clarus: et intelligamus aliq̄d paruum album: tñ intensum in luminositate ⁊ claritate colozis: oculus ille videbit illud album totũ: tñ intensionem illius albedinis nõ comprehendet. Sic suo modo in proposito intellectuꝫ est. Sꝫ nõ modica est dissimilitudo: quia in illo albo claritas differt a claritate: in deo aũt omnino est idem. Et ideo aliud exemplum consuevit poni in puncto: qđ ratione sue simplicitatis totus attingitur ab vna linea: non tñ comprehenditur: quia punctũ potest infinitas lineas terminare. Sed nec adhuc est simile: quia in puncto aliud est virtus: aliud est essentia: non sic est in deo: in quo est omnino idem. Et iõ tertium exemplum ponendũ est in substãtia spirituali que est imago dei: quia ipsa tota ẽ in vna parte corporis: ⁊ tamen in illa nõ definitur: quia ratione sue simplicitatis: sic tota est in illa parte: q̄ tota est extra illam in pretera: sic ⁊ deus in vna creatura est totus: ⁊ totus extra: per hunc etiaꝫ modum oportet intelligere circa potentiam intellectiuam: sed hoc melius intelligitur ratiocinatione q̃ explorum suppositione. Si qs enim videt q̄ in deo simplicitas non opponit infinitati videt potest: qũo deus põt cognosci totus: ⁊ tamẽ non comprehendit: ꝓpter qđ nomen q̄ infinitum accipit ſm quãtitatẽ ſm phm. Augu. tñ dicit qđ est quãtitas mollis: ⁊ quantitas virtutis. Et ita ſm vtrũq̄ põt accipi infinitum: sed differenter: qm̃ enim quãtitas molr est partibilis ⁊ super partibile fundata: ideo infinitum ſm hanc quãtitatem oppositionẽ habet; ad simpler ⁊ impossibile est q̄ aliquid idem: ⁊ ſm idem sit simpler ⁊ infinitum: qm̃ vero quãtitas virtutis reperit̃ in simplicibus imo quãto aliq̄d simplicius: tanto potentius hinc est q̄ infinitũ ſm hãc nõ repugnat simplicitẽ: imo necessario sequit̃: q̄ si aliquid ẽ simplicissimũ: q̄ aliq̄d etiã sit infinitissimũ. Clare igitur põt videri q̄ i deo ſꝫ idez põt eẽ summa simplicitas ⁊ summa infinitas: ⁊ ideo vera ẽ positio predicta: q̄ deus totus videt: ſꝫ tñ nõ comprehendit ab aliqua creatura: nec vnita nec separata. Et ideo cõcedende sunt auctoritates ⁊ rões que sunt ad ꝓtem istam. Hoc Bona. ad lr̃am. Ex p̃dictis igit̃ distinctiõib⁹ pz qualiter futura glia est incõprehensibilis itensiue cuilibet intellectui creato. ¶ Quarto deniq̄ h idem ꝓbo vnica silitudine. Nam legitur in legenda sci Dyonisij arropagite: qui fuit discipulus apli Pauli: q̄ dũ ipse Dyo⁹ post xp̃i ascentionẽ postulasset hãc gr̃az a scõ Jo. cuĩ gelista vt dimittet q̄ scl salte videt xp̃i genitricẽ. i. gliosã virginẽ mariã: q eidẽ ꝓcesse

quod voluit. cum autẽ ipse Dyonisius thalamũ ipsius virginis ingressus fuisset: vidit infinitos radios de singulis membris ipsi⁹ virginis exeuntes: eam supernaturaliter decorantes: quam claritatem eximiam sustinere non valens: nec comprehendere potens. cõcuit in terram: ⁊ reuersus in se dixit Joanni. O Joãnes apostole vide de cetero ne permittas aliquem videre precipue dum radio contẽplationis illustratur hanc dei genitricem. quoniam idolatrare facies. Nisi cuiꝫ magister menus paulus declarasset mihi differentiaꝫ que est inter creaturam ⁊ creatricem essentiam hãc creaturaꝫ pro creatore adorassez. q̄ si sensibiliter oculis corporis potuit videre corpus virginis sensibile: sed non eius luccm comprehendere. ergo a simili immo a fortiori impossibile est q̄ aliquis intellectus creatus essentiam dei comphendat. cuius eam videat. intelligat. ⁊ contemplatur. Quod egregie confirmans Jo. Criso. in li. de reparatione lapsi. dicit. Intuere anima in celesti patria cetũ pulcherrimũ: non solum ex hominibus: sed etiaꝫ ex angelis. archangelis. potestatibus. cherubin atq̄ seraphin congregatuꝫ. Refugit eni omnẽ sensum atq̄ omnẽ intellectum humane mentis. excedit decus illud: illa pulchritudo: ⁊ illa virtus: illa magnificentia illa gloria illa maiestas. hec ille. Ex supradictis igit̃ omnibus patet secunda diffinitio substãtialiter data de ipsa sacratissima fide. ⁊ per cõsequens patet prima excellentia quidditatis. Et insuper patet declaratio q̃rti articuli de ipsa diffinitione declarandi. vbi et declaratum est q̄ Aplus dixit ⁊ diffinit fidem esse argumentũ id est certitudinẽ non apparentium triplici respectu. vz distinctionis: gratificationis: atq̄ glorificationis: seu cõprehensionis. quã comprehensionem in futuro: et nunc apprehensionem nobis largiri dignetur ipsa sanctissima trinitas: que est deus vnus et incomprehensibile bonuꝫ. cui semper sit omnis laus ⁊ gloria: in secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta post dominicam serageſime. de secunda excellẽtia ipsius sacratissime fidei.

Semen cecidit in terram bonã ⁊ ortum fecit fructuꝫ centuplũ. Luce. 8. et in euangelio preterite dominice. Postq̃ sufficienter declaraui primã ipsius fidei sacratissime excellentiã. vz quidditatem ⁊ diffinitionem. in qua monstratum fuit: qđ sit essentialiter fides ipsa: nunc ſm ordinez in principio positum: declarare habeo in presenti secundã ipsius fidei excellentiam: que dicitur excellentia necessitatis. cuius secũde excellentie declaratio talis est.

¶ De necessitate sanctissime fidei.

Secunda igitur excellẽtia sanctissime fidei in ordine declaranda dicitur excellentia necessitatis. In hac igit̃ excellentia habemus videre. qualiter fides de qua loquimur est omnibus rationalib⁹ creaturis siue in habitu siue in actu necessaria ad salutem. ⁊ quomodo impossibile est aliquem saluari vnq̄ sine ipsa. quia ut dicit Crisosto. super Matth. Non sufficit ad perfectionem alicuius cognitio virtutis: nisi habeat ipsius virtutis possessio: ꝓpter quod dico: q̄ nõ sufficit declarasse seu itellexisse ipsius fidei cẽtiam: nisi etiam actualiter habeamus in nobis verum habitum ipsius sacratissime fidei Demonstrabo igitur in hac fidei excellentia q̄ fides vel habitu simpliciter: ut in pueris libero arbitrio nõ vtentibus. vel habitu ⁊ actu cum adest oportunitas. ut in adultis omnibus est necessaria ad salutem: quã fidei necessitatem quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo ratione. Tertio similitudine. Quarto exemplo. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam August. in libro de fide. ad Petrum ait. Fides est omniũ bonorum fundamentũ: humane salutis initium: sine qua nemo potest vnq̄ ad filiozuꝫ dei numerũ peruenire. hec ille. Item Apost. ad hebreos. xi. c. dicit. Sine fide impossibile est placere deo. credere enim oportet accedentez ad deum: quia est deus. et inquirentibus se remunerator sit. Item etiã Apostolus. prime. Thi. 6. ait. Tu ergo o homo dei hec fuge: sectare vero insticiam: pietatem: fidem: charitatem: pacientiam: mansuetudinem: certa bonũ certamen. apprehende vitaꝫ eternam: in qua vocatus es ꝓ fidem. hec ibi. Item August. 14. q. ꝓma. c. vbi sana ait. Vbi sana fides non est non potest esse iusticia. quia iustus ex fide vivit. hec ille. Idem August. super epistolaꝫ ad Gala. ait. Nullũ implet mandatũ: nullãq

opus bonum facit: qui fidem nō habet. quia iuxta Apostolū. Impossibile est sine fide placere deo.hec ille. Item Greg.in moral.t ponitur.24.q.1.c.quia ex sola ait. Nisi quis fidei soliditatē tenuerit diuinā presentiā nunq̄ agnoscet. De qua soliditate.dñs dicit. Super hanc petram edificabo ecclesiā meā. Sola quippe est de quā sacrificiū dominꝰ libenter accipit:sola que pro errantibus fiducialiter intercedit.hec ibi. Idem quoq; Greg.in moral.dicit. Sicut rami sine virtute radicis omnes arescunt. Ita quelibet opera licet bona videant nulla sunt si a fidei soliditate distungantur. Item Matth.vlti. Saluator ait. Qui crediderit t baptizatus fuerit saluabitur. Qui vero non crediderit condemnabit. Deniq; Athanasiꝰ in simbolo ait. Quicūq; vult saluus esse ante omnia opus est ut tene at catholicam fidem:quā nisi quisq; integrum inuiolatamq; seruauerit absq; dubio in eternuꝫ peribit. hec ibi. Ex predictis auctoritatibus patꝫ.qualiter necesse est ut quisq; per fidem credat ipsi deo:seu xpo filio suo:necnon et verbis suis:sine qua credulitate et fide impossibile est vnq̄ saluari. ¶ Secundo hoc idē probo qua druplici ratione. Primo ratione apprehensionis. Secundo ratione dilectionis. Tertio ratione venerationis. Quarto ratōe cuitationis. ¶ Primo probo ratione apprehēsionis.vꝫ obiecti. Fundamentū rationis ponit Tho.scōa scōe.q.j. Et etiaꝫ phꝰ.2.de anima.dicentes . Cuiuslibet cognoscitiui habitꝰ obiectuꝫ duo habet seu requirit ad hoc ut apprehendat.vꝫ obiectum materiale apprehendendū: et id quod est formalis ratio obiecti . hec ibi. Patet hec regula per exemplū. Plaꝫ ad hoc q̄ oculus seu potentia visiua aligd videat duo p̄supponit. vꝫ obiectū materiale visum vel videdū t ipsa formalis ratio que tale obiectū videat que formalis ratio fm philosophū.2.de anima. Est lux qua mediāte videtur color::vel corpus colorarum. Quo p̄supposito certum est q̄ ad hoc q̄ intellectus humanus videat t intelligat obiectū suum. qō est veritas increata.prout tradūt theologi in 4.dist.49.q̄ veritas nihil aliud ē nisi deꝰ ipse eo q̄ in talivisione t cognitione cōsistit beatitudo intellectus. dicēte .Joanni.17. Hec est vita eterna: ut cognoscāt te deū verum t quē misisti Jesum xp̄m vez requirit oīa q̄ talis intellectus in se habeat formalē rationē:qua mediante ipse intellectus videat t intelligat obiectū suum quod est deus: que formalis ratio cum non possit esse aliquis habitus acquisitus ut immediate declarabit.restat q̄ nihil esse potest q̄ ipsa fides:que est quedā lux spūalis ipsius intellectus:qui t si nō p speciē:tamē p certam adhesionē etiam in p̄senti vita deum ipsum intuet. Si tamen vltra predicta velimus considerare materialiter ea quibꝰ fides assentit.non solū ipse deus est obiectū intellectus:sed etiam multa alia. sicut creatio rex Incarnatio xp̄i. Sacra ecclesie:t huiusmodi que tamen oia sub assensu fidei non cadunt: nisi fm q̄ habent aliquē ordinē ad ipsum deum.prout.s.per aliquos diuinitatis effectꝰ domo adiuuatur ad tendendū in diuinā bonitatem vel fruitionē . et ideo etiā ex hac parte obiectū fidei est quodāmodo veritas prime incētum nihil cadit sub fide nisi in ordine ad deū. sicut obiectū medicine p̄ncipale est ipsa sanitas:quia medicina nibil cōsiderat nisi in ordine ad ipsam sanitatē. Ex qua rōne concludit.q̄ ad videdū deū:seu itelligēdū: regrit q̄ oino ipse intellectus sit informatus ipsa fide tanq̄ medio t rōne formali: qua mediante obiectū suū quod est deꝰ intelligat. Et confirmo istam rationē sic.Plaꝫ est eni fm phꝰ. 2.de anima.q̄ quilibet habitus debet cē adequatus suo obiecto:ad hoc ut apprehendat illud.sicut p similitudinē patet.quia si vas aliquod debeat accipe simul totā aquā maris: necesse est q̄ habeat capacitatem adequatā quātitati aque ipsius maris. Nō si vas minoris esset capacitatis:impossibile eēt q̄ quātitatē aque maris apprehēderet. Quo etiam cōcesso.cū deus sit obiectum immediatū aie rationalis:t sit quoddā bonum supnaturale t infinitū:certum est:q̄ requirit q̄ anima beat in se aliquē habitū infusuꝫ fidei: qui beat potestatē et virtutē supnatural quo mediante supnaturale obiectū t infinitū apprehendere t intelligere possit: qm̄ p nullū habitum acquisitū:seu p nālem potentiā sublimitas diuina:t supnaturalis ab anima rōnali vnq̄ apprehendi posset. Et rō est fm Hugonem in suis sentētijs ,put recitat Alexan. de hales in.3. pte summe.in tractatu de fide. qz illa q̄ a nobis cōprehēdūtur triplr distinguūtur Quedā eni comprehēdim⁹ sensu:ut corpalia. Quedā intellectu p rerū similitudinem Quedā vero experientia: ut gaudiū: tristicia:

timor:t amor. Sed manifestuꝫ est q̄ diuina maiestas nō comprehendit a nobis: p̄mo mō sq̄ p sensuꝫ corpis:quia nō est actus p̄is sensibus. Nec etiā scōo mō.s.p intellectū : quia oēm similitudinē t excellentiā creaturaꝝ trā scendit. Nec etiā tertio mō comprehendit : sicut illa que sentiūtur esse in nobis:qz non est de substantia aie:nec de his que in aia subsistūt. Quz igitur p̄dictis tribus modis deꝰ pscte ab anima intelligi nō possit. eo q̄ natura les sunt.concludit q̄ er solo habitu fidei supnaturali deus ipse ab intellectu humano potest intelligi t apprehendi. Quod bene cōfirmat glo.sup illa verba,ppbe.s. In babūdātia virtutis sue nō saluabit.di. Habūdantia virtutis aie que cōsistit.s.in nūcro:pōdere: t mēsura i qbꝰ ñ saluat ipsa aia p̄ncipali sq̄ solū i habūdātia virtutis fidei. hec glo. Et Sap.j. dicit.Apparet aūt deus eis q̄ fidē habent in ipm. Et ecclīast.45. In fide t lenitate ipsius sctm fecit illū.t elegit eū ex oi carne. Et Jēm. 5.etiā dicit.Circuite vias hierlm:t aspicite t considerate t q̄rite in platcis eius an inueni atis vir facientē iudiciū t habentē fidē:t ero ppitius ei.s.p pfectam cognitionē. Et Augu. libro p̄mo de tri.ait.Mentis humane acies infirmata in tam excellenti luce nō figitur.nisi per instīciā emendet.hec ille. Et Hilariꝰ in 4.tri.dicit. Nec celestiū per se sciam humana imbecillitas consequtur:nec inuisibiliū intelligētiā ipse sibi corporaliū sensus assumet vnq̄.vñ ipi deo p fidei lumē credēdū est. Et ei in his que excedunt cognitionē nostrā obsequendū. hec ille. Que omnia egregie confirmat Lact.in libro de ira dei.c.j.dicit enim Nec tñ nos arrogantes sum⁹ ut comprehensam nostro ingenio veritatez gloziemur. sed doctrinā dei sequimur: qui scire solus potest t reuellare secreta.Cuius doctrine p̄bi in cryptes cristūnauerūt naturam rez coniectura posse deprehendi:quod neqaq̄ fieri potest:qz mēs hominis tenebroso corporis domicilio circūscepta:longe a veri pspectione submota est:et in hoc differt ab humanitate diuinitas q̄ humanitatis est ignorario diuinitatis est scientia. Vñ nobis aliquo lumie infuso opꝰ est ad depellendas tenebras.quibus obfusa est hominis cogitatio.quoniā in carne mobili agentes:nostris sensibus diuinare nō possumus.Lumen aūt mētis humane deus ē: quē qui agnouerit t in pectus admiserit illuminato corde mysterium veritatis agnoscet. Remoto aūt deo celestiqz doctrina omnis erroribus plena sunt. Recte Socrates cum esset oium phoz doctissimus.tamē ut cetero rū argueret insipiētiā. qui se aliquid de celo scire arbitrabātur.ait se nihil scire:nisi vnum q̄ nihil sciret. Intellerit enim doctrinā illaz nihil habere in se certi:nihil veri. hec Lactā. ¶ Secūdo etiam probo fidem de non visis cuilibet esse necessariam ad salutē rōne dilectionis.Certū est eni q̄ si oēs serui alicuiꝰ domini.utputa:ducis:regis:imperatoris:seu episcopi:cardmalis:t pape. q̄tum possunt querunt amicitiaz predictoꝝ dominoꝝ. t ut eos diligant.a fortiori hanc amicitiā t dilectionē tenetur habere quelibet rationalis creatura erga creatorem suum : quam dilectionem et amicitiā erga deum: sine fide impossibile est habere. Et pro fundamēto nre rationis accipiaz sententiā Augusti.in lib.de verbis dñi. dicētis. Sine amore dei nulla pōt esse spes salutis.Quo supposito certum est q̄ deꝰ ipse amari non potest nisi prius cognoscatur ut bonum. Et ratio est:quia ut dicit philosophꝰ 3.de anima.et.iz.Methaphisice. Voluntas non fertur in aligd per amorez: nisi prius cognoscatur ut bonum. Sed cum deus non cognoscatur nisi per fidem. ergo fides necessaria est ad hoc ut deus cognoscatur: et per cōsequens diligatur. Nō si dicerres q̄ deus cognoscitur per suos effectus. ergo potest diligi a rationabili creatura sine habitu fidei: et si sic esset:ergo fides nulli esset necessaria ad salutem . Respondeo quod talis amor non esset perfectus : cum non haberet perfectam cognitionem de deo: et per consequens esset contra preceptū Saluatoris. Matthei quinto ca.dicentis. Estote perfecti.scilicet in amore et charitate erga deū. sicut t pr̄ vester celestis perfectus est.scilicet in amore et charitate erga vos. Quo p̄cepto datur intelligi.q̄ deus non tantū vult quod diligamus cum amore perfecto. Sed clarum est q̄ tanto perfectiori amore quis diligit aliquem .quanto immediatius dirigit in eum cor suum. Quo concesso manifestū est q̄ impossibile est deū diligere perfecto amore nisi per fidem : seu mediāte habitu fidei. Et ratio est: quia si diligitur deus mediantibus creaturis sine suis effectibus talis dilectio cum sequatur cognitionem omnino est imperfecta. Nō sic pꝰ.

Nam licet ex creaturis cognoscamus deum ut creatorem:ordinatorē: et gubernatorez earum:non tamen perfecte cum cognoscimus sez qualis deus sit in scipso.quod duplici exemplo patet.¶ Primo exemplo cognitiōis hominis. Cum enim videmus hominē loqui moueri vel aliquid operari.dicimus eum habere animā.que earū operationū principiū est:z tamen non cognoscimus perfecte qd sit ipsa anima.vel qualis sit.¶ Secūdo exemplo vestigij.per quod habemus cognitionem de aliqua re:non tamen expressam et claram: sicut non cognoscitur perfecte vestigiū vulpis vel canis:sed imperfecte et confuse. Sic a simili dico.q̄ est de cognitione quam habem⁹ de deo ex creaturis:que cognitio vtiqz est cōfusa et imperfecta.dicente Dyoni.in.c.de mistica theologica. Intellectus inquit in hac vita deo coniungit ut ignoto:ineffabilem ipsum est super omnē formam: quā intellectus noster potest concipe.hec ille.Quod bene cōfirmās Auc.in libro de cāis.dicit.q̄ effectus simpliciter non ducit in pfectaz cognitionē sue cause.Si igitur ut patet talis cognitio dei p creaturas est imperfecta:cum amor fm phm.i2 Methaph.sequatur cognitionem:ergo dilectio sequens talem cognitionem est imperfecta.sed cum deus ut ē patet. omnino velit q̄ cum diligamus amore perfecto:necesse est ergo q̄ supra cognitionem dei que habet a nobis in via mediantibus creaturis.habeam⁹ aliam cognitionem oino remotam a creaturis de ipso deo:que vtiqz cognitio nō potest haberi nisi simpliciter per fidem.cui⁹ fidei cognitio cum sit perfecta:cōcluditur p cōsequns q̄ perfecta est etiam dilectio ad ipsum deum talem fidem z cognitionē sequens.¶ Tertiō etiaz probo rationc venerationis.q̄ fides de nō visis cuilibet est necessaria ad salutē. Fundamentū rationis ponit phus.7.Ethico.di. Sacrificare diis simpliciter est naturale:sed sacrificare hocvel hoc est ad placitum.hec ibi Et primo Thopi.dicit. Deum venerari vtz oporteat:vel parentes honorare.si quis dubitat:indiget pena.sicut qui dubitat vtrū nix sit alba:indiget sensu.hec ibi. Cum quo concordans Lact.libro de ira dei.ait. Prima causam venerari oportet:quicūqz salutis sue expers esse non vult. Quo presuppositio.vz q̄ necesse est deum venerari.sive creatorē. Certum est q̄ tunc vere deum glorificam⁹:venerāmur:z honorāmus.quādo tria facim⁹. Et primo quando credimus ipsum esse aliquid excellentius:quod cogitari possit. Et hoc sit cum divina substantia:humanā cognitionez excedit.per nihil enim aliud firmatur homo sic ad credendum:q̄ deus excedat in dignitate omnē creaturā:z omne quod est aut esse potest.sicut cum de deo proponit esse credendum.q̄ excedit omnē humanā rationez.Nō vtiqz credere per fidem necesse est. Et ideo si queritur:quare magis obligat⁹ sit assent⁹ homo ad deum q̄z intellectus. certe nullā rationem de hoc possumus inuenire. Sz cuz assent⁹ tenatur subijci deo p amorez:ergo pari ratione z intellectus per fidem. Sed quē homoz poterit sibi exhibere intellectus nisi ut dictis suis assentiat per fidem:sine cogēti ratione. Ergo fides necessaria est in omni secta. Preterea quis honor esset deo si ei credere non velles:nisi vel per rationē cogentē vel per pignus:vel per signum aliqō mōstratum? Certe z tempales dñi plurimuz dedignantur.si soli verbo cuz a subditis suis nō creditur. Dico ergo q̄ subiectio intellect⁹ ad fidem cōtra omnē rationē naturalē necessaria est cuilibet ad hoc ut possit deum venerari. De qua subiectione intellectus Apostol. 2.Corin.io.ait. In carne enim ambulantes:nō fm carnē militamus. Naz arma militie nostre non sunt carnalia. sed potētia deo ad destructionem minutionū consilia destruētes: et omnē altitudinem extollentē se aduersus scientiā dei:z in captiuitatem redigentes omnem intellectū in obsequiū xpi et in promptu habentes vlcisci omnez inobedientiam. ¶ Secundo veneramur deuz p obedientiā z obtempationē quod tunc facimus. cum eū esse nostrū dñm recognoscimus:et mandatis eius sicut serui dñis suis actualiter obtēperamus. Nam ut dicit phus.i.politicorum Seruus quisqz nō est sui sed alterius homo cui naturaliter obtemperat.ct.8. Ethi. dicit. Seru⁹ est organum animatū dñi sui:z subiectum sibi.Quo est concesso.clarz est fm Ber. q̄ nullum vnq̄z impendit alicui obediētie seruitiū:nisi ei quē credit z etiā cognoscit dñm suū esse. qđ si sic est.ergo necesse est ad salutē cuilibet per fidē cognoscere deum tanq̄z dominū suū.ne fit inutilis seruus p ignorantiā z p consequens ira z pena ciusdē domini dignus. Proinde proverbio.i4. Salomō.ait.

Acceptus est regi minister intelligens iracū diam aūt eius inutilis sustinebit. Et Matth. 25.de inutili seruo:qui non dispensauit talentum fm voluntatez dñi sui:dr. Seruū inutilē proicite in tenebras exteriores. Debet igitur quisqz qui deum vult venerari deum cognoscere tanq̄z dñm suum.qđ simpliciter fit p fidem: vt sciat que sit voluntas eius bona:bñ placēs z perfecta:vt eiusdem voluntatis mādatis obtemperet: sine quoz mandatorum dei adimplctionē: nullus salutē pōt adipisci: dicente ipso dño Matth.19. Si vis ad vitā ingredi.serua mandata. Et Hieronym⁹ ad Eusto.dicit. Eterna vita non nisi per diuinorum mandatoz obseruationē acquiritur. ¶ Tertio debemus venerari z honorare ipz deum.per sacrificia:vtputa:ipendēdo ei cultū latrie: z alias reuerentias:nec nō orationes z debitas cerimōias.q̄ si vt patet tenet qlqz venerari deum:z per subiectionē intellectus z per obtemperantiā mandatoz:z per oblationem sacrificioz:ergo per dñs noticia creatoris cuilibet est necessaria ad salutez. Nulli enim dubiū ē:neminē deum colere nec sacrificare:nec eius mandatis obedire:nisi qui p fidem credit ipsum esse:z qui credit ea,ppter que debet ei cultum impendere.Cum ergo p Lact.z phm sit necessariū deum naturaliter colere:z agens contra nām moraliter peccet prout dicit Alex.de ales in tertia parte sume in tractatu de legibus.necesse est igitur p habitum fidei infuse ipsum deū z creatorez credere.Nam nisi creatura rōnalis cognoscerit deum esse per fidem suū creatorē z dominū nequaq̄ ei impendet cultuz latrie:nec alias reuerentias z orationes eis debitas seu cerimonias:nec adorabit eum:vt creatorem:redemptorem:iustificatorem:bonoz malorūqz retributorem:z per dñs nec eum voluntarie amabit:nec insuper beatificabit:cum isti sint tres actus beatitudinis essentialis. vz.cognitio:adoratio:z dilectio dei. Ista ergo est fundamentalis rō:qua ratione infideles dānantur. Oportet ergo q̄ quelibet creatura rationalis adulta cognoscat per fidem deum vt p mam virtutem:quia sicut quelibet creatura rationalis ex debito z ex ordinato motu tam nature q̄s gratie diligere debet suam bonitatem:z ex debito morali tam spiritualiter q̄z temporaliter debet reuereri suam maiestatē Ita ex debito z ex ordinato motu tam naturaliter q̄z supernaturaliter elevata. debet assensum prebere ad summam z primam veritatem que deus est.huius aūt pme z supernaturalis veritatis cognitionem:non potest intellectus corpori coniunctus acquirere ex principijs z causis:quibus acquiritur scientia per discursum silogisticum:vel aliam humanam inuestigationem:ergo oportet q̄ acquirat per habitum fidei:ergo fides per ꝯsequēs cuilibet est necessaria ad salutem.¶ Quarto probo fidem esse cuilibet ad salutem necessariam ratione euitationis.vz.multorum malorum. Fundamentum rationis ponit phs 7.phys.dicens. Datovno incōuenienti plura sequūtur.patet hec regula. Nam per inconuenientiā superfluitatis alicuius cibi vel pot⁹ statim generātur mali humores. Deniqz sequitur grauis infirmitas. postmodum vero subsequitur crudelis mors: que vt dicitur.3. ethico.est vltimum oiuz terribilium.hāc enim regulam phi recreationis causa exemplificat de mulicre paupere habente vnicum ouum z cuz cogitaret ex illo fieri diues: pro eo q̄ ex eo sperabat nasci gallinam:et galluna multa ouaz:z sic ex eis sperabat nasci multos pullos z sic gradatim procedendo sperabat fieri ditissima:z ccce dato pmo incōuenienti. q̄.f.dū hec cogitaret ccidit ouum de manibus eius z totaliter dispersum: statim alia incōuenientia secuta est:pro eo q̄ se reperit privataz divitijs quas sperabat mediante ouo acquirē z inuenit se pauperem vt prius.Quo presupposito certum est:q̄ qui supradictam fidē nō habet:statim incidit in tria maxima incōuenientia.vz. in incōuenicns vite eterne:a qua excluditur:z inconuenicns oiuz opuz suoruz que sine fide inualida sunt ad salutem:z deinde in incōuenicns multiplicationis mirabilium peccatorum:quia vt in sequentib⁹ dicetur. Omnis actus elicitus in sacrificiuz alterius fidei q̄s christiane semper peccatuz est que simul tria incōueniētia deuitat:quicūqz christianam fidem in se possidet:q̄ si sic est: ergo vt etiam ex aliis predictis rationib⁹ probatum est:fides cuilibet est necessaria ad salutem.¶ Tertio etiam probo vnica similitudine.q̄ vz necessarium est cuilibet ad salutez q̄ fidem habeat de rebus non visis: z q̄ credat articulis fidei:z dictis christi z sanctorum Nam legit i libro de moriб⁹ phoz.q̄ Ipocras z Socrates legem hanc indixerūt di-

scipulis suis:vt nunq̄z essent ausi in sententijs eorum querere:propter quid sz simpliciter crederent:z esset eis pro ratione dicentis auctoritas.Ꝺ sic est.q̄ fides etiam adhibetur naturali scientie:quanto magis z deo adhibenda est fides:z diuina auctoritas honorari debet:cum simplici fide z credulitate absq; inquisitione rationum:quod si non fit ergo apparet q̄ Ypocras z Socrates ceteriq; phi maioris auctoritatis z virtutis fuerunt q̄s ipse deus. Ꝺ cum sit falsissimum: ergo dictis suis atq; sanctorum maior debz fides adhiberi in infinitū:q̄s omnibus simul phis.Et contra oppositum facientes:z signa petentes vel rationes ad hoc vt credat:dns terribiliter intonat Matth.12.c.vbi cū qdam de scribis z pharisēis dicerent.Magistervolumus a te signum videre. Rndēs ait illis. Generatio prava z adultera. signuz querit z signum non dabitur ei:nisi signum Jone prophete:quia sicut Jonas fuit in vētre Ceti tribus diebus z tribus noctibus:sic filiꝰ hois erit tribus diebus z tribus noctibꝰ in corde terre. Viri Niniuite surgent in iudicio cum generatione ista:z ꝺēnabunt eam:q; pniaz egerunt in predicatione Jone.Et ecce plus q̄s Jonas hic. Regina auster surget in iudicio cum generatione ista:z condēnabit eam:ga venit a finibꝰ terre audire verba Salomōis z ecce plus q̄s Salomon hic. Item Matth. 16.cum Saducei non crederent:z signuz de celo peterent.Christus respondit eis. Generatio mala z adultera signuz querit:z signū non dabitur ei.z relictis illis abiit.hec ibi. Et contra tales infideles etiam Matth.17. clamabat idem Christus dicens.O generatio incredula z peruersa:vsq;quo ero vobiscū vsq;quo patiar vos.hec ibi. Ex qua similitudine etiam patet qualiter christi fides necessaria est cuilibet ad salutem. ¶ Quarto denicz hoc probo similitudine: quia Moyses z Aaron ex incredulitate puniti sunt a deo nec voluit q̄ intrarent z ducerent populum ex incredulitate in terra promissionis:vnde ad litteraz dicitur Numeri.20. Dixitq; dns ad Moysen z Aaron.Quia non credidistis mihi:vt sanctificaretis me coram populo:nō introducentis hos populos in terraz:quam daturus sum eis.q̄ si ex incredulitate deus exclusit Moysen z Aaron a terra promissionis:ergo a simili:quicūq; verum habitum fidei christiane non habebit:seu dictis christi idem non exhibebit:a celesti patria excludet. Et ideo Joan.8.dicitur.Qui non credit verbo dei:ira dei manet super eum. Et Eccle. etiam.16.dicit. In gente incredula exardescet ira mea:quā iram propter incredulitatem principe in presenti vita. Zacharias pr̄ Joānis bapt.expertus est.de quo Luc.1.dicitur. Ecce inquit Angelus: eris tacēs:z nō poteris loq vsq; in diem quo hec fient.pro eo q̄ non credidisti verbis meis.hec ibi. Et de ira dei contra tales incredulos.Apoc.21.dicitur. Timidis z incredulis:pars illoꝝ est in stagno:igne ardenti z sulphure:que est scōa mors.hec ibi Ꝺigitur christiane infidelis.Ꝺ christiane heretice.Ꝺ christiane incredule z peruerse:quid nec credis:nec fidem habes. Ecce q̄ ira dei iugiter est super te.Ecce q̄ flagellum dei propinquū est tibi.Ecce do certitudinem dānationis tue.Ꝺ quot sunt qui christiani nomen habent:z sub fide christi stare videntur.qui tñ fidem ipsam non tenent:nec etiam per fidez sicut tenentur credunt euangelio: seu dictis Christi:doctorum:atq; sanctoruz. Contra tales clamat Hieronymus cōminatorie in testamento suo dicens. Heu heu quot bodie sacro renati baptismate christiano fūgūt nomine:quibus foret melius non fuisse. Centuplo enim maior erit pena malorum christianorum:q̄s malorum paganorum.hec ille.Ex predictis itaq; auctoritatibus:rationibus:similitudine:atq; exemplo.patet.qualiter cuilibet ad salutem necesse est:vt habitum fidei i se habeat:z insuper fidem exhibeat reb⁹ non visis:nec non z dictis Christi atq; sanctoruz vt quisq;,pter hoc possit effugere iram omnipotentis dei:atq; iudicium eterne dānatōis quā fidem sanctissimam nobis concedat:z a qua ira z iudicio eterne dānationis nos conseruare dignetur omnipotēs deus:qui z largitor fidei z iustus condēnator est:quoz̄alibz infidelium:qui in trinitate perfecta viuit z regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta iterum de scōa excellentia seu de nēcitate ipsius sacratissime fidei.sermo.iz.

Semen cecidit in terram bonam:z ortum fēt fructum centuplum.Luc.8.et in euangelio preterite dñice.

Ex enim in precedenti sermone auctoritatibus:rationibus:similitudine:z exemplo.necessitas sacratissime fidei monstrata fit:tamē quia tanta est eius necessitas:z tot sunt que eius matrimam necessitatem ostendūt. q̄ q̄si nullus sermo explicari potest:nec aliquis intellectus humanus percipere. Et ideo vt talis necessitas clarior apparcat:vel habeatur: z firmius in humanis cordibus:fides ipa ra dicetur: z complantetur:statu iterum in hac dic seu in hac sexta feria:alium sermonē aureum z egregiuz:z maxime vtilitatis:de maxima necessitate ipsi⁹ fidei facere. Vltra igit omnia supradicta que ostendunt fidei necessitatem.probo iterum z demonstro:neminez saluari posse etiam si omnibus moꝝ alib⁹ virtutibus plenus esset:nisi habitum sacratissime fidei:de quo loquimur actualiter in se habuerit:quod eriā quintupliciter probo. ¶ Primo auctoritatibus. ¶ Scōo rationibus. ¶ Tertio distinctōe. ¶ Quarto similitudine. ¶ Quinto exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus q̄ fides Christi z de non visis:prout est de futura gloria:z eterna pena cuilibet est necessaria ad salutem. Nam Grego.i.q.j.c. Cum paulus.iquit.Cum paulus dicat. Fundamētum aliud nemo potest ponere: preter id qō posituz est.vz. Christus Jesus.Cōsequenter probatur:q̄ vbi Christus non est fundamentum nullum potest esse boni operis sup edificium.hec ille. Item Grego.9.cx de summa trini.z fi.catho.c.j.ait. Una est omnium fidelium vniuersalis ecclesia.cx quā nullus oino saluatur. In qua idem ipse sacerdos est z sacrificium.hec ibi. Item Apostolus ad Ro.j. ait. Virtus enim dei est in salutem oñi credenti:qui ex fide sunt benedicentur cuz fideli Abraam in omnibus sumētes scutum fidei z galeam saluti: z gladium spiritus:quod est verbum dei.hec ille. Idez quoq; Apostolus ad Gal.3.ait. Scriptum est enim credidit Abraam deo:z reputatum est ei ad iustitiaz. Cognoscite ergo:quia qui ex fide sunt:hi sunt filij Abrae. prouidens autem scriptura:quia ex fide iustificat deus omnes gentes:pronunciauit Abrae z benedicentur in te omnes gētes:igitur qui ex fide sunt:benedicētur cum fideli Abraam. Quicūq; enī ex operibꝰ legis sunt:sub maledicto sunt.scriptuz est enī. Maledictus omnis qui nō permanserit in oibus que scripta sunt i libro legis vt faciat ea:Quia autē in lege nemo iustificabitur apꝰ deū manifestum est:quia iustus ex fide viuit:lex autē nō ex fide,ēz qui fecerit ea viuet in illis.xps nos redemit per fidem de maledicto legis.factus pro nobis maledictus:quia scriptum ē. Maledictus homo qui pēdet in ligno: vt in gentibus Abrae promissio fieret in Christo Jesu:vt pollicitationem spiritus accipiamus per fidem spiritus.hec ibi. Jtē.24.q.j.c. Qui cunq; ab vnitate fidei z societate Petri et Pauli se separauerit:tales nec vinculis peccatorum absolui:nec ianuam regni celestis i gredi poterunt.hec ibi. Augu.glo.super O se. 2.videlz. Sponsabo te mihi in fide.ait. Sola fides est:que in spirituali matrimonio aiam deo copulat:z sibi sponsaz facit.Ex predictis igitur auctoritatibus patet:qualiter supradicta fides cuilibet est necessaria ad salutem. ¶ Scōo hoc idem probo quattuor rationibꝰ ¶ Primo ratione gratificationis. ¶ Secūdo operationis. ¶ Tertio ratione purificationis. ¶ Quarto ratione acquisitionis. ¶ Primo ratione gratificationis. Fundamentum rationis ponit philus.9.ethicoz.dicens. Beneficiatus naturaliter amabilis z gratꝰ ex memoria boni vtilis recepti erga benefactorem suum esse tenetur. pater hec regula. Ma canis ex quo panem seu nutrimentuz accipit a domino:ne sit ingratus venatur suum dñm defendit.z pro ipso plerūq; morti se exponit: atq; domum eius die noctuq; cōseruat. Similiter z filius carnalis:ne sit ingratus patri suo carnali:obedit:sibi seruit:cumq; diligit:z quod plus est ei fidem exhibet:q̄ sit pater eiꝰ z genuerit eum:cum tamen hoc ignoret: cuz nundum esset dum a patre generaret. Quo presupposito:certum est a simili:imo a fortiori:q̄ tenetur quisq; deum diligere:z ei seruire z obtemperare:z precipue ei fidem exhibere.q̄ per ipsum z mediante ipso habuerit esse:non tñ rationalis anime quā de nihilo causauit:sed insuper esse corporis: quod sine ipso formari non potuit:nec organizari: pro eo q̄ z si sol z homo dicantur hominem generare:tamen he due cause nihil per se possunt sine influctia z virtute prime cause: que deus est. dicente pho.8.phy. Ꝺ agens agit in virtute primi actui.Quod cōfirmās Auctor in lib.de causis dicit. Ꝺ omnē operationez

quam operatur causa scda operatur ⁊ causa prima. Et pbs etiam .j. de celo ⁊ mundo. ait. A primo cepte singulis cõicatum est esse ⁊ vivere. bis quidē clarius: bis obscurius. hec ibi Et de hac fide patri celesti exhibenda: cũ etiã exhibeatur parentibus carnalib⁹. dic̃ Greg. in .4. dialogoꝝ ad lr̃am. Audacter dico quia sine fide nec infidelis viuit. Si enim eundez infidelez percunctari voluero quē patrez vel quã matrem habuit. protinus rndet illũ atqꝫ illam: quē si statim requiram vtrum nouerit quãdo conceptus sit: vel viderit qñ natus fuerit: minime vel vidisse vel nouisse fatebitur: ⁊ tñ qō non videt credit. Si igitur de ipso suo corpore visibili: qō minime videtur credunt cur inuisibilia non credunt que corpoaliter videri non possunt. h ille. O igitur christiane nunquid eris peior carnalibus filijs: imo ēt ipsis ānimalibus bruttis: que etiam vt sic dixerim per quãdam fidem currunt ad parentes suos: cum tñ aliquã scientiam non habeant: profecto cũ carnales filij ⁊ animalia bruta hanc fidem prestent parentibus suis: a fortiori quisqꝫ eandem fidem tenetur impendē pri celesti. de quo ℳatth.23. Sal. ait. Vn⁹ ē enim pater vester qui in celis est. Ad qō faciendum ,ppba nos hortatur dicens. Venite adoremus ⁊ proci. ante deum: ploremus coram domino qui fecit nos: q.i.ē.d.dc⁹.n. nos autem po. eius ⁊.o.p. eius. Et Apoc̃. dr̃. Adorate deum. s. per fidem: qui fecit celum ⁊ terraꝫ: mare ⁊ omnia que in eis sunt. Quod totum confirmans Lac. lib. de ira dei. ⁊ vltra dicit. Nemo vanꝫ loquentia phoꝝ inductus ad contēptum dei crudiat qō est maximum nephas: debemus hunc ⁊ amare q⁹ pater est ⁊ venerari qō dñs: ⁊ bonorificare q⁹ bñfic⁹ ⁊ metuere q⁹ seuerus. vtraqꝫ persona in coverenerabilis: quis salua pietate non fidem prestat: non diligat anime sue parentem: aut ꝗs impune contēpnat cum: qui rerum dominator habeat in omnes veram ⁊ eternaꝫ prātē Si patrem consideras: eorum nobis ad lucē qua fruimur subministrat: per illum vium⁹ per illum in hospicium huius mundi intrauimus. Si dcũ cogites: ille nos immunerabilibus copijs alit: ille substentat: in hui⁹ domo habitamus: huius familia sumus. Et si minus obsequens q̃s decebat: minusqꝫ q̃s officiosa dñi ⁊ pentis immortalia merita poscebant; certe plurimum proficit adveniam consequendam: si cultum eius notionemqꝫ teneamus: si obiectis humilibus terrenisqꝫ tñ rebus q̃s bonis celestia ⁊ diuina sempiterna meditemur. quod vt fatere possumus: de⁹ nobis sequendus est: deus adorandus: ⁊ diligẽdus est: qñ in eo est materia rerum: ⁊ ratio virtutum: ⁊ fons bonorum. hec ille. ℂ Scdo etiam probo ratione operationis. seu ordinationis operum. q⁹ fides de bonis futuris nõ visis ⁊ eternis: cuilibet est necessaria ad salutem. Fundamentum rationis ponit pbus. 2. phys. di. Cognitio finis omni opanti necessaria est: quia finis est cuius causa fiunt alia: ⁊ causa finalis est causa propter quod. hec ibi. Clarum est enim q⁹ nisi agricola cognoscat finem lucri in laborãdo possessiones: neqꝫ poneret se ad ipsas possessiones. Sed quia cognoscit lucrum: ideo ipsas cultiuat: ⁊ p tñc nullam aliam artem exerceat: pro eo q⁹ talis labor possessionum simpliciter acquirit finez intentum earũdem possessionum: qui vtiqꝫ sunt fructus. Quo presupposito certum est q⁹ cum sint diuersi fines: propter quos diuersi diuersa opera faciunt: vt. j. ethico. colligitur. Vnus tamen inter ceteros est finis supernaturalis cuiuslibet ratiõalis anime omnia simul bona in se continens. De quo Bocn⁹ prosa scda tertij lib. dicit. Omnis mortaliuꝫ cura quã multiplicium studiorum labor exercet. diuerso quidē calle procedit. Sed ad vnã tamen beatitudinis finem nititur peruenire Id autem est bonum quo quis adepto nihil vlterius desiderare queat. quod quidem est omnium summũ bonorumꝫ cunctaqꝫ intra se bona continens. hec ibi. Q̃ si sic est. q⁹ tñ finis vite humane est simpliciter bonum futurum ⁊ non visum. igitur per fidem necesse ē in ipsum credere: ipsumqꝫ cognoscere: vt sc̃z quisqꝫ possit ordinare actus suos ⁊ operationem ad illum finem: quo non cognito: tunc operabitur propter alium finem seu beatitudinem. Quod confirmans pbs per similitudinem. j. ethico. dicit. Sicut se habet signum ad sagitantes: sic se habet finis ad opantes. Sed clarum est q⁹ facta varietate in signo ⁊ fit etiam varietas in sagitando: pro eo q⁹ si signum ponitur sursum: ⁊ sagitta mittit sursum: si deorsum: deorsum: si dextrorsum: dextrorsum: ⁊ si sinistrorsum: sinistrorsum. Sic ergo a simili posita varietate in fine: necessario quis sequitur diuersitatem operum in

actibus vite sue. Sic ⁊ medicus diuersis infirmitatib⁹ ordinat diuersas medicinas. Et sic etiam videmus per experientiam: q⁹ auarus cuius finis est diuitiarum copia: eo modo vsuit. s. in variis artib⁹: mercantijs: ⁊ contractibus feneratijs: quo possit melius finem illum consequi. s. diuitias congregare. Carnalis insuper cuius finis est voluptas carnis: ⁊ delectatio: etiaꝫ eo modo viuit ⁊ ordinat oēs actus suos: atqꝫ vitam: quo magis experiri possit finem delectationis sue. Superb⁹ aũt qui in honore: vanis dignitatibus ⁊ excellentijs finem suum esse cristimat: studet ad ea sectanda: per que faciliter possit consequi finem quem intendit: hoc idem facit gulosus: cuius finis est in gule delectatiõe: qñ eo mõ viuit querendo. s. exquisitas delectationes: atqꝫ pinguiores cibos: qui reperiãtur ad macellum: vt sic delectationem suam consequat de quibus Apostolus ait. Quorum de⁹ venter est. Que simul omnia moralis Grego. confirmãs in oiuclia plurimorum martyrũ sic dicit. Omnia nãqꝫ que ad vsum vite accepimus: ad vsum conuertimus culpe. Sed cuncta que ad vsum pranitatis inflexim⁹: ad vsum nobis reuertuntur vltionis. Tranquilitatem quippe humane pacis: ad vsum vertimus vane securitatis. peregrinationem terre pro habitatione dilexim⁹ patrie salutem corporum: redigemus in vsum vitiorũ: vbertatis abundantiam non ad necessitatem carnis: sed ad peruersitatem intorsimus voluptatis. Ipsa serena blãdimẽta aeris: ad amorem nobis seruire coegimus terrene delectatiõis. Jure igitur restat: vt simul nos omnia feriant: que simul omnia vitijs nostris male subiecta seruiebant: vt quot prius in mundo incolumes habuim⁹ gandia: tot de ipso postmodum cogamur sentire tormenta. hec ille. Ne igitur aliquis erret in operibus suis: dũ errat in fine: non proprio: necesse est q⁹ finem simpliciter supernaturalem de rebus futuris ⁊ non visis precognoscat: vt omnes eius actus ⁊ operationes ad illum finem dirigat: q⁹ finis supernaturalis: cum aliter cognosci nõ possit: nisi per simplicem ⁊ solum habitum fidei: ergo per consequens cõcluditur: q⁹ fides cuilibet est necessaria ad salutẽ. Quod vtiqꝫ Augustinus confirmans lib. 16. de ciuita. dei dicit. Quid agat seu quo tendat vt ad beatitudinez humana perueniat infelicitas: nescit si diuina non ducit auctoritas. hec ibi. ℂ Tertio probo fidem esse necessariam ad salutem ratione purificationis. vz. peccatorum. Fundamentum rationis ponitur de consecra. di. 4. c. Non potest quis vite celestis gloriam accipere: nisi purgatus fuerit ab omni sorde peccati. hec ibi. Quod etiaꝫ confirmãs Sal. ait ℳatth. 5. c. Beati mundo corde: qñ ipi deum videbunt. Quo presupposito vz. q⁹ nulla anima poterit vnq̃ deum videre: in cuius visione: hominis beatitudo simpliciter consistit: nisi fit mundissima ⁊ purgatissima ab oi labe peccati. certus est q⁹ quisqꝫ preter nullis Christo ⁊ virgine gloriosa post inobedientiã primi parentis incidit in maculam ⁊ culpaꝫ originalis peccati. dicente Augustino lib. de fide ad ℙetrum. Et ponitur de consec. dist. 4. c. firmissime tene ⁊ nullatenꝰ dubites oẽm hominem: qui per concubitum viri ⁊ mulieris concipitur: cũ originali peccato nasci: pietati subditum: mortiqꝫ subiectũ: ⁊ ob hoc naturaliter nasci ire filium. de quo Apostolus dicit. Eramus natura filij ire sicut ⁊ ceteri homines. hec ille. Quod confirmãs Greg. super Ezo. ⁊ ponitur a magistro sententiarũ in .3. distin. 30. c. Sed quod. dicit. Omnes in peccatis nati sumus: ⁊ ex carne delectatiõis concepti omnes culpam originalez nobis cõtrarimus: vnde ⁊ voluntate nostra peccatis implicamur. hec ille. Quod si vt patet oẽs maculam originalis culpe contrahunt: cum qua impossibile est videre deum nisi purgẽtur. clarum est q⁹ cum nihil scipsum expellat ⁊ corrumpat: necessario propter hoc requritur aliqua virtus: qua mediante macula tã peccati originalis q̃s etiã actualis ab anima purgatur. Sed manifestum est: q⁹ nulla macula peccati mortalis expelli potest ab anima nisi mediante habitu sanctissime fidei. dicẽte Augustino de consecra. distinc. c. firmissime tene. Omnes inquit nascimur filij ire. i. peccati: a qua ira non vnq̃ liberatur nisi per veram fidem mediatoris dei ⁊ hominuꝫ hois Jesu Christi. hec ille. Quod confirmãs Salomon prouer. 15. ait. ℙer misericordiam et fidem⁹ purgantur peccata. Et ad Roma. 5. Apostolus ait. Justificati igitur ex fide pacez habeamus ad deum: per Jesum Christum dominum nostrum: per quem ⁊ accessuꝫ habemus per fidem ⁊ gratiaꝫ istam in qua stamus: ⁊ gloriam in spe glorie filiorum dei. hec

ibi. Et Actum.15. dicitur. Fide purificans corda eorum. Et Apostolus. In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea. s. peccata extinguere. Quod si vt clarius videri non possit deus nisi anima sit purgatissima ab omni labe peccati: et talis purgatio fieri non potest nisi mediante fide. Cōcluditur necessario: q̄ fides xpi post peccatum primi parentis semper fuit est et erit cuilibet necessaria ad salutem. Quod totum confirmans Hugo in suis sententijs prout recitat Alexā. de ales in .3. parte summe: in tractatu de fide. dicēs. Infirmitas et egritudo humane fragilitatis respectu originalis peccati: non potest ad deum dirigi nisi per fidem. Erant inquit tria quedam. s. corpus: spiritus: et deus. et corpus quidem mundum erat. Anima spiritus: et ipsa anima in medio quodam erat habens ex se mundum intra se debet et acceperat oculum quo extra se mundum: et ea que i mundo erant videret et h erat oculus carnis. Alium oculum acceperat quo seipsaz et ea que in seipsa erant videret: et h erat oculus rationis. alium rursuz oculum acceperat quo intra se deum videret et ea que in deo erant: et hic est oculus quidē contemplationis extinctus est vt nihil videret: oculus vero rationis lippus effectus est vt dubie videret solus. O culus carnis in sua claritate pmanfit. homo ergo qui habet oculum carnis: mundum videre potest et ea que in mundo sunt. Item quia oculum rationis ex parte habet amissum. Similiter ex parte ea que in animo sunt videre potest: q̄ vero oculum contemplatiōis non habet: deū neq̄ ea que in deo sunt videre potest: et precipue cum impediatur per maculam tam actualis q̄ originalis culpe: propter quod necesse ē: q̄ si sol iustitie videri debet: habitus fidei purget ab anima omnem peccati maculam: sicut qua fide nec anima purgari potest a culpa nec insuper maiestatem dei itueri. h Hugo. ¶ Quarto deniq̄z probo fidem xpi cuilibet esse necessariam ad salutem ratione acquisitionis. videlz. honoris seu premij vite eterne. Fundamentum rationis ponit phūs 4. ethicoz. dicens. Honor est simpliciter p̄mium virtutis: et attribuitur bonis. Quo presupposito: q̄ merces mundani honoris nulli digne imprenditur: nisi ei qui in se habuerit virtutis meritum. certum est: q̄ a simili: imo a fortiori honor vite eterne qui in infinitum omnem simul mundanum honorem excedit: nulli datur vnq̄ a iustissimo deo nisi prius in se virtutem ad hoc meritoriam habuerit. Sed manifestū est: q̄ ly sm Bern. iuxta mensuram amoris et caritatis in hac vita detur a deo in vita futura mensura eternitatis honoris: tamen clarissimum est: q̄ fidei habitus non dico tempore: sed natura et ratione habitum caritatis precedit: imo fides comparatur ad caritatem: sicut dispositio precedens vltimam formam. et ideo sicut subiectum materie nō potest aliquid agere in virtute forme nisi sit dispositio formam precedens. Sic a simili nec caritas potest vnq̄ mereri honorem supernę patrie: nisi precedat dispositio fidei sanctissime. q̄ si sic est: cōcludo per consequens: q̄ fides cuilibet est necessaria ad salutem: pro eo q̄ sicut nec natura tanq̄ materia: nec fides tanq̄ dispositio possunt producere actum meritorium eterne vite sine caritate: sic nec ipsa caritas potest vnq̄ producere actum meritorium sine fide quia remota fide tanq̄ quedam preambula dispositione: remoueretur etiam et forma caritatis: sic et per consequens meritum eterne vite. Et q̄ fides sit causa meriti eterne vite: et per consequens sit necessaria cuilibet ad salutem. probat Tho. 2ª 2ªe .q.2. arti. 9. in corpore qōnis. dicēs. Actus humani sit meritorij inquantum procedunt a libero arbitrio moto a deo per gratiam. vnde omnis actus humanus: qui subiicitur libe. arbitrio. si sit relatus in deum potest esse meritorium ipsum autem credere et fidem habere est actus intellectus assentientis veritati diuine ex imperio voluntatis a deo mote per gratiam et sic subiacet libe. arbi. in ordine ad deum: propter quod actus fidei summe meritorius inuenitur. hec ibi ad litteram. Adde etiam q̄ tanto magis fides meretur maiorem honorem in celesti patria: quanto intellectus bonum arctius capturatur supra omnem suaz naturam ad credendum sibi prout incognita: cum sm phūm. 3. de anima. Voluntas sm naturam nunq̄ fertur: nisi in sibi naturaliter cognitum: sed in hoc voluntas imperat intellectui: vnde quando intellectus dicit de corpore resuscitando: cum pōo in post predicamentis. A priuatione ad habitum impossibilis est regressus per naturam: tunc voluntas respondet intellectui. di. Et si per naturam non intelligis corpus resuscitatum: noto tamen amore dei: q̄ super naturam per fidem hoc credas: quod vtiq̄z credere cum sit supernaturale est precipue meritorium bonoris celestis patrie: que omnia confirmans Augustinus super Joan. dicit. Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet species fructus et pulchritudinis: et tamen quicquid est in arbore decoris fructus et pulchritudinis ex illo procedit. Sic ex fidei humilitate: quicquid virtutis: quicqd vel beatitudinis anima susceptura ē ex fidei fundamēto procedit. hec ille. Et q̄ honor seu possessio eterne hereditatis per virtutem fidei acquiratur: et per consequens fides sit necessaria ad salutez. etiam sic patet. Nam certum est q̄ legitimi filij sunt naturaliter possessores paterne hereditatis. Sed manifestum est: q̄ homo per fidem fit legitimus dei filius. dicēte Apostolo ad gal. 3. Omnes vos filij dei estis per fidem Christi Jesu. Et Jo. p̄mo dicitur. Dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Et. 1. Joā. 3. dicitur. Videte qualem caritatez dedit nobis deus: vt filij dei nominemur et simus. s. per fidem sm glo. Si igitur vt patet quisq̄z per virtutem fidei fit filius dei. ergo per consequens per fidē fit quisq̄z heres eterne glorie. dicente Apostolo ad Roma. 8. Nō enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. Sz accepistis spiritum adoptionis filiorū dei: in quo clarissimus abba. pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro q̄ sumus filij dei. s. per fidem. Si autem filij et heredes: heredes quidem dei: coheredes aūt Christi. h ibi. Et Jac. 2. dicitur. Nōne deus elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide et heredes regni. Ex predictis igitur quatuor rationibus clarissime patet qualiter fides sanctissima cuilibet est necessaria ad salutem. ¶ Tertio h idem probo vnica distinctione Ricar. in prologo p̄mi sen. di. Cum queritur an celestia et diuina mysteria sine virtute fidei phie studio fiant nobis cognita et manifesta. Respondeo q̄ non. triplici rōne vel respectu. Primo propter eorum sublimitatē. Secō propter nostre carnis corruptibilitatē. Tertio propter voluntatis puerilitatem. ¶ Primo dico q̄ diuina mysteria non possunt a nobis alit. er q̄ per fidem cognosci: propter eorum sublimitatem. Nam sicut motus: et tempus: et prima materia sunt nobis abscondita: eo q̄ ex parte sua sunt parum cognoscibilia: propter suam in essendo debilitatem. Sic econuerso. Mysteria diuina: que ex parte sua maxime sunt cognoscibilia: tamen nobis sunt abscondita: propter suam in essendo sublimitatem. Vnde Auic. vj. naturalium. c. 5. dicit. Res sublimissimas non potest intellectus apprehendere: quia excedunt eum. Que vero sunt debilis esse: vt motus: tempus. et prima materia: difficile est intelligere: eo q̄ sūt debilis esse. Hinc bene dicitur Eccles. 43. Multa sunt abscondita maiora his. i. multa vera de deo maiora his supple que cognoscimus in his inferioribus. Hinc phūs. vi. de animalibus. dicit. O pinio nostra et sermo in substantia diuina vna est et pauca: vna propter paucitatem eorum: que cognoscimus de ea: pauca propter cognitionis debilitatem. Confirmat h Lactantius i 4. diui. institu. aduersus gentes loquens de phīs. Sed neq̄z inquit adepti sunt quod volebant: et operam simul atq̄z industriam perdiderunt: quia veritas. i. arcbanum summi dei qui fecit omnia: ingenio ac proprie sensibus non potest comprebēdi: alioquin nihil inter deum hominemq̄z distaret: si consilia atq̄z dispositiōes illius maiestatis eterne cogitatio assequeret humana. hec ille. ¶ Secō divina mysteria sunt nobis abscondita: propter nostri cordis corruptibilitatem. Quia enim nostrum intelligere in hac vita sm cō munem legem dependet a ministerio virtutum sensitiuarum: que organis corporalibus sunt alligata: ita vt sm q̄ dicit phūs. 3. de anima. Intelligere et considerare corrumpuntur ali quo quodam corrupto interius: in organo. s. memorie vel imaginatiue. Et iterum: quia potentia intellectiua est nostri corporis forma: et forma impeditur in actu suo: non tm propter indispositionem materie in quā agit sed etiam propter indispositionem materie quā perficit. Ideo hac duplici causa corp° q̄ō corrumpitur aggrauat animam. Sapien. 9. vt minus possit intelligere diuina. Vnde sapientia diuina: vt dicitur Job. 28. abscondita

est ab oculis omnium viuentiū.s.in corpore corruptibili:qz sic dicit Gregorius.in.8.moraliū q̄dm hic mortaliter viuimus:videri p quasdam imagines deus potest: sed per ipsaz naturę suę spēz nō pōt supple: nisi ex priuilegio speciali. hoc ideo dico:quia Augustinus in antepenultima qōne ad Orosium loquens de rapt̄ Pauli.di.Ad hec pfecto pcenerat Paulus:vt deum sic in ista vita videret:sicut sancti post hanc vitam videbūt.hec Ric. ¶Tertio diuina mysteria multis sunt absco dita propter suę voluntatis peruersitatem. Dm̄ enim per peccatum anima elongatur a pfe luminum:propterea minus intellectus illuminatur:z ex consequenti in diminoruz cognitiōe impeditur.De hoc potest exponi qō dicitur deuterono. 32. in persona domini. Abscondam faciem meam ab eis.Et subdit Generatio enim peruersa est.i.propter hāc peruersitatem absconditā sunt ab eis multa de deo.h Ricar.ad litteram. Ex qua etiam distinctione patet:q triplici predicto respectu diuina mysteria non aliter a nobis q̄z per fidem cognosci possunt. ¶Quarto etiam probo fidem cuilibet fore necessariam ad salutez etiam vnica similitudine. Boetius in lib.de disciplina scolarium.dicit.Impossibile est aliquem discipulum vtilem doctrinam accipere nisi prius magistro exhibuerit fidem. hec ille qō si sic ē:ergo a simili:nec quisq̄ homo erit vnq̄ discipulus eterne glorie:nisi prius exhibuerit fidem ipsi deo:z regi eterne glorie. ¶Quinto denicz probo exemplis fidē cuilibet esse necessariam ad salutem. Et primo exemplo primi parentis atqz Angelorum: q ante eorum beatitudinem fidem necessario habuerunt.prout Tho.ad litteraz ponit scōa scōe.q.5.articu.3.i corpore qōnis. Et in pma parte summe.q.94.arti.1.in corpore qōnis. Oppositum tamen tenet dominus Bona. in.2.distinc.23.articu.2.q.3.in corpore qōnis. Qui ibi asserit primum parentem in statu innocentie non habuisse fidem: potes ibi videre si vis. Cum quo Bonauentura etiam tenet Alexan. de ales in.3.parte summe.q. 80.membro.3.in.q.vbi querit:vtruz in Adā z in Angelo ante peccatum fuerit fides. vbi z sic dicit. Cum queritur: an in Adam ante peccatum:seu in angelis ante confirmationē fuerit fides. Respondeo q Adam in primo statu non habuit fidem in ratione fidei, Et hoc patet si quis considerat comparationem cognitionis que per fidem est: ad cognitionis que erat in Adam ante peccatum ad cognitionem glorie. Cognitio enim que est per fidem euacuatur aduenientē gloria. Cognitio vero Ade de deo non euacuatur aduenientē gloria.sed stetisset: Iz perfice retur. Ad id autem quod obijcitur: dicendum q sicut dicitur sol videri multipliciter. Vno modo in speculo.Alio modo in nube.Tertio modo in aere luminoso.Quarto modo in se ipso.Sic est distinguere visionem dei multiplicem. Vna est visio in speculo: que est visio per fidem:z hec est infima. Alia est visio dei in scipso:z hec est per speciem. Et hec est suprema. Et inter has duas est accipere duas medias. Vnam que est visio dei in imagine simpliciori:velut in aere luminoso habere visionem solis. Et hec est superior.Alia que est in imagine obscuriori:z compositiori sicut est visio solis in aere vmbroso solis: z in nube:z hec est inferior. Dicendum ergo sine preiudicio:q visio Angeli z hominis ā peccatum respectu dei non erat in gradu suppremo qui est glorie. Nec in gradu infimo:qui est fidei. Sed in medio:sed differenter:quia cognitio angelica ante peccatum respectu dei: luculentior z luminosior erat: q̄z cognitio hominis:cum Angelus esset separatus ab omni corporea materia.homo vero non:neutrorum tamen cognitio erat per speciem vel per fidem.h Alexan.ad litteram.Nec qua vis opinionem.Sufficit pro nunc ad propositum meum:q siue primi parentes: siue Angeli fidem habuerint:vel ante:vel post manifestum est q fides a fortiori est in cunctis ceteris hominibus a deo illuminatis: et sic est necessaria ad salutem. Alia plura exempla de antiquis patribus fidem habentibus ponit Apostolus ad hebreos.xi.di. Est autez fides sperandarum substantia rerum: argumentum non apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt seniores. Fide etiam plurimam hostiā Abel q̄z Cain obtulit deo: per quam testimonium consecutus est eē iustus:testimonium perhibente deo muneribus eius:z per illam defunctus adhuc loquitur: fide Enoch translatus est:ne videret mortez z non inueniebatur:quia transtulit illuz deus. Hoc responso accepto:de his que adhuc non videbantur:metuēs aptauit archam in

salutē dom̄ suā:p quā dānauit mūdū:z iustitie que per fidē est:heres est institut⁹: fide vocatus Abraam obediuit in locum exire: quē accepturus erat in hereditatem. et exiit nesciens quo iret.fide demorat⁹ est in terra repromissionis.tanq̄z in aliena in casulis habitando.cum Isaac et Jacob coheredibus repromissionis eiusdem. Expectabat enim ciuitatem habentem fundamenta eius cuius artifex et conditor deus.fide etiam ipsa Sara sterilis virtutem in conceptionē semis ac cepit.etiam preter tempus etatis:quoniam fidelem credidit esse eum qui repromiserat.p quod et ab vno orti sunt.z hoc emortuo tanq̄z sydera celi in multitudinez.z sicut arena que est ad oram maris innumerabilis. Juxta fidem defuncti sunt omnes isti. nō accepta repromissionē sed a longe eas aspicientes z salutantes:et confitentes.quia peregrini et hospites fuerunt super terram: fide offerebat Abraam Isaac cum tentaretur. et vnigenitum offerebat in quo.susceperat repromissiones.ad quem dictuz est.quia in Isaac vocabitur tibi semen.arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus. Fide etiam de futuris benedixit Isaac Jacob et Esau Fide iacob moriens singulos filiorum Joseph benedixit.et adorauit fastigium virge ei⁹ Fide Joseph moriens de profectione filiorum Israel memoratus est.z de ossibus suis mandauit. Fide Moises natus occultatus est tribus mensibus a parentibus suis. eo q̄ vidissent elegantem infantem:et non timuerunt regis edictum. Fide Moises grandis effect⁹.negauit se eē filiū filie pharaonis magis eligens affligi cum populo dei. q̄z tēporalis peccati habere iocunditatem. maiores diuitias estimans thesauro egiptiorum inproperium xpi.aspiciebat enim in remunerationem:fide reliquit egyptum non veritus animositatem regis. Inuisibilem enim tanq̄z videns sustinuit. Fide transierunt filij israhel mare rubrum. tanq̄z per aridam terram quod experti egyptij deuorati sunt. fide muri hiericho corruerunt circuitu dierum septem. Fide Raab meretrix non perijt. cum incredulis excipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam⁹:deficiet enim me tēpus enarrante de Gedeon:Barach: Samson:Jepte:Danid:Samuel:et alijs prophetis.q p fidē vicerūt regna: operati sunt iusticiā adepti sūt repromissiones:obturauerūt ora leonū.extinxerūt ipetū ignis.effugierūt aciē gladij.conualuerunt de infirmitate:fortes facti sunt in bello:castra verterunt exterorum. acceperūt mulieres de resurrectione mortuos suos.Alij autem distenti sunt:non suscipientes redemptionem. ut meliorem inuenirent resurrectionez.Alij vero ludibria et verba experti.insuper et vincula et carceres: lapidati sunt.secti sunt.tentati sunt.in occisione gladij mortui sunt. Circuierunt in melotis:z in pellibus caprinis:egentes:angustiati:afflicti:quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes.et in montibus. z in speluncis et cauernis terre. Et hi omnes testimonio fidei probati.non acceperunt repromissionem deo pro nobis melius aliquid prouidente:ut non sine nobis consummarentur.hec ibi. ad litteram. Ex predictis igitur auctoritatibus: rationibus: distinctione: similitudine: atqz exemplis.clarissime patet necessitas sacratissime fidei:quā fidem sacratissimā simul cum operib⁹ nobis concedere dignetur.caput et auctor fidei: Jesus xp̄s qui viuit et regnat semper benedictus in secula seculoz. Amen.

¶ Sabbato post dominicā sexagesime de causa necessitatis fidei.

Semen cecidit in terram bonam: et ortum fecit fructum centuplū.Luce.octauo.et in euangelio preterite dominice. Quāuis satis clare in duobus precedentibus sermonibus necessitas ipsius fidei sacratissime monstrata sit. tamen in presenti feria que est sabbatū et dies requictionis dicitur recreationis gratia.alium sermonē breuissimū et pulcherrimum.de eadem necessitate ipsius fidei facere decreui.Qui sermo ut predixi erit ita pulcher sicut z breuis. Nam recordor cum in scolis omnē. q. in lectionibus sabbatinis magister meus. tam ceteris scolaribus q̄z mihi dicere solebat. Filioli lectio sabbatina debet esse pulcra et parvulina. Volēs igitur in hac feria simpliciter causam necessitatis ipsi⁹ fidei declarare. ut eiusdem fidei necessitas clarior appareat:sermonem nostrum per modum cuiusdam questio

nis facimus. Huc vtiq; questio de causa ne necessitatis fidei talis erit.

¶ De causa potissima necessitatis sacratissime fidei.

Sit igitur q̄ritur que sit potissima causa. quare deus habituq; fidei supernaturalem anime rationali infundat. Ante responsionez huius questi. quero t peto. an deus ipse naturali. t sine aliquo habitu fidei infuso. sit intelligibilis a qualibet rationali creatura. Et manifestum est q; sic. q; deus etiam naturaliter sine alio habitu fidei possit intelligi t cognosci: tripliciter probo. ¶ Primo auctoritatibus. ¶ Secundo rationibus. ¶ Tertio exemplis. ¶ Primo probo auctoritatib⁹. Nā Plato in Thimeo dic De⁹ est principiū omniū naturarum: lumen omniū rationum: finis omniū actionum. sine quo nihil subsistit: natura scientia instruit. et nulla operatio expedit. hec ille. Quaz auctoritatem verbaliter ponit et recitat Augustinus in libro de ciuitate dei. Item Boetij⁹ prosa decima. tertij libri dicit. Deuz esse cōmunis omniuz animorū conceptio. probat. Idem etiam confirmat Damascenus libro primo. di. Deum esse omnis appetitus proclamat: et deum non esse nulla natura profitetur. Et quibus auctoritatibus patet: qualiter deus cognoscibilis est ab humano intellectu. etiā sine alio habitu fidei infuso. ¶ Secundo hoc idez probo triplici ratione. ¶ Primo rōne prioritatis. ¶ Secundo ratione mobilitatis. ¶ Tertio ratione rationabilitatis.

¶ Primo ergo probo rōne prioritatis. Fundamētum rationis ponit Cōmentator libro de substātia orbis. di. Priori non posito q̄ posterius est: causa et ratio posterioris nunq̄ erit. Patet hec regula per exemplū Augustini. vicesimosecūdo de ciuita. dei. di. Semp enim semē et fructuz causa t arbor precedit nec vnq̄ filius erit: nisi sit t pater. Hec ille. Preterea lumen in aere non erit: si sol tanq̄ eam non precedat. Item si Adam primus homo non fuisset. nec per consequens etiam Abel et Cayn simul cuz omni posteritate nūq̄ eē potuissent. Quo p̄supposito peto a quo sint facta quatuor elementa. Item septē planete. videlz. Luna: Mercurius: venus: Sol: Mars: Jupiter: atq; Saturnus. Similiter tria firmamenta. videlz celum stellatuz cum suis syderibus. celum cristallinum. celuz empireum. cum omnibus contentis in eis. Et clarum est. q; hec omnia non se fecerunt. q; si sic est. ergo tanq̄ quidam effectus posteriores habent et habuerunt aliquā causam a q̄ descenderunt. Sed cum talis causa non possit aliqd aliud intelligi nisi de⁹. ergo per ipsa queuis deus naturaliter per suos effectus et creaturas etiam sine alia fide infusa ab humano intellectu intelligi potest et cognosci. q; si forte aliquis deū negaret. necesse eēt omnino. q; sicut deficiente primo parente simul deficeret et omne genus humanū. Sic a simili deficiēte deo. quod omniū rerū est creator non esset vlla creatura. Sed cum impossibile sit. q; non sit creatura. ergo impossibile est q; non sit creator creaturarū. q; si creator est: ergo per consequens t deus a quo simul omnes creature tanquā quidam effectus descenderunt. Quod bene confirmans philosophus p̄mo de celo et mundo ait. Ab vno primo ente cōmunicatū est singulis rebus esse et viuere. Et primo de regi. princi. dicit. Bonitas dei causa fuit factionis mundi et origi nis omniū rerum. Cuz quo concordans Boetius metro sexto tertij libri. ait. Omne hominū genus in terris simili consurgit ab ortu. Vnus enim rerū pater est. vnus qui cuncta ministrat. Ille dedit phebo radios t sydera celo. Hinc clausit mēbris animos celsa sede petitos. Mortales igitur cunctos edidit nobile germen. Quid genus t proauos strepitis: si primordia nostra. Auctorem q; deum spectes. nullus degener errat. Si vicijs peiora fouens propriū deserat ortum. hec ille. ¶ Secundo etiam probo ratione mobilitatis. q; deus etiā sine habitu fidei naturaliter est cognoscibilis ab humano intellectu. Fundamentum rationis ponit philosophus quinto phisicorū di. Omne quod mouet ab alio mouetur. quoniā motus requirit quiq; scilz mouens: prorimū mobile: tempus: t preter hec terminū a quo: t terminū ad quem. Ista enim altera sunt ab inuicem. hec ibi. Et tertio de anima dic. Tria requiruntur ad motum. s. mouens: motum: t organum motus. Duplex est autem motum. scilz mouens immobile. quod est appetibile: et mouens motum, quod est potētia appetitiua animę. hoc

ille. Quo p̄supposito. videlz q; omne quod mouetur ab alio mouetur: certum est q; septem planete cum non habeant animā eos mouentem. contra aliquos philosophos opponentes. prout dicit ad litterā Thomas prima parte. quest. 70. arti. tertio. in corpore quest. Et insuper hoc idem egregie confirmat sanctus Bonauentura in secūdo distinctione. 14. arti. tertio. quest. p̄ma. et secūda ergo mouetur a deo principaliter: q̄uis secūdario ab aliqua speciali intellia. idest ab aliquo angelo. Quod si sic est. ergo per motum orbium atq; syderum. deus naturaliter esse cognoscitur absq; aliquo habitu fidei. Quaz rationem dominus Bonauentura vbi sup. videlz distin. 14. articu. tertio. q. p̄ma. in corpore quest. verbaliter formans dicit. Cum q̄ritur an exemplū immediate mouetur a deo Respondeo q; in omni operatione rerum. Deus operatur intime et immediate. Cum dei voluntas. Sicut dicit Augustinus sit causa prima t summa omniū specierum et motionū. In aliquibus vero sic operatur t mouet. ut virtutem agendi et mouendi cōmuni eet creature. Et prima quidem dicuntur mirabilia. ¶ Secunda vero naturalia vel voluntaria q̄tum ad egressum. Quando ergo queritur vtruz motus primi mobilis immediate sit a deo. non est questio vtrum virtus diuina intime operetur et immediate ad illam mutationem exercendam. quia sic nihil mouetur nisi ipse moueat et cooperet veritati motiue. Quod testatur Boetius metro. 9. tertij libri. di. O qui perpetua mundum ratione gubernas. Terrarū celiq; sator qui tēpus ab euo. Jre: iubes: stabilisq; manēs das cuncta moueri. Sed est questio. Vtrum motus primi mobilis sit a deo tanq̄ a tota causa. An simul cum virtute diuina moueāte moueat aliqua virtus creata. Et ad istā q̄onez satis de plano responderi potest. Cum motus ille sit natus conuenire virtuti finite propter sui successionez: et diuina bonitas ad sui manifestationem cōmunicet creature. quod ipsa nata est suscipere. quod deus primū mobile monet mediāte aliqua virtute creata. utputa angelo. sicut et alia mobilia. hic Bonauētura verbaliter ¶ Tertio hoc idē probo rōne rōnabilitatis. Fundamētū rōis ponit Tulli⁹ in libro de natura deoz. di. Omne quod habet rationem: ratiōe fieri necesse est. patet hec regula. p exemplū quod Tullius ibidem ponit. Nam si video domū bene ordinatā seu factam cuz discreta ratione: statim cogor dicere q; domus illa facta est simpliciter ab aliquo rationem habente: et non a scipsa. Quo p̄supposito certum est. q; flores terre prout sunt rose: lilia: viole: t huiusmōi. facti sunt cuz maxima ratione t intellectu: atq; prudentia. Sed clarū est q; predicti flores non se per se fecerunt: nec insuper a terra tam rationabiliter factos fuisse dici potest: cum terra careat anima et ratione: et nihil dat quod non habet. ut dicitur primo Elencorū. Nec insuper homo etiam ratione vigens ut patet ad oculuz hoc facere potest. Quod si fic est. ergo necesse est concludere q; ab aliqua alia intellectuali seu rationali causa facti sint. Sed cum talis causa principaliter nō possit esse nisi deus. qui est infinite sapientie atq; potentie. igitur propter hoc apparet q; etiam naturaliter deus cognosci potest etiam absq; habitu fidei infuso. Quam rationē confirmat Commentator. xi. 2 de theophisice. di. Nā nihil agit nisi mota a superioribus causis. que sunt deus: t intellic. Et confirmatur ista ratio. certum est enim: ut dicit Boetius prosa. 6. libri secūdi. q; aduersa nunq̄ solent sibi inuicem sociari. co q; natura respuit ut contraria q̄q; iungantur. hec ibi. Quod sic patet quia superbia non stat cum humilitate: nec humidum cum sicco: nec frigus cum calore. Quod si sic est. q; natura non potest simul tenere contraria quin corrūpantur. Clarum est q; quatuor elementa cum pluribus in eis contentis. t contraria sunt et contrarias habent qualitates. t cum sint admixta t coniuncta, propter hoc non corrūpuntur. sed magis ordinate, procedunt cum iusta ordinem temporū effectus cōueniētes in terra producant. Sed cuz hoc fieri non possit. nisi ab aliqua causa supernaturali vtiq; sapientissima: et talis causa non possit esse nisi deus ipse. Igitur concluditur idem quod supra. Quod Aug. exemplificās 21. libro de ciui. dei. c. 4. ait. Sicut scripserunt qui naturas animaliū curiosius indagauerūt Salamādra i ignib⁹ viuit. Et gdā ficilie mōtes: q tāta tpis vetustate vsq; nūc: t deiceps flammis estuant. adhuc integri persecurant. Albestius. lapis semel accensus. nunq̄ de ac-

cenditur hec ille. Que simul omnia predicta complectens. Boetius libro tertio prosa. 12. dicit. Mundus et tam contrarijs diuersisq; partibus in vnam formam minime conuenisset, nisi vnus esset qui tam diuersa coniungeret. connincta vero naturaruz ipsa diuersitas inuicem discors dissociaret :atq; dissolueret.nisi vnus esset qui quod nexuit contineret. Non tam vero certus ordo nature procederet. Nec tam dispositos motus locis. temporibus. efficientia. spatijs. qualitatibus explicaret:nisi vnus esset qui has mutationum varietates manens ipse disponeret.hec ille. Ex predictis igit rationib⁹ patet qualiter sine aliqua fide adeo clarius in infa quisq; potest naturaliter et cognoscere deum et intelligere. ¶ Secūdo hoc idem probo exemplo Socratis qui ut habet li. de moribus philosophoz.cum accusatus esset atheni ensibus. q. derideret Apollinē tanq; carnez et hircū eorum deū. prohiberetq; eidem fieri sacrificiū: capt⁹ fuit ab eis et incarceratⁿ. De tentusq; est triginta diebus in carcere. eo q. simpliciter vnum deum coleret. vbi mirabilem cordis constantiā se habere ostēdit. Nā carcer et mors vultum eius seu animaz perturbare non potuerunt.Dicenti autem ei quidam. Ecce q. Atheniēses ad mortem te cōdemnauerunt.eo q. colis aliū deum q̄s suos. Respondit et illos natura. Luz autem ut ait Valerius li. 7. iudicatum ab Atheniēsibus esset:ut hausto veneno periret declarum sibi mortis poculū.non aliter q̄s medicamentum mortis accepit:et de mortis contēru. vniusq; dei cultu vsq; ad vite critiz libero animo disputauit. Cum autē potionē mortis de dantis manu accepisset.appositio ad labia poculo:vroz eius rantippe que illic aderat.vociferans ait. Heu innocens homo perit.Cui respondit. Numquid nocenti mihi q̄s Innocenti duristi mori sancius esse. Mortuus est igitur Socrates propter cultum vnius dei veneni poculo. Anno vite sue.94.quo anno cōposuerat librum nobilissimum de moribus. ¶ Post mortem vero eius Atheniēses penitentia ducti criminatores eius morti adiudicantes:imaginē eius auream in templo collocauerūt.Mortuus est autē in diebus Assueri regis Assiriorum. hec omnia ad litterā in li.supradicto.Quo etiam exemplo patet.q. erquo Sacrates naturaliter deum cognouit.et sine aliquo habitu fidei infuso:ut a quibusdam creditur.concluditur per cōsequens. q. deus per naturā sine alia fide cognoscibilis est. ¶ Aliud exemplū ponitur in compendio theologie.quod ab aliquib⁹ Alex. de hal. appropriat. Ibi enim libro. j.ca.2. sic dicit ad litteram . Contigit in hispania : et fidedigna relatione recepi . q. quidam leuis homo ludebat ad ludū tarillorum. et ludo procedente cepit passim pecuniam suā ammittere. Volens igitur de pecunie ammissione corde oriabat deum:ut daret sibi lucrum.vel saltez posset recuperare amissum:et quāto plus deum rogabat. etiam vbi apparebat species lucri. ipse plus admirantibus qui aderant ammittebat.Amissa autē in ludo tota pecunia quā habebat:vestes q̄s portabat exposuit: et vsq; ad camisiam omnes ammisit . Tunc valde confusus de deo lamentans:q. cum non exaudierat: quasi totus animo furibundus ad domuz accessit:armaturas suas et omnia bona munimenta corporis sui que habebat accepit.ac totaliter armatus. ac si campum duelli intrare deberet equū ascendit: et ad plateam vbi multi valentes erant aggregati venit.et vniuersis astantibus tanq; extra mentem positus dixit. Si quis est amicus et fidelis dei:qui dicat deum esse aliquid: vadat et nunciat se. quia ego reddam cum mortuum et victum. quia ego dico et teneo: q. deus non est.Attoniti fuerunt singuli qui aderant.quia verba tante insanie audierant.nullus tamē tanq; dementi voluit ei respondere . Sed cui non respondit homo . respondit deus. Nam deus qui flagellauit pharaonem opponentez se potentie dei per muscas immisit vnam muscaz:licet esset tempus biemis. qui cum in facie sic inuasit : et sic inter galeam et faciem se ponens:aculeis suis acriter cum lesit.q. oportuit cum galeam deponere:et per terram se proijcere. At vbi musca liberum habuit accessum. sic cum passim in facie feriebat q. se defendere nō valens nimis fatigatus de equo ad terram cecidit . et faciem versus terram ut se posset a musca tueri posuit. At musca fortiter cum inuasit nec cessat quousq; publice blasphemiam quam ore prophano protulerat omnibus audicntibus cum cordis gemitu reuocauit : etiam

virit. q. deus solus habet verū esse sine cui⁹ esse nullū ens potest esse:qui noluit infamiaz meā et blasphemiā per maiorem creaturam punire:sed ad maiorē meam confusionē. miraculose me deuicit per vnam muscā et prostrauit.Quo dicto statim musca cum reliqt: et discessit.hec ibi verbaliter. Ex pdictis itaq; auctoritatibus rationib⁹ et exemplis patet . q̄ liter naturaliter deus est cognoscibilis a rationali creatura.etiam sine aliquo habitu fidei infuso.Que simul dicta confirmans Alexan.de al.in prima pte summe.q.2.mēbro. 2. articu.primo.in corpore.q.dicit. Luz q̄rit an p naturalē potentiā sit possibile deū cognoscere.Respondeo q. cognitio de deo qd est haberi non potest p naturā. Cognitio autez de deo q. est. potest haberi p rationē naturalez vnde Hugo in suis sentētijs.Deus inquit noticiam suam ab homine sic ab initio temperauit.ut sicut nunc̄ quid esset:potest cōprehendi.ita nunc̄ quia esset poterit ignorari.hec Hugo et Alexandō.verbaliter. Ex quo igitur ut manifeste patet. deus naturaliter sine aliquo habitu fidei infuso cognosci potest a quolibet humano intellectu nō immerito. ut superius pretactū est:querit siue queri potest:que sit potissima causa: q̄re deꝰ vult quālibz animā rationalē necessario habere fidei habitū supnaturaliter infusuz: ut ex eo et deum ipm cognoscat:et insuper beatificari et saluari possit.Cum deus ipse ut dicit.3. de anima. Nihil frustra faciat:et per consequēs facere non debeat p plura qō quidē potest fieri per pauciora.Ad hoc respondet Tho.lib.i. contra gētiles.et insup scēa scōe.q.2.articu.3. Necnon et in prima parte summe.q.12.et ar. 12 Item Ricm prohemio primi sententiaz. Et insup Alexan.de ales.in.3.pre summe.in tractatu de fide.qui oēs concordant dicentes.q. deus vnūquēq; habere voluit vltra naturalem ipsi⁹ cognitionem etiā habitū fidei supernaturalem.tanq; quid summe necessariū ad salutem quadrupliciter precipue causa.quaruz.

¶ Prima dicitur causa maioritatis .

¶ Secunda dicitur causa paucitatis.

¶ Tertia dicitur causa prolixitatis.

¶ Quarta dicitur causa falsitatis.

¶ De quarta causa qua ostēdit quod fides infusa etiaz vltimam cognitionē naturalem de deo cuilibet est necessaria ad salutez.et primo de prima.

Prima igit causa qua deus vltra naturalem ipsius dei cognitionē.etiam voluit vnūquēq; saluandū habere fidem infusam et supnaturalez. dicit causa maioritatis:quoniā ut dicit.3. de anima. Cū sine fantasmate nāli ratione anima nihil intelligere possit clarz est: q. cum deus sit oino incorpore⁹ impossibile est per consequēs.q. p fantasmata a nobis cognosci possit: nisi forte per creaturas tanq; per suos effectus. Que cognitio de ipso sic habita vtiq; est imperfecta ut igitur quilibet humanus intellectus:altiorē: maiorē:atq; perfectiorē de ipso deo cognitionē intelligētiā habere posset. Ideo,propter hoc voluit deus cuilibet infundere supnaturalez lumen fidei infusum: ut habeat altior et perfectior cognitio de ipso deo.et q. per talem habitum fidei.habeatur altior et pfectior cognitio de deo : q̄s simpliciter p oēm naturalē rationē.quadrupliciter ,pbo. ¶ Primo auctoritate. ¶ Secūdo ratione. ¶ Tertio distinctione. ¶ Quarto similitudine. ¶ Primo probo auctoritate. Ap.1.Corin.13.di. Nobis inqt revelauit de⁹ per spiritū suū illa.s.que nostro pncipū buiꝰ seculi nouit.j.pbozū. ut exponit glo. ¶ Secundo hoc idem probo vnica rōne.vz. additionis. Fundamētū rationis ponit pbo. tertio Thop.dicēs.Tale additū tali facit magis ipm tale.patet hec regula. Nā ignis additus igni:vulnꝰ vulneri:augent calorē et dolorē.Quo ꝓsuppositio certū est.q. si per lumē naturale rationis cognoscat deus. ergo necesse est cōcludere q. per additionē luis supnaturalis fidei.magis et pfectius cognoscat.qm ut dicit Alexā.in tertia pte summe. in tractatu de gra. Naturā supnaturalis gra non destruit sed pficit. ¶ Tertio hoc idem ,pbo vnica distinctione beati Tho. in pma pte summe.q.12.ar.13.in corpore.q.di.Cum q̄rit an p gratiā fidei habeat altior cognitio de deo q̄s per naturalē rationē. Respōdeo absolute q. sic.Sō sic patet.Cognitio enī quā p rationem naturalē habem⁹.duo requirit.s. fantasmata et sensibilib⁹ accepta:et lumen naturale intellectuale.Cuius virtute intelligibiles concepciōes ab eis abstrahim⁹.et q̄rū ad vtrūq; iuuat būana cognitio per reuelationē gratie. Nam et lumē naturale intellectus ꝓfortatur p infusionē luminis gratuiti. Et interdū etiā fantasmata in imaginatione hois formātur diuinitus magis exprimētes res diuinas q̄s

ra que naturaliter a sensibilibus accepimus. sicut apparet in visionibus prophetalibus. et interdum etiam aliquę res sensibiles formā tur diuinitus.aut etiam voces ad aliquod di uinum experimentum.sicut in baptismo xpi visus est spiritussanctus in specie columbe: et vox patris audita est.hic est filius meus di lectus. hec Thomas verbaliter. Ex qua distinctione patet. qualiter vltra naturalem cognitionem de deo conuenientissime infunditur a deo habitus supernaturalis fidei:quo altius et perfectius deus ipse cognoscitur.

¶ Quarto deniq3 hoc idem probo similitudine ipsius Adc.de quo q̄rit Alcran de alcs in prima parte summe.q.2.membro.2.arti.4 An ipse.i.Adam in ipso statu melius cognoscerit deum q̄ cognoscatur nunc per fidem. Et respondit di.q in Ada3 fuit cognitio naturalis.et superaddita. Maior autem cognitio potest dici tripliciter. vel q̄tum ad comprehensionē intellectus.vel q̄tum ad meritum vel q̄tum ad gustum. Potest ergo dici q cognitio quā habuit Adam de deo per creaturas.maior fuit q̄tum ad comprehensionē intellectus. Sed illa que est per fidem . maior est q̄tum ad meritū. et q̄tum ad gustum. q̄ illa que est simpliciter p naturam. Est enim duplex p̄tia dei.p visu3:et per gustū. Et sm hoc est cognitio videntis in lumine:et gustantis in tenebris.Et talis ē cognitio fidei. in q̄ absens est visui:et presens gustui. propter qđ dicit in ps.q̄ magna multitudo dulcedinis tue: quā ab.ti.te.hec Alcrā.verbaliter.q si ut patet.cognitio fidei Ade precipue q̄tum ad meritum et gustū. fuit perfectior q̄ esset simpliciter naturalis cognitio.ergo a simili pfectior est cognitio nostra.quā habem⁹ de deo per fidem:q̄ sit illa quā habemus per naturalem cognitionē vel rationē. Et sic et predictis auctoritate:ratione:distinctione:atq3 similitudine patet prima causa.vz.maioritatis qua ostenditur vltra naturalem cognitionez de deo fuisse omnino necessariā ad salutem infusionē ipsius fidei.

¶ De secunda causa qua ostendit q fides infusa vltra cognitionem naturalē de deo cuilibet est necessaria ad salutem.

Secunda etiam causa infusionis ipsi⁹ fidei dicit causa paucitatis. Quoniaz enim vidit deus q p rationē natura lem:ipsius cognitio a paucis immo paucissimis haberet.ideo ppter hoc sapientissime decreuit.ut quicūq3 saluandus foret ipsum p fidem infusam et supnaturalē cognosceret.Triplici nāq3 respectu ,pbari potest qualiter paucissimi p naturalem rationez. ipsum cognouissent:nisi habitus fidei infusus supueniret Quor post dicit respectus indispositiōis:ctarum est enim. q cū humana corpora recipiant influentias diuersas a corpibus celestibus:per cōsequens habent diuersas dispositiones:et compictiones. Sed quia ut dicitur scō de aia. Molles carne aptos bone mentis et doctrine dicim⁹. Duros vero incptos. ,ppter igit graues et vrias qualitates corpis ut plurimū etiā grauat aia.ne possit esse disposita ad cognoscendū deum. que cognitio acquirit per habitū acquisitū naturalis scientie.Quod cōfirmans Salomon Sapi.9. dicit.Corpus qđ corrūpitur aggrauat animaz: et deprimit terrena inhabitatio sensum pluri ma cogitantē.Q ptimū facit fides infusa:qđ stante etiam q̄libet corporis grauitate et passione.faciliter mediāte ipsa deus ipse cognoscitur. ¶ Secūdus etiam respectus quo monstrat.q: sine fide per naturalē rationē pauci sint deū cognouissent, dicit respect⁹ occupationis. Sententia est pbi p̄mo politicoꝝ. q difficile est simul multa cōspicere. Et quidaz alius sapiēs dicit. Pluribus intētus minor est ad singula sensus.Q̄ si sic est.cū contingat multos occupatos esse: aut circa regimē p̄uinciaz:aut circa necessitatē et prudētiā rei familiaris. Clarū est.q tales non possent simul et semel intendere studio pbie naturalis qua deus aliqualiter per rationes naturales cognoscitur. Ideo ,ppter hoc voluit de⁹ quoslibet saluandos fidem habere infusaz. ¶ Tertius deniq3 respectus dicitur respectus dignationis.videlicet cniz omnipotēs deus , q multi ocio pigritie atq3 fastidio dediti essent hoc q vidissent:q non sine magno studio et labore.talis naturalis sciētia et cognitio dei posset acquiri.Et sic propter hoc impediretur a tali cognitione veritatis et ipsius dei. Ideo tanq3 amator nostre salutis voluit et vult omnes saluandos habere habitū fidei infusum. et quib⁹ tribus respectibus patet.etiam secūda causa.qua deus voluit cognosci per fidez et non tm̄ per rationem naturalē. et quo per viam naturalis rōnis pauciss̄imi deū cognouissent, et p̄. ꝯsequēs paucissimi salui fuissent.

¶ De tertia causa qua ostenditur quod fides infusa etiam vltra cognitionem naturalem de deo cuilibet ē necessaria ad salutem.

Tertia insup causa.qua deus vltra naturalez ipsius cognitionē.voluit vnūquēq3 saluandū habere fidē infusam et supnaturalem.dicit causa prolixitatis. Videns enim deus.q per naturales rationes cognitio ipsius fuisset valde prolixa omnib⁹ et diuturna.et vix per longū tempus acquisita fuisset. ideo ut talis prolixitas: ab omnib⁹ posset euitari:et cognitio ipsius tempe breuissimo posset haberi.voluit,ppter hoc vnicuiq3 tm̄ q̄tum est de se habitū fidei et vere cognitionis infundere. Et q fine fide impossibile fuisset deum naturaliter cognoscere.nisi prolixo et longissimo tempe.quod vtiq3 tempus. quasi totū perditū fuisset triplici respectu probatur. Quorū ¶ Primus dicit respectus profunditatis. Secūdus dicit respectus imbecillitatis. Tertius dicit respectus passibilitatis.¶ Primus respectus quo ostendit q sine fide per naturales rationes deus non potuisset cognosci.nisi in tempore longissimo et valde prolixo:dicit respectus profunditatis. Nam vidit deus q veritas et cognitio ipsi⁹ dei.seu sanctissime trinitatis.sic erat profunda immo ,pfundissima et altissima. q etiam vir per longum temp⁹ potuisset acquiri.et insuper ad illam rōnalis anima non attingeret.quod clarūit in multis philosophis. q ad cognitionem profundā trinitatis per naturales rationes nunq̄ deuenerunt. Et qualiter per naturales rationes possibile esset vnq̄ p fundam essentiā trinitatis cognoscere. Cum etiam ut inquit Augustī.in quodā sermone ad Heremitas. Impossibile fuit q vn⁹ philosophus cognosceret naturā apis quā p triginta annos iugiter scire inuestigauerat. Et propterea Job.16.ca.dicebat. Cum vir paruam stillaz sermonē eius cepimus:magnitudinē throni eius quis poterit intueri.vbi etiā Gregorius.dicit.Totum quicqđ de deo accipere possumus. est quasi quedā stilla liquoris. ¶ Propter hoc igit volnit deus vnūquemq3 habitū fidei infusum habere. ¶ Secund⁹ insuper respectus . dicit respectus imbecillitatis.Tam insuper debilis:leuis: atq3 imbecillis est humanus intellectus. q p se sine fide ad cognitionē tam profunde veritatis minime deuenire potuisset.dicēte Augustino primo de tri.Mentis humane acies inualida in taz excellenti luce veritatis.non figit:nisi p iusticiā fidei emūdetur.hec ibi.¶ Tertius deniq3 respectus.dicit respectus passibilitatis.Cū enim anima simul et corpus diuersis occupent passionibus:et infirmitatibus:minime sunt idonea ad cognoscendū:tantā altitudinē diuine maiestatis. Ideo propter hoc et etiā alios supradictos respectus ut facilius et breuiori tēpore ab omnibus.ipsius dei cognitio habere tur.voluit q omnes cōiter et generaliter cuz per fidem cognoscerēt. Ex quibus etiam patet tertia causa necessitatis eiusdē fidei.

¶ De quarta causa qua ostenditur.q fides infusa etiam vltra cognitionem naturalē de deo cuilibet est necessaria ad salutem.

Quarta deniq3 causa.qua deus vltra naturalem ipsius dei cognitionē etiam voluit vnūquemq3 saluandū: habere fidem infusam et supnaturalem. dicitur causa falsitatis. Videns enim clementissimus deus q humanus intellectus:sepissime posset incidere in errorē et falsitatem. si enim simpliciter tm̄ per rationē naturalez cognoscere vellet.ideo ut hoc inconueniens ab intellectu humano penit⁹ remoueret. voluit oīno q cū per fidem intelligeret. Nam potuisset humanus intellectus sine fide in errorem et falsitatem incidere tribus precipue respectib⁹.quorum. ¶ Primus dicit respectus imbecillitatis

Secūdus dicit respect⁹ sensibilitatis. Tertius dicit respectus psuasibilitatis.¶ Primus igitur respect⁹ quo fine fide intellectus faciliter in errorē incidisset.dicit respect⁹ imbecillitatis.Tam debilis enim est mens humana et vacillatoria.q plerūq3 naturali rōi falsitas admixta fuisset.q etiaz credidisset bonū malū:et ecōuerso. Similr qđ est verū falsum:et ecōuerso.¶ Secūdus etiā respect⁹. dicitur respectus sensibilitatis. Cū enim oporteret fantasmata speculari.cum qui deū simpliciter naturali rōne cognoscere vellet.que fantasmata nō ducūt in perfectā cognitionez rei. Ideo propter hoc quisq3 errare potuisset Ne igitur aliquis sic in errorez incidere posset.deus cognosci voluit per habitum fidei infuse.¶ Tertius deniq3 respectus. dicit respectus psuabilitatis.qz postremo vidit de⁹ q demones sunt valde inuidiosi.ideo sicut ab eis Ea fuit deceptra ab ei⁹ illusiōe: sic multi etiā

sine fide ab eis potuissent decipi ⁊ illudi. Jō propter hoc voluit deus. q̄ omnes cū cognoscant per fidem.que a deo solo infunditur: et soli deo innitūt.propter quod impossibile est ipsam habentē incidere in errorez. dūmodo in ea pmaneat.cum talis fides sit a deo. qui nec fallere nec falli potest. Et q̄ dyabol⁹ q̄ p̄z ¶Dan.i.Corin.xi.se transfigurat in angelum lucis:conatus fuisset sine fide decipe homies volentes deū simpliciter per rōnes naturales cognoscere.patz p crēplū. Maz legit in legenda sancti Martini cp̄i.q̄ quadā die dyabolus in forma magni regis purpura ⁊ dyademate aureis caligis ornatus. sereno ore letaq̄ facie sibi apparuit. Cūq̄ ambo diu tacuissent. Agnosce inquit dem⁹ quē colis Martine. Xp̄s ego sum:qui descensurus ad terrā prius me tibi manifestare nolui. Adhuc cum Martin⁹ admiraēs taceret:rursus ait.Martine:Cur dubitas credere:cuz me videas sic gloriosum?Certe xp̄s ego sum?Cur me non adoras? Tūc Martinus a spiritusancto edoctus ait.Domin⁹ me⁹ Jesus xp̄s non se purpuratum. Nec diademate renitentē ventuz se esse predixit. Ego xp̄m nisi in eo habitu et forma qua passus est:⁊ crucis stigmata p̄ferentem venire conspexero:non credā nec adorabo. Ad hanc vocē confusus demon statim disparuit:⁊ totā cellaz fetore replevit.hec ola ibi. ¶ Ex predictis igit̄ cum quattuor causis clarissime patuit.qualiter clarissim⁹ deus.tā q̄ valde necessariū voluit vnicuiq̄ fidei habitum infundere.quo pfecte cognosceret: cuz ad cū cognoscendū mime sufficeret rōnalis. ⁊ sic per consequēs etiā patet secūda excellētia ipsius sacratissime fidei:que dicit excellētia necessitatis. in qua monstratū fuit qualr fides infusa cuilibet est necessaria ad salutez In qua sacratissima fide ingiter vsq̄ ad mortem me ⁊ vos conseruare dignet clemētissimus deus:q̄ simul est largitor fidei ⁊ remunerator.Cui sit semp omnis laus ⁊ gloria p infinita secula seculoz.Amen.

¶Dominica in quinquagesima de tertia excellentia ipsius sacratissime fidei.

Respice: fides tua te saluū fec.Lu.i8.c.⁊ in cuā gelio occurrētis dūice. Due veritates spectabiles ciues in bo-

dicino ⁊ presenti euāgelio nobis spūaliter a clemētissimo saluatore nostro proponūtur: q̄rum vna dici potest veritas certificationis. scōa veritas significationis. Nam ut ait euāgeliū ad litterā. Assumpsit iesus.xi.discipulos suos.et ait illis. Ecce ascendim⁹ hierosolimā ⁊ cōsummabūtur omnia que scripta sunt p prophetas de filio hois. Tradetur eni gentibus:⁊ illudet:⁊ flagellabitur: ⁊ cōspuetur: et postq̄ flagellaverit.occident eū : ⁊ tertia die resurget.hec euangeliū ad litterā. In predictis verbis manifeste apparet qualiter Saluator omnib⁹ Aplis suis predixit totū mysteriū suc passiōis: atq̄ resurrectionis: ut dū postea et passionem tolleraſſet. ⁊ insuper resurrexisset:tam ipsi Apli:q̄ etiam totum genus humanū.fidem certam ⁊ indubiaz eius passioni ⁊ resurrectioni exhiberent:q̄ fidem. quia Apli tunc non habebāt. Jdeo hec ante eis predicebātur. Sic enim dicit euangelium Ipsi nihil horū intellexerūt. et erat verbum illud absconditū ab eis: ⁊ non intelligebant que dicebātur.hec ibi. Postq̄ vero predicta omnia esse facta ad oculū conspexerūt. certitudinaliter omnes crediderūt.hec igit̄ modo nos certitudinaliter predicta omnia ⁊ credere debemus ⁊ tenemur. Ex hac veritate elicitur correlariū.q̄ fides nostra in aliquib⁹ sic se habet sicut scientia.q̄m sicut scientia est demonstrativa suaz cōclusionū. sic fides est demōstrativa actualr: sicut patuit in ipsis Apōstolis mysteriorū passionis: ⁊ resurrectionis xp̄i. Ex quib⁹ patet prima veritas euāgelij q̄ dicit certificationis. Proponit etiam nobis Secūda veritas:que dicit significatiōis. Nā euangeliū subsequit̄ ⁊ ponit qualiter quidez cecus clamans post xp̄um ab ipso saluatore est illuminatus. Qui cecus sm Grego. significat.totum genus humanū:p peccatū p̄morum parentū obcecatū. Sed postmodū p legem naturalē ⁊ mosayc̄ aliqualiter illuminatur. Spūaliter tm̄ significat populuz xp̄ianum:qui cū ante xp̄i aduentū idola adoraret tanq̄ cecis ⁊ demonibus sacrificaret. Post aduentū tamē ipsius saluatoris cōuersus ad fidem xp̄i mediante p̄dicatione apostoloruz meruit illuiari per gratiā in presenti ab ipso xp̄o:⁊ insup per gloriam in futuro. Nā ante xp̄i aduentū:populus iudaicus erat populus dei electus. Populus vero non xp̄ian⁹ tunc erat populus a deo reprobatus ⁊ paganis

Sed post Christi aduentum:facta est mutatio per gratiam ⁊ verteram dei excelsi. Qm̄ populus iudaicus:exquo Christum cōtēpsit ⁊ fidem eius spreuit:merito a deo tunc est reprobatus ⁊ maledictus. Econtra vero:populus qui nunc est christianus sed antea paganus: exquo Christi fidem cordialiter suscepit ideo ex hoc nunc est a deo electus ⁊ benedictus. De qua benedictiōe.i. electione dicitur i. Pe.2. Vos estis gens sancta pplus acquisitionis:vt virtutem ānuncietis ei qui de tenebras vos vocauit in admirabile lumē suū Qui aliq̄n non pplus:nunc autē pplus dei. Qui non consecuti misericordiam: nūc autē misericordiam consecuti.hec ibi. De tali etiā populi iudaici reprobatione: ⁊ populi Christiani electione. ppha in persona ipsius xp̄i dicit. Populus quē non cognoui.s.ante aduentum meuz seruiuit mihi:in auditu auris obedivit mihi.i.post aduentum meum. Filij alieni mentiti sunt mihi.i.populus iudaicus: ⁊ claudicaverūt a semitis suis.i.a vijs fidei vere ⁊ virtutis:et qbus etiā patet declaratio scde veritatis.⁊ sic etiam patet moralis expositio euangelij sacri. Post cuius declarationem q̄m in superioribus sufficienter declarauī secundam ipsius sacratissime fidei excellentiā vz necessitatem volens ordinate procedere : habeo in presenti tertiam ipsius fidei excellētiam declarare:que dicitur excellentia dignitatis.Cuius tertie excellētie declaratio talis erit.

¶ De vnitate sacratissime fidei qūo.s.ē vna sola vera fides ⁊ non plures.

Tertia igitur excellentia sacratissime fidei in ordine declaranda dicitur excellentia vnitatis. In hac igitur excellentia habemus videre:an necessario sit vna vera fides:an possint esse plures. Cum enim tripler sit fides sub qua cōiter viuit totū genus humanum. vz. fides Christianoz: fides iudeoz:⁊ fides saracenoz:seu theucroz: qui obseruant legem Machometi. videndum ē ⁊ declarandu an omnes saluari possint sub sua fide:obseruando ea que sua fides cuiq̄ p̄cipit:vputa. An bonus iudeus sm legē suā. Similiter saracenus. Similiter christianus possint saluari quilibet in sua. An solum saluetur necessario subvna sola fide quicūq̄ saluat. vputa sub fide Christianoz:siue sub lege eorum. Ad huius igitur qōnis ⁊ excellentie clarificationem.tres articuli sunt precipue declarandi. Quoz primus dicitur articulus falsē opinionis. Scōus dicit articulus firme tentiōis. Tertius dicitur articulus egregie satisfactionis.

¶ De tribus alijs articulis circa vnitatem fidei declarandis. Et p̄mo de p̄mo articulo declarando in quo ostenditur falsa opinio illorum:qui dicūt vnūquēq̄ posse saluari sub sua fide.

Primus articulus circa vnitatem fidei declarādus:dicitur articulus falsē opinionis. Circa questionez supra positam. Cuz queritur an quisq̄ saluari possit sub sua lege ⁊ fide: obseruando tamen ea que cuiq̄ sua fides precipit:fuit falsa imo falsissima opinio quorūdam dicentium: q̄ sic. Nam quidam tenuerunt q̄ realiter quisq̄ saluari potest sub sua lege:qđ tripliciter probare conati sunt. Primo auctoritatibus. Scōo rationibus. Tertio admiratione. ¶ Primo probant duabus auctoritatibus quaz p̄ma est Joel' pphe.2.c.dicentis . Omis quicūq̄ invocaverit nomen dñi saluus erit. Sed cum omnes sub sua fide invocent deū ergo omnes sub sua lege saluari possunt. ¶ Scōa auctoritas est Apostoli.1.Thi.2.dicentis. Deus vult omnes homines saluos fieri. ¶ Scōo hoc idem probare nituntur tribus precipue rationibus. Primo ratione finalitatis. Scōo rōe superabilitatis. Tertio rōne causalitatis. ¶ Primo probant ratione finalitatis. vnūquēq̄ saluari i sua fide ⁊ lege. Fundamentum rōnis eoz ponit phs 2.phy̆si.qui dicit. Agens sm rōnem agit naturaliter ,ppter finem:qđ si sic est:ergo deus qui est pfectissim⁹ in ratiōe ⁊ intellectu exquo creat de nihilo animas omniū hominū eas facit propter aliquē finem:quo concesso . Si queritur quo fine creauit deus omnes infideles.s. omnes iudeos: omnes saracenos : omnes turchos:⁊ etiam christianos. Clarus est sm Augu.⁊ omnes theologos in.i.distin. 46.q̄ omnes creauit ad hoc vt beatificent. Sed cum dicatur.i.politico.c.3.de anima.q̄ deus nihil facit ociosum in natura. concludi tur per consequens:q̄ quilibet moraliter viuens in sua lege ⁊ fide saluatur. ¶ Scōo hoc idem probant ratione superabilitatis. Fundamentum rationis eorum ponit phs.viij.metha.di. Vnumquodq̄ enim vtitur nā

Universidad de Deusto
Biblioteca

sibi propria.patet hec regula.Cum eni ignis naturaliter sit calidior sole: qui tamen non formaliter:sed virtualiter:vel effective calid9 est.Ideo maiorem calorem emittit.Quo p̄ supposito certum est:q in natura t in essentia dei duo precipue sunt.s.misericordia t iustitia.dicente,ppha.Duo h audiui:quia ptās dei est:t tibi dñe misericordia. Et alibi dicit Misericordia t veritas obuiauerūt sibi.Sz clarum est:q maior est misericordia in deo q̄ iustitia.dicente Iac.2.c.Misericordia superexaltat iudiciū.t p̄s.dicit. Miserationes ei9 super omnia opera eius.Et Hieronym9 de pen.distinc.j.quia diuinitatis.dicit. Quia diuinitatis natura clemens est t pia: t magis ad indulgentiam q̄ advindictam prona.hec ille.Et rōnem de hoc assignat Ricar.in.4. distinc.46.artic.2.q.2.di. q misericordia est deo naturalior:eo q respicit bonitatem sue nature. Iustitia vero respicit peccata: quare si vt patet misericordia est deo magis naturalis q̄ iustitia.Et vnumq̄q sequitur propriam rectatem sue nature: bene concludit q dei er abūdantia sue misericordie saluat omnes qui moraliter viuunt sub sua fide t lege.

¶Tertio hoc idem probant ratione causalitatis. Fundamentum rationis eorū ponit Auctor lib.de causis.di. Quicquid est causa cause:est etiam causa causati. patet hec regla Nam si quis fuit causa plantandi arborem est etiam causa omniū fructuū ex illa descendentium. Quo presupposito certū est:q dei est qui creat hominez:t causa lib.arbi.dicēte Salomone Sapien.io. Fecit deus hominē rectum: t reliquit eum in manibus consilij sui.Et Ecclesia.15.dicitur.Deus ab initio cōstituit hominem.t reliquit eum in manu cōsilij sui.Sed clarum est:q libe.arbi.est causa peccati.di.pho.3.ethico. Voluntaria fūt vitia sicut t virtutes.Nō si sic est:ergo sequitur q deus est causa peccati. Sic enim dicitur cī de iniur.t dam.da.c. si culpa. Qui causam dāni dat:dānum dedisse videtur: imo quod plus est:si deus dānaret moraliter viuentes in sua lege.presupposito etiam q peccarent: magis esset peccator:q̄ omnes dānandi. et ratio est:quia.2.metha.dicitur. Quicquid est causa aliorum vt sint talia:id maxime ē tale sicut exempli gratia.Si ignis est causa calefactionis:ideo ipse maxime est calidus. Sed cum impossibile sit deum esse causam directam alicuius mali.t per consequens damnationem aliquorum.bene ergo concluditur q omnes moraliter viuentes in sua fide et lege saluantur.¶Tertio deniq̄ probant alii qui generali admiratione:q omnes sub sua lege t fide viuentes saluari possunt. Dicunt enim.Si deus solū eos saluaret qui sub vna fide viuunt.t ceteros omnes ab illa fide alienos damnaret.valde mirū omnibus hominibus mundi generaliter appareret:et pocis pue cum paucissimi saluētur.Multi vero dānentur. et sic ex predictis auctoritatib9:rationib9:t generali admiratione. patet falsa opinio dicentiū. q vnusquisq̄ saluari potest in sua lege t fide. Et per consequēs etiā patet primus articulus circa vnitatē fidei declarādo:in quo ostēdit q simplr est vna sola vera fides et si plures: i q̄ saluari p̄t gēq̄q saluaī.

Secundus articulus circa vnitatē fidei declarādus.dicit articulus firme tentionis.Quoniā ut ait p̄bus p̄mo Elenchoz. t primo rethoꝛice sue. Oppposita iuxta se posita magis elucescūt. sicut album magis elucescit. apud nigrū q̄ si nullū nigꝛ adesset. Ideo postq̄ demonstraui falsaz opinionē dicentiū. q vnusquisq̄ saluari potest sub sua fide.habeo nunc in presenti articulo declarare veram opinionem t rectam:quomodo.s.nō est possibile homines saluari nisi sub vna sola fide t lege.propter quod dico q de necessitate salutis est:q quisq̄ firmiter teneat t credat:q sit sola lex t fides:in qua sola:t non in aliqua altera saluatur : t saluari potest:quicūq̄ saluari debet t saluatur . Et q necesse est credere:q sit vna sola fides in toto mundo:in qua sola t non altera quisq̄ saluaī. Quintupliciter ꝓbo. ¶Primo rationibus. ¶Scōo auctoritate. ¶Tertio distinctione. ¶Quarto similitudine. ¶Quinto reuelatione. ¶Primo ratione quadruplici:q.s. necesse est tenere t credere q sit vna sola fides in toto mundo:in qua sola non in altera saluatur:quicūq̄ saluatur t saluari debet ¶Primo ratione obiectionis. ¶Scōo ratōe subiectionis. ¶Tertio ratione diuersificationis. ¶Quarto ratione infusionis.¶Primo ꝓbo ratione obiectionis:siue obiecti. Fundamentum rationis ponit Tho.super libro de sensu t sensato.di.Simplex obiectū simplicem potentiam t non diuersam requirit. patet hec regula . Cum enim q̄q̄z sint obiecta specifica sensibilium: ideo q̄q̄z dicim9 esse sensus. Et quia color vt dicitur in scōo de anima . est simpliciter obiectum visus : ideo simpliciter vnus sensus qui est potentia visiua t non auditiua. simpliciter dirigi potest seu dirigitur ad ipsum colorem videndum:quod nullus aliorum sensuum diuersorum facere potest.Exemplifica de alijs ꝑ ut vis. Quo presupposito vz.q quandocūq̄ obiectum est vnum:necessarium est esse tm vnam potentiam:t per consequens tm vnū actum.Certum est autem q deus simpliciter unquantum est veritas increata: est vnuz solum obiectum cuiuslibet intellectus rationalis. sic enim dicitur Exodi.20. Audi Isrl. dominus deus tuus vnus est. Et ꝓpha dic. Non erit in te deus recens:quod cōfirmās Ricar.in.3.distin.23.articu.5.q.2.dicit. Obiectum fidei est veritas increata:ad quā creata omnia reducuntur. hoc idem asserit Tho. scōa scōe.q.j.articu.j. Sic insuper obiectum intellectus speculatiui est ipsa veritas:que ēt reducitur ad primam veritatem. Vnde p̄bs 2.metha.dicit. Intellectus speculatiui finis t delectatio est veritas. Et.6.ethico.ait.Bonū intellectus est scientia t veritas. Et p̄mo de anima dicit. Intellectiua t speculatio veritatis videntur esse proprie passiones anime. q si sic est:q vna est simpliciter in se veritas diuinarum rerum seu credendorum.s.veritas increata:quā non variat nec diuersificat in aliquo diuersitas:vel varietas credendorum: qm̄ talis increata veritas rerum non pendet vllo modo ex ipsis hominibus: aut ex dispositionibus eorum credendorum: necesse est concludere:q vnius veritatis simpliciter debet esse vna apprehensio: sicut t vnius coloris vna est apprehensio:sicut t vnius coloris vna tm̄ est potentia.s.visiua cum appre hendens. t hoc quantum ad apprehensum : Iz sint varij modi apprehensionum:sicut vn9 apprehendit signum cum sagitta tenens arcum altum. Alius procliuum:alius in parte dextra:t alius in parte sinistra. Et qua ratione necessario:necessario concluditur: q cū apprehensio istius increate veritatis nō possit esse in cōmunitate omnium hominum : nisi per credulitatem t fidem: bene sequitur quod vna t cōmunis debet esse credulitas omnium hominum . Cum autem iudei credant in messiam venturum. Saraceni vero t theucri in Machometum: t christiani in Christum: propter quod t diuersas leges sequūtur t opera.clarum est q duas sectas necessario oportet esse falsas: cum probatuz sit q vnum sit simpliciter obiectum cuiuslibet humani intellectus.s.veritas increata: t oia que ad eam reducuntur. ¶Scōo etiam probo ratione subiectionis siue subiecti: q simpliciter est vna bona fides:t non plures. Fūdamentum rationis ponit p̄bs.3.de anima. dicens . Scientie secantur quēadmodum t res a quibus vel de quibus sunt scientie.hoc idem confirmat idem p̄bus p̄mo de anima t.2.methaphy.t.8.topicoz. q scientia trahit nobilitatem a suo subiecto.patet hec regula. Quia enim anima est diuersa genere a corpore. Ideo ſm p̄bm p̄mo de anima. diuersificat scientiam ab eo. Similiter quia ignis t aqua sunt diuersa genere:ideo diuersificāt actꝰ suos.Et quo bene patet:q si plura sint subiecta t diuersa: ergo plures erūt t diuerse scientie ab eis procedentes. Econtra vero si vnum est simpliciter subiectū:vna erit simpliciter t scientia. Quo presupposito q vni9 subiecti vna simpliciter est scientia . Certum est q intellectus est vnus spē in tota generatione humana. Vnde Tho.in.2.di.32.t dñs Bonauentura ibidem in questionibus circa litteram.q.vltia dicunt. q omnes anime rationales ab origine sunt equales: quantum ad substantiam t essentiā. Quia vt dicit p̄bs 3.metha. Species equaliter predicantur de suis individuis quod esse nō posset: si forme essent inequales. Et ratio est Iz Tho. Quia cum omnis diuersitas formalis que non p respectum ad materiam sit diuersitas ſm speciem.teste p̄bo.io.metha.omnes anime q̄ sint eiusdem speciei:relinquitur q nulla diuersitas:t per consequens inequalitas sit i animabus humanis: hic non loquor de alia Christi:que fuit perfectior omnib9 animab9 etiam in naturalib9:quia naturaliter habuit meliorem intellectum:memoriam: t voluntatem:q̄ quelibet alia aia.Iz ꝓpter hoc non sit egressa timore humane spēi. Nec insuper loquor:q vna aia p accūs nō sit ꝑfectior altera respectu melioris cōplexionis corporis: prout dicit p̄bs.2.de anima.Sz loquor simpliciter:q natura hominis siue natura aie

quantum ad substantiam ⁊ essentiam: vna ⁊ eadem est apud omnes: vnde inde intellect⁹ ⁊ saracenus nihil differt ab intellectu christiani ⁊ econuerso. dicente ℙDorphirio in suis vniuersalibus. ℙPlures homines sunt vnus hō participatione vnius speciei. Species enim est collectio in vnam ⁊ eandem naturaz. Et ibidem ait. De vero que sunt bonunis proprietates. dico autem eius qui est cōis erunt equaliter eedem in omnibus. Idem autem esset vniuscuiusq; vnum ⁊ idem: neq; intentionem: neq; remissionem suscipit. hec ibi. ꝙ si vt patet natura omnium hominum ē eq̄lis: ⁊ est eadem apud omnes nationes mundi: ergo sequitur ꝙ ⁊ naturalia erunt eadem apud omnes. Ideo quecūq; debentur creatori iure nature: seu iure naturalium. cōmuniter ei debentur ab omnibus ⁊ apud oēs. Ideo cultus q deo debetur naturaliter: siue propter eius excellentiam: siue propter beneficiorum ⁊ donoꝝ naturalium obligationez cōmunis esse debet apud omnes. Sed cum talis cultus qui deo debetur ab omnib⁹ iure nature nihil sit nisi principia quedam fides. vz. ⁊ credulitas. Ideo ꝓpter hoc necesse ē cōcludere: ꝙ vna sola ⁊ non plures sit fides et credulitas: que deo debetur. ꝙ si sint plures credulitates: sicut ⁊ sunt. Igit sic diuersimode credentes necesse est agere contra naturā ⁊ sic quoddam malum ⁊ peccatum. Igitur propter hoc necesse est tenere: ꝙ vna sit simpliciter vera fides: ⁊ non plures. Et sic confirmatur ista ratio. Videmus enim ꝙ affectionum cause apud omnes: ⁊ apprehēsiones earum etiam erga deum eedem sunt. Mā speculi causa in omnibus est apprehensio diuine liberalitatis ⁊ misericordie. Amoris autem causa est apprehensio diuine bonitatis. Igit cum affectiones iste eedem sint apud omnes ⁊ apprehensiones que sunt cause illoꝝ eedez apud omnes erunt. Apprehensiones in presenti de deo: oportet esse fidei: propter virtutem intellectus hominum: vt in precedentibus monstratum est. ꝙ si sic est: ergo a simili vera fides: vna ⁊ eadem erit necessario apud omnes. Si autem aliquis obijceret. di. Cum enim. 3. de anima dicatur. Scientie secantur quēadmodum ⁊ res: igitur cum fides sit de rebus coniunctis materie transmutabili: et de re separata a materia: ⁊ de deo ⁊ de moribus hominū: videtur ꝙ ad minus possint esse tres fides. s. naturalis: diuinalis: ⁊ mesalis. Ad hoc respondeo: ꝙ ⁊ si de rebus diuersis diuerse sint scientie. hoc debet intelligi qñ considerant non in relatione ad aliquid vnū quod sit ꝓncipiorum subiectum. In fide autē non est sic: imo omnia que considerantur in fide ⁊ creduntur: considerantur ⁊ creduntꝫ aliquā comparationem ad aliquid vnum: qđ est ꝓncipiox. s. articulox fidei subiectuz. s. deū. Vel dicas ſm Ricar. in prohemio. 3. q. 2. ꝙ quecūq; conueniunt in rōne vna possunt ad vnam scientiam pertinere. Vnde etiam ois inquantum conueniunt in ratione entis: pertinent ad methaphificaz. eo ꝙ methaphifica tractat de omni ente vniuersaliter. Vñ phs. 4. metha. dicit. ꝙ vnius scientie consideratio ē de ente vniuersaliter. Et Auic. 3. metha. fne dicit. ꝙ subiectum mediante est ens inquātū ens. Sic ergo a simili dico. Cum fides infusa sit simpliciter de diuersis articulis ⁊ reb⁹ per solam rationem ⁊ virtutem diuinam: q̄ omnia simul complectitur. Omnia enim ab ipso deo: ⁊ ad ipsum sunt: cristens vna simpliciter: potest etiam esse de diuersis rebus. Et quibus omnibus patet scōa ratio. ¶ Tertio probo fidem necessario esse vnam ratiōe diuersificationis. Fundamentū rationis ponit phs. 3. posterioꝝ. ⁊. 4. metha. dicens. Affirmatio ⁊ negatio nunq; sunt vera de eodem. patet hec regula. Nam ꝙ aliquid simul ⁊ semel sit album ⁊ non album: calidum ⁊ nō calidum: hoc est impossibile: quia necessario oꝫ ꝙ illud sit simpliciter: aut album aut non album: aut calidum aut non calidum. Quo ꝓpposito cum bonum ⁊ malum sint in reb⁹ Sed verū ⁊ falsum sint in intellectu: vt dicit 7. metha. certū ē: ꝙ fides qua quisq; saluandus est: non potest esse simul vera ⁊ falsa: qđ vt dicitur. 10. metha. Quo cōtraria non stant simul. Sed manifestum est: ꝙ aliqui: vtpote iudei ⁊ saracenī affirmant suam fidem ē bonam. Fidem vero christianoꝝ esse oio falsaz Oppositum christiani dicunt: qđ ꝓz. Mā lex Machometi concedit. 12. vrores vt bonū lex vero christianoꝝ prohibet: vt malū. Tunc vltra peto: aut habere. 12. vrores est bonū ſm suam rōnem aut malum. Sed claꝝ est: ꝙ lex christianoꝝ cum prohibeat hoc vt malum: ⁊ lex machomenti concedat vt bonuz: ꝙ hoc omnino est impossibile. vz. ꝙ lex machomeni sit simul bona ⁊ mala: ⁊ sic dico de quauis

alia fide ⁊ lege. ꝙ autem quisq; iudicet suam fidem simpliciter vel legem esse bonam: et econtra omnem aliam malam. patet. q̄ ꝙ sq; faucet eis qui sue adherent fidei. Nam christiani baptizant saracenos ⁊ iudeos. ⁊ econuerso: ipsi dant christianis suas cerimonias. Econtra etiam per oppositum: omnis secta ignē ⁊ ferro persequitur sentientes contraria sue fidei tāq; rem malam: imo plus persequūt illos q̄s fures ⁊ raptores. Quibus omnibus premissis: cum impossibile sit ꝙ vna ⁊ eadez fides sit simul vera ⁊ falsa. Ideo per consequens impossibile est esse nisi vnam solam ⁊ veram fidem: qua deo exhibetur verus cultus. ¶ Quarto deniq; probo ratione infusionis: ꝙ simpliciter est vna sola fides: i qua saluatur quicūq; saluatur. Fundamentum rationis ponit phs. 1. de generatione ⁊ corruptione. di. Idem manens idem: semp aptum natum est facere idem. patet hec regula Nam ignis manens ignis: semper calorem emittere potest: ⁊ non frigus. Quo presuppositio certum est: ꝙ fides a deo in anima infūditur. dicente Augustino in lib. de libe. arbi. ⁊ ponitur de consecra. distinc. 4. c. Gratia. Fides inquit non est liber. arbi. trū. Sed est dei donum. Et Sapien. 3. dicitur. Habitur ei fidei donum electum ⁊ sors in templo dei acceptissima. Dō si sic est: ꝙ fides est a deo. cum deus sit semper manens. Idem inuariabiliter ergo necessario infundit in animabus vnam solam fidem: ⁊ non diuersas Nam aliter sibi facere est impossibile: quia vt probatum est: cum oporteat aliquā fidem esse veram: aliquam vero falsam: sequeret ꝙ deus ipsemet mutabilis esset: ⁊ insuper diuerse substantie ⁊ nature: pro eo ꝙ vni infunderet fidem salutiferam: alteri vero non salutiferam ⁊ dānabilem. Et vltra hoc videretur ꝙ deus esset acceptator personarum: qđ est impossibile: ⁊ etiam hereticū credere. Sic enim dicitur. 32. q. 4. c. sic. ⁊ de consecra. dist. 4. cæquacūq; ⁊ ex de preben. c. venerabilis. Apud deum nulla est acceptio personarum: propter quod oportet concludere: ꝙ de⁹ vnā solam fidem omnibus exhibet: qui volunt accipere ⁊ non plures. Et ideo libro de causis dicitur. Causa prima cristit in omnib⁹ rebus ſm dispositionez vnā. Et ℙPlato in thimeo dicit. ℙPrima causa est sine vlla variatione. Et. 7. ethico. phus. ait. Simplicis ⁊ imutabilis nature semper vna ⁊ eadem actio ē. Que simul omnia confirmans Salomon Sapi. 6. ait. ℙPusillum ⁊ magnum diligit deus: et est ei equaliter cura de omnibus. Ex predictis igitur quattuor rationibus clarissime pz qualiter simpliciter est sola vna ⁊ vera fides ⁊ non plures: in qua saluabiť quicūq; saluaťur. ¶ Scōo hoc idem probo vnica auctoritate Augustini. libro de verbis domini. dicentis. Vna sola est fides deo grata: ⁊ omnibus salutifera: in qua omnes saluantur: ⁊ extra quā saluari ipossibile ē. hec ille. ¶ Tertio hoc idē probo vnica distinctōe. beati Tho. scōa scōe q. 4. arti. 6. in corpore. q. dicentis. Cuz querit an trū sit vna sola ⁊ vera fides. an possint ē plures? Respondeo ꝙ fides vera trū vna est Nam fides si sumatur per habitum. dupliciter potest cōsiderari: vno modo ex parte obiecti. Et sic est simpliciter vna fides. Obiectū enim fidei formale: est veritas prima: cui inherendo credimus quecūq; continentur sub fide. Alio modo ex parte subiecti: ⁊ sic fides diuersificatur ſm ꝙ est diuersorum. Manifestum est autem ꝙ fides sicut ⁊ quilibet ali⁹ habitus ex formali ratione obiecti hz speciē. Sed ex subiecto individuatur. Et ideo si fides sumitur pro habitu quo credimus: sic fides est vna species: ⁊ differens numero i diuersis hominibus. Si vero sumatur pro eo quod creditur: sic etiam est vna fides: ꝙ ideꝫ est qō ab omnibus creditur ⁊ credi debet. Iz etiam sint diuersa credibilia: qua cōmuniter omnes credunt: qz omnia reducūtur ad vnū h Tho. verbaliter. ¶ Quarto hic idem ꝓbo vnica similitudine: ꝙ vz. necesse ē vnam solā esse fidem ⁊ non plures: quā similitudinē ponit phus. 8. politico. versus principium. Qm̄ inquit vn⁹ est finis ciuitatis omnium. Ideo necessarium est ad eius finem conseruandu esse vnam disciplinam ⁊ eandem omnium. hec ibi. Et qua similitudine accipio: ꝙ de rebus ordinatis directe ad vnum finem: vna ē vita: vna sciētia: vna disciplina: ergo a simili cum omnia que sunt fidei directe referantur ad vnum finem. s. deum. siue vitam eternam sicut dicitur Joā. 20. Hec scripta sunt vt credatis. ⁊ vt credentes vitam eternam habeatis. cōcluditur necessario ꝙ vna sit sola fides vnus solus cultus dei: vna sola fidei religio: ⁊ non plures: qua mediante finem consequūť vite eterne: quicūq; eternam vitam consequi

debet. ¶ Quinto deniqz probo reuelatione q. s. vna est vera fides. Nam in legenda sancte Cecilie habet. quomodo sener quidam. s. Angelus apparuit valeriano Cecilie marito: cum libello in manibus. vbi erant scripta verba Apli ad Ephe. vnus deus. vna fides. vnū baptisma. vnus deus z pater omniū. q est sup omnes: z per omnia est benedict⁹. hec ibi. dic historiā ad litteraz si vis: ut habes in legendario. z etiaz in lectionib⁹ breuiarij. Et predictis itaqz rationib⁹. auctoritate. distinctione. similitudine. atqz reuelatione. patet q̄liter impossibile est esse nisi vnam solam fidē veram bonā et salutiferā. Et qualiter impossibile est omnes saluari sub lege z fide sua. z per consequēs etiam patet secūdus articul⁹ circa vnitatem fidei declarādus. qui dicitur articulus firme tentionis.

¶ De tertio articulo circa veritatez fidei declarādo de satisfactione: ostra dicētes q. qsqz potest saluari sub sua fide.

Tertius deniqz articulus circa vnitatem fidei declarādus: dicit articulus egregie satisfactionis. Qm̄ alig adhuc dubitare possent. q. s. non sit nisi vna solaq vera fides: pro eo q in primo articulo demonstratū est oppositū p auctoritates. rationes. z etiā generalē admirationē. ut quilibet intellect⁹ possit firmiter credere z tenere. qđ simpliciter in articulo secūdo monstratū est. idcirco declarabo singillatim supradictas auctoritates. rōnes. atqz generalem admirationem. et per cōsequens omnis mens plene z egregie satisfacta remanebit. Et qm̄ tria in oppositum sunt proposita: ideo tres satisfactiones faciemus. Quarū. z. ¶ Prima dicit satisfactio auctoritatū. ¶ Secunda satisfactio rationū. ¶ Tertia dicit satisfactio admirationū. ¶ Prima satisfactio facienda dicit auctoritatū. Due enim auctoritates proposite fuerunt. q. s. quelz fides potest esse bona: z p cōsequens quisqz in sua fide saluari potest. Et prima fuit Joelis prophete. z. c. di. Omnis q cūqz inuocauerit nomen dñi salu⁹ erit. Quā declarando dico: q. ille terminus ois. non intelligit q. omnes illi saluant: qui tm̄ deū adorant z inuocant. Sed qui eū in veritate fidei adorant. ¶ Proinde. pphera dicit. ¶ Prope est domin⁹ omnib⁹ inuocantibus eū in veritate. Vbi glo. dicit. Ergo longe est domin⁹ ab oibus inuocantibus eū cum fidei falsitate. hec glo. Et ideo Ricar. in. 4. di. 15. ar. 4. q. 7. querit. An oratio a quolibet facta semp sit audibilis a deo. Et respondet di. q. nō. Sed oportet q. oratio salutifera quattuor habeat conditiones. ¶ Prima ē q. ille qui petit: petat humiliter. reputando se indignū tali gratia. Secūda est: q. ille qui petit: petat salubriter: idest ea tm̄ que pertinent ad salutem. prout est grātia: illuminatio intellectus: remissio peccatoz z huiusmodi. Tertia est q. ille qui petit: petat pseueranter. quoniā domin⁹ Matth. 10. dicit. Qui pseueraverit vsqz in finē hic saluus erit. Quarta cōditio ē q. ille q petit petat fideliter. i. q. petat cū firma fide z non cum dubia z falsa. Quam verā fidem: cū non ois teneat. ergo simpliciter vna est. ut probatum est. Ocluditur p consequēs q. nō ois saluatur in sua fide z lege. prout prima auctoritas ostendere videbat. Secūda auctoritas que videbatur ostēdere. q. ois sub sua lege saluari poterat. z quā. p scuto aliqui allegebant fuit pauli primo Thi. 2. di. Deus vult omnes homines saluos fieri. Quā auctoritatē egregie dñs Bonauētura declarans in primo. di. 46. ar. 1. q. 1. in corpore. q. dicit. Cum queritur an iustra auctoritatem pauli de⁹ simpliciter velit omnes homines saluos fieri. Respondeo q. dupler est voluntas dei. s. antecedens z absoluta: consequens z conditionata. Volūtas antecedēs z absoluta est illa q̄ respicit ordinē nature prout a deo condita est. z q. omne bonū a deo est volitū. etiā omnē naturā rōnalē seu intellectualem bonū est saluē obtinere. Ideo hac voluntate deus ēqtum in se est. vult omnes homines saluos fieri. Quod patet: tū ex pte nature date: tū ex parte gratie oibus oblate. dedit eni cuilibet naturā sm̄ quā quisqz posset finē suū cognoscere: z cognitū querere: z quesitū inuenire: z inuenta inherere: ac p hoc saluē obtinere. Gratiā quoqz simpliciter obtulit. dū filium misit z precium pro omnib⁹ dedit. leges eti am oibus z mandata propter hoc exhibuit. Volūtas vero dei consequēs z cōditionata respicit ordinē primo ex pte li. ar. in quo incidit etiā spontaneū malum. z quia non est bonū omnes homines saluos fieri. nisi sub cōditionibus istis. ut. s. qui se preparat z saluari consentit. ideo vult deus saluare benefactē tem z volentem. Nolentem vero z malefacientez z sue gratie resistentē. non vult deus saluare: quia hoc facere. nec bonum nec iustū

esset. q. ō bene patet exemplo solis. Nam licz sol omnes homines ēqtum est in se illuminare velit. tamē qui oculum claudunt z sponte se auertunt. nō illuminant a sole. Sic de⁹ ēqtum in se est paratus est omnes illuminare per gratiā z salutem. Sed qui obstaculuz ponunt nequaqz saluant. Habes etiam crē plum in rege ēqtz ad cōformitatem nature omnes sub suo regno constituros vult saluare z bonū habere. tamen propter culpe defectum: z suorum preceptoz transgressionē vult oino eos nō saluari: sed damnari. Ex q̄ distinctione patet. qualiter deus non vult saluare omnes sub diuersis legibus viuentes. sed simpliciter q sub vna fide z lege bene viuunt. Et quibus omnib⁹ patet illa satisfactio contra falsam opinionem. vz. auctoritatum. ¶ Secūda insuper satisfactio contra falsam opinionē aliquoz facienda dicit rationum. Vltra enim auctoritates tres rationes proposite fuerunt. q. s. quelibet fides potest esse bona. et quisqz per consequens potest saluari in sua fide. quibus plene satisfaciam: ad singulos singulariter respondendo. Ad primam autē rationē. s. finalitat. q. de⁹. s. nihil facit nisi propter finem. ergo creauit omnes homines propter finem: z quia ille finis est beatitudo. Respondeo q. omnia predicta vera sunt. Cum autez cōcluditur. ergo omnes saluant. Cum autez cōcluditur. ergo omnes saluant. erquo deus nihil facit frustra. Nego ꝟ esse vez. immo falsissimū est. Et ratō. quia ut dicit li. de regimine prin. non ponuntur simpliciter ad finem aliquē nisi p medium eius. Sicut non acgritur sanitas sine medio medicine. q. si sic est. ergo nullus finem vite eterne potest adipisci nisi habeat mediū quo mediate possit acquiri. Et ideo non sufficit iudeos z saracenos z insuper xpianos creatos esse ad finem beatitudinis ad hoc ut saluentur. q. si dicerent Judei z Saracenos omnes nos medium habemus. scilicz fidem nostrā cum operibus: qua mediate omnes saluari possumus. Respondeo q. non sufficit habere medium: nisi illud mediū sit conueniens cum fine. quia sm̄ philosophū secūdo Topicoz. z septimo Methaphisice. Ea que sunt ad finē debent regulari sm̄ q. dicat ratio finis. vnde non quelibet medicina est sufficiens dare alicui sanitatem. sed illa solum que est conueniens ad expulsionem infirmitatis. Sic a simili dico: q. non sufficit omnes habere fidem cum operibus. sed oportet q. talis fides cum operibus sit conueniens cum fine beatitudinis. Cum autem impossibile sit: q. tripler predicta fides sit conueniens cum fine. Sed vna tantū prout in secundo articulo monstratum est. ideo concluditur. q. non omnes saluantur sub sua fide. sed solum sub vna fide saluantur. Ex quibus omnibus. patet. q. prima ratio nihil concludit. Ad secundā rationez qua sic arguebatur vnumqqz vtitur natura sua propria. z per consequens cum in deo sit misericordia z iustitia: z misericordia naturaliter superet iusticiaz. vide argumentū supra. Respondeo q. deus vtit natura sua. Sed cum natura dei sit ordinatissima in seruando ordinem quē ipse nature dedit: ut dicitur. 8. ¶ Dbis coz. z ordo dei est cum hominibus. ut quicūqz voluerit misericordiam z salutem: eam ab eo accipiat. Ideo saluare volens ordinē: non tantū non saluabit omnes. immo stante libertate arbitrij in quo salutem posuit z misericordiam: nullatenus potest saluare nolentes. dicente August. super Joan. Qui fecit te sine te. non saluabit te sine te. Et apostolus ad hebreos. 5. ait. Factus est omnibus obtemperantibus sibi cā salutis eterne. Cum igitur omnes predicti saluari nolint: cum aliqui sponte falsē fidei adhereant. ut infra patebit. Ideo argumentum eoz nihil concludit. Immo magis cōcludit oppositū. q. s. plures ex iusticia damnabūtur. que tanta est in deo. nec minor ēqta misericordia. cum omne quod est in deo habeat rationē infinitatis. et sic idem q. ipse deus Et quibus omnibus patet satisfactio secunde rationis. Ad tertiā deniqz rationem. vz. quicqd est causa cause ē cā creati. ergo si tot damnant. cum non damnētur nisi mediāte peccato quod ex libe. ar. procedit. sequitur ex hoc q. de⁹ est causa potissima oim illoz peccatoz. et per consequēs deus est maxim⁹ peccator. Respondeo sm̄ Bonauenturā in scō di. 37. ar. 2. q. 1. Et sm̄ Tho. in prima pte summe. q. 49. ar. 2. q. hoc non est verum. q. sez deus sit causa peccati effectiue. ēqtis ipse deus sit causa libe. ar. Et ratio est: quia defectus cause scōe. s. li. ar. procedit simpliciter ab ipsa causa scōa. s. ab ipso li. ar. sicut exempli gratia. Si minister facit aligd cōtra mādatū dñi. non reducit hoc in dñm sicut in causam primā: sed simplr in ministz. quod ut clarē

pateat exemplū declaro. Ecce quidā dominus videt quandā iuuenculā pauperculā qui dicit seruitori suo siue famulo porta.25.ducatos matri eius pauperculę.ut ea nuptui tradat. vadit ille seruus ꝛ dicit matri iuuenculę.dabo tibi.25.aureos:si vis q̄ semel cum filia tua peccem:que statim cōsentit. pro igit nunc:quis est causa principalis ꝛ potissima illius peccati:D tu dices forte.dñs fuit causa:q dedit.25.ducatos seruo. Rideo nō ē verum. Ratio est: quia non dedit seruo ducatos illo fine. Sed ille spōte ꝛ malo fine vsus est. Sic est in proposito de deo.quia deꝰ ideo dedit li.ar.ut quisq̄ simpliciter faceret bonū ꝛ saluaret.et non ut faceret malum ꝛ sic dānaretur. Et ratio est philosophi scōo de generrtione.ꝛ coꝛ.dicentis.Ab eodem agēte penitus in se non diuersificato non egreditur perfectū et imperfectū. sicut nec ab arboꝛe simul egreditur fructus dulcis et amarus. sed bonum dicit perfectionem: malū imperfectionem.quia dicit priuationē modi:speī:ꝛ ordis pones q̄ determinat perfectio creature.Cum igitur deus sit agens pfectissimꝰ non in se diuersificatus.ergo cū bona actio sit ab ipso.sequitur q̄ mala idest peccata nō erant ab eo dē.propter quod Deuterono.32.dicitur.Dei perfecta sunt opera.ꝛ Matth.5. etiam dicit. Estote perfecti:sicut ꝛ pater celestis pfectꝰ est Deniq; August.li.83.questionū ait.Deo autoꝛe nullus homo deteriꝰ fit.Et quibꝰ omnibus patet.q̄ tertia ratio nihil concludit. et per consequēs etiā patet secūda satisfactio q̄ dicit rationū. Tertia deniq; satisfactio cōtra falsam opinionē aliquoꝝ faciendo dicit admirationis. Arguebat enim q̄ generalis oibus mirū videretur si deus simpliciter saluaret omnes qui sub vna fide viuūt.alios vero omnes cum sint quasi innumerabiles dānaret.quod dicebat oino esse impossibile et incredibile.Quibꝰ satisfaciendo dico.q̄ nulli debet esse mirū ꝛ incredibile.Si deus oēs multitudinē dānet.preter eos qui sub vna fide viuūt.immo oibus deberet mirū apparere.si deus aliter faceret.vnde nō tantū est verum. q̄ omnes ab vna vera fide dei semoti et alieni damnētur.sed etiam hoc est cōueniens tissimū.quod tripliciter.pbo. ¶Primo auꝰitatibus. ¶Secundo rationibus. ¶Tertio similitudine. ¶ ¶Primo ,pbat auctoritatibꝰ. Nam Matthei.20.dicit.Multi sunt vocati paucivero electi.vbi ait glo.Nullus miretur si pauci saluant:ꝛ multi damnant .q̄ a deo omnes vocati citꝰ eligūt penas: q̄s eternas delicias. Et Matth.7.dicit.Arta est via que ducit ad vitaz.s.nolentibus eam sequi:ꝛ pauci intrāt per illā.ampla ꝛ spaciosa est q̄ ducit ad perditionē.et multi intrāt per illā. ¶Secūdo hoc idē probo triplici ratiōe. ¶Primo ratione electionis. Secūdo ratione inuestigationis. Tertio rōne operationis. ¶ ¶Primo probo ratione electionis.q̄.s.nullus mirari debet si omnes damnātur preter illos qui sub vna vera fide viuūt. Fundamentuz ratiōis ponit pbus.3.Ethicoꝝ.dicēs. Voluntarie sunt virtutes sicut ꝛ vitia.quod confirmans Sap.Ecclsi.15.ait. Ante hominē bonū ꝛ malū:vita et mors. quodcūq; voluerit dabitur ei.Quibus adhērēs. Ambro.15.q.1.c.Non est.ait. Voluntariū sibi militē eligit rpus:ꝛ volūtariū seruū dyabolus auctionat Neminē enim iugo peccatoꝝ astrictū possidet. nisi se ei prius cre peccatoꝝ vendiderit. hec ille. Quo presupposito.q̄.s.virtus et qua quisq; saluat est voluntaria:bene cōcludit.q̄ si tot damnātur.nullus debet mirari.ergo voluntarie sibi eligunt talem damnationez. Causa igit q̄re tot damnāt ꝛ pauci saluant. siue pueniunt ad regnū eterne beatitudinis est.quia deus nequaq̄ vult cogere aliquem cū sinat ordinē iam datū reb⁹ oibus seruari Et q̄ videlz fit.q̄ pauci curent venire ad virtutē vere fidei.ꝛ p consequēs ad regnū celeste,pbat auctoritate ,pbcte.di.Dīs de celo prosperit sup filios hoīm:vt videat si est intelligēs aut requires deū.s. per veram fidez. omnes declinauerūt.s.a vera fide. simul inutiles facti sunt.non est qui faciat bonū nō est vsq; ad vnū. Hoc idem ,pbat etiam figura: siue similitudine. Nam omnes simul ad cenam agni ,puidi inuitati nolucrūt venire. ut dicit Luce.14. Ibi enim dicit homo quidaz fecꝰ Deus fectꝰ homo fecit cenā magnā:ꝛ ordinauit:vocā fidem:ꝛ inuitauit multos.i. omnes:ꝛ misit seruū suū.s.paulū et alios apostolos:siue angelū bonū dicere inuitatis.ut venirent.s.ad veram fidē. quoniā omnia parata erant:ꝛ segtur in Euangelio.ꝛ ceperunt omnes simul se excusare:quoꝝ excusatio,pfecto est stulta ꝛ inualida. Sic eni dicit ,Prouer.3 Excusatio superboꝝ ignominia. Et rano est quia nō sic se excusarent ad cenam tpalem aut ad tempale lucrum. ,Primus igit dicit. villā emi.vbi notat appetitus diuitiz:qui est superbie radice procedit.quia ,pter hunc appetitū homo supbus efficitur. Segtur necesse habeo exire.s.ab eternoꝝ contemplatione. ꝛ a mei consideratione: ꝛ a vere fidei cognitione.sequitur ꝛ videre illā.i.studiū applicare ad tempalem gloriā.sicut pauo ad caudā suam. ,Propriū enim supboꝝ est ſm Bꝛeg. Oculos simpliciter non ad deū:sed ad suam gloriā leuare.contra quos dicit in psal. Oculos superboꝝ humiliabis. Sequit rogo te habe me excusatū. glo. Humilitas sonat in voce.sed superbia in actione. Sequit alter autē dicit. Juga bouū emi quinqz.i.curiositatē.s. sensuū:tempalia inuestigando multo labore quesiui.quod facit auarus.qui coꝝ linguam: manus:pedes:oculos: semp habz occupatos circa ista tpalia bona.dicente Salomō.Ecclesiastes.10. Insatiabilis oculus auari. Segtur ꝛ eo probare illa. Ecce vicii curiositatis ꝛ solicitudinis. Rogo habe me excusatū.qz vz sum in multis occupatus.ut dictū est. Alius dicit.vrozem duxi: ꝛ ideo non possum venire.glo.vroz est concupiscentia carnalis.hāc vrozem ducit. qui ſm carnis desideria viuere proponit. Ista cōcupiscentia carnis cū sua delectatione,precipue viget in saracenis.ꝛ iō non curāt ad fidem veram se cōuertere. De quibus D sec.5.dicit. Non dabūt cogitationes suas ꝛ reuertātur ad dīm deum suū. qz species fornicatoꝝ in medio eoꝝ ē: ꝛ dīz nō cognouerūt.hec ille. Ex prefata igit auctoritate ꝛ similitudine euidenter apparet. qualr omnes.s.infideles se excusant.ꝛ nolūt venire ad nuptias vere fidei:seu eterni regis: ſz magis tribuunt se prout dicit in prima Joan.2. Superbie:auaritie:atq; lururie. Et ideo iuste ex sua libera ꝛ spontanea voluntate damnant. Sicut etiā dicit.23.q.4.c.displicet. Nā quis nesciat hominē nisi merito male volūtatis damnari:ꝛ merito volūtatis bone saluari.hec ille. Et Ber.dic. Nihil ardet in inferno nisi propria volūtas. tolle propriā voluntatē:et iam non est infernus. Item.23.q.4.c.Nabuchodonosoꝛ.dr. Vasis ire nunq̄ deꝰ redderet interitū:si nō spōtaneū inuenire tur homo habere peccatū.hec ibi.Et ideo cōcludo.sicut nō mirarē si aliquis ex liberavolūtate se precipitaret in profundo lacus:cū a nullo cogerer: ꝛ desereret palatiū plenum magno thesauro. qs libere habere potuisset. Sic certe nullus debet mirari si plures dānantur q̄s saluant. Erquo ipsi libere eligunt damnationē suam:ꝛ libere respuūt fidem veram:et eternā gloriam. ¶ Secūdo etiam ,p bo ratione inuestigationis. q̄ nullus debet mirari si omnes damnant.qui sūt extra solam ꝛ veram fidē. Fundamentū rationis ponit.3.Ethi.ꝛ etiā extra de inu.et dā.da.ca. si culpa.vbi dicit. Ignorantia neminē excusat cum ignorat q̄ scire debuit. Quo presupposito:etiam a simili dico de illis q̄ sunt extra veram fidē.quoniā inexcusabiles sunt si damnātur.quoniā nesciērūt que scire tenebantur ꝛ debuerūt. Et si dicerēs. Oh.credebant fidem suaz esse bonā. Respōdeo q̄ non tenet talis excusatio.quia debebant querere veritatez ab hominibꝰ.vel a deo per orationes q̄ eis reuelasset:vel inspirasset veram fidez. Et ideo si aliquis volens coꝛpoꝛaliter ambulare.nollet preuidere vie pericula cum posset. Sed oculis clausis aut auersis incedere vellet:merito imputaret sibi ꝛ ignorantie sue. si quid mali ei ex hoc accideret. Item si qs vellet ire ad aliquē locū viam ignorans. ꝛ habens paratum qui viā sibi ostenderet:ꝛ ducatum preberet. sed nollet sibi viam ostendi. ꝛ ducatū preberi:imputaret sibi.si quid mali ei accideret. Ergo a simili cum spiritualia pericula sint magis periculosa. Et per consq̄ns magis cauenda. Sequit si qs circa illa negligens fuerit in preuidendo:seu veritatez querendo.merito ei imputat:cum in piculum ceciderit sue damnationis. Nam ideo deꝰ dedit cuilibz intellectū ꝛ rationē:ut querat ꝛ cognoscat bonum a malo.ꝛ verum a falso. qd qui non fecerit:aut per negligentiam:aut per crassam ignorantiam: seu p malicia:vtiq; et penam meretur ꝛ inexcusabilis est. Sic enim dicit Luce.12. Seruus sciens voluntatē dñi sui ꝛ non faciēs:plagis vapulabit multis. Et Aplus.1.Corin.14.ait. Ignorans ignorabit vbi glo.dicit.Qui scire potuit ꝛ noluit:nō veniam sed penam promeret. Et August. Nō omnis ignorans est immunis a peccato. Ille ignorans debet excusari a pena qui a quo disceret non inuenit. Illi autem hoc ignoscī non potuit.qui habentes a quo discerēt opera non dederunt. hec ille. Et Bꝛegorius in moral:ꝛ pōitur.38.di.c.qui ea.inquit.Qui ea que dei sunt sapiunt.a dño sapiunt:ꝛ qui

ea que dei sunt nesciunt a domino nesciuntur.attestante ℣Paulo qui ait. Qui ignorat ignorabitur.hec ille. Ex predictis patet q̄ si iudei ⁊ saraceni errant:talis ignorantia eis est iputanda:erquo si volunt possunt ab alijs de veritate informari:⁊ precipue a deo:vnde si quis viuit fm legem nature diligens deū ⁊ proximum naturali amore: ⁊ deū inuocat quantum potest: vt ei viam salutis reuelet: aut per angelum:aut per aliquā personam: aut per inspirationez intrinsecam tenetur ei deus aliquo predictorum modoz:fm Aler. in.3.parte summe circa finem. reuelare verā fidem:⁊ veram viam salutis: qō vtiq; semp fecit ⁊ facit:proinde ait ℣ppha. Custodit dñs omnes diligentes se.vbi ait glo. Qui deum naturaliter diligit:habet deum qui eum in via veritatis dirigit ⁊ custodit. Et Salomō prouer.2.ait. Custodiet rectorum salutem et proteget dominus gradientes simpliciter. Ex qua ratione inuestigatiōis bene patet.q̄ nullus mirari debet de multorum infidelitez dānatione. Erquo viam veritatis nolunt inuestigare. ¶ Tertio insuper probo rōne opationis naturalis:q̄ nullus mirari debet de multitudine dānandorum. Fundamentum rationis ponit phs.4.ethic.di. Qualis vnusquisq; est:talia naturaliter vult: talia loquit ⁊ talia operatur.hec ibi.patet hec regla. Mā armiger loquitur de factis armorum:⁊ exercet se in eis. Similiter medicus loquitur de medicinis. Agricola vero de agricultura:⁊ se in eisdem exercent: nec miratur aliquis de hoc q̄ sic faciunt: sed magis miratur de hoc q̄ ignis calefacit: sol illuminat: ⁊ huiusmodi quorum cause sunt ignote eis. Quo presupposito certum est:q̄ deus naturaliter est iustus:⁊ iustitiam diligit.dicente ℣ppha. Justꝰ dominus ⁊ iustitias diligit. q̄si sic est. ergo mirandum non est:si iustitia dei eos qui sibi sunt inobedientes ⁊ rebelles punit ⁊ dānat imo erquo tantā multitudinē creauit ad finē beatitudinis:debet q̄q; mirari diuitias bonitatis suc:pro eo q̄ tante multitudini tot et tanta contulit bona in hoc mundo: cū tamē preuideret eos omnes futuros malos: cum etiam fm Angelum.peccatez non sit dignꝰ pane quo vescitur. Nullus ergo de talū dānatione miretur:non enim miraretur aliqs si dominus aliquis felle poraret seruum qui ei fellis potum dedit. Sed miseri infideles ⁊ peccatores dant deo cibum fellis: cum eum peccatis suis offendunt. dicente ℣ppha in persona dei. Dederūt i escam meam fel:⁊ in sitim̄ea potauerunt me aceto. Ex predictis ꝯtribus rationibus patet qualiter non est mirandum si deus tot dānet:erquo dānantur ex demeritis infidelitatis:atq; peccatoz suoz

¶ Tertio postremo etiam probo similiter qualiter nullus mirari debet de tanta multitudine dānatorum. Sicut enim videmus q̄ nullus miratur:si hoc aliquis metat quod seminat:imo potius miraretur de oppositō. Sic certe a simili multo minus mirandum est si peccatores ⁊ infideles metūt mala post mortem. Erquo peccata ⁊ infidelitatem seminauerunt in vita presenti. Eccle.7.dicit. Noli facere mala:⁊ non te apprehendent:. Et ibidem dicitur. Non semines mala i sulcis iniustitie:⁊ non metes ea in septuplum:. Denuq; Apostolus ad Gal.6.concludit. dicens. Que enī seminauerit homo.hec et metet:qm̄ qui seminat in carne: de carne metet corruptionem: qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam eternam. Ex pdictis igitur omnibus patet tertia satisfactio: q̄ vt nullus mirari debet si necessario dānantur omnes qui sunt extra vnam solam ⁊ veram fidem:⁊ per consequēs etiam patet tertia excellentia ipsius sacratissime fidei:qua necesse est credere ⁊ tenere:q̄ simpliciter sit vna sola ⁊ vera fides:⁊ non plures. In qua saluantur quicūq; saluantur. In qua vnica fides nos omnes bene viuere faciat dñs noster Jesus xp̄us:q̄ in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria scōa post dñicam quadragesime de quarta excellentia ipsi⁹ sacratissime fidei que dicitur excellentia veritatis.

Respice:fides tua te saluū fecit. Luc.18.ca. I euāgelio preterite dominice. Postq̄ fidelissimi cuncs sufficienter declarauimus tertiā excellentiam sacratissime fidei: in qua monstratum est:qualiter necesse est tenere: q̄ simpliciter sit vna sola vera fides ⁊ non plures: in pñti sermone habemus declarare ⁊ valde quartam excellentiam ipsius beneficte fidei que dicitur excellentia veritatis vnde cū pō-

suppositum sit:q̄ simpliciter inter omnem fidem est vna sola salutifera fides:habemus videre que sit illa vera fides ⁊ salutifera iter omnes ⁊ ab omnibus tenenda:vtputa hēm⁹ videre:an sola fides Christianoz̄ sit bona: seu sola fides iudeorum:seu etiam sola fides saracenorum atq; turchoz̄. Et sic breuiter dico q̄ sola fides bona:vera:optima:atq; salutifera:nec non ⁊ ab omnibus tenenda:est fides christianorum sanctissima:in qua sola: ⁊ non in aliqua altera omnes saluant̄ gēq; saluantur. Et hec conclusio ꝓfecto debet cē maxime gaudij:leticie:atq; cōsolationis:apō omnes christianos:cum tm̄ ipsi soli in statu sint vere fidei ⁊ salutis:⁊ insuper ipsi soli pñt deum verū colere:vere diligere:⁊ eidem vere seruire. Et q̄ sola christianorū fides vera sit ⁊ salutifera:⁊ non altera.12.validissimis atq; fortissimis argumentis clarissime ⁊ apertissime demonstro. ¶ Quorum p̄mum dicitur argumentum testificationis. ¶ Scōm dicitur argumentum subiugationis. ¶ Tertium dicit argumentum obiectionis. ¶ Quartum dicit argumentum reuelationis. ¶ Quintum dicit ordinationis. ¶ Sextum dicitur completiōis. ¶ Septimum dicitur tolleratiōis. ¶ Octauū dicitur intransmutationis. ¶ Nonū dicitur argumentum confirmationis. ¶ Decimum dicitur argumētū disperſiōis. ¶ Undecimū dicitur argumentū opinionis. ¶ Duodecimū dicitur argumentum durationis.

¶ De.12.argumentis quibus ostenditur q̄ sola fides christianorum est vera ⁊ salutifera

Primū igitur argumentū quo ondit solam fidem christianorum cē veraz ⁊ non alteram dicitur argumentum testificationis. Clarum est enim sicut experiēntia docet:q̄ si aliqui testes nolunt de aliqua re testificari publice:sed tm̄ secreto falsi cent. Sed si testificantur in iudicio de aliqua re: eis omnino ab omnibus fides certa adhibet propter quod cū fides christiana habeat veras ⁊ quasi innumerabiles testes super oēm aliam fidem ⁊ legem:mandatū est quod cadē christiana fides seu ler verior est ⁊ certior alia fide ⁊ lege. Quibus testibus fidei:seu legis christiane. Triplici ꝓcipue respectu plena ⁊ certa fides:omnino ab omnibus est exhibenda. ¶ Quorum primus dicitur respectus plurificationis. ¶ Scōs dicitur respectus cōcordationis. ¶ Tertius dr̄ respūs scificatōis.

¶ De triplici respectu quo fides adhibenda est testibus fidei christiane. Et p̄mo de p̄mo.

Primus igitur respectus quo fides omnino adhibenda est testibus christiane fidei dicitur respectus plurificationis. Certum est enim vt habet ℣Matth. 18.⁊ ex̄ de testibus ⁊ attestationibus.c. In oī negocio.⁊.c. Cām que vertitur. ⁊ de testis.c. relatum.el p̄mo.q̄ simplr̄ duobus testibus vel tribus aliquid in iudicio asserentibus fides adhibetur. Nō si fic est:quāto magis fidei seu legi christiane:fides est ab omnibus adhibenda:que non solum duos aut tres testes habet:sed quasi innumerabiles ⁊ infinitos. De quib⁹ aliquos precipue h̄ ponemus Quoz p̄mus fuit Joā.baptista. de quo Jo. j.c. dicitur. Hic venit in testimonium vt testimonium perhiberet de lumine: vt oēs crederent per illum. Et ibidem de Christo loquens dicit. Ipse est.s.xp̄us:qui post me venturus est:qui ante me factus est:cuius nō sum dignus vt soluam corigiam calciamentoz̄ eius. Et ibidem dicitur Jo.testimoniū perhibebat de xp̄o ⁊ clamabat.di. Hic est quem dixi:qui post me venturus est:⁊ ante me factus est:q̄ prior me erat:⁊ de plenitudine eiꝰ omnes accepimus gratiam pro gratia:quia ler per ℣Moysen data est:gratia ⁊ veritas p Jesum xp̄m facta est. Et infra subditur. Altera autem die vidit Jo.xp̄m venientem ad se:⁊ ait. Ecce agn⁹ dei:ecce qui tollit peccata mundi.hic est de quo dixi post me venit vir: qui ante me factus est:quia prior me erat:et ego nesciebam eum. Sed vt manifestaretur in isr̄l;ꝓterea veni ego in aqua baptizans: ⁊ testimonium perhibuit. Joā.di. Quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de celo:⁊ manentem super eum:⁊ qui misit me baptizare in aqua:ille mihi dixit. Sup quē videris spiritum descendentem ⁊ manentez super eum.hic est qui baptizat in spiritu scō: ⁊ ego testimonium perhibui ⁊ vidi:quia hic est filiꝰ dei.hec ibi. Ecce iam habes. O fides christiana vnum testem fide dignū. ¶ Scōs testis fuit ℣Petrus p̄nceps apostolorum:qui Matth.16.de xp̄o dicit. Tu es xp̄s filius dei viui. Et Jo.6.c. Idē dic̄. Nos cognouim⁹ ⁊ vidim⁹:q̄ tu es xp̄s filiꝰ dei. Cui⁹ testimoniū fuit tāte virtutis ⁊ veritatis:q̄ vt hr̄ Act.x.c. Cū ipe fidē xp̄i ꝓdicaret:statim deꝰ ci⁹ verba cōfirmauit. Ibi.n.dr̄ sic. Adhuc loq̄nte ℣Petro

verba hec.cecidit spiritus sanctus super oēs qui audiebant cum:t in nomine Christi baptizati sunt.hec ibi. Tertius testis fidei christiane fuit Joā.cuangelista.de quo Joan.j.c. dicitur. Vidimus gloriam eius:gloriā quasi vnigeniti a patre:plenum gratie t veritatis. vbi glo.ait. Vidimus.i.cognouimus:per miracula:per vocem lapsam de celo:per transfigurationem: resurrectionem: ascensionem: spiritus.s.missionem:gloriam eius talem et tantam:vt decet vnigenitum dei patris. hec glo. Item.j.Jo.j.c.dicitur. Q̄d fuit ab initio qđ audiuimus t vidimus oculis nostris: qđ perspeximus:t manus nostre contractauerunt de verbo vite. Et vita manifestata est: t vidimus t testamur:t ānunciamus vobis ¶Quartus testis fidei christiane fuerūt oēs simul apostoli:in quorum persona ℙetrus loquens Act.io.c.dicit. Nos testes sum⁹ oiuz que fecit Jesus in regione iudeorum:t ierlm quē occiderunt suspendentes in ligno: hunc suscitauit deus tertia die:t dedit eum manifestum fieri non omni populo. Sed testibus preordinatis a deo:nobis qui māducauim⁹ t bibimus cum illo:postq̄z resurrexit a mortuis:t precepit nobis predicare populo t testificari:quia ipse est constitutus a deo iudex vniuorum t mortuorum.hec ille. ¶ Quintus testis fidei christiane fuerunt simul omnes prophe:de quibus Act.io.dicitur. Huic oēs prophe testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomē eius.s.Christi ¶ Sextus testis fidei christiane fuerunt cuz Christo resuscitati . De quibus ℳatth.27. ℳulta corpora sanctorum surrexerunt cum illo.s.cum Christo:t apparuerunt multis:et introierunt in sanctam ciuitatē. Inter quos resuscitatos sicut legit in euangelio Nichodemi. surrexerunt duo filij Nichodemi. vz Carinus t Leoncius:qui vz populo iudaico solam christianam fidem asserebant cē veram. ¶ Septimus testis christiane fidei: fuerūt ipi iudei:q fm Nico.de lira:cognouerūt christum esse dei filium: t precipue scribe et doctissimi in lege sacerdotes:sed inebriati in inidia:perdiderunt veram cognitionem ipsi⁹ Christi. De qbus ꝓphetauit optime Dauid dicens. Turbati sunt t moti sunt sicut ebri⁹ t omnis sapientia eorum deuorata est. Et iō ℳatth.9.c.dicitur. Egressis autem illis. vz iudeis:obtulerunt ei hominem mutū demonium habentem:t ejecto demonio locutus est mut⁹. Et admirate sunt turbe:dicentes.nūq̄ apparuit sic homo in toto israel. hec ibi. Et Joan.vj.c.dicebant ipsi iudei . Quid facimꝰ quia hic homo multa signa facit . Si enim dimittimus eum sic:omnes credent in eum ¶ Octauus testis christiane fidei fuit Jobcꝰ paganus erat t idumeus:lz viueret sm legē naturalem. Qui Job.18.c.dicebat. Scio enī q⁹ redemptor meus viuit. t in nouissimo die de terra resurrecturus sum:t rursum circūdabor pelle mea:t in carne mea videbo deū saluatorem meum:quē visu. sum.ego t oculi m.o⁹spec.sunt. Repo. est hec sp.m.in sin.meo hec ibi. De quo Job Augu.lib.18.ciui. dei.c. 47.ait. De beato etiam Job mirabili viro qui nec indigena nec proselitus.i.aduena populi israel fuit. Sed et gente idumea genus ducens.Christum verum confessus est:diuinitus autem prouisum fuisse non dubito: vt ex hoc vno sciremus:etiam per alias gētes esse potuisse:qui fm deum vixerunt:eiq̄z placuerunt pertinentes ad spiritualē israelitam quod nemini concessum fuisse credendā est: nisi cui diuinitus reuelatū est.hec ille. ¶ Nonus testis christiane fidei fuit Josephus qui fuit iudeus:t in veteri iudeoꝝ lege doctissimus:q capt⁹ fuit in vltima captiuitate ierlm per Titum t Vespesianum facta. hic enī sic ait. De Christo in quodaz opere suo.fuit igit eisdem tpibus: Jesus sapiens vir: si tñ cum viz noiare fas est. Erat enī mirabiliū opum patrator:t doctor eoz qui libenter que vera sunt audiūt:t multos ex gentib⁹ sibi adiunxit.post crucem aūt his qui cuz dilexerāt iterum apparuerit:t ab eis visus est fm q⁹ prophe de ipso predixerūt.hec ille. ¶Decim⁹ testis christiane fidei:fuerūt ipsi demones: q vt habet ℳatth.8.asserebāt xp̄m cē dei filium dicentes. Jesu fili Dauid vt quid ante tp̄s venisti torq̄re nos? Q̄d ꝓfirmās Augu. i8.ciuita.dei.c.47.ait. Voices plures de ore prophare ipulsi sunt:tā ipius grē principes:q̄ erpies.malt autē angeli t demones pītem xp̄m quē iudei nō agnoscebāt publice ꝓfessi sunt.hec ille. ¶ Undecim⁹ testis xp̄iane fidei fuerūt phi:q cū tpe passiōis xp̄i athenis eēnt t vidissent ꝓ nām:simul eclipsare solē t lunā nec valerent aliquo modo inuenire causam nālem illius eclipsis:seu obscurationis solis t lune:ad hec iducti sunt.s.per spiritū sanctū

ut sic dicerent:t precipue maximus ille philosophus Dionisius ariopagita. Aut de⁹ inquit nature patitur. Aut tota machina mūdialis destruitur t ob hoc constituerūt arā illam deo ignoto.vz xp̄o qui tūc in cruce mori tem tollerabat. Duodecim⁹ testis fidei xp̄iane fuerunt ipsi tres magi.qui ut habet ℳat. ethei.2.capitulo. Visa stella iam dudū nūciata.24.per balaam prophetā venerunt ab oriente ℳierosolimā:t tandem in bethlez. t obtulerunt ipsi xp̄o.vz dei filio adoratione preciosa aurū:thus:et mirrā. Tredecim⁹ testis xp̄i anne fidei fuerūt ipsi angeli q Lu.2.pastorib⁹ dixerunt. Ecce euangelizo vobis gaudium magnū . quod erit omni populo. quia natus est nobis hodie saluator:qui est xp̄us dñs in ciuitate dauid. Et hoc vobis signū. quia inuenietis infantem pannis inuolutū: t positum in presepio: t subito facta est cuz angelo multitudo celestis exercitus : laudantiū t dicētiū gloria in al.d.t inter.p.b.b.vol.hec ibi. Item Luce primo ca. Angelus gabriel testificatus est xp̄m dei filiū de virgine ℳaria nasciturum. Unde ibi sic dicit. ℳissus est angelus Gabriel. Dic totū si vis. In resurrectiōe etiam xp̄i.ut habet ℳatth.28.t Jo.20. Apparuerūt quattuor angeli xp̄i resurrectionē testificantes. Similiter in eius ascensione habetur Act.j. Apparuerūt duo angeli. Ibi enī sic dicit. Cumq̄z intuerent in celū euntez illū ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestib⁹ albis.qui t dixerunt. viri ga.quid sta.aspi.in celū.h Je.q.ass.est a nobis in celū.sic ve. quē. vi.cum e.in celū.hec ibi. Decimusquartus testis xp̄iane fidei fuerunt ℳoyses t helias.q ut habetur ℳatthei.17. Testificati sunt xp̄z esse vez dei filium. Unde ibi sic dicit. ℙost dies sex assumpsit iesus ℙetrū Jacobum t Joannē fratrē eius. t duxit eos in montem ex.seor. t trā.est ante eos.t resplēduit facies eius sicut sol. Vestimenta eius facta sunt alba sicut nix.t ecce appa.eis mop.t hel.cuz eo loquētes.nec fuerunt ibi p imaginationē:sed fuerunt ibi psonaliter.fm August.li.de mirabilib⁹ sacre scripture.quoniā ℳoy.venit de lymbo t apparuit. fm Nicolaum de lira.in quodam corpore sibi adoptato.sicut apparēt angeli in corporibus assumptis.t misterio facto rediit in preiacentē materiā. Helyas venit de paradiso terrestri in quo in curru igneo translatus est. Decimusquintus testis xp̄iane fidei fuit quidā gentilis t pagan⁹ de quo Tho.secūda secūde.q.2.articu.7.in solo. tertij arti. ait ad litterā. Inuenit in histo:ys Romanoz.q tempore Constantini Augusti:et helene matris eius inuentū fuit quoddam sepulcrū. in quo iacebat homo gentilis auream laminā habēs in pectore.in qua scriptū erat xp̄s nascetur de virgine. t ego credo in cū. O sol sub cōstantini t helene tpib⁹ iterꝝ me videbis.hec ille. Hic enī fz aliquos fuit moralissim⁹ ℙlato. ¶ Decimussext⁹ testis christiane fidei fuit tota trinitas.vz.p̄r et filius t spiritus sanctus. De qua.j. Joan.5. c.dicitur. Tres sunt qui testimonium dant i celo.pater verbum t.s.s.t hi tres vnum sunt Et infra subditur. Si testimonium accipim⁹ testimonium dei maius est:qñ hoc est testimonium dei quod maius est:quia testificatus ē de filio suo.hec ibi. Et q⁹ specialiter tota trinitas de christo sit testificata.patet. Nā pater testificatus est de Christo q⁹ sit ei⁹ fili⁹ Unde ℳatth.17.dicitur. Adhuc eo loquēte.s. ℙetro in transfiguratione Christi. Ecce nubes candida t lucida obumbrauit eos. Et ecce vox de nube dicens. Hic est filius me⁹ dilectus in quo mihi bene placui ipsum audite. Similiter idem patet ℳatth.3.c. testificatus est. Ibi enim sic dicitur. Baptizatus autem Jesus confestim ascendit de aqua: et ecce vox patris de celo.di. Hic est filius me⁹ dilectus:in quo mihi cōplacui.hec ibi. Similiter ipse filius de seipso testificatus est. cum vt habetur ℳatth.17.c. Supernaturaliter ante discipulos visibiliter transfiguratus est In qua vtiq̄z transfiguratione:ostendit potē tiam sue deitatis in specie beatitudinis. Similiter etiam spiritus.s.testificatus est xp̄m fuisse dei filium:descendendo super ipsuz in specie columbe.vt ℳatth.3.c.dicitur. Baptizatus Jesus confestim ascendit de aqua. et ecce operti sunt celi: t vidit spiritū dei ascendentem sicut columbam t manentem super se. Et Joan.j.dicitur. Testimonium perhibuit. Joā.baptista de Christo dicēs. Quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de celo:t manentem super eum:t ego nesciebam eum.hec ibi. ¶Decimoseptimo postremo testis christiane fidei omisso pro nūc testimonio sibillaꝝ:fuerunt omnia elementa. De quibus Greg.in omel.epiphanie sic dicit. Omnia elementa auctoriz suum veniße

Universidad de Deusto
Biblioteca

testata sunt: vt enim de his quodam vsu humano loquar hunc deum celi esse cognouerunt: qui eo nato protinus stellam miserunt. Mare cognouit: quia sub plantis eius se calcabilez prebuit. Terra cognouit: quia eo moriente contremuit. Sol cognouit: qui lucis sue radios abscõdit. Sara & parietes cognouerunt: quia tempore mortis eẽ fissa sũt. Infern⁹ cognouit: quia hos quos tenebat mortuos reddidit. Et tamen hũc quem dominũ elemẽta insensibilia senserũt: adhuc infideliũ iudeoꝝ corda: deum esse minime cognoscunt. & durioza saxis ad penitentiã scindi nolunt. cumqz abnegant quẽ elementa. ut dicimus. aut signis. aut scissionib⁹ deum clamant. hec ille. ¶ Quid vltra dicam de testib⁹ xp̃ianę fidei. Certe hanc esseverã fidem testificant omnes sacre virgines. Sed & sancti cõfessores omnes sancti monachi & heremite. Omnes sancti apostoli & euãgeliste. Omnes deniqz sacri theologi & doctores. Ecce O fides xp̃iana. iam habes nõ vnũ aut duos. sed quasi innumerabiles & infinitos testes. te oino esse veram testificãtes. Quis igit̃ deceteto dubitare potest de certitudine virtutis tue. certe nullus sane mentis. Tu igit̃ sola fides xp̃iana cuius verissima. sicut testes predicti asserunt: ab oibus imitanda es. Ex predictis oibus patet primꝰ respectus solã fidẽ xp̃ianam demonstrãs respectu testiũ esse verissimã. q dicit respectus plurificationis.

¶ De secũdo respectu quo fides adhibenda est testibus fidei xp̃ianę.

SEcundus etiã respectꝰ quo fides omnino est adhibenda testib⁹ fidei xp̃ianę: dicit respectus cõcordationis: seu cõformationis. Expientia teste dicim⁹. q qñ sunt multi testes ad inuicẽ discordes. nequaqz eoꝝ dictis fides habet. Oppositũ vero fit de multis testibus ad inuicem se cõcordantibus. quoniã eoꝝ dictis plena fides adhibet. Sic a simili dico: cuius multi sint testes. ut p tactũ est. si tamen essent discordes: eis nequaqz fides adhiberet. Sz quia manifestũ est. q testes fidei xp̃ianę & si sunt multi tamẽ sunt concordes & maxime conformes. Ideo fidei xp̃ianę ab omnibus merito fides est adhibẽda. Et q testes fidei christiane in eoꝝ sententijs sint cõcordes patet p propositionẽ autentica Sco. in. plogo primi sen. q. 2. di. In his quę cuidentibus et terminis nec principia cuiusmodi habentib⁹ nõ consonãt firmiter & infallibiliter multi diuersimode dispositi. nisi a causa supiori ipsoꝝ intellectus inclinet ad vnũ sum. hec Scotus. ¶ Patet hec regula Scoti. Vult enim dicere q quando de vno negocio: et sup vna re multi habẽtes diuersas dispositiones & cõplexiones habent tractare et loqui: & illud negociũ & illa res est cuidens & clara: ipsi multi sunt concordes in vna sententiã. qõ sic patet. Nam ponat̃ q sint duo homines diuersaꝝ nationũ: & dispositionũ. vnus scz Judeus. alius saracenus. alius paganus. alius xp̃ian⁹: & huiusmodi. petatur ab eis oibus. vtrum ignis sit calidus. mel dulce. & sol amarũ. vnanimiter respondebũt q sic. Et ratio est. Quia hec naturaliter esse videm⁹ omnib⁹ nationib⁹ mundi: & clarũ. Sed ponat̃ q illa res sit obscura & nõ cuidens. certũ est q si nõ erunt ad inuicẽ concordes. patet hoc. Nã ponatur q sint. io. homines diuersaꝝ nationum & dispositionũ. vocati ad electionẽ vnius prelati: & huiusmodi. Manifestum est q non erunt sic concordes. eo q vnus eligit petrum alius ioannẽ. Et rõ est: quia in nõ cuidentibus accidit. qõ dicit de consc. di. 4. c. sicut in sacramẽtis. Quot capita tot sententie: q̃ vtique diuersitas sententiaꝝ prouenit ex eo qõ dicitur in. c. qz diuersitatẽ. extra de concessione preben. Diuersitatez corpoꝝ diuersitas sepe sequitur animoꝝ. Qõ confirmans auctor. 6 principioꝝ dicit. Anima cõiuncta corpori naturaliter imitat̃ passiones corporis. Si aut̃ in re obscura et non cuidenti multi diuersorum dispositionũ seu nationũ ad inuicẽ concordent. certe hoc nõ est ,ppter aliud. nisi q deus oẽs illuminauit: seu direxerit ad simul concordandũ. ¶ Patet hoc in electione alicuius prelati: quia si multi electores ad inuicẽ concordant. tenetur communiter pro miraculo. His ꝓmissis: peto si articuli fidei quos mãdat ipsa fides ut credamus sit res cuidens et clara. & certum est q non. Quam enim cuidentiam habet primus articulus. scilicet Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi et terre? Certe nullam Quã etiam cuidentiam habet secundus articulus. videlz Et in Jesum xp̃m. &c. Et sequitur. Qui conceptus est de spũ sancto. natus ex Maria virgine. Certe nullã. Transeurre sic per singulos.

& nullam cuidentiã et claritatẽ inuenies. qõ confirmans Bzego. in omel. in festo sancti Thome. pfecto ingt liquet: quia fides illarũ rerũ est argumẽtũ que apparere nõ possunt. que eniz apparent fides nõ habent: sed agnoscem. hec ille. ¶ Presuppositio igit̃ ut patz q articuli fidei nullã habeant cuidentiã: seu cognitionẽ visibilem sensualem. peto. An inter scripturas & scriptores fidei xp̃ianę sit cõcordia & cõformitas. & certũ est q sic. dicẽte Hieronimo in epistola de morte ozie: & seraphin & calculo. Quicquid in veteri testamẽto legimus hoc in euangelio reperim⁹. & qõ in cuãgelio fuerit lectitatũ. hoc in veteris testamẽti auctoritate deducitur. nihil dissonũ nihilqz diuisum est. hec ille. Et August. de vera religione dicit. Nihil dissonuz inuenies in fide nihilqz diuersum. vnã sententiã in totis sanctis codicibus reperies. immo omniũ nostrorũ catholicoꝝ. vna est firma vera & concors sententia. hec ille. Dec enim concordia in fide xp̃ianorum figurata fuit in die palmaruz in precedentibus xp̃um & subsequentib⁹: qui omnes simul idem canticũ dicebant. Unde Matthei. 21. capitulo dicit. Turbe autez que precedebant. & que sequebant simul clamabant. Di. O sanna filio dauid: benedictus qui venit in nomine dñi. hec ibi. Et q omnes simul cõcordent. patet etiã per experientiã. Si enim legas omnes scriptores catholice fidei in eorum dictis inuenies eos concordare. Si enim legas omnes ,pphetas. utputa Isaiam Hieremiã Ezechielem Danielẽ Oseam Joelem Amos Abdiam Jonam Micheam Naum Abacuch Sophoniã Ageũ Zachariam Malachiam. omnes simul concordant in fide xp̃i. Si insuper legas epistolas ¶ Petri Joan. Jaco. Jude Apostoli pauli. omneqz act. apostoloꝝ: & legendas eorum prorsus inuenies oẽs concordes in fide xp̃i. Si etiam legas omnes doc. vz August. Ambrosiũ Hieronimũ Bzegoriũ Joan. Crisostomũ. Ceteroscz omnes: inuenies q oẽs simul cõcordant in substantialib⁹ fidei. Si etiã legas omnes Euangelistas. vz. Matthеum Marcũ Lucam et Joannẽ. Inuenies q simul in fide xp̃i cõcordant. Si deniqz legas omnes sacros theologos. utputa scm Thomã Joan. Sco. Sanctũ Bonauenturã Alexan. de ales Ricar. ¶ De. de Taran. Egidiuz Romanuz ceteroscz oẽs: inuenies omnino q simul concordant in his que sunt de substãtia fidei: p quod claret omnes catholicos vere cõcordare in vna fide: in vno baptismo ceterisqz sacramentis. non solũ in dictis. sed etiam in factis. in gestis & operibus. nec quidem in puncto discordant in his que sunt fidei & legis xp̃iane. licet in his que p probabilẽ occurrũt rationẽ vel opinionẽ. aliquãdo vnus aliter sentiat: qz alius. Sed quid dicam de concordia. 72. interpretum veteris legis. Qui ut ait. August. 18. ci. dei. c. 42. in nullo discordarunt. ¶ Pro quo notandũ est: ut legitur in historia ecclesiastica. ptholome⁹ phila delphus rex egipti. cum esset valde studiosus & librorum cupid⁹: prefecit bibliotece sue demetriũ. Cumqz q̃isset ab eo de numero librorum 24. milia ad esse rẽdit. Sed paulo post temporis vsqz ad. 50. milia posse venire Respõdit. Nunciatũ est autẽ sibi ait esse apud iudeos legem ore ipsius dei editã et scriptã illius digito. p qua summope laborandũ dicebat. ut in greco conuersa: in archiuis regalibus haberetur. hec enim erat lex dei viuentis. Et ad ostendendũ sanctitatem legis addidit. q nisi a cultoribus dei viuentis transferri potuisset. Naz et Theopompus cum in historijs quas scribebat hanc interserere voluisset: per dies triginta versus est in amentiam. Theotentus quoqz ob eandem causaz factus est ceeus. Sed penitentes sanati sunt Et suggessit Regi. ut scriberet pontifici iudeorum: ut iudeos hebraice & grece lingue peritos ad ipsuz dirigeret cum lege dei. qui ad eam transferendam sufficerent. Quod ut impetraret: munera cum epistolis mittenda cõsuluit. Aderat autem Aristeus qui ei consuluit dicens. Habes inquit O Rex quomodo quod postulas obtinebis. soluc iudeos quos captiuos tenes in regno tuo. Nihil gratius erit pontifici iudeoruz. Liberauit igitur Rex de iudeis centum viginti milia. dãs dominis eorum pro capite centũ viginti dragmas argenti. Tunc scripsit Rex Eleazaro Judeorum pontifici. rogans ut seniores ad se mitteret: qui interpretationem legis dei viuentis ei darent. Eleazarus vero mittens quod postulabat. Sic illi respondit. Ad interpretandum legem quam postulas: misi viros seniores de vnaquaqz tribu secum legem ferentes. Tuc autem pietatis et iusticie erit ad nos eam caute remittere. Qui cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

veniſſent ad regē.benigne ab eo collecti ſunt Et cum dudū cum rege diſputaſſent de vno deo colendo:oſtendēres q̄ nulla creatura cēt deus:introducti ſunt in domū regis que ad ſecretam negociorum deliberationem ordinata erat.Et faciens illos ab inuicē ſepara re:ut ſinguli ſuum ſenſum ſcriberent. Et ut nullus eorum ſciret ſcientiam alterius: date ſunt eis ſingule celle:ſeu camere ad oportune interpretandū quicquid eis videretur: et diuiſerunt ad interpretādū inter ſe libros:z ſancto Symeoni ſeni:qui ut habetur Luce.ſcdo Paruulū Jeſum in vlnas tenuit: datus eſt liber Jſay.ad interpretandum. Vnus enim ex illis.72.interpretib⁹ fuit: Seruat⁹ autē ſin gulis dieb⁹ rituū:purificationū z cerimoniarum ſuarum.Fiu legem in diebus ſeptuagintaduobus interpretationē complecuerūt. Simeon ad translationem Jſay veniens. cum veniſſet ad illud qō Jſa.ſeptimo. ca.legitur. Ecce virgo concipiet.zc. Admirans verbum prophete:credenſq illud impoſſibile fore cuz ly virgo bis abraderet. loco eius ſcripſit alma.Ecce inquit alma concipiet:z inuenit iterum atq iterum ſcriptū. Ecce virgo con.zc. ¶ Tertio vero cum abraſiſſet.litteris aureis ſcriptū inuenit.Ecce virgo.zc.Cognoſcenſq illud diuini eſſe myſterij oīs deū interrogauit.quid hec ſibi vellet.Qui reſponſum accepit a ſpiritu ſancto. q̄ ex tali virgine de qua propheta dixerat. deberet oriri ſalus mundi in iſrahel:nec mortem ipſe videret niſi cū prius in vlnas ſuas reciper. propterea Luce. 3. cap⁹.dicitur. Reſponſum accepit Symeon a ſpirituſancto non viſurū ſe mortem niſi prius videret xp̄m domini.vnde venit in ſpiritu in templū.et cum inducerent puerum Jeſum parentes eius:ut facerent ſm conſuetudinem legis pro eo. Ipſe accepit cum in vlnas ſuas:z benedixit deum:z dixit. Nūc dimittis ſeruū tuū dñe.zc.z huiuſmodi. ¶ Cōpleta igitur ut prętactū eſt: totius veteris legis interpretatione ab illis ſeptuagintaduobus:z nihil in ꝓphetijs:nec in figuris: nec in ſolo verbo q̄ſtum ad ſententiā diſcordes fuerunt:ſed in omnibus tanq̄ ex vno ore ſimul concordes inuenti ſunt.de quorū mirabili cōcordia.Auguſt.libro.18.ci.dei.c.q. ait. Quoniam reuera ſpiritus erat vnus in omnibus Ideo tam mirabile munus dei acceperant. ut illarum ſcripturarum non tanq̄ humanarum. Sed ſicut erant diuinaꝝ iſto modo q̄ am cōmendarēt auctoritas crediturīs. quoq̄ gentibus profutura: quod iam videmus effectū.hec ille. His igitur p̄miſſis peto. An tunc fuerit concordia ſeu conformitas interſcriptores.qui fuerunt diuerſimode diſpoſiti z complexionati.et certum eſt q̄ ſic. Et quo infero.q̄ cum facta fidei non ſint euidentia q̄ clara:ſcriptoreſq̄ eiuſdem ſint vel fuerint diuerſimode diſpoſiti. Et ex hoc debuerunt in ſuis ſententijs varia ſentire. z cuz fuerint cō formes ſeu concordes. Certum eſt q̄ hoc nō aliūde proceſſit:niſi a ſpirituſancto a quo ſcriptores ipſi illuminati ſunt. Quod patet exēplo naturali ipſius ſolis. qui cum per diuerſas feneſtras domū ingrediatur:licz diuerſitatem habeant feneſtre. quia vna eſt quadra alia rotunda.vna breuis.alia longa.vna ſtricta alia lata:tamen ſol idem eſt in eis nec diſcordat. Sic a ſimili dico de ſcriptoribus ſacre ſcripture : qui licet fuerint vnus alter diſpoſitus q̄ alter.tamen omnes idem fidei lumen non diuerſum receperunt a deo. Proinde.j. ꝑc.j.ca. dicitur. Spiritu ſancto illuminati locuti ſunt ſancti dei homines. Dꝫpoſitū eſt in alijs legibus ſeu ſcientijs. Nam licet thaleuci z ſaraceni ſint ſub lege Machometi:tamē diuerſimode ſunt diſcordes in eadem lege. Et Auguſt. 18. ciui. dei.etiam dicit.q̄ philoſophi ſunt valde diſcordes in eorum ſententijs. Nam diſcipuli ſepius magiſtro contradicunt.ſicut patet de Antiſtene.et Ariſtipo.qui ambo fuerunt Socratis diſcipuli. Sed tamen in multis ſibi contradixerunt. Similiter Ariſto. in plurib⁹ cōtradicit Platoni magiſtro ſuo. Similiter inter alios philoſophos.ut infra patebit.maxima diſcordia eſt:ſicut patet de modo ſciendi de ꝓcipijs nature:z huiuſmodi. prout dicit primo de anima. z ꝓio Metaphiſice. Et predicto patet etiā ſecūdus reſpectus.qui reſpectu ipſorū teſtium cōcordantiū ſolam fidem xp̄ianam demonſtrat eſſe veriſſimā.qui dicit reſpectus concordationis.

¶ De tertio;reſpectu quo fides exhibēda eſt teſtibus fidei chriſtianc.

Tertius deniq̄ reſpect⁹ quo fides omnino adhibenda eſt teſtibus fidei chriſtiane:dicit reſpectus ſanctificationis. Certum eſt enim ſicut etiā per experientiam videm⁹ q̄ quando multi eſſent teſtes z vtri

hoc eſſent concordes:eſſent tñ infames z vitioſi:panca vel nulla fides cor dictis z ſentētijs adhibereturꝝ Oppoſitū vero eſt de multis teſtibus ad inuicem cōcordantibus:z plenis omni virtute z ſanctitate eorum dictis fides plena adhibetur. Sic a ſimili dico q̄ z ſi multi eſſent teſtes fidei chriſtiane:z vltra hoc ſimul eſſent nſames:nequaq̄ eis eſſet fides adhibenda. Sed quia manifeſtum eſt:q̄ teſtes chriſtiane fidei ſunt multi:z etiam concordes:z vltra hoc pleni ſunt omni virtute z ſanctimonia:per conſequens eidē chriſtiane fidei ab omnibus merito fidei ē adhibenda. Si igitur conſiderare volumus auctoritatē: dignitatem:virtutem:atq̄ ſanctitatem eorū qui fidem chriſtianam compoſuerūt:ordinauerunt:predicauerūt. profecto inuenimus:q̄ rationabiliter nulla poteſt haberi ſuſpicio q̄ in ea ſit aliquid falſitatis:deceptiōis:erroris ſeu mendacij. Conſidera igitur ꝓmuz quāte ſanctitatis Moyſes extiterit:q̄ ꝓmos libros ſancte fidei cōpoſuit:vz.pentatheucū. Patet enim de ipſo:q̄ deus loquebatur cum ipſo: ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuū. Per eum etiā multa ſigna fecit.vt patet Exo.7.8 9.io.xi.caplis.de diuiſiōe maris.hȳ Exo.14. De iciunio.10.dicꝫ:z continua locutione cū deo. Et de obtētione tabulaꝝ habetur Exo. 24.z.25.c.Quanta etiā fuit ſanctitas Joſue patet. Nam ſicut habet Joſue.x.c.ad p̄ceptū ipſius Joſue ſteriit ſol in medio celi:z non feſtinauit occūbere ſpatio vnius diei:nec fuit ante z poſtea tam longa dies obediente deo voci hominis huius. Quante etiam ſanctitatis fuerit Dauid.patet. Nam ꝓmo Reg.16. c.dicitur.q̄ iuenit gratiam coram oculis dei z deus ipſe elegit eum in regem ſm cor ſuū. Quid dicemus de ſanctitate Jere.prophe. Tante enim ſanctitatis fuit q̄ ipſe loquens in perſona dei.i.j.c.de ſcipſo dicit. Prius q̄ te formarem in vtero noui te.z anteq̄ exires de vulua ſanctificaui te:z,ꝓphaz in gentibus dedi te. Maxime etiam ſanctitatis fuit Daniel ꝓpha. Qui vt habetur Danielis.3.cum ex precepto Nabuchodonoſor Regis poſit⁹ eſſet in lacu leonum:nequaq̄ ab eis leſus ē: quinimo Angelus dei per capillum a iudea i babilonem ꝓphām Abacuch deportauit: vt ſic ei cibuz ſcu prandiū impenderet:diſcurre ſi placet per omnes patres veteris teſtamēti z videbis quante ſanctitatis fuerint : teſtes chriſtiane fidei:z ſic videbis: quare fides eis eſt adhibenda. Sed quid dicemus de ſanctitate patrum noui teſtamenti? Vt eni a Jo. baptiſta incipiam. Ecce fuit tante ſanctitatis z virtutis:q̄ in vtero matris.vt habet Luc. j.c.fuit ſanctificatus. Ibi eni ſic dicitur. Vocabis inquit angelus ad Zachariam nomen eius Joānem:z erit tibi gaudiuz z exultatio z multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino:vinū z ſiceram non bibet:z replebit ſpiritu ſancto adhuc ex vtero matris ſue.hec ibi. Jnfantulus etiam adhuc.5.annorum petijt deſertum:vt ſe conſeruaret in gratia:z a leuibus caueret peccatis: Vnde eccleſia ſic de ipſo canit.Antra deſerti teneris ſub annis ciuiuz turmas fugiēs petiſti:ne leui ſaltem maculare vitaz famine poſſes:hunc etiam ipſe dominus:vt habetur Matth.xj.cōmendauit dicens. Amen dico vobis:q̄ inter natos mulierum non ſurrexit maior Joan.baptiſta. Quante etiam ſanctitatis exiterit beatus Jo.os auri:in ſermone decollationis ſue dicit. Joānes fuit ſcola virtutum: magiſterium vite:ſanctitatis forma: norma iuſtitie:virginitatis ſpeculū:pudicitie titulus:caſtitatis exemplum:penitentie via: peccatoꝝ venia:fidei diſciplina:maior hoīe par angelis : legis ſumma:cuāgelij ſanctio: apoſtolorum vox: ſilentium ꝓphaꝝ: lucerna mundi:precurſor iudicis: mediator domini teſtis:z totius medius trinitatis.hec ille. Et prefatis patet Joan.baptiſtam fuiſſe eximie ſanctitatis. Quid inſup dicem⁹ de ſanctitate Pauli: qui vt habetur.2.corin.12.ante ānos 14.raptus eſt ad tertium celum:z audiuit arcana dei:que non licet homini loqui? Deniq̄ quāta fuerit ſanctitas Apoſtolorum;teſtium chriſtiane fidei: inſinuat Apoſtolus q̄ ad hebre.xj.c.dicit. q̄ talibus hominib⁹ ſanctitate plenis:non erat dignus ipſe mundus. Cum igitur fuerit tanta ſanctitas teſtium legis chriſtiane:merito ei fides ab omnibus ē adhibenda.nequaq̄ enim credendum eſt:tales z tantos homines vinctos fui ſſe:aut mēdacia diriſſe. q̄ ſi forte opponere s q̄ teſtes fuerunt mendacij z non veritatis.Certe hoc patet eſſe falſum. Nam aliquis mendacium dicit triplici reſpectu. Aut reſpectu ignorātie: aut reſpectu auaricie z cupiditatis: Aut reſpectu penc. Reſpectu ignorantie nequaq̄ mēditi ſunt:quia vt infra dicetur eorum ſcientiq̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ cognitio non processit a mundo. Sed imediate a spiritu sancto: qui nequaq̃ mẽtiri pt. Nam j. corin. 2. dicit. Quis enim scit hoium que sunt hominis: nisi spiritus hominis qui in ipo est? Et infra que dei sint nemo cognouit nisi spiritus dei. Et subditur. Nos autẽ non spiritum huius mundi accepimus ſm spiritum qui ex deo est. Vbi glo. Ambro. ait Ne timeas viris sanctis credere: ꝛ assensuz tuum prebere: cum dominus eis dederit sensum suum. Respectu etiam auaritie seu cupiditatis: testes christiane fidei nequaq̃ sunt mentiti. Non enim propter temporale lucrũ aliquid asserebant. quia 2Matth. 19. dicebant Ecce nos reliquimus omnia ꝛc̃. Et ad phil. 3. Apostolus dicit. Omnia arbitratus sum vt stercora. Respectu insuper pene non sunt meriti: eo q̃ propter fidem Christi cĩi pene se subijciebãt. Vñ Act. 20. c. Apostolus de seipso dicit. Spiritus sanctus per omnes ciuitates protestatur mihi dicens: q̃m vincula ꝛ tribulationes me manent. Sed nihil horũ vereor. Idem quoq̃ Paulus ad Roma. 8. in persona omnium fideliuz dicit. Quis nos separabit a caritate Christi: tribulatio: angustia: an perse. an. fa. an. nu. peric. an gladius: sicut scriptum est: quia propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oues occisionis. Certus sum enim: q: neq̃ mors: neq̃ vita: neq̃ Angeli: neq̃ principatus: neq̃ virtutes: neq̃ instantia: neq̃ futura: neq̃ fortitudo: neq̃ altitudo: neq̃ profundũ: neq̃ creatura aliqua poterit nos separare a caritate dei: que est in Christo Jesu domino nostro. hec ibi. Ex prefatis patet qualiter predicti testes christiane fidei: nullatenus mentiri sunt ĩmo plus dicam: q̃ quilibet predictorum testium p̃us mille mortes suscepisset: q̃ vel minimum mendacium dicere: seu facere voluisset. Sic enim dicitur. 25. q. j. c. sunt quidã. Impossibile igitur fuit tot venerabiles doctores sanctos ꝛ virtuosos fuisse deceptos vel mentitos: quia si mentiti fuissent omnes sanctitatem ꝛ probitatem suam penitus perdidissent Et q̃ plus est omnes simul dãnati fuissent. prophera dicẽte. Perdes omnes qui loquũtur mendatium. Et ideo Augustinus. 9. dist. Si ad scripturas inquit sacras admissa fuerint officiosa mendacia: quid in eis remanebit auctoritatis? Que tandem de scripturis sententia proferetur: cuius pondere conuen-

tioſe falſitatis obſederetur improbitas. hoc ille. Credendũ est igitur sanctis testibus christiane fidei. Si enim creditur verbis Platonis: Aristotelis: vel Socratis: ꝛ illinc pocaucrois. Sententijsq̃ aliorum pho: quibus magis adhibenda est fides viris ꝛ testibus tante virtutis ꝛ sanctitate plenis. q̃ si fidem non exhibes omnibus simul predictis testibus: saltem ipsi deo: seu sanctissime trinitati fides adhibẽda est. Nã imponatur q̃ ibi sint decem viri mẽdace: qui dicunt q̃ pluit hac nocte: cõmuniter creditur eis. Si igitur illis datur fides: quãto magis danda est domino vero: prudenti graui: ꝛ maturo. imo tali viro datur maior fides q̃ instrumentis notariorum Sicut patet in mercatoribus. A fortiori igit credendum est deo: seu sanctissime trinitati testimonium reddenti de veritate christiane legis. Nam p̃me Jo. 5. dicitur. Tres sunt q̃ testimonium dant in celo. s. christiane fidei. pater: verbum: ꝛ spiritꝰ sanctus. Et subditur. Si testimoniũ hominum accipimꝰ: testimonium dei maius est. O igitur anima incredula. O anima infidelis. O anima scismatica O anima heretica. O anima pagana. O alia a deo ꝛ tota celesti curia ercõmunicata: qd facies? Certe citiꝰ credis verbis vnꝰ traditoris: vnius infamis: vniuq̃ falsi p̃bi: q̃ bonis tam veris: ꝛ q̃ testibus tã sanctis ꝛ virtuosis: ꝛ qõ plus est q̃ ipsi omnipotenti deo sanctissimeq̃ trinitati: patri vꝫ filio: ꝛ spiritui sancto? Sed vbi tibi misera anima: ve tibi infelix creatura: ve tibi imago dei: quia tot testes habebis in testimoniuz tuc dãnationis quot testes habuisti in testimonium christiane fidei tueq̃ salutis. Ex p̃missis igitur omnibus euidenter apparet qualiter ex primo argumento: vꝫ testificationis: qõ triplici respectu roboratum est: vꝫ plurificationis: confirmationis: ꝛ sanctificationis: Christiana fides super omnem aliam fidem verissima ꝛ probatur. Cum habeat plures testes: ꝛ magis cõcordes: magisq̃ sanctiores: q̃ omnis alia fides ꝛ secta. In qua fidei christianꝫ veritate omnes infideles perducat: omneq̃s fideles conseruet: caput vere fidei ꝛ obiectum Jesus Christus dominus noster: cui sit honor laus ꝛ gloria ꝛc̃.

Feria tertia post dominicam quadragesime iterum de quarta excellentia. s. de veritate ipsius sanctissime fidei.

Respice: fides tua te saluum fecit. Luc. 18. c. ꝛ in euangelio preterite dominice. Quoniã amãtissimi ciues humanus intellectus: prout dicitur. 6. ethico. habet pro obiecto veritatem. hinc est q̃ in omnibꝰ rebus quibus assentire debet naturaliter cupit ꝛ querit de ipsa veritate certificari quãtũ potest: tanq̃ quoddam sibi licitum ꝛ honestum. Quod confirmans phus. j. ethicorum dicit. Certitudo de omnibus in tantum est a quolibet quereda: inquantum recipit natura rei. hec ille. Ideo propter hoc iz de veritate fidei christiane vnum siue primum argumentum declaratum sit: tamen vt quilibet intellectus magis possit certificari: ꝛ nihil dubitare de veritate ipsius fidei christiane: tria alia optima argumenta veritatem ipsiꝰ fidei christiane demonstrantia: in hodierno sermone similiter declarabimus. Scõm tripliciter in ordine dicitur argumentuz sub ugationis. Tertium dicitur argumentum obiectionis. Quartum dicitur argumentũ reuelationis.

De tribus alijs articulis quibus ostenditur quod sola fides christianorum est vera ꝛ salutifera. Et primo de scõa in ordine.

Secundum igitur argumentũ in ordine declarandum quo ostenditur solam fidem christianorum esse veram dicitur argumentum sub ugationis. Si gs enim diligenter attendere ꝛ perscrutari velit: qualiter totus fere mundus Apostoloruz tempore fidei christiane subiugatus sit: apparebit vniq̃ q̃ fides christianorum est mirabilis ꝛ vera super omnem aliam fidem ꝛ legez Mirabilis enim ꝛ supernaturalis apparet perfectio mũdi subiugatio sub christiana fide tripliciter. Primo respectu personarum cõuertentium. Scõo respectu personarum cõuersarum. Tertio respectu modi conuersionis. Primo dico q̃ mirabilis ꝛ supernaturalis apparet mundi cõuersio sub christiana fide respectu personarum mundum conuertentium. Que respectu ipsorum conuertentium fuit mirabilis triplici ratione. Primo ratione infirmitatis. Scõo rõne ruditatis. Tertio ratiõe paucitatis. Primo dico q̃ respectu personarum seu Apostolorum mundum conuertentiũ: fides christiana vera ꝛ mirabilis apparet: ratione infirmitatis seu minoritatis. Nonne o ciues omnibus mirum videretur si sui ignobiles ꝛ rustici alicuꝰ ducis: regis: seu Imperatoris sibi: seu obedicte sue submitterẽt ducem suum regem ꝛ Imperatorem? Clarum est q̃ sic: ꝛ ratio est: quia hoc esset omnino contra naturam: precipue cum phus dicat. j. politicorum q̃ ſm naturc ordinez dominus debet seruo predominari: ꝛ seruus quisq̃ suo domino tenetur ꝛ debet obtemperare. Sed hunc modum supernaturalem: certe tenuerunt ipsi apostoli in conuersione mundi ad christianã fidem. Nam cum ipsi essent inſimi quantũ ad sanguinem: vel quantum ad humanã dignitate: essentq̃ alioz̃ um scrui: atq̃ omnino mendici ꝛ pauperes cum contra omnem naturã subiugauerint sibi seu obedicti sue: ꝛ fidei christiane: milites: comites: marchiones: dominos: barones: duces: reges atq̃ Imperatores: quid hac re mirabilius ꝛ supernaturalius inueniri potest? hoc enim nequaq̃ factum vniq̃ fuisset: nisi christianorum fides verissima extitisset. Proinde Bernar. i sententijs suis declarat di. O stupendum miraculuz super omnia miracula. Ecce q̃ minor superest maiori: cũ tamen non sit seruus maior domino suo: ꝛ maior subest minori: cum reges omnis terre: dominiq̃ terrarũ sc apostolis iſimis modicis atq̃ despectis submittunt. hec ille. Qõ confirmans Apostolus. j. corin. 2. dicit. Infirma mundi elegit deus vt confundat fortia. Scõo dico q̃ respectu personarum conuertentium fides christiana apparet mirabilis ratione ruditatis ꝛ ignorantie seu simplicitatis. Mirum nempe ꝛ etiaz supernaturale omnibꝰ appararet: si in disputatione aliquis idiota simpler rudis ꝛ oino illitteratus: non loicus: non eloquẽs: non canonista: non legista: non astrologus: nõ phs: non theologus omnino cõnitcret: atq̃ opinioni sue ꝛ sitic subiecerct hoies litteratos: logicos: eloquẽtes: astrologos: canonistas: legistas: phos atq̃ theologos: hũc modũ p oia reuerũt apli i Duci siõc mũdi ad fidẽ xpi. Cuz enim ipi cent illiti simplices: rudes: grãtes: ꝛ

omnino ideote non habentes logicam: nec phiam Aristotelis: nec astrologiam Ptholomei Regis:nō eloquentiam Demostinis ⁊ Ciceronis:nō ceteras acquisitas scientias tamen ad Christi fidem omnes doctos: oēs sapientes:omnes litteratos: omnes scientificos:⁊ peritos contra naturam conuerterunt Proinde Bernar.in sententijs suis sic dic. Stupendus valde fuit imperitos piscatores absq; litteris scientificos conuicisse: ⁊ ls magna ⁊ diuina plane fuerint miracula:quc dominus cōcessit in terra:hec tamen super oia alia enituit:quia in paucis ⁊ rudibus simplicibus ⁊ illiteratis:totum mundum ⁊ omnez eius altitudinem scientie atq; sapientie subiugauit.hec ille.Augustinus etiam.22.ciuita. dei.c.5.ait.Ipse modus quo mundus credidit:si consideretur icredibilio: inuenitur. In eruditos enim liberalibus disciplinis: ⁊ oio quātum ad istorum doctrinas attinet impolitos non peritos grāmatica: non armatos dyaletica:non rethorica inflatos:piscatores Christus cū retibus fidei ad mare huius scli paucissimos misit:atq; ita:vt ex omni genē: tā multos pisces:⁊ tanto mirabiliores: ēgo rariores etiam ipsos pbos cepit.hec ille.De qua etiam Ampostolorū simplicitate Aplus j.corin.2.ait.Non in doctis humane sapētie verbis.Sed in ostensione spiritus ⁊ virtutis predicamus:vt fides nostra non sit in sapientia hominum:sed in virtute dei. Et Hiero⁹ ait.In articulis fidei potius requirenda sunt sana verba ⁊ fidelia:q̄ ornata ⁊ scientia plena.Augustinus insuper ait. Malo esse inurbanus:q̄ incredulus. Et malo esse agrestis catholicus q̄ eloquēs pbs ⁊ hereticus. fides enim non querit ornatum aliunde:q̄ seipsū. hec ille.Et certe Christus ipse Apostolis hāc scientiam conuertendi mundum:ante ꝓmiserat Jo.14.di. Paraclitus autem spiritus sanctus quē mittet pater in nomine meo ille vos docebit omnia ⁊ suggeret vobis omnez veritatem. Et Luc.21.dicit.Ego dabo vobis os ⁊ sapientiam cui non poterunt contradicere omnes aduersarij vestri. Et sic patet ꝓpositum. ¶ Tertio probatur conclusio rōne paucitatis.valde mirabile nāq; esset ⁊ supernaturale apparet: si temporib⁹ hodiernis.12. homines soli conuerterent ⁊ subijcerent sibi siue ditioni suc homines vnius prouincie. Sed mirabilius videretur:si totum sibi mūdum subicerent sine armis:⁊ similibus homi vtiq; mundum ipsi.12. Apostoli in cōuersiōe mundi seruauerunt:qui cum essent paucissimi:pura soluz.12.omnes mūdi personas sibi subiugauerunt:qō impossibile foret. si etiam cum maximo ⁊ innumerabili exercitu boiuz armatorum processissent. Dō admirās Bernin sententijs suis dicit. Stupendum valde fuit:tam per paucas personas: totum simul mundum ad vnam fidem adunasse.hec ille. Et sic patet propositum. ¶ Scōo etiaz dico q̄ christiana fides valde mirabilis ⁊ vera ē apparet respectu personarum conuersarum. Et hoc triplici ratione. ⁋ Primo ratione afflictionis. ¶ Scōo ratione incertificationis. ⁋ Tertio ratione creditionis. ¶ Primo dico q̄ respectu personaꝝ ad fidem Christi cōuersaꝝ:fides apparet mirabilis ⁊ vera ratiōe afflictionis. Certum est:vt ait Boetius prosa xi.tertij libri.q̄ omne animal tucri salutē desiderat.mortez vero pernicieq; deuitat. Et ratio est:quia.z.ethicoz dicitur. Mors est vltimum terribilium . Quo presuppositio pcto quo pacto siue qua conditione recipiebantur ad fidem Christi omnes qui ad eam conuertebantur.Nunquid ex abundantia diuinaꝝ quā fides christiana eis ꝓmitteret:Certe nō Nūquid ex promissione delectationum corporaliū:⁊ huiusmodi:Certe non:imo quecunq; bantur per dura ⁊ aspera tormenta:qō vnq; est contra omnem naturam:cum viuere vnicuiq; fm pbm sit naturale. vnde Job.j.c.vi. Pellem pro pelle ⁊ cuncta que habet homo dabit pro anima sua.i.pro vita conseruanda Vnde pma conditio ⁊ pactum fidei Christi erat q̄ quicūq; recipiebantur:obligari essent se prius crudelissime morti subijcere: q̄ fuisse pram Christi fidem denegare.hoc igitur mō ac conditione seu pacto conuertebantur oēs O miraculum miraculorum: perdere vitam tam nobilem anteq̄ Christi fidem negarent ¶ Scōo rōne incertificationis. Nota q̄ nō magis mouet obiectum pñs q̄ remotū. Sic exempli gratia:magis mouetur qs ad amorem alicuius ex eius pñtia:q̄ ex eius absentia. Quo p̄suppositio pcto. O saraceni.O theucri quare creditis legi Machometi:Certe quia concedit nobis omnia delectabilia huius pctis vite:ad que maxime inclinata est humana natura:post corruptionem innocentie nature. ¶ Scō.3. Sensus ⁊ cogitatō tē.ꝓpter

quod non est mirum si multi credunt . Sed o fides christiana quo conuertisti ad te mundum:nunquid ex certitudine bonorum presentium seu dilectionez:Certe non: imo eos conuertisti per fidem:⁊ non per speciem: per absentia ⁊ futura:⁊ non propter presentia. Nam fides christianorum non est de visibilibus:sed de inuisibilibus bonis:seu rebus q̄ nullatenus possunt a sensu ullo percipi. Et tñ cum hoc sit contra naturam.s.presentia relinquere ⁊ sperare simpliciter futura:inumerabiles huic legi se submiserūt ⁊ fidei: quod nc quaq̄ fieret nisi hec fides: ⁊ lex alijs verioz esset ⁊ melior:⁊ nisi esset donum supercelestc ⁊ infusum a deo. Vnde Augustinus in quadam sua epistola ait. Quis tantam hominū multitudinem ad peccata pronam:ad legem Christi carni ⁊ sanguini contrariam seruandam induceret: nisi deus esset cum illo? Idem .22.ciuita.dei.c.5. dicit . Quid mirabilius ⁊ incredibilius esse potest:q̄ ad legem prorsus contrariam carni ⁊ sanguini doctores pauci:pauper ⁊ rudes possent plurimos potentes ⁊ sapientes conuertere. hec ille . ¶ Tertio dico q̄ respectu personaruz ad xp̄i fidem conuersarum apparet Christi fides verissimam rationc creditionis. Certum est vt dicit pbs.3.de anima. q̄ intellectus humanus nihil intelligit sine fantasmate: quia intelligibilia sunt in specieb⁹ sensibilibus: ideo non sentiens nihil vtiq; addiscit. Sed dū speculatur:necesse ē simul fantasmata speculari. hec ibi. Quo presuppositio.q̄ intellectus humanus naturaliter non assentit nisi reb⁹ naturalibus ⁊ sensibilibus.peto quid fides christiana credendum intellectui proponat. Certe non sensibilia:non naturalia . Ideo super naturalia:quibus rebus supernaturalib⁹ intellectus non se submitteret ad credendum : nisi haberet maiorem certitudinem de eis inuisibilibus ⁊ naturalibus: hoc modo cōuersi sunt quicūq; ad fidem Christi conuersi sunt quod vtiq; stupendissimum fuit ⁊ super naturam. Proinde Bernar.tria mirabilia ⁊ supernaturalia que credit fides nostra christiana enumerat di. Tria opa fecit omnipotēs illa maiestas in assumptione nostre carnis : ita singulariter mirabilia: ⁊ mirabiliter singularia: vt talia nec faciet nec facienda sint amplius super terram . Conuncta sunt qppe ad inuicem:deus ⁊ homo:mater ⁊ virgo: fides ⁊ cor humanum.hec ille.Augustin⁹.Insuper.22.ciuita.dei.c.5.dicit. Duobus illis incredibilibus si placet dino:quia placere debz addamus hoc tertium. Jam ergo tria sunt i credibilia:que tamen facta sunt. Incredibile est Christum resurrexisse in carne: ⁊ in celuz ascendisse cum carne. Incredibile est mundū rem tam incredibilem credidisse tē. Et sic recita totum illud capitulum q̄ multum est ad propositum . Et qua etiam triplici ratione patet q̄ mirabilis ⁊ vera sit christiana fides respectu personarum conuersarum. ¶ Scōo postremo etiam dico q̄ valde mirabilis et vera christiana fides apparet respectu modi conuersionis triplici ratione. ⁋ Primo rōne diuersificationis. ⁋ Scōo ratione fortificationis. ⁋ Tertio ratione complectionis. ¶ Primo dico q̄ modus conuersiōis totⁱ mūdi ad fidē christianā fuit mirabil' rōe diuersificatiōis.s. oiuz linguaꝝ. Noticia nāq; oiuz linguaꝝ data fuit omnib⁹ apostolis a deo q̄ omnis humanus populus intelligeb.t linguam suam Vnde Act.2.c.dicitur. Dum complerentur dies pentecostes erāt omnes discipuli pariter in eodez loco:⁊ factus est repente de celo sonus tanq̄ aduenientis spiritus vehementis.⁊ rep.ro. do.vbi.e.se. ⁊ apparuerunt illis dispartite lingue tāq̄ ignis:sediteq; supra singulos eoruz.⁊ re.sunt omnes.s.s.⁊ cep.lo.va. li.prour.s.s.da.cloqui illis . Erant autem in ierlem habitantes viri religiosi ex omni natione que sub celo est. Facta autem hac voce conuenit mul.⁊.m. con. est. qm̄ au.v.li.s.i.lo. Stupebant autem omnes ⁊ mirabantur ad inuicem dicentes.nonne omnes isti qui loquuntur galilei sunt:⁊ quomodo nos audiuimus vnusquisq; linguā nr̄az nullū in quanati sumus? Parthi ⁊ medi.⁊ elamite:⁊ qui habitant mesopotamiam. Judeam ⁊ capadociam:pontum:⁊ Asiam frigiam:⁊ pamphiliam.Egyptum ⁊ partes libie que ē circa cyrenem:⁊ aduene romane. Judei quoq; et proseliti cretes ⁊ ara.au.eos lo.n.li. magnalia dei.hec ibi. ¶ Scōo hoc patet ratione fortificationis. Mirum valde fuit ⁊ supernaturale:q̄ Apostoli qui cum deo debiles erant in tñ q̄ Petrus qui maior ceteris esse videbatur ad solam vocem vnius ancille dum mori timuit fidem ⁊ Christum negauit tāta

virtute in momẽto temporis ex alto inducti sunt:z sic fortes effecti: vt etiam nullum timerent.non enim timebant eos qui iaz dẽ eorum.s.xp̃um Jesum occiderant.quin potiꝰ omni pene atqz tormẽto. ut melius infra patebit.se cõstanter submittebãt. ¶Proinde Actu. 4.c.Cum sacerdos z magistratus preponerent ¶Petro z Joanni multa tormenta. Si a predicatione nominis xp̃i nõ cessarent. nõ possimus inquiũt ¶Petrus z Joannes q̃ vidimus et audiuimus non loqui. Et actuũ.5. ca.dixit ¶Petrus. O bedire oportet deo magis q̃ hominibus. ¶ Tertio hoc patet ratione cõplectionis:seu generalis ꝓuersionis.valde mirum fuit.q; post xp̃i mortem.iz.pauperculi Apostoli.non tñ vnam prouinciam:sed omnẽ simul mũdi prouintias. vniuersumqz mundũ xp̃i fidei subiugarunt. dicente Ber. Licet magna sint miracla. que deus fecit in terris.hoc tamen maximũ fuit.q; xp̃s p paucos z simplices apostolos totũ mundum et omnẽ eius altitudinẽ sibi subiugat. Hoc idẽ testatur propheta dicens.In omnem terraz exiuit sonus eorum:z in fines orbis terre verba eorum.hec enim preceperat xp̃us eisdem apostolis Matth.vltimo.ca.dicens.Euntes in mundũ vniuersum predicate euangelium omni creature. Et statim subiũgitur. Illi autem profecti predicauerunt vbiqz domino cooperante.z sermonẽ confirmante: sequentibus signis. Ex qua triplici ratione simul cũ ceteris respectibus et rationibus suprapositis euidenter apparet:q; cum totus mundus tam miraculose tanqz supernaturaliter apostolox tempe ad xp̃i fidem conuersus sit. nõ est dubium q; xp̃ianorum fides vera est sup omnẽ aliam fidem. Et per consequẽs etiam patet secundũ argumentũ demonstratiuũ.q; sola fides xp̃ianorum sit verissima:z non altera quod dicitur argumentũ subiugationis.

¶ De tertio argumento quo ostenditur: q; sola fides xp̃ianorum est vera z salutifera.

Tertium argumentũ in ordine declarandum: quo ostenditur solam fidez xp̃ianorum esse veram z non alterã dicitur argumentũ obiectionis: pro cognitione huius argumenti occurrit mihi sententia philosophi secũdo de anima dicentis.Habitus cognoscũtur per actus. Actus vero p obiecta.Que regula sic patet. Nam per actum exteriorem elemosyne: seu iusticie. cognosco aliquem esse in corde habitum iustum: atqz elemosynariũ.quoniã exterior actus.ut dicitur secũdo Ethicorum. causatur ex habitu interiori:seu dispositione: que fundatur in voluntate. Ex obiecto vero cognosco z discerno:an actus seu habitus illius elemosynarij seu iusticiam facientis.fuerit bonus vel malus.Si enim talis elemosyna habuit principaliter deuz pro obiecto. vtiqz bona dicitur tam actu q̃ habitu. hoc idem dico de actu et habitu iusticie.Si vero actus z habitus illius elemosynarij. habuerint pro obiecto aut vanam gloriam:aut mundanũ honorez: seu complementum alicuius voluptatis,clarum est.q; tam actus q̃ habitus illius elemosynarij fuerunt mali z demeritorij. hoc idem dico si iusticia fiat non ex zelo diuini honoris: seu reipublice conseruande. Sed potius ex zelo cupiditatis aut alicuius inordinate passionis.vtiqz mala et demeritoria erit. Quo presupposito dico a simili q; ex obiecto quod fides diuersorum hominum respicit cognosci potest.que sit simpliciter vera z falsa fides Sed clarum est q; obiectũ vere fidei. est simpliciter credere: deum actu esse hominez. et econuerso hominem esse deum.Et ratio est: quia cum culpa: tam originalis: q̃ actualis mortalis sit infinita respectu obiecti infiniti offensi.requirit satisfactionem infinitam. ad hoc ut anima sit purgata et termiata:z oportet q; fiat per creaturam cum deo in vnitate pſone coniunctam:et vnitam.Ex qua vnione consequenter talis creatura dicitur habere infinitam virtutem: cum eius actiones et opera denominationẽ sumant: et habeant a pſona diuitatis.videlz sapientia dei increata que est filius patris eterni. Quibus concessis.manifestum est:q; fides Saracenorum z Turcorum falsa esse cognoscitur: cum beat simpliciter pro obiecto simplicem hominẽ Machometũ:qui non tñ non est deꝰ et homo.et econuerso per vnionem cum persona filij dei.Sed insuper est pessimus z dyabolicus homo.et totali separatione a diuina gratia.Similiter et fides Judeorum falsa esse cognoscitur:ex falso obiecto.quoniam expectant messiam adhuc venturum:qui tamen non tantũ non venit nisi ad Judicium quoniam iam venit: dum veram humanita-

tem in se assumpsit.Sed insuper messias ille quem expectant erit falsus antexp̃us. O p positum vero est de fide xp̃ianorum.que cuz simpliciter credat in christum qui est deus z homo.et econuerso habet verum obiectum. z per consequens non tantum vera. sed etiam verissima esse probatur.Et q; christus sit realiter deus et homo. ¶Probat auctoritas Ber.in libro de consideratione ad Eugenium.dicentis.Tantam et tam expressam vim vnionis in se prefert ea persona.qua deus et homo vnus est christus. ut si duo de se predices non erras.hec ille. Hoc idem probat distinctio domini Bonauenture in tertio.distin.7.articu.primo.quest.prima. in corpore.quest.di. Cum queritur de hac locutione. deus est homo:et homo est deus. ¶Respondeo q; sm catholicam veritatem: absqz dubio necesse est concedere.hominem deum: et deum esse hominem. pro eo q; due nature sibi vnite sunt:in vna pſona. Que aũt in vno supposito vniunt:necessario de se inuicẽ p̃dicant:si accipiant ꝛcrete;ꝓpter illã maximã q̃ dicitur: quecũqz vni et eidẽ sunt eadem: inter se sunt eadem:per quam et fundari habz virtus sylogismi expositorij:quo probat philosophus.in libro ¶Priorum.Ea que dicuntur de vno et eodem:predicari de se inuicem Si igitur vnus est christus:qui est deus z homo.necessario oportet concedere . deum esse hominẽ:et hominem esse deum. Et hoc attestantur sanctorum auctoritates:z cõmuniter fatentur doctores theologie.Cum tamen dicitur deus est homo. hoc est singulis modus predicandi. Non est enim talis predicatio per essentiam : quia tunc deus et homo essent eiusdem essentie: quod est impossibile: nec etiam per inherentiam.quia tunc accideret deo esse hominem.Nec insuper per causam.quia tunc pari ratione posset dici.q; deus est lapis.quia ita ẽ causa lapidis.sicut hominis. nullus igitur predictorum modorum videtur posse concedi . hominem de deo posse prepicari. Sed est tantũ hec predicatio per vnionẽ.Ideo enim homo predicatur de deo quia vnitur ei in vnitate persone. Et quoniam hec vnio est singularis:non est mirum si singularem modum exigit predicandi. Hec dominus Bonauentura ad litteram.Et q-

bus omnibus. patet etiam tertium argumẽtum demonstratiuum. q; sola fides christianorum sit verissima: et non altera . Exquo habet simpliciter deum obiectum in quem credit.videliz christum : qui est deus et homo:z econuerso.prout confitetur vera fides. quod vtiqz dicitur argumentũ obiectionis.

¶De quarto argumento quo ostenditur. q; sola christianorũ fides vera est et salutifera.

Quartum insuper argumentum in ordine declarandum : quo ostenditur solam fidem christianorum esse veram et non alteram:dicitur argumentum reuelationis: seu translationis prophetiarũ. Certum est q; si transcurrere velis totum testamentuz vetus.O quot prophetias. quotqz reuelationes:populus iudaicus a deo tũc electus:nũcvero reprobamus:ante christi aduentum suscepit. Nam facte sunt a deo etiam ante legem multe reuelationes. videlicet sub Noe:Abraam: et Jacob: ut patet in libro Genes.Que dei reuelationes:multiplicate sunt lege susepta. ¶Proinde Numeri.12 ca.dicitur. Si quis fuerit inter vos propheta domini:in visiõe apparebo ei:vel per somnium loquar ad eum. At non talis seruus meus Moyses,qui in omni domo mea fidelissimus est: O re enim ad os loquor ei et palam:et non per enigmata z figuras deum videt.hec ibi. Item Deuterono. quarto cap. dicitur.Non est alia natio tam grandis que habeat deos appropinquãtes sibi. Sicut deus noster adest cunctis obseruationibus meis.Dauid insuper propheta ait.Non fecit taliter omni nationi: z iusticia sua non manifestauit eis. Sed dic mihi:O Judee simul cuz Turchis et Saracenis. nunquid post christi aduentũ aliqs dei visiões seu ꝓphetias et reuelatões habuisti.certũ ñ.Si ergo nõ habuisti:ergo ꝓphetie z reuelatiões dei defecêrt in fidez xp̃ianã:seu in ecclesiam ex gentibus collectã. Et vnde hoc.nisi q; deus reprobauit legem iudeorũ:ceterorũqz infidelium: z confirmauit sicut verissimã legem z fidem xp̃ianorum. Quot autẽ reuelationes sanctis Apostolis facte sint:lege testamentũ nouũ:sacros theologos z doctores:legendasqz sanctorum quasi infinitas z innumerabiles certe adinuenies.An non maxima. Et excellentissima fuit illa visio z reuelatio pauli.de qua secũdo

Corin.12. dr. Venia aũt ad visiones ꝛ reuelationes. Deinde ingt ipse ꝯ Paulus. Scio hominẽ in xpo ante ãnos.14. siue in corpore siue extra corpus. nescio deus sit: raptum huiusmodi vsq3 ad tertiũ celum: ꝛ scio huiusmodi hominẽ siue in corpore: siue extra corp9 nescio: deus scit. quoniã raptus est in paradisuz ꝛ audiuit archana verba que nõ licet homini loq. hec ibi. In quo raptu omnes tres hierarchie angelorũ. quorũ quilibet tres choros facit: sibi reuelare sunt. quas angelorum hierarchias ꝛ ordines: seu choros: cum suis spiritualibus officijs: ipse postmoduz reuelauit sancto Dyonisio areopagite: discipulo suo: q propter hoc libz cõpilauit: qui intitulatur de angelica hierarchia. tam mirabilis visio reuelatio. ꝛ raptus ad tertiũ celum in veteri lege nunq3 fuisse facta leguntur. Et dimissis ceteris omnibus visionibus: ꝛ reuelationibus que sanctis facte sunt. cum sint innumerabiles ꝛ infinite: quid dicemus de reuelationib9 Joan. euãgeliste: quas suscepit in insula pathmos: dum ibi esset delatus in exiliuz. in qua domin9 reuelauit ei proprio ore Apocalipsiz: in quo sm Hieronymũ in prohemio ciusdẽ tot sunt sacra quot verba. Nam in cadẽ apocalipsi continentur reuelationes totius status mundi. a principio vsq3 ad finem. pretermitto de magnis reuelationibus q3 suscepit dum recumberet in cena domini super pectus ipsius domini Jesu: quas tũc prout cantat ecclesia: fluenta sacri euangelij de ipso sacro dominici pectoris fonte potauit. De qua euangelij sublimitate. Hieronimus in prohemio ciusdem dicit. Si parum altius intonasset: totus mundus capere non potuisset. Ex premissis igitur omnibus concludo sm Thomam secunda2 secunde. q. 171. articu. 6. q cum prophetia sit quedã cognitio intellectui prophete impressa. supra omnẽ humanaz facultatem. ex diuina reuelatione procedens. talis autem prophetia simpliciter vigeat in fide xpiana: et non in alia: ꝛ deus ipse non posit reuelare nisi veritatem. sequit per consequens. q sola fides xpiana vera esse censetur omnis vero alia fides falsa. Quod deus tõ fecit. quia populus Judaicus ab eius obedientia se subtraxit. Econtra vero populus gẽtilis eidem obedientie se submisit. dicente. p pheta. ¶ Populus quẽ non cognoui seruiuit mihi. in auditu auris obediuit mihi: filij alieni idest Judei. nunc alienati inueterati sunt. ꝛ claudicauerunt a semitis suis. Et predictis igitur etiam tribus argumentis. videlz. subiugationis: obiectionis ꝛ reuelationis. patet q̃liter xpiana fides super omnez aliam fidem realiter verissima esse approbatur. In qua si de virtute immensa omnipotentis dei clemẽtia: nos omnes sanctificare dignetur in presenti per gratiam: et in futuro per gloriam. ¶ Per infinita secula seculoz. Amen.

¶ Feria quarta annorum sine die primo ꝯ dragesime. Iterum de quarta excellentia. vz de veritate ipsius sacratissime fidei.

Nolite thesaurizare vobis thesauros i terra. vbi erugo et tinea demolitur. ꝛ vbi fures effodiunt et furãtur. Thesaurizate autem vobis thesauros i celo: vbi neq3 erugo neq3 tinea demolitur. ꝛ vbi fures non effodiunt: nec furantur. Scribũtur hec verba Matth. sexto. ꝛ in euãgelio occurrẽtis ferie: post moralem explanationẽ presentis euangelij quaz tibi preconi dei ne nimis prolixus videar inscribendo faciendã relinquo: poteris totã historiam euangelij ad materiã fidei adaptare precipue in reassumptione thematis. Sic peteris thema declarare. Nolite inqt domin9 vobis thesaurizare. ꝛc. quasi diceret velit. O vos fideles xpiani: qui estis sub vera fide collocati. que nõ est de presentib9 ꝛ visibilib9 sed futuri. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: prout faciũt saraceni atq3 iudei. quorum fides tota. ut patet ad oculum: in terrenis versatur. que vtiq3 transitoria sunt et caduca: atq3 penitus instabilia. Sed magis thesaurizate thesauros in celo: per virtutem vestre sacre fidei. Qui vtiq3 thesauri erunt infinit: incõparabiles: atq3 eterni. Ad quos acquirendos mediãte fidei virtute. ut quilibet anim9 fideliũ magis inclinetur: habeo in presenti sermone vltra iam predicta quattuor argumenta: cũ quinto optimo argumento: veritatem ipsius xpianorum fidei demonstrare ꝛ declarare. quod vtiq3 erit tale.

¶ De quinto argumento quo ostẽditur q sola fides xpianorum vera est ꝛ salutifera.

Quintũ igitur argumentũ in ordine declarandũ. quo ostenditur solam fidem xpianorum esse verã et non aliam veram: dicitur argumentũ ordinatiõis. ¶ Pro declaratione huius argumenti: seu fundamẽti: occurrũt verba Cõmentatoris super verba philosophi. 12. 2 de caplo. vz. Bonũ vniuersi cõsistit in ordine. vnde ordinata sunt aliqualiter omnia in vniuerso. Et iterum. 2 de lioza inquit simpliciter sunt que magis ordinant vnũquodq3 in propriũ finem. Hec Cõmentator. patet hec regula. Maz illa medicina simpliciter dicit esse melioz ceteris omnibus: que magis ordinat infirmum ꝛ egrotuz ad finem sanitatis. Similiter melioz esse dicitur illa oratio ceteris omnibus: que magis obtinent finem gratie cõcupite. sicut ꝛ oratio octo verboz: quam fecit virgo ad dominũ p salute humani generis: cum dixit Luce. ca. j. Ecce ancilla domini fiat mihi sm verbum tuum. ꝛc. dicit melior fuisse cunctis orationib9 sanctorum patrũ. prout dicit sanctus Bonauentura. in tertio. distin. 4. ar. secũdo. q. 2. in solutione secundi argumẽti. Et etiã Ricar. c. di. q. tunc in instanti meruit non merito condigni Sed simpliciter digni incarnationẽ filij dei. Et qua postmodũ subsecuta est redemptio. Quo presupposito. q. illud simpliciter dicit esse melius quod magis ordinat in debitum finez: dico a simili. q sola illa fides melioz est ꝛ verioz omni alia fide: que magis dirigit et ordinat hominẽ ad finem beatitudinis eterne. Sed manifestum est. q sola xpiana fides super omnẽ aliam fidem. magis ordinat hominez ad predictum finem. vnde per consequens necesse est concludere solam christianorum fidem esse veram: seu omni alia fide meliorem: quod sic patere potest. Triplex enim ordo. necessario requiritur ad consequendũ finẽ eterne felicitatis. quẽ ordinez simplr observat sola fides xpiana. Quorum.

¶ Primus dicitur ordo diuinalis.
¶ Secundus dicitur ordo proximalis.
¶ Tertius dicitur ordo specialis.

¶ De triplici ordine quo sola fides xpiana ordinat in finem eterne felicitatis. Et primo de primo.

Primus ordo quo fides xpiana sup omnẽ aliam fidem ordinat in finem eterne felicitatis. dicitur ordo diuinalis. Nam fides seu lex xpiana sup omnem aliam fidem ꝛ legem ordinat hominẽ tripliciter in deum. ¶ Primo q̃tum ad dilectionem. Secundo q̃tuz ad profectionẽ. Tertio q̃tum ad remotionem. ¶ Primo dico. q fides xpiana ordinat hominẽ in deum super omnẽ aliam fidem. q̃tum ad dilectionẽ. Maz Deutero. sexto. Matth. 22. Luce decimo precipit xpiana fides. diliges dñm deum tuũ in toto corde tuo. ꝛc. quid enim hoc ordine melius: quid honestius: quidve laudabilius esse potest: ad pducendum hominẽ ad eternam felicitatez: profecto nihil: immo hoc agere. s. deum super omnia toto corde diligere. q3 cogitur ex ipso solo dictamine rationis. Vnde sm Aristotelem. 9. Ethicorum. Quilibet beneficiatus seu ab altero beneficiũ recipiẽs tenetur suum benefactorẽ cordialiter diligere. Quod ꝛ inter nõ habentes rationis vsuz obseruandũ censetur. Vnde experientia teste. Videmus q hec obseruant canes: ceteraq3 animalia vsu rationis carentia. q vtiq3 benefactorem suũ intime et cordialiter diligunt. Sed hunc ordinem. Et si fides xpiana cõiter obseruat. tamen nõ obseruant: nec obseruare possunt. ipsi thcuci: ꝛ saraceni: legem machometi obseruantes. quod dupliciter p bo. ¶ Prio rõne ¶ Scõo aucte. ¶ Prio rõe contrarietatis sic. Mã pbus. 4. Methea. dicit ad introductionẽ vnius forme in vno subiecto regitur expulsio otraric forme. Et rõ est sm eundez. 10. Methaphisice. Quia due forme cõtrarie nõ possunt simul stare. sicut nec sanitas nec vita. potest simul stare cum infirmitate ꝛ morte. Quo presupposito certũ est. q cum lex machometi concedat. 12. vxores sine concedat q quisq3 ponat amorẽ suũ carnalem in vxoribus. Et econtra. q talis amor carnalis totaliter contrarius est amori spirituali ipsius dei: seu celestiũ bonoruz cõcludit. p consequens. q impossibile est q deum diligant toto ꝛ vero corde. ¶ Scõo hoc idem probatur auctoritate Saluatoris. 2 Matth. 6. di. Nemo potest duobus dominis seruire: aut deo aut mamone. Aut enim vnum diliget ꝛ alterum odio habebit. Et qua ratione ꝛ auctoritate. patet q cum lex Machometi seu saracenorum ordinet amorem suum i re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bꝰ carnalibꝰ.¶Vero lex xp̃iana ordinet hoiez in amorem dei atq; celestium bonorum.pro ut etiam euangelium hodiernum demonstrat. concluditur q; christianorum fides vera est.illa vero falsa. Dic tamen facies exprobrationem prout tibi placet: contra christianos oppositum facientes: hunc etiam ordinem dilectionis ad deum non obseruat iudeorum fides:quod dupliciter probo. ¶Prio ratione.¶Scõo auctoritate.¶Primo ꝓbo ratione obiectionis. Fundamentum rõnis ponit Tho.scõa scõe.q.5.ar.4.dicẽs. Spes ⁊ perfectio cuiuslibet habitus rerum pendet ex formali ratione obiecti:⁊ ablata specie habitus nullatenus remanet. patet hec regula. Nam cum abstinentia inquantum est habitus infusus habeat carnis macerationẽ ꝓpi deum pro obiecto.Certum est q; si abstinentia non habet deum pro suo obiecto:iam nõ erit habitus a deo infusus:sed simpliciter acquisitus. Quo presupposito certum est q; obiectum dilectionis est simpliciter deus. Deꝰ autem est simpliciter pater ⁊ filius ⁊.s.s.una essentia atq; substãtia.dicẽte Jo.pme. Jo.5. Tres sunt qui testimoniũ dant in celo.pater verbum ⁊.s.s.⁊ hi tres vnum sunt.Manifestum est autem q; lex iudaica deordinat hominem ab amore filij dei incarnati.Nec volunt diligere iudei Christum dei filium: qui vtiq; deus est ⁊ homo. ergo per consequens remouentur ab obiecto vere dilectionis.

¶Scõo hoc ꝓbo auctoritate ipsius filij dei di.Joan.14. Qui nõ diligit me non diligit patrem meum. Et quibus omnibus conclu ditur q; cum fides christiana sola vere ordinet hominem in deum ipsum ad dilectionez Oppositum vero faciat lex iudeorum ⁊ sara cenorum. Certum est propter hoc sola christianorum fides vera est.¶Scõo etiaz dico q; lex christiana ordinat hominem in deum super omnem aliam legem quantum ad perfectionem. Nam omisso q; lex euangelij seu christiana ordinat hominez in deum per obseruationem preceptorum. quia Matth.19. precipitur. Si vis ad vitã ingredi serua mãdata. Ordinat enim in deum per obseruantiam consiliorum:que consilia inter cetera: precipue sunt tria.Quorum primum dicitur consilium castitatis. Scõm dicitur consiliũ contẽptibilitatis. Tertium dicitur consiliuz renunciabilitatis.¶Primum consilium perfectionis ordinans hominez in deum super omnem aliam legem:dicitur consilium castitatis seu virginitatis. Nam dominus per similitudinem loquẽs Matth.13.dicit.q; quedam terra facit fructum trigesimũ: ꝑ quem intelligitur castitas vidualis. Quedam deniq; facit fructum centesimum:per quem intelligitur castitas virginalis:ex qua similitudine apparet:qualiter lex Christi seu euangelij ordinet hominem in deum: per duplicem perfectionem castitatis.s.vidualis ⁊ virginal Quod nulla alia lex facit. Et Matth.22.hoc idem insinuare voluit saluator:vbi dicit.Nõ nubent neq; nubent:sz crũt similes angelis dei: in quibus.s.nõ est aliquis carnalis coꝰ hanc duplicem castitatẽ persuadet Apostoꝰ Et ꝓmo de castitate virginali dicit.1.cozin.7. De virginibus autem preceptuz domini nõ habeo.consilium autem do tanq; misericordiam consequutus a deo. Et ibidẽ ait. Abrogatus es vxori. Noli querere solutionẽ: solutus es ab vxore. Noli querere vxorem.ꝺ ille. Cum quo concordans Ambrosius.31.q. j.c.Integritas Inquit corporis expetenda a nobis est:quã ego pro consilio suadeo: nõ ꝓ imperio precipio. Sola est enim virginitas que suaderi potest:imperari nõ põt. Res est magis voti q̃ precepti.hec ille. Castitatem i super vidualem persuadet. Idem Apostoꝰ 1.cozin.7.di.Dico non nuptis ⁊ viduis:bonũ est illis si sic permanent:sicut ⁊ ego: q; si se non continent nubant. melius est enim nubere q̃ vri. hec ibi.Et Hieronymus in q̃dã epistola ait. Perfecte virtutis indiciuz est renunciare experte voluptati:fugere notas carnis illecebras:⁊ carnis maritalis amplexus: ⁊ calẽtus adhuc cratis flammas fidei ardore extinguere. hec ille. De obseruatione huius castitatis vidualis cõmendatur Judith. de qua Judith.15.dicitur. Confortatum est cor tuum:eo q; castitatem amauerit:⁊ post virũ tuum alterum nescieris. Ideo cris benedicta in eternum. hec ibi. Hoc primum castitatis ⁊ perfectionis consilium:non tm̃ non obseruant iudei:apud quos sterilis vir ⁊ femina ex lege maledicuntur. Nec etiam saraceni: qui tot vxores accipiũt quot pascere possunt.Sz totaliter abijciunt ⁊ tanq; rem pessimam et penitus a deo reprobatam.in oppositum sic arguunt dicentes. Omne quod contrariatur precepto legis nature ⁊ diuine:est omnino illicitum:⁊ a nullo obseruandum. Sed castitas virginalis ⁊ vidualis cõtrariatur legi nature ⁊ diuine:ergo ⁊c. Et q; sit contra legem nature patet. quia Aristoteles in libro de animalibus. ⁊ primo celi. ⁊.2. de anima dicit. q; natura appetit generationem individuoꝝ propter conseruationem suarum specieꝝ: q; sint etiam cõtra legẽ dei. patet. quia Gen.1. dicitur. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊ replete terram. Vnde patet quẽadmodum esset illicitum seruare legalia antiq̃ legis: sic est illicitum seruare castitatem virginalem ⁊ vidualem:cum sit contra predictã vtrãq; legẽ. Duobus premissis concludunt q; talis castitas non tm̃ non ordinat hominem in deum sed magis deordinat. Quorum opinio fides lex atq; sententia:qm̃ falsissima est:⁊ penitus perfectioni contraria:omnino est improbãda Et sic tripliciter probo ad presens:q; talis castitas incomparabiliter est perfectior ⁊ laudabilior oi coitu matrimoniali. ¶Prio auctoribꝰ Scõo rationibus. Tertio distinctiõibus. ¶Prio ꝓbo auctoribꝰ:q; castitas seu ỹtinẽtia virginalis ⁊ vidualis est ꝑfectior omni coitu matrimoniali. Nam Augustinus libro de virginitate ait. Certa ratione etiam sanctaꝝ scripturarum auctoritate: nec peccatum esse nuptias inuenimus:nec earum bonum bono virginalis ⁊ vidualis continentie equare presumimus. hec ille. Item Damascenus libro.4.ait. Quanto angelus homine superior est per naturam:tanto virginitas est nuptijs honorabilior. Item Hieronymus in quadam epistola dicit.Tria precipue sunt genera metallorum ferrum:argentum: ⁊ aurũ. Ferrum est castitas coniugalis. Argentum est viduitas. Aurũ vero virginitas. Denique idem Hieronymus ad Eusto. in sermone de assumptõe virgi.ait. Et bene angelus ad Mariam mittitur:quia semper angelis est cognata virginitas: profecto in carne preter carnem viuere:non terrena vita est sed celestis: vnde in carne celestem gloriam accipe maioris ẽ meriti q̃ habere. hec ille.¶Scõo hoc idem ꝓbo quintuplici ratione.¶Prio ratione finalitatis.¶Scõo ratione conformitatis.¶Tertio ratione totalitatis.¶Quarto ratione difficultatis.¶Quinto ratione vnitatis.¶Primo probo continentiam virginalem ⁊ vidualem esse perfectiorem omni coitu matrimoniali ratione finalitatis. Fundamentum rationis ponit phus.2.physicorum. ⁊.3.thopico.dicẽs. Cuius finis melior:ipsum quoq; melius. patet hec regula. Nam quia per predicationem anima sanatur a peccatis: que sanitas est melior omni sanitate corporali:quam quis acquirit per consilium medicorum. Ideo propter hoc consilium predicatoris est melius ⁊ perfectius omni consilio medicorum. Quo presupposito: certum est ꝺm phm.io.ethicoꝝ. q; cum duplex sit vita. vz actiua ⁊ contemplatiua:⁊ perfectior sit ꝺz cundem phm ibidem vita contemplatiua q̃z actiua. manifestum est propter hoc q; castitas virginalis ⁊ vidualis est perfectior omni vsu matrimonij. Et ratio est: quia hec castitas ordinat hominem ad finem vite contemplatiue. Econtra vero coitus matrimonialis ordinat ad bonum vite actiue. Quod cõfirmat Tho.scõa scõe.q.152. articu.2. in corpore qõnum di. Cum queritur. An castitas virginalis vel vidualis sit vitiosa ⁊ illicita'. Respondeo q; in actibus humanis illud est vitiosum: quod est preter rationem rectam. habet autem hoc ratio recta:vt bis que sunt ad finem vtatur aliquis ꝺm eam mensuram que congruit fini. Est autem triplex bonis bonum: vt dicitur ꝓmo ethicorum. Vnum quod consistit in exterioribus rebus.puta diuitijs. Aliud quod consistit in bonis corporis. ¶Tertium qõ cõsistit in bonis anime: inter que etiam bona contemplatiue vite sũt potiora bonis vite actiue:vt phus probat.io. ethicorum. ⁊ dominus dicit Luc.io.Maria optimam partem elegit. Quorum bonorum exteriora quidem ordinantur ad ea que sunt corporis. Ea vero que sunt corporis ad ea q̃ sunt anime. Et vlterius ea que sunt vite actiue:ad ea que sunt vite cõtemplatiue. Pertinet ergo ad rectitudinem rationis: vt aliquis vtatur exterioribus bonis ꝺm eã mensuram que competit corpori. Et similiter de alijs: vnde si quis abstineat ab aliquibꝰ possidendis:que alias esset bonum possidere:vt consulat saluti corporali:vel etiam contemplationi veritatis:non esset hoc vitiosum sed ꝺm rationem rectam. Et similiter si quis abstineat a delectationibus corporalibus: vt liberius vacet contemplationi. pertinet hoc ad rectitudinez rationis. Ad hoc aũt pia virginitas ab omni delectatiõe venerea abstinet:vt liberius diuine contemplationi va-

cet.dicit enim Apostolus.j.corin.7. Mulier innupta ⁊ virgo cogitat que dñi sunt: vt sit sancta ⁊ corpore ⁊ spiritu.que autem nupta ē cogitat que sunt mundi:⁊ quomodo placeat viro:vnde relinquitur: q⁹ virginitas non est aliquid vitiosum: sed potius laudabile. hec Tho.verbaliter. ¶ Scō hoc idem probo ratione conformitatis. Fundamentum rationis ponit Auctor lib.de causis di. Tanto aliqd perfectius est:quanto habet maiorem conformitatem cum suo principio. ⁊ phs.7.metha. dicit. Melius est simpliciter quod est primo principio propinquius.patet hec regula. Nā vltimus chorus.s. Seraphin perfectior ⁊ melior ceteris omnibus choris angelorum esse dicitur.⁊ hoc q⁹ habet plus de ratione perfectionis:que essentialiter est caritas: qua ipse est magis conformis ipsi deo gloriosо. Silr semen dicitur esse perfectius: quando est magis in potentia fructificandi:sicut est arbor a qua egressum est. Quo presuppositо certum est vt habetur Apoca.j.q⁹ de⁹ est alpha.⁊.o.i. principium ⁊ finis humane creature.Cū igit fm phm.12.metha. Deus simpliciter sit act⁹ purissimus:⁊ ab omni libidine alienus. Castitas vero virginalis ⁊ vidualis est: quedaz virtus purior omni coitu matrimoniali: concluditur ex hoc q⁹ talis ꝑtinentia nō tm nō ē illicita:sed omnino licita ⁊ omni prorsus perfectione plena. ¶ Tertio hoc idem probo ratione totalitatis. Fundamentuz rationis ponit Cōmentator super.j.phyſico. ⁊ etiam in lib.de substantia orbis di. Omne totuz simpliciter melius est omni sua parte. patet hec regula. Nam simul ecclesia seu domus dicitur esse perfectior:cū sit simpliciter eius pars prout est fundamentum. Quo presuppositо certuz est q⁹ triplex inuenitur pudicitia.s.maritalis:vidualis: ⁊ virginalis. Sed castitas virginalis ceteras duas excedit: quod sic pz. Nam castitas coniugalis ex hoc solo laudatur:q⁹ abstinet ab illicitis voluptatibus.vnde non habet aliquam excellentiam super castitatem cōmunem. Continentia autem vidualis addit aliquid supra castitatem cōmunem tamen non peruenit ad illud quod perfectum est in materia castitatis.s.ad remotionem omnis venerce voluptatis:quā aliquādo experta est. Sed sola virginitas hoc facit Nam ipsa velut gōdam datum optimum omnem delectationem venerce voluptatis propter deum contēpnit: vnde sicut magnificentia respectu liberalitatis excellentiaz habet quia magnificentia est circa magnos sumptos. liberalitas vero circa mediocres:sic virginitas respectu matrimonij perfectionē excellentiam habet:eo q⁹ propter deum ab oīb⁹ illicita:⁊ etiam licita delectatione se abstinet. matrimoniuz vero simpliciter se abstinet ab illicita. ¶ Quarto hoc idem probo ratione difficultatis. Fundamentum rationis ponit phus.2.ethicoz dicens. Virtus simpliciter consistit circa bonum ⁊ difficille. Quo presuppositо certum est quod vbi est specialior difficultas:ibi est specialior rō virtutis. Sed manifestum est q⁹ in abstinendo ab omni delectatione venerca:tam licita q̄z illicita ē maior difficultas:q̄z in abstinendo solum ab oī delectatione venerea illicita. Cum igitur prima abstinentia sit per virginitatem ⁊ viduitatem. Secda vero per castitatem coniugalē concluditur q⁹ castitas virginalis ⁊ vidualis est omnino perfectior omni castitate ⁊ coitu matrimoniali. ¶ Quinto insuper hoc idem probo ratione vtilitatis. Fundamentum rationis ponit Auctor libro de causis dicens. Virtus vnita fortior est scipsa diſpersa. pz hec regula. Nam ignis bincinde diſpersus ⁊ parum calefacit. Econtra simul vnitus calefacit multum. Quo presuppositо certum est q⁹ persona que vtitur matrimonio diſpergit mentem in illa libidine:diſpergit amorez in virum atq⁹ filios ⁊ filias. econtra virgo cuz simpliciter habeat⁹ cor ad deum. Idco fortiorem causam habet diligendi deum: ⁊ iper consequens perfectior est omni matrimonio propter quod Hieronymus ad sacras virgines ait. O felix virgo in cuius corde preter Christi amorem nullus alius versatur amor Et phus.9.ethicoz dicit. Vera amicitia nō est nisi ad vnū simplr. Ex q⁹rationibus pz qualiter castitas virginalis ⁊ vidualis perfectior est omni coitu matrimoniali. ¶ Tertio postremo hoc idem probo distinctionibus. ⁊ primo distinctione sancti Tho. scda scē. q. 152.articu.4.dicentis. Cum queritur an virginitas sit excellentior matrimonio. Respondeo q⁹ sicut patet in hoc Hieronymi contra Jouinianum.hic error fuit Jouiniani: q⁹ posuit virginitatem matrimonio non esse preferenda. Qui qdez error precipue destruitur ⁊ exemplo Christi qui ⁊ matrē virginē elegit

⁊ ipse virginitatem seruauit. Et ex doctrina apl̄i qui prime Corin.7. Virginitatē cōsulit: tanq̄z melius bonū. Et etiā patet ratione:tū quia bonū diuinū est potius bono humano tum quia bonū anime prefert bono corpis. tum etiā quia bonū actiue ordinat ad bonuz anime fm vitam cōtemplatiuā.quod est cogitare que sunt dei.Coniugiū autem ordinatur ad bonū corpale. quod est multiplicatio generis humani.⁊ ptinet ad vitam actiuā.qz vir ⁊ mulier in matrimonio viuentes necesse habent cogitare que sunt mūdi .ut patet p Aplm prime Corin.7. Vnde ex his indubitāter virginitas preferenda est omni cōtinentie cōiugali.hec Tho.verbaliter.Alia distinctio est. Ricar.in.4.distin.33.ar.4.quest.2.di centis.Cum queritur:an castitas virginalis sit excellentior ⁊ pfectior:⁊ maioris meriti q̄z castitas coniugalis. Respondeo simpliciter:⁊ concedo.q⁹ habitus virginitatis maioris est meriti q̄z habitus continētie cōiugalis.quia habitus virginitatis est habitus castitatis ꝑfectus.habitus castitatis cōiugalis est habitus castitatis imꝑfectus.semp autem maioris est meriti virtus pfecta q̄z imꝑfecta. Status autem ab omni venerea delectatione cōtinentiū.⁊ status cōiugatorum referri possunt Ad idem tempus vel ad diuersa tempa. Si primo modo:aut ad tēpus legis scripte:⁊ sic maioris meriti fuit status coniugatorū q̄z ab omni venerea delectatione abstinentiū. vnde status coniugatorū ꝑcipiebatur:⁊ alius ꝑhibebatur propter multiplicationē fidelium In tpe aūt legis euangelice. quia est temp⁹ multiplicationis fideliū per generationē spiritualem.maioris est meriti status abstinentium q̄z status coniugatorū. Si autem predicti duo status referātur ad diuersa tempora. ut status cōiugatorum ad tēpus legis scripte ⁊ status continentiū ab omni venerea delectatione ad tempus legis euangelice.sic quo libet statu cōsiderato in suo optimo. vnus alteri non ꝑfertur. Vnde Augus.in li.de bono cōiugali dicit. Non est impar meritum cōtinentiū in ioanne qui nullas exptus est nupti as.⁊ in Abraam qui filios genuit. hec Ric. verbaliter. Ex predictis igitur auctorib⁹. rationibus.⁊ distinctionib⁹. patet q⁹ xp̄iana fides concedat duplicē castitatem virginalem ⁊ vidualem.tanq̄z rem prout est maxime perfectionis.cōtra autē lex iudaica ⁊ mathematica illam abiiciat tanq̄z venenū mortiferuz. Concludit per consequēs q⁹ xp̄iana fides.oi alia fide melior est sanctior atq⁹ perfectior.hic si placet obsecra omnes ciues ut in tota qua dragesima coitu abstineant propter deum.

¶ Secundū etiā consiliū perfectionis legis xp̄iane ordinans hominē in deū super oēm aliā legē dicit consiliū contēptibilitatis. Nā Matth.19.Cum quidē iuuenis interrogasset dñm iesum quid faciendo vitam eternā possidebo. Respondit ei. Si vis ad vitam ingredi:serua mandata.Cum autē ille dixisset.hec omnia seruaui a iuuētute mea. Dixit ei dñs Si vis perfectus esse vade ⁊ vende omnia q̄ habes ⁊ da paupibus.⁊ habebis thesaurum magnū in celo:⁊ veni seqre me.hec ibi. Vbi ostendit q⁹ contēptus rerū tempaliū seu parentū:⁊ huiusmodi.est actus maxime pfectionis:quā perfectionē seruauerūt sanctus Frā ciscus:sanctus Augustinus:⁊ in hodiernū diem etiam seruāt viri religiosi. Quē pfectionis actum nō obseruat lex iudaica ⁊ mathematica cōcludit.igitur p cōsequens.q⁹ xp̄ianorum fides est verior sanctior atq⁹ perfectior omni alia fide.Et non solū inducit ad renunciandū actualiter p̄dicta.sed insup omnibus predicta actualiter possidentib⁹.ut omnē amorē inordinatū ab eis terrenis reb⁹ amoueant.dicēte Lu.14. Nisi quis renūciauerit omnib⁹ que possidet.s.corde:nō potest ee me⁹ discipulus. ¶ Tertiū consiliū pfectionis legis xp̄iane ordinans hominē in deū sup omnez aliam legem dicit consiliū renunciabilitatis: seu renūciationis ꝓprie libertatis:licet enim in hac vita nihil sit carius ꝓpria libertate.dicente Esopo. Nō bene.p toto libertas venditur auro. Hoc celeste bonuz preterit orbis opes:tamen lex xp̄i suadet vendere omnē libertatem ꝓprie volūtatis.propter deū.quod vtiq⁹ est actus maioris perfectionis incōparabiliter:q̄z sit actus siue cōtemptus oium rez tempaliū.⁊ q̄ztuz anima excedit omnia tempalia bona:tm iste actus est nobilior illis.hūc pfectionis actū insinuat dñs Matthei.16.dicēs. Qui vult venire post me abneget semet ipsum.Cum autē hunc actum obseruet:ut in multis patet lex xp̄iana.econtra alie nō obseruent. Segtur q⁹ xp̄iana fides omni alia pfectior est. Ex premissis patet etiā qualr xp̄iana lex ordinat hominē in deū super oēm aliam legem q̄ztū ad pfectionē. ¶ Tertio insup

dico.q fides xp̃iana ordinat hominē in deū super omnē aliam fidem:q̃ntum ad remotionem.ſ.omnis erroris.Sentētia eſt pbi tertio de anima.q vnum contrariū cognoſcitur p rchiquū.patet.quia dulce cognoſcit per amarum.t albū per nigrum:t ecōuerſo.A ſimili ergo dico.q per inhoneſtatē ſiue per errorez alicuius fidei cognoſcetur clare veritas alterius fidei.Quia modo certū eſt ut patebit.q inhoneſtas ſiue malum⁹ error aliarū ſectarū clare demonſtrant xp̃ianorum fidem veriſſimā eſſe.Quinq̃ autem ſunt precipue ſecte: propter earum inhoneſtatem fidem xp̃ianorum veram eſſe demōſtrantes. Quarum.

¶ Prima dicit ſecta paganorum.
¶ Secunda dicit ſecta philoſophorum.
¶ Tertia dicit ſecta ſaracenorum.
¶ Quarta dicit ſecta iudeorum.
¶ Quinta dicit ſecta ſimul plurimorum.

¶ Prima igit ſecta fidem xp̃ianorū veram eſſe demonſtrans propter ſuam inhoneſtatem.dicit ſecta paganorum.Certum eſt enim: q antiquitus pagani adorabant.Et etiaz ut fertur adhuc aliqui nunc adorant idola vana t colunt:eiſdem ſacrificia offerunt.q̃ vtiq̃ idola ſunt opera manuū:nullū ſenſum habē tia.In quibus nihil eſt numinis.de quibus pphēta ait.Simulacra gentiū argentum t aurū: opera manuū hominū. O habent et non loquētur:oculos habent et non videbūt Aures habent et non audiēt.nares habēt et non odo.manus ha.t non pal. pedes habēt t non am.et nō clama.in gut.ſuo.Quid enim hac fide demētius:Quid hac cultura peius. quidve hoc erroze irrōnabili⁹.O inſania peſſima.O demētia iniqua.O ceecitas cōſumata. O paganorum idola modo deuz colentiū. Hāc inhoneſtatē reprobauerūt omnes philoſophi firmiſſimis t naturalib⁹ rationib⁹.Hanc etiā fidē reprobauit Socrates maximus pbus athenienſ.ut ſuperius eſt pacta tuz.qui cū apollinē colere noller: t vltra hoc alios colere prohiberet. ab ipſis athenienſibus.ut recitat valerius maxim⁹ li.7. veneno interēptus eſt. Hāc denīq̃ fidem neq̃: et ſi omnis xp̃iana lex reprobet.tamen virgo illa ſanctiſſima Katherina Coſti regis filia:oiuz mulierū ſpecioſiſſima.ſumme reprobauit in preſentia Maxentij imperatoris t infinitorum q̃ſi paganorū idolis ſacrificantiū: que cōtra ipſum Maxentiū imperatorē in talia verba prorupit.ut in eius legenda ad litterā dicitur? O impator quare incaſſum cōgregaſti hanc multitudinē ad colendā ſtultitiā atq̃ erroꝛē: idolorū. Miraris hoc templū manu artificis operatum. miraris preciosa ornamenta t vario opere cōpleta. que velut puluis ante faciem venti erunt.Mirare potius celum et terrā: mare nomnia q̃ in eis ſunt.mirare ornamenta celi ſolem.vz.t lunam: t ſtellas.nō rare famulatū eorū qualiter a mundi initio vſq̃ ad finem die noctuq̃ ad orientē currūt t redeūt.t nunq̃ fatigant:t tu hec animad uerteris.interroga t diſce quis horum omnium ſit potentior.Cum autem illū ipſo donāte intellexeris:nec ſimilem illi inuenire valueris ipſum adora.ipſum glorifica.illi famulatū p be. q habet poteſtatē corpus t animā perdere in gehennā. Ipſe enim deus deorum t dominus dominātiū eſt. hec ibi verbaliter. Quid vltra dicam de maxima demētia paganorum. Certe aliquid dicam. Nam ad tantam dementiā deducti erant. q non tm̃ idola colebant.in quib⁹ demones habitabant.et in eis reſponſa dabant.Sed vltra hoc eis filios p̃os immolabant.dicente pphēta. immolabāt filios ſuos:t filias ſuas demonijs.O nephandiſſima cultura. O fides diabolica. O ler oino deteſtanda.hoc idem cōfirmat Nico.de lyra.ſuper predicta verba dicens.q pagani ponebant filios ſuos vivos pueros t filias in brachijs idolorū.que erant de metallo:et in cōcauo idolorū ponebant ignē:q̃ ſtatim filios vivos cōſumebant. t ne parentes audirent fletū t clamores ſuoꝝ filiorum. t ex hoc forte peniteret ceteros paganos:cū timpanis:choris:t organis:t huiuſmodi inſtrumentis fortiſſime pſonabāt. Et quibus concluditur.q cū fides xp̃iana realr t vere deū verū adoret. ecōtra pagani idola. Sequit q talis inhoneſtas arguit xp̃ianorum fidē eſſe veriſſimā. ¶ Secunda inſuper ſecta propter ſuam inhoneſtatē fidem xp̃ianorū veram et demōſtrans.dicit ſecta philoſophorum.Certuz eſt enim.q non tm̃ paganorū lex:ſed t philoſophorum doctrina t vita. multa vana t irrationabilia continet. Manifeſtū eſt enim oibus ſententias philoſophorum legentib⁹. q̃ honeſtior t moralior policia inter omnes philoſophos.fuit policia Ariſt. Que t ſi in pluribus ſit honeſta t moralis. In plurib⁹ tamen eſt inhoneſtiſſima t irrationalis. Nam ſi gē

ſtā in ſcō politicorum.dicit ibi multa inhoneſta:t precipue tria. Primū inhoneſtum eſt quo dicit.q expedit ad tempantiā coitum facere ſenioribus.quod vtiq̃ a xp̃iana fide Ec cleſiaſt.25.reprobatū eſt. vbi dicit.Tres ſpes odiuit anima mea. Senē fatuum.i.luxurioſum. Et ratio eſt.quia cū ſit frigidus: nihil ē q̃ habeat ipſum ad hoc inclinare.vnde Tullius libro de ſenectute dicit. q libido magis eſt adoleſcentū . q̃ ſenum.non tamen oium adoleſcentium:quia non proborum. Ibi enim ſuo cat ſenes luxuriōſos fatuos. Secundū inhoneſtū immo inhoneſtiſſimū.quod dicit ē nullum orbatuz debere nutriri. quod non tm̃ reprobatur a xp̃iana fide.ſed etiaz et dictis ei⁹ met̄ ipſe dicit ſcō Ethi. q et bis q̃ habem⁹ a natura.nec laudamur:nec vituperamur:ergo ſcq̃ntr ſcludit q nec etiā et bis puniri debem⁹. Si igit ille naturalr orbat⁹ē: t ſterilis t de hoc maxime doleret:nec nullo modo poteſt ſibi inuenire remediū.quare nō eſt nutriēdus:dictamine ergo recte rationis patet hoc eſſe iniuſtū. Tertiū inhoneſtiſſimū eſt horrendū. Si quis inquit genuerit filios. vltra diuitiarū ſufficientiā antecq̃ ſentiatur vita fiat aborſus.O Ariſt. vbi eſt ſcientia tua O Ariſto. vbi eſt ſapientia tua.O Ariſtote. ſtulte.vbi eſt prudentia tua. Quid enim dicis:Nonne ſcō de anima tu ipſe diriſti. q opus generaliſſimum totius nature eſt generare ſibi ſimile in ſpecie. Quo preſuppoſito. Si hoc quod dicis fieret:nonne fruſtraretur intentio totius nature. Ideo O Ariſtoteles Audi paulum te ſapientiorem.Ad Romā. tertio dicentez. Nunq̃ ſunt facienda mala. ut veniat bona:et qua regula.O medice immo diligentius caueme vnq̃ perſuadeas alicui egroto aliqd quod ſit peccatū.ſequens in hoc Ariſtotelem: aut Auicennā: aut Galienum.quia incides in ſententiam excōmunicationis.que non datur niſi mediāte mortali culpa.habetur iſta veritas etra de pe.t re. ca.cum infirmitas. Et premiſſis omnib⁹ concludo.q ſi moraliores.ſanctiores.honeſtioresq̃ fuit Ariſtotelis policia ſuper omnes alias .t tamen tam inhoneſta cōtineat.Segtur q omnes politice:ſeu ſententie moralis philoſophorū. Et ſi nō in toto:tamen in pte inhoneſte. ſunt. Et quib⁹ inhoneſtatibus arguitur erpſe veritas fidei xp̃ianc: que nullam in ſe continet predictarū inhoneſtatū. ¶ Tertia ſecta propter ſuam inhoneſtatē demonſtrans fidem xp̃ianorum eſſe veram.dicitur ſecta ſaracenorum:ſeu turchorum.Quid hic dicemus de ſaracenis et turchis. ſectatoribus ipſius vilſimi porci Machometi.omni inhoneſtate pleniſſima. precipue cum pro vltima beatitudine.eis promittat quod porcis. aſinis.ceteriſq̃ beſtijs omnino conuenit. videlicet coitum ciborum:t deliciarum vſum :et huiuſmodi.Que vtiq̃ Machometus eis in futura vita promittit.O ſozzo porcho. O canis viliſſime. O inimice omnis pudicicie et caſtitatis:qui etiam duodecim vxores concedit.Cōtra te clamat. immo contra tuam impudicitiam et inhoneſtatem: tota lex chriſtiana:et catholica fides.immo contra te clamat Auicenna qui de tua iniquiſſima ſecta fuit. qui aperte nono Metaphi. ſue. has omnes promiſſiones tuas t remunerationes reſpiciens:et alium finem perfectiorem ponens. magis rationali creature conuenientem dicit. Lex noſtra quā Machomet⁹ dedit.oſtēdit perfectionez felicitatis t miſerie:que ſunt ſm̃ corpus.Sed alia eſt promiſſio. que ſoluz apprehēditur intellectu.Et addit. Sapiēti⁹ multo magis fuit cupiditas: ad oſtendenduz animarū felicitatem q̃ corporum: que q̃uis daretur eis. non tamē attendunt nec appēciati ſunt eam comparatione felicitatis que eſt coniunctio prime veritati.hec ille.Concordat Auicenna cum domino Jeſu Joan.decimo ſeptimo.Hec eſt vita eterna.ꝛc. Sed etiam ab Ariſtotele . hec opinio Machometi improbatur. primo Ethicorum. Nam cum felicitas ſit bonum optimum. t ſm̃ eundem ſecundo de anima. inter obiectum t potentiam requiratur proportio. ſequitur q optimo in noſtro debet queri.O ptimum autem noſtr̃ eſt aia.ergo in bonis aie: et non in bonis corpis ponēda ē felicitas. Et p̃m iſtis oib⁹ etiā ſcludo q fides ſeu lex Saracenorum t Turchorum:ſeu Machometi ſit inhoneſta.cōtra lex t chriſtiana fides. talia inhoneſta abijciat et impugnet.ſequitur q xp̃ianorum fides t lex eſt veriſſima. ¶ Quarta ſecta propter ſuam inhoneſtatem demonſtrans fidem chriſtianorum eſſe veram. dicitur ſecta Judeorum. Ecce q Judei inſenſati : et rudes nouum teſtamentuz condemnant quod vtiq̃ totum in veteri teſtamento eis promittitur.ut oſtendit apl̃s ad hebre.1. O hendes

qđ̄ ꝛ q̄ insipide sint oēs cerimonie ut co-
rū prophete ostendūt fine xp̄o. Contra quos
licet melius infra declarabit eorum prophe-
te ostendunt xp̄m aduenisse. Nam Gen. 49
dixit Jacob. Non auferet sceptrū de iuda. ꝛ
dux de femore eius. ꝛc. Et Dan. 9. dicit. Cuz
venerit sanctus sanctorū. ꝛc. Si igitur xp̄s ve
nit ꝛ ab ipso nouū testamentū est ꝓmulgatū
ergo tanq̄ auctenticū est acceptandū. ergo q
non acceptant fallūtur: ꝛ decipiūtur. Sed vl
tra hoc tenent iudei: ꝛ iudaica lex: q nullate-
nus humana anima deū videre potest. Sed
solum hoc modo aia post morē beatificatur
quia habet omnes delectationes quas vult:
sicut antiquitus in deserto sumebāt manna.
quod in se habebat omne deleetamentū. vñ
Sap̄. 16. dicit. ¶Panem de celo prestitisti cis
omne delectamentū in se habentē. Dum igi
tur ut patet gens iudeorū sperat solā afflucn-
tiam temporalem bonorū a deo. Et gens Ma
chometi solas delitias corporales: q̄tum ex
promissione legis eorū. concludit vtraq; eorū
spes seu opinio: eos inuanū accepisse alias su
as: cum eorū felicitas simpliciter sit brutalis.
Quod vtiq; falsum est: cum anima inuisibi-
lis: bonis inuisibilib⁹ remunerāda sit: nec na
tura rōnalis bonis inferioribus felicitari po
test. Vnde ex quo hanc opinionē tenent. seq
tur q ipsi sunt mirabiliores ipsis reb⁹ quib⁹
se subdunt. Vnde Augus. Quisq̄s inquit qđ
seipso deterius est segtur fiet eo ipse deterior
Contra quos nō tm̄ clamat xp̄iana fides. ſz
etiam rationalis. Certū est enim ſm phm. 2.
de anima. q potentia nō perficitur nisi a suo
obiecto. Cum igitur deus sit obiectū ipsi⁹ ani
me: ergo non potcrit beatificari nisi in visio-
ne ipsius dei. Et confirmatur ista ratio. Nā
certū est ſm eundē phm. 3. de anima. q de⁹
nihil facit frustra. Quo presuppositō certum
est. q anima summe desiderat deū videre et
in eo beatificari. ergo necesse est animā beati
ficandā videre deū. Ex premissis etiā conclu
do. q cum lex iudeorū contineat in se res in-
honestas. ꝛ ipsi deo contrarias. econtra lex
xp̄ianorum teneat oppositū. certum est: q lex
xp̄ianorum verissima est. Judeorū vero lex
falsissima. ¶ Quinta secta propter suā inho-
nestatē demonstrans fidē xp̄ianorum esse ve
ram: dicit secta simul plurimorū. vltra enim
predictas sectas: quasi sunt innumerabiles:
alie diuersorū hereticorum seu infideliū :. qui
omnes inhoneſta sentiūt diuersimode de ip
so deo. Nam quidā detrahunt pfectioni dei
que consistit in tribus ꝑsonis ꝛ vna substan
tia ꝛ essentia. Quidā detrahunt eius omnī-
potētie: sicut quidā philosophi. qui dicūt deū
non potuisse creare mūdū ꝛ creaturas ex nu-
hilo. sed tm̄ presuppositā aliqua materia. pro
pter qđ̄ pbus p̄mo ¶Phisycorū. dicit. Sed in
omnes philosophātes: ex nihilo nihil fit. Si
militer alij detrahunt etiā eius omnipotētie
dum negant generalē resurrectionē mortuo
rum fieri posse. Alij detrahunt eius sapiētie.
dum dicūt deum nō prenidere cōtingentia.
Alij detrahunt eius iusticie. dum dicūt deū
non punire peccata: vel non esse penā inferi
ni. vel saltem eternaliter punire. sed tandem
omnes saluare. Alij detrahūt eius misericor
die. sicut qui dicunt animas post lapsum pec
catorū nullatenꝰ posse inuenire misericordiaz
apud deum. Alij negant liberalitatē dei. dux
dicunt deum nō esse remuneratorē dilecto
rum suorū post morē. Alij negant diuinam
prouidentiā: seu gratuita dei beneficia. sicut
qui tribuunt bona que habent in mūdo fato
stellis. fortune. ꝑpter industrie: seu cuidā na
ture. vnde dicunt herbas. plantas. frugem. et
similia non a deo creata. sed terram hec oia
producere ex se. Alij denīq; negant diuinaz
charitatem. dum asserunt deū non esse incar
natū pro salute mundi: nec oino ei fore hoc
possibile. Ex premissis patet error ꝛ inhone-
stas oium aliarum sectarū: que cum sint ple-
ne oi errore falsitate ꝛ inhonestate: ꝛ prorsus
remote ab omni vero cultu diuino et verita
te: arguunt falsitatem suā: ꝛ confirmant xp̄ia
norum fidez esse verissimā: que dupliciter ve
ra super omnes esse videt. ¶Primo q xp̄ia
na fides nihil in se cōtinet quod sit turpe aut
sum ꝛ inhonestum: quod sic patz. nā discurre
Scā. Exod. Leuiticū. Euangelia. ꝛ omnes
alios libros xp̄iane fidei: seu scripture sacre.
Nunqd in eis aliquid: vel minimū: vel inho
nestum reperies. Certe non: O August. Tu
qui totā legisti scripturā sacram: quid dicis
de ea? Audi in fine scōi libri de ciui. dei. c. 28.
Nihil enim eis turpe ac flagitiosum spectā-
dum. imitandūq; ꝓponitur: vbi veri dei aut
precepta insinuantur: aut mi acula narrant:
aut dona laudant: aut beneficia postulantur
hec ille. ¶ Secundo insup fides xp̄iana sup
omnes vera apparet: q: in se continet ꝛ cō-

plectitur omne illud qđ̄ concernit honorem
laudem ꝛ gloriam dei: quod sic patet. Nam
christiana fides: deum solum adorat: eiq; soli
famulatur. Unde sola christiana fides idola
tria de hoc seculo fugauit: q̄ tamen ab initio
legis vsq; ad Christum nō solum in populo
paganorum. Sed nec in populo iudeorū po-
tuit aliquo modo excludi. Sola insuper chri
stiana fides: deum magnificat: dum sola deū
trinum ꝛ vnum adorat. Fides insuper chri-
stiana tenet animas fore imortales: qđ̄ vtiq;
credere non tm̄ est necessarium: nec malum.
Immo maxima est confessio diuine laudis
ꝛ bonitatis. Fides insuper christiana cōme
dat sapientiam dei: dum etiam omnia futu
ra ꝛ contingentia deum conspicere fatetur.
Fides etiam christiana cōmendat diuinam
iustitiam: dum fatetur ꝛ credit q ne dū pec-
cata venialia etiam minima punit. Sz vltra
hoc credit q pro qualibet mortali culpa: de⁹
irremediabiliter eternam penam impendit
Fides insuper christiana cōmendat miseri-
cordiam dei: dum etiam post lapsum inume
rabilium peccatorū: per penitentie sacramē
tum credit peccatores a deo recipi ad veniaz
per gratiam. Fides insuper christiana confi-
tetur liberalitatem dei: dum credit deum eē
post mortem remuneratorem suorum deli-
ctorum filiorum. Fides insuper christiana cō
mendat gratuita dei beneficia: dum frugem
herbas: plantas: ꝛ similia: confitetur a deo p
cedere: non simpliciter a terra: a casu: stellis:
fortuna: ꝛ huiusmodi. Fides insuper christia
na plurimum cōmendat bonitatem ꝛ carita
tem dei: que etiam propter nos peccatores fi
lio proprio non pepercit. dicente Apostolo
ad Ro. 8. ¶Proprio filio suo nō pepercit de⁹:
sed pro nobis omnibus tradidit illum. hoc
enim redemptionis beneficiū maior ē ignis
ad accendendū cor nostruz: q̄s simul cēt tot⁹
mundus: ad accendendum idem cor nostruz
propter quod Luc. 12. Ipse dei filius dicebat
Ignem veni mittere in terraz. i. in corda ter
rena: ꝛ quid volo: nisi vt ardeatur. Et q nihil
fuerit efficatius sic ad accendendū corda nra
in diuinum amorem: q̄s imolatio filij dei. pz
qua Jo. 15. dicitur. Maiorē caritatez nemo
habet ꝛc. Ex premissis omnibus concludit:
q cum fides christianorum ordinet hominē
in deum quantum ad dilectionem: quantuz
ad perfectionem: ꝛ quantum ad exclusionem
omnis inhonestatis ꝛ erroris: qđ̄ vtiq; nul
la alia lex seu fides facit. q christianorū fides
simpliciter vera est: ꝛ per consequens ab oī-
bus imitanda. dicente Augustino lib. de fide
ad ¶Petrum. ¶Prudentium inquit ꝛ fidelium
virorum est: examinare que sit fides purior:
maiestate dei dignior: quā cum inuenerit: illi
se debet omnino submittere. hec ille.

¶ De scōo ordine quo sola fides christiana
ordinat hominem in finem eterne felicitatis

Secundus ordo quo fides christiana
super omnem aliam fidem ordinat
hominem in finem eterne felicitatis
dicitur ordo prorimalis. Nā fides christia-
na non tm̄ vt pretactum est ordinat hominē
in deum. Sed etiam super omnem aliā fidē
ꝛ legem ordinat hominem ad ꝓmū suum
ꝛ hoc tripliciter probo. ¶Primo quantū ad
generalem dilectionem. ¶Scōo quantū ad
liberalem cōicationem. ¶Tertio quantuz ad
specialem dispositionem. ¶ Primo dico q
christiana lex ordinat hominem ad primum
suum quantum ad generalem omnium di-
lectionem. vz amicorū ꝛ inimicorū: pmo ami-
corum. Nam deutero. 6. Matth. 22. ꝑcipit.
Diliges proximum tuum sicut teipsum. Et
Matth. 5. etiam precipit. Diliges amicum
tuum. ¶ Scōo in lege christianorum ꝑcipit
etiam dilectio inimicorū. Nam amor chri-
stianorū: vt sit verus ꝛ perfectus: non tm̄ se ex
tendit ad omnes amicos: sed etiam ad oēs
inimicos. Et ideo Matth. 5. saluator ꝑcipit
Diligite inimicos vestros ꝛc. Quo precepto
tenetur q̄sq; christianus non tm̄ diligere ini-
micos christianos: sed etiam quantū ad nāz
ꝛ gram non quātum ad culpam: oēs iudeos
turchos: saracenos: mauros: paganos: ꝛ hu-
iusmodi: quē ordinem generalem dilectiōis
nequaq̄ observant iudei. Nam licet Mat.
5. dicatur. Diliges amicuz tuū: ꝛ odio hēbis
inimicū tuū: nequaq̄ ſm Nico. de lira. de⁹
precipit. Odio habebis inimicum tuū: ſz ipsi
iudei illud super posuerūt a capite suo. Vñ
arguunt sic. Certum est vt habet. 2. thopi. q i
contrarijs tenet cōsequentia in scipsis: vt sic
Si diligendus est amicus: ergo odiendus ē
inimicus. Istud sequit per locum a cōtrarijs
Ex hoc igit arguūt christianos cē inimicos:
ꝛ idco odiunt eos. Idem dico de alijs sectis
Cum igitur vt patet. Ner christiana non tm̄
ad amicos: sed etiam ad omnes inimicos se

extendat per dilectionē ⁊ caritatē. Alie vero secte non: sequitur q̄ christianozū lex verioz est omni alia lege ⁊ fide. ¶ Scdo etiam dico q̄ christiana lex ⁊ fides super omnem aliam legem ordinat hominem ad ꝓmū suum: quantum ad liberalem cōmunicationez: vñ lex christiana: non tm̄ iubet amicos ⁊ inimicos diligere affectu: sed etiam effectu ⁊ operatione: dum necessitas incūbit. Et primo de amicis dicitur. j. Joā. 3. Filioli non diligam⁹ linguam tm̄ neq; verbo. s. amicos: sed opere ⁊ veritate. Et ille Jo. 4. dicitur. Si quis habuerit substantiam huius mundi: ⁊ viderit fratrem suum necessitatem habere: ⁊ clauserit viscera sua ab eo qūo caritas dei manet in illo. Et deutero. 15. dicit. Si vnus de fratribus tuis qui morat̄ inter portas ciuitatis tue in terra quā dñs deus daturus ē tibi ad paupertatem deuenerit. non obdurabis cor tuum nec contrahes manū tuam: sꝫ aperias eam pauperi. hec ibi. ¶ Scdo etiā inimicis lex christiana iubet in necessitate bene facere. vnde Matth. 5. precipit. Diligite inimicos vestros: benefacite his q̄ oderūt vos Et prouer. 25. Si esurierit inimicus tu⁹ ciba illum: si sitit potum da illi. ℣ Pro amicis vero ⁊ inimicis precipit Luc. 6. Mutuum date. s. vtrisq; in necessitate nihil inde sperantes. et Mat. 9. precipit. Qui petit a te: da ei: ⁊ volēti a te mutuari ne auertaris. Contra hunc ordinem dilectionis facit lex iudeoꝝ: qui mutuum prestant: cum vsure lucro. dicētes hoc esse iustum ⁊ licitum: cum ꝺ̄ etiā nature legē sit: quc Matth. 7. iubet. Quecūq; vultis vt faciant vobis homines ꝛc̄. Et Tobic. 4. precipit. Qd̄ oderis tibi fieri: vide ne alteri feceris. Hunc errorem ipsi elidunt a scipsis: male scripturam intelligentes. Vnde super illa verba deutero. 23. Nō fenerabis fratri tuo nomine fratris intelligūt simpliciter iudeos scilicet de genere iudeorum: ⁊ non de genere christianoꝝ. Luꝝ tamē respectu Ade ⁊ Eue ⁊ respectu dei a quo creati sumus oēs sim⁹ fratres. Concessum tm̄ erat a⁹ deo fm̄ Nico. de lira. Et etiam Huicl. sicut ponit ad lr̄am i supplemēto. Vsura. j. §. 5. q̄ simplr̄ erat iudeis concessum alienis dare ad vsuram: vt maius malum vitarent: nc. s. a iudeis deum colentibus vsuras acciperent propter auariciam. Ita q̄ permittebatur iudeis: q̄ ipsi cōsederent egyptijs ad vsuram. Et ratio est: q̄ ipsi iniuste vsurpauerant bona sua: ⁊ iniuste eorum substantiaꝝ detinebant. Ex premissis etiam patet: q̄ cum christianoruꝝ lex amicis ⁊ inimicis propria bona mutua datione concedat: etiam sine vllo vsure lucro. ⁊ ecōtra lex iudeorum oppositum faciat. concluditur q̄ ē verior omni alia lege ⁊ fide. ¶ Tertio dico q̄ lex christianoꝝ super omnem aliam legeꝫ ordinat hoīem ad proximum suum quantuꝫ ad specialem impositionem vel dispositionē Mā lex christiana nō tm̄ iubet diligere amicos ⁊ inimicos affectu ⁊ effectu. sed insup̄ precipit q̄ quisq; in necessitate exponat vitā suā corporalem pro salute alterius. Vnde ꝑme Jo. 3. dicitur. In hoc cognouimus caritatē dei: q̄m̄ ipse aiam suam posuit pro nobis: et nos debemus pro fratribus animam nr̄am ponere. glo. i. corporalem vitam. Hunc ordinē nulla lex obseruat nisi xp̄iana. ℣ Propter q̄ etiam concluditur q̄ est verior ⁊ perfectior omni alia fide. Ex premissis omnibus colligit: q̄ ex quo christiana lex ordinat hominem ad proximum: ⁊ quantum ad generaleꝫ oēz dilectionem: ⁊ quātum ad liberaleꝫ cōicationem: ⁊ quātum ad specialem expositionem. cetere vero leges ⁊ secte non: concluditur q̄ christiana lex vera est: cetere vero false.

¶ De tertio ordine quo fides sola christiana ordinat hominem in finem eterne felicitatis

Tertius deniq; ordo quo fides christiana super oēm aliam fidem ordinat hoīem in finem eterne felicitatis dicitur ordo specialis. Fides enim christiana non tm̄ ordinat hoīem quātum ad deum et proximū. Sed insuper ordinat hoīem super oēm aliam legē quātū ad seipsum: q̄ō ⁊ tripliciter probo. ℣ Primo quātū ad subiectionem. ℣ Scdo quantū ad obiectionē. ℣ Tertio quantum ad imitationeꝫ. ¶ ℣ Primo dico q̄ fides christiana ordinat hoīem qnātuꝫ ad se quantū ad subiectionē. Cum enim fm̄ phm̄ 3. de aia. duplex sit appetitus in hoīe. vꝫ sensitiuus ⁊ rōnalis. ⁊. 9. ctbi. dicat q̄ homo est maxime intellect⁹: ⁊ rō: concludit q̄ pars sensitiua debet subijci parti rōnali. Hunc inferior tenet se subijcere maiori. Vñ phus. 3. de aia dicit. Appetitu scdo ⁊ cōtrario in homine exīte: qui superior fuerit: dꝫ secū trahere inferioreꝫ: sicut spera maior trahit secū oēs spas inferiores. Et. j. polit. Idem confirmans ait. Aia nāliter dñatur corpori: sicut dñs seruos aia dꝫ esse regens: corpus vero rectū. hoc idē precipit de⁹ vnicuiq; di. Scī. 4. Sub te erit appetitus tuus. s. carnalis: ⁊ tu dñaberis illi⁹ hoc totū obseruare iubet lex xp̄iana. Ecōtra lex Machometi iubet plures vxores hr̄e: vt sic maior libido ⁊ cōcupiscentia habeat: er q̄ fugabundanti libidine ⁊ cōcupiscentia: certū est q̄ contra oēm nature ordinem pars inferior predñatur superiori. i. rōni. dicente pho. 7. ethi. Concupiscentia inquit abducit a ratiōe vnāquāq; potentiam aie. Contra tales clamat Bernardus in suis meditationibus di. Cur carnē tuā preciosis cibis ⁊ reb⁹ ipiguas ⁊ adorn⁹ as; quā post paucos dies vermes deuoraturi sunt⁹ in sepulchro. Aiam vero non ornas bonis opibus: que deo ⁊ angelis presentanda est in celis: quare aiam tuā vilipendis ⁊ ei carnē tuā preponis? Certe dñam ancillari: ⁊ ancillam dñari magna abusio est. ¶ Scdo etiam dico q̄ lex christiana ordinat hoīem ad seipsuꝫ sup oēm aliam legē quātū ad obiectioneꝫ. Dis ordo fm̄ phm̄. 2. de aia exigit: q̄ quelibet potentia respiciat suum obiectū: sicut; auris sonū: visus colorem: ⁊ hmōi Cum igitur in hoīe sit potentia intellectiua. ⁊. 6. ethi. obiectum intellectus sit verū simpliciter creatū sꝫ increatū fm̄ theologos: tūc hō dicit in seipso bene ordinatus: cū potētia sua intellectiua bꝫ ⁊ credit verū ⁊ bonū increatum: per vltimā suā felicitatē. Hunc ordineꝫ obseruat xp̄iana lex: que tenet solū verū ⁊ bonum increatū q̄ō deus est esse simpliciter obiectum humani intellectus ⁊ voluntatis: quē ordinem nequaq̄: vt supra visum est. obseruat lex iudaica seu Machometi: que tenet ex presse bonū terrenū ⁊ creatū oē obiectū felicitatis ipsius humani intellectus ⁊ volūtatis propha dicente. Oculos suos statuerūt declinare in terrā. Ex quibus ictiam ꝑs fidem xp̄ianam oi alia fide pfectioreꝫ ec̄. ¶ Tertio deniq; dico q̄ lex xp̄iana sup oēm aliā legē ordinat hoīem ad seipsum quātum ad imitationeꝫ. Tunc enim fm̄ Augustinum lib. de verbis dñi. qulibꝫ dꝫ bene ordinatus: cū nō tm̄ deū respicit. Sed cū imitat vestigia eius bonitatis. ℣ Proinde Scī. j. dicit. qua deus creauit hoīem ad imaginē ⁊ similitudineꝫ suā. Mā imago ꝺ̄ sistit in nālibus. Similitudo vero in gratuitis: seu imago denotat substantiaꝫ. similitudo vero actū. Ex quo ꝑs q̄ tūc hō dicit pfecte ordinatus in seipso: cū in se bꝫ actualē dei similitudinē quātum ad opa exteriora. Ad hoc ordinat hoieꝫ lex xp̄iana. Vñ Apostol⁹ ad Ephc. 5. ait. Imitatores dei estote ficut filij carissimi. Oppositū faciūt oēs alie secte propter qd̄ concludit q̄ xp̄iana lex verissima est. Ex predicto igitur. 5. argumento. vꝫ ordinatiōis. apparet q̄ cū xp̄ianoꝝ fides ordinet hoīem in deum: in ꝓmū: ⁊ in seipsum. Oppositum vero faciant oēs alie leges: sola ipsa verissima esse demonstrat. Que triplicē christiane fidei ordinē. vꝫ. diuinalē: proximalem: ⁊ specialem: mihi ⁊ vobis largiri dignet infinita clementia diuine maiestatis: cui semper sit omnis laus ⁊ glia: in scla sloꝝ. Amen.

¶ Feria qnta post dñicam qnquagesime: de quarta excellentia. vꝫ de veritate ipsius sanctissime fidei.

Amen dico vobis: non inueni tantā fidem in isrl. Scribūt hec verba Mat. 8. ⁊ in euangelio occurrētis serie: declarata moraliter hystoria euangelica: ⁊ applicata ad māꝫ fidei quā verbi dei ꝓdicator mō tuo declarabis: dicere poteris. ℣ Postq̄ in supioribꝰ sermonibꝰ declarauim⁹. 5. argumēta veritatē sacratissime fidei xp̄iani demōstrātia habeo in pñti sermone: ex quo sacrū euāgeliū singulariter de virtute fidei spālē facit mētionem: declarare simplr̄ sertū argumētū: qd̄ miro mō est demonstratiuū veritatis ipsi⁹ fidei bñdicte: qd̄ vtiq; argumētū erit validissimū. ⁊ insup̄ erit ad audiendū valde mirabile ⁊ stupendū: cuius argumenti tā stupendi declaratio talis erit.

¶ De sexto argumento quo ostenditur q̄ sola xp̄ianoꝝ fides vera est ⁊ salutifera.

Sextū argumētū in pñti feria i ordie declarādū: quo singulariter ondet sola fidē xp̄ianoꝝ verissimā ec̄: ⁊ nō alterā dr̄ argumētū cōpletōis. pro declaratiōe glo. bꝰ sexti argumēti: demōstrātis simplr̄ fidē xp̄ianoꝝ ec̄ verissimā: ⁊ nō alterā. ℣ Prio ⁊ ⁊ an oia occurrūt mihi verba Nico. de lira i suo tractaculo quē faciūt iudeos dicēt. Quotiēs igt aliq; scptura denūciat aligd ec̄ futurꝫ determiat tps: locū: ⁊ modū. Si oia pdcā sit cōcurrāt. manifeste pz: q̄ illō qd̄ pdcm fuerat verissimū ē. b ille. pz sic b regla. Mā qn̄ aliqs medicus: seu astrologus predixit aliq̄ hora ⁊ tempore aliquid futurum esse. si illud eo mō

aduenerit quo predictum fuit: profecto certa fides ⁊ indubia eidem medico vel astrologo adhibetur q̄ vera dicerit: ⁊ insuper q̄ eorum sententia seu consilium verissimū fuit. Quo presupposito: certus est q̄ sacra scriptura seu vetus testamentum predixit aduentum icarnationis filij dei: ⁊ natiuitatem: ⁊ locū: ⁊ modum. Que omnia cuꝫ simul venerint vt ime*diate* patebit: ⁊ completa sint: necessario concluditur q̄ sola christianorum fides verissima apparet super omnem aliam fidem. ⁊ p̄ ꝯis ab omnibus qui saluari debent tenenda est. Et q̄ realiter omnes ꝓphie de filio dei incarnādo in Christo incarnato complete sint manifeste demonstro. Incipiendo ab ei⁹ conceptione vsqꝫ ad suum aduentum indicij generalis. O bsecro te tamen. O predicator euā gelice veritatis: vt colloces memorie omnia que dicturus sum: seu per gratiam infusam: seu per aliquē modum artificiatum: qm̄ hec apparebunt populis tam mirabilia: q̄ꝫ stupē da. Et insuper miro modo accendent eorum corda ⁊ animos ad simpliciter credendum ⁊ fine alia glosa que sunt fidei christiane. Incipiens igitur ab initio vsqꝫ ad finē: de oib⁹ his que de saluatore nostro ꝓphata sunt: et adimpleta: dico O populе christiane: q̄ ante christi aduentum ꝓphatum fuerat ab Isaia conceptio saluatoris tui de virgine: qui in. 7. c. p̄dixit. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊ pariet filiū ⁊c. hoc enim adimpletum est. Nam Luc. j. Cuꝫ virgo Maria q̄reret ab Angelo Gabriele quō fiet istud qm̄ virum non cognosco. Respondens angelus dixit ei. Spiritus. s. superueniet in te: ⁊ virt⁹ altissimi obumbrabit tibi Similiter, vt habetur Matth. j. Cū Joseph sponsus Marie cogitaret super eius concep tionē: vt ibi dicitur. Ecce angelus domini i somnis apparuit ei dicēs. Joseph fili Dauid noli timere accipere Mariam coniugē tuā. qd̄ enim in ea natū est: de spū. s. est. hec ibi. ꝓ phetauit. Et Isaias eius natiuitatem. Luc. 9. c. di. ꝓparulus natus est nobis. ⁊ filius datus est nobis. Cuius ptās super humer ei⁹: ⁊ vocabit Admirabilis deus fortis ⁊c. Hoc adimplementum est. Luc. 2. vbi dicitur. Fact̄ est autē cū essent ibi ipleti sunt dies Marie vt pareret: ⁊ peperit filium suū p̄mo genitū hec ibi ꝓphata ⁊ Micheas ꝓpha. Locū sue natiuitatis. Mich. 5. c. di. Et tu bethleē trera iuda: nequaq̄ minima es in principib⁹ iuda. Ex te enim exiet dux: qui regat populū meū israel. hec ibi. Hoc adimplctuꝫ est. Matth. 2. c. vbi dicitur. Cum autem Herodes Rex fisicitaretur a scribis sacerdotum vbi Christus nasceret: dixerunt ei. In bethlem iude. Sic enim scriptū est per ꝓphām. Et tu Bethleē terra iuda: nequaq̄ minima es in p̄cipibus iuda. Ex te enim exiet dux qui regat populū meum israel. hec ibi. ꝓphetauit et Balaam Numeri. 24. q̄ i natiuitate Christi stella ria na orietur. dicens. O rietur stella ex Jacobe et surget res ex israel. Hoc adimpletū ē. Matt. 2. c. vbi dicitur. Vidimus stellam eius i ori ente. ꝓphetauit etiam Isaias. q̄ Christus nasceretur inter bouem ⁊ asinuꝫ. dicēs. Isai. j. c. Cognouit bos possessorem suum: ⁊ asinus p̄sepe dñi sui. Israel autē nō cognouit me hoc adimpletum est. Luc. 2. c. vbi dicitur. Reperit filium suum p̄mogenitum: ⁊ pānis euꝫ inuoluit: ⁊ reclinauit eum in p̄sepio: q̄ non erat ei locus in diuersorio: in quo. s. presepior fm doctores: simul erat bos ⁊ asinus. ꝓphetauit insuper Abacbub. 3. c. de ei⁹ nomine di. Ego autem gaudebo in domino: ⁊ exultabo in deo Jesu meo. Hoc adimpletum fuit. Luc. j. c. vbi angelus dixit Marie. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filium: ⁊ vocabis nomen eius Jesum. Et Luc. 2. c. dicit. ꝓpostq̄ impleti sunt dies octo vt circūcideretur puer vocatum est nomen eius Jesus: quod vocatum est ab Angelo: p̄us q̄ꝫ in vtero concipe ret ꝓphauit etiam Isai. 58. c. qualiter reges debebant Jesum adorare. Cum muneribus di. Surge illuminare ierusalem: quia venit lux tua: ⁊ gloria dñi super te orta ē: quia ecce tenebre operient terram. ⁊ infra dicitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo: ⁊ reges i splēdore ortus tui: leua i circuitu oculos tuos ⁊ vide omnes isti congregati sunt. venerunt tibi filij tui de longe venient: ⁊ filie tue delatere surgent: tunc videbis ⁊ afflues ⁊ mirabitur ⁊ dilatabitur cor tuum: q̄n cōuersa fuerit ad te multitudo maris: fortitudo gentium venerit tibi: inundatio camelorum operiet te dromedarij: madiā ⁊ effa. O mnes de saba venient: Aurum ⁊ thus deferentes: ⁊ laudem domino annunciantes. hec ibi. Hoc āt adimpletum est. Matth. 2. c. vbi dicit. Magi venerunt ab oriente Jerosolimam. dicentes. Vbi est qui natus est rex iudeorum? Et ibi subditur. Intrantes domū inuenerūt puerum cum Maria matre eius: ⁊ procidentes adorauerunt eū. Et apertis thesauris suis obtulerūt ei munera: aur: thus: ⁊ myrram. ꝓphetauit etiam O see. xj. c. de fuga Christi in egyptum. di. in ꝑsona patris. Ex egypto vocaui filiū meū. hoc adimpletū fuit. Matth. 2. vbi dicit. Apparuit angelus dñi in somnis Joseph. di. Tolle puerū ⁊ matrē eius: ⁊ fuge in egyptum: ⁊ esto ibi vsqꝫ dum dicam tibi. Et ꝯsurgens accepit puerū ⁊ matrem eius nocte ⁊ recessit in egyptū. ꝓphauit etiam Isaias. xj. c. de mirabili sapientia Christi: ⁊ ō septē donis. s. s. di. Egredief virga de radice Jesse. s. virgo Maria: ⁊ flos. s. Christ⁹ de radice eius ascender: ⁊ requiesset sup euꝫ spūs dñi: spūs sapientie ⁊ intellectus: spūs consilij ⁊ fortitudinis: spūs scientie ⁊ pietatis: ⁊ replebit eum spū timoris dñi. Hoc aūt adimpletum est. Luc. 2. c. Vbi stupebant omnes sup prudentia ⁊ responsis eius. Et Jo. 7. dicitur Nunq̄ꝫ locutus est sic hō in isr̄l. ꝓphauit etiam Isaias. 35. c. de miraculoꝫ suoꝫ apparitionc. di. Ecce deus noster veniet ⁊ saluabit nos: tunc aperient oculi ceco ꝝ: ⁊ aures surdorum patebūt: tunc saliet sicut cervus claudus ⁊ aperta erit lingua mutoꝝ. Hoc adimpletum est. Matth. xj. c. vbi dicitur. Joānes aūt cum audisset in vinculis opa Christi mittentes duos de discipulis suis. s. ad certificāduꝫ eos, ꝓphia Isaie impleta: ait illi. Tu es qui venturus es: an alium exp̄ctamus. Et respondēs Jesus ait. Euntes renūciate Joāni que audistis ⁊ vidistis. Ceci vidēt: claudi ambulant: leprosi mundant: surdi audiunt. mortui resurgunt: pauperes euāgelizant. ⁊ beat⁹ qui non fuerit scandalizatus in me. Et q̄ ipe dñs plura miracula fecerit: ⁊ diuersa ꝑ. Mā Matth. 4. c. dicit. Circuibat Jesus p villas ⁊ castella: ⁊ obtulerunt ei oēs male habentes varijs langoribus ⁊ tormentis oppressos: et qui demonia bēbant: ⁊ lunaticos ⁊ paraliticos: ⁊ curauit eos omnes. Sil'r habet Lu. 4 vbi dicitur. q̄ oēs qui habebāt infirmos variis langoribus deferebant ad eum: ⁊ curabātur. Item Luc. 6. dicit. Virtus de illo exibat: ⁊ sanabat omnes. Quantū ad miracla que saluator noster cū hominib⁹ cōuersatus operari dignatus est. ex euangelica colligit hystoria: qualiter ipe tres mortuos suscitauit vꝫ filiā Archisinagogi in domo p̄ris. Mar. 9. Mar. 5. Luc. 8. c. Item filiū vidue delatuꝫ extra portā ciuitatis Naym. Luc. 7. c. Tertiꝰ fuit Lazarus frater Marie magdalene: qui iam quatriduanus erat: ⁊ i sepulchro fetebat Jo. xj. Item leprosos. xj. inuenitur mundasse. De vno habetur Matth. 8. ⁊ Mar. j. Lu. 5. De alijs aūt decem: qui dixerunt Jesu preceptor miserere nostri. habet Lu. 17. ꝓplures ceccos legit illuminasse. de duobus āt Mat. 20. dicit. Duo ceci sedentes secus viā audierunt: q̄ Jesus transire ⁊c. De vno alio dicit Mat. 8. Veniunt bethsaida: ⁊ adducunt ei cecum ⁊c. De alio aūt ceco a natiuitate habetur Jo. 8. 9. Demoniacos aūt septē spūs liberauit. De duobus bētur Matth. 8. Sil'r de illo qui legionē demonum in se habebat. tāgitur Luc. 8. De vno alio qui erat mutus. Matth. 12. ⁊ Luc. xj. De quodam lunatico q̄ non poterat liberari nisi in oratōe ⁊ ieiunio. Matth. 9. c. Item de quodam spū imundo ab hoic in synagoga iudeoꝝ iecto: tangitur Matth. j. Item de filia mulieris cananee ad instantiam matris sanate. habet Matth. 12. ⁊ Mar. 7. Item ad litterā narrat Luc. 8. q̄ vnam legionē iecit demonū. Et hoc ipe dr Matth. 5. Item cū socrus Simonis teneret magis febribus imperauit dominus febri et continuo surgens ministrabat illis. Matth. 8. Mar. j. Luc. 4. Item paraliticum aī cuꝫ per regulas dimissum liberauit. Matth. 9. et 4. Luc. 5. Item idropicum dum sabbato comederet in domo pharisei sanauit. Luc. 14. Item hominem manum aridam habentem extendere eā fecit. Matth. 12. ⁊ Mar. 4. Item hominem languidū per. 30. annos in piscina sanauit. Luc. 13. c. Item sanauit seruum centurionis qui iacebat et male torquebatur. Joan. 5. c. Item incuruatam mulierem: nec sursum respicere valentem erexit. Matth. 8. Item surdum fecit audire ⁊ mutum loqui Matth. 9. Item filium reguli de capharnaū incipientem mori ad vitam reduxit. Joā. 4. Item fluxū sanguinis in muliere emoroissa cessare fecit ad tactū fimbrie vestimēti. Mar. 9. ⁊ Mar. 5. Item tempestate valida ipso dormiente in mari cōmota. Imperauit mari et statim mare ⁊ venti obedierunt ei. Mat. 8. Luc. 8. ⁊ Mar. 4. Item ambulauit discipulis mirantibus supra mare: ⁊ ꝓpetrum ambulare fecit: ⁊ incipientem mergi manu extensa saluauit. Matth. 14. Item pulchrum miraculum ostendit illis tribus Apostolis in sua

Universidad de Deusto Biblioteca

transfiguratione. Matth.17.ꝛ Mar.9. Itez de qnq; panibus ꝛ duobus piscibus. quinq; milia hoium saturauit: ꝛ sublati fuerunt .12. cophini fragmẽtoꝝ. Matth.14.c. ꝛ Mar.6. Luc.4. ioan.6. item quattuoꝝ milia hominũ alia vice refecit de septẽ panibus ꝛ paucis piscibus: ꝛ superfuerũt septẽ sportę de fragmẽtis plene. Matth.15.ꝛ Mar.xj. item auriculam per ꝑetrum seruo principis abscisam benigne restituit: ꝛ ꝑetrum super hoc increpauit. Luc.22.c. ꝓphauit vltra predicta ysaias de ipsi⁹ futuroꝝ precognitõe. di.c.

Itẽ que sunt futura in alijs: ꝛ supra se prenunciabit. Hoc adimpletum fuit Luc.19.di. Videns iesus ciuitatem fleuit super illã di. Quia si cognouisses ꝛ tu ꝛ nunc hec abscondita sunt ab oculis tuis. ꝛ infra ibi dicit. Et ecce inimici tui circũdabunt te vallo: ꝛ coangustabũt te vndiq; ꝛ prosternent te: ꝛ non relinquetur lapis super lapidem. Qđ totũ verificatum fuit in bello Titi ꝛ Vespasiani cõtra iudeos siue ierlem. item prenunciauit de magnis opibus Apostoloꝝ post mortẽ suaz ioan.14.di. Qui credit i me: opa q̃ ego facio ꝛ ipse faciet. ꝛ maiora hoꝝ faciet. Quod verificatũ fuit: quia cũ Christus tres solos mortuos suscitauerit. Beatus Andreas vt bꝛ in eius legenda. 46. mortuos in mari submersos simul ꝛ semel resuscitauit. Similiter ad vmbraz ꝑetri: vt habetur Act.6.c. Omnes infirmi sanabantur: a quacũq; infirmitate detinebantur. ꝑrenunciauit etiã traditionem suam. di. Mar.14.c. Vnus vestrum me traditurus est. Similiter prenunciauit q; tertia die resurgeret. di. Luc.18.c. Tradetur filius hominis principibus sacerdotum: ad flagellandum ꝛ crucifigendum: ꝛ tertia die resurget. ꝛ Matth.12. dum exprobraret iudeos signa querentes dixit. Generatio prava ꝛ puersa ꝛ adultera: signum querit: ꝛ signũ non dabitur ei nisi signum ionę prophę: quia sicẽ ionas fuit tribus diebus ꝛ tribus noctibus i ventre Ceti: sic filius hominis erit trib⁹ diebus ꝛ tribus noctibus in corde terre. Que omnia vt clare patet in Euangelistis adimpleta sunt. ꝓphetauit insuper Salomon Sapiẽ.6. de cognitione secretoꝝ cordis. dicens. Omnes cogitatões nocias ipse scrutabitur. Qđ adimpletum fuit. Luc.7. vbi legitur q; cum Symon leprosus murmuraret in corde suo. di. Si hic esset ꝓpheta sciret vtiq; que ꝗualis est mulier que tangit eũ: q̃m peccatrix est: quod cognoscens Christus dixit. Symoni habeo aliquid tibi dicere ꝛc. Et alibi: dicebat iudeis: vt quid cogitatis mala in cordibus vestris. Similiter ꝛ alibi dicitur. Videns Jesus cogitationes coꝝ ꝛc. ꝓphetauit etiam de ipso Dauid ꝓphę dicente ꝑs. Angelis suis deus mandauit de te: vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Hoc autem adimpletuz fuit. Matth.4. vbi post tentationem diaboli dicitur. Et ecce Angeli ministrabant ei. ꝓphetauit ietiaz Hieremias.9.c. de eius traditione per fratrem suum spiritualem dicens. Frater supplantans supplantabit: in oꝛe⁹ loquetur pacem cum proximo suo: ꝛ occulte ponet ei insidias. Cum quo concordans ꝓpheta dicebat. ꝑs.54. Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem vtiq;. Et si bis qui oderat me super me mala locutus fuisset abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo vnanimis dux meus: ꝛ notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulauimus cum consensu. hoc totum adimpletum fuit in traditione Christi per Judam: qui vt habetur Matth.26. Osculo ꝛ salutatione Christum tradidit. dicens. Ave Rabi: ꝛ osculatus est eum. Cui Christus dixit. Amice ad quid venisti? ꝓphetauit insuper Zacharias.xj. c. de precio eius venditionis dicens. Appendenterunt mercedem meam triginta argenteis. Hoc adimpletum fuit Matth.26.c. vbi dicitur. At illi constituerunt ei.s. iudei triginta argenteos. ꝓphetauit etiã Salomon Sapiẽ.16.c. de cõmunione corporis Christi ad discipulos dicens figuratiue. Panem de celo prestitisti eis omne delectamentum in se habentem. Hoc adimpletum fuit Luc.22. vbi dicitur. Accipite ꝛ manducate: hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. ꝓphetauit insuper Dauid de tristatione sua in psal. dicens. Anxiatus est in me spiritus meus conturbatum est cor meũ Hoc adimpletum fuit Mar.14. ꝛ Matth.26.c. vbi Christus cum esset in oro dixit apostolis suis. Tristis est anima mea vsq; ad mortem ꝛc. ꝓphetauit etiam Ysaias.53. de eius spontanea oblatione ad mortem dicens. Oblatus est quoniam ipse voluit. Hoc adimpletum fuit. Mar.14.c. et

Mar.26. vbi Christus dixit apostolis. Surgite eamus: ecce qui me tradet prope est. ꝓphetauit etiam Zacharias.13.c. de fuga ꝛ dispersione omnium Apostoloꝝ di. Percutiam pastorem ꝛ dispergentur oues gregis. Similiter ꝓpheta Dauid dixit. Longe fecisti notos meos a me: posuerunt me abhominationez sibi. Et alibi dixit. Extraneus factus sum fratribus meis: et peregrinus filijs matris mee. Hoc adimpletum fuit. Matth.20. vbi dicitur. Tunc omnes discipuli relicto eo fugerunt. ꝓphetauit etiam Jeremias de casu iudeorum retrorsum. Jere.26.c. dicens. Dominus mecum est tanq̃ bellator fortis. Idcirco qui me persequuntur cadent. Hoc adimpletum fuit. Joan.18. vbi dicitur. Continuo omnes ceciderunt retrorsum. Similiter ꝓphetauit Jeremias.17.c. dicens. Confundantur oẽs qui me persequuntur ꝛ non confundar ego: paueant illi ꝛ non paueam ego. Induc super eos ꝛc. Hoc adimpletum fuit. Joan.18. c. vbi dicitur. Cum autẽ dixisset. Ego sum: iterum ceciderunt omnes retrorsum. ꝓphetauit etiam de maxille Christi percussione ante Annam per vnum ministrorum. Trenoꝝ.3. dicens. Dabit percutienti se maxillam: saturabitur obprobrijs. Hoc adimpletum fuit. Joan.18.c. vbi dicitur. Hec cuz dixisset: assistens vnus ministrorum dedit alapam Jesu dicens. Sic respondes pontifici. ꝓphetauit insuper Ysaias.43.c. de eius mirabili patientia ꝛ benigna responsione in maxille percussione dicens. Patiẽs fui ꝛ non impie locutus sum: contra percutientem me. Hoc adimpletum fuit. Joã.18. c. vbi dicitur. Tunc respondit ei Jesus dicens. Si male dixi: testimonium perbibe de malo. si autem bene: quid me cedis? ꝓphetauit etiam Dauid de duobus falsis testibus in domo Chaiphe contra Christum insurgentibus dicens. Insurrexerunt in me testes iniqui: ꝛ mentita est iniquitas sibi. Hoc adimpletum fuit. Matth.26. vbi dicitur. Stabat autem Jesus ante Caiphan principem vbi scribe ꝛ pharisei: ꝛ omne concilium querebant falsum testimonium aduersus Jesum: vt eum morte traderent. Nouissime autem venerunt duo falsi testes ꝛ dixerunt. Hic dixit quia possum destruere templum dei: ꝛ in tribus diebus reedificare illud: ꝛ non erat conueniens testimonium eorum. ꝓphetauit etiam Ysaias.53.c. de eius silentio ꝛ taciturnitate coram Caipha cum interrogaretur ab eo: vt falsis testib⁹ responderet dicens. Tanq̃ ouis ad occisionem ductus est: ꝛ sicut agnus coram tondente se obmutuit: ꝛ non aperuit os suum. Quod etiam ꝓphetauit Dauid dicens. Ego autem tanq̃ surdus non audiebam: ꝛ sicut mutus non aperiens os suum. Hoc adimpletum fuit. Matth.26.c. vbi cuz Caiphas diceret. Jesu. Nihil respondes ad ea que isti testificantur aduersus te? Sequitur. Jesus autem tacebat: ꝛ non respondit ei ad vllum verbum. ita vt etiam miraretur preses. ꝓphetauit etiam Job.16. de percussione faciei Christi: ꝛ quomodo debebant eam conspuere. dicens. Faciem meam conspuere non verentur: percusserunt maxillam meam: ꝛ saturati sunt penis meis. Hoc idẽ plenius prophetauit Ysaias.50.c. dicẽs. Corpus meuz dedi percutientib⁹: ꝛ genas meas vellantibus faciem meam non auerti ab increpantibus: ꝛ conspuentibus in me: domine deus auxiliator meus: ꝛ ideo non sum confusus: ꝛ posui contra eos faciem meam vt petram durissimam. Hoc adimpletum fuit Matth.26.c. vbi dicitur. Tunc expuerunt omnes in faciem eius: ꝛ colaphis eum cedebant: ꝛ palmas in faciem eius dabant. dicẽtes. ꝓphetiza nobis Christe quis est qui te percussit? ꝓphetauit etiam Dauid. ꝑs.2. de concordia ꝛ pace ꝑilati ꝛ Herodis ex transmissione Jesu ad Herodem dicens. Astiterunt reges terre ꝛ principes conuenerunt in vnum: aduersus dominum: ꝛ aduersus Christum eius. Hoc adimpletum fuit. Luc.23.c. vbi dicitur. ꝑilatus autem audiens q; Jesus galileus esset: cognouit q; de Herodis potestate esset: ꝛ remisit eum ad Herodem: qui ꝛ ipe icrlinis erat illis diebꝰ ꝛ infra subdit. Et facti sunt amici Herodes ꝛ ꝑilatus in illa die. ꝓphetauit etiã egregie Ysaias.53.ca. de crudeli ꝛ vniuersali corporis xꝑi flagellatione. pro peccatis nostris susceptа. di. Non erat ei species neq; decor. ꝛ vidimus eum despectum: ꝛ nouissimũ virorum: virũ dolorũ: et sciẽtẽ infirmitatẽ: vere languores nostros ipse tulit: ꝛ dolores nrõs ipse portauit. ꝛ nos reputauimus eũ tanq̃ leprosum ꝛ percussum a deo ꝛ humiliatũ. Ipe

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem vulneratus est propter iniquitates nostras.attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostre super eū:cuius liuore sanati sumus omnes nos:quasi oues errauimus vnusquisq; in viam suam declinauit.t posuit dñs in eo iniquitatē omniū nostrū. Hoc idem optime probauit Job.16.ca. di. Collegit inimicus meus furorē suū in me:t cōminans mihi infremuit contra me dentib⁹ suis Hostis meus terribilibus oculis intuit⁹ est me:aperuerunt super me ora sua: t exprobrātes pcusserunt corpus meū:t saturati sunt penis minis: conclusit me dcus apud iniquos t manib⁹ impioꝝ me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente cōtritus sum: tenuit ceruicem meā:confregit me quasi insignū Circundedit me lanceis suis: t cōuulnerauit lumbos meos:t effudit in terrā sanguinem meū. Concidit me vulnere sup vulnus:t irruit in me quasi gigas. Hoc totū adimpletū fuit Joan.14.vbi dicitur. Tunc ergo apprehendit pilatus Jesum t flagellauit eū. Prophetauit insup Salomon can.3.c. de corona nōe xpi p spineā coronā in psona Ecclie. di. Egredimini t videte filie syon regem Salomonē in diademate suo.quo coronauit eum mater sua.in die desponsationis illius. Hoc adimpletū fuit Joan. 19.vbi dicitur. Et milites plectentes coronā de spinis imposuerunt capiti eius:t veste purpurea circūdederūt eū t veniebāt ad eum t dicebant. Auc rex iudeoꝝ. Prophetauit Salomon de morte xpi. per crucem turpissimā que erat mors latronum di. Sapi.2.ca. Morte turpissima condēnem⁹ eum. Quod etiā magis specifice prophetauit Hieremias.xi.c.in persona dñi dicens. Cogitauerunt sup me consilia dicētes. Venite mittamus lignū.i.crucem in panē eius.i. in crucifixionē corporis eius: t cradamus eum de terra viuentiū:t nomē eius non memoretur amplius.hoc ad impletū fuit Joan. 19.c. vbi dicit. Tunc tradidit eis pilatus Jesum ut crucifigeret. Susceperūt autem Jesum: t cū duxerūt:t baiulans sibi crucem exiuit in eum qui dicit Caluarie locus.id est in golgata.vbi eum crucifixerūt. Prophetauit etiam Dauid de modo crucifixionis xpi di. Foderunt manus meas t pedes meos.hoc ad impletū fuit. Matth.27.c.vbi dicit. Tunc autem crucifixerunt eum.vbi ait glo. Fodiendo.vz. diris clauis man⁹ eius t pedes. Prophetauit etiā Ysa.53.de ci⁹ iniq; sociatione in morte dicēs Ipse tradidit in morte aiaz suā:t cū sceleratis deputat⁹ē.hoc ipletū fuit Lu.23.c.vbi dr. Duc ucebātur cū eo duo alij nequā: ut simul crucifigerētur.t Matth.27.c.dr. Tūc crucifixi sunt cum eo duo latrones.vnus a dextris alius a sinistris. Prophetauit etiam Dauid in ps. de sorte ponenda in vestibus xpi.dicens. Diuiserunt sibi vestimenta mea: t sup vestē meam miserunt sortē. Hoc impletū fuit Joan. 19.c.vbi dicitur. Milites autem cū crucifixissent cum acceperūt vestimenta eius:t fecerūt quattuor partes vnicuiq; militi partē t tunicam. Erat autē tunica inconsutilis t desup contexta per totum:dixerunt autem ad inuicem:non scindamus eam: sed sortiamur de illa cuius sit. Prophetauit etiā Ysai.53. ca. De iniuriarum remissione: t de xpi pro inimicis ad patrem supplicatione dicens. Ipse multoꝝ peccata tulit t pro transgressoribus exorauit. Dicre.insuper.18.ca. in psona domini hoc idem prophetauit di. Mungd redditur pro bono malum:quia foderunt fouea id est proditionem anime mee. Recordare q steterim in conspectu tuo ut lo.pro. eis.bonā t.a.in.t.ab eis.hoc impletum fuit. Luce. 23.c. vbi dicitur. Jesus autem dicebat. pater dimitte illis:non enim sciunt quid faciunt. prophetauit etiam Salomon de capitis motione iudeorum ex derisione contra xpum pendentem in cruce. Sapien.2.ca.dicens. Circūueniamus ergo iustum.quoniā inutilis ē nobis:t contrarius operibus nostris:t improperat nobis peccata legis:t diffamat in nos peccata discipline nostre.promittit se scientiam dei habere.t filium dei se nominat.fact⁹ est nobis in contradictionē cogitationū nostrarum:grauis est nobis etiam ad videndū quoniaz dissimilis est alijs vita illius. tanq; nugaces extimati sumus ab illo: et abstinet se a vijs nostris tanq; ab immūditijs:t profert nouissima iustorum:t gloriatur se patrez habere deum:videamus ergo si sermones illius veri sunt:t temptemus que vētura sunt illi:t sciemus que erunt nouissima illius. Si enim est ver⁹ dei filius suscipiat eum:t liberabit eum de manibus contrariorū: contumelia et tormento interrogemus illū: ut sciamus reuerentiam illius:t probemus pacientiam eius:morte turpissima condemnemus eum:erit enim ei respectus ex sermonibus

lius.hoc enim cogitauerunt t errauerunt:excecauit enim illos malicia illorum. et nescierunt sacramenta dei: nec mercedem speraue runt iusticie:nec iudicauerunt honorem animarū sanctarum.hec ibi.Cui concordās Dauid in ps.21.dixit.Omnes videntes me deri serunt me:locuti sunt labijs:et mouerunt caput. Hoc totum adimpletum fuit.Matthei. 27.ca.vbi dicitur. Pretereuntes autem omnes blasphemabant cum: mouentes capita sua.et dicentes. Vah qui destruis templum dei:t in triduo illud reedificas. salua temetipsum si filius dei es.descende de cruce. Similiter t principes sacerdotum illudentes ei cum scribis et senioribus dicebant.Alios saluos fecit: semetipsum non potest saluum facere:si rex israhel est descendat nunc de cruce:t credimus ei:confidit in deo:liberet eum si vult.Dixit enim quia filius dei sum. Prophetauit etiam Dauid in psal. depotationez xpi per fel t acetum.di. Dederunt in escam meam fel: t in siti mea potauerunt me aceto. Hoc impletum fuit Joan.19.capitulo.vbi dicitur.Sciens Jesus q omnia iam cōsumata sunt:ut scriptura impleretur dixit.Sitio. Vas ergo tunc positum fuit aceto plenū Illi autem spongiam aceto plenam isopo circumponentes.obtulerunt ori eius. Cum autem accepisset Jesus acetum dixit.Consummatuz est.hec ibi. Prophetauit insuper psa. tredecimo capi.de solis obscuratione et tenebris futuris.in christi crucifixione.dicēs.Tūc enim stelle celi t splendor earum non exprendent lumen suum.tunc obtenebrabitur sol in ortu suo:t luna nō splendebit in lumine suo: t ostendam superbiam infidelium et arrogātiam eorum humiliabo. Hoc impletum fuit Luce vicesimotertio capi. vbi dicitur . Hora autem sexta tenebre facte sunt in vniuersa terra vsq; in horam nonam:et obscuratus est sol:et velum templi per medium scissum est. Prophetauit etiam Ysai.de spiritus christi emissione cum valido clamore t dolore. Egredictur spiritus eius ab eo. cum valido clamore.tanq; spiritus pturientis. Hoc impletum fuit.Luce vicesimotertio capi.vbi dicitur.Jesus autem clamans voce magna dixit. Pater in manus tuas domine cōmendo spiritum meum. t hec dicens expirauit. Mar.quoq; decioquarto capi.dicitur. Hora autem nona exclamauit Jesus voce magna dicēs. Heloy heloy.lamazabatani.quod est interpretatum. deus meus. deus meus. ut quid dereliquisti me:et iterum emissa voce magna expirauit. Prophetauit etiaz Job decimosexto capit. de latere christi post eius mortē transfanceatione dicēs. Circumdedit me hostis lancea sua: t vulnerauit lumbos meos:t effudit in terra sanguinem meum: t viscera mea.hec ibi. Hoc impletū fuit Joan. decimonono capi.vbi dicitur.Milites autez cum venissent ad Jesum t viderent cum iaz mortuū:non fregerunt eius crura. Sed vn⁹ militum lancea latus eius aperuit: t continuo exiuit sanguis et aqua. Prophetauit insuper Dauid in ps.de descensione christi ad inferos:t de confractione portarum inferni di.Attollite portas principes ve.tē. t in alio ps.dixit. Portas ereas t vectes ferreos cōfringam. Hoc impletum fuit. ut habetur in symbolo Apostoloꝝ:quia Jesus immediate ad inferos descendit. Vnde ibidem dicit. Crucifixus:mortuus:t sepultus:descendit ad inferos. Prophetauit etiam Zacharias nono.capitulo.de extractione sanctorum patrū de limbo.per christū in virtute sanguinis sui dicens. Tu quoq; in testamēti tui sanguine eduristi vinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua. Hoc impletum fuit ꝑm omnes theologos in tertio vbi dicunt. q Jesus immediate post descensionem ad inferos simul extraxit omnes sanctos patres veteris testamenti.quod etiam legitur adimpletū Matt. vicesimoseptimo capitu.vbi dicitur. Multa corpora sanctorum.qui dormierant.scilicz in limbo.surrexerunt cum illo exeuntes de monumentis post resurrectionē eius: t venerūt in ciuitatem sanctaz t apparuerunt multis. Prophetauit etiaz Dauid in ps. de eius vera resurrectione.statim post mortem di. Domine probasti me t cognoui me: tu cognouisti. meā.tē. Et alibi dixit. Non dabis sanctum tuū:idest xpum videre corruptionē. Hoc impletuz fuit.Luce.24.capitulo.vbi angeli mulieribus xpm in sepulcro querentib⁹ dixerūt. Quid queritis viuentē cum mortuis. surrexit non est hic. Prophetauit insup ipse xpus ante mortē suam de die resurrectionis sue.s. tertia die. Ecce ascendimus inquit Hierosolimā:t filius hominis traditur principibus sacerdotū t scribis t condemnabūt eum morte,t tradent eum gentibus.ad il.t fla.t cru.t

ter.die resurget.Qō etiā in figura ipsemet.p phetauit iudeis. signum ab eo querentibus Matth.vicesimoscō di. Generatio prava ⁊ adultera signum querit:⁊ signū non dabitur ei.nisi signum Jone prophete.Sicut enī Jonas fuit tribus diebus ⁊ tribus noctib⁹ in ventre ceti.sic filius hominis erit trib⁹ diebus ⁊ tribus noctib⁹ in corde terre. Hoc ad impletū est Luce vicesimoquarto.vbi Angeli multerib⁹ dixerūt.Surrexit non est hic.recordamini qualiter locutus est vobiscum cū esset in galilea di. Quia oportet filiū hominis tradi in manus hominū peccatorū: ⁊ crucifigi. ⁊ tertia die resurgere: ⁊ ipse recordate sunt verborū eius.hec ibi. Prophetauit etiaz Dauid in pō de xpi ascensione cum captiuis patribus di.Ascendens xp̄s in altuz. ca. du. cap.Et alius propheta prophetauit in celum ascendere iter pandens ante eos. Hoc ad impletum fuit.Luce.24.et Matth.16. capitulo. vbi dicit.Et dominus qdē iesus postq̄ locutus est eis.vz Apostolis:assumptus est in celum:⁊ sedet ad dextris dei. Et actū. p̄mo ca. dicitur. Videntibus illis ele.est. ⁊ nu.s.c. in.c. ab.o.c. Prophetauit insup Dauid in pō. de missione spiritussancti in forma ignis super apostolos ⁊ discipulis dicens. Ignis erar fit a facie eius et carbones idest Apostoli succē si sunt ab eo. Hoc idem prophetauit Jobel tertio capi. di. Et erit post hec effundam de spiritu meo super omnē carnem: ⁊ prophetabūt filij nostri:⁊ filie nostre somnia somniabunt.⁊ iuuenes nostri visiones videbunt.sed et super seruos meos ⁊ ancillas meas in diebus illis effundam spiritū meū: ⁊ dabo prodigia mea sursum:⁊ in terra deorsum. Hec ibi. Ipse quoq̄ xp̄us hoc idem predixit Apostolis Actu.primo.vbi dicitur. Et conuiuēs precepit eis ab Hiero.ne discē.⁊c. Hoc adipletum fuit Actu.secūdo capitulo.vbi dicit. Factus est repente de celo sonus.⁊c. dic totum. Prophetauit insuper Salomon Sapiēte. primo capitulo. de effusione spiritussancti p predicationē Apostoloz p totum orbem terrarum dicens. Spiritus domini reple. orbem ter.⁊c. Et Dauid in pō.hoc idem ꝓphetauit di. In omnē terrā exiuit sonus eoz: et in fines orbis terre verba eorum. Hoc ad impletum fuit Matthei vltimo capitulo. Vbi dicitur. Dixit autez eis Jesus. euntes in mūdum vniuersum predicate euangē.omni creature. Et infra subditur. Illi autem profecti predicauerunt vbiq̄ domino cooperāte:⁊ sermonem cōfirmante: seq̄ntib⁹ signis. Prophetauit etiam patriarcha Jacob Gen. 49.capi. de dispersione sacerdotij Judeorum ⁊ regni translatione in gentes. post mortez christi dicens. Non auferetur sceptrum de Juda: et dux de femore eius:donec veniet qui mittēdus est:⁊ ipse erit expectatio gentiuz. Et xp̄s hoc idem predixit Judeis. Matth.vicesimo primo di.Auferetur a vobis regnū dei:⁊ dabitur genti.i.populo gentili. facienti fructum eius. Hoc patet ad impletū esse ⁊ fuisse per experientiā.eo q̄ a xp̄i mortevsq̄ ad presens tempus:regnum et sacerdotiuz populi iudaici translatum est ad xp̄ianos qui tunc gentiles erant. Prophetauit deniq̄ Salomō p uerbi.vltimo capi.de aduentu xp̄i ad iudiciū cum seniorib⁹ ecclesie sue di. Nobilis in portis vir eius.i.xp̄us quando sederit in iudicio cum senioribus terre. Dauid etiam in psal. prophetauit patrem daturū iudiciū filio suo. di.Deus iudiciū tuum regida:⁊ iusticiā tuaz filio regis. Ipse vero xp̄us de aduētu suo ad iudiciū.etiam prophetauit Matth. vicesimo quinto capi.di. Cum venerit filius hominis in maiest.⁊c. Hoc totum adimplebitur. Sicut dicitur Joan.5.capitulo. Ibi enim sic dicit. Pater omne iudiciū dedit filio. Et infra subditur:⁊ potestatē dedit ei iudiciū facere:q̄ filius hominis est. Hec ibi. q̄ autē xp̄s iam venerit:⁊ in ipso qui vtiq̄ deus est et homo omnes simul predicte ꝓphetie complete fuerint.testat Jnno.tertio qui dicit. q̄ in die natiuitatis xp̄i tres soles in oriente apparuerūt qui paulatim in vnum corpus solare redacti sunt. In historia tamen scolastica dicit.q̄ nō ipsa die natiuitatis predicti soles apparuerūt sed ante per aliquod tempus.s.post mortem Julij cesaris.Quod sic fuisse et Eusebius in Cronica sua asserit. Et hoc enim q̄ predicti tres soles in vnum corp⁹ solare redacti sunt: significatur q̄ trini : ⁊ vnius dei noticia toti orbi immineabat.vel nat⁹ erat ille in quo tria scilicet caro:anima:⁊ diuinitas in vnam personam simul conuenerant: seu moraliter dabatur intelligi.q̄ fides Saracenorum ⁊ Judeorum ante finez seculi penitus debebat deficere:⁊ tandem debebat incorporari subvna vera fide christianorum.sicut per Esaiā prophetam exitit ꝓphetatū : quoniam in diebus illis' saluabitur iuda.⁊c. Quo simul omnia. ut habetur Genes.18.capitulo. figurative. Abraam patriarcha vidit adimplenda:cui ue. Abraam patriarcha vidit adimplenda:cui ut ibidem dicitur.Tres simul viri apparerūt in hostio tabernaculi:et cum tres viderit. tamen vnum solum simpliciter adorauit. Et predicto igitur sacro argumento. videlz completionis oium prophetarum clarissime patet. q̄ xp̄ianorum fides verissima est: nec ab aliquo sano intellectu potest censeri esse falsa ⁊ erronea.Quapropter oēs etoro.ut oēs simul humiliter hanc fidem verissimam: atq̄ sanctissimam corde tencamus: ore confiteamur.probemusq̄ sanctis operib⁹.ut ipsa me diāte possimus fieri participes gratie dei in presenti.⁊ glorie in futuro.qui est benedictus in secula seculorum.Amen.

¶Feria sexta post dominicā quinquagesime iterum de quarta excellentia. vz de veritate ipsius sacratissime fidei.

Attendite ne iusticiā vestrā faciatis coram hominib⁹.ut videamini ab eis. Alioquin mercedez nō habebitis apud patrem vestrum qui in celis est.Scribuntur hec verba Matthei.5.capitulo.⁊ in euangelio occurrētis ferie. Postq̄ clare generosi cives.per sexta argumenta supradicta demonstraui solā xp̄ianorum fidem:⁊ non alterā verissimā fore.habeo iterum pro maiori certitudine precipue tria alia singularissima argumenta et profecto valde moralia ⁊ vtilia:immo plurimū necessaria in sermone presentis ferie declarare:firmiter demonstrantia qualiter nihil sub celo in credendis verius est. ipsa sanctissima fide. Et quod maximū est. nihil in p̄senti vita deo gratius atq̄ acceptabilib⁹ esse potest.Et ideo bene saluator volens precipue in presenti euāgelio vnūquemq̄ inducere ad banc fidem:clamabat verba prallegata dicens.Attendite.⁊c.quasi dicere vellet.O vos quicūq̄ eternā salutem cupitis acquirere videte omnino ne felicitatē vestrā in presentibus bonis ponatis. Sed magis fundati in virtute vere fidei que simpliciter est de inuisibilib⁹ ab eternis collocate.Que vtiq̄ celestis pater tribuit vnicuiq̄ veram fidem in se habenti.Quā fidem verā ut quisq̄ possit habere ⁊ eidem indubitāter se submittere ⁊ sentire.Alia ut prediri.tria fortia argumenta declarabo.

¶ De septimo argumēto q̄ solum xp̄ianoz fides vera est et salutifera.

¶ Primū dicit argumentū tollerationis.

¶ Scōm dicit argumentū intrāsmutatōis.

¶ Tertiū dicit argumentū confirmationis.

Septimū igit argumtū i pñti feria in ordie declarādū quo singlariter ostēditur solā xp̄ianoz fidem ⁊ nō alteram verissimā esse. dicit argumentū tollerationis.vz crudelissime mortis.Tertū est cuz experientia teste.q̄ licet cuilibet pſone etiam minima pena videat amara mors:siue sit naturalis:siue sit accidentalis: siue sit spōtanea siue sit coacta:cuilibz amarissima videt. propter qō nō immerito.pbus.3.Ethicoz dicit. q̄ mors est vltimū penaz. ꝓpter quā etiam fugiendā non tm rōnales pſone. ⁊ multa patiūtur:⁊ insup a maximis delectabilib⁹ se abstinent. Sed etiā irrationabilia bruta ꝓ cadē cuadenda se cōtinēt ab eisdē dicente pho 8.Ethicoz. Videmus ingt ferocissimas bestias ⁊ a maximis delectatōib⁹ metu mortis atq̄ penaz se abstinere. Hec ibi.Qō confirmans Boetius,psa.xi.tertij libri.ait.Omne namq̄ aīal tueri salutem laborat.mortē vero pernitiemq̄ deuitat. Hec ibi. Et Job.2. dicit. Pellē pro pelle ⁊ cūcta que habet homo dabit ꝓ aīa sua.i.,pvita tuenda.Quo cō cesso q̄ vz vnicuiq̄ vita est tam delectabilis ⁊ amabilis.ccōtra vero mors est tā amara ⁊ odiosa:peto an aliqs qui esset sane mētis: et sane intellect⁹.p mēdacio faciendo: seu ꝓ re dubia ⁊ incerta se morti exponeret:tā crudelissime tāq̄ amarissime:clarz ē q̄ nō. igit dico ꝓ regulā pbi a ꝑrio q̄ ponit.j. Posteriorū ⁊.4. Methā.q̄ si negatio est cā negationis ergo affirmatio est cā affirmatōis. Si igitur est repire aliquos q̄ sint pati mori. ⁊ mortez suscipe ꝓ re aliq̄ quā credūt. predicāt.⁊ ꝓfitētur.manifestū est.q̄ talis res ꝓ qua tā ꝓstanter se morti exponūt.vtiq̄ verissima est atq̄ certissima.ꝑcipue qñ pſona q̄libet. sic se morti exponēs ē prudēs:grauis:sensati:saniq̄ intellect⁹:plurimūq̄ docta.Quis enim nisi amēs ⁊ stult⁹.suscipet mortē ꝓ re dubia aut incerta. immo ꝓ re falsa? Dis igit ꝑmissis peto O fides sanctissima xp̄i benedicti quot homines graues:doctos:sensatos:litteratos prudentes: atq̄ sapientes habuisti. qui pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

re cõsitenda predicanda: defendenda: atq; prolonganda letanter mortui sunt: ⁊ mori parati promptissimi erant? Certe quasi infiniti ⁊ innumerabiles extiterũt.de quib⁹ quos dam de multis enumeremus.O Ysaia quis fuisti tu?An amẽs an sapiẽs?Certevt Hieronymus dicit in prologo super Ysaiam. nobilis quidẽ genere fuisti:in icrlez vrbane elegantie:⁊ in tuo sermone disertissim⁹:nec habens i eloquio tuo gcq; rusticitatis admixtũ Quid queso predicasti.O Ysaia dũ viueres? Certe non aliud nisi fidem xp̃ianam. Vnde Hieronymus de ipso dicit ibidem. Non tã propha xp̃iane fidei dicendus est:q; euangelista.ita enim vniuersa ecclesie mysteria ad liquidũ est prosecutus:vt cum non de futuro vaticinari putes.sed de preteritis hystoriam texere. h ille. ℙro hac aũt fide predicata:qd habuisti in hoc seculo O ysaia? Certe crudelissimam mortem. Dñi Hieronymus ibidem dicit.Sectus isaias i duas partes occubuit Et O ieremia qui xp̃ianam fidez in egypto predicabas:quid mercedis ⁊ premij pro predicatione tua ab ipsis egyptijs suscepisti? Certe non aliud nisi crudelem mortẽ. Dñi Hieronymus in.3.prologo sup Jere. dicit Jeremias a populo in egypto lapidibus obrutus occubuit. Quid dicem⁹ queso de morte stupenda:quã pro xp̃iana fide quã explicite credebant septẽ fratres Machabei vna cũ mre passi sunt? Audi obsecro quid dicat de ipsis 2.mach.7.c.ibi enim sic dicit. Contingit aũt septem frẽs vna cũ matre obsecro qd apphẽ sos cõpelli a rege antiocho edere contra fas carnes porcinas flagris ⁊ taureis cruciatos. vnus aũt ex illis qui erat prior sic ait. Quid queris ⁊ quid vis discere a nobis? parati sumus mori magis q; patrias dei leges ꝑuari cari. iratus itaq; rex iussit sartagines ⁊ ollas eneas succendi. Quibus stati succensis iussit ei qui prior fuerat locutus amputari linguaz ⁊ cute capitis abstracta:sũmas quoq; manꝰ ⁊ pedes ei precidi:ceteris eius fratrib⁹ ⁊ mre inspicientibus:⁊ cũ iam per oia inutilis scus esset iussit ignem ãmoueri:⁊ adhuc spirantẽ torqueri in sartagine:in qua cũ diu cruciaretur ceteri vna cũ matre inuicem sc'ortabãt mori fortiter dicentes.Dñs deus veritatẽ aspicit ⁊ consolabit in nobis:quẽadmodũ in ꝑtesta tione cantici declarauit Moyses:⁊ in seruis suis consolabit. Mortuo itaq; illo ꝓmo hoc modo sequentem deducebant ad illudendũ ⁊ cute capitis eius cum capillis detracta: interrogabant si manducaret priusq; toto corpore per membra singula puniret: at ille respondens patria voce dixit:non faciã: nec iõ quia frater meus crudelẽ consecutus ẽ penam negabo dñm meum:ꝑpter qõ ⁊ iste ꝑquenti loco ꝓmi tormenta suscepit:⁊ in vltio spiritu constitutus sic ait.Tu quidem scelerãtissime in ꝑsti vita nos perdis. Sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus in eterne vite resurrectione suscitabit. ℙost hũc tertiꝰ illuditur:⁊ linguam postulatus cito protulit ⁊ manus constanter extendit:⁊ cũ fiducia ait E celo ista possideo:sed ꝑpter dei leges nõ h ipsa despitio:qm̃ ab ipso me ea recepturu spero:ita vt ⁊ qui cũ ipo erant mirarent? adolescentis animũ.q; tanq; nihil duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto quartum simili verebant torquentes. Et cum iam esset ad mortem sic ait.potius est ab hominib⁹ moriti dato spem expectare a deo iterum ab ipo resuscitandos. Tibi enim ad vitam resurrectõ non erit. Et cum ãmouissent gntum verabant cum.at ille respiciens in cũ dixit.ꝓtez inter homines habes: cum sis corruptibilis facis quid vis:noli aũt putare genus nostrũ a deo esse derelictum . Tu aũt patienter sustinc:⁊ videbis magnam potestatem ipsius qualiter te ⁊ semen tuum torquebit . ℙost hunc ducebant ⁊ sextum. Et bis mori incipiens sic ait. Noli frustra errare. Nos enim ꝓpter nosinetipsos:iz hec patimur peccantes in deum nostrum: ⁊ digna admiratione facta sunt in nobis. Tu autem ne crudelissimes tibi impune futurum: q; contra deum pugnare tentaueris. Supra modum autem mirabilis ⁊ bonorum memoria digna que precuntes septem filios sub vnius dici tempore conspiciens bono animo ferebat: ⁊ ꝓt spem quã in deum habebat singulos illoꝝ ortabatur patria voce fortiter repleta sapientia. Et infra subiungitur: tunc rex accensus ira in septimũ adolescentiorem super omnes crudelius desecuit indigne per omnia ferẽs se derisum. Et hic itaq; mundus obijt per omnia in domino confidens. nouissime aũt post filios ⁊ mater cõsumpta est. hec omnia ibi verbaliter . vltra predicta crudelissima martyria: si discurrere velis per totum vetus testamentũ:inuenies q̃si innumerabiles q

ꝓ cõfessione fidei xp̃iane.quasi infinitas penas tollerauerũt. Sed dic mihi queso in novo testamento.quot fuerunt qui mortem pro fide xp̃iana susceperunt? quis enumerare sufficiat:⁊ pretermissis: quasi innumerabilibus exemplis:que ad Hebre.xi.ca. Apostol⁹ enumerat ⁊ ꝑ practicam discurram⁹. Libet aliquos dulciter clamando expostulare.O igit ℙetre apostolorũ princeps:qd pro xp̃iana fide ⁊ veritate predicando habuisti. Certe penosissimã crucifitionẽ. Et O paule qui plus ꝑ fide xp̃iana ceteris apostolis laborasti. qd pro eadem christi fide predicanda a Nerone crudelissimo accepisti. ℙrofecto decollationem. Et tu O Bartholomee.qui decoriationé. O Joannes euangelista. Et tu qui exiliũ ⁊ feruens oleũ. Et tu O Laurenti. O Katherina. O Agnes. O Lucia. O Agatha: et sic de singulis.quid pro cõfessione fidei christi tolerastis? Certe amarissimã mortem. et ut pretereram personas quasi infinitas.quꝰ ꝑ christi fide mortem passe sunt. Ad vltimum pero te. O sancte Jacobe non Apostole. sed martyr et nominare intercise.qd pro fide xp̃i suscepisti? Audi ⁊ scies:h enim eũ esset nobilis genere fuit in ciuitate Ellape oriũdus in ptibus ꝑsarum:qui habebat matrẽ xp̃ianissimam:simul ⁊ vroꝝ:⁊ erat inter omnes optimates regni ꝑsarum primus. Hic tandez a rege ꝑsarum seductus ad colenda idola se direxit.Quod audientes mater ⁊ vxor: protinꝰ sibi scripserunt dicentes.O infelicissime obediẽdo mortali deseruisti eũ qui est vita. ℙlacendo future cito putredini:deseruisti sempiternũ odorẽ:veritatem in mendatio cõmutasti:⁊ mortali obtempans regi:viuorũ ac mortuorũ regem ac iudicem reliquisti. Moueris igit nos ãmodo a te futuras extraneas: nec tecum deectero aliquatenus moraturas.vale inquiũt infelicissime fili: has litteras cum legisset Jacobus amare flevit dicẽs. Si mater mea q̃ me genuit ⁊ vxor mea tm̃ mihi extrance facte sunt: q̃to magis extraneus factus est a me deus meus ⁊ redemptor me⁹? Tunc fine mora abijt ad regem ⁊ xp̃ianum se esse professus est.cui cũ Rex mortẽ minaretur crudelem rñdit Jacob. Nos mortẽ ꝑ xp̃i fide non timem⁹: quia de morte advitaz transire speramus. Tunc rex tulit sententiã: ut ad aliorũ terrorem membratiz Jacob⁹ puniretur.Cum autẽ quidã ex cõpassione super eũ flerent subridens ait. Nolite flere sup me sed super vos plangite:quia ego ad eternã vitam transferro. Tunc carnifices policẽ manꝰ dextre abscinderunt.⁊ clamans Jacobus ait. O Jesu nazarene suscipe ramũ arboris tui Nam a cultore vince sarmentũ abscidit:vitis ut potius germinet ⁊ vberius coroncetur. Tunc carnifex secundũ abscidit;digitũ: ⁊ Jacobus dixit. Suscipe dñe Jesu duos ramos quos in stipite corporis mei plãtauit dextera tua. Abscinditur ⁊ tertius:⁊ Jacobꝰ ait. O mnis ꝓfectio consistit in numero trinario:⁊ ꝓpter hoc semꝑ benedicã patrem ⁊ filiũ ⁊ spiritũscm̃:qui tres pueros de camino ignis ardentis liberauit. Abscinditur et quartus. Et Jacobus ait.O protector filiorũ israhel qui vsq; in quartã generationẽ benedictionez infundis:suscipe a seruo tuo cõfessionem quarti digiti. Abscinditur quintus:⁊ Jacobus ait. O dñe completũ est gaudiũ meũ:quia gnoz plagas pro me ⁊ tu certe perpessus es. Tunc carnifices ei cõpatientes dixerũt. ℙarce Jacobe aic tue ne pereas:q̃uis enim vnam manũ amiseris:tamẽ multi sunt qui vnã manũ tm̃ habentes tibi diuitijs ⁊ honorib⁹ habundant. Quib⁹ Jacobꝰ dixit. Quando pastores incipiũt pecora tondere:nunq; dextra tm̃ vellus auferunt ⁊ finistra dimittũt. Si ergo pecus quod alal brutũ est totũ vultvellus ãmittere: q̃to magis ergo ego homo rationalis dedignabor ꝓ deo me ei totũ offerre. Tũc carnifices minimum digitum manus finistre inciderunt: ⁊ Jacobus ait. Tu dñe cum esses magnꝰ puus ꝑ me fieri voluisti. Idcirco ꝑ gratitudine hunc puũ digitũ tibi reddo Abscindit ⁊ septimꝰ:⁊ ait. Septẽ sunt dona spũssancti. Idcirco septies in die laudẽ dicaz ei septẽ digitos ei offerendo. Abscidit octauus ⁊ ait.O ctauo die pro me dñs est circũcisus. Inciditur nonus ⁊ ait.O dñe libẽter tibi offero nonũ digitũ:quia ꝓ me hora nona spiritũ tradidisti. Incidit decimus et ait. Decem ꝓcepta sunt tibi grata. Tũc quidã de astantibus direrũt. O Jacobe licet ambe manus tibi sint abscise:adhuc tamẽ si vis potes viuere cum triũpho. Tunc Jacobꝰ ait. Absit a me ipsa nephanda ꝓmissio. Memoreni mittens manũ ad aratrũ.ꝛc. Tunc indignati carnifices policẽ pedis dextri abscinderunt:⁊ Jacobꝰ dixit.O dñe maior fuit ꝓcuratio pedis tui.q̃ abscisio digiti mei. Abscidit

pedis secundus digitus: t ait. Sicut cuiꝫvꝰ digitꝰ in corpore nō stat bene sine altero: sic etiā pro xp̄i amore non stat bene primꝰ digitꝰ sine scōo. Abscidūt et scōz: t añ ip̄z, pisciūt ꝙ subiecīs ait. Vade tertie digite t regesce cū sociis tuis: t quēadmodū granū tritici ad ditū grano granū multiplicat: ita t tu. Abscidit tertiꝰ t magnū dolore sentiēs di. Quare tristis es anima mea: t quare cōturbas me. spera in deo. q. a. ꝙ. i. s. v. m. t. d. m. Abscinditur quintus: t ait. O dñe ecce iam video: qm̄ dignū me fecisti gratia tua: sicut fecisti ezechiā in cuius signū. 15. lineis solē retrocedere fecisti. Tūc accedētes ad pedē sinistrū: digitū pollicē absciderūt Jaco. dirit. O digite puc cōfortare: quia magnus t paruus vnā habz resurrectionē: apud deū capillus capitis nō pibit: q̄to minus tu sepabis a gloria aliorū digitorū. Abscidit secūdus t ait. Vetus homo destruitur ut fic splendidior efficiat. Abscidit tertius: t ait. Confionibꝰ firmat incus. Abscinditur quartus: t ait. Confirma me deus veritatis: quoniā in te confidit aia mea: t in umbra alarū tuarum sperabo donec trāseat iniquitas. Abscinditur ꝙntus: t ait. O dñe cōsummata sunt oia: vtinā haberē alios digitos ti bi offerendos. Tunc accedētes pedē dextruz abscidērūt: t ait. Hoc munus offeraz celesti regi pro cuius amore hec patior. Abscidērūt pedē sinistrū: t ait. Etiam hunc bolū suscipias dñe charitatis sale conditū. Abscinderunt dextrū brachiuz simul t sinistrū: t dixit. Laua anima mea dñm laud. in vi. m. p. d. m. q̄ diu fuero. Tunc accedētes abscidērūt coram dextri cruris: scindentes vsq; ad femur. Tūc btūs Ja. ineffabili dolore grauatus ait. Dñe Jesu xp̄e adiuua me. quia circūdederunt me gemitus mortis: t ait carnificibus. Carnē noluam induet me dñs quā vestra vulnera maculare nequibūt. Jam carnifices defecerant: eo ꝙ a prima hora diei vsq; ad nonaz in eiꝰ inicisione sudassent. Tunc iterū accedentes sinistri cruris coraz abscindēdo vsq; ad femur extraxerūt. Tunc exclamans beatꝰ Jaco. di. O dñe deus viuoꝝ t mortuoꝝ iudex exaudi me seruituū: digitos dñe non habeo ut ipsos ad te porrigaz: nec manꝰut eas ad te extēdam: pedes mei truncati sunt. Ad te accedere neqo: genua demolita sunt: ut ea ad te flectere nequeaz. Ecce ꝙ sum velut casura domus ablatis quibꝰ sustentat communis. Ecce iaz oia viscera mea sicut vides de corpe meo egrediūtur: sola supest lingua qua te rogo et corde ut omnē iniuriā remittas his carnificibus: t inimicis meis: hec cum dixisset vnꝰ de carnificibus accessit: t caput eius amputauit. Ecce igit O Jacobe martyr sanctissime qd p xp̄iana fide ꝙ fidē recepisti. Preterea pertermissis tot scis martyribꝰ p xp̄i fide martyrizatis pro a te O Francisce. O Augustine. O Benedicte. O Basili. O dñice. t ceteris religionū patriarche. cur tot spūalia martyria. videlz obediētie: paupertatis: castitatis: iciunoꝝ: vigiliaꝝ: disciplinarū: t huiusmodi, tollerastis? Certe nō ob aliud: nisi pro obseruandis his que in sacra fide ꝓponūtur. Hoc idem dico. de sacris virginibꝰ: atq; confessoribus. His omnibꝰ premissis concludo ꝙ fides pro qua oēs predicti martyres mortē susceperunt aut vera est aut falsa. Si vera est. si pro quia: sic est habeo propositum. vz. ꝙ sola xp̄iana fides est vera. Si autem falsa existit ergo omnes p̄dicti martyres fallaces t mēdaces t stulti fuerūt. t per consequēs omnes damnati sunt. Sz quis impossibile est. tot sūctificos t sanctos viros fuisse mendaces et erroneos. Ideo concludo xp̄ianoꝝ fidē: omnino esse verissimā. Proinde arrogans t p̄sumptuosus. t non sani intellectus glibet cē censetur. qui huic fidei cōtrarius existit. imo qui cā summa cū reuerētia: nō cōplectitur dicente sancto Maximo in sermone plurimorū martyrū. Mouerimus itaq; inquit: q: nō sine magno discrimine. de religionis veritate disputamus. quā tantorū martyrū sanguine confirmatā videmus. Magni piculi res est. si post prophetarū oracula. post Apl̄orum post martyrū vulnera. veterē fidem quasi nouellam discutere p̄sumas: t post tam manifestos duces in errore pmancas. Et post moltitudinē sudores ociosa disputatione contēdas. Et infra subdit di. Martyr inq̄ martyrii fides est: veneremur ergo in scōz martyz gla fidem nostrā: quō fidem nostrā: ab illis enim dum mortis tollerātia indubitāter accipitur spes immortalitatis cuidenter asserit. Nam q̄ enim hanc vitam tam constanter asserit. Nunq̄ eniz hanc vitā tam constāter expenderēt: nisi esse alteraz incōparabiliter beatorem p̄fecta diffinitione sentirēt. hec ille. Sz gorius insup in. 4. dyalog. ait. Nunq̄ sancti Apostoli t martyres xp̄i. sic p̄item vitā despicerēt: t in mortē carnis animas ponerēt nisi interiorē et meliorē animaz vitam subsequi crederēt. Hic igit apparet. q̄ stulti t insensati sint illi: qui post p̄fidos magos: t vetulas veneficas: seu incantatores pro corpori bus: non tm̄ dominū: sed etiam brutorum ab egritudine liberādis pgunt. Apparet insuper ista pena: seu supplicio. ppter hoc digni sunt et hoc ꝙ despiciunt veram t catholicam fidem. sanguine tantoꝝ martyz approbatam. t vadunt ad illos qui pro suis malitijs atq; dementijs confirmādis in feruenti aqua. per vnius Aue Maric spaciū digitū non tenerent. Dimitte ergo bestialis creatura. has reprobatas t diabolicas superstitiones. Et recurre ad sctōs dei cū vera fide t liberaberis presuppositō tamē ꝙ hoc sit proficuū anime tue. Quid igit o vos increduli t sancte xp̄iane fidei aduersarij dicere poterius. cōtra hāc sanctissimā fidem tantoꝝ martyrū sanguine cōfirmatā. Et profecto nō desunt. qui ptinaciter contra ipsaz obsistant asserētes. ꝙ martyrū testimonia nequaq̄ sufficientia sunt ad probandū. ꝙ vera sit fides xp̄i. quia cōstat ꝙ etiā quasi innumerabiles gentiles. ut legitur in gestis Romanoꝝ pro republica defendē da se morte sponte obtulerunt. Hoc idem secerunt t multi heretici pro fide sua defensanda. Quibꝰ ego rādeo. ꝙ nō est simile: p eo ꝙ mouentes pro xp̄i noīe. fuerunt triplici gratia precipue decorati. a qua oīno semoti reputātur. sine qui mortui sunt pro republica infideles: sine qui passi sunt heretici ad p̄fectionem erroris sui. quaꝝ Prima dicit gratia conuersationis. Secūda dicit gratia vindicationis. Tertia dicitur gratia apparitionis. ¶ Primo demonstrās fidem xp̄i t nō aliaz respectu martyriorū esse verā: dicit gratia conuersationis. vz. miraculoꝝ. Nam in martyrijs sanctoꝝ. tot t tanta ut melius infra dicetur miracula claruerūt: que sigillatim referre impossibile est. Et qbus tamen vnū referam quod accidit in morte regis olim martyruz dñi nostri Jesu xp̄i. cui similis in martyrio nō est inuentus. Ad quod inuestigandū, pfero in medium illud qō scribit Matth. 27. A sexta autē hora tenebre facte sunt sup vniuersam terrā: vsq; ad horā nonā. Et subdit: Ecce velum tēpli scissuz est in duas ptes a summo vsq; deorsum: t terra mota est: t monumenta aperta sunt: t multa corpora sanctoꝝ q dormierāt surrexerūt cum illo. hec ibi. In qb⁹ verbis apparet. Primū miraculū in solis obscuratione. Scōum in veli scissione.

Tertiū in terremotiōe. Quartū in monumentoꝝ aptione: t petraꝝ scissione. Quintū in mortuoꝝ resurrectione. ¶ Primū miraculū fuit in solis obscuratione. quia tunc tenebre facte sunt: super vniuersam terrā. Ds Hieronimū super hunc locū. fieri potuit diuina virtute p subtractionē radioꝝ solis. Scōm Origenem vero per interpositionez nubiū densarū. Sed in hoc standū Dyonisio. qui dicit in Epla ad Policarpum. ꝙ illa eclipsis fuit p interpositionē lune inter solez t terrā: t ꝙ ipse tunc exister in egypto vidit vbi est acris puritas. quia rarissime fiunt ibi nubes et pluuie. propter quod magis potuit illa perpendere. Vidit ergo ut ipse dicit. Luna ab oriente ascendentem versus meridiem: et supponentē se soli. Talis autem eclipsis miraculosa fuit quadruplici respectu. p̄mo quia luna tunc erat. 15. t tunc distat a sole per dyametrum ecli. Eclipsis autem solis non potest fieri naturaliter: nisi tempore coniunctiōis solis t lune. Scōo ꝙ trāsacta ecli psi luna redijt ad oriētē. Ita ꝙ in vespis fuit in oriēte sole existēte in occidēte. Et sic orbes eoꝝ sunt ad p̄stinū statū restituti. Tertio ꝙ pars orientalis solis fuit primo obscurata. et iterum illuminata. Contrario autem modo fit in eclipsi naturali. Quarto quia fuit luna sub sole per tres horas. In naturali autē eclipsi luna mouetur sub sole continue. De ista eclipsi Origenes super Matthēū dicit. Ds quidaz scripsit. ꝙ fuit facta tempore Tiberij Cesaris. Insup Atheniēses sicut supra dixim⁹. tunc constituerunt aram: t superpositus est titulus ignoto deo. ¶ Secunduz miraculum fuit in veli scissione: de quo Nicola⁹ de lyra. super hoc passu dicit. Ds istud velum sm̄ aliquos erat in introitu templi. prohibens aspectum eorum que erant intra templum. Et ideo per talem scissionem. declaratur implctio veritatis in morte christi. que latebat in figuris veteris testamenti. Secundū autem alios non fuit velum qō erat in introitu templum. sed velum quod erat intra templum intra sanctum sanctoruz. Et scissio eius significat. Idem quod p̄ius. De vtroq; autem Nico. de lyra. mentionē facit sup Matth. 26. c. Cetera per se patent scilicz

terre motio: scissio petrarū: monumentorum apertio. que omnia miraculosa fuisse vnusquisq; facile iudicabit. Nec mirū est. si omnes creature miraculose mote sunt. pro eo q̄ tunc oium creaturarū dñs. secuam t duram mortē in cruce paticbat. Sed nec in eo martyrio solum visa sunt magnalia opera dei. quinimo in ceteris martyrib⁹ suis. Nonne fuit illud miraculū inauditum. quando virgo Lucia tanto pondere a spiritu sancto fixa est ut non possent eam mille pariq bouū de loco mouere. Quid de reliqs dicaz? Incipe q̄ so ipsoz gesta: t ibi videre poteris. q̄z stupenda miracula in passionib⁹ martyrū xpi monstrauerit deus. que tamen pro alia causa passis testimoniū non fuerūt. cuz nulla profecto in taliū passionibus ut dictū est miracula facta sunt. ¶ Secunda gra demonstrans mortem martyrū xpi sanctā fuisse sub vera fide. dicitur gratia vindicationis. Et dimissa pena qua deus omnes reprobos penitet in iudicio. tempalem tantū vindictā: quā xps pro martyribus suis fecit attendamus. Ista Herodes antippas. qui Joan. bap. decollari fecit: impunitus minime fuit. sicut. 18. libro Antiquitatū Josephus narrat. Et scribit etiam in primo Ecclīastice historie libro. Herodes insup Aggrippa. qui Jacobū occidit: fratrem Joannis gladio miserabiliter vitam finiuit. Narratur eniz de illo in secūdo Eccliastice historie libro. 2. 19. Antiquitatū Josephi. q̄ cū regnasset tribus annis in imperio Judeoz venit Cesaream ciuitatē. que prius thurris stratonis appellabat. vbi ad honorem Cesaris spectaculū ciuibus edidit. Ad quā festiuitatem omnis proinde multitudo nobilium simul et procerū cōuenerat. Secūda vero spectaculorum die indutus veste fulgenti: mirabiliter ex auro argentoq; contexta. incipiente die procedit ad theatz. vbi cum p̄mos solis radios argentee vestis gremio suscepisset. repcusso splendore duplicatā spectantibus lucē fulgor metalli vibrantis effudit. Ita ut intuentibus pstringeret aciem aspectus. Et per hoc plus aliquid de eo q̄z humane nature est artifex arrogantia mentiret. Illico ergo adulantis vulgi cōcrepant voces honorē sonantes. t ab omnib⁹ deus acclamat. Cuius oēm acclamationē iocundis⁹ excipiebat. Post paulū vero vehementi ventris dolore pcussus amicos suos respiciens dicebat. Ecce vestis deus: sed iam ducor ad nortem. Et crescente dolore cum estimatione ad regalia est assumptus. Quinq; vero diebus cōtinuis dolore ventris confectus: t totus a vermibus corrosus expiratur. Josius autē his similia q̄plura scribit in. 7. libro aduersus paganos. nec t de Nerone xpianos supplicijs t mortib⁹ affecit: ac p omnes prouincias pari persecutione excruciari impauit. christi quoq; nomē extirpare conatus. beatissimos xpi Apl̄os primum cruce paulū gladio occidit. Mox acerbatim miserā ciuitatem obsesse sunt vndiq; clades. Nam subsequente Antonio tanta vbi pestilentia incubuit. ut. 30. milia funerū inuenirent. Britanica deinde clades e vestigio occidit: qua duo precipue opida magna Luium socioq; clade: t cede dirupta sunt. Preterea in oriente. magnis armenie puinctijs ammissis: romane legionis: subiugū pāricū missē. egregq; siria retenta est. In Asia tres vbes. hec est. Laodicia. Jeropolis. Colosse terremotu ceciderunt. At vero postq̄ Nero gaban in hispania imperatorem creatuz ab exercitu cognouit. rot⁹ animo ac spe cōcidit. Cuius incredibilia pturbātur. immo subruente. rei publice. mala molliret. hostis a senatu promiciatus ignominiosissime fugiens. ad quartuz ab vbe lapidem. sese interfecit. atq; in eo omnis cesarū familia cōsumata est. hec ille. Domiciano Idem ibi infra refert. di. Domicianus ecclesiam pscutus crudeliter. ad bsq; perductus est: ut deū se se vocari: scribi coliq; iusserit. Multos ex romanis tum inuidia. tum auaritia interfecit. alios relegauit libidinis intempantia quicqd cogitari pōt. mali fecit. qui dum ecclesiā atrociter pscut⁹ esset. statim a suis faciente dei iudicio in ppria latio interfectus est. De Traiano insup sit. Traianus regnū accipiens. xpianos validissime persecutus est. Quo tempe terremot⁹ quatuor vbes Asie submerse sunt. Traian⁹ vero pro fluuio ventris infeliciter extinct⁹ est. Et sic de alijs multis refert. quos ibidē unusquisq; legere pōt. Quid Egeas sub quo Andreas passus est. Nascasi⁹ sub quo scā Lucia. Quintianus sub quo Agatha. Diocletian⁹ t Adarimianus imperatores. Cetericq; in christi martyres scientes? Certe tandez gladio dei pcussi perierunt. ¶ Tertia veniq; gratia demonstrans fidem christi et non aliam respectu martyrum esse veram. dicitur gratia

apparitionis: seu visionis. Nam martyres in eorum tormētis sepe diuina seu Angelica visitatione consolati: propter hoc mortē grauiter excipiebant. Unde dicitur Act. 6. Stephanus vidit celos apertos: t Jesum stantē a dextris virtutis dei. katherina virgo sanctissima i carcere ab angelo ē visitata. Agata vero ab apostolo Petro. Dum etiam btūs Laurentius persecutione Decij sceptionib⁹ cederetur. Miles quidam Romanus noie credidit: t beato Laurentio dixit. Video aīa te inuenem pulcherrimū stantem: t membra tua cum linteo abstergentem. Adiuro te per dīm festina me baptizare: qui tandem i carcere baptizatus: truncatione capitis martyrium compleuit. De reliquis vero in sanctorum legendis videre potes. Quibus oibus ribus gratijs consideratis t perspectis: catholice fidei veritas roboratur. Quis ergo vltra de Christi fide poterit dubitare hoc audito? O icreduli. O infideles stulti: qui cartis t membranis Machometi: t aliorū infidelium atramento scriptis creditis. Quis q̄so certior liber esse potest: q̄s qui scribitur sanguine proprio? Aspicite lignum crucis. O q̄s vera t delicata est carta inocentissimi redēptoris nostri Jesu Christi. s. caro: quā depiram t configuratam: litteris rubricatis suo sanguine pretioso videtis. ibi procul dubio dimissis tot milibus corporibus martyruz pro Christi fide laniatis: t sanguine madefactis: veritas fidei roboratur. Et premisso ergo. 7 argumento. vz collerationis tantoz martyrum: euidenter apparet christianam fidem t non alteram verissimam esse.

¶ De octauo argumento quo ostenditur q̄ sola xpianoz fides vera t salutifera.

Octauum etiam argumentū in ordine declarandū: quo singulariter ostēditur solam christianoz fidem t non alteram verissimam esse: dicitur argumentū intrāsmutationis. Pro cuius argumēti declaratione occurrit mihi auctoritas phi. 1. de celo t mundo. dicentis. Diuinum esse necesse est esse primū t intransmutabile. t auctor in lib. de causis. etiam dicit. Prima cā t superior ē sine omni variatiōe. Quo cōcesso q̄ deus. s. est intransmutabilis: certū est q̄ de⁹ ipse omnes antiquos patres quos saluauit voluit penitus saluari: aut implicite aut explicite: sub christiana fide t non sub alia. q̄ dupliciter probo. Primo auctoritatibus. Scōo distinctione. ¶ Primo probo auctoritatibus Augu. libro. 18. de ciuita. dei. c. 47. Unus nāq; inquit mediator dei t hominū homo Christus Jesus qui venturus in carne sic antiquis patribus promiciabat: quē admodū nobis venisse nunciatus est: vt vna eademq; fides per ipsum omnes iudei ciuitatem t dei templum predestinatos perducat ad deum. hec ibi. Idem quoq; Augu. in Enchirid. ait. Nullus antiquoz quātūcūq; iustorum atq; bonorum potuit vnq̄ preter Christi fidem salutem inuenire. Ugo etiam lib. de sacramentis. parte. 10. c. 5. ait. Semper in ecclesia dei ab initio fuit fides t cognitio creatoris: incarnationis: t passionis Christi benedicti: fine qua nullus vnq̄ salutem adinuenit. hec ille. ¶ Scōo hoc idem pbo vnica distinctione Bonauenture in. 3. di. 25. arti. j. q. 2. dicentis. Cum queritur an illi qui pcesserūt aduentū xpi potuerūt saluari absq; fide mediatoris. Rndeo q̄ nō: nisi i mediatorem crederēt: vel ipse p se si cēt adult⁹: vl̄ alⁱ⁹ p se si cēt parulus. Et rō ē: quia cū gratia t veritas per Jesum Christum facta sit. Et liberatio a peccato sit similiter p merita Christi t hec merita non se extendant nisi ad illos q̄ efficiunt eius membra: t ei copulant p fidez sicut impossibile est nunc aliter saluari: nisi eidem copulet vel per fidem: vel per fidei sacramentum: sic impossibile fuit post lapsum aliquē saluari: nisi fidem mediatoris habuit aut explicite vel implicite. Explicite: vt si q̄s crederet filium dei assumpturum nostrā humanitatem: nasciturum de virgine: passuruz in cruce: resurrecturuz tertia die: t hmōi. Et hoc mō explicite credere nō erat oibus necessariū. Sed his solū quibus a deo erat reuelatū: sicut sanctis patribus. Implicite vero credere est expectare redēptorē futur: qualit aūt t quo hoc debeat esse: erat oibus necessarium credere: sm q̄ illi credebant: qb⁹a dño erat reuelatum. hoc Bonauentura ad lrām. Si igitur vt p̄z ex auctoritatib⁹ t distinctiōe predicta: omnes qui antiquitus saluabantur deus saluabat sub fide Christi. deus vero ē omnino intransmutabilis. cōcluditur p̄ omnes q̄ nullus ctiā nunc saluari pōt nisi sub vna fide Christi. q̄ si aliter fieret: sequeret q̄ idez manens idem esset causa oppositoruz: quod cum sit omnino impossibile: t contra omnez

phiam.concludit p ꝓñs necessario ex octauo argumento. vz intrāsmutationis.solā xp̃ianorum fidem t non aliam verissimam esse.

¶De nono argumento quo ostendit q̃ sola xp̃ianoꝝ fides vera sit t salutifera.

Nonum insuper argumentū i ordine declarandū:quo fingit oñditur solā xp̃ianoꝝ fidem t non alteram verissimā esse:dicit argumentū ꝯfirmationis. vz miraculoꝝ. ¶Pro declaratiõe huius argumenti occurrit nobis Auctoritas phi in post predicamentis dicentis.A priuatione ad habitū impossibilis est regressus p nāz. ps h auctas Nam cecus naliter:aut etiam accītali: non põt recipere lumen nisi recipiat a deo q miraculum cāt:eo q solus deus supnaturaliter ei lumē infundit.t ideo de ꝯse.di.2.c. reuera dicitur.q miraculū est opus insolitum supra spēm t facultatem totius nature.Quib⁹ premissis cõcludo.q cum sola fides xp̃iana miracula operet:sola vera est. Nunquid gens idolatra t pagana.O saraceni: o tartari: ceteriq; infideles sectam Machometi tenētes O heretici:oiudei hodierni:habetis in sectis vestris aliqua miracula:Certe non. Et rō ē q2 deus non vult esse testis alicuius falsitatis Sed dic mihi.O tu fides xp̃iana a deo infusa.Nunqd habes seu miracula facis:Certe sic. Sed pretermissis miraculis antiq̃ legis ab Abel vsq; ad aduentū xp̃i:que vidē potest in tabula biblie in lra miraculū. Quid dicemus de miraculis factis a sanctis post aduētum xp̃i:t ꝓbatis per verissimos testes ab ecclestia catholica:Certe cum sint innumerabilia:breuitatis cā oia dimitto. Duo tm̃ singulariter in p̃nti referemus. Quoꝝ p̃mū est de stupendissimo miraculo:qđ accidit in die natiuitatis ipsius dñi nostri Jesu xp̃i. Nam vt referunt concorditer Innocentius tertius Orosius atq; Eutropius: Octauian⁹ Imperator vniuerso orbi ditioni romanoꝝ subiugato:in tm̃ senatui placuit:vt ipsum ꝓ deo colere vellent. ¶Quidens aūt Imperator se mortalem intelligens:nomē imortalitatis noluit vsurpare.Ad illoꝝ vero importunā istātiam Sibillam aduocat:scire volens p eius oracula si in mundo maior eo aliq̃ nascet. Cum ergo in die natiuitatis dñi consilium super hac re inuocasset: t Sibilla in camera Imperatoris pfisteret:in die media circulus aureus apparuit circa solem:t in medio circuli pulcherrima virgo:pueꝝ gestans in gremio. Tunc Sibilla hoc Cesari oñdit. Cum aūt Imperator ad predictam visionē plurimum miraret:audiuit vocem de celo dicētem sibi.hic ē Ara celi:dixitq; ei Sibilla.hic puer maior te est.t ideo ipm adora. Et ideo in eadem camera in honorez sancte Marie Ara dedicata est:vñ vsq; hodiernuz dicm dr̃ Maria de ara celi. Intelligēs igit Imperator q̃ h puer maior se erat: ꝓstrm ei thura obtulit:t de⁹ deceteto vocari recusauit. Ecce primū miraculū. Scōm etiam miraculū habetur in legenda sancti Andree apostoli germani ¶Petri.vbi legit q̃ quadraginta mortuos:t in mari submersos simul t semel resuscitauit.vnde vide q̃ p sancte xp̃iane fidei veritate:nō tm̃ viui sed etiam mortui miracula faciunt. Ecōtra heretici t alij infideles nec viui:sic nec mortui facere miracla pñt. In cuius figura. Exodi.8.c. Magi defecerūt non valentes sicut Aaron conuertere i pulueren terre finifer: ꝓpter qđ dixerunt digitus dei est hic. Et qđ plus est p miracula dei potentia semper fuit cōmitata pplz hebreoꝝ seu iudeoꝝ:nec aliq̃ eum deseruerūt: dū tenuerūt veram fidem. Tm̃ postq̃ veram xp̃i fidem contēpserūt:totaliter in miraculis defecerunt. Ita q̃ nūq̃ ab inde citra: gsq̃ eorū facere miracula potuit. Ex qbus cõcludo:q cum sola fides xp̃iana faciat miracula:t miracula solū ꝓcedunt a deo.de⁹ vero ipe nullatenus põt cē testis falsitat̃: ꝫ solū veritat̃ per ꝓñs segtur q̃ sola xp̃i fides vera t non erronea:q2 si error aliquis est in fide xp̃iana prorsus deo imputandus est:a quo simpliciter miracula ꝓcedunt.dicente Ricardo.4.de trini.c.2. Dñe inquit si est error in fide nr̃a q̃ te decepti sumus:nam tot t tātis signis cōfirmata est:q̃ nō nisi per te fieri possent.hec ibi. Si quis aūt obiceret:q̃ miracula aliqua non sunt in fide xp̃iana. Rñdeo q̃ nequaq̃ totus mundus simplr pauperib⁹ Aplis idiotis t illiteratis credidisset:nisi deus eor dar testimonijs miraculoꝝ confirmasset: ꝓpter qđ Mar.vltimo.c.dicit. Illi aūt.s.apli ꝓfecti predicauerūt vbiq;:dño cooperante:t sermonē confirmante:sequētibus signis.q̃ si quod absit talia miracula facta non cēnt:maxime profecto miraculū fuit:totū mūdū fine vllis miraculis ad xp̃i fidem se cōuertisse. dicente Augu.l.22.de ciui.dei.c.5. Si ista inge mira-

cula in fide xp̃i facta esse non credunt:saltem nobis vnū grande miraculuz sufficit: q2 iam totus orbis terraꝝ sine vllis miraculis credidit:t fidei xp̃iane se subiecit.hec ille. Sz vere tales maxime cōincunt experientia.Tā cni euidentia sunt t fuerunt miracula xp̃iane fidei:q̃ nisi a fatuis t insipientibus nequaq̃ negari pñt. Mā Siluester papa curauit Cōstantinuz Imperatorē a lepra: t xp̃ianū fecit octoq; iudeos in disputatione corā ipso cōuincit. Si qs aūt iterꝝ obstaret q̃ Antichristus etiam miracula faciet. Rñdeo fz doc.q̃ magna est differentia inter miracula xp̃i t mira opera seu falsa Antichristi. Et inter miracla dei t miracula diaboli. Sicut ait Augu.lib. de vtilitate credendi.nā miracula simplr sūt opa dei supnaturalia:t hec fiunt solū in fide xp̃iana. Mira vero opa dicunt: aut q̃ fiunt per opus t virtutem nature:aut p artē magicam:seu p artem demonis.. Que tūc opa mira. Aliqñ vera sunt:cū fiunt p res nāles: sicuti cū per incantamentū diaboli emittitur sagitta de aliquo corde:que per instrm medicū emitti non posset. Nam diabolus cuz sit spūs põt ingredi corpus humanū:t sic naturaliter ctra mittere sagittā:seu dare aliaz sanitatem:que per opa nature egri possunt Tunc vero t aliqñ dicunt opa mira fieri: cū fiunt p delusionē demonis:qui tunc deludit cum aliqd esse demonstrat: t tm̃ actualr non est sic:sicut demon corpus mortuū nundum corruptū assumens:demonstrat se cē hoiem qui prius erat in illa forma:t tm̃ non est hō: tunc enim homo est:qm̃ aia est simul cū corpore.Sed q2 ibi non est aīa:que ē forma substantialis corporis:sed simplr spūs demonis ideo talis demonstratio q̃uis sit mira:tm̃ est falsitas t delusio. habemus de hoc exemplū de Symone mago:qui vt habet in legenda sancti ¶Petri:faciebat serpentes eneos mouē statuas eneas ridere:t canes cantare. Et vltra hoc dū esset ante Neronē a quo nimis amabatur:a⁹ effigies subito mutabat:t mō iuuenis mō senior videbat. Qđ cū videret Nero:hunc dei filiū estimauit: ꝓpter quod Symon magus:sicut refert Leo papa: dixit Neroni:vt scias optime Imperator me vere filiuz dei esse. Jube me decollari: t die tertia resurgam. ¶Precepit igit Nero carnifici vt decollaret Simonē:t decollauit aricte. Simon aūt arte magica illesus euasit: t aricte membra colligens.abscondit se tribus diebꝰ sanguis aūt aricte ibidez congelatus remā sit. Dic autē tertia oñdit se Neroni. dicens Fac sanguinē meū qui affusus est abstergi: q2 ecce ego qui decollatus fueram sicut promisi tertia die resurrexi:quē Nero videns obstupuit:t ipsum dei filiū esse putauit.hec Leo propter hoc ergo romani cū in tanta veneratione habuerūt:q̃ eidem imaginem fecerūt: t hunc titulū superscripserunt. Symoni deo sancto. ¶Petrus aūt t paulus vt leo testatur ad Neronem introierūt: t oia ei⁹ malicioſa detererūt:addiditq; ¶Petrus:q̃ sicut in xp̃o sunt due substātie.s.dei t hois:sic i illo mago sunt due substantie.s.hois t diaboli. post hec Symon magus preposuit populo romano q̃ qui adolescētē mortuū suscitare nō posset a populo lapidaret. Vñ Symon cum super mortuū incantationes suas faceret:visus est defunctus circūstantibus caput agitare. Tūc ¶Petrus impato silentio dixit. Si viuit defunctus:surgat ambulet t loquat aliogn dia bolus est:qui caput mortui mouet: qđ cū facere non posset. ¶Petrus orauit dicēs. Adolescens:in nomine Jesu Christi nazareni crucifixi surge: t statim viuus surrexit t ambulauit. Cum aūt vellet pplus Symonē lapidare:ait ¶Petrus. Nolite:satis ē illi ad pnā q̃ se agnoscat in suis artibus supatuz. Magister eni noster nos docuit:vt pro malis bona reddam⁹. Deniq; cū se sic deuictū videret cōuocato pplo ad despectū ¶Petri t ¶Pauli dixit se velle tāq̃ dei filiū in celū ascendē. sta tuto q̃ die turrē excelsam fm Linū aut capitoliū ꝓscēdit:t ide se deicies coronat⁹ laureo volare cepit. Quod videns ¶Paulus dixit ad ¶Petrū. Mecū est orare:t tuū impare. Tunc dixit Nero ad ¶Petrū t ¶Paulū. Verax est ille dei fili⁹:vos aūt seductores estis. Tūc petr⁹ dixit ad paulū. Erige caꝑ t vide. Cūq; paul⁹ eleuasset caput:t vidisset Symonē volantez dixit ad ¶Petruz. ¶Petre qđ cessas:pfice qđ cepisti. Jā eni vocat nos dñs. Tūc ¶Petr⁹ ait Adiuro vos Angeli sathane:q cū i acre fertis p dñz ihesū xp̃z vt ipz ãpli⁹ nō ferat̃. Sz eū coruē dimittat̃. Et otinuo dimissus ab eis corruit.b in legēda. Opa igit Antixpi sic fuerūt Symonis magi mira erūt sic:seu videbūt:t tm̃ erūt delusiões t nō vera miracla. Cū gvera miracla solū t simplr fiāt i fide xp̃iana t nō i alia bñ ꝓcludit nctio q̃ sola xp̃ianoꝝ fides

Universidad de Deusto
Biblioteca

verissima ē.quā fidei veritatez nobis largiri dignet fidei atq; oiuz virtutū ⁊ grax ꝓncipal' dato: dñs Jesus xps q viuit ⁊c.

¶Sabbatum post dñicam quinquagesime. Jtex de quarta excellentia. vz de veritate ip sius sacratissime fidei.

QUotquottan q gebāt cū salui fiebāt. Scribūt hec verba Mar.6.c.⁊ in euan gelio occurrentis serie. ¶Post explanationez sancti euangelij occurrentis tam spūalem q̄z etiam litteralez volens finem imponere quarte excellentie ip sius fidei sacratissime.vz argumentis ipsam fidem xp̄ianam simpliciter esse;veraz demō strantibus: erquo nouem iam argumenta declarauimus in pñti sermone:ad claro:em euidentiam certitudinis ipsius fidei:ꝛria alia vltima argumenta tm̄ declarabo. ¶Quorum primum dicitur argumentum dispersionis.

¶Scōm dicitur argumentum opinionis.

¶Tertium dicitur argumentum durationis.

¶De tribus alijs argumētis quibus oñdit q; sola xp̄ianoꝝ fides vera ⁊ salutifera. Et primo de primo.

SEptimū igitur argumentū in ordine quo singulariter oñdit solā xp̄ianoꝝ fidem:⁊ non alteram verissimā esse: dicitur argumentū dispersionis.s.iudeoꝝ. ¶Pro cui⁹ argumenti declaratione occurrit mihi sniapbi.5.topicoꝝ di.Si simplr̄ ad simplr̄:sic magis ad magis.Et ita maxime ad maxime.pz hec auctoritas. Si enim ferruz tanq̄ simplr̄ bonū simplr̄ est diligibile: ergo argentū tāq̄ magis bonū magis ē diligibile: ergo deniq; auz tanq̄ maxime bonū maxime est diligibile. Quo concesso:certū est a filī q; g multū laboraz mltū hz de mercede: g āt magis magis:qui vero maxime:maxime hz:bis ꝑmissis arguo sic fidem xp̄ianam esse veraz. Sic enim per experiētiā pz totus iudeoꝝ populus qui singulariter erat a deo electus: totaliter est captiuus ⁊ dispersus:a morte xp̄i vsq; ad pñs tp̄s:aut igit dñs Jesus fuit ab eis vero zelo ⁊ recta iustitia pcussus:crucifix⁹:⁊ reprobatus.Aut non.Si sic:certum est q; non tm̄ fm regulā phi predictā: ⁊ fm legem ꝓphaꝝ promissam:nō debuerūt tam spūaliter q̄z tē poraliter a deo puniri: sz diuina iustitia magis debuit in eis augumentare fidē sua:cuius pluscz̄ ante:⁊ precipue cū nuscz̄ ab idolatria fuerint sic imunes: sicut fuerūt a tpe Christi vsq; ad nunc:quero igitur quō aut ex qua cā a tpe illo vsq; nunc sint captiuati tpaliter:⁊ spūalr̄ destituti: ⁊ oio deserti a gra dei: vt ex tunc non solū nullū vex ꝓphām habuerunt: aut regem:imo tā ad intellectuz diuinoꝝ: q̄z quo ad spūales effectus ⁊ mores sunt penit⁹ destituti: ⁊ a deo terribiliter derelicti. q̄diu enim steterunt in vera fidei xp̄ianc implicite ⁊ explicite obseruanda:de⁹ illos exaltauit sup oēm hoiuz genus: sicut pz in terra ꝓmiss. q̄ dedit eis:⁊ in lege.Et in templo. Et i regno ⁊ in cultu: ⁊ in victoriis: ⁊ miraculis: ⁊ prophetis:⁊ beneficijs. Sz postq̄z dei filiū negauerūt:⁊ iniuste crucifixerūt:⁊ eius fidē abiecerunt:nulla genus fuit a deo sic dispersa ⁊ abiecta oppressionib⁹ tyranoꝝ seruitute gladio nec depopulatōe venditiōe:⁊ bmōi:fic ꝑplus iudaicus:quas maledictiones qs cernere poterit.Si qs Josephū legit ⁊ libros Egesippi Jbi enim legi q; capta iersez a Tito ⁊ Vespasiano oēs iudei fuerūt capti:⁊ ꝓ vno denario.30.sunt dati:q̄diu emptores inuenti sunt demū positi i naui cogebāt conscendere ꝓphaz stercus:⁊ in captiuitate sua libros suc legis ⁊ habuerūt.Et filios suos circūcidere ꝓhibiti sunt.Qñ cōtrahebāt matrimoniū antq̄z mores cognoscerent: sub pena capitalis hnc adducebant eas ad gentiles iudices: vt eas vendendo ꝑmo cognoscerent:vel eas alijs traderent:vt tm̄ haberent quātū vellent. Si autez ois scriptura loquēs de pressuris coꝝ oio esset:saltē hoc humanis oculis vbiciq; manifeste daret:q; gens iudaica: quc quondam pulcherrima fuit atq; decora:⁊ nobilissima. Mō manifeste apparet abiectissima: vilissima:turpissima: debilis ⁊ incerticulosa vltra oēs alias nationes.Qđ vtiq; est signū potissimum sue reprobatiōis:⁊ nostre fidei a deo electiōis:dicente ꝓpha. ¶Populus quē nō cognoui seruiuit mihi.vz gentilis.in auditu auris obedivit mihi.filij alieni.s.iudei inueterati sūt:⁊ claudicauerūt a semitis suis.i.a vera fide. Si aūt forte qs querat cur de⁹ aut ꝓphus xp̄ianus penitus nō dispgit ipsos iudeos: q̄ dei filiū ⁊ xp̄m tā crudelr̄ crucifixerūt: sz potius ipsos tollerant. ¶Dōt nō incōuenienter respōderi:fm diuersos doctores:q; hoc fit ꝓpter

nouē respectib⁹.Et ꝑmo respectu descēsiōis Mā ꝓpter reuerentiā xp̄i ⁊ virginis matris sue:nec nō ⁊ Apl̄oꝝ q ex illo pplo descēderūt fm carnez iustū est ⁊ pium:illos dulciter tollerare:⁊ non penitus illos consumere:scu fūditus illos dissipare. ¶Scōo respectu bonorationis. Nam q; populus iudaicus ꝓcessit ex sanctis ꝓphis:patriarchis:cetericq; patribus testi veteris. Jdeo ꝓpter honorez scrōrꝝ ꝓphaꝝ ⁊ patriarchaꝝ:pium est iudeos tollerare ⁊ non dispgere. ¶Tertio respectu susceptionis. Cum enim lex preceptoꝝ a deo illis fuerit data:⁊ ab eis suscepta:quā nos in xp̄i fide suscepimus:pium est ob reuerentiaz legis coꝝ atq; obseruationez eos tollerare. ¶Quarto respectu adeptionis. Quia enim xp̄iani descendunt ex iudeis fm fidez:ꝓpter q; ecclesia dicitur ⁊ appellat synagoge filia. pium est eos tollerare ⁊ nō dispergere:cuius iniquos. Exemplo progenitoꝝ nostrorum maloꝝ. Nam ꝓgenitores nostri lz mali fint tm̄ a nobis sustinendi sunt:ne videamur siles filijs viperaꝝ:qui ꝓphām matrem perimunt. ¶Quinto respectu reprobatiōis. Nam iudei sibūpsis sunt signū sue reprobationis:legem enim suā nunq̄z ita bene seruauerūt:fic tpe illo post xp̄m.Et tm̄ in oēz terrā dispersi sunt:ꝓpter qđ datur intelligi:q; ritum coruz deus non acceptat:q; aliter liberaret eos:fic promiserat eis:q; de cunctis locis reduceret captiuitatem eoꝝ:dūmodo legem tenerent. Et q; reprobati sunt a deo saltez a nobis ex pietate tollerandi sunt:ne malū sup malum in eis augeat. ¶Sexto respectu correctionis q; enim ipsi iudei sunt nobis ꝑtinue signuz: ⁊ exemplū nostre correctionis: ⁊ lege observationis. Jdeo eos sustinere debemus. Flagellantur enim multis angustijs ꝓpter suaz obstinatā incredulitatē:ne ⁊ nos in silem in credulitatem fidei nostre incidam⁹:⁊ p ꝑias dira flagella dei euitemus. ¶Proinde qdam sapiens ait. felix quē reddūt aliena pericula cautum. ¶Septimo respectu recordationis q; enim passionē xp̄i ⁊ mortē: multaq; mysteria salutis nostre deus per ipsos iudeos tanq̄ per malos ministros opatus ē. Jdeo vt ipsi iudei sint nobis continuū memoriale dñice passionis:⁊ quotiens eos videmus totiens passionis dñi recordari possimus: qđ ipse deus ꝓcepit faciendū per ꝓphām i ꝑs. dicēs.Deus oñdit mibi sup inimicos ne occidas eos:ne qñ obliuiscantur populi mei.vz mortis ⁊ passionis filij mei. ¶Octauo respectu cōuersionis.Certū est eni q; in fine mūdi iudei crediturī sunt:⁊ fidez nostrā accepturi: q; tunc ois populus saluus erit . ꝓout dicit Apostolus.Et ꝑs.ait.Cōuertent ad vesperā idest ante iudiciū:⁊ finē mūdi ad fidez xp̄ianoꝝ.Qđ ꝑfirmās Joel.3.c.in psona dñi ait Ecce in diebus illis:⁊ in tpe illo cōuertā ad me captiuitatē inda:⁊ Jerlm:ꝓpter eoꝝ salutem:igit a nobis dulciter tollerandi sunt. ¶Nono deniq; iudei a nobis tollerādi sūt respectu ꝑfirmationis.s.nostre fidei.Et h̄ est ratio potissima:ꝓpter quā iudeos tollera⁹ q̄z alios hereticos vsq; ad mortē ꝓsequamur. Ipsi enim iudei sunt librarij nostri.Et signū seu scriptura nostre vere fidei. Vnde Augu.super verba psal.Ne occidas ait.Judeos humaniter tolleremus:ne forte pagani nobis dicant. Vos xp̄iani lras vras ⁊ legez cōposuistis. ecce ꝓferimus codices a iudeis inimicis:vt alios ꝑfundam⁹ inimicos. Codicē portat iudeus: vt inde credat xp̄ian⁹:librarij nr̄i facti sūt:quo seruj libros post dños ferre solēt.h̄ ille. Vt igit iudei sint iugiter nobis in signū vere fidei a nobis dulciter tollerant. ¶Et predcō etiā.io.argumēto vz dispsionis iudeoꝝ clarissime pz solā xp̄ianoꝝ fidē esse verā:⁊ ꝓ ꝑis ab oibus imitandam.

¶De.xj.argumento quo oñdit q; sola xp̄ianoꝝ fides vera est ⁊ salutifera.

VNdecimū etiā argumētū in ordine declarandū: quo finalr̄ oñdit solam xp̄ianoꝝ fidē ⁊ nō aliā verissimā cē dr̄ argumētū opinionis.s.gnālis. ¶Pro cui⁹ argumēti declaratiōe occurrit nobis auctas phi.7.etbi.di.Fama quā oēs famāt nō oio deperdit.pz h̄ auctoritas. Nam qñ gnālr̄ ab oib⁹ aliqd asserit credit i toto: aut in pte illō vex cē repit.Quo ꝓcesso:certū ē q; oēs secte post fidē suā asserūt:⁊ dñt fidē xp̄ianoꝝ esse meliozē oib⁹ ceteris:imo asserūt oēs alias cē falsas:pp qđ ⁊ mutuo se odiūt: vñ saraceni sume odiūt legē iudeoꝝ.⁊ eōcuerso:nec patiunt illos sil̄ stare:Oppositū fac̄ vtraq; secta erga fidē xp̄ianoꝝ:quos sil̄ stare cōpatiūtur tāq̄ hñtes legē bonā moralē:⁊ diuinam pp qđ ꝓcludit etiā ex ipsoꝝ infidelitū fama ⁊ voce xp̄ianoꝝ fidē verā cē atq; salutiferā. h̄ est pz p experiētiā:qñ ⁊ si sint aliq sub lege iudaica:⁊ alij sub lege Machometica:tñ vlr̄ plres sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

incõparabiliter sub fide xp̃ianoꝝ:lz babeant in scriptis ex ignorãtia aliquos errores circa xp̃iana fidez:qõ argumentũ vz opinionis ctiã tali ratione ꝓfirmat.Clax est enim ſm phm.j.ethi.q bonũ tanto diuinius est:quãto cõius:sicut sol dicit esse melior cunctis syderibus:pro eo q magis cõicat de bonitate sue lucis.Quo cõcesso:clax est q fides xp̃iana super oẽm aliam fidẽ optima est:eo q bonitatem sue virtutis t doctrine oñi populo gentili: iudaico: hereticо: iterdicto:excõicato: seu Mdachometico cõicat. Vñ Mdar.vlti.c.christianis:apostolis:t per ꝓñs coꝝ successoꝛibꝫ: a xp̃o preceptũ est.Euntes inquit in mundũ vniuersum predicate euangeliũ oñi creature Et Mdatth.io.dicit.Qõ in aure auditis predicate super tecta. Jõ in clemen. Duduz.de sepul.dr.Ad bonoz ẽ dei t ad eraltationez catholice fidei t quietũ statũ ptium predictarũ ac saluti aiaꝝ t fidelium incrementũ: de nostroꝝ fratrũ consilio aucte apostolica statuimus:vt predictoꝝ ordines fratres in ecclesijs t locis coꝝ ac in plateis cõibus libere valeãt clero t pplo predicare: t ꝓponere verbũ dei omni tpe t omni creature.hec ibi. Item de conse.di.j.c. Epus.el.2.dicit. Epꝰ nullũ prohibeat ingredi ecclesiã t audire verbum dei siue gentilẽ siue iudeum siue hereticũ vsqz ad missam catheccuminoꝝ.hec ibi. Eadem snia habeẽ extra de sen.excõi.c.ñisi nro. Totũ oppositũ faciunt saraceni seu iudei.Nam saraceni p legem suã tenent solũ secrete suis saracenis fidẽ suã predicare:tanq̃ sibi solis velint ꝓdesse ad salutẽ t non alijs:qõ vtiqz est ꝓtra oẽm charitatẽ:t q plus ẽ p legẽ Mdachomeri tenent non audire ꝓdicare sub mortis snia aliã legẽ:t ꝓcipue xp̃ianoꝝ:qõ vtiqz est signũ potissimũ legi reprobate:t fidei maledicte:cũ tñ ſm phos nales sapientis offñ sit bona t mala cognoscere:seu meliora t optima:deinde q optimũ ẽ sibi eligere: hoc idẽ probant t obseruãt iudei.Nam in sua ꝓfida fide crites:solũ sibiipsis occulte suas declarant leges:nec audire aliter cõiter volunt:ꝓpqõ ꝯcludit ex predcõ argumento opinionis solã xp̃ianã fidẽ seu legem verissimam esse.
¶ Dc.xij.argumento quo ostẽditur qõ sola xp̃ianoꝝ fides vera t salutifera.

Vodecimũ postremo argumentũ i ordine declarandũ:quo simpliciter oñdit solã xp̃ianoꝝ fidẽ t nõ alteram verissimã cẽ:dicit argumẽtũ duratõis. ꝓ cuius argumẽti declaratõe occurrit nobis auctoꝛ phi.3.phyſi.t.3.topi.dicẽs.Bonũ ingt quãto pmanenti tanto melius. ps ꝟ auctas crẽplo Mlã vinũ qõ ex sua virtute plus durat:dr oẽ ceteris paribꝫ melius illo vino qõ cito corrũpit. Quo ꝓsupposito certum est q sola fides xp̃iana t nõ alia icorruptibilis ẽ: t nũq̃ deficere poterit vsqz ad ꝯsummatõez scli. qõ quoz vijs ꝓbo. ꝓDuo vnica aucte. Scõo q̃druplici respcũ. Tertio expiẽtia. Quarto siluidine. Quinto crẽplo.¶ Primo ꝓbo vnica aucte.Augu.li.de vtilitate credẽdi.c.8.q fides xp̃ianoꝝ nũq̃ deficiet vsqz ad finẽ scli.Dubitam ingt Augu.nos de fide xp̃iana.Cerce ñ expedit. Eius.n.ecclie t fidei gremio creditur q̃ vsqz ad finẽ scli p successoꝛes xp̃i firmaxitegra:t inuiolata pmanebit:t a nullis hereticis circũlatrantibꝫ t infidelibꝫ pscquẽtibꝫ xp̃o duce poterit vnq̃ violari.h ille.¶ Scõo hoc idẽ probo q̃druplici respcũ. ꝓDuo respcũ,pmissionis.Certũ est.n.fm phm.j.poꝛ.q ex falsis verũ:t ex veris nõ põt egredi nisi vez. Quo ꝓ supposito certũ ẽ:vt hẽtur Jo.14.q xp̃us ẽ t fuit via veritas t vita:q̃ p ꝓñs si aliqd dixit vel asserit:necẽ est totũ illõ esse vez: sed cuz dixerit t ꝓmiserit.vt hr Mdar.16.c. ꝓPetro et successoꝛibꝫ ei⁹.Tu es ꝓPetrus t sup hãc petrã cc.t.p.i.nõ.p.a.c.Et Mdar.vlt.c.dixit. Ec ce ego vobiscũ sum oib⁹ diebꝫ vsqz ad ꝯsummationẽ seculi.ꝯcludit necio xp̃ianoꝝ fidẽ oio ñ posse deficẽ. Scõo hoc idẽ,pbat respcũ supplicatõis:seu oronis xp̃i ad patrez. Certũ est eni ſm Ric.in.4.di.15.ar.4.q.7.q quotiẽscũq̃ aliqs orat patrẽ celestẽ humiliter: fideliter ad salutẽ t pseueranter pro aliq̃ gra obtinenda:indubitanter illã optinet a pre celesti. Sz manifestũ est:q xps orauit hũiliter ad salutẽ nõ suã:sed xp̃ianoꝝ pseuerãter:nõ dico fideliter:qz fidẽ nõ hẽbat:sed certitudinalr:qz i se oẽz certitudinẽ hẽbat:q̃ cũ xps oraucrit pro celestẽ ,p duratiõe t pseuerantia fidei xp̃iane vsqz in finẽ seculi.ꝯcludit necio ipz fuisse exauditũ:t p ꝯsequẽs fidẽ xp̃ianoꝝ nullatenus posse deficẽ.Et q xps oraucrit p xp̃iana fide.ps.Mlã Luc.22.c.dixit Jesus ad ꝓPetrus Ego rogaui,p te ꝓPetre:vt nõ deficiat fides tua.Et q in hoc:t in ceteris xps fuit a patre semp exaudit⁹.ꝯfirmat Bonauen.in.3.di.17 ar.2.q.2.vbi querit an xps semp fuit exaudit⁹ in oi oꝛone sua. Et Ric.di.q oia q̃cũq̃ po-

stulauit absolute cũ voluntate rõnis:nõ dico cum volũtate sensualitatis semp obtinuit:qõ hũ ipse xps hoc idem ꝓfirmat Jo.xj.c.cũ erẽplo resuscitatõis Lazari vbi dr. Jesus autez eleuatis sursũ oculis dixit. ꝓPr gras tibi ago qm audisti me. Ego autẽ sciebã: qz semp me audis.hec ibi.¶ Tertio illud idẽ ,pbat respcũ causatõis.vz.q sola fides xp̃iana semp debz durare.Et eo oẽs alie deficẽ.Certũ est enim ſm phm.2.phyſi.q effectus qui dependet ab aliq̃ cã quãtũ ad esse t quãtũ ad fieri stãte cã stat effect⁹:sicut erẽpli grã.stãte sole stat t lux stellaꝝ.Ecõtra remoto remouet ois lux eaꝝ Quo ꝓcesso:cũ fides saracenoꝝ t turcoꝝ ,precedat a Mdachometo:t fides iudeoꝝ a Mdoyse t figur⁹:q oia corruptibilia sunt: necẽ ẽ tãdẽ p ꝓñs t ꝓcipue in fine seculi oẽz coꝝ fidẽ corrũpi. Oppositũ vero est de fide xp̃iana:q̃ cũ dependeat a xp̃o dei filio:q vtiqz est cã in corruptibilis:t idefectibilis: necẽ ẽ oio ꝯcludere eam nõ posse deficẽ nec corrũpi. qõ ꝓfirmat auctor Samaliclis.Act.5.di. Si ex hoib⁹ est consilium hoc aut opus poteritis dissoluẽ : Si vero ex deo est non poteritis dissoluẽ:ne forte t deo repugnare videamini.¶ Quarto hoc idẽ ,pbat respectu argumẽtatõis. vz q fides xp̃iana nũq̃ vsqz in finez deficẽ potcrit. Regula est phi.2.topi. Si de quo magis: et tñ nõ cc.q̃ cc. Si eni gs non põt expugnare vnũ castrũ:a fortiori non poterit expugnare vnã ciuitatẽ fortissimã. Quo ꝓsupposito: certũ est q cũ marentius Jmpator p vniuersum orbẽ sit ꝓgregasset.lxx.phos vniuersales in q̃libz scia:de prudentioꝛib⁹ t sapientioꝛib⁹ qui essent in toto mũdo:vt ꝯuincerẽt katherinã Losti Regis filiã:t p ꝓñs xp̃ianã fidez penit⁹ ãnullaret t reprobaret.Nequaq̃ potuerũt eã ꝯuincẽ.Sed qõ maximũ fuit: oẽs ab ea cõuicti fuerũt.Et tãdẽ suscepta xp̃iana fide oẽs p martyriũ ignis:celũ feliciter ꝓcẽderũt.q si sic fuit:qũo poterit vnq̃ tota simul vniuersitas xp̃ianoꝝ deuinci t reprobari: si fides q erat in sola puella nũq̃ potuit ãnullari:¶ Tertio insup ,pbat expientia.q.s. impossibile est fidẽ xp̃ianã,vnq̃ posse deficere. Si eni fides xp̃iana vera nõ cẽt:nec a deo,p cederet:nequaq̃ tñ firma stare potuisset: q̃ q̃uis a tot paganis t Jmpatoꝛib⁹ romanis nec nõ a ceteris infidelib⁹ semp fuit pscuta t molestata. Mlũq̃ tñ potuit ãnullari. ꝓPropter qõ verificat in fide xp̃iana illud dictum poeticũ.vz. ꝓDreteriti ratio scire futura facit.
¶ Quarto insuper ꝓbatur similitudine. vz q fides xp̃iana a nullo vnq̃ poterit violari.vñ xps p similitudinẽ.Luc.xj.c.di.Cuz fortis armatus custodit atriũ suũ:in pace sunt oia que possidet. Si aũt fortior illo supueniens vincit cũ:vniuersa arma eius aufert in qbus confidebat. Et spolia eius distribuet: q non est mecũ ꝺ me ẽ: t qui nõ colligit mecũ dispgit. Qua siluidine dat intelligi:q cũ xps sit fortior armatus ipso demone atq̃ Mdachometo t ceteris infidelibus:nũq̃ poterit xpi fides ab eisdẽ coꝛũpi t violari.¶ Quinto insup ,pbat erẽplo:q xp̃iana fides sola est durabilis t salutar⁹.Legit eni de quodã iudeo ad verã xpi fidẽ cõuersio:q aũ cius ꝺuersionem multũ erat familiar⁹ cũ quodã xp̃iano Qui xp̃ianus tm̃ iudeũ hortat⁹ est:q tandez decreuit baptizari. Sed añq̃ baptizaret fecꝭ pactũ:q volebat ire Romã ad videndũ curiã sub q̃ regit tota fides xp̃ianoꝝ. q xp̃ian⁹ ei multũ dissuadebat:timẽs in corde suo: ne visa curia plena oib⁹ malis desisteret baptizari.Quid plura? Juit iudeus romam:vidit multa mirabilia: t quasi infinita mala t peccata ibi fieri.Mirabile:certe ipse plurimũ de hoc fuit hedificat⁹.t rõ est:q cũ oẽs conarẽtur destruere fidẽ xpi:seu suis malis opibus ãnullare:t tñ ,ppter hoc fides xp̃iana staret i sua firmitate virtute:iudicauit q solus deus sola gra eam ꝺseruaret:,ppter qõ merito fides xp̃iana omnu alia fide ab ipso verioꝛ censebat:t reuersus domũ statim dispersa oñi substãtia sua que erat maxima se fecit baptizari. Et sic in sancto ,pposito vere fidei totũ vite sue cursum fideliter cõsũmauit. Et predicto igit argumẽto.vz duratiõis.simul cum rj.precedẽtib⁹.ps q̃rta excellentia fidei.vz veritat⁹.i q̃ firmiter mõstratũ fuit solã xp̃ianoꝝ fidẽ verissimã cẽ:t p ꝓñs aliã fidẽ cẽ falsissimã.Qua veritate fidei mediãte dñs nr icsus xps misereat⁹ dignet vob t mihi plenariã idulgẽtiã:atq̃ remissionẽ largiri pcõꝛ:sil cũ osculo eterne pacis.Qui cũ pre t.s.t.
¶ Dñica ꝑma in q̃dragesima dc.s.excellẽtia ipsius sacratissime fidei.

Vade retro satbana. scriptũ ẽ.n. dñm.d. tuum adoꝛabis.t illi soli seruies.Scribũt h verba Mdat.4.c.t i cuãgelio occurrẽti dñice

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Explanata moraliter: et litteraliʒ historia euãgelica. Exquo p̃cordialissimi ciues in sermonib⁹ p̃cedẽtib⁹ q̃rtã excellentiã. vʒ veritatẽ sacratissime fidei plẽarie declarauim⁹. volẽs ꝛ intendẽs ordinate ꝓfeg. habem⁹ singularitꝫ in seq̃ntib⁹ quintã excellentiã ipsi⁹ sacratissime fidei declarare. q̃ vtiq̃ excellẽtia. q̃ pluri mũ erit delectabilis: salutifera: atq̃ iocunda necnõ ꝛ marime vtilitatis. cui⁹ gdẽ gnte excellentie declaratio talis erit.

¶ De quinta excellentia. videlʒ de maxima nobilitate ipsi⁹ sacratissime fidei.

Quinta igit excellẽtia sacratissime fidei in ordine declaranda. dicit excellentia nobilitatis. In hac enim excellentia fidei benedicte habeo spẽaliter demonstrare: q̃te nobilitatis: q̃te preeminentie: q̃teq̃ dignitatis. sit ipsa sacratissima fides: et ratio ad ostendendũ fidei dignitatem me inducẽs est. quia iuxta sententiã p̃bicam. quelʒ res tanto magis ab omnib⁹ diligitur: ꝛ desideratur: ꝛ querit: q̃to ipsa nobilior esse cõspicitur. Vt igit appareat nobilitas: dignitas: ꝛ excellentia ipsius fidei. vʒ. q̃tum sit commendabilis: q̃tum amabilis: q̃tum preciosa: q̃tumq̃ super omnia sit desiderabilis. Volo ad presens eius crimiã nobilitatẽ ostendere. ut sic illam ampliori corde affectu. desiderio. ore et opere. quisq̃ possit amare: inquirere: et tenere. Nota igit sicut ex diuersis sacre scripture locis: nec nõ ex diuersis sacraꝝ doctoꝝ sententijs potest recolligi. q̃ septem precipue sunt sacratissime fidei nobilitates. quarũ.

¶ Prima dicitur nobilitas triũphatiua.
¶ Secunda dicit nobilitas extractiua.
¶ Tertia dicitur nobilitas ptãtiua.
¶ Quarta dicitur nobilitas verificatiua.
¶ Quinta dicitur nobilitas sublimatiua.
¶ Serta dicitur nobilitas supatiua.
¶ Septima dicitur nobilitas adoratiua.

¶ De septẽ nobilitatibus sacratissime fidei Et primo de pma que dr̃ triũphatiua.

Prima igit nobilitas sacratissime fidei. dicit nobilitaſ triũphatiua. Quia vʒ fides de omnib⁹ inimicis facit triumphare ꝛ victoriã reportare. Certũ est enim quoniã pñs vita hois nihil est aliud: nisi quedam cõtinua pugna atq̃ tentatio. qñ in presenti vita. homo multipliciter ꝛ iugiter tentatur. ꝛ nullus de lege cõi est tante sanctitatis. qui possit euadere stimulos tentationũ. Aut carnis: Aut mundi: Aut diaboli. Aut malox hominuʒ: ꝛ huiusmodi. propter quod Job. 7. dicit. Militia. i. tẽptatio est vita hominis super terrã. et Hieron⁹. ad Eustochiũ. Studium ꝛ pugna est hec vita mortaliũ. Et Aug. in quodã sermone. Vos p̃monitos esse volo: neminẽ sup terrã. absq̃ tentatione varia victurũ. ꝛ cui forte tollitur aliqua: aliaʒ vsq̃ ad mortẽ securus expectet. hec ille. propter q̃ ecclesiaſti. scõo dicit. Fili accedens ad seruitutem dei. sta in iustitia ꝛ timore: ꝛ prepara aiam tuam ad tentationem. His premissis. q̃ vʒ quisq̃ tentatur a demone: a carne: ꝛ mũdo. Sic enim dicit prime Joan. 2. Omne qõ est in mũdo. aut est cõcupiscentia carnis: aut cõcupiscẽtia oculoꝝ: aut superbia vite. que scz a demone ingerit. Si petis qõ est scutũ teluʒ seu armatura quo p̃cipue tres inimici p̃dicti faciliter vincũtur ꝛ superant. clamãs rñdeo. Fides. fides. fides. Nã mediante scuto ꝛ armatura fidei. oẽs tentationẽ carnis: mũdi: atq̃ diaboli. faciliter superam⁹. qõ tripliciter. pbo

¶ Prio auctoritatibus. Scõo rõne. Tertio exemplo. ¶ Primo. pbo auctoritatib⁹ q̃. s. per fidẽ habeẽ ois victoria de mũdo: carne: atq̃ diabolo. Et primo de mũdo patet. Nam p̃me Joan. 5. dicit. Omne qõ natũ est ex deo vincit mundũ. Et hec est victoria: que vincit mundũ. fides nr̃a. quis est autẽ qui vincit mũdũ: nisi qui credit: qm̃ Jesus est filius dei. hec ibi. De victoria etiã demonũ p fidẽ. Apls ad Eph. 6. ait. In oibus. s. tentationib⁹ sumẽtes scutũ fidei. In quo possitis oia tela negissimi ignea extinguere. Vbi glo. ait. Nulla est taʒ valida tentatio: que nõ fidei fortitudine velociter succũbat. Et prime petri. 5. dr̃. Frẽs sobrij estote ꝛ vigilate. quia aduersarius vester diabolus: tanq̃ leo rugiens circuit q̃rens quez devorez: ꝛ sequitur. Cui resistite fortes in fide De victoria etiã carnis p fidẽ dicit. Isaie. xi. Et erit ingt iusticia cingulum lumboꝝ eius. ꝛ fides cinctoriũ renũ eius. Vbi glo. di. Dois lũboꝝ q̃ cupiscentia deuincit: dũ scutũ fidei in aia iugiter possidet. De victoria autẽ oium si mul triũ p̃dictoꝝ Ber. in quodã sermone. sic ait. Mũdus: caro: ꝛ demonia: cõtra nos diuersa mouẽt prelia: quos tũc omnes faciliter deuincimus: si scutũ fidei in manibus nostris cordis tenemus. hec ille. Et Piere. 5. dicitur Circuite vias hierlin ꝛ aspicite ꝛ considerate ꝛ querite in platcis eius. an inueniatis virũ facientẽ iudiciũ. ꝛ querentem fidem: ꝛ propitiꝫ ero ei. vbi glo. dicit. Fidelis deus nullũ habẽtem fidẽ in tentatione deserit. sed facit cuʒ tẽtatione ꝓuentuʒ. ꝛ dñs Matth. 17. dicit. Si habueritis tantã fidem q̃tũ est granũ synapis. ꝛ dicatis monti huic. trãsi hinc transibit ꝛ nihil impossibile est habenti fidem. hec ibi. Denicq̃ Anselm⁹ libro de similitudinib⁹ ait. Hoc priuilegio xp̃iana fides gaudet. q̃ oẽm q̃cunq̃ vis inimicoꝝ tentationẽ. pternit ꝛ devincit. habeat igit quisq̃ in molestijs tentationũ fidem xp̃i. ꝛ leuiter vincet oẽm potestatem inimici. hec ille. Ex predictis autoritatibus patet: qualiter scissima fides facit hoiem triũphare de oib⁹ inimicis suis. vʒ de mũdo carne: atq̃ diabolo. ¶ Scõo hoc idem ꝓbo rõnica rõne. vʒ: causalitatis. Fundamentũ rõnis ponit Auct. in libro de cauſ. di. O ẽs esse ct⁹ nãliter hñt silitudinẽ suaꝝ causaꝝ. ptʒ hec regula. Nã q̃to vitis est potẽtior in bonitate ꝛ vigore. tãto potẽtius ꝛ vigorosi⁹ vinum emittit. Ecõtra vitis debilis ꝛ pauci vigoris vtiq̃ ꝓducit vinũ debile: seu praue substãtie ꝛ bonitatis. Silr si duo emittãt iaculũ vel sagittã: qui potẽtior erit in brachio: in valitudine vel ingenio. plus a lõge sagittã vel iaculũ emittet. Quo ꝓsupposito. certũ est: q̃ ois humana tẽtatio: aut ꝓuenit a carne: aut ab aia aut a primo: aut a demone: aut a mũdo. ecõtra fides directe ꝓcedit a cã ꝓma q̃ deus ẽ. Sz manifestũ est q̃ de⁹ est cã potẽtissima: su p oẽs cãs scõarias. dicẽte cõmẽtatore sup. z. Methā. pria ingt cã est magis digna in cẽ. ꝛ virtute q̃ oia alia cntia. Et q̃ oia alia cntia trahãt cẽ ꝛ virtutẽ a ꝓma. Et Plato i thico dicit. Deꝰ est summũ bonũ sup oẽm substãtiã oẽmq̃ naturã. cũ sit plene ꝓfectiõis. ꝛ nullius societatis indiget. q̃ si sic est. ergo effectꝰ qui procedit a deo potẽtissimo erit potentior oi effectu q̃ ꝓuenit ab oibus causis scõis: ꝛ p ꝓsequẽs necessario cõducit. q̃ habitus fidei a deo descendẽs: nisi voluntas obsistat: expellit ab aia oẽs tẽtationes. ꝓuenientes: seu a demone: seu a mũdo: seu a carne. ¶ Tertio insup. ꝓbo exẽplo. q̃. s. fides vincit demonẽ: carnẽ: et mundũ. Narrat enim Justin⁹ li. 2. de Alex. magno. q̃ cũ nullo vnq̃ hoste pugnauit. qn̄ euʒ vicerit. nec vbem vnq̃ obsedit quã nõ expugnauerit: nec vllã gentẽ adierit quã nõ calcauerit. propter q̃ tantã fidẽ tantãq̃ fiduciam

suis militib⁹ fecerat. ut illo ꝓnte: nec arma: nec vllos hostes vnq̃ timerẽt. Si igit Alex. cuʒ esset paganꝰ etiã infidelis in fortitudine sue fidei. hostes suos mãles ꝓsternebat. q̃to magis fides scissima xp̃i benedicti oẽs spũales ꝛ carnales inimicos nr̃os supabit. Nã in infinitũ maior est virtꝰ fidei supnãlis: ꝺ spũales hostes: q̃ fuerit fides nãlis huius pagani ꝺ hostes suos mãles. Et sicut ꝓtia Alex. oẽs milites ꝺ hostes inmolabilr roborabat. Sic mlto magis fides: ꝛ exemplũ xp̃i nr̃i ducis roborabit ꝺ demones quãlibʒ xp̃iaꝝ ꝛ fidelẽ aiam. Ex ꝑdictis ergo auctoritatib⁹ rõe ꝛ exemplo: patet q̃liter q̃libʒ aia rõnalis. mediante fide. faciliter supat oẽm tentationẽ mũdi: carnis: atq̃ diaboli. De cui⁹ tentationis victoria: tres ꝺtẽplationes ãnotabim⁹. quaruʒ

¶ Prima dicit contẽplatio necessitatis.
¶ Scõa dicit contẽplatio nobilitatis.
¶ Tertia dicit contẽplatio coronabilitatis.

Prima ergo cõtẽplatio de victoria diuersaꝝ tentationũ dr̃ ꝺtẽplatio necessitatis. Accipe. ꝓ regula infallibiliter q̃ q̃cunq̃ vult diuinã grãm seu eternã gloriã ꝓmereri. necesse est oino. q̃ cũ scuto rõnis et fidei vincat mundũ: ꝛ demonẽ: ꝛ ꝑcipue scipsum: ꝛ passiones suas subponẽdo oẽm delectationẽ sensitiuã impio rõis: ꝛ q̃ victoria sui ipsi⁹. atq̃ oiuʒ ꝑdictaꝝ tentationũ: cuilibʒ fit necessaria ad diuinam grãm ꝛ gliaʒ ꝓmerẽdã. q̃druplr. pbo

¶ Prio auctoritatib⁹. Secundo rõnib⁹. Tertio figuris Quarto exẽplis. ¶ Prio pbo auctoritatib⁹. Nã Augustinus. saluator ait. Regnũ celoꝝ vim patit: ꝛ violenti. s. ꝺ ꝑdeas tẽtationes rapuit. Itẽ illõ Augustino. ait. Qui vult venire p⁹ me: abneget semetipsum: ꝛ tollat crucẽ suã: ꝛ sequat me. Et Senec. 4. cuilibet a deo ꝓcipit. Sub te crit appetitꝰ tuus: ꝛ tu dñaberis illi⁹. Apls etiã ad Gal. ait Spũ ambulate. i. spũaliter. ꝛ desideria carnis nõ pficietis. Caro enim ꝓcupiscit aduersus spm̃: ꝛ spũs aduersus carnẽ. hec enim sibi aduersantur. ut nõ quecũq̃ vultis illa faciatis. q̃ si spũ ducimini: non estis sub lege. manifesta aũt sunt opa carnis. q̃ sunt fornicatio: immũditia: ipudicitia: luxuria: Idoloꝝ seruitus. veneficia. inimicitie. contentiones. emulationes Ire: rixe: dissẽsiones: secte: inuidie: homicidia ebrietates: comessationes: ꝛ his filia. q̃ ꝑdico vobis. sic ꝑdixi. qm̃ q talia agũt regnũ dei nõ cõsegtur. hec ibi. Itez ad Roma. 8. dr̃. Frẽs

debitores sum⁹ nō carni. ut fm carnē viua-
m⁹.si cm fm carnē viueritis moriemi. si aūt
spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis.
Quicūq; enī spū dei agūtur.hi filij dei sunt.
hec ibi.Itē ad Gal.6.Apls ait. Nolite er-
rare deus nō irridet:que eniz seminauerit hō
hec t metet.qui g seminat in carne:de carne
t metet corruptionē.Qui aūt seminat in spū
de spū t metet vitā eternā.hec ibi. Itē Joā.
papa.16.q.1.c.visis.ait.Dz ẽtū fragilitati no
stre ꝯcedit.oēs aditus nocēdi ci⁹ versutie mu
niamus.ne mors ingrediat p portas nras.h
ibi. Itē eccl.18.dr. ¶Post cōcupiscētias tuas ni
eas.t a voluptate tua auertere. Si ꝑstes aie
tue cōcupias ci⁹:faciet te in gaudiū inimicis
tuis.hec ibi. Itē Bz̄eg.li.3.dialogoꝝ.c.19.ait
Sine labore certaminis nō est palma victo
ric. Nī ergo victores sunt. nisi qz antiq hō
stis insidias decertauerūt ꝛ Malign⁹ qppe
spūs cogitationi.locutioni.atq; opi nro sp in
sistit.si forte ꝙd inueniat. vnde apō crāmē
eterni iudicis accusator cristat. hec ibi. Hie-
rony.insup ad Eustachiū ait. Nisi vim faci-
as celos nō accipies.nisi pulsauer⁹ iportune.
panem nō accipies sacramenti. an nō vide-
tur tibi grandis violētia. cū caro cupit cē qō
de⁹est:t illuc vnde angeli corruerūt angelos
iudicatura ꝙscēdere? Egredere ergo paulisp
e corpe:t ob pītes labores aīi oculos tuos de
pinge mercedē:quā nec ocul⁹ vidit: nec auris
audiuit:nec in cor hois ascendit.hec ibi. Er p
dictis auctoritatib⁹ pz.ꝗliter ad diuinā grām
t gloriā ,pmerēdā. glibet necessario tenet: et
vincere passiones suas:t insup resistere oi tē
tatiōi mūdane:carnali:atq; diabolice. ¶Se
cūdo hoc idē ,pbo gniq; rōnib⁹. ¶Prio rōne
ordinatiōis. ¶Scō rōne cōuersiōis. ¶Tertio
rōe collocatiōis. ¶Quarto rōe cōfusiōis.
¶Quinto rōe defensionis. ¶ ¶Prio,pbo rōe
ordinatiōis.q; vz gsq; tenet cū rōe fidei,vin
cere oēs sensualitates:t diabolicas t mūda-
nas tentationes. Fundamētū rōis ponit Lō
mentator super.8. ¶Phisicoꝝ.t.2.Methā.di.
Ars t nā in suis opationib⁹ ordinate agunt
quātū pñt.pz h regula.pmo de arte nā vide-
m⁹ fm q ordinē subijcit famul⁹ domino: seu
faccomanus armigero. armiger vero capiti
squadre:caput autē squadre capitaneo gene-
rali .t deniq; capitaneus generalis deo suo
vel dñationi. Hoc idē crēplifica i statu eccle
siastico.pz etiā crēplū de nā. Naz videm⁹ q
fm ordinē nē respectu p̄cij.Argētū ꝑualet ꝛ
pdūat ferro i valore.Aur vero ꝑualet i pcio
ipi argēto t ferro. Quo ꝓsuppōito. vz q; fz
artē t nāz maiora subijciūt sibi inferiora. cer
tū est.q; ut dr.2.de aia.De⁹ boicz ꝙposuit ex
materia t forma. Sed clar̄ est q; forma sim
plr est nobilior sua materia. dicēte pho pmo
¶Phisicoꝝ. Forma est qd diuinū t appetibi-
le a materia:materiā dignitate excedēs.qō si
sic ē.peto.quo fine de⁹ ordinat boiez ex parte
rōnali.t ex pte sensitiua: cū vna ut ꝑdictū est
sit nobilior altera:t manifestū est.q; hoc ideo
fecit.ut ꝑs rōnalis regat t subijciat sibi par-
tē sensitiuā:aliter sequeret.q; deus ipsas in-
ordinate fecisset:t insup q; ars t natura ēent
res pfectiores in ordine ipso deo. Nō cuz sit
falsum t impossibile:ergo fecit ut ꝑdictū est: ad
hoc ut vna ꝑs predominetur.altera vero sub
ijciat. Nō insinuat Bern.4.vbi ꝑcipit sub re
fez rōe:erit appetit⁹ tu⁹.s.sensual:t tu dñaberis
illi⁹.q; si sic est.ergo gsq; hō:ergo de⁹ fic or-
dinauit.tenet per rōnē sibi subijcere oēs inor
dinatas affectiōes:motus:t passiōes.dicente
pho pmo ¶Politi.Debem⁹ inge vti reb⁹ sim-
pliciter ad id ad qō ordinate sunt a sapiētissi
mo datore. t.io. ibidē dic. Aia dz cē regens
Corpus vero rectū. q; si qs ꝺriū faciat. q.s.q
mittat passiones t sensualitates ꝑualere rōi
talis vtiq; maxima dign⁹ erit pena: ipso dño
attestāte:qui Lu.12.Seru⁹ sciens volūtatem
dñi sui:t non faciēs:plagis vapulabit multi.
Er qua rōne colligc:q; quotiēscūq; qs finit
affectiones suas:t inordinatas passiōes rōi
ꝑualere.totiēs ordinē diuine sapiētie: seu ꝓ-
uidētie postponit:t p cōsequēs: tot singlares
plagas a diuina iustitia,pmerebit. ¶Secūdo
etiā h idē ,pbo rōe cōuersiōis.s.q; qsq; volēs
diuinā grāz t gloriā adipisci. dz oino cū rōe
oēm tentationē carnis:mūdi:atq; diaboli: si
bi subijcere.Cū enīz nihil sit in hoic nobil⁹ et
q; nobil⁹ ipso vsu rōis.,ppter quē ois bonor
t bona fama acgrit. q ꝑualet cūctis diuitijs
mūdi.dicēte Salo.,pucr.22.Melī⁹ est nomē
bonū ꝙ̄ diuitie multe. Et eccl.41. Cura ha-
be de bono noīe. hoc enīz magis ,pderit tibi
ꝙ̄ mille thesauri.magni t ꝑcios:hanc totam
nobilitatē bone fame t honoris. oino ꝑdidit
q rōnē suā mordinate sensualitati supponit.
Ad qō clari⁹ videndū. accipe fundamētū ꝑbi
scō de aia.t.7.Methā.nccnō t Auctoris.li.
6.ꝓncipioꝝ.di. Forma ē q dat cē rei.q ablā-

ta res nō est.Que regula pz crēplo. Nā tan
to aliq⁹ dr ecclesia seu dom⁹:ꝙnto in se retinet
formā ecclesie vel dom⁹.eō si fundit⁹ destruat
p ruinā neq; ampli⁹ ecclesia vel dom⁹ vocat
sed simplicit dr cē cemētū seu lapides: ligna:
t hmōi.t rō est.qm perdidit formam ecclesie
seu dom⁹.Quo ꝓsuppōito peto. qre hō sim
pliciter hō appellet.t certū est. q; p rōis vtiz
dicēte pho.9.Ethi. Nō est matie intellectus
t rō.q; si sic est.clar̄ est.q; qui hō submittit ra
tionē inordinate ꝙcupiscētie.agit ꝙ̄ rōez: et p
consequēs est ac si rōne careret. t p cōsequns
ꝙdit nobilitatē sui nois honorē t bone fame
tā in cōspectu hoim:q; in cōspectu tot⁹ cele-
stis curie. Nī talis nō ampli⁹ hō.fz vtiq; be
stia cēsendus ē.Nō ꝺrmās,ppha dic. Nō
cum in honore esset: nō intellexit. compatus
est iumentis insipientib⁹:t similis factus est
illis.Boet⁹ hoc idē ps.3.4.li.dic. Hoc igit
mō q;qd a bono deficit.cē desistit. quo fit ut
mali desinat cē qō fuerat. fz fuisse hoies ad-
huc ipsa humani corpis relicta spēs ostendit.
Quare querī in malicia hūanā quoq; ami
sere natur⁹:fz cū vltra hoies quēq; ,puebere
sola,pbitas possit.necesse est quos ab hūana
ꝺditione deiecit. infra hois meritū detrudat
improbitas. Euenit igit ut quē trāsformatuz
vitijs videas:hoiem existimare nō possis.aua
ritia scruct alienaꝝ opū: violēt⁹ ereptor lupo
similē dixeris: ferōr atq; inger⁹ ligua litigiis
exercet cani ꝙpabis. Insidiator occulte⁹ subri-
puisse fraudib⁹ gaudet vel peculis exercē. Ire
intempans fremit leonis aiuz gestare credas
pauid⁹ ac fugax ñ metuēda formidat. cerui
similis habeat. Segnis ac stupid⁹ torpet asi-
n⁹ viuit leuis atq; incōstāns studia pmutat ni
hil ab anib⁹ differt.sedis inūdisq; libidinibus
imergit.sordide suis voluptate detinet.ita fit
ut q deserta,pbitate.hō cē desierit:cū in diui
nā ꝺditionē trāsire nō possit vertat in beluā
Hec Boetius. Nō bñ declarās moral.doc.
Bz̄eg.sup illa verba Mat.vlt.ꝑdicate euan
geliū oi creature. Quattuoz ingt sunt species
t genera creaturaꝝ. Aliq ē creatura. q̄ simul
bz cē.sicut sunt lapides.terra.t celi. q sic bñt
cē:q; nullā bñt vitā. Aliq est creatura: q̄ non
solū bz cē:sed insup habet vitā vegetatiuā. fz
nō sensitiuā.,put sunt arbores:flores:t hmōi
Aliq est creatura q̄ bz cē:viuere: sentire:,put
sunt volucres:pisces:t aialia bruta. Aliq̄ po-
strema est creatura.q̄ bz cē;viuere:sentire: in
telligere:t rōcinari.t hec ē hō. Si igit qs au
fert ab hoie intellectū t rōnē.claꝝ est q; simp-
liciter remanebit in eo ,ppietas bestiaꝝ. q
simplicit bñt cē:viuere:atq; sentire. q; si forte
diceres. Ecce q; hō rōem submittit sensualita-
tati:t tñ rōnē nō ꝑdidit. t p ꝺsequns remanz
hō ut ꝑus. Ad hoc rñdco:q; ergo hō nō vti
tur rōne ad quā est ordinat⁹. sic est in cōspcū
dei ac si rōne careret.t p ꝺsequns talis bestia
merito dicēdus ē. Ergo simpliciter vtif,p-
prietatib⁹ bestiaꝝ.imo ergo agit ꝙ̄ ordinem
nālē.bestie vero nō vilior t peior oib⁹ bestijs
cēsendus ē.dicēte pho pmo ¶Politicoꝝ. Sic
oium aialiū lege frues meli⁹ē hō.sic pessimū
oium aialiū est hō a lege t iustitia sepat⁹.hec
ibi. Et pmo Ethi.dicit.Nō prau⁹ deterior ē
bestia. Et boet⁹,ps.5.scōi li.ait. Nūquid ap
pe nē ista cōditio ē.ut tū tñ ceteris reb⁹ cū se
cognoscit excellat. Eadē tñ infra bestias redi
gat:si se nosse desierit.nā ceteris aiantib⁹ sese
ignorare nā ē:hoi vero vitio venit.hec ille.O
igit miserabilis creatura.O infelix aia.O ve
re bestialis ꝑsona hūana.q; rōnem voluptati
sensuū submittit. Ecce q; cōrā mūdo t celesti
curia.oēm dignitatē tuā.oēm honorē.oēz fa
mā. oēm nobilitatē amittis. hic te crēde cir
ca ꝺcubinarios.auaros.superbos.t humilmo
di eos exprobrādo. Ne igit aliqs hāc infami
am vituperiū t ignominiam incurrat. stude
at semper inordinatos appetit⁹ rationi sub-
mittere. Iuxta consiliū philosophi tertio de
anima di. Appetitu duplici et contrario in
homine crist̄e:qui superior fuerit:secum tra
hat inferiorem.sicut spera maior secum tra-
hit omnes speras inferiores. ¶Tertio etiaz
probo ratione collocationis:q; scilz quisq; vo
lens diuinam gratiā et gloriam adipisci.de-
bet omnino cum ratione t fidei virtute om-
nem concupiscentiā carnis:mundi:atq; dia-
boli sibi subijcere. Fundamentū rationis po
nit philosoph⁹ scō de anima. quarto ¶Phi
sicorum.t quarto celi t mundi. Omnis lo-
cus debet esse cōnaturalis locato.t cconuer-
so:locatum debet habere similitudinez cum
suo loco.patet hec regula. Nam videmus in
conuiuijs.q; loca viliora seu digniora exhi-
bentur personis sc̄dm earum vilitatem t digni-
tatem. Similiter si vinum fuerit optimum
vel acetosum: ei preparatur vas optimū aut
vile. Quo ꝓsuppōito : certū est q; anima
saluanda collocanda est in loco celi empirei

qui locus fm Bonauen.in.2.di.2.arti.2.q.j.i 4.argu.hz pcipue.5.conditiões.Mã pmo celum empireũ est valde spaciosum:p eo q̃ ꝯz Damascenũ:celũ empireũ est ꝑcentiuũ oiuz visibiliũ t inuisibiliũ.Scõo est clax t lucidũ propterea empircũ dicit a pir q̃ est ignis: eo q̃ est splendidũ ad modũ ignis. Tertio est pacificũ t getũ:eo q̃ celũ empireũ est imobile t oio priuatũ oi genere mot⁹. Quarto ẽ vniforme:nec est diuersuz in claritate: ꝓut ẽ celũ sydereũ:ceteriqz celi ipso celo stellato inferiores. Quinto deniqz est suppremũ: pro eo q̃ celũ empireũ supereſt oibus celis:t cis predñatur:celiqz oẽs tanq̃z ipo minores sibi subijciunt.Qõ si vt p3 aia saluanda collocari dz i celo empireo:t celũ empireũ hz qnqz predictas ꝺditiones:t omne locatũ dz habẽ similitudinẽ cõuenientiã t ꝓportionẽ cum suo loco.concludit necessario q̃ aia saluanda t in celo empireo colocanda :tenet t ctiã suo modo similitudinarie qnqz prefatas ꝺditiones in se habere:vñ o3 q̃ aia ꝑmo sit spacio sa seu larga per caritatẽ ad ipm deũ t ꝓximũ:t non stricta vel arta. Scõo o3 q̃ sit clara per serenitatẽ t luciditatẽ ꝺscie: t non obscura vel tenebrosa. Tertio o3 q̃ sit pacifica:geta:t tranquilla:non tm̃ cum deo: ſz ẽt cum ꝓpzijs inimicis:t nõ iracũda seu ritosa t turbida:vel odio plena. Quarto o3 q̃ sit vniformis.i.q̃ habeat vniformitatẽ morum seu virtutũ:t obseruationis diuinox manda torum vsqz ad finem vite:vt possit dicere cũ ꝓpha.Omnis ꝺsumatiõis vidi finez.Nec oio debet habere diuersitatem vite. ꝓut est claudicare ad dexterã t ad sinistrã. Quinto deniqz o3 q̃ sit suppꝛema.i.q̃ pars ratiõalis oio supersit demoni:mundo:t carnali sensualitati:t predñctur cis quantũ ad modũ quo celum empircum ceteris omnibus celis predominatur. Quod tunc facit ratio:cum magis celestibus inheret q̃ terrenis:ad qõ faciendum hortatur Apostolus ad collo.3. Si cõsurreristis cum Christo.s.spiritualiter: q̃ sursum sũt querite:vbi Christus ẽ i dextera dei sedens:que.s.s.s. non que super terrã. Et q̃ ratione etiam p3.q̃ nisi ratio predominetur omni sensuali concupiscentie:sicut celũ empireum ceteris celis predñatur: impossibile est q̃ vnq̃z in eodem celo empireo collocet:cum non habeat aliquẽ cum ipso similem cõuenientiam:t proportionem. Quarto insup ꝑbo idem ratione confusionis:seu corruptiõis q̃.s.necesse est ad diuinam gratiã t gloriam promerendam:q̃ quis subijciat oẽm concupiscentiam carnis:mundi:atq̃ diaboli:imperio rationis.qõ nisi faciat.clax est q̃ omnia opera erunt cõfusa t corrupta: t per ꝺñs indigna tam diuine gratie q̃z eterne glorie.Fũdamentum rationis ponit Tho. super libro de sensu t sensato.di.Actiões simpliciter fut bone que egrediunt a subiectis bene dispositis.p3 hec regula. Nam si caro que dat bõi cibum sit sana: certum est q̃ si deꝭ homini sano vel egroto cooperabitur ad sanitatẽ acquirendam. Ecõtra vero si caro fuerit in dispositia t corrupta vtiqz cooperabitur: aut ad mortem:aut ad diminutionẽ vel perditionẽ sanitatis:h idẽ exemplifica de aere: qui si fuerit sanus vel corruptus talem dispositionem vel indispositionẽ corporibus adiacentibus faciet. Quo ꝓsuppositio:certum est q̃ actiones t operationes hominis:non simpliciter procedunt ab ipso corpore:nec simpliciter ab ipsa anima:sed simpliciter simul a toto coniuncto:qm̃ actiones simpliciter sunt coniuncto:um.dicente pho.3.phy.si. Materia inquit cũ forma est causa oiuz rez que fiunt vt in re idest in substantia composita est causa oiuz actuum.hec ibi. ¶Propter qõ dicit.j. de aia. Melius ẽ dicere q̃ homo itelligat q̃z q̃ aia intelligat.q̃ si vt patet actiones hominis ꝓcedunt a toto coniuncto.i.ab anima simul et corpore.clarum est q̃ si coniunctum est diuisum vtiqz est indispositum:qõ tunc fit: cũ nõ est concordia: sed magis contrarietas inter partem superiorẽ t inferiorem: vtputa: cum superior pars rationis subijcitur. pars vero inferior sensualitatis predominat. Sed cum sit manifestũ:q̃ a cõiuncto seu subiecto indisposito non possit egredi nisi actio impfecta: igitur per ꝺñs concluditur q̃ quotiensc̃unq̃z contra ordinẽ a deo institutũ concupiscentia sensualis predñatur rationi:totiens ois actio t opatio hois seu fit a corde vel ab ore: vl̃ fit ab exteriore ope:redditur impfecta corrupta atq̃z infecta. Quod egregie confirmatur per Isaiam.64.c.di. Facti sumus omnes sicut i mundi:t quasi pannus menstruate vniuerse iustitie nostre. Et cecidimus quasi foliuz vniuersi:t iniquitates nostre quasi ventus abstulerũt nos. hec ibi. Et Job.30.di. Ignis.s. sensualitat ẽ vsqz ad ꝺsũptionez devorauerit

vniuersa.s.opera bona.t Joelis primo.etiaz dicit. Ignis comedit omnia speciosa deserti. Boetius hoc idẽ confirmãs Metro. 5.pmi libri.dicit. Nubibus atris : condita nullum fundere possunt:sydera lumẽ:si marevoluẽs turbidus auster misceat cstũ:vitrea dudum: parq̃z serenis:vnda diebus. Mox resoluto: fortida sceno vniuersalib⁹ obstat. Quicqz vagatur mõtibus altis defluens amnis. Sepe resistit. Rupe soluti obice sari. Tu quoqz si vis:lumine claro cernere verũ:tramite recto Carpe callem:gaudia pelle:pelle timorẽ:spez̃ fugato : nec dolor adsit : nubila mens est vinctaq̃z frenis.hec vbi regnant.hec ille. Ne igit opa nra vt probatũ est omnino sint corrupta t infecta.debemus q̃tuz possum⁹ oẽm carnis concupiscentiã.rationi subijcere. ¶Quito deniqz probo ratione descensiõis: q̃ glq̃z tenet t debet omnẽ concupiscentiam carnis mundi:atq̃z diaboli:subijcere spiritui t rationi. Qui enim aliter facit necessario ad infernum descendit. Fundamentũ igitur rationis huius ponit pbus.4.celi t mundi.di. Omne quod mouet ad locum simplr mouet a ꝑdo minãte natura.p3 hec regula: Cũ enim in materialibus sit specialiter duplex natura predominãs.vz leuitas t grauitas.certũ est:q̃ si leuitas predominat grauitati.necessario sursuz fertur:ut patet in igne. seu in ignea vapore:q̃ cuz parũ habeat de materia: naturaliter sursum eleuatur. Ecõtra vero si grauitas dominat.trahit deorsuz ad terrã. quod patet in lapide.qui cũ multũ habeat de materia. semp deorsum descendit. Quod confirmãs idem pbus.4.celi t mũdi.di. Omne leue sursum mouetur:sicut ignis. graue vero deorsum. si cut terra que grauis est.hec ibi. patet in statera:in qua si ponat ab vno latere aurũ:ab altero vero ferrũ :quod leui⁹ fuerit semp fertur. sursum:qõ grauius deorsum.Quo ꝓsuppposito.certũ est.q̃ duplex in homine potest esse amor. videlz spiritualis t sensualis.si igit in aliquolibet amor spiritualis:seu bonox celestiuz: q̃ a ratione procedit preualeat amori sensitiuo.certum est. q̃ amor ille animã si mul t corpus secuz trahit in paradisum. Si vero amor sensitiuus: seu rerũ materialium qui ꝓcedit a corruptibili carne preualeat:seu preponderet spirituali amori: seu celestiũ bonox:necessario cõcludit:q̃ talis amor põderosus secum trahet in centro inferni aiaz et corpus.t ideo Augusti.li.confess. hoc confirmans dixit.Amor meus pondus meũ:eo fero quocũq̃z feror. De talibus etiã dixit propheta.Descenderunt in infernũ quasi lapis. vbi glo.di. Nunq̃z sic lapis tendit ad centrũ terre: sicut peccatũ trahit hominẽ ad centrũ inferni.hec glo. Et propter hoc Hieronim⁹ scribens ad cruperantiũ ne: vz ex tali ponderesensualitatis t terrenox ad infernũ descẽderet di. Si fieri potest imitare Joseph.t egredie dñe paliũ derelinque: ut nud⁹ sequaris dominũ saluatorẽ:qui in cuãgelio dicit. Nisi quis renũciauerit oibus non potest cẽ meus discipulus. Itẽ q̃ vult venire post me abneget semet.tẽ.proijce igit a te sarcinã carnis t seculi huius:ne queras diuitias: que camelox epibus compantur. nudus t leuis ab omni concupiscẽtia ad celum vola: nec alas virtutum tuax.auri deprimant põdera. hoc autez dico:nisi q̃ te auarũ didicerim: sed intelligã. idcirco operaz militie dare. ut impleas saccum:quẽ domin⁹ euacuare precepit. Si enim qui habent possessiones t diuitias iubentur omnia vendere. Dignatio tua aut diues est. t debz facere quod preceptũ est:aut adhuc tenuis. t sic non debet querere qõ erogatura est.³Tu ergo eroganda non queras: sed potius iam quesita tribue:ut fortissimũ tirũculum suũ domin⁹ agnoscat.ut letus tibi de lõginqua regione venienti pater occurrat: ut stolam tribuat.ut donet anulũ: ut immolet pro te vitulũ saginatũ.hec ibi.Augus.insup rationẽ predictã exemplariter cõfirmans in libro de salutaribus documẽtis dicit. Sicut enim eqs frena sunt imponẽda. ita corpa nostra cõcupiscẽtie:iciunijs:t orationib⁹ sunt refrenãda. Nam quẽadmodũ aurige si frena equis laxauerint:p precipitia ducũtur. Ita t aia cum corpore si frena ei nõ imposuerim⁹ ad iferni precipitia dilabitur. Scimus ergo boni t docti aurige corpi nostro:ut pviam rectã eterne vite possim⁹ incedere:hoc autẽ faciemus si ei nõ deliciosa nec voluptuosa: sed tantũ necessaria prestem⁹.quia iurta Apsm si facta carnis mortificauerim⁹ viuem⁹. Hec Aug. Ex predictis igit gnqz rationib⁹:p3 q̃liter cuilibz necesse est q̃ cum ratione sibi subijciat omnes sensuales atq̃z mundanos inordinatos appitus.si vult diuinã gratiam t gloriã promereri. ¶Tertio hoc idem probo figuris.ꝑma figura ponit Judic.16.vbi legit.q̃ quedã

mulier nomine dalida: cuz ter voluisset decipere fortissimū Sampsonē. pro eo q tentabat eum.ut ei diceret in quo consisteret fortitudo eius. Tandē cum eam tribus vicibus decepisset dicens: q si ligaret nervis eum z funibus.perderet fortitudinē;suam.cū tamen verū non esset.postremo quarta vice ma e ab ea molestatus ei consensit aperies verita tem:z dixit. Ferrū nunq̄z ascendit sup caput meū.quia nazarenus.i.cōsecratus sum dño de vtero matris mee. Si rasum fuerit caput meū:recedet a me fortitudo mea: z deficiam ero⁹ ut ceteri homines. Que statim fecit cū dormire sup genua sua: vocauitq̄z tonsorem z rasit septem crines ei⁹.z statum discessit ab eo omnis fortitudo eius:quo viso cōfestiz tradidit cū in manibus filistinoz:que cū cepissent eruerūt oculos eius.z duxerūt gazaz. vitum carcenis:z clausum in carcere molere fecerūt.hec omnia illa quasi verbaliter. Modo raliter. per dalidā decipientem intellige sensualitatē:p sampsonē fortissimū ab ea decceptum:intellige rationē: que dū consentit sensualitati.statim perdit oc̄ robur diuine gratie virtutis z meritoz:que per capillos significat. Per philistios itellige demōes:in quo rū manibus ratio ponit.dum sensualitati cōsentit.qui philisteī.i.demones.stati sumb⁹ diuersorum malorū ligant animā:oculos mētis ei⁹ totaliter excecātes:ne cognoscere possit.q̄tum sit graue peccatū. q̄tum sit bonuz diuine gratie z gloric.quod per peccatū amisit.de qua mētis cecitate Sopho.primo dicitur. Ambulabūt ut ceci.quia dño peccauerūt Prophetā quoq̄z dicit supcecidit ignis. scilz malc cōcupiscentie in anima.per cōsensum z non viderunt solē.scilicz diuine gratie amisse Alia figura ponitur.2.Reg.xi.capitulo.vbi legitur. q cum Joab obsedisset filios Amō in rabba:et ipsi filij Amon impetū fecissent sup exercitū Joab:occiderunt vriam z quosdam alios.Addit autem Dauid ad Joab di. Ne deficias:sed robustus esto:z fortiter dimicare contra eos.quia varius est eucntus belli. Joab vero hoc audito fortiter persueraret et tandem vicit z devastauit totam⁹ ciuitatem. Spiritualiter intelligendo: Joab qui est dux exercitus. Dauid Significat hominē ducez rationis z bonarum operationū.qui ideo est positus in loco huius mūdi.tanq̄z in loco certaminis. ut vincat inimicos:z cozonam glorie accipiat. Nunc inuadunt tentationes q̄z carnis:z quinq̄z dyaboli. sicq̄z aliquando prosternitur. Sed super baculo fidei z rōnis se appodians: z confortans viriliter pugnat. z sic tandem de mundo:carne:z diabolo:propter spē vite eterne quam a deo acceptauit est victoriam reportat. Tertia deniq̄z figura ponitur Judith.13.vbi legitur.q cum Olofernes princeps totius milicie Nabuchodonosor obsedisset populum israel: ut cum totaliter extirparet. Mulier quedam hebrea z vidua Judith nomine:ornata suis optimis ornamētis:egressa a castris populi Jsrael iuit in campuz holofernis cum ancilla sua. Que cuz speciosissima esset super omnes mulieres philocaptus de ea ordinauit ut sequenti nocte.ipsa cum eo dormiret. Cuz autem ingressus esset thalamū z lectum. statim dormire z sterte cepit. Mā temulent⁹ erat: z madefactus vino.z inebriat⁹ ex nimia potatiōe. Qđ videns Judith statim amputauit cū pugione ei caput:z tradidit ancille suc:ut in perā suaz occultaret. Quod cum fecisset egressa a thalamo. vna cum ancilla ingressa est occulte castra populi israel. z fecit appendere caput holofernis super muros ab extra. Quod cum improuise vidissent exercitus totus arripuit fugam.populus vero israel cucurrit post exercitum qui erat fine duce.z sic exercitū totum dissipauit.z omnia victualia cum infinitis q̄ si thesauris cum victoria reportauit. Moraliter per Judith rationem intellige. per Holofernem principem exercitus corpus intelligc exercitu quinq̄z sensuum circumseptū. per pugionem vel ensem quo abscindit caput holofernis:z sic victoria habetur. Intellige sanctissimā fidem:cum qua quasi cuz quodā pugione spūalivel ense faciliter ratio abscidit ea put.i.concupiscentiā proprio corpori z sensualitati: Sed cum predictis figuris;sivis de sensualitate carnis victoriā reportare:obscrua p similitudinē quod recitat Lucan⁹ poeta. Refert enim q hercules semel pugnauit cuz antheo gigante.cuius erat consuetudo q quotiēscūq̄z proiceret ad terrā fortior surgebat quod attendens Hercules ingeniosus. vi elevauit cū a terra:z strinxit eum supra suū pectus dicens. Duc anthee cades. intantuz q emisit spiritū:z sic de eo victoriā oino habuit. Spiritualiter caro ē gigas. que exultat in via carnalium voluptatū: et dum semel ad

terrā proijcitur.i.ad carnalem voluptatē fortior resurgit contra spiritū z rationem. Sed quid bonus miles debet facere: debet vtiq̄z cum ratione eam eleuare a terra.per contemplationē celestium:z fortiter eam stringere p macerationē z abstinentiā.donec sic mortificet:q de ea victoriam obtineat p subiectionem ad ipsum spiritū z rationē. Et quibus etiam figuris. patet qualiter cum securo fidei z rationis:debet vnusquisq̄z sibi mundus et carnem:atq̄z diabolū submittere. Quarto deniq̄z probo exemplo. q quisq̄z volens diuinā gratiam z gloriā adipisci: debet omnino cū ratione z fidei virtute omnes concupiscentiā carnis:mundi: atq̄z diabolī sibi subijcere. Primū exemplū habemus de paulo.q valde a carne z demone molestatus. secūdo Lozin.12.dicit. Datus est mihi stimulus carnis mee:angelus satbanc qui me colaphizet Sed quid fecit ut carnem z satbanam vinceret:Audi quid dicit.prime Lozinth. nono. Castigo inquit corpus meū et in seruitutem redigo.i.rationis. De cuius etiam tentatione z victoria Hieronymus ad Eustochium z ponitur.32.q.quinta capi.si paulus ait. Si paulus vas electionis z preparatus in euangelio xpi:ob carnis aculeos z incentiua vitiorum repimit corp⁹ suū z seruituti subijcit. Me alijs predicans reprobus inueniat. et tamen video aliam legez in membris suis repugnantem legi mentis suc:z captiuantē in lege peccati. Si post nuditatem.ieiunia.famē.carceres.flagella.supplicia in semet reuersus clamauit. Infelix ego homo qs me liberabit de corpore mortis huius. Tute putas securam. hinc cauc queso. nequando dicat de te deus. Virgo israel cecidit nō est qui suscitet eam. hec ibi. Tu quoq̄z fac simile o homo si vis de carnis z diaboli tentationibus victoriaz reportare. Secundū exemplū habemus Dan. decimotertio.de maxima continētia z victoria Susanne. Quā cum vellent duo presbiteri seniores. claz in viridario violare. Ipsa nec minis:nec blādicijs vnq̄z acquiescere voluit:z procurantibus sibi ex hoc inferre mortem. Jam enim lata erat publice contra eam sententia:z ad mortē ducebat. iudicio tamen dei reuelatione facta Danieli. contigit q ipi sacerdotes condemnati sunt ad mortē. Ipsa vero cum maximo honore z gloria dei z mūdi a morte preseruata. Tertium exempiū habemus de domino nostro Jesu xpo. qui ut habet in hodierno euangelio.s. Matthei.4. Fortiter a demone tentatus fuit. sed mirabiliter euz superauit.dicit enī de eo. Ductus ē Jesus in desertū a spiritu. ut tentaretur. vbi glo. Aduerte q quadrupler fuit spiritus quo xps fuit ductus in desertum.vz Spūs diuinus: Spūs humanus: Spirit⁹ angelicus:z malignus:z omnes hi quattuor spūs habuerūt in deserto erga xpum officiū suum. Maz spiritus diuinus condurit in desertum hoc fine.ut faceret penitentiam:ut fugeret cōuersationē mundanā:z ut tandē ad nrm exēplum victoriā de tentatione reportaret. Spūs human⁹ in deserto fecit ipm exire z spiritui sancto obedire. Spūs angelicus fuit cuz xpo in deserto ut ipsi ministraret. Sed spūs malignus: fuit ibi ut cum actualiter tentaret. Et causa quare diabolus xpm in deserto tentare voluit fuit ista. Mā sciebat ipse diabol⁹ per scripturas z prophetias. dei filiū in mūdo cē venturz z incarnandū. imo ut Alexā. in.3. pte dicit. Ante creationē primi parētis vidit dei filiū incarnandū:z sup omnes āgelicos choros postmodū exaltādū:vidit z invidit. q sciebat propter hoc ab ipso suū dominiū auferendū. Vñ Criso. sup Matth. ait. Audiēs inquit diabolus in xpi natiuitate angelū pastoribus nunciantē. multitudinē angelorz in diuersorio iubilantē. Joannē digito demōstrante. in baptismate patrē testificantē. Spirituz scm in columbe spē descendētē. z nūc. 40. diebus z. 40. noctib⁹ ipm ieiunātez: cū esse filiū dei est suspicatus. Sed postmodū cū videns esurire ipm esse filiū dei dubitauit. Non eni dei filiū credebat posse esurire. Hec Crisost. Volens igit propter hoc experirivrz cēt dei filius vel homo purus. q primū hoiem tribus telis ,pstrauit:cogitauit eisdē trib⁹ xpm aggredi. dicens intra se. Si er his vincitur purus homo apparebit. Si autē non vincit: filiū dei oino esse cognoscā. Sic eni Crisost. dicit. Dyabolus de tribus primum hominē tentauit. z vicit. Primo de gula: cum ipsi de fructu ligni vetiti manducare suasit. Secundo de vana glia. Cum dixit:eritis sicut dij. Tertio de auaritia cum dixit:eritis scientes bonum z malum. Sicut enim auaritia est immoderatus appetitus diuitiarum: sic etiam est immoderatus appetitus scientie. Eodem modo christum voluit tentare demon.

Universidad de Deusto
Biblioteca

propter quod assumpsit quãdã formã humanam:scu formã hominis. ⁊ vocali voce. primo de gula cum tentauit dicens. Si filꝰ dei es:dic ut lapides isti panes fiant. Cogitabat enim intra se dicẽs. Si lapides in panes cõuertent:q nec nã tota:nec aliq̃ pura creatura facere potest.quia ut dicit ꝑmo ℳosteriorũ. Vna species per naturã non potest cõuerti in alterã per naturã.dei filius in hoc apparebit.sed si non poterit hoc facere:simpler ⁊ purus homo erit. Sed xps ꝺm glo. hanc tentationẽ deuicit.quia comedere noluit.immo responsum suũ taliter tẽpauit. q ctiam cum esse dei filiũ non cognouit:q̃uis etiã in panẽ lapides non ꝙuerteret.vnde ⁊ dixit. Scriptũ est:non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei.ac si diceret ꝺm glo.Cuz homo constet ex duplici substantia.aia.ſ.⁊ corpore.⁊ anima sit superior ⁊ nobilior corpore:⁊ cibus anime sit verbũ dei ⁊ cibus materialis sit cibꝰ corporis.prout est panis:⁊ tu tñ suades de cibo substantie inferioris ⁊ non superioris. patet q tua persuasio quedã indiscreta ⁊ maligna tentatio est. Vnde nec volo in panẽ lapides cõuertere. nec volo gule vitio superari:ficut ⁊ parentes primi hoc supati sunt. Qua tentatione mirabiliter superata: statim diabolus ꝺm Crisosto.cogitauit intra se:homo iste sanctus eẽ videtur.Sancti cuiz viri:⁊ si non vincãtur de vitio gule. scpissime vincuntur de vitio vane glorie. Ideo statim assumpsit xꝑm de deserto:⁊ supra pinnaculũ templi eum statuit: seu portauit. Nec mirũ fuit ꝺm Grego.si scꝑ misit in pinnaculo templi asumi:qui etiã super ligno crucis ꝑmisit se crucifigi. Et Augusti.in glo. dicit. Quod enim permisit assumi non fuit infirmitatis.sed virtutis paciẽtie.vel aliter potest intelligi q assumpsit eum. scz q dedurit supra pinaculũ. Vnde dicit alia glo. q verisimile est diabolũ apparuisse in humana specie.Sed tamẽ xps ꝺ oia sic egit ut ani me videret.Erat autem pinnaculũ locꝰ eminẽs.vbi erat cathedra doctoꝝ. Ideo ꝺm glo. putabat diabolus xꝑm in sede doctorũ positum posse vincivana glia:⁊ extolli.ut multos alios fecerat elevari.vnde ⁊ dixit ei. Si filius es dei.mitte te deorsum. ℳam scriptum est angelis suis deus mandauit de te ut custodiant.ꝛc.⁊ sic nulla secuta lesione iactantiam incurreret.vel ut ex hoc diabolus eius potentiam agnosceret.Sed xꝑs non acquiescens sed potius tentationẽ inanis glorie superare volens.sic tempauit respõsum suũ ut go eẽ reliqueret dubiosum.di.Scriptum est.Non tentabis dñm deum tuũ.vbi glo.suggerebat ut aliquo signo explorꝛet.q̃tũ apꝺ deũ posset. sed nemo debet tentare deũ quin habeat humana ratione:quid faciat. postq̃ autez deficit humana ratio.cõmẽdet se quisq deo hec ibi. Verum postq̃ diabolus: nec per patiam:nec p secundã tentationẽ cum potuit deuincere:seu cognoscere:transiuit ad tertiaz ut videret:si saltem posset de auaricia.vincere ⁊ superare.propter q durit eũ supra mõtem excelsum.⁊ ostendit ei omnia regna mũdi. Non autem ista ostendit ei coram oculis ducendo.vel visum ei ampliando.vel ea que nesciebat sibi indicando : sed dicit ostendisse tribus modis. ℙrimo ꝺm Crisꝰ.ostendit.ac si aliquis in loco excelso positus.manũ extenderet di. Ecce et illa parte est Italia : et illa Grecia:et illa Africa. Scdo mõ ꝺm Rabanũ ostendit:quia vanitatẽ pompe mũdi quã ipse malignus diligebat.q̃ fit speciosa ⁊ desiderabilis in verbis demonstrabat. ut ipsuz induceret ad amandũ illam. Tertio ꝺm glo. ostendit.quomodo regnabaſ i tribꝰ partibus mũdi:per diversa vitia.in quibusdã per fugibiam.in quibusdã p auaritiã. in quibusdem per luxuriã . ut exẽplo instigãtis posset ad similia facilius inclinari. Cum autẽ omnia regna mũdi ei ostendisset cũ corũ gloria.statim subiunxit di. Hec omnia tibi dabo : si cadẽs adoraueris me. et quia Luce.4.dicitur. Omnia mihi tradita sunt a patre meo:⁊ cui volo do illa. Ideo plene mentitus est. q dei sunt omnia.⁊ ipse tribuit vniversa.Et q etiam istud cõtinebat maximã iniuriã creatoris.qui solus debet adorari. ideo cum furore ⁊ zelo iusticie. hanc tertiã tentationẽ deuincens expulit diabolũ di. Vade retro sathana.scriptũ est enim.dñm deuz tuũ adorabis ⁊ illi soli seruies.Tunc diabolus de omni tẽtatione deuictus ⁊ confusus:statiz reliquit eũ ⁊ immediate accedentes ad xꝑm angeli. pre leticia ⁊ gaudio victorie suc mistrabãt ei.Ecce fidelis anima. qualiter dux tuus dñs noster Jesus xps. viriliter omnẽ tentationẽ superauit.prebens in hoc tibi exemplũ: ut propter amorẽ eius. ⁊ tu omni tentatione fortiter resistas.q̃ tibi facilimũ erit facẽ:si scutz fidei eius Christi in te assumas:ꝓpter q̃ ꝺr Joaz.Exemplũ enim dedi vobis.ſ.in victoria tẽtationũ:vt quẽadmodum ego feci:ita ⁊ vos faciatis. ℙretermitto qualr vicit sensualitatem rõni repugnãtẽ: cũ dixit iminẽte tpe passionis suc.ℳat.26. ℙater si põt fieri trã seat a me calix istc.verũtñ nõ sicut ego volo sed sicut tu:fiat voluntas tua. Ecce q sensualitas nullatenus pati volebat:sz rõ eã cogit: vt cõformarẽt cũ diuina voluntate:⁊ ei subiicerẽt:q̃ violentia rõnis ꝺtra sensualitatem tam valida fuit: q eã nõ sine ingenti dolore ꝺr.Luc.22.q factus est sudor eius tãq̃ gutte sanguinis decurrẽtis in terrã. Et predictis auctoritatibus:rõnibus:figuris:atq̃ exẽplis. ꝓz ꝑma ꝺplatio de victoria ꝺtra tẽtationes in qua mõstratũ ẽ:q qcũq vult diuinã grãz ⁊ eternã gliam ,pmereri:necesse est oio q cũ virtute fidei:⁊ scuto rõnis ,psternat: ⁊ deuincat seu sibi subijciat oẽm tẽtationẽ:ꝺcupiscẽtiam mũdi:carnis:atq̃ diaboli. Quoꝝ triuz victoriã nobis ꝓcedere dignet inuictissimus atq̃ gloriosissimus dux ⁊ ꝑnceps oĩs victoric: Jesus xps dñs noster: q in trinitate pfecta viuit ⁊ regnat deus p infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria scda ꝑme dñice de scda nobilitate sanctissime fidei que dicitur superatiua.

Uenite benedicti patris mei:possidete regnũ q̃ vobis paratũ est ab origie mundi. Matt.25.c.⁊ in euãgelio occurrentis feric. ℙost sacri euangelij declarationẽ moralissimi ciues possumus verba thematis nri non inmerito approꝑare ad mãm quã pre manibꝰ hẽmus vz ad victoriam mũdi:carnis:atq̃ diaboli. Nec dubiũ alicui esse debet:qn xps dñs sedebit in trono iudiciali maiestatis suc:vt diffinitiuã sniam ꝺtra reprobos:⁊ p electis exhibeat ficut reꝓbis:q in pñti vita rõnez subiecerunt mũdo:carni:atq̃ diabolo.dicet. Vi scedite a me maledicti: sic ⁊ ecõtrario: bonis ⁊ electis q i pñti scło cũ rõe oẽz cõcupiscẽtiã mundi carnis atq̃ diaboli calcaucrũt dicet prefata verba thematis ꝓcassumpti.vz. Venite benedicti ⁊c. Super quibus verbis eequo demonstraui necessitatẽ victorie carnis:mũdi:atq̃ diaboli.in pñti sermõe simpliciter haberc demonstrare de ipsa victoria ꝺm contẽplationem:que talis erat.

Ecunda insup ꝺtẽplatio de victoria rõnis ⁊ fidei ꝺtra tẽtatões mũdi:carnis:atq̃ diaboli:dr ꝺtẽplatio nobilitatis. ℙro cuius ꝺtẽplatiõis declaratiõe in forma pulcherrime qõnis:peto a vobis o ciues speculatiui.Qui est maior bono::triumphus:maiorq̃z thesaurus:quẽ possit rõnalis homo acgrere:⁊ bñe:ram in pñti vita coram oĩbus hoĩbus mundi:q̃ in futura vita:cozaz deo ⁊ tota celesti curia. Et qm quot sunt capita tot cõiter sunt ⁊ sentẽtie.Circa hãc qõz diuersi forte diversa:aut sentiũt: aut senserũt dando diuersas rñsiones. Et ꝑmis quidem visum est:q maior laus:honor::⁊ victoria:precipue ꝺsistit in cõgregatiõe alicuius magni thesauri.prout est aut per viã mercantic: aut per aliã industriã scire cõgregare maximam quãtitatẽ auri:argenti: atq̃ diversa gnã lapidum preciosoꝝ. Scdis qdem visum est:qm dicũt maiorẽ laudẽ:gliaz::⁊ honorẽ: precipue consistere in acgsitione alicuiꝰ maxime sapie: prout est hñe magnã sciam grãmatice.Artis oratorie:loice:iuris canonici:⁊ ciuilis:medicine:phĩce:astrologie:⁊ precipue sacre theologie

Tertijs vero aliter videt:vnde dicũt maiorẽ eẽ laudẽ:honorẽ::⁊ victoriã:i eo q̃ gs iurta consiliũ euangeliuz ꝺtenit nõ solũ oĩa bona pñtis vite:sed insup patrẽ:matrẽ:vxorẽ: sorores:filios:⁊ hmõi:⁊ sic ingredit in aliquẽ ordinẽ artissimũ ⁊ pbatũ. Quartis postremo visum est oppositũ ꝙ oĩa supradcã:vñ dicunt diffinitiue q̃ maior laus:honor::⁊ glia:est victoria q̃ ꝺsistit in hoc.q vz aliqs ingenio:aut potentia sibi subijciat totũ mũdũ: aut tpalr: prout fecit Alex.magnus:aut spũalr: ,put est acgrere sibi papatꝰ dignitatẽ:⁊ hmõi. Sed si a me q̃reret rñsio de pdcã qõne:,pfecto dicerẽ ⁊ vere diffinirẽ:q nullus quattuor pdcõrz vez dixit:imo falsum. Qm̃ est alia virtꝰ que in oi laude:victoria:glia:⁊ honore mirabilr excedit oĩa q̃ttuor pdcã. q si itez a me q̃reres: q̃ precipue sit illa virtꝰ tante excellentie clamas Rñdeo q est vincere semetipsuz: vincẽ suas passiones:vincẽ suas inordinatas affectiões vincẽ cor suũ:subiugare sibi oẽm demonem mũdũ:⁊ carnẽ.⁊ insup vincẽ suũ inordinatuz amorẽ.q.n.bz victoriã de pdictis:,pfecto acgrit melius ⁊ laudabilius: q̃ sit oẽs mundi

thesauros congregare:oēm sapiam mundi acgrere:oēs mundi diuitias atqꝫ delitias cō tēnere:ꝛ insup de toto mūdo ꝓalis: aut spiritualis ꝓ subiectionē ipsius victoriā reportare. Et q̄ sit maior victoria laus ꝛ triūphꝰ vincere scipsum:ꝛ ꝓpas passiones atqꝫ inordinatas affectiones:qꝫ sil' sint oia ꝯtuor sup dicta:pbo triplr. ¶Primo gnālibꝰ auctibus ¶Scdo spālibus rōnibus. ¶Tertio multiplicibus exemplis. ℂ ¶Primo ꝓbo gnālibꝰ auctoritatibꝰ:q̄ victoria suiipsius:ꝛ passionum suaꝝ oia supradcā incōpabiliter excedit. Vñ Boetius metro.5.tertij lib.metrice ait. Qui se volet esse potentē:aios domet ille feroces Nec victa libidine colla sedis submittat habenis. Etenim indica lōge lꝫ tellus tua iura tremiscat:ꝛ seruiat tibi vltima thile:tñ atras pellere curas:miserasqꝫ fugare querellas:nō posse potentia non est.hec ille. Item Salomon ,pucr.i6.ait.Melior est patiēs viro forti:ꝛ qui dñatur aio suo expugnatore vrbium Item Seneca in lib.de clementia.Summa sup oēs potentia est regere scipsum: vincere ꝛ bñ regere.Multi cni habuerūt potestatez vrbiū:pauci vero sui.Illa viliora.hec aūt nobiliora.hec ille. Item etiā Seneca.25. epla ad Lucillū.Impare sibi maximū impiū ē:mariuneqꝫ diuitie.Idē quoqꝫ epla.37. Si vis tibi oia subijcere:te subijce rōni:multos reges si rō te rexerit. Item lib.de quattuor virtutibus ait.Si magnanimus fueris:nunqꝫ iudicabis tibi fieri iniuriā de inimico:dicens.nō nocuit:lꝫ habuit aiuꝫ nocendi:ꝛ cū i tua fuerit potestate:iudicabis tibi vindictam fieri:te potuisse vindicare. Honestissimū genꝰ vindicte est ignoscere.ħ ille. Item Ambro.lib. de offi.Teodosio scipsum vincente ait.Teodosius Impator: tūc se beneficiū recepisse arbitrabatur:cū rogaret ignoscere. Et tūc ,promptior erat ad veniā:cū fuisset ,promptior ad iracundiā.vñ ab oībus optabat in eo qō in ceteris timet:vt.s.iracundet.hec ille. Itē Tulius in oratione pro Marco Marcello ait. Nulla cor̄poris tanta vis est:que non ferro:ꝛ viribus debilitari frāgiqꝫ'possit: aiuꝫ vero vincere:iracūdiam coibere:victoriā temperare: aduersariū non mō ertollere igentē:lꝫ etiaꝫ amplificare cius pristinā dignitatē: hoc q fecerit:non ego sūmis iuris cōparo:lꝫ similimū deo iudico.ħ ibi.Deniqꝫ Demostenes i ꝛonc sua ad Alex.regem nc obsideret atbenas ait.Nibil hꝫ rex Alexander vel fortunā maius:qꝫ vt possis: vel nā tua melius q̄ vt velis seruare q̄ plurimos. Nulla enim de virtutibus tuis generosior mīa:vl admirabilior clementia. Nec per aliud ,ppius ad deos potes accedere:qꝫ vt salutem ꝛferas boibus vel dando si egucrint: vel parcendo:si deliquerint:vel indulgendo si supplicauerint.Cū enim vincamur ab bis in omni muncre:sola clementia est:que nobis deos reddit equales. Et infra subiungit. Audi inquit q̄ alius tuus ultis angustis terminis:quos nā dedit mortalibus ad vincendū nūqꝫ potuit esse cōtentus.semp'enim imoralitatis gliaꝫ flagrauit. Et infra vicisti lacedemonces:fregisti thebanos: ꝓpas postmodū debellatur9 ꝛ indos Et hec tñ sunt bois:qm nām ꝛ conditionem vt fieri possint bñt vex aiuꝫ vincere:iracūdiā coibere:sibi imperare:victoriā temperare:vicit indulgere supplicantibus. Qui hoc scit:nos est tñ summis viris equandus:sed deo simillimus iudicandus. Nc ergo credas iracūdie:que est inimica ꝛilio. Ne credas victorie:que de nā sui est insolēs ꝛ supba. Sꝫ vince te:qui ceteros vincis glia ꝛ virtute.ħ Demostenes. Ex predictis igit auctibus ꝓpriꝫ victoria suiipsius:oēm aliam victoriā: gloriā seu dignitatē excedit ꝛ superat. ℂ Scdo hoc idem ꝓbo specialibus rationibus: ꝛ prīcipue.5. ¶Primo rōne obiectionis. ¶Scdo rōne ordinatiōis. ¶Tertio rōne egressionis. ¶Quarto rōne supatiōis. Quinto rōne oppositiōis. ℂ ¶Primo ,pbo rōne obiectionis. Fundamentū rōnis ponit pbs in lib. de animalibus.di. ¶Potentie cuiusdē generis magis ꝛ prebēsiue obiectoꝝ ceteris simplr sunt meliores:ꝛ magis eligibiles.pꝫ ħ regula ꝓ exceptiā qō ille ponit ibidē. Mā potētia visiua noctue ꝛ aquile:cū sint quo ad actū videndi ciusdē generis:tñ potētia visiua aquile: que irreuerberatis oculis solē ꝛ in rota intuet: nobilior est potentia visiua ipsius noctue:que solis radios minime:vel quasi nibil apprehendē ꝑt. Silr potentia visiua sani oculi alicuiꝰ bois: dr esse nobilior:nō tm oculo ceco:q fm pbm 2.phȳsi.nō pōt iudicare de colorib9 quātum ad rē:lꝫ possit de ipsis disputare quātum ad nomē. Sꝫ insup oculo lippo. Et rō est: quia oculus sanꝰ ꝑfecti9 colores apprehendit: q̄ oculus lippus:ꝛ eger. Silr potentia auditoria q̄ clarius obiectū vocis:vel soni apphendit q̄

fir da nobilior est illa. Quo ꝓsuppositio:certū est fm theologos i.4.di.49.q̄ obiectum nā intellect9:seu apetit9:ē simplr vex ꝛ bonū amī intellect9:seu apetit9. Et simplr est beatificatiuū ipsi9 humani intellect9 ꝛ apetit9. q̄ si sic ē:volēs nūc demonstrare in hac rōne q̄lr victoria sui in spē est nobilior oib9 mūdi thesauris. peto an oēs sil' mūdi thesauri:put sunt auꝝ:argentū lapides ꝓciosi:ꝛ hmōi.sint boni simplr ad apphēdēdū id obiectū increatū ipsi9 bois simplr beatificatiuū. Et dicēdū q̄ nō. di.pbo.2. elen. Dēs diuitie nō simpliciter bone sunt: q: nō recte vtentib9 nō sūt bone. Et.j.ethi. Dēs diuitie sunt bona ciuilia. Ciuilia aūt errorē bñt q̄ multis ꝛingūt detrimēta ex ipsis. Jā eni qdā pierūt ꝓp diuitias:qdā vero ꝓp fortunā. ħ ibi. Jmo oēs thesauri mūdani:nō tm simpliciter nō sūt boni ad apphēdēdū ꝓpriꝫ obiectū bois:qō est bonū increatū:lꝫ isup ab illo plerūqꝫ deuiāt:ꝛ acgrere faciūt obiectuꝫ pene ꝛtristatiuū. di. Apostolo.ꝓmc Thimo.6 Qui volūt diuites fieri:incidūt in tētationē ꝛ in laqueū diaboli:ꝛ desideria multa inutilia ꝛ nociua:q̄ mergūt boies in interitū:ꝛ in pditionē. ħ ibi. Dō ꝛfirmās saluator. Mat. 19.dicit. Amē dico vobis:q: difficile intrabit diues i regnū celoꝝ:ꝛ facili9 ē camelū trāsire p foramē acus:q̄ diuitē intrare in regnū celoꝝ. Econtra peto q victoria suiipsius simplr mercat:ꝛ certe clamās Rndeo:q̄ vitā eternā de directo saluatore attestāte:q Mat.xj. dicit. Regnū celoꝝ vim patit:ꝛ violēti.s.ꝓ se ipsos demonē:ꝛ carnē:ꝛ mūdū rapiūt illud q̄ si vt pz victoria suiipsi9 est simplr potētior ad apphēdēdū obiectū increatū ipsi9 bois simpliciter beatificatiuū:q̄ sil' possint oēs mūdani thesauri. ɔcludit nccio q victoria suiipsius icōpabilr ē nobilior oib9 sil' mūdanis thesauris:ꝛ p ɔsās ab oib9 elegibilior. Dō egregie ɔfirmās pbs.3.topi.di. Eligibile oio magis est:qō ad vitā finēqꝫ ptinet:q̄ qō ad aliō aliqd:vt qō ad bitudinē ɔducit:q̄ q ad prudēniā. ħ ibi. Cū quo ɔcordās Boe.,pla.4.2.lib. di. Quid ḡ o mortales ē petitis iter vos potitā felicitatē. Error vos insciaqꝫ cōfundit: oīdā breuiter tibi sume cardinem felicitatis. Est ne aliqd tibi teipso ꝓciosi9:nibil inquies Igit si tui cōpos fueris:possidebis qō nec tu āmittē velis: nec fortuna vnq̄ possit auferre ħ ibi. ℂ Scdo,pbo ħ idē rōe ordinatiōis. In hac rōe bēo demōstrare q̄lr victoria suiipsi9 in spē. ɔ sedam opinionē est nobilior ꝛ ꝓciosior cūctis generib9 sapie mūdane:tā acgrite q̄ infuse. Fundamētū ḡ rōnis ponit pbs.3. topi.di. Qñ vnū est simplr ,ppter aliud:illud aliud est simpliciter melius9 ꝛ eligibili9. pꝫ ħ regula. Nam medicina est ordinata ad sanitatē:iō sanitas ē simpliciter melior oi medicina. Et iō pbs.j.de regi.ꝓncipū. Conseruare sanitatē melius est oi medicina. Silr cū possessio sit ordinata ad fructus būdos. Idcirco simpliciter fructuosior est melior ipsa possessione. Et iō dicit pbs. q̄ melior vsus rex q̄ possessio. Quo ꝓsuppositio peto quo fine:quo respectu acgrit ꝓncipaliter:seu acquiri dꝫ ois scia scu sapia mūdana:siue sit infusa a deo:siue ꝓ industriā intellect9 acgsita. Et certū est q̄ ideo acgrit:seu acgri dꝫ ꝓncipaliter:vt cognoscat vex a falso:ꝛ bonū a malo. Quo cognito malū deuitet:ꝛ bonū opet:q̄ vtiq̄ aliter fieri nō pōt nisi ꝓ victoriā suiipsius. Dō cōfirmans pbs.2.ethi.dicit. Vt sciamus nō scrutamur: sed vt operantes bona efficiamur.ꝛ.j.metha. dicit. Sapientē nō ordinari: sed ordinare dꝫ ꝛ sapientis est regere:ꝛ non regi. Tulius etiā lib.4.de tusculanis qōnibus.ait. Sapientis proprium est scipsum bene regere:ꝛ nibil qō penitere possit facere.q̄ si fic est.vꝫ q̄ omnis sapientia ad ħ ordinata est:vt quisqꝫ scipsuꝫ vincat:ꝛ bene regat. cōcluditur q̄ scipsuꝫ vincere:ꝛ bene regere:excedit in nobilitate:honore:ꝛ dignitate:oēm sapientiaꝫ mundi: seu sit infusa:seu acquisita.q̄ si dubitares. ¶Peto a te o medice vt practica vtar: q̄ est quesо sapiētia nobilior in medico? Aut habere i vniuersali sapientiam de medicinis: aut per practicam in particulari sanare infirmum. Et certū est q̄ maior est nobilitas sanasse infirmum:q̄ simpliciter habere sapientiaꝫ de remedijs infirmitatum. Et ratio est: quia illa scientia speculatiua: seu theorica:ordinata est ad ipsam practicam. Quid enim o medice:si tu infirmus esses tibi prodesset sapientia tua si actualiter'illam nō exerceres in bis q̄ spectarent ad sanitatem acquirēdam? A simili ergo dico:q̄ omnis sapientia ordinata est:siue sit infusa:siue moralis ꝛ acquisita: ad hoc vt quisqꝫ scipsum bene regat: ꝛ ideo scipsum bene regere melius est: q̄ simpliciter omnez sapientiam habere. Quod cōfirmās Bern. in suis meditationibus dicit. Stude semper o homo teipsum cognoscere: ꝛ bene regere:

q: multo nobilior ⁊ laudabilior eris: si te bñ regis ⁊cognoscis:q3 si te neglecto oēs curiusſydex cognosceres :oēs vires berbaruz:oēs boiuz cōplexiones. Et si hēres oiuz celestiuz ⁊ terrestriū sciam:pax aut nibil tibi ,pdesset si teipsum nō cognoscis ⁊ bñ regis.h Bern. Quid hic dicitis. O vos vani ⁊ loq̄ces ora torect:o vos canoniste:o legiste:o phi:o magri sacre pagine ⁊ sacre theologie:q ideo sapiam acgritis:non vt vosipsos bñ regatis: ſ3 potꝰ vt bursas ipleatis: ⁊ isup vestrā supbiā ⁊ clationē oſidat. Wñ dicitꝰ Bernar. sup Cant. finez totius sapie nře descripsit. di. Modus sciendi si scire ius est vt scias quo ordie: quo studio:quo fine quecūq3 noscē oporteat: quo ordine:vt id ꝑus quo maturius ad salutem: quo studio:vt id ardentius:quo vehemētius ad amorē:quo fine vt nō ad inanē gliaz: vel curiositatē:vel aligd file: sed tñ ad edificationē tuā vel ,primi. Sūt nāq3 q scire volūt eo fine tñ vt sciāt:⁊ turpis curiositas est. Et sūt qui scire volūt vt sciam suā vendāt ,p pecunia:pro honoribus:⁊ turpis questꝰ est. Et sūt qui scire volunt vt sciant:⁊ turpis vanitas ē Et sunt qui scire volunt vt edificent ⁊ bñ regant:⁊ prudentia est. Et sunt q scire volunt: vt alios edificent:⁊ caritas est.h Bern. Moralis insup doctor Greg.in lib.18.moraliuz de mala ⁊ bona sapia sic dicit. Omói mundanoz boiuz sapia est machinationibꝰ tegē sensum verbis velare:que falsa sunt vera oñdere:que vera sunt:falsa demōstrare.banc q sciunt ceteros supbiendo despiciūt: banc qui nesciunt:subiecti ⁊ timidi in alijs ipsam miratur. vera āt iustoz sapia est:nil p ostētationē fingere:sensum verbis apire. vera vt sunt diligere:falsa deuitare:bona gratis exhibere mala libentius tollerare q3 facere;carnis illecebras cōpescere:nullā iniurie vltionē querē. Pro ꝺtumelia lucrū putare.hec iustoz simplicitas deridetur:⁊ a mūdi sapientibꝰ fatuitas reputat.h Grego. Et qua rōne collige: q sapientioz est paupercula mulier:que seipsam bene regit: ⁊ passiones suas rōni subiē q3 simul sint omnes mūdi sapientes: seipsos non bene regentes:⁊ passiones suas inordinatas rōni non subijcientes. ¶ Tertio h idez rōne egressionis:seu specificationis. In hac rōne demonstrare habeo cōtra tertiā opi. qualiter victoria suiipsius est nobilior omni contēctu mundanoz:⁊ insuper omni ingressu artissime religionis. Fundamentum ratiois ponit pbus.3.topicoz.di. Vbi contingit vna fine altero esse:illud simplr est melius illo.p hec regula. Certum est enim q prudentia vt dicitur.6.ethicoz. Est recta ratio agibilium circa bona vel mala potest esse in homine sine vlla mūdana potētia:⁊ laudabilis erit: in quocūq3 fuerit:⁊ cōtra.mundana potentia nequaq3 vllo modo sine prudentia laudabilis esse potest.imo ſm Senecam in sensu p uerb. Potestas sine prudentia suma demētia est. Si igit vtrūq3 alicui ,ponat. ꝑcepta laudabilius erit:⁊ melius eligere prudentia simpliciter sine mundana potentia:q3 eligere simplr mundanā potentiam sine prudentia. Similiter peto qđ est maioris nobilitatis: an auctoritas papalis in absolutione peccatorum:an auctoritas episcopalis: ⁊ clarum ē q ceteris paribus nobilior est auctoritas papalis q3 episcopalis. Et ratio est: qua auctoritas papalis pōt esse per se sine auctoritate episcopali ⁊ non cōtra. Quo presuppositio peto an q3 possit saluari sine actuali cōtemptu mundialium:aut sine ingressu religionis. Et manifestum est q sic. Saluatoz attestante; qui Matth.19. Iuueni petenti de salute:⁊ dicenti. Quid faciendo vitam eternā possidebo Rñdendo di. Si vis habere vitam eternaz serua mandata. q si sic est:vlteriꝰ quero: an quis sine ingressu religionis:⁊ etiam cum ingressu saluari potuit sine ꝑcipua suiipsius victoria? Et certū est q non.dicente Saluatore Matth.16. Qui vult venire post me abneget semetipsuz. ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequatur me. Quod egregie cōfirmans Hieronymꝰ in omelia super verba Matth.19. Ecce nos relinquimus omnia. ait. Grandis fiducia Petrus piscatoz erat:diues non fuerat: cibos manu ⁊ arte quercbat.⁊ tñ loquitur cōfidenter: dimisimus omnia:⁊ quia non sufficit tñ relinquere sua iungit qđ perfectius est:⁊ secuti sumus te: fecimus quod iussisti. Quid ergo dabis nobis premij. Jesus ait dixit illis. Amen dico vobis:q vos qui reliquistis omnia:⁊ secuti estis me: in regeneratione cū sederit filius hominis i sede maiestatis sue:se.⁊ vos sup sedes duodeci iudicātes duodecim tribus israel. Non dixit tñ q reliquistis omnia.hoc enim;⁊ Socrates fecit phus:⁊ multi alij diuitias contēserunt. Sed qui secuti estis me:quod ꝓprie apostoloz

est:atq3 credētiū. Et infra subiūgit. Qui ergo propter fidem Christi ⁊ predicationem euangelij omnes carnales effectus cōtempserunt ⁊ diuitias seculi ⁊ voluptates:isti centuplum accipient:⁊ vitam eternā possidebūt.h Hieronymus. Ideo ē de regulari.c. porrectuz.⁊ c.ex parte tua.dicit. Habitus non facit monachum sanctū:sed opus bonū ⁊ ꝑfectio regularis. Item.4.o.di.c.oportet. Grego.dicit Non loca.s.religiosa: sed vita ⁊ mores sanctos faciunt sacerdotē. Et idez Grego.ibidē dicit Anastasio presbytero. Non loca inquit vel ordines creatoꝛi nostro ,primos nos faciunt sed nos aut merita nostra bona coniungunt aut mala disiungunt. q si sic est:q vz ingressus religionis:⁊ mundi contēptus nequaq3 saluare pōt hoiem sine victoria suiipsius: et sensualitatis. Et cōtra:victoria suiipsiꝰ ⁊ sensualitatis hoiez ꝓpe saluat sine ꝑdictis. Necessario concludit q ceteris paribus incōparabiliter nobilior est:⁊ magis ad salutez necessaria suiipsius victoria:q3 quilibet ingressus ad artissimā religionē:mūdaliūq3 ꝺtēctꝰ. Quā veritatem egregie ꝓfirmās Tho. scōa scōe.q.io 4.ar.3.i corpore.q.di. Cū queritꝰ an victoria ,ꝓpe voluntatis:seu abnegationis ꝑ prij desiderij:q acgrit per obediētiā:sit maior inter oēs virtutes. Rñdeo q sic.cū cuiz religiosus tria contēnat:⁊ tria denoueat. vz paupertatē:castitatē:⁊ obedientiā:⁊ tanto ali quid sit nobilius.ficut dr.j.de aia.⁊.t.metha. t.8.topi.quāto a nobiliori subiecto egreditur ⁊ castitas egredit a corpore tanq3 a subiecto. Pauptas a terrenis rebus: obiecta vero a voluntate:que est nobilior corpore ⁊ diuitijs. segtur q maior est laus religioso: ⁊ meritus in victoria ⁊ abnegatione,ꝓpe voluntatis:q3 sit in obseruatiōe castitatis:atq3 paupertatis Qđ ꝓfirmans Grego.super verba Samuelis.j.Regū.15.di.Melior est obedientia q3 victime.⁊ ponit.8.q.Sciendū.ait. Obediētia iure victimis oībus preponit: q: ꝑ victimas aliena caro.per obedientiā vero voluntas ꝓpria mactat.hec ille. ¶ Quarto hoc idē ꝓbo rōne superationis. hac rōne habeo demonstrare cōtra quartam opinionez in spē. q vz victoria suiipsius incōparabiliter laudabilior ē victoria totius mundi:siue mundus temporaliter subiciat:,put accidit Alexandro magno:siue spūaliter:sicut accidit dignitati papali. Et ꝑ fundamento rōnis occurrūt mihi duo carmia Esopi.di. De prelio victi pēdet victoria victor. Tantus erit victi glia quāta fuit. Declarant hi versus hoc exemplo. Mā presuppositio q leo pugnaret cū mure:⁊ ecōuerso:mus pugnaret cū leone. Si leo vinceret murē:vel mus vinceret leonem:preo cui maior laus ⁊ gloria daret:⁊ certū est q non leoni:⁊ ratio est:qz cū ipe sit fortissimꝰ aialiū ⁊ cōtra:mus impotentissimꝰ:minima laus vel nulla ei deberet. Sed bñ per ꝺtrariū muri maximus honor esset. Et rō est:qz cum sit aial exiguuz:⁊ impotentissimū:tñ superasset leonem oiuz aialium fortissimū. Silr si qs i astiludio vinceret hoiem vilem ⁊ inexpertum minimā vel nullā laudē hret. Econtra vero si quis inexptus ⁊ quasi ipotens de equo deponeret armigez potentissimū:⁊ in armis strenuū:vtiq3 maximā sibi laudē ⁊ honorem acgreret. Quo presuppositio:preo qd sit maiꝰ ⁊ nobilius:an solus animus vnius hominis an simul oiuz boiuz corpora:oēsq3 simul mūdi diuitie. Et clarꝫ est q solus aius vniꝰ hois dicente pho.j.ethi. Bona aie sunt magis bona q3 bona corporis. Et.6.politicoz di. Triplex est bonū.s.bonū anime:bonū corporis:⁊ bonū exterius aduenies. Inter que anima est melior omni corpore:⁊ anime bonum oibus bonis. Et ratio est:qz cum id sit melius qđ est ꝓmo ꝓncipio ,ppinquius:⁊ similius. prout dicitur.5.metha.⁊ sola aia hominis sit deo similior ⁊ propinquior per intellectū rationem ⁊ liberam voluntatem:⁊ per amorē omnibus humanis corporibus:necnō et terrenis thesauris. Concludit ,ppter hoc q sola anima hominis vnius predictis omnibꝰ nobilior est:⁊ melior.q. si sic est:ergo sequitur q si quis animū suum vincit:seu cor suū superat vtiq3 maiorem victoriā ⁊ honorem reportat Et si fortitā non in cōtra mundanoz boiuz: tñ coram deo:⁊ vera rōne:q3 si totum mundum deuicisset ⁊ superasset. Et confirmo istā rationem sic practice loquēdo. Ecce q Alex. totum mundū deuicit:ponatur nūc casus: q vnus alius hō veniat cum industria ⁊ Alex. deuincat:⁊ sibi subijciat. peto nunc qs potētior ⁊ laudabilior extimabitur:an Alexander deuictus:an alius Alexandrum deuincens: ⁊ certum est q Alexandrū sibi subijciēs:maiori laude dignus erit. Et ratio est:quia cum vicit ⁊ sibi subiecit:qui totum mundum vicerat:⁊ sibi subiecerat.hoc concesso. quero itez

quid est qđ fecit Alexandro ꝓncipaliter totū mundum deuincere:t certum est q̄ fuit eius animus strenuus t magnanimus. Si igitur Alexander aiuꝫ suum vicisset:qui totum mūdum vicerat:vtiq; maiorem victoriam habuisset:q̄ de totius mundi habuit. ꝓpter quod legitur:q̄ semel Aristoteles audiens Alexā. contra quēdam valde turbatū:ita vt ꝓ ira cundia t furore sibi mortē minaret. Scripsit sibi quādam epl̄am.nā eius magister extiterat.di.hec verba.O Alexander audi me:magnū documentū docet o te:qđ est qui vincit omnes reges terre:t totū mundū tibi subiugat:Certe cor tuū strenuū t nobile. Si ergo in hac re vincis cor tuū:eo q̄ vinces illud qđ totum mundus deuicit: eris maior victor q̄ fuisti.h Aristo. Vis igitur o ciuis: o mulier habere maiorem potentiam t victoriam q̄ vnq̄ habuit Alexander magnus: in victoria huius mundi totius? Vince aiuꝫ t passiones cordis tui. Nam vt ꝑbus.xj.de aialibus. ait. Potentior est sola rō in hominibus: q̄ ois potentia in brutis aialibus t humanis corporibus. Et ideo si qs remittit odium:seu cū ratione carnis concupiscentiaꝫ sibi subijciat cum talis victoria facta fuerit cum fortitudine rationis. victoria aūt totius mūdi acquiritur mediante materiali fortitudine equor: lancearum:sagittaꝝ:bombardaꝝ:atq; humanorum corporꝫ. Certum est q̄ talis victoria est quasi in infinitū laudabilior victoria totius mundi:qđ bene ꝓfirmans quidam sapiens dictus Vegetius in lib.de re militari dicit. Suppositio inquit q̄ binc sint duc partes dimicātes ad inuicem:t vna pars excedat aliā tam in multitudine hoium: q̄ equor . Alia vero excedat industria:t illa q̄ excedit i multitudine est inexpers oio ad bellū. Alia vero magistra t exꝑta. Modo querit si vna istaꝝ partium alteram deuincat. t ecōtra q̄ istarū partium debet habere maiorez laudem. Et respondet prefatus auctor:q̄ pars docta maiori laude digna est:t insup victoriam repor tauit. Rōnem assignat di.q̄ scientia rei bellice dimicandi nutrit audatiā. Nemo enim facere metuit:qđ se bene didicisse ꝓfidit.vñ i numerabilis multitudo dispositia est ad cedē hec Vegetius . Si vis spūaliter vltra ꝑdcā hoc intelligere:dicere potes.q̄ iꝫ vn⁹ sit aius t innumerabiles sint demones tēptantes. Si animus tot demones cum tēptationibus qui vtiq; fortissimi sunt:ꝑcipue cū dicat Job. Et ideo est potestas super terram que comparetur ei.s.demoni fortiter supauerit:victoriosior vtiq; appebit quā si mille mūdos sibi subiecisset. Sed quid comparo victoriam suipsius victorie totius mundi? Certe qui ipsum vincit deum vicit:qui in infinitū mundum excedit:t cum insup in eternū facit sibi seruum:t subijcit voluntati sue, ꝓpba attestante qui ait. Voluntatem timentiū se faciet: et deprecationem eor exaudiet: t saluos faciet eos. O grandis victoria: o magna fortitudo: o inestimabilis gloria: laus:t bonor:per victoriam suiipsius deum vincere: qui est infinite potentie: sapientie:atq; clementie: t qui infinitos mūdos excedit. ¶ Quinto deniq; probo idem rōne oppositionis. Jn hac rōne habeo generalr demonstrare contra simul quattuor predictas opiniones. q̄ vꝫ victoria suiipsius incōparabiliter excedit in dignitate cōgregationē oiuꝫ thesaurorꝫ mūdi: acquisitionem ois sapientie:oēm diuitiaꝝ ꝓtēptū t religionis ingressum: nec nō et victoriam totius mundi. Et fundamentū huius gnālis rōnis ponit ꝑbs.4.topi.di. Si ꝓpositum in proposito:t oppositum in oppositō. patet.bi. Nam cū tenebra t lux se habeant sicut contraria:eo q̄ lux est quedam positio. tenebra vero vt dicit.2.de aia. Nihil aliud sit nisi q̄dam ꝑuatio.ꝑuatio aūt t habitus:vt dicitur io.metha. Sint radix ꝓtrariorꝫ.binc est q̄ lux sit sūme disgregatiua visus:ergo per oppositū tenebra est ipsius visus sūme congregatiua. Silr si concedis q̄ lux est sūme lētificatiua:q; sic est. Nam dicit Eccle.xj. Dulce lumen t delectabile est oculis videre solem. ꝙ tenebre luci opposita ē summe ꝓtristatiua. Silr si ex lucrifactione in mercantia sūmā gaudiū acgritur:ergo ex pditione tanq̄ ex re sibi oppositā sūmus dolor gnātur. Quo ꝓpositō. peto qd sit vilius:t vituperatius in hac vita inter cetera? Et certū est q̄ inter cetera: nihil est infelicius seruitute dicēte: Seneca epl̄a.52. Nihil inquit in hac vita est infelicius seruitute. Cū quo ꝓcordans Tulius lib.j.de nā deoꝝ. Miserius seruitute qđ possumus aut dicere:aut excogitare? quasi dicat nihil. Et ratio est:qz libertate qua perdit ex seruitute. nihil est melius in hac vita. Jurta sententiā Esopi pocte.di. Nō bene ꝓ toto libertas venditur auro: hoc celeste bonum

precerit orbis opes. Et q̄ ex seruitute libertas tam preciosa pdat. testat ꝑbs.j. polliti. di. Nullus seruus naliter est sui iuris: sed alterius. Et.j.metha. dicit. Nō liber est q̄ alterius gratia est. Quib⁹ premissis itez peto:an q̄ se quis passiones suas t inordinatas affectiones sit liber an seruus:etiā si esset dūs tuti⁹ orbis t certum est q̄ est seruus t non liber. Seruꝰ dico non dominū:sed ipsius inordinate affectionis supbie vel peccati: cui subijcit ꝓ consensum: dicente Saluatore Jo.8. Qui facit peccatū:seruus est peccati. Et ꝑdei.scōe. pe. 2.ait. A quo qs superatus est:eius t seruꝰ est. Et Aplus ad Ro.6.ait. Serui facti estis cui obedistis. Quod confirmnas Tulius in lib. de paradosis ait. Omnis sapiens liber: ois stultus seruus. Cui libere ipabit q̄ suis cupiditatibus ipare non pōt:Quid est libertas? ꝓtās viuendi vt velis. qs aūt viuit vt vult: q̄ recte viuit. Qui gaudet officio:qui nec legib⁹ qđē ꝓpter metū paret:sed eas segr t exolit. Qui nō facit:vel dicit:vel cogitat:nisi libere. Si igitur sapienti conuenit: vt nil faciat inuitus:nihil dolens:nihil coactus:cum seruit⁹ sit obedientia fracti animi: atq; abiecti:t arbitrio suo carētis. Quis neget oēs leues:oēs cupidos:oēs improbos esse seruos. Et infra subiungit. Ipsos nō mō seruos:sed t nequissimos seruos appellandū puto:iꝫ āplissima familia nati sint. h Tulius. q̄ si vt patet seipsum non vincens:est seruus t peccati et sue affectionis. Jtez quero que est vilior seruitus:an illa qua hō hōi subijcit: an illa qua quis subijcit peccato concupiscentie:t hmōi? Et certū est q̄ in infinitū quasi est vilior t vituperabilior seruitus:qua qs subijcit peccato q̄ qua qs subijcit homini. Et ratio est: qz vt dicit.2.de generatiōe t corruptiōe. Melius ē esse simpliciter q̄ non esse. Cum aūt peccatū sub quo subijcit homo:nullum habeat esse: binc est q̄ vilius est seruire peccato: qđ non habet esse:q̄ seruire homini etiam vilissimo qui habet esse. Et q̄ peccatū cui homo subijcitur esse non habeat. testat Augu.in lib.de natura boni.di. Peccatum inquit non ē nā aliqua: sed simpliciter defectus:t ꝑuatio boni. Et Anselmus in lib.de conceptu virginali dicit. Peccatum non est substātia aliqua: sed ē sicut cecitas:qui nihil est q̄ ꝑuatio visus vbi debet esse. Et ratio q̄ peccatuꝫ nihil fit est:quia.j.ethicoꝝ ꝑbus dicit. q̄ bonum et ens conuertuntur:patet q̄ de quocūq; predicatur ens:predicatur t bonum. Unde si aliquid est:seu habet esse:siue sit esse spirituale: siue corporale:siue temporale:profecto t bonum est. Sed clarum est q̄ peccatū nihil hēt de bonitate corporali:spirituali:t temporali: ergo non habet esse:ergo peccatum nihil est. Qđ formaliter Bonauentura in.2. dist.34. arti.2.q.3. sic esse asserit. Si igitur sic est:quia sic est q̄ peccatum cui homo subijcitur nihil est. Ecōtra homo sub quo subijcitur homo: habet esse:t inter ens t nihil infinita distantia est. fm pbm.t per consequens infinita vilitas. Concluditur necessario q̄ maior est vilitas quasi in infinitū subijci peccato: q̄ cuicūq; etiam vilissimo homini. Si igitur peccatum vt patet exquo nihil est:ē vilius quasi in infinitū ipso homine:qui habet esse:quāte vilitatis est queso homo qui seruus est peccati? profecto tante vilitatis erit respectu peccati: quāte vilitatis est seruus respectu dñi sui. Si nulla igitur vt ex predictis patet:maior est ignominia: q̄ seruire t subijcere se ꝓpric concupiscentie t passioni:ergo necesse est per oppositum concludere:q̄ seruans libertatem suam:t subijciens sibi propriam concupiscentiam:t passionem:maiorem laudem acquirit:gloriam:t bonorez: q̄ vnq̄ acquiri possit in hac vita. Ex predictis igitur quinq; rationib⁹ patet:qualiter in presenti vita nulla maior potest esse victoria:q̄ victoria suiipsius. ¶ Tertio probo hoc idez multiplicibus exemplis:q̄ nulla maior est victoria: q̄ vincere seipsum:t passiones suas. Primū crēplum habem⁹ de Valerio maximo:de quo narratur in gestis Romanoruꝫ:q̄ cum esset octuagenarius:t virgo:t a multis narraretur multe sue victorie:virtutes:t gratie. ipo fuit omnibus silentium dicens . Scitote generosi ciues:q̄ de vna victoria super omnes alias victorias gloriari possuꝫ:t debeo: quia nequissimam carnem meam domaui:t concupiscentiam meam carnalem cunctis diebus vite mee vsq; ad mortez rationi subieci quod cum diuisset:ab omnibus per rationes comꝓbatum est: sic se veritatem haberē. Quo exemplo arguit:q̄ nulla maior ē victoria:q̄ victoria ꝓpric ꝓcupie. Scōm crēpluꝫ habem⁹ de Alex.magno:de quo legit i gestis greco ꝝ:q̄ cum in syria vocatus fuisset ad cōuiuiū per regē Sicilie:ad honorandū cū se-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ret adduci pulcriores mlieres quas potuit ha bere. Contigit autem ibi esse tres inter alias pulcherrimas. quas Alexā. impudice ocu piuit. Qō rex cicilie cognoscēs: voluit retrahere Alexā. ab hac turpi concupiscentia. fecitq; depingi pulcherrimū pannū: ⁊ poni ex oppositō Alexādri: ut ex directo posset illum aspicere. ⁊ in panno illo erat depicta quedaz pulcherrima domicella ⁊ littera quedā erat super caput eius que dicebat. Ego sum pudicitia: ⁊ honestissima: ⁊ amabilis. Istā vero domicella pudicitia: secū ducebat alias tres domicellas: super caput prime erat scriptū prudentia: sup caput secūde erat scriptū iusticia: super caput tertie erat scriptū victoria matrima. ¶Pudicitia autē coronabat prudentiam dicēs. Sine me nihil sapis. Deinde coronabat secūdā dicens. Sine me nō regnas. ¶Postremo coronabat tertiā ⁊ dicebat. Sine me non triūphas. Cum autē Alexā. prospexisset picturā: ⁊ scripturā legisset: licet posit in turpitudine libidinosa: detestatus est eā ex documento pudicitie: ⁊ cessauit a priore furore libidinis suc. Tandē propositū fuit a sapientib⁹ coram Alexādro: quē maior esset victoria in ter omnes: ⁊ ab omnib⁹ ibi astantibus diffinitum fuit: ⁊ conclusum. q⁹ nulla maior est in mūdo victoria: qz̄ vincere seipsum ⁊ cōcupiscentias proprias. ¶Tertiū exemplū habemus de Diogene pho cinico. Naz fuit etiaz alius Diogenes dictus babilonius. De isto Diogene cinico. dī in li. de vita ⁊ mozib⁹ philosophoz. ⁊ etiā ponit Valerius maxim⁹ lib. quarto. q⁹ Alexan. magnus nō potuit vincere continentiā eius. Diogenis inquit Valerius continentiā: vincere nō potuit Alexan. Ad quē cum accessisset ad solem sedentē: hoz tarcēqz ut si qua ab eo sibi prestari vellet indicaret. vir robuste prestantie ait. Quid a te poscam nō habeo: sed rogo: ne mihi auferas qō dare nō potes. Ex interpositione eni sua solem Diogeni auferebat. Sic igit Alexan. qui omnes quasi nationes vicerat: a Diogene victus est. Et ideo Sene. li. 6. de beneficijs ait. ¶Potentior fuit Diogenes Alex, oia possidente. pbs enim erat: qō Diogenes nollet accipere: qz̄ quod ille posset dare Alex. Diogenē e gradu suo tentauit pellere: sed celeri⁹ clarissimū regē persaz suo gradu armis pellere potuit. hec Seneca. Ex qua sententia patet: q⁹ maior fuit cōtinentia in Diogene qui nihil volebat: qz̄ potuerit eē liberalitas [illegible] in Alexan. totū quod habebat. Ferur etiam in codē libro de moribus pboz. q⁹ dū Alexā. rex corā diogene trāsiret: Diogenes tanq; illum spernens: nec eū respexit: nec bonoravit. Cui dixit Alexan. quid est Diogenes q⁹ me non respicis: quasi me nō indigeas? Cui ille. Nequaqz̄ indigeo seruitijs serui seruoz meorum. Et Alex. Cum sim dñs totius orbis: nūquid seruorū tuoz sum seruus? Ait. Ego prevalco cupiditatibus meis refrenans illas ⁊ subijciens illas mihi: ut mihi seruiant. Tibi autē cupiditates ꝓualent: ⁊ tu seruus earū efficeris: iuxta⁹ earū obtempans. Supbia est dña tua: ⁊ ancilla mea: tibi eni eniz imperat. ego autē eam suppedito mihi. Carnalis concupiscentia: gula: et ira: sunt dñe tue: q⁹ eis obedis: sed sunt ancille mee: quia eas mihi subiici. Et ideo dico tibi Alexā. q⁹ i veritate tu es seruus seruoz meoz: ⁊ si fui mei sunt te meliores: quia eis in omnib⁹ obtempas. qto magis ego sum maior dñs te: cui per oia tui domini obtēperāt? Quo audito: cū serui Alex. vellēt in cū irruere Alexā. ait. Videte ne hūc ꝓtingatis: q⁹ veritatē dicit: ⁊ vere seru⁹ dei est. Quo exēplo ostēdit: qliter victoria suuipsi⁹ excedit victoriā toti⁹ mūdi. ¶Quartū exēplū habemus de Lōstātino imperatore xp̄ianissimo. qui ut habet in legenda sancti Siluestri. Lōstantinus ante baptismū paganus esset: ⁊ crudeli lepra infectus: nec vllum habere posset remedium sanitatis. Diffinitū fuit a collegio medicorū: q⁹ acciperent tres mille pueri: seu infantes: et occiderent: ⁊ sic ex eoz recenti sanguine fieret piscina: vel balneū: in quo ingrediens imperator statī sanaret. Vadūt seruitores bincinde p villas: ciuitates: castra: ⁊ arripiunt tres mille pueros ab vberibus ⁊ brachijs parentum suoz: ⁊ sic vivos portant in Romana ciuitate. ¶Post quos currūt patres ⁊ matres de diuersis locis: filios suos flentes: ⁊ acriter se lamētantes. Cum autē Romā ingressi fuissent solito lachrymarent ꝓ filijs sublatis. Imperator audiēs fletū: lamenta: querimonias: ⁊ clamores: interrogat quid hoc esset: ⁊ cū de facto certificatus esset: statim in platea se fecit duci: quē cum filioz parentes vidissent: se fortiter lamentātes clamant. O Serenissime et Sacratissime imperator: vbi est pietas tua naturalis: vbi charitas: vbi misericordia: vbi humanitas: vbi clementia. Ecce filij innocentes nostri sunt: qd tibi nocuit eoz innocēcia: nec profecto parentes maiestati tue vnqz̄ nocuerunt. Aut filios quesum⁹ restitue: aut cū ipsis simul eoz parentes occide. Ad que verba cō motus imperator in corde: quia naturaliter pius erat: indicens silentiū omnib⁹: hanc orationē ⁊ cplaz prout in legenda supradicta habetur verbaliter coz̄ omni populo fecit. Audite me comites: ciues: ⁊ cōmilitones mei: populiqz qui astat(:) dignitas rōani impij de sō te nascitur pietatis: que etiā hanc legē dedit: ut capitali sententie subderet: quicūqz in bello occidisset infantē: qz̄ta ergo erit crudelitas nostra: si filijs nostris hoc facimus qō fieri ꝓ bibus⁹ alienis. Quid iuuat barbaras superasse nationes: si ab ipietate vincamur. Naz vicisse extraneas nationes: virtus est bellantuz populoz. Vincere aūt petā ⁊ vitia: nosqz ipsos: virtus est maxim⁹. In illis fortiores extimus ipsis. In istis nobilisplis fortiores sim⁹. Qui enim fuerit in isto certamine superatus. victoriam obtinet victus. Victor autē post triumphuz victus efficit: cum pietas ab impietate superat. Vicat ergo pietas in isto congressu. bene eni omniū aduersantiū potemus esse victores: si a pietate vincāur. Omniū enim se dñm esse demonstrat: qui seruū se mōstrauerit pietatis. Melius est ergo meriori salua vita innocentiū: qz̄ p eoz interitum vitā recuperare crudelē: quā tamē recuperare incertū est. Cum tamen sic recuperata: certū est q⁹ crudelis est. Ecce finis buⁱ⁹ clementissimi imperatoris. ¶Practicā autē materiam sup hac epla faciendā tibi relinquo o pco dci. Tu tamen exclama cōtra xp̄ianos opositū facientes. ¶Potes tū dicere: q⁹ erquo deus vidit clementiā: ⁊ tantā suuipsi⁹ victoriā in isto imperatore pagano: statim deus cū reduxit ad baptismū ⁊ xp̄ianissimū fecit: ⁊ a lepra sanauit. ⁊ tādem ad eternā vitam cū perduxit. Ex predictis ergo rationib⁹. auctoritatibus. ⁊ exēplis. patet scōa ꝓtēplatio: de victoria tentationū: seu suuipsius: in qua monstratum est: q⁹ victoria suuipsius excedit in dignitate. laude. ⁊ gloria. ⁊ honore. omnes mundanos thesauros: omnē speciem sapiētie acqsite. infuse. omnē mundi cōtemptū: ⁊ religiōis ingressum. omnem deniqz victoriam totius mundi: siue temp aliter: siue spūaliter habeat. Cuius nobilitate victorie. laude. gloria. ⁊ honore. vos ⁊ me gaudere faciat dom⁹ noster Jesus xp̄us in presenti per gratiā: ⁊ in futuro per gloriam. Qui viuit et regnat benedictus in secula seculorum. Amen.

¶Feria tertia post primā dominicā quadragesime iterum de prima nobilitate. triumphatiua ipsius sacratissime fidei.

Quam intrasset Jesus Hierusalē: cōmota est vniuersa ciuitas. Scribuntur hec verba Matt. xxi. ca. ⁊ in euangelio occurrentis feric. ¶Post sacri euangelij exp̄lationē humanissimi ciuis: erquo de victoria carnis: mundi: atqz diaboli. duas contēplationes declarauimus. vz eius necessitatē: atqz maximā nobilitatem. In p̄nti sermone habeo simpliciter declarare. tertiā ipsius victorie contēplationē: in qua videbim⁹ magnitudinē p̄mij: seu gloric: quā diuina bonitas exhibet predicta victoria viriliter preliantibus: ut ex tali consideratione ingētissimi premij atqz mercedis: quisqz decetero viriliter salius ⁊ fortius cōtra carnē: demonē: ⁊ mundum possit p̄liari. Cuius tertie cōtemplationis declaratio talis erit.

¶De maxima mercede victorie rationis cōtra mundū. diabolū: ⁊ carnē: ꝓtēplatio tertia

Tertia postremo contēplatio de victoria rationis ⁊ fidei: cōtra tētationes mūdi: carnis: atqz diaboli: contēplatio premiositatis. In hac contēplatione: habeo tibi fidelis anima: ut prediti simpliciter demonstrare: ertimiā: profundā: atqz admirabilem mercedē. quā clementissimus deus: fiviriliter te habueris contra demonē: mundū: ⁊ carnē. tibi post hanc vitam miserabilē daturus est. ¶Pro firma autē atqz indubitabili veritate tenē: q⁹ tam magnū et ꝓfundū est p̄miū gaudiū ⁊ bonum: seu tam mirabilis: ertimia est gloria: merces: remuneratio: beatitudo. atqz felicitas: quā iustissimus deus dabit soli aie cōcupiscentias ⁊ passiones suas vincenti ⁊ superāti: q⁹ oēs simul sentētie sacroz doctoz: atqz illuiatoz theologoz: qz̄uis ingētia ⁊ maxima de aie mercede ꝓdicent: ⁊ demōstrent: tamē respective paz aut nihil ꝓcludunt. Et qō plus est. ꝓsupposito q⁹ simul oēs humane lingue essent. ut puta omniū iudeorum. saracenoz. omniū tburcoz. oium⁹ in

delitū ⁊ xp̄ianox. Si querit. an possent simul oēs exprimere magnitudinē glorie vni⁹ anime in hac vita vincenti seipsam propter deū Clamans alta voce Ñdeo.nō:nō:nō. Vlterius dicā qd maximū. ꝓsuppōsito enim q̄ oia folia arborū:oēs stelle celi: oēs lingue animantiū:atq; animaliū:oiaq; grana arene: ligue forent. Itex quero an eis possibile esset.magnitudinē eius mercedis exprimere quā de⁹ aie viriliter pugnāti:cōtra demonē:mundū: ⁊ carnem exhibebit:⁊valenter exclamās. Itē rum Ñdeo.q̄ nō:nō:nō:nō certe.ut vex dicam.nunq̄ eis possibile cēt de centū mille p tib⁹illius glorie:aie fideli dande:solū vnā exprimere. Et si hoc prima facie forte incredibile videatur.tñ veritas sine dubio sic se hz. Et qñ ꝑbus ꝑmo Methā.iurta principium dicit. Di recte docēt: qui causaz de singulis reddūt. Et.8.]Phi.dicit.O portet dicentē nō solū vex affirmare:sed etiā ipsi⁹ causam assignare. Idcirco ut hec ꝓclusio fi tñ vera:hz ēt verissima appareat:q̄druplr ꝓbo.]Primo auctoritatibus. Secūdo distinctionib⁹. Tertio rationib⁹. Quarto reuelatiōib⁹. ¶]Primo probo auctoritatib⁹ diuersis.ꝑma auctoritas est Bꝛego.in moral.super verba Job. Cum vir paruā stillaz cepimus.dicētis.Omnis ꝓsperitas atq; delectatio pīfis vite. presens. ꝑterita.⁊ futura.eterne felicitati compata.est quasi q̄dā stilla liquoris.hec ille.]Potes etiā dicere aliā auctoritatē Bꝛego.quaz ponit in omelia vnius martiris : que incipit.Si considerem⁹ carissimi que ⁊ q̄ta:vsq; ad illud verbū:certamen laborx.Ber. in sententijs etiā suis dicit.Si omniū hominū linguc simul essent:⁊ mihi loqui vellent de gla quā anime bone habiture sunt. citius in narrando deficerēt:q̄z vel minimā partē illi⁹ glorie exprimere possent. Quis enim hominuz vnq̄ exprimere posset:q̄te magnitudinis de⁹ sit:⁊ tamē deus ipse erit merces ⁊ possessio animax sanctax. Idem quoq; Ber.sup verba Eccl. Jocūditas cordis.ait. Illud est solū ⁊ vex bonū:qđ non de creatura:hz de creatore cōcipitur.qđ cum acceperis:nemo tollet a te. Cui compata oīs aliunde iocūditas meror est.omnis suauitas dolor est.omne dulce amax est.omne decox fedum.omne postremo qđ delectare potest molestuz est. hec ille.]Phs etiā.10.Ethicox.ait.Dupler ē delectatio.i.fm sensum:⁊ fm intellectū speculatiuū inter quox opatiōes. illa est delectabilissima que est ꝑfectissima.ꝑfectissima autē operatio est q̄ est sensus:vel intellectus bene dispositi in opatione ad optimū cox que subiacet sensui vel intellectui.ꝑfectissima autē delectatio est magis:que ē fm intellectū ad primā cam sam: q̄z q̄ est fm oēm sensum.hec ibi. Idem quoq; in.xi.de animalib⁹.ait.Quauis paruz fit.q̄ de superioribꝰ substantijs accipimus:tñ illō modicū est magis amatū: magis desiderabile ⁊ magis delectabile oi cognitiōe:quā de oībus simul bonis: ⁊ substātijs inferioribus habem⁹. Itē Apo.ꝑmo Lozi.2.ait.Oculus non vidit:nec auris audiuit:nec in cor hominis ascēdit.quc prepauit deus diligentib⁹ se.O ciues notate verba:⁊ signate misteria. Logitate quesо quot bona ocul⁹ videre posset:ut sunt lapides ꝑciosi:auz ⁊ similia. Itaz ut dicit ꝑbs ꝑmo Methā.⁊ li.de sensu ⁊ sensato. Sensus ingt visus. multas ⁊ quasi infinitas rerum species demōstrare potest. Logitate insuper quot triumphos vitra omnes presentes qui sunt:crūt:⁊ fuerunt in hoc mūdo:auris audire posset. Et insuper cogitate: quot bona ꝑciosissima ⁊ delectabilia humanus intellectus in hac vita intelligere posset: ⁊ cum hec omnia cogitaueritis. Scitote inrta prefataz sententiā pauli: q̄ adhuc maior est in infinitū. Felicitas a deo danda anime que carnis:et mundi:voluptates superat Augusti.super primā canonicaz Joan. ait. Quis biberit de fluuio paradisi:cuius gutta maior est Oceano.Restat ut in eo fitis omniū bonorum delectabiliū presentis vite fundit⁹ extinguatur.Idem quoq; Augusti. in libro de virginitate.sic dicit.Tam ingens ⁊ maxima est delectatio illius superne glorie : ut etiam si non liceret amplius in ea: nisi vnius diei hora manere.]Propter hoc solū innumerabiles anni presentis vite pleni delicijs: ⁊ omni affluentia bonorū temporaliū: recte meritoq; ꝓtemnerētur.hec ille.Deniq; idem Aug. 12.de ciu.sic dicit.Qđ deus prepat diligentibus se.fide non capit:spe non attingit: charitate non cōprendit:desideria ⁊ vota omnia trāsgredit:acquiri potest:estimari nō potest. hec ille.Et predictis igit auctoritatibus patz qualiter merces ⁊ gloria que dat a deo anime seipsam in hoc mūdo propter ipsum deū vincēti inestimabilis est. ¶ Secūdo hoc idē probo distinctionib⁹.⁊ primo distinctione Ri-

cardi.in sno quolibeto di.Cū querit. An mercedes future glorie:que datur cōnali anime viatoꝛe ⁊ bone:possit exprimi ⁊ narrari. Respōdeo q̄ tripliciter gloriā illā cognoscere possumus in hac vita. Aut ꝑ effectū. Aut per fidez Aut ꝑ momētaneā ipsi⁹ diuine cētie visionē. Per effectū gloriā illā cognoscere nō possumus. Et ratio est:q; effectus nō ducit in p fectā cognitionē sue cause. Sicut nec cognitio alicuius filij:prebet veram cognitionem de suo patre: sine eius presentia. Similiter nec sumus demonstrat mihi sine actuali visione ipsius ignis. A simili ꝑfectionē substātie ignis dico.q̄ per effectus dei: qui sunt creature:seu diuine reuelationes:⁊ gratiaz infusiones:nequaq̄ peruenim⁹ ad eius dei : in quo vera hominis felicitas ꝯsistit.perfectā cognitionē. propter q̄ et eius gloria per simplicem effectū cognosci nō potest.]Per fidē etiam demōstrari nō potest excellētia illi⁹ gloric.Et ratio est:q; cuz ois ꝑfecta cognitio ortum habeat a sensu.sicut dicit ꝑbus libro de sensu ⁊ sensato. Fides vero ipsa sit simpliciter de nō visis.claz est:q; propter hoc: nō potest nobis fides verā noticiā illius mercedis ⁊ glorie ipēdere. Quia sicut cec⁹ nō ꝑt iudicare de colorib⁹:ita q; colores videre nō ꝑt. Sic a fili:nec fides q̄ est de nō visis:pōt nobis exprimere vex iudiciū:de magnitudine future mercedis.ꝑ momētaneā etiā visionē nō pōt exprimi in hac vita magnitudo illi⁹ glie. Nā ꝓsuppōsito q; qs in extasi posit⁹:seu raptus.videret ꝑ mozulā gliaz diuine cētie.in qua felicitas cōsistit. tñ cū aia illa rediret in proprium corp⁹ ⁊ in ꝓprios sensus: nunq̄ posset:nec vnq̄ sciret exprimere de mille ptib⁹ illi⁹ glorie vnā solā.Et hoc,ꝑter grauitatem corpis.Nā ut dicit Salomō Sap.9. Corp⁹ qđ corrūpit aggrauat aiam: ⁊ deprimit terreaz inhabitatio sensum plura cogitantē.Et ꝓpterea dicebat]Plato:licet errauerit q; nostrū scire erat nostrā reminisci.]Donebat eni aias simul oēs a principio in celo cratas. et ibidē babitab⁹ oium sciētiaz fuisse plenas.sed cū ex ꝑcepto ꝑme cause venirēt ad corpora iā formata:statiz obliuiscebāt oium cox q̄ in celo didicerāt.⁊ ꝓpter hoc qñ in tpe veritatē:⁊ habitū alicuius sciētie addiscebāt:seu capiebāt.dicebat q; hoc ñ erat discere:hz erat remisci cox q̄ iā in celo aie ipse didicerāt.Huc tñ opinio ut prediti falsissima est:eo q; habitus virtutū ⁊ sciētiaz in hoc mūdo acqrant aie ⁊ nō in eaz creatiōe siue in vtero mris accipiunt. Sz insup dato q; qs remisceret oiuz eorū q̄ in extasi ꝑ mozulā vidisset:adhuc ipossibile foret ista exprimere. qm impossibile esset inuenire vocabula in hac vita ad ea sufficiēter exprimēda.Qđ manifestū pz in paulo.qui dicit.2.Lozi.12.Cū rapt⁹ cēt in paradisum:q; audiuit arcana dei:que nō lz hoi loq.i. hz glo. q̄ nō ꝑt licite log.hec Ric.fniali. Et hac distinctione pz:q̄liter nec ꝑ effectū: nec ꝑ fidem nec insup ꝑ momētaneā visionē cētie dei. pōt exprimi profunditas: ⁊ magnitudo future mercedis:et glie:q̄ dabit aie carnalib⁹:mūdanis:atq; diabolicis tentationib⁹ viriliter resistenti. Alia distinctionē ponit Tho.i.2.q.3.ar. 8.in corpe.q.di.Cū querit an beatitudo hominis possit in alia re:q̄z in visiōe sol⁹ diuine essentie:q̄ in se cōtinet oia bona desiderabilia ꝯsterc. Ñ.q; nō.Ad cui⁹ cuidētiā duo ꝯsiderāda sunt.ꝑmo q; hō nō est ꝑfect⁹ in btitudine q̄diu sibi restat aliq̄ desiderādū ⁊ querēdū Scōm est q; vnuscuiusq; ꝑfectio attēdit fm rōem sui obiecti.O biectū aūt intellect⁹ est q; qd est.i.cētia rei.ut dr in.3.de aia. Vñ intā tū ꝓcedit ꝑfectio intellectus:inq̄rū cognoscit cētiā alicui⁹ rei. Si ergo intellectus aliquis cognoscat cētiā alicui⁹ effect⁹ ꝑ quā nō possit cognosci cētia cause:ut.s.sciat de cā qd est nō dr intellect⁹ attingere ad cām simplr: cuius per effectū cognoscere possit de cā an sit. Et ideo remanet ex hoc adhuc naturalr hoi desiderū:cū cognoscit effectū:⁊ scit cū habere cām:ut etiā sciat de cā qd est.⁊ illud desideriū est admirationis:⁊ cāt inqsitionē.ut dr ꝑmo Methā.puta si aliqs cognoscēs eclipsim solis considerat q; ex aliq̄ cā ꝓcedat: de q̄ q: nescit quid sit admiratur: et admirando inquirit:nec ista inquisitio quiescit: quousq; puenat ad cognoscendam essentiam cause. Si ergo humanus intellectus cognoscens essentiam alicuius effectus creati non cognoscat de deo:nisi an est: nundum perfectio ei⁹ attingit simpliciter ad primam causam: sed remanet ei adhuc naturale desiderium inquirendi causam. Vnde nundum est perfecte beatus. Ad perfectam ergo beatitudinem requiritur omnino q; intellectus attingat ad ipsam essentiam prime cause:et sic ꝑfectionem suam habebit per vnionem ad deum sicut ad obiectum in quo sola beatitu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

do dominis: vt supra dictum est consistere potest. ℞ Tho. Ex predictis concluditur q̄ ergo nullum bonū creatū pōt sufficere rationali anime: nisi habeat bonū increatū: qđ est deus: t deus sit inestimabilis bonitas. cōcluditur per 9ñs q̄ merces eterne vite danda ait que vicit passiōes suas inestimabilis c̄. ¶ Scōo hoc idem ꝓbo per. 5. rōnes. Primo rōne inparticipationis. Scōo rōne iustificationis. Tertio rōne pregustatōis. Quarto rōne obiectionis. Quinto rōne resolutionis. ¶ Primo ꝓbo rōne inpticipationis. q̄ vꝫ futura felicitas incōpabiliter excedit oēm magnitudinē mundane t pātis felicitatis: p terite t future. Fundamentum rōnis ponit pbs. j. posterior. di. Omne qđ est per eēntiaꝫ est maius t pfectius omni eo qđ est simplr p participationē. pz hec regula. Nam claritas solis est maior t pfectior incōpabiliter clari tate oiuꝫ stellaꝝ: eo q̄ claritas sua est sibi cēn tialis. claritas vero stellarum, est p participationem. Silr calor ignis est pfectior calore q̄ est in lapide: aut in ferro ignito: pro eo q̄ ille calor est essentialis. Ecōtra vero calor qui ē in lapide: aut in ferro ignito: est sibi p partici pationem. Quo presuppositō: certū est q̄ premium ipsius ait: vt predictuꝫ est. est bonitas summi dei: que est sibi per essentiam. Econtra vero: ois simul bonitas oiuꝫ creaturaruꝫ seu aliaꝝ que creare posset incst cis p partici pationem. q̄ si sic est: ergo necesse est concludere q̄ aia hās deum pro premio: hꝫ in infinitum maiorem felicitatē t beatitudinem: q̄ꝫ si haberet infinitas creaturas: in qbus recipe ret beatitudinē suam deo non habito. ꝓinde pbs hoc confirmat. 2. metha. di. Quicqd est cā alioꝝ vt sint talia: id maxime est tale. cū quo concordans Auctor in lib. de causis. dic. Cā prima est diues p seipsuꝫ: t est diues magis omnibus. Omnis enim res composita indi gens est alio: aut rebus qbus cōponit. Res autem simpler est vna: t vnitas est eius bonitas: t bonitas eius ēnitas. Illa ergo res est magis diues: que influit oībus: t non fit influxus super ipsam. ℞ ibi. Et ibidem etiam dicit. Quicqd pōt cā scōa: potest causa ꝑma nobiliori t altiori modo. Que simul omnia confirmās Salomon Sapien. ix. dicit. Quo rū si spē delectati deos putauerūt sciāt q̄ēto bis dñator eoꝝ speciosior. Speciei enim generator ℞ omnia constituit. Aut si virtutez t opera eoꝝ numerati sunt intelligant ab hijs qñ qui ℞ constituit fortior est illis. A magnitudine enim speciei t creature cognoscibilium poterit eoꝝ creator videri. ℞ ille. Equa ratiō patet qualiter futura felicitas inestimabilis est per cōparationē omniū bonoꝝ pātis vite. Et confirmat ista ratio. Certum est enim quod Auctorem in lib. de causis. t in ꝑmo de aia q̄ nobilior causa semp nobiliorē ꝓducit effectum. patet exemplo de triplici genere virtutum quoꝝ vnum est bonū: aliō melius: aliud vero optimum. Si enim petas causā diuersitatis istaꝝ bonitatū. dico q̄ vnum vinū iō bonū est: eo q̄ habuit bonam cām. s. vitem. Aliud vero melius est. t aliud optimum: q̄ habuit meliorem t optimam vitem. Quo concesso peto quid est nobilius. An omnia temporalia: sicut sunt gēme: argentuꝫ: auꝝ fruct⁹ terre t huiusmodi. Et insuper omnia corporalia bona: t mundani honores: a quibus ois mundana delectatio egreditur. An ipse deus: t clarum est q̄ deus est nobilior in infinitum omnibus simul humanis corporib⁹: atq; tēporalibus bonis. q̄ si sic est: ergo gaudiū: seu delectatio: vel felicitas que egreditur ab ipso deo in infinitū excedit omnez aliam mundi felicitatē t delectationem. De qua inenarrabili delectatione dicit ꝓpha. Inebriabuntur ſcz gaudio t dulcedine ab vbertate domus tue: t torrēte voluptatis tue potabis eos. Et Augustinus in glo. super scōam epistolam corin. di. Dulcedo caritatis de fonte celestis curie amicis dei in hac valle miserie stillatur. In regione vero illa celesti dulcedo in suo fonte bibitur: t exinde aliquid aspergitur huic humane vite: vt in tētationibus huius seculi fortiter: iuste: t prudenter viuat. hec ille. Omnia predicta optime concludit pbus. 12. metha. di. Delectatio que est in actu: intellectus enim notior est omni delectatione que est in actu sensus. vnde oportet q̄ maxima t perfectissima sit intelligentia optimi: ex qua sequitur maxima delectatio. vnde in illa intelligentia qua intelligit ꝑmum mouens q̄ꝫ est ꝑmum intelligibile: est maxima delectatio hec ibi. O igitur anima bestialis. O anima insensata. O aia ceca. O aia intellectus vere lumine priuata: cur magis cligis delectatōes tuas: t felicitates a corpe fetido t stercore pe no vnius adultere t meretricis: vniuscuiq; iniqui t pessimi fornicatoris: sacrilegi: t lenōis:

q̄ꝫ a deo tuo: q̄ꝫ a creatore tuo: t q̄ꝫ a redemptore tuo: A quo verissima t incōpabilis: ut probatuꝫ est: delectatio egredit. Delectare in dño inquit ꝓpheta: t dabit tibi petitiōes cordis tui. omnē dulcedinē: felicitatē: t delectationē tibi dabit: quā cor tuū appetere possit. Et sic ꝑz prima ratio. ¶ Scōo etiā ꝓbo rōe iustificationis. q̄. s. inestimabilis est beatitudo quā dabit deus anime seipsaꝫ vincēti: t passiones suas. Fundamentū rationis ponit Lō mentator sup. xi. Methā. di. Oēs pfectiones que sunt in rebus pfectioni modo sunt in causa prima. Cū quo concordās Dio. li. de di. no. di. Qui de deo recte sentiūt: oia ei attribuūt idest oēs pfectiōes creaturaꝝ. t oia ab eo removēt. i. caꝝ ipfectiones. Quo presuppositō. certū est ꝑm oēs theologos in. 4. di. 46. q̄ in creaturis duplex est pfectio iusticie. vꝫ cōmutative t distributiue. Quas cnā pbs. 5. Ethi. ponit. Et si iusticia cōmutativa non cadat in deo. q̄: nullus pōt facere aliquid qđ simplici ter sit dignū grā sua: tū iusticia distributiua: que reddit vnicuiq; qđ suū est: ꝑm nobilitatē siue essentic: seu ꝑm exigentiā meritorū. in eo cadit. Que etiā iusticia in rōnabilib⁹ creaturis inuenit. p eo q̄ ꝑm statū spūalem vel tpalem nobiliorē: vel ignobiliorē: dant dignitates et honores. q̄ si sic ē: q̄ tal distributiua iusticia in creaturis inuenit. ergo necesse est q̄ tanto in infinitū habūdet in creatore: q̄to creator ipse in alia bonitate: oēs simul creaturas excedit. Aliter seqūret: si iusticia hec in deo non esset. q̄ creatura esset pfectior creatore: quod vniq; est ipossibile atq; falsissimū. dicēte Anselmo li. cur de⁹ hō. q̄ qđlibet puū incōueniens in deo. segtur ipossibilitas. Quib⁹ ꝑmissis. clarū est. q̄ cū homo sit cōpositus ex mā t forma. ut dī. 2. de aia. seu ex corpe t aia. certū est. q̄ deus ipse p distributiuā iusticiā q̄si bona infinita. corꝑi subiecit. vñ ccce. q̄. ꝑ huma no corpe: seu infinitas delectatiōes humano creauit deus. t fecit oēs fructus terre oiaq; aialia: oēs volucres celi: oēs p. sces aquaꝝ: tot suauissimos flores t diuersos. Auꝝ insup argentū: atq; lapides ꝑciosos simul cū innūerabilib⁹ margaritis. Itē māna zucbaꝝ t balsamū. septē speras. celū stellatū. cristallinum atq; empireū. solem. lunam: t tam diuersa fidera. Tot medicos cū medicinis insup ordinauit. ut idē humanū corpus cōcurrentibus medicinis ab infirmitate liberaret, t ꝓserua rent. t cetera huiusmōi. quasi infinita alia bona. q̄ simul oia cōplectēs, ꝓpha dic̄. Omnia subiecisti sub pedibus eius. t c̄. Eadē veritas Benes. j. ponit. Ubi legit. q̄ postꝙoiuꝫ ꝑdictoruꝫ creationē. de⁹ ꝓposuit oia. Ade: t ei⁹ impio t vsui oia subiecit. q̄ si tanta deus ꝑ humano corpore fecit. cū aia q̄si in infinita sit nobilior quolibet humano corpore. eo q̄ finis melior est. ut dī. 2. ℞ bi. Omni eo qđ est ad finē. sicut dñs melior oi seruo. Sic etiam dī c̄ de obia t maioritate. c. solite. t. c. illud. Et c̄ de pe. t re. c. cū infirmitas. Qđ confirmās salvator. Mat. 16. dicit. qđ prodest hoi. t c̄. t qđ plus est. dico q̄ intantū est nobilior. q̄ si sola aia posset diuidi per partes millenas: adhuc pars vnius aie esset melior atq; nobilior oibus corpibus boim. t ceteris materialib⁹ bonis. q̄ si sic ē: cum aia ut predictū est. fit q̄si in infinitū nobilior oi corpe. necesse est ꝯcludere q̄ si deus ex iusticia distributiua tot innumerabilia bona corꝑi ꝑbet. quod est mortale faccus vermiū: atq; stercoꝝ: q̄ a fortiori tāto plura dona t delectationes det ipsi aie q̄to aia ipsa corpus in nobilitate excedit. Sed cum q̄si ut ꝑdixi in infinitū excedit in nobilitate oia corꝑa. ergo iusticia distributiua reqūritur q̄ in infinitū de⁹ ipse iustissim⁹ det mai ores delicias et bona ipsi anime rōnali: q̄ꝫ humanis corporibus. Quis igit bona que ꝑparat deus rōnabili anime viriliter tentationibus resistenti. posset vnq̄ꝫ in ꝑsenti vita intelligere: seu lingua humana exprimere? Certe ois intellectus oisq; simul humane lingue in hoc deficeret. Taceo q̄ si deus boibus paganis. vnq̄ꝫ inimicissimis suis. utputa Nerони Diocletiano. Maxentio. t similibus tiranis. qui erant indigni aqua t pane quib⁹ vescebant. tot t tanta innumerabilia bona dedit. quis dubitet. q̄ in infinitū non det maiora bona filijs suis: t amicis predictis cū corde: ore: t opere diligentibus: t oēs passiones suas ꝑ eius amore superātibus? Supradictā oia in hac rōne contenta confirmat. Aug. in zi. c. soliloquio ꝙ suoꝝ. di. En inqt apitur mihi misericordia tua magna dñe: nā ex minimis tua magna t ex visibilibus bis tua invisibilia cōprendo. si enim ꝑ hoc corpore ignobili t corruptibili tam magna t mira nobis beneficia prestas a celo t ab aere: a terra et a mari: a luce et a tenebris: a colore t vbera: a rore ymbre ventis t a pluuia: a volucribus

Universidad de Deusto
Biblioteca

t spicibus: a bestijs t arboribus:t a multiplicibus herbar t germinū terre cūctarūq; creaturarū misterio nobis successiue per sua tempa ministrantiū:ut alleues fastidiū qualia queso t q̄s magna t innūcrabilia sunt illa bona que preparasti diligētibus te: in illa celesti p̄ria: vbi te videbimus facie ad faciem Si tanta nobis facis in carcere:quid agis in palacio. Magna t innūcrabilia sunt opera tua dñe rex seculoꝝ:t cuꝫ hec sint oia valde bona t delectabilia:que bonis pariter t malis tradidisti:qualia queso futura sunt que solis bonis recondidisti. Si tam innumera t varia donaria nūc amicis tribuis pariter t inimicis:q̄ magna t innumerabilia : q̄ dulcia t delectabilia sunt que solis tuis amicis clargiturus es. Si tam solatia offers in hac valle lachrymaꝝ:q̄ dabis in die nuptiaruꝫ. Si tot infinita delectabilia continet carcer:q̄ta queso p̄tinet patria. Oculus nunq̄ vidit:nec auris audiuit: nec in cor hominis vnq̄ ascēdit:que preparauit deus diligentibus se. ſm enim magnā multitudinē magnificētie tue:ē t magna multitudo dulcedinis tue. Et quia magnus es t imensus:nec est finis magnitudinis tue:nec est numerus sapientie tue: nec est mensura benignitatis tue:sic nec est finis neq; mensura:neq; numerus retributionis tue. Sed sicut magnus es tu ꝓfecto magna sunt t donaria tua:qm̄ tuipse solus es donū t premiū oium legitimoꝝ pugnatoꝝ tuoruꝫ atq; oium diligentiū te.hec ibi verba. ¶Tertio hoc idem probo rōne pregustationis. Fūdamentū rationis ponit pbs.ꝑmo de aia.di. Accidentia magnā partē cōferūt ad sciendū qđ gd est. patet hec regula. Nam medici ex accidentib⁹ que veniūt in corpore egroti. deueniūt in cognitionē quidditatis: seu causaꝝ infirmitatis eius.Similiter iudex ex accidentibus que plerūq; fiunt in corpe furis. prout est palescere:obmutescere:t hmōi.vēit ad cognitionē furti quod fecit. Similiter ꝓbatum est ex sanguine iam diu coagulato egrediente a corpore mortui vel occisi: cognoscitur in transitu hominū:qui ipsi⁹ occisi fuerit homicida. Quo p̄suppositō:certū est q̄ in p̄ti vita p̄sonis sanctis t deuotis.plerūq; deus infundit quasdā spūales delectationes: q̄ magis aiaꝫ lerificant:q̄s simul oēs delitie mundanc.ut nemo citius illas p̄eligerent infinitis mundis atq; thesauris:qđ patet de Magdalena : que t si experta fuisset quasi omne genus mundanarum delectationū.quia ut dicitur Matthei vltimo. Dominus expulit ab ea septem demonia.i.ſm Gregoriū. Omnes delectationes peccatorum mortaliū:ita men ut haberet in eius legenda prefatas delectationes abhorrens. post ascensionez domini triginta annis stetit in deserto:in quibꝰ nec vnq̄ bibit:nec vnq̄ manducauit aliquid materiale.nec insup accepit etiā mundanam ac corporalez delectationē. ¶Pretermitto delectationē filiorū israel:q̄s a deo dum in deserto essēt habuerūt.De qua Salomō Sapiēn.16.sic ait.Angelorū esca nutriuisti p̄plm tuū:t paratū de celo panez p̄stitisti illis: sine labore oēm delectamentū in se habentem: t ois saporis suauitatē. Substantiā enim tuaꝫ t dulcedinē tuā quam habeas in filios ostēdebas:t deserviēs vniuscuiusq; volūtati ad q̄ quisq; volebat conuertebat.hec ille. Hoc idē dico de ceteris sanctis noui testamenti. Si igitur tam inenarrabilis est felicitas accidētalis,ꝓcedēs p infusionē gratie ab ipso deo: ex hoc quisq; arguere potest.q̄ multo pꝛ⁹ in infinitū erit maior delectatio t felicitas animabus in patria ex visione diuine substantie:q̄ fuit causa tam ingentis delectationis in hac vita.Taceo de dulcedine martyrū qui ꝓpter habundantē leticiam infuse gratie.martyrij penas nō sentiebāt:imo amara martyria in quandā inextimabilē leticiam cōuertebant. Sic enim ecclesia testat de Stephano ꝓtomartyre.Lapides inquit torrētes illi dulces fuerunt. Similiter t Icuita Laurētius tyranno dicebat.Disce miser:q̄ carbones tui mihi refrigerīū prestant.q̄ si sic fuit in hac vita etiā in amarissimis tormētis:quid arguēdū est in futura:in qua nulla:nec minima erunt tormēta.An nō ſm pbum ꝑmo de generatione t cor.t ꝑmo ¶Physicoꝝ. Substantia ceteris paribus. melior est quolibet accidente. Si igit̄ propter accidētalez delectationē que datur in hoc mūdo:rōnalis anima delectationes infinitoꝝ mundoꝝ dato q̄ cēt superemineant:quid queso credis anima est habitura:quādo ipsam substātiā t diuinā cētiā a qua omnis accidētalis delectatio egredit libere possidebit? An non maior inuenit perfectio in ipso fonte q̄s in riuulo? Et est certuꝫ q̄ sic. Hinc est q̄ Hieron. in quadā epistola dicit.Si dulciores in hac vita sunt lachry

me penitentiū:q̄s simul omnes delicie diuitum:quid queso futurū est in celesti patria in qua nō lachryme sed radij plene dulcedinis apparebūt.hec ille. Et Aug.in quodā sermone. sic ait.Tanta est dulcedo future glorie:q̄ si vna gutta in infernū destillaret:totam dānatorū amaritudinē dulcoraret.hec ille. Hic replicare potes si vis exemplū beati p̄ris nostri Fr̄ancisci:de delectatiōe quā habuit et melodia citharе: qđ exemplū habes in hoc quadragesimali. in primo sermone in fine partis principalis. Libet equo tāta erit in celesti patria delectatio aie seipsam vincētis preamore et dare.O dulcedo ienarrabilis.o delectatio inextimabilis.o felicitas immēsa.o beatitudo ꝓfunda.o merces inexplicabilis eterne patrie.Quis te būana lingua exp̄mere possit qui se omnes passiones suas in hac vita non superabit t vincet:et quo meredem suscipiet omni lingue inenarrabilē. ¶Quarto etiam probo ratione obiectionis:q̄.s. anima se vincens t superans:inextimabilē gloriaꝫ est habitura. Fundamentū rationis ponit pbus secūdo de anima.et.10. Ethicoꝝ.di. A propō obiecto potētia simpliciter recipit suaꝫ perfectionē:patet hec regula. Cum cuiꝫ obiectum visus sit color:seu corpus coloratū. prout dic pbus secūdo de anima.certū est q̄ si aſi oculos poneres omnes melodias:sonos:t cantus diuersoꝝ instrumentoꝝ: nunq̄ quiesceret eorum appetitus.t ratio est:quia propriū obiectū non habēt. Econtra vero si eis preponas pulcherrimā figurā: seu imaginez:vel speciem alicuius mulieris formose:seu adolescentis:vtiq; recipient et hoc maxime delectationem. ¶Per oppositum autem:si preponas auribus omnē pulchritudinem mulierum:nullam ꝓpter hoc delectationez suscipient.Q̄ si eis ante ponas melodias diuersorum instrumētorum:summe quiescent t delectabūtur in illo sono et cantu. Similiter cum obiectum gule sit cibus t potus. si eis ante ponas pulchritudinem omniū mulierum:atq; imaginū:t similiter omnē melodiam instrumētorum:nullam ꝓpter hoc delectationē suscipiēt. Ecōtra si ante ponas bonā vernantiā t maluasiam:optimosq; capones:t huiusmodi.contentabit valde et delectabitur in eis. Quo p̄suppositō:peto q̄ sit simpliciter obiectum immediatū rationis anime.t certum est ſm Ricar. in quarto distinctione.49.articulo secundo.quest.tertia et ſm Thomam ꝑma secūde.quest.tertia. articulo octauo.q̄ est solus deus et creator omnū creaturarum. dicente etiam Augustino. ꝓut recitat magister secūde distinctiōe ꝑma. Creauit deus in creaturam rationalem. tē. q̄ si deus solus est simpliciter obiectum humani intellectus. ergo impossibile est: q̄ intellectus ipse possit vnq̄ beatificari in omnibus creaturis q̄ sunt t que a deo creari possent. Sed simpliciter oportet : q̄ beatificetur in deo tanq̄ in proprio obiecto. Q̄ confirmans Augusti.libro confes.dicit. Fecisti nos domine ad te t inquietum est cor nostrum nisi requiescat in te. et idem Augustinus libro decimo de ciuitate dei. Allegans sententiam ¶Plotini philosophi dicit. Tam delicata est diuina visio totoq; amore dignum. q̄ quicquid haberi possit:ea non habita.faciat hominē miserum non beatuꝫ.hec ille. Et cōfirmatur ista rō.clarum est enim q̄ obiectus intellectus est vniuersale verum:t obiectum voluntatis vniuersale in quid:non habet esse nisi ſm q̄ est in anima cuius est obiectum. Et philosophus primo ¶Physicoꝝ dicit. Vniuersale ſm intellectus est notius particulare vero ſm sensuꝫ. Vnde dicitur cor. vniuersale est dum intelligitur.hec ibi. Et etiam secūdo de anima dicit. Vniuersalia sunt in anima:singularia vero extra animā. Q̄ etiam confirmās Thomas prima secūde. questione secūda. articulo vltimo. in corpe questionis. dicit.Sicut obiectum voluntatis sic appetitus humani est dupler.scilz bonuꝫ particulare ſm sensum.t vniuersale ſm voluntatem.sic dupler est obiectum intellectus scilicz particulare quod consistit in sensu: et vniuersale q̄ consistit in intellectu:q̄ est verum.hec Tho.verbaliter. Hoc igitur concesso.q̄ scilz vniuersale bonum est obiectū voluntatis.Certū est q̄ vniuersale se extēdit ad infinita. Sic enim pbs ꝑmo ꝑiermenias. vniuersale inquit est aptum natum predicari de pluribus etiam infinita.q̄ si vniuersale se extendit ad infinita:necesse est ergo illa infinita bona particularia inuenire:et precipue in ipsa beatitudine . quia ut dicit philosophus primo ¶Posteriorum.Quecumq; inquit vniuersalia sunt:ex necessitate insunt rebꝰ. quia ex veris semper sequitur verum. Hec ibi. Et ibi dicit.Cognoscēs vniuersale cognoscit

Universidad de Deusto
Biblioteca

particulare in re. Quibus ꝑmissis erquo ob iectū voluntatis beatificatiuū est vniuersale bonū.r vniuersale extendit se ad infinita.cōcludit necessario q appetitus nunq̄ posset satiari in creatur:etiā si eēnt q̄si innūerabiles r ratio est.q: illud esset bonū ꝓiculare. necesse est igit q satiet in deo:in quo vniuersaliter sunt oia bona desiderabilia ipso dicēte Aldoi si Exod.33.Ascende ad me in montē r ostēdam tibi omne bonū. Jn hoc igit q dicit oē bonū: includit terminū vniuersalē. q cū in se infinita bona cōplectatur.ideo ipossibile ē illa exprimere.r propterea Boetius beatitudinē diffiniēs eā diffinit sub termino vniuersali.di.ꝑsa scōa.3.li. Liquet beatitudinē cē statū oium bonoꝝ aggregatione pfectū.Quam insup rationē Bonauē.in.4.di.49.ꝓfirmat di. Quicqd potest intelligi r cogitari: pōt appeti r desiderari:r qcquid desiderat totū requirit ad hoc ut hō beatificet.hec Bonauen. Cui adherens phs.6.Ethi.dicit. Affirmatio r negatio sunt in intellectu. et qō intellect⁹ affirmat bonū.hoc totum appetitus desiderat. Quo cōcesso: q oē bonū qō intellectus pōt intelligere volūtas id vult.r pōt desiderare r totū id bonū. debet dari anime ut gesçat et contentet. Ecce q intellectus me⁹ vel alter⁹ potest intelligere mille mundos pulchriorīs isto specici:quos si volūtas appetit.oportz q deus ei det ad hoc ut btificet aiam illā. Ecce q iam habeo mille mūdos. vlterius dico ut breuiter loquar q intellectus me⁹ pōt intelligere:quasi innūerabiles mūdos seu angelos pfectiores in sua specie bis qui mō sunt. quibus intellectis: si voluntas mea ipsos appeteret.oportet q deus ei det ad hoc ut beatificet.Clarū est autē:q omnes sancti r scē sciūt hoc.s.q deus potest creare infinitos mūdos r angelos plusq̄ creauit cū sint pfectiores scientic:q̄s etiā omnes thcologi pfitis vite.quia ut dicit ꝑmo Corinth.13. Et parte cognoscimus.rc.tunc vltra q̄ro aut bti appetūt r volunt:q deꝰ det eis tot mūdos r āgelos quot desiderari possunt:aut nō volunt: aut si volunt deus nō det eis.certū est: q sunt in motu:r p consequēs carent quiete. r sic nō possunt esse felices cū felicitas. ut dr.io. Ethico. Simpliciter consistat in quiete appetit⁹. Sz certe sancti in celesti pria felices sunt.q si felices sunt:ergo habēt quietē r qcqd volunt. Si habent ergo qcquid volūt:non curant q deus det eis illos mūdos r āgelos infinitos cū habeant aliqō bonum:quod maius est.q̄ esset bona oium illoꝝ angeloꝝ: sicut etiā qui habēt optimū vinū ad bibendū: nō curāt de aceto.r qui habent panē de frumēto:non curant de pane milij.r qui habēt fasianos:gallices:coturnices:nō curāt de carne porcina:sicut porcoꝝ. Et quib⁹ omnib⁹ accipe corelariū: q si tot bona debet ꝑsona habere:quot intellectus pōt intelligere:r volūtas velle: r appetitus appetere:ad hoc ut beatificet. clarissimū est q impossibile est alicui exprimere id bonū q daturus est deus aic: passiōes suas in hac vita vincenti.q fiquis diceret.ecce q voluntate cupio esse deꝰ:r tū deꝰ mihi hoc non prestat.rūdet phus.3.Ethi.di. Electio r voluntas differunt:q: volūtas est i possibiliū: ut immortalitatis. Electio autē nō: sed tantū eoꝝ que p rationez quis extimat se habere posse hec phus.Cum igit non cadat sub ratione:q simplex homo et creatura efficiat deus r creator:ergo recipe. Quinto deniqz hoc idem probo ratione resolutionis. Fundamentū rationis ponit phus.8.c. Ꝑbificoꝝ.di. Finitus nullū⁹ pōt infinitū cōprehēdere:cū in ipsis nō fit ꝓportio. Quo cōcesso:certū est ꝑm Bona. in.4.di.49.r Ric.abidem.q beatitudo obiective est quoddā bonū increatū r infinitum. q si sic est:peto o grāmatice seu logice resolvas mihi hunc terminū infinitū:r dic qd significat. Rūdebis ꝓfecto q infinitū. Jdē est q non finitū. si accipias igit omnes gutas aque maris:r vellis compare gradibus eternc beatitudinis.certe illa grana.non crūt q̄si vnū granū.r ratio est:q: nullū finitū cuz aliquo infinito proportionatuz est. Similiter si omnes boies mūdi essent abadisse: r a principio mundi vsq̄ nūc semp numeros cōputassent:dico q nō oēs illi numeri comparāte graduū felicitatis eterne nō essent vnus numerus. O igit magnuz bonū.o magna felicitas.o magna gloria. o magna merces.o deniqz magna beatitudo:que nullatenus finiri potest:r que nullā potest habere cōparationē. Quis cni ꝓo te habenda.ꝓo te acquirenda ꝓo te ꝑpetuo possidenda:nō vincet scipsum in hac vita:r simul oēs concupiscētias atq̄ passiones inordinatas sue carnis. Et predictis igitur gntupliciter rationib⁹ clarissime visum est qualiter magnitudo premij:r mercedis quā deus daturus est aic būti victoriam

de passionibus suis nullatenus potest explicari. Tertio r postremo hoc idez probo relationibus: r ꝑma est Aug.quā idē sanct⁹ Augustinus recitat in quadam epla quā scribit ad Cirillum cpm Jerosolimitanū. Que reuelatio ponit etiā in transitu sancti Hieronymi:vbi sic habet. Cum cnūn semel ipse Augustinus appeteret scire specialiter r prece quanta foret gloria r felicitas vnius aie saluande:cogitauit sup hoc rescribere beato Hieronymo q tunc erat a remotis:r postq̄ scripsisset in sua cella vel camera salutationē Ecce q in sua camera apparuit quedam lux septem vicibus sole splendidior:de qua inestimabilis odor r mirabilis suauitas egrediebatur:qua visione perterrit⁹. Augu.nimia debilitate visus deuictus:cecidit prostratus in terram:qui statim audiuit vocem de illa luce egredientem sibiqz dicentez: o Augustine frater mi karissime. Noli timere ego sum fr tuus Hieronym⁹ qui in hac hora in betlēē carne solutus migraui ad celum. Sed q̄s scribis ad me que r quāra sit in specie futura gloria vnius anime:peto a te:nūqd possibile est q tu numeres omnes stallas celi:qui ait non. Jteꝝ:nunqd possibile est q totum mare in paruo vase concludas. Rūdit non. De niqz dixit nunqd Augustine possibile est q totū mundū in vno pugillo restringas seu accipias:qui etiam respondit non. Tunc igitur dico: o Augustine q magis possibile tibi est q numeres omnia sidera celi. q totuz mare in paruo vase concludas:qōq̄z simul totum mundum in vno pugillo restringas: q̄s possibile tibi sit imo cūctis hominibus mundi. q minimā partem futurre glorie: que datur sōli anime virtuose a clemissimo deo exprimē possis. Excedit enim illa gloria omnē sensū atq̄ omnem intellectum humane mentis:r nisi ego expertus essem:ꝓfecto non credidissem. Sed cuenit mihi r cunctis per filitudinem:qō contigit regine Sabbe: de qua habetur.3.Reg.io.que cum audisset magnalia de triumphis r sapientia Salomonis:dum curiam pueniſſet:r hec omnia ꝓprijs oculis prosperissēt:inuenit q magnalia Salomōis erāt quasi vt sic dicam in infinitum maiora q̄s audisset r credidisset. Noli igitur scribere Augustine quāta ꝑcise sit gloria illa:qm tps perditiōis est:fac bene r studeas operari bonum:r in futura vita cōprobabis:sicut r ego que tibi predixi verissima esse. Quib⁹ dictis disparuit:r Augustinus respersus maxima lacrimaꝝ dulcedine:ab inde in posteꝝ adhuc feruentius se habuit in diuinis mādatis:oratione:r caritate. Qua visibili r sensibili reuelatione apparet:qualiter futura merces que anime virtuose dat inenarrabilis est. Aliaz r quasi similem reuelationē sicut legit ibidez Augustinus habuit. Qui cum vellet scribere librum de trinitate dei:in quo etiam magnalia tractat de sanctoꝝ glia. Ecce q apparuit ei quidam paruulus infans apud mare cum cocleari in manibus:habēs capillos sup humeros suos quasi crispos r deauratos: q frequentabat cum cocleari ponere de aqua maris in quodam foramine paruo: qō videns Augu.r cum interrogans dixit.o filij cur sic frequentas extrahere aquā de mari: q rūdit quia eam totam in hoc paruo foramine reponere volo:qō audiens Augu. cepit ridere de paruuli innocentia:r dixit. o filij nequaq̄ hoc possibile est nec tibi nec alicui. Tūc viua voce ille paruulus dixit:o Augustine facilius est mihi r possibilius totum hoc mare magnū in hoc paruo foramine reponere seu cōcludere:q̄s tibi possibile sit vel minimā guttā seu stillam future glorie animabus bonis a deo dande diffinire. Quo dicto statī disparuit:r tūc cognouit q fuerat dñs Jesus: qui in formam paruuli inestimabilē sanctorum gloriam sibi voluerat reuelare. Ex predictis igitur auctoritatibus:rōnibus:atq̄ reuelationibus patet tertia contemplatio de victoria bonitis cōtra mundum:diabolū:r carnem in qua monstratū est qualiter futura merces quā anima passiones suas vincens habebit vtiqz inenarrabilis est. Et per cōsequēs etiā patet ꝑma nobilitas de gnta excellentia sacratissime fidei:que dicitur nobilitas triumphatiua:quē triumphum r inestimabilem mercedem r gloriam:vobis r mihi concedē dignetur triumphator mūdi:carnis:atq̄ diaboli:nec non r remunerator omnis humane victorie: dominus Jesus crucifixus: qui in vnitate vnius trini r vni viuit r regnat deus in secula seculorum. Amen.

Feria quarta post ꝑmam dominicā quadragesime iterum gnta excellentia.vz de nobilitate ipsius sanctissime fidei.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Generatio pza
s quaꝛ adultera signū querit ꝛ signū non dabit ei nisi signum Jone,pphe. Scribunt .b. verba Matth.12.c.in cuāgelio occurrentis feric. ¶Post sancti cuangelij litteraliē ꝛ spiritualē expositionē fidelissimi ciues erquo vt clarui hesterna die declaraui de.5.excellentia sacratissime fidei. vꝫ ei⁹ nobilitatē triumphatiuā:in qua ostensuꝫ est qualiter sacratissima fides triumphat.i.victoriam reportat de mūdo:carne:atqꝫ diabolo. habeo hoc manē ꝛ in pñti sermone similiter declarare scōam eius fidei benedicte nobilitatem:valde ,pfecto vtilem: mirabilem: atqꝫ delectabilem:cuius declaratio talis erit.

¶ De scōa nobilitate sacratissime fidei: que dicitur extractiua.

Secunda nobilitas sacratissime fidei dicit nobilitas extractiua. Vltra predictam nobilitatē sacratissima fides gaudet hoc ꝓuilegio:ꝙ ipsa extrahit virtutes suas simpliciter a rebus inuisibilibus: ꝛ non ab aliquo sensibili seu visibili obiecto. vnde glo.super verba ¶Pauli.2.ad corin.io.c.vꝫ cō similia destruentes:ꝛ oēm altitudinē extollētem se aduersus scientiam dei:ꝛ in captiuitatem redigentes oēm intellectū vestrū in obsequiū Christi: sic ait. ¶Magna est dignitas ꝛ inestimabilis virtus fidei Christiane: que super oēm humanuꝫ sensum captiuare facit sine vlla actuali experientia totum intellectū in obsequium Jesu xp̄i.ħ glo. Et qñ multi etiam xp̄iani tāqꝫ quasi infideles sepius dicunt.o valde dure est certe ꝙ fidem Christi tenemus:cū Christū non viderimus. Si enim Christum actualiter ,ꝓpijs oculis viderem⁹ quēadmoduꝫ ꝛ apostoli vidisse dicunt:vtiqꝫ faciliter in eum crederemus. Aduertāt tales profecto ꝙ sūt filles pfidis iniquis atqꝫ infidelibus phariseis:qui licet in hodierno cuāgelio habetur:dato ꝙ cū viderent:nequaqꝫ credere volebant:sed magis vt crederent signa visibilia fieri de celo postulabāt:ꝛ iō dico ꝙ etiam ipsis apostolis xp̄m visibiliter cernentibus:ita fuit difficile in xp̄m credere:ꝛ fideꝫ habere:sicut ꝛ nobis fides de ipso xp̄o nunc nobis inuisibiliter difficilis apparet: qñ fides vt melius apparebit non ,pgredit ex aliquo visibili obiecto:sed simplr ex inuisibili. ¶Probuius nobilitatis declaratiōe in forma ꝙ

petit:quō an aliquis habitus fidei possit haberi i intelligi seu acquiri simplr per aliquod obiectū sensibile seu visibile: sicut acgrauit habitus aliaꝫ sciaꝫ:seu sicut potentie sensitiue acgrunt obiecta sua.circa quā.q.tria ,ponno. ¶Primo rōnabilez oppositionē. Scōo verā cōclusionē. Tertio debitā interruptionem. ¶Primo ,ponо circa dictā qōnem. rōnalem oppositionē vt sic fm pōm. Opposita iuxta se opposita magis elucescunt. Et videt ꝑmo ad qōnem ,ꝓpositam:ꝙ aliqs habitus fidei acgratur ex aliquo visibili obiecto ꝛ hoc ꝑmo diuersis argumentis. Certum est enim ꝙ credere filiū dei incarnatū:ꝛ credere ipsum resurrexisse a mortuis:est qdam habitus fidei. Quo ꝓsuppositо:certū est ꝙ ipse xp̄s Jo.20.dixit Thome. Quia vidisti me Thoma credidisti. Sed cū Thomas vez habitū fidei habuerit de dño Jesu:quē vidit simul ꝛ tetigit:ergo videt ꝙ simul de eodē cēt i Thoma habitus fidei interior ab exteriori visione ,precedens. ¶Preterea.ꝑme Jo.1.dicit. Dō vidimus ꝛ audiuimus ꝛ ꝓspexim⁹:ꝛ manus nre ꝓtractauerūt de verbo vite. quo ꝓsuppositо si de verbo vite:si ,ꝙ qz hēbant apli fidē.i.de xp̄o:ꝛ de eodē hēbāt sensibilē cognitionē:vt idē ꝙ ꝑus.vꝫ ꝙ habitus fidei aplox a sensibili obiecto erat acgsit⁹. ¶Preterea certū ē ꝙ apli viderūt xp̄m patientē ꝛ i celū ascendē. Quo etiā ꝓsuppositо:certū est ꝙ xp̄m fuisse passuꝫ ꝛ in celū ascēdisse:sunt articuli fidei. Si ergo aplī habū fidei ꝛ meritū quātū ad hos articulos habuerūt:vt ꝙ circa idez fuit hic⁹ fidei ꝛ visio exterior. ¶Preterea aplis ille ad corin.13. ait. Videm⁹ nūc ꝙ speculū in enigmate.ꝛ legit ibi de cognitōe fidei. Quo ꝓsuppositо arguit:ꝙ illud qō credit ꝙ ꝑ ꝑus videat. ¶Preterea glibet sensus ,put dicit Aug.li.de verbis dñi Visus nojat. Sz cū fides sit de auditis.fm illud Ro.10. Fides ex auditu. ꝓcludit ꝙ ꝑus ꝙ fides sit de reb⁹ visis. ¶Postremo manifestū est ꝙ btā virgo sensibili experimento nouit se ꝓcepisse de spū scō absqꝫ viri cōcubitu:sz ¶stat ꝙ ꝑp ꝓceptōez filii dei nihil deptū ē fidei sue ꝙ fil'in ea ꝓstabat cognitio fidei:ꝛ cognitio sensibilis experimēti. Er ꝓdictis articulis seu rōibus:vt ꝙ hic⁹ fidei fil'possit brī:seu acgri ab obiecto sensibili. Scōo ēt ,ꝑbo cē ꝓdictaꝫ qōnez suā verā ꝛ catholicā ꝓclusionē:in qua ꝓclusione ꝙ ꝗtuor oñdo:ꝙ obiectū hic⁹ fidei

nō sit de aliquo visibili obiecto. ¶Primo ,ꝙ batur auctibus. ¶Scōo rōnibus. ¶Tertio distinctionib⁹. ¶Quarto ,ꝑbat figura ꝛ crēplo

¶Primo,ꝑbat auctibus.vꝫ ꝙ hitus fidei nō est de aliquo obiecto apparenti. Nā Greg. in quadā omelia paschali dic. Apparētia fidē nō hāt:neqꝫ ea que videm⁹:sed solū agnitōez Aug.etiā de fide ad ¶Petrū ait. Fides ē credere qō non vides.ꝛ alibi dicit. Fides ē virtus qua credunt ea que nō vident. ¶Scōo hoc idē ,ꝑbo triplici rōne. ¶Primo difficultatis. ¶Scōo rone euacuabilitatis. ¶Tertio rōne diuersitatis. ¶Primo ,ꝑbo rōne difficultatis.vꝫ ꝙ hitus fidei nō sit de obiecto visibili. Fundamētū rōnis ponit ꝑbs.2.etbi.di. Virtus ¶sistit circa bonū ꝛ difficile.ꝛ ibidez dicit. Virt⁹ ars sunt circa difficiliora. Quo ꝓsuppositо:certū est ꝙ credere qō hō videt oculis exteriorib⁹ hoc est facile ꝛ necessariuꝫ: ꝛ ꝙ ꝑ ꝑus vbi nulla est difficultas ibi nulla est virtus. Nam fm Thomā in quolibeto triplex est potentia. Quedā est que cogit a subiecto sicut potentie sensitiue corporis:que cogunt a subiecto aie ad faciendū oē ꝙ voluntas vult. Quedā ē potētia q̄ cogit ab obiecto sicut potentia intellectiua: que cogit a suo obiecto:ꝙ est vez.vñ cū ,ponit intellectui aliq veritas:vtpura oē totū est maius sua parte: seu oē qō mouet:ab alio mouet:statim intellectus cogit credere veritatē illā. Quedā denigz est potentia que nō cogit ab obiecto nec subiecto.hec est voluntas:qz si ,ponis ei aliqō albū:pōt voluntas dicere ꝙ est nigrum. His ꝓmissis clarū est:ꝙ si fides sit de obiecto visoꝫ in hoc nihil sit difficultatis:imo cū in hoc sit quedā coactio ꝛ necessitas ad id credendū:,pfecto talis fides que ꝓsentit volūtaria nequaqꝫ erit virtus:ꝛ per ꝑs non erit deo grata:nec ,ꝓpio subiecto meritoria:dicēte Marcello papa.10.q.j.c.illud. Satis inquit i utile est:vt coacta seruitia dño prestēt. Et.25. q.6.c. Jam vero.ħ.ex his.dr. Ad bonū gsqꝫ inutilr cogit:cū oē⁹ aspnat coacta seruitia.vñ cū aplis corinthios ad bonum hortaret.ait.2. cor.9. Vnusqsqꝫ ,put destinauit in corde suo non ex tristitia:aut ex necessitate. Hylarē.n. datorē diligit deus. vñ dat intelligi:ꝙ g inuitus dat:aut bonū facit:ꝛ rē ꝛ meritū pdit. ¶Per oppositū vero:erquo act⁹ fidei siue credendi fm ꝙ ad veritatē est gd difficillimū:ꝛ simplr voluntarū. ꝓcludit ꝙ ꝑ ꝑus nēcio:ꝙ fides sit virt⁹:ꝛ ꝙ ꝑ ꝑus nō videt ꝙ aliqd possit esse oppositum seu obiectū ipsius hitus fidei.

¶Scōo hoc idē ,ꝑbo rōne euacuabilitatis. Fundamētū rōnis ponit Aug.in lib. de fide ad ¶Petrū di. Visio p̄sic euacuat fidē ꝛ meritū eius:,ꝓpter manifestationē credite veritatis.ħ ille. Quo ꝓsuppositо:certū est ꝙ visio corporalis xp̄i:ita manifestat eius humanitatē:sicut visio i patria eius diuinitatē. ꝙ si sic est: ꝗ sicut fides diuinitatis nō pōt esse circa visum visione gloſa.sic vī ꝙ fides hūanitat non potest esse circa visum visione sensitiua. vel corporali. ¶Tertio hoc idē ,ꝑbo rōne diuersitatis:ꝛ forma istā rōnez iuxta regulam Arist.in.2.topi.p locū a diuisione sic. Certū ē eni ꝙ ois hitus intellectualis:aut est scialis: aut est opinatiuus:aut adhesiu⁹. Quo ꝓcesso clarꝫ est:ꝙ hitus fidei nō est scientific⁹:cū hic⁹ scientific⁹ fm ꝑm.j.poste.ꝛ.6.etbi. sit ꝙ demonstratione acgsit⁹:ꝛ talis hitus meritum nō hāt in fide. dicēte Greg.i quadā omel. Fides nō hz meritū:cui humana rō ꝑbet experimētū. Nec etiā fides est hitus opinatiu⁹ qz opinio fm ꝑm nō est sine dubitatiōe. eꝫ Fides ē sine vlla dubitatōe assentire. ꝙ ꝑ ꝑus igit ꝓcludit ꝙ fides ē hitus adhesiu⁹. Sz sic adherere nō est aliud qꝫ intellectū alicui veritati non vise nec cognite assentire. Igit fides nequaqꝫ ,procedit ab aliquo sensibili obiecto. Er ꝓdictis igit trib⁹ rōnib⁹ pz qualr sanctissima fides ꝑ oēm nāz simplr exhibit veritates suas ab obiecto insensibili ꝛ inuisibili:ꝛ nō visibili vel sensitiuo. ¶Tertio hoc idē ,ꝑbo distinctiōib⁹.ꝑma distinctio ē Bona.i.3.di.24 ar.2.q.1.in cor.q.di. Cū qrit an fides sit de aliquo sensibili obiecto. Rñdeo ꝙ qdā sūt que subijciunt sensui exteriori simplr: ꝛ illa videt clare ꝛ pfecte cognoscē.ꝛ circa talia nō pt fil' ꝛ scī esse hic⁹ siue cognitio fidei cū visiōe exteriori:ꝑ eo ꝙ visio siue cognitio illa:excludit oēm cognitionē enigmaticā. Quedā sūt q̄ sic subiacēt sensui fm aliq1 sui: vt fm aliqd sui lateāt sensuꝫ ipm.ꝛ circa talia bñ pōt fil' ꝛ scī esse visio fm vnū:ꝛ credulitas fidei fm aliū. Visio igit est fm id:fm ꝙ patent res: credulitas aūt fidei est fz id fm ꝙ latēt:ꝛ hoc mō in xp̄o erat:ꝙ corpaliter aplis ꝛ ēt iudeis apparebat fm sensus. fm aūt diuinā nām oio sensui eorum latebat. Et eadem persona est ipostasis fm diuersas naturas simul erat vi sui cognita ꝛ incognita:ꝛ fil' poterat esse visa

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝫ credita:ꝫ id est satis facile intelligere si gs attendat:qm̃ circa idē potest esse certitudo et dubitatō ꝑm diuersas nās: ꝫ diuersos respectus:ꝫ diuersas conditiones. Esto enim q̄ ḃ sit xp̃s coꝝ oculis meis:et si visu cognoscam ip̃m esse hominē: nunq̄ꝫ cognoscā tamē ꝑ visum ipsum esse filiū dei. Et iō sicut obiectuꝫ est occultū:oportet q̄ sit aliꝰ habitꝰ ad hoc ut cognoscā ip̃m esse deū:ꝫ hoc est q̄ dñs dixit ℣Petro quando respondit: tu es xp̃s filꝰ dei viui. Caro ait ꝫ sanguis non reuelauit tibi:sꝫ pater meus q̄ est in celis. Concedit igit̄ q̄ fides ꝫ visio possunt esse circa vnū ꝫ eundem q̄uis non ꝑm idem.hec Bonauē.verbaliter Et hac igit̄ distinctione: patet q̄ habitus fidei nequaq̄ꝫ acquirit ab aliquo visibili obiecto:sed solū ab inuisibili.¶Scōꝫ etiam distinctionē ponit Thomas.2.2.q.j.ar.4.dicēs Cum queritꝫ an obiectū fidei sit aliqd visuꝫ ꝫ naturale.Rñdeo dicendū q̄ fides iportat assensum intellectus ad id q̄ credit:exēpli gratia.Dicis mihi papa est rome.Ego autē qui non vidi cū adhibeo assensum ꝑ fidē:q̄ papa sit rome.Sed cū dicit Tho.assensus intellectus. ℣Nota q̄ intellectus dupliciter accipit. ℣Primo ꝓ potētia aīe apta nata intelligere: ꝫ sic dr̄ intellectus potētia. Scōd̄ accipit per habitū quendā primoꝝ principioꝝ: ut vꝫ cuꝫ intelligit entia maxima: ꝫ manifestissima:ut pote.4.Methꝫ.ꝫ ꝑmo de aia.de quolibꝫ ente dr̄ esse vel non esse.i.de quolibet ente ē affirmatio vel negatio.ut exempli gr̄a dr̄ de lapide existente.dr̄ esse lapis ꝫ non homo.scōa maxima de nullo dicit idem esse ꝫ non esse. quia ipossibile est q̄ aliquid sit ꝫ nō sit: sunt alie maxime minꝰ cōes ut in phia:omne totum est maior sua parte.Sunt tertio alie minus cōes:ut his prepositis venio nūc ad hāc intellectus minus cōem.vꝫ.omne animal rationale est disciplinabile: tu es animal rationale:ergo.ꝛc̄. Et sequit̄ ibi Tho.ad litteram. Alicui rei intellectꝰ dupliciter assentit. Uno modo:qꝝ ad hoc mouet̄ ab ipo obiecto:q̄ est nihil per scip̃m cognitū:sicut patet in primis principijs.quoꝝ est intellectus. sicut ut supra dictū est:nihil est per aliud cognitū. sicut patet de cōclusionibus. quaꝝ est scientia. Alio modo assentit intellectus alicui rei: nō ꝛquia sufficiēter mouea ab obiecto ,ppio: sed per quandā electionē voluntarie declinās in vnā partē magis q̄ꝫ in aliā.Et si hoc fit cū dubitatione ꝫ formidine alterius partis erit opinio. Si autē cuꝫ certitudine fit absq̄ꝫ tali formidine erit fides. Illa autē videri dicūtur q̄ per seipsa mouēt intellectū nostꝝ vel sensum ad sui cognitionē vel visionē. Nā intellectus dr̄ videre: cuꝫ intelligit:sicut oculus respectu nobilitatis suę dr̄ gustare. Unde dicet:videte quē saporē habeat cibus iste:inde et nobilitate sua ertrahit ad se famā ꝫ nō virtutē velocitatē aliaꝝ potētiaꝝ. Ideo pbus scōd̄ de aia incepit tractare de visu tanq̄ꝫ de nobiliori potentia. Unde ,ppter hec oia manifestū est:q̄ nec fides nec opinio potest esse de rebꝰ visis: aut ꝑm sensum: aut ꝑm intellectū. hec Tho. verbaliter. Ex hac igitur distinctiōe ꝫ cū precedenti:patet q̄ habitus fidei nequaq̄ꝫ est de aliquo obiecto naturali ꝫ visibili sensibili: sꝫ simpliciter supnaturali ꝫ inuisibili:ꝫ in hoc apparet magna nobilitas sanctissime fidei.

¶Quarto deniq̄ꝫ probo hoc idem vnica figura vel silitudine. Scōm enim ℣fulgentium antiqui de pingebāt fidē sicut ceteras virtutes. Depingebant autē fidē vultu obscuram ꝫ quasi velatā : circa spatulas ꝫ pectꝰ nudaꝫ Lauro coronatā. Septrū in manibꝰ tenentē Sub pedibus duas vulpas habentē:ꝫ in gestu marimā habebat cōstantiam.Quā figuram quidā parisiensis exponit.s.holcot.ꝫ dicit q̄ fides est obscura vultu:qm̃ de articulis et credibilibus nō habet noticiā:sed oia videt p speculum in enigmate.dicit q̄ est nuda circa spatulas ꝫ pectus:ꝫ significat: q̄ fides predicata:non debet palliari ꝓ pabolas ꝫ enigmata:scu per verba obscura ꝫ dissona : ut heretici faciūt:sed clare ꝫ nude tradi. Itē dicit q̄ Lauro coronat. Et significat q̄ fides habet victoriā contra inimicos fidei xp̃ianoꝝ ꝫ contra dyabolū:mūdū:ꝫ carnē.nam victores antiquitus Lauro coronabant. Ideo de martyribus cantat ecclesia.Laureis ditant bū fulgidis. Itē dicit q̄ sceptrū in manibus tenet: quia regina ꝫ impatrix est immo filia eterni regis:ꝫ habet deū ꝓ obiecto: cui tanquam sceptro appodiat:q̄ est signū firmitatis: q̄ fides debet esse firma sine vacillatione ꝫ nihil hesitans:sicut dr̄ Jaco.ꝑmo. Itē dicit q̄ habet vulpeculas sub pedibus ei⁹:ꝓ quas significant heretici quos vera fides subicit:ꝫ pedibus calcat. Itē dicit q̄ in gestu ostendit constantiā : qꝫ significat q̄ fides nunq̄ꝫ deficit vsq̄ ad finem seculi: ꝓ eo q̄ habet firmam

adhesionē circa obiectū veritatis icreate. Et qua ēt figura ꝓ:q̄ bitus fidei simplr̄ ,pcedit ab obiecto obscuro ꝫ velato.i.ab obiecto inuisibili ꝫ nō sensibili.¶Quinto deniq̄ꝫ probo vnico exēplo latronis cū xp̃o a parte dextra crucifixi.s.q̄ fides ēbit veritatē de obiecto nō visibili:ꝫ non sensibili. Nā latro iste lꝫ videt oculis xp̃m sil̄ cū eo crucifixū: tū adorauit eū ꝓ vero deo:qꝝ aliud videbat:ꝫ aliud credebat. Unde Luc.23.dr̄. Vnꝰ aūt de his q̄ pendebant.latronibꝰ blasphemabat eū di. Si tu xp̃s es saluū fac temetipsum ꝫ nos. Rñdēs autē alter increpabat eū dicēs. Neq̄ꝫ tu times deū q̄ i eadē dānatōe es:ꝫ nos qdē digna factis recipimꝰ. ḃ vero nihil mali gessit:ꝫ dicebat ad Jesum. Dñe memēto mei dū veneris in regnū tuū:ꝫ dixit illi Jesus. Amē dico tibi:hodie mecū eris i paradiso.ḃ ibi.sup gbꝰ verbis demōstrās Jo.crisostomꝰ:q̄ latro lꝫ videret xp̃m morientē:fidē tū hēbat q̄ deꝰ verꝰ esset dicit.O admirāda regis mīa:nullū añ latronē iuenies tā cito paradisi repromissionē iuenisse.Non Abraā Isaac Jacob.nō Moyse nō ,ppbas:nō apl̄os. Sꝫ añ oēs inuenies latronē intrare. Cur ḡ latroni potiꝰ q̄ꝫ talibꝰ viris hoc dñs repromisit? Certe ū hoc sūi rōis intuitu actū fuit. Nā crediderūt qdeꝫ illi: sed mō diuerso dīm glic:sicut possibile fuit ituētes. Iste aūt saluatoꝝ nō sup tronū regalem adoraūit:nō in tēplo:nō loquētē de celis: nō p angelos diſparētē:lꝫ cū se ꝫ alio latrone sociatū vidit in tormēto:ꝫ p fidē tāq̄ꝫ si esset in gl̄a adorat:vidit in cruce:ꝫ rogat tāq̄ꝫ sedētē in celis:vidit ꝺdēnatū ad mortē:ꝫ adorat sic dīm suū.O admiranda latronis ꝓfessio:qui nouerūt legē ꝫ ,ppbas cum crucifixerūt:ꝫ tu ignarꝰ hoꝝ adoras crucifixuꝫ.ḃ ille. Ecce igit̄ o fidelis aia huꝰ latronis virtutē marimaꝫ: q̄ licet xp̃m videret morientē: tū ꝑ fidē veluti deū vex adorabat:ꝫ q̄ maius est mortē quā ꝓ peccatis suslinebat:amore xp̃i i corde suo ꝓncipaliter suscipiebat. Et qm̄ multi plerūq̄ꝫ mirāt dicētes. O q̄ꝫ virtutē habuit ille latro q̄ cū cēt plenꝰ pctis:qꝫ tū q̄si ad vnicū verbuꝫ ip̃m est ꝓfessus:grām suā:ꝫ paradisuꝫ ,promeruit.his ego rñdeo:q̄ iō xp̃s ei pctā remisit ꝫ grām dedit:qm̄ septē virtutes in eo vigere ꝫ clare cē ꝓspexit. ℣Prima igit̄ virtꝰ latronis i cruce cū xp̃o pendētis:fuit fides maria . Nā tpe crucifixionis xp̃i excepta sola virgine:ꝫ ꝑter istū latronē nullꝰ in toto mūdo fuit q̄ tūc fidē in xp̃o hr̄et.q̄.s.cēt verus deꝰ ꝫ hōmec ēt ipsi apostoli:q̄ passionis tpe oēs pctō infidelitatis deliquerūt.Nō ,pbat auctas xp̃i Mat. 26.dī. O ēs gdē vos scādalū paticmini i hac nocte i me.sꝫ scādalū est peccatū infideliratis qō ꝓ:et oppositꝫ ꝑ illō Mat.11.Beatꝰ q̄ nō fuerit scandalizatꝰ i me. Hoc idē asserit glo. sup illud Joa.14. Ut cuꝫ factū fuerit credatis ait. In apostolis nulla fides remānsit i passione dñi. Hoc idē testat Aug.20.de ci.dei.c.30 Discipuli inqt xp̃i:spem oēm amiserūt i passione xp̃i:quā i eo hr̄e cepant.ḃ ille. Hoc idē asserit Grego.i4.moza.dī. Apostoli fugerūt qñ mulieres fleterūt:ꝫ tpe passionis: ꝫ postea log de xp̃o poterāt:sꝫ ꝑ fidē ꝫ ogatōeꝫ bonā fiduciā nō hēbant. Et.2.moal.c.43.c.43.ꝫ.12. ait.Apostoli tpe passionis xp̃m negauerunt: ꝫ vitā fidei in eis carnalis amor extinxerat. ḃ ibi.Hoc apparuit i ℣Petro ceteris oibus seruētiorꝫ:q̄ ter xp̃m dñi cē negauit . Et silr̄ de apostolis alijs patuit:ꝫ post resurrectōeꝫ Et si diceret de Magdalena. patuit ēt q̄ nō būit fideꝫ pfectā:pp qō Jo.20.dī.ci xp̃s post resurrectionē.Noli me tangere:nūdū.i.noli me de tuo ascēdi ad patrē meū.i.vt deū me credas:p̄ri meo cēlē ꝑ oia. Et gbꝰ colligit̄ q̄ in negatōe passiui dñi fuit triplex gradꝰ. ℣Primus q̄ oēs fugerūt. Secūs q̄ alig cordis vigore assumpto eū secuti sunt. Tertiꝰ q̄ eo mortuo oēs increduli fuerunt. In ꝑmo ꝛ.ꝫ. gradu fuerūt oēs apl̄i.sꝫ i scōo Jo. ℣Petrꝰ et mulieres. Et sic appet q̄ fides catholica firma et integra in eis nō ꝑmānsit:sꝫ ꝑmānserit integra in btā virgine.,put dicit Alex.de alex i 3.pte.j.q.85. His ꝑmissis dico:q̄ latro tunc tpis supauit in virtute fidei oēs hoies mūdi ꝫ ēt ipsos apl̄os:q̄ vt dixi tūc nullā hēbāt in xp̃o fidē:vel si hēbant nō erat fides vera: qa hēbāt fidē cū dubitatiōe.latro aūt dubitauit nihil de fide xp̃i:sed credidit firmiter cū esse deū ꝫ hoiꝫ:sꝫ crucifixꝰ cēt ꝫ moreret.¶Secūda virtꝰ latronis fuit spes:qꝫ ceteris oibꝰ q̄ erāt in mūdo amittentibꝰ spē.s.q̄ nullus habebat spē tūc tpis saluari:ꝫ intrare paradisū ex merito mortis ꝫ passionis xp̃i. sola virgo cū ipso latrone habuerūt in xp̃o tpe mortis sue spem firmissimā:ꝫ indubitabilē: q̄ ex solo merito passionis eius:paradisi gaudia possiderēt:ideo nō fuit parua virtus latronis:qui vidēs mori xp̃m veluti latronē:collocauit in eo oēm spem suę salutis:cū tū sic sperare cēt

contra omnem naturam latronis. ¶ Tertia virtus latronis fuit charitas duplex: nam ex cepta virgine Maria: nullus in toto mundo habuit tpe passionis Christi amorē t caritatem ad ipm Christū: nā remota fide que est fundamētū amoris t caritatis ad ipm rpm per ois remouetur ab ipso rpo ois amor et caritas. vt habet. j. q. i. c. cū Paul⁹. iō vt supra dcm est: cū tpe passionis rpi nullus pter virginem gloriosam t latronē hāt fidē. Concludit q etiā nullus tunc tpis habebat amorem et caritatem ad Christū. Latro antē dupliciter Christū tūc amauit. primum cui amorē ostendit ad Christū habuisse: cū in eius morte dato q ab oibus negarēt: t purus homo tradetur: ipse tñ nimio feruoris t caritatis zelo succensus: eū fuisse deū t hominē: indubitabili fide credebat t cōfitebat. Scōm amorem tunc habuit latro ad Christū: q: t si crucifix⁹ esset pro suis scelcribus: tñ quātum ad voluntatem ipe in corde suo sponte sibi amore rpi illam crucifixionē eligebat. ¶ Quarta virtus huius latronis fuit fortitudo maxima. Nam q̄uis i penis existeret. tamē dicebat Luc. 23. Nos quidē iuste: nam digna factis recipim⁹ vbi glo. ait. Maiora tormenta etiā tunc passus fuisset. p rpo latro ille si qs ei inferre voluisset: q̄ illa que gerebat. ¶ Quinta virtus latronis fuit iustitia: quia primus ex caritate redarguēs ait. Neq; tu times deū: vbi glo. ait. Ideo socium redarguebat. quia male de Christo credebat: t sic duo fecit: quia socium ex iustitia reprehendebat: t ex caritate ei⁹ salutem querebat. h glo. ¶ Sexta virtus latronis fuit temperantia: q: tem perate petijt simpliciter dicens. Memento mei: vnde nō audebat confusione specifice petere grām dei nec remissionē peccatoꝝ: nec gloriā paradisi: q: ex humilitate se nō videbat hoc meruisse: contrariuꝫ faciunt multi peccatores superbi pro eo q imitant in sua oratione superbum pharisēum: qui Luc. 18. dicebat. Deus gras tibi ago: quia non sum sicut ceteri hoium ꝛc. Et ideo quia latro iste temperate ex sua humilitate petijt: crēplo publicani. ideo sine mō t sine mensura meruit: t grāz dei: t paradisi gloriā possidere. ¶ Septima deniq; virtus huius latronis fuit prudentia maxima: quia non petijt inutilia: vt diuitias tpales: honores: dignitates: t similia. Sed dixit memēto ſcz peccatoris. ꝓpter has igit̄ septem virtutes maximas: quas Christus in isto latrone esse conspexit: volēs sibi reddere vices equales dixit sibi septem verba: septem ꝺnationes t prerogatiuas habentia: primum verbuꝫ fuit necessitatis: cum dixit. Amen. nam tñ valet dicere amen fm docto. quantum dicere: vel iurare in veritate. ideo iurauit dns q daret sibi paradisum. Scōm verbū fuit pietatis cum subiunxit dico. s. ego qui ex pietate tecuꝫ loquor: t ex pietate te recipere volo. Tertiū verbum fuit charitatis: cū dixit tibi. s. magno peccatori: quia vꝫ magnus peccator existi.

Quartū verbum fuit brevitatis: cum dixit hodie: non dixit cras: nec hinc ad annum seu hinc ad. 5. milia sexcentos annos: quēadmodum fecit p̄mis parentibus: t nōnullis alijs patribus veteris testamenti: quos nō prius permisit in celum ascendere: donec ipse cū latrone ascendēr. Quintū verbum fuit societatis: cū dixit mecum: in quo ostenditur magnitudo p̄mij huius latronis: quē apō se collocare dign⁹ tus est. Sextum verbū fuit finitatis: cū dixit eris: quasi diceret nō dubites in aliquo. Septimū deniq; verbuꝫ fuit iocunditatis: cū dixit in paradiso: que non est aliud q̄ visio diuine essentie: in quo ois iocunditas habet: t quā imediate cōcessit videre latroni: dum eius aia a corpore egressa ē. Ecce q Christus septem ꝓrogatiuas latroni dedit septem virtutibus eius correspondentes: t ideo non est mirūsi hic latro tā mirabiliter saluatus est: ex quo vt predixi tā maximam fidem habuit: q ꝛz videt Christū fm carnem vere mori: tñ firmiter credebat t cōfitebat eum etiam esse verū deum. Et ex predictis igit̄ auctoritatibus: rōnibus: distinctionibus: figura: vel similitudine: t exemplo. pz qualiter habit⁹ fidei nō est de aliquo visibili obiecto: sz simplr de inuisibili: t p ois ēt pz scōa ꝺclusio nre qōnis. vꝫ sua vera t catholica rñsio. ¶ Tertio etiā ꝓpono circa p̄dictam qōnez suā debitā interruptionē: in qua ꝺclusione demōstrata imediate veritate: q hit⁹. s. fidei nō est de obiecto visibili. facile erit p̄dcē qōnis p̄mā cōclusionē interrūpere. Ad p̄mā igit̄ argumētū vꝫ. q. Thomas aplus vidit et credidit ꝛc. Rñdit Bonauen. in. 3. di. 24. ar. 2 q. 3. in solu. 3. argumenti. Et etiā Tho. 2. 2. q. 1. arti. 4. in solu. 3. argumenti. q. Tho. aliō vidit t aliud credidit: hoicꝫ vidit: t deū credens cōfessus est: cū dixit dns me⁹: t deus me⁹. Ad

scōm aūt t tertiū argumentū: vꝫ de visione aplor. rñdit Bonauen. vbi supra q ēt ipi ali ud videbāt: t aliō credebāt. Ad quartū aūt argumentū apli: vꝫ videm⁹ nūc p speculū ꝛc. Rñdit Tho. vbi supra i solu. scōi argu. di. q ea q̄ subsunt fidei dupliꝛ ꝺsiderari p̄nt. Vno mō in speciali: t sic non p̄nt esse simul visa t credita. Alio mō i gnāli. s. sub cōi rōne credibili: t sic sunt visa ab eo q credit. nō. n. credēt ea nisi videt ea esse credenda: vel pp euidentiā signoꝝ: vl pp aliqd hmōi. Ad qntū vero argumentū q fides est de auditis: ḡ de sensibili obiecto. Rñdet Tho. vbi supra i solutiōe quarti argumenti di. q audit⁹ est verboꝝ significantiū ea q̄ sunt fidei: nō aūt est ipsaruꝫ rez de q̄b⁹ est fides: t sic non ꝺz vt hmōi res sint visc in se. Ad sextū deniq; t vltimū argumentū: vꝫ q virgo sensibili experimento nouit se ꝺcepisse de spū scō. Rñdit Bona. in. 3. di. 24. ar. 2. q. 3. in fine corporis. q. di. verbalr. Quāuis igt̄ bta virgo certitudinali expētia scierit se ꝺcepisse sine virili semine: tñ se ꝺcepisse psonā verbi: nouit mediante fide: vnde sicut in ceteris articulis iplicat semper aliqd diuinum t inuisibile: sic aūt in virginis conceptiōe: t iō corporalis visio seu sensibilis cōceptio: fidē ab ea nō excludit. h Bona. Et p̄fata igit̄ argumentoꝝ interruptiōe: simul cū tota scōa ꝺclusione euidentissime pz: q̄lr hit⁹ fidei nō est de nāli seu visibili obiecto: quēad modū sunt bitus aliaꝝ scieaꝝ: sz est simplr de inuisibili t supnāli. t iō in hoc appet magna t mira fidei excellentia: q̄ mediāte libera voluntate: adeo cogit t captiuat būanū itellectuꝫ q etiā firmiter credit oia illa q̄ sunt supra cōditionē sue nature. O igit̄ fides supnālis. O fides ineffabilis. O fides sup oēm nāz admirabilis. vere magis ē dignitas tua nobilitas t excellentia: imo magna est laus tua: honor t gloria in ꝺspectu diuine maiestatis: q etiaꝫ simpliciter pp amorē oipotentī dei sic ꝺ oēz nām subicis ipi deo būanū intellectū. p ois igit̄ pz etiā ex p̄dictis scōa nobilitas de. 5. excellentia sacratissime fidei: quā nobilitatē: vꝫ q simpliciter credam⁹ credēda: t sine aliquo visibili obiecto: mihi t vobis ꝺcdē dignetur diuina maiestas t visibilis: in p̄nti per grām t in futuro p gloriā. Amen.

¶ Feria qnta post dñicaꝫ p̄mā q̄dragesime

Ulier magna est fides tua fiat tibi sicut vis scribunt̄ h verba Mat. 15. t in euāgelio occurrentī feric. Ip⁹ īralē t spūalē sacri euāgelij ex positionē p̄cordialissimi ciues: ex quo vt claruit p̄cedenti feria vidistis declaratiōez scōe nobilitat⁹ de. 5. excellēta sacratissime fidei: q̄ vtiq; dcā fuit nobilitas extractiua: i q̄ mōstra tū ē q̄liter fides ipa bñdicta: simpliciter ēbit veritatē suā ab inuisibili obiecto. hēo nūc in p̄nti sermone spāliter declarare: triplicē ipsi⁹ sanctissime fidei nobilitatē: q̄ in aurib⁹ oium valde ꝓfecto vtilis t recreatiua: atq; mirabilis apparebit. Cuius vtiq; tertie nobilitatis declaratio talis erit.

¶ De tertia nobilitate sacratissime fidei que dicitur potestatiua.

Tertia insuper nobilitas sacratissime fidei dicitur nobilitas potestatiua. vltra predictas nobilitates: fides sacratissima hoc priuilegio singulariter gaudet: q ipsa vꝫ tante est potentie: tanteq; fortitudinis: q potest per se plus q̄z simul posset tota natura: seu q̄z possit virt⁹ t fortitudo totius nature: t q̄uis in multis fides sit potentior tota natura: tamen precipue i triplici potestate eam excedit. Primo in potestate cōiunctionis. Scōo in potestate tranſmutationis. Tertio in potestate diuersificationis.

¶ Qualiter fides excedit potentiam totius nature in tribus: t primo in potestate coniunctionis.

Primo igitur dico q fides sanctissima excedit totam virtutem seu fortitudinem nature: in potestate coniunctionis: vꝫ diuine nature cum humana. O natura potentissima: magna profecto est fortitudo tua: t super omnem potentiam oium dominorum mundi: nec non etiam super potentiam totius generis humani. Nam experientia teste tota simul humana potentia non posset facere: seu generare: solum granū frumenti vel milei: nec insuper de vno grano facere centum. tu vero fortissima atq; potentissima natura: non tñ es generatiua vnius

grani:sed etiam simul omnium naturalium rerum: vtputa fructuum: omnium animalium: omnium piscium⁹ z volucrum:z simul omnium hominū: loquor de corporibus nō de aiab⁹. Mā z si pr simul cū mre pbēat materiā semis ad hoc ut ex hoie generet hō:tñ ipsa nā est formatiua oiuz simul mēbroz ex illa mā descendētiū.dicēte pho.z. Pbificoz. Sol et hō generāt hoicz:hō dr generare iq̄tū māz pbet:sed istud generare est ipropie dictū. Sz virtus solis seu nē dr̄,ppie generatiua:nō tñ hūani corpis:sz insup oium ceteroz. Et q̄ oia simul inferioza generent:per potentiā z virtutē:atq̄ fortitudinē ipsius nē. Audi phz li.z.de generatōe z cor.dicētē. Generatiōis ingt z corruptiōis cā oium rex est obliquus motus solis:z p̄sentie vel absentie inclinatio:z in li.xi.de aialib⁹ ait. Mā ē sicut motor z ꝑplemētū oium nāliū rex. Et ēt.ij. de aialib⁹ dic. Mā est generatiua oiuz rex inferioz:z nō dat mēbro incōuenientiā:nisi in aialib⁹ idigētib⁹:ut puta aculeū vngues z cornua. Et insup.14.de aialibus dic. Mā ñ tñ vtr in generatione rex necessarijs:sed etiā q̄ busdā supfluis ad ornamentū ipsaz: ut puta barba z hmōi.ex q̄b⁹ auctoritatib⁹ pz:q̄ virt⁹ z fortitudo nē p se pt. qō nō simr tota rōnalis z humana nā. Sz o fortissima z potētissima nā:dic mihi q̄so:licz pdicta possis:nungd tāte potētie crīst:q̄ mediāte virtute z fortitudine tua:creator ipsi⁹ nē ꝺiūgat būane creature:z⁹ ipse in vna ꝓsona cū hoic vniatur ,Princeps in declaratiōe tuoz opez naturalium Aresto. rñdet alta voce. Non non nō: z hoc rōne ꝺrictatis. Mā.io. Mctha.di.Contraria sunt:q̄ sub eodez genere posita marie a se inuicē distāt: z eidem susceptibili vicissiz nec insunt:nec simul stare se cōpatiūr.z ibidē ait.ꝺria sunt cōpabilia: sed q̄ differūt genere nō sunt ꝺpabilia nec vnibilia. Qō ꝺfirmās Boet⁹ ,psa.6.z.li.ait. Neq̄z eni fibi solēt vnq̄ aduersa sociari.nā eni respuit ut ꝺria q̄q̄ iūgant:agit itaq̄z cuiusq̄z nā qō ,ppriū est ei: nec ꝺria rex miscet efficib⁹: sz vltra q̄ sunt aduersa repellit.hec ille. Quo p̄suppositō.vz: q̄ opposita simul z semel: cū potētia tot⁹ nē nō p̄t sil stare. certū ē q̄ pl⁹ distat creator a creatura:q̄ distāt duo opposita: ,p eo q̄ oia opposita cōicant in aliquo genere,primo vel remoto. Sz de⁹ z creatura nullū gen⁹ cōe participant: ergo facili⁹ cēt ipi nē vnire aliq̄ oppositū:q̄ simul vnire diuinā nām cū būana: q̄ si nā nō p̄t sup̄ min⁹.ergo nō poterit sup̄ natha.di.Corruptibile z incorruptibile pl⁹ differūt q̄ genere. Quo p̄suppositō:manifestū est q̄ de⁹ est incorruptibilis.dicēte ,Platone in thimeo. Sūm⁹ de⁹ infinit⁹ est:nō solū loci exclusiōe:sz ēt nē dignitate: z oīmoda immortalitate vel corruptiōe. Oppositū vero est de: creatura:q̄ passibilis ē corruptionis. Mā corruptio ut ait pbus.5. ,Pbificoz. est mutatio de eē in nō cē:z q̄ creatura sit corruptibil: audi ,Platonē in thimeo dicētē. O dij deoz quorū opifex idē est z pr: vos opa mea estis dissolubilia gdē nā:mea tñ volūtate indissolubilia. Nota hic:q̄ p deos deoz intelligit substātias separatas:z corpa celestia: z creaturas rōnales:q̄ de se sunt corruptibilia z mortalia sz sola dei volūtate ꝓpetuant. Quib⁹ ꝓmissis cū corruptibilia sint quedā ꝺria:z ꝺria nō simul stant:concludo q̄ tota natura nō potest facere: q̄ deus qui est incorruptibilis: simul vniat humane nature corruptibili z mortali. His oib⁹ p̄suppositis:certū est z manifestū q̄ diuina nā:simul se vniuit z cōiunxit cū humana:pcto ergo nota o fidelis aia z deuota, que fuit illa virtus special:cui⁹ ineffabili virtute atq̄ potētia:hc due nē tā distantes er pl⁹ opposite: sil⁹ sint ꝺiūcte:z certe clamās Rādeo.q̄ fides:q̄ fides:q̄ fides. Qō ,pbo tripli ci auctoritate. z primo auctoritate Bernardi in gbusdā sentētijs suis di.Tria opa q̄ virtutē fidei fecit oipotētis dei maiestas in assumptione nr̄e carnis:ita simplr mirabilia z mirabiliter singlaria:ut talia nec facta sint: nec ꝺplius sup terrā vnq̄ facīēda sunt. Cōiuncta sunt qppe ad iuicē de⁹ z hō:mr̄ z virgo:fides z cor būanū.hec ille. Scō hoc idē ,pbo auctoritate Aug.in li.de virginitate di.Beatior fuit Maria z potentior ,pfitendo fidē rp̄i:q̄ cōcipiendo carnē rp̄i.Mr̄na,ppingtas nihil ,pfuisset Marie:nisi felici⁹ p fidē rp̄m conde q̄ carne gestasset.hec ille. Tertio idē ,pbat auctoritate Elisabeth cognatevirgis Marie ipsam virginē Mariā de maria fide cōmendantis atq̄ ei dicētis. Luce.j.c.di. Beata es que credidisti.i.fidē angelo Gabrieli dicenti qm̄ ꝓficient oia in te q̄ dicta sunt tibi a dño .i.p fidē tuaz dñs carnē assumet de te: sicut tibi angelus pdixit:nec tamē hoc fidei sicut et nature videret impossibile,vz q̄ talis vnio fieret inter duas naturas infinite distantias.

at diuine nature cū humana: ideo ad solutionē rationis in oppositum supapositē Rñdet Bonauē.in tertio.di.j.ar.j.q.j.in solu. vltimi argumenti.di.ad illud q̄ obijcit.q̄ maior est cōuenientia oppositoz q̄s sit dei ad creaturā z ita p consequēs sint magis vnibilia. dicendū q̄ si z si minor sit cōuenientia propter alicuius cōcm ꝓticipationē:nunq̄ tñ ita est cōuenientia sm possibilitatē:z ordinē vnius ad alterū:q̄ vnū oppositū nō habet ordinari ad suū oppositū sicut ad cām z cōplementū:sicut rōnalis creatura habet ordinari ad deū: maior tamen est cōuenientia in ꝓticipatione alicui⁹ cōis inter duo opposita:q̄s inter creaturā z creatorē:cōuenientia autē in ꝓticipatione alicui⁹ cōis non facit aliqua esse vnibilia: nisi sit cōuenientia aliqua sm rōnez inclinationis z ordinis sicut pz. Mā magis est anima vnibilis corpori:q̄s,sit vna aia vnibilis alteri. Et sicut nō tenet istud argumētum. Aia nō p̄t alteri aie vniri.ergo nō p̄t corpi vniri:sic istud argumentū non cōcludit. Oppositā nō potest vniri oppositō:ergo creatura nō potest vniri deo.hec Bonauē. Alterā autē in tertia pte summe circa p̄ncipiū rñdet di.q̄ q̄ daz est distātia ecētialis rei ad rē: z hoc mō est infinita distātia nature diuine ad nāz creatā. Alia autē est distantia rez sm esse ordis: z hec nō est infinita :sicut ē distātia creature ad creatorē:z sm istū minus distat hō a deo q̄s alia creatura:q̄z vltimū corp⁹ in nā est corpus humanū:cōicans oi corpe in nā. Silr vltima forma in nā est aial rōnale:z inde est q̄ oia alia ordinātur ad hoicm:z ideo est ,ppin quior deoz: z ita est ei vnibilis tam intuitu bonitatis sue:q̄s intuitu humane fidei.hec Aleran.pz ergo ex p̄dictis q̄liter fides scissima:respectu cōiunctionis diuine nē cū būana:excedit in potestate terminos z potentiā seu limites totius nature.

Qualiter secūdario fides etiā excedit potestatē totius nē in ptāte transmutationis.

Secundo insup dico q̄ fides scissima excedit tota virtutē nē in ptāte transmutationis seu trāssubstantiationis. O nā que tā magne es virtutis z potentie: pco a te. nunqd possis cū tota virtute tua et potētia vnā substantiā seu vnā speciē realiter in alterā cōmutare.certe clamās,p te fili⁹ tu⁹ singularis Aristo. alta voce rñdet q̄ non. Nam ꝓmo ,Posterioz dicit. Vna spēs nō potest esse altera p naturā:z ibidē dicit. Diuersa genera simul cōiuncta faciūt vnū: non sm essentiā:sed sm ꝓticipationem. Et nono Mctha.dicit. Duplex est potētia in natura. scz potētia actiua:z potētia passiua. potentia actiua habet virtutē trāsmutandi alterū inq̄tum alterū.potentia vero passiua hz potentiā trāsmutandi ab altero inq̄tum alterū:z pz regula phi p exemplū. Mā substantia ferri non potest trāssubstātiari in substantiā ignis: nec econuerso. Sed bñ potest ignis trāsmutare ipsum ferrū in suā silitudinē:p ꝓticipationē sui caloris z sue rubedinis:his ꝓmissis certū est q̄ realiter substantia hostie:z substantia vini post consecrationez q̄ fit mediātibus quinq̄ verbis: cōuertūtur in veram substantiā corporis:z in verā substantiā carnis rp̄i.dicente Ambro. in libro de sacramentis.z ponit de cōsec.dist.2.c.panis. ,Panis ingt est in altari vsitatus ante verba sacramentoz: vbi autez accessit cōsecratio:statim de pane fit caro rp̄i hec ibi. Eadem sententia ponit extra de celebra.miss.c.cū marte.§. ex eo.vbi dicit. Credimus igit q̄ formā verboz ex quib⁹ fit consecratio sicut in canone repitur:z a rp̄o apostoli z ab ipsis eoz acceperint successores.hec ibi. Nūc ergo pcto que sit illa virtus que sit tante potentie tanteq̄z excellentie: que faciat transmutare substantiā panis et vini in verā substantiam corpis z sanguinis rp̄i. quod tota simul natura facere non p̄t. z certe clamās rñdeo q̄ est sola fides in mente sacerdotis situata. q̄ si diceres q̄ verba consecrationis ꝓcedūt ex ipsa natura.ergo pricipaliter fit talis trāssubstantiatio p naturā:z non sicut dicis p fidem sacerdotis. Rñdeo hoc esse falsum.imo si quis diceret millies verba consecrationis sup hostiā non consecratā sine fide consecrādi aut intentione: nunq̄z mutaret⁹ substantia panis in substantiā corporis.sed talis transsubstātiatio respicit p ꝓmus fidem z intentionem sacerdotis:z q̄ hoc sit verū tripliciter,probo. ,Primo auctoritate. Secundo ratione Tertio distinctione. ¶ ,Primo probo auctoritate Ambrosij in li.de sacrāmētis di. Verba sacerdotis non mutāt panē in corpus:nec vinum in sanguinē rp̄i:sed primū hoc facit fides ipsa z intentio sacerdotis: sine qua omnis talis mutatio prorsus cessaret. ¶ Secundo hoc idem,pbo tali ratione.videm⁹ eniz q̄ quādo dñs operat aliquē effectū mediāte in

strumēto aiato:cuius est seruus fm phm primo ꝑ politicoꝝ t inanimato:virtus dñi principalius respicit instrumentū animatū q̄z inanimatū. Sed certū est q̄ in trāssubstātiatōe sacerdos se habet sicut instrumentū animatū:verba aūt consecrationis sicut instrumentū inanimatū: ergo virtus dñi principaliter operantis respicit ꝑ similitudinē principalis sacerdotē:t eius fidē q̄z verba. ¶Tertio etiā probo distinctione.q̄ talis trāssubstantiatio fit principaliter per fidē:t intentionē sacerdotis:q̄z per verba simpliciter. Mā Ricar.in.4 dist.8.ar.3.q.3.in corpore.q.dicit ad litteram Quando plura instrumēta p ordinē se habētia concurrunt ad eundē effectū: ut manus et penna ad scripturā:principalis motoris virtus: principalius respicit illud instrumentū. quod est sibi ꝓpinquius:t mediāte quo aliud instrumentū mouet. vnde virtus scribentis principalius respicit manū q̄z pennaz. Ad trāssubstantiationē aūt cōcurrunt plura instrumenta per ordinē se habentia.s.sacerdos cum fide t eius verba:quoꝝ sacerdos est proꝓinquior cū sua intentiōe principali agenti. sc̄z xp̄o:quia sibi est similior ꝑ intentionez:et eius repsentat psonam. Est etiā prolationis verboꝝ causa. vnde ꝺcendū est q̄ virtꝰ trāssubstantiata:simplr t principalius respicit sacerdotē t ei⁹intentionē q̄z verba. Et in solutione ꝓmi arguēti dicit. q̄ ex pte sacerdotis: est aliqd:qō est de essentia sacramenti.s.eius intentio t fides:qua vniūtur ea ex quib⁹ integrāt sacramentū. Non eni de rōne totiꝰ integralis sunt ptes integrales tm: sed etiā est vnio caꝝ.hec Ricar. ¶Dz igit etiā ex ꝓmissis qualiter rōne trāsmutationis fides sanctissima excedit in potestate totā virtutē t potentiā ipsius nē:eo q̄ realiter facit vnā substātiā esse aliā: qō nequaq̄z ut supra,pbatū est facere pōt ipsa nā cum oi sua virtute t potentia. ꝺ igit fides bñdicta : o fides p̄clara: o fides stupenda supra modū:q̄ta est virtus:q̄ta est deniq̄z excellentia tua: quc virtutē t potentiā totiꝰ nature excellis mirabiliter.

¶Qualiter tertio fides excedit potētiā totiꝰ nature in ptāte diuersificationis.

Tertio postremo dico : q̄ fides scissima excedit totā virtutē nē in ptāte diuersificationis.vz miraculoruz. vltra enim tam supnaturalia opera:q̄ sicut ꝓdictū est:fiunt in virtute t potentia fidei: alia q̄dez diuersa t quasi innūerabilia fiūt mediāte ipsa fide:quoꝝ nullū potest facere tota fimlr nā Sz alijs obmissis pero a te o nā an cuz tota tua potētia atq̄z omniū terrestriū possis ecco seu cecis lumen t visum restituere:t certe dimat princeps ipsius nē q̄ non . di.in post ꝓdicamentis.a priuatione ad habitū impossibilis est regressus ꝑ nām: sed tu o fides scissima nunqd potes cecis impēdere lumē:t certū est q̄ sic. Et dimissis alijs exemplis:quasi infinitis:ad hoc solū vnū dic pono. Nam sicut habeē in legenda sancti Dionisij ariopagite.Cū paulus athenis disputaret cū Dionisio tūc pho eximio sup omnes de fide xp̄i. ut cū cōuerteret.Cernens Dio. nālis pbs q̄ ea q̄ sunt fidei sunt supnaturā:nolebat credere paulo.Accidit aūt pmittente deo:q̄ quidaz cecus a natiuitate quē Dio.cognoscebat inde transitū faciebat.Tunc Dio.dixit ꝑaulo.Si mediāte tua fide huic cecо visum restituis:cōfestim ad fidem tuā me conuertā.Cui paulus subridens dixit.ꝺ Dioni.hoc facere minimū est xp̄ianc fidei.sed tamē q̄ hoc petisti:hoc fides xp̄i tibi dabit: sed ne forte hoc alicui superstitioni imputares:dic tu hec verba ꝺ cece p̄cipio tibi in virtute fidei xp̄i ut visuz recipias. Que verba cū dixisset:stati visuz recepit cōtra oēz naturā: t cōfestim sine mora Dioni.ipse visa fidei virtute baptismū a paulo recepit. Dic Dioni.postmodū fuit inuidiuus ꝑauli discipul⁹:t comes:cui etiā paulus ut ferē reuelauit archana celestia:q̄ in suo raptu viderat.t ideo ipse Dio.postmodū cōpilauit.libz de diuinis noib⁹:t de āgelica hierarchia:q̄ adeo postmodū roborat⁹ fuit in fide.q̄ etiā,p ipsa Rome tertio miliario abvt decapitis obtrūcatione mortē fuscepit.Et q̄ mirabilius fuit post capitis abscisionē:videntib⁹ oībus paganis caput suū manib⁹ ꝓprijs ꝑ tria miliaria in ciuitate reportauit.Ecce potētiā o aia fidelis fidei sanctissime: q̄ cecis lumē impendit:qō tota nā mime facere potest pcto igit a te t scḋo o nā potentissima: an pnām possis facere:q̄ sol a suo nāli cursu desistat:t certū est q̄ nō. Mā pbs ꝓmo ꝑhisy. dicit.Nihil agit ꝑ seipm.q̄ si faceres cessare solē a suo motu:certū est q̄ p cōsequēs faceres cessare etiā tpm tps. Sz manifestū ē fm Cōmētatoꝝ.2.de generatiōe t coz.q̄ tpa anni circuūt vel currūt circulariter ꝓpter motū solis circulariē. qō asserēs plato in thimeo dic tpa marie distinguūt p motū solis:sed fm phm.4. ꝑhisy.Tps ē passio motꝰ t ꝓcipue motꝰ celi:t ibidē dicat. Tps ē mēsura oiuz rerū mutabiliū.t ibidē dic. Tps ē nūcrus motus fm prius t posterius. Vnde tps segtur motū:q̄ quod nō cōprehendit motu:nō ꝓpbendit tps.Qō si sic est. certū est fm Cōmē tato.sup.xi.meth.q̄ sine tpe ipossibile ē imaginari motū:t sine motu ipossibile est eē generationē alicui⁹rei:t iō ꝺcludit si nā faceret desistere motū solis:faceret p ꝺsequēs desistere oēm generationē rez nāliū:t faceret ēt oia generata corrūpe: t sic seipsaz destrueret t hoc ē q̄ idē phs.8. ꝑhisy.ꝺfirmat dicens. Motus ē quedā vita oib⁹nā subsistētib⁹:quo remoto nulla nā subsistit. Et.2. de generatōe t coz.dicit.Motꝰ solis t aliaꝝ planetaꝝ i obliquo circulo:est cā generatiōis t corruptiōis oium rez. Et ꝓmo Methꝰ.ait.Motꝰ celi est prim⁹oiuz motuū:t cā oiuz viuētiū:atq̄z oiuz motuū inferioꝝ:t sic ꝑz et ꝓdictis q̄ nā naturata cū oi potētia sua:nō pōt facere q̄ sol desistat a cursu suo. Sz tu o fides scissima.nunqd potes hoc facere:t certū est q̄ sic.Mā Josue.io.legit.q̄ in virtute fidei Josue p̄cepit soli ut se firmaret in medio celi: donec victoriā reportaret de hostib⁹ gabaonit⁹. vñ ibi ad litterā sic dr. Sol ꝺ gabaon ne mouearis:t luna ꝺ baillon. Steterūtq̄z sol t luna:donec vlciscerēt se de inimicis suis. sterit itaq̄z sol in medio celi:t nō festinauit occūbere spatiovni⁹ diei.nō sunt añ t postea:tā lōga dies obediēte dñovoci hoisz:t pugnāte dño,p ifrl.hec ibi Dic mihi t tertio o nā potētissima an facere possis q̄ ignis i corporib⁹ insertoꝝ ib⁹ fibi vnitis nō imittat caloꝛē suū. Et certū est q̄ non di.pho ꝓmo Methꝰ. Vnūq̄q̄z nāliū entiuz vnā nā sibi,ppa. Et Cōmētatoꝛ super.9.Methꝰ.ait.Manēte nā rei necesse est nālia non moueri.vñ q̄ tollit a reb⁹ suam ꝓpetatē:tollit ab eis suā nāz.t phs.7. ꝑhisy.di. Āgēs duplicē.vz nāle:t a ꝓposito.agens nāle differt ab agēte a ꝓposito:q̄ agēs nāle mouet necessario. vno mō ut ignis calefacit per se: nō autē frigefacit:agēs vero a,ꝓposito mouet ꝼz ꝓpios mot⁹. Idē quoq̄z phs.4. Ethicoꝝ.dic. Qualis vnusq̄sq̄z est talia vult:talia dicit:et talia operat. Et quib⁹ p̄z:q̄ natura nō potest facere q̄ ignis mixtus nō calefaciat sibi contigua apta calefieri. Sed tu o fides nūquid ꝑ potes facere? Et certū est q̄ sic. Mā sicut legit Dañ.3. Cū Nabuchodonosoꝛ fecisset fieri statuā auream:ut ab omnib⁹ adoraret contigit q̄ tres viri populi ifrael. videlz Ananias Azarias t Misael statuam adorare noluerunt.Tunc rex fecit accendi fornacem:in qua illos proijcere fecit ut cōburerent. Qui fidez in deo ifrael habentes: fornacē ingressi sunt nec minimā lesionem ab ipso igne pati potuerunt sed deum ibidem in fornace ac si in rosario fuissent omnes tres ingiter collaudabant. Non potest insup natura facere q̄ magni montes:per se a propijs locis remouentur:t ad alia loca contra naturam transferant. Quod vtiq̄z facere fidei sanctissime facilissimū est.dicente domino Mat.decimo septimo. Si habueritis inquit tantā fidem sicut granum sinapis: t direritis huic monti transi hinc:transibit:t nihil ipossibile erit vobis. Et Matthei nono dicit. Si potes credere omnia possibilia sunt credenti: quc verba euangelij.probantur exemplo Alexandri magni.de quo sicut legitur in gestis eius tale exemplū habemus. Nam cum idem Alexander venisset ad montes caspios: t petissent sibi captiui decez tribuū licentiam egrediendi ab eo:cognita causa inclusionis eorum. q̄ videlz recessissent a deo suo israel:vitulis aureis immolando:t q̄ per prophetas dei predictum esset eos a captiuitate non reditu ros. Respōdit q̄ arctius eos includeret. cū q̄z angustas vias eorum concludere vellet : videns laboreꝝ humanum non sufficere erauit cum magna fide deum israel: ut opus illud compleret.Et ecce statim accesserunt ad se inuicem prerupta montiū:et factus est locus omnino immeabilis.hoc quoq̄z testatur Josephus di.Quid inquit facturus est deus pro fidelibus suis:si tm fecit ,p infideli charitatem non habenti.Ecce q̄z mira et superna turalis est potentia sanctissime fidei. Si autem quis peteret quomodo Alexander hoc potuit impetrare a deo cuz esset infidelis:cū tamen infideles possint mira simpliciter. sed non miracula facere. Respondeo fm quosdam:q̄ tunc sufficiebat credere deum remunerationem bonoꝝ esse t malorum: t quia Alexander hoc credidit ideo ipetrauit. Vlterius quero a te o nā potentissima: an possis cū tota tua virtute dcmōes ab hūanis corpibus effugare. Et certū est q̄ non. nam sicut

dicit Job.41.non est potestas super terram que cōpet ei. Sz tu o sanctissima fides nūqd potes demones ab humanis corporib⁹ effugare? certū est q̄ sic: z omissis exēplis ceteris vnū solū referā stupēdissimū sup oia. Refert enī Greg.in.j.lib.dialogor̄.q̄ matrona q̄dā nobilis hēbat nurū: q̄ ista breue tps quo filiū ei⁹ accepat: cū cadē socru sua ad dedicatiōez oratorij sancti Sebastiani martyris fuerat i mutata. Nocte vero eadem voluptate carnis deuicta se se a viro suo abstinē ñ potuit: cūq̄ mane facto ꝓsciam deterreret ꝑpetrata carnis delectatio, ꝓcessionē vero verecūdia ipa ret plus erubescēs vultū hoiuz q̄s dei iudiciū timēs: cū socru sua ad dedicandum oratoriū processit. Mor vero vt oratorij in quo erāt relige sci Sebastiani ingresse sunt: cadē ꝑdē matrōe nurꝫ spūs malign⁹ arripuit: z coā oi populo eā verare cepit z crimem publicare. Tūc parētes eā carnaliter amātes: videntes eā sic crudeliter vexari: ad obtinēdū salutē re mediū maleficis tradiderūt. Ducta est itaq̄ ad fluniū: z ibi mersa a maleficis icantabat. Sz diuino oipotēt⁹ dei iudicio scīn est: vt dū vnū demonē arte magica expellē conati fūt: mor irruit in eā legio vna demonū. Et tūc aūt cepit tot diuersas voces z garrit⁹ emittē quot demones eā possidebāt. Tūc parentes scō ꝓfilio oēs ad ꝓfessiones iuerūt: deide cū maria fide eā duxerūt ad venerabilem cp̄m fortunatū: q cū igenti fide dñi oās: z nihil i fide hesitās: oēs demones illos a muliere illa ꝓfestim effugauit: z eā liberā parentib⁹ tradidit. O magna potētia fidei: que simul vno ictu ser milia. sexcētos. z. 66. demōes ab vna muliere eiecit. Veniq̄z peto a te o nā q̄ es mirabilis potentie: an possis mortuos suscitare cum oīi efficatia potentie tue: z certuz est q̄ nō. di. Arist. lib. de secretis secretoꝝ. Neq̄q̄ ingt p nām est reddit⁹ vite post corporis corruptionē. Sz tu o fides sanctissima nūqd potes mortuos ad vitā reuocare? Et certū ē q̄ sic. Sz omissis ceteris exēplis solū vnū referam⁹ ad ꝓpositū. Mā legit in collationibus Joānis cassiani. q̄ cū q̄dā ꝑbi dicerent sciaz suā eē certuz: q̄s fides xp̄iana: z q̄ aia post hāc vitā oio mortalis existeret. dixit Abbas Pānuti⁹ vel sm aliquos abbas Machari⁹ O ꝑbi non dicitis verū imo facitis mēdatiū q̄ fides xp̄iana certior est: verior z potentior omni scia vestra: q̄b⁹ non credentibus z oppositū affirmantibus. dixit abbas. O ꝑbi debate veritatem: z certitudinez scientie vestre in resuscitatione alicuius mortui: z ego similiter ꝓbabo fidē meā: qui dixerunt nō posse mus: q̄ sm principem pbor Aristo. in post predica. c. Primatio vero. Et. 4. metha. A pnatione ad habitū impossibilis est regi esse per nām. Ille tunc cōgregato populo iuit ad cimiteriū: vbi iacebant corpora mortuoꝝ: z in pūtia totius populi petiit corpus vnius mortui clamans z dicens. O aia vnius corporis p̄cipio tibi in virtute fidei xp̄ianc: q̄ venias in hoc corpus: z a morte ad vitā reuisceres. Mirabile dictu: statim p̄cepto facto in pūtia totius populi surrexit vinus: q̄ diu mortuus extiterat: quo miraculo ꝓtra virtutē totius nature: per virtutez fidei facto: z publice viso: euoluit se Abbas sanctus ad pbos dicens. O ꝑbi vani z increduli. Ecce q̄ fides xp̄iana rum melior est: z virtuosior atq̄z potētior oi scientia ꝓbor. Qui statim ex hoc ad verā fidem cōuersi sunt. Plura sunt alia miracula que non tm facta a sanctis sunt: sed etiam in virtute fidei q̄sq̄ fidelis quotidie facere p̄t dño dicente Matth. vlti. c. Signa aūt eos q̄ crediderint h̄ sequēt. In nōie meo demonia cijcient: linguis loquent nouis: serpentes tollent: z si mortiferꝫ qd biberint non eis nocebit. sup egros manus iponent: z bene habebunt. patet ergo ex premissis oibus qualiter rōne diuersificatōis miraculoꝝ fides sanctissima excedit in potestate totā virtutē: z potētiam ipsius nature. Immo in hac parte sola virtus fidei excedit in faciēdis miraculis potestatē oiuz virtutū: tam moraliū: q̄s infusaz q̄ si petens igit̄ opatio miraculoꝝ magis attribuit fidei q̄s alteri virtuti. Rūdeo ꝺz Ric. in quolibetis suis q̄ sic. Et hoc ꝑmo q̄ fides facet oipotentiā dei. potentie aūt magis attribuit seu attribui ꝺz virtuosa opatio z miraculosa: q̄s alteri virtuti. Scōo etiam hoc fit quia fides elevat hominē supza posse nature vnde ei competit: vt etiam specialiter dctur posse supza totam naturaz. h Ricardus. Si insuper quereres quare etiā fides informis meretur operationem miraculorum cum sit sine charitate: sicut patuit in Alexan. magno z etiam in multis de quibus Matth. 7. dicitur. Multi infideles sine charitate dicēt mihi in illa die. dñe dñe nonne in nomine tuo ꝑphetauim⁹? z in nomine tuo demonia

iecimus: z in nōie tuo virtutes multas fecimus. Et tūc cōfitebor illis: q̄z nūq̄ noui vos. Cui qōni Rūdit Ric. vbi. s. q̄ opatio miraculoꝝ nō datur ei. s. fidei merito cōdigni: sed cōgrui si hoc exigat utilitas pplī seu meritū: z magna fides pſone miraculū petētis. Sed bis stupendis ꝑmissis: z filibus que fides operat̄ super oēm naturę potentiā z virtutē: quid dicem⁹ de eius fidei virtute maxima: q̄ etiā spiritualiter infirmos z mortuos sanat z resuscitat? Nam talia facere maioris ē virtutis z potētie ceteris paribus q̄s supradicta solū miracula operari. Et ꝑpterea Aug. hec egregie confirmās in libro de verbis dñi dicit. Nulla maior potentia: nulla fortitudo: nulle maiores diuitie: nulli maiores thesauri et honores: nulla q̄z maior est in hoc mūdo sublimitas: q̄s fides catholica: Hec enī peccatores saluat: cecos illuminat: infirmos curat: catbecuminos baptisat: fideles iustificat: penitētes refrenat: iustos fortificat: martyres coronat: virgines: viduas: z cōiugatas: casto pudore conseruat: religiosos inspirat: clericos ordinat: sacerdotes cōsecrat: regnū celorū ꝓpat: atq̄z simul eternā hereditatē cū sanctis angelis nobis tribuit z cōicat. hec Aug. Et ꝑdict⁹ igit̄ oibus patet tertia nobilitas de qnta excellentia sacratissime fidei: quā virtutē: nobilitatē: atq̄z iustificationē: nobis ꝓcedat auctor totius nature deus ipse: qui vtiq̄z non tm est potētie: sed insup sapiētie atq̄z clemētie infinite. Cui semp sit omnis laus z gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta post primā dominicā q̄dragesime. Ytem de qnta excellentia. vz de nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Et ecce statiz sactus est sanus homo ille scribūtur hec verba Joā. 5. z in euangelio pūtis feriē. Post litteralē z spiritualē sacri euangelij exp̄ositionē humanissimi ciues: exquo ut claruit in sermone p̄cedēti habuistis declarationē tertie nobilitatis de qnta excellētia sacratissime fidei: q̄ dicta fuit nobilitas potestatiua: in qua monstratū fuit q̄liter ipsa benedicta fides excedit virtutē z fortitudinē toti⁹ nature in ptā te cōiunctionis: trāsmutationis: atq̄z diuersificatiōis: hēo vobis in pūti sermone singulariter declarare q̄rtā ipsi⁹ sacratissime fidei nobilitatē: q̄ et aurib⁹ vestris valde delectabilis erit atq̄z cōspicua: cuius quarte nobilitat⁹ declaratio talis erit.

¶ De quarta nobilitate sacratissime fidei q̄ dicit nobilitas verificatiua.

Quarta igit̄ nobilitas sacratissime fidei dicit nobilitas verificatiua. Vltra eni nobilitates supzapositas: fides sanctissima. hoc priuilegio singulariter gaudet: q̄ neq̄q̄ secū pati p̄t aliquē mimū erro rē: sed penit⁹ a se oēm falsitatē excludit. Qđ vtiq̄z est signū cuidētissimū maxīe nobilitat⁹ z excellētie: cū in ceteris oibus artib⁹ atq̄z scientijs possit diuersimode error z falsitas admisceri. Pro hui⁹ igit̄ nobilitatis pleniori declaratione in forma qōis q̄ro: an possibile sit aliquā falsitatē z errorē simul eē vel admisceri cum xp̄iana fide. Et breuiter dico q̄ circa hāc qōem tria sunt specialit̄ ꝓponēda. ¶ Primo opposita argumētatio. ¶ Secūdo firma verificatio. ¶ Tertio debita satisfactio.

¶ Opponit̄ q̄ fidei xp̄iane potest subesse falsis argumētis quodlibet falsum.

Primo ꝓponēda est circa hanc qōez opposita argumētatio. q̄ttuor eni int cetera sunt p̄cipua argumēta que ali qualr̄ videt̄ ꝺcludere z demōstrare: q̄ fides secū patiat aliquā falsitatē z errorē. quorum Primū dr̄ argumentū subiectiōis. Secūz dr̄ argumentū assimulatiōis. Tertiū dr̄ argumētū ꝓsuppositiōis. Quartū dr̄ argumentū adoratiōis. ¶ Primū argumētū aliq̄ liter demōstrās q̄ fides secū patiat errorē et falsitatē dr̄ argumentū subiectionis: z forme sic argumentū. Cuicūq̄z subest cōtingēs p̄t subesse falsum. Sz fidei subest vex ꝺtingens ergo fidei p̄t subesse falsum. maior est p̄hi li. p̄mo p̄z. di. Cōtingēs ingt dr̄ duob⁹ modis. Uno mō dr̄ ꝺtingēs plerūq̄z z frequēter ut boicz senescere i senectute: z talc dr̄ ꝺtingēs q̄ō q̄ttū est de se indifferēter se h̄z ad eē z ad non eē: ut me ābulare. hec ibi. Minor etiā p̄z vz. fidei insit vex ꝺtingens: nā certū est q̄ fides sit in antigs de incarnatiōe xp̄i z passione. Nō enī erat necessariū dei filiū incarnari: seu xp̄m crucifigi: nec alio mō gen⁹ hūanū liberari. Restat ergo q̄ ꝺclusio sit vera: z cō firmat̄ ista rō exēplo. Mā abraā credidit xp̄z nasciturꝫ. sm illud Jo. 8. Abraā p̄r vr exulta-

uit ut videret die meū:sed certū est:q; post tē pus abrahe de⁹ poterat nō incarnari.sola eni sua volūtate carnē accepit:r ita cēt falsuz:qō abraam de xp̄o credidit:ergo videtur q; fidei possit subesse falsum. ¶Preterea abraā credidit q; cēt immolatur⁹ filiū suū:r uoluit ip̄m immolare.sicut hēt Gen.22.Et sicut meruit vo lendo:ita meruit credēdo. volēdo eni meruit q; cū charitate voluit. Eadē rōne etiā meruit q; cū charitate credidit. ſz māifestū est q; nō tñ immolauit filiū suū:ergo vī ut s. ¶ Sc̄o argumentū hoc idē demōstrās dr̄ argumen tū assilationis. Regula generalis est:q; de si milib⁹ idez est iudiciū. Quo p̄suppōsito cer nū est:q; fides respectu obiecti ē filis spei r ca ritati:q̄ idē habēt obiectū. Sz manifestū ē q; spei simlr r charitati aligd subesse falsuz po test:nā multi sperāt se habituros vitā eternā ut vz cū aligs p̄scitus nō in gra existit:sperat se habituz vitā eternā:q; tñ nō bēbit. Simlr etiā pōt subesse falsuz charitati:nā multi dili gunt tanq̄ boni q; tñ boni nō sunt:ergo a si mili vr̄:q; fidei possit etiā falsuz subesse. ¶Ter tiū argumētū hoc demōstrās aliq̄liter:dr̄ ar gumētū p̄suppositiōis. Fundamētū ist⁹ ar gumēti ponit phs tertio de aia.r.12.Methа. di. Volūtas nunq̄ ferr nisi in p̄cognitum. Quo presuppōsito pz.q; actui charitatis pōt realiter subesse falsum:ergo a fortiori r actui fidei. ¶Quartū argumentū hoc idē aliq̄liter demōstrās:dr̄ argumētū adoratiōis.certū ē q; act⁹ adoratiōis cor:pis xp̄i est act⁹ fidei:q; ē vnū de principib⁹ ad fidē:ut vz aligs sub sacramēto altaris vez corp⁹ xp̄i cōtineri credat ſz ꝓtingit aliq̄n adorationi alicui⁹ fidelis sub esse falsum:sicut q̄n gs adorat hostiā nō ꝓsecratā,p ꝓsecrata:eo q; ibi nō est tūc vez corpus xp̄i:ſz solū panis.ergo videt vere cr isto argumēto cū ceteris:q; fides ipsa secū patiat aliquē errorē r falsitatē: r sic pz p̄dicte qōis oppositа argumentatio.

¶De veritate rcali qua ostendit q; fidei xp̄i anc nō potest subesse falsum.

SEcūdo circa p̄dictā qōem p̄ponēda est firma verificatio.Quātus eni argumēta immediate supradcā aliq̄liter videant ꝓcludere:q; fidei pōt subesse falsuz tñ,p firma r rcali veritate ab oib⁹ tenēdū est q; fides scissima nō pōt secū pati aliquē mi nimū errorē vel falsitatē:r q; hoc sit vez tri plici.er,pbo. ¶Primo auctoritatib⁹. ¶Scōo rōnib⁹. ¶Tertio distinctionib⁹. ¶Prio ꝑ auctoritatib⁹. Nam Dio.7.ca.de di.no.ait: Impossibile est xp̄i fidē esse erroneā r falsam cū lata sit ab auctore totius veritatis:in quo null⁹ error existere pōt. Aug.ēt.li.ō fidc ad pe trū ait. Fides catholica nulla pōt cē admix ta errori r falsitati: quā tantoz sanguic mar tyrx indubitāter ꝓfirmarā cē ꝓspicim⁹. ¶Se cūdo hoc idē,pbo triplici rōne.pz.q; fides nō cōpatit secū aliquā falsitatē. ¶Prio rōe inidi uersificatiōis. ¶Scōo rōne obiectiōis. ¶Ter tio rōe argumētatiōis. ¶Prio,pbo rōne in diuersificatiōis. Fundamētū rōis ponit phs 2.de gene.r cor.di. Idē manēs sp aptū natū est facere idem. pz hec regula. Nā vitis non pōt,producere simul ficū r vuā:eo q; imobiliter tenet substātiā vitis.Quo p̄suppositoxertus est q; de⁹ q; est veritas:est imutabilis ſz Plato nē in thimeo.r phs ēt.ri.Methа.dic. Pri m⁹ motor ē imobilis ipassibilis r eternus.r ih Jo.14.dicebat.Xp̄s de⁹ r hō:ego sum via ve ritas r vita.q; si fic est:q; deus sit veritas im mutabil.ergo ipossibile ē q; ab eo,precdat nisi veritas: q; sicut dr̄.2.poz.Et falsis vez:ſz ex veris nō segt nisi vez. Sz manifestū ē q; fi des ipsa ē infusa ab ipso deo in cordib⁹ sc̄oꝝ. Sic eni dr̄.1.pe.1.c. Spūsc̄ō inspirati: locuti sunt sci dei hoies:ergo ꝓcludit q; fides scissi ma q̄ adeo immediāte,precdit secū nō patiē aliquā falsitatē. Jō psalmista ps.118. dicebat principiū verboꝝ tuoꝝ veritas.tē. Ipse quoq; xp̄s de⁹ r hō. Idē ꝓfirmās Mat.5.c.di. Nolite putare q̄m veni soluere legē aut ꝓphas. Nō eni veni soluere legē:ſz adiplere:amē q; pe dico vobis:donec trāseat celū r terra:iota vnū aut vn⁹ apex nō p̄teribit a lege dōec oia fiāt.i.fm glo.q̄ ꝓtinent sub fide.r Mat.24. c.dicebat.Amē dico vobis:q; nō p̄teribit ge neratio hec donec oia fiāt:celum r terrā trā. ver.a.m.nō p̄teribūt. ¶Scōo hoc idem,pbo rōe obiectiōis. Fundamētū rōis sententialis ponit phs.2.de aia.di.O is act⁹ vel habit⁹ ꝑ quē ē firma a suo obiecto.pz hec regula. Nā ha bit⁹ r act⁹ iciunij seu tpantie:si bēat deū,p ob iecto bonus erit: si autez habeat pro obiecto cupiditatē vel auariciā malus erit.Quo pre suppositoxertū ē q; fides in credēdo assentit prie veritati ,ppter se:r sup oia dicēte Dio. 7.c.de di.no. Fides ingt ē circa simplicē r fu peritētē r increatā veritatē. Sz manifestū est q; prima veritas increata in se nō p̄t cē falsa

ergo ē necessario vera.q; si est vera:ergo bit⁹ fidei q; ipsaz hz.p obiecto necessario erit ver⁹ ergo ꝓcludit q; fides xp̄iana nullā vel mini mā pt secū pati falsitatē argumēta. ¶Tertio hoc idē ,pbo rōne argumētatiōis. Fundamē tū h⁹ rōis ponit phs.4.Thop.di. Si de quo unū vī incē r inest.ergo r id de quo magis. Regula p se ē manifesta. sed certū ē q; fides q̄ primus p̄ncipiis inint nō patit secū aliquā falsitatē. Et rō est:q; p̄ncipia cuilibet scien tie sunt notissima r verissima:dicente phо.i. Poster. Nō solū ingt necesse ē p̄cognoscere oia p̄ma p̄ncipia aut q̄dā ad ꝓclusionē: ſz ēt magis.q; ,ppter q; vnūq̄q; est illud magis. q;,ppter illō q̄ amam⁹ id magis ē amādū. Sz oia poste:iora scim⁹.ergo.r.hec ibi. Idē ibidē ait. ¶Principijs nihil ē noti⁹ in veritate:r oppositis nihil noti⁹ in falsitate. Idem quo q;.r. ¶Poster.di. ¶Principū scie nō ē bit⁹ neq; est scia:ſz intellect⁹ p se notissim⁹. Et.1.Thop. dicit. Vnūq̄q; p̄ncipioꝝ est sibi fides.et.4. Methа.ait. ¶Dria p̄ncipia in oia scia sunt p se notissima r verissima.r Cōmētator sup scō meth.ait. ¶Principia se hūt i scia sic⁹ lanue in domo:quē null⁹ ignorat. Si igit ut ex p̄ce missis pz fides q̄ pgredit a p̄mis p̄ncipijs:se cū nullā patit falsitatē:ergo multo magis fi des illa q̄ innitit p̄rio p̄ncipio oiuz p̄ncipioꝝ ,ppter q̄d hñ ꝓcludit: q; fides scissima nullaz pt secū falsitatē tollerare. Et ꝓfirmat ista rō. nā phs.2.Ethi.di. Virt⁹ē certior r melior oi arte atq; scia:ſz certū ē:q; scie nō pt subē fal sum cū sit act⁹ demōstratiu⁹ r necessari⁹. Hñ phs.6.Ethi.ait.Scia est bit⁹ ꝓclusiōis demō strate. Et ibidē ait. Scia ē eox q̄ nō ꝓtingit aliter se hr̄e:talia aut sunt necessaria. Et ibidez dic. Scia ē bit⁹ demōstratiu⁹ q; ex necessarijs necessaria ꝓcludit. Idē qnoq;.i. ¶Poster.ait. Scia ē illox quox ē certa demōstratio.r ibi dē dicit. Scia demōstratiua ē notiox r certiox.vñ qō scit nō pōt aliter se habere. Deniq; ibidē ait. Scia ē necessariox opinio:aut ē cō tingētiū aliter se hr̄e. Si igit ut pz:scie nō sub est falsuz:r virt⁹ certior ē oi scia:cum fides sit virt⁹ pficiēs intellectū: ꝓcludit necessario q; se cū nō pōt pati aliquā falsitatē. ¶Tertio etiā ,pbo distinctionib⁹. vz q; fides nō ꝓpatit se cū aliquā falsitatē. Nā Tho.2.2.q.j. arti.3.in cor.q.di.Cū q̄rit an fidei possit subesse falsum. Rndeo.q; nulla virt⁹ pficiēs intellectū se hz ad falsuz.fm q; est malū itellect⁹:ut pz p phz 6.Ethi.Sz fides ē q̄dā virt⁹ pficiēs intellectū ergo ei nō pt subē falsuz. Itē nihil subest ali cui potētie vel habitui aut etiā actui nisi me diāte rōe formali:sicut colox nō pt videri nisi p lumē:r ꝓclusio scitа nō pt nisi p mediū de mōstratiōis. Sed rō formal obiecti fidei:est veritas p̄ma.vñ nihil pt cadere sub fide nisi i q̄tū stat sub veritate p̄ma:sub q̄ nullū falsum stare pt:sicut nec nō ens sub ente: nec malum sub bonitate:ergo relingt q; fidei nō pt aliq̄ subesse falsuz. Aliā distinctionē ponit Alexā. de da.in.3.pte summe:in tractatu de fide.di. Cū q̄rit an fidei possit subē falsū. Rndeo q; fides nō est nisi de vero.r rō hūs ē ex pte intel lect⁹.q q̄tū est in se rect⁹ē:r tūc mane cū est in p̄ma veritate ad quā nat⁹ē. Sz hoc nō pt nisi sustentet r ꝓfirmet aliquo lume desup ve niēte:q; gdē lumē est fides: ab ipsa luce p̄ma veritatis:r quia lumini p̄me veritatis nō po test subesse falsitas.ideo fides non potest esse nisi de vero.Aliā postremo egregiā distincti onē ponit.seraph.Bonauē.in.3.di.24.ar.1.q 3.an co:pe.q.cū q̄rit ingt an fidei possit subē falsum. Rndeo q; cū hitus fidei ipaz mētē il luiat ad assentiendū veritati credite fm illu strationē diuine prescie:r diuine prescie non possit subesse falsum:quia ipa non potest fal sificari: necesse est ponere q; ipsi habitui fidei nec falsum subsit:nec subesse possit.Quemad modū enim diuina prescietia:quia ex reb⁹ nō pendet:certissime cognoscit:non soluz ea que ventura sunt necessario:sed etiam in cōtinge tia:ita q; circa ea decipi non potest sicut in li bro p̄mo ostensum fuit.sic et fides que cognitioni diuine prescietie innitit:a qua r illu minat r dirigitur certam credulitatem r il luminationē habet de futuris etiam cōtin gētibus:ita q; illa q̄tum est de se possint nō euenire:fides tamē non potest decipi nec po test errare. Sicut eni de eo quod prescitū est euenire a deo concedi potest. q; ipsum possi bile sit nō euenire per se r absolute: nō est ta men possibile:cum p̄ceptionc sui oppositi:q; hec duo nō possūt simul stare:q; deus p̄ci dcat vnū:r q; eueniat oppositū.tūc.n.fallerē divina prescientia. p hunc modū intelligen dū est de assensu fidei: que innititur diuine p̄ uisioni. Vnde q̄uis creditū cōtingens in se possit non euenire. hec tñ duo non p̄t simul stare.sc; q; fidei non possit subesse falsuz:quia non p̄t stare:falsitas in credito:r veritas in

credente siue in fide.ħ Bonauentura.

¶ De satisfactione argumentorum factorum in oppositum que etiam ostenditur q fidei christiane non potest subesse falsum.

Tertio dicitur circa predictam questionem preponenda est debita satisfactio:et hoc quantum ad quattuor argumenta in oppositū istius veritatis facta Ad primū igit argumentū in oppiū factū. vz q cuicūq subest contingens potest esse falsum. respondit Bonauentura in.3.di.24.ar.j.q.j. in solu.primi argumenti.p interemptionē di. Quia diuine puisioni pōt subesse contingēs vex. Nā preuidet deus vera ꝓtingentia: sed tñ illa que preuidet nūq̄ fūt falsa:et sicut hoc habet instantiaz in diuina precognitione: sic t in illuminatione que ab eo ꝓcedit:q̄ qdem est habitus fidei sicut predcm est:et sic pz satisfactio quātum ad primū argumentū. ¶ Ad scōm etiā argumentū primo articulo inerum vz q incarnatio t passio Christi erāt ꝑ fidez in antiqs fidelib⁹:et tñ ħ poterāt nō cuenire. Rñdet Bonauenī.vbi supra in solu.tertij argumenti.di.Lz ipm creditū possit esse cōtingens in se:habito tñ respectu ad diuinā prescientiā que imutabilr preuidit incarnatiōez t passionē Christi:necessario erat ipsa cuenire.et ideo oppositū eius nō poterat stare: nec cū actu diuine prescie:nec cū actu fidei nostre seu antiquoꝝ patꝝ.ħ Bonauenī. q ēt Abraā credidit Christū nasciturꝝ:et tñ xps potcrat ñ nasci. Rñdet Tho.2.2.q.j.ar.3. in solu.2. primi argumēti.di.q deū non incarnari fm se cōsideratū fuit possibile etiā post xps Abrac: sz fm q cadit sub prescia diuina:hz quādā ifallibilitatis necessitatē:et hoc mō cadit sub fide vnde ꝑt cadit sub fide non pōt esse falsum. Ad illud etiā q Abraā credidit filiū imolatu rū. Rñdet Alex.de al.in.3.pte sūme.i tractatu de fide.in solutōe cuiusdā argumēti.dicēs q illud credere non fuit motus fidei:sz liberi arbitrij:cū nō sit motus fidei nisi circa articulos:et circa ea que ad articulos pñt reduci: t sic pz solutio quātū ad predicta. ¶ Ad tertiū etiā argumētū scm in oppiū.i.assimilatiōis:q vbi diccbatur q sicut spei subest falsum: sic t fidei. Rñdit Tho.2.2.q.j.ar.3.in solutōe primi argu.di.q nō est sillis rō.nā etiā spei iquātū est vera spes nō pōt subesse falsum: nō enim alīqs sperat se habituꝝ vitā eternā fm ꝓpriam ꝓtātem.hoc enim esset presumptiōis: sed fm auxilium diuine gre:et fm exigentiā meritorum:in qb⁹ si pseuerauerit oio infallibiliter vitam eternā ꝓsequet.ħ Tho.Bona.etiaz in 3.di.24.arti.j.q.j.in solu.4.argu.Ad idez fm gumentū rñdens.vz q spei subest falsum.dū non subest.Cū enim spes sit certitudo ꝓueniens ex gra et meritis:nullus sperat se habiturū vitā eternā nisi cū presuppositiōe meritorū:et q2 efficatia meriti includit finalē ꝓseuerantiā:hinc est q in actu spei implicat⁹ conditio pseucrantie finalis. ois enim qui recte sperat vitam eternā certitudinalr expectat vsq̄z in finē i gra et meritis pseuerauerit. Et hoc vex est et fides nostra dicrat:et hoc modo prescitus nō expectat vitā eternā simplr: sed sub ꝺditiōe.q si aliqs fine diuina reuelatione absq̄z omni ꝺditione sperat se habituꝝ vitaz eternā:talis nō hz motū principalē ad fidez et spē:sed ad falsam estimationē. ħ Bonauen. Ex predictis pz satisfactio ad.3.argu. ¶ Ad quartū etiā argumentū pñsupponis vz.q actus charitatꝭ pñsupponit actū fidei dē. Rñdit Bonauen.in.3.di.24.ar.j.q.j.in solu.5.argu. di.q̄uis actꝰ charitatis pñsupponit actū fidei vt regulatis et dirigentis eius actū: nō tñ oē q charitas presupponit actū fidei vt ꝺcurrentis sup illud obiectū. Omne enim qđ charitas appetit fides dictat apperētiū cē: et ita dirigit eius actū:nō tñ oē qđ charitas appetit fides credit:q2 de pluribus ꝺtingit dicere q sunt bona:falsuz est tñ dicere q sint vera. bonū eni dicit aptitudinē et ordinē habitualem sed vex dicit inherentiā et cntiaz actualem: vñ erat bonū Apli ire ad hispanos:q̄uis ñ esset vex:et ideo erat appetibile:q̄uis nō ells credibile.q̄uis enim falsitas possit stare cū obiecto charitatis:q2 aliqđ pōt esse falsum et bonū:non tñ pōt stare cū obiecto fidei: q2 nō pōt idē simul cē falsuz et vex.Tho.ūt.2.2.q.j. ar.3.in solu.primi argu.Ad idē argumētū respondit.vex ingt est bonū itellectus sz pfm 6.ethi. Nō ē aūt bonū seu obiectū appetitiue virtutis:ideo oēs virtutes que pficiūt intellectum excludūt totaliter falsum:q2 de ratiōe virtutis est q se habeat solū ad bonū.virtutes aūt pficientes ptem appetitiuā nō excludunt totaliter falsum.pōt eni aliqs fm institiam aut temperantiaz agere aliquā falsam opinionē:hūs de eo circa qđ agit:et ita cum fides pficiat intellectū:spes aūt et charitas q

petitiuam ptem :non est filis rō de eis: et sic pz satisfactio ad quartū argumentum. ¶ Ad vltimū dicitur argumentū: vz q adorationi potest subesse falsum. Rñdit Bonauen. vbi supra in solutiōe vlti.ar.di.q adoratiōi facte fz directionē et gloriā fidei:nūq̄ subest falsū pro eo q fides dicit nihil adorandū esse pro certo:nisi de quo habeī certa cognitio. de eo aūt de quo nō habeī certitudo:dicit odorandū cē ꝑsuppositā ꝺditiōe:vñ ois fidelis,recte adorans:hostiā ꝓsecratā adorat:sub ea ꝺditione:si pfecta sint circa ipsaz ea q ad ꝓsecrationē sunt necessaria fm institutionē diuinā et sic nūq̄ decipit:nec errat.ħ Bonauē.Tho. etiā.2.2.q.j.ar.3.in solu.vlti.argumenti dic:q fides credēī nō refert ad has spēs panis vt illas:fz ad hoc: q vex corp⁹ xpi sit sub spēb⁹ panis sensibilis:qñ recte fuerit ꝓsecratū. vñ si nō sit recte ꝓsecratuz:fidei non subcrit pp hoc falsum.ħ Tho. Et sic pz satisfactio ad vltimū argumētū. Collige igit ex pdictis o aia fidelis:q cū fides nulla sccū patiat falsitatez et errorē:si bona agis fine dubio hēbis vitaz eternā:si vero mala facis hēbis penā eternā Quas duas veritates indubitanter tz fides sanctissima:que nequaq̄ errare pōt.qđ bene ꝓfirmat Athanasius i symbolo fidei xpiane di.Qui bona egerūt ibūt in vitā eternā: qui vero mala in ignē eternum. Et saluator hoc idem iuramento affirmās Mat.5.c.di.Nolite putare qm veni soluere legē: aut ꝓphas. nō.n.veni soluere:sed adimplere.Amē qppe dico vobis:donec transeat celuz et terra iota vnū:aut vnus apex nō pteribit a lege donec oia fiāt. Qui ḡ soluerit vnū de mādatis istis minimis:et docuerit sic hoies minim⁹ vocabit in regno celoꝝ. Qui aūt fecerit et docuerit hic magn⁹ vocabit in regno celoꝝ. hec ibi in qbus verbis saluator testat:q añq̄ pmitteret falsificari:seu nō adimpleri:qcqd cuāgelista:aut ꝓphe p spm scm sūt locuti:citius fi neret rucre terrā:et oēs celos cū oib⁹ ꝓtētis i eis.hoc idē testant Luc.cuangelista Lu.xi.et Mar.13.c.di.i pfōa ciusdē xpi. Celū et terra transibūt:verba aūt mea nō pteribūt. Idez Mat.24.sup que verba dicit Aug.q si possibile foret q vna sola falsitas i sacra scriptura inueniret:tota sit scriptura merito falsissima posset estimari. Nō cū sit ipossibile:vz q falsitas aliqua i scriptura sacra repiri possit idcirco eidē scripture sacre:maio: ē fides ad-

hibenda:q̄q si qs propꝛijs oculis mortuos videret actualiter resurgentes. hoc.n. saluator insinuare voluit:cū Luc.16. asserit Abraam noluisse pmittere resurgere Lazarū:et venire ad testificādū qnq̄z fratrib⁹ diuit Epulonis q ipse diues Epulo dānatus cēt: ꝑpter qđ rñdit diuiti petenti:vel vt Lazarū saltē mitteret ad frēs.di.hūt Moysen.i. legē Moysi:et prophas.i.legē ꝓphaz:qsi diceret.si qs non credit scripture sacre:q̄ mentiri nō pōt cū sit a spū scō:qūo credere vz mortuis suscitatis: t in gra nō ꝓfirmatis:q vtiq̄z possent cē testes falsitatis. Er ꝑdictis igit oibus pz q̄rta nobilitas.de qnta excellentia sacratissime fidei:que dr nobilitas verificatiua:quam fidei veritatē et stabilitatē nobis largiri dignetur dñs xps:q est et veritas incrcata:et q stabilis manēs dat cūcta moueri.qui viuit et regnat benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sabbato post primā dñicam quadragesime itex de qnta excellētia:vz de nobilitate sanctissime fidei.

Hic est filius

b meus dilect⁹ in quo mihi bñ cōplacui ipsum audite.i.p fidem in cū credite.scribuntur hec verba Mat.17.c. t i cuā gelio occurrentis dici. Post sacri cuāgelij lr̄alem et spūalem expositionez emātissimi ciues:erquo vt claruit in sermōe precedenti:habuistis declarationē q̄rte nobilitatis:de qnta excellentia sacratissime fidei: que dicta fuit nobilitas verificatiua:in q̄ mō stratū fuit q̄lr ipsa fides bñdicta: nihil secum cōpatif falsitatis:hēo vobis pñti i die fingl⁹ et breuiter declarare qntā ipsius sacratissime fidei nobilitatem:que lz brevissima sit:tñ erit vobis valde vtilis:atq̄z salutifera:cuius nobilitatis declaratio talis erit.

¶ De qnta nobilitate sacratissime fidei:q̄ dr sublimitativa.

Quinta ḡ nobilitas sacratissime fidei q .i ordine declaranda dicit nobilitas sublimitiua.vltra.n.ꝑdictas nobilitates fides sacratissima hoc ꝑuilegio singulariter gaudet:qñ sublimat:et craltat aiaz fidelez et xpianā:quā possidet in magna dignitate:i magna nobilitate:in magna glia et honore:

o

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam sup oēs mūdanas spūales atq; tpales dignitates. Accipe queso nobilitatē bonorē scu dignitatē oiuz sil nobiliū mūdi:oiuz militum:oiuz comitū: oiuz capitaneoꝝ:oiuz marchionū:oiuz baronū:oiuz ducū: oiuz regum: oūmq; iperatoꝝ: q aliq̄n fuer:sūt ꝛ erūt vsq; in finē mūdi. Accipe insup simul oēs spūales dignitates vel nobilitates:vtputa oiuz sacerdotū:oiuz abbatū:oiuz epoꝝ:oiuz archiepoꝝ oiuz patriarchaꝝ:oiuz cardinaliū:oium atq; summoꝝ pontificū:q fuerūt:sunt ꝛ erūt vsq; in finē mūdi. Si h oia velis cōpare ad nobilitatē ꝛ dignitatē:quā ponit in aia fides sanctissima:qd erūt hec oia? certe clamās rideo q nihil erunt in eius cōpatione:imo apparebunt quedā rusticitas:quedā confusio: ꝛ qddā vituperiū. Et q fides sanctissima magis nobilitet aiaz atq; honorificet:q̄ faccrent simul oēs tpales scu spūales nobilitates.tripliciter probo. ¶Primo auctibus. ¶Scdo rōnibus. ¶Tertio filitudine. ¶Primo ꝓbo auctibus Nam Ber.ait. Nulla maior nobilitas ē in mundo:q̄ nobilitas fidei xp̄iane:que aiaz sic nobilē facit ꝛ sublimat:vt ēt digna sit sedere a dextris virtutis dei. Salomon etiā Sap. 7.c.ait.O ptaui ꝛ datus est mihi sensus:vz fi dei:ꝛ inuocaui ꝛ venit in me spūs sapientie: ꝛ ꝓposui illā regnis ꝛ sedib9:ꝛ diuitias nihil esse diti in cōparione illius: nec cōparaui illi lapidē ꝑciosum:qm̄ oē aur̄ in cōparatione illi9 arena est erigua:ꝛ tā q̄z lutū estimabit argentum in ꝺspectu illius:sup salutē ꝛ spēz dilexi eam:ꝛ proposui pro luce hr̄e illā:qm̄ incertum guibile est lumen illius.venerūt aūt mihi oia bona pariter cū illa:ꝛ innumerabilis honestas per manus illius: ꝛ letatus sum in oib9:qm̄ añcedebat me ista sapia:ꝛ ignorabā:qm̄ oiuz bonoꝝ mater est:quā sine fictōe didici:ꝛ sine inuidia cōico:ꝛ honestatē illius nō abscondo infinitus.n.thesaurus est hoib9:quo q vsi sūt participes facti sunt amicitie dei:ꝑpter disciplīe dona cōmēdati.h ibi. ¶Scdo hoc idē probo quadruplici rōne. ¶Primo rōne appropinquatiōis. ¶Scdo rōne pfectōis. ¶Tertio rōne dilectiōis. ¶Quarto rōne acqsitōis ¶Primo ꝓbo rōne approꝓinquatiōis.q fides vz facit excedere aiam in dignitate ꝛ nobilitate oēm mundanā nobilitatē ꝛ dignitatem. Fundamentū rōnis ponit auctor in lib. de causis di.Quāto aliq̄d est ꝑpinquus ꝛ similius p̄me cause:tanto est melius ꝛ nobili9

Et philosophus.3.topicorum.dicit.Illud q̄d est coniunctius ꝛ similius melioꝛi semꝑ melius est. patet hec regula . Nam qui magis assimilatur in virtute alicui virtuoso:dicitur esse virtuosioꝛ alijs:qui non habent tantam similitudinē.Quo ꝓsuppositoꝛcertū ē q nulla est maioꝛ similitudo ꝛ ꝺiunctio cū aliquare:q̄ filiatio ad paternitatē.di.ꝓbo.8. ethico. Magna est similitudo generātis ad genitū: sed manifestum est:q fides sanctissima facit hoiem filium dei per spūalem regenerationē dicente ¶Paulo ad Gal.3. Omnes enī filij dei estis per fidem Jesu Xp̄isti.Quicūq; enim xp̄o baptizati estis xp̄m induistis. Et Jo. 1.dicit.Dedit eis ptātem filios dei fieri:bis q credunt in noīe eius.vbi Aug.ait. Qui seruus dignus esse nō fuimus:in filios per fidem nos adoptauit. Et.1.Jo.3.dr̄. Videte qualē charitatem dedit nobis deus:vt filij dei noiemur ꝛ simus. Et.1.Jo.5.dr̄.O is q credit:qm̄ Jesus est xp̄s:ex deo natus est.Et ad Ro.8.c. dicit Ipse spūs testimoniū reddit spūi nr̄o: qm̄ filij dei sum9. Et Jo.13.dr̄.Dum lucē habetis sc̄z fidei:credite in lucē:vt filij lucis sitis . Ad Gal.etiā.4.c.dr̄. Qm̄ aūt estis filij dei: misit dn̄s spm̄ filij sui.s.p fidē in corda vestra clamantē abba pater. ꝓpha insup ait.Ego dixi dijs estis ꝛ filij excelsi oēs:vz p fidem. denicz probat.Jo.3.dr̄. Carissimi nūc filij dei sum9 sc̄z p fidem ꝛ mūdū apparuit nobis q erim9 Cum igit vt ex premissis pz fides faciat nos esse filios dei: ꝛ etiā similimos ꝛ ꝓpinquissimos deo.ꝺcludit necessario:q ex hoc fides dat maioꝛē nobilitatē aiē:q̄ sit simul omnis mundana nobilitas:que non rū non est deo similis ꝛ ꝓpinqua:sed quasi dissimilis ꝛ remota.O q̄ magnū est donū. O q̄ singulare est priuilegiū.O q̄ mirabiliter est prerogida imo.O q̄ ineffabilis ꝛ stupēda est nobilitas sic effici filiū dei:p virtutem sanctissime fidei nihil est illo dono pretiosius:nihil hoc ꝓfile gio melius:nihil denicz hac grā nobilius:ex excellentius in hoc mūdo repit.¶Scdo hoc idem ꝓbo rōne pfectionis: vz q fides sanctissima honorificat atq; nobilitat aiam sup oēm mundanā nobilitatē:ꝛ formo sic hāc rationem.O mne illud qō pficit aliquā potentiam simul cum actu:nobilioꝛ est illo: qō nō perficit simpliciter:nec actum nec potentiam sed fides sanctissima:pcipue charitate forma ta perficit potētiā aiē: ꝛ quēcūq; actum:ergo

ꝺcludit q fides magis nobilitat aiaz q̄ simil omnis nobilitas ecclesiastica ꝛ temporalis maioꝛ est manifesta:ꝛ minoꝛ ꝓbat. vz q vir tus ficiē pficiat potentiā anime ꝛ eius actus manifestum est vt supra dictū est: q fides est virtus specialis a deo infusa . Sed.2.ethico. dicit q virtus moralis est habitus qui perficit hoīem:ꝛ opus eius bonū reddit. q si hoc facit virtus moralis:a fortioꝛi facit virtus infusa.Qō etiā ꝺfirmat Cōmentatoꝛ super.7. ethico.di. Virtus.s.acqsita est quedā aie ma rima pfectio.Tho.aūt.1.2.q.3.arti.2.in solu.3. argumēti.hoc idem melius declarat Allegās ꝓbm.9.metha.dicens.Dupler unquit ē opatio:vna que ꝓcedit ad operantē in exteriorē mās:sicut secare:mercare: ꝛ hmōi. ꝛ talis actio nō dicit actio:vel pfectio ipsius agentis . Sed magis ipsius patientis: vt ait pbs ibidem.Alia aūt est actio siue opatio manēs in ipso agente:sicut est intelligere:velle:ꝛ hmōi ꝛ talis operatio siue actio:est pfectio ipsi9 agētis.adhuc melioꝛ est ꝑma. His ꝑmissis dico q cū auctas:dignitas:nobilitas:seu ptās tā mundana:q̄ ecclīastica:sit quedaz opatio ab ēē.extendens se ad subditos siue ad suas cās sicut est nobilitas filiorū respectu sanguinis que refert ad parentes:nobilius ꝛ melius est in ipsis subditis ipsam auctis virtutē recipientibus vel honorātib9:ꝛ etiā in ipsis cautis nobilitatē dantibus:q̄ in ipsis pontificibus seu temporalibus dn̄is eā cōicantibus.O ꝓpositū est de fide sanctissima: que cū sit q̄daz actio siue opatio manens ab intra.i.in aia il lam būtc: est incōpabiliter nobilioꝛ:ꝛ p ons nobilioꝛē facit hoiem oi temporali:atq; ecclesiastica dignitate.q aūt tpalis seu ecclesiastica dignitas:non simplr̄ pficiat potētiā neq; actus.pz per glo.super Exo.23.s.Dijs nō detrabas:que dicit. dignitas h quā deus dn̄is ꝛ plātis tribuit:nequaq̄ ipsos bonos reddit sed est fides cum charitate: que ipsos in hac dignitate bonos cōstituit.ꝛ ēt de temporib9 ordinationū ꝛ qualitate ordinandoruz.c. Ad aures nostras.dicit. Nō in sublimitate graduum:sed in amplitudine charitatis: qnc.s.fidem ꝓsupponit:acquirit regnum dei. Jtez 4.distinc.c.oportet.dicitur. Nō loca ꝛ dignitates:sed vita bona ꝛ mores sanctuz faciunt sacerdotem. Item Grego.Anastasio presbytero.ꝛ habetur.4.distin.c.Nō loca inquit vel ordines creatoꝛi nostro nos proximos faciunt: sed nos aut fides vera:aut merita bona coniungunt. Item Grego.40.distinc.c. Nos inquit qui presumus:non locoꝝ vel generis dignitatem:sed moꝝ nobilitate innotescere debemus: nec vrbium claritate: sꝫ fidei puritate saluamur. Ambrosius etiā.40 distinc.c.sicut viri.ait . Illud autem aduerte q extra paradisum vir fact9 est. mulier vero intra paradisum: vt aduertas q non loci:nō generis nobilitate:sꝫ virtute vnusquisq; gratiam comparat sibi. denicz extra de preben. c.venerabilis. dicitur. Nō generis:sed virtutum nobilitas:morumq; honestas: gratum deo faciunt:ꝛ idoneum seruitoꝛem: ad cuius regimen ꝛ gratiam nonnullos admisit:tam ignobiles q̄ nobiles: tam pauperes:q̄ diuites: pro eo q apud eum non est acceptatio psonarum. patet ergo ratione perfectionis:q̄liter fides sanctissima magis nobilitat aiam q̄ simul omnes alie nobilitates temporales ¶Tertio hoc idem ꝓbo ratione dilectōis. Fundamentum ratiōis ponit ꝓbs.5.metha. di.Causa ꝛ effectus semper debent esse proportionati.patet hystoria. Nam merces que est quidam effectus laboris:tanta debet esse quātus fuit laboꝛ: qui fuit factus . Quo presuppositoꝛcertum est q maxima nobilitas ē esse filium dei participatiue: tamen quia vbi maioꝛ est affinitas:ibi maioꝛ debet esse dilectio:sicut patet:quia ꝛm Tho.sc̄da sc̄e.q.26 articu.8. Magis diligendi sunt: qui nobis ꝺiuncti sūt ꝛm corporalem originez q̄ ceteri extranei. Et articu.9. dicit. q homo magis debet diligere patrem: q̄ proprium filium . Et ratio est ex parte obiecti: quia illud quod habet maioꝛem rationem boni: ꝛ qō est deo similius:magis est diligendum. Et sic pater est magis diligendus q̄ filius: quia patrem diligimus sub ratione principali: cum habet rationem eminētioris boni ꝛ similioris deo Quibus premissis:cum superius probatum sit:q fides faciat hominem esse filium dei: et esse filium alicuius:sit summa ꝛ maxima affinitas . per consequens concludo:q deus ipse plus diligit intelligere ꝛm Bonauentu. in.3.distinc.32.q.3.ꝛ.4.non ex parte act9 volendi:sed ex parte boni voliti animam fidelē tanq̄ filiam suam:q̄ omnes mundi nobilitates simpliciter:tā ecclīasticas q̄ mūdanas. ¶Quarto etiam ꝓbo rōne acqsitionis : videlz eterne hereditatis:q fides sanctissima

magis aiam nobilitat: qꝫ simul oēs alie nobilitates. Et formo sic rōnem. Omne illō q̄ simplr̄ meret̄ fclicitatē eternā nobilius est eo qō illi nō meret̄: sz virtus fidei charitate formata meret̄ eternā fclicitatē: qō nō facit ois simul nobilitas tpalis ⁊ ecclīastica: ḡ ꝛc. maior p3: ⁊ minor i ꝑbat. Mā. j. ethi. dr̄. Felicitas ē ꝑmiū virtut̄. Et. 9. ethi. dr̄. Virtuosoꝝ simpliciter beatissima est vita q̄ felicitatē virtute promerent̄. Sed manifestū est q̄ fides ē virtus infusa: ḡ meret̄ eternā felicitatē: pp quod aplus ad Ro. 8. c. de hoc facit talē ꝟñtiā di. Ipse. n. spūs testimoniū reddit spūi nr̄o: qm̄ sum⁹ filij dei. Si ār filij dei ⁊ hēdes: hēdes q̄ dē dei: cohēdes aūt xp̄i. Sz p fidē acgrē eternū regnū hoc excedit. ꝑ oēm dignitatez tpalem preteritā: ꝓntem: ⁊ futuram: ḡ ꝛc. hinc Jo. apo. 3. c. dicit. Qui vicerit. s. mūdū diabolum ⁊ carnē: p fidē dabo ei sedere mecū i trono meo: sicut ⁊ ego vici ⁊ sedi cū ꝑre meo in trono eius. ħ ibi. ¶ Tertio deniqꝫ, pbo p filitudinē: vz q̄ fides magis nobilitat aiaz: qꝫ si mul faciat ois alia nobilitas: sicut. n. dī. Alex. in. 3. in tractatu de gra. Deus ingt nō ꝑbat aiam nisi sit ei filis: filitudo aūt creaturaruz nullatenꝰ pōt assimilari deo cuz sit infinitus. Est igit̄ necesse q̄ deus det illaz filitudinem aic: que vtiqꝫ filitudo est gra graruz faciēs: q̄ data aia efficit deo grata. qō sic p3 exemplo ponat̄ q̄ rex bēat filiā: q̄ vult in maritū vnū cerdonē: ⁊ non aliū: certū est q̄ nulla est comparatio nobilitatis inter istos. videns autem hoc rex dicit cerdoni. Quia nō es nec potes esse dignꝰ filia mea. ideo vt sis dignꝰ p gram facio te cōmitē seu ducē: sic a filī facit deꝰ dā do nobis gram suā p virtutē fidei: q̄ receptā nō tñ excedunꝰ oēs dignitates ⁊ nobilitates tpales: verū etiā oēm nobilitatē ⁊ dignitatez totius nature angelice: cū gra fm Tho. j. 2. q. iij. sit nobilior oi nā. Ex ꝓdictis auctibꝰ rōibꝰ ⁊ filitudie. p3 gnta nobilitas de q̄rta excellentia sacratissime fidei: q̄ dr̄ nobilitas sublimatiua: in q̄ oñsuz fuit: q̄lr̄ sacratissima fides nobilitat fidelem aiam: fidē verā in se hñtez sup oēs alias nobilitates mūdi tā tpales q̄ spūales. Cuius nobilitati ⁊ sublimatōis nos participes efficiat dñs nr̄ Jesus xp̄us i p̄ti p gram: ⁊ in futuro p gloriā: q̄ viuit ⁊ regnat benedictus in̄ secula seculoꝝ. Amen.

¶ Dñica scda i quadragesima: itez de gnta excellentia: vz de maxima nobilitate ipsi⁹ sacratissime fidei.

b

Hic est filius meus dilect⁹ in quo mihi bñ cōplacui: ipm audite. i. p fidez in cū credite. Scribūt itez b verba Matth. 17. c. ⁊ in euāgelio pūtis dñice. Cū decia rauim⁹ hesterna die amantissimi cives gntē nobilitatē: de gnta excellentia sacratissime fidei: q̄ dicta fuit nobilitas sublimitativa: in q̄ mōstratū fuit: q̄lr̄ ipa fides bñdicta sublimat ⁊ exaltat aiam xp̄ianaz: ⁊ fidelē sup oēm mūdanā: tā spūalem q̄ tpalem dignitatē: volēs ordinate, pcedere: bēo vobis i sermone pūtis dñice singlr̄ declarare: sertā ipsius sacratissime fidei nobilitatē: q̄ circa ordinē ꝟfectū nā vtilis q̄ salutifera ⁊ admirabilis apparebit. Cuius nobilitatis declaratio talis erit.

¶ De serta nobilitate sacratissime fidei. que dicitur nobilitas superatiua.

Serta igit̄ nobilitas sacratissime fidei in ordine declaranda: dr̄ nobilitas superatiua: vz oiuz sciaꝝ: vñ ꝑ fundamento ⁊ declaratōe istius serte nobilitat̄: vobis banc infallibilē veritatē ꝓponoꝰ: q̄. s. sanctissima fides in dignitate: in excellentia: ⁊ in oi ꝑciositate superat realiter oēs fil̄ scias seu nobilitatē oiuz sciaꝝ: vtputa sciaz grāmatice art̄ oratorie: logice: arithmetice: musice: astrologie: medicine: vel nālis phie. Juris canon. Juris ciuilis: atq̄ demū sacre theologie: inquātū ipsa, put dicem⁹ fidei sanctissime subijcit̄: vñ si hic ab vna parte ponas vnū hoiez q̄ pfectissime bēat oēs ꝓdictas scias: ēt plus q̄ habuerint oēs hoies mundi: vel habituri sunt: a ꝓncipio ipsius mūdi vsq̄ ad finē. Ab alia vero pte ponas vnā vetulā seu simplicē hoiez: hūtem simplr̄ sciam fidei fine ceteris scientijs: ⁊ petis a me q̄ hoꝝ realiter bēat ⁊ vtiliorē ⁊ nobiliorē sciam. Clamās altissima voce. rūdeo q̄ fides quā vetula hz ⁊ simpler hō est nobilior: ⁊ excellentior: vtilior: ⁊ isuper etiā ꝑciosior oib⁹ simul scientijs supradictis. Et lz supbis grāmaticis: oratorib⁹: dialecticis canonistis: legistis: philosophanti⁹: ceteriq̄ talibus oppositū videat̄ q̄ verba simplicia fidei scripture seu sc̄oꝝ virorum ⁊ audire ꝓpnāt ⁊ legē: ꝓ eo q̄ humanas aures vane delectione sicut cetere scie non demulcent: tamen veritas sic se hz: q̄ sola scia fidei quā hz simpler q̄libet ꝑsona: est incōparabiliter excellētior ⁊ preciosior sicut prediri cunctis alijs sciētijs Et q̄ hoc realiter sit vez quadruplr̄ probo. Primo auctibus. Scdo rōnib⁹. Tertio distinctionibus. Quarto effectib⁹. ¶ Primo auctibus. Quarto rōne appropriatiōis. Quinto rōne manifestationis. Sexto rōne certificatiōis. Septio rōne acgsitionis. ¶ Primo ꝓbo rōne subiectionis. q̄. s. scia de fide xp̄i superat nobilitatem oiuz simul aliaꝝ sciaꝝ. Fundamētuz rōis ponit Tho. super. 2. phys. di. Finis simpliciter cuius causa sunt alia: est qd optimuz in compatione cozꝝ. p3 b regula. Quia cniz ꝓp finem conseruatiōis humani corporis vestimenta ordinata sunt: ⁊ pecunie pro vestimētis emendis: nec non ⁊ oēs delicatissimi cibi ideo talis cōseruatio valitudinis corporalis est qd nobilius: ⁊ carius omnibus simul vestimentis: omni pecunia oibusq̄ simul delicatissimis cibis. Similiter q̄ arboꝝ ordinata est ad finem fructuū: ideo quantuz ad hoc vnus solus fructus est melior ⁊ preciosior cū ctis simul arboribus. Quo ꝓsuppositō: certum est q̄ oēs scic subijciunt fidei: seu ad finem ordinate sunt: vel ꝓpter hoc a deo dantur vt sanctissime fidei subijciant. Qō si sic est: ergo fides est sicut dña ⁊ ꝛmpatrix oiuz alioꝝ sciaꝝ. oēs vero alie scie sunt tanq̄ gd ordinatum ad ipsam sicut ad finem: seu sunt sicut serue ⁊ ancille ipsius fidei. cōcludit necessario q̄ fides omnib⁹ scientijs nobilior ē. Qō ꝟfirmans Ric. in ꝑmio pmi scn̄. q. 5. in corpore. q. dicit. Fides ingt nobilior est omnibus scientijs practicis: q̄ scia practica rum illa est dignior: ad cuius finē finis alterius ordinat̄: sicut ciuilis militari. Nam bonus exercitus: ordinat̄ ad bonum ciuitatis: ⁊ ita finis scie ciuilis. vnde ꝑbs. j. ethi. c. j. sic dic. Videmus aūt ⁊ preciosissimas virtutū. i. scientiaꝝ: sub hac exīstes: vtputa militarē hyconomicā ⁊ rethoricā. cū igit̄ fides bēat ꝑ finē vt infra dicet̄ eternā felicitatē: ad quā sic ad finem vltimū ordinant̄ fines oiuz scientiarū practicaꝝ atq̄ speculatiuaꝝ. segt̄ q̄ fides est dignior oib⁹ alijs scientijs. Quapropter oēs alie scie merito vocari possūt ancille sanctissime fidei. ⁊ ideo ꝓuerb. 9. scribit̄. Misit ancillas suas. i. oēs alias scias vocare ad artez. i. ad sanctissimā fidē: que ē ars artiū. ¶ Scdo etiam ꝓbo rōne extensionis: q̄ fides sanctissima incōparabiliter est nobilior oibus ceteris scientijs. Fundamentū rōnis ponit ꝑbus li. de iuuentute ⁊ senectu. di. Omne agēs tāto simplr̄ est melius quāto potētius. p3 b regla Nam sacerdos inquātū sacerdos nobilior ē omni simplici clerico diacono: atq̄ subdiacono: necnō ⁊ cūctis simul regib⁹: ducib⁹: atq̄ imperatoribus mūdi: ⁊ q̄ plus est nobilior: est etiam oibus nouē choris angeloꝝ. ⁊ rō ē: ga

sacerdos est maioris ptātis q̄ simul oēs pre
dicti: vnde sacerdos pōt agere in virtute ver-
borum suox: q̄ substantia hostie tranubstan
netur in illam substantiā corporis xp̄i: qō illi
nequaq̄ pōt agere. Sīl̄r ille pānus dicit esse
nobilior: qui se extendit ad maiores gradus
calefactionis seu durationis: q̄ pānus qui se
non extendit ad tot gradus calefactionis et
durationis. Quo presuppositō: certum est a
simili q̄ illa scia dicet esse nobilior: que plura
et nobiliora intelligere facit. Sed manifestus
est: q̄ fides sanctissima seu scia fidei: facit intel
ligere plures et nobiliores veritates ceteris
oibus sciis. ergo segt̄ p̄ oīs q̄ fides est nobi
lior oi alia scia. Et declaro sic hanc minorē:
certū est enim fm̄ phm̄. 1. c. 5. etbi. q̄ similes
bitus simplr̄ generāt similes act⁹. Cūc vltra
manifestū est: q̄ ois bitus scic acgsite p intel
lectū humanū: est simpliciter bitus nālis. qō
si sic est: p3 q̄ talis bitus nequaq̄ pōt se extē
dere ad intelligendū seu capiendū veritates
supnaturales. ꝓpter qō Bonauen. in. 3. dist.
23. arti. q. 2. ver. baliter dicit. ℣Per nullū bitus
nālem vel acgsitū elevaī vnq̄ intellectus su-
per se vt apprehendat supnaturalia: seu vt as
sentiat p̄me veritati ꝓpter se: et sup omnia h
bona. vt aūt per practicā supradicta ꝓfirme-
mus: peto an per sciam nālem possit aliqs in
tellectus creatus intelligē: q̄ verbū dei inefa
bile fuerit vnitū humane nature i vtero vir-
ginis vniōe hypostatica: et certū est q̄ nō. mi
rū enim videt toti nature quō virtus finita
vnita infinite ab ipsa sustentet in vnitate sup
positi: nec infirmet vel cōsumet: cū tm̄ maxi-
mū calidū radicale cōsumat humidū paruū
radicale: imo mix videt q̄ salua veritate di-
uine nature in eodē supposito sit vera huma
nitas: ita q̄ idē suppositū realr̄ sit pfectus hō
et pfectus deus. Certe hoc est mix: et hanc ve
ritatē non capit grāmaticus: non retboricus
non logicus: non poeticus: non astrolog⁹: nō
phs. non enim vnq̄ viderūt vel videre pote
runt grammatici nec retborici nec logici nec
poete nec astrologi nec phi per bitum scietie
naturalis et acquisite: quō possit virtus finita
salua veritate sue nature i cadē hypostasi vni
ri infinite et non cōsumi. Non etiam potest
logicus sophisticus vel dialecticus siue demō
stratiuus per suā experientiā atq; scientiam
concludere virtutē finitā ab infinita sustenta
ri: atq; ex duob⁹ remotissimis et distantib⁹ i
infinitū vnū suppositū fieri. Hoc et mystes
nō capit phs moralis vl̄ methaphysic⁹ q̄ suā
sapiam. non enim habitu nālis scietic videre
seu intelligere potuerūt phi naturales moralis
vel phylici cum omni sua sapia: quō dei ver
bum ineffabile: impassibile: et immortale: potue
rit hō fieri passibilis et mortalis: et vltra hoc
simul pati et simul beatificari dum penderet
in cruce et moreretur. Hoc insup mysterium
non capit geometricus: nec arithmetric⁹: nec
musicus per suam ꝓsonantiam. non eni vi-
dere potuerunt geometrici: quō circulus in-
finitus potuit abreuiari: et insup per finitates
mensurari. Nec arithmetici videre potue-
runt: quō vnitas inattingibilis potuerit co-
pulari: nec etiā musici: quō vnitas indiuisibi
lis potuerit mediari. Hoc etiam mysterium
non capit astrologus. non ꝓpha mundanus
non phitonicus per suam influentiā. Nō. n.
intelligere potuit astrologus p̄ syderū influē
tiam: nec ꝓpha mundanus p̄ signox cuiden
tiam: nec homo phitonicus p̄ obedientiā de
monis: et sciam diuine incarnationis super-
naturale mysterū. Hoc denuq̄ mysterium
non capit iuridicus auditor: seu iuristia ciuilis
per suam audaciā. non eni ex lege humana⁹
adinuenta pōt ꝓcludi et intelligi: q̄ par possit
proportionari inter creaturā et creatorē. Ex
predicto igit̄ discursu cuidēter apparet: q̄ nul
lus bitus scic nālis: pōt se extendere ad intel
ligendū veritates supnāles. Qō rotum ꝓfir-
mat Isaias. 7. c. di. Nisi credideritis. s. p aliū
habitum q̄ per nālem: non intelligetis. s. sup
naturalia. Oppositū est de sanctissima fide:
que cū sit gdam habitus a deo infusus et sup
naturalis: certum est q̄ facit intellectū veritā
tes supernaturales intelligere: et q̄ fides rea
liter sit habitus supnaturalis. triplicīter ꝓbo
℣Primo auctoritatibus. ℣Scōo ratione.
℣Tertio distinctione. ℣Primo ꝓbo auctō-
ritatibus. Mā ℣Paulus ad ephe. 2. ait. Gra
saluati estis per fidem. et hoc nō ex nobis ne
quis glorief. dei enim donum est. hoc ibi. Idē
1. cor. 12. dicitur. Alij datur. s. a deo fides in eo
dem spiritu. Si ergo fides datur a deo: ergo
non acgritur per naturam: ergo est habitus
supernaturalis. Item Sap. 3. Salomon ait
Dabitur ei fidei donum electum: et sors in tē
plo dei acceptissima. h ibi. Aug. etiam lib. de
libero arbitrio. et ponitur de confe. distin. 4.
c. gratia. ait. Fides non est liberi arbitrij im:

sed donum dei. Et Luc. 17. dicebāt discipuli
Dñe adauge nobis fidē. Et Mar. 9. c. gdaz
dicit. Adiuua dñe incredulitatem meā. Et q
bus aucubus p3: q̄ habitus fidei non est acq
situs sed infusus. ℣Scōo hoc etiam probo
vnica rōne: vz opationis. Fundamentū ra-
tionis ponit dñs zMat. 7. di. Ab opib⁹ eox
cognoscetis eos. vz hypocritas et viros iustos
Quo ꝓcesso vz: q̄ opera sunt demonstratiua
essentie rei. Bonauentura in. 3. di. 23. ar. 2. q. 2.
sic arguit. Illud ingd qō pōt in ea que sunt
et supra et contra nām: nec est a nā: nec est ab
acgsitione: sed habitus fidei non tm̄ formalis
sed etiā informalis: pōt intelligere ea q̄ sunt
supra nām. qō p3: q̄ etiam p̄ fidem informē
elicitur intellectus ad credulitatem diuine in
carnationis: et distinctionis trinitatis: q̄ exce
dunt humanū intellectum per nām. qō si sic
est. ergo cōcludit q̄ fides est habitus oio in-
fusus et supnaturalis. ℣Tertio hoc idē ꝓbo
distinctione beati Tho. 2. 2. q. 6. arti. 1. di. Cuz
querit an fides a deo infūdat. Rñdeo q̄ ad
fidem duo regrunt. Quox vnum est vt bōi
credibilia ꝓponant: qō requirit ad hoc: q̄ hō
aliquid explicite credat. Aliud aūt qō ad fi-
dem regrit est assensus credentis ad ea q̄ ꝓ-
ponunt. Quātū ergo ad p̄mum hox necesse
est q̄ fides sit a deo. Ea enim que sunt fidei
excedunt humanā naturā: vnde non cadunt
in contemplatione hominis nisi a deo reue
lante. sed quibusdam quedā reuelant immediate
a deo: sicut sunt reuelata apostolis et ꝓphis.
quibusdam etiam ꝓponunt a deo mittente
fidei predicatores: fm illud Ro. 10. Quō pre-
dicabunt nisi mittant? Quātū vero ad scōm
scz ad sensum hominis ad ea que sunt fidei:
potest cā considerari dupliciter. Uno modo
exterius inducens sicut miraculū visum: vel
persuasio hominis inducentis ad fidē: quox
neutrum est sufficiens cā. videntiuz eni vnū
et idem miraculum: et audientiū eundem pre
dicatorem: quidam credunt: et quidam non.
Et ideo oportet ponere aliam cām interiorē
que mouet hominem interius ad assentien-
dum m bis que sunt fidei. hanc aūt causam
pelagiani ponebant esse solum liberum ar-
bitrium hominis. et propter hoc dicebant: q̄
initium fidei est ex nobis inquātum. s. ex no-
bis est q̄ parati sumus ad assentiendum bis
que sunt fidei. Sed postmodum consūmatio
fidei est a deo: p quā nobis ꝓponunt ea p q̄
credere debemus: sed hoc est falsum: quia cū
homo assentiendo bis que sunt fidei eleuet
supra nām suā: oportet q̄ hoc insit ei ex sup
naturali principio interius mouente q̄ est deus:
et ideo fides quātum ad assensum: qui est pn
cipalis actus fidei: est a deo interius mouen
te per grām. Ex premissis igit̄ p3: q̄ realiter
fides est habitus a deo infusus et supernālis.
Qō si sic est: ergo segt̄ q̄ bitus fidei facit in-
telligere veritates supnaturales: q̄ non facit
habitus acgsitus. q̄ sit sic p3. Nam auctor in
libro de causis dicit. q̄ effectus semp habent
suax cāx silitudinem. Sed cuz habitus fidei
sicut immediate ꝓbatū est sit cā supnaturalis:
ergo effectus eius qui est intelligere erit etiā
supnaturalis. Qō ꝓfirmans Ber. sup cani.
ait. Quid non inueniet fides? attingit enim i
accessa: deprehendit ignota: cōprehendit imē
sa: apprehendit nouissima: ipsā deniq̄ eterni
tatē suo illo āplissimo sinu quodāmodo cir-
cūcludit. et hoc ē q̄ fides trālgredit rōis finē
humane nature vsum: et expectat terminos.
hec ille. Item Aug. 24. q. 1. c. non turbat. ait.
Et si aliqs impatur vt latent peccata sua: soli
℣Petro dictum est: duc in altū rete: hoc est in
profundū disputationū. Quid eni tam altuz
q̄ altitudinē diuitiax videre. et scire filiū dei
et professionē generationis diuine assumere
quā lz mens nequeat humana plene rōnis i
uestigatione cōprehendere: fidei tm̄ plenitudo
amplectit. hec ille. Cuz igit̄ vt ex premissis p3
fides sanctissima virtutes supnales excipiat
qō nulla altera scia facere pōt. cōcludit neces
sario: q̄ fides oibus alijs sciis nobilior est. q̄
si forte diceres ꝓtra predicta: q̄ in. 12. metha.
tractat de ipso deo: et intelligentijs separatis
Et. 8. phys. i. agitur de deo inquātū est p̄mus
motor: ergo p̄ oīs fides non est nobilior scia
speculatiua. Ad hoc rñdeo fm̄ Ric. in ꝓbe-
mio. i scti. q. 5. in cor. q. 4. q̄ hoc est tm̄modo
ad ea que de ipso deo pōt inuestigari lumie
naturali: et etiā inquantū ipse deus se bz fm̄
aliquā aliam habitudinem rōnis ad ens qō
analoge dicit de creatore et de creaturis. sic
eni methaphysica tractat qō deo: q̄ ē de ente
fm̄ q̄ ens: fm̄ q̄ videt phus velle. 4. metha.
Et Auicenna. 1. metha. suc. c. 10. Deus est ait
quoddam ens. vnde sic patet: q̄ scientia fi-
dei deum comprehendit seu itelligit sub i ōe
nobiliori q̄ n etbaphysica: q̄ ens sūme pfe
ctum: est nobilior rō. q̄ ens inquantum ens:

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ etiã sub rõe mirabilioꝛi: qꝛ ea que nõ sunt nata cognosci de deo a creatura: nisi p reuelarõnẽ:mirabilioꝛa sunt:q̃ ea que pñt cognosci p muestigationẽ in nãli luic factã. hec ℟icar. Et sic concludit ex predict: vꝫ qꝫ fides cũ faciat supnãlia intelligere:nobilioꝛ est oibus alijs sciẽtijs. Jmmo dico plus: qꝫ etiã minima ꝓticula fidei inq̃tũ capit supnãlia: nobili oꝛ est atq; delectabilioꝛ:q̃ simul sint oẽs scie acgste rerũ inferioꝝ. ℣Propterea phs.xi.de aialib⁹.dicit. Quãuis paꝛ sit qõ de substantijs superioꝛib⁹ pcipimus tñ illud modicũ est magis amatũ:ꝛ desideratũ oi cognitiõe:quã de oib⁹ simul substãtijs inferioꝛib⁹ hẽm⁹. Et z. Etbi.etiã dicit. Qõ magis est mirabile ꝛ i effabile:illud est magis mirabile ꝛ delectabile. Et qua rõne extẽsionis pz.q̃liter fides seu scia fidei:est nobilioꝛ oib⁹ simul alijs sciẽtijs. ¶Tertio hoc idẽ ꝓbo rõne:qui dr Apꝛorimationis.vꝫ qꝫ sanctissima fides supat nobilitatẽ:oium aliaꝝ sciaꝝ. Fundamentũ rõis ponit phs.ꝯ.Metꝛ.di.Melius est qõ ꝑmo ꝑncipio,ꝓpingus est.pz hec regula. Nam qꝛ aia p intellectũ:ꝛ amoꝛẽ magis deo assimulatur in quo b sunt:q̃ ipm corp⁹ humanũ.ideo ipsa dr esse melioꝛ oi puro hũano corpe. Similiter qꝛ argentũ q̃ztũ ad valoꝛẽ est ꝑformis auro q̃ es ꝛ ferrũ.ideo nobilius est ere ꝛ ferro: Quo ꝑsuppoſito. certũ est ꝑm glo.sup verba Jaco.j.vꝫ.oẽ datũ optimũ ꝛc.qꝫ a deo dant ꝑcipue boib⁹ tria bona. Mã ꝑmo dant simplr bona. Scõo melioꝛa. Tertio vero optima. ℣Prima a deo dant ꝓ acquisitionem. Secũda ꝓ assuefactionẽ. Tertia ꝓ infusionẽ. ℣Primo sunt quedã dona que dat de⁹:ꝓ bominis acquisitionẽ:sicut sunt oẽs scic: a reb⁹ acquisite:utputa sceptꝫ liberales artes: nãlis phia ꝛ hmõi. Silr virtutes morales:frequentia ꝛ assuefactõe opeꝝ acquirũtur. Eodẽ mõ diuitie:ꝛ delitie:atq; tpales magnificẽtie acquirũtur:que simul oia tria:ꝛ multitudo pbo rum ꝛ paganorũ ceteroꝝq; infideliũ: a largitoꝛe oium bonoꝝ deo obtinucrũt: ꝛ etiã nũc acgrí pñt ipso dõãte a multis peccatoꝛibus etiã dum ꝑmanẽt in peccatis.vñ ad Ro. xi. Apostol⁹ ait. Sine penitentia cni sunt dona dei.vꝫ.supꝛadicta. ¶ Scõo dant a deo q̃daꝫ alia dona melioꝛa ꝑmis:sicut sunt nãles virtutes:nãles scic:nãles diuitie:atq; nãles delitic:q̃ nam nõ corrũpunt:sed potꝰ illustrãt dc coꝛãt ꝛ melioꝛãt: virtutes nãles voco nãlem prudentiã: nãlem iusticiã:foꝛtitudinẽ: nãlem tudinẽ:pietatẽ.magnificentiã:gꝛauitatẽ:scitiã clementiã:amicitiã rigiditatẽ contra vitiacet cetera huiusmõi. Sciẽtias aũt naturales vo co:q̃ a nã nobis indite sunt: sicut nã nr̃ mentꝛe ꝛ coꝛ q̃ sunt in aiab⁹ nr̃is:cuiusmodi est vnꝛe:intelligere:gaudere:tristari:timere: sperare atq; opposita cozundẽ. Noꝝ igit in nobis ẽ scia nãlis:quoꝝ nobis ignoꝛãtia ipossibilis ẽ Diuitie autẽ nãles in coꝛpe sunt: sicut sanitas:foꝛtitudo:pulcꝛitudo:libertas:nobilitas sensuũ,ꝓsperitas:ꝛ ℣similia. Diuitie aũt nãles in aia sunt ꝓspicatia intellect⁹ ingenij rectitudo: subita appꝛhẽsio veritatis: memoria tenaꝛ:ꝛ hmõi. Diuitie etiã naturalis honestatis sunt honesta in rebus honestis:honestate naturali per se nota:sicut delectari de ꝑfectu scientiaꝝ:delectari in bonis opibus:ꝛ honestis:ut est delectari in subuctiõdo egenis: in honoꝛãdis parẽtib⁹:in seruando fidẽ amicis ꝛ huiusmõi. ¶Tertio vero loco atq; sublimi oi danꝛ a deo dona mariꝛ ꝛ optima. ꝛ hec dona sunt sup oẽm nãm. ꝛ ideo nãm nrãm trahũt sursum supꝛa semetipsam.s.ad gloriã eternalẽ:ꝓpter qõ ꝑs talia dona esse optima:ꝛ maioꝛa:ꝛ foꝛtioꝛa:oibus naturalibus ꝛ acgsitis donis. Et naturalib⁹ cni donis sol solũmodo descendit ad inferioꝛa ꝛ naturalia bona:ꝓ ista vero ascendit etiã ad supnaturalia dona. ℣His igit ꝑmissis certũ est: qꝫ inter naturã ꝛ gloriã:gratia fidei intermedia ẽ:gloria autẽ in foꝛtitudine: magnitudine:nobilitate:ꝛ sublimitate:vltima est seu supma.propter qõ cũ gratia ꝛ sanctia fidei sit secũda i ordine.vltima vero sit natura. ℣cludit necessario qꝫ ex tali apꝛorimatione fidei ad ipꝫ deum ꝛ eternã gloriã:fides ipsa sanctissima nobilioꝛ est:ꝛ excellentioꝛ omnib⁹ aliꝫ scientijs naturalib⁹ ꝛ acgsitis. ¶Quarto etiaꝫ prodo ratione egressionis:qꝫ vꝫ fides sanctissima ẽ excellentioꝛ ceteris oibus scientijs. Fundatũ rationis ponit phs.j.de anima. Et octauo Thopicoꝝ.di. Vna scientia vel disciplina dicit melioꝛ altera:cũ simpliciter egredit a melioꝛi subiecto.pz hec regula. per formationem vnius sillogismi q formaꝫ sic. Omne animal rõnale est disciplinabile:seu beatificabile.ois homo est animal rõnale. ergo ois homo est disciplinabilis:seu beatificabilis. Econtra tibi ꝓpono etiã scientiã alteꝛius sillogismi:de melioꝛi subiecto. vꝫ in barbara sic. Omne animal irrõnale est indisciplinabile:rudibile:seu in beatificabile. ois asin⁹ est animal irrõnale ergo ois asinus est indisciplinabilis: rudibilis:ꝛ beatificabilis. His premissis:claꝝ est qꝫ subiectũ prime scie seu ꝑmi sillogismi fuit hõ: subiectũ vero secũdi fuit asinus. Nũc igitur quero a te que istaꝝ duaꝝ scientiaꝝ sit nobilioꝛ:ꝛ certũ est qꝫ q̃libet homo differt ab asino in nobilitate:tanto sciẽtia a subiecto hominis egressa: est nobilioꝛ scia de asino: sic etiã incõparabiliter ꝑm ꝓbm ꝑmo de aia. nobili oꝛ est scia q̃ egredit de ipsa aia:q̃ scia q̃ egredit de quolibet coꝛpe:qõ etiã mãli exẽplo pz quia fruct⁹ egrediẽs ab arboꝛe nobilioꝛi simpliciter nobilioꝛ est oi fructu q egredit ab arboꝛe min⁹ nobili ꝛ villioꝛi. Quo ꝓsuppoſito. certũ est qꝫ q̃libet scia bz subiectũ min⁹ nobile ipsa fide. Econtra fides bz subiectũ nobilitas oi scia. Qõ sic patz discurrẽdo ꝓ subiectũ cuiuslibet scie. Mã subiectũ scie grãmatice:ad qõ oia reducũtur sicut ad ꝑncipiũ radicale:ꝛ ex quo sillabe ꝛ dictiones egrediunt ꝛ formantur est ipsa trã quã vocat ℣Priscianus clemẽtũ:qꝛ est vnũ in quo stat ois resolutio ipsi⁹ grãmatici. Subiectũ autẽ eiusdem grãmatice ad qõ oia reducũtur sicut ad totũ integrale:est oꝛo cõgrua ꝛ ꝓfecta. Et tu o rethorice qõ est subiectũ tuũ? vniq; est oꝛo ornata vel inoꝛnata. Subiectũ aũt logice:est ipse sillogisin⁹. Subiectũ li. ℣Phisicoꝝ: ẽ corp⁹ mobile. Subiectũ libri de celo ꝛ mũdo:ẽ corpus mobile ad locũ. Subiectũ libri de generatiõe ꝛ coꝛ.est corp⁹ mobile ad formã. Subiectũ libri methauroꝝ:est corp⁹ mirtũ:ꝛ ipsetũ:veluti ros pruina grãdo ꝛ hmõi. Subiectũ libri mineraliũ:est corp⁹ mineraleꝛ.s.corp⁹ mirtũ ꝛ ꝓfectũ:sed inaiatũ ut plũbũ: auruꝫ:ꝛ hmõi. Subiectũ libri de aia:est corp⁹ aiatum vel aia. Subiectũ libri de vegetabilib⁹:ꝛ plantis:est corp⁹ vegetabile. Subiectũ geometrie est linea vel q̃ztitas ꝛtinua. Subiectũ ipsi⁹ ꝑspectiue:ẽ linea visualis. Subiectũ ipsi⁹ astrologie:est corp⁹ celeste. Subiectũ deniq; ipsi⁹ methaphisice:est ens:inq̃tũ ens. Tu aũt o fides scã:o fides catholica: o fides orthodoxa: dic mihi q̃so :qõ est subiectũ tuũ:a quo egrederis:ꝛ a quo ꝓcedis: ꝛ ex quo in aias rõnales descẽdis? Certe clamãs ꝑ te ℟ndeo:de⁹ eternꝰ est subiectũ tuũ:de⁹ gloriosus est subiectũ tuũ:de⁹ oiporẽs est subiectũ tuũ. qꝫ si fic ẽ qꝫ de⁹ ipse sit subiectũ fidei:ꝛ de⁹ ipse ẽ nobili

oꝛ ꝓdictis oib⁹ subiectis aliaꝝ sciaꝝ. ℣cludit necessario qꝫ fides ipsa simplr ꝛ realr ꝓdictis oib⁹ scijs nobilioꝛ ẽ.qꝫ ãt de⁹ sit subiectũ fidei triplr ꝑbo. ¶℣rio aucte. Scõo similitudie.

Tertio rõne. ¶℣rio ꝓbo aucte Boetij ꝑmo de trinitate.c.aj.di. Fides ẽ virt⁹ q̃daꝫ ab vna substãtia dei simpliciter ꝓcedẽs. ¶ Secũdo hoc idẽ ꝓbo sic similitudie. Sicut enim se bz bit⁹ ad obiectũ:ita vr se bre fides ad subiectũ. Sz illud assignat ꝑ se obiectũ alicui⁹ bitus:sub cui⁹ rõne oia q̃ cadũt sub illo bitu: referũt in ipm obiectũ: q̃propter dicim⁹ qꝫ ꝑ se subiectũ charitatis ẽ ipse de⁹. qꝛ qcqd charitas diligit:diligit ꝓpter deũ. ergo similiter illud ẽ subiectũ in scia fidei:rõne cui⁹ tractãtur oia de qb⁹ scia fidei ℣siderat. Sz oia q̃ ℣side rant in sacra scriptura:q̃ refert ad fidẽ: ℣side rãt aut inq̃tũ cõprehẽdũt infra dinã ꝑfectiõz aut inq̃tũ sunt dei effect⁹:ergo ℣cludit qꝫ de us realiter est subiectũ:a quo scia fidei,pgredit. ¶Tertio hoc idẽ ꝓbo duplici rõe. ¶℣rio rõe,ꝑpetat⁹. Scõo rõe virtualitat⁹. ¶℣rio ,ꝓbo rõe ,ꝓprietatis sic. Scõz qꝫ ꝑt trahi ex ꝑmo ¶Poster. Illud ẽ subiectũ in scia:cui⁹ ꝑ se,ꝑpetates ℣siderat ipsa scia. Sz sacra scriptura q̃ idẽ significat qõ fides cõsiderat dei ,ꝑpetates:ꝛ dei opationes.ergo de⁹ est subiectũ in ea. Et declaro sic minoꝛẽ.claꝝ est qꝫ fides ℣siderat de deo ꝑm rõem sue nãlis ꝑfectionis:ꝛ inq̃tũ ei⁹ ꝑfectio relucet in opib⁹ cõditionis: administrationis:restaurationis:scificationis:ꝛ retributionis. Ad q̃ qnqꝫ ꝑñt reduci oia q̃ ℣siderant in sacra scriptura seu in substãtia fidei:qꝛ infra diuinã ꝑfectionẽ comꝓhẽdunt attributa diuine cẽntie: ꝑsonaruꝫ emanationes:ꝛ ꝑsonaꝝ,ꝑpetates in opib⁹ cõdictiõis cõprehẽdunt creatio creaturaꝝ distinctio:ꝛ distinctoꝝ ordinatio. Itẽ in opib⁹ restauratiõis:etiã multa opa cõprehẽdunt.qꝛ figurata fuit in veteris legis:ꝛ in sacramẽtoꝝ veteꝝ institutiõe. initiata filij dei incarnatione ,ꝑnota in noue legis datione. cõpleta in rẽpi passione.paucis hominib⁹ manifestata in resurrectiõe.ꝛ aliquib⁹ angelis in ascensione:et toti mundo in euangelij ꝓ discipulos ꝓdicatione.qꝛ ut dicit ꝑs. In oẽm terrã exi.ꝛc. In opib⁹ etiã scificationis intelligo virtutũ infusionẽ:ꝛ sacramentoꝝ noue legis salutiferam susceptionẽ. In operib⁹ etiã retributionis cõtinet tanq̃ ꝓma extremi iudicij eraminatõ Continet etiam ibi reꝓboꝝ damnatio. Sz

principaliter electorū glorificatio ⁊ sic ostensum est quomō omnia que cōsiderant in sacra scriptura: seu que cōsiderat ipsa fides. aut spectant ad dei intrinsecā perfectionē. aut ad refulgētiā suc perfectionis p multiplicē eius operationē: quia per quandā appropriationē potentia maxime relucet in creatione: sapientia in administratiōe: misericordia in restaurat̄one ⁊ sanctificatione. Justicia in reprobo rū damnatione: ⁊ bonitatis affluentia in electorū glorificatione. Et sic patet p̄ma ratio. ¶ Secūdo etiā probo rōne virtualitatis. q̄ si des egrediat a deo tāq̄ a subiecto. ⁊ formo sic rationē. Certū est p̄m phum quarto Methh. q̄ tota scientia virtualiter est in suis principijs. Sed articuli q̄ sunt quedā res supnaturales sunt quedā principia ipsi⁹ fidei. ergo tota fides virtualiter est in articulis. Illud ergo q̄d est subiectū articulorū. est subiectū huius scientie. vz fidei. sed deus est subiectū oiuz articulorū fidei. quod patet: q̄ si de singulis articulis formes enūciationes: deus est subiectū in q̄libet illarū. verba gratia. Si de primo articulo q̄ est. credo in deū pa. o. nē. Formes enūciationē. deus erit subiectū in ea dicendo. Deus est pater oipotens creator celi ⁊ terre. Similiter si de scdo articulo. q̄ est. Et in Jesum xp̄m fi. e. v. do. n. Si fiat enūciatio. deus erit subiectū in ea. dicendo. Deus est filius nē. Et quo patet q̄ deus est subiectū in scientia fidei. hc rōnes cū similitudine eliciūtur ex dictis Ricar. in prohemio p̄. sen. questio. 6. per totum. Que omnia confirmat Thomas secunda secūde. questi. p̄ma. arti. j. in corpore. q̄. Vbi. pbat q̄ p̄ma veritas increata q̄ deus est simpliciter. est obiectū fidei seu subiectū. vide ibi si vis. Cū quo cōcordans Hyo. 7. c. de dei. no. dicit. q̄ fides est circa simplicē ⁊ semp cristentē veritatē. Hac igit ex oibus p̄missis tale corrclariū. Cum quelibet scientia dicat nobilior respectu nobilioris subiecti: ⁊ deus sit subiectū sacre scripture seu scibilis fidei. quo subiecto nullū est nec pōt esse nobilius: ꝯcludit necessario q̄ scia fidei est nobilior incōparabiliter oibus alijs scijs. ¶ Quinto hoc idē. pbo rōne manifestationis. q̄ fides scibilis nobilior est oibus scijs. Fundamentū rationis ponit phs p̄mo phicorū. Voces sunt note ⁊ sīg eaꝝ q̄ sunt i aia passionū. Qd̄ confirmās dns Matth. 12. c. di. Ex habūdantia cordis os loquit. Quo p̄supposito. certū est ut dicit glo. sup verba Luce. 2. c. vz. Et factū est post triduū inuenerūt eū in tēplo in medio doctorū audientē illos ⁊ interrogantē: ⁊ stupebāt omnes qui audiebāt eū sup prudētia ⁊ rāsis eius hec ibi. q̄ tūc xp̄s nō docebat suos auditores sciam naturalē ⁊ acgsitā: sed simpliciter res supnāles que p̄tinēt ad virtutē fidei. Similiū Matth. 8. c. Docēs populū simpliciter cōmendebat ei fidē di. Amen qppe dico vobis si habueritis fidē sicut granū sinapis: ⁊ dicetis mōti huic trāsi hinc trāsibit: ⁊ nihil erit impossibile bīti fidē. Similiter Matth. vltimo c. p̄dicabat apostolis di. Qui crediderit ⁊ baptisatus fuerit saluus erit. Qui vero nō crediderit cōdēnabit. Similiter trāscurre cuāgelia: ⁊ in plurib⁹ locis reperies q̄ xp̄s nunq̄ docuit populū aliquā sciēnā acgsitā: immo plurics reprobauit eā bīte. Oppositū est de fide. quā simul edocuit ⁊ etiā cam bītes miro modo cōmendauit. sicut p̄z de Centurione. q̄ ut habet Mat. 8. c. cū dixisset. Dñe puer meus iacet in domo paliti⁹: ⁊ cū xp̄us rndisset: ego veniā ⁊ curabo eū. Subiecit centurio. Dñe nō sum dign⁹ ⁊c. Et ibidē segtur. Audiēs autē Jesus mirat⁹ est: ⁊ sequētib⁹ se dixit. Amē dico vobis nō inueni tantā fidē in israel. q̄bus premissis ꝯcludit. q̄ cū xp̄s docuerit veritatē fidei ⁊ nō aliquā aliā scientiā. manifestū ē q̄ etiā ipse in corde suo maiorē habebat ꝓplacentiam de virtute fidei. q̄ de aliq̄ scientia. Nā si nobilior fuisset scientia acgsita q̄ fides. nulli dubiū est quin xp̄s per prius docuerit scientiā quā fidem. ⁊ papue cū xp̄s sicut tradunt theologi in. 3. in omnib⁹ actibus suis presertim a superiori parte rōnis p̄cedentib⁹. scm per preclegerit nobiliores meliores perfectores atq̄ excellentiores. Ex q̄bus omnib⁹ datur manifeste. q̄ necesse est ex hac rōne cōcludere: sanctissimā fidē omnib⁹ scientijs eē nobiliorē. Et cōfirmat ista ratio sic. Nā presupposito q̄ xp̄s docuerit populū sanctissimā fidem. ergo sic. Quāto doctor alicui⁹ scientie ē maioris veritatis nobilitat⁹ ⁊ excellentie: ertum est q̄ tanto etiā illa scientia magis ertimat ⁊ nobilior iudicat. Quod sic patet. Nā magis ertimatur in grāmatica scientia priscianī q̄ cuiuslibet alterius grāmatici. Similiter in rethorica magis ertimat oratio ipsi⁹ Tulli q̄ oratio cuiuslibet oratoris. In naturalibus vero ac logicalib⁹ quid dicā? Nunqd adhcrebimus Anaragore? Nūqd Socratis? Nūqd

Platonis? Certe nō. Sed cui? Certe ipsi soli Aristotelī dum pbo⁹ p̄incipi. Et q̄ sic dicūs Rādeo. q̄. ppter eius magnā veritatē: autoritatē: ⁊ excellentiā quā habuit in pfectiōe illius scientie de cuius magna pfectione loḡtur Cōmentator sup. 3. de anima dicēs. Cre dit q̄ iste homo v3 Aristoteles fuit regula in natura: ⁊ est exemplar qd̄ natura inuenit ad demonstrandā vltimā pfectionē3 in scientia totius nature. Idem quoq3 Cōmentator su per p̄mo Politicoꝝ de eiusdē perfectiōe ait Nomen auctoris huius libri fuit Arist⁹ filius Nicomachi sapientissimus grecoꝝ: qui scientiā inuenit ⁊ cōpleuit. Inuenit: quia quicqd scriptū est ab antiquis in scientijs: non est dignū q̄ sit ei pars scientie sue vel principium compleuit: quia nullus coꝝ qui secuti sunt cū viq̄ ad hoc tempus aliquid addidit: nec inuenit in dictis eius errorē. Talem autē virtutē esse in vno indiuiduo: miraculosum ⁊ extraneū ertitur. Et quia hec dispositio in isto homine fuit quid dignius: debet dici homo diuinus potius q̄ humanus. hec ibi. Dis pcnsus peto a te o fides sanctissima quē habui isti doctorē. Certe non p̄licianū: nō Ciceronem: nō Virgiliū: non Socratē: nō Platonem: nō denīq̄ Aristo. seu aliquē poetarum vel phorum. Sed quē ergo? Clamans Rādeo. Certe habuisti filiū patris eterni. Filius dei omnipotentis incarnatū: seu sapientiam patris increatā ⁊ humanatā. cuius noticia ē nuda ⁊ apta: dicente apostolo ad Hebre. 4. Omnia nuda sunt ⁊ aperta oculis eius. qui insuper non cū specialiter in auctoritate dicendi omnes simul philosophos superauit: sed etiā simul totum mundū fecit in doctrina sua q̄plurimus admirari. Nam omnis turba eius doctrinā audiens: sicut legit Joannis. 7. de ipso dicebat. Nunq̄ locutus est sic homo in israel. Nec mirū: quia cum lingua illa benedicta cum claritate esset vnita: proferebat doctrinā suam nō cum auctoritate hominis simpliciter sicut fecerunt omnes alij philosophi. Sed cum auctoritate totius trinitatis: que superat in dignitate auctoritatem omnū creaturarū. propter quod merito bene concludit. q̄ ratione manifestationis ex quo xp̄us manifestauit in mūdo: ⁊ docuit scientiam fidei ⁊ non aliā scientiā. q̄ fides superat nobilitatē omnū scientiaꝝ. ¶ Sexto etiam probo ratione certificationis. q̄ fides sanctissima superat nobilitatē omnū scientiarū Fundamentū rōnis ponit phus p̄mo de aia ⁊. 8. Thopicoꝝ di. Scia vna q̄to certior demonstratione ⁊ modo, p̄cedit altera tanto nobilior est illa. Et sic illa scientia que p̄cedit ex demonstratione. propter quod ad est p causā nobilior est demonstratiōe q̄ p̄cedit. q: hoc modo loḡtur Cōmentator. 2. Methā. di. Demonstratiōes Metaphisice sunt in p̄mo gradu certitudis: eo q̄. p̄cedūt ex p̄ncipijs certioribus nobis ⁊ firmioribus. Sz clarius pz hec regula p hoc crēplū. Nā certior cēt cognitio de aia seu scientia si centialiter videret: q̄ q̄ cognoscat simpliciter p signa ⁊ effectus sui corpis. Quo p̄suppositō. certū est q̄ hac ratiōe fides est certior omni scientia: ⁊ p̄ sequens nobilior. Et q̄ hoc vez sit dupliciter probat. Primo vnica auctoritate. Secūdo vnica rōne. ¶ Primo, pbat vnica auctoritate. vz Aug. libro de fide ad Petrū dicentis. Nihil ē certius hoi sua fide. ¶ Secūdo, pbat rōne quaz ponit Bonauē. in. 3. dist. 23. ar. j. q. 4. Sed p̄ fundamento rationis accipe dictū Pauli p̄me ad Thessa. 2. di. Cum accepistis a nobis verbū auditus. s. per fidez accepistis illud: nō ut verbū hominū: sed sicut verbū dei. Quo p̄ suppositō: illud quod cognoscit. certū est q̄ cognoscat certi⁹ in lumine veritatis p̄me: q̄ illud qd̄ cognoscit in lumine veritatis create: sed fides cognoscit in lumine veritatis p̄me: ⁊ scientia cognoscit in lumine veritatis create dicente pho. 7. Methā. 3. de aia. p̄mo Posteriorū libro de sensu ⁊ sensato. Scia inquit in oibus fit per minus nota p̄m naturā. i. p sensibilia. Et Cōmentator. 1. Methaphisice ait Scientia dei causat res. Sed scientia nostra causata est a rebus: ⁊ per cōsequens patet q̄ certior est scientia fidei q̄ ois alia scientia. vel forma sic rationē p̄m Alexandꝝ in tertia parte summe. in tractatu de fide. in. q. An fides sit certior scientia. vbi sic dicit. Certius est qd̄ scitur testimonio spiritussancti. q̄ quod scitur testimonio creature. sed quod scitur per fidez scitur testimonio spiritussancti. Roma. 8. ca. Ipse spiritus reddidit testimoniū spiritui nostro q̄ sumus filij dei. ⁊ quod scitur aliqs scientis: scitur testimonio creature. ergo cōcluditur ut prius. vz q̄ fides est certior omnib⁹ scientijs. ⁊ per consequens superat nobilitatem seu excellentiā ⁊ dignitatem oium aliarū scientiaꝝ. q̄ si obijcer es. videlicz q̄ scientia

fidei non est certior omni alia scientia arguendo sic. Certitudo pertinet ad dignitatem scientie: dicēte pho i fine posterior. t. 6. etbi. Scientia ingt est habitus conclusionis demōstrate. Sed certū est q alique sciētie sūt certiores fide:,put sunt methaphysice:q; de ipa rum pncipijs:nullatenus pōt dubitari: ergo per ꝯis tales scientie sunt nobiliores ipsa fide. Ad hoc rñdeo fm Ric.in ,phcmio pmi scñ.q.5.q; fides nobilior est alijs sciētijs sim pliciter.i.in natura sua:q̄uis alique alie certiores sint: fm gd.s.per compationez ad debilitatem intellectus nostri:quia vt dicitur.2. metha. Sicut se habet oculus noctue:ad lumen solis:sic se habet intellect⁹ noster ad ea que-manifestissima sunt in natura. Et iō accipe h fundamentū phi.j.phys. dicēt. Nihil prohibet aligd esse simplr notius: minus tñ notum quo ad nos. Et etiā.j.phys. dicit. Certitudo in tñ querenda est inquātū recipit de natura rei. Et.j.etbi.ait. Certitudinē non ꝯz i oib⁹ similiter exptere:sed in singulis fm suā nām:t in tñ quātum est ,ppium doctrine. Quib⁹ premissis pz:q; certitudo q̄ est simplr reddit sciam nobiliorem:q̄ certitudo que est fm gd:hoc est quo ad nos. Et p ꝯis fides ē nobilior oi alia scia. Et nota:q; q̄uis aliqua scia bēat pncipia certiora fm gd ipsa fide:tñ hoc non est ,ptra nobilitatē scie fidei: sed magis est pro ea:q; rōne altitudinis materie:de qua est:nām transcēdit cognitionē nālē. Et idco phs.2.metha.dicit. Ea q̄ marie sūt sensibilia quātū est ex pte sui:nobis sunt modicū intelligibilia. Auicenna etiā.6. nālium lib.5. c.5. Res ingt subtilissimas nō pōt aliqñ intellectus apprehendē:q; excedūt cū. Et sic pz responsio ad argumētū in oppositū. Cui argumento egregie rñdet dñs Bona.i.3.di.23.ar. j.q.4.in solu.vlti.argu. vbi dicit ad argumētū:vz q; q̄to scia ē certior tāto ē nobilior ꝛc. Dicendū ē q; ist̄ō non bz veritatez. Mā scia fidei seu divina ē certior scia metha. Et q̄uis appareat oppositū. hoc est pp defectū er pte intelligentis. vñ illa q̄ sunt certissima ai se simplicit cognoscūt aliqñ dubia: t tñ illa cognitio minus certa: magis ē nobilis t pfcā: qm̄ est de re nobilior.i.melius est.n.vel modicum gd de deo scire:q̄ ciuz celestiū sil⁹ t terrestriū certā notitiā hre.h Bona. Ex predictis oib⁹ pz exp̄sse rōne certificatōis:q; cū scia fidei certior sit oi alia scia.p ꝯis ēt nobilior esse iudicatur. Septimo t vltimo ēt ,pbo rōne dicti fitiōis.s.melioris finis:q;s. fides-sanctissima supat nobilitatē oiuz sciaz. Fundamentum rōnis ponit phs.2.phys.t.3.copi.di. Finis melior ipsum quoq; melius.pz h regula. Mā cū melior sit sanitas aie:q̄ sanitas corpozis.scqt̄ q; melius fuit ꝯiliū quo alia sanata est:q̄ ꝯilium vl medicina:quo mediante corpus recipit sanitatē. Quo p̄suppositoxcertū ē fm phm.7.metha.q; sciaz quedā sūt speculatiue:quedā practice:sed finis scie speculatiue est veritas. finis vero practice ē actio:seu op̄ Sciaz aūt speculatiuaz nobilitas attenditur penes nobilius obiectū t subiectuz: vel circa certior.ē modū ,pcedendi:atq; his duob⁹ modis scia fidei:sicut est theologia excedit omnes alias scias:sicut supra dcm̄ ē. Practicaz aūt nobilitas fm phm.j.etbi.c.j. Attendit penes nobiliorē t potentiorē finē:q; quāto dignior t potior est finis:alicuius artis practice: tāto ipsa ars dignior est. His p̄missis finē cuilibet artis:t ēt fidei attendam⁹:vt videamus qs sit melior.t p ꝯis nobilior. Et certū ē q; artis cerdonū finis est reipub.de sotularibus prouidere sutoz de vestibus:barbitonsoz de tonsura:mercatoz de mercib⁹:medicoruz de corpoz sanitate:armigeroz finis est a latronibus rapinis t ab hostib⁹ ciuitatē defensare Finis denicz pncipū ac oiuz legū ciuilū est in pace tpali ꝯseruare statū suū. Sed certe hec oia ad solū corpus ptinēt t referunt. Sz tu o sanctissima fides qs est finis tu⁹? Certe clamans rñdeo. vita eterna: felicitas ppetua: et beatitudo sempiterna. dicēte Jo. Qui credit in filiū hz vitā eternā. Et Mar. vlti. dr. Qui crediderit t baptizatus fuerit saluabit. Sz cū eterna vita sit p se melior finis: oi finc totius artis practice. scqt̄ q; fides nobilior est omni scia tā speculatiua q̄ ptica. Tertio postremo ,pbo duab⁹ distinctiōib⁹ q; fides scientissima ē t nobilior t excellētior oib⁹ alijs scijs. Prima distinctio est Tho. 2.2.q.4. ar.8.i corpe.q.dā. Cū q̄rit an fides sit melior.t p ꝯis nobilior oib⁹ alijs scijs. Rñdeo q; virtutū intellectualium duc sunt circa contingentia.s.prudentia t ars: quibus p̄fertur fides in certitudine ratione sue materie: quia est de eternis:que non contingit aliter se habere. Tres autem relique intellectuales virtutes. scilicet sapientia: scientia: t intellectus: sunt de necessarijs vt supra dictum est, Sed sciendum

est q; sapientia:scientia:t intellectus dupliciter dicūtur. Uno mō ꝛz q; ponūtur virtutes intellectuales a pho in.6. Ethicoz. Alio modo fm q; ponūtur dona spūssci. Esa.xi.c. ,Prio ergo mō dicendū est:q; certitudo pōt ,p̄sideriari dupl⁹. Uno mō ex causa certitudinis:et sic dr esse certius illud qō habet certiorē causam:t hoc mō fides est certior trib⁹ predictis quia fides innitit diuine virtuti. Tria autem predicta innitūtur rationi humane. Alio mō potest considerari certitudo ex pte subiecti: et sic dr esse certius qō plenius cōsequit intellect⁹ hois:t per hūc modū: quia ea que sunt fidei sunt supra intellectū hois:non autē ea q̄ subsunt trib⁹ ,p̄dictis:ideo ex hac pte fides est minus certa. Sz q; vnūquodq; iudicat̄ simpliciter fm causam suā. Scōm autē dispositionē que est ex pte subiecti iudicat̄ fm quid inde est q; fides est simplr certior. Sed alia sunt certiora fm quid.s.quo ad nos. Similiter si accipiant predicta tria fm q; sunt:sunt que dā dona ptis vite que opant̄ ad fidez: sicut ad pncipiū qō presupponit ipsa fides. vnde etiā fm hoc. fides est oibus scientijs certior t p consequēs nobilior. hec Tho. Aliā distinctionē. vz. scōam ponit Bona. in.3.di.23. ar. ,pmo.q.4.diccns. Cū querit an fides sit certior q̄ scia. Rñdeo dicēdo ,q; cū ,opam⁹ certitudinē fidei ad certitudinē scientie:pōt intelligi dupliciter. Nam vno mō:scientia pōt dici apta t certa visio dei in patria: t hoc modo nō est qō:nec dubiū:quin scientia isto mō precellat in certitudine ipsam fidē: sicut gloria precellit grām:t status patrie statum vie Alio modo dr sciētia cognitio:qua quis habet in via:t ista potest esse dupler. Aut respectu illoz respectu quoz est fides. Aut respectu alioz cognoscibiliū. Si respectu illoruz respectu quoz est fides:sic simpliciter loquēdo certior est fides q̄ scia. Un̄ si aligs phoz cognoscit aliquē astrologoz rōcinatiue:utpote deū esse creatorē:vel deū esse remuneratorez numq̄ ita certitudinaliter cognouit per suam scientiā sicut cognoscit vnus fidelis p suaz fidem. Si autē loq̄mur de sapiētia fm q; ē cognitio aliaz cognitionū:sic quodāmodo certior est fides q̄ scia:t quodāmodo ecōtrario Est enī certitudo speculationis: t ē certitudo adhesiōis: t ptia qdē respicit intellectū. Secūda vero respicit affectū ipm. Si loq̄mur de certitudine adhesionis: sic maior est certitudo in ipsa fide:quā in habitu alicui⁹ sciētie:,p eo q; vera fides magis facit adherere ipm credentē veritati credite:q̄ aliqua scia alicui rei scire. Videmus enī veros fideles:nec p argumenta:nec p tormenta:nec p mortē: nec per blandimenta inclinari posse: ut veritatē quā credunt saltē ozcetenus negent. Qō nemo sciens sane mentis faceret: ,p aliquo qō cognoscit nisi inā̄tum doctrina fidei dictat nō esse mentiēdū. Stultus etiā esset geometer: qui ,p q̄tūcumq; certa cōclusione geometrie auderet subire mortē. Unde verus fidelis etiā si sciret totā sciam phicam: mallet totā illaz sciam pdere:q̄ vnū solū articulū ignorare:q; adheret veritati credite. De certitudine igit adhesionis vez est fidē esse certiorē scia phica:t hec certitudo respicit veritatē t doctrinā fm pietatē. Si aūt loq̄mur de certitudie speculationis:q̄ quidē respicit ipm intellectū: et nudā veritatē: sic concedi potest: q; est maior certitudo in aliqua scia q̄ in fide:,p eo q; aliquis potest aligd p sciam ita certitudinaliter agnoscere:q; nullo modo pōt de eo dubitare nec aliquo mō discredere:nec in corde suo vllo mō ,p̄dicere:sicut pz in cognitiōe dignitatū primoz pncipioz. hec Bona. Alia distinctionē ponit Alex. de ales in ,pma pte sume q.j.ar.2.di. Cū q̄rit an sacra scriptura p quaz fidē hēt:sit vna aliaz sciaz simplicit:an sit nobilior illis. Rñdeo: q; fides seu doctrina sac̄ dr divina.t ē nobilioz ceteris.q; triplicit apparet:q; est simpliciter a deo. q; ē de deo: et q; est ,p̄ductiua ad deū. Et p:io ,pcenit a deo qō t ,pcenit alijs scijs: sicut cui dr Eccles.j. ,Dis sapia:a dño deo est. Sed tñ nō ,pcenit hoc mō scripture sacre. Est enī vez ut vez:et est vez ut bonū:vtrūq; ē a spū scō. Sz cū accipit vez ut bonū:illud bonū: aut ē ut bonuz moz̄ale:aut ut bonū gratuitū. Si gratuitū sic est assimilatio ad spm̄ scm̄ q ē bonitas. Et iō hmōi acceptio ē a spū scō p modū ipsi⁹. hinc est q; antonomatice dr: hec doctrina edita a spū scō. In alijs vero scijs speculatiuis ē acceptio veri ut veri; t boni ut veri. In ptcis aūt moz̄alib⁹:t si sit acceptio boni ut boni: ñ tñ ut boni gratuiti:sz moz̄alis. Quia igit̄ simplicit alie scie hīt̄ p inuestigationē hūanā: h vero simplicit p infusionē t reuelationē diuinā. ut dr. 2. Ethi. 3.c. Hinc ē q; hec ē nobilior illis. Scdo etiā ista scia dr ēē de deo t nō sicut alie scie:veluti ptia phia: q; nō agūt de

Universidad de Deusto Biblioteca

deo fm misteriū trinitatis:vel fm sacrm humane repatiōis. ¶Tertio insup est pductiua ad deū p principia amoris ⁊ timoris. Ds nō ducit aliqui ex alijs sciētijs. Et iō Jo.20.c.dr. Hec ceni scripta sunt ut credatis:qz xps ē filiꝰ dei:⁊ ut credētes vitā eternā hēatis. ⁊ alibi de hac scia dr. Mostre te ꝟmata iusticia est:⁊ scire iusticiā tuā ⁊ veritatē:radix ē imortalitatꝭ. Et Aug.5.li.9 fel.ait. Infelix hō est q oia alia scit:te vero nescit:btūs aūt q te scit:et si cetera nesciat:q vero ⁊ te ⁊ illa nouit.nō ꝓpter illa beatior:ſz ꝓpter te solū btūs erit.hec ille. ſPropterea Piero.dic.Miscam⁹ terris ea:quoꝝ scia in eternū pseucret i celis.h Alexan.ḡſi verbaliter. Er pdicti igit tripꝰ distinctiōib⁹pz:ḡliter scissima fides ē nobilior:⁊ excellētior ceteris oib⁹ alijs sciētijs. ¶Xto deniq,pbo effectib⁹.q.s. fides seu scia fidei: realiter supat in dignitate oēm aliā sciaz. Sic enim hēt libro de causis.⁊ experientia hoc idē demōstrat:claz ē q⁹ ex effectib⁹ cōiter cās cognoscimꝰ:⁊ vbicūqz effectꝰ sunt fortiores vel nobiliores:arguūt ēt suas cās fore nobiliores ⁊ fortiores. Ex duplici igit effectu pz:fidē seu sciaz fidei ceteris scijs cē nobiliorē. Et prio ex effectu adhesiōis. Secūdo ex effectu pductionis ¶Et primo ex effectu adhesiōis.nā fides facit magis adherere suū subiectū,ꝓpo obiecto ḡz aliq̄ alia scia. Ds pz:qz null⁹,p ista ꝟclusione scia vel demōratione.vz.Triangul⁹ hz tres angulos.vel,p ista:oē totū maiꝰ ē sua pte.vellet se mori exponē. Econtra vero,p hac ꝟclusiōe fidei:seu argumēto xps mortuꝰ ē:seu crucifixus:⁊ innūcrabiles posuerit ⁊ mille poncrent vitā. Sic facē voluit btūs pr nr Fracisc⁹ q existēs vltra ptes marinas a ñ soldanū:voluit i gredi copiosum ignē,p xpi fide:si credēveller in xpm. Ds tñ facer nolucrt ifideles soldani seu machometi:q reputabāt sanctiores fz corū legē.Declaruit in ifinitꝰ martyrib⁹. Erquo igit scia fidei seu fides facit fortiꝰ adherē suo obiecto:ḡz cetere oēs alic scie:ꝟcludit necessario q fides ē certior:nobilior:⁊ excellētior:oib⁹ alijs sciētijs. ¶Scdo hec idē pz ex effectu pductiōis seu superatiōis.Nā fides ꝓducit ad dēū:qd nō facit aliq̄ alia scia:⁊ per consequēs nobilior ē:⁊ vltra hoc potētior ē fortior ⁊ efficatior:ad superādū ⁊ ꝟquicēdū oēs alias scias ḡz cconerso .Ds bñ claruit in btā virgine Katherina Losti regis filia: q cū cēt coraꝫMarētio iperatore in alexādria:⁊ ibidē adecēt.50.viri seu phi doctissimi: q ex iperijs Marētij aduenerāt: ut disputarēt cū ea.faciente diuina gra cū virtute scie ⁊ infuse:seu ingratissime fidei. Ipsa virgo scissima oēs deuicit ⁊ superauit: adeo q⁹ fidei scissime se subiecerūt:⁊,p eade xpi fide oēs.50.martiriū pertigne susceperūt:qd neḡz fecissēt:nisi fides sua scia fidei:oi coz scia ⁊ sapia:nobilior:potētior atqz efficatior extitisset. O igit fides amabilis.o fides incorruptibilis.o fides sup oia desiderabilis:ḡta est dignitas ⁊ excellētia tua Tu ceni sicut manifestāt auctoritates. Declarant rōnes:,pbāt distinctiōes:⁊ ꝟcludit esse crus.certe pcellis in dignitate:efficacia: atqz excellētia.oēm simul sciaz.vz sciaz grāmatice sciaz rethorice:sciam logice:sciaz arithmetrice:⁊ geometrie:sciaz iuris ciuilis:⁊ canonici: ⁊ postremo sciaz ipsiꝰ astrologie:totiusqz mālis phie. Er pdictis igit oib⁹ pz scrta nobilitas de gnta excellentia sacratissime fidei:que dr nobilitas superatiua.Quā fidei virtutez ⁊ nobilitatez:nobis ꝟcedē dignet auctor oīs sapie dei⁹:⁊ largitor ipsiꝰ fidei dñs nr Ihs xps q cū pre ⁊ spū scō:viuit ⁊ regnat deꝰ p infinita secula seculoꝝ.Amen.

¶Feria scda post sceam dnicā ḡdragesime Itez de gnta excellentia. vz de nobilitate ei⁹ sius sacratissime fidei.

IN peccato vro morīemini. Scribit hec verba Jo.8.c.⁊ in cuāgelio occurrēt feric. post sacri cuāgelij lrālē ⁊ spūalem exp̄itionē dilectissimi ciues.Erquo ut claruit in sermōe pcedēti:hūistis declarationem scrte nobilitatis de gnta excellētia sacratissime fidei ; q dicta fuit nobilitas supatiua:in qua mōstratū fuit ḡſi ipsa fides bndicta supat oēm sciaz acqsitā in dignitate ⁊ excellētia: hēo vobis pfiti die singularit declarare septimā ipsiꝰ sacratissime fidei nobilitatē:q vtiqz erit valde vtilis salutifera:atqz gratiosa:cuius nobilitatis declaratio talis erit.

¶De septima nobilitate sanctissime fidei: q dicit nobilitas adoratiua.

SEptima igit nobilitas sacratissime fidei in ordine declarāda: dr nobilitas adoratiua. Vltra cuz supdictas nobilitates:fides scissima hoc ēt pulegio singularter gaudet:qm facit deū ⁊ creatorē nostr pur ois rō psuadet veraciter adorare. Am igit repit magna psonaꝝ multitudo: q in hac militate diuini cultꝰ dedignaf se velle exercere:qō vtiqz accidit:vel,pter carnalē voluptatē:vel ,pter mundanā cupiditatē: vel,pter crassam ⁊ malitiosam ignorantiā:arrogātiā: atqz supbiā:q generalia pcā ad hāc reprobatā cecitatē hoiem rōnalē inducūt:ut sui oblitus creatoris mime cōuenies ei videat se diuine maiestati velle subiugare: ut a tali malignā pueritate hēant se retrahere:⁊ ad diuinū cultū se veraciter ꝟuertere: ꝓcipue cuz lex mā ceteris veracior sit:⁊ fortꝰ obliget vnumquēqz xpianuz. Decreui ,pterea de diuino cultu:seu de diuina adoratiōe pdicare: q⁹ mibi vī marie necessariū.mūdo ⁊ fidelibus xpi publicare.qualr vnusqz dēat ⁊ deū colere: ⁊ creatorē suū adorare. Ds ut clariꝰ qsqz itel ligat:circa diuinū cultū ⁊ diuinā adoratiōnē septē contemplationes annotabimus .

¶Prima dr cōtemplatio Specificationis.
¶Scda dr cōtemplatio Diffinitionis.
¶Tertia dr cōtemplatio Obligationis.
¶Quarta dr cōtemplatio Modificationis.
¶Quinta dr cōtemplatio Locationis.
¶Sexta dr cōtemplatio Associationis.
¶Septima dr cōtemplatio Oppositionis.
¶De septē cōtemplationib⁹ diuini cultꝰ: scu diuine adoratiōis.⁊ primo de prima que dicitur cōtemplatio Specificationis.

PRima igit cōtēplatio de diuino cultu:seu de adoratiōe ad deū facienda: dr Specificatiōis. ſPro cui⁹ ꝟcēplationis declaratiōe occurrit mihi ſnia bti thome dicēt sup illa verba phi.2.Metth. Scir.n. cōtingit donec venit ad spēm spālissimā. Intellect⁹ingit nō pficit simplr de cognitiōe obiecti in gnē ⁊ in vli.sz oz q⁹ pficiat de cognitione i spē ⁊ in pticulari. Que ſnia exemplis declarat. Nā posito q⁹ ſPetr⁹ sit remotissima potētia visiua.certū ē q⁹ intellect⁹ cū simplicit cognoscit:ut ens q⁹dā in gnē: ⁊ iō cū ñ discernat gd est petr⁹ in spē:nō delectat:nec p ficit:sed magis ꝟistat. Et ē in motu ad sciendū.q vtiqz ē q⁹dā ꝓuatio getis. Si āt ex apprioratiōe intellect⁹ cognoscit ſPetr in spē: tunc summe gaudet:pficit ⁊ delectat. Sili⁹ ut tradūt theologi in.4.di.49.Cognitio btitudinis incḡtū est gdā stat⁹.ut dicit Boet⁹ pro

fa.2.3.li. O ium bonoꝝ aggregatiōe pfectus: nō pficit simplr intellectū: qnimo necesse est ad salutē:ut talis btitudo cognoscat in specie ,put.s.simplr in dina visiōe ꝟsibilit:⁊ nō ali q̄ alia re.Quib⁹ declaratꝭ: cū tripler possit ee honor siue adoratio.vz.dulie. Ipdulie atqz latrie:videndū est quo honore :seu adoratione dēat in spē de⁹ coli.An adoratione dulie. An ipdulie. An latrie:ne ,pter hoc intellect⁹ deū adoret in gnē:⁊ in vli:sed silr ut debitū est in specie:⁊ in pticulari.Accipe tñ prio gd est dulia:gd ipdulia:gdue latria. Dulia ut tradunt theologi in.3.di.9. Est quidā honor: q simpliciter exhibet rationali creature: ex pticipatione alicuius diuini doni. Ipdulia aūt que est super duliam:est quidā honor qui exhibetur creature rationali excellēti:propter maiorem affinitatem ⁊ cōionem ad deum. Latria vero ut dicūt theologi vbi ś. Est quidaz honor excellentissimus soli deo debitus. ⁊ nulli cōmunicabilis creature. Declaratio igit istarū triū diffinitionū ponet successiue inferius in suis locis. Hijs premissis cōclusionaliter dico ⁊ diffinitiue:q⁹ solus honor latrie: qui est excellentissimus sup honorē dulie ⁊ ꝓdulie: debet deo simpliciter exhiberi. Et q⁹ deus ut veraciter adoret:debeat adorari latria:⁊ non dulia:vel ꝓdulia.tripliciter probo. ſPrimo auctoritatibus. Secūdo rationib⁹. Tertio exēplis. ¶ſPrimo probo auctoritatib⁹. Naz glo.super verba Matth.4.Dñm deum tuū adorabis ⁊c.ait.Latria est honor ⁊ cultus soli deo debitus:super duliā ⁊ ꝓduliam: propter summā eius excellentiā. Et Augus.ibidem dicit.Latria est quedā seruitus interior ⁊ exterior excellentissima:soli deo debita:⁊ incōmunicabilis omni creature. Er quib⁹ auctoritatibus patet:qualiter deus a rationali creatura : solo honore latrie adorari debet ¶Secundo hoc idem probo triplici ratione. ſPrimo ratione Superationis. ſSecundo ratione Argumentationis. ſTertio ratione. Justificationis. ¶ſPrimo probo ratione superationis.q⁹ deus simpliciter debet honorari honore excellentissimo latrie: super omnē rationalē creaturam. Fundamentū rationis ponit phus quarto Ethicorū.di. Honor est exhibitio reuerentie in testimoniū alicui⁹ virtutis. ſPatet hec regula. Nam videmus per experientiā:q⁹ si aliquis est virtuosus bonus ⁊ sapiens:cōmuniter honorat⁹:et reuerctur

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quo ꝓsuppoſito certū ſt ſm pbm.5.Thop. q̄ ſi ſimplr aliqd ē:ſimplr etiā intelligit:z di ligit:ſi aūt eſt magis ergo magis: ſi āt ē ma xime ergo maxie. Ꝺ̄ ꝓz.nā ſi vicario cp̄i:q̄ ſimplr habz illā dignitatē debeāt honor:ergo cp̄o debeāt maior honor: cū ſit maioris auctt ergo pape debeāt maxim⁹ honor: cū ſit marie auctus.Quib⁹ ꝯceſſis certū eſt: q̄ in deo ſolo eſt maxima:virtus.bonitas: ſumma potētia: infinita ſapientia:optimaq̄ iuſticia:clemētia z miſericordia: ſuper omnes creaturas:tam rationales:qua intellectuales z angelicas: er go ꝓ conſequēs ei debeāt maior honor:z reue rentia exhiberi:q̄ ſimul ceteris oibus ſanctꝰ z rōnabilib⁹creaturis q̄tūcūq̄ bonis z vir tuoſis. Et q̄ in deo ſolo ſit optima bonitas z nō in aliqua alia creatura:z per cōſequens optim⁹z excellētiſſim⁹ debeāt ei honor: audi Platonē in thimeo dicentē. Deus ingt eſt ſummū bonū ſup omnē ſubſtantiā: omnēq̄ naturā:cui cūcta expedūt cum ſit plene pfectionis:z nullius ſocietatis dignus.Et idem ait.Solus deus eſt infinitus: nō ſolum loci cxclusione:ſed etiā vite ,ppriētate:z nature oi moda dignitate z bonitate.pbs etiā.2. Me tha.dicit.De⁹ eſt principiū nobiliſſimū opti mū z pfectiſſimū.Et ꝑmo Metha.di. Hūc ſolus de⁹ habet honorē:ſiue ſapiētiā: ſiue me thaphiſicā.Et idē in ,plogo methaphiſice ait Scientia maxime diuina: eſt maxime bono randa:z quā maxime de⁹ habz dca eſt ſcia:z Ꝺ ēs cniz alie ſcie magis neceſſarie ſunt ea: digniora vero nulla.hec ibi.Et auctor in li.de cauſis dicit.Cā ꝑma eſt optima ſup omnes res creatas:nec eſt magis diues ipſa.Diſtin ctionē autē q̄ de⁹ ſimpliciter ſit q̄dā bonuz optimū:z non inueniat alia aliqua bonitas optima in quauis creatura:ponit Bonauen. in ſcō.di.3.pte.2.ar.1.q.1.in cor.q.d.Ꝺ ptimū poteſt capi quadruplr.Aut ꝓpabiliter.Aut p fectionabili. Aut finaliter. Aut ſimpliciter. ¶ Primo mō pōt intelligi adeſſe optimum ꝓpabiliter:ſcu in cōpatione ad totū vniuer ſum.Et ſic vnūquodq̄ creatū dr̄ eſſe bonuz optimū: nā aliquod ꝑuū dr̄ ee optimū reſpe ctu maximi:q̄ maximū accipit decorē a quo Sicut etiā lapis dr̄ eſſe optimū in ꝯpatione ad aiam ſenſitiuā:q̄ ex tali diuerſitate appa ret bonū optimū in oib⁹.Et quelibet res ſic cōpata eſt optima.Silr albū dr̄ eſſe qd̄ opti mū in compatione nigri:z ecōuerſo:q̄ oppo ſita iuxta ſe poſita magis elucelcūt. Vnde pbs ꝑmo Elenchor.z ꝑmo rethorice ſuc. Si militer q̄libet creatura dicit eſſe optima in tum deducit ad cognitionē creatoris. Nā in uiſibilia dei.ut dicit ad Roma.ꝑmo. Inde ea que facta ſunt a creatura intellecta cōſpiciun tur:z inſup quclibz creatura etiā minima ſi eſſe optima inq̄ntū ꝓcedit ſimpliciter ab opti ma cauſa:dicente Dio.libro de di.no. Opti mi eſt cniz ſemp optima adducere. Et rō eſt quia ſi a ſumme calido nō egrediť niſi ſumme calidū:z a ſumme frigido niſi ſumme fri gidū:z a ſumme dulci z amaro: niſi ſumme dulce z ſumme amarū.ergo a ſimili ab opti mo bono:ſcu ab optima cauſa:nō pōt egre di:niſi optimū bonū ſeu optimus effect⁹.Cā igit omnes creature etiā vilſſime ab optima cauſa que dicta eſt ,pceſſerint:clarū eſt q̄ ne ceſſario omnes creature optime ſunt. ,ppter hoc dr̄ Hen.ꝑmo. Vidit deus cūcta que fe cerat:z erāt valde bona. Et;pbs ꝑmo de cēlo z mūdo ait. Totū vniuerſum neceſſe eſt eſſe optimū. Et libro.xi.de aialib⁹. Nullū inquit ens nāle quātūlibet minimū natū eſt ocioſe. Vnde in oib⁹ minimis eſt quoddā optimū z diuinū. ¶ Secūdo modo pōt dici aliqd op timū pfectionabiliter. Naz optimū z pfecti ut dr̄.5. Metha.eſt illud ſimpliciter cui nō eſt additio.hoc mō ſolus deus dr̄ ſimpliciter eſſe optimus:z nō aliqua creatura: q̄n nulla eſt creatura cui nō deficiat additio bonitatis da pis igit hoc modo non dicit eſſe optimus:q̄ melior eſt planta arboris: eo q̄ lapis habet ſimpliciter eſſe.planta vero habet eē ſicut la pis:z vltra hoc habet etiā vitā:ſcu aiam ve getatiuā. Itē planta hoc modo nō eſt optie bona:quia formica melior eſt oi planta arbo ris q̄tūcūq̄ nobiliſſima . q̄ formica habz eſſe z viuere ſicut planta:z vltra hoc habet ſentire:ſcu aiaz ſenſitiuā. Formica inſup hoc mo do nō dicet optima:nec etiā aliqō aliud ani mal q̄tūcunq̄ nobile ſimplr habēs animā ſenſitiuā:quia ſolus hō melior eſt oi animali ſenſitiuo.,p eo q̄ habet eſſe: viuere:z ſentire: z vltra hoc habet rōnē: ſcu ratiocinari quod nō habet aliqō aliud aial. Item hō hoc mo do dicit eſſe quid optimū:quia angelus natu raliter melior eſt oi homine: nō tñ ſm natu ram que nō ſubicit corpori corruptibili ſicut rōnalis aia:ſed inſup ſm vſum intellectus ꝓ eo q̄ homo ꝑcipue in ſtiti vite: accipit veri

tatem de rebus ſucceſſiue:z per diſcurſuz ra tionis.Angelus ecōtra capit veritates ſine aliquo diſcurſu z ſucceſſione. Tacco de grā: q̄n quilibet hō etiam ſi non ꝓ nāz tñ ꝓ grāz pōt eſſe melior angelo. Inſup hoc modo vir go nō pōt dici qd optimū:q̄n aia xp̄i eſt me lior ipſa in grā z glia . Silr aia xp̄i non pōt dici optima:q̄n vt dicit Bonauentura in.3. di.14.ar.1.q.2.Aia xp̄i non eſt capar vt com prehendat totā virtutez diuinitatis: z ex hoc impfecta ē reſpectu dei. Ꝺ ppoſituz ē de ipſo deo: in quo cum nō poſſit fieri additio alicu ius bonitatis.concludit ex hoc ſcō mō deū ſimplr eſſe qd optimū z pfectū. ¶ Tertio de niq̄ mō pōt dici aliqd optimū finaliter.i.re ſpectu finis: q̄ finis vt dicit pbus.2.phyſi.bz rōnem optimi.Et.1.metha.dicit. Finis ē bo num vniuſcuiuſq̄ rei:z vlr eſt optimuz in oi nā. Ideo fructus qui eſt finis arboris dicit eſſe qd optimū. Hoc.3.nō ſolus deus ē ſim pliciter optimū bonū: pro eo q̄ eſt finis oiuz creaturaz: inquātum oēs creaturas creauit fine primario ad manifeſtandū ſuā infinitaz potentiā ſapiam atq̄ clementiā: ,put tradūt theologi in.2.di.1. Maric Bonauentura ibi dem pte.2.ar.2. Et 1.2.di.15.ar.2.q.1.di.q̄ z ſi ad vſum boiuz z ad eoz recreationez ſcu ad eoz adiumentū diuerſas creaturas creauit: tñ primario fine eas creauit: z eas fouet pro oñſione glie ſue: ,ppter q̄ Salomon ,puer. 16.dicit. Vniuerſa ,ppter ſemetipſuz operat⁹ eſt de⁹:z ipſe hō ordinat ad finē beatitudinis:q nihil eſt aliud niſi ipſe deus. ¶ Quarto mō pōt dici aliqd optimū ſimplr: z hoc mō ſol⁹ deus reſpectu optimi dicit optimū bonū:cuz ſimplr non ſit nec eſſe poſſit alius de⁹ preter ipſum. Si igit vt clare ,pbatū eſt in ſolo deo optima bonitas repit:z non in aliq̄ creatura ergo ꝓ ꝓ̄s ei debeāt optima adoratio:q̄ conſiſtit in latria: ergo adoratio latrie: z nō du lie:vel hyꝑdulie:ſimplr cōuenit deo: ſeu crea turi:z nō alicui ſimplici creature. ¶ Secō ēt probo rōne argumētatiōis.q.ſ.honor latrie z non dulie:vel hyꝑdulie:ſimplr deo debet . Fundamentū rōnis ponit pbus.2.topico.di. Si de quo minus videt ineſſe:non ineſt:nec de quo magis.ꝓz ꝫ regula. Nā ſi qs non te neatur dare Petro.x.ducatos: a fortiori nec mille dare tenet.Quo preſuppoſito:certū eſt q̄ nulla bonitas eſt in creaturis quātūcūq̄ nobilibus ſimplr ſed ſm qd. Nā ſimplr oīs bonitas eſt in ſolo deo. Nō ſi ſic eſt: ergo ꝓ ꝓ̄s nulli ſimplici creature:prout eſt angelis virgini Marie:ſanct:z aie xp̄i debeāt honor q̄ ſi honor debeāt creature:i qua ſimplr nulla eſt bonitas:ergo debeāt ſimplr deo:in quo eſt oīs bonitas z non in aliqua creatura: z q̄ ꝓ ꝓ̄s ci ſoli honor latrie debeat ꝓz. Nā Luc. 18.Mat.19. Et Mar.x.cū qdā diceret Sal uatori.Magiſter bone tc.ſtatim ſaluator q̄ſi iniuriā dei audiſſet increpatiue dixit. Quid me dicis bonū:nemo bonus niſi ſolus deus Nō vt elicere potui a beato Tho.ꝑma parte ſume.q.6.ar.3.qnq̄ modis intelligi pōt.q.ſ. nulla creatura in cōparatiōe dei bona ē tc. Primo eſſentialiter. Secō vniuerſaliter. Tertio icorruptibiliter. Quarto ipeccabiliť Quinto finaliter. ¶ Primo ſolus de⁹ ſim pliciter dr̄ eſſe bonus eſſentialr:q̄ eius boni tas nō deſcendit ab aliquo:ſz ſimplr a ſeipſo Ꝺ ppoſitū eſt in creaturis:quaz oīs bonitas ab ipſo deo deſcendit. Exemplū habemus i ſole:qui hz lucem eternalē a ſeipſo z a nullo dependētē niſi a deo imediate. Ecōtra vero oīs claritas lune atq̄ ſtellaz depēdet ab ipo ſole. ¶ Secō deus ſolus dr̄ eſſe bonus vniuerſaliter. Et rō eſt:q̄ vniuerſaliter in ſe cōtinet oēs pfectiones z bonitates: ,ppter quod dixit deus Moyſi Exo.33. Ostendam tibi omne bonū. Nec vniuerſalis bonitas i nulla repit creatura etiā nobili. ¶ Tertio ſolus deus dicit eſſe bonus incorruptibiliť: pro eo q̄ deus oio incorruptibilis eſt: z a nullo pōt corrumpi:cuz bēat influentiā ſue bonitatis a ſeipſo. Ꝺ ppoſitū vero eſt de ceteris oib⁹ crea turis:que vtiq̄ ſm Greg.cito corrūperent z in nihilū tenderent:ſi p momentū tpis ſeu inſtans influctia diuine bonitatꝫ ab eis ſub traheret. ¶ Quarto deus ſolus dr̄ eſſe bon⁹ impeccabiliter. Nā z ſi angeli oēs ſeu cete re rōnales creature ſimplr in ſe conſiderate: aut peccauerūt:aut ſaltem in ptāte peccandi fuiſſent:vel fuerint.ſolus tñ deus ab his duo bus ſimplr excludit:pro eo q̄ nūq̄ peccauit: nec vnq̄ poterit nec potuit peccare. ¶ Quin to denigq̄ modo ſolus deus dicit bonus fina liter. Nam cum ſimul omnes creature ſint create z ordinate ad diuine bonitatis finem manifeſtande ſeu participande:pro eo q̄ ipſe eſt finis omniū:tñ deus ipſe non eſt ordina tus ſeu ſubiectus ad aliquam creaturaz. Si igitur vt patet predictis qnq̄ modis ſolus

creato: bonus est ⁊ non aliqua alia creatura concludit necessario: q̄ soli deo debet honor latrie: ergo quo latria ꝓsupponit simpliciter ali quā bonitatē esse adorandā. ¶ Tertio insup hoc idem ꝓbo rōne iustificatōis. Fundamē tum rōnis ponit ꝑbs.5.ethi.di. Justitia ē ha bitus cuilibet ad bñ vuiendū opportunus: ꝑ3 quē nullus eligit cōtra aliquē male operari. ꝑ3 h̄ regula. Nam vt gsq3 sit iustus tenet oi tpe nihil inferre ꝓximo quo ꝓximus dānifi cetur: pro eo q̄ aliter facere nequaq̄ iustitia: sed iniustitia foret. Quo ꝓsuppositio: certu3 est q̄ cultus latrie: seu adoratio: que est quid excellentissimū: soli deo cōpetit ꝓpter suam excellentiā: vt in ꝓma rōne monstratum est. Nō si sic est: si adoratio latrie attribueret ali cui simplici creature: vtiq3 fieret ꝓtra iustitiā pro eo q̄ vsurparet a deo illō q̄ sibi simpli citer cōpetit. Sed cū agere ꝓtra iustitiā nul li liceat: ergo adoratō latrie simpliciter ē deo exhibēda: ꝓpter q̄ Isa. in ꝑsona dei loquēs c.41. dicit. Gloriam meā alteri nō dabo. s. ado rationis latrie mihi debite. Ex ꝓdictis rō nibus p3: qualiter deus adorādus est simpli citer latrie: ⁊ non dulie vel hyꝑdulie. ¶ Ter tio deniq3 ꝓbo exemplis. q̄ p3 solus de⁹ cul tu latrie d3 adorari. ¶ Primū exemplū habe mus Apoc. vlti. de angelo. qui ꝓhibuit ne Joānes ipm adoraret. Ibi eni sic dr̄. Cecidi inquit Joānes vt adorarē3 ad pedes angeli qui dixit mihi. Vide ne feceris: cōserua⁹ enim tuus sum ⁊ fratrū tuo⁹. tu vero deū adora. s. adoratiōe latrie. hec ibi. Sup que verba q̄rit Tho. in. 3. di. 9. ar. 2. q. 6. Et. 2. 2. q. 84. ar. 3. ⁊ in super dñs Bonauentura in. 3. di. 9. ar. 3. q. 5. Cur angelus ꝓhibuit Joāni ne ipsum odo raret: ⁊ pariter rñdēt q̄ h̄ fcē triplici respectu ¶ Primo respectu oñsionis. Scdo respectu manifestatiōis. Tertio respectu cuitationis ¶ Primo ꝓhibuit respectu oñsionis. Nam noluit adorari a Joāne: ad oñdendū dignita tem magnā ipsi⁹ Joānis: q̄ multis angelis digniot excellentiot ⁊ supiot erat: ⁊ h̄ vel sim pliciter vel sm qd: vnde nūq̄ superiora ado rant inferiora: sed ecōuerso. ⁊ hoc ideo: q̄ su periora hñt dignitatē excedentē respectu in feriox. ¶ Scdo etiā angelus ꝓhibuit se ado rari a Joāne respectu manifestatiōis. Quia enim genus humanū exaltatū est in genere per xp̄m supra nām angelicā: ꝓpter hoc no luit angelus adorari: vt ostēderet q̄ magna esset dei gl̄ia in humana nā: ⁊ q̄m ad hanc ex altata erat humana nā p cōparationē ad ip̄m deum. Quātus aūt angeli in veteri testō ꝓ terent se ab hoibus dulia adorari: sic habet Josue. 5. In nouo tñ testō post glorificationē humane nature in xp̄o qua vident considere ad dexterā patris eterni non patiunt illā nec fibi subiici. ¶ Tertio deniq3 angelus ꝓhibuit se a Joāne adorari respectu cuitatiōis: vt ei minis ⁊ erroris. Si enim angelus ꝓmitteret se adorari: hoc poterat seu posset alicui ee occa sio idolatrie: q̄ sub ꝓtextu dulie occasio naliter fortitā latria exhiberet creature. Qđ vtiq3 facere nephas maximū esset. Et ideo Paulus ꝓme. 2. Cor. 8. ꝓhibet comedē idolo q̄ posset esse occasionali: vel in se: vel i alio. s. veneratiōis idoli. ¶ Adde si vis ⁊ quartū re spectū sm aliquos. Nam illa ꝓhibitio ado rationis ideo facta fuit Joāni ab angelo: q̄ fuerat nimis excessiua: potuisset tñ tūc fieri ⁊ nunc adorari angelus simpliciter adoratiōe dulie: quēadmodū ⁊ ceteri sancti adorantur. Quo exemplo cuidēter apparet: q̄ de⁹ solus est adorādus latria: ergo angelus ꝓhibuit se adorari non tñ latria sed ⁊ dulia. ¶ Scd3 exemplū habem⁹ Mat. 4. c. vbi legit: q̄ cum demon transfiguratus in similitudine boīs oñdisset xp̄o oia regna mundi ⁊ dixisset: h̄ oia tibi dabo si cadens adoraueris me. statī xp̄s videns hoc esse iniquissimū ⁊ cōtra omnem iustitiā: v3 q̄ honor creatoris ipsi creature ex hiberet: statim exprobratiue rñdit di. Vade retro sathana. scriptū est enim. dñm deū tuū adorabis ⁊ illi soli seruies. Quo exēplo dat intelligi: q̄ ergo xp̄s noluit lucifer adorare qui tñ sm dignitatē nature ipo xp̄o nobilior erat: intellige de humana nā simpliciter et nō de diuina: dicente ꝓpha. Minuisti eum paulomin⁹ ab angelis ⁊c. A fortiori nec q̄lib alius sanctus adorari d3: non dico adoratōe dulie sed simpliciter latrie. Si aūt quereret an peccatū esset idolatrie: si cultus latrie exhi beret demoni in forma Christi: aut virginis transfigurato. Rñdit Bonauen. ibi. 3. dist. 9. ar. 1. q. 6. ar. 2. Et etiam Alex. de ales in. 3. pte sum. q. 16. ar. 9. di. q̄ honor latrie pōt exhiberi aduersario x̄pi dupliciter: aut simpliciter: aut sub ꝺditione. Si simpliciter: dico q̄ non pōt esse sine peccato. Non offert eni cultus latrie alteri q̄ deo: ⁊ ideo est ibi peccatū idolatrie nec excusat quisq̄ rōne ignorantie. habet eni

triplex adiutorium ꝓpter q̄ pōt hmōi erro rem deuitare. ¶ Primū est adiutoriū seu re medium premonitōis sacre scripture: q̄ mul toriens docet qualiter multi in noie Christi mendaciter venturi sunt: seu qualiter angelus tenebrar⁹ sepius i angelum lucis se transfigu rat. prout habet. 2. Corin. xj. ⁊ Mat. 24. dicitur Multi. s. demones venient in nomine meo dicentes: ego sum Christus. ¶ Scdm est ad iutorium seu remediū orationis: qua debet ⁊ tenetur homo ad deum recurrere vt eo⁹ eius illuminet. Si enim aliquis oraret deū toto corde vt reuelaretur ei veritas: deus non per mitteret eum decipi. In hoc enim casu intel ligitur illud Jo. 15. Quicqd petieritis patrem in nomine meo: v3 i nomine Jesu qui salus interpretat: dabit vobis. Qui igitur nō orat deum: non adhibet omnem diligentia3 quā debet. Et ideo non excusat. ¶ Tertium ē ad iutorium seu remedū conditionis. Facilime enim posset quisq3 vitare periculū apponen do. s. conditionem hoc modo. Adoro te si tu es Christus. Si igitur aliquis aduersarium Christi adorat: vterq3 in idolatria3 incideret nec ignorantia aliquo modo cum excusaret: precipue cum vti posset tribus remediis su ꝑadictis. propter q̄d. 1. Jo. 4. dicitur. Nolite credere omni spiritui: sed ꝓbate spiritus si ex deo sunt. Si autem quis adoraret sub con ditione: hoc potest esse dupliciter. Aut quia il la conditio est appositā actualiter. Aut habi tualiter. Si actualiter. Sic non adorat ip̄m lucifer: sed magis Christū: quia non stat ado ratio nisi stante conditione: ⁊ ad cum infert adoratio ad quē refertur adorationis implo ratio. Si autem illa adoratio sit sub condi tione habituali: hoc modo non sufficit ad vi tandū peccatū idolatrie respectu h⁹ apparitio nis: sufficit tñ respectu sacramēti altaris. Nā talis transfiguratio est insolita ⁊ non precipi tanter: sed cu3 pura maturitate debet fieri ta lis adoratio. Consecratio vero hostie est con secta: ideo sufficit q̄ adorans habeat in habi tu hanc conditionē. s. si cōsecratio debito mō facta sit. Vnde pauci vel nulli fideles i ado ratione peccant: etiam si hostia non sit conse crata: vel modo indebito cōsecrata: quia oēs accidunt cum conditione ista. Si tamen ali quando accideret casus q̄ demon in forma virginis. vel crucifixi se ad adorandum tibi p̄ beret: consulo q̄ imitaris exemplū cuiusdam sancti patris: cui sicut legitur in vitis patrum cum diabolus in specie Christi gloriosus ap paruisset: vt vel sic cum adoraret latrie ado ratione: statim ille clausis oculis dixit desipio ric se in hac vita Christum nolle videre nec adorare: asserens se tali visione oio indignu3 Qđ videns diabolus statim confusus cua nuit. Ex predictis igitur auctoritatibus rōni bus atq3 exemplis clarissime patet: qualiter de⁹ solo cultu latrie nō dulie vel ipdulie ado randus est: cum sit excellētissimus super oēs creaturas in omni clementia: sapientia: iusti tia: potentia: atq3 bonitate. hic igitur quisq3 aduertere pōt: q̄ graviter peccent q̄ diabolū in diuersis malefic̄is superstitiōibus facturis atq3 incantationibus adorant: ꝓpter h̄ ei fi dem adhibendo: cu3 tñ quisq3 tenetur citi⁹ permittere mori omnes creaturas q̄ eas ali quo maleficio adiuuare. dicente Augustino 11. q. 2. c. Faciat inquit homo pro temporali salute hominū quicqd potest. cum autem ad hoc ventum fuerit: vt tali saluti nisi peccando consulere possit: iam se existimet nō amplius habere quid faciat. hec ille. Grauissimū in super peccatū incurrunt: q̄ magis prelatos ecclesiasticos ⁊ tēporales dños venerant q̄ deum. A quo peccato ⁊ vituperio nos preseruare dignetur deus ipe ⁊ dñs Jesus xp̄s qui in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria tertia post dñicam. 2. q̄dragesime. Itcrū de gnta excellentia: v3 de nobilitate ip sius sanctissime fidei.

Qui se humiliat exaltabit.

Scribunt h̄ verba Mat. 23. ⁊ in euangelio pñtis feric. ¶ Post sacri euangelij l̄ralem ⁊ spūalē exposi tionem amātissimi ciues: ex quo vt claruit in p̄cedēti sermone declarau de diuino cultu ⁊ adoratōe ꝓmā ꝓtēplatiōe3 que dr̄ specificatōis. In q̄ mōstratu3 fuit: q̄l bonor latrie deo simplr debet: ⁊ nō dulie vel ipdulie: hēo vobis i pñti sermōe spāliter declarare scdam ꝓtēplationē: de ipsa latria seu di uina adoratōe: q̄ plurimum erit vobis grata atq3 salutifera. Cui⁹ scde ꝓtēplatōis declara tio talis erit.

¶ De scda ꝓtēplatōe diuine adoratōis que dicitur contemplatio diffinitionis.

Secunda igitur cōtēplatio de diuino cultu seu de adoratōe ad deū faciēda dr diffinitōis. Dñso.n. qlr deus dr simplr latria adorari. Videdus ē ad pns qd sit ipsa latria frm suā cētiā atq; substantiā. Ido cui⁹ cōtēplatōis clariori declaratōe tres solū diffinitōes de ipa latria ponem⁹. Pria est Augio. de de ciui. dei. c. 4. dicētis. Latria inquit grece nihil est aliud qz religio latine. Et ibidē dicit. q; cultus deo debitus quatuor nominib⁹ vocat. s. duob⁹ apud grecos: z duobus apud latinos. Apud grecos dr latria et dulia. Apud latinos. Apud grecos dr latria et tbcusebia vel eusebia. i. cultus diuinus z cultus pius. Apud vero latinos latria vocatur religio: z pietas. Ita q; hec duo noia correspondent illis duob⁹: licet quodāmodo sint in plus: qz ad modū consuetū. Cum queritur igit quid est latria? simpliciter absolute dico q; idē est q; religio. Qua religionē Tul⁹ in prima rethorica que ars vetus dr diffinit dicens ait. Religio ingr est que supiori cuidā nature quā diuinā vocāt: cultū cerimoniāq; affert hec ibi. Extensa igit hoc nomine religio. clarum est: q; cōmuniter omnes illi dici possunt religiosi: qui deū colunt p cultum interiorem cordis: z per cerimonias exteriores sui corporis: specialiter tamē religiosi dicūtur: qui vitam suā totaz deo dedicātes: a mūdanis negocijs se abstrahunt. Demonstrato igit qualiter latria est simpliciter qdā religio seu cultus pius deo exhibitus: quoniā ut ait philosophus. 4. Methā. Nomina imponūtur reb⁹ frm eoz proprietatē z significationē. propter quod z nomē dicit quasi notamē. Hinc ē q; habemus videre quid significet iste termin⁹ religio. Et certū est frm Ysido. 8. libro suaruz ethimologiaz. et etiā Augst. io. de ciui. dei. q; latria ideo appellata est religio: quia p eā vni soli deo z creatori nostro religamur animas nostras ad cultum eius: cum vinculo seruiendi. Quadrupler igit est religatio.

¶ Prima dicit religatio Generalis.

¶ Secunda dicit religatio Specialis.

¶ Tertia dicit religatio Specialior.

¶ Quarta dicit religatio Specialissima.

¶ Prima religatio qua per religionē aie se religant ad diuinū cultū z diuinā seruitutez dicit generalis. Et talis religio seu cultus q; est principiū omniū consequētiū: exhibet deo generaliter in suo principio. vz in sacramēto baptismi: in quo iniciat omnis xpiana religio. Quoniā in pſona cuiuslibz baptizati ipe pater spiritualis se religat deo p abrenuntiationē omniū que possent esse in dei cōtumeliam. di. Abrenūtio satbane z omnib⁹ pompis eius. in qbus verbis pmittit triplex abrenūciatio: quoniā omnis pompa reducitur ad tria. Et pma est renūciatio carnalis: que consistit in delectationib⁹ corporis. ¶ Secunda est renūciatio tēpalis: que cōsistit in cupiditate z amore tēpaliū bonoz. ¶ Tertia est renūciatio spiritualis: q; consistit in superbo appetitu bonoz z dignitatū. Et quoniā post pmissionē rerum bonestarū: nulli licet contrafacere. idcirco post sacramentū baptismi nunqz licitū est vni aliquo triū pdictoz. Vnde Joannes pme Jo. 2. dicit. Nolite diligere mundū: neq; ea que in mūdo sunt: quoniā omne qd in mūdo est: aut est cupiscētia carnis: aut est concupiscētia oculoz: aut est superbia vite. Et sic ex predictis patet pma religatio generalis. ¶ Secūda religatio qua p religionē anime religātur ad diuinū cultū z diuinā seruitutē dicit specialis. Et hec religio cōuenit specialiter peccatoribus adultis: q; cum peccauerint seu deū offenderint in trib⁹ predictis que pmiserāt in baptismo: demo per consensum li. arbi. se religant deo: z hoc modo religio frm August. io. de ciui. dei. dr. a religendo deū: quē quis p peccatū amiserat. Et in libro de vera religione dicit. Religet nos religio vni omnipotēti deo: a quo p culpam sepati fuimus. Vt autē talis religatio peccatoris fit vera z iusta tria includit. ¶ Primus est q; doleat p contritionē cordis de peccato cōtra deū ppetrato. dicēte. ppheta. Sacrificium deo spūs cōtribulatus. tc. ¶ Scōm est q; post dolorē culpe detestet z contēnat i futurum z semp vsq; ad mortē oēm amorē terrenoz z bonoz. dicēte Seneca. Nemo dign⁹ deo est nisi q; propter deuz contēpserit opes. Et propheta dicit. Juraui z statui. cus. vi. iusticie tue. ¶ Tertiū est ut peccator simplr petā suā propter deū sacerdoti confiteat. dicēte Ambro. de pe. di. j. §. Alij cōtra. Non pōt ings iustificari quis a peccato nisi peccatū fuerit ait cōfessus. Et propheta dicit. Dixi cōfitebor iniustitiā meā dño tc. ¶ Adde si vis z qrtū post pdicta. debz peccator vitā suam cōmittere deo ut eā dirigat semp in beneplacito voluntatis sue. Proinde Thobias. 4. c. Ad hoc hortatur filiū suū. di. Omni tpe benedic deū z pe-

te ab eo ut vias tuas dirigat z omnia consilia tua in ipso pmaneant. hec ibi. Exquo igitur peccator post peccatū sponte se deo modis predictis religauit: nunqz licet ei postmodū a predictis se auertere. Quoniā ut dicitur Luce. 9. Nemo mittens manum ad aratruz et aspi. re. ap. est regno dei. Et pdicti etiā p3 scōa religatio spālis. ¶ Tertia religatio qua per latriā. i. p religionē aie se religāt ad diuinū cultū z diuinā seruitutē dr spālior. Hāc religationē obseruant q; in spālibus religionibus se obligant per votū ppter deū ad faciendū ea que sunt pfectōis seu pfectōis religionis. Talis aūt religatio vt sit pfecta tria regrit. Primo renūciationē actualē vel habitualē oiuz tpaliū bonoz. dicēte saluatore Mat. 19. c. Si vis pfectus esse: vade z vende oia q; hēs z da paupibus z veni sequere me. Et Luc. 14. dicebat de necessitate talis abdicationis. Nisi qs renāciauerit oibus q; possidet nō pōt meus esse discipulus. ¶ Scōo requirit q; talis hēat toto tpevite sue pfectā subiectionē seu obedientiā prelat⁹ sui propter deū in oibus abnegando ppām voluntatē. dicente saluatore Mat. 16. Qui vult venire post me abneget semetipsum. s. p prētum ppe voluntatis: z tollat crucē suā z seqr me. Et apls ad hebre. 13. ait. Filij obedite prepositis vestris in oibus z subiacete eis. Qui cūq; igit semel in predictis tribus se deo denouerit seu religauerit: tenet vsq; ad mortez predicta obseruare: z citius velle mori qz aliqd pdictoz infringere. vñ. 23. q. 8. c. cōuenior dr. Tanta dz esse fidelitū pstantia: vt potius vita qz fides auferat. Patet ilsup ex predicti tertia religatio spālior. ¶ Quarta deniq; religatio: qua p latriā. i. p religionez aie se religāt ad diuinū cultū z diuinā seruitutē dicit spālissima: hanc religationē obseruat fidelis aia: qui egressa a corpore: sponte se obligat ad colendū deū: non tpaliter sicut fit in precedētibus: sed eternaliter z in ppetuū. Talis autē religio celestis z eternalis tria in se includit

¶ Primo includit in se ppetuū timorē. Maz in eternū talis aia deū colet timore reuerentiali z filiali. de quo timore ppha dic. Timor dñi sanct⁹ pmanet in seculuz scli. Et Mdoy. Deutero. 28. ait. Timebis deū die z nocte in sempiternū. ¶ Scōo includit in se ppetuum amorem siue ppetuaz dilectionem. De quo Eccle. 17. Omni tpe diligit qui amicus est. z Tulius dicit. Vere amicitie sempiterne sūt. Et Jsidorus lib. de sūmo bono. dicit. Vera amicitia nulla vnqz arte excluditur: nullo tpe abolet: sed vbicūq; tps se vertit: semp firma est: semp ppetua: semp stabilis z pscuras ē. Et ideo Jere. 31. dicit. In caritate ppetua dilexi te. ¶ Tertio in se includit ppetuā conformationē. s. voluntatis sue cū ipso deo: ppter qō propha dicit. Inclinaui cor meū ad faciēdas iustificationes tuas in eternū ppter retributionē. s. eterne vite. Intellige non antecedenti sed cōiter: ppter que tria deus ipse se religabit z sponte se faciet obligatū ad conformāduz voluntatē suam cū voluntate tam fidelis aie attestante ppha: q; ait. Voluntatē timentiuz se faciet: z deprecationes coz eraudiet: z saluos faciet eos. Et predictis oibus p3 declaratio pme diffinitionis de latria: in q; ōiūm fuit qualr latria essentialiter est idem q; religio quedā: qua religione aie: vt pretractatuz est. quadruplr religant ad diuinū cultū: z ad diuinā seruitutē. ¶ Scōa insup diffinitio declaranda de latria est glose sup verba Mat. 4. Dñm deum tuum adorabis tc. dicentis. Latria est honor qdam excellentissimus soli deo debitus: z nulli cōicabilis creature. De qua diffinitiōe simpliciter remanet declarādū qd significent illa verba: z nulli cōicabilis creature. Qm̄ in pma cōtēplatōe declaratuz fuit qd sit honor excellentissimus: z qūo soli deo cōpetit. Dicit ergo glo. q; latria ē honor qui nulli creature est cōicabilis. Quero igit an hunc honorē latrie possit deus alicui simplici creature cōicare. Et breuiter rūdeo q; ñ tripliciter ppbando. Primo auctē. Scōo rōne. Tertio distinctione. ¶ Primo probo auctē Ysaie. 42. c. in pſona dei dicētis. Gloriā meā alteri non dabo. vbi glo. dicit. Gloriam honoris sui nemini pōt deus dispēsare ¶ Scōo h idē probo vnica rōne: vz ppetrati Fundamētum rōnis ponit phus. j. de celo z mundo. di. Qui nō bz essentialiter substātiā

alicuius rei:non bz eius ꝓprietatem. pz hec regula. Nō enim nō habet essentialiter substantiā arboris vel solis:non pōt ꝓducē per ꝓnās fructus:nec radios:q sunt coex ꝓpetates quo presupposito:certū est q ꝓpetas substātie dei essentialiter regrit latrie adorationez: propter eius excellentiā. Sed clax est q substātia dei ꝑut est forma quedā simplicissima non pōt alicui simplici creature cōicari: nisi forte ex cōione quadā prout forma:sicut rpō contigit. Nō si sic est:ergo p ꝓnās nec eius ꝓpietas que est bonor latrie pōt alicui cōicari Et cōfirmat ista rō. Clax est enim q ois potentia segt ꝓpetatem suc substantie. Sz ois substantia creature est finita:ergo t eius virtus:vel potentia est finita. Sed cū finitū non sit capax alicuius infiniti:vt dr.8.phyſi. Substantia vero dei:bonitas:sapia:atqz potentia sit qd infinitū. ꝯcludit ꝓpter hoc q nulli creature est cōicabilis. An non potentia dei ē immensa t infinita:cuz ꝓdurerit de nihilo oēs creaturas ad esse:z cōseruet in esse: t tribuat bū esse:vz ꝑfectionē finis cuiuslibet rei: t certum est q fit. Sed manifestū est q talis virtus t potentia:vz creatiōis:ꝯseruatiōis:t ad finem ꝓductionis:est incōicabilis oi creature t etiā ipsi aie rpi.ergo per ꝓnās vt predictuz est:incōicabilis est etiā cuilibz creature latrie adoratio.

Tertio dnigz ꝓbo vnica distinctionc.q vz nec substantia nec potentia dei infinita pōt alicui creature cōicari:z p ꝓnās nec eius bonor qui est latria. Nam Bonauen.in 3.dist.14.ar.3.q.3.querit vtrū deus potuerit cōicare aie rpi suam oipotentiā:t rndet in corpore.q.diccns. Nec inquit aie rpi: nec alicui alij creature pōt oipotentia cōicari:nisi catenus qua cōicatur ei nomē t excellentia diuinitatis.hoc est p cōicationē idiomatū: q ortū habet ex ꝑsonali vnione. sic enim possumus dicere:q homo est oipotens:t sicut excellentia diuinitatis nulli creature ꝓuenire potest sicut forma t ꝓpetas eidem inherens substātialiter:vel actualiter: sic nec etiā oipotentia. Nō aūt ꝯre oipotentia alicui creature cōicari nō pōt est:qz omnis creatura ex ipso q ex nihilo est: deficit a sūma stabilitate: vnde nō cristit per seipsam. Deficit a sūma simplicitate:vnde non agit per se totam. Deficit a sūma immensitate:vñ distare pōt ibi ipsa virtus a substantia. Et qñ ibi se non substistit nec p e nisi sustentet a diuina potētia:ideo impossibile est ipsam eē oipotentē. non enī pōt seipsam sustinere. Rursus qñ ex se tota nō agit non pōt in totam rei substantiā. Et ideo nō pōt esse oipotens:cū non possit simul totum producere. ꝓstremo qz virtus eius distat a substantia:tm̄ pōt elongari q oio deficit: vnde nō pōt in oia. Sicut igitur soli deo cōuenit sūma stabilitas:sūma simplicitas:t sūma immensitas:sic etiā oipotentia que necessario requirit ista tria. Et ideo oipotentia cōicari non pōt alicui creature:nec etiaz aic rpi ꝯ Bonauen.ad lram. Si aūt forte obijceres q rps oia pōt:dicente Mat.vltio. Data est mihi ois ptās in celo t in terra. Ad ꝯ rndet idem Bonauen.in.3.dist.14.in qōnibus circa lram.q.vltima.di. Tripler est potentia.s. potentia presidendi:potentia ipetrādi. Et potentia faciēdi.Cū dr Mat.vltimo. Data est mihi ois potestas:intelligit de potētia presidendi.oib9 eniz que sunt sub deo preest rps etiam ſm̄ humanā nāz.Cum etiā dr Mat. 6.Omnia possibilia sunt credenti: a fortiori ergo aic rpi intelligit de potentia impetrādi Fides enim ipetrare pōt oia miracula. iuxta illud.1.cor.13. Si habuero fidem:ita vt mōtes transferā tē. Hoc n. ō rps bz oipotentiā impetrandi a deo oia quecūqz vult: etiā ſm̄ humanitatē. ꝓtentia aūt faciendi etiā granū milij:non est in rpo:nec esse pōt ſm̄ humanitatez:cū ad hoc regratur virtus infinita: que nullatenus inest aic rpi.ꝯ Bonauen.ad lram Ex predicta igit aucte rōne t distinctiōe pz qualr adoratio latrie:est oio incōicabilis oni creature. Quāto igit bonore venerandus est deus nō sufficit explicare. Cum etiaz debeat deo maior bonor ex creatiōe vnī9 vermiculi villissimi de nihilo:cū in hoc cōcurrat potentia infinita:cuius aie rpi virguni gloſe:ceteriſqz oibus sanctis t angelis:atqz rōnabilib9 creaturis:quātūcūqz pollcant maxima potentia virtute:bonitate:sapia. Ex predictis igit oibus pz etiā declaratio scde diffinitiōis de latria:in qua oñsum fuit:qlr latria essentialiter t simplr non est cōicabilis alicui creature.

Tertia dnigz diffinitio declaranda de latria est Augu.in lib.de vera religione. dicēs Latria est quedā deuotio soli deo exhibenda cū exclusione amoris mundanor. Jn q̄ diffinitione tria sunt declaranda. ꝓmū ē qd significet p illa verba:latria est deuotio qdaz Scdz est qd significet p illa verba: soli deo exhibēda Tertiū est qd significet p illa verba:cū exclusiōe amor9 mūdanor. ꝓmū declarandū in hac diffinitōe est videre qd significet p illa verba:latria est deuotio quedā Et certū est q deuotio dr a deuouendo: vñ deuoti dicunt q seipsos quodāmodo deuouent deo:vt ei se totalr subdant:ꝓpter qō et olim apud gentiles deuoti illi dicebant: qui seipsos idolis deuouebāt i morte: aut pro se: aut pro tot salute exercitus. Sicut exemplum ponit Valerius maximus li.5.c.5. de ꝓblio decio:qui cū eēt ꝯsul Romanus: t videret quasi prostratā totā rempublicā t ciuitatem:caput suū deuouit dijs pro salute reipu. si salutē dij cōcederent reipublice. Et statim emisso voto cōcitato equo intrepidus iuit in medio hostiū clamās t dicēs. Auferte mihi caput pro repub. Facta igitur ingenti strage plurimis telis obrutus corruit. Et cuius vulneribus sanguine t morte: insperata victoria emersit. Sile exemplū recitat idē Valerius eodē lib.t.c.2.s.de Codro ꝓncipe t rege athenſiū:qui videns prevalere hostes ꝓtra rē publicā:et diffidentia humani auxilij: statim ad apollinis delfici oraculum confugit: petēs ab eodem apolline:qūo tam graue hostium bellum vinci posset:cui respōdit deus apolo. Si te hostes occiderent victoriam ciues tui obtinerent. Quod intelligentes hostes ꝓtrarij:fecerunt edictū ne quis corpi corpus vulneraret. Quod intelligens Codrus:depositis insignibus vestimentis imperij: familiarem t peregrinum habitum induitur. Et statim in bello cruiuit. Qui cum falce vnum ex hostibus percussisset:vt t ipse percuti posset: incognitus ab eodem:statim in mortez percussus est. Ex qua morte victoria in hostes cōsecuta est. Simile exemplū ponit Augustin9 5.de ciuitate dei.t Valerius vbi supra. De Curtio. Tempore enim huius Curtij accidit q platea ciuitatis Romane repētino hyatu in duas partes tota scissa est t diuisa: ita vt apparet precipitium maximum t ruina totius ciuitatis. Cum aūt ciues orassent deos vt eis reuelarent:quod remedium huic exitio adhiberi posset. Responsum est eis:q si vnus in illud precipitium se precipitaret:statim tota ciuitas liberaretur ab illo excidio. Quid plura? Curtius animi t generis nobilissimus adolescens: totum se militarib9 armis ornans equum consendit: cūqz vehementer calcaribus pungens clamabat. ꝓ republica mori volo: t me deo apolini i mortem deuouco: t statim concito gressu se cum equo in illud magnum precipitium dedit. Quo absorto:statim terra pristinum habitū recuperauit. Et gb9 collige q deuotio nihil aliud est q̄ voluntas promota faciendi quod ad dei seruitium pertinet. Sic dicitur Exo. 35.q multitudo ifrl obtulit ꝓmitias deo mēte promptissima atqz deuota. Vbi glosa interlinearis. Omnis multitudo israel obtulit primo mente promptissima: quia nō vult deus coacta seruitia. Scdo mente deuota quia amore ei seruitur t non timore. Tertio mente.i.corde: quia mente ei seruitur:vel cor de principaliter t non corpore. Ex premissis patet qualiter deuotio est voluntas sponte se tradens ad ea que pertinent ad dei famulatum. Ugo tamen de sancto Vic. deuotionem diffiniens sic dicit. Deuotio est seruor quidam bone voluntatis:quem mens cohibere non valens:certis manifestat indicijs: videlz tristitia:aut leticia:t sic patet primum declaratum. Scdm declarandum in hac diffinitione est videre quid significetur per illa verba: soli deo exhibenda. Et quero an deuotio debeat simpliciter haberi ad deum. t videt q non: quia deuotio non solum habetur ad deum:sed etiam ad sanctos viuos t mortuos. Quod si sic est:ergo deuotio nō diffinitur bene. Ad hoc respondet beatus Thomas scda scde.q.82. articu.1.in responsione tertij argumenti dicēs. Cum queritur an deuotio sit habēda etiam ad sanctos dei viuos vel mortuos. dicendū est q talis deuotio non terminatur ad ipsos:sed tranſit in deum tāq̄ in primum obiectum: inquātū.s. ministris t sanctis dei:deum per deuotiōez veneramur:cui deuotio simpliciter ē exhibēda. Et quibus etiam patet ſm̄ tertium declarandum in hac diffinitiōe est videre qd significet per illa verba diffinitionis: vz cū exclusione amoris mūdanor. Et clax ē q io Aug.hec verba posuit:qz.s.simul cum amore mundanorum inordinato: nō potest quis diligere deum:in quo consistit substātia ois deuotionis. Et q necesse sit excludere inordinatum amorē rebus mūdanis aliter nō pōt qs nec deū diligē:nec deo eē deuot9 triplr ꝓbo.

ꝓmo auctoritate. Secundo ratione. Tertio exemplo. ꝓmo ꝓbo auctoritate

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſaluatoris Mat.6.dicētis. Nemo pōt duobus dñis ſeruire.ſ.p amorē deo aut mamōe Aut enī vnum diligit:t alterū odio habebit.
¶Secūdo hoc idē probovnica ratione.vz localitatis. Fundamentū ratiōis ponit auctor in libro.6.principio.di. Idem simul t semel nō potest esse in diuersis locis. patet hec regula. Nā corpus ℣Petri nō potest simul t semel esse Rome t Mediolani. Similiter nec angelus bonus custos: potest simul t semel esse p̄sentialiter cum anima mea t essentialiter i celo. Tacco de deo q̄ simil't semel ē in oibus locis. Similiter corpus xp̄i per conuersionem diuinitatis potest simul t semel esse sacramentaliter in plurib⁹ hostijs cōsecratis. Quo p̄suppositō:certū est q̄ cum anima sit simplicissima: ut dicit primo de aia.non pōt habere nisi vnū amorē:aut simpliciter ad deum:aut in creaturis p relationē ad deū. quē amorē si inordinate habeat ad terrena:impossibile est q̄ simul amorē habeat ad deum.
¶Tertio deniq̄ probo vnico exemplo.q̄ ad contēplationē t deuotionē dei oino requirit exclusio amoris mundanor. Nam legit in libro de vita t morib⁹ philosophor.q̄ Democritus phūs cruit sibi oculos ne mens vagaretur per visionē mundanor ad amorē ipsoruz:t sic priuaret intellectuali contēplatione t dilectione celestū bonorū. Et quib⁹ etiam patet tertiū declaratū. Et predictis igit trib⁹ diffinitionib⁹ patet secūda contēplatio latrie seu diuine adorationis que dicit contēplatio diffinitionis:in qua ostensum est quid realiter:quidue essentialiter seu substantialiter: sit ipsa latria. Quā latrie adorationē nobis.concedere dignet: obiectū latrie domin⁹ Jesus xp̄us:cui est honor t gloria in se.secu.Amen.

¶Feria quarta post secundā dominicā quadragesime. Jtez de quinta excellentia.vz de nobilitate ipsius sanctissime fidei.

Nescitis quid petatis. Scribuntur hec verba Matth.20.c. t in cuangelio occurrētis feric. ℣Post sacri cuangelij litteralē t spiritualē expositionē humanissimi cinc: erquo ut clarūit in p̄cedenti sermone sufficienter declarauim⁹ de diuino cultu t de dina adoratione. Secundā contēplationē in qua ostensa fuit diffinitio de latria.vz quid sit essentialiter ipsa latria:habeo in p̄senti sermone singulariter declarare tertiam contemplationē de ipsa latria t diuina adoratione:q̄ vtique erit valde vtilis t generosa. Cuius tertie contemplationis declaratio talis erit.
¶De tertia contēplatione que ē diuine adorationis:que dr̄ contēplatio obligationis.
Tertia igit contēplatio de diuino cultu:seu de latria vel de adoratione aut deū faciendā dr̄ obligationis. Dicitur igit quid essentialiter sit latria per suā diffinitionē. videndū est ad p̄sens q̄tum necesse sit deū per latriam adorari. Accipe igitur pro firma t reali ꝯclusione:q̄ impossibile est aliquē adultū siue sit fidelis siue infidelis vnq̄ saluari posse: nisi actualiter t cordialiter deū humiliter adoret adoratione oipotentis dei seu creatoris nostri:t q̄ null⁹ saluari pot sit nisi modo p̄dicto q̄drupliciter.pbo ℣primo auctoritatib⁹. Secūdo rationib⁹. Tertio distinctione. Quarto exemplis. ¶Primo ,pbo auctoritatib⁹. Naz phūs primo Thopicor̄ sic ait. Venerari vt̄ oportet deū vel parētes honorare:si quis dubitat indigere sensu.hec ibi. Sapiens insup eccle.25.ait. Bono animo honorē redde deo:et non minues primitias manuū tuarū. Et propheta in p̄. dicit. Venite adoremus t ,pcidamus ante deū:ploremus coz̄a dño qui fecit nos: q̄ ipe est dñs deus nr̄.n.a.p.c.t o.p.c. Denique Johannes Apoc.vltio. Angelus dixit Joāni. Deū adora.vbi dicit glo. Vbi nō est cult⁹ deinet remissio peccator̄: nec gratia: nec gloria esse potest. Et quib⁹ auctoritatibus patet magna necessitas t obligatio dine adoratiōis. ¶Secundo hoc idem probo triplici rōne. ℣Prima ratione p̄ceptionis. Secūdo rōne causationis. Tertio ratione gratificationis. ¶Primo ,pbo rōne p̄ceptionis.q̄ q̄q̄z tenet deus adorare cultu latrie. Fundamentū rōnis ponit phūs primo ℣Politicor̄.di. Deus nihil facit ociosum seu vanū in nā. Quo p̄suppositō:certū est q̄ deus spāliter p̄cipit a quolibet cultu latrie se adorari,,pter qō deutero. vltio. Et Mat.4.dr̄. Deū tuū adorabis:t illi soli seruies. Nō si sic ē:ergo erquo adoratio dei est in p̄cepto:tenet q̄q̄z būliter t cordialiter per

amorē t charitatē deū adorare pp qō phūs. 3.Ethi.di. Desideriū cuiuslibet dz esse simplr fin p̄cepta doctor̄. Et.2.Ethi.ait. ℣Precepta dant de actib⁹ oium virtutū. Et.i.4.q.i.c.vlt. dr̄. Nō p̄cipit impat: t qō impat necesse ē fieri. Et inf a p̄cepto dñi nō obedire petīn est. Bona.vero in.3.di.37.dicit. q̄ de⁹ dedit precepta.5.respectib⁹. ℣Prio respectu instructionis.ad Roma.7. ℣Petīn nō nouit:nisi p legē
Secūdo respectu argumētatiōis: ut illa ser uādo q̄q̄z maius sibi meritū acgrat. Tertō respectu iurisdictionis.ut.ſ. de⁹ inotesceret in risdictionē suā. Decet eni dñm a suis seruis obsequiū petere. Quarto respectu incrcusationis:ut nullus hēat excusationē bñ faciendi
Quinto deniq̄ respectu excusatiōis.ut scilz operur t actualiter exequat oē illō qō in mādatis accepit. Si igit aliq̄s est ita negligens: vel temerarius:q̄ nō impleat hoc mandatū: q̄ vz nō adoret deū humiliter:talis ,pfecto sine vllo remedio excludet ab eterna vita. dicēte Hiero.ad Eustochiū. Eterna vita nō nisi p diuinor̄ preceptor̄ observationē ꝓcgritur. Et Mat.19.saluator ait. Si vis ad vitam ingredi:serua mandata. Et non tñ talis excludetur ab eterna vita:sed insup punietur maria pena.dicente dño Lu.17. Seru⁹ sciens volūtatē dñi sui:t nō faciens:plagis vapulabit mltis. Et Aug.de sermone dñi in mōte.i.4.q.i.c. Quisq̄s dr̄. Quisq̄s p̄ceptis nō obtēperat reus ē t debitor pene. Et ℣firmat sic ista rō. Nā act⁹ iusticie est reddē debitū cuilibet:put dr̄.i2.q.i.c. Cū deuotissimā. Sed clar̄ est:q̄ q libz seru⁹ tenet humiliter se subijecre dño suo t ei obsequm p̄stare. Sed cum glibet nāliter sit seru⁹ oipotētis dei.ergo necesse est ex actu iustitie:q̄ seipm deo subiciat p debitā seruitutē:que nihil aliud est q̄ quidā pius cultus t humilis adoratio latrie. ¶Scōo etiā ,pbo rōne causatiōis.vz q̄ glibet de necessitate salutis tenet deū charitative t humiliter adorare adoratione latrie. Fundamētū rōis ponit auctor in li.de causis.di. Quicqd attribuitur sēde cause:nobilioꝛ t altioꝛi mō attribuit pme.pz b regla. Nā si q̄s facit honorē militi vni⁹ imperatoris:a fortiori tenet facere maiorē honorē ipsi ipatori. Jtē si q̄s humiliter venerat epm: multo magis tenet venerari papā. Quo p̄suppositō:certū est ut inferi⁹ patebit t etiā experientia docet:q̄ cōiter glibz venerat boiem bonū:boiem sapientē:t boiez potentē:maxime ptāte dñationis. Similiter venerat ecclesiasticas psonas t scās. Nō si sic est:a fortiori tenet humiliter deū t creatorez venerari:cū in infinitū excellat in oi sapia:bonitate:atq̄z potētia: oēs scōs: oēsq̄z personas mūdanas:atq̄z oēm ecclesiasticā dignitatez. dicēte Cōmētatore sup.2.Methā. ℣Pria ingt cā est magis digna in cē t virtute:quā simul oia alia entia:q̄ oia alia entia trahūt cē t virtutē a prima.hec ibi. Et iō ,pter hoc.8. ethi. phūs dicit. Maioꝛib⁹ sp maior debet honor. minoꝛib⁹ vero lucr̄: q̄ honor ē retributio in beneficijs: lucrū autē in auxilio indigētie. Et iō act.5.etiā iudeis dicebat apostol⁹ ℣Petrus Obedire oportet deo magis q̄z hoib⁹. Et cō firmat ista rō. Nā aialia bruta t ois alia creatura suo mō deū vnq̄z adorāt:dū eū in suis actib⁹ laudāt t diligūt. dicēte Aug.in sermōe de vno martyre. Audistis ingt in bñdictionib⁹:t audistis in oi solēnitate qñ legunt:quoniā oia laudāt deū:celestia: terrestria: angeli boies luminaria celi arbores terre. Flumina maria q̄q̄ de⁹ creauit:fiue in celo:fiue in terra:siue in mari:laudāt deū.hec ibi. Dio.insu p li.de di.no.dic. De⁹ ꝓuertit oēs creaturas ad laudē t amorē sui ipsi⁹. Boeti⁹ insup metro.6.4.li.ait. Dic.ſ. de⁹ est cūctis cōis amor repetūtq̄z boni fine teneri. Quia ñ aliter durare queant:nisi cōuerso rursus amore. Refluant cause:cū dedit esse.q̄ si irrōnabilia deū suo mō laudāt:diligūt:honorāt: t benedicūt. multo magis hō ipse q̄ est nobilissim⁹ oium aialiū:debet diligere:t honorare. Et q̄ sit nobilissim⁹ aialiū testat phūs.2 de aia.di. Hō est prudētissim⁹ t nobilissim⁹ aialiū.t idē phūs primo de aialib⁹.dicit. Nobilissimū t altissimū t apud nos noti⁹ t magis firū aial est hō. Cōmētator aūt sup.3. de aia dicit. Quando homo copulatus fuerit intellectui p scientiā oium rerū ꝓplete:tunc idem est q̄ deus. Si igitur homo tam nobilis deū non laudat:benedicit:t adorat:clarū est q̄ est peior cunctis animalib⁹. dicente pho primo ℣Politicor̄. Sicut oium animaliū lege fruens melius est homo:ita pessimū oium animaliū est homo a lege t iusticia separat⁹. hec ille. ¶Tertio insup probo ratione gratificationis:q̄ de necessitate salutis quilibet tenet p latriam deū adorare. Fundamentū rationis ponit phūs.9. Ethicor̄.di. Beneficiatus quilibet debet in aliquo suū benefactorē re-

cōpensare. Rationē huius gratitudinis erga benefactorē assignat Tho. secūda secunde. q. 106. ar. 6. in corpore. q. di. Cū queritur vtrum ex recōpensatione alicuius beneficij recepti: tenearur quis benefactori suo non tm̄ equale: sed etiā recōpensare maius beneficiū q̄s accepit ab eo ut sit gratus. Rndeo q̄ sic. z rō est. Nam sicut benefactor: gratis beneficiū dedit beneficiato: ad quod nō tenebat: sic q beneficiū accepit: obligat ad simile ex debito honestat' ut similiter grat' aligd impēdat. Nō aūt gratis vī aliqd impendere: nisi excedat si possibile est ītūtē accepti beneficij: quia q̄s diu recōpensat minus vel equale: non videt facere gratis sed reddere quod accepit: z ideo gratie recōpensatio semper tendit: ut pro suo posse aliquid semp maius retribuat. hec tho mas verbaliter. Cui cōcordans phs. 5. Ethicox. ait. Refamulari oz ei qui gratiam fecit. Et rui sum. Ipm incipere gdē fit: dū aliquid maius super impēditur. Seneca vero li. 2. de beneficijs. sic ait. Ingratū est beneficiū: quod gratis beneficiū nō superat. Quo ꝓpposito vz. q̄ quisq; tenet ad recōpensationē recepto rū beneficiox: alias ingratus cristeret: peto a te o ania: an aliqua beneficia receperis a tuo creatore: ꝑ quorū recōpensatiōe merito teneris z obligaris deū humiliter venerari: z eū cultu latrie adorare. z certū est q̄ sic. Et ut cetera beneficia ad diuinū cultuz te obligantia obmittā: cum sint quasi infinita z innumerabilia: solū septē specialissima beneficia suscepta tibi ad psens ꝓpono. Quorū quidem.

¶ Primū dicit beneficiū creationis.

Secundū dicit beneficiū conseruationis.

Tertiū dicit beneficiū subiectionis.

Quartū dicit beneficiū infusionis.

Quintū dicit beneficiū iustificationis.

Sextū dicit beneficium donationis.

Septimū dicit beneficiū beatificationis.

¶ Primū bñficium q̄ deus cuilibet rōnali anime cōmunicauit. z propter quod tenetur cultu latrie deū humiliter adorare: dicit creationis. Certū est cni q̄ z si sol z homo generāt corpus hominis: ut dicit phs. 2. Phisico. animā tm̄ intellectualē z rōnalē solus de⁹ in ipso corpore: sm̄ omnes theologos in secūdo creando infundit: z infundendo creat. ꝓpter quod Bene. pmo. dicit. Creauit deus hominē. i. animā hois: cū homo sit maxime ut dicit. 9. Ethicox. Intellectus z ratio ad imaginē z similitudinē suaz. Quo cōcesso q̄ deus creauerit animā rōnalem vniuscuiusq; certū est: q̄ ad creationē cuiuslibet anime regrit virtus: bonitas: sapientia: z potentia infinita. Vnde Bonauē. in. 2. di. 2. ar. 2. q. 3. ar. 3. dicit verbaliter. Ad ꝓductionē vnius solius creature minime creature: nulla virtus creata sufficit: sed necesse est virtutē creatoris infinitā esse ni: eo q̄ ex nihilo aligd facere ꝓsupponit infinitā potentiā z bonitatez. hec ille. Si igit ad anime creationē regrit infinita bonitas: virtus: sapientia: atq; potentia. ergo dando nobis deus: siue cōicando illam animā: obligamur tm̄ deū amare z tantundē ꝑ deo facere immo plus si grati cē debem⁹: sicut supra patuit ītum est precū bonitas z valor ipius anime. Sed cū anima nobis sit cōicata cum bonitate z potētia infinita: ergo tenemur deū diligere amore infinito. z vltra hoc tenemur ꝓ ipso facere infinita opera bona si tm̄ fieri esset. Nō si fic est: tenet quisq; non tm̄ ꝑ creatione anime infinita mala tolerare: sed etiā infinitas mortes sustinere. Et qui nō habet hanc voluntatē: si possibile esset omnia predicta tolerandi: ingratus ꝑfecto est de beneficio creationis ipsi⁹ aic. ¶ Secundū beneficiū quod deus cuilibet rōnali aie cōmunicauit: z propter quod tenet cultu latrie deū humiliter adorare: dicit Conseruationis. Non tātū ut patet deus aias creat: sed etiā ipsas in esse conseruat. Si enim deus ꝑ momentū tpis influentiā sue bonitatis ab aiab⁹ subtraheret: z etiā ab alijs creaturis: statim oia in nihilum redigerent. Vñ Greg. sup verba Job. si attraxerit spm̄ suū oia deficient. Cito ait. Oia ad nihilū rēderet: nisi mā⁹ ꝓditoris ea teneret ꝓphs ilup. i6. de aialib⁹ ait. Prim⁹ motor dat esse oibus: z conseruat oibus ennibus cē. Idē Aug. li. 10. de ciui. dei. z. c. 14. ait. Platonic⁹ phs asserit oia cito cē peritura z ad nihilū deducēda: nisi ea coz creator cōseruet in cē. Idē Aug. li. 12. c. 26. ait. Si. n. potētia sua deus ut ita dicā fabricator iam rebus fabricatis nō esset: ita nō erunt: sicut antequā fierent non fuerunt. Idē li. 8. ca. 4. ait. Vnus est ver⁹ de⁹ q̄ z oia fecit: z sine quo nulla natura subsistit in esse. Plato etiā in thimeo ait. O diij deox quox opifex idē est: cestisq; vos opera mea: dissolubiles quidē nā mea tm̄ volūtate indissolubiles. Nota q̄ ꝑ deos itelligit sm̄ Cōmētatorē substantias separatas. i. angelos.

corpa celestia: que de se sunt mortalia corruptibilia: z anihilatina: sed sola dei volūtate ꝑ petuant' z ꝑseruant' in esse. Presuppositio igit tur q̄ deus oia cōseruat in esse: pcto q̄ fit maior bonitas z potentia: aut in creando aias: aut in seruando eas in eē. Ad qō rndet Ric. in. 4. di. 48. ar. 1. q. 6. di. q̄ ꝑ iudicū eo q̄ hō nō indigebit ipsis creaturis: iō oēs creature ꝑter elemēta z celos deficiēt z anihilabūtur. hoc ꝑsuppositio: q̄ de⁹ oēs creaturas ꝑ nobis creauit: z ut. s. patuit sm̄ Bona. ad creationē vni⁹mine creature: ꝟcurrit bonitas z potentia ifinita. ꝟcludo, ꝑter hoc: q̄ totēs tenetur qlīz bñiliter deū adorare: z ifinita bona, ꝑ ipso agē: quor spāles creaturas de⁹ ꝑ ipso creauit. Preimitto bñficiū administratiōis āgelox Mā sm̄ tho. in. j. ptc sūme. q. iij. Et sz bona. in. 2. di. 10. ar. j. q. j. De⁹ imediate p⁹ creationez cuiuslibz rōnal' aie: mittit spāliter cuilibz rōnali aie vnū angelū in custodiā ei⁹: qō ñ ē puū bñficiū. Mā si nō cēt angel⁹ nos custodiens: millies diabol⁹ nos i die occidēt z strangularet. Jō, ꝑpba ait. Angelis suis de⁹ māda uit de te. ut c. te i o. vi. t. cē. Nō pl⁹ est: non tm̄ vn⁹ āgel⁹ mittit ad mistrandū: sz etiā oēs simul nouē chori angelox sunt spāliter administratores cuiuslibz aic. dicēte Paulo Heb. j. O ēs sūt administratorij spūs i misterīū missi ꝑter eos q̄ hereditatē capiūt salutis. q̄ ꝟfirmās Bona. in. 2. di. 10. ar. j. q. 2. dicit. Cuz q̄rit vtz oēs angeli mittant' ad custodiā cuiuslibz aic. Rndeo q̄ oēs angeli mittūtur nō ab eē sz ab intra hoc mō. Mā ois influētia diuine gr̄e z bonitat' hoc mō in nos descēdit. Primo tota trinitas, s. pf fili⁹ z spūsctūs reuelat illā gratiā in alam rp̄i: deinde rp̄s in virgine: virgo in seraphin: seraphin in cherubim: z sic fit processus vsq; ad vltimū chorum angelorū: z tunc angeli minores nobis reuelāt z sic a primo angelo vsq; ad vltimū omnes angeli sunt nostri serui z administratores. O beneficiū ineffabile. O beneficium inestimabile. O beneficiuz maximū z omni laude et gratitudine dignum. Quot z quanta bona quisq; tenetur facere pro recōpensatiōe tāti beneficij: relinquo iudicio z discretioni cuiuslibet anime rationalis. ¶ Quartum beneficium quod deus cuilibz rationali anime cōicat. z ꝑpter quod tenet cultu latrie deum humiliter adorare dicit infusionis. vz gratie

create ⁊ increate.fm enim oēs theologos in 4.di.3.q.4. Et insup Tho. de aquino.j.2.q. iio.Et Bonauentura in.2.di.26. ar.j.q.j. ⁊.2. Et in.j.di.17.Et insup fm Ric.in.j.dist.14. Dupler beneficiū infundit deus in sacramē to baptifmi in qualibet aia rōnali:vz beneficium gre create:que nihil aliud est q̄s quidaz radius lumen ⁊ splendor:seu quedam lux de nihilo a deo creata:⁊ in aia posita.⁊ insuper beneficiū gre increate:que nihil aliō est q̄s pr filius ⁊ spūs sanctus:in aia crīs p pītiam ⁊ possessionē:seu fruitionē:pp qō significatiue in baptismo dr. Ego te baptizo in noie pris ⁊ filij:⁊ spūs sancti.Et Jo.14.dr. Si qs diligit me diliget a pre meo:⁊ pr meus diliget eum:⁊ ad cū veniem⁹:⁊ man.apud cū faciemus. Hoc igit ꝓsuppositoꝫ deus hanc duplicē gram in baptismo cuilibet aie infundat certū est q ad creationez gre create cōcurrit bonitas ⁊ potentia infinita.⁊ p ons obligat quēlibet infinite deum humiliter diligere et adorare. Quāti etiā valoris sit gra increata scz psona pris psona filij ⁊ psona spūs sci:q̄ in fruitionē ⁊ possessionē dat aic bñ dispositē:impossibile est explicare. Nam excedit in bonitate in infinitū oēm gram creatā:⁊ omnez rōnalem ⁊ intellectualez creaturā: ꝓpter qō quisqz obligat si fas est:cōmensurare honorē mensure bonitatis toti⁹ trinitat⁹. Quitū beneficiū qō deus cuilibet rōnali aie cōicat: ⁊ ꝓpter qō tenet cultu latrie deuz humiliter adorare dr iustificatiōis.s.peccatoꝝ. Lū cniz post baptismū accidat q̄plurimū: q̄ persona aut fragilitate:aut ignorantia: vel malitia se ipsam:aut ꝓximū:vel deū offendat p peccatum:⁊ a tali peccato non possit p se resurgere seu iustificari: oipotens de⁹ infinita clemētia deuictus:talem psonā per suam solā gratiaz ⁊ iustificat:⁊ a peccato resurgere facit. Quod confirmans Tho.j.2.q.109.art.7. in corpore q.dicit.Cum quer⁊ an hō in peccatū lapsus post baptismuz p se iustificari possit ⁊ a pcō resurgere. Rñdeo q̄ nullo mō pōt sine nouo auxilio diuine gre. Nam resurgere a peccato est repare hoiez ad ea q̄ peccando amisit. Incurrit q̄t hō triplex detrimentū peccando.s. corruptionē nālis boni:maculā aie:⁊ reatum pene.C Primo nāqz bonū nature corrūpit inquātū nā bois deordinat volūtate deo nō subiecta:quo ordine sublato: ons est: vt tota nā bois peccantis inordinata remaneat: ⁊ p ons magis apta ad peccatū.Ordo ergo nāe repari nō pōt:vt volūtas bois deo subiecta nisi deo voluntatē bois ad se trahēte, dicēte saluatore Jo.6.Nemo pōt venire ad me nisi pr meus traxerit eū.C Scdo qdē maculā aie incurrit iquātū ꝑuat decore gre ⁊ deformitate peccati.Sic enī dr Trenoꝝ.j. Recessit ois decor.s.p peccatū a filia ſyon.Qui qui dē decor cū ꝑueniat ex illustratiōe diuini luminis:non pōt talis decor in aia reparī: nisi deo de nouo illustrante.C Tertio reatū pene incurrit.i.obligationē eterne pene:q̄ pena eterna cū non possit remitti nisi a deo: inquātuz est offensa cōmissa:ꝓpter hoc regrit auxilium diuine gre:quo bō a tali obligatiōe pene liberetur. Ex quo bñficio iustificatiōis cū fit infinite charitatis:tenet etiā quisqz infinite deuz humiliter ⁊ diligere ⁊ adorare. C Secdo insup bñficiū qō deus cuilibet rōali aie cōicat: ⁊,ꝓpter qō tenet cultu latrie deuz humiliter adorare:dr donatōis.Tanta gdem fuit charitas dei patris erga nos miseros ⁊ amicos suos:q̄ vnicū ⁊,ꝓpm filium: q prevalet i bonitate:vt dicūt theologi in.3.di.32. Infinitis mundis:infinitis angelis:atqz hoibus:ꝓ nostra salute ⁊ amore voluit cum crucifigī:⁊ cū in mortem pro nobis dari:vt nos a manib⁹ inimici liberaret. Proide Paulus ad Ro. 8.ait. Qui ꝓpio filio suo nō pepercit: sed pro nobis omnibus tradidit illum.s.in mortem. Et idem ad Ro.5.ait. Vt quid cni Chriſt⁹ cum adhuc infirmi essemus fm tps ꝓ ipis mortuus est. Vix enim pro iusto qs moritur Nam pro bono quis forsitan audeat mori. Cōmendat tñ deus charitatē suam in nobis qm cū adhuc peccatores essemus:xps pro nobis mortuus est.Multo igit iustificati i sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum. Cum enim ad hunc inimici essemus:reconciliati sumus deo per mortem filij eius.hec ibi Item ad Gal.4.ait.At vbi venit plenitudo temporis:misit deus filium suum factum ex muliere:factum sub lege:vt eos qui sub lege erant redimeret:vt adoptionem filiorum reciperemus.Item Jo.3.dicitur. Sic deus dilexit mundū:vt filium suum vnigenitum daret. Et idem Jo.4.di. In hoc apparuit charitas dei:qm filium suum vnigenitum misit in mundum:vt viuamus per eum. Brego. insuper hanc dei patris ꝓcipuam charitatem erga nos admirās clamat i ꝓfatiōe di.

O mira circa nos tue pietatis dignatio. O inestimabilis dilectio charitatis:ut seruū redimeres filiū tradidisti. Pretermitto q̄ etiā xps dat nobis corpus suū in cibum: ⁊ sanguinē in potum.fic enim dicit Joan.6.Caro mea vere est cibus:⁊ sanguis me⁹ vere est potus.Quā ample igit gratie fit hoc dupler beneficiū quis explicare queat? quis enīz vnq̄ terrarū dns habens vnicū ⁊ dilectū filiū exponeret illū morti crucis pro saluandis inimicis suis? Profecto nullus: hoc tamē singulare beneficiū charitatis ⁊ amoris: nobis miseris peccatoribꝰ ⁊ inimicis suis deus pater voluit impendere:dū pro nobis veluti latronē filium suū predilectū cruci affixit.O infinita gratia.O immēsa dei patris bonitas. O charitas incōparabilis.O ineffabilis dilectio.O immēsurabilis amor.vere ⁊ si omnia supradicta beneficia magna sint:moris tamen filij tui pro nobis exitit beneficiū maximū sup omnia. Presupposito igit q̄ de⁹ pater donat nobis in morte filiuz suum: peto a te anima:an pro recōpensatione tā inestimabilis beneficij debeas nō tantū deū humiliter colere ⁊ diligere:sed insuper pro dei amore mortē libenter suscipe. Audi queso verba Joānis climachi in gradu.23.vbi agit de superbia ad litterā dicentis. Si millies inquit mortem quis passus esset:sine quottidie patere ꝓ xpo:nec dū rem egisset morti xpi equalentem:aut que gutte solius sanguinis ei⁹ adequaret. Altior res est in infinitum christi sanguis: q̄s sanguis seruoꝝ suorum fm nobilitatē ⁊ dignitatē dico:non fm essentiam. Maioris insup charitatis atqz amoris vinculo vel zelo:xpus sanguis guttam effudit:q̄s totum sanguinē suum genus humanū simul effundere posset.hec ille.O mirabilis auctoritas.O verba stupenda.O grauis sententia O conclusio inaudita. Respice xpiane q̄nta sit obligatio tua ad xpum ⁊ deum patrē. Lū enim sola sanguinis xpi gutta excedat in dignitate totum humanū sanguinē:et etiaz fuerit aspersa cum infinito amore: si millies in die vitam perderes ⁊ sanguinē tuum totum funderes: nequaq̄ pro sola sanguinis gutta pro te effusa satisfacere posses. Si igitur sola gutta sanguinis quēlibz obligat etiam ad sustinendum infinitas mortes pro christo: q̄nto magis ad hoc obligat totus christi sanguis pro quolibet nostrū effusus. Sed heu ꝓ tanto beneficio:non est qui vir deū colat et diligat:nec est qui mininū bonum agere velit: nec est qui minimā iniuriā:seu aduersitatem pro xpo tollerare possit.dicēte prophēta. Dominus de celo prospexit super filios hominum ⁊c.O gens perfida.O gens iniqua.O gens ingrata.O gens puersa. O gens diabolica.O gens a deo totaliter reprobata:cur pro tanto beneficio deum nō colis ⁊ diligis? cur non iugiter bene agis? Cur non omnes huius mūdi aduersitates libenter pro christo suscipis? Cur deniqz pro tanto beneficio nō rependis vices creatori tuo? Vere vbe vbe tibi: quoniam rationē reddes. prout dicitur Matthei.18. vsqz ad minimū quadrantem. Septimū postremo beneficiū: quod de⁹ cuilibet rationali anime vult cōmunicare: ⁊ propter quod tenet cultu latrie deum humiliter adorare:dicit beatificationis. Cum enīz potentia debeat esse proportionata suo obiecto diuina vero essentia sit obiectum beatificum ipsius potētie intellectiue: ⁊ talis essentia sit infinita:et per cōsequens humano intellectui improportionata. clarum est q̄ propter hoc intellectus human⁹ nō potest attingere per se seu ex proprijs viribus naturalib⁹ ad visionem beatificā ipsius diuine essentie: cum sit purus actus de se cognoscibilis: sed est defectus ex parte nostri intellectus:qui nō est tāte virtutis:ut ad illam gloriā:seu cognitionez possit gingere:sicut etiam nō est defectus ex parte solis: si non videtur ab oculis noctue. Nunc defectū consideras clementissim⁹ deus:quod natura non potest ipse suppler:dum cum plenitudine luminis gratie sue: in totuz supnaturaliter eleuat ad se videndū:⁊ solo lumine illustrat. Sic enīz ait prophēta. In lumine tuo scz supnaturalis gratie:videbimus lumen.vz increatum. Quod bonū increatuz danduz rationali anime.vtiqz est infinitum ⁊ inenarrabile.dicente August.22.de ciuitate dei.Quod deus preparat diligentibus se: fide non capitur: spe non attingitur:charitate non cōprehenditur: desideria ⁊ vota omnia transgredit:acquiri post:estimari non potest hec ille.Quāto igit honore teneat anima. p hoc beneficio simul cum ꝓcedentibus deum venerari atqz diligere : relinquo discretioni cuiuslibz anime rationalis prudentis atqz sapientis.Ex predictis igit rationib⁹ patet:qualiter quisqz tenet humiliter deum colere:deū.

diligere atqz venerari. ¶ Tertio etiam probo vnica distinctione.q. scz de necessitate salutis est: ut quisqz humilr cultu latrie deum adoret. Nam Ricar.in quolibeto querit. An adoratio latrie debetur deo propter sua beneficia:an similiter adoratio dulie:pcipue cū eius beneficia sint finita:et eo quia quicquid est productū z cōmunicatum creature a deo est finitū.z respondit di. q ei simpliciter debetur adoratio latrie:z ratio est. Quia sicut in sole est duplex actio.s. qua agit:z hoc dicitur illuminare.z qua efficit.s. per effectum: sic in deo est duplex actio.s.qua agit: z hoc idez est q. sua essentia vel cū sua essentia: z actio quā efficit scilz creatura. ¶Prima scz essentia qua deus agit est infinita. Secunda scz actio quā deus efficit ē finita. Adoratio ergo latrie debetur deo ratione potentie z charitatis qua agit:z non ratione creature vel beneficentie quā producit. Et ideo licet dei beneficia sint finita tamen dant a bonitate infinita: vnde beneficiū minimū quod dat deus: datur ex infinita bonitate dei. debitū vero honoris ratione beneficij accepti consegtur non ꝙntum sed ex ꝙnto datur.sicut patet Luce.xi. De vidua que non posuit in gazophilatiū nisi duo minuta: z tñ maiorē remūcrationē hūit: ꝙ qui plus posuerūt. Et sic est hic. quia honor infinitus debetur deo ratione beneficiorum que ex infinita dei bonitate dant.hec Ricar. sententialiter. Et etiam Thomas secūda secunde.q.103.arti.3. Si autem quis differt cū creatura rationalis simpliciter sit finita:qualiter possibile est q deo reddat sicut tenet hoc nem infinitū? Ad hoc respondit Thomas in.3.dist.nona.q. iustitia vel reddit equale:vl possibile. Modus ergo iustitie:qui est filij ad patrē:vel hominis ad deū:non requirit cōmensuratem:ut exhibeatur ꝛm dignitatez cius cui exhibetur:quia hoc est impossibile: sed requirit simpliciter possibilitatē reddentis. ut scilz homo in recōpensatione beneficij a solo deo pcepti:reddat deo honorē debitum prout potest.z hoc est deū adorare:z soli deo sacrificium offerre:que ad latriaz pertinent. Et qua etiam distinctione patet: qualiter quisqz tenetur cultu latrie humiliter deum colere.

¶Quarto deniqz probo exemplis: q scilicet quisqz dz cultu latrie humiliter deum colere atqz adorare. ¶Primū exemplū habemus de sanctis magis qui ab oriente venerunt vsqz bethleez:ut humiliter cultu latrie christū adorarent. Unde Matthei.2o: dicitur. Intrantes domū inuenerunt puerū cū Maria matre eius: z procidentes adorauerunt eum: z apertis thezauris suis ob.ei.mu. auruz thus z mirrā.hec ibi. Aliud exemplū habemus de sanctissimo Job. Cui cum sathanas ex diuina voluntate abstulisset camelos z oues.pecuniaqz et domos corruere fecisset:z insuper septem filios:z tres filias occidisset: statiz ut dicit Job ꝓmo. Surrexit et scidit vestimenta sua:z tonso capite corruit in terrā:z adorauit deum:z dixit. Nudus egressus sum de vtero matris mee:nudus reuertar illuc: dominus dedit dominus abstulit. Sicut domino placuit ita factū est. Sit nomen domini benedictum. Aliud exempluz habemus Apoc. 4. Ubi quattuor animalia z quattuor seniores deum humiliter adorabant. Et de nouē choris angelorū deum cultu latrie adorantibus dicitur. Apoc.septimo. Et omnes angeli stabant in circuitu throni:z ceciderūt in faciem suam in conspectu throni:z adorauerūt deum dicentes. Benedictio z claritas z sapientia ⁊c. Aliud deniqz exemplū habemus de saluatore nostro qui ut habetur Luce.vicesimosecūdo. ¶Positis genibus in terra adorabat ꝛm humanitatem cultu latrie patrē ecclesiam di. ¶Pater si possibile est ⁊c. Si igit̄ patet sanctissimi magi: sanctus Job: sancti angeli:z insuper saluator noster deū humiliter cultu latrie adorauerūt:ergo a simili q̄libet saluandus de necessitate facere debet. Et predictis igitur auctoritatibus rationib⁹ distinctione atqz exemplis patet tertia contemplatio latrie seu diuine adorationis: que dicitur contemplatio obligationis: in qua ostensum est qualiter quisqz saluandus tenet deum sibi militer toto tempore vite sue cultu latrie venerari:quem diuinū cultum z diuinā adorationem nobis concedere dignetur omnipotens deus:in presenti per gratiam:z in futuro per gloriam. Qui viuit z regnat per infinita secula seculorum. Amen.

¶Feria quinta post secundā dominicā quadragesime iterum de quinta excellētia.vz de nobilitate ipsius sanctissime fidei.

Recordare fi

li quia recepisti bona in vita tua. Scribuntur hec verba Luce.16.z in euāgelio occurrentis feric. ¶Post sacri euāgelij litteralē z spiritualem declarationē preclarissimi cines: erquo ut clarius in precedenti sermone sufficienter declarauimus de diuino cultu z de diuina adoratione:tertiā contemplationē: in qua ostensum fuit obligatio adorationis latrie. vz quomō quisqz de necessitate salutis tenet humilr cultu latrie deū venerari:hēo singulariter i pñti sermone ꝯtēplatiōz de ipsa latria z dina adoratiōe declarar. Cui ꝯrte ꝓtēplatiōis ꝺclaratō tal ē.

¶ De quarta cōtemplatione diuine adorationis que dicit contēplatio locationis.

Quarta igit contēplatio de latria et diuino cultu:seu adoratione ad deuz facieda:dicit locationis. Ostensa enī obligatione diuine adorationis: videndū est ad pñs in quo loco cōgruo debeat de⁹ precipue venerari. Et cum sit duplex adoratio:sicut inferius patebit.s. mētalis z corpalis. clarum est q in adoratione mentali nō requiritur determinatio loci:sed principalius deuotio mentis. Unde mētalis adoratio pōt vniuersaliter fieri in omni loco: quod duplr probo. ¶Primo auctoritate. ¶Secūdo ratione. ¶Primo ꝓbo auctoritate apli primo Thi.2. dicētis. Volo viros orare in omni loco leuantes puras man⁹. ¶Secūdo hoc idē probo rōne generalitatis. Quia enī deus generaliter est in omni loco:ideo mens interi⁹ apprehendit deū quasi non comꝓhensum loco aliquo:z sic per consequēs vbiqz adorari potest. q autē deus sit vbiqz z nō circūscriptiue z per cōsequens vbiqz adorari possit tali ratione probo. Nam illud qō nō habet terminū: nec essentie: nec virtutis:nec loci: nec tēporis:nec apprehēsionis:est oino incircūscriptibile:sed deus ē hmōi: ergo ⁊c. Hoc idē ꝓbo a sufficienti diuisione. Nā aliquid est oino circūscriptibile.s.corpus:quod cū alicubi totū est:nō potest alibi simul esse. Aliquid vero est simul circūscriptibile:ꝙntum ad aligd:z incircūscriptū ꝙntum ad aliud sicut spūs creatus: qui cū alicubi sit totus:pōt simul ee vbicūqz est totus:nō tamē alicubi:q si est in terra: ñ pōt esse in celo. Aligd vero oportet oino esse incircūscriptū: qō simul est vbiqz totū: qō soli deo cōuenit. Hoc deniqz ꝓbo auctoritate Anselmi in monologion dicētis. Cū triplex sit circūscriptio in loco tpe z fine: sicut in aliquo loco nō circūscribit pr q est sup oia: nec filiꝰ opez suoz ꝺcludit tpibꝰ:q totiꝰ ē creatura oppifer:ita nec spūscūs aligbꝰ finibꝰ circūscribit:q oēm intelligibilē substātiā inenarrabili plenitudine firmat. hec ille.glo. Et super verba Dicē.22.vz.Celū z terrā ego ipleo ait Dē est pñs oi vbi:z replēs oē vbi. Et ꝓpha di. Quo ibo a spiritu t.z quo a fa.t.fu. Si as. in ce.t.illic es.si de.i inf.ades. Er p̄cedētibꝰ cōcludo q erquo de⁹ ẽ vbiqz z in oi loco pt mē te z corde vbiqz z in oi loco venerari. Licet aūt mētaliter de⁹ vbiqz coli possit: tñ corpalr seu in adoratione corpali nō de necessitate sz ex q̄dā cōgruitate determiatio regrit alicui⁹ loci.vñ ꝙuis ut ꝓtractū est de⁹ sit vbiqz: tñ locus determiat⁹ eligit ad adorādū:non ꝓpter deū q adorat ꝙi loco aliquo ꝺcludat:sz simpliciter,ꝓpter ipsos adoratiōes.vñ,ꝓpter hoc institutū est ab eccl̄ia: ut missa seu ꝺsecratio corpis z sanguis xp̄i ꝺfectiōes z hmōi fiant ꝓcipue in aliquo loco sacro:seu in aliquo tēplo ꝺsecrato:z ibi fiat spāl adoratio. z h mō dico q. qsqz dz spāl velle adorare deū in specialiori loco q est sacra eccl̄ia z ñ alibi:licet ē in via platea z hmōi.q ali⁹ humilr qsqz fidel debeat ꝓcipue ꝺcurrere ad eccl̄iaz:z ibi deuz colere triplr,ꝓbo.vz. ¶Prio auctib⁹. Scōo rōib⁹. Tertio exꝑlis. ¶Prio ꝓbo auctib⁹ q qsqz ꝓcipue reuerēter z humilr seu deuote dz deū in sacro tēplo seu eccl̄ia cultu latrie venerari. Nā Mat.xi.c.d. Dom⁹ mea.s.eccl̄ia dom⁹ oōis vocabit. Et ꝓpha horat.d. Adorate dñz in atrio scō ei⁹. Et in ꝑsona fidelium id spopōdit facē d. Introibim⁹ in tabernaculū ei⁹ adorabim⁹ in loco vbi steterūt pedes ei⁹ Et crisꝰ sup Mat.di. Sacra loca honore ꝓcipuo debēt a cūctis fidelib⁹ humilr venerari. Itē.41.di.c. ¶Parsimoniā.dr. O ēm locū in noie dei edificatū honorem⁹ z cōgregatōz in sacra dei ecclesia factā ad vtilitatē cōez recipiam⁹.h ibi.Deniqz ex de imunitate ecclesiaz.li.6.c.decet. scribit. Decet domū dei scitu do:decet ut cui⁹i pace fact⁹ est loc⁹ ei⁹:cult⁹ sit debita veneratiōe pacific⁹.sit itaqz ad eccl̄esias humil z deuot⁹ ingressus: sit i eis gcta cōuersatio deo gta ispiciētib⁹ placida eq ꝺsideratēs nō solū instruat.s.ꝓ bonū exemplū.vbi

glória.7.q.i.§.Cum vero.sup̄ h verbum. Sed t reficiat ait.s.p doctrinā. Et legī. Attendat i locis eisdē intentis precordijs sacra solēnia deuotis oīonibus insistant. Nullus in locis eisdē in quibus cū pace ac gete vota cōuenit celebrari:seditionē excitet cōclamationē mouicat:impetumue cōmittat. Cessent in locis illis vniuersitatū t societatū quarūlibet conciones t publica parlamēta. Cessent vana et multo fortius fœda t ꝓphana colloquia. Cessent ꝫfabulationes quelibet. Sint postremo quecūq; alia que diuinū officiū turbare pñt: aut oculos diuine maiestatis offendē ab ipsis ꝓsus extranea:ne vbi peccatoꝝ ē venia postulanda:ibi peccandi def occasio:aut dependat peccata cōmitti. Cessent in ecclīs ea rūq; cimiteriꝭ negociatiōes:t ꝑcipue nūdinaꝝ ac foꝝ cuiuscūq; tumultus. Quis i cis secularīū iudicioꝝ strepitus conquiescat: nulla ibi cā per laicos criminalis marime agitet. Sint loca eadem a laicoꝝ contagionib⁹ aliena. Ordinariꝭ vero locoꝝ h faciāt obseruari suadenda suadcār:interdicta huius canonis aucte cōpescant. Ad h alios etiam in ecclīs ipsis magis assiduos t ad premissa idoneos deputando. Et nibilominus ꝓcessus iudicū seculariuꝫ:t spāliter ꝓlate fnie in eisdem locis oio careant roboꝝ firmitatis. h ibi. ¶Postremo insup eccliā cantat t ꝑcipit di. Exaltata est domus dei super colles:t venient ad eam oēs gentes:t dicent gloria tibi dñe. Et predictis auctibus pꝫ qualiter precipue t cuꝫ oi humilitate:qsq; dꝫ t tenet accedē ad adorandū deū in sacris tēplis:seu in ecclesia vel loco sacro. ¶Scdo hoc idē ꝓbo septē rōnib⁹ ¶Primo rōne specificationis. ¶Scdo rōne assecurationis. ¶Tertio ratione decantationis. ¶Quarto rōne defensionis. ¶Quinto rōne consecrationis. ¶Sexto ratione ꝫseruatōis. ¶Septimo rōne suscꝑtiōis. ¶Primo ꝓbo rōne specificatōis.q.s.qsq; dꝫ humiliter dcū venerari creatorē suū:precipue in sacris locis seu in ecclesia. Nam ls deus sit vbiq; p̄ cētiam pñtiam atq; potentiā:t in oi loco ꝑces deuotas exaudiat:tñ spāliter hitat in locis sacratis:ibiq; t gras spāles infundit:t precēs exaudit. Fundamētū igit nostre rōnis q̄ sic fit. Cōmentatoꝝ ponit sup.7.metha.di. Quis pfectio quāto magis inuenit suū perfectibile dispositū:tanto magis ꝑficit illud. pꝫ hec rīa. Nam quāto magis nā recipit agrū bñ dispositum:tāto magis dat sibi fructū pfectū multitudine q̄ in bonitate. Sicut sol quia magis inuenit montes bñ dispositos: magis eos cōuertit in aurū t non in ferrum seu argentū. Sicut forma figilli melius t perfectius imprimit in cera magis dispositā: q̄ in aquoso. Quo ꝓsuppositō:certū est q̄ t si oīs locus bēat dispositionē suscipiēdi diuinā gram cum in oi loco deus sit:tñ locus sacer sit sacratus:aut est ecclesia:hꝫ in se maiorē dispositionē.t p ons ibi deus multo magis q̄ alibi sentiā grē inhabitat:t ipse ibidē citius exaudit. Quō ꝫfirmās Greg.sup cant.t pronit Magr sniaꝝ in.j.di.37.c. Sacrdū ē aut lz deus cōi mō oibus rebus insit pñtia:potentia:substantia:tm familiari mō dr incesse gram in sacris locis:t in illis q̄ munificentia opeꝝ dei acutius t fidelius ꝫfideāt. hoc illo. Et ideo.2. Paralī.7. ꝓmisit dr Salomon post templū factū:q̄ in ipso spāliter habitaret in sempiternū. di. Oculi mei erunt apti:t aures mee ad orationē erecte: quā de loco isto adorauerit. Elegi enim in sanctificationē t sacrificiū locū istū:vt sit nomē meum ibi vsq; in sempiternū:t ꝓmanebūt oculi mei t cor meū in cūctis diebus. hoc ibi. Et glo verbis colligit q̄ deus in ecclesia consecrata ponit quattuor.s.oculos suos:aures suas:nomen suū:t cor suū. Nā hꝫ oculos suos ibi gratus videt orationē t deuotionē bonorum genuflexiones t lachrymas ipsoꝝ: t gb⁹ citius videt indeuotionē maloꝝ:fluxuritates vestimentoꝝ:t vanitates ornamentoꝝ:t insuper impudicitias cordis t oculoꝝ. ꝓpterea Eccli. 23. dicit. Oculi dñi multo plus lucidiores sunt sup solem:circūspicientes vias hoiuꝫ ipsoꝝ. Hꝫ etiā ibi aures suas gb⁹ audit orationē lachrymas fideliū. Idco Isaie.38. dr. Audiui orationē tuā:t vidi lachrymas tuas:gb⁹ t audit verba vana t detractoria t ipudica maloꝝ:t marime mulieꝝ in ecclesia colloquentium. Idco di. apostolus.j.cor.14. Mulieres in ecclesijs taceant. Hꝫ etiā ibi nomē suum. qđ est rps Jesus. Nā rps interpretat vngt. Dilim qdem nomen suum erat terribile t inscribile: dicente ꝓpha. Sanctum t terribile nomen eius. modo vero est victū p būnitatem:t ideo factū est ad miaꝝ flexibile t valde amabile: dicente Salomone Can.j. Oleum effusum nomē tuū. Jesus vero interpretatur saluator:, ꝓpter qđ Anselm⁹ in suis oīonib⁹

ait. O Jesu.i. saluator esto mihi Jesus.i. saluator. Habet etiā in ecclesia deus cor suū: quia dignos t deuotos q̄ sunt ibi amat. indignos vero t malos t solum verbis cuꝫ laudantes odit t reprobat. Tales sunt illi de qb⁹ dr Jo. 2. Dēs eiecit de templo: oues quoq; t boues t es t mensas numulariorꝝ effudit: t mēsas subuertit: per quos intelliguntr supbi: auari: t luxuriosi. de quibus Mat.15. t Isa.29. dicit. Appropinquat ppls iste ore suo: t labijs suis glorificat me: cor aūt eoꝝ longe est a me. Ecce qualr deus spāliter in locis sanctis habitat: ibiq; gram infundit: t precipue ꝑces exaudit vnde cōclusionalr sic habet.2. Paralī.7. Et 3. Reg.8. postq̄ cōpletum fuit tēplum dñi in ierlm. Salomon stans añ altare ecclesie expandit manus suas: t respiciens celū petēsq; multas gras: coꝝā deo meruit in rēplo exaudiri de oibus. ¶Primo igit orauit di. Exaudi deus in loco isto preces ppli tui. Scdo dixit. ¶Parce deus de celo offensam te deprecantium. Tertio dixit. Si populus peccauerit t fugerit ad domū suā: parce dñe de celo. Quarto dixit. Si non pluerit ꝓpter peccata aperiāt celi t pluant sup terram. Quinto dixit. Si fames fuerit: mitte opulentiā. Sexto dixit. Si pestilentia fuerit t aer corruptus et pelle. Septio dixit. Si erugo aut locusta ad deuastanda nascētia venerit remoueas. Octauo dixit. Si, gens obsideat pplm: t, ꝓpterea rogauerit te in loco isto: expellat t fugeā. Nono dixit. Si plaga t vniuersa infirmitas inuaserit: exaudias deprecantes in loco isto. Decimo dixit. Si populus ad bellum exeat: audias in loco isto cū ingenti gloria. Undecimo dixit. Si alienigena te adorauerit in loco isto audiat. Duodecimo dixit. Si ꝓpter peccata nimiū oppressēris populū tuum: t penitens rogauerit te in loco isto: exaudi cum dñe deus. Completa oratione: benedixit deo t ecclesie isti: t ecce statim ignis descendit de celo t deuorauit holocausta t victimas: t maiestas dñi implcuit domuꝫ. Et vt habet.9.c. eiusdem lib. apparuit ei secrete dñe: t dixit ei Audiui orationē tuā: t sanctificaui domum istam. Sicut Exo.xlvi. dicit. ¶Postq̄ cūcta perfecta sunt operuit nubes tabernaculuꝫ testimōij t glia dei ipleuit illō. h ibi. ¶Propterea Jacob Beū.28. euigilās ō sōno dixit. Vere dñs est in loco isto: t ego nesciebam. q̄ terribilis est locus iste: non est hic aliō nisi dom⁹ dei t porta celi. h ibi. Dicunt etiam doctores q̄ citius exaudit deus ꝑces in loco sacro seu in ecclesia. t rō est: q: ꝓpter cōcursum multorum adorantiū merito fit adoratio magis et audibilis. Quod testat saluator Mat.18. di. Ubi fuerint cōgregati duo vel tres in noie meo ibi ego sum in medio coꝝ. Et Aug. di. Impossibile est simul multoꝝ preces nō exaudiri. Vis ergo o aia exaudiri a deo: t gratias optinere tam spāles q̄ temporales: pge cum deuotione ad ecclesias t ibi humiliter deū adora: t totū obtiebis qđ cupis. ¶Scdo etiam ꝓbo rōne assecurationis q̄ quisq; dꝫ humiliter venerari creatorem suum: ꝑcipue in sacris locis seu ecclesia. Clarus est enī q̄ diabolus in oīonibus locis psonam molestat i precibus suis. dicente ¶Petro.j.pe.5. Aduersarius vester diabolus tāq̄ leo rugiens circuit querēs quē deuoret. In locis vero sacris constringit eius prās. Nam ecclesia cōsecrata est demonibus valde terribilis t odiosa t hoc ꝓpter q̄ in ipsa ecclesia continentur. Ibi enim corpus dñicum consecrat t conseruat: de quo Crisostō. super Mat. di. Ubicūq; demones corpus t sanguinez dei viderunt: statim fugiunt veluti venenū coꝝ. Ibi etiam cruces crigunt eis valde odiose. De virtute crucis idem Criso. sup Mat. di. Tanta est virtus crucis: q̄ si in mente fidelis habeat: nullus demonū ꝓpe stare pōt vides gladiū quo detectus est. hec ibi. Ibi insuper sunt angeloꝝ presidia quibus ecclesia comitatur. Ibi etiam cruces oīonc fidelium effundunt Ibi deniq; sanctoꝝ reliquie recondunt: de q̄ bus Criso. i omelia quadā de machabeis ait Sicut audaces latronū duces ispectis regis insignijs deterrent t fugiunt: sic ꝓfecto demones vbi coronatoꝝ martyrū corpora posita conspiciūt: illa ab coꝝ longe conspectum pauidi fugiunt. hec ille. Ista oia q̄q; sūt valde demoni contraria: t ideo minus ibi molestant demones seu inhabitant. Et ideo legit in legenda sancti rpofori: q̄ qñ diabolus scm rpoforum precedebat: nūq̄ volebat transire ante aliquā ecclesiam. Sed certe hoies peccatores sunt audatiores t peiores demone: pro eo q̄ intrant sanctas ecclesias cum mille peccatis mortalibus: cum tñ precipiat apostolus Apoc.21. Nō intrabit in ea. s. ecclesia aliquid coinquinatum nec abhominationez faciens. Et ibidem dicit. Foras canes venefici

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ impudici¶ homicide ¶ idolis seruientes:et omnis qui amat ¶ facit mendacium.hec ibi. Et ꝓpha di.Dñe qs habitabit in tabernaculo tuo. Et subdit.Qui ingredit sine macula ¶c.Et ideo o mulieres insipientes ¶ vane quax deus caro ¶ vanitas est: que pergitis tam inhoneste ad ecclesiaz. Vbe vobis qñ dicetur vobis illud ℳat.22. Amice quomõ huc intrasti non habens vestem nuptialem ¶Propterea habemus exemplũ i vitis patrũ vbi legitur:q; quidam sacrista vidit nocte p visionem quandam mulierem per medium sectam ardentem ante altare. ℳane autem facto'inuenit sicut viderat:¶ reuelatum est ei q; mulier illa tale indicium suscepit: quia cuz multa vanitate venichat ad ecclesiam:¶ ideo scriptũ est.Locus iste sanctus est in quo orat sacerdos pro delictis ¶ peccatis populi.Et q̃ ratione colligc:qõ melius ¶ securius est in ecclesia deum orare q̃ alibi. Exquo demones vir ibi appropinquãt.¶Tertio ꝓbo ratione decantatiõis:q; quisq; debet deum precipue ¶ humiliter in sacris ecclesijs venerari. Maz sacramenta ecclesiastica ¶ cõiter septez hore canonice in templo dei vel diuina officia celebrantur. Ibi missa legitur ¶ cantatur. Ibi fiunt oratiões. Ibi pulsant organa ¶ cãpane ad honorẽ dei. Ibi benedicit deus cum oibus sanctis. Et sic quelibet ecclesia est quasi quedaz parvula paradisus:quia sicut in hac materiali ecclesia deus q̃si ingiter ab boibus laudatur:sic in paradiso ¶ celesti patria i eternum benedicit idem deus: dicente ꝓpha. Beati qui habitãt in domo tua in secula seculoꝝ.laud.¶c. Et ecclesia cãtat ꝓpter ħ hymnũ ð cõi virginũ.di.Jesu corona virginũ ¶c. dic totum si placet. Et hac ratione collige q̃ dure punict qui deum in ecclesijs maledicit seu aliquid tale facit:ergo in ecclesia cõiter sacra mysteria celebrantur.¶Quarto probo q; quisq; debet humiliter venerari deuz seu loca sacra ratione descensionis.Angelorum Nam celestes angeli in sacris ecclesijs ¶ tẽplis.quattuor precipue faciunt. ¶Primo assistunt seu pñtes sunt in ecclesia cuz humili reuerentia:q̃ corpus ¶ sanguis xpi consecrat' a sacerdotibus leuatur: dicente ℍrego. de consc.di.2.c.quis.Quis ingnit fidelitũ dubiũ habere possit in ipsa imolationis hora: ad sacerdotis vocẽ celos aperiri:atqz in illo Jesu xpi mysterio angelox choros adesse : sumis ima sociari:¶ terrena celestibus iũgi. Secũdo etiam angeli in ecclesijs fideles custodiunt dum eos ab insidijs demonũ qsi ad ecclesiã vadunt:dum ibi consistunt:¶ dum inde redeunt conseruãt. Vnde Judith.13.c. de scripta dicebat. Custodiuit me angelus dñi ¶ huc euntem:¶ ibi cõmorantẽ:¶ inde huc reuertentem. Tertio angeli orationes fideliũ q̃ fiũt in ecclesia deo offerunt. Ideo Tobie.12. dicit angelus raphael.Qñ orabas cuz lachrymis ego optuli orationẽ tuã dño. Quarto insuper angeli in ecclesia simul adsunt ¶ psallunt cum psallentibus: dicẽte ꝓpha. ¶Precesserunt principes.i. angeli coniuncti. psal. in medio iuuen.vz aiax tympani.i.xpo deuotaz. Nã per tympanum xps intelligitur:in quo ẽ forma spica.i.diuinitas eterna: pellis extensa.i. caro crucifixi:¶ melodia.i.anima oi gaudio ¶ iubilatione plena. Ille igit anime dicuntur tympanistrie:que ad Christi diuinitatẽ ¶ passionẽ dulciter affecte. In figura igitur descensionis angelox in sacra ecclesia: dicit Hcñ.28.q; Jacob vidit scalam.i.sacram ecclesiam:cuius sũmitas celos tangebat:¶ angelos ascendentes ¶ descendentes. Ex predictis quattuor manifeste patet:q; oẽs angeli in ecclesia existentes cum viderint p mulieres coram dñico sacramento seu sanctorum reliquijs alias sibi in custodiaz datas multipliciter auferri:cõtra eas acriter indignant. Et ꝓpterea ¶Paulus.i.cor.xi. ꝓtra tales ait. Mulieres hẽant caput velatũ in ecclesia ꝓpter angelos. Nota q; non dicit cũ comib' mortuox.O infelices mulieres oẽs sancti stant i ecclesia picti cum penitentia' cũ sanguine effuso vel martyrio:¶ vos bestiales ad ecclias pgitis impudice:belletro depicte cuz ceteris vanitatib'.¶Quinto etiã ꝓbo q; quisq; dz venerari ecclesias sacras:¶ deũ ibidẽ humiliter adorare rõne ℌsecratiõis: vz pciosissimi corporis ¶ sanguinis xpi.Nõ quidem in hoc seculo est sup omnia venerandũ.O cuiquãta reuerentia timore atq; modestia ingrediunt psone ille aulis dñox:seu in pñtia temporalium dominox:qui tamen mortales sũt ¶ vermium esca futuri:nec ibi aliquid irrisione dignum agitur vel loquit:multo magis i infinitum hoc fieri deberet in cuius pñtia qui est imortalis rex regum ¶ dñs dñantiuz Sed heu hodie implet q; saluator ℳat.21. dixit, Domus mea domus orationis vocabitur. Vos autem fecistis illam spelunca latronum. Nam aliqui intrant ecclesiaz ad vendendum:aliqui ad emendum: aliqui ad vagizandum:aliqui ad ludendum: aliqui ad confabulandum:aliqui ad murmurandũ:¶ quod pessimum est: aliqui ad ibi fornicandum: vt ex hoc precio'sum Christi corpus ¶ sanguis fiat rufianus fornicantium: hoc accidit laude 1465. qñ predicãte quodã magistro ¶Paulo conuentualt ordinis nostri in ecclesia cathedrali in die virginis glorioso: quidam ribaldus ¶ ribalda retro altare sctẽ katherine tempore predicationis:actualiter peccare visi sunt.O iniquitas pessima.O grande vituperium.O effrenata libido.O diabolica generatio:facere de templo dei ꝓstibulũ diaboli Audiant tales aplm.i.cor.3.dicẽtẽ. Quicũqz violaucrit templum dei:disperdet illum deus propter hoc sequs. Forte ad ħam intelligit: q; tales mulieres disperdent i partu.Cogita queso quãtum deo displiceat tale sacrilegiuz cum etiam leuem risum ecclesia detestatur. Proinde Hieronym' epistola.2. ad ¶Palmachium ¶ Occeanum ait. Timeo ne qñ p risum intromus ecclesiam: sic de nobis videat:de quo'scriptum est. Qui habitat in celis irridebit eos:¶ dñs subsanabit eos. Discant igitur insensati Christiani exemplo irrationabilium creaturaz:dñicum sacramentum in sacris ecclesijs hũiliter venerari. Mã sanctus Bernardinus de hoc ponit exẽplum in sermone de veneratione sacroꝝ. Fuit igt rusticus quidam cupidus ¶ auarus:qui cum cuperet diuitijs abundare:maleficum consuluit:qua via ditari posset:cui maleficus consilium dedit:q; cum i pascate susciperet corpus Christi:illud secrete ex ore extractum seruaret in manu:atqz in apum alueolo collocaret ¶ sic cuncte vicinox apes ad mellificandũ ad eius alueolos conuenirent. Quo facto:mirabile dictu:apes rustici antedicti cum apibus vicinox ecclesiunculã cũ altari de ipa cera sacramento miro artificio construxerunt. Consumato autem tempore extrahendi mel de alueolis:venit rusticus mel querens ¶ vacua reperitur nassa:miransqz deuenit ad vas in quo positum erat dñicum sacramentuz. Audit apes mirabilibus melodijs circũquaqz i aere resonantes. Cũqz appropinquaret ad locum vbi erat dominicum sacramentum : subito quodam impetu iudiciali omnes ille apes irruerunt in eum aculeis suis illuz cũctis viribus affligentes. Sentiens itaqz buiusmodi virturem dei:subito ad sacerdotem cucurrit:scelus suum aperuit:¶ dei miraculũ patefecit. Congregat populus in dicto sacerdotis:¶ debitis solẽnijs concurrunt vndiqz gentes ad locum:vbi locatuz erat dominicũ sacramentum. Quibus appropinquantibus de alucis eleuantur apes:¶ mirabilib' melodijs in aere iubilabant. Sacerdote itaqz reuerenter prospiciente in alueolum antedictũ cernit in eo ecclesiunculam cereaꝫ cum altari miro artificio ab apibus fabricatam:et super altari residere domnicum sacramentum. Stupet sacerdos:cunctiqz astantes ad mirantur:deuotione replentur. Extrahẽtes deniqz predictam ecclesiam cum dominico sacramento:¶ debita deuotione ad ecclesiaz transferentes:pro summis reliquijs seruauerunt. Quo exemplo manifeste apparet: qua reuerentia in timorosa deuotõe assistere debent omnes in ecclesijs in quibus adest dominicum sacramentum. ¶Propterea statutũ est de consecra.distinc.2.c.presbyter.q; semp pro infirmis habeat eucaristiaz in ecclesia p paratam:quã in loco honorabili locare debz cum lampade accẽsa semper astãte.¶Sexto etiam probo q; quisq; debet venerari ecclesias sacras ¶ deum ibidem humiliter adorare ratione conseruationis:videlz rerum sacrarum. Nam in ecclesia omnia sacra conseruãtur:prout sunt reliquie sanctorum:paramenta sacra:calices sacri:sacratissima verba ex ore altissimi ꝓdita: imo de corde Christi egressa:sicut de verbis sacri euangelij patet: ¶ precipue vt predictum est vbi conseruatur sacratissima eucaristia. prout habetur extra de eucaristia sacra.c. super eo. ¶Propter hec omnia igitur ob sacrorum reuerentiam et deuotionem: antiquitus canes ¶ porci: aues ¶ falcones:¶ quecũqz filia deboneſtantia sacra dei templa:per exorcistas de ecclesijs pellebant. Iurta quod ℳat.7.dñs di. Nolite sctũ dare canib':¶ margaritas nolite ꝓicẽ ante porcos. Sed iurta altiorem sensum eiciendi potius sicut canes sunt predicatorib' detrahentes:atqz porci: hoc est in ecclesia aliquid impudice facientes.Quibus margarite sacraꝝ rex merito sunt denegande. Sed heu hodie ꝓdita est talis deuotio: q; canes mingunt per tabulas altaris:porci fodiunt cada-

ucra in cimiterio. Alij furant calices: Alij tobaleas. Alij libros. Alij cantant vana: et alij ludunt in ecclesia. Sed audi qd contra tales divina iustitia opet. Refert eni pater frater Jacobus de marchia in sermone de sacrilegio, q in ciuitate Cesenne fuerunt .i7. lusores ludentes in ecclesia et blasfemantes deum: et statim cecidit tecti ecclesie sup eos et occidit. ¶ Septimo deniq probo q quisq dz venerari sacra loca: et deum ibidem humilr adorare rone susceptionis. s. bficioz diuersorū: que in sacris ecclesijs accipim⁹. O xpiane qui fuisti paganus: dic queso vbi effectus es xpianus? Clamas respondeo in ecclesia: vbi crisma⁹ vl confirmatus? In ecclesia vbi recipis remissionē peccatoz per confessionē? In ecclesia vbi recipiunt septē ordines sacri? In ecclesia vbi fiūt preces a sacerdotibus p pplis et divina officia celebrant? In ecclesia vbi suscipimus multiplices indulgentias a pena et a culpa? In ecclesia vbi sepelimur? In ecclia vbi deniq suscipimus sanctissimū corpus et sanguinē xpi: per qō saluati et liberati sumus. In ecclesia ergo propter oia supradicta merito dz quilibet de tot beneficijs i ecclesia receptis: et deū et ecclesias venerari: decantans cum, ppha et di. Suscepimus deus miaz tuā scz multiplicē in medio templi tui. Et pdicti ergo septē rōnibus pz: qualiter quisq dz ecclesias singlariter venerari: et ibi deū pcipue adorare. ¶ Tertio postremo hoc idem ,pbo exemplis. Primū exemplū habem⁹ de saluatore nostro: qui cum sit norma nostra: dux via et veritas: cum debem⁹ quātū fas est i oibus imitari. Considera igitur mens deuota quanta reuerentia honorat dns Jesus xps Jerosolimis templū dei. Mā cū iterū itroibat solitus erat pmo visitare tēplū et ibi prez suū colere. Ibi etiā cōiter orabat. Ibi miracula frequentius faciebat. Ibi cōiter pdicabat propter qō Luc. 9. dicit. Erat quottidie docens in tēplo. Et idē .xi. dr. Erat singulis diebus in templo docēs. In tēplo etiā inuent⁹ ē a matre sua: cū dixit Luc. 2. Nesciebatis q i bis que patris mei sunt oz me esse. Et ideo Mat. 6. precepit aplis di. Primum grite regnū dei et iustitiā eius etc. ,pter qō Criso. super verba Luc. 19. Intrauit Jesus in tēplum ait. Propriū erat boni filij vt veniens pmū ad domū curreret patris. Tu autez imitator factus xpi intrans ciuitatē: pmū añ oēs aq⁹ ad ecclesiam curras. hec ille. Deniq ad inflāmanda corda nra ad zelum diuini cultus in templis dei maiorē zelū oñdit contra inhonorantes dñicuz templū: qz ytra suos ciuitates: aut quoslibet alios scelerates. Nec alicui alteri sceleri corrigēdo lego imposuisse manum: nisi contra dehonorantes deum in templo suo. Propter hoc enim vt scribitur Mat. xi. Mar. xi. Luc. 19. Intrauit Jesus in templuz dei et ciciebat omnes vendentes et ementes in templo. Et Jo. 2. dicit. q fec flagellum de funiculis: et omnes de templo eiecit. Quo exemplo patet: qz venerande sint ecclesie sacre: et qz humiliter ibi sit deus colendus. Scōm exemplū ponit Brego. de ecclesie inhonoratione lib. 1. dialogoz. Accidit inquit q matrona qdaz nobilis habebat nurū que infra breue tempus quo filium eius acceperat: cum eadem socru sua ad dedicationē oratorij bti Sebastiani martyris fuerat ī uitata. nocte vero eadem qua subsequēti die ad dedicationē predicti oratorij fuerat processura: voluptate carnis deuicta: se se a viro suo abstinere non potuit: cūq mane facto cōscientiam deterreret ppetrata carnis delectatio. processionē vero verecūdia intrare: plurimum erubescens vultum hoiuz: qz dei iudicium timens: cū socra sua ad dedicationē predicta processit. Mox vero vt oratoriū in quo eius reliquie sancti Sebastiani ingresse sūt: cōtigit nurum spiritus malignus vexare cepit et arripuit: et coram omni populo peccatū publicare. Tunc parentes eam carnaliter amantes: ad optinendum salutis remediuz: maleficis tradiderūt. Ducta est itaq ad flumen: et immersa a maleficis incantabat: sed diuino iudicio factum est: vt dum vnum demonem arte magica expellere conati sunt: intrauit in eā legio vna demonū. Et tunc cepit tot diuersas voces et garrire⁹ emittere: quot demones eam possidebant. hic Brego. ad litteram. Quo exemplo patet q quanto est sanctior locus tanto in dei conspectu offensa ibi commissa: grauior reputatur. Ex predictis igitur auctoritatibus: rationibus: et exemplis. patet ōris contemplatio latrie seu diuine adorationis que dicitur contemplatio locationis: in qua ostensum est: qualiter quisq debet ecclesias venerari: et ibidem precipue et humiliter cultu latrie deum adorare: quē verum cultum dei: veramq sacrarum ecclesiarum vene-

tionem nobis cōcedat saluator noster Jesus Christus: qui viuit et regnat verus deus: per infinita secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta post scdam dominicam quadragesime. Iterum de qnta excellentia: vz de nobilitate ipsius fidei sacratissime.

Hauferetur a vobis regnum dei et dabitur gēti facienti fructus eius. Scribuntur hec verba Matth. xi. c. 7. i cuangelio occurrentis fe ric. Post sacri euangelij litteralem et spiritualem expositionem generosi ciues: ex quo vt claruit in sermone precedēte sufficienter declarauimus de diuino cultu et de diuina adoratione. Quartam contēplationem videlz locationis: in qua ostensum fuit quo loco debeat deus cultu latrie specialiter adorari. habeo in presenti feria de diuino cultu et adoratione. Quintam contemplationem valde vtilem et mirabilē specialiter declarare: que talis est.

¶ De qnta contemplatione diuine adoratiōis que dicitur contemplatio modificatiōis.

Quinta igitur contemplatio de cultu latrie seu adoratione ad deum faciēda dicitur modificationis. Ostensa enim diffinitione: obligatione: seu locatione diuine adorationis. videndum est ad presēs quid est sua modificatio. Si queritur igitur quot modis pōt et debet cultu latrie de⁹ specialiter adorari: ad hoc vt vera et perfecta sit talis adoratio. Respondeo q quadrupliciter seu dicas q quadrupler ē adoratio dei vera atq perfecta. Prima dicitur adoratio cordialis. Scda dicitur adoratio verbalis. Tertia dicitur adoratio corporalis. Quarta dicitur adoratio virtualis. ¶ Prīa fit corde: scda fit ore: tertia fit corpore: quarta fit opere.

¶ De quarta adoratione qua deus cultu latrie adoratur. et pmo de prima: que fit corde.

Prima igitur adoratio qua deus singulariter cultu latrie adoratur dicitur cordialis. Et talis adoratio simpliciter fit corde et mente: cum. s. persona quadam cordiali deuotione seu mentali reuerentia deuz colit: et in hac cordis adoratione specialiter cultus latrie consistit. Quoniam adoratio verbalis que fit ore: corporalis que fit corpore: et virtualis que fit virtuoso opere: nihil prodessent ad salutem sine ista. q autem singulariter talis adoratio cordis necessario requiratur ad cultum latrie. quadrupliciter ,probo. Primo auctoritate. Scdo ratione. Tertio distinctione. Quarto cōminatiōe

¶ Primo probo auctoritate saluatoris Jo. 4. ad samaritanam dicentis. Mulier inqt credе mihi: quia venit hora quando neq in monte hoc: neq Jerosolimis patrem adorabitis. Sed venit hora et nunc est: quādo veri adoratores adorabunt patrez in spiritu et veritate. hec ibi. Que verba exponens Crisost. sic di. Veros adoratores dicit dominus: ad differentiam falsorum. s. samaritanorū: quorum erat opinio q deus loco concluderetur et q in hoc loco deū adorari oporteret: nihil de deo plus imaginantes qz de idolis: et idcirco cultū dei cū cultu demonum miscebāt. Similiter dirit ad differentiam iudeorum: qui sub figura et vmbra colebant deum per circūcisionem: holocausta: et huiusmodi. Contra tales igitur dirit. In spiritu et veritate: quia vera adoratio in veritate spiritus consistit. b Crisosto. Apostolus insuper dirit. i. ad corin. i4. Adorabo spiritu: adorabo et mente id est corde. ¶ Scdo etiam probo vnica rōe vz propositiōis. q. s. cultus dei pncipaliter cōsistit in corde et mente. Fundamentuz rōnis ponit Cōmētator sup. 2. ō aia. di. Simile obiectum simpliciter apprehendit per similem potentiam. patet hec regula. Cum enim scia sit quid spirituale. ideo simpliciter apprehenditur per potentiam intellectuam aie: que ē quid spirituale: et non per materialem potentiam nisi dispositiue. Quo presuppositō: certumest vt dicitur Joan. 4. q deus est spūs et per ons est incorporeus. Ō si sic est: ergo oportet ei per pus offerri illō quod est in nobis incorporeum. s. animam: et intellectus puritatem. Me igitur immoles aues et vitulos pecuniamq et corpus tuum deo: magis animā tuam offer deo in holocaustum. Proinde propha i psona dei dicebat. Numqd māducabo carnes taurorum: aut sanguinē hyrcorum potabo? Immola deo sacrificium laudis scz mentalis: et cordialis: et redde altissimo vota tua. ¶ Tertio hoc idem probo distinctiōe quā ponit glosa super verba Exo. 20. Non

Universidad de Deusto
Biblioteca

adorabis ea neq; coles. Aliud est inquit colē
t aliud adorare. ¶Potest enim quis coactꝰ t
inuite adorare: sicut si quis cogeretur dare i
censum idolo: t insuper pōt quis tormentis
victus idolum adorare: cuꝫ tamen sciat quia
idolum nihil est. Seu adulatiōe posset quis
reges idolatras adorare: que vtiq; adoratio
vera nō crit: quātum ad illud qō idolatrare
facientes intendunt. A simili est tales actus
exteriores pro deo facere: qui cum non essent
voluntarij sed coacti nequaq; et his coleret
deus. Sic enim dicitur. 23. q. 6. c. iam vere. §.
et his. Ad bonum quisq; inutiliter cogitur:
cum deus aspernet coacta seruitia. h ibi. Et
20. q. j. c. Illud. Marcellus papa ait. Satis i-
utile est: vt coacta seruitia dño prestētur. Itē
extra de his q̄ vi metusue causa fiunt. c. Ad
audientiam. Innocentius ait. Que vi metꝰ
ue causa fiunt carere debent robore firmita-
tis. Deniq; Aleran. papa. 15. q. 6. c. Si sacer
dotibus. ait. Amplius respicit deus ad cogi-
tationes cordis t spontaneas voluntates: cūq;
ad actus qui per necessitatem fiunt. Et qbꝰ
patet: q̄ adoratio exterior aut ore aut corpe
facta potest esse falsa: t per consequens non
est simpliciter de necessitate fm quid. Cole
vero cum sit toto affectu t studio animā deo
mancipare: ideo ex hoc talis cultus interior ē
cuilibet sūme necessarius ad salutē. ¶ Quar
to nāq; probo cōminatione: q̄ cultus latrie
principaliter consistit in corde t mente: t nō
in corpore seu in operatione. Nam videns
saluatoꝛ q̄ multi pharisei scribe t iudei deuꝫ
adorabant: t corpore t exteriori opere: ſz non
mente vel corde: ideo cōminative contra eos
clamabat. Matth. 23. di. Vbe vobis scribe
t pharisei hypocrite: qui mundatis quod de
foris est calicis t parasidis. intus autē sunt ple-
ni estis iniquitate t rapina t inmunditia. pha
risee munda pus quod intus est: vt fiat t id
quod deforis est mundum. Vbe vobis scri-
be t pharisei hypocrite tristes: q̄ similes estis
sepulchris dealbatis: intus autē sunt plena
ossi. mor. t omni spurcitia. Sic t vos qdem
a foris paretis hominibus iusti: intus autem
pleni estis hypocrisi t iniquitate. hec ibi. O ia
supradicta confirmans Salomon: q̄. s. cultꝰ
latrie principaliter in corde consistat. in per-
sona dei. pucrb. 23. di. Fili prebe mihi cor tuū
vbi glo. ait. Non petit linguam nec pecuniā
nec corporis macerationeꝫ: sed sacrificiū cor
dis. Ex predicta igitur auctoritate: ꝛone: q̄
stinctione: atq; cōminatione: patet: quale cul-
tus latrie p̄ncipaliter t necessario consistit in
mente t non in actu exteriori. Si autē queri
tur quot requiruntur essentialiter ad hoc: vt
quis cultu latrie qui p̄incipaliter in corde t
mente consistit vere deum colet. Respōdeo
q̄ tria necessario requiruntur: vz fides: spes
t charitas. Sic enim dicit Isidorus. 8. libro
ethimo. Tria sunt inquit que in religiōis cul
tu interiori ad colendum deum in hominib⁹
perquirunt. vz. Fides: spes: t charitas. h ille.
Et Aug. i enchiri. Fide ingt spe t charitate
corde colim⁹ deū. Et idem Augu. io. de ciui.
dei ait. Theusebia que est pius cultus dei cō
sistit in cognitōe dei t dilectōe: cū debita sub
iectione spei ad ip̄m: his p̄missis vt forma
liter loquar: dico q̄ tria necessario regrūtur
ad hoc vt qs cū corde cultu latrie deum vere
colat. ¶ Primū dicit̄ vera cognitio. ¶ Scōm
dicit̄ vera dilectio. ¶ Tertiū dicit̄ vera spario.
¶ Primū igit̄ qō est necessariū ad cultū cor
de deo exhibendū: dicit̄ vera cognitio. Lapis⁹
dei: t cor. que p deū ad cognoscendū ordina
tur. Cū eni dupler sit cognitio qua deꝰ cogno
scit: vz nālis: qua deus vt dicit̄ ad Ro. j. per
visibiles effectꝰ cognoscit: t supnaturales: q̄
singulariter intelligit̄ per fidem simpliciter:
dico q̄ ad ver. dei cultum necessario requiri
tur cognitio supnaturalis que est per fidem:
q̄n talis cognitio plura facit cognoscere de
deo in spē: t de his que saluti sunt necessaria
q̄s ois, simul cognitio nālis. Nam per cogni
tionem nālem non cognoscitur trinitas per-
sonarum: nec cognoscit filium dei fuisse icar
natum: t de spiritu sancto conceptum: t ven
turum ad iudicium: in quo vniuiq; fm opꝰ
sua reddet: nec similiter in hostia debito mō
consecrata sacramentaliter cristere: t cetera
hmōi similia: que tñ omnia supnaturalis co
gnitio fidei cognoscere facit. ¶ Propter quod
talis cognitio que est per fideꝫ sūme cuilibet
necessaria est: ad hoc vt vere corde deum co-
lat: qō quadrupliciter. pbo. ¶ Primo auctib⁹
¶ Scōo rōnib⁹. ¶ Tertio similitudine. Quarto
exemplo. ¶ Primo. pbo auctibus. q̄ cogni-
tio dei que est per fidem est necessaria ad in-
teriorem cultum. Nam Brego. j. moral. c. 4.
dicit. O mnis homo coipso q̄ homo est: suā
per fidem intelligere debet auctorem: cuius
voluntati tāto magis fideliter seruiat: quāto

se: quia de seipso nihil scit per se. sat. h ille. Ber.
sup cant. ait. Vtraq; cognitio dei. s. t tui tibi
est necessaria ad salutem: ita vt neutra carere
valeas cuꝫ salute: quia sicut ex noticia tui ve-
nit in te timor dei: t ex noticia dei amor eius
ita de ignorantia tui superbia: t de ignoran-
tia dei contēptus: atq; desperatio. hec ille. Itē
Jere. 9. dicitur. Non glorietꝰ sapiens in sapi
entia sua: nec fortis in fortitudine sua: nec di
ues in diuitijs suis. Sed in hoc glorietꝰ q̄ glo
riatur scire t noscre me. s. per fideꝫ. Itē Jere.
5. dicitur. Captiuus ductus est populus meꝰ
eꝫ a diabolo in infernum: quia non habuit
scientiam. s. dei. Salomon etiam Sap. 13. ait
Vani sunt omnes hoies in quibus non est
scia dei. Hieronymus etiā ad Nepotianuꝫ
ait. Absq; dei noticia paruus alꝰ peccus est
ois homo. ¶ Paulus insup hebre. xj. ait. Acce-
dentiū ad euꝫ credere oꝫ: q: est: t q̄ ingrentri-
bus se remunerator sit. Et subiūgit di. Sine
fide impossibile ē placere deo. Deniq;. 18. q. j
cōcs. §. Et his. dicit. Vbi enim deest vera
agnitio eterne t incōmutabilis veritatis: fal
sa virtus etiam in optimis moribꝰ estimatur
Et quibus auctibus pꝫ: qualiter ad ver. dei
cultum requirit cognitio: qua p fideꝫ oia cre
denda credunt. ¶ Scōo hoc idem, pbo duā-
bus rōnibus. ¶ Primo rōne p̄fectiōis. Scōo
rōne dilectionis. ¶ Primo, pbo rōc p̄fectio
nis: q̄ cognitio dei que est p fidē est nēcia ad
ver. cultū dei. Fundamentū rōnis pōit phs
j. phys. di. Vnūq̄q; nālr appetit suam pfec
tionē tāq̄ cōplementum eius. pꝫ hec regula.
Nam arbor nāliter suo mō appetit fructum
tanq̄ eius vltimā pfectionē. t iō exīs pua in
giter crescit: exīs magna ingiter se disponit
vt fructuꝫ faciat. Silr infans paruulus: nālr
appetit magnitudinē viri tanq̄ pfectionem
suam. Quo p̄supposito: certum est q̄ pfectio
nālis aie est scia seu cognitio veritatis: di-
cente pbo. 2. de aia. Actus p̄mus aie est sicut
scia. secundus sicut ꝛsideratio. Et. j. de aia di.
Intelligentia t speculatio veritatis videntur
esse propie passiones anime. Et. 6. ethico. di.
Bonus intellectus ē scientia veritatis. Et. j.
metha. ait. Omnes homines natura scire de
siderant. s. veritatem. Et. xj. metha. di. Specu
latio veritatis est quid optimum perfectissi-
mum t delectabilissimum. Quod si sic est: q̄
quelibet cognitio veritatis aliqualiter pficit
intellectum. Clarꝫ est q̄ intellectus non recte
pficit: nisi habeat sciam t cognitionē virtutꝫ
increate: que est ceteris nobilior. dīte pbo. 8.
ethi. Sapientia est scia honorabilissimorum
t diuinor: ideo hꝫ rōnem capitis inter oēs
scias: que etiā increata veritas est: p̄pium ob
iectum humani itellectus. dīte Ric. in. 3. di.
23. ar. 5. q. 2. O biectuꝫ inquit fidei t intellectꝰ
est veritas increata: ad quā cetera omnia re-
ducuntur. Exquo ꝛcluditur: q̄ nisi intellectꝰ
recte cognoscat p̄imam veritatem: quc est p
p̄ium eius obiectum: non pōt habere suam
pfectionem: sed cū deus non acceptet imp-
fectas res: iō cultus latrie sibi placere non pōt
sine pfecta cognitōe suiipsius t dei: q̄ simplr
vera cognitio p fidem habetur. ¶ Propterea
Lactan. in li. di. instī. ait. Scia veritatis sūme
est oportuna: gaudetq; mens in p̄me verita-
tis se luce versari: quod est p̄imum anime pa
bulū quadam iocunditate perfusum. hec ille.
¶ Scōo hoc idem pbo rōne dilectionis. Fū
damentum rōnis ponit phs. j. de regi. p̄nci. t
etiam sententialiter. 3. de aia. t. 12. metha. di.
Cognitio boni: est simpliciter causa amoris
boni. pꝫ hec regula. Nam q: in spē cognosco
¶ Petrum esse bonū t virtuosum: iō in spē di
ligo eum: qō nequaq̄ facerem si eius bonita
tem non cognoscerē. Quo p̄supposito: certuꝫ
est a simili q̄ nisi glq; trinitatē p̄sonaꝝ cog-
noscat: t filiū dei incarnatū: seu corpus xp̄i cōse
cratū tē. hmōi nequaq̄ diligere pōt. Sꝫ cuꝫ
talis cognitio ex qua talis amor ad predicta
causat: simplr a fide, procedat: ḡ p ois cognitio
que est p fidē: necessaria est ad cultū interio-
rem corde deo exhibendū. Et confirmat̄ ista
ratio per similitudinem: quia sicut se hꝫ visio
corporalis ad amorem sensitiuū: ita t visio i-
tellectualis ad amorē spiritualem. Sꝫ clarū
est q̄ visio corporalis est p̄ncipium amoris
sensitiui: vt di. phs. 8. ethi. ergo a simili cogni
tio specialis ipsius diuine bonitatis est p̄nci
pium cōsubstantialis amoris ad eum. Que
simul omnia confirmans Aug. io. de tri. ait.
Inuisa diligere possumus: incognita neq̄q̄.
Si igitur vt patet deus vel Christus non co
gnosceretur per fidem: certū est q̄ nullus euꝫ
diligeret. t per ois nec euꝫ ore laudaret: nec
insuper corpore t exteriori operatione vene-
raretur. Ex predictis duabus rationibus pꝫ
qualiter fides seu cognitio ipsius dei: t alio:
que reducuntur ad deum: est necessaria ad
cultum latrie interiorem deo exhibendum.

¶Tertio hoc idem ꝓbo similitudine. Sententia est philosophi tertio de anima. q sicut se habet sensus ad sensibilia: sic se habet intellectus ad intelligibilia. Sed clarum est q potentia sensitiua non accipit cognitionem de obiectis remotis: sed simpliciter de propinquis: ergo a simili potētia intellectiua deum percipere non potest: nec insuper voluntatem et corpus flectere ad amorē dei ⁊ seruitium eius: nisi ipsum deū per cognitionem fidei quā habet cadē potentia intellectiua ipsum deū tanq̄ ꝓpinquū seu ea que sunt dei accipiat. Quod si sic est: ergo fides ⁊ credulitas ad cultum dei est necessaria. q autē potentia sensitiua non percipiat obiecta remota. ⁊ per consequēs nec potentia intellectiua: patet ex tribus. vȝ ex quātitate corporali: ex figura speciali: ex mobili locali: vel motu. Et ꝑmo patet ex quātitate corporali. Experientia teste cognoscimus: q corpus multum remotum a celo non videtur: et si forte videatur: ꝙtumcūq̄ sit magnum videbitur tamē paruū. sicut patet in stellis: que cuȝ sint maiores ꝙmagna pars terre videntur tamē parue. ¶Secundo hoc probatur figura speciali. Si enim corpus aliquod a lōge aspiciatur: cius figura non potest discerni: sicut patet in facie hominis de longe visa: vel in statura tua procul posita vel longe distāti. ¶Tertio hoc idē patet ex motu locali. ꝓsito enim q corp⁹ aliquod velociter moueatur: si tamen a visu lōge distet: vix aut nihil moueri videbitur: sicut videmus in sole: luna: ⁊ stellis: que ita velociter mouentur: q in spacio dici naturalis transeunt tantū spacium ꝙtum ambit celuȝ ⁊ terra: ⁊ tamen vix moueri videntur. Ex quibus patet q localis distantia ꝑ pcētiam visiuam nō percipit nisi ex appropinquatione. A simili concludo de deo seu de diuinis personis ⁊ ceteris articulis fidei: quoniā cum in infinitum sint remotissima ab humano intellectu: impossibile est ea intelligere ⁊ cognoscere: nisi per virtutē fidei ⁊ simplicem creditionem. ¶Quarto deniq̄ probo vnico exemplo. q scilȝ cognitio de deo est necessaria ad cultum ipsius dei. Nam refert valerius de Archimede marimo philosopho. q cuȝ marcellus caperet Siracusam manuviolenta: sciens q ibi erat Archimedes philosophus: delectatus de sua prudētia: edictum fecit ne philosoph⁹ ille ab aliquo occideretur. At ille animo oculis ac manibus in terra affixus: figuras astrorum ⁊ circulos describens: superueniēti militi ac super eum strictum gladium tenenti: ⁊ inquirenti quisnā esset: propter admiram auiditatēq̄ inuestigandi veritatē astrorum quaȝ in predictis figuris querebat: nomen suū indicare non potuit: nec etiam manus a puluere subtraxit: sed respondit dicens Noli obsecro super circulum istum destruere et me impedire: q aliter nō possum astra et celum: nec insuper causam primā celi atq; astrorum cognoscere: diligere: ⁊ venerari: sicut naturalis ratō dictat. Ob quā causaȝ miles cū gladio interemit: quasi neglexisset imperium eius: nec tamen cum ut philosophū cognoscebat. Quo exemplo patet q si philosophus iste presupponebat cognitionem dei esse necessariam: ad hoc ut cuȝ diligeret ⁊ veneraret: a fortiori cuilibet fideli necessaria est cognitio ⁊ fides de deo ⁊ de diuinis: qua et deus ⁊ diuina ab ipso diligantur ⁊ veneretur. Quc vtiq̄ cognitio nihil aliud ē nisi credulitas quedaȝ: qua credimus digna de deo prout est q habeat summā potentiā: cui nihil potest absconditi: summaȝ bonitatem: cui summe odit omne malū: ⁊ diligit omne bonum: summā iusticiam: que sine fine malicia punit ⁊ virtutem remunerat: summam prouidentiā: qua non tm̄ est creator diuersarum rerum ad decorē vniuersi: sed insup conseruator earuȝ: ⁊ in qua nullus potest cadere error aut defectus: siue ex ignorantia: siue ex timore: siue ex passione: aut aliquo modi minus amore. Hanc cognitionē ⁊ credulitatē Paulus habebat qñ ꝓme Lor. 2. dicebat. Nō iudicaui me scire aliquid inter vos: nisi Jesum xp̄m ⁊ hunc crucifixū. Heu hodie pauci sunt qui hanc verā fidem cognitionē ⁊ credulitatem habeant de deo ⁊ de diuinis: ⁊ ꝓpterea pauci sunt qui deū vero corde diligant: ⁊ nro opere veneretur. Idco cōtra tales Esaias in ꝑsona dei admiratiue. ꝑmo. c. dicit. Audite celi que loquor: ⁊ auribus ꝑcipe terra: quoniam dns locutus est. Filios enutriui ⁊ exaltaui q nobilitatē. s. intellectus. Ipsi autē spreuerunt me. s. p infidelitatē ⁊ incredulitatē. Cognouit bos possessorē suū: ⁊ asinus ꝓsepe dñi sui: Israel autē. i. populus xp̄ianus non cognouit me: ⁊ populus meus me nō intellexit. Vbi graui peccatrici: populo graui inigrate: semini nequ

filijs sceleratis. Dereliquerūt deum: blasphemauerūt sanctū israel: alienati sunt retrorsuȝ hec ibi. Ex predictis igit auctoritatibus: rationibus: similitudine: atqȝ exemplo patet. qualiter ad verum cultū cordis deo exhibendum necessaria est cuilibet vera cognitio ipsi⁹ dei ⁊ eorū que ad ipm deū ordinant. ¶ Secūdū insup quod est necessariuȝ ad cultum cordis deo exhibendū dicit vera dilectio. s. ipsius dei. Ad hoc enim ut quisq̄ cultu latrie deum vere colat: non tm̄ requirit credulitas ⁊ cognitio ipsius dei: sed insup necesse est ut deū coradialiter super oia bona creata amet ⁊ diligat quod tripliciter probo. ¶Primo auctoritatibus. Secūdo ratione. Tertio similitudine ¶Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam Rabanus sup genc. ait. Colere est ad deū qui solus est colendus: tota dilectione cordis tendere. hec ille. Item. 23. q. 6. ca. iam vero. §. Et bis. dicit. Sine dilectione dei nullus deo placere potest. Insup Matth. 22. precipit. Diliges dñm deū in toto corde tuo ⁊c. Ire sctūs prosp. de pe. di. 2. c. j. ait. Diligere deum toto corde debemus: ordinem autē dilectionis illi pcurrunt: nec modū diligendi custodiunt qui aut mundū qui cōtemnēdus est plus diligūt aut minus diligēda plus amāt: aut ꝓximos non sicut seipsos: aut deuȝ plusq̄ seipsos forte non diligūt. hec ibi. Deniq̄ Seneca libro de quatuor virtutib⁹ ait. Quisquis iusticiam sectari desideras: tunc deuȝ primū ⁊ ama ut ameris a deo. Ex quibus auctoritatibus patet: qualiter ad verū dei cultū requirit amor cordialis ad ipsum deū. ¶ Secundo hoc idē probo vnica ratione. vȝ coniunctionis. Fundamentū rationis ponit Cōmentator super. 10. Methea. di. Extrema non cōiunguntur naturaliter nisi per mediū: patet hec regula. Maȝ tectū ⁊ fundamentū alicuius domus non simul connectūtur nisi per mediū parietis. Similiter extremitas radicis ⁊ cacuminis arboris non coniunguntur nisi per truncū ⁊ stipitem. Item lapides duo in edificio: similiter cum medio calcis vniuntur. Similiter de⁹ cum homine: ⁊ econuerso: non potuit vniri in incarnatione fm̄ Ber. nisi per mediū. s. amoris ⁊ charitatis. Quo ꝓsuppositio: certum est q si rationalis creatura dȝ beatificari: oportet q vniatur cum creatore: ut eius presentia in eternum perfruat: cum precipue beatitudo nihil aliud sit nisi quedā coniūctio anime cū deo per immediatā presentiā. Sed cum creator ⁊ creatura sint duo extrema: immo plus ꝙ duo extrema: pro eo q in ipsis est infinita distantia: impossibile est q simul coniūgantur: nisi per aliquod mediū. Cum autem medium vniens animā simul cuȝ ipso deo: simpliciter sit amor ⁊ charitas ipsius dei: cōcludo ex hoc: q ad verum dei cultum necessario requiritur cordialis amor ad ipsum deum: sine quo non posset vniꝙ ipsa anima cum deo vniri: et per consequēs beatificari. Quod cōfirmans Bonauen. in ꝑmo. distin. 17. arti. ꝑmo. q. ꝑma. verbaliter dicit. Solius charitatis actus: facit animā per beatitudinem deo vniri. Et Augus. super epistolā primā Joā. ait. Amor est vita quedam: duo simul copulans: amantē scilȝ et amatum. Et Hiere. 31. dicitur. In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te. scz ad beatitudinem miserans tui. Et Dsee vndecimo dicit. Trabam eos scilȝ ad beatitudinē cum funiculis charitatis. Ricar. autem in suo quolibeto sic ait. Tria sunt ad beatitudinem necessaria. scilȝ cognitio: electio: ⁊ vnio. Nam oportet primo cognoscere bonum beatificans. ¶ Secundo oportet eligere: ut scz voluntas illud velit. ¶Tertio oportet tali bono vniri: que vnio similiter fit per mediū amoris ⁊ charitatis. hec ille. Deniq̄ apostolus ad Col. 3. Hortatur omnes ad habendū charitatem: qua quisq̄ ⁊ cū deo vnitur ⁊ beatificat. di. Super omnia charitatem habete. quod est vinculū pfectionis. ¶Tertō deniq̄ probo vnica similitudine q. s. ad verū cultū latrie deo exhibēdū necessario requritur cordialis amor sup omnia ad ipsum deum. Nam legit Matthei. 22. q cum quidā rex fecisset nuptias filio suo: ⁊ vidisset ibi hominez non habentē vestem nuptialē ⁊ honorabilez sed potius deformē ⁊ ignominiosam: fecit p ministros sibi pedes ⁊ manus ligare: ⁊ sic extra conuiuiū ⁊ palatiū cum ignominiose ⁊ vituperose eicere. Qua similitudine datur intelligi: q pater celestis qui nuptias spirituales fecit xp̄o filio suo in celi palatio: neminez ad illud conuiuiū ⁊ eternas nuptias acceptat ⁊ suscipit: nisi prius nuptiali veste: hoc ē amore ⁊ charitate induatur. Ex predictis igit auctoritatibus: ratione: ⁊ similitudine: patz: qualiter ad verū cultum cordis deo exhibendus necessaria est cuilibet vera dilectio ipsius dei ¶Tertiū deniq̄ quod est necessariū ad cul-

tum cordis deo exhibendum: dicitur vera spe
rato. Ad hoc enim ut quisq; cultu latrie deus
in corde suo vere colat: non tm requiritur ve
ra cognitio & vera dilectio ipsius dei: ut pre-
tactū est: sed insup necesse est ut speret in deo
seu spem & confidentiā habeat in deo: q non
ex propriis meritis: sed magis per solam su
am clementiā: sibi dabit & suam gratiam: et
remissionē peccatorū: et eternam gloriam. q
autem talis spes in deo sit habenda simpli-
citer: & nō in propriis meritis tripliciter ꝓbo
¶Primo auctoritatib⁹. ¶Secundo rationi-
bus. ¶Tertio exemplis. ¶Primo probo au
ctoritatibus: q spes diuine gratie remissio-
nis peccatorū: & eterne glorie: in deo simplici
ter est habenda: que spes ad diuinū cultus p
tinet. Unde Ambro. in exameron ait. Spes
firmā in deo semper habeas: & tunc in diui
na miseratione amplius sperandū est: cum p
fidia humana omne deficiūt: hec ille. Itē apo
stolus ad Hebreos. 6. ait. Confugiamus ad
propositā nobis dei spem: quā sicut anchorā
habemus anime tutam & firmā. Ubi & Au
gust. ait. Si videris te fluctuari in mari pec-
catorū huius mūdi: noli irrumpi: sed fuge ad
anchoram diuine spei: qua securus in portus
eterne vite ingrediaris. Et ꝓpheta ait. Spe
ra in deo & fac bonitatem: & pascēris in diui
tijs eius. s. gratie & glorie. Et alibi dī. Deus
meus in te confido nō erubescā. Idez quoq;
ait. In te domine speraui non confundar in
eternū. Et alibi dicit. Sicut oculi seruorū in
manibus dominorū suorū: ita oculi nostri ad dominū deū no-
strū donec misereat nostri. Et ecclesia. scdo
dicit. Nullus sperauit in dño: & confusus est.
Et Treno. 3. dicit. Bonus est dñs omnibus
sperantib⁹ in eum. Aplius insup ad Hebreos
quarto ait. Adeamus cū fiducia thronū gra
tie eius: ut misericordiā consequamur: & gratiā
inueniamus in tempore opportuno. Denicq;
Ber. sup canti. ait. Securū accessum habes
ad deū. o homo: vbi habes ante filiū matrez
& filium ante patrē: mater ostendit filio pe-
ctus & vbera: filius ostendit patri cicatrices &
vulnera: nulla ergo ibi poterit eē repulsa: vbi
sūt tot charitatis insignia. hec ille. Et ꝑdicti
auctoritatibus patet: qualiter quisq; spē suā
tenetur habere in deo ꝓ gratia & gloria pos-
sidenda. ¶Secundo hoc idem probo dupli-
ci ratione. ¶Primo ratione operatōis. Se
cundo ratione argumentationis. ¶Primo
probo ratione operationis. Fundamentū hu
ius rationis ponit ꝓbus scdo Methaphi. Si
cut se habet vnūquodq; ad esse: sic se habz ad
agere. patet hec regula. Nam medicus quo
niā habet habitū sciētie & artis medicine, ide
operat ad sanitates dandas egrotis. Simili
ter quia armiger habet artem & industriā ar
mor. ideo tempe belli viriliter in armis se ex
ercet. Quo presupposito: certum est q deus est
perfectissimus in tribus. vz in potentia: sapiē
tia: & bonitate: quia deus habet posse scire &
velle: quod si sic est: ergo deus in eo q oipo-
tens est: potest cuilibet in se speranti benefa-
cere. In eo autē q summe bonus est: vult oi
no bene facere. Et si deficeret ab aliquo tri-
um predictorum: nequaq; ageret sm propriata-
tem sue essentie atq; substantie: quod vtiq; fi
bi facere omnino est impossibile. Speret igi
tur quisq; ut debitū est in eius bonitate: &
fecto ab eo gratiam & gloriā accipiet: quia co
suetudo est magnorū: dominorū in se speran
tibus & cōfidētibus magnalia dare. Sz bene
vide queso humanā stulticiam. Nam plures
pes sperant in fortitudine castrorū & ciuitatū
suarum: vir diues in argento & auro. Rex in
magno exercitu. Judex in prouido consilio.
Aduocatus in calido & astuto collogio. Mi-
les in optio equo. ¶Pugil in robore suo ma-
gno: & in astuto bellandi artificio. Bellator si
libet in suo scuto & lācea. Sagittarius in suo
arcu. Seruus in domino suo. Uxor in suo
viro. Agricola in sua vinea: & possessione. Et
denicq; venator in canibus suis. Sed in deo
non inuenit qui spem suam ponat: cum ta-
men supradicta omnia quandoq; iuuare nō
possunt: aut nesciūt: aut nolunt: sed magis hec
nunc aut decipiunt: aut interire sinunt. Cur
igitur non magis speras in gratia creatoris
tui: que nunq; fallibilis est: q̄ in gratia mun
danorū que ut plurimū fallibilis est et falsa.
Audi quid spiritussanctus Micre. 17. dicit.
Maledictus homo qui cōfidit in homine: &
ponit carnem. i. parentes carnales brachium
suum. Et sequit. Benedictus vir qui confidit
in domino: & erit dominus fiducia eius. ¶Se
cundo etiam ꝓbo ratione argumentationis.
Fundamentū rationis ponit scdo Thopico.
Si de quo minus videt in esse: & inest: et de
quo magis. patet hec regula. Naz si simplex
sacerdos aliquē ab aliquo casu absoluit: a so-

lori papa hoc facere potest. Quo ꝑsuppositio
certū est q pater carnalis carnali filio adiu-
torium ꝑstat in se speranti & eū inuocanti. si-
militer & amicus amico: quod si sic est: cum
deus in infinitū sit melior cunctis parentib⁹
& amicis: clarū est q dabit gratiā suam & glo
riam ꝑsone in se speranti. Quod egregie cō-
firmans saluator. Luce. xi. dicit. Quis vestrū
habebit amicū & ibit ad illū media nocte: et
dicet illi: amice accōmoda mihi tres panes:
quoniā amicus meus venit de via ad me: et
non habeo quod ponā ante illū. At ille peni
tus respondens dicat. noli mihi molestus eē
ecce iam hostiū clausum est: & pueri mei me
cū sunt in cubili: sed nō possum surgere & da
re tibi. At ille si perseuerauerit pulsans: dico
vobis q si non dabit ei: eo q amicus eius sit
propter importunitatē tamē ei⁹ surget & da-
bit illi quotquot habz necessarios. Et ego di
co vobis: petite & dabit vobis: querite & inue
nietis: pulsate & aperiet vobis. Deinde subiū
git dicens. Quis ex vobis patrē petit panez
nūquid lapidē dabit illi: aut piscem: nūquid
pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit
ouū: nunqd porriget illi scorpionē? Si ergo
vos cū sitis mali nostī bona data dare filijs
vestris: q̄nto magis pater vester de celo da-
bit spiritum bonum petentibus se. hec ibi.
¶Tertio denicq; probo exemplis. s. q spes in
deo habēda est: quā qui habuerit nunq̄ fru-
strabit a desiderio suo. Nam recitat ¶Plini⁹
libro de aialib⁹. q pulli corui ꝓ parentibus
derelicti quousq; pēnas albas i nigras mu-
tauerint: quodā instinctu nē in deo sperare vi
deāt: dū escā mō quo pūt a deo petūt: qui li-
beraliter eis dat: dū simplr vsq; ad tps de ro
re celi pascit eos. ¶Proinde ꝓpheta dic. Qui
dat iumētis escā ipsorū & pullis coruoꝝ inuo
cantib⁹ eū. Similiter elephas dū grauatū in
firmitate se sentit: quandā herbā sibi salutife
ram inuenit. Sed anteq̄ comedat eā: ad ce-
lum cū facie diu leuat. & quasi in deo sperās
salutē per herbam requirit. Et propterea ꝓ-
pheta dicit. Oculi omniū in te. spe. dñe: et tu
das escam illis in tempe opportuno. Ape. tu
ma. tuā. & imp. omne animal bc. Si igitur ut
patet etiaz modo suo bruta animalia in deo
sperant: & accipiunt mercedem sue spei: cur
non magis rationale animal in deo sperat?
Refero nunc tibi exemplū valde pulchrum.
Nam legitur q famulus cuiusdā domini sic
spem suam in domino suo posuerat: q etiaz
in toto deum ignorabat. Cūq incurrisset pi-
culum mortis: dominū suum aduocauit di-
cens. Cur domine mi non me adiuuatis: qui
fui vobis sic fidelis: sed mori me permittitis
Cui dominus. Adulta fili exprenderem si te
liberare possem. Sed non sum tante poten-
tie: ut te liberare valeaz. Cui seruus. Nō est
aliquis qui me liberare possit? Memo iquit
nisi deus. Cui seruus. Quis est iste deus? Cui
dominus. Rex est omniū creator & rector.
Et famulus: si sic est: ego spero magis in ip-
so: q̄ in quolibet homine mūdi: & idcirco ego
totum illi me cōmitto: ipsiq; promitto: q si
mō mei habuerit curaz: ipsi soli deceteto ser
uiam. Quo dicto: statim deus in instanti cū
anima & corpe curauit. Qui mox relicto do-
mino & mundo: in quodā monasterio ad ser
uiendum deo cunctis diebus vite sue se tota
liter contulit. Audi queso & aliud mirabile ex
emplū. Nam legitur sicut supra. q quidam
valde pre diues erat: qui omnē spem suaz in
ro posuerat. Cumq ad mortem venisset: nec
medicorum suffragio mortem vitare posset
omnes diuitias suas ante se ferri iussit. Qui
bus sic ait. O fallaces & false diuitie: super de
um vos amaui: omnē spem meam in vobis
posui: et nunc in vltima necessitate constric⁹
omni sum a vobis auxilio destitutus. Non
igitur vos post me dimittā: sed vos me pre-
ire faciam. Quibus dictis pauperes aduoca
uit: & omnia pro christo in quo spem veram
collocauerat pauperibus dedit: & statim mi-
raculose anima & corpore cōualuit. O ppositum fecit quidā alius potens in diuitijs qui
in tantū scelus incurrit: q relicto deo omnez
spem suam in diuitijs posuit. Et infirmatus
ad mortem: famulos vocauit: & omnes suos
thesauros coram se ferri iussit: & anime sue
dixit. Ecce anima quanta bona tibi prepara
ui: quid recedere queris: quid amiseris: hic
sta queso in eternum cum corpore: et noli re
cedere. Cumq nihil proficeret: sed morbo
ingruente mors approximaret: ille turbatus
et desperatus ait ad animam suam. ¶Post-
quam misera non vis stare mecum vade in
profundum inferni: quia ego te commendo
centum militibus demonum. Quibus di-
ctis mox vitam infeliciter finiuit: & diabo-
lus animam eius portauit. Ex predictis au-
ctoritatibus: rationibus: atq; exemplis: patet

qualiter ad verum cultum cordis deo exhibendum: necessaria est cuilibet vera spes in ipso deo. Et per consequens ex predictis p3 prima adoratio: v3 cordialis: qua singulariter cultu latrie deus colitur. In qua ostensum fuit: qliter ad vex cultū cordis: tria necessaria requirūtur: v3 fides: spes: et charitas: que simul tria omnipotens deus vnicuiq3 fideli anime concedat: qui sine fine viuit et regnat in secula seculoz. Amen.

¶ Sabbato post scdam dñicam quadragesime. Iterum de gnta excellentia. v3 de nobilitate ipsius sacratissime fidei.

AJlitu semper mecum es: et omnia mea tua sunt. Scribuntur hec verba Luc.15.c.t in euangelio occurrentis feric. ¶Post sacri euangelij litteralem et moralem expositionē magnifici ciues: exquo de gnta cōtemplatione cultus latrie seu diuine adorationis: que dicitur contemplatio modificationis: declarauimus p3mam adorationem que dicta fuit adoratio cordialis: in qua etiā fuit ostensum: qualiter triplicit deus corde colitur. v3 fide: spe: et charitate. Dabco in plenti sermone declarare de ipsa modificatione diuini cultus scdam adorationē: que plurimuz vtilis est et necessaria. Cuius scdc adoratōis declaratio talis erit.

¶ De scda adoratione qua deus cultu adoratur: que fit ore: et dicitur vocalis.

SEcunda ergo adoratio qua deꝰ singulariter cultu latrie adorat dicit vocalis: que adoratio fit actualiter ore verbo lingua seu voce: vnde ad perfectaz dei adorationē: sciendum est q non tm requirit vt quis corde per fidem spem et charitatem deum colat: sed insuper requirit: q ipm deū quantū fas est: voce etiā lingua actualiter colat et adoret. q autem ad pfectum latrie cultū et ad pfectam dei adorationez laus oris seu vocis requirat. tripliciter ꝓbo. ¶Primo auctoritatibus. Scdo rōne. Tertio exemplis ¶Primo ꝓbo q deus non solum corde sz etiam lingua et voce est adorandus. Vnde Greg. in omelia super verba Jo.14. Si quis diligit me etc. ait. Ad laudem et dilectionē ꝺi ditoris: mens lingua et vita regrūt. Ambro. etiam in lib. de vita beata ait. Colendus est deus: et corde et voce et opere. Item ꝓpha dic. Munquid manducabo carnes taurorum aut sanguinem hyrcoz potabo. Jmola deo sacrificium laudis. s. vocalis et redde altissimo vota tua. Item Eccle.39.dicit. In omni corde et ore collaudate et benedicite nomen dñi. Et apoc.19.dicit. Laudem. s. vocalem dicite deo nostro: omnes sancti eius: et qui timetis deū pusilli et magni. Si ergo insuper i mozal. sit. Mirum est q rōalis homo lingua nō semꝑ deum laudat: cū irrationales aues etiaz suo cantu deū iugiter venerent. Item Aug. lib. ꝺ doctri. xpiana ait. Deus eni et si nihil de ipso digne dici possit: admisit tñ hūane vocis obsequium: vt verbis nostris iugiter in sua laude gaudeamus. Deniq3 causat. 2. Salomon in ꝑsona dei quēlibet inuitat ad ipsum vocaliter laudandū. di. Sonet vox in auribꝰ meis Vox eni tua dulcis: et facies tua decora. Et quibus auctibus p3: qualr quisq3 deū nō tm corde sed etiā lingua et voce debet venerari. ¶ Scdo hoc idem ꝓbo vnica rōne. s. finalitatis. Fundamētū rōnis ponit ꝑ. 3. de side di. Deus nihil facit frustra: sz simplr ꝓp finē Quo presuppositō: cū deus dederit homini linguā pcto quo fine ded. rit. Nūqd malo fine: vt. s. homo mentiat: murmuret: falso iuret impudica verba loquat: blasphemet et maledicat ip3 deū et sanctos et cetera hmōi faciat Et clarum est q non: quia tunc et ipse deus peccator existeret. q si malo fine nō dedit homini linguam ergo dedit bono fine. Sed cū talis finis bonus non possit aliter adimpleri: qz̄ per laudem vocalem: ergo propter hoc quisq3 cum voce sua lingua et ore debet deum laudare et venerari. quod cōfirmans Augusti. lib. ꝺ fest. ait. O felix lingua q deū sua voce veneratur. O infelix lingua q et laudes dei tacet: et q in verbis tuis deū et primū maledicis. ¶ Tertio ꝓbo deniq3 exēplis trib3 q̄sq3 actualr v3 deū cū lingua et sua voce venerari. ¶Primū exēplum habem⁹ de Dauid propha sanctissimo: q de seipso dicebat. Benedicā dñm in oi tpe: semꝑ laus eius in ore meo. Aliud exemplum ponitur Luc.2. vbi dr q in natiuitate dñi: celestes angeli in ꝑsepio

pueri nati descenderūt: et cum assumptis corporibus humana lingua sensibiliter deum venerabant dicētes. Gloria in altissimis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis. Quo exēplo daf intelligi: q etiā quisq3 lingua sua et voce deū humiliter debet venerari. Aliud exemplū habem⁹ de sctis anima et corpore in celo iam beatificatis seu beatificandis: qui nō solū spiritu: sed etiam vocali voce deū actualiter laudant in eternū: ꝓpheta teste qui ait. Beati q habitant in domo tua in secula seculoz laudabunt te. v3 corde et voce. Quod et cōfirmat Ric.in.4.di.49.ar.4.q.3 in solutiōe septimi argumēti. vbi exꝑsse dic q laus vocalis erit in celo in eternū: absq3 tamen aliqua materiali passibilitate organi. Et alleg at ꝓpheta dicentē. Exultatiōes dei et in gutture cor. Aliud deniq3 exemplū Dan.3. vbi legit. q cū tres pueri. v3 Ananias Azarias et Misael. iussu regis Nabuchodonosor noluissent idolatrare: seu statuā adorare: statim missi sunt in fornace ardenti: vbi ignis fornacem. 40. cubitis supereminebat. Qui statiz ambulantes in medio flāme: vocali laude sensibiliter deū benedicebāt et venerabant dicentes. Benedictus es dñe deus patz nostroꝝ et laudabilis et gloriosus et superaltatus in secula. propter quā laudē vocalē nec ignis eos tetigit: nec quicqā molestie intulit eis. His igit premissis. q v3 ad pfectū dei cultū regitur laus vocalis seu verbalis: put ostendunt auctoritates rōnes et exēpla: si querit quot p̄cipue regruntur ad hoc ut vere et pfecte ore et lingua seu voce colat et veneret deꝰ. Rūdeo q sunt tria. quorum ¶Primū dicit professio. ¶Secundū dicit impensio. Tertiū dicit deprecatio. ¶ Primū igit quod est necessariuz ad pfectū cultū oris deo exhibendū dicit ꝓfessio. s. diuine maiestatis. Non eni regitur solū q quis p cultū fidei deū corde adoret: sz insup regitur q ꝓ loco et tpe veritatē et bonitatē dine maiestatis etiā ore seu exteriori voce ꝓfiteatur. Et q hoc sit vex tripliciter ꝓbo ¶Primo auctoritate. ¶Secūdo rōne. ¶Tertio distinctiōe. ¶ Primo ꝓbo auctoritate apostoli ad Ro.io. dicētis. Corde eniz creditur ad iusticiā: ore aut fit confessio ad salutē. vbi et glosa dicit. Salus hois nō solū in fide cordis: sz in oris cōfessione cōsistit. ¶ Secūdo hoc idē ꝓbo ratione precceptionis dine. Fundamētum rationis ponit saluator Mat.5. Vbi ꝑcipit di. Sic luceat lux vestra coram hominib⁹ ut videant opa vestra bona: et glorificent patrē vr̄m q in celis est. Quo cōcesso: q quisq3 tenet ꝑ indiciū vocis et operis virtutē cordis proximis demōstrare: certū est q virtus cordis seu diuine cognitionis nō potest clarescere ꝓximis: nisi per vocē oris. ꝓpter qō ꝓbus primo perier. ait. Voces sunt note et signa earum q̄ sunt in anima passionū. Ad si sic ē ergo oportet q ad bonū exemplū ꝓximoruz quisq3 nō tm corde: sed etiā ore deū veneret. Et ideo saluator hanc necessitatē demōstrās Matt.12.dicebat. Ex fructu cognoscit arbor Et ex habūdantia cordis os loqtur. Bonus eni homo de bono thesauro cordis sui ꝓfert bona. hec ibi. ¶ Tertio deniq3 ꝓbo vnica distinctione Ric. in suo quolibeto. dicētis. Luz querit inquit an vocalis cōfessio diuine bonitatis sit necessaria ad salutē. Rūdeo q q3z tenet publice bonitatē dei et xpi confiteri propter quattuor cās. ¶Prima est ut deꝰ honoret. Secunda est ut fides defendat. Tertia ut proximus edificet. Quarta ut blasphem⁹ et infidelis cōfundat. Ex predicta igit auctoritate rōne et distinctione p3: qualiter ad verum cultū oris deo exhibendū: regritur vocalis ꝓfessio diuine bonitatis. ¶ Secundū insup quod est necessariū ad pfectum cultū oris deo exhibendum dicit impēsio. Non tm quisq3 debz ore diuinā bonitatē ꝓfiteri: sed insup dz eū voce vocali ꝑ susceptis beneficijs ipsi deo iugiter gratias impendere seu referre: qō ꝓbo qua drupliciter. ¶Primo distinctiōe. ¶Secundo auctoritate. ¶Tertio ratione. ¶ Quarto exemplo. ¶ Primo ꝓbo distinctione dti Tho. in suo quolibeto dicētis. Cū querit an ꝑ loco et tpe quis tenet pro susceptis a deo gratijs ad vocalē actionē gratiaꝝ. Rūdeo q sic. Cū eni tripler sit gratia. s. ꝓueniens: coopans: et ꝑsecuerans: quisq3 debz ꝑ his grās referre largitori. Et de ꝓma grā dicit Grego. 7. li. mor. Gratia ꝓueniens est quoddā dei lumē animā illuminās ad bene faciendū. hec ille. Sine hac gratia null⁹ vnq̄ posset aliqd boni cogitare: dicēte apostolo. 2. ad cor. 3. Nō sum⁹ sufficientes cogitare aliquid a nobis: quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex deo est. s. ex dei gratia. Et Aug. li. de eccles. dogmatibus. ait. Manet ad querēdā salutē libertas arbitrij: sed admonēte ꝓuꝺo deo et inuitante ad salutē Et idem August. li. de ꝓdestinatione sancto

rū sic ait. ℙDrius est cogitare bonū q̄s facere ⁊ ipsum cogitare bonū ex deo est. Idē quoq; in libro de repatione ⁊ gratia. di. Sine gratia dei nullū ꝓsus: siue volendo: siue agēdo faciunt homines bonū. et ad Bonifaciū papam ait. ℙNon pōt homo aliqd boni velle nisi adiuuet a deo: qui nō pōt malum velle. Et Ber. sup can. sermone. 33. dicit. Sciāt hostes gratie: nec ad bonum cogitandū sufficere cor humanū. Hanc igitur gratiā preuenientem deus dat hominib⁹ cū omnes inuitat ⁊ inspirat ad bene agendū. ꝓpter quod Mat. xi. dr Venite ad me oēs ⁊c. Et qm̄ hec gr̄a p se nō saluat: ideo deus scōz gr̄ām coopantē prestat: que cōiter datur dispositis ⁊ preparatis per liberū arbitriū. De qua August. libro de gratia ⁊ libero arbitrio. sic dicit. Cooperando in nobis de⁹ pficit quod opando incepit: qz ipse ut velimus opatur incipiens: qui volentibus cooperatur pficiens. hec ibi. Huic secunde gratie tertiā gratiā pseuerantē deus adiungit. Que gratia pseuerans nihil aliud est: nisi quedā continuatio boni vsq; in finem vite. Ad quā habendā homo in gratia cōstitutus nō indiget aliqua alia gratia habituali: sz̄ diuino auxilio ipm̄ dirigente ⁊ ꝓtegente ⁊tra temptationū impulsus. vnde necesse habet a deo petere predictū pseuerantie donū: qz nisi aliq̄n datur gratia preueniēs ⁊ coopans quib⁹ nō datur gratia pseuerās. ecōtra de iustis hanc gratiā pseuerantē habētib⁹ dicitur. ℙProuer. 4. Justoꝝ semita quasi lux splēdēs procedit: ⁊ crescit vsq; ad pfectū diem. et qua distinctione paret: qualiter quisq; ꝓ trib⁹ predictis gratijs debet deo vocali voce gratias impendere seu referre. ¶Secūdo hoc idē ꝓbo auctoritate apostoli ad ephes. 5. dicentis. Gratias semp agite pro oībus. s. beneficijs deo ⁊ patri in noīe dñi nostri Jesu xp̄i. Itez ꝑma Thessa. 2. ait. Gratias semp agim⁹ deo sine intermissione. Seneca. 2. de bñficijs ait. ℙPropriū beneficiati est semp gratias benefactori impēdere. Ber. insup in sententijs sic ait. Disce in referendo grām deo nō esse tardus aut segnis: disce p singula dona gratias agere: diligenter considera oia que tibi apponūtur: ut nulla dei dona debita gratiarū actione frustrent. hec ille. Deniq; Aug. ad sanctū Aurelīū sic dicit. Quid meli⁹ animo geramus: ⁊ ore promamus: ⁊ calamo exprimamus nescio: nisi q̄ deo gratias semp agam⁹ quia nec dici breuius: nec audiri lecius: nec intelligi grandius: nec agi fructuosius aliqd pōt. hec ille. ¶Tertio insup ꝓbo ratione. vi virtus positaris. q. s. q̄s vocali voce pro susceptis beneficijs debz deo gratias impendere. Quā rationē per viā argumēti ponit Ber. in sentētijs suis di. Si magna rusticitas est ei qui mittit vasculū vini gratias non agere q̄to maior rusticitas est ⁊ ignominia ei gratias nō agere: qui incessanter nobis tribuit bona sua. hec ille. ℙPropter talē sepe ingratitudinē gratiaꝝ: deus sepe aufert grās iaz datas ⁊ sepius dandas: dicēte August. sup illud Ro. ꝑmo. Qui cū deū cognouissent: nō sicut deum glorificauerūt aut gratias egerūt. Ob. deus inquit dederat gratis: tulit ingratis. et Ber. sic sup can. ait. Ingratitudo gratiaꝝ est inimica anime: exinanitio meritorū: virtutū dispersio: beneficioꝝ perditio: ventus vrens ⁊ siccans fontē pietatis: rorem misericordie: ⁊ fluenta gratie. hec ille. Et Greg. in mor. ait. Non est dign⁹ dādis: qui nō agit grates de datis. ¶Quarto deniq; ꝓbo exemplo. q. quisq; debet vocaliter gratias deo referre sicut pōt. Legitur enim q̄ quidā leo captus est semel in funibus venatorū. Cui quidā pastor compatiens: cū a vinculis absoluit propter eius nobilitatē. Accidit aūt q̄ dictus leo iterum fuit captus a venatorib⁹ impatoris: ⁊ sic in caueā cum alijs beluis est inclusus. Cognit autē q̄ in candē caueam supradictus pastor propter quoddā scelus est proiectus a bestijs deuorandus. Quē recognoscens leo nō solū ei nō nocuit: sed insup blando rugitu et māsueta voce iuit ad cū: ⁊ eo mō quo potuit toto corpe se sibi humiliter ꝓstrauit: eiq; ab alijs bestijs eum deuorare volentibus pentus cōseruauit. Quod audiens ⁊ videns imperator: ⁊ intelligens gratitudinē leonis erga pastorem: vtrūq; liberauit: ⁊ tradidit liberati. Si igitur animal brutū voce ⁊ ope gratias retulit quas potuit benefactori suo: q̄to magis rationale animal vocales gratias exhibere debet creatori suo. hoc iugiter obseruant deuoti religiosi: qui ante cibū semp dicunt. Benedicite ⁊c. ℙPost cibum vero dicit Agimus tibi gratias omnipotēs deus ⁊c. et insup dicunt. Miserere: seu alios psalmos ꝓ ut exigit diuersitas tempoꝝ. Sed tu o miser mundane: nec ante: nec post cibum suscepisti gratias deo agis: quin pot⁹ ante ⁊ post deum blasphemas ⁊ maledicis. Et predicta igitur distinctione multiplici auctoritate: ratiōe atq; exemplo patet: qualiter ad verū cultum oris deo exhibendum requiritur actio gratiarū. ¶Tertium deniq; quod est necessariū ad perfectū cultum oris deo exhibendū dicit depecatio. Non tantū ut pretactū est quisq; debet ore diuinaz bonitatem ꝓsequi: ⁊ insup cum vocali voce pro beneficijs susceptis ipsi deo debet iugiter gr̄as referre: sed vltra hoc in suis necessitatibus debet quisq; deū deprecari atq; humiliter exorare. Et q̄ vocalis oratio ⁊ deprecatio ad deum fieri debeat: quadrupliciter probo. ¶Primo auctoritatibus. Secūdo ratione. Tertio distinctione. Qr̄to exemplo. ¶Primo probo auctoritate Augustī. libro de eccles. dogmatibus. dicētis. A deo oratio necessaria est ad salutē: q̄ etiam si ne ipsa infans vn⁹ dici saluari non pōt. Itē Luce. 18. saluator ait. Oportet semp orare: et nunq̄ deficere. vbi glosa ait. Semp ore debz orare debet quisq; ut spiritū oris verbo instīnet ad deū. Et Luce. xi. Saluator ait. ℙPetite ⁊ dabit vobis: queri. ⁊ inuenie. pul. ⁊ ape. vobis. Ubi ⁊ Augustī. ait. Erubescat būana pigritia que petere recusat: quia plus vult ille dare q̄ nos accipere: plus vult ille misereri: q̄ nos a miseria liberari. Apostolus etiaz ꝑma Thessa. vltimo. ait. Sine intermissiōe orate. Et Jacobi. ꝑmo dr̄. Si quis indiget sapientia postulet a deo q dat omnib⁹ affluenter. Grego. etiā. 23. q. 4. ca. obtineri. ait. Ipsa quoq; phennis predestinatio ita ab omnipotente deo dispositā est: ut ad hanc electi cum labore ⁊ virtute pueniant: quatenus laborando ⁊ orando meream̄ accipere: quod eis omnipotens deus qb eterno dare disponit. hec ille. Deniq; Aug. in quodā suo tractatu quē fecit de misericordia ⁊ oratione. sic dicit. Quid inquit est vocali oratione pclarius? quid vtilius? quid animo dulci⁹? quid est in tota nostra religione sublimius? Oratio est que nos xp̄ianos facit. Oratō est qua cū deo loquimur: qua patrē dicimus: qua vniuersa desideria nostra in cōspectu diuine maiestatis effundim⁹. Oratio est que celos penetrat: nubes transit: dei aures affigit. hec in ecclia vniuersis gradibus necessaria est. hec catheumenis spūm: fidelibus presidiū: penitentibus solatiū prestat: hec iustos continet: sublenat peccatores: p hanc etiā qui stant nō cadunt: et q elisi sunt erigunt. Hac vtitur etas oīs ⁊ sex⁹, hec conditio oīs ⁊ dignitas. hec magna seruat ⁊ minima. p hanc diuites tuti sunt. p hāc pauperes nō deficiunt. In hac gubernamur in prosperis. per hanc fiduciam gerim⁹ in aduersis. hec nobis in gaudijs iocūda est. Hec in luctibus suauis. per hanc letitiam percipimus. per hanc tristiciam declinamus. Hāc quasi ydoneam quandā ac tutissimā nauem vniuersorum desideriorū nostrorum mercibus oneramus: que nos ad omnipotentē deum manibus expansis: fusis: atq; precibus: felici, pspero q; cursu prouehit. per hanc omnia timoris domini ornamenta percipimus per hanc quicquid fides inchoat: spes consūmat: charitas decorat: ⁊ assidua deprecatione seruamus. per hanc in cōfessione persistim⁹: in tēptatione duramus. per hanc pro xp̄o corporis vincula sustinemus. per hanc postremo beata martyria consūmamus. hec Augustī. ¶Secundo etiam probo vnica ratione. vz instructionis. q̄ sez quisq; vocali voce debz deum humiliter deprecari. Fundamentū ratiōnis ponit Boetius libro de disciplina scolarium. di. Boni discipuli naturaliter debent sequi monita sui doctoris. Quo presuppositō: certum est q̄ christus qui est doctor salutis omniū: dedit precipue hoc documentum. q̄ sez quisq; patrem celestē vocaliter oret di. Matthei. 6. ca. Cum orabitis dicite: pater noster qui es in celis: sanctificet nomen tuum ⁊c. Quod si sic est: ergo quisq; tanq̄ bonus xp̄i discipulus debet celestem patrē vocali prece humiliter exorare. Hic te extende contra illos qui nesciunt orationem dominicaz: et si sciunt vix in anno semel illam dicunt. ¶Tertio etiam probo distinctione. q̄ vocalis oratio debet fieri ad deum. Nam Ricar. in q̄rto. distin. 15. arti. quarto. questio. secūda. Querit an oratio sit actus virtutis latrie: et an debeat fieri ad deum. Et respondet in corpore questionis di. q̄ sic. Nam ad virtutem inquit latrie pertinet deo exhibere honorem sanctificantem in ipsum dominū: in quo ipse est solus creationis ⁊ conseruationis principium mundi. Homo autem cum orando aliquid petit a deo: quo in ipsum ordinetur sicut in suorum bonorum principalem auctorem: sibi exhibet honorem: prestantem in eo summū dominū. Unde propter hoc segtur. q̄ oratio est actus virtutis latrie. hec Ricar.

verbaliter. Idē quoq; Ric.in.4.di.15. ar.4. q.6.in corpore.q.dicit. Cū queritur ingt an de⁹ sit vocaliter orādus. Rñdeo q; dupler ē ofo quedā cōis.s.q̄ p ministros ecclie i psona totⁱ⁹ ppli fidelis deo offerit:t talis dz innotescē pplo ,p quo offert ut excitet ad deuotionez:t ne possit suspicari in ecclesie ministris illius debite orōnis omissionē:t ideo talis orō debet esse vocalis. Alia est oratio singularis.scz que offert ab homine inq̄stum singularis psona:siue oret,p se:siue,p alio. Et talē orationem q̄uis non sit necessariū esse cū sensibili voce:nisi ad hoc homo sit obligatus ex voto: tamē quandoq; expedit ad meritū ut mētali adiūgatur vocalis:ut p vocalem feruor cordis amplius excitet. Ex quadā cniz naturali vnione anime ad corp⁹:morus corpis diuersimode affectiones anime excitant:t tales affectiones marime si sint fortes diuersas mutationes in corpore excitant. vnde Augustin epla ad ,pbū circa mediū. Per certa iterualla horarū t tempor:etiā verbis rogam⁹ deū ut illis rerū signis nos ipsos admoneamus t q̄stū in hoc desiderio,profecerimus nobis ipsis innotescam⁹: t ad hoc agendū nos ipsos excitemus. Expedit etiā ad hoc: ut de lingua nostra deo seruiamus. Si tamē in casu vocalis oratio remitteret interiorē feruorē:tunc nō esset vocaliter orandū oratione singulari. Q̄nq; etiā,prūpit homo in vocalē orationez excessu mentis:q2 sicut dicit Aug. ad ,pbum circa mediū. Dignior sequet effectus quē secundior p̄cedit affectus.hec Ricar.verbaliter Ex qua distinctione etiā p3:qualiter gsq; vocali voce deū dz humiliter depcari. ¶ Xpto den⁹q; ,pbo crēplo saluatoris nri Jesu xp̄i:g forma orandi nobis,pponit:dū non solū mētali:sed etiam vocali orōne in sua necessitate celestē patrē crorauit.vñ Mar.26.dr. Procidit in faciē suam orās.s.vocaliter fm glo.t dicēs. Pf si possibile est transeat a me calix iste. Simile exemplū habem⁹ de aplis.de quibus Actuū.p̄mo.dr. Erant hi.s.apostoli oēs psecuerantes vnanimiter in orōne cum mulieribus:t Maria matre Jesu t fratrib⁹ eius. hec ibi. Et ex hoc statim spiritū sanctū.ut dr Actuū. 2. in linguis ignis visibiliter accepe merucrūt. Ex pdictis igit auctib⁹:rōne: distinctione:atq; crēplis p3:qualr ad p̄fectū cultuz oris deo exhibendū:regrit humilis depcatio ad deū. Et p Jsequēs ex pdicti p3 scda adoratio vz verbalis: q̄ singulariter cultus latrie deus colit. In qua ostensum fuit qualiter ad verū cultum oris: tria necessario requirūtur scz diuine bonitatis professio:gratiaz actio humilis ad deū depcatio. Que simul tria concedat vnicuiq; fideli anime:sponsus animarū fideliū Jesus xp̄s:qui cum patre t spiritu sancto glorioſus viuit t regnat deus p infinita secula seculorū. Amen.

¶ Dominica tertia in quadragesima:iterum de quinta excellentia:videlz de maxima nobilitate ipsius sacratissime fidei.

O Mne regnuz in seipsum diuisum desolabit. Scribūtur hec verba Luce.11. t in cuāgelio occurrētis dominice. Post sacri cuangelij litteralē t moralē expositionē egregij cuses: ergo de gnta contemplatione cultus latrie seu diuine adorationis:que dicit contemplatio modificatiōis declarauimus secundā adorationē:que dicta fuit adoratio verbalis: in qua etiā fuit ostensum qualiter ore tripliciter colitur deus.vz,p confessione:gratiarū actionc:et humili depcatione:habeo in presenti declarare de ipsa modificatione diuini cultus tertiā adorationem.s. corporalem:que plurimū vtilis est siue exigz gratiosa:cuius tertie adorationis declaratio talis est.

¶ De tertia adoratiōe qua deus cultu latrie adorat que fit corpore t vocat corporalis.

Tertia igit adoratio qua deus singulariter cultu latrie adorat dicit corporalis. Que vniq; adoratio actualiter fit corpore. Sciendū igitur est.q; ad dei adorationez perfectā: non tm requiritur ut quis corde per fidem: spem: t charitatem:deū colat:t insuper ore vel lingua p diuine bonitatis vocalem cōfessionem: gratiarū actionem: humilē depcationē deū veneret:sed insup re grit q̄stū fas ē:ut qsq; corpe suo p corpalē seruitutē cū colat venerer t adoret.q; aūt ad gltū latrie cultū:t ad p̄fectā dei adoratioz regrat seruit⁹t adoratio corpal tripli ,pbo Primo auctc. Scdo rone. Tertio excitationc. ¶ Prio ,pbo auctre Damasceni.li.4. dicente. Rōnale aial nisi deū colat sil nicte t corpe deo nō absolui nec acceptat: ¶ Scdo b idez ,pbo vnica rōe.vz Oppositionis. Scōm enim

pōm.2.de aia. Quilibz hō ex duplici sba compōit.vz formali t māli:seu itellectuali t corporali. Quo concesso:clarū ē q; pp hoc duplicē deo adorationē t seruitutē glibz ipēdē dz seu offerre. vz spūalē q̄ Qsistit interi⁹ i mēte:t corporalē q̄ Qsistit in exteriori corporis būiliatio nc. Et q; in oib⁹ actib⁹ latrie:illud qō est exterius refert ad illud qō ē interi⁹ fiē ad pncipaliusiō exterior adoratio fit p interiorē:sine q̄ exterior nihil,pficeret ad salutē. ¶ Tertio de niq;,pbo excitatiōe.q;.s.ad p̄fectū latrie cultū regratur t corpalis seruitus t adoratio. Ad eni cuilibz est nāle vt p sensibilia ad itelligibilia ducniar:pp hoc qsq; dz deo humilē t corporalē adorationem exhibere:vt ex hoc magis excitet cuiuslibz aius ad subiciēdum se deo:t insup cuiuslibz affectus magis inflāmet ad diligēdū deū.his igit p̄missis:q; vz ad p̄fectū dei cultum regrit adoratio corporalis:prout ostendit auctoritas:rō:t excitatio. Q̄ritur quot precipue modis dz deus adorari t colⁱ⁹. Rñdo.q;.s.mōis deum corporaliter colum⁹. Primo oblatione. Secūdo genuflexione. Tertio curuatiōe. Quarto extēsiōe. Quinto pcussiōe. ¶ Primo colit deus oblatiōe.s. corporis nri. Tūc eni cū nostris corporibus deū veraciter colim⁹:qū ipsa corpora nostra restrigim⁹:,put est cuz pp deum a cibis delectabilibus t superfluis ieiunamus:seu cū a vo luptatib⁹ carnis abstinemus:t insup cū superflua dormitionē resecam⁹. Nota tm q; dupliciter corpora būana deo offerūtur seu offerimus. Et prio cū ab oibus illicitis pp deū abstinem⁹:,put faciūt vxorati t hmōi. ¶ Scdo cū nō tm ab illicitis sz insup a licitis nos spōte custodimus:qō pcipue faciūt religiosi: qui spōte p votū t alias t corpora creatori dedicarūt.his p̄missis:dico q; quilibz debz t tenetur vno pdictorū duoz modoruz corpus suū deo offerre atq; dedicare. Et q; qsq; ad hoc tenet faciēdū qdruplr ,pbo. Primo auctoritatib⁹. Scdo rationibus. Tertio distinctione. Quarto exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus.q; qsq; dz deū colere cū puritate t pudicitia:seu mortificatione sui corporis. Nā apls ad Ro. 12.ait. Obsecro itaq; vos fratres p misericordiā dei:vt exhibeatis corpa vestra hostiam viuentē sctā deo placentem rationabile obsequiū vrz. Et nolite cōformari huic sclo.s.per cōcupiscētiā carnis:sed reformamini in nouitate sensus vestri:vt probetis q̄ sit volūtas dei bona:bene placēs:t pfecta.h ibi. Idē quoq; ad Ro.6. Non regnet peccatuz in vro mortabili corpore:vt obediatis cōcupiscentijs eius:sed neq; exhibeatis membra vra arma iniquitatis peccato:sed semp exhibite vos deo. Et infra subiungit.sicut eni exhibuistis membra vestra seruire immunditie: t iniquitati ad iniquitatē:ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitie in sanctificationez. h ibi. Et.j.cor.6.ait. Nescitis qm̄ corpa vestra mēbra sunt xp̄i. Tollens ergo mēbra xp̄i nū quid faciam membra meretricis? Absit. An nescitis qm̄ q; adheret meretrici vnū corpus efficit cuz ea? Erunt enim inq̄t duo in carne vna. Qui autē adheret deo vnus spūs est cuz eo. Fugite ergo fornicationez. Omne eni peccatuz quodcūq; fecerit homo:extra corpus ē. Qui aūt fornicatur in corpus suū peccat. An nescitis qm̄ mēbra vestra tēplū sunt spūs sancti q in vobis est:quē habetis a deo:t nō estis vestri. Empti eni estis precio magno:glorificate t portate deū in corpore vestro.h ibi. Item 2.cor.7.ait. Charissimi mūdem⁹ nos ab omni ingnamēto carnis t spūs:perficiētes sanctificationē in timore dei. Idez quoq; apls.j.thessa.4.ait. Hec ē volūtas dei sanctificatio vra:vt abstineatis vos a fornicatiōe:vt sciat vnusq;q; vestrū vas suū possidere i sanctificatiōe t honore:nō in passione desiderij:sicut t gentes que ignorant deū.h ibi. Denicq; erodi.22.ꝓcipitur. Qui imolat dijs preterq; deo soli occidet.vbi glo.ait. Qui imolat corpus suuz demōi:carni:t mūdo:a deo occidet per eternam mortez.h glosa. Ex predictis auctoritatibus patet:qualiter qsq; tenet t debz ecluz t creatorē suū per castitatem sui corpis oblationez colere t adorare. Scdo h idē,pbo q̄druplici rōne. Primo ratione precisionis Scdo ratione dedicationis. Tertio ratione satisfactionis. Quarto ratione beatificatiōis. ¶ Primo ratiōe precisionis.q; quilibz debet t tenetur suum corpus deo per sacrificium offerre. Fūdamentū rationis ponit auctor in libro de causis.di. Omnis causa naturaliter precedit suū effectuz.patet hec regula. Nam arbor naturaliter precedit suuz fructum. Quo p̄supposito:certuz est fm Tho. 3.parte sume.q.22.ar.2.in corpore questionis q; omne sacrificium triplici rōe offert. Prima ē pp remissionē culpe:per quam homo a deo auertit. Et ideo dicit apls ad hēb.5.q; ad

sacerdotem pertinet q offerat dona t sacrificia deo pro peccato. ¶ Secunda ratio est propter collationem: t conservationem gratie qua semper deo inheret: t in qua par hominis t salus cōsistit. vnde in lege veteri offerebatur hostia pacifica pro salute offerentiuz vt habetur leuitici. 3. ¶ Tertia ratio quare sacrificiuz offertur est propter adeptionem glorie: per quā mens perfecte deo cōiungitur, propter quod in veteri lege offerebatur holocaustum quasi totum incensum: vt dicitur leuitici primo. Cuz igitur hec tria videlicet remissio culpe: infusio gratie: t adeptio glorie: sint principaliter a deo tanq̄ a causa effectiua: ex consequenti vero acquirantur nō tm per animē sed etiam per corporis santificationem tanq̄ per causaz dispositiuā. Cōcludo propter hoc q quicūq3 vult hos tres effectus in se possidere: necesse est q prius habeat in se corporis scimoniam et qua disponitur p̄dicti tres effectus acquiruntur. ¶ Secundo b idem probo ratione dedicationis. Fundamentum rationis ponitur extra. de re. iur. libro. 6. c. Semel deo dicarum: non est viterius in vsus humanos transferendum. Similiter extra de rerū permutatione. c. Accepia. dicitur. Quod semel consecratuz est ad vsus humanos: amplius transferri nō decet. patet b regula. Mā ligna semel ecclesie cōuicta non debent amplius ad opera secularia transduci. Sic enī precipit Jginꝰ papa de cōse. di. prima. c. ligna vbi air. Ligna ecclesie dedicata nō debēt amplius ad aliq̄d opus iungi nisi ad aliuz ecclesiam. vel sunt igne cumburenda. vel simt ad, perfectum in monasterio fratribus tradēda. In laycorum autem opera nequaquaz debeant admitti. b ibi. Hoc idez intelligit de vestimētis ecclesie. de quibus de cōse. di. j. c. vestimēta. dicitur. Vestimēta ecclesie quibus domino ministratur t sacrata debent esse t honesta: quibus in alijs vsibus non licet frui q̄s ecclesiasticis: nec ab alijs debent contingi aut offerri nisi a sacratis hōibus. b ibi. ¶ Preterea videmus q pfonis semel in matrimonio cōiunctis nunq̄ licet ipsis viuentibus sc ab inuicem separare: nisi forte per vtriusq3 partis consensum. Quo presupposito: q videlicet res semel ad vnū finem dedicate: non debēt amplius ad aliuz finem transferri: certum est q quisq3 christianus aut per votum religionis aut per sacramentum baptismi corpus suum ad diuinam seruitutez dedicauit. vnde in baptismo promittitur. Abrenuntio satane t omnibus pompis eius. i. carnalibus voluptatibus. Quod si sic est: ergo quisq3 tenetur iugiter suum corpus vsq3 ad mortez hoc per seruitutem offerre. ¶ Tertio b idem probo ratione satisfactionis. Fundamentum rationis ponit philosofus. 2. de anīa. 2. di. Agere est principaliter a forma: deide a materia: t ex consequenti a toto cōposito. patet hec regula. Nam actus incisionis qui fit in pane seu ligno: per prius procedit a forma cultelli: t non soluz a forma: sed a materia ferri. t sic per consequens dicitur fieri a toto composito. Quo presupposito: certū est a simili q peccata que fiunt prius procedūt a voluntate anime tanq̄ a forma. deinde a corpore tanq̄ a materia: t sic ex consequenti a toto composito. patet hoc in peccato adulterij. Nam adulterium aut est consūmatum: t sic prius procedit a voluntate precipiente: deinde a corpore obtemperante. Aut non est consūmatuz: t sic est in voluntate soluz: que tamē voluntas ex dependentia corporalis materie procedit: q si vt patet. corpus simul cum anima deuz offendit: clarum est q vtrunq3 debet deo satisfacere de offensa vt placetur: propter quod. 2. q. j. c. notum. t 17. qōne. 4. c. Omnis. dicitur. Agentes t consentientes pari pena puniuntur. Et sapiē. xj. dicitur. ¶ Per q̄ peccauerit homo per h t puniet. Cū igitur talis satisfactio non possit fieri deo nisi corpus in dei seruitium per sanctimoniam offeratur: necessario concluditur q quisq3 corpus suum teneatur deo per pudicitiam t abstinentiam offerre. ¶ Proinde Brego. 27. questiōe. 2. c. Sant q dicit. Duobus modis sancti viri etiam a licitis abstinere solent. Aliquando vt merita sibi apud omnipotentem deum augeant. Aliquando vero vt anteacte vite culpas deleant. Item. xj. q̄one. j. c. Aliud. leo papa ait. Illicitorum venias postulantem oportet a licitis etiā licitis abstinere dicente apostolo. Omnia mihi licent: sed nō oia expediūt. ¶ Quarto insup hoc idē, pbo rōne beatificatiōis. Sententia est theologoz in. 4. di. 49. q deus nō tm animā beatificabit p fruitionez sue. visionis: sed insup glorificabit: t corpus tam ex redundantia glorie anime in ipsuz corpus et

suscipiet claritatē marimā subtilitatē: passibilitatē: t agilitatē: q̄s et ex visiōe seu apprehensiōe sui obi: qō erit corp⁹ xpi glorificatuz. Ex quo clarū q aia gloriabit i visione diuina: corpus vero sūme delectabatur ex gloriosa visione corporis christi. dicente Ber. in fine sentētijs. ¶ Plenuz ingt prorsus erit omni suauitatis dulcedine videre hominē hominis conditorem. Quas simul duas beatificationes saluator insinuans Joā. 10. ait. Ego sū hostiū. s. eterne vite: per me si quis introierit: saluabitur t ingredietur. s. per visionē diuinitatis t humanitatis t pascua inueniet. s. vtriusq3 beatitudinis. Qō etiā confirmās Aug. in libro de spiritu t aia ait. Dupliciter ingt est vita anime: vna qua viuit in deo: t duo q dē sensus sūt in homine: vnus interior: t alius exterior: t vterq3 bonū suū habet in quo reficitur. Sensus interior in cōtēplatione diuinitatis. Sensus exterior in cōtemplatione hūanitatis: propterea eniz deus est homo factus vt totū hominē in se beatificaret: vt tota conuersio hōis sit ad ipsū: t tota delectatio eēt in illo: vt a sensu carnis videretur p carnez: t a sensu mentis p diuinitatis contēplationem. hoc erat totū bonum hominis vt siue ingrederetur siue egrederetur pascua inueniret. b ille. Ex pmissis ? cludo: q si deus aiaz simul t corpus glorificabit: clarū est q nō tm aiam sz iīup corpus gsq3 ds p seruitutē i sacrificiū deo offerre. Ex predictis igit q̄tuor rationibus clarissime patet qualiter quisq3 tenet aiaz simul t corpus in dei seruitiū exhibere. ¶ Tertio hoc idē, pbo vnica distinctiōe beati Tho. i tertio. di. 9. ar. 3. q. 3. E. 2. 2. q. 85. ar. 3. dicentis. Cū q̄rit de gbus debemus deo sacrificiū offerre. Respōdeo q de tribus hōis. vz de bono mentis: de bono exterioris rei: t de bono corporis. Cuius rō b ē: q: de illis hōis debemus offere sacrificiū deo q̄ hēmus a deo. vñ cū tripler bonū habeamus a deo. s. bonū aie bonū rei exterioris: t bonū corporis: ergo de bis tribus hōis debem⁹ offerre sacrificiū deo. ¶ Primū igit bonū iteri⁹. s. aie t̄ offerimus deo: q̄ interiori quodā sacrificio: vz deuotiōe ofone t dilectiōe deū veneramur: t hoc ē sacrificiū principale. ¶ Secūz bonū qō habem⁹ a deo est bonū exterioris rerū: de quo sacrificium duobus modis deo offere debemus. s. mediate t imediate: seu directe t indirecte. Directe quidem offerimus quando imediate res nostras exteriores ei exhibemus. Indirecte vero offerimus quādo eas ppter deū proximis cōicamus. Et per hūc modū misericordia quā hō impendit homini prout est opus vtile hōi: si non fiat ppter deum: nō est sacrificiū t res diuina. ¶ Tertiū ōniq3 bonū qō habemus a deo est bonum corporis: qō tūc deo quodāmō i sacrificiū offerimus: cuz per martiriū seu abstinētiaz illud cruciamus b Thomas formaliter. ¶ Quarto deniq3, pbo exēplis: q. s. quisq3 ds deo suū corpus i sacrificiū t seruitutē offerre. ¶ Primū exēplū habemus de saluatore nro: qui. 33. annis corpus suū imaculatū deo patri sacrificauit: nec illud vnq̄ alicui libidini t cōcupiscentie subiecit. ¶ Proinde ad eph. 5. apostolus ait. Tradidit xps semetipsuz oblationem t hostiā deo in odorem suauitatis. Quod confirmās Aug. 10. de ci. dei sic ait. Verus ille mediator dei t hoiuz: homo xps Jesus: cū i forma dei sacrificiū cū patre sumat: cū quo vnus ē deus: tū in forma sui maluit eē sacrificiuz q̄s sumere sacrificiū: dū scipz pri obtulit in ara crucis: ne hac occasiōe gsq̄ extinaret sacrificādū creatur eē: seu gsq̄ renūeret se dō i sacrificiū exhibē. b ille. Quo xpi exēplo: gsq3 a filī se ds pri celesti i sacrificiū offere. Ad qō faciēdū hortamur. i. pe. 4. vbi sic dr. xpo igit i carne passo: t vos eadē cogitatiōe armamini: qz q passus ē i carne dsist a pctis: vt iā nō hōiuz ds desiderijs: sz volūtati dei: qō reliquū est in carne viuat tēporis. ¶ Aliud exemplū habemus de sacris martyrib⁹: q diuersimode ppriū corpus per martyriū deo in sacrificium liberaliter obtulerunt. Ex predictis auctoritatib⁹ rōib⁹: dictiōe: t exēplis pz: qualiter deus colitur ex oblatione proprij corporis. ¶ Secundo insuper colitur seu coli debet deus genuflexione seu corporis, pstratiōe. Nam quando quisq3 se coā deo genuflectit pro gratia aliqua seu gloria impetranda: tunc deuz singulariter dicitur venerari. Ad qnod faciendum tria nos inducunt. ¶ Primo auctoritas. ¶ Scōo rō. ¶ Tertio exēpla. ¶ Primo inducit gsq3 ad colēdū deū t venerandum auctoritate Micheē prophe. 6. c. dicentis. Quid dignuz inquit offerā domino. Curuabo genu deo excelso. Similiter Isa. 45. c. dicitur. Vno ego dicit dominus t mihi curuabatur omne genu. ¶ Secundo ad hoc faciendum quēlibet inducit ratio: vz argumentatiōis. Ar nō videmus p ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

perientiā:q̄ q vult petere gr̄az a tēporali dño seu rege ꝛ papa:nō uñ petri:ſz iſup ſe,pſternit ꝛ genuflectit. Et clarius eſt q̄ ſic.vñ tertij R̄. prio dicit. Quod cū introiſſet Nathā in cōſpectu regis Dauid:adorauit cū pron⁹ in terrā.q̄ cr ſibi fecit Berſabee vxor ipſius regis Qui ambo poſtulauerūt hāc gratiam a rege vt poſt mortē ſuā ꝓſtituereꝛ Salomonē regē ꝛ nō aliū.Q̄ ſi ſic eſt:q̄ talis venerario genuflectionis ꝛ,pſtrationis:fit dñis ꝛ regibus tēporalibus prō impetrādo biificio tēporali: a fortiori dz quiſq̄ ſe corporaliter genuflectē coꝝ rege regū:qui excellit in dignitate in infinitum oēs ſimul reges: duces: ꝛ imp̄atores nec nō ꝛ papā:pro conſequendo vitam eternam.Scd.Q ſuperbia humana ꝛ mūdana. Q vituperiuz incōparabile.Q confuſio deteſtanda.Ecce ſi vni magno domino loqueris:tu genua i terra pōis. ſi imp̄atori:tu te genuflectis.Si ſuperiori prelato loqueris: tu te inclinas cum pſona ꝛ genu:ꝛ quaſi in omni verbo ſimilem reuerētiam facis.Si vero cū deo ꝛ creatore tuo vis loqui: genua proſtras ꝛ perſonaz flectere dedigneris:quaſi ſi deus ipſe minor ſit in dignitate quolibet tēporali dño ꝛ plato. Siue igitur ores in publico:ſiue in abſcondito:dico q̄ debes te cū maria reuerētia ꝛ deuotiōe genuflectē.Sibi hoc agere debes erga ſacratiſſimū ſacramētum:vbi in eccleſia iacet:prout bēs extra de reli.ꝛ vene.ſanc.c.j.Et q̄n inde trāſis te curua ꝛ genuflecte:quēadmodū fecit aſina cuiuſdā hereꝛici coꝝ ſancto Antonio d̄ padua.Similiter q̄n i miſſa corpus xp̄i eleuatur:genuflecte te būiliter: ac patiēter ſic mancas donec cōio ſiat.Q cōradixi vbi eſtis:q̄ q̄n miſſa celebrat nunq̄z eccleſiam intrant niſi q̄n dicitur ſanctus. Et cuz audiunt p̄ſbyterū dicentē Sanctus.currūt in eccleſiā.ac ſpingunt ſe ſicut be ſtie:ꝛ aliq̄n vnuz pedem tenent leuatū ꝛ aliū curuū tanq̄z iconic.Et cū corpus xp̄i eſt eleuatū:ab eccleſia fugiunt tanq̄z ſi denomē vidiſſent.Taceo de gbuſdaz nobilibus ꝛ dñis qui in eleuatione corporis xp̄i dedignantur etiam genuflectere ꝛ biretum extrahere.Q perfidi xp̄iani.Q caneſ peſſimi.Q gnātio arrogans:ꝛ ſuperba:vbi eſt amor ꝛ honor quē tenemini habere erga deum ꝛ creatorem veſtrum.¶Tertio ad colendum deum per humilem genuflexionē ꝛ proſtrationem nos excuſa inducunt.Et primo exemplum apli ad eph.tertio.de ſcipo dicētis.' Flecto genua ad patrē domini mei ieſu chriſti.Hoc idez precipit ſancta eccleſia faciendum precipue dum orat in paraſceue di.Oremus.Flectam⁹ genua. Hoc idē fecit ſaluator.ō quo Luc.xxij. cit.¶Poſitis in terra genibus adorauit bis ter zc.Itez apocali .4.ꝛ.15.legit.q̄.24.ſenores prōcidebāt añ ſedentem in trono:ꝛ adorabant viuētem in ſecula ſeculorum.Similiter apocali.7.dicit. Et omnes angli ſtabāt in circuitu troni ꝛ adorauerunt prom deū in terram dicentes. Benedictio ꝛ claritas etc. De beato etiam Bartholomeo legit.q̄ genuflexies fleris genibus orabat deum per dies:ꝛ centies per noctem.Et de beato Jacobo minore etiam legitur. q̄ tantuz flectebat genua q̄ videbatur habere duritiam camelorum. Et predictis auctoritatibus:ratione:ꝛ exemplis patet:qualiter deus etiam colitur ſeu coli debet genuflexione corporis: atq̄z humili proſtratiōe.¶Tertio inſup colitur ſeu debet coli deus curuatione:ſeu capitis inclinatione.Quādocunq̄z enim quis inclinat:ſeu caput ſuum incurvat:aut ad deum:aut ad ſanctos:tūc profecto ꝛ deum colit: ꝛ veneratur: eo q̄ talis incurvatio:eſt quoddam ſignū humilitatis ꝛ reuerentie ad ipſum deuz.Ad talem dei venerationem per capitis inclinationem ordinatio ſancte eccleſie vnūquēq̄z chriſtianum induxit:cuz ex conſuetudine vult:q̄ quando miſſa vel diuina officia celebrantur vnuſquiſq̄z humiliter ꝛ reuerenter inclinet caput ſuū:precipue cum dicitur:gloria patri ꝛ filio ꝛ ſpiritui ſancto:q̄m hc tres pſone in una eſſentia ſunt vnus deus.Quid ibi agis o beſtia:ꝛ ſuperba perſona? Noli q̄ſo tāq̄ ſtatua manere in eccleſia ad offitia:ſed humiliter inclina caput tuum quotiens audis gloria patri zc.Item quādo tranſis coram aliq̄ imagine alicuius ſancti:vel ſancte:hoc idem facias:precipue tamē cum tranſis coram aliqua cruce:ſeu aliqua imagine crucifixi:ꝛ virginis glorioſe:humiliter curua caput tuum: q̄n vt dicit ſapiens:pro tali reuerentia accedet tibi bona graria. Super omnia tamē curua caput tuum humiliter curuare debes: quando audis nominare aut i miſſa:aut in officio nomē Jeſu: quoniaz in virtute huius nominis benedicti:nobis peccata remittūtur.Sic enī dicit.i.Jo.2.Scribo vobis filioli:quia remittuntur vobis peccata veſtra propter nomen

eius.Et Mat.2.Angel⁹ dixit ad Joſeph.vocabis nomē ei⁹ Jeſuz. Ipſe enī ſaluū faciet populū ſuū a peccatis eorum.Ad hoc etiam faciendum:eccleſia inducit vnūquēq̄z fidelez extra de immunitate eccleſiarum.libro.vi.c.de cet.vbi dicit.Conueniētes in eccleſia nomen illud quod eſt ſuper omne nomē:a quo aliud ſub celo nō eſt datum hominibus:in quo ſalvos fieri credentes oporteat:nomē videlicet ieſu xp̄i: qui ſaluū facit populum ſuum a peccatis eorum:exhibitione ſpecialis reuerentie attollat.Et q̄ generaliter ſcribitur: q̄ in nomine Jeſu omne genu flectatur:ſingūli ſinguliariter in ſeipſis implentes:precipue dū agūtur miſſarum ſacra miſteria:glorioſum illud nomē quādocunq̄z recolitur flectant genua cordis ſui:quod vel capitis inclinatiōe reſtenditur.h ibi.Apoſtolus autē hortatur vnūquēq̄z nō tm̄ curuare caput:ſed inſup genuflectere cū audit nomen ieſu,dicens ad ¶Phi.2. In nomine ieſu oē genu flectatur:ce.ter.ꝛ infer. Et predictis omnibus etiam patet: qualiter deus colitur:ꝛ venerat:ꝛ cuz capitis humili inclinatiōe atq̄z incurvatione.¶Quarto inſup colitur ꝛ veneratur deus extenſione manuū ſeu eleuatiōe:,put eſt quādo quis eleuat manus ad celū:aut quādo brachia in modū crucis propter deū tenet extēſa. Nam talis manuū extenſio ſeu eleuatio:eſt quedam ,profeſſio humilitatis ex qua veneratur deus: vt etiā neceſſitatis. Hac adoratione Salomon deū veneratus eſt:de quo eccleſiaſticivltimo dicitur. Inclinauit ſe Salomon in cōſpectu totius eccleſie ꝛ aperuit manus ſuas ad celū ꝛ dixit. Exaudi deus preces populi tui.Quicūq̄z eni orauerit in loco iſto exaudias illum de celo ſancto tuo.Hoc idē faciebat Dauid qui in p̄s.ait.Tota die expandi ad te manus meas. Hoc idem fecit Moyſes. qui vt habetur exo.17. Quociēſcūq̄z extēdebat manus ſuas ad celū cōtra Amalech.totiēs eum ſuperabat.Et exo.9.dicitur.Cum egreſſus fuero.ſcilego Moyſes de vrbe:extendaz palmas meas ad deū:ꝛ ceſſabūt pluuie ꝛ tonitrua.h ibi. ¶Propter hec oia apl's.1.thi.2.hortatur dicēs. Volo viros in orni loco puras manus leuare ad deū.Nec miruz ſi quiſq̄z hoc modo deū dz venerari:q̄n ſi pauper manus extendit vt a tēporali domino elimoſynā accipiat:multo magis quiſq̄z fidelis debet man⁹ ad deuz leuare ꝛ extendere:vt ex hoc eternā vitā accipere mereatur.Ex predictis etiaz patet:q̄liter deus colitur ꝛ honoratur manuum eleuatiōe ꝛ extēſione.¶Quinto deniq̄z colā seu debet coli deus percuſſiōe:videlicz pectoris: aut tōſione.Tunc enim ſingulariter aliquis deū colit ꝛ veneratur:quādo ex contritione pectus ſuū humiliter tondit aut pcutit. ¶Proinde eccleſia hoc inſinuare volens facit dum:ordinauit vt ſacerdos duz celebrat ꝛ cōfeſſionē facit percutiat ter pectus ſuuz:dicēs mea culpa:mea culpa:mea culpa:q̄ ꝛ reſpōſores ꝛ auditores ſimiliter facere debent ꝛ cōiter faciunt. Eadem tripler percuſſio pectoris ſimiliter fit quādo ter dicitur in miſſa Agnus dei. Si aūt quereretur quare magis prō colēdo deo non percutit os ſeu oculi:vel cetera mēbra ſicut pectus. Reſpōdeo. q̄ non eſt alius modus magis congruus ad colendum deū. Et ratio eſt. Nam qui vult ut patet per experientiam totam arborem eradicare:non incipit a frōdibus:ramis:foliis:ꝛ fructibus:ſed ſimpliciter a radicibus. Radix omnium aūt peccatorum eſt cor:ſm ſententiā ſaluatoris. Mat.15.dicentis.De corde exeūt cogitationes male:homicidia:furta zc.huiuſmodi. Cū igitur homo pectus percutit:tunc verificatur ſentētia ſaluatoris Mat.3.dicentis.Ad radicem arboris ſecuris poſita eſt.Accipe ergo q̄ ſo pulchruz ꝛ notabile documentū.Quotiēs cūq̄z eniz quis percutit manibus pectus ſuū propter deum:totiens clementiſſimus deus omnia peccata cordis oris ꝛ operis ei libenter dimittit. Et q̄ ex humili pectoris tonſione deus omnia ſimul peccata remittit: cū ,poſito tū ad debitū tempus ea confitendi:triſpliciter probo. ¶Prio auctoritatibus. ¶Secundo ratione. ¶Tertio exemplo.¶Prio,probo Auctoritatib⁹. Nam Augu. ſuper verba luc.18. ¶Percuticbat pect⁹ ſuū zc.ait. ¶Percute inquit humiliter pectus cordis tui:ꝛ confeſtim omnia peccata erunt deleta. Item ecclesiaſtici 20.dicit. Eſt qui multa redimit.ſcz peccata:modico precio.ſ.peccatoris tonſione ꝛ reſtituens ea in ſeptuplū. Item glo.ſuper verba p̄s.Cor contritū ꝛ humiliatum deus nō deſpicies.vbi eſt vera cordis contritio:ibi eſt vera omniū peccatoꝝ remiſſio.Deniq̄z Eze. 18.dicit. Quotiēſcūq̄z peccator igemuerit:vz corde ſeu pectoris tonſione:omnium iniquitatum eius obliuiſcar.¶Secundo etiam ,probovnica ratione,videlicet cālitatis.q̄ ſ. bui-

lis percussio pectoris meretur remissionem omnium peccatorum. Fundamentum rationis ponit philo.6.topicorum.dicēs. Tale ad ditū tali simpliciter:facit magis tale: patet ħ regula. Nam si paruus ignis generat calorē a fortiori si additur cū illo alius maior ignis maiorem generabit calorē. Quo ꝓsupposito certum est ꝑ in omnes theologos in.4.di.17. q. *fola* cordis contritio delet omnia peccata Quod si sic est:ergo a fortiori delentur omnia peccata et humili pectoris tonsione si mul cum vera cordis contritione. Et confirmat hanc rationem Franciscus de maronis in quodam sermone de contritione dicens. Quicunq; inquit meretur de condigno maius:meretur de condigno minus:cuz ibi maior dignitas existat. Sed clarum est q actꝰ solius contritionis et tonsionis pectoris: meretur de condigno vitam eternam:ergo multo fortius cordis ⁊ritio et pectoris tonsio meretur de condigno omnis mortalis culpe remissionem. Quod confirmat Thomas i.4. di.17.ar.5.q.2. Et etiam petrus de tarātasio eadem di.ar.6.q.2.dicit. Cum queritur an cōtritio tollat reatum pene simul ⁊ peccatū:et p consequens mereat vitam eternaz. Respondeo q in contritione est dupler dolor.s. mentalis et sensibilis. ¶Primus dolor qui est i cōtritione est mentalis.s.displicentia peccati cōmissi:er charitate procedens. Et talis dolor contingit tñ intendi:q non solū ab omni culpa:sed etiā ab omni pena absolutionem merebit:et isup cū ħ vitā eternā. CSecūs dolor qui est in contritione est dolor sensibilis quē voluntas in contritione pro peccatis assumit quod etiam fit cum pectoris tonsione. Et qz talis dolor est pena quedam:pōt etiam tñ intendi q sufficiet ad deletionem omnis culpe et pene:et vltra hoc merebit vitam eternam. CTertio hoc idem probo vnico exemplo.videlicet publicani peccatoris:de quo luc.18.sic dicitur. ¶Publicanus autem a longe stās nolebat nec oculos ad celū leuare:sed percutiebat pectus suum di. Deus esto propicius mihi peccatori. Et subiungit saluator. Amen dico vobis descendit hic iustificatus in domū suam ab illo. Ecce q hic publicanus et humili pectoris percussione ab omnibus peccatis meruit iustificari. Nec est miruz:qñ eius oratio:vel adoratio: et quatuor fuit cōmēdabilis.videlicz ex timore:pudore:dolore:et ardore. C ¶Primo ex timore. vnde dicitur. Et stans. Nam pre timore et reuerentia dei non audebat appropinquare:sed a longe stabat sicut fecerunt leprosi.luc.17.vbi Augu. ait. De longinquo publicanus stabat:et tñ deo appropinquabat:et cum dominus prope attēdebat quia excelsus deus humilia respicit in celo et in terra. CSecundo fuit cōmendabilis a pudore:q nec oculos volebat ad celum leuare vt respiceret.vbi Augu.ait. Tremebat conscientia:et iō ex verecundia celum nō respiciebat. Et Bernar.in eius persona ait. Dum ni fronte attollam oculos ad tā bonuz patrē tā malus filius. Econtra dicitur de anima ire recunda Jere.3. Frons mulieris meretricis facta est tibi et noluisti erubescere. CTertio fuit ꝓmēdabil'a dolore:q percutiebat peccs suū Nam exterior percussio pectoris fiuc corporis:signū est interioris doloris cordis. CQuarto fuit cōmendabilis ab ardore charitat.quo scz peccatū suum humiliter confitebatur dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Et predictis auctoritatibus:ratiōe:et exemplo patet:qualiter et hūili percussione pectoris: deꝰ omnia peccata remittit. Et per consequens et ꝑdictis patz tertia adoratio.videlicz corporalis:qua singulariter deus cultu latrie:oblatione:genuflectione:curuatione: extensione:et pectoris percussione colitur et veneratur:que simul.s.nobis omnibus concedere dignetur oipotēs deus:q gloriosus viuit et regnat per infinita secula seculorum Amen.

CFeria secūda post tertiā dñicā quadragesime:iterū de.5.excellentia.videlicet de nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Quanta audi
nimus facta i capharnaū:fac
et hic i patria tua. Scribun
tur hec verba luc.4.c. Et in
euangelio occurrentis serie.
¶Post sacri euāgelij litteralē
et moralem expositionem dilectissimi cives
ercquo de.5.contemplatione cultus latrie seu
diuine adoratiōis que dicitur contemplatio
modificationis declarauimus.tertiam adorationem que dicta fuit adoratio corporalis
in qua et fuit ostensiz qualiter corpore gnuflexione:curuatione:extensione:et corpons ꝑ

cussione:habeo in presenti sermone declarare de ipsa modificatione cultus dei quartam adorationem.videlicet virtualem:actualem:et integralem:que plurimū vtilis erit necessaria:et gratiosa. Cuius quarte adoratiōis declaratio talis erit.

CDe quarta adoratione qua deus cultu latrie adoratur:que fit opere:et dicitur virtual.

Quarta igitur adoratio qua deus singulariter cultu latrie adoratur dicitur virtualis:seu actualis:vel integralis. Que vtiq; adoratio actualiter fit cum operibus virtuosis. ¶Pro quo sciendum est.q ad perfectā dei adorationem:non tñ requiritur vt quis corde per fidem spē et charitatem deum colat:et insuper ore vel lingua per diuine bonitatis:vocalem confessionem gratiarū actionez et humilem deprecationem domini veneret seu ēt corpore suo per corporalem seruitutez deum honoret:sed insuper requiritur quātuz fas est:vt quisq; virtuosis operibus ipsū deū adoret. Dupliciter aūt in bonis exterioribus deo sacrificamus. C¶Primo directe et principaliter sm Tho.in.3.di.9.ar.3.q.3. Et.2.2.q. 85.ar.3.quando.s.res nostras imediate deo offerimus. CSecūdo indirecte:quando eas nostris proximis cōmunicamus propter deum:sicut precipitur fieri prouer.3.vbi dicitur Honora deum de tua substantia. Et de primitijs omnium frugum tuarum da pauperibus.ħ ibi. Honorari insuper dicitur celestis pater cum sacrificio glorioſi corporis et preciosi sanguinis iesu christi filij sui. Quo sacrificio:dei cultus valde ampliatur. Quod vtiq; sacrificiū.omnibus alijs excelētius est dicente Alexā.papa de cōse.di.2.c. Nihil. Nihil in quit in sacrificijs maius ee pōt:q̄ corpus et sanguis xpi.nec vlla oblatio potior est: sz hec oēs precellit:que pura cōscientia domino offerenda est:et pura mente sumenda: atq; ab omnibus veneranda. Et sicut potior est ceteris:ita potius excoli et venerari debet. ħ ille. Hoc sacrificiuz cunctis fidelibus adultis ab Innocētio papa tertio semel in āno sumendum precipitur:prout habetur extra de pe. et re.in.c. Omnis vtriusq; sexꝰ. Venerari isup debet deus a cunctis fidelibus:per deuotam oblationem sacrarum missarū. Que veneratio precipitur de consc.di.j.c. Missas.vbi dicitur. Missas dñico die secularibus totas audire speciali ordine precipimus:ita vt ante benedictionem sacerdotis egredi populus non presumat. Quod si fecerit:ab epo publice cōfundatur.ħ ibi. Simile preceptum ponitur ꝺ consc.di.j.c. Cum ad celebrandas. Et extra. de parrochijs.c.vt dñicis diebꝰ. Vos igit pa rochianos admōeo vt populo vestro dicatis q in festis preceptis missam integram deuote audiāt:vt ex hoc veneretur deus. Sed heu sunt nōnulle Bestiales genitrices que filias diebus festiuis in domo relinquūt:nec recordātur precepti saluatoris.di.Adat.4. Dominum deū tuū adorabis tē. Et similiter Exo. 20.precipitur. Memento vt diē sabbati sanctifices. Sed tales dicūt. O sic est consuetudo. Quibus respondeo.q nequaq̄ est bona consuetudo q dimittas filiā tuā in domo ad tripudiandū:et q tempus circa speculum amittat:propter ea.8.di.c. Mala. dicitur. Mala cōsuetudo:non minus q̄z pernitiosa corruptela vitāda est. Ducite ergo filias ad missas:ac diuinum cultū magnificate:qz omnes de iure diuino obligantur festum sanctificare:ac i eo diuinum cultuz magnificare: necnō et missaz de iure positiuo audire. Sz vt paucis cūcta complectar:absolute dico q deus a cūctis fidelibꝰ adultis ꝓ loco et tēpore venerari debz cū actibus omniū virtutū:put est cum actu iustitie:castimonie: tempantie: fortitudinis pietatis:misericordie tam spūalis q̄z corporalis: necnon et cum integra obseruatione omnium diuinorum atq; ecclesiasticorum precꝑtorum. Et q sic omnia talia necessario regrantur ad nostram salutem:et dei cultū: tripliciter probo. ¶Primo auctoritatibus. ¶Secūdo rōnibus. ¶Tertio similitudinibus. C¶Primo ꝓbo auctoritatibꝰ. Nā glo. sup illa verba ꝓphe. Sacrificate sacrificiuz iustitie et sperate i dño.ait. Tūc deo vez cultū et sacrificiū offerimꝰ:cū circa opa iustitie:pietatis:misericordie fortitudis:et tēpātie:aiaz et corpꝰ occupamus. Itē Jero.86.d.c. Quid clemētia.igt. Nō hz nec indutꝰ viscera misericordie et lachryma rū q̄nus spūal sit q nō adipleuit legē rpi.ħ ille. Itez ¶Pelagius papa.7.q.j.c.ois.ait. Qui negāt misericordiā faciēdā tugiētibꝰ et necessitātē patiētibꝰ ipz negāt rpm:q ē misericordia et veritas. Itē calixtꝰ.pp.50.d.c.pōdēt.ait. Sniaque verat mīam et pietatez:nō solū tenē fis sz etiā audire fugite:qz potior ē misericordia et pietas oibus holocaustomatibꝰ et sacrificijs.

Universidad de Deusto Biblioteca

ħ ille. Saluator insup per exteriora opera patrez celestē precipit venerari. Mat.5.di. Sic luceat lux vestra.c.ho.vt vi.o.u.b.t.g.p.u.g in c.ē. Denigz Ambr.i qdā sermōe sic ait. Qui dic se xpianū eē t christuz colere:t xpi iusticiam non operatur:mendax est:et dyaboli filius. Er quibus auctoritatib⁹ patet:qualiter actus t opera virtutum necessario requiruntur ad verum dei cultum. ¶ Secundo hoc idem probo duplici ratione. videlicet. Ratione coniunctionis. t ratione Argumētatiōis. ¶Pria ratio dicitur coniunctionis. Fundamentum rationis huius ponit philosophus primo de celo t mundo. di. Virtus est vltimus alicuius quod potest. vel vltimum de potētia. patet ħ regula. Mag potentia visiua non dicitur simpliciter virtuosa esse inquantū habet potentiam videndi: sed inq̄tum ad actum se extendit. Hoc idem dico de ceteris potentijs sensitiuis. Similiter potentia intellectiua nō dicitur simpliciter perfecta t virtuosa:et eo q̄ habet potentiam intelligendi:sed solum inq̄tum ad actum intelligendi virtutes se extendit:cum talis actus vt dicitur.9. metaphi. sit perfectio ipsius intellectus. Quo presuppositō:certū est ꝫ a simili:q̄ habitus fidei spei amoris t charitatis quibus colitur deus:non sūt simpliciter virtuosi t perfecti inq̄tum sunt huiusmodi:sed simpliciter inq̄tum se extendunt ad omnes actus virtutum:propter deū ꝓpter quod Brego.i omelia pe.dicit. ¶Probatio dilectionis exhibitio est operis:t amor dei nunquā est ociosus: quia operatur magna si est:si autem operari renuit: amor non est. Ex q̄ claret q̄ si auferatur actus ab habitu precipue pro loco t tēpore:nequaq̄ habitus virtutuz poterunt dici esse vere virtutes: t p cōsequēs verus dei cultus:cū spēs virtutū vt dicit.8.mera.sint sicut numeri. ¶Sc̄o probo rōne argumētatiōis. Regula gnālis ē oiuz pbox t canonistaz:q̄ si ꝫcedit minus: cōcedit z maius. Sō sic patet. Mā si.p.x. ducatis dānat quis ad mortem:a fortiori dānari debet:qui contra iusticiam mille ducatos furat⁹ est. Quo concesso:certū est fm Alexā. de ales.2.pte sūme.in tractatu de ꝺilecto puerozū.q̄ parvuli sine baptismo morientes:dato q̄ non habeant vsum libri arbi.in eternuz diuina v.sione ꝑiuantur. Quod confirmās Augu.in libro de fide ad ¶Petrum.t ponitur de cōse.di.4.c. Firmissime.ait. Firmissime te-

ne:t nullatenus dubitēs:omnem hominem qui per concubitum viri t mulieris concipit cuz originali peccato nasci impietati subditum morizq̄ subiectuz:t ob hoc naturaliter nasci irc filium. De quo apls dicit. Eramus natura filij irc sicut t ceteri:a qua ira nullus liberatur nisi per baptismum:t per fidem meritoris dei t hominum icsu christi dñi nostri ħ ille. Quibus consentiens saluator Jo.3. dicit. Amen amē dico vobis:nisi quis renatus fuerit ex aqua t spiritu sancto nō potest introire in regnum dei. Quod si sic est:q̄ pueri ex defectu baptismi qui requiritur ad cultum latric etiam sine vsu libri.ar.dānantur:a fortiori dānari oportet eos q̄ habēt vsuz li.arbi. qui vtiq̄ sponte t libre deficiunt ab operibus bōis t virtuosis. imo, q̄tū ad hoc plus merentur ꝑiuari eterna beatitudine vnus solus habens vsum li.arbi.t deficiens a bonis operibus:q̄ mercantur omnes pueri simul morientes cum defectu baptismi:cum in eis nō sit vsus li.arbi.ad valendum percipere baptismi sacramentum. ¶Tertio denigz probo similitudinibus. q̄ videlicet exteriora opera necessaria sunt ad diuinum cultum t salutem nostrā. ¶Prima similitudo ponitur luc.13. vbi saluator ait. Arborem fici quidā habebat plantatā in vinea sua:t venit querēs fructū i illa t nō inuenit. dixit autē ad cultorem vince. Ecce ānī tres sunt ex quo venio q̄rens fructum in ficulnea hac:t nō inuenio:succide ergo eā vt qd terrā occupat:ħ ibi. Quid p ficulnea q̄ pp defectū fructuū iubet ꝑcidi:nisi aia xpiana itelligitur:q̄ ex defectu virtutū t bonoruz operū iuste ab eterna gloria resecari ꝓmeret. Itē Mat.21.etiā dicitur. Videns dñs ficū arborem secus viā venit ad eā t nihil inuenit in ea nisi folia tm:t maledicēs illi ait. Nunq̄ ex ea fructus nascant in sempiternum:t arefacta est cōtinuo ficulnea. Qua similitudine patet:q̄ anima deficiens ab operibus bonis:t precidit a superna gloria:t i eternū a deo maledicitur. Alia similitudo ponitur Mat.25. de seruo pigro:qui cum accepisset talentum vnum tantū a domino suo:vt aliquid cuz eo lucrar etur:cum abscōdisset illud sub terra:t veniens dominus maledixit ei:t per ministros suos fecit eum ꝓici extra curiā suam. Quid per seruū pigrum nisi cum talento lucrandi t ob hoc a domino suo maledictum: t a curia sua expulsum:nisi hominem christianum

intelligimus:qui cum ex pigritia:ignorantia fragilitate vel malitia nihil boni operatur tā dem in morte sua maledicit ab ipso deo:t in sup ab eterna vita expellitur. ꝓpterea Bre. super predicta verba in omelia vnius cōfessoris pōtificis. quemlibz hortatur ad bene operandū. di. Lectio inquit sancti euangelij fratres Charissimi solicite nos considerare ad monet:t ne nos q̄ plus ceteris in hoc mūdo aliquid accipisse cernimur ab auctore mundi grauius inde iudicemur. Cum enim augētur dona:rationes etiam crescunt donorum. Tanto ergo esse humiliores:atq̄ ad seruiendū deo ꝓmptiores quisq̄ debet ex munere:q̄nto se obligatiorem esse conspicit in reddenda ratione. Ecce homo qui pegre proficiscitur seruos vocat:eisq̄ ad negotiuz talenta ꝓtitur. ¶Post multuz vero temporis posiurus cum eis rationem reuertitur. bene autem operātes ꝓpportato lucro renūerat. seruuz vero a bono operc torpentem dānat. ħ ille. ¶Ex predictis igitur auctoritatibus:rationibus: atq̄ similitudinibus:patet:qualiter opera virtuosa t ad nostram salutem t ad diuinū cultū ꝓfecto sunt necessaria. Quod si quereres que ꝑcipue inter cetera omnia opera sunt magis nobis t nostre saluti t diuino cultui necessaria. Rādco q̄ tria sunt magis necessaria opera. quorum ¶Primum dicitur opus Contritionis. ¶Scūdum dicitur opus Cōfessionis. ¶Tertiū dicitur opus Satisfactionis.

¶ De prio opere. i. de ꝓtritione singulariter ad latriam t diuinum cultum necessaria.

Primuz igitur opus singulariter ad diuinum cultum necessarium dicitur ꝓtritiōis. Ar. n. deo dāte ō ipsa ꝓtritōe in q̄dragesimali ō trib⁹ ꝓtib⁹ vere penitentie diffusius t prolixus tractabo:sufficiat pronūc de materia ipsius contritionis necessitate tractare. Et quoniā contritio fm magistrum in. 4. di. 17. est quidaz dolor voluntarie assumptus pro peccatis: cum ꝓposito confitendi t satisfaciēdi :hinc ē q̄ ne quis ab ignorantia decipiat accipiēs forte omnem dolorem:t precipue sensualem ꝑ ipsa contritione. Sciendū est fm Tho. in. 4. di. 17. ar. 3. q. 2. q̄ duplex est dolor. videlicet dolor sensualis:t dolor rationalis:seu mētalis. ¶Primus dolor videlicet sensualis nihil ē simpliciter:nisi quedaz passio in carne vel in parte sensitiua:qui dolor non est essentialiter contritio: sed quidam effectus ipsius contritionis. Sicut enim pena corporalis exterior ē quidam effectus virtutis ꝑtie ad reconciliādam offensam:que in deuz commissa est officio membrorum:sic virtus penitentie inserit dolorem ipsi concupiscibili:ad reconciliandā offensam que in deum est cōmissa per inordinatum actum partis sensitiue. s. virtutis cōcupiscibilis. Lachrymc igitur exteriores: afflictio corporis:t dolor cordis:nequaq̄ sunt contritio:quoniā sunt in parte sensitiua. ¶Secūdus autem dolor dicitur rationalis:seu mentalis:t ħ dolor est in voluntate. Qui dolor nihil aliud est simpliciter q̄ displicentia quedā ipsius peccati ratione fue deformitatis:inq̄tum. s. peccatum est in offensam dei t ꝓmittum est rationale. Et talis dolor essentialiter contritio dicitur.

¶ Quod si forte quereretur cur magis voluit deus contritionez esse in ipsa mēte t voluntate: q̄ in parte sensitiua. Respondeo q̄ hoc voluit duplici respectu. s. Ademptitatis t ptātis. ¶Primus respectus dicitur Ademptatis. Sicut enim scribitur extra. de re. iur. c. j. vnūquodq̄ ꝑ quascūq̄ causas nascitur:p easdem similiter dissoluitur. Cum aūt peccatum formaliter cōmittatur:per actum voluntatis:t nō per partē sensitiuam: sic eni dicit 15. q. j. in ꝓncipio. Ex voluntate nāq̄ peccata ꝓcedūt:q̄ libero mētis arbitrio:t deliquēntis ꝓposito cōmittunt. Igitur requirit q̄ per eundem actū voluntatis. i. ꝑ displicentiā peccatum expellatur ab aia:t nō principaliter ꝑ lachrymas seu sensitiuū t cordialem dolore: ¶Secūdus autē respectus quo deus voluit per ꝓtritionē in voluntate cōsistere: q̄ in sensibili dolore:dicitur potātis. Quoniā enim vt dicit. 2. phisi. voluntas hominis semper est in libertate vsq̄ ad mortem:hinc ē q̄ semper t omni tēpore displicentia peccati:q̄ in ratione t voluntate consistit haberi potest habere autem dolorem sensibilē in corde ab ipsa voluntate procedentem nō semper ē possibile. Jō deus non requirit dolorem sensibilem de necessitate:sed simpliciter de perfectiōe. Vt igitur libere possit quisq̄ peccator remissionē percipere peccatorum :voluit simpliciter contritionem magis esse in voluntate q̄ in parte sensitiua:seu in sensuali dolore.

¶ His declaratis:dico tibi o peccator :q̄ si vis percipere remissionem peccatorum tuorū:t beatitudinem eternā adipisci:ꝺ oio q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ habeas hanc contritionem in corde tuo. videlicet q̄ per rationem tibi displiceant omnia peccata: que vnquam corde:ore:t opere contra deum ꝓtimuꝫ t conscientiam tuā cō misisti. Et q̄ talis contritio seu displicentia omnium peccatorum sit cuilibet necessaria ad salutez quintupliciter probo.

¶ Primo auctoritatibus.
¶ Secdo Rationibus
¶ Tertio Similitudinibus
¶ Quarto exemplis
¶ Quinto distinctione.

¶ Primo probo auctoritatibus. q̄ scilicet cuilibet necessaria est contritio seu odium t cordialis displicentia omnium peccatorum suorum. vnde Ber. in sententijs suis. dicit. Sine contritione peccati: sine dolore culpe: sine displicentia iniquitatis: t sine amaritudie preteritevite: nūq̄ acquiritur celestis vita: nec remissio peccatorum. hec ille. Item Eze. 6. dicitur. Recordabunt mei libera vestri in gētibus ad quas captiui ducti sunt: q̄ contriui cor eorū: fornicans t recedens a me: t oculos eorum fornicantes post idola sua dicit dominus: t displicebunt sibimetipsis super malis que fecerunt: t super vniersis abhominationibus suis. hec ibi. Item. Eze. 20. dicitur. Recordabimini viarū vestrarum malarum: t omnium scelerum vestrorum q̄bus polluti estis in eis: t displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitijs vestris quas fecistis: t scietis q̄ ego dominus recipiam vos cū benefecero vobis ꝓpter nomen meū. Apostolus in super. 2. Cor. 7. ait. Mundemus nos. s. per contritionem ab omni iquinamento carnis t spūs: perficientes sanctificationez in timore domini. Item. 86. di. c. Facinti. dr. ¶ Primꝰ innocentie gradus est odisse nephāda. Et. 86 di. c. Dicit. Leo papa ait. Dicit sp̄ habeant peccata nō homines. t ꝓpheta dicit. Qui diligitis dñm odite malū. Et apls ad Roma. 12 ait. Odientes malum adherentes bono. Item Aug. in epla ad Vincentiū. t pōit. 23. q. 7. c. Quēadmodū. dicit. Quo eni gaudebis te vnq̄ eē correctuꝫ: nisi prius odias t dolcas te fuisse puersū. Idē quoq̄ Aug. in lib. de Vi. dñi. ait. Sine odio culpe nūq̄ datur infusio gre Item de pe. di. 3. circa ꝓncipiū dr. Nobis sup fundamētū apostoloꝝ positis q̄d ꝓeter plorare restat. q̄d eni p odiū peccati dolere semp in vita ꝺ: vbi eni dolor finit deficit pēna. Si autē penitentia finitur: q̄d relinquit de venia: Tā diu eni q̄s gaudeat t spet de gra dei diu sustentat a dolore t pēna. hec ibi. Item Parasius epūs. 22. q. 4. c. Diffinitioni. d. Omne peccatū deus dimittit indulget: siqs tm̄ ex toto corde doleat t peniteat. Item aug. ad felicianū t ponit. d. pe. di. 1. c. 2. Medicinā. t de cōse. di. 4. c. Omnis. ait. Quis eni q̄ iā volūtatis sue arbiter constitutꝰ est: cū accedit ad sacramentū fideliuꝫ: nisi cū penitcat veteris vite: nouā vitā gre inchoare nō pōt. hec ille. Denicq̄ idē Aug. de pe. di. 3. §. hijs auctoritatibus. seu. c. Sunt plures. ait. Recte eni penitens q̄quid sordis pr purificationē baptismi ꝓtulerit: ꝺ: vel ablnat saltem lachrymis mentis. ſ. ſatis est durus cuius mentis dolorem oculi carnis nequeunt declarare: ſ. sciat se culpabiliter durum: q̄ deflet dāna tēporis vel mortez amici t dolorē peccati lachrymis nō ostendit. Nō ita q̄s quis se excuset nō habere fontē lachrymarum: cum non nūq̄ lachrymis ostendat dolorē amore tēporaliuꝫ. hec ibi. Ex predictis auctoritatibus patet: qualiter ad verum dei cultuꝫ t ad percipiendam remissionem peccatorum: necessario requiritur omnimoda displicentia de peccatis. ¶ Secundo hoc idem probo. Triplici ratione.

¶ Primo ratione oppositionis.
¶ Secdo ratione beatificationis.
¶ Tertio rōe Argumentatiōis.

¶ Primo probo ratione oppositionis: q̄ displicentia de peccatis omnino est necessaria ad remissionem peccatorum. Fundamētum rationis ponit philosophus lib. de regi. prin. di. Omne corruptibile simpliciter corrumpitur per actionem sui contrarij. patet hec regula. Nam frigus non corrumpitur nisi per calorem. dicente philosopho. 4. metheo. rorum. Quecunq̄ inquit a frigido componūtur sicut glacies t nix: a calido dissoluūtur: propterea secundo ethicorum. ait. Medicine semper habent fieri per contraria. ¶ Quis presuppositio: peto qualiter peccatum in anima intrauit. Et certum est q̄ per complacentiam t delectationem alicuius rei illicite. ꝓter q̄d phs. 10. Ethicoꝝ. ait. Delectatio tenet operatez in opere. Et 10. ethicoꝝ. dicit. Unicuiq̄ nāt est delectabile id q̄d amat t operatur. Tunc vltra quero q̄d ē simplr contrariū delectatōi t cōplacētie volūtatis. t certuꝫ ē q̄ displicentia atq̄ tristitia. vnde t. 8. ethico

rū phs ait. Tristitia delectationi opposita ē. Quod si sic est: q̄ contrarium non expellitur nisi per suū cōtrariū: t displicētia directe opposita est delectatōi t complacentie peccato rū. Cōcluditur necessario q̄ peccata nisi per cordialem displicentiam nunquam ab ania possūt expelli. propterea tho. hoc idē confirmans querit in quarto. di. 17. ar. 1. q. 1. Et precipue in solutione: quarti argumenti quare cōtritio magis dicatur esse dolor quā gaudium spes t pudor: cum hec quattuor necessario simul in contritione concurrant. Et respondet di. q̄ contritio debuit simpliciter per dolorem diffiniri: t nō per alia tria. Et ratio est: quia illa tria non ita directe respiciūt peccatum: seu sunt cōtraria peccato. sicut dolor t displicentia. quod sic patet. Nam spes quā contritus habet non respicit ipsaꝫ culpam: ſ. diuinā misericordiā. Similiter gaudiuꝫ q̄ō contritus habet respicit ipsuꝫ dolorē per quē reparatur gra: gaudet enim q̄ de peccato dolet. Similiter pudor quē cōtritus habet nō respicit directe ipsuꝫ peccatum: ſ. peccati effectum qui est infamia. Nam contritus habz pudorem ex consideratione tam diuine quā humane infamie ex turpi. Ex cōtrario vero dolor seu displicentia directe respiciunt ipsuꝫ peccatum: tanq̄ suum contrarium: t ideo contritio que ordinatur ad delectionem peccati: magis dicitur dolor t displicentia: q̄s aliquod trium predictorum. ¶ Secundo etiam probo ratione beatificationis. q̄ contritio t displicentia cuilibet est necessaria. Clarum ē enim q̄ quelibet anima rationalis deum videre appetit: in quo simpliciter beatitudo cōsistit. dicēte Aug. 13. de tri. c. 8. Ad appetēdū. beatitudinem quē in clara dei visione consistit natura nos compellit. cui sūme bonus t imutabiliter creator hoc iditdit. hec ille. Sz manifestū ē q̄ deus videri nō pōt nisi aia ꝑ ius fuerit ꝑ cōtritionē ab oīb⁹ peccatis purgata. Sic eni dr̄ de pse. di. 4. c. nō pōt. Non pōrgs vite celestis glīā accipe. nisi prius fuerit purgatus ab oi sorde peccati. hec ibi. Et q̄d sic sit: q̄ ñ possit videri deꝰ nisi ꝑius aia a cūctis maculis peccatoꝝ fuerit mūdata. accipe fundamētū rōis q̄d ponit tho. t etiam omē. super tertio. de aia. di. Sensus iquit non dicitur circa proprium obiectuꝫ observatis debitis circumstantijs: que sunt dispositio organi: dispositio obiecti: t dispositio medij. t patet hec regula. Nam ad hoc q̄ potentia visiua aliquod obiectum comprehendat: vt puta aliquam imaginez vel figuram tria necessario requiruntur: vz q̄ oculus sit sanꝰ: t nō cecus vel turbidus. ¶ Item q̄ imago sit ꝑpinqua: t non valde remota ab oculo. t q̄ sit medietas aeris clara vel lucida: t non tenebrosa inter potentiā visiuam t ipsum obiectum: seu ipsam imaginez. Quod si deficiat vna sola dispositio de predictis tribus. videlicet q̄ aut oculus sit cecus: vel figura sit valde remota: vel medium aeris sit obscurum t tenebrosuꝫ: impossibile erit oio q̄ potentia visiua apprehendat illud obiectū seu illā imaginez. ¶ Quo ꝑsupposito: certū ē a similī q̄ ad hoc q̄ aia deuꝫ videat visione beatifica tria sunt sibi necessaria. videlicet q̄ oculi anime qui sunt intellectus t voluntas sint sani t non infirmi. i. q̄ intellectꝰ careat oi falsitate t hereſi: t voluntas careat omni inordinate amore. Similiter oportet q̄ obiectum ipsius anime sit ipsi anime ꝓpinquū: per cōformitatem voluntatis: t non remotum. Item q̄ inter animam t deum sit quoddam medium lucidum t splendiduꝫ: q̄d est grīa creata: qua mediante anima videre possit deum. Quod si deficiat vna de predictis tribus dispositionibus: impossibile ē q̄ anima deuꝫ videre possit. Maꝫ si intellectus bēat in se falsitatē: t voluntas inordinatū amorē: cui hec sint cōtraria deo: deū apprehendere nō poterit. Similiter si aia sit remota a deo: q̄d vnq̄ sit per peccatū: q̄ ſm Augu. lib. de natura boni. peccatuꝫ ē recessus ab incōmutabili bono ad commutabile bonuꝫ: per amorem nequaquam poterit videre deuꝫ. Similiter si mediū fuerit obscurum et tenebrosum inter deum t animam: nequaquaꝫ poterit videri deus. Si medium tenebrosum nihil est nisi peccatum: quod tanquam macula et tenebra inter deum et animam interponitur. Sic enim dicitur Eze. 16. Habens fiduciam in pulcritudine tua fornicata es: et dedisti maculam glorie tue. ¶ Et Joelis secundo dicitur. Sol ideſt intellectus vel appetitus humanus ordinatus conuertetur in tenebras. scilicet erroris t inordinati amoris. Et apoc. sexto dicit. Sol. i. aius humanꝰ factꝰ est niger. ſ. ꝑ petīn tāq̄ saccꝰ cilicinꝰ. Et tren. 4. dr̄. Quomō obscuratum ē aurum: t mutatus ē in tenebra color optimus scilicet aie.

Et infra subiungitur. Benigrata ē super carbones facies eius. His premissis claret: q̄ si aliqua tenebra ꝛ obscuritas peccati interponitur inter deū ꝛ animam: impossibile ē q̄ vn q̄ anima beatificetur p̄ visionem diuine ma iestatis. Sic enī dicitur treñ. 3. Opposuisti tibi nubē. s. peccati: ꝛ non transiuit oratio. i. potentia intellectiua non potuit transire ad cōtē plandum faciem dei. Et apoc. 21. dicitur. Nihil coinquinatum intrabit in illa. s. celesti, gloria: nec ab hoiationē faciēs. Quod etiā reuelatum fuit prophē: qui cum oraret deum dicit. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo aut quis requiescet in monte sancto tuo? Statiꝰ audiuit. Qui ingreditur sine macula ꝛ operiustitiā. Dic totum psalmum si vis: ꝛ exponē verbaliter. Que simul omnia confirmans Augustinꝰ: sicut recitat Magister in primo. di. 2. dicēs. Sūmum bonum solū a purgatissimis oculis cernitur. mentis enim humane acies in tam excellenti luce non fingitur: nisi per iustitiam fidei prius emundetur. hec ille. Nota q̄ dicit purgatissimis: quia ad hoc q̄ anima deū videat: non tantum oportet q̄ sit purgata ꝛ purgatior a peccatis: sed insuper purgatissimā etiam in superlatiuo gradu. Tho. autem in primo. exponens illud verbū purgatissimis. sicait. Ad hoc enim q̄ deus videatur naturali cognitione: oportet mentem purgari a uagabundis sensibus ꝛ fantasmatibus. Ad hoc autem q̄ per fidem cernatur: oportet mentē purgari ab erroribus ꝛ naturalibus rationibus. Ad hoc autem q̄ videatur per essentiā oportet purgari mentē ab omni culpa ꝛ miseria cordis: oris: ꝛ operis. hec tho. verbaliter Seraphicus autem Bonauentura in primo. exponens etiam illud verbum purgatissimis ait. Ad hoc q̄ mens deum contempletur perfecte: indiget purgari quo ad intellectum ꝛ affectum: veriusq̄ autem purgationis triplex ē gradus. Nam intellectus tunc purgatus est cum abstrahitur a sensibus ꝛ speciebꝰ. ¶Purgatio: est: cum mundatur fantasticis imaginibus. ¶Purgatissimus vero est: cum a philosophicis rationibus ꝛ ab omni falsitate seauertit. C Gradus affectus sunt isti. ¶Purgatus est affectus: cum mundatus est ab omni culpa. C ¶Purgatio: est: cum mundatus ē ab omni sequela. ¶Purgatissimus vero est: cū mundatur ab occasione peccati. hec Bonauentura verbaliter. Quibus deniq̄ concordans saluator. Mat. 5. ait. Beati mundo corde: quoniam ipsi scilicet simpliciter deum videbunt. Ex qua ratione patet: q̄ nisi per contritionē expellantur tenebre peccatorū ab anima: impossibile ē q̄ anima vnq̄ possit beatificari. C Terno insuper probo ratione argumentationis: q̄ Attritio seu displicentia de propriis peccatis cuilibet est necessaria ad salutem. C ¶Pro cuius rationis declaratione petorum quisq̄ saluandus debeat habere displicentiam de peccatis proximorum suorum: ꝛ certum est q̄ sic. Nam glo. super verba primo cor. 12. Si quid patitur vnum membrum: cōpatiuntur omnia membra: sic dic. Nisi iquit dolcas de malis proximiorum tuorum: nūq̄ gaudebis de remissione peccatorum tuorum. hec glo. Quod confirmans Ambro. lib. de officijs. ꝛ ponitur. 86. di. c. Non satis. ait. Compatiamur itaq̄ alienis peccatis atq̄ infirmitatibus sicut nostris: ꝛ necessitates aliorum quātuq̄ possimus iuuem⁹. hec ibi. Hāc caritatem apls habebat. cum. 2. cor. xi. dicebat. Quis infirmatur: ꝛ ego non infirmor? quis scandalizatur: ꝛ ego nō vror. Hāc charitatem ꝛ displicentiam de peccatis alienis etiam xps habebat: qui Luc 19. dicitur. videns ciuitatē. i. animaq̄ peccatricē fm glo. flenit super eā. Quod si vt patet cuilibet est necessaria displicentia de peccatis alienis: a fortiori: cuilibz est necessaria cōtritio ꝛ displicentia de ppriis peccatis. Quia vt dicit phs. 9. ethi corum. Amicabilia que sunt ad alterum: venunt ex amicabilib⁹ que sunt prius ad seipsum. Et ecclesiasticī. 30. dī. Miserere prius animē tue placēs deo. Et confirmatur ista ratiō sic. Si enim rex ex modico affectu excluderet filiuꝰ suū a curia: nunqd non excluderet seruum ignobilem? Et certuꝰ est q̄ sic. Quo cōcesso: peto an deus excluderet a celesti curia omnes nouē ordines angelorum: omnes patriarchas ꝛ prophetas: omnes martyres: virgines ꝛ confessores: nec non ꝛ virginem simul cum humanitate christi: si committeret solum venale peccatum: aut eis non displiceret. Et certum est q̄ sic: dicente Augusti. lib. de vero cultu. Et si omnes sancti mundi sint in conspectu dei: tamen si mimā ꝛ leue pec-

cūā a nobis factū eis nō displicēt: statim ex igio diuine iustitie oēs e celo ruerēt: ꝛ omnē gloriam qui. i possidēt amitterent. h ille. Nō si sic est: quo ergo possibile est q̄ peccator ingrediatur celestem curiam cū macula: seu cū placētia peccati mortalis: que in infinitum est grauio: ꝛ pcio: cunctis venalibus culpis? Sic enī dicit Ricardus in. 4. di. 16. ar. 2. q. 2. argumē. j. ¶Peccatuꝰ inquit mortale ꝛ veniale differūt in infinitū: quia mortali debetur pena eterna ꝛ infinita: venialis vero tēporalis ꝛ finita. h ibi verbaliter. Et ibidez in corpore. q. ait ad literam. Non est intelligēdū q̄ multa venialia equiualeant vni morta li: quia deordinatio vnius peccati mortalis plus ponderat: cū deordinationes centuz miliū venialiū simul. h ibi verbaliter. Immo in eadem qōne concludit: q̄ si quis centuz millē ānis staret cum cōplacētia solius culpe venialis: centum mille ānis staret q̄ nō posset videre faciem dei. Ex predictis tribus rationibus patet igitur: qualiter ꝛ quantū contritio ꝛ displicētia de peccatis cuilibet sit necessaria ad salutem. C Tertio etiam' probo ex similitudinibus. q̄ displicentia seu cōtritio necessaria sunt ad recipiendum remissionē peccatorum. C ¶Primā similitudinem habemus de Tito. Legimus in hystorijs romanorum Tuū vespasiani filiū in castris Jerosolimaz residentem: audisse vespasianum patrem suū de totius senatus volūtate ad imperij dignitatē fuisse sublimatū. Quapropter tāto cuctus est gaudio: q̄ subito mēbrorum corporis fortitudine destitutus: ex nimia venarum aptione: oia eius membra contracta facta sunt. Josephꝰ autem qui romanorū contra iudeos texuit hystoriā: ꝛ medicus sapientissimus: cāz egritudinis recognoscēs: regiuit si toto i orbe reperi posset vnus hō q̄ esset capitalis inimicus huius Titi: quē sup ceteros abhomina ret. Cūq̄ qdā intimasset quēdā esse hominez cuius nomen Titus in tm abhorreret: q̄ nec cū in sua curia aliquis nominare audēt. fecit eum clam venire. ꝛ statuto die: mensam felicissimā ante oculos Titi fecit parari. pincernasq̄ ꝛ dapiferos iuuenes adunari: mandauitq̄ occulte omnibus: vt nullus ad p̄ceptuz Titi filij imperatoris obedire p̄sumeret. Sic autem omnibus ordinatis: emulum Titi fecit cum honore ꝛ imperiali magnificentia locari: ꝛ sibi a seruitorib⁹ officiosissime seruiri. Quod Titus conspiciens: statim ira magna velut ignis cepit accendi: mādabatq̄ suis hominem illum occiderc: ꝛ cum nullus sibi parceret: sed potius inimico gratiosius seruirent in tantum succensus est ira: q̄ vene restricte sunt: et qua restrictione prius cōtraria prime apertioni venarum: omnia eius membra contracta consolidata sunt: ꝛ pristine sanitati restituta: propter quod deceteto non illum inimicum habuit amplius: sed potius illum sibi in cincerum amicū copulauit. Qua similitudine patet: q̄ qui vult sanari a peccatis q̄ per complacentiam ꝛ delectationem in anima sunt introducta: oportet omnino q̄ in se recipiat displicentiam ꝛ tristitiaz: que ipsius complacentie ꝛ delectationis sūt penitus expulsiua. Aliaz similitudinem fere precedenti similez ponit Valerius libro primo. di. Vidi inquit mutum fortissimum: qui dum iret ad singulare certamē vicit hostē: ꝛ dum vellet ire ad petendum victorie premium: vnus videns ipsum esse mutum: voluit petere premiuz q̄ ille erat accepturus: videns vero mutus q̄ ille petebat illud q̄ sibi debebat: in tā tum accensus fuit ira: q̄ artarie calefacte sūt ꝛ sic incipiens loqui recuperauit loquelam. Qua similitudine etiam concluditur: q̄ displicentia peccatoruz opposita complacentie cuilibet est necessaria ad salutem. C Aliaz insuper egregiam similitudinem ponit philosofus libro. 16. de proprietatib⁹ rer. di. Anguis se sentiens graui morbo vel senio aggrauatum: pluribus diebus abstinet a cibo ꝛ icinat: vt sic pellis eius facilius a carne relaxetur. deinde gustata quadam herba amarissima: virtute illius herbe statiz prouocatur ad vomitum: ꝛ cuomit totum humorem virulentum qui erat causa suc infirmitatis: ꝛ tandem vt cutem rigidam mollificet: in aquā se balneat ac humectat: ꝛ sic foramen angustuz querens: ꝛ cum quadam violentia tranficns penitus se decorticat: ꝛ sic soli exp̄situs se desiccat: ꝛ in carnis superficie nouaz cutem recuperat: ꝛ sic sūptis viribus clarius postmodum videt: fortius graditur. ꝛ auidius comedit. Spiritualiter ad istud propositū christus nobis suadet Mathe. 10. di. Estote prudentes sicut serpentes: q̄si dicat. Sicut anguis morbo vel senio aggrauatus: ita anima spiritualiter per peccatum infirmatur: propter quod dicebat propheta. Miserere mei domie quo

niã infirmus sũ. Et iõ vt exẽplo serpẽtis saneẽ a peccatis. ¶Prio dz p abstinẽtiã carnẽ suam domare:ꝛ bũiditates carnalis cõcupiscentie deficcare: deide gustet herbaz amarissimam. gustet.s. displicẽtiam ꝛ contritionem peccatorum qua euomat peccata per integralem cõfessionem:ꝛ sic recipiet spiritualez sanitatem. Er quibus etiam similitudinibus pz:qualiter cõtritio ꝛ displicẽtia de peccatis cuiuslibz sũt necessaria ad salutem. ¶ Quarto idem ꝓbo exemplis. Et prio Dauid:q cum tria horrenda peccata cõmisisset:videlicz adulterium homicidium:ꝛ proditionem:nequaq̃ a deo potuit veniam peccati inuenire:quo adusq̃ peccatum sibi displicuit ꝛ cordinaliter detestat⁹ est:dicens secundi.Rꝛ.ix. ¶Peccaui. vbi glosa ait.Cũ eni sãctus vir verbũ peccaui expressit tũc vere peccati sui odiũ ꝛ displicẽtiã ostẽdit. Er qua displicẽtia statim audiuit ꝓphetaz Nathã a deo missũ sibi dicentem. Dominꝰ transtulit peccatũ tuũ a te:ꝛ iõ er tunc sp oẽ peccatũ odiuit.propterea dicebat in ps.Oẽz viam iniquam odio habui. Et alibi dicebat. Iniquitatẽ odio habui ꝛ ab.s.l.a.t.dileri. Exẽ plo igitur istius sancti dauid: quisq̃ dz toto corde peccata sua detestari:vt tandez mereatur ab angelo eũ custodiẽte audire.Dñs trã stulit peccatũ tuũ a te. ¶ Aliud exẽplũ ponit in legenda sci Bernardi:q transiens per papiam cõiurauit quendam demoniacũ:q coactus asseruit in se hñe tres malignos spiritus quoz noia erãt.Claudẽs marsupiũ.Claudẽs ꝛ os. Et claudẽs cor.ꝛ cũ Bernardus q̃reret q̃ offitia haberẽt. Rñdit primus. Ego habeo offitiũ inducendi hõies ad faciẽda furta:vsuras:ꝛ iniustitias:ꝛ post modũ induco totis viribꝰ facientes talia vt nũq̃ restituãt qõ ꝛ faciũt:ꝓpꝛ qõ :ꝛ innumerabiles ad infernũ perduco. Secũdus vero dixit. Et ego o Bernarde

omnia peccata mortalia ad memoriā nō re-
dūrerit quātū potuerit:r insup ea ꝓfessus nō
fuerit:vel malitiose r ꝑ verecundia aliqō pec
catū retinuerit:impossibile est talē saluari pos
se:etiā si alia infinita bona facēt.r infinitis pe-
nitēcijs r disciplinis ꝓpriū corpus macera-
ret. Et q predicto modo gsqz teneatur neces
sario oia peccata sua mortalia ꝓfiteri. Quin
tupliciter ꝓbo. ¶Primo auctoritatibus. ¶Se
cūdo distinctiōibus. ¶Tertio rōibus. ¶Quar
to filitudinibus. ¶Quito exemplis. C ¶Pri
mo probo auctoritatibus.q sincera cōfessio oiuz
peccatorum cuilibet est necessaria ad salutez.
Mā,pucrbi.28. Salomon ait.Qui abscondit
scelara sua.s.sacerdoti:nō dirigetur.Qui aūt
ꝓfessus fuerit:r reliquerit ea:misericordiā ꝓse
quetur. Itē apostolus Jacobus. Jaco.vltimo
ait.Cōfitemini alterutr peccata vestra:r ora
te pro inuicem vt saluemini. Et Joānes apo
stolus.i. Jonā.1. ait. Si confiteamur peccata
nostra.s.sacerdoti.fidelis r iustus est domin⁹
vt remittat nob peccata nra:r mūdet nos ab
omni inigrate.h ibi. ¶Paulus isuper ad Ro.
io.ait.Si confitearis in ore tuo dominū iesū
xpm.scz peccata sacerdoti reuelando propter
deuz:r in corde tuo crideris salu⁹ eris Cor
de enim credit ad iustitiam.ore autem cōfes-
sio fit ad salutē.h ibi. Itē ecclesiasticī.17. di-
tur. Viuus r sanus cōfiteberis.s.sacerdoti:et
laudabis dominū:r glorificaberis in misera
tiōib⁹ illius. Itē ꝓpheta ait.Diri ꝓfitebor ad
uersū me iniquitatem.d.r t.r.in.p.mci. Ambro.in-
sup de penitē.di.j.§.Alij econtra.ait.Nō pōt
quisqz a peccato iustificari:nisi peccatū fuerit
ani cōfessus. Itē ō pe.di.j.c.De⁹. dicitur. Ob
stinatio animi r ꝓfessiōis ꝑceptus:q̄dā mors
impictatis est:lepra supbie:a qua gsqz reuiui-
scit:dū sibi p gram dolor delicti:r votū con
fessionis ispirat.h ibi. Itē Augu. de pe.di.j.c.
Que penitet.ingt.Dio penitēat: r dolorē la-
chrymis oñdat: representet vitaz suā deo per
sacerdotē:pueniat mdiciū dei p cōfessionem
¶Precipit enim dominꝰ mūdādis vt oñderēt
ora sacerdotib⁹:docēs corporali pūna confi
tēda peccata:nō p nūtum:nec manifestāda p
scriptuz.dixit enim. Et ora monstrate.s. Luc.
17. h ille.Ambro.insup in quodam sermone
quadragesimc.r ponit de pe.di.j.§. Ecce nūc
ait. Ecce nūc tps acceptabile:in quo cōfessio
a morte aiaz liberat:in quo ꝓfessio apit para
disuz:r spē saluādi tribuit. pp qō r scripta
dicit.Dic tu priꝰ inigrates rutas:vt iustifice-
ris.Quibus verbis oñditur:qz nunqz meret
iustificari:qui i vita sua noluit peccata sua cō
fiteri.h ille. Et simlit de pe.di.5.c.vltio.dicit.
Fallaz penitētiā cē ꝓstat:cū spectis pluribus
de vno solo pūia agit:aut cū sic agit de vno:
vt nō discedat ab alio.h ibi. Itē Jero.de pe.
di.j.c.Cōcurrumini.ait.Solo cui peccato re-
tento in cōfessione:dyaboli filij sumus.Aug.
insup de pe.di.3.c.Sūt plures.ait.Scio deū
inimicū oi criminoso:qūo ergo q crimē re-
seruat:de alio recipiet veniam.Talis cuiz ti-
ne amore dei cōsequeret veniaz:sine quo ne
mo vnqz iuenit grām.hostis eni dei est duz
deū pscuerat offendit.h ibi. Idē quoqz Aug.
de pe.di.5.c.Cōfideret.ait.Cauet⁹ sit penitēs
ne verecūdia ductus diuidat apud se cōfessio
nē:vt diuersa diuersis velut sacerdotibus ma
nifestare:q̄dā eni vni celat:que alijs manife-
stāda reseruat.qō ē se laudare:r ad hypocri-
sim tendere:r semper venia carere:ad quam
frustra se sperat puenire.h ille. Item dē pe-
spet r de pe.di.j.c. Si cui dicitur.vel.c.potes
Illi quoꝛ peccata humanā notitiā latēt: nō
ab ipis cōfessa nec ab alijs publicata:si ea ꝓ
fiteri vel emēdare nolucrit:deum qué bñt te
stē:ipm habituri sūt r vltoreꝛ:r qd eis ꝑdest
hūanū vitare iudiciū:cū si in malo suo pmā
serint:ituri sūt in eternū deo retribuēte sup-
pliciū.h ibi .Denicz Inno.tertius in cōcilio
generali cē de pe.r re.j.c. Omis vtriusqz sexꝰ
fidelis:postqz ad anos discretiōis peruc-
nerit:oia sua solus peccata saltē semel in anno
fideliter cōfiteatur ꝓprio sacerdoti :r iniun-
ctā sibi pūiam ꝓpriis viribus studeat adim
plere:suscipiēs in pasca eucharistie sacrame
tum:nisi forte de proprij sacerdotis consilio
ob aliquā rōnabilem causam ad tempus ab
eius perceptione duxerit abstinendum: alioꝛ-
quin r viuens ab ingressu ecclesie arceatur: r
moriens ecclesiastica carcat sepultura. Bñ.
Nota tñ q dicit tertus q postqz qs ad anos
discretionis peruenerit confitcatur.Tūc enī
quis dicitur habere sm glosa r doctores ois
nos discretionis:quando malitia supplet eta
tem:r quādo est doli capax.Sicut etiam ha
betur extra de delictis puerorum.in.c.pueris
grandiusculis. vnde in .7.annis obligantur
puer r puella:si fuerint doli capaces cōfi-

teri.Et si moterentur sine confessione nō de
bent in cimiterio sepeliri:r si quis eos scien
ter sepeliret:vel sepeliri faceret: aut ad sepul-
turam sociaret mortaliter peccaret: cum hoc
esset contra preceptum ecclesie supra posituz.
Hic aduertant parentes quātum obligent
ex debito charitatis r iustitie filios r filias ad
sacramentum confessionis inducere. Et pre
dictis igit auctoribus patet:qualiter gliber tene
tur de necessitate oīa peccata sua sacerdoti
cōfiteri.C Scdo insup ꝓbo distinctionibus
q ꝓfessio peccatoꝛ est de necessitate salutis.
¶Prima distinctio est Ric.i.4.di.17.ar.2.q.
7.Qui querit ibidem:an papa possit cum oi
r tota sua aucte cum aliquo dispensare qn te
neatur peccata sua sacerdoti cōfiteri. r rñdet
absolute in corpore qōnis q non pōt. r rō ē
quia ꝓfiteri peccata sua sacerdoti est de iure
diuino:r cum papa sit subditus ipsi iuri di-
uino:nullatenus pōt cōtra euangeliū dispen
sare qn quisqz teneat confiteri sacerdoti. Sic
enim dicit.25.q.j.in.c. Sunt qdam.q papa ꝛ
euangeliū dispensare non pōt. Sed circūstā
tiam tpis:que est simplr de iure positiuo di-
spensare pōt:vtputa q qs confiteat hinc ad
mensem:vel ad medū annum: seu ad duos
annos:r hmōi.vel dicas formalius q cōfes-
sio pōt dupliciter ꝓsiderari. Aut quantuz ad
essentiam. Aut quātum ad circunstantiam.
Quātum ad essentiam ꝓfessionis: papa di-
spensare non pōt:qz sicut vna spēs sm pbm
j.posterio.non pōt fieri altera sm naturam:
vtputa equus non pōt conuerti in asinū: nec
ecōuerso:sic nec ius diuinū pōt mutari sine
voluntate dei in ius positiuuz. Et ideo sicut
papa non pōt mutare spēm equi in speciem
bois:vel asini:sic non pōt mutare obligatōez
confessionis:que est de iure diuino in ius po
sitiuum:ita q.s.r ꝑpa aucte penitus possit
facēm confessionis anullare. Si autem loq-
mur quātum ad circūstantiam tpis que ē de
iure positiuo:dico q pōt dispensare:q homo
citius r diutius vel tardius ꝓfiteat ꝛ decre-
tum Innocentij:seu cōcilij. Sic est armiger
r si non pōt mutare eēntiam eq in eēntiam
bois:pōt tñ sellam. albam que est quedā cir-
cūstantia equo appositam in sellam rubeam
cōmutare.hanc eandem sniam ponit Tho.i
4.di.17.ar.j.q.j.2.3.r.5.in corpore.q. Et in so
lutione argumētoꝛ dicit:q papa nullatenus
pōt cuz aliquo dispensare:qn teneat peccata
sua sacerdoti vocaliter ꝓfiteri. Et hac igitur
distinctione ꝑz quāta sit necessitas r obliga-
tio confessionis: erquo papa nec sibiipsi: nec
alteri sup hoc dispensare pōt. Aliā distinctio
nem ponit seraphicus Bonaucn.in.4.di.17
parte.2.in qōnibus circa litteraz.q.j.vbi que
rit:an tenens q soli deo r non homini confi
tendum sit:sit hereticus:r rñdet di. Si quis
esset modo huius opinionis esset hereticus
reprobandus:qm in concilio generali sic de-
terminatū est sub Inno.3.Scd aīi hāc deter
minationē hoc non erat heresis: qz ipsi non
negabant clauiū ptātez:sed negabāt necitatē
r bene ꝓfitebant q vtile erat ꝓfiteri:r sacer-
dotes poterant absoluere. Magister autem
sententiaꝝ.r Gratianus in decretis referūt
tanqz opinionem ꝓbabilem.q sufficeret soli
deo ꝓfiteri:tm vterqz hoc improbat r deter-
minant in cōtrariū. Et ideo si qs ptinaciter
contrariuz assereret esset hereticus censend⁹
r dānandus.h Bonauē.verbaliter. Et qua
etiam distinctiōe ꝑz:q qcunqz non vult ptā
sua confiteri sacerdoti tenens q nō sit de ne
cessitate:r q aliter saluari possit:talis vtiqz r
hereticus est:r nunqz saluari poterit. Aliam
distinctionē egregiam ponit Ric.in.4.dist.
17.ar.2.q.4.vbi querit an iudei:turchi: r sa-
racēi:teneant ꝓfiteri peccata sua sacerdoti
sub pena mortalis culpe. Et rñdet in corpe
q.di.Regulariter inquit omnes ram fideles
qz infideles tenent ad faciendū ꝓfessionez sa
cerdoti xpiano:inquātum istud preceptuz est
preceptum dei:qui plenitudinē potēs habet
vniuersaliter sup omnes: r preceptū vīr de-
dit. Si aūt eēt preceptū tm ab ecclia: ad eius
obseruationē non tenent illi q sacm baptis-
mi nunqz susceperūt:qz vt supius oñsum est
di.7.ar.2.q.j. Vicario xpi non fuit concessa
directe potās sup illos: qui sacz baptismi nō
susceperunt:qō est ianua: q intrat in ecclīam
militantē:r q: diuinū ꝑceptū cum sit rōna-
bilissimū non obligat ad aliquod irrōnabi-
le:ideo ad obseruationē huius ꝑcepti non te
nentur hoies qui bñt de non confitendo ra-
tionabilē r legitimā excusationē:sicut sūt illi
qui non bñt copiam sacerdotis. Non enim
dicendū vt gdam dicunt:q tales de necitate
teneant laicis ꝓfiteri:cum non sit ꝑceptū cō
fiteri nisi sacerdoti.h Ric.verbaliꝛ. Et q di-
stinctiōe ꝑz:q si iudei r ceteri infideles tenēt
confiteri peccata sua:a fortiori qsqz xpianus

facere teneꝛ. Immo vnus solus xp̃ianus tenetur magis ꝙfiteri peccata sua respectu grauitudinis ꝑpter deū: q̃ oēs simul infideles: pro eo q maiorē gr̃am recepit a deo i baptiſmo: q̃ oēs simul infideles. Alia deniq; breuem distinctionez ponit idem Ric. in. 4. di. 20. ar. 3. q. 3. in corpore. q. dicens. Cum quer̃it quot sunt necessaria ad salutē essentialr. Respondeo q sūt quq. ¶ Primū est efficax dolor de oibus culpis preteritis. ¶ Scōm ē firmum ꝓpositū cauendi a mortalibus in futurū. Et tertiū est si possibile est cōfessio vera ⁊ integra. ¶ Quartū aūt q̃ satisfactio iusta ꝑ posse. ¶ Quintū aūt q̃ cetera grata deo reddit: est q ad ħ oia ꝓncipaliter qſq; moueat amore dei: ⁊ non ꝑpter timorē inferni. Er ꝓdictis igitur quattuor distinctionibus clarissime p3 quanta est necessitas ⁊ obligatio sanctissime confessionis: ex quo nec papa nec angeli oēs nec sancti nec virgo gloriosa: nec xp̃s: nec diuinitas. s. pater: ⁊ filius: ⁊ spūs sanct⁹: de lege ordinata pñt remittere peccatū sine ipsa contessione peccatoꝝ ad sacerdotē seu ad vicariū xp̃i. ¶ Scōo hoc idem probo septē rōnibus. ¶ Primo rōne cōcurſionis. ¶ Scōo rōne satisfactionis. ¶ Tertio rōne argumentationis. ¶ Quarto rōne cōmissionis. ¶ Quinto rōne exclusionis. ¶ Sexto rōne iparticipationis. ¶ Septimo rōne certificatōis. ¶ Primo ꝑbo q ꝙfessio oio est necessaria cuilibet ad petendū remissionē peccatoꝝ rōe ꝓcursionis diuersaꝝ aiaꝝ. Fundamentum rōnis ponit pbs in lib. de ꝓprietatibus causaꝝ. Duabus inquit causis vel pluribus necessario ꝓcurrūt ad aliquius ꝑductionē effect⁹: deficiēte vna cā: deficiet ⁊ effectus. p3 hec regula. Mā ad generandū filiū: qui est quidā effectus: necessario ꝓcurrunt quattuor causę. ¶ Prio pr generans. ¶ Scōo mater cōcipiens. ¶ Tertio sol vtrāq; substantiā coagulans: q: vt dr. 2. physi. Sol ⁊ homo generant hoiem. ¶ Quarto ꝓcurrit cā vniuersalis: qui est deus: q predictis tribus virtutē generandi tribuit. Sed ponaꝝ nunc q vna trū istaꝝ cāꝝ deficiat: profecto deficiet necessario ⁊ effectus: q. s. filius non generabit: vū si pr̃ deficit: femina ꝓcipe non pōt: ⁊ ecōuerso. Sīr si virtus caloris solis deficeret: pr̃ ⁊ mater nihil possent: similiter si deus subtraheret influentiā siue virtutē a sole: a patre: ⁊ a matre: neq; sol posset calefacere: nec q̃ mr̃ ꝓcipe: nec q̃ pr̃ gn̄are. Quo ꝑ

suppositū: certū ē ꝙ Scotū in suo quolibeto ⁊ gn̄aliter ſm oēs theologos in. 4. dist. 17. q. 3. similiter cōcurrūt necessario quattuor cause ad hoc q peccatū remittat. ¶ Prima cā dicit effectiua ⁊ est solus deus: de quo dicit Mat. 9. Quis pōt remittere peccata nisi solus deus. Mā solius dei est creare gr̃am q̃ ꝑtā deletū dīte ꝑpha. Gr̃am ⁊ gloriā dabit dominus. ¶ Scda cā effectiua remissionis peccati sub meritoria: ⁊ ħ est hois xp̃i ⁊ dei q̃ meruit per mortē suā: vt nobis culpa remittat: dīte Ihs. apoc. j. Lauit nos a peccatis nr̃is in sanguine suo. Et ꝑpterea ipse Christus Mat. 9. dicebat. Vt aūt sciatis q filius hois potestem hꝫ i terra dimittēdi peccata: ait paralitico. Surge ⁊ ambula. glosa. i. san⁹ aia ⁊ corpe. ¶ Tertia cā effectiua remissionis peccati dicit iſtrumentalis vel dispositiua: ⁊ ħ est sacerdos qui absoluit ex impio xp̃i ⁊ peccata dimittit clauue non errante. Sicut dr Mat. 18. ¶ Quarta cā remissionis peti effectiua dicit subiectiua ⁊ ħ est peccator qui ex humilitate tenet ⁊ ꝙ subici vicario xp̃i vel sacerdoti: ⁊ sibi sua reuelare peccata. His ꝓpositis concludo: q̃ si deficit cā subiectiua. i. q peccator non ꝓficiat petā sua sacerdoti deficiet ⁊ necessario cā dispositiua ⁊ instrumētalis. i. absolutio sacerdotis. ⁊ ꝑ ons etiā deficiet cā meritoria: qr xp̃s nihil ponet de merito suo in peccatore penitente sua ꝓfiteri nolente. Postremo deficiet ꝓnia causa effectiua que est. s. deus ꝙ potest suam infinitā: qr tali non confitenti nequaq; vult remittere aliq̃ peccatū. Er qua ratione p3 o infelix peccator: q nulla petā tibi remitti possunt: nisi pus ea ꝓfiteaꝛis. ¶ Scōo etiam probo rōne satisfactiōis. q ꝙfessio peccatoꝝ est necessaria cuilibet ad salutē. Et pro ſtā mēto rōnis occurrit mihi ſnia Salomonis. Sap. xj. dīnis. ¶ Per que peccauerit homo: ꝑ ħ ⁊ punietur. Quo cōcesso: certum ē q homo offendit corde: ore: ⁊ opc. q si sic est: ꝫ tenetur deo satisfacere corde ꝑ contritionē: ore ꝙ cōfessionē: ⁊ opc ꝑ opis executionē. Et ſ si sic nō fecerit: veniā de peccatis nunq̃ accipiet. dīne Aug. de pe. di. j. c. Nullus inquit debite grauioris pene accipit veniam nisi qualēcūq; ⁊ si longe minorē q̃ debeat exsoluerit pena. ibi. Et idem Aug. de pe. di. j. §. Er his oibus ait. Nō sufficit mores i melⁱ⁹ mutare: ⁊ a pristi malis recedē: nisi etiā de his q̃ facta sūt satisfaciat dño ꝑ ꝙfessionē: ꝑ pnie dolorē: per

humilitatis gemitū: ꝑ contriti cordis sacrificium: cooperantibus elemosynis ⁊ ieiunijs. hec dicit. Et hac igit rōne colligit: q si deus vult si bi fieri veraz satisfactionē de oib⁹ peccatis: vz contritiōe: ꝙfessione: ⁊ opatiōe: certum ē q si oia relinqt petā ꝑter vnū siue ꝙfiet: talis nō plene satisfacit deo. ergo ꝑ ons talis non est deo gratus nec acceptus. q si ipse non ē deo acceptꝰ: ergo nec eius opa deo accepta erūt. Nam deus nūq̃ acceptat opa: nisi pus acceptet psonam. Sic eni dr Gen. 4. Respexit deꝰ ad Abel ⁊ ad munera eiꝰ. Ad Cayn aūt ⁊ ad munera eius nō respexit. Et confirmatur ista rō. Certū est ſm Tho. in. 4. di. 15. q. ad hoc q aliqs deo satisfaciat pro peccatis ez q talis sit modus satisfactionis q cōpetat ad tollendā offensam. Offense aūt ablatio ē amicitie restitutio: ⁊ ideo si aliqd sit q amicitie restitutionē impediat: etiā apud hoies satisfactio esse non pōt. Cū ergo q̃libet peccatus impediat amicitiā charitatis: q̃ est hois ad deum: impossibile ē q hō de vno petō satisfaciat alio retēto. Et ꝙfirmat ista rō ex Ric. in. 4. di. 15. Non eni ingt pōt ab aliquo deo satisfieri pro peccatis: nisi q op⁹ deo acceptū sed certū est q opus factū in peccato mortali: non est deo acceptū: pro eo q talis vt infra patebit: cū sit inimicus dei non pōt deo satisfacere: nisi pus cum eo ꝑ amorem reconciliet qđ oio impedit solū petm mortale. Et q verū sit q opus in mortali petō factū non sit satisfactoriū: nec deo acceptus. p3. Nam. 3. q. 7. c. In grauibus. dicit. Victime impiorum sunt abhominabiles deo: ⁊ dona iniquoꝝ nō approbat altissimus. Itē Greg. j. q. j. c. Non ē. ait. Quicqd eni in dei sacrificio offert ex scelere potestis dei non placat ira cui diam: ex magis irritat. ꝑpter qđ scriptū ē. Honora dñm de tuis iustis laboribꝰ. hec ille. ¶ Preterea patur vltra ꝓdicta: q qs oia ꝓfiteat peccata ⁊ vnum non ꝓfiteat: nonne ex solo illo petō retento extra dei voluntatē aia que pus erat dei: fit diaboli: ⁊ certū est q sic. vnde Joā. 8. dicit. Qui facit petm̃ seruꝰ est peccati. Et apls ad Ro. 6. ait. Serui estis cius. s. diaboli cui obedistis. Et. 24. q. j. c. Miramur. dicit. Ipse diabolus ptātem exercet in malis tāq̃ i suo pecore. Et Hester. 14. dr. ¶ Peccauimus i cōspectu tuo: idcirco tradidisti nos in manibus inimicoꝝ nr̃oꝝ: ⁊ nunc nō eis sufficit: q̃ durissima nos opprimunt seruitute. ħ ibi. Sed clarum est vt habetur de regu. iur. libro. 6. q deus nūq̃ remittit peccatum nisi restituatur male ablatum: propter quod conoludo q si quis etiam omnia peccata confiteatur: ⁊ vnum solum reseruet: nunquā deo satisfacit. ⁊ per ꝓsequēs impossibile est q nunq̃ diuinam gr̃am recipiat. ¶ Tertio hoc idez rōe argumentatiōis: ⁊ pro huius rōnis declaratione si quer̃it: an quisq; teneat ꝓfiteri venialia petā: etiā si nullum hēat mortale. Rñdet Ricar. in. 4. di. 17. ar. 2. q. 4. in solutiōe ꝑmi argumenti. di. Quāuis homo non teneatur penitere de venialibus: eo q simul stare pñt cum gr̃a ⁊ post hanc vitā remitti: q̃ ꝑterea non separant nec a regno ecclesie militātis: nec triumphantis. ⁊ ideo per se non indiget de necessitate officio clauiū: quo aplt regnuz tū per accidens homo tenet de illis penitere ⁊ ꝓfiteri: quia ꝑpter obseruationem statuti ecclesiastici tenet homo venialia ꝓfiteri: etiā si nullum habeat mortale ad confitendum. Aliqui tū dicunt q talis non tenet ad dicendum sacerdoti aliquod petm̃ in speciali: ſz tm̃ q non credit se hꝛc nisi venialia tm̃. ħ Ric. verbaliter. Cū quo concordat etiam Tho. in 4. di. 17. arti. j. q. 3. in solutiōe tertij argumēti Et etiam ¶ Petrus de tarañ. eadem dist. ar. 4. q. j. Et insup Aleran. de ales in. 4. pte sūme. in. q. Vtrū non habens cōscientiā mortalis tenetur confiteri. in corpore questionis. Bonauentura aūt in. 4. dist. 17. parte. 3. arti. 2. q. j. ad litteram dicit: seu verbaliter. Cum q̃ritur an venialia debeant confiteri. Rñdeo q congruum est maxime viris perfectis confiteri peccata venialia: regulariter tamen nō est necessariū: nisi in duobus casibus: vz ꝙ dubium ⁊ ꝑpter statutum: ꝑpter dubiuz. vz cuz quis ꝓbabiliter de peccato dubitat: vtrū sit veniale vel mortale: quia tunc si non confitetur de veniali sicut de mortali: mortaliter peccat: quia periculo se exponit: ⁊ agit contra conscientiaz: que vt habetur. 28. q. j. c. omnes. §. Er his edificat ad gehenam: ⁊ ideo debet confiteri: sicut facet in conscientia: ac relinquere iudicio sacerdotis: vtrum sit mortale vel veniale. Nam in dubijs. vt habetur extra de symonia. c. Matthcus. semper tutior pars est eligenda. Certe in hoc casu aliquid de meo ponā. Nescio eni iudicio meo quō quis ⁊ peccipue mundanus audeat i spē se immunē a mortali culpa existimare: vel ꝑsi

Universidad de Deusto
Biblioteca

teri:vel qualiter hoc valeat rōne oīdere: p̄cipue cū dicat p̄s.18.Delicta qs intelligit ⁊c. Et Greg.3.moral.ait. Non solum mala q̄ gessimus:sed etiam si que sunt in nobis bn̄ gesta timeam⁹:q2 sepe in eius iudicio culpa esse deprehendit:qō virtus aīa iudiciū putat: ⁊ vñ expectat pia.merces operis: inde sequit iudicium eterne vltionis. Ipsa enim nr̄a bona operatio culpa nunq̄ carent:nisi hanc di strictus iudex in subtili lanee examinis misericorditer penset.hec ille. Fateor igit q̄ valde fatuus esset sacerdos:qui sic dicenti vz.q̄ nō habet nisi venialia:⁊ aliter non confitenti ministraret eucharistiam:p̄cipue cū multa verba:opera:⁊ cogitationes cordis credant apō nos esse simplr̄ venialia:⁊ tñ in cōspectu dei qui iudicio suo non fallitur apparebūt mortalia. Sequit Bonauentura dicens. Confiteri etiam venialia debent ꝓpter ecclesiasticuz statutum:q2 omnis fidelis tenet semel i āno confiteri:vt habet de pe.⁊ remis.c.ois. sz hoc non rōne culpe venialis:sed simplr̄ propter preceptuz.q̄ si vt ex supradictis pz:cum circūstantijs appositis tenet quisq3 de necessitate venialia ꝑfiteri:a fortiori tenet confiteri mortalia:cum solum mortale oibus venialibus preponderet:sicut in precedenti sermone pretactum est. Si aūt vlterius querit quid si aliquis esset tante puritatis:simplicitatis: ⁊ perfectionis.q̄ nec etiam cōscientia argueret cū de veniali:sic nec virgo Maria: an talis teneat confiteri. ℙro p̄mo rñdeo q̄ h̄ verisimr̄ non p̄t contingere:quia nō est inuenta: nec inuenitur nisi vna virgo Maria:precipue cū dicatur p̄me Jo.j. Si dixerimus q2 peccatū non habemus:ipsi nos seducimus:⁊ veritas in nobis non est. Et prouerb.20.dicit. Quis potest dicere mundum est cor meū:purus sū a peccato:quasi dicat nulli⁹. Ad hoc tñ rñdet Alex.de ales.in.4.parte sūme.q.2.de ꝑfessione.ar.2.in corpore.q.q̄ talis etiaz confiteri tenetur:⁊ hoc ꝓpter preceptum ecclesie adimplendum:⁊ lz non teneat confiteri in speciali quia sic mentiret.tenet tñ in generali ꝑfitendo ⁊ dicendo se esse peccatorē. Ric.aūt in.4. di.17.ar.2.q.4.in solutione vltimi argumēti dicit. Tali sufficeret dicere se nullum cōmisisse peccatum:qō sciat postq̄ legitime confessus est.hec ibi verbalr̄. Sed melius hoc declarat i suo quolibeto:vbi querit an imunis ab omni peccato si non ꝑfitetur dānetur.et rñdet in corpore.q.dicens. Obligatio ad confitendum surgit ex quattuor.s.ex rōne cōmissi peccati:diuini precepti:sacramentalis remissionis:⁊ ecclesiastici statuti. Immunis igitur ab oi peccato non obligat ad ꝑfitendū rōne peccati cum nullū hēat:nec rōne precepti: qz tale nō ligat: nec rōe sacramenti:cū nō indigeat:nec aūt ecclesiastici statuti obligat: non quidem ad confitendum:q2 mentiret:sed simplr̄ ad presentandū se in foro confessionis sacerdoti:vt eius pastor cognoscat:vt eius ꝑficiat sciat:vt alia sacramenta secura ꝑscia ei ministrare valeat. Ex parte etiam sui debet se presentare vt a sacerdote ingressus certius se discutiat:vt instructus diligentius caueat:vt q̄ ficut viator claues ecclesie venerando recognoscat. Ric.verbaliter. Si igit vt patet etiam imunis ab oi veniali culpa tenet se p̄sentare sacerdoti ꝓpter ecclesiasticū statutuz: a fortiori qui mortaliter peccauit tenet de necessitate salutis se ei p̄sentare:⁊ eidem peccatū suū cōfiteri. Quarto ꝓbo etiā ꝑfessionē esse necessariam ad salutē rōe cōmissionis. Fundamentum rōnis ponit in iure canonico cē de offi. delegati.c.ꝓterea.vbi dicit. Cui dat iurisdictionē ⁊ ptās:tacite accedit illud sine quo iurisdictio fieri nō p̄t. Silis sententia ponit cē de elect. c.venerabilē.⁊ cē de fide instru.c. Inter dilectos. Et cē de ꝑstitu.c. Nam concupiscentie. ⁊ cē de foro cōpe.c. Si diligenti. vbi dicitur. Cui accedit̄ p̄ncipale: accedit ⁊ accessorium. pz hec regula. Nam si dīs vel rex dat iurisdictionē:auctem:vel potestatē alicui iudici vel ptāti sententiandi malefactores ad mortem: per ois intelligit q̄ dat ei auctem ⁊ p̄tem inuestigandi ⁊ cognoscendi sm iura excessus delicta cor: pro qbus eis mos est infligenda. Quo p̄supposito:certū est q̄ xp̄s dedit iurisdictionē:ptātem:⁊ auctem plenariā apl̄is ⁊ eis successoribus relaxandi peccata peccatibus.vnde Mat.18.dicit. Amen dico vobis quecūq3 ligaueritis sup terrā ⁊c. Et Joh.20. dixit. Accipite spm̄ sanctū.quoz remiseritis peccata:remittunt eis:⁊ quoz re.re.sūt. Ob si sic ē:q̄ xp̄s cōstituit apl̄os ⁊ successores iudices spūales i cais peccatoz:g̃ intelligit q̄ debēt cognoscere peccata si volūt iudicare. Sed clarū ē q̄ peccata coīter sciri nō possūt nisi reuelentur per confessionē: quia vt habetur cē de spmo.c. Sicut ex litteris.⁊ c. Tua nos. Et cē de sen.excō.c.2. Et.32.di.c. Erubescite

32.q.j.c.xp̄iana.6.q.j. Symonia. Et de peni. dist.j.c. Si quis pulsatus.⁊ c. Sz hoc. Ecclesia non p̄t iudicare de occultis:sed tñ de manifestis: ergo,ppter hoc necesse est q̄ peccata reuelentur sacerdoti:sed hoc non fit nisi p cōfessionem:ergo confessio est necessaria ad salutem.q̄ si quis peccata sacerdoti non reuelet:cum agat contra preceptū xp̄i:impossibile est q̄ vnq̄ saluetur: dicente Hieronymo in epla ad Eustochiū. Eterna vita non nisi per diuinoz preceptoz obseruationē acquiritur. Et ꝑfirmat ista ratio. Clar est enim q̄ iudicium spūale est nobilius ⁊ ordinatius iudicio seculari. Sed in iudicio seculari non idem iudex ⁊ reus:sed reus a iudice iudicatur:ergo a fortiori in iudicio spūali penitentie: peccator qui est reus non debet esse iudex suipsius:sz ab alio iudicari. Sed non p̄t ab alio preter q̄s a sacerdote iudicari:cui peccata sua confiteatur.debet enim sacerdos peccata cognoscere:⁊ sic iniungere penitentiā sm̄ quātitatē delicti:⁊ absoluere:que nequaq̄ p̄t facē nisi per confessionē peccata penitētis cognoscat. qō si sic est:ergo cōfessio necessaria est ad salutem. Quinto etiam,pbo rōne exclusiōis q̄.s.necesse est omnia peccata cōfiteri ⁊ nullum retinere. Fundamentū rōnis ponit pbs 8.phyſi.di.Tot modis se habet vnū oppositorū ad reliquū:quot ⁊ reliquū ad illud. pz h̄ regula. Nam ponat q̄ quis recedēs ab vno loco ad alium fecerit mille passus:fz vltimū potētie sue certū est:q̄ si vult retrocedere ad primū locum a quo motus fuerat:necesse est q̄ retroducendo faciat etiam mille passus:sz vltimū potentie sue:q̄ si deficeret in vno solo passu:clar est q̄ nunq̄ attingeret pōrē locum a quo recesserat. Quo p̄supposito:certum est sm̄ Aug.q̄ quot peccata quisq3 facit per ꝑsensum:tot passibus a paradiso se elongat vel recedit. Qō si sic est:ponat nūc q̄ qs fecerit.20.peccata mortalia:certum est q̄ spiritualiter.20.passibus a paradiso talis se elōgauit:ꝓpter qō si talis vult ad paradisuz accedere:necesse est q̄ tot peccata cōfiteat: ⁊ ei displiceant:quot peccata cōmisit.q̄ si vnū solum retinuerit:vel ei non displicuerit:cū sibi deficiat vnus spūalis passus: impossibile est q̄ vnq̄ paradisum vel celestem gliam ingrediatur. Sexto etiam,pbo rōne iparticipationis:q̄ ꝑfessio peccatoz ē necessaria ad salutem. In hac rōne habeo ostendere qualr̄ non confitens peccata sua non p̄t ꝑticipare de meritis passionis Xp̄isti.⁊ per cōsequēs impossibile est q̄ saluetur etiā si omnia alia faceret bona. Fundamentū igitur istius rationis ponit pbs.j.de generatione ⁊ corrup. di.Agens non agit i patiēs nisi fuerit approximatum.pz h̄ regula. Nam homo nō p̄t accipere calorez ab igne nisi igni approximetur. Quo p̄supposito:certum est q̄ nolens confiteri peccata sua valde longe est a xp̄o:ñ localiter seu per loci distantiam: cum ex sua infinita sapientia atq3 potentia,ſm theologos in.j.di.37.deus ipse sit in oi loco essentialiter:potētialiter:atq3 presentialiter.dicēte etiam,ppha. Quo ibo a spiritu tuo: ⁊ quo a facie tua.s. Si ascendero in celuz.⁊ i.cl.si desc. in.i. ades. Sed lōge ab ipso xp̄o deo ⁊ hoie formaliter:vz per formā ꝑtrariam voluntatis:pro eo q̄ xp̄s vult q̄ peccator ꝑficeat:ipe autem non vult:⁊ sic ad inuicem h̄nt diuersas ⁊ ꝑtrarias voluntates.dicente Isa.in p̄sona dñi.54.c. Non enim inquit cogitationes mee:cogitatiōes vestre:neq3 vie mee vie vestre di.dñs. Quibus p̄missis: q̄ patiens vz non p̄t accipere virtutem ab agente: si ē remotum ab eo manifestū est:q̄ cum nollēs confiteri valde longe distet a voluntate xp̄i a quo omne meritum ,pcedit:impossibile est ꝓpter hoc q̄ talis non ꝑficens vnq̄ accipiat aliqd vel participet de merito crucis ⁊ passionis xp̄i:sicut ⁊ impossibile est:q̄ stans longe ab aliqua arboze accipiat vnq̄ de fructu illius arboris. O infelix peccator. O anima obstinata. O ceca ⁊ insensata creatura: que non vis ꝑfiteri peccata tua:qūo credis vnq̄ saluari sine merito passionis Xp̄isti? Ve ve ve tibi:qm̄ sanguis xp̄i nō tibi ,pdesse potest quātum iudeis:turcis:saracenis: atq3 demonibus:nisi pius humiliter peccata tua confitearis. Septimo denq3,pbo rōne certificationis:q̄ quisq3 tenet peccata sua ꝑfiteri. In hac rōe habeo ostendere:qualiter nolēs ꝑfiteri peccata sua cum agat ꝑtra dei voluntatem:certitudinaliter habebit in enarrabilē penaz: ⁊ a deo erit grauis illa pena:q̄ si oēs stelle celi:omnes frondes arborum: oēs lingue auium ⁊ animaliū:⁊ omnes denq3 gutte aque maris essent lingue humane: nunq̄ possent eius magnitudinem exprimere. Et p̄ fundamento huius rōnis:accipe dcm̄ pbi.5. ethi.dicentis. Iniuria taxatur sm̄ psone di-

gnitatem.ps ꝺ regula. Nam si quis percutiat in maxilla rusticum: grauis culpa est. si ãt percutiat imperatorem: grauior iniuria. Si autem papam: incõparabiliter grauissima erit. Immo tam grauis estimabit iniuria: quãta est dignitas t nobilitas ipsius pape. Quo p̃ presuppositio: certum est q; qui non vult confiteri cum agat cõtra diuinũ preceptũ: quãtũ in se est pcutit faciem diuine maiestatis. Sz cum maiestas dei sit infinite potentie: sapie: atq; clementie: sequit ex hoc q; culpa rebellionis de non confitendo vtiq; est infinita. Sz clarz est: prout dicit Deutero.25. q; sm mensuram delicti apud diuinam iustitiam erit t plagarum modus. Qꝺ si sic est: ergo pena q̃ dabitur nõ ꝟfitenti a deo erit incõparabiliter grauior t acerbior: q̃ simul fuerint oẽs pene huius mũdi: oia tormenta martyrz: t omnes simul purgatorij pene. Et rõ ē: q; oẽs p̃dicte pene sunt t fuerunt finite. pena vero que dat retinenti solum peccatũ in confessione erit infinita: sed cum finiti ad infinitũ nulla sit comparatio: vt dicit. 8. phys. ergo zc. q; si tã grauis pena datur pro non ꝟfitente solũz pctm̃. O quãta pena dabit illi qui mille vel decem milia peccata noluerit confiteri? Er predictis igitur septem rõnibus ps: quãtũ cuilibet confessio sit necessaria ad salutẽ. ¶Tertio probo similitudinibus: q; de necessitate salutis est: vt quisq; simul omnia peccata sua ꝟfiteatur Pretermitto eni figuras hoc demonstrãtes Nam Matth. 8. rps dixit leproso sanando. Vade oñde te sacerdoti. Et Luc. 17. qñ rps mundauit x. leprosos dixit eis. Ite ostendite vos sacerdotibus: t dum irent sanati sunt: significans q; contritus etiam ante ꝟfessionez percipit remissionẽ peccatorz suorz. Prima igitur similitudo talis est. Nam videmus q; corporaliter egrotus vel plagatus non põt p cipere sanitatẽ nisi prius suam plagam t infirmitatem materiali medico detexerit: ergo a fortiori nec peccator spũalis infirm9 põt recipere veniam peccatorz suorz nisi prius ostenderit spirituali medico. i. ꝟfessori peccata sua. dicente Boctio in p̃ de conso. Si opam inquit medicãtis expectas: oz vt vulnus tuum detegas Alia similitudo est Bede dñis. Quid ingt prodest q; tota ciuitas custodiat: t vnum foramen p qꝺ ostes intret relinquat. Ferrũ etiã ꝺiu in vulnere est non ꝓsunt vnguenta ad salutẽ. ¶Quintã denq; accipe similitudinẽ ad simul ꝟfitendũ omnia peccata valde conuenientẽ. Videmus enim per experientiam q; si homo haberet mille apostemata in corpore t oia educerent sanicm preter vnũ: adhuc ex illo solo in intimis t secretis pub9 corporis occulto moreret. Ecõtra si educeretur sanies illius cũ alijs sanaret. Sic a simili si peccator oia peccata ꝟfiteꝛ: t vnũ occultat: spiritualiter moritur. Videmus etiã q; vn9 solus iectus gladij ferit t occidit hoicz: t solus humor mal9 corpori generat mortẽ: sic a fili sola mortalis culpa retenta aiam spiritualiter occidit. Ex quibus similitudinibus p̃z: qualiter confessio oiuz peccatorz cuilibet est necessaria ad salutem. ¶Quarto denq; pbo exemplis confessionem oiuz simul peccatorz suorz esse ad salutem necessariam. ¶Primũ igit exẽplũ cõuenientissimũ ponit in cronicis fratrũ minorz: vbi legit. q; cũ qꝺam ꝟfessor nostri ordinis tranfiret cũ socio per quoꝺdã castrum contigit q; quedã mulier diues t vana a predicto ꝟfessore ꝟfiteret. Cũ aũt socius inuenis columbine simplicitatis in quodam angulo oraret: vidit ab illa dña se ꝟfitente tot buffones: seu rospos ab eius ore egredi: quot petã confitebat. videbat insup quendam rospum alijs maiorẽ t horribiliorem ꝓcedere sepiẽ me vsq; ad os: deinde semp retrocedere: tandem vidit q; dña illa absolutiõe recepta a cõfessore resuscepit in ore suo oẽs rospos per ecclesiam saltantes quos ꝑ emiserat. Ꝑ igitur recessu illius dñe: inuenis ille simplex confessori dixit: pater mi: sic t sic vidi in illa dña. s. sicut supradictũ est: qui ꝟfessor intelligens totũ factũ: vz q; quot buffones illa emiserat tot culpas mortales ꝟfessa fuerat: t q; maior buffo in ore retentus significabat aliquod graue peccatum qꝺ illa pre verecundia confessa non fuerat: statim iuit ad domum p̃dicte dñe: vt videret si blandis verbis ab ea posset illud peccatũ extrahere: sed inuenientes illam mortuam t a diabolo suffocatam: statim iuit ad ecclesiam orauitq; deũ vt illius mulieris a se ꝟfesse finem ei ostendere dignaretur. Quid plura? Ecce dña illa sibi apparuit valde horribilis: que cuz esset cathenis igneis circũligata. vlulatu marimo clamauit dicẽs. O me misera: o me infelicem: o me denq; eternaliter a diuina iustitia reprobatã. Ecce mi spiritualis pater t ꝟfessor: q; omnib9 peccatis meis tibi ꝟfessis: vnum tm̃ pre uerecũdia reseruaui: ꝓpter quod nec illo: nec aliqꝺ aliorum a deo est mihi remissum: t propter hoc ad eternum ignem a diuina iustitia merito cõdẽnata sum. Quo exemplo p̃z: qualr deus nõ indulget peccata nisi simul fuerint omnia ꝟfessa. Aliud denq; legit exemplum q; vir quidam t vroz non valentes filiũ hre votum fecerunt gloriose virgini: q; si filiũ vl filiam eis impetraret: ad eius seruitũ illum alicui religioni mãciparent. Quid plura: cõcipit filius t sanus parturit: qui cuz adultus esset: per parentes factus est certior: qualiter cum deuouerant virgini gloriose. Qui statim factus est monachus: mater aũt in elemosynis faciendis precipua erat. Eo tẽpore ex voto quoꝺam maritus cepit peregrinari. Interim vero mater filiũ spuriũ peperit: quẽ statim preuerecũdia occidit. Confitebat pluries: t sepius in ãno eucharistiam sumebat: nec tñ vnq; ausa est Christi vicario in confessione adulteriũ ꝓpetratum prodere. Tãdem graui infirmitate pressa: fortiter a cõscientia stimulata: q; adulteriũ reuelaret: decreuit p̃us mori sine peccati reuelatione: q̃ talem rubore in confessione susc̃ipere. Et ecce iam moritur. Qꝺ sentiens filius statim cepit pro mre sancti Gregorij missas celebrare. Quo celebrante apparuit cora eo qꝺã speculũ in altari valde horribile. Quo viso statim i virtute sanguinis Christi cõiurauit illud: vt qd esset fateret. Tunc mater monaci ciulando clamauit dixit obscura voce. O fili mi: ego sum infelicissima mater tua. Cui filius mentiris: non eni dicis vez. Cuz eni mater mea infinitas faceret elemosynas: t sepissime confiteret t se cõiaret: nequaq; possibile ē illam fore dãnatam. Ad quẽ mater duo vbera q̃ a duobus serpentibus crudeliter cruciabantur oñdens t rñdens ait. Scito fili q; ꝺ sunt vbera infelicia: que tu suristi: verũtñ eternis cruciatibus deputata sum: ex eo q; adulterium quoꝺã cõmisi: ex quo filiũ spuriuz peperi t occidi: mũq; sacerdoti reuelare presumpsi: q; bus dictis: relicto ibi marito fetore statim disparuit. Ex predictis igit auctibus: distinctionibus: rõnibus: similitudinibus: atq; exemplis p̃z: de quarta adoratõe latrie. Scõz op9 diuino cultui necessariũ: qꝺ dicit opus confessionis: in quo ostensuz fuit: qualr confessio peccatorz est necessaria: t ad diuinũ cultum: t ad nostrã salutẽ. Qua veram peccatorum ꝟfessionem: nobis concedere dignet gloriosus deus: qui sine fine vivit t regnat: per infinita secula seculorz. Amen.

¶ Feria quarta post tertiam dñicam quadragesime. Ite de gnta excellentia ipsi9 sanctissime fidei.

Populus hic labijs me honorat: cor autez eorum longe est a me. Scribunt hec verba Mat. 15. t in euangelio occurrentis ferie Que t originalr Isa. 29. habentur. post sacri euangelij lram t moralez expositionẽ spectabiles ciues: ecquo de gnta ꝺemplatiõe cultus latrie: seu diuine adorationis: que dicit ꝺeplatio modificatiõis: declarauimus de quarta adoratione: que dicit virtualis. Scõm opus singlr necessarium ad diuinũ cultũ: qꝺ dcm fuerit opus ꝟfessionis: habeo in pñti sermone singlr declarare. Tertiũ op9 diuino cultui necessariũ. Qꝺ dr opus satisfactiõis: cuius declaratio talis erit. ¶De tertio ope. i. de satisfactõe singulariter ad latriã t diuinũ cultũ necessaria.

Ertiũ denq; opus ad diuinũ cultuz t salutẽ nraz sũme neciuz: dr opus satisfactõis. Qm̃ fauẽte diuino auxilio formali9 de satisfactiõe agem9 i qꝺragesimali de trib9 ptib9 vere pnic: simplr nũc agã de maria ipsi9 satisfactõis neccitate t obligatõe Quia igit multi dãnificãt ꝓprios suos i tpali substãtia: in fama: t i aia. dũ. s. iniuste auferũt eis tpalez substãtiã: bonã famã: necnõ t eoꝝ ꝟfilio: seu malo exẽplo t occasiõe: retinẽt eoꝝ aias i manu diaboli: t culpa mortali: t vltra hoc ẽt ipz deũ quãtũ i seipsis ē dãnificãt: dũ honorẽ t amorẽ ex iobseruatiõe ꝓceptoꝝ ab eo auferũt: hinc ē q; de p̃dicti oz dio ꝓprios satisfacẽ: t deo quãtũ possibile ē iuxta dãni seu offense quãtitatẽ: restituẽdo ꝓprios substantiã tpalẽ: famã ablatã: t isup aias eoꝝ i manib9 demonis captiuã. p posse liberãdo: t deo insup oz ꝺ honore seu amore sibi p pctm̃ t trãsgressionez suoꝝ ꝓceptoꝝ ablato satisfacẽ. Et nisi. p p̃dictis fiat satisfactio: ois displicẽtia ꝺ pctis: t ꝟfessio ẽ cuilibet inutil ad salutẽ. Quo rũ oiuz satisfactio i manib9 discreti ꝟfessoris reponi dz: q; põderabit quãtitatẽ satisfactõis iuxta q̃titatẽ offensiõis. Et q; q;q; ver9 penitẽs t ꝟfitẽs. p suoꝝ satisfactiõe pctoꝝ tenebit

de nciitate salutis suscipe correctionē disciplinā ꝓnias atq; satisfactiōs:quā ei pr spūal' seu discret⁹ confessor iuḡet vl iponet q̄druplr ꝓbo ℣Primo auctoritatibus. ℣Secundo distinctionibus. ℣Tertio rationib⁹. ℣Quarto exēplis. ¶℣Primo ꝓbo auctoritatibus: q; q̄q; verus penitens tenet satisfacere ꝓ peccatis cōmissis iurta consiliū t discretionē patris spiritualis seu cōfessoris ꝓcipientis. Nam ꝓuer.4. Salomon ait. Fili.ſ. peccator accipe disciplinā patris tui.i.penitentiā:t ne abicias eam. Et ℣Prouer.3.dicit. Audite filij disciplinā patris vestri:t attendite ut sciatis prudentiam.ſ.penitētie:t omne bonū tribuā vobis. Et ℣Prouer.15.dicit. Stultus irridebit disciplinā patris sui.i.penitētiam:qui autem custodit eam sapiētior erit. Et ibidē dicitur. Non amat pestilens eum qui se corripit: nec ad sapientes gradit: cor autē sapientis ōcm correctionē accipiet. Item Ecclesiasti. septio dicit. Humilia valde spiritū tuū ad disciplinam.i.ad penitētiam: quoniā vindicta carnis impij ignis t vermes. Et Dauid pſ. 2. ait. Apprehendite disciplinā.i.penitētiam ꝓ peccatis:ne quādo irascat dominus t pereatis de via iusta. Item Michee.6.dicit. Indicabo tibi o homo quid sit bonū:t quid dominus regrat a te. Vtiq; facere iudicium: t diligere misericordiā:t solicite ambulare cū deo tuo:sup que verba Hugo de sancto victore.ait. Deus qui trinitas est nō nisi trino sacrificio:a peccatore placari potest. offerendo vt iudiciū filio iudici:misericordiā spiritui sancto:t solitudinē operationis paternitati.hec ille. Item August.de pe.di.j.c. Nullus inquit. Debite grauioris accipit veniam nisi qualēcumq;:t si longe minorē q̄ debeat exoluerit penam.hec ille. Item Hilarius papa.25.q.j.c. ℣Prima salus inquit est recte fidei regulā custodire:t a cōstitutis patrum: seu cōsilijs nullatenus deuiare.hec ille. Ezego.insup in moral.ait. Justum est ut peccator tanto maiora sibi inferat lamenta ꝓ penitentiā:q̄nto maiora sibi intulit damna per culpam. Item Joan.os auri.de pe. dist.j.§. ecce nūc. Et de pe.di.3.c.pfecta.ait. ℣Perfecta penitentia cogit peccatorē omnia libēter sufferre. In corde enim cōtritio:in ore confessio: in opere vero tota humilitas t satisfactio cē debet. Hic enim fructifera est penitentia.hec ille. Item Augusti.de pe.dist.j.§. Ecce nunc ait. Neminē putes ab erroze ad veritatem: t a quocūq; siue magno: siue parvo peccato ad correctionē et veniam sine penitentia et satisfactione posse ptrāsire. hec ille. Ambro. insuper de pe.distin.ꝑma.ca. Medicina. ait. Qui culpam exagrauerit exagret t penitentiam. Maioza enim crimina maioꝛib⁹ abluūtur fletibus.hec ille. Item de pe. dist. ꝑma.§. Ex his. Hicro.ait. Qui peccator est: t quē remordet ꝓpria cōscientia cilitio penitentie t satisfactionis accingatur t plangat propria delicta:t ingrediat ecclesiā de qua propter peccata sua fuerat egressus: t cubet vel dormiat in sacco : ut preteritas delitias per quas deū offenderat vite austeritate compenset.hec ille. Idem Hierony. sup Aduit. t ponit de pe.distin.ꝑma.§. Ecōtrario.inq. ℣Pro qualitate peccatoꝝ qualitas afferatur penitētie atq; bonorum. Non enim par debet esse fructus t penitētia eius: qui nihil vl parum deliquit:t eius qui grandia cōmisit. Ille tanq̄ nulli⁹ criminis sibi cōscius viam sibi in rebus licitis prebet. Hunc autē tanq̄ a multis grauatum delictis eniꝫ allicietis tempare oportet.hec ille. Dcniq; August. in libro de penitētia.t ponit de pe.distin. ꝑma.§. Ex his.ait. Non sufficit mores in melius cōmutare: t a peccatis malis recedere: nisi etiam de his que facta sunt domino satisfaciat per penitētie dolorē: per humilitatis gemitū: per contriti cordis sacrificiū: cooperantib⁹ clemosynis: oꝛationib⁹: atq; ieiunijs.hec ille. Ex predictis omnib⁹ auctoritatibus patet:qualiter displicētia t cōfessio peccatoꝝ:non sufficiūt ad salutē: sed oportet ōno q; iurta cōsilium discreti cōfessoꝛis fiat satisfactio de peccatis. ¶ Secūdo etiam ꝓbo distinctionib⁹. q; satisfactio de peccatis a cōfessore imposita:cuilibet est necessaria ad salutem. ¶℣Prima distinctio est Ricar.in.4. distin.15.arti.ꝑmo.q.7.in corpore.q.dicēs. Cum queriť vtrū deus possit remittere peccatū:t sic saluare dominē absq; aliqua satisfactione. Respondeo.q; de remissione peccati ꝓtigit loqui dupliciter. Aut de lege cōmuni. Aut de ꝓuilegio speciali. ¶℣Primo mō fm omnes nunq̄ dimittit actuale peccatuꝫ mortale:sine debita satisfactione:quia semp ad hoc regritur actus penitēdi:in quo principalioꝛ pars satisfactionis cōsistit. ¶ Secūdo modo dicūt etiā multi: q; nullo mō sine

ale mortale peccatū pōt a deo sine satisfactione remitti: q; deus tale peccatū remittere non potest sine infusione gratie:t quia homo mortaliter peccādo oculū anime amisit: ideo lumen gratie ad animā intrare nō potest:nisi aperiat ꝓ actum penitentie t satisfactionis: sicut nec lumen solis potest intrare domū:nisi aperiat fenestra:t pro hac opinione videtur esse sentētia August.super Joan. omelia.81.sup illud Joan.14. Maioza horꝛ facit domin⁹. Cum ex impio fit iustus: talem operatur rpūs in illo:sed nō sine illo. Idi bi aūt sine preiuditio videt q; q̄uis homini q̄diu est in actu mortalis peccati: peccatum nō possit remitti:tamen homini obdormiēti in peccato mortali:deus posset si vellet habituz charitatis infundere: t sic peccatū dimitteret:quia quicqd est in peccatore dormiente bonū est:excepta deformitate peccati: quo nihil aliud est q̄ carentia boni debiti in voluntate. vtrum autē vnq̄ ꝓ talem modū de⁹ aliqui peccatū mortale actuale sine satisfactione dimiserit:nobis incertū est:t secretū est. hec Ricar.verbaliter. Ex qua distinctione patet qualiter deus sine satisfactione peccati nunq̄ aliquē saluauit vel saluabit. Aliam distinctionē ponit idem Ricar.in.4.di.46.arti.ꝑmo.q.2.in corpore.q.di. Cum queriť an de⁹ possit ꝑmittere opa iusticie t peccata sine satisfactione. Respōdeo.q; opera iusticie fm q; iusticia respicit exigentiā demeritoꝝ absolute de⁹ potest ꝑmittere:t etiā ꝑmittit in punitione perpetua dānatoꝝ:quia punit eos citra condignū: non q̄tum ad pene durationē:sed q̄tum ad pene intensionem. Scōm vero q; respicit exigentiā demeritorū in compatione ad condecētiaz bonitatis suiipsius retribuētis:nullatenus opa iusticie pretermittere pōt. Sicut nec illud negare q; suaz cōdecet bonitatē. hec ibi verbaliter. Ex qua etiā distinctione patet:qualiter de⁹ cum omnipotentia sua nō potest remittere peccatū sine satisfactione: inq̄tum actus satisfactionis cōcernit bonorē ipsius dei t cōdecētiam bonitatis sue. Tertiā deniq; distinctionem ponit idē Ricar.in.4.dist.18.arti. ꝑmo q.5.in corpore.q.dicēs. Cum queriť vtrum q libet penitens teneat tentione necessitatis recipere t explere penitētiā sibi pro satisfactiōe peccati a sacerdote iniunctā. Respondeo. q; sacerdos aut iniungit penitētiam rōnabilez t discretam:aut irrōnabilem t indiscretam. Si scōd modo:penitens nō tenet eam recipere neq; explere: quia sacerdos talem penitentiā iniūgēdo abutit clauib⁹ ecclesie. Si vero primo modo: dico q; penitens tenet tentione necessitatis eam recipe t ꝓ viribus explere:quia talem penitentiā iniūgendo clauibus vtit recte: quilibet enim tenet sui iudicis iustaz sentētiā obseruare. vnde si penitēs talē penitētiā scīēter t ex deliberatiōe t absq; legitima causa obmiserit explere mortaliter peccat. Si tamē penitens sentiat penitētiaz sibi nimis grauē:t ad obseruandū periculosam sua infirmitate pensata:debet ad illum eundē confessorē vel ad aliū si illū nō potest habere humiliter recurrere: t allcuiationez vel cōmutationē petere. t cōfessor debet cō cedere: etiā si videat q; penitentia alleuiata: nō sufficiat plenarie pro satisfactione peccati t post eaz expletā adhuc remaneret aliquid in purgatorio explendū. Tutius enim est reseruare penitentē in purgatorio puniendum q̄ ipsum exponere piculo cadendi in mortale peccatū propter penitētie transgressionem Expedit tamē q; cōfessor hoc totum explicite penitēti exponat:nisi in ipso viderit conditionē ꝓ quā iudicet omnib⁹ pensatis magis esse tacendū: q̄ exponendū. hec Ricar. verbaliter. Ex qua distinctione patet: q; quisq; peccator tenet de necessitate accipe satisfactionem ꝓ peccatis a discreto cōfessore sibi iniuctam:quā si ex negligentia: aut ꝓpria malicia explere contēpserit:nouū peccatū mortale cōmittit. Aduertāt hic igit omnes illi q in iuste habēt de bonis proximoꝝ suoꝝ:quoniā si omittūt satisfacere:seu de testamēto: seu de alijs male ablatis t cū possint: t nō satisfaciūt mortale nouā culpaz incurrūt. ¶ Tertio insup probo septē rationib⁹:q; quisq; tenet de necessitate satisfaccre deo t ꝓximis ꝓ iniurijs t offensis cōmissis.

¶℣Primo ratione Remissionis.
¶Secundo ratione Subiectionis.
¶Tertio ratione Restaurationis.
¶Quarto ratione Beatificationis.
¶Quinto ratione Argumentationis.
¶Sexto ratione Electionis.
¶Septimo ratione Recordationis.

¶℣Primo ꝓbo ratione remissionis. vz peccatoꝝ. In hac rōne habeo ostēdere qualiter est impossile q; remittatur alicui peccata nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

prius ꝙrum fas erit deo ⁊ primis satisfecerit. Fundamentū istius rōnis ponit pbus. 4 Methā. di. Oppositoꝝ causaꝝ semp oppositi sunt effectus. patet hec regula. Nam si gs habeat in corde habitū superbie vel luxurie: clarū est ꝙ fere omnia eius verba ⁊ opa: vti qꝫ erūt plena supbia ⁊ lasciuia. O ppositum vero erit de habente habitū humilitatis et castitatis: quoniā omnia eius verba ⁊ opa erunt plena humilitate ⁊ castitate: quā veritatem saluator confirmat Matthei. 12. dicēs Ex habūdantia cordis os loqtur: ⁊ bonꝰ homo de bonis thesauris cordis sui ꝓfert bona: malus autē homo de malo thesauro cordis sui ꝓfert mala. propterea pbs ꝑmo ꝓdicit. Voces sunt note. i. signa ⁊ similitudines earū que sunt in anima passionum. Quo ꝑsuppositō: ꝙ vꝫ oppositē causē oppositos ꝓducant effectus: certū est ꝙ velle satisfacere ꝓ peccatis: ⁊ nolle satisfacere sunt cause oppositē. Sed clarū est ꝙ satisfaciens pro peccatis hunc sortit effectuꝫ: ꝙ vꝫ percipit a deo plenariā remissionē peccatorū suorum. dicēte Hieron. de pe. dist. ꝑma. ca. qz diuinitatis. Si quis ingt post lapsum peccatorū ad veram penitentiā ⁊ satisfactionez se cōuerterit: cito a vero misericordie iudice veniam peccatorū impetrabit. ergo ꝓ oppositū nolens satisfacere pro offensis cōtra deum ⁊ proximos ppetratis: necesse est ꝙ sortiatur oppositū effectum: ꝙ vꝫ nunqꝫ in hac vita ꝓcipiat a deo suorum indulgētiaꝫ peccatoruꝫ. Quod cōfirmans August. 14. q. 6. c. Si res inquit aliena propter quā peccatū est reddi potest ⁊ nō reddit: penitētia non agit: sed fimilat. Quod si veraciter agit: nunqꝫ remittitur petn̄ nisi restituat ablatū. hec ibi. Et ex de re. iur. li. 6. dicit. Non remittit peccatum nisi restituat ablatum. ꝓpterea Luce. 13. ait. Nisi egeritis penitētiā restituēdo. s. deo per satisfactionē bonoꝝ operum bonorem ⁊ amorē sibi iniuste ablatū: similiter ⁊ proximis: omnes simul peribitis. vꝫ sine remissione peccatoꝝ. qō clarius concludens saluator Joan. 8. Cōtra tales clamabat di. In peccato vestro moriemini. O quot sunt iaz defuncti: ⁊ adhuc quot viuūt: qui ⁊ si cōfessi sunt et cōfiteant: nullū tamen peccatū est a deo remissum sibi: ex quo nec in vita: nec in morte deo ⁊ proximis satisfacere volunt. ¶ Secūdo etiam probo rōne subiectionis: ꝙ quisqꝫ tenet suscipere penitentiā a discreto cōfessore pro satisfactione peccatoꝝ suoruꝫ. Fundamentū huius rōnis ponit pbus. 1. Mete. ⁊ scō Methaphi. 7. 8. ꝓbilicoꝝ. di. Cause inferiores naturales regūtur a superioribus. ꝑ hec regula. Nam seruꝰ naturaliter tenet obedire in rebus licitis ⁊ honestis dño suo tpali: ctiā sub pena peccati mortalis. dicēte Dictro. in epistola ad Hebre. ⁊ ponit. 21. q. 3. c. Si dñs. inquit. Si dñs iubet que cōtraria non sunt vel aduersa sanctis scripturis ⁊ bonis moribꝰ: subiciat oino dño suo seruus. si vero cōtraria precepit: magis obediat spūs: qꝫ corpus dño. Et infra subdit. Si bonū est quod precipit impator iubētis creāre voluntatez. Si vero malū: respōde. Obedire oportz magis deo: qꝫ hominibꝰ. hec ille. Quod confirmans ꝓPetrus. 2. ait. Serui subditi estote dominis vestris carnalibꝰ: non tm̄ bonis et modestis: verū etiam discolis. Quibus adherens Bonauē. in. 2. di. vltima. ar. 3. q. 1. dii. ꝙ cū ꝑm aplm ad Roma. 13. O is potestas aut electiue: aut a dño deo sit: segtur ꝙ talis potestas ꝓcedit ex diuina ꝓuidentia ⁊ ordinatione. Hoc idez asserit Tho. scōa scōe. q. 10 4. ar. scō. di. ꝙ de lege naturali est: ut minor subdat maiori: ⁊ agens ꝺtra legē naturalē mortaliter peccat. Quo ꝑsuppositō, vꝫ ꝙ seruus tanqꝫ causa inferior tenet obedire dño tpali tanqꝫ cause superiori: clarū est ꝙ sacerdos vel cōfessor q in dignitate omnes dominos mūdanos ꝓcellit in causis peccatoꝝ est tanqꝫ causa firmior respectu auctoritatis. Matth. 18. ⁊ Jo. 20. a xp̄o sibi cōcesse. Econtra vero quisqꝫ xp̄ianus peccator est tāqꝫ cā inferior. Qō si sic est. ergo si ꝺfessor discretus satisfactionē imponit peccatori tenet recipe. Aliter cōtemnens eā mortaliter peccat. Cū ergo expedire sit cōtra volūtatē vniuersalis ecclesie ꝓcipiētis extra de pe. ⁊ re. c. ois. vbi sic dicit. Omnis vtriusqꝫ sexꝰ fidelis postqꝫ ad annos discretionis puenerit: oia sua saltē semel in anno fideliter cōfiteatur ꝓprio sacerdoti: ⁊ iniunctā sibi penitētiaꝫ ꝓ viribus studeat adimplere. hec ibi. Si qs igitur resistit dño tpali: resistit ordinatiōi diuine: sed hoc est mortale. ergo tc. Si igit̄ qs obedire tenet in reb⁹ mundanis licitis ⁊ honestis: a fortiori tenet quisqz obedire sedi aplice in rebus spūalibus. ꝓinde Brego. di. 19. c. Nulli fas. ait. Nulli fas est vel velle vel

posse transgredi aplice sedis ꝓcepta: nec nostre dispositionis ministeriū: qō in vām cō sire dispositionis ministeriū: qō in vām cō sequi oportz charitatem. Sit ergo ruine sue dolore ꝓstratus: qsquis aplicis volucrit contraire decretis. talis eniz iam dānatus a scā e apostolica ecclia sua inobediētia atqꝫ presumptione a quoqꝫ esse nō dubitat. hec ille. Et idē Brego. 8. di. c. Si q sunt ꝑsbiteri. ait Qui eniz saluberrimo ecclesie ꝓcepto obedire nolucrit: idolatrie peccatū incurrūt. ꝓPeccatū enim ariolandi est nō obedire: ⁊ scelus idolatrie non acquiescere. ꝓPeccatū igit̄ paganitatis incurrit: qsquis xp̄ianū se esse asserit: si sedi apostolice obedire contempsit. hec ibi. Et. 8. q. 1. c. Sciendū etiā. Brcg. ait. Qua si peccatū ariolandi est obediētie repugnare ⁊ quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere. Sola igitur: que fidei meritū possidet obediēta est: siue qua quisqz infidelis esse cōuincitur: etiā si fidelis esse videat. hec ibi. Dō confirmans dñs Matth. 18. ait. Si nō audierit ec clesiā sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus.

¶ Tertio, pbo ratione restaurationis: vꝫ diuine amicitie: ꝙ satisfactio pro peccatis cuilibet est necessaria ad salutē. ꝓPro cuiꝰ declaratione rationis in forma qōnis peto a te o peccator. Quid est nobilius ⁊ ꝓciosiꝰ qō homo possit hic in hac vita ⁊ futura. Certū est ꝙ nullꝰ est ꝓciosiꝰ diua amicicia ⁊ charitate. dicēte Aug. li. de verbis dñi. Melior ē amicitia dei soliꝰ: qꝫ oium simul creaturaꝝ: et qꝫ sil ois mūdi thesaurꝰ. hec ille. Quo concesso certū est: ꝙ p petn̄ pdit ois amicitia dei respectū discordie volūtatū: dicēte pbo. 9. ethi. Amicoꝝ est idē velle ⁊ idē nolle: ⁊ ipossibile est amicitiā cē inter eos q nō eisdē gaudent hec ibi. Et Jac. 4. c. etiā dr. Quicūqz voluerit ē amicꝰ hui⁹ seculi inimicꝰ dei ꝺstituet. Sz clarz est ꝙ talis amicitia: tā ꝓciosa nūqꝫ recuperi pōt a petōre: nisi petōr ipse aliqualē satisfactionē faciat ipsi deo, ꝓ iniuria ꝺ ipm irrogata: dicēte glo. sup illa verba ꝓphe. Sacrificiū deo spūs contribulat⁹. Quid iusti⁹ est ingt qꝫ boiem zelo iustitie p penitentiā petā punire: per quā ois amicitia dei deperdita restauratur. hec glo. Super que verba Tho. in 4. di. 15. ar. 1. q. 3. dicit. ꝙ tripler est iustitia: qdam est distributiua: qdā cōmutatiua: ⁊ quedam vindicatiua. Justitia distributiua est qꝫ dñs suis seruitoribꝰ retribuit ꝑm ꝓportionē meritoꝝ. Justitia vero cōmutatiua ꝺsistit in ꝺtractibꝰ ut puta si recepisti a me equū: iustū est ut mihi restituas pecuniā. Justitia autez vindicatiua cōsistit vel ad puniendū malum in alio: ⁊ sic ptinet ad iudices. vel ad puniendū malū in seipso: ⁊ sic ptinet ad virtutē vere penitētie. Reducit ergo satisfactio ad ipsam iusticiam vindictiuā: que exigit oino ꝙ peccator aut ꝑ se: aut ꝑ confessorē sibimet; inferat penam: ut hoc modo sibi restituat diuina amicitia ꝑ peccatū perdita. Aliter ipossibile est: ꝙ talis diuina amicitia amplⁱ vnqꝫ recuperet. Et ratio est ꝑm eundē Tho. in. 4. di. 15. arti. 4. q. 1. in corpe questionis. qz sicut iusticia būana oino exigit: ut in recōpensatō ne offense subtrahat ei q plus iusto accepit: ⁊ detur vel restituat ei: cui est iniuste subtractū ita a simili de iusticia: exigit ut restituatur ei quod est ipsi deo ꝑ peccatū iniuste subtractū a peccatore ex recōpensatione offense illud bonū cuius subtractio qualitercūqz facta est sibi penosa. Quānis autez deo ex parte sua nihil subtrahi possit: tm̄ peccator ꝗtū in ipo est: peccando aliquid subtrahit deo. scz bonorem ipsi deo debitum. Et ideo oportet ꝙ ad hoc ꝙ peccator satisfaciat deo: ꝙ ei scz peccatori ꝑ cōfessoris consiliū aliquid subtrahat: veluti vigorositas corpis: que auferꝫ ꝑ abstinentiā: seu tempalia bona que minuūtur eleemosynis ⁊ restitutione. Hoc autē qō a peccatore subtrahi debet ꝑ recōpensationē iustitie: ut sit vere satisfactorū: in se habere debz tres cōditiones. ¶ ꝓPrima cōditio est ꝙ illō opꝰ sit bonū ex genere: sicut petōr cōtra deuꝫ aliqd fecit quod ex suo genere malū fuit. vel omittēdo bonū: vel cōmittendo malū. ¶ Secūda cōditio est: ꝙ opus illiꝰ q satisfacit: debz esse honorabile. tunc autē est honorabile qn opus illud nō tm̄ est bonū ex genere: sz etiaz sit in statu gre ⁊ charitatis. Et rō est: quia si petōr peccādo deū inhonorauit: et ei debituz honorē subtrarit: sic oportet ut bonū opꝰ qō facit: fiat oino de in honorē dei: qō tūc sit: cū sit in statu charitatis. ¶ Tertia cōditio est: ꝙ opꝰ satisfactionis dz esse penale: ut peccatori aliqd subtrahat: siue de vigore corporis: siue de substantia tempali. Et ratio est: quia si tale bonū fieret ꝑ opus delectabile: cū delectabile inḡtū delectabile nō subtrahat aliqd a petōre: sed magis ꝓficiat cū: non fieret ꝑ hoc bona satisfactio i ꝺspectu dei: ⁊ iō dz ꝙ tale bonū sit penabile: ut delectatio q̄ ꝺtracta est

per peccatū oio expellatur per suū ꝯrarium scz per afflictionem ⁊ penalitatem. Ex ḡbus omnibus concludit:q̄ cum amicitia dei non recuperet nisi per satisfactionē:dz ḡsqz libenter suscipe ⁊ explere penitentiā a confessore sibi iniunctam:qua mediante talem dei amicitiam reacgrere possit:que icōpabiliter melior est oi alia amicitia:atqz ꝑciosior omnib⁹ simul mūdi thesauris. ¶Quarto ꝓbo satisfactionē esse necessariā rōne beatificationis. In hac rōne habeo ostendere :qualiter impossibile est/sine satisfactione aliquē peccatorem beatificari posse. Fundamentum istius rōnis ponit phs.2.ⁿ.5.etbi.di. Sine iustitia nullus pōt esse felix:eo q̄ felicitas est ꝑmiuz virtutis. Quo presuppositoq̄.s.iustitia est necessaria ad beatitudinē hūdam : certum ē q̄ restitutio seu satisfactio rei alicne ꝑfecto est actus iustitie:que reddit vnicuiqz q̄ suū est: sicut habet.12.q.2.c. Cum dcuotissimam. sicut econuerso ablatio rei alicne est omnino act⁹ iniustitie. Q̄ō si sic est:q̄ satisfactio sit actus iustitie:⁊ iustitia cuilibet est necessaria ad felicitatem habendam.concludo ꝑpter hoc q̄ qui non satisfacit deo ⁊ ꝓximis ꝓ offensis illatis:nequaqz habet in se iustitiam:⁊ p consequens impossibile est q̄ vnqz habeat eternam felicitatem:que solis iustis a deo impēditur. Q̄ō confirmans Job.17.c.ait. Cor eorum longe fecisti a disciplina.i.a penitentia ⁊ satisfactione;ꝑpterea non exaltabuntur apō deum.vbi ⁊ Brego.ait. Qui per disciplinā custodire vitam minime studet: in imis infirni iacebit:⁊ a deo longe distabit. hec ille. Et Sap̄.3.dicitur. Sapientiam enim ⁊ disciplinam qui abijcit infelix est:⁊ vacua est spes illoz:⁊ labores sine fructu: ⁊ inutilia opera illorum sunt.hec ibi.Dentqz Aug.in prospero ait.Maioꝛ in cuz pena decernit cui ipsa correptio denegatur:qui aūt conceptionem ⁊ penitentiam renuit:renuit ⁊ salutem. ¶Quinto ꝓbo rōne argumentationis. q̄ quilqz tenetur penitentiā a discreto confessore sibi in iūctam suscipere ⁊ explere. Fundamentū rationis ponit phs.2.ⁿ.4.topico.di. Si ō quo minus videt inesse ⁊ inest: ergo de quo magis.ꝑz hec regula. Si enim quis hz bonam curā de asino quattoꝛ ducatoꝝ: a fortiori dz habere curam de nobilissimo equo centum ducatoꝝ. Quo presuppositoq̄:certum est q̄ hō est compositus ex duobus.vz corpore ⁊ aia. Quibus premissis:ponatur nunc q̄ sit aliqua lier infirma corpore:atqz in manibus medici posita:peto quid faciet mulier illa ꝓ recuperando corporis sanitate: certum est q̄ sine vlla contradictione omnia faciet que sibi medicus iniūget. Nā si medic⁹ dicat ei Abrade omnes capillos tuos aliter non recipies sanitatem:statim ei parebit. Similiter si precipit medicus q̄ non tripudiet:q̄ a cibis abstineat:q̄ non vadat ad acrem in platea:q̄ oculos teneat coopertos:q̄ fugiat coitum: ⁊ oia hmōi:certum est q̄ ei in omnibus obtemperabit.q̄ si hoc facit ꝓ sanando corpore: qō est quid vile: a fortiori tenet quelibet mulier h̄ eadem facere ꝓ sananda aia per peccatū spiritualiter infirmata. Et ratio est:quia sic bis ex̄ de pe.ⁿ.rc.c. Cum infirmitas.ⁿ ex̄ de obo. ⁊ maio.c. Solite. Anima melioꝛ est oī corpore:⁊ anime bonum omnibus bonis preferetur. Quod si nō sit totus nature ordo corrumpit:eo q̄ res vilissima ficuti est corporis sanitas:ꝓponitur rei nobilissime ⁊ ꝑciosissime:sicuti est sanitas anime. Sed dcn totum fit oppositum. Nam si medicus.i.cōfessor ꝑcipiat mulieri spūaliter infirme q̄ comua et capillos vanos deponat:cocleas: tripudiet: et impudicas societates deserat:q̄ oculis bene statis incedat:⁊ hmōi. nequaqz vult acgescit: imo videt sibi q̄ si hoc faceret magnū sacrilegium cōmitteret:⁊ ideo vt talia non deserat:contra confessoꝛem mille articulos excusationis argumenta atqz mendacia opponit O mulier insensata. O mulier vana. O mulier diabolica ⁊ infernal:ve tibi:ve tibi:que ꝑponis corpus tuum qō ē fac⁹ vermium alicui:que ē imago ⁊ similitudo dei. Et qō vini de muliere infirma:hoc dico de quolibet viro. Dico etiā de quolibet viro qui ad mortē infirmat. Cui si medicus dicat. Te oz oio solvere mille ducatos ꝓ cōficiendo electuario vt sic recipias sanitatem: certū est q̄ non tm mille:sed etiā centū millia ducatos si tot haberet erbursabit ꝓ sanitate corporis recuperanda. Attestante Job.2.c.ⁿ dñe. Pelles ꝓ pelle:⁊ cuncta que habet homo dabit ꝓ anima sua.s.conseruanda. Item si medicus ꝑcipit ei vt abstineat ⁊ iciuner:adulterāqz seu concubinam totaliter deserat:vt sic recipiat sanitatem:statim ei in oibus obtemperabit. Si igitur ꝑdicta faceret hō,ꝓ recuperanda corpis itez moriturī sani/atem:a fortiori tenet illa

eadem ⁊ plura facere ꝓ sananda anima in eternū victura. Sed hodie totū fit cōtrarium op⁹. Quia si confessor ꝑcipit peccatori ut restituat aliena:ut iciunet:⁊ adulterā ⁊ concubinā relinquat:nequaqz vult ei obtemperare Sciant igitur tales omnes q̄ cozū confessio ⁊ operatio est infructuosa ⁊ omnino inutilis ad salutē : ergo ꝓ salute anime illud facere recusant: qō ꝓ habēda corpis sanitate ne quaqz recusarent. Confirmantur hec oia per August.in libro de pe.ⁿ scribit de pe.dist.5.c. Confiderer.dicentē. Donat se omnino penitens in potestate iudicis in iudicio sacerdotis sibi nihil reseruās sui:ut oino eo iubente paratus sit facere ꝓ recipienda vita aie quecunqz faceret ꝓ euitanda corporis morte: ⁊ hoc cuz desiderio:quia vitā recuperat infinitā q̄ de⁹ est. Cum gaudio enim facere debet inmortalis futurus:que faceret ꝓ differenda morte moriturus:semp deprecet deū:certus de venia:qui oibus modis:ⁿ sine tedio dubius regaret potestatē terrenaz. Abstineat a multis licitis qui libertate arbitrij illicita commisit. Semp offerat deo mentē ⁊ cordis contritionē:deinde de quib⁹ potest simul ⁊ terrenam possessionē.hec August. ¶ Sexto insup ꝓbo ratione electionis:q̄ quilqz debet libenter in ꝑsenti vita velle satisfacere ꝓ peccatis. Fundamentū rationis ponit phus.3.Thopicoꝝ. di.Minus malū magis eligibile est maiori malo:que veritas etiā ponit.13.di.c. duo.vbi dicit.Duo mala licet cautissime oino sint ꝓcauenda:tamē si periculi necessitas vnum ex bis ꝓpetrare cōpulerit:debem⁹ resoluere qō minori nerū nosci obligari.hec ibi.Quibus cōcordans Brego.li.35.mor.ⁿ ponit.13.di.c. Acrui.ait. Cum mens inter minora ⁊ maxima peccata cōstringit: si oino nullus sine peccato aditus patet:minora semp eligantur quia ⁊ qui murozū ambitu vndiqz ne fugiat claudit:ibi se in fugā ꝑcipitat vbi breuior murus ingerit.hec ibi.patet hec regula. Nam si preponat alicui aut mors:aut pditio tempalis substantie:⁊ necesse est q̄ vnū ex bis oino eligat:clarum est q̄ ꝑeligeret tanqz minus malum substantiā pdere:qz vitā amittere. Quo presuppositoq̄:certū est q̄ deus ꝓponit homini ꝓ satisfactione peccati triplicē penitentiā vz tempalez:purgatoriā:ⁿ infernalē. Sed cū tempalis pena sit minor incōpabiliter omni purgatoria pena ⁊ infernali, ideo ꝑpter hoc quilqz debz magis satisfacere in hac vita:qz in purgatorio vel in inferno. Nam si peccator deo satisfacit in hoc mūdo:nequaqz amplius ipse deus requiret aliā satisfactionē in purgatorio:seu in inferno . attestante Brego. de pe.di.j.c. Medicina. Procul dubio inqt domin⁹ delictū sine vltione nō deserit. Aut eniz ipse homo in se penitus punit:ⁿ sic non punit deus:aut deus hoc cū homine iudicās pcutit. Nequaqz igit vnqz peccato parcit: q̄ nullatenus sine vindicta tarat.hec ille. Et q̄ citius quilqz debeat ꝑeligere facere penitentiā de pctis in hac vita:magis qz in purgatorio patet: quoniā pena minima ignis purgatorij:excedit omnē penam pctis vite:ꝓout a doctoribus tradit. Vnde de respectib⁹ maxima esse dicitur .

¶ Primo respectu Comparabilitatis.
¶ Secundo respectu Rigiditatis .
¶ Tertio respectu Nobilitatis.
¶ Quarto respectu Vnitatis.
¶ Quinto respectu Vniuersalitatis.
¶ Sexto respectu Infructuositatis.
¶ Septimo respectu Diuturnitatis .
¶ Octauo respectu Paucitatis.

¶ Primo inqz respectu cōpabilitatis. dico q̄ qui penitentiā condignā nō facit in ꝑsenti vita:habebit maximā penam post mortē in igne purgatorij.Qui ignis licz tanqz res materialis nō possit inferre penā ipsi anime spirituali:tamē ,put est instrumentū dine iustitie supra naturā suā ipsi aie maximā penam infligit:que pena eqūis momētanea eēt compata oibus penis pctis vite tam martyꝝ qz ceteroꝝ oium excedit incōpabiliter oēs sit ꝓ dictas penas. Proinde Ric.in.4.di.20.art. 2.q.j.in corpe.q.dicit ad ārqz. Ignis inqt purgatorius aias affligens magis lesiu⁹ est ⁊ afflictiuus oi nro igne:q tū inter cetera elementa magis ē afflictiuū.vñ nulli dubiū eē dz quin pena purgatorij sit grauior simplr: qz oēs sit pene hui⁹ mūdi.hec Ric.Bonauē.hoc idē cō firmat in.4.di.20.q.7.ar.2.recitās ad suū,ꝓpositū quādā auctoritatē Aug.ⁿ dicit. Ignis ille inquit durioꝛ est ⁊ penosioꝛ: qz qcquid in hoc seculo penaꝝ:aut videre:aut cogitare:aut sentire qs possit. Idē Aug.in ench.ait. Post hanc vitā incredibile nō est: nō nullos fideles ꝑ ignem quēdā marime afflictiuū purgari:ⁿ qto magis minusue bona pcuntia dilexerunt tāto tardius citiusqz ab illo igne sal-

uari:que omnē mundi penam superat:q fm suos amādi modos diuti⁹ut lignū. vel min⁹ ut ferrū.vel minimū:ut stipula ignem sustine bunt.Qui enīz diutius in peccato pmanserit dignū est ut diutius sustineat ꝛ penā. Rursus qui grauius offendit:dignū est ut puniat acerbiori pena.hec ille. Itē.25. di.c.qualis.§. Qui in aliud seculū distulit fructū cōuersionis:puis purgabit igne purgationis . Hic ignis ꝛ si non sit eternus: miro tamē modo grauis est.Superat enīz omnē penam:quāz homo vnq̄ passus est in hac vita vel pati potest. hec ibi.Deniq̄ August.in libro de pe.et ponit de pe.di.7.c.Null⁹ expectet . dicit.Si enim quis cōuersus fuerit sed nō plene:vita viuet ꝛ nō morietur:sed non promittim⁹ q̄ eua dat omnē penam:nā prius purgandus ē igne purgationis:qui in aliud seculum distulit fructū conuersionis. Hic autē ignis ꝛ si non est eternus:miro tamē modo grauis est. Excellit enīz omnē penam:quā vnq̄ passus est aliquis in hac vita. Mun q̄ enīz in hac vita tanta est pena: licet innūcrabilia martyres sunt tormēta:ꝛ multi nequiter: tāta tamē nō sustinuerunt supplicia. Studeat ergo quisq̄ sic delicta corrigere in p̄nti vita: ut post mortem nō oporteat penā tollerare.hec ille. Patet igitur qualiter pena purgatorij est maxima oium penarum respectu compabilitatis. Secundo etiā dico.q̄ qui penitentiā condignam nō facit in p̄senti vita:habebit penā maximā post mortē in igne purgatorij:respectu rigiditatis diuine iusticie.Diuina enīz iusticia:videns q̄ peccator nolunt p̄fectam penitentiā in p̄senti vita facere: que sibi maxīe est cara:grata:ꝛ accepta:respectu libertat⁹. q̄ fm Bonauē.in.2.d.29.ar.2.q.3.Tanto penitentia deo est carior:q̄to magis habet de voluntario:ideo auget sibi grauiorē penam:tā q̄ per quoddā interesse:eo q̄ peccator distulit facere:quod citius facere tenebat.sicut a fimili sumit de aliquib⁹ creditoribus: qui tāto magis aggrauant p debitores suos: q̄to diutius eis satisfacere distulerunt. Tertio insup dico q̄ erit maxima pena anime peccatoris hic penitentiā nō cōplentis in igne purgatorij respectu nobilitatis.Certū est cni fm Tho.in sc̄o.di.21.ar.1.q.3.q̄ quāto aliqd est natura nobilius: tanto cidez plagis ipositis magis punit ꝛ cruciat. sicut patet in oculo q̄ est natura nobilior calcanco seu alijs membris:maiorē sentit incompabiliter penam q̄ cruciatū de codez met flagello ipso calcaneo ꝛ ceteris membris. Sicut p3 de corpore Xp̄i quod cū fuerit nobilissimū omniū corporum hūanoz: fuit magis sensitiuū in pena ꝛ morte crucis:q̄3 simul fuissent omnia hūana corpora. Ambus p̄missis manifestū est:q̄ anima sit nobilior oibus puris humanis corporib⁹:p cōsequēs ceteris paribus sentit maiorē penam in igne purgatorij:q̄3 simul sentirent omnia humana corpa. Quarto etiā dico q̄ maxima pena erit peccatoris in igne purgatorij respectu vnitatis seu coniūctionis cū corpore. Regula est p̄ primo Posteriorum q̄ propter q̄ vnūquodq3 ꝛ illud magis. Quo p̄suppositio: certū est q̄ tanto magis aliquis dolet de aliquo lesiuo: q̄to magis est sensitiuū ꝛ causatiuū doloris. Vnde lesiones que fiūt maxime in locis sensibilib⁹:sunt maxime dolorē causantes:sed q3 totus sensus sue dolor corporis ē ab anima: ideo si in ipsam animā aliq̄d lesiuus agat: sicuti ē ignis de necessitate oportet q̄ anima maxime afligatur. Quinto dico q̄ pena ignis purgatorij marīe cruciabit peccatorē respectu vniuersitatis. Certum ē cniz fm Bonauē. in.4.di.20.art.p̄mo.q.7. q̄ q̄to pena ē magis uersalioz siue vniuersali⁹ cruciat:tanto ē magis ioz ꝛ grauior: q3 anima separata tota patit vniuersalr cum sit simpler. hic autē quis nō cruciat vniuersalr ꝛ in toto. ꝑpter quod magis ioz ē pena purgatorij: q̄3 omnis pena quam nunc sustinet anima corpori cōiuncta.ꝛ confirmat fm eundez Bonauē. ibidē hec ratio. Certū est enīz q̄ grauior est pena passionis q̄3 cōpassionis:q3 anima cruta corpore patitur pena passionis. Vnita vero cōpassionis ergo ꝛc. Sexto etiā probo q̄ maxima erit pena peccatoris in igne purgatorij: respectu infructuositatis. Experientia docet:quōdo quis mercator trāsiuit p̄ niues:p aquā: p ignes:p calorē:ꝛ deniq̄3 q̄3 infinitū sustinuit laborem:ꝛ tandem de oibus bis ꝛ alijs pessimatq̄3 laboze:vī q̄ nihil lucratus ē:magnā in se suscipit dolorē ꝛ afflictionē: eo q̄ illo labore siue pena frustratus est. Sic a fimili dicitur. Cum enīz fm Thomā in quarto.dis.21. quartio.q.1.Anime que sunt in purgatorio habeant de suis peccatis dolorē gratia informatum:sed non meritoriū respectu p̄mij accidentalis;sed simpliciter respectu premij essentialis.contra autē in via anime habeant peccatum siue dolorē gratia informatū:ꝛ meritorium respectu p̄mij accidentalis ꝛ essentialis ideo propter hoc videntes eorum penam:sine penitentiā quā in purgatorio faciunt nullius esse meriti: que tamen in hac vita maximi meriti'extitisset: recipiūt maximū dolorē ꝛ afflictionem. Septimo etiāz dico: q̄ maxima erit pena peccatoris in igne purgatorij respectu diuturnitatis.Certum est enīz q̄ ecclesia militans ꝑ solo peccato mortali cōmuniter imponit penitentiā septem annorū quandoq̄3 magis ꝛ minus imponat fm qualitatē delicti.hec enīz sentētia ꝛ veritas habet.33.quest.2.c.hoc ipsum.ꝛ.§. sequenti.22.quest.2.c.predicandū. Taratur tamen predicta penitentia arbitrio sacerdotis.ut habetur.26.questi.7.ca. Tempora penitudinis ꝛ ca.penitentibus. Et dicūt doctores q̄ penitentia que hic non accipitur: tota in purgatorio datur peccatori. Sed ꝛ pro vno peccato mortali solo hic non purgato:etiā penitentia sepēnis a diuina iusticia imponit ipsi peccatori in purgatorio.Quod si forte diceres.hoc multū crudele videt.videlz⁹ q̄ ex solo peccato mortali:quod fit in momento temp⁹is:de⁹tor annos in igne purgatorij stare faciat ipsum peccatorē.Ad hoc Respondeo tibi: q̄ in hoc non apparet seueritas nec crudelitas dei:sed maxima misericordia: quod patet exemplo. Si enīz vnus deberet tempaliter ex suis demeritis a quodā domino per mille ānos in carcerari:dominus autē ille per septem annos solum vellet eum carcerem substinere. peto a te an talis domin⁹ deberet seuerus et crudelis iudicari an misericors. Certum est q̄ misericors iudicaret. sic in proposito a fimili dico. Ecce q̄ peccator fecit vnum solum peccatum mortale:ꝛ sic offendit deum infinitum ꝛ eternū: ꝛ per consequēs meretur penam eternam: meretur stare in inferno siue in igne inferni in eternum: sed diuina clemētia p momētancam contritionem:mutat illā eternam ꝛ infinitam penam in pena septem annorū.O clementia dei infinita. O charitas incompabilis. O inextimabilis misericordia saluatoris: quis te in hoc secuerum et crudelem iudicare p̄sumet? His p̄suppositis.q̄ in igne purgatorij datur pena ignis septem annorū pro quolibet mortali:dic mihi verum o peccator quot peccata mortalia fecisti corde:ore: ꝛ opere: erquo peccare cepisti? Forte dices non feci nisi vnum: ꝛ ego tibi dico:q̄ per septem annos qui mensurantur non fm cursum solis: sed fm diuinaz iusticiam stabis in igne purgatorij:nisi penitentiam feceris in hac vita. Si autez fecisti duo peccata mortalia stabis quattuordecim annis:ꝛ sic gradatim ascendere ad numerū penarum.O miser peccator: o infelix peccator: o stulte ꝛ cece peccator: qui quasi innumerabilia peccata cōmisisti: quot annis stabis in illa pena purgatorij: si de peccatis tuis in p̄senti vita penitentiam non feceris. Suscipe igitur hic queso penitentiā vnius diei:ut effugias illic penitentiā anni.Ad quod faciendum te hortatur. Ezech.in persona dei quarto ca.di. Fili hominis diem penitentie ꝑ anno dedi tibi.scilz peccatori. O cauo deniq̄3 dico q̄ pena maxima dabit peccatori in igne purgatorij respectu paucitatis. videlz auriliantium sibi. Si cniz aliquis domin⁹ aliquem in horribili carcere teneret. ille autem videret q̄ nullus parentū suorū cum visitaret:nec verbis:nec factis:pro eo liberando de carcere ad dominū intercederet: talis profecto maximā recipiet penam:et continuo augeretur in eum dolor. A fimili est de animabus pro peccatis suis a diuina iusticia in igne purgatorij incarceratis:que cum maximā ignis afflictionem sentiant:quasi nullus amicorum eorū in p̄senti vita existentiuz apud dominā clemosynis:iciunijs:missis: orationibus: ꝛ huiusmodi . pro eis intercedit . dicente saluatore Matthei.24.Quoniam habundauit iniquitas:refrigescet charitas multorum.Quod vtiq̄3 considerantes: grauiorē penam suscipiunt. Vnde propter doloris vehementiā iugiter ꝛ admiratiue lamentantur ꝛ clamant dicentes verba Job decimonono Miseremini mei saltem vos amici mei: q̄ manus domini tetigit me. Ex p̄fatis igitur octo respectibus euidenter apparet : qualiter maximaz in purgatorio suscipiet penam quicumq̄3 in p̄senti vita pro peccatis non satisfecerit. Adde q̄ si nec in hac vita nec in purgatorio satisfacies:hēbis penā infernalez in cui⁹ p̄tione cū sit eterna:ois p̄dcā pena purgatorij nihil est:de qua inferni pena dicit Job.21.Tenent tympanū ꝛ citharā ꝛ gaudēt ad sonitū organi:ducunt in bonis dies suos ꝛ in puncto ad inferna descendunt. hec ibi.

¶Septimo etiã probo rõne retardatiõiꝫ q̃ verus penitẽs debet penitentiã qualitercuꝫq; a discreto cõfessore iniunctã libenter suscipe. Fundamentũ rationis ponit extra de re. iu. li.6.in regula.Mora.vbi dr̃.Mora sua cuili bet est nociua.patet hec regula. Maꝫ si quis tardat serere:tardat ꝛ metere:seu fructũ semi nis recolligere. Quo ꝓsuppoſito: certũ est q̃ qui in ꝓsenti vita ꝯdigne nõ satisfacit:nõ tñ in purgatorio penã ignis predictã tollerabit: verũctiã retardabit ingredi padisum: siue ac cedere ad conspectũ diuine maiestatis: ꝛ rõ est:quia sicut tempaliter solutiõis dilatio vel satisfactionis liberationẽ tardat carceris: sic a simili in purgatorio quisq; retardat a visi one dei quousq; exoluerit penã peccatis con dignã:que retardatio seu ꝓlõgatio diuine vi sionis etiam per momentũ tempis erit tãti doloris ꝛ pene: q̃ ois simul pena ignis pur gatorij suppoſita gaudiũ quoddã quasi ꝛ re frigeriũ appareret respectue. Et rõ est: q̃ ꝟ Aug.21.de ciui.dei. In amissione rerũ: tãtus est dolor quãtus est valor:ꝛ q̃tus inhereat amor.Quo cõcesso clarũ est fm̃ cundẽ Au gust.22.de ciui.dei.q̃ qui videt deũ habet oẽ bonum:eo q̃ videre deũ est habere deũ.i. oẽ bonũ.Ꝺ si sic est:concludit igitur. q̃ pro eo tempe:ꝛ si nõ esset nisi momẽtũ tempis:quo quis caret visione dei:caret simꝫ omni bono sed simul carere oi bono est pena sup oẽs pe nas.ergo ꝛc.Hec rõ elicit a ꝟ̃ic.in.4.di.20. ar.2.q.3. Vbi cõcludit q̃ abũdantia diuine vi siõis excedit omnes penas ignis purgatorij. ¶Pretermitto etiã q̃ ex tali retardatione ani ma priuat dulcissima visione omniũ angelo rũ atq; sanctoꝝ.propter quod tot penis cru ciat ex eoꝝ absentia:quot gaudijs coꝝ pũtia frueret.Et ut plenius cõcludam.dico q̃ pena de priuatione diuine visionis: nõ tñ excedit omnẽ penam purgatorij intensiue.Sz insu per omnẽ penã ignis inferni. dicẽte Crisost. sup Matth.Ego inquit multo grauiores q̃s gehennã esse dico cruciatus:remouerí ꝛ abi ci ab illa supna gloria:nec puto ita cẽ acerba gehenne incẽdia:ut sunt illa quib9 torq̃tur is qui arcet a cõspectu dei. ¶Plurimi nãq; solã ptimescunt gehennã:ego autem illius visio nis amissionẽ multo amarius q̃ gehẽne cẽ dico suppliciũ.Intollerabilis enim̃ est gehen na:verum si etiã mille ponat quis gehennas nihil tale diceret quale est a beata illa gloria excidi:odio xp̃i haberi:audire non nesciꝫ Et enim̃ decẽ milia melius est sustinere mina:q̃s faciem dei mãsuetam a nobis re auersam:ꝛ diuinũ tranquillũq; oculi videre non ferentẽ.hec ille. Ex predictis rationib9 patet:qualiter quisq; peccator deo ꝛ proximis satisfacere: q̃tum sibi est fibile.¶Quarto probo deniq; exempli quisq; debet satisfacere ꝓ peccatis ta q̃tum potest. ¶Primũ exemplũ habe de corporaliter infirmo:q̃ si odit cõsiliũ dici:ꝛ spernit eius medicamina:profecto ritur:ꝛ sanitate desiderata priuat. sic q̃ est de quolibet peccatore qui si contẽnit filiũ spiritualis medici.i.confessoris:ꝛ despi cit recipere medicinã satisfactionis:profecto et vita eterna priuabitur ꝛ ꝓpetua morte in inferno morietur. Aliud deniq; exemplũ ni in vitis patrũ.vbi legitur.q̃ cũ quidã sanc tus pater obnixe deum rogaret:ut ei ostende deret q̃tam penã habeant q̃ in hac vita deꝓ. ꝛ proximis pro peccatis satisfacere noluerũ statim permittẽte deo apparuit ei quedã ani ma catheni ignis colligata: lamentabili voce dicens.Cum enim̃ penitentiã facere noluerit in presenti seculo:ecce q̃ in inferno me sustine cere oportet:ꝛ profecto cõtenta esset stare an annis in inferno: quot sunt gutte aque ma ris:ꝛ insup trãsire tot ãnis ꝓ ardentissimã flã naccem:quot sunt gutte aque maris: ꝛ tot annis dictim ascendere per arborem de sorijs ꝛ nouaculis plenam:a terra vsq; ad ci um attingentem:ꝛ post omnia deus me li beraret.sed vhe mihi:vhe mihi:vhe mihi: q̃ impossibile est. Nam quãdo stetero tot ãnis in ignẽ inferni: quot sunt gutte aque maris adhuc me oportebit ad primũ annũ reincipi re: ꝛ quando stetero mille vicibus tot annis quot sunt gutte aque maris ad primũ annũ reincipiã:ꝛ sic nunq̃ satisfactio mea finem ha bebit:ꝛ quod mihi cõtigit eueniet omnib9 q̃ peccatis suis in hac vita satisfacere neglexe rint. Ex predictis rationib9:distinctionib9:atq; exẽ plis patet.qualiter satisfactio ꝓ peccatis cuilibet est necessaria ad salutẽ:ꝛ etiã patet.quan ta adoratio ad diuinũ cultuꝫ necessaria:ipse dicta fuit virtualis : siue integralis. Ex quo ostensum fuit qualiter ad diuinũ cultuꝫ singulariter sunt necessaria tria opa.vz opus ꝯ tritionis confessionis:ꝛ satisfactionis.et ꝓ

cõsequens etiam deniq; patet.5. contempla tio latrie seu diuine adorationis:que dicitur contemplatio modificationis. In qua ostẽ sum est q̃liter deus veneratur corde:ore:atq; operatione.Que simul omnia nobis conce dat saluator noster iesus christus:qui vivit ꝛ regnat verus deus ꝓ infinita secla seclorũ amẽ.

¶Feria.5.pᵒ tertiã dñicã q̃dragesime. Iterꝫ de.5.excellẽtia.videlicet de nobilitate. ipsius sacratissime fidei.

Ades christus

Filius dei vivi.Scribunt ħ ver ba luc.4.c.ꝛ in euangelio occu rentis feric. ¶Post sacri euan gelij literalem ꝛ moralem ex positionem clarissimi ciues: exquo vt clarvit in precedentibus sermonibus sufficienter de claraui de diuino cultu:seu de diuina adora tione.5.contemplationem.videlicet modifica tiõis.In qua ostẽsũ fuit qualr deus ꝺbet ado rari corde:ore:corpore:ꝛ triplici operatiõe.vz cõtritionis:confessionis:ꝛ satisfactiõis.habeo in pñti feria de diuino cultu ꝛ adoratione de clarare in ordine.6.contemplationem ipsius diuini cultus:valde profecto vtilẽ ꝛ mirabilẽ que dicitur cõtemplatio associatiõis. Cuius 6.cõtẽplatiõis declaratio talis erit.

¶De sexta ꝓtẽplatiõe diuine adorationis:q̃ dicitur associatiõis:seu de hyperdulia.

Sexta igitur contemplatio de cultu latrie seu de adoratiõe ad deũ faciẽ da dr̃ associatiõis. Qñ vltra supra dictas.5.cõtẽplatiões nõ sufficit ad latriam seu ad diuinũ cultuꝫ q̃ solum adoret ipse deus vel ipa sanctissima trinitas:ſz etiaꝫ oio requiritur necessario q̃ adorent quedam alia ꝓ deũ:tanq̃ ipius diuine bõtatis ptici patina:sine quoꝝ adoratiõe nequaq̃ ipe de latrie cultu adorari posset.hic ẽ q̃ post decla rationẽ ẽntialẽ ipsi9 latrie:oꝫ ad presens de clarare quid ẽntialiter sit hyperdulia:q̃ ad q̃s dam spales creaturas conuenit. Et vt sermo noster in forma debita reponat:seu in se aliq̃ lẽ formã contineat:notabimus ad presens de ipsa hyperdulia tres veritates. ¶Prima dicitur veritas quidditatis. Secũda dicitur veri tas specialitatis. Tertia dr̃ veritas cãlitat̃ ¶De triplici veritate hyperdulie:ꝛ prio ꝺ prima que dicitur veritas quidditatis.

Prima igitur veritas hyperdulie di cit veritas quidditatis. In hac veri tate essentialiter demonstro per suã diffinitionẽ quid sit hyperdulia. Hy perdulia igitur fm̃ Alex.de ales in tertia pte sume.i tractatu de latria:de hyperdulia:ꝛ dis lia. Hyperdulia iquit est honor quidam val de magnus qui simpliciter exhibetur creatu re rationali excellenti per maiorem affinita tem ꝛ coniunctionem ad ipsum deũ. ħ alex. Declaraui diffinitionẽ tñ simpliciter de ver bo ad verbum:qñ in.2.veritate ĩmediate se quenti de ipsa hyperdulia clarius ꝛ diffusius declarabitur.

¶De secunda hyperdulie veritate que dicit veritas specialitatis.

Secũda insuper veritas hyperdulie dicitur veritas specialitatis. Qñ i diffinitiõe supraposita hyperdulie:dr̃ q̃ honor magnus ipius hyperdulie simpliciter ꝺz exhiberi creature excellenti ex magna cõiunctione ad ipsum deum:habem9 videre quot sũt res spãliter excellentes:q̃bus post deum hic magnus honor soluꝫ est exhi bendus. Et dicendũ:q̃ quinq; generibus re rum creatarũ:hic honor magnus hyperdu lie ꝺbetur. ¶Primo debeť christo. Secũdo bũanitati xp̃i. Tertio cruci. Quarto virgi ni. Quinto hymagini. ¶Prio dico q̃ honor magn9 hyperdulie debetur xp̃o tanq̃ creatu re excellenti. Intelligo tñ vt imediate decla rabitur respectu solius humanitatis. Absolu te tñ si queritur qua adoratione debeat xp̃s adorari. Respõdo fm̃ Tho.tertia pte sume q.25.ar.3.q̃ debꝫ deũ adorare vnica adoratio ne.videlicet latrie. Cũ.n.in xp̃o sit vna psona tñ ꝛ due nature: est quidem vna adoratio:ꝛ vnus honor ex parte eius qui adoratur. Ex parte vero cause qua adoratur: possunt dici plures adorationes.vt verbi gra:si in vno bo mine sint plures excellẽtie que sũt cãe bono ris.vt puta platio:scia:ꝛ virtus:erit vnus ho nor ex pte eius qui honorat: ꝛ plures cãe bo noris.Ꝺ idẽ bõ ẽ q̃ honorat ꝛ pp̃ pliãem ꝛ pp̃ virtutẽ:sic in xp̃o est cũ sit vna tñ psona:dicẽte Athanasio in simbolo. Maꝫ sic aia rõalis ꝛ caro vnus est homo:ita deus ꝛ hõ vnus est christus. Erit propter hoc vna adoratio eius. Cuꝫ vero sint plures cause bo noris in xp̃o:erũt plures adoratiões eius: vt scilicet alio honore adoretur propter sciẽtiaꝫ

Universidad de Deusto
Biblioteca

icreatam:z alio honore adoretur propter sciẽ-
tiam creatã.videlicet hyperdulie. ħ Tho. Et
qua distinctiõe patet:qua adoratione christꝰ
debeat adorari. ¶Secũdo etiam dico q̃ ho-
nor magnus hyperdulie debetur humanita-
ti ihesu christi tanq̃ rei excellenti. Vñ si que
ritur qua adoratione hũanitas christi debeat
adorari absolute. Respondeo ſm Tho.in ter
tio.di.9.ar.2.z tertia parte sũme.q.25.ar.2.q.j.
q̃ debet adorari duplici adoratione.videlicet
latrie z hyperdulie. Nam humanitas christi
põt dupliciter intelligi z considerari a nobis
Uno mõ prout est ꝺiũcta diuinitati:z sic de
betur ei adoratio latrie:z ratio est:quia tc̃ nõ
adoratur ratione sui sed ratione diuinitatis.
ſm quã christus nõ est minor patre ſ3 equal
ei. Alio modo cõsideratur prout separata ē a
diuinitate:z prout est creata tam pulcra:tam
sancta:tam perfecta; z debetur tũc ei adora-
tio nõ latrie que soli deo creatori debeꝫ:neq3
etiã dulie que cõmuniter alijs creaturis exhi
betur:sed solum quedam adoratio maior du
lia:quã greci hyperdulia vocant. Nam inter
omnes alias rõnes eriſtẽtie illa est precipua
qua creatura honoratur ratione vnionis ad
creatorem.sicut humanitas christi; z ea q̃ ad
eam pertinent. Et ideo talis adoratio:vel re-
uerentia:siue seruitus z subiectio que huma-
nitati christi debetur:spãli nomine hyperdu-
lia nominat:q̃si sup duliã ad latriã accedens
ħ Tho. Alex.aũt in tertia parte sũme.in expo
sitiõe pmi precepti.vbi agit de adoratiõe dei
querit vtrũ eadem adoratione.ſ.latrie christꝰ
ſm deitatẽ z humanitatẽ ꝺ3 adorari.Et rñdet
in corpore q̃onis di. In christo inquit est
dignitas persone z diuersitas naturarũ.quia
psona vna est in duabus naturis. Respicien
do igitur dignitatez psone:sic vna debeꝫ xp̃o
adoratio:quia ipse est vna persona:z vna di-
gnitas psonalis:z hec adoratio est latria.vnꝺe
z Jo.dama.tertio sen.suaz di.9. Timeo i
quit carbonẽ tangere propter ignẽ copulatũ
ligno. Adoro xp̃i naturã,ppter dei mei simul
vtranq3 propter carni vnitã deitatem. Non
enim quartã appono personã in trinitate:sed
cõsiteor personã vnã verbi z carnis eius.hijs
verbis insinuari videtur christi humanitatẽ
cum verbo vna adoratione esse adorandam
attẽdẽdo vnitatez persone. Respiciendo aũt
diuersitatẽ naturarũ est differẽs adoratio:q̃
ibi est natura diuina que adorando est latria
sbi est z humanitaſ ex qua parte distinguitur
est:q̃ ipsa humanitas potest simplr ſm se cõ
siderari inquãtum est creatura quedam tam
pulchra taz sancta:vel prout est diuinitati cõ
iuncta. Si consideretur ſm se:ꝺico q̃ ei debe
tur adoratio:que est dignior ipsa dulia: z ſm
hoc scribit.ps.Adorate scabellum pedũ eius
vbi dicit glo.Caro christi si nõ i pietate a ver
bo dei assumpta adoratur:non illa adoratio
ne que latria est:que soli creatori ꝺebetur: sed
illa que dignior est dulia.ħ glo.¶Si autem cõ
sideretur,put est diuinitati vnita:ſm hoc sue
re varie opiniones:quia quidam direrunt q̃
debetur ei dulia hoc mõ sed dignissima.Alij
autem direrũt q̃ debetur ei latria: ſm Aug.
qui supra illud. Non turbetur cor vestrũ.ꝺi-
xit.Ego ꝺnicã carnem imo perfectaz in chri
sto humanitatem ideo adoro:q̃ a diuinitate
suscepta:z diuinitati vnita est:vt non aliuz z
alium:sed vnum eundẽq3 deum z hominem
filium dei eẽ confiteor.Deniq3 si dominẽ se-
paueris a deo:illi nunc̃ credo neq3 seruio.
Et loquitur hic de adoratione qua latria ac-
cipitur seu distinguitur tripliciter. Uno modo
dicitur,ppzie.ſ.cultus qui soli deo debetur:si
ue intelligatur quãtũ ad dignitatem:in cuius
participatione nõ est creatura:vel in cuius ē
participatiõe.¶Scõo modo dicit latria stri-
ctc:cum.ſ.restringitur vocabulum ad seruitu-
tem que debeꝫ creatori ratione dignitatis:in
cuius participatione nõ est creatura:z sic ac-
cipitur latria i glo.illa ꝺco cui debetur latria
ꝺño cui debetur dulia. In participatione cui
istius dignitatis que designatur ħ nomine
deus:ſm q̃ accipit naturaliter:et est dignita
tis que designatur hoc nomine creator non
est creatura.¶Tertio mõ ꝺicitur large non
solum seruitus que debetur dignitati ꝺic̃ sed
ẽt ipsi creature vnite. In q̃ sensu ꝺic̃ Raba-
nus Caro christi adoranda est sicut verbum
sed nõ omni spẽ latrie:qm̃ nõ adoramus eaz
ojo prostrati in terra:sic vt credamus q̃ nos
creauit de nichilo: vt sacrificem ei sicut deo
sed adoramus eam:qm̃ per ipsaz redẽpti su-
mus:z sic dicitur latria nomine extenso:z sic
respiciendo vnitatẽ persone vna est adoratio
latrie. Respiciẽdo autem diuersitatem natu
raz:differens est adoratio. Diuina enī natu
ra semper adoraꝺ latria:hũana nã siſt i se cõ
siderata semper adoratur hyperdulia: prout
est sanctꝰ sanctoz.i.honore quodaz q̃ē minor

latria. Considerata vero vt diuinitati vnita
adoranda est latria extenso nomine latrie.ħ
Alex. verbaliꝰ hãc eandez sententiã ponit do
minus Bonauẽ.in tertio.di.9.ar.j.q.j.in cor
pore.q. Et hac insup distinctione patet etiam
qua adoratione adorari debet hũanitas xp̃i.
¶Quarto insup ꝺico q̃ honor magnus hy-
perdulie qui nĩ minor est latria ꝺebetur cru-
ci.videlicet ipius christi: tanq̃ rei excellẽti. Si
queritur igit qua adoratione ꝺebeat crux xp̃i
adorari. Respondet Tho.in.3.di.9.ar.2.q.4.
z tertia parte sũme .q.25.ar.4.di. Crux iquit
xp̃i põt tripliciter cõsiderari a nobis.¶ Pri
mo inq̃tum est simpler quedã res insensibi-
lis:vt pura lignum sculptum.vel pictuz: z tũc
nulla reuerentia:vel honor ꝺebetur ei. Et rõ
est:quia honor non ꝺebetur nisi ratiõali crea
ture:creature aũt insensibili nõ.¶Secũdo mo
do consideratur crux inq̃tum est quedã res
ipsius christi:z tũc est adoranda a nobis ado
ratiõe hyperdulie que minor est latria.¶Ter
tio modo consideratur crux inq̃tuz repꝛesen
tat nobis figuram christi extensi z crucifixi:z
inq̃tum ex contactu eius ad membra christi
eius sanguine est perfusa:z tunc adoraꝺ a no
bis ea adoratiõe qua christus pro nobis cru
cifixus est:videlicet latrie:z propter hoc etiaz
crucẽ alloquimur z deprecamur quasi ipsuz
crucifixum xp̃m ꝺicentes . O crux auc spes
vnica tc̃.Alie vero cruces ,put sunt quedam
imagines impresse iquãcũq3 alia materia la
pidis vel ligni vel auri vel argenti non ado-
rãtur:nisi vt imago christi extẽsi:quã venera
mur adoratione latrie:z sic alias cruces. Alie
vero que fuerũt instrumẽta passionis christi
puta. Calui.corona:lancea:z huiusmodi.non
adorant a nobis adoratiõe latrie:sicut ea que
ꝺicũt signũ hominis q̃ apparebit in celo:vt
ꝺicitur Mat.24. Ideo mulieribus ꝺixit an-
gelus. Jesum queritis nazarenum crucifixuz
nõ ꝺixit Jesum lanceatum:clauatum: corona
tum:z huiusmodi.Et inde ē q̃ hymaginẽ cru
cis christi venerantur in quacũq3 materia vi
detur. Nõ aũt hymaginẽ clauorum vel quod
cũq3 huiusmodi. Quãuis etiã omnia predi-
cta ex contactu sancti corporis z sanguis xp̃i
decenter adoremus:vt ꝺicit Dama.libro.4.
Nõ tñ adoramus adoratiõe latrie sicut ipaz
crucem.ħ Tho.Dominus antẽ Bonauẽ. in
.j.di.q.ar.j.q.4.in corpore.q.sic ꝺicit.Cũ que
ritur an cultus latrie sit exhibẽdus cruci xp̃i
sicut z ipsi christo. Respõdeo q̃ sup hoc mul
tipler est modus ꝺicendi.Quidam enim di-
cere voluerunt:q̃ ipsi cruci simpliciter ꝺebeꝫ
honor qui ꝺicitur hyperdulia:z ratio huius ẽ
quia ipsa crux fuit instrumentum quoddam
totius redẽptiõis humane. In ipsa enī salus
z redẽptio totius humani generis est facta:z
ideo omnes homines ꝺebent ei hũiliter esse
subiceti:subiectione spetiali z notabili:z pro-
pterea ꝺicũt ꝺebere adorari cum excellentio-
ri adoratione q̃s fit dulia:que ꝺebetur ratio-
nali creature. Quia tñ crux ista neq3 est deus
nec aliquid ipsi ꝺiuinitati vnitum:ideo nõ est
ei cultus latrie exhibendus:propter hoc q̃ te
net mediuz inter latriam z dulian. adoratio
crucis ꝺicitur hyperdulia. Sz quon ꝺ adora
tio sicut allocutio videtur esse solũmodo in-
ter res rationis capaces. Adoratio enim que
dam est oratio ad aliqd ordinata. Unde ado
rare est aliqd orare. Crux autez christi omni-
no caret rõne:ideo alij ꝺirerunt eam non eẽ
adorandaz:nisi inq̃tum in ea adoratur chri-
stus:nec aliqua est ei honoris reuerentia exhi
benda nisi ratione crucifixi:sicut nec hyma-
gini nisi ratione hymaginati:z ideo ꝺirerunt
q̃ cruci christi simpliciter est adhibẽdus cul-
tus latrie:z nullius alius neq3 dulie neq3 hy
perdulie. Rem enim insensibilem stultuz est
honorare:q̃ cum pro indifferenti habeat ho-
norem z vituperium:z hoc nituntur confir-
mare per Dama.in capto ꝺe sanctis hyma-
ginibus.ꝺi.q̃ non adoramus crucem sed ty-
pum ideſt figurationem:z sic non videtur q̃
crux adorꝛetur inq̃tum est res aliqua:sed sim
pliciter inquãtum est signum: verumtamẽ si
consideremus verba Damasc.in.c. de cruce
videtur q̃ non solummodo cruci christi pro-
ut est signum:siue inq̃tum typus est: sed etiã
ratioue materie exhibenda est reuerẽtia:quia
non solum est veneranda vt figura:sed etiam
vt lignum crucis in quo dominus pependit.
In alijs vero crucibus veneranda est solum
figura:z non materia:ait enī Dama.sic. Ipz
quidẽ preciosuz lignum crucis venerabile in
quo seipsuz pro nobis christus obtulit:vt san
ctificatum tactu corporis z sanguinis decen-
ter est adorandũ:z post sequitur. Si autem ex
alia materia factum est:non materiam ado-
ramus sed typum. Unde z si aurum'z preciꝰ
sit lapides fiunt post typi dissolutionem: non
iũt adorandi. Et quo colligitur:q̃ aliqua ipsi

cruci sit reuerentia exhibenda etiam excepta adoratione latrie:z huius signuz est quia ecclesia solemnizat in crucis inuentione z exaltatione:sicut in festiuitatibus sanctoruz:z ideo neuter predictoruz modoru videtur omnino sufficiens:propterea intelligenduz est q duplici modo exhibetur alicui honor. Aliqui in obsequiu reuerentie:z iste est honor veneratiois. Aliquado in testimonium virtutis z famulatuz conplacentie:z iste est honor adorationis.vterqz autem honor istoru offertur ipsi cruci. Nam crucem adoramus z cruce veneramur:sed in hoc est differetia: q; honor veneratiois:exhibetur ipsi cruci tanq in strumeto nostre salutis. Vnde sic exhibem? reuerentiam sacramentis:quia in eis est aliquo modo nostre salutis causalitas: sic cruci xpi z clauis ejus aliqua reuerētia est exhibēda. Et respectu istius honoris habet crux i se aliqd ,ppter qd debet honorari. Honor aut adoratiois offertur ipi cruci xpi ratione crucifixi. Nemo enim intendit ei placere:vel ab ea aliquid impetrare:sed ei solu qui in ea affixus fuit:z sic nō debet ei isto modo nisi adoratio latrie. Sic ergo cruci xpi duplex honor debetur:z vnus quidem est latria.Alius vero nō debet dici latria nec dulia: quia nō est species adorationis: sed vocari potest species veneratiois.h Bonauē.verbaliter. Idē quoq Bonauē.vbi.s.eadē di.ar.z.q.in solutione vltimi argu.dicit ad illd quod obicitur q crux nihil meruit:z nihil doloris sensit:ergo nullus debetur ei honor. Respondeo q sicut dupler ē laus:ita dupler ē honor.Aliquid enim laudatur propter excellentiam suc nature:sicut res pulchra z bona p propriaz naturam.Aliquid laudat propter virtutis strenuitatem:z h quidē laus respicit merita.pria vero nō:sic ēt dupler est honor: quidam exhibetur in testimonium virtutis: z iste non est exhibendus cruci nisi ratione ipsius crucifixi in quo fuit omnis virtus.Alius autez est honor qui exhibetur in signum alicuius nobilitatis z excellentie: z hoc modo honor nō exigit merita:nec requirit virtutem in honorato vel cognitionem:sed solu aliquā rōnem dignitatis ob quā ōbet sibi reuerentia:z hoc modo quadā nobilitate deus lignum crucis nobilitauit:duz in ea pepēdit:z genus humanuz liberauit:z ideo crucē laudamus z veneramur:z multiplices eius laudes decātat ecclesia.z per presentiaz illius sacratissimi ligni multa impensa sunt fidelibus beneficia z miracula.h ibi verbaliter.C Ex predictis patet: qua adoratiōe crux christi santissima debeat adorari.CQuarto insuper dico.q honor magnus hyperdulie debetur:virgini scilicet Marie.vnde si queritur qua adoratione gloriosa virgo a cunctis fidelibus debeat adorari.Respondet Alexan.de ales in tertia parte sume in tractatu de,latria:duluia:z hyperdulia di. Adoratio z honor qui debetur beate virgini est cuiusdā prerogatiue singularis. Vñ eminētius sibi debetur honor dulie ceteris creaturis. Et h inquantū ipsa est mater dei. Vnde cum adoro matrem dei:non adoro eaz vt mei conditricē:z sic non adoro eam adoratione latrie que creatori debetur.Sed quia adoro eam vt matrem dei:honoro eam vt matrem mei creatoris:z hoc propter ipsum creatorez.vnde rō honoris bēate virginis est ipse honor creatoris:z sic honor qui exhibet beate virgini:est prerogantiue excellētis:qui honor hyperdulia vocatur.Hec Alexā.similiter Eiusdez sententie est Tho. tertia parte sume q.25.ar.5.dominus autez Bonauen.clarius loquēs in tertio.di.9.ar.j.q.3.in cor.q.hoc idē asserit di.Cū queritur qua adoratiōe debeat adorari mater christi.Respōdeo q beata virgo Maria pura creatura est:z ideo ad honorem z cultum latrie non ascendit:sed quoniā excellentissimum nomē habet:ita q excellentius pure creature conuenire nō pōt:ideo nō tm debet ei honor dulie sed hyperdulie.Hoc autem nomen q exīs virgo dei mater tante est dignitatis:q non solum viatores sed etiā conprehensores:non solum homines sed etiā angeli reuerentur quadaz prerogatiua spāli. Et hoc enī q mater dei prelata ceteris creaturis est.decens est eaz pre ceteris omnibus creaturis rationalibus honorari z reuereri. Hic āt honor cōsueuit a magistris hyperdulia, idest superdulia vocari:z accipitur verbū illd de glo.sup.j.Rubrica.c.8.vbi dicit.Quod duplex.est dulia.s.dulia maior:z dulia minor.sed cōcedēdū est oio:q hyperdulia respectu matrie excellētie z affinitatis cū ipso deo cōuenit singulariter ipi virgini gloriose.h Bonauē. verbaliter.Si autē vltra predicta quereretur an debeat exhiberi maior honor virgini q̄ cruci christi.Respondet Alex. vbi supra:z Tho. in.3.di.9.ar.2.q.3.z tertia parte sume.q.25.ar.

j.q distinguenduz est.Nam crux christi pōt duobus modis considerari. CPrimo incq̄tum est simpliciter quedaz res:z tunc maior honor incomparabiliter debetur virgini q̄ cruci:z hoc duplici respectu.CPrimo quia crux christi prout in se cōsideratur: nullo modo est adoranda:pro eo q non est capax honoris:cum sit insensibilis z irrationalis: sed beata virgo sm seipsam est capax honoris ergo zc.CSecundo modo cōsiderari potest crux vt est hymago christi crucifixi:z tūc maior honor est exhibēdus cruci q̄ virgini:z ratio est:quia crux inquātum est hymago christi crucifixi:adoratur adoratiōe latrie:nō aūt beata virgo:sed solum adoratione hyperdulie.CEx premissis igitur claret:qua adoratione adorari debeat gloriosissima virgo maria CQuinto etiam dico q honor magnus hyperdulie debetur hymagini.s.ipsius gloriose virginis. Vnde si queritur qua adoratione hymago seu figura virginis debeat adorari. Respondet Bonauentu. in.3.di.9.ar.j.q.2.z etiā Tho.i.3.di.9.ar.2.q.2.di.q hymago virginis potest dupliciter considerari. C Primo quantum est simpliciter res quedam:vt puta lignum sculptum vel pictū:seu lapis marmoreus z huiusmodi:z tūc nulla adoratione nec dulie nec hyperdulie nec latrie talis hymago est adorāda. Vnde nulla reuerētia est ei exhibenda:z ratio est:quia reuerentia non debetur nisi rationali creature que veneratiois est capax.C Secundo potest considerari prout est hymago virginis:z tunc cum idem sit modus hymaginis:z in rem cuius est hymago:cum virgo adoretur adoratione hyperdulie: cōsequēs est q talis hymago virginis sit adoratione hyperdulie adoranda.A simili dicas de hymagine ipsius christi:qui si simpliciter consideretur:prout est res quedā: nullus est ei honor exhibēdus.Si vero consideretur prout est hymago christi:cum christus adoret adoratione latrie:consequens est etiā q talis hymago christi sit adoratione latrie adorāda.Cetere vero oēs sanctoru atq; sanctarum hymagines:prout ipsorum personaz representant:debēt simpliciter adoratiōe dulie adorari.Ex premissis igitur patet: qua adoratiōe adorari debeat hymago christi:hymago virginis:atq; hymago sanctoruz: z sic per consequens etiam patet secunda veritas que erat de hyperdulia declaranda.

CDe tertia hyperdulie veritate:que dicitur veritas causalitatis.

TErtia deniq; veritas hyperdulie dicitur veritas causalitatis.Quoniā enī vt imediate declaratum est:hymago christi virginis atq; sanctoruz a fidelibus cōmuniter adorātur.videndum est vt cordialibus z deuotius tales hymagines venerētur qua de causa debeant specialiter adorari.precipue cū Exo.20.precipiat deus.Non facies tibi aliquam hymaginem:neq; sculptam similitudinē.Et breuiter est sciendū sm Aler. de ales in tertia parte sūme.q.16.z etiam sm Tho.in.3.di.9.ar.2.q.2.z in tertia parte sūme q.25.ar.3.z etiaz sm Bonauen. in.3.di.9.ar. j.q. 2. q quinq; de causis predicte hymagines christi:videlicet virginis atq; sanctoruz a cunctis debēt deuotissime z cordialiter venerari. Quarū prima dicitur causa incarnatiōis Secunda dicitur causa eruditionis Tertia dicitur causa institutiōis. Quita dicitur cā recordatiōis. C Prima igitur causa dicitur causa incarnationis: licet enim prohibitum esset in veteri lege exo.20.ne quis faceret sculptilie:seu hymaginem.hoc ideo erat:q; deus humanam naturam nundum assumpserat. Tunc enim cum deus omnino spiritus esset z incorporeus infigurabilis erat: ideo tunc figurare erat erroz z impietas:cum sic esset figurare quod diuinitatis erat;cum deus omnino sit incircumscriptibilis z infigurabilis. Contra quod etiam faciunt illi omnino bestiales:qui deū pingunt barbatum:z pro trinitate pingunt mōstrum habens tria capita cum tribus calicibus ad bibendu: quod valde periculosum est z detestandum . Insuper erat prohibitum tunc temporis hymagines fieri:q; tūc precipue erāt homines valde ,pni ad idolatriam. Et ideo exo.20.sq̄itur . Non adorabis eam neq; coles. Nam gentiles cōtra facicbant:cōmutando gloriam inuisibilez incorruptibilis dei in similitudinem visibilez hymaginis corruptibilis hominis:vt dicitur ad ro.j. Et ideo illa adorando peccabant duplici ratione.C Prima est:quia quidam eorum adorabant hymagines vt res quasdam credentes in eis esse aliquid muneris z diuine virtutis:propter responsa que demōes in eis dabant:z alios huiusmodi effectus.C Secunda ratio est:propter res quarum erāt hy-

magines. Statuebant enim huiſmodi ſbyma gines aliquibus creaturis quas in eis quadam veneratione venerabantur. Sed nō ſic eſt quo ad humanam naturam in noua lege. Nam erquo deus factus eſt homo: ꝛ veritas declarata: poſſunt hymagines fieri ꝛ adorari. Nec obſtat ꝙ aliqui dicunt ꝙ non debet fieri: eo ꝙ ſunt occaſio erroris: quia tunc hoc verū eſſet quando adorarentur ratione ſui: ita ꝙ crederetur aliquid diuinum illic eſſe. Nunc aūt non ſic eſt. Si aūt aliqui ibi errāt illud prouenit ex malitia ſua: quia nolūt ſcire quod ſcire debent. Nam littere fiunt vſq; in hodiernum diem ꝛ bonis ſunt in bonū: malis aūt in malum: ſicut ꝛ hymagines. Adoramus cum adoratione latrie hymaginem chriſti qui eſt verus deus: non propter ipſam hymaginem ſed propter rem cuius hymago eſt. Et ſic ex predictis patet prima cauſa adorationis hymaginum: que dicitur cauſa incarnationis. ¶ Secunda cauſa quare hymago chriſti: virginis: atq; ſanctorum: denote ꝛ cordialiter debet adorari: dicitur cā eruditionis ſeu inſtructionis. Certum eſt enim vt habet. 6. ethicoꝝ. ꝛ li. de ſenſu ꝛ ſenſato. ꝙ omis ſcientia ꝛ cognitio ortum habet a ſenſu: ꝛ ſimilitudine. Quod ſic patet. Nam potentia intellectiua per ſcientiam aliquid cognoſcit eē albū vel nigrū: ex eo ꝙ prius illud ſenſibile ꝛ materiale obiectū ꝩ potētia ſenſitiua viſibili fuit appreheſū. Quo conceſſo: certum eſt a ſimili ꝙ cū chriſtus: virgo maria: martyres: ceteriq; ſancti ſint penitus ſemoti a potentia ſenſitiua ꝛ viſiua: licet illi q litteras ſcīūt de ipſis quaſi plenā ſciētiā habeāt: tū rudiores ꝛ ſimpliciores perſone que litteras ꝛ ſcripturas penitus ignorant de ipſis nullaz quaſi bñt nec formā nec ſciētiā: ꝛ ꝓpter hoc optima res eſt ꝛ neceſſaria: ꝙ hymagines ſanctorum ſenſibiles aut per ſculpturā: aut per picturā omnino habeant: vt ex tali ſenſibili ꝛ materiali hymagine: vel ſimilitudine ſanctorum: poſſint qui litteraſ vel ſcripturas iguorāt: aliqualem ſcientiaz ꝛ notitiam de eſſentia ipſius chriſti crucifixi: ſeu virginis atq; ſanctorum habere vt ſicut litterati ꝛ ſcientifici ſanctorum eſſentiam per ſcripturas cognoſcant: ſic ꝛ ſimplices ſeu rudes hoc idem per ſculpturam ſeu depictam hymaginem diſcant. Ex predictis etiam patet Secunda cauſa adorationis hymaginum: que dicitur cauſa eruditionis.

¶ Tertia cā quare hymago chriſti virginis ꝛ ſanctorum debet adorari: dicitur cauſa dilectionis. Sententia eſt philoſofi tertio de aīa. ꝛ primo de regimine principum. ꝙ cognitio boni eſt cauſatiua amoris boni: quod ſic patet. Nam cum homo aliquid materiale tam per intellectum q̄ per potentiam ſenſitiuam bonum eſſe cognoſcit: ſtatim inducitur imo cogitur ad illud amandum. Quo conceſſo: certum eſt ꝙ dum perſona videt hymaginem chriſti virginis atq; ſanctorum: eſſentie ipſorum repreſentatiuam: ſtatim eius voluntas mouetur: imo quaſi cogitur et quadam cordiali dilectione ad diligendum veram eſſentiam per talem hymaginem ſignificatam: quā dilectionem ꝛ ſi habitualiter habeant: tamē ex ſenſibili hymagine in tam actualiter ferunt. ℣roinde miros actus charitatiſ ꝛ dilectionis qui vtiq; ſunt meliores ꝛ nobiliores ipſo habitu: ſenſibilis hymago generat: qui actus: remota ſenſibili hymagine nequaq̄ generarentur. Optimū igitur eſt: ꝛ fuit tales hymagines introduciſſe propter affectiuam tarditatem: ꝛ etiā propter homines qui non excitantur ad actualē deuotionē cā aliqua audiunt de ſanctorū memoria: vt ſic ſaltem moueant dum ea in picturis quaſi ꝙ ſentia cernūt: pro eo ꝙ plus excitatur affectꝰ noſter per ea que videt q̄ per ea que audit. Ex predictis igitur patet tertia cauſa adorationis hymaginū: que dicitur cauſa dilectionis. ¶ Quarta etiā cauſa quare hymagines ſanctorum debent adorari dicitur cauſa inſtructionis. Sicut enim habemus in decretis. 19. di. c. Sic omnes. vbi dicitur. Sic omnes apoſtolice ſedis ſanctiones accipiēde ſūt tanq̄ ipſius diuina voce petri firmate ℏ ibi propter hoc igitur cum ab apoſtolica ſede inſtitutum fuerit ꝙ hymagines ſanctorum deuote debeant venerari: debet quiſq; cū magna deuotione hymagines honorare. Et ꝙ eccleſia velit que errare nō poteſt ꝙ hymagines tales venerentur patet. Nam Gregorius papa ſereno epiſcopo Marſilienſi: ꝛ ponitur de cōſecra. di. tertia. c. ℣erlatū ad nos fuit ꝙ inconſiderato zelo ſuccenſus ſanctorum hymagines ſub hac quaſi excuſatiōe ne adorari debuiſſent confregeris: ꝛ quidem quas adorari metuiſſes omnino laudam⁹: fregiſſe vero reprehēdimus: dic frater a quo ſacrum ſacerdote aliquando auditum eſt quod

feciſti. Aliud eſt enim picturam adorare: aliud per picture hyſteriam quid ſit adorandū addiſcere. Nam quod legentibus ſcriptura: hoc pictoris preſtat pictura cernentibus: quia in ipſa ignorantes vident quod ſequi debeant. In ipſa legunt: qui litteras neſciunt. Unde ꝛ precipue gentibus pro lectione pictura eſt. ℏ ibi. Item de conſe. di. 3. c. venerabiles. Septima ſynod⁹ ait venerabiles hymagines chriſtiani non deo vt Gentiles appellant: neq; ſeruiunt eis vt dijs: neq; ſpem ſalutis ponūt in eis: atq; ab eis expectant futurum iudicium: ſed ad memoriam ꝛ recordationem primitiuorum venerantur eas ꝛ adorant: ſed nō ſeruiunt eis cultu diuino nec alicui creature hec ibi. Ex predictis etiaz patet. Quarta cauſa adorationis hymaginuz: que dicitur cauſa inſtitutionis. ¶ Quinta deniq; cauſa quare hymagines ſanctorum debent adorari: dicitur cauſa recordationis. Quamuis enim ſm philoſofum ſecundo de anima. memoria ſit conſeruatiua ſpecierum: tamē memoria ipſa de ſe valde labilis eſt: dicente eodem philoſofo lib. de memoria ꝛ reminiſcentia. Memoria inquit eſt paſſio perfecta in parte ſenſitiua corporis animati p ſenſuz velut pictura q̄ remanet abeūte ſenſibili: propter hoc qui ſūt in multo motu propter paſſionem anime vel corporis: etatis vel infirmitatis cis nō ſit memoria: ſicut ſi fieret motus vel impreſſio figilli in aquam fluentem: ideo multum iuuenes ꝛ ſenes ſūt imemores. hec ibi. Cū igitur multi ex labilitate memorie que audiunt vel legunt de ipſis ſanctis ſeu de geſtis eorum vir tuoſis retinere non poſſunt: ideo nō inmerito hymagines introducte ſūt: quas dum pro prijs oculis ſenſibiliter vident: ſtatim de ſanctis ipis recordantur. Et precipue videtur eē ſeu fuiſſe neceſſaria ſuper omneſ hymagines hymago ipſius crucifixi: per cuius contuitus intellectus quaſi cogitur ad reducendus memorie infinita beneficia que ab ipſo xp̄o gſq; ſuſcepit: propter hoc Bonauen. in. 3. di. 9. ar. 2. q. 2. in ſolu. vlti. arti. de ipſis hymaginibus exemplificat dicens. Narrat inquit Dama. duo que ſunt ad hymaginis confirmationez. Unum ꝙ quedā hyſtoria refert ꝙ Abagar⁹ Rex quēdam pictorem miſerat chriſtum cōfigurare: ſed nequeunte pictore propter corruſcantes a facie chriſti radios: accipiēs pānuz lineum chriſtus quē pictor habebat in manibus ac in ipſum reſpicere propie faciei ſuper imponēs in veſtimento illo ſuiipſius hymaginem abſterriſſe quā Abagaro miſit. Et iterum accepimus Lucaz euangeliſtam depinxiſſe dominū ꝛ matrē eius. ℏ Bonauen. verbaliter. Dic ſi placet de facie ſancta ſaluatoris que ꝛ ſudariū appellatur: ꝛ habetur Rome in ſancto ℣petro. quā chriſtus ſancte veronice tradidit. Item dic hyſtoriam de facie depicta ſaluatoris: que miraculoſe apparuit ſancto Joā. laterano: que etiam adhuc ibi habetur. Ex predictis omnibus patet: quid eſt hyperdulia adorari: ꝛ quibus de cauſis hymagines chriſti: virginis: ꝛ ſanctoruz debeāt venerari: ꝛ adorari clementiſſimus deus qui viuit ꝛ regnat in ſecula ſeculorum.

¶ Feria ſexta poſt tertiam dominicam quadrageſime: iteruz de quinta excellentia. videlicet de nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Venit hora ꝛ nunc eſt quādo veri adoratores adorabunt patrē in ſpiritu ꝛ veritate. Scribuntur. ℏ verba Jo. 4. c. ꝛ in euangelio occurrētis ferie. ℣poſt ſacri euāgelij litteralem ꝛ ſpiritualē expoſitionem preciariſſimi ciues: ex quo vt claruit in precedentibus ſermonibus ſufficienter tractaui de adoratiōe latrie atq; hyperdulie. Habeo in preſenti ſermone ꝛ feria ſingulariter tractare de dulia ſeu de adoratione dulie: ſine qua adoratiōe nec adoratio latrie nec hyperdulie ſufficerent ad ſalutem. Cuius virtutis dulie declaratio talis erit.

¶ Item de ſexta cōtemplatione diuine adorationis: que dicitur aſſotiatiōis: ſeu ō dulia.

Quoniam vltra ſupradictas. 5. contēplatiōes ō latria nō ſufficit ad latriā ſeu ad diuinum cultum ꝙ ſoluz adoretur ipſe deus vel ipſa trinitas: ſed etiam vltra adorationem hyperdulie: que debetur rationali creature excellenti: neceſſario requiritur ꝙ adorētur etiā quedam rationales creature non excellētes pp deū tāq̄ de bonitate

ipsius dei participantes: sine quarum adoratione nequaq̃ deꝰ ipse vero latrie cultu adorari posset. hinc est q̃ post declarationez esse tialem ipsius latrie ⁊ hyperdulie: necesse hẽ ad presens declarare quid eẽntialiter sit ipsa virtus dulie: pro qua declaranda tres cõtemplationes annotabimus. ¶ Prima dicitur cõtemplatio Quidditatis. ¶ Secunda dicitur contemplatio Maioritatis. ¶ Tertia dicitur cõtemplatio Spetialitatis.

¶ De triplici contẽplatione dulie. Et primo de prima que dicitur cõtemplatio quidditatis.

PRima igitur contemplatio dulie dicitur ꝓtemplatio quidditatis. In hac ipsa contẽplatione habemꝰ videre quid sit ipsa dulia essentialiter. quam diffiniens Alexan. in tertia parte summe. in tractatu de latria: dulia: ⁊ hyperdulia. et etiam tho. ⁊ Bonauentura in. 3. di. 9. sic dicunt. Dulia ẽ bonor quidam cõmunicabilis solum creature rationali: non excellenti ⁊ particulari participatione diuini doni. ¶ In hac diffinitione tria sunt declaranda. ¶ Quorum primũ est videre quid significetur per illa verba: dulia est bonor cõmunicabilis solum rationali creature. ¶ Secundum est videre quid significetur per illa verba: non excellenti. ¶ Tertium ẽ videre quid significetur per illa verba ex ꝓticulari ꝓticipatiõe. ¶ Primũ hẽmꝰ declarare quid significetur per illa verba: dulia est bonor cõmunicabilis solum rationali creature. Et certum est q̃ dicit rationali creature: ad differentiam omniũ aliarum irrationabilium creaturaꝝ quibus nullus debetur bonor. Et ratio est: q̃ vt dicit philosophꝰ in quarto ethicorũ. bonor est exhibitio reuerentie in testimoniũ virtutis. Sꝫ cum virtus vt dicit idem philosophus secundo ethicorũ sit habitus electiuus er ratione ꝓcedens: ⁊ solus homo sub celo vtatur ratione: sequit er hoc q̃ solus homo potest esse virtuosus: ⁊ per consequens ei soli debetur bonor propter virtutem. Econtra vero cum omnes irrationabiles creature careant ratione ⁊ aptitudine ad virtutẽ: sequitur er hoc q̃ nulla creatura irrationalis ẽ capax bonoris qui er virture dulie ꝓcedit. ¶ Secundum declarandum est videre quid significetur per illud verbum quod habet in diffinitione: cuꝫ dicitur non excellenti. Et certũ est q̃ sic dicit ad differentiam christi ⁊ virginis gloriose: quia cũ simpliciter dicamur excellentes propter maximam affinitatem ⁊ cõiunctionez ad ipsum deum: eis solis debetur excellens bonor. scilicet hyperdulie: vt superius declaratum est. Econtra cum omnis alia rationalis creatura carcat illa affinitate ad deum: propter hoc non vocatur excellens: ⁊ ideo ei debetur minor bonor q̃ sit hyperdulia: qui vtiq; bonor dulia appellatur. ¶ Tertium declarandum ẽ videre quid significetur per illa verba: ex particulari participatione cuiusdaꝫ diuini doni. Et certũ est q̃ hoc iõ dicit diffinitio: q̃ cum dupler sit bonum. videlicet vniuersale: ⁊ particulare. vniuersale bonũ simpliciter ẽ in deo ⁊ nullatenus potest esse in aliqua creatura: sed solum particulare bonum. ⁊ ratio est: q̃ vt dicit Cõmentator. 3. de anima. Quodlibet vniuersale seu quelibet propositio vniuersalis simpliciter se extendit ad infinita. Cum igitur solus deus habeat infinitam essentiam: omnis vero creatura rationalis habeat finitam: sequitur ex hoc q̃ solus deus ẽ capax infinite bonitatis: infinite potentie atq; sapientie. Et licet deus in se habeat vniuersalem ⁊ infinitam bonitatem potentiaꝫ atq; sapientiã: cum ſm Dyoni. lib. de di. no. Dẽ bonũ nãlii sit suiipsius diffusiuũ ⁊ cõicatiuũ hinc est q̃ deꝰ ipse cõicat per gratiã aliquaꝫ ptez sue bonitatis potẽtie atq; sapiẽtie. Nã alicui cõicat potẽtiã ⁊ dñiuꝫ super alias creaturas: que potestas ⁊ dñiuꝫ aut electiue aut permissiue a deo vtiq; ꝓcedit. ad Ro. 13. Dis potestas a domino deo est. Alicui etiã cuꝫ sit sapiens sapientiam cõicat ⁊ facit eum sapientem: que sapientia etiam a deo procedit. eccle ſiastici primo. Dis sapiẽtia a dño deo ẽ. Alicui vero cum sit infinite bonꝰ: cõicat bonitatem ⁊ facit eum bonum: que vtiq; bonitas a deo procedit: dicẽte platone i thimeo. Sicut omneverus ẽ a primo vero: sic omne bonum ẽ a primo bono. Que simul tria cõplectitur Jacobus in ꝓmo. c. sue canonice. Omne datum optimũ: ⁊ omne donum perfectuꝫ de sursum ẽ: descendens a patre luminum. propter hec igitur bona que deus cõmunicat rationali creature: ei adoratio dulie ratione alicuius excellentie sibi a deo cõicate debetur. Vnde propter hoc merito adoramus ecclesiasticos prelatos ⁊ tẽporales dominos: ꝓpter quãdam cõformitatem ad deum in dominio ⁊ potestate. Adoramus etiã ⁊ veneramur doctores ⁊ magistros pp quãdã cõformitatem ad deum in scientia ⁊ sapiẽtia. Adoramus insuper viros sanctos ⁊ bonos ꝓpter conformitatem ad deum in bonitate atq; virtute. Et quibus patet: q̃ rationali creature p̃ dictis respectibus debetur adoratio dulie: ratõne ꝓcipationis alicuius diuini doni: atq; beneficij sibi a deo excellenter collati. ¶ Nota tamen q̃ dominiuꝫ alia ratiõe cõpetit deo ⁊ alia homini: eo q̃ excellentia dñij vel potestatis que est in deo ẽ in sumo: q̃ deus habet vniuersale ⁊ plenariuꝫ dominiũ respectu totius ⁊ cuiuslibet creature: que totaliter diuine subicitur potestati. ¶ Potestas aũt que est in homine seu bonitas ⁊ sapientia nõ ẽ sua substantia: immo est ab illa ⁊ sub illa ⁊ ad illaꝫ. Secũdum enim q̃ homo perticulam hꝫ potestatis participatam a deo super aliquem hominem vel super aliquam creaturam debetur sibi dulia: que nihil aliud est q̃ seruitus quedaꝫ q̃ debetur homini ratione particularis dñij. Et ideo dulia que exibet hõi dñanti ſm debitam seruitutẽ: est alia virtus a latria que exhibet debitam seruitutẽ diuino dominio. vnde sicut differunt dominiũ dei ⁊ dominium hominis: ita differt bonor ab honore. s. latria a dulia. ¶ Er predictis patet declaratio prime contẽplationis. videlicet quid essentialiter sit ipsa dulia.

¶ De secunda contemplatione dulie: q̃ dicit cõtemplatio maioritatis.

SEcunda ergo cõtemplatio dulie dicit cõtemplatio maioritatis. Declarato enim q̃liter bonor dulie debet ratiõabili creature er participatione alicuius diuini doni: in hac secũda cõtemplatione quero an omnes rationales homines sint simpliciter q̃liter bonorandi: an magis vel minus debeat vnusquisq; bonorari q̃ alius. Ad qõ breuiter Respondeo: q̃ cum bonitas a deo participata mereatur bonorari. sciendum est q̃ tripler in homine rationali bonitas inuenit. ¶ Prima dicitur bonitas essentialis. ¶ Secunda dicitur bonitas habitualis. ¶ Tertia dicitur bonitas actualis. ¶ Prima bonitas que meretur bonorari dicitur essentialis. ¶ Per bonitatem essentialeꝫ intelligo simpliciter substantiã ipsi⁹ anime in suis puris naturalibus constitutã: que cũ in se hẽat similitudinẽ diuine bymaginis: ⁊ per consequens naturalẽ aptitudinẽ ad virtutẽ gratiã ⁊ gloriam mereꝫ bonorari. Vnde cuilibet habenti bymaginẽ dei: ẽ simpliciter bonor dulie exhibẽdus: nisi sit cõfirmatus in malo: vt demones ⁊ dãnati: in quibus est ligata aptitudo naturalis ad gratiam gloriam ⁊ virtutẽ: propter quod eis non ẽ bonor dulie exhibendus. Sed si querat an i puris naturalibꝰ debeatur maior bonor vni aie q̃ alteri. Respondeo q̃ non: sꝫ dꝫ oibus eq̃liter bonor exhiberi. Et ratio est: q̃ ſm Bona. in secundo. di. 32. in questionibus circa litteram. q. vltima. Et etiam ſm. tho. in. 2. di. 32. omnes anime rationales habent in se equaliter bymaginem ⁊ similitudinem dei: seu ab origine omnes pure rationales anime sũt eq̃les quantum ad substantiam ⁊ essentiam: q̃ vt dicit philosophus itio metbaphisice. Omnes species equaliter ꝓdicantur de suis individuis: quod nequaq̃ esse posset: si forme essent inequales. Cum igitur omnes pure anime rationales sint equales quantuꝫ ad bymaginem ⁊ similitudinem dei in sua origine Concludo q̃ omnibus animabꝰ equalis bonor dulie debetur. ¶ Secunda etiam bonitas que meretur bonorari honore dulie dicitur babitualis. hic bonor debetur animabus in hac vita existentibus habentibus in se habitum alicuius sapientie seu virtutis ⁊ bonitatis. Et si queritur hoc modo an debeatur maior bonor vni persone q̃ alteri absolute Rñdeo q̃ sic. Et ratio ẽ: quia vt dicit auctor i lib. de causis. Vbi plus est de causa ibi plus debet cẽ de causato. Sed cum causa bonoris dulie sit sapientia virtus atq; potestas: ⁊ maior sapientia: maiorq; virtus atq; potestas inueniatur in vno q̃ in alio: concluditur er hoc q̃ vbi ẽ maior sapientia bonitas ⁊ potestas: ibi requritur maior veneratio. Nam magis meretur bonorari imperator q̃ rex: ⁊ rex q̃ dux: ⁊ sic de singulis: quoniam in eo ẽ maior dignitas potestatis. Similiter theologus q̃tũ ad hoc magis meretur venerari q̃ simpler legista vel cãonista. Et virtuosior plꝰ mereꝫ bonorari q̃ simpler virtuosus. ¶ Preterea ponatur q̃ quidam sit rex vel dominꝰ alicuius prouincie ⁊ tamen careat omni sapientia ⁊ virtute. cum sit omnino malus inditus crudus imprudens ⁊ demens: huic tali sim-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pliciter respectu dominū ⁊ potestatis debetur honor dulie. Si aūt vnus alius sit dominus ⁊ vltra hec est valde sapiens sed in operib⁹ malus vitiosus:huic debetur maior honor dulie q̄ primo. Si vero reperiatur tertius qui habeat potestatem dominij:habeat sapientiam ⁊ bonitatez:tali debetur de iure maximus ⁊ triplicatus honor dulie. Quod dixi de tēporalibus dominis: intelligo etiam de ecclesie prelatis quibus debetur maximus honor:si vltra prelationem sunt actualiter virtuosi.dicente apostolo.i.ad thi.5. Qui presūt duplici honore digni sunt. Animaduerte que so:q̄ graui penitentia seculares a deo plectē di sunt: qui interdum ⁊ si videant prelatum seu patrem spiritualem esse sapientem ⁊ virtuosum:nullo tamen honore quasi si esset asinus carens dominio cum venerantur:sed potius derident ⁊ contemnūt:cum tamen vt p̄ tactum est triplici honore dulie venerandus sit. ¶Tertia deniq̄ bōitas que meretur honorari honore dulie dicitur actualis.hāc bonitatem actualem respectu glorie consūmate habent omnes sancti ⁊ sancte. Nam quilibet sanctus actualiter maior est in potentia:sapientia:⁊ virtute: q̄ sint simul omnes homines huius mūdi.⁊ ratio est:quia talis sanctus habet dominium in celo quod est maiꝰ omni dominio huius vite. ¶Item plus intelligit de deo:cuz eum facie ad faciem contempletur : q̄ simul oēs sapientes huiꝰ mūdi. ¶Item perfectius diligit deū ⁊ omnes proximos q̄ simul omnes homines huiꝰ mūdi quia actualiter habet maiorem virtutez charitatis ⁊ amoris. Et hec veritas dicitur a saluatore Mat.ii. Qui minor est in regno celorum maior est illo.s. Iohe Baptista . qui ad huc in hac vita viuebat de quo loquebatur . Maior scilz actu in potentia sapientia ⁊ charitate.licet habitu Ioannes baptista eē posset sicut fuit post mortem suam maior pluribus angelis tam in sapientia q̄ in charitate Quibus premissis:q; scilicet maior est potestas sapientia ⁊ bonitas in quolibet sancto quantūcunq; minimo:q̄ in quocunq; homine huius vite:concludo q; si hominib⁹ p̄ntis vite habentibus potestatez sapientiā ⁊ bonitatem debetur honor dulie:a fortiori eodem honore dulie omnes sācti debēt a nobis adorari. Et ideo videmus q; reges:duces:⁊ Imperatores:episcopi:Cardinales papa:⁊ omnes veri christiani adorant plus sanctū Bernardinum:qui tñ dū esset i hac vita erat simplex ⁊ pauperculus frater:q̄ simul oēs homines p̄ntis vite:dicentes omnes Sancte Bernardine ora pro nobis. Et nō tantū bonitas animarum sanctarū honore dulie debet honorari:sed insuper bonitas reliquiarum corporū coz. Nam 3m tho.parte tertia sūme.q.25 ⁊.22.ar.secundo. non tantuz anime sanctorum venerari debent: sed insuper reliquie corpoz eorū pro vt sunt ossa cineres vel pulueres a christianis honore dulie debent venerari. Et hoc triplici ratione. ¶Primo ratione assimilationis. ¶Secundo ratione perfectionis ¶Tertio ratione intentionis. ¶Primo ratione assimilationis sic.Clarum est enī q; maior est ad parentes affectus q̄ ad vestimēta coz:vel quicquid aliud sit ptinens ad parentes:eo q; familiarius ⁊ intimus coniungit nobis q̄ patria ānulus vel vestimenta eoꝝ Sed videmus q; qui habet affectū ad aliquē omnia que de ipso relinquunt post mortem veneratur:non solum corpꝰ aut partes corporis eius:sed etiam alia exteriora:vt puta cuitatē:ānulum:vestes:⁊ similia.Quod si sic est ergo multo magis reliquie sanctorum q̄ sūt membra ipsius christi vniuersaliter venerari debemꝰ adoratiōe dulie. ¶Secūdo hoc idē probo rōe p̄fectiōis sic.Certum est q; dei filios ⁊ amicos honorare debemꝰ:iz sancti fuerunt filii dei ⁊ amici dñi te prophetā. Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi omnes.Et ipse saluator Joh.15.ait Vos amici meiēl.si fc.q.p.v.p̄ cipue tamen coz q̄ fuerunt templuz dei:⁊ organa spūs sancti in eis habitantis ⁊ operantis:ergo ꝛc. Nota tamen q; sanctis non sumus vel adoramus quasi obnoxij eis: sed q; fuerunt ⁊ sunt nostri doctores ad celum: vel per eruditionem:vel per administrationem: vel per exemplum:vel per intercessionem. ¶Tertio hoc probo ratione imitationis sic. Clarum est q; nos tenemur imitari deum ⁊ conformari ei:sed ipse deus huiusmodi religas conuenienter honorat per illas miracula faciendo:ergo nos a simili idem facere debemus. Honoramus enim reliquias martyrū vt eum cuius sunt adoramus. Honor enī seruorum redundat in dominum . vbi nota q; quāuis corpus alicuius sancti sit insensibile nec per consequens sit nostre veneratiōis ca par:adoramus tamen ipsum adoratione du-

lie:vel ipsius reliquias:non propter ipsuz sim pliciter sed propter tres rationes. ¶Prima ē propter deum cuius minister fuit. ¶Secūda propter animam que eivnita fuit que nūc fruitur deo. ¶Tertia quia idem corpus ēvni endum anime ad gloriē cōplementum. Et q bus tribus rationibus clare patet:qualiter reliquie sanctorum merito venerari debeāt honore dulie:licet quantum ad sensum videatur esse quid inutile. Que simul omnia confirmantur per dictum sancti Marimi episcopi in sermone plurimoruz martyrū dicentis. Honoremus beatos martyres principes fidei:intercessores mundi: precones regni:coheredes dei. Quod si dicas mihi quid honoras in carne iaz resoluta atq; consumpta:de qua iam deo nulla cura est. Et vbi est illud charissimi quod ipsa veritas loquitur per prophetaz. Pretiosa in conspectu domini mors sanctorum eiꝰ. Et iterum. Mihi aūt valde honorificati sunt amici tui deus. Honorare debemus seruos dei:quāto magis amicos dei. De quibus alio loco dicitur. Dominus custodit omnia ossa eorum :vnum ex his non conteretur. Honoro ḡ i carne Martyris cicatrices impressas pro christi nomine cicatrices. Honoro pro confessione domini sanctos cineres. Honoro in cinerib⁹ semina eternitatis. Honoro corpus quod mihi deum meum ostēdit diligere:quod me propter deum mortem docuit non timere. Cur autem non honorēt corpus illud fideles quod reuerentur ⁊ demones. Quod afflixerunt in supplicio hoc glorificant in sepulchro:honoro itaq; corpus qđ christum honorauit in gladio:⁊ quod cū christo regnat in celo.hec ille ad litteram. Et quibus omnibus patet:qualiter non tantuz anime sanctorū: sed insuper eorum reliquie ⁊ p̄cipue ab ecclesia approbate debentur a cunctis fidelibus honorari dulia:atq; humiliter venerari. Et sic etiam per consequens patet declaratio secunde cōtemplationis de dulia que dī cōtemplatio minoritatis.

¶De tertia contemplatione dulie:que dicit contemplatio specialitatis:seu de maxima veneratione sacerdotū ⁊ prelatorū ecclesie.

Tertia igitur contēplatio dulie dicitur contemplatio specialitatis. Demonstrato quid essentialiter sit dulia:⁊ etiam q; honor dulie non equaliter debet omnibus exhiberi:sed maior debetur vni persone q̄ alteri:restat videre cui in presenti vita debeatur maior honor super oēs creaturas. Et cum duplex precipue sit dignitas que honorari meretur.scilicet dignitas spiritualis ⁊ mundana.si queritur cui debetur maior honor. Respondeo absolute q; dignitati spirituali:seu prelatis ecclesiasticis ⁊ precipue sacerdotibus:.pinde si ponātur ab vna parte omnes milites:comites:marchiones:duces:reges:⁊ iperatores. Ab altera vero parte simpliciter ponatur vnꝰ simpler sacerdos:⁊ queratur cui maior honor ⁊ reuerētia debeturꝫ. Clamans Rideo sacerdoti:sacerdoti:sacerdoti. Et q; sacerdotibus : ⁊ per consequens prelatis ecclesiasticis debeatur magis inconparabiliter honor dulie quam cunctis dominis orbis terre tripliciter probo. ¶Primo auctoritatibus. ¶Secundo Rationibꝰ ¶Tertio Exemplis . ¶Primo auctoritatibus probo q; dignitas sacerdotalis debeat magis honorari q̄ quelibet dignitas secularis. Naz prime pe.secūdo dicitur. Vos estis genus electum:gens sancta : regale sacerdotium:populus aquisitionis:vt virtutes annuncietis eius qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suum.hec ille. Item Augusti.lib.de dogmatibus ecclesiasticis ait Nulla maior est dignitas sub celo q̄ sacerdos dei ad celestia sacramenta per tractanda consecratus. O sacerdos dei:si altitudinem celi contemplaris:altior es.si pulchritudinem solis lune atq; stellarum rimeris pulcrior es.si discretionem angelorum discretior es.si omnem dominorum sublimitatem sublimior es:solo tuo creatore inferior.hec ille. Item Bernar.in sermone de octaua pasce ait. Quantam dignitatem: quantam nobilitatem: quantum enim donum contulit vobis deus o sacerdotes:prerogatiuam enim ordinis nostri pretulit deus omnibus regibus ⁊ imperatoribus terre:pretulit ordinem nostrum omnibus ordinibus mundi: immo vt altius loquar pretulit vos deus omnibus ordinibus angelorum:⁊ omni angelice hierarchie. Sic enim non angelos sed semē habrae apprehendit ad faciendam redemptionem:sic non angelis sed hominibus solisq; sacerdotibus commisit dominici corpis ⁊ sanguinis p̄secratiōē. O igit veneranda sacerdotis dignitas in terra:in quorum ma-

nuō filius dei velut in vtero beate virginis incarnatur. O celeste misterium per quod pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus tanta mirabilia operatur: ita q̄ subito idem dominus qui in celo residet in manibus vestris sacrificatur. Vnde dominus gloriatur: Angelus admiratur: horret infernus: contremiscit diabolus: quem reuereri etiam plurimū debet omnis humana atq; mundana celsitudo. hec Bernardus. Item ecclesiastici. 7. In tota anima tua time deum: ⁊ sacerdotes illius sanctifica. honora deum ex tota anima tua: ⁊ honorifica valde sacerdotes. Item beatus pater noster Franciscus vt habetur in cō formitatibus: vt fratres suos induceret ad singulariter reuerendum sacerdotes sepius hec verba dicebat. Audite fratres mei: si Beata virgo honoratur vt dignum est: quia filium dei portauit in sanctissimo ventre suo. Si baptista beatus contremuit ⁊ non audet contingere sanctū dei verticē. Si sepulchrum in quo per aliquod tempus iacuit tanta reuerētia veneratur: quātus debet esse sanctus ⁊ iustus: qui iam non moritur: sed glorificatum ⁊ in eternum victurum: in quem desiderāt angeli prospicere cōtractat mainb⁹: corde atq; ore assumit: ⁊ alijs quoq; porrigit ad sumendum. Qua ꝓpter: sicut supra oē hominuꝫ genus: ⁊ supra angelos: ꝓpter hoc misterū vos sacerdotes dominus honorauit: ita ⁊ vos cū sup omnes diligere reuereri ⁊ honorare curate. Dico enim vobis: q̄ si obuiarem angelo ⁊ sacerdoti simul: ꝑrius reuerentiam debitam facerē sacerdoti q̄ angelo dei. h beatus Frā ciscus verbaliter. Crisostimus insuper. 96. di. c. Si imperator. ait. Si imperator catholicus est: q̄ salua pace ipsius diximus: filius ē nō presul ecclesie. ad religionez comperit discere ei conuenit non docere habet priuilegia potestatis suc que administrandis legibus publicis diuinitus consecutus est: ⁊ eius beneficijs non ingratus: contra dispositionem celestis ordinis nil vsurpet. Ad sacerdotes autez deus voluit que ecclesie disponēda sunt peruenire: nō ad seculi potestates: quas si vere fideles sunt: sue ecclesie sacerdotibus omnino voluit esse subiectas. h. alle. Deniq; Grego. Ad auritio regi. ij. q. j. c. sacerdotibus. ait. Sacerdotibus nō vt terrena potestas dominus noster citius indignatur: sed excellenti consideratiōe propter eum cuius serui sunt ita eis dominatur: vt etiam eis debitam reuerentiā impendat. Nam in diuinis eloquijs aliquando dij. aliquando angeli vocantur. Vnde ⁊ ad Moysem de eo qui ad iuramentum deducendus est dicitur. Applica illum ad deos. scilz sacerdotes. Et rursum scriptum est. Dijs nō detrahes: idest sacerdotibus. Et propheta ait Labia sacerdotis custodiūt scientiā: ⁊ legē requirēt ex ore eius: quia angelus domini exercituū est. Quid igitur mirū si pietas vestra illos dignetur honorare: quibus i suo eloquio honorem tribuens deus: eos aut deos ⁊ angelos appellat. h ille. Ex predictis auctoritatibus patet: qualiter sacerdotalis dignitas magis meretur incōparabiliter honorem dulie: q̄ omnis mundana potestas simul. ¶ Secundo hoc idē probo triplici ratione. ¶ Primo ratione finalitatis. ¶ Secūdo ratiōe paternitatis. ¶ Tertio ratiōe vtilitatis. ¶ Primo ratione finalitatis. Fundamentum huius ratiōis ponitur a philosopho tertio topicorum. di. Cuius finis melior: ipsum quoq; simpliciter melius est: patet hec regula. Nam ponatur q̄ hic sit duplex vinum: quorum vnuꝫ est simpliciter bonum: aliud est optimum: clarum est q̄ illud optimū arguit vineā illā a q̄ egressum est fuisse meliorem q̄s sit vinea alterius simpliciter boni. Similiter ponatur q̄ medicus materialis sanet corpus infirmi: econtra cōfessor qui est medicus spiritualis: sanet animam ab infirmitate peccati: cum sanitas anime sit melior sanitate corporis: clarum est q̄ cōfessor dicetur esse nobilior i ope suo: q̄s medicus materialis in arte sua. Quo supposito peto quod sit officium optimuꝫ tēporaliū dominorum: ⁊ certum est q̄ eoꝝ officium est regere terras: cōseruare statū suū tēporalem facere tēporalem iusticiam: vt seruetur i populis par ciuilis ⁊c. huius. Vlterius peto qō est officium sacerdotum ⁊ spiritualium prelatorum: ⁊ certum est q̄ officium eorum est dare curam simpliciter ⁊ regimē animarum ⁊ administrare eis spiritualia sacramenta: q̄bus perueniant ad eternam vitaꝫ. Quod bene saluator insinuauit loquens ꝑetro: ⁊ dicens ei prout scribitur. Jo. 21. Simō Joānis amas me: dic ei petrus: domine tu scis quia amo te. Dicit ei dominꝰ. pasce oues meas. rationales animas: spiritualibus sacramentis. Et ter hoc idem replicauit. Ecce q̄ ꝑetro i pſōa oiuꝫ sacerdotū ꝓmissa ē aiax cura

⁊ spiritualia ministrare. Quibus premissis scilicet q̄ officium: dominorum ē regere eoꝝ terras ⁊ ciuitates: ossiū vero sacerdotū ē cōuersō ē hēc curā ⁊ regimē aiaꝝ: ⁊ simpliciter spiritualia nobiliora sint q̄s tēporalia: sicut habetur. 12. q. prima. c. precipimus. sequitur q̄ sacerdotalis dignitas incomparabiliter magis meretur honorari omni alia potestate seculari. Et q̄ sacerdotis offīm sit simpliciter spiritualia ministrare: patet ex duobus. s. Ex interpretatione nominis: ⁊ ex effectu. ¶ Primo ex interpretatione nominis. Nam ideo dicitur sacerdos quasi sacra dans: eo q̄ ipse a domino sacra suscipit: que etiam ipse populo suo dispensat. Quod confirmans tho. in. 4. di. 24. ar. 3. q. 3. in solu. primi argumēti dicit. Sacerdos interpretat quasi sacer dur: eo q̄ per misteriuꝫ spirituale sacerdos ē medius inter deuꝫ ⁊ populum: quē per spiritualia pducit ad deū: seu sacerdos interpretat sacra dans. Aliquis autē pōt sacra dare duobus modis: auriliādo: vel dispensando. ꝑimo modo auriliando: ⁊ isto modo quilibet iustus inquantū sacra sua merita dat vel cōmunicat alijs auriliando vel coboperando alij ad meritum vite eterne interpretatur sacerdos. Et propter hoc dicit Crisō. q̄ omnis sanctus est sacerdos: nō autem omnis sacerdos est sanctus. Secūdo pōt aliquis dare sacra: videlicet sacramenta ministrando vel dispensando. Et hoc modo nomen sacerdotis est institutū: ad significandum eum simpliciter qui sacra dat in sacramentorum dispensatione. ⁊ sic ille qui est in gradu ordinis constitutus simpliciter dicit sacerdos. ¶ Secundo etiā patet ex effectu: q̄ videlicet solius sacerdotis officium ē sacra ⁊ spiritualia ministrare. Nā deus ipsis solis hoc priuilegiū concessit vt possint dare ordines in ecclesia sua qui sunt septem. ꝑimꝰ est hostiariorū. secundus lectorum. tertius exorcistarum. q̄rtus accolitorum. ⁊ isti vocāt quattuor minores ⁊ non simpliciter sacri: q̄ post illorum susceptionem licitum est cuilibet matrimonium contrahere. quintus ē subdiaconatus. sextus est diaconatus. septimus presbyteratus ⁊ isti tres vocantur ordines maiores ⁊ sacri q̄ post illorum susceptionem non est licitum matrimonium contrahere. ꝑresbiteratꝰ vero est omnium ordinum perfectissimus: ⁊ aliorum terminus. alij autem sūt quasi ser gradus: quibus ad tronum salomonis ascendit. Item eisdem solis sacerdotibus ⁊ non alijs dedit deus priuilegium ministrandi suis fidelibus omnia ecclesie sacramenta que sūt septem. primum ē baptismum. secundum cō firmatio. tertium eucharistia. quartum penitentia vel confessio. quintū extrema vnctio. sextū ordo. septimum matrimonium. Ex quibus patet: q̄ respectu effectuuꝫ ⁊ nominis interpretationis sacerdos interpretatur quasi spiritualia ⁊ sacra dans. Quod si diceres cū sacerdos interduꝫ sit peccator: quomodo pōt in alijs infundere sacram gratiā dei. Respōdit magister i. 4. di. 19. c. 3. q̄ hoc pōt pro suo offitio dignitatis ⁊ allegans Aug. ait. Dictū est a domino. vꝫ numeri. 6. ad moysē ⁊ Aron sacerdotes. Vos ponite nomē meū sup filios israel: ⁊ ego dīs benedicā eos. hoc dīrit vt gr̄aꝫ p̄ ministeriū ordiati trāsfundāt hoibus nec volūtas sacerdotis obeē vel ꝓdesse pōt sz tm̄ merituꝫ benedictionez poscētis. hec ille Si igitur vt ex premissis patet sacerdos simpliciter sacra ⁊ spiritualia mistrat: principes vero tēporalia ⁊ irena: clarū ē q̄ in cōparabiliter honobiliorē ē eiꝰ gradus ⁊ honore dignior q̄s simul tēporalis statꝰ. Que simul oia ꝓbat tho. secūda secunde. q. 32. ar. 3. in corpore. q. di. Cum q̄rit an elymosine spirituales sint nobiliores corporalibus. Respondeo q̄ opatio istaꝝ elymosinaꝝ pōt attēdi dupliciter. vno mō pōt cōpari ad aliquē ꝑticularē casū: in q̄ tūc corpalis elymosina alicui spūali ꝑferet: vt puta magis eē pascēdū fame moriētē: q̄s docēdū. sic ē idigēti. ꝑm ꝓbm meliꝰ dare q̄s philosophari. Alio mō pōt simpliciꝫ attēdit ⁊ sz hoc elymosine spūales ꝑferūtur corpalibus triplici respectu. ¶ ꝑimo q: illō q̄ exhibetur nobiliꝰ ē. s. donū spūale ⁊ ꝑeminet corpali ꝑm illō ꝓuerb. 4. Donū bonū tribuā vob legē meā ne ꝺerelinq̄tis. ¶ Scōo respectu eiꝰ cui ꝺbuenit: q: spūs nobilioꝫ ē corpe. vñ sicut hō sibiꝑi magis ꝺz. puidē quātū ad ꝑm q̄s quātū ad corpus: ita ⁊ ꝓmo quē ꝺz sicut se ipsū diligē. ¶ Tertio p respectū ad ipos actꝰ quibus ꝺbuenitur pro christo: quia spirituales actus sunt nobiliores corporalibus quiꝫ sūt quodāmodo seruiles. hec tho. verbaliter. Nō si sic est: q̄ spirituales elymosine que animabus exhibent ceteris paribus icōparabiliter sūt nobiliores mālibꝰ elymosinis que corpibus tribuūtur: cōcludit idē qō ꝑus. Et cōfir

mo istārōez sic. Cū in ecclesia sint multe dignitates: videlicet archipresbyterorum: archidiaconorū: episcoporuz: archiepoz: patriarcharum: cardinalitū: atq; vltimo gradu papalis dignitas: peto an dignitas sacerdotalis obus predictis ꝛ etiam dignitate papali nobilioz sit. Respondēt doctores cum distinctiōe q; videlicet dupler ē dignitas. vna que habz potestatē simpliciter supza corpus misticū .i. supza christianos: conferendo eis ordines: et quantū ad hoc conceditur: q; ergo papa hz vniuersalē potestatez super totā ecclesiaz: seu super omnes fideles: nobilioz est simplici sacerdote. Si autem loquamur de secunda dignitate. videlicet de potestate sup corpus christi: verum dico q; tanto nobilioz est dignitas sacerdotis nobilitate pape: quanto nobilioz ē dignitas corpis christi veri dignitate simul omnium fidelium. Et in hoc magis ē bonorandus sacerdos incōparabiliter: q̄m papa et ceteri omnes ecclesiastici prelati. Et ratio est quia nec alie dignitates nec papa inq̄tum papa possunt conficere corpus christi: quod tamen pōt simpler sacerdos. imo vt ait Ricar. in. 4. di. 2. 4. ar. 5. q. 2. Siquis ordinaretur in episcopū seu in papā simpliciter ꝛ non esset presbyter: nihil esset factum: ꝛ nullus ordo posset ab eis ministrari. Quod si vt patz sacerdos nobilioz ē quantuz ad dignitatem ipso papa. Si ergo omnes reges ꝛ imperatores papā adorant ꝛ venerantur dum coram eo genua flectunt ꝛ eius osculātur pedes: claruz ē: q; quisq; sacerdos etiaz quantumcūq; sit imperfect: merito debet a cunctis fidelibus venerari. ¶ Secundo probo ratione paternitatis: q; omnes fideles etiam dñi temporales tenentur de necessitate salutis honorare dulie prelatos ecclesie: seu sacerdotes venerari Fundamentum huius rationis ponit salvator Mat. 19. di. Si vis ad vitā ingredi serua mandata. Quo concesso: q; quisq; de necessitate salutis tenetur mandata dei adimplere Clax est q; omnibus tam dominis q̄m seruis precipitur Exo. 20. Honora patrē tuuz ꝛ matrē: vt sis longeuus super terram. Sz certū est sm Aleran. de ales in tertia parte sūme in expositione huius precepti: q; tripler singulariter est pf. videlicet pf celestialis qui dat animam: de quo Mat. 6. Pater noster qui es in celis. Et deutero. 22. Ipse enim ē pater tuus qui possedit ꝛ fecit ꝛ creauit te. Et ad ephese. tertio. A quo omnis paternitas in celo ꝛ in terra denominatur. ¶ Secundus est pater carnalis: qui dat filio sbam corporalez dicente pho lib. de animalibus. Sba corporis filij est pars sbe corporis pris. ¶ Tertius deniq; ē pater spiritualis: qui ministerialiter per regenerationem baptismi ꝛ alioz sacramentoz dat gratiam paruulis ꝛ adultis. Nunc autē ergo quo omnes isti tres sunt parentes omnium fideliuz: merito tenetur vnusquisq; propter predictum preceptum eos venerari. Et primo pater celestis: cum creauerit animam cum infinita potentia sapientia ꝛ bonitate de nihilo: ꝛ eam in esse conseruat ꝛ eam quātuz in se est beatificare velit: meretur honorari infinito honore latrie. De quo honoris obligatione. primo thopichoruz plus ait. Deuz verū a quolibet venerari oportet. siquis dubitat indiget pena: sicut qui dubitat vtrū nix sit alba indiget sensu. hec ille. ¶ Secundo etiam virtute illius precepti honorandus est pater carnalis. Vnde Iero. de honore parentuz ait. Honorandi sūt parentes: q; sunt primo nobis causa nascendi. Et ecclesiastici. 7. dicitur. Honora patrē tuū ꝛ genitrix matris tue ne obliuiscaris: ꝛ memento q; nisi per illos non fuisses. Et. 9. ethicorum phus ait. Patrē videtur homo magis debere venerari q̄m etiam seipsum. Item. 9. ethicorum. ait. Magistris dijs ꝛ parentibus nō potest reddi equale. ¶ Tertio deniq; per illud preceptum a fortiori est honorandus pater spiritualis. i. prelatus vel sacerdos: qui dum ministerialiter dant nobis gratiam dei ꝛ bene ē quasi in infinitum magis honorandi sunt a nobis q̄m parentes carnales. de qua magna honoris obligatōne apostulus pme tbi. 5. ait. Qui presunt presbyteri duplici honore digni habent. Et Iero. 95. d. c. Esto ait. Esto builī subiectus pontifici tuo: et quasi parentez animē tue honora ꝛ ama. Et Hze. 96. di. c. quis dubitat. ait. Quis dubitat sacerdotes christi regum ꝛ principum omniūq; fidelium veros patres ꝛ magistros censeri. Nonne miserabilis insanie esse cognoscitur: si filius patrem: discipulus magistrum sibi conetur subiugare: ꝛ iniquis obligationibus illuz sue potestati subicere: a quo credit non soluz in terra sed etiam in celis se se ligari posse ꝛ solui hec ille. Si igitur vt patet sacerdotes sunt patres omnium regum principium atq; fide-

lium ergo et precepto omnes tenentur eos honorare. Quod si aliter fit: cum fiat contra preceptum dei ꝛ voluntatem tales profecto maximam recipient penam. luc. 12. Scruus qui cognouit voluntatem domini sui et non fecit: vapulabit multis plagis. Quid hic dicemus de quibusdam qui non tantum venerantur prelatos ecclesicq; sacerdotes: sed insuper eis maledicunt: eos contemnunt: bonaq; sua simul et famam eis diripiunt? profecto tales patres suos spirituales sic viperantes in hac vita: in futura ab ipso deo maledicti erunt. Si enim illi maledicti sunt a deo qui parentibus carnibus maledicunt. Exo. 20. leui. 20. Qui maledixerit patri suo et matri morte moriatur: et qui percusserit patrem aut matrem morte moriatur: a fortiori mala morte morietur: qui patri spirituali maledixerit seu detraxerit vel percusserit. Non ne vt habetur genes. 9. Maledictus fuit chā a deo ꝛ patre suo: et eo q; pudenda patris sui discooperuit. Econtra vero Japhet qui pudenda illius cooperuit ab vtroq; benedictus fuit: et certum est q; sic. A fortiori, ergo erunt benedicti a patre celesti: qui parentibus spiritualibus benedicunt: seu eoruz malefacta quantum fas est cooperiunt ꝛ excusant. Oppositum vero erit de his qui eis maledicunt ꝛ detrahunt: quoniam diuinam maledictionem incurrent. Proinde Clemens papa. secunda questione. 7. ca. sacerdotes. §. Qualis. ait. Qualis cōdēnatio eis imineat qui in patres spirituales peccant: diuina scriptura ostendit dicens. Sicut enim cham quia non operuit pudenda patris maledictus fuit: multo ampliori maledictione sunt digni: qui patribus legatione dei fungentibus contumeliam inferunt. hec ille. Itē Anacletus papa. 24. q. 7. ca. maiorem. ait. Sententia cham filij Hoc qui verecunda patris non operuit: sed vidēda monstrauit. dānantur qui suorum doctorum vel prepositorum culpam produnt. hec ille. Proinde secundi Regum. 6. figuratiue scriptum est. q; duz archa domini reuerteretur de gabaa in hierusalem: bobus calcitrantibus archa in clinata est: cui cum Oza leuites manum adhiberet vt eam erigeret a domino percussus interiit. Aliter per archaz prelati intelligitur: per oçam subditi: per inclinationem arche casus prelatorum: per illum qui manum adhibet reprehendentes subditi vel accusantes vitam eorum: qui a domino percussi intercūt: q; faciunt contra ordinem charitatis ꝛ reuerentie sic detrahendo. ¶ Tertio etiam probo ratione vtilitatis: q; quisq; tenetur plus sacerdotes q̄m temporales dominos reuereri. Fundamentum huius rationis ponit philosophus tertio thopicorum. et. 9. ethicorum. di. Beneficiatus quisq; tenet rependere vices suo benefactori. Que veritas etiam ponitur extra de testa. cap. Cum in officijs. vbi dicitur. In offitijs charitatis primo loco illis tenemur obnoxij: a quibus beneficium nos cognoscimus recepisse. hec illi. patet hec regula. Nam curiales ideo seruiunt dominis suis: ꝛ eos venerantur qui cibum et vestimenta seu alia beneficia recipiunt ab eis. Hoc insuper patet in brutis animalibus. Nam legitur q; cum beatus Hieronymus viueret: extraxit spinaz de pede vnius leonis: qui postmodum pro gratitudine fratribus suis a monte ligna portauit ad vsum monasterij. Quo presupposito: q; tanto quisq; tenetur esse gratus erga benefactorem suum: quanto maius beneficium ab ipso recepit: certum est q; sacerdos maiora benefitia cuilibet christiano impēdit: q̄m simul ei impendere possent omnes domini terrarum: pro quibus et merito venerari debet. vnde. 5. matrimonia beneficia sacerdos prebet christiano. quorum Primum dicitur beneficiū mūdatiōis. Scōz beneficiū Remissiōis Tertium beneficium donationis. Quartum beneficium Libationis. Quintum beneficium Aperitionis. ¶ Primum beneficium q̄ō sacerdos cōmunicat christiano dicitur mūdationis. Certum est enim q; omnes nascimur filij ire seu in peccato originali: vt dicit apostolus ad ephe. 2. Et etiaz Augu. de consecra. di. 4. c. firmissime. ꝛ insuper omnes theologi in secundo. di. 30. Sine mundatione: aut huius originalis culpe: que fit p baptismuz: nullus saluari pōt. Jo. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ spū. s. non pōt introire in regnū dei. Nūc autem peto a te o christiane: quis dat tibi hoc beneficiū baptismi. vtiq; sacerdos. Et hz i necessitate clarū est q; omnes possunt baptizare: vir ꝛ mulier: fidelis et infidelis: dummodo habeant intentionem baptizandi: ꝛ seruent formam ecclesie: tamen mulier presente viro non potest

baptizare.neqz laicus presente clerico: neqz clericus presente sacerdote. presbiter autem sm tho. potest baptizare presente episcopo hec omnia habentur de conse.di.4.c.Mulier.c.Romanus.c.In necessitate.c.a quodã iudeo.7.c.Siue hereticus .Et.30.q.3.c.sup bis.Ricar autẽ.in.4.di.5. ar. ꝓmo.q. i.i corpore questionis dicit:ꝙ solus sacerdos ẽ minister baptismi.Et idem.Ric.di.4.ar.j.q i.in corpore questionis ait. ¶Paruuli i baptismo recipiunt effectum baptismi:qui sunt peccati purgatio:gratie collatio:pene remissio:7 carracteris indelebilis impressio.hec illeverbaliter.O igitur xpiane magis teneris sacerdoti er beneficio baptismi qꝫ si aliqs tibi dedisset totuz aurũ mundi.Et ratio est:qz ex baptismo acquiri põt gratiã 7 amicitiaz dei quã cũ toto mũdi auro acgrere non.posses. Exquo igitur non das tẽporalia pro beneficio baptismi:saltẽ ꝓ receõpensatione gratitudinis teneris humiliter sacerdotẽ venerari. ¶Secundum beneficiuz qõ christiano cõicat sacerdos est remissio.Accidit eniz plerunqꝫ:ꝙ post baptismũ cõmittuntur multa peccata:sine quorũ pẽna impossibile ẽ saluari.dicente dño Luc.13.Nisi pniam egeritis: oẽs simul peribitis.Sed qs est qui hoc beneficium remissionis peccatorũ actualiũ pꝛat christiano:vtiqz sacerdotes:quib⁹ a christo 7 nõ alteri persone:non ẽt angelis hec auctoritas est cõmissa.Joh.20.Accipite spirituz sanctuz quorum.r.p.r.e.7 quorũ.re.retẽn. sunt. Hoc beneficium nullus prestare põt nisi sacerdos vnde Rirc.in.4.di.17.ar.2.q.4.in fine corporis questiõis ait.Qui nõ hñt copiã sacerdotis 7 hñt rationalẽ excusationẽ 7 legitimã non tenentur ad obseruationez huius precepti. Non enim ẽ dicendũ vt quidã dicunt:ꝙ tales de necessitate teneãtur laicis ꝓfiteri:cũ non sit preceptũ confiteri nisi sacerdoti. hec. Ricar.verbaliter.Et in.4.di.18.ar .j. q.ꝓma dicit.Quod deus effectiue peccata dimittit: solus aũt sacerdos misterialiter.Et in.4.di. 9.ar.primo.q.prima.in questione. Vtrũ claues 7 potestas remittendi peccata sint data alicui preterqꝫ sacerdoti.Respõdit ꝙ nõ.Et ꝙ plus ẽ auctoritatẽ remittendi peccata sacerdotes veteris legis nunqꝫ habuerunt . Nec insup gloriosa virgo Maria.vñ Innocentius tertꝰ cr.de pe.7 re.c.Noua.ait.Noua quedam sunt nostris auribꝰ intimata ꝙ ab

batisse ꝓprias moniales benedicunt:ipsarũqꝫ ꝓfessiones in crimmibus audiunt.Et legentes euangeliuz presumunt publice predicare Luz ergo absonũ sit pariter 7 absurdũ amandam ꝰ quatenus ne id de cetero fiat.Lucretius firmiter inhibere: qz licet beatissima virgo Maria dignior 7 excellẽtior apostolis fuerit vniuersis:non tamen illi sed istis tantuz dominus claues regi celorum cõmisit.hoc ille His premissis o christiane si medicus tẽporalis sanaret plagas 7 infirmitatẽ corporis tui:vtiqz pro gratitudine bonorares eũ.Assertiori teneris venerari sacerdotẽ: qui medicinã te sacramento seu medicina perfectissime cõfessionis 7 penitentie sanat animaz tuam ab omnibus plagis peccatoruz. ¶Proide Ecclesiastici.38.dicitur.Honora medicum.scilicet spiritualẽ:propter necessitatem: etenim creauit illũ altissimus.Sed heu quidam tanquã frenetici contra medicos spirituales insaniunt: eosqꝫ detractationibus dilacerãt 7 discerpunt.¶Tertiũ beneficiũ qõ sacerdos cõmunicat christiano dicitur donationis.Cũ eniz peccator per mortalẽ culpã mereatur duplicẽ penã.s.tẽporalem 7 eternã: sacerdos ꝓmo remittit eternã:que 7 si per cõtritionem commutetur in purgatoriam vel temporalem:tamen contritio per se hanc commutationem facere nõ põt nisi cum proposito confessiõis 7 absolutionis sacerdotalis:dicente propheta. Dixi confitebor aduersum me iam .d. Secundo etiaz donat penã purgatoriam:que grauissima est:ficut habetur.25.di.c.qui in aliud 7 hoc facit auctoritate pape: qui potestatem habet dare indulgentiam plenariam ab oi culpa 7 pena.Et ꝙ hanc duplicem penam remittit supradicto modo: probatur auctoritate salustoris Mat.18.Amen dico vobis q cunqz ligaueritis super terram. Quod confirmans Ricar in.quarto.di.20.ar.3.q.j.i corpore questionis dicit. Vbicũqz ẽ auctoritas pape charitas recipientis:thaurꝰ meriti passionis:christi qui prenalet in infinitum omnibus penis debitis 7 pene sanctorum martyrum qui maiores penas sustinuerunt quã merentur eorũ peccata.sicut fuit Jo. baptista 7 huiusmodi.his simul concurrentibus dimittitur integre omnis pena. Respectu igitur huius magni beneficij:etiam si prelatus vel sacerdos esset quasi vnus drabolus:adhuc debz venerari super oẽs princeps terre.

¶Quartũ bñficiũ qõ sacerdos cõicat xpiano:propter qõ honorari meret: dicit apertionis. Sicut enim rex terrenus habẽs thesaurz magnũ in domo sua non cuilibet sz maioribus tm claues thesauri domus sue cõmittit. Ita rex eternus sm Ric.in.4. di.19. arti.j.q.j.7.ij.ad cõicanduz thesaurz paradisi seu glorie suc:non cuilibet ꝑsone sed solis sacerdotibus claues.i.ptãtez dedit .Matth.16. Tu es Petrus 7 sup hanc petram edificabo ecclesiam meam:7 porte inferi non preualebunt aduersum eam:7 tibi dabo claues regni celorz.Magnum ꝓfecto donum faceret vnusquisqꝫ dño terreno si ei tm daret vnũ castruz:a fortiori quisqꝫ xpianus tenet quasi in infinitũ sacerdotes venerari:qui eis dant paradisum seu ciuitatem supne patrie:i qua infiniti sũt thesauri.dicẽte apostolo.j.ad cor. 2.ꝙ oculus nõ vidit:nec a.a.nec in.c.b.a.que pre.d.d.sc. Vltra predicta.5.beneficia ptermitto orationes:missas:7 officia: que sunt infiniti valoris:que ipsis cõicant:7 que omnia pro gratitudine singularem honorem ꝓmerentur. Et predictis igitur tribus rationibꝰ clarissime patet:qualiter sacerdotibus 7 ecclesiasticis prelatis icõperabiliter maior honor dulie:qꝫ cũctis dñis terre debeat.¶Tertio deniqz hoc idem probo exẽplis. Et ꝓmo exemplo beati patris nostri Francisci: q pre omnibus dominis terre humiliter: 7 precipue sacerdotes venerabat:7 a fratribus suis venerari precipiebat:ꝓpter qõ 7 de ipso cantat ecclesia in quadã anthiphona. Franciscꝰ vir catholicus:7 totus apostolicus:ecclesie teneri fidez romane docuit:presbyterosqꝫ monuit pre cũctis reuereri.¶Aliud exemplum habemus de Alexandro magno. Nam recitat magister hystoriaz: ꝙ cum Alexander capta Bara iret in ierlim: Judas oziabat ꝓ gente sua:cui dominus ait vt consideret 7 ciuitatem sericus ornaret:7 pontificalibus indutus obuiam pergeret Alexandro:qõ 7 fecit cum sacerdotibus 7 magna populi multitudine:quẽ cum Alexander videret pontificalibus indutum:7 super frontem lamiñ auream haberet:in qua erat scriptum nomen domini tetragramaton: confestim descendit ab equo:soluisqꝫ adijt 7 nomen domini adorauit:atqꝫ pontificem cum ingenti humilitate honorauit est. ¶Petentibus autez socijs ꝗre sacerdotem hebreoz:ꝓ sic adorasset :ait . Non hunc adoraui sed deum cuius principatum sacerdotij tenet:nam per somnium deum in tali habitu vidi:qui mihi ꝓncipatum persaz si eius sacerdotem honorarem se daturum in visionẽ ꝓmisit. Hec magister hystoriarum. Quo exemplo patet:ꝙ si Alexãder ꝓ honorem quẽ fecit sacerdoti dei meruit hic regnum persaz:a fortiori tenetur quisqꝫ vt demonstrant auctoritates:rationes:7 exempla predicta:pre cũctis humiliter Christi sacerdotes venerari:ꝓ habẽdo regno eterne vite.Quod deus omnibus sacerdotes venerantibus concedere dignetur:per gratiam in presenti:7 per gloriam in futuro. Amen.

¶Sabbato post tertiam dominicam quadragesime. Iterum de nobilitate sacratissime fidei:seu de maxima veneratione sacerdotum 7 prelatorum ecclesie.

Ecce ego te conde nabo. Vade 7 amplꝰ noli peccare.Scribuntur hec verba Jo.8.7 in euangelio occur

rentis seric. ¶Post sacri euangelij spirituales ꝛ litterales expositiones generosi ciues. Et quo vt daruit post declarationem latrie et hyperdulie in precedēti sermone tractaui de honore dulie:vbi demonstraui quid essentialiter sit dulia:ꝛ qualiter debeā magis vni psone:ꝛ insuper qūo honor dulie magis exhibendus est sacerdotibus:ꝛ ecclesiasticis plat̄ q̄ ceteris psonis.nunc habeo in presenti sermone iterum de precipua veneratione sacerdotuꝫ tractare:vt magis ac magis vnusquiꝫ mundanus incitetur ad honorandum ipsos sacerdotes.Quod ideo facio:qm̄ rationes demonstrantes sacerdotum dignitatem in precedenti sermone ꝓpter sermonis prolixitatē euitandam complere nequi. Et vt formaliter loquar dico q̄ tanta est dignitas sacerdotum:q̄ absolute super cunctos principes terre sunt humiliter honorandi: dulie veneratione.Quā obligationem veneration̄ etiā tripliciter probo. ¶Primo auctoritatibus. ¶Scōo rationib⁹. ¶Tertio exēplis. ¶Primo probo auctoritatibus q̄ dignitas sacerdotis superat incomparabiliter dignitatem oium temporalium dominorum.Et per cōsequēs ab omnibus est magis veneranda.vñ Helasius papa. Anastasio imperatori adducit auctoritatem Ambrosij.96.dist.c. Duo sunt ꝛ ait.Duo sunt quippe imperator Auguste honoris genera.vꝫ honor sacerdotalis:ꝛ imperialis.Si tamen dignitatem sacerdotaleꝫ regum fulgori compares:ꝛ pncipum diadmati longe est inferior: q̄ si compares plumbi metallum ad auri fulgorem. quippe cum videas regum colla ꝛ pncipum submitti genibus sacerdotum:ꝛ osculata eorum dextra oratiōnibus illorum credant saluari.hec ille. Item Innocentius Imperatori Constantinopolitano ē de obediantia ꝛ maio.c. Solite.ait.Non negamus qn peccellat imperator in temporalibus illos dūtaxat qui ab eo recipiunt temporalia:sed pontifex in spiritualibus antecellit:quc tanto sunt temporalibus digniora:quāto anima prefertur corpori. Et infra subdit . Moysce debueras q̄ fecit deus duo magna luminaria in firmamēto celi:luminare maius vt ꝑesset diei:ꝛ luminare minus vt preesset nocti.vtrūqꝫ magnum:sed alteruꝫ maius.Ad firmamentū igitur celi hoc est vniuersalis ecclesie:fecit deus duo luminaria magna.i.duas instituit dignitates: que sunt pōtificalis auctoritas ꝛ regalis potestas Sed illa que preest diebus.i.spiritualib⁹ maior est.que vero carnalibus minor: vt quātus est inter lunam ꝛ solem:tanta inter ponti fices ꝛ reges differentia cognoscatur.hoc aut̄ si prudenter attenderet imperatoria celsitudo:non faceret:aut non permitteret constantinopolitanum patriarcham:magnum q̄dē ꝛ honorabile membrum ecclesie:iuxta scabellum pedum suorum in sinistra parte sedere cum alij reges ꝛ principes archiepiscopis ꝛ episcopis suis sicut debent reuerenter assurgunt:ꝛ eis iuxta se venerabilem sedem assignent.hec ille. Glosa autez super illo verbo vt quanta est inter lunam ꝛ solem ꝛc. sic arguit dicens.Igitur cum terra sit septies maior luna:sol autem sit decies maior terra:restat vt pontificalis dignitas quadragies octies sit maior regali dignitate.Ꝟ glosa verba liter. Et quibus auctoritatibus patet: quasi ecclesiastica dignitas incomparabiliter excellit omnem temporalem dignitatem:ꝛ p consequens est ei merito maior dulie honor exhibendus. ¶Scōo hoc idem probo quadruplici ratione. ¶Primo ratione potestatis. ¶Scōo ratione propinquitatis. ¶Tertio ratione auctoritatis. ¶Quarto ratiōe argumētabilitatis. ¶Primo ratione potestatis probatur:q̄ maior est exhibendus honor dignitati sacerdotali:quā omni dignitati temporali. Fundamentū rationis ponitur.4.de celo ꝛ mundo.ꝛ.8.phyſi. Finitum ad infinitū nullam habet comparationem: quēadmodū ſ similitudinez:nec sola gutta aque comparari potest ad omnes guttas maris totius. Silr nulla est comparatio inter substantiam panperculi rustici:ꝛ substantiaꝫ imperatoris seu Regis francorum. Quo.ꝓsuppositio:certū est q̄ adhesiue potestas simplicis sacerdotis est aliqualiter infinita:intellige in consecratione corporis Christi.omnis vero temporalis potestas quātum ad hoc est finita ꝛ terminata:qō si sic est:ergo in infinitū plus meretur honorari simplex sacerdos q̄ omnis simul mundana potestas.Et q̄ potestas sacerdotis superat in infinita. patet quattuor respectib⁹. ¶Primo respectu superabilitatis ¶Scōo respectu equalitatis. ¶Tertio respectu maioritatis. ¶Quarto respectu comparabilitatis. ¶Primo dico q̄ apparet esse maxima potestas sacerdotis respectu superabilitatis . Nam sacerdos in cōuersione hostie superat potestatem totius nature:cum ibi re quiratur potentia infinita: ꝛ omnis virt⁹ nature est finita.Et q̄ tota virtus naturalis q̄ est in omnibus creaturis nō sit tanta quāta est virtus sacerdotis.patet per experientiam Nam videm⁹ q̄ natura habet virtutē trāsmutandi elementa de vno in aliud: q̄ transmutat aquā in humorem:ꝛ humorē in florē ꝛ florem in fructum:ꝛ fructum in cibum: et cibum in carnem:sed carnem non pōt natura transmutare in aiam. Sed hoc facit virtus sacerdotalis:qui creaturam in creatorez transmutat.ſpanem in carne Christi:ꝛ vinū in eius sanguinem:ꝛ in hostia consecrata est corpus ꝛ anima:ꝛ per consequens ibi ē de⁹ per virtutem sacerdotis. Mota tamē q̄ panis non conuertitur in animam: sed in corpus:ꝛ ex cōcomitantia propinqua est etiam ibi anima. Ex cōcomitantia vero remota ē ibi deitas:quia non est illud corpus sine aia ꝛ corpus ꝛ anima non sunt sine diuinitate. Licet igitur vt patuit magna sit virtus nature:tamen maior est in infinitum virtus sacerdotis:qui sic superat virtutem totius nature:ergo a fortiori superat potestatem oiuꝫ dominoꝝ:quibus ℔ infinita potestas nullatenus est a deo cōicata: que tñ ipsis sacerdotibus concessa est.vnde Luc.22.dicitur.Et accepto Jesus pane gratias egit ꝛ fregit: deditq̄ discipulis suis dicens.Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur:hoc facite i meam cōmemorationem . Tunc enim sm doctores omnes apostolos ꝛ eorum successores sacerdotes instituit: dans eis potestatez realiter conficiendi suum verum corpus . ¶Scōo etiam dico q̄ apparet esse maxima ꝛ infinita potestas sacerdotis respectu equalitatis.Nam sacerdos in virtute ꝛ potentia videtur quasi deo esse equalis: qō sic patet . Nam in tribus deus ostendit potentiā suā ēe magnā. ¶Primo eius potētia fuit magna quādo de aliquo aliquid fecit: ficut quando formauit corpus Ade de terra: ꝛ Euam de costa Ade. Scōo eius potētia fuit maior:qñ de nihilo aliquid fecit:ficut fuit qñ mundum de nihilo creauit.Tertio dei potētia fuit maxima:quando vt ita dicam de creatura fecit creatorem:ficut in incarnatione verbi: i qua deus factus est homo:ꝛ homo deus. Hanc maximam potentiaꝫ ministerialiter de⁹ soli sacerdoti contulit ꝛ nulli alij creature: nec ēt ipsi virgini gloriose coferre voluit: vnde soli sacerdoti concessit:q̄ deus vt sic diterim:cōuertatur in substantiam hostie: ꝛ econuerso substantia hostie in deum . Si quis autem assereret pertinaciter q̄ hanc maximam potestatem aliquis haberet preter sacerdotem vtiq̄ hereticus esset:prout habetur ex̄ de sūmi. trini.ꝛ fide catho.c.j.§.vna vero.vbi sic dicit Una vero est fideliū vniuersalis ecclesia: ex̄ quā nullus omnino saluaꝝ:in qua idem ipse sacerdos est ꝛ sacrificiū Jesus Christus: cuius corpus ꝛ sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis ꝛ vini veraciter continetur transubstantiatis pane in corpus: ꝛ vino in sanguinē potestate diuina.Et ita hoc sacramentum nemo potest conficere nisi solus sacerdos:qui rite fuerit ordinat⁹ ſm claues ecclesie:quas ipse concessit apostolis ꝛ eorum successoribus Jesus Christus.hec ille. Ecce quāta est potestas sacerdotis: qm̄ cum sit vt sic diterim equalis deo in virtute: merek nō quasi homo:sed quasi deus:a cunctis fidelibus venerari. ¶Pretermitto q̄ Bonauētura in.4.dist.10.dicit:q̄ eiusdem potētie ē creare totum mundum:ꝛ transubstantiare hostiam in corpus:ꝛ vinum in sanguinem Christi:qa vtrobiqꝫ requiritur bonitas:sapientia:atqꝫ infinita potentia:lꝫ respectu materie maius sit de nihilo q̄ de aliquo aliquid facere. Quod si sic est:q̄ virtus transubstantiandi hostiam in corpus Christi:quā habet solus sacerdos equiparetur creatori totius mūdi: cogita q̄so quanto honore ꝛ reuerentia sacerdos debet venerari.¶Tertio etiam dico q̄ potestas sacerdotis apparet esse maxima:ꝛ quasi infinita respectu maioritatis. Nō tm̄ vt patuit sacerdos superat in virtute naturam ꝛ omnes homines:ſꝫ insuper excedit omnes angelos superne ciuitatis in amplitudine potestatis: quod sic patet. lꝫ enim vnus angelus quātūcūqꝫ minimus possit mouere vnum celum iuxta sententiam theologorū in.2.sententiaꝝ tamen minime potest vnum ipsorum celoꝝ de celo ad terram: tam cito transferre: sicut radi⁹ solis emittit ab ipso sole. Ex̄ sacerdos trāsfert suo ministerio verissimū corp⁹ xpi de celo empireo ad ipsuꝫ altare sacratū:ꝛ hoc tā cito seu in tanta tpis breuitate:ficut est diffusio solaris lucis in terram:ficut ponunt theologi in.2.di.9.vel dicas q̄ lꝫ ptās angelorumꝫ

fit magna in mouendo celos: tñ nō pōt trā
substantiare vnā substantiā in aliā sicut fa
cit sacerdos: vnde si quis crederet pinaciter
q̄ diabolus vel aliquis angelor posset tran
substantiare vnam creaturā in aliā heretic⁹
esset: vnde concilius acquirense. 26. q. 5. c. cpi
ait. Quisqs credit posse fieri aliquā creaturā
aut i melius aut i deterius imutari: aut trās
formari in aliam spēm: nisi ab ipso creatore
qui oia fecit: z per quē omnia facta sunt: pro
culdubio infidelis est z pagano deterior. hec
ille. Hoc tñ vt pdictū est sacerdos quottidie
facit: dum vinum in sanguinez z hostiam in
corpus Christi ꝟuertit: vel dicas q̄ sacerdos
excedit dignitatez oiuz angelorum in celesti
bierarchia. Et rō est q̄ null⁹ angelor se extē
dit nisi ad fines sue bierarchie: siue suor ordi
num: sacerdos aūt extendit se etiā vsqz ad
fines bierarchie supercelestis: dum pars que
consecrat est in bierarchia supercelesti: ppter
qō apostolus ad hebreos. 13. ait. Habemus
altare de quo non bñt ptātem edere: qui ta
bernaculo deseruiūt. i. angeli. Exquo igitur
vt claruit ptās sacerdotis excedit in hoc vir
tutem omnium angelor: per ꝟñs meret sa
cerdos et supradicto respectu magis honora
ri: cū simul oēs nouem chori āgelor. Taceo
de potentia demonū que tanta est: q̄ ad eaz
nulla in mūdo est cōpatio. Sicut enim dicit
Job. 41. Non est ptās sup terram que com
paret ei qui factus est vt nullū timeret. Et lz
tanta sit demonū ptās: maior tñ incōpabilr
est ptās sacerdotis. Et rō est: quia cū demo
nes toto studio ac viribus nitantur per iniq
tates pcōribus celū claudere: sacerdotes tñ
sacramēta penitentie ministrādo: plus cū illi
claudere pñt celum confitentibus: z peniten
tibus eis inuitis aperire. In cuius mysteriū
cum sacerdotes ab epo ordinant: ptās clauiū
eisdem cum saccrdotali caractere ministrat:
sicut habet in. 4. sen. di. 19. ppterea Matth.
16. saluator dicit. Tu es ꝟPetrus z sup hanc
petram edificabo ecclesiam meā: z porte inf.
n. p. a. c. z tibi dabo cla. reg. cc. ¶ Quarto de
niqz dico q̄ apparet esse maxima z quasi in
finita super oēs potestas sacercotis respectu
cōparabilitatis. In hoc respectu o virgo glo
riosa z benedicta ꝓfecto in veritate dicā me
excusatum habebis. Nam demōstro fm gd
ptātem sacerdotis esse maiorem ptāte virgi
nis glorioſe. Et in hoc Christus voluit bono
rare sacerdotes z preferre eos sue matri. In
quattuor igitur fm doctores sacros ptās sa
cerdotis z dignitas excedit ptātez z dignita
tem virginis glorioſe. tam breuitate: in maio
ritate: in imortalitate: z in replicabilitate.
¶ Primo in breuitate. Nam ponat q̄ quis
habeat clauem: que in qnqz vicibus aperiat
portam: z alius habeat aliam que aperiat in
8. vicibus: nonne potentior erit prima clauis
scōa: certe sic. Sic nempe lingua virginis be
nedicte clauis extitit paradisi: que octo ver
bis portam aperuit: qñ rādit angelo Luc. i.
Ecce ancilla domini fiat mihi fz verbū tuū.
Ecce q̄ non in ꝑma vice siue in ꝑmo verbo
non in scō: sed oibus. 8. completis verbis di
uini dei descendit de celo in uteruz eius. Ex
vere longe maior est sacerdotis potestas: q̄ i
qnqz verbis dicendo: hoc est enim corp⁹ meū
aperit portam paradisi: z facit filium dei in
carnari in manibus suis. O magna sacrdo
tis potestas. O mirabilis sacerdotis digni
tas: qui tam paucis verbis dei filium cogit i
carnari. ¶ Scō potestas sacerdotis excedit
potestatem virginis in maioritate. Christus
enim veniens in uterum virginis benedicti
fm Alcran. in. 3. parte summe. vbi agit de in
carnatione verbi: corpus habuit tam paruū
subtile z minutū: vt supra papiz vel palmā
positum: vir illud humanus oculus percipi
ser: cum tñ ibi esset diuinitas: anima: z cor⁹
omnibus membris organicis z liniamentis
formatum: qō bene ꝓbauit Isaias. 10. c. di
cens. Verbum abbreuiatum fecit dñs super
terram. Femina circūdabit virum. Ad pola
tionem aūt verborū sacerdotis certe descen
dit Christus tam magnus in manibus eius
sicut erat in cruce: z sicut modo regnat in ce
lo. ¶ Tertio excedit potestas sacerdotis pote
statem virginis in imortalitate. Nam i ven
tre virginis Christus fuit passibilis z morta
lis. in altari vero fm Ricar. in. 4. di. 12. arti.
4. q. 4. seu in manibus sacerdotis est impas
sibilis z imortalis z glorioſus. ¶ Quarto in
super sacerdos excedit virginem glorioſam
in replicabilitate. Nam si beata virgo illa. 3.
verba. Ecce ancilla cum cōsensu millies re
plicasset filius dei de ipsa amplius carnem
non sumpsisset. Et ratio est quia impossibile
est a patre aliud procedere verbuz ꝓ eo q̄
verbum suum genitum sit perfectissimum
tamqz potentiam generādi exhaustz a pte

ita vt sit impossibile virgini matri posse pa
rere vel concipere alium filium vnigenitum
deicum per Christum in sua concepcione ex
hausta sit in virgine tota potestas generādi:
sed simpliciter sacerdos in hoc virginez excedit
quia fm rituz ecclesie totiens quoticns con
secrat filius dei descendit de celo. Et pdicti
collige quanto honore sacerdos sit dignus: q
in virtute z potentia excedit totam naturam
excedit omnes etiam angelorum choros: ex
cedit omnes demones: excedit virginez glo
riosam. Et vltra hoc videtur esse similis in
potentia: que est infinita sanctissime trinitati
¶ Scō etiam probo ratione propinquita
tis: q̄ maior exhibendus est honor dignitati
sacerdotali: cū omni dignitati temporali. Fū
damentuz rationis ponit ꝟPlato in thimeo.
vi. ꝟPerfectius est aliquid simpliciter: quod
per similitudinez summo deo est propinquus
patet hec regula. Nam quia angelus caret
materia corporali sicut deus: ideo est nobi
lior per naturam omnibus animalibus ra
tionalibus materie corporali coniunctis. Si
militer quia virgo concepit dei filium: quē
admodum z celestis pater: ideo per hanc si
militudinem deo propinquam: ipsa est nobi
lior fm Bonauē. in. 3. distinc. 44. in questio
nibus circa litteram. cunctis angelis z ratio
nalibus creaturis. Quo presuppposito: certuz
est q̄ sacerdos est magis Christo similis seu
propinquus in similitudine: z precipue i duo
bus cū sint omnes homines mundi. s. in of
ficio angelorum: z in caractere sacerdotali.
Et per consequens ex his est pre ceteris ho
norandus. Nam Christus duo officia habu
it: primum fuit officium angelorum: propter
quod est angelus vocatus. Malachic. 3. vbi
dicitur. Ecce ego mitto angelum meum: z p
parabit viam ante faciem meā: z statim ve
niet ad templum sanctum suum dominator
quem vos queritis: et angelus testamenti
s. noui quem vos vultis. hec ille. ¶ Scōm
Christi officium fuit officium sacerdotum:
propter quod a prophcta. ps. 109. sacerdos
vocatur. Iurauit dominus z non penitebit
eum: tu es sacerdos in eternum fm ordinem
Melchisedech. Nam Christus vere fuit sa
cerdos: prout probat Thomas quattuor ra
tionibus. 3. parte summe. q. 22. arti. i. in corpe
questionis. hec duo officia ad similitudinem
Christi solus sacerdos habet. Et primo hab3
officium angelorum ꝓpter quod angelus vo
catur z non homo sicut ceteri. Malachic. 2.
Labia sacerdotis custodiūt scientiam z legē
exquirent de ore eius: quia angelus domini
exercituum est. hec ille. Sciendum igitur est
q̄ in sacra scriptura inueniuntur quattuor
angeli nominati. Michael: Raphael: Uriel
z Gabriel. Michael officium est pro fideli
bus intercedere z orare: vt habetur Dañ. 9.
Raphael officium est fideles sanare: vt ha
betur Thobic. xi. Nam interpretatur medi
cina dei. Uriel officium dei vētura nunciare
vt habetur Esdre. 4. Gabriel officium ē mi
nisteria dei declarare: vt habetur Luc. i. quia
de fide incarnationis Mariam z Joseph i
struit. Ista quattuor angelorum officia cui
libet sacerdoti z ꝑcipue curato sunt iniuncta
Nam sacerdos curatus ꝑmo habet officiuz
Michael dum pro populo publice intercedit
vt habetur Lcuii. 2. ¶ Scō habet officium
Raphael dum fideles ab infirmitatibus spi
ritualibus sanat per deuotam sacramentoz
administrationem: fm illud Jacobi vltimo.
Infirmatur quis in vobis inducat presbyte
ros ecclesie z orent super eum: vngentes euz
olco in nomine domini: z oratio fidei salua
bit infirmum: z si in peccatis sit remittentur
ei. hec ille. ¶ Tertio habet officium Vrielis
dum futura bona: seu mala bonis: seu malis
prenunciat. s. bonis vitam eternam: z malis
gehennam eternam. ¶ Quarto habet officiū
Gabrielis: dum fidem catholicam populo
suo predicat z declarat. Nam ipsi reges de
bent formam legis euangelice ab ipsis sacer
dotibus accipere: vt habetur Deuterono. 17
Quia igitur officium sacerdotale est angeli
cum: ideo a Joanne apoc. 2. Septem sacer
dotes ecclesiarum: septem angeli vocantur.
Exquo igitur vt patet sacerdos habet officiū
non hominum sed angelorum: ideo sup oēs
homines merito debet venerari. ¶ Scō in
super sacerdos assimilatur Christo in officio
sacerdotali: qō est infinite dignitatis: z ideo i
primitur quidam caracter seu signum precio
sum in cuius virtute per hostiam consecratā
offert deo patri sacrificiū corporis z sangui
nis dilecti filij sui. De qua signi impressione
Isaie. 66. dicitur. Videbunt gloriam meam
z ponam in eis. s. sacerdotibus signum meū
id est caracterē seu sacerdotij dignitatem.
Ricar. etiam in. 4. distinc. 24. articu. 4. q. 3.

in corpore questionis dicit. Et aliqui dicant q̄ in ordine sacerdotij caracter imprimat cū sibi episcopus manus imponit dicēs. Accipe spiritum sanctum: mihi tamen videtur q̄ caracter imprimatur in sacerdotem cū ab epo accipit calicem cuz vino: et patenam cū hostijs hoc ricar. Istud autem signaculum sacerdotis habet. 6. preclara insignia: quib⁹ sacerdos p̄cunctis debet honorari. ¶ Primū est decoris inoffuscabilis. Nam istud signū tam sacrum tāq̄ spirituale quoddam ornamentum habet animaz sacerdotis decorare etiam plus q̄ lux solaris ipsum aerem et mūdum: qm̄ perfectiones spirituales sunt simplr illustriores corporalibus. Unde si quis videret animam sacerdotis hoc signo illustratam: cūcta corporalia pulcherrima ei turpissima apparerent: qō signum bene figuratur per illam lamenam auream: que fuit supposita capiti sacerdotis stantis ante altare dñi: vt habetur Zacharie. 3. Et hoc fuit cōuenies quia sicut ministrantes regibus vestibus decoris adornari debent: sic sacerdoti qui ministrat sacratissime trinitati conuenit hoc pulcherrimo caractere decorari. ¶ Secundum insignum est assimilationis. Nam lz anima ex sui natura assimiletur deo: tamen per h̄ signum sacerdos magis dei filio assimilatur: propter qō Dionysi. lib. de angelica hierarchia. appellat sacerdotem deiformē. ¶ Tertium insignum est discretionis. Nam ex hoc signo sacerdotes tāq̄ Christi milites in hoc mundo: et in celesti patria a cūctis per h̄ singulare signum discernunt: sicut discernūtur milites regis a militibus ducis. ¶ Quartuz insignum est vigoris insuperabilis. Nā potestas transubstantiandi panē et vinū in vez corpus et sanguinem Christi: confertur i hoc caractere: que transcendit potestatem omniū rationalium creaturaꝝ: vt nō. in. 4. sen. di. 10. ¶ Quintum insignum est valoris impreciabilis. Nam illud signaculum tante ē preciositatis: q̄ alicui rei comparabili nullaten⁹ pōt comparari. Et ideo increpantur simoniaci i 4. sen. dist. 25. quia istud sacramentum: seu signum emunt: qō nullo mundi thesauro cōparari potest. ¶ Sextum insignum est terroris indelebilis. Nam hic caracter nō potest deleri ſm theologos in. 4. aliquo scelere vel peccato: nec deleri potest per peccatum: nec p degradationem: nec per mortem: nec p damnationem in inferno. Erquo igitur vt patet sacerdos est Christo similior per ordinem q̄ cerdotalem precunctis hominibus mundi: ideo preceteris honore dulie debet venerari ¶ Tertio etiam probo ratione auctoritatis maior exhibendus est honor ipsi sacerdoti q̄ dignitati cuilibet temporali. Et pro fundamento istius rationis quero in forma q̄stionis quis simpliciter sit magis honorandus: an malus prelatus: vtputa episcopus vel carus? an omnes eius subditi optimi. Ad quod respondet Tho. in. 3. di. 9. arti. 3. di. q̄ malus p̄latus seu sacerdos curatus: erquo ab ecclesia tolleratur: magis debet honorari q̄ quilibet bonus et optimus subditus: et hoc triplici respectu. Primo quia prelatus gerit vicē dei seu est eius vicarius: ꝓpter qō quātum ad h̄ deus in ipso laudatur: et ideo honor qui sit p̄lato lz malo fit deo: qui honor bonis subditis nequaq̄ debetur. ¶ Secō etiam debet maior honor prelato magno q̄ subditis bonis: quia ipse est persona publica: et honoratur in ipō vniuersaliter bonitas ecclesie: que maior est q̄ merita singularis p̄sone: ꝓpter quod ethicox phs ait. Bonum quāto cōiue: tanto diuinius. Et. 7. q. j. c. Scias. dicitur. Plurimorum vtilitas vnius vtilitati preferri debz Erquo igitur prelatus etiam malus gerit officium cōis vtilitatis: subditus aūt bon⁹ simpliciter gerit officium boni priuati: ideo ꝓ h̄ plus debet honorari. ¶ Tertio insuper ponitur honor mali prelati honori boni subditi: quia prelatus se habet ad virtutem: sicut causa efficiens in alijs virtutem: seu sic agēs causa. Et quia dignius est alterius virtutis causam existere: q̄ solum virtuosum esse: vt dicit phs. 9. ethicox. Seu dignius est magis dare q̄ accipere: hinc est q̄ et hoc malus p̄latus est magis honorandus quolibet bono subdito. h̄ Tho. sententialr. ¶ Adde si vis. et quartū respectum. Nam prelatus seu sacerdos curatus lz sit malus: non tamen auferr ex hoc in eo plus q̄ in bono auctoritas conficiendi seu ministrandi sacramenta: dicente glo. j. q. j. c. Multi. Quid mihi? corpore et sanguine Christi: siue ergo per bonos: siue p malos ministros dispenſetur: tamen sacramētū est: nec bonorum meritis dispensatorum ampliatur: nec malorum attenuatur: quia neq; qui plantat: neq; qui rigat aliquid est: lz qui incrementū dat deus. hec ille. Et j. q. j. c. dis

dicit. Demēto sacramentis dei nihil obesse mores malorum hominum: quo illa vel nō sint: vel minus sint. hec ibi. Aug. et iaz. j. q. j. c. Inter. ait. Inter catholicam ecclesiam i ministerio corporis et sanguinis domini nihil a bono maius: nihil a malo minus conficitur sacerdote: quia non in merito conficientis: lz in merito conficitur creatoris et virtute spūs sancti. Et p̄dicto quarto respectu p̄z: q̄ semp est magis honorandus malus p̄latus q̄ bō subditus: vel dicas ſm Aleran. 3. parte sūme q. 16. arti. 5. q̄ dupler est honor. s. gratuitus q̄ non fit de necessitate magis debet bono subdito: quia maior ē dignitas imaginis dei in eo q̄ in malo prelato. honor aūt necessarius magis debet prelato malo iquātū prelatus est: q̄ subdito bono: quia inquantū prelatus gerit vicem dei. sic enim dicitur ad Roz. Minister enim dei est: qō nequaq̄ facit subditus bonus. Et quibus distinctionibus pater: q̄ p̄lati et sacerdotes lz sint mali semper tamen honorādi sunt: nec eis vnq̄ detrahendum est. Et h̄ contra diabolicos seculares. Nam si sacerdos prelatus vel religiosus transit per viam: nullam faciunt ei reuerentiam: tāq̄ si esset asinus: imo aliqui dicunt: o isti fratachioni seu pretachioni sunt ribāldi: et dant nobis mala exempla: o lingua diabolica: o lingua venenata: o lingua peruersa et iniqua: considera in illis queso auctoritatem Christi: et caueas tibi ab ira dei. Tibi. n. precipitur Exod. 22. Dijs. i. sacerdotibus nō detrahes. Et ꝓpha in persona dei ait. Nolite tangere christos meos: et in ꝓphis meis nm. Et Anacletus papa. 2. q. 7. c. Accusatio contra tales ait. Si detractores quoruūcūq; grauiter judicantur: et in perditionis laqueū cadunt: multo magis laceratores famulorum dei dānantur in baratrum: et nisi se correxerint inferni flāmis crudelibus exurent. h̄ ille Item. xj. q. 3. c. Absit. dicitur. Absit ne quisq̄ sinistrum de his arbitremini: aut loquantur qui apostolico gradui succedētes: Christi corpus sacro ore conficiūt: per quos nos xp̄iani sumus: qui claues regni celorū habentes an tudicij dié nos indicabunt. h̄ ibi. Propterea 6. q. j. c. Sacerdotes. dicitur. Sacerdotes qui proprio ore corpus domini conficiunt: ab oibus sunt obediendi et timēdi: non dilacerandi: aut detrahendi: quia a quibus se domini populus benedici saluari aut istrui cupit: nullatenus eos debet arguere: nec vulgus in eorum accusationem suscipi. populus enim ab eis benedicendus est et corripiendus: nō ipsi ab eo. hec ibi. O igitur igrate christiane: cur patres tuos spirituales dilaceras. Dic mihi queso si non essent sacerdotes quis te baptizaret: quis tibi missas diceret: quis te in cōfessione fine qua non est salus audiret: quis te cōmunicaret: quis tibi cetera sacramenta ministraret: quis deniq; te mortuum de domo extraheret: et ad sepulturam cum laudibus dei conduceret? Certe cunctis his beneficijs carceres: nisi sacerdotes per dei priuilegium ea tibi communicarēt. Tales profecto de sacerdotibus sic murmurantes: sunt similes illis de quibus in euangelio dominus dicit. Qui vident festucam in oculis proximorum suorum: cum tamen non videant trabem marimam: quam in propijs oculis habent. De quibus Brego. j. q. j. c. Multi. ait. Multi secularium hominum cūpotius sacerdotum vitam q̄ suam discutiūt in magnum contentionis diuinorum sacramentorum crimen incurrunt. Magna enim trabe vulneratos oculos habētes: eamq; negligentes: festucam tenuem in aliorum conspiciunt oculis: quā dum incaute festinant euellere: in errozis foucam dilabuntur: minus quidem considerantes: q̄ non eos sacerdotum vita lederet: si ipsi humiliter bonis sacerdotum admonitionibus aurem ac comodarent: sed dum hypocritarum more plus illorum famam: q̄ propriam vitam diiudicant: vtiq; sancta monita et spiritualia dona contēnunt. hec ille. Vide igitur o christiane ne vnq̄ a bono te retrahat quorūdaz clericorum vita deformis: cum etiam non despicias in tua necessitate candelam: alios quidem illuminantem: se vero consumentem: nec insuper despicis crucem in triuio iter tibi monstrantem: nec tamen seipsam inde mouentem: nec etiam despicitur ipsa campana ad predicationem alios vocans: cum tamen ipsa ad predicationem non descendit. Vir vtiq; discretus et prudēs a quolibet bonum exemplum suscipit: si quod pretbet: impio tamen relinquens impictatē suaz quia vt scribit ꝓuerb. j. Frustra iacitur rhete sez malox exemplox ante oculos pēnatox. i. ante oculatas et virtuosas mentes boiz sen satox. Serua igitur circa sacerdotes filiuz

apostoli ad Roma.ix.di. Noli vinci a malo.scilz exemplo:sed vince in bono malū.i.in discreta edificatione boni vince malum proximu tui. Et dato q etiam nūc multi reperiantur mali sacerdotes vel prelati:tene conclusionaliter prouerbiū florentinū: q incomparabiliter maius malum est capo mozo ch capo rotto.hoc est dicere:q detrius est horum habere caput precisum: q̄ caput vulneratum t fractum. Sic vtiqz xpianis populis periculosius t damnosius esset non habere moderno tempore malos religiosos;et sacerdotes:q̄ nullos habere:etiam si in multis virtuti et iusticie aduersant. Ex qua ratione bene concludit:q quilibet malus prelatus vel sacerdos curatus: magis est bonorandus:q̄ qlibet optim⁹ subditus. ¶ Quarto etiam probo ratione argumentabilitatis: q maior exhibendus est honor soli sacerdoti:q̄ omni simul dignitati temporali. Tante enim est dignitatis sacerdos:q in quinqz verbis curia celestis descendit ad ipsum bumiliter honorandū. Quattuor namqz precipue dum sacerdos hostiam consecrat descēdunt ad ipsum honorandum. Et primo sanctissima trinitas. Nam licet in altari sola filij persona sit consecrata:tamē in illa consecratione adest presentia omniū trium personarū diuinarū. Et ratio est. Nam sicut pater t filius sunt vnū principiū spiratiuū spiritussancti:ut habetur extra de sum.tri. et fide ca.libro.6.ita pater t filius t spiritussanctus sunt vnū principiū productiuū:t operatur ab extra:quoniā opera trinitatis ab extra sm essentiā sunt induisa: licet abintus sint diuisa. Et q consecratio hostie est opus ab extra. Et insuper quia persone diuine ibi sunt vbi operant: necesse est propter hoc q ad consecrationē hostie sit ibi presentia patris t filij t spiritussancti. Ecce iam qualiter sacerdos etiam si sit malus a tota trinitate honoretur. ¶ Secundo adsunt in consecratione hostie ordines: t chori angelorū:q associant ipsum dominū t regem angelor. dicē te Brego.in omelia pascali:t ponit de consec.distin.2.ca.quid sit sanguis. Quis inquit fidelium dubiū habere possit in ipsa imolationis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri:t in illo xpi misterio angelorum choros adesse:summa t ima sociari:t vnum quidez ex inuisibilibus t visibilib⁹ fieri.hec ille. Nota q non dixit chorus sed choros. Nam sunt plures chori angelorū:ideo in plurali dixit nō singulari:q3 etiā maiores adsunt. ¶ Tertio adsunt in cōsecratione hostie omnes sancti:utpura patriarcharū prophetarum martyrū ꝛc.ipm sacerdotem cū sacramento venerantes. Unde Hiero.cōtra vigilantiū ait.Anūne sanctorū quor reliquie sunt in ecclesia comitātur xpm in hanc mundum in sacerdotū manibus quotidie versantem.hec ibi. ¶ Quarto deniqz adest adorandum sacerdotē in consecratione hostie gloriosa virgo Maria cum comitiua sanctorum virginū.vnde Apoc.14.dicit. Vidi supra montem syon.i.sup altare agnum stantem: t cū eo.144.milia habentes nomē eius t nomen patris eius scriptum in frontibus suis:t ibi subdit. Hi sūt qui cū mulieribus non sunt coinquinati: virgines sunt t sequuntur agnuz;quocūqz ierit.hec ille. Et ecclesia hec idem canens cōfirmat. di.Jesu corona virginū.;t dic totuz.Si igitur ut patuit tota trinitas:omnes angeli:omnes sancti:insup gloriosa virgo cum comitiua virginū sacerdotem sic humiliter venerant:q̄to magis q3q vere fidelis:nisi sit diaboli filius debet sacerdotes venerari? Ex predictis ergo quattuor rationib⁹ patet:q sacerdos pre cūctis bonorari debet. ¶ Tertio deniqz hoc idem probo exemplis. Et primo exemplo nostri saluatoris:qui ut habet.j.q.j.ca. nōne. sacerdotes honorauit:dum ad eos leprosos sanādos remisit:propter quod Matth. 8. leproso dixit. Vade ostende te sacerdoti.t Luce.17.Mundis leprosis mūdandis dixit. Jte ostendite vos sacerdotib⁹.De quo etiam Cipriamus papa 93.di.c.dñs noster.ait.Domin⁹ noster ihesus xp̄us rex t iudex t deus noster vsqz ad passionis dicz seruauit honorem pontificibus et sacerdotibus: q̄uis illi nec timorez dei: nec agnitionē xpi seruassent. Nam cum leprosum mūdasset;dixit illi. Vade ostende te sacerdoti t offer donū: humilitatē nos christ⁹ humilis docuit: sacerdotē adhuc appellans quem sciebat esse sacrilegum. Item cū subditus passioni alapā accepisset:t ei diceret: sic respondens pontifici:nihil ille contumelioſe locutus est in personaz pontificis:sed sic magis innocentiā suam tutatus est dicens. Si male locut⁹ sum exprobra de malo:si aūt bene:quid me cedis:Que omnia ab eo idcirco

ex sunt humaliter:ut nos humilitatis ac patientie haberemus exemplū. Docuit cniz sacerdotes veros a nobis legitie debere honorari:dū circa falsos sacerdotes ipse talis extitit.hec ille.Quo exēplo patet:q quilibet sacerdos venerari:cuz solus sacerdos nouelegis sit nobilior cūctis sacerdotibus veteris legis. Aliud exemplū habemus de Cōstantino imperatore:de quo legitur. q cum sacerdotū cōciliz in ecclesia cōuocasset: nō aufus fuit primū locū tenere: nec presbiterorum cōmiscere cōsessibus:sed sedem nouissimam occupauit: sententias vero quas ab eis approbatas audiuit : ita veneratus est:ac si de ore dei manassent. ¶Proinde.96.di.c.in scripturis.de ipso sic dicit.In scripturis sic narratur imperatorem Constantinū dixisse. Vere si propriis oculis vidissem sacerdotez dei aut aliquē eorum qui monastico habitu circūamicti sunt delinquentē ac cadentem: clamidē meam explicarē et cooperirē eum: ne ab aliquo videretur.hec ille. Item.xi. q.j.sacerdotibus.habet q imperator noluit cōtra sacerdotes iudicare dicens: est qui vos iudicat.Simile habes.ix.q.j.c.furtum. Ex predictis auctoritatibus: rationibus: t exemplis. simul etiā cum p̄cedenti sermone patet:qualiter sacerdotes debent precūctis venerari. Et sic per consequēs etiam patet sexta contemplatio latrie seu diuine adorationis: que dicit contemplatio associationis:in qua ostēditur fuit quid essentialiter essz hyperdulia:t̄ qd essentialiter est dulia:t que debent honorari adoratiōe dulie atqz hyperdulie:que fiml omnia nobis cōcedat obseruare clementissim⁹ deus noster:cui semp sit omnis laus honor t gloria in secula seculorū.Amen.

¶ Dominica quarta in quadragesima. Jterum de quinta excellentia. videlz de maxima nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Sequebatur cū multitudo magna. Scribuntur hec verba Joan.6. t in euangelio occurrentis dñice. ¶Post sacri euangelij litteralē t spiritualē expositionē nobilissimi cibus: exquo ut claruit in precedētib⁹ sermonibus declarauimus de adoratione latrie seu de diuino cultu.6.contemplationes.s.suam specificationē:suā diffinitionē:suam obligationē: suam locationē suam modificationē:t suam associationem: habeo in presenti sermone singulariter declarare septimā ipsius latrie contēplationez scz suam oppositionē:in qua precipue videbimus quid singulariter opponat seu cōtrariat vere adorationi latrie.Cuius septime cōtemplationis declaratio talis erit.

¶De septima cōtemplatione diuine adorationis:que dicit contēplatio oppositionis.

Septima cōtemplatio de dino cultu seu de adoratione latrie ad deū faciendā:dicit contēplatio oppositionis. licet in hac septima cōtemplatione esset p̄ci pue tractādū de hydolatria:que nihil est aliud q̄ quedā latria idolis exhibita:idolū vero sm Jsidor. li. Ethimo.dr ab idos q est forma tracta ab idea:propter quod idolum ,ppric dicit simulacrū representatiuū:aut rei existentis:aut rei ficte:in quo antiquitus colebant demones:t in quo cū non esset animatū nec aliquā virtutē diuinitatis habēs demones ingrediebant:t se tanq̄ deos per responsa que dabāt:a paganis adorari faciebant:tamē quia tractare de materia idolatrie que directo opponit ipsi latrie non esset de panc lucrando:seu alicuius vtilitatis:cuz post xpi mortē t passionem talis idolatria prorsus sit extincta t ad nihilū deducta:cogitau solum tractare de diuersis generib⁹ personaz:que mō indebito cultu latrie deū adorant:t que opponūtur seu cōtrariant indirecte vere adorationi ipsi⁹ latrie. Quod vtiqz videre t declarare iudico fore valde necessarium:qm vnusquisqz t poterit videre errorem suū t poterit videre in quo cōtrariat diuino cultui seu vere adorationi latrie ipsi deo debite. Si q̄ratur aūt quot sunt genera p̄sonarū vero cultui latrie:seu vere adorationi contrariantiū:t p consequēs nisi se conexerint oīno damnandaz. Respondeo q sunt.40. genera:quoz.20.bodie:alia viginti eras declarabo. ¶ Primi sunt oēs illi qui amorem quē in deo ponere tenent:q vtiqz est de cēntia ipsius latrie:sicut in superiorib⁹ p̄tactū est: ponūtur inordinate in quocumqz vis bono creato:utputa in tpali substantia:seu in carnali delectatōe:vel in aliquo mūdano bono re;q̄ qui faciūt ,pfecto idolatre dicūtur.Si

cut enim exponit Aleran. de ales. in tertia p te. summe. q. 25. ar. 4. sup illa verba Exodi. 20. Non habebis deos alienos coram me: et nō facies tibi sculptile: neq; omnē similitudinē que in celo est desup: neq; q̄ in terra deor sum: neq; eorū que sunt in aquis sub terra ubi sic dicit. Contra hoc p̄ceptū faciunt iudei et sarraceni: qui sicut idolatre colūt deos alienos: qui dei colūt antixp̄m tanq̄ messiā futurū. Sarraceni vero colūt machometū quē venisse credūt. Contra secūdam clausulā. s. non facies tibi sculptile. i. imagines pictas q̄ nullius rei sunt repsentatiue: faciūt oēs heretici qui nō credunt de deo: nisi que sibi fingunt p imaginationē et fantasiā. Cōtra tertiā clausulā. s. nō habebis aliquā imaginē: faciūt mali xp̄iani qui p amorē inordinatū amant ista inferiora plusq̄ deū seu colūt. nā sm Micronym. Q̄ō quisq; plus veneraf et amat hoc illi deus ē. verbi gratia. Supbus et ambitiosus colit et amat similitudinē eor q̄ sunt in celo desup: quare sup deū diligit honorē et platuram. Auar⁹ et cupid⁹ colit similitudinē eor q̄ sunt in terra: quare pecuniā et diuitias super deū diligit. ppter quod ad Col. 3. et ad eph. c. 5. ait ap̄s. q. auaritia est idolor seruit⁹. Voluptuosus aūt seu luxuriosus colit similitudinē eorū que sunt in aquis: q̄re sup deū corporis sui delicias et fluidas carnis delectatōnes diligit. ppter quod ad Philip. 3. aplus dicit. Quor deus venter est: et glia in confusione eor qui terrena sapiūt. Et quib⁹ patet q̄ triplex est ydolatria. vz infidelitū: hereticorū: atq; malor xp̄ianor. hec Aler. Micro. āt ad Rusticū monacū ait. Estiato onē petōr: nō eni pl⁹ peccat q ḡula thuris. picat sup altaē idoli: q̄ q auare diuitias: honorē: aut carnis delitias accumulat. hec ille. Cōtra tales q de petis quasi vnū deū fecerūt. dicit Esaie. 40. Cui similem fecistis deū vestr: aut quā imaginē posuistis ei? Mungd sculptile? flauit faber: aut aurifex auro figurauit illud: et lamīnis argēteis argētarius: hec ibi. Dis p̄mis sis patet: q̄ idolatra ppie dr qui p amorē magis colit tpales diuitias: mūdanos honores: carnis voluptates: q̄ ipm deū. Quapropter dico: q̄ quumq; vult deū vero cultu latrie adorare: necesse est q̄ leuet amorē suum ocino a predictis: aliter ipossibile est q̄ vnq̄ vero cultu latrie creatorē suū adoret. qō. pbo Prio auctoritatib⁹. Secūdo rōne. Ter-

tio exēplo. ¶ Nam Matthei. 6. dicit. Non potestis deo seruire. s. p cultum latrie: et mamonē. s. demoni diuinar. Nemo enim potest duob⁹ dñis seruire: aut enim vnū odio habebit: et aliū diliget: aut vnū sustinebit et alterū contēnet. hec ibi. Item p̄mo Joan. 2. dr. Qui amat mundum. i. mundanā substantiā: voluptatem: et supbiam: nō est charitas patris in eo. hec ibi. ¶ Secūdo pbo vnica rōne: vz diuersitatis. Fundamentū rationis ponit philosophus. 9. Ethicor. di. Amicor est idē velle et idē nolle: et ipossibile est amicitiā esse inter eos q nō eisdē gaudēt: p3 hec regula. Nā inter canē et lupū naturaliter nulla potest esse amicitia. et rō est: qr inter ipsos ē diuersitas voluntatū. Quo p̄supposito: certū est q̄ deus precipit: q̄ ipse diligat toto corde. Matth. 22. Diliges tc. Et Matth. 6. p̄cipit. Nolite thesaurizare vobis thc. in terra. v. c. et. in. de. et v. fur. e. et fu. thc. a. vobis thc. in celo tc. Cum quo concordās ap̄s ad Col. 3. ait. Si cōsurrexistis cū xp̄o. q̄. s. sunt q̄. v. xp̄s est i. de. dei sedē. s. sunt sa. nō. q̄. s. ter. hec ille. Oppositū facit quicūq; plus honorē: plus carnis lasciuiam et plus terrenā substātiā: q̄ deū diligit. Quō si sic est: ergo talis est ydolatra: et p cōsequēs talis nō tm nō pōt adorare deū vero cultu latrie: sed insup efficit ppter hoc inimic⁹ mortalis ipsi⁹ dei. Sic eni dr Matth. 12. Qui nō est mecū. s. p amicitiā: cōtra me est: et p inimicitiā: et q nō colligit mecū dispgit. Et Jacobi. 4. dr. Quicūq; voluerit ee amicus hui⁹ seculi: inimic⁹ dei ostituit. Et Ber. in suis sentētijs. ait. Dei et xp̄i inimic⁹ efficit. q̄ in mūdanis reb⁹ nimis sui cordis amorē figit. ¶ Tertio dcnq; pbo exēplo: q̄ gēq; q̄ plus diligit mūdana q̄ deū: ipm deū cultu latrie venerari nō pōt. Nā ad Ro. 9. dr. Jacob dilexi: esau aut ē odio habui. vbi ait glo. Ideo dr Jacob dilexit: qr esau deū odio habuit. hec glo. Ex predictis auctoritatib⁹ rōne et exēplo p3. qualiter plus diligēs terrenam substantiā: carnalē voluptatē: et mundanum honorē q̄ deū: nō pōt deū vero cultu latrie adorare. ¶ Secūdi aut q sunt p̄ii dīno cultui sunt oēs illi q temerarie asserunt sic deū aliquos p̄destinasse: q̄ etiaz sine vllis bonis opibus saluari p̄nt. Cōtra quos. 23. q. 4. c. obtinerī. Ergo ait. Ipsa quoq; pennis regni predestinatio: ita ab oipotente deo disposita est: ut ad hanc electi ex labore et virtute p̄-

uāt: quatenus orando et postulando mereant accipe quod eis omnipotēs de⁹ ab eterno disposuit dare. hec ibi. Quod confirmās Bonauē. in p̄mo. di. 40. in. q. circa litterā. q. prima dicit. q̄ predestinatio est quedā p̄ordinatio hominis ad beatitudinē. In ordine aūt ad quē requirūtur. s. q. d: ad quid: et p quid. Illud quid: est hō ad beatitudinē ordinat⁹. Illō ad quid: est finis vite eterne ad quē homo ordinatur. Illud p quid: est charitas gratia et virtus actualis qua in finē homo ordinat seu producitur: sine quo medio virtutū et opez bonorum: nun. q̄ aliquis intelligit fuisse predestinatus. ¶ Certi inimici seu contrarii diuino cultui et latrie: sunt illi qui dicūt q̄ deus inuisce dānandos et p̄scitos reprobauit: eo q̄ ex p̄scientia dei liberū arbitriū eor velint nolint ad malū cogitur. Contra quos Aug. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. ait. Talis vatis ire nū q̄ deus redderet interitū: si non spontaneū inueniret homo habere peccatū: quia nec de us peccāti homini iuste inferret penā: si homo ex predestinatione dei ceciderit in culpā hec ibi. Et Ambro. li. de vita beata. et ponit 23. q. 1. c. nō est. ait. Voluntariū sibi militē eligit xp̄us: et voluntariū sibi seruum diabolus actionat: nemine enim iugo seruitutis astrictū possidet: nisi se ei prius peccatorū cre vēdiderit. Et Piero. de pe. di. 2. c. Si enim peccatū. ait. Liberi arbitrij nos condidit deus: nec ad virtutes: nec ad vitia necessitate trahimur: alioquin vbi necessitas est: ibi nec pena: nec corona est. Ipse etiā. 3. Ethi. ait. Voluntarie sunt virtutes: sicut et vitia. ¶ Quarti qui sunt ostrarij diuino cultui et latrie: sunt oēs illi q asserūt et tenent: q̄ deus in p̄destinatione elector ab eterno: et reprobatiōe malorū ptialis fuit et acceptator p̄sonarū. Contra quos. 32. q. 4. c. sicut. Et de conse. di. 4. c. nequaq̄. et precipue extra de prebē. c. venerabilis. Non generis sed virtutū nobilitas vitiq; honestas gratū deo facūt et p̄doncum seruitorē: ad cuius regnū et gloriaz nōnullos tam nobiles: q̄ ignobiles: tam pauperes: q̄ diuites vel potentes admisit: eo q̄ apud deū nulla est vel fuit vnq̄ acceptio personarum. Plato etiam in thimeo ait. Deus ab omnibus ai passionibus et affectionib⁹ liber ē: vnde nec dolere nec letari potest: sed semp vnū habet conceptū. Et auctor in li. de causis: ait Causa prima influit bonitatē suaz in rebus

vna et vera influtione: sed res non recipiunt illam bonitatē equaliter: sed sm capacitatez sue dispositionis et nature. hec ille. Et Aug. 23. q. 4. ca. Nabuchodonosor. ait. Jō te sicut et ceteros non elegit nec predestinauit: qr te ab obedientia sua recessurū esse preuidit.

¶ Quinti insuper qui sunt cōtrarij dīno cultui et latrie: sunt omnes illi qui firmiter credunt q̄ sit destinatū et preordinatū a deo: q̄ aliquis moriatur in igne aut aqua: seu suspēdio et alia casuali morte: seu q̄ aliquis seipsum suspendat: et q̄ hec et similia aliter cuitari non possint: quod vtiq; falsissimū est: quia licet predestinatio vel diuina p̄scientia falli non possit: non tamē predestinata: nec ea q̄ sunt in libertate arbitrij necessario eueniūt. Et ideo cōtra tales. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. Aug. ait. Non ergo necessitatē correctionis vel obdurationis facit diuina p̄destinatio: seu p̄scientia: cū boni p gratiā cooperant: et mali libe. arbi. peant. Neq; eni qr p̄destinatio seu p̄scientia dei falli non pōt: necessario eueniūt q̄ predestinantur vel p̄sciūt: sic nec necessario p̄destinant vel p̄sciūtur q̄ futura sunt: sed qr bona absq; eius gra: et mala p̄ter eius sciam euenire non p̄nt. hec ibi. Et li. de moribus ecclie. ait. Extrema est demētia et certitudo eterne dānationis credere: q̄ necessario qs se suspēdat: seu suspendat: seu in igne vl aqua et huiusmōi moriat. hec ille. O quot sunt in isto errore decepti. ¶ Serti insup q̄ aduersant dīno cultui et latrie: sunt oēs illi q̄ credūt oēs saluari in sua fide: dūmodo se credant bene agere: et faciunt seu obseruant ea que sunt suę legis et fidei. Cōtra quos Mat. vltimo dicit. Euntes predicate euangeliū oi creature: qui crediderit et baptizat⁹ fuerit saluabitur: qui aut̄ non crediderit et baptizat⁹ non fuerit condēnabitur. Et Joan. 3. dicitur Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua et spū sancto nō pōt intra in re. dei. Item. 24. q. 2. ca. quicūq;. dicitur. Quicūq; ab vnitate fidei et societate petri apostoli quouis modo semetip sos segregauerūt: tales nec a vinculis peccator absoluti: nec ianuam regni celestis ingredi poterunt. Gregor. etiam in mor. et ponit. 24. questi. p̄ma. c. quia ex sola. ait. Nisi quis fidei christiane soliditatem tenuerit diuinaz p̄scientiam vnq̄ agnoscet: de qua soliditatē dominus dicit. 16. Super hāc petrā edificabo ecclesiam meam. Sola quippe est per quaz

sacrificium dominus libenter accipit: solaq; pro errantibus fiducialiter intercedit.hec ille. Deniq; Brego.ē de sum.tri. ꝛ fide catho. c.j.§.vna.ait. Una vero est fidelium vniuersalis ecclesia:extra quā nullus omnino salvabitur:in qua idem ipse Christus sacerdos et sacrificium.hec ibi. ¶ Septimi etiā qui aduersantur diuino cultui ꝛ latrie sunt omnes heretici:qui ꝛ viuant sub fide Christi:tamen non credunt in aliquem particularem articulum ab ecclesia approbatū. Contra quos di. 23.c.qui episcopus. Et de cōse.distinc.3.c.oēs dicitur. Omnes quicūq; saluari debent:oēs simul fidei ꝛ ecclesie articulos credere tenent hec ibi. Aug.etiam ē de hereticis.c. firmissime.ait. Firmissime tene ꝛ nullatenus dubites:omnem hereticum paganum vel sismaticum:cū diabolo ꝛ angelis eius eterni ignis incendio concremandū:nisi ante finem vite catholice fuerit incorporatus ꝛ reintegratus ecclesie. Omni igitur homini qui non tenet ecclesie veritatē: neq; baptismū:neq; elemosyna quātūlibet copiosa: neq; mors pro xpi nomine suscepta proficere poterit ad salutē. hec ibi. ¶ Octaui qui aduersant diuino cultui ꝛ latrie:sunt omnes illi qui in specie fortiter dubitant de aliquo fidei artitulo. Contra quos in.c.dubius.ē de hereticis.dicit. Dubius in fide infidelis est:nec eis omnino credendum est:qui fidem veritatis ignorant. ꝛ ibi. Itē ē de sum.tri.c.j.dicitur. Nullus dz dubitare de fide:sed firmiter omnes articulos fidei credere. ¶ Noni insuper qui aduersantur diuino cultui ꝛ latrie:sunt omnes illi qui credunt:q; in deo nō sint idee.i.q; i mēte diuina non sint forme ꝛ rationes distincte omnium creaturaꝝ:cuius opinionis fuit principue Arist.in.12.metha. Contra quos Boe. metro.9.lib.3.ait. Tu cuncta supno ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus: ipse mundum mēte gerens similiq; imagine formās hec ille. Et Aug.lib.83.qōnū.ait. Qui negat ideas in deo negat filium ꝛ sapientiam dei. Et Cōmentator super.xj.metha.ait. Sic oēs forme sūt in potentia i pma materia:sic sūt actu in prima causa. Et Plotinus phs ait. Omne ens qđ est fuit ꝛ erit:in mēte diuina est. ¶ Decimi qui contrariantur diuino cultui ꝛ latrie:sunt omnes illi qui credunt deū creasse celum ꝛ terram de aliqua materia p̄ existente:ꝛ non potuisse de nihilo creare. De quibus phus.j.ꝛ.8.phyſi.ait. Scōm omnes phosantes ex nihilo nihil fit. Contra quos Aug.super Gen.ait. Qui credunt deū mundum ꝛ celum cū existentib⁹ in eis de nihilo non fecisse:ad nihilum deuenient in cōsequtione glorie sue. Et Moyses Gen.j.ait. In principio creauit deus.i.de nihilo fecit celum et terram. Hoc enim demōstrat ratio. Aut.n. deus est omnipotens ꝛ infinite potentie:aut non. Si sic:habeo intentum: quia de nihilo potuit animam creare:ꝛ creauit. Si nō:ergo non est omnipotens:ꝛ eius potentia est terminata ꝛ finita:qō vtiq; non dm credere sed etiam cogitare iniquissimū est. ¶ Undecimi qui aduersantur diuino cultui ꝛ latrie: sunt omnes illi:prout sunt indei qui credunt alios beatificari posse sine visione ipsius dei:allegantes in defensionem sui erroris illud Jo. j. Deū nemo vidit vnq̄. Contra quos Aug. 21.de ciui.dei ait. Tam delicata est diuina visio:tamq; amore dignissima:q; quicquid hūi potest illa non habita faciat hominē miserū non beatum.hec ille. Et in lib.confessionum ait. Fecisti nos domine ad te: ꝛ inquietum est cor nostrum donec videat te:ꝛ requiescat in te. Nō etiā ratio probat. Nam vt dicit phs 2.de anima. Nulla potēcia perficitur nisi habeat propcium obiectum:sicut oculus in colo ribus. Sed cum deus solus sit obiectus humani intellectus:ergo da ei qōcūq; vis:non poterit quietari sine ipso:,pter qō Bernar. dicit. Nihil minus deo potest aie capacitatē implere.hec ille. ¶ Duodecimi qui aduersantur diuino cultui ꝛ latrie:sunt omnes illi qui credunt ꝛ tenent:q; sola mentalis confessio:ꝛ non vocalis sufficiat ad remissionem pcōrum. Contra quos ,puerb.28.dicitur. Qui abscondit scelera sua.s.sacerdoti nō dirigetur:q mā confessus fuerit ea ꝛ reliquerit: misericordiā cōsequet.hec ibi. Et Aug. de pe.di.j.c. Agite ait. Agite penitentiā qualis agit in ecclesia. Et nemo sibi dicat occulte apud deum ago: quia sine causa dictus esset. Nōcūq; solus ter.c.s.ꝛ in c.hec ille. Deniq; Ambro.de pen. di.j.§. Alij cōtra.ait. Nō pōt qsq; iustificari a pctō nisi pctm̄ suit ante confessus. ¶ Decimi tertij q aduersant diuino cultui ꝛ latrie: sunt oēs illi qui nō credūt tres psonas cē simplr in vna substātia:sed magis credūt q̄ p̄ filius ꝛ spūs scūs sint tres substantie diuerse: ꝛ ab inuicem separate. Contra quos.j. Jo.5. dicit.

Tres sunt qui testimoniū dant in celo:pater verbū ꝛ.s.s.et hi tres vnū sunt. Item Inno. tertius extra de sum.tri.ꝛ fi.c.c.j.ait. Fideli⁹ credimus ꝛ simpliciter cōfitemur: q; vnus sol⁹ est verus deus eternus imensus incōmutabilis omps incōprehensibilis ꝛ ineffabilis. pater filius ꝛ spūssanctus: ꝛ tres quidez psone: sed vna cētia:substātia:seu natura: simpler oino:pater a nullo: filius a patre solo:ac spiritussanct⁹ ab vtroq;. Absq; initio semp ac sine fine:pater genitās:filius nascens:ꝛ spūssanctus ,pcedens:cōsubstātiales:coeqles:cooipotentes:ꝛ coeterni.hec ille. Et idem Innocen. vbi.s.in.c.dānamus.ait. Nos autē sacro approbāte cōcilio credimus ꝛ confitemur: vna cū petro q; vna quedā res est incōprehēsibilis quidē ꝛ ineffabilis:que veraciter est pr̄ et filius ꝛ spūssanctus.s.tres simul psone ac singillatim quelibet earundē:ꝛ ideo solūmodo trinitas est nō quatrinitas:q; quelibet triū psonaꝝ est res illa.vz substantia:essentia:seu natura diuina:q̄ sola est vniuersoꝝ principiū preter quā aliud inueniri nō potest:ꝛ illa res nō est genitās:neq; genita:neq; ,pcedēs: ſ est pater q̄ generat:ꝛ filius q̄ generat:ꝛ s.s.q,pcedit:ut distinctiones sint in psonis:ꝛ vnitas in natura.hec ibi. Apparet autē esse trinitas psonaꝝ:cū deus in creatione rōnalis anime Gen.j.dicit. Faciam⁹ hoiem ad imaginē ꝛ similitudinē nostrā:ꝛ subiūgit:ꝛ creauit de⁹ hoiem ad imaginē ꝛ silitudinē suā. hec ibi. ¶ Decimiq̄rti qui aduersant diuino cultui ꝛ latrie:sunt oēs illi qui credūt q; aia sit cuꝝ corpe moriat ꝛ sit corruptibilis. Cōtra quos Aug.in li.de q̄ritate aie.ait. Aia ideo facta est filis deo:qz imortalē ꝛ idissolubilē ꝛ incorruptibilē eam fecit de⁹.hec ille. Et Adat. io. salnator ait. Nolite timere eos q oc.c.a. aūt nō.po.oc.glo.q; imortalis ē.phus autē pmo de aia.ait. Anima intellectiua est qd diuinū impassibile ꝛ incorruptibile. Et scō ō aia.ait Intellect⁹ videt esse altex genus aīe:ꝛ solum cōtingit eum separi sicut ppetuū a corruptibili. Et in tertio de aia dicit. Intellect⁹ est ppetuus ꝛ imortalis. Et.12. Meth.ait. Aia nō ois sed itellectualis manet post cōpositi corruptionē. Brēg.4.dialogoꝝ.ait. Spūs bnus carne tegit ꝛ cū carne morit:spūs boni carne tegit:sed nō cū carne corrūpit. Nā aia ppetua est:principiū equidē habuit: sed finez nō habebit. Deniq;.13.q.2.c.habēt. dr. Mūt illi forsitā iusti longi doloris excusationes: q vitā alterā nesciunt ꝛ mortalē aiam credunt quiq; de hoc seculo ad melius esse transitus nō confidūt:nos autē qui hoc credim⁹ ꝛ docemus:cōtristari nimiū de obcūtibus nō debemus:ne q; apud illos pietatis tenet spēm hoc magis fiat culpa in nobis.hec ibi. ¶ Decimiquinti q aduersant diuino cultui ꝛ latrie sunt oēs illi q psuppositā etiā animaꝝ imortalitate:asserūt nullū esse purgatoriū in quo aie post mortē purgent:si debitā hic,p peccatis satisfactionē nō fecerint.sed simpliciter ꝛ sine medio esse locū inferni ꝛ locū paradisi. Cōtra quos Aug.de pe.di.7. iurta finē. Et 25.di.c.qualis.ait. Plus cuiꝝ purgand⁹ est in igne purgatorij:q in aliud seculus distulit fructū cōuersionis. hic autē ignis ꝛ si eternus nō sit:miro tamē modo grauis ē:excellit enim oēs penā quā vnq̄ aliquis passus est in hac vita:ꝛ licet innūcrabilia tormēta martyres passi sunt:tū in hac carne nunq̄ tanta inuēcta est pena.hec ille. Itē de pe.di.6.ca.q. vult. dr. Credendum est enim ꝛ pietas dei exposulat credere: q; omnes elemosyne totius ecclesie: ꝛ orationes:ꝛ opa iusticie:ꝛ misericordie:succurrāt post mortē recognoscēti in hac vita suā cōuersionē. Et Aug.in ench. ꝛ ponitur.13.q.2.c.tps.ait. Necq negādū est defunctoꝝ aias post mortem a purgatorio merito suorū viuentiū relevari:cū ,p illis sacrificium mediatori offert:vel elemosyne fiūt in ecclia sed eis hic ,plunt q cū viuerēt:hoc sibi ut postea possent ,pdesse meruerūt.hec ille. Item Brēg.13.q.2.c.aie.ait. Anime defunctorum post mortē quattuor modis soluūtur:aut oblationib⁹ sacerdotū: aut precib⁹ sanctorū:aut caroꝝ elemosynis:aut iciunio cognatoꝝ:conditio autē sepulture ꝛ pompa exequiaꝝ:magis sunt viuoꝝ solatia: q̄ subsidia mortuoꝝ. ¶ Decimisexti q aduersant diuino cultui et latrie:sunt oēs illi credētes animas fore immortales:tandēq; in fine seculi credūt omnes homines p supabundantē dei misericordiā ꝛ alioꝝ sanctoꝝ pces fore saluandos cuius opinionis fuit Origenes:q in testimoniū sui erroris allegabat,ppetā di. Boies ꝛ iumenta saluabis dñe: quēadmodū multiplicasti misericordiā tuā deus. Cōtra quos Breg.25.di.c.qualis. Qualis inquit vnusquisq; hinc egredit:talis in iudicio dei p̄sentat: ꝛ qualis quisq; fiuc bonus siue malus

hinc egredi: talis eternalis irremediabiliter pmanebit. hec ille. Item Piero. i3. q. 2. c. In presenti. ait. In presenti seculo scim⁹ siue orationibus siue cōsilijs inuicē posse nos adiuuari. cum autē ante tribunal xp̄i venerimus scimus nec Job: nec Daniel: nec Noe posse rogare p̄ quoq̄. Et Matth. 25. dicit xp̄s. Discedite a me maledicti ꝛc. Et puer. 6. dr̄. Ictus et furor viri non pcet in die vindicte: nec acquiescet cuiusq̄ precib⁹: nec suscipiet p̄ redemptione dona plurima. hec ibi. Greg. ait de pe. di. 1. ca. hoc est. ait. Voluissent impij si potuissent sine fine viuere: voluissent ut potuissent sine fine peccare. Ostendit enim: qz in peccato semp viuere cupiūt: qui nunq̄ peccare desinūt dū viuunt: ad magnā ergo ultionē iudicantis ptinet ut nunq̄ careant supplicio: q in hac vita nunq̄ voluerunt carere peccato. hec ille. Deniq; Athanasius in suo symbolo ait. Qui bona egerūt ibunt in vitā eternam: qui vero mala in ignē eternum.

¶ Decimiseptimi qui aduersant diuino cultui et latrie: sunt omnes illi q̄ p̄suppositio q̄ anime sint immortales: et q̄ recipiant eternā gloriā seu eternam penam: tamen nō credunt humana corpa iam in puluerē redacta et a vermibus comesta resurrectura: adhērentes p̄ defensionez sui erroris sententie p̄hi in post predica. di. A priuatione ad habituz impossibilis est regressus p̄ naturā: cuius opinionis fuisse vr̄ inter ceteros porphirius q̄dam: put recitat Aug. io. de ciui. dei. c. 29. Lō tra quos Boetius in li. de fide xp̄iana. versus finē sic ait. Firmiter teneo et tenendum puto: non solū animas nō perire: ꝫ ipsa quoq; corpora que mortis aducntus in puluerē resolucrat: in statū pristinū futura beatitudine repari. hec ille. Et ezech. 37. dicit. Facta ē sup me manus dñi: et eduxit me in spū: et dimisit me in medio campi q̄ erat plenus ossibus: et dixit ad me. Fili hominis putas ne viuent ossa ista: et dixi. Dñe deus tu nosti. et dixit ad me. vaticinare de ossibus his: et dices eis. Ossa arida audite verbū dñi. hec dicit dñs deus ossib⁹ his. Ecce ego intromittā in vos spiritū et viuetis: et dabo sup vos nervos et succrescere faciam super vos carnes et cutem: et dabo vobis spiritū et vivetis: et prophetaui sicut p̄ceperat mihi. Factus est autem sonitus prophetante me: et ecce cōmotio et accesserunt ossa ad ossa vnūquodq; ad iunctura suam et vidi: et ecce sup ea nervi et carnes ascenderūt: et extensa est in eis cutis desup et ingressus est in ea spiritus et vixerūt stetcruntq; super pedes suos exercitus grandis nimis valde. hec ibi. Item Job. 19. dicit. Scio enim q̄ redemptor meus viuit: et in nouissimo die de terra surrecturꝰ sum: et rursus circūdabor pelle mea: et in carne mea videbo deum saluatorem meum. quē visurus sum ego: et oculi mei conspecturi sunt et nō alius. Repositum hec est spes mea in sinu meo. hec ibi. Aplus autē p̄mo ad Corin. 15. ait. Ecce misteriū vobis dico. In momento in ictu oculi in nouissima tuba. Canet enim et mortui resurgent incorrupti: et nos immutabimur. oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem. hec ibi. Ad hoc autez potest esse ratio. Nam Sapien. xi. Salomon ait. Per que quis peccat: per hec et torquebatur. Sed cū corpus simul cum anima peccauerit: vel in virtutibus se occupauerit: clarum est q̄ debet resurgere et simul cum anima eternā penam vel eternā gloriam recipere. Proinde. 17. q. 4. c. omnes. Lucius papa scopus ait. Non solū qui faciunt rei iudicium tur: sed etiā qui facientibus consentiunt: par enim pena et facientes et cōsentientes comprehendit. hec ille. Et. 2. q. 1. c. Notum. dicit. Facientē et cōsentientem par pena constringit. Deniq; Innocētius tertius. c. quāte. 2 capi. Nuper. extra de sentē. excō. ait. Facientes et consentientes pari pena plectendos catholica condēnat auctoritas. hec ibi. ¶ Decimioctaui qui aduersant diuino cultui et latrie: sunt omnes illi qui diuersimode male sentiunt et credūt de corpore xp̄i: an sit in ostia cōsecrata: seu q̄ accidentia ibi stent sine subiecto: et similiter de alijs sacramentis. Contra quos. extra de hereticis. c. ad abolendā. dicit. Vniuersos xp̄ianos qui de sacramento corporis et sanguinis dñi nostri Jesu xp̄i: vel de baptismate: seu de peccatorū cōfessione: matrimonio: vel reliquis ecclesiasticis sacramētis aliter sentire aut credere vel docere nouimus: quā sacrosancta ecclesia predicat et obseruat: vinculo perpetuo anathematis innodamus. hec ibi. Et ad hoc est ratio. Clarū est enim sm̄ Augustinū. q̄ plura potest deus facere q̄z humanus intellectus possit intelligere: sed intellectus humanus potest intelligere et dividere illa accidentia a tali subiecto: vnam substantiā per infinitā dei potentiam in aliam trāssubstantiare: ergo ꝛc. ¶ Dā-

mnoni qui aduersant diuino cultui et latrie sunt omnes illi qui firmiter credunt et tenēt q̄ papa solum potest remittere persone penas tartaras a iure vel a iudice tm̄: sed nulla penas potest absoluere aliquē a penis p̄ peccatis in purgatorio a deo tartatis. Contra quos Matthei. 18. saluator ait. Amen dico vobis: quecumq; alligaueritis super ter. ꝛc. Quod confirmans Ricardus in quarto. di stin. 20. arti. tertio. quest. p̄ma. in corpore questionis. dicit. Cum querit an indulgentie papales debeant credi: q̄ etiam profint ad penam in purgatorio delendam. Respondeo. q̄ ad istam questionē quidam dixerunt tales indulgentias simpliciter valere in foro ecclesie: remittendo penas tartatas a iure vel a iudice: non tamen aliquid remittendo de pena a deo in purgatorio tartata. Sed contra. Secundū istam opinionē indulgentie simpliciter magis nocerent q̄z valerent: quia absoluendo a penis satisfactorijs: transmitterent ad penas purgatorij grauiores. Ideo dicēdum simpliciter est: q̄ indulgentie si dātur ab illo qui potest eas dare et ex rationabili causa: valent dispositis facientibus illud quod cōtinetur in forma indulgentie. Per eas enim remittitur aliqua portio: seu tota pena a deo tartata. Hoc autem facere potest ecclesia: quia hoc facit ex diuina auctoritate. Hec Ricardus verbaliter. ¶ Vicesimi q̄ aduersantur diuino cultui et latrie: sunt omnes illi qui tenent et credunt: q̄ si quis scit aliquod enorme peccatum: et precipue in spiritū sanctum: seu fecit innumerabilia peccata: q̄ ei deus nequaq̄z indulgere possit: propter quod et iam multi sicut Judas et huiusmodi in desperatione lapsi sunt et ceciderunt: existimantes maiora esse peccata sua: q̄z diuinam bonitatem. Contra quos sunt tria. videlicet. ¶ Primo auctoritates. ¶ Secundo ratio. ¶ Tertio exemplum. ¶ Primo sunt auctoritates contra tales. Nam Hieron. de pe. distin. p̄ma. c. Quia diuinitatis. ait. Si quis post lapsum peccatorū suorum ad veram penitentiā se conuerterit: cito a vero misericordie iudice veniam impetrabit. hec ille. Item Augusti. libro retractationū. ca. decimooctauo. ait. De quocūq; pessimo peccatore in hac vita constituto non est desperandum: quia si vere ad deum cōuertitur veram misericordiā omnium peccatorū suorum suscipiet. hec ille. Item Ezechiel. decimooctauo dicitur. Quacūq; hora conuersus fuerit homo a via sua pessima omniū iniquitatuz eius obliuiscar. Item glosa super verba prophete. Cor contritū et humiliatum deus ꝛc. ait. Vbi est vera cordis contritio: ibi est omnium peccatorum remissio. Deniq; Leo papa. 26. questi. xerta. ca. Dis qui. Et de pe. distin. p̄ma. ca. Multipler. ait. Misericordie dei nec mensuram possumus ponere: nec tempora diffinire: apud quem nullas patit venire cōuersio moras. hec ille. ¶ Secundo hoc idem probat ratio. videlz causalitatis. Fundamentum rationis ponit philosophus p̄mo Posteriorū. di. Omne quod est per essentiam est simpliciter pfectius eo qō est p participationem. patet hec regula. Nam si stella seu luna habent pfectionē alicuius lucis: a fortiori oportet q̄ maior pfectio inueniat in sole qui per se essentialiter est lucidus: et a quo luna et sydera accipiunt suam lucem. Quo presupposito: certum est q̄ deus ipse precipit cuilibet hominiq; ex charitate remittat omnem iniuriaz q̄stūcūq; enormē a proximo sibi factam. propter quod Matthei decimooctauo. cum Petrus diceret. Domine si peccauerit in me frater meus dimittā ei vsq; septies. Cui respondit Jesus: non dico tibi septies: sed vsq; septuagies septies. Et Lu. 17. precepit di. Si septies peccauerit in die in te frater tuus: et septies in die cōuersus fuit ad te: dicens penitet me: dimitte illi. hec ibi. q̄ si hanc perfectionem tenetur habere homo ex charitate quam habet a deo per participationem: ergo a fortiori hanc eandem charitatem: immo in infinitum perfectionē deus habere debet. qui ut dicitur p̄me Joan. ꝛrto. Est quedam charitas essentialis et infinita. propter quod concludo: q̄ quicūq; peccator q̄stumcūq; maximus ad deum humiliter se cōuertit: statim omniū peccatorū suorum veniam percipiet. Pretermitto aliam rationē: quia ita faciliter remittit deus omnia simul peccata mortalia: sicut vnum solum veniale peccatū. et ratio est: quia omnis actus qui procedit a deo habz simpliciter rationem infinitatis. Ideo sicut cum infinita bonitate remittit solā venialē culpā: sic cū ea dē infinita bonitate pōt remittere grauissima: et q̄si innūerabilia peccā. ¶ Tertio hoc idē ꝓbat: crēplū legit in legēda nativitatis bte

virginis:q apud Lickiam fuit quidã vir nomine Theophilus: cuiusdã episcopi vicedominꝰ:qui tam prudẽter sub episcopo res ecclesiasticas dispensabat:q mortuo episcopo cum dignũ episcopatu omnis populus acclamabat. At ille vicedominatu cõtentus: aliuz in cpm maluit ordinari. Tandẽ ab ipso officio inuite ab episcopo depositus: in tãtã ipa cientiã deuenit:ut ad suã recuperandã digni tatem:cuiusdã iudei malefici consiliũ expete ret. Ille autem diabolũ aduocauit:qui aduocatus cõcitus venit. Theophilus ergo iussu demonis xpum t matrem eius abnegauit t xpiane,pfessioni abrenũciauit:t ipsius abrenũciationis t abnegationis cyrographuz scripsit:t scriptũ ãnulo sigillauit:t sigillatum demoni dedit: t sic eius seruitio se subiecit. In crastinũ igit,pcuratione demonis theophilus in gratiã episcopi recipit: t in dignitate sui officij restituit: tandẽ ad se rcuersus de eo quod fecerat valde ingemuit: t ad virginem gloziosam:ut sibi adiutoziũ ferret:tota mentis deuotione cõfugit. Quadaz ergo vice beata Maria in visione illi apparens de impietate acriter ipsum redarguit:t diabolo abrenũciare precepit:xpumq; dei filiuz t xpianitatis propositũ cum plenitudine remissionis peccatozũ confiteri fecit: t sic ipm in sui t filij gratiã recuperauit: t ad indiciuz indulte venie iterum sibi apparens cyrographum quod diabolo dederat sibi reddidit: ut iam nõ se diaboli seruũ timeret: sed p virginẽ se liberum factũ gauderet. Quo Theophilus recepto:vehementer exultans:coram episcopo omniq; poplo quid acciderat retulit:t cunctis admirãtibus t virginẽ gloziosam laudãtibus ipse post triduũ mũdus ab omni infidelitatis culpa in pace quicuit. Ex predictis patet:qualiter deus faciliter indulget quibuscũq; gratissimis peccatis:dũmodo peccatoz humiliter ad ipsum se cõuertat. Et per consequẽs etiã patet ex predictis: qliter sunt viginti genera hominũ diuino cultui aduersantiũ: a quibus pessimis errozibꝰ nos omnes pseruare dignet bonitas t clementia spiritussancti:qui cuz patre t filio in trinitate perfecta: viuit t regnat deus:per infinita secula seculorum.Amen.

¶ Feria secunda post quartam dominicam quadragesim:e. Item de quinta excellencia videlz de maxima nobilitate spõse sacratissime fidei.

Quam fecisset c quasi flagelluz de funiculis eiecit omnes de tẽplo.Scribũtur hec verba Jo.2.ca. q̃ in euãgelio occurrẽtis ferie

¶Post sacri euangelij litteralẽ t moralez expositionẽ honozabiles ciues: exquo ut dictum est in precedenti sermone declarauiz.2o. genera hoiuz seu personaꝝ qui aduersant seu cõtrariant diuino cultui t latrie: habeo in presenti sermone alia.2o.genera hominũ:t diuino cultui aduersantiũ declarare:que remoti serunt:quorum declaratio sequendo ordinem numeri talis erit.

¶Item de septima contemplatione diuine adorationis:que dicit oppositionis:seu de negantibus alijs generibus hominũ:qui aduersantur diuino cultui.

Vigesimip̃mi qui aduersant virtuti dictos dño cultui t latrie:sunt omnes illi qui cum pelagio hereticoseu pelagianis tenent t credũt duas nephandissimas hereses. vz q homo qui cecidit spõte in peccatũ p libertatẽ arbitrij possit similiter resurgere p virtutem eiusdẽ liberi arbitrij:sine aliqua alia gratia dei creata vel increata. Item q existens quis in gratia sine gratia:potest p liberũ arbitriũ bene operari:t sic vitam eternam promereri.Contra quos sunt quattuoz. ¶Primo auctoritates. ¶Secũdo rationes. ¶Tertio distinctio. ¶Quarto similitudo. ¶Primo sunt auctoritates:q̃ directe,pbant:q etiã sine aliquo habitu gratie create nullꝰ potest a peccato resurgere:seu a culpa purgari.vnde Bernũ.super canti. ait. Sciant hostes gratie:nec ad bonũ cogitandum sine gratia sufficere cor humanũ:nec sine arbitrio nostro sufficere ad bonuz gratie suscipiendũ.hec ille.Idem quoq; Ber.li.de libero arbi.ait. Tria in nobis opatur deus. cogitare:velle:t pficere. ¶Primũ sine nobis. Scõm nobiscũ.Tertiũ per nos. Et ibidem dicit. Homo cuz sit liber sponte a gratia in peccatũ cadere potuit:nõ tamẽ sponte a peccato sine gratia resurgere. Aplus etiã secundo de Coz.3.ait.Non sumꝰ sufficiẽtes cogitare aliqd a nobis: quasi ex nobis : sed sufficientia nostra ex deo est.Aug.aũt ad bonifaciũ papã ait.Sine gratia dei nullũ ,p:fus siue cogitando:siue volendo:siue amando:siue operando faciunt homines bonum.h ille . Et idẽ Aug. in libro retractationum ait. Voluntas enim nisi dei gratia liberet a seruitute qua peccati serua est effecta:recte pieq; a morbus iuuari nõ potest:t ibidem ait. Sicut homo potest in foueã t puteum se precipitare:sz nõ per se exire:t iterum per seipsum se potest vulnerare: sed non potest seipsuz sanare:sic homo se põt dicere in peccatũ:t tñ sine auxilio gratie inde nõ potest resurgẽ t sanari.h ille.Secũdo hoc idem probant due rõnes. ¶Prima dicit ratio Superabilitatis. ¶Secunda dicitur ratio Argumentabilitatis. ¶Prima ratio superabilitatis. Fundamentum rationis ponit phs. 5.meta.di.9 is effectus bz,pportionem cum sua causa.patet h regula.Si enim arbor que est causa fructus est parua seu maxima:vtiq; eius effectus qui est fructus ab ea descẽdens erit paruus vel maximus:p eo q nullus effectus naturaliter excedit cãusam sue cause. Quo presuppoſito. Certum est q culpa moz talis in quã incidit peccatoz vtiq; est infinita obiectiue:pro eo q est in offensam ipsius dei qui est simpliciter bonitatis infinite. Sed clarum est q li.ar.est simpliciter potentie finite. Quod si sic est:ergo impossibile est q peccatoz redeat in pristinum statum amicitie diuine:nisi reducatur per infinitam misericordiam suam:que sua gratuita bonitate remittat offensam infinitam. Sed cum h remissio nõ fiat sine gratia creata.ergo sine gratia impossibile est per li.ar.a culpa resurgere. ¶Secunda etiam dicitur ratio argumentationis vel argumentabilitatis.pro cuius ratiõis declaratione quero.an ille qui iam consecutus gratiaz per seipsuz: sine noua gratia dei possit operari bonum t vitare malũ. Et certum est q nõ:dicente Augu.li.de natura t gratia. Sicut oculus corporis t plenissime sanus nisi candore lucis adintus non põt cernere: sic homo etiã perfectissime iustificatus: nisi eterna luce diuine gratie iugit diuinitus adiuuetur:non potest recte viuere.hec ille. ¶Quod confirmans Tho.i.2.q.iij.ar.9. in corpore.q. dicit. Ad recte viuendum hõ dupliciter eget auxilio dei. ¶Primo quãtum ad habituale bonuz p qõ hũana nã corrupta sanet:t ẽt sanata eleuet:ad opãdũ opa meritoria vite eternã:q̃ excedunt ,pportionẽ nature. ¶Secũdo eget auxilio diue gre vt a deo moueat ad agẽdũ.Quãtũ ad ,mũ auxilij modũ hõ nõ eget alio nouo habitu gre infuso.Quãtũ ad scom vt.s.bene operet:eget auxilio noue gre ,pter duo. ¶Primo rõne generali:quia nulla res creata põt in quẽcũq; actũ,pdire sine virtute motionis diuine. ¶Scõo rõne speciali:propter cõditionẽ status hũane nãe:q̃ lz sanet p gram quãtũ ad mẽtem:remanet tñ in ea infectio t corruptio quãtum ad carnẽ: p quam seruit legi peccati. Vt dicit ad ro. 7. h Tho. verbaliter.Aõ si vt patet:homo habẽs gratiam non potest sine alia gratia vitare maluz t operari bonum:a fortiori impossibile est q li.ar.p se sine noua dei gratia a peccato resurgere possit. ¶Tertio hoc idez,pbat distinctio. dñi Bonauẽ.in.2.di.28.ar.j.q.j.in corpore.q. dicentis . Cũ querit vtrũ lib.arbi.absq; gratia gratum faciente possit a culpa resurgere. Respondeo q non. Nam catholici tractatores:t luce fidei t auctoritate scripture cognouerunt:q peccatum est dei offensiuũ: t quodãmodo dãnificatiuũ:duz homo se transfert a seruitio dei ad seruitutem dyaboli:t etiam hymaginis deformatiuũ.Et ideo dixerũt.q ad hoc q libũ arbi.resurgat a culpa:necessaria est gra:non solũ fm q gra dicit gratuita voluntas dei:t liberalis pacio xpi:sed ẽt fm q dicit habitus animi. gratuita.n. voluntas dei ,currit ad hoc q fiat offense remissio.voluntarie eni nobis cõdonat offensaz.Liberat aũt passio xpi cõcurrit ad hoc q fiat dãni satisfactio.habitus aũt infusus gratie concurrit ad hoc q fiat morbi curatio:t hymaginis ꝺ turpate reformatio.Et ideo ad hoc q homo resurgat a culpa:multum p omẽ modũ necessaria est sibi noua gratia dei.h Bona.verbaliter.¶Quarto hoc idem ,pbat sili̇tudo. Sicẽ eni tenebra q̃ nihil aliud ẽ simpl̃r vt dr scõo de aia.nisi priuatio lucis:nõ expellit ab aere nisi p nouum habitũ noue lucis:sic a sili nec peccatũ:q nihil aliud est nisi q̃dã spũal tenebra:fm illud tre.tertio.Oppositi tibi nubẽ sz peccati:ne transiret oratio:ncqnaq̃ potest expelli ab aia:nisi per nouum radiũ: seu habitum diuine gratie.Et sic ex predictis auctoritatibus:rõnibus:distinctione: t similitudine patet: q fine nouo habitu diuine gratie nullꝰ potest cum tota virtute lib. arbi.a culpa resurgere. ¶Vigesimisecũdi q aduersantur diui

nō cultui sunt oēs illi qui euāgelio nō credūt seu in dubium deducunt: dicentes q̄ nequaquā verificantur omnia que in euangelijs dicuntur: seu qui contra euangelium occultas & nouas opiniones inducunt docent & secuntur. Contra quos August. 24. q. 3. c. hereticus est & inimicus christi qui alicuius temporalis comodi seu glorie principatusq̄ sui cā & gratia fallax ac nouas opiniones gignit vel seq̄tur. hec ille. De talibus per exemplum loquitur Jeroni. super epistolam ad gal. & ponitur 1. q. 1. c. Marcion. di. Marcioni & basili deus &. cetere similes hereticorum species & pestes nō habent nec in aliquo dei euangelū tenēt quia nec habent spiritum sanctum sine quo fit etiam humanum euangelium. hec ille. Et Mate. 5. saluator ait. Amen quippe dico vobis: donec transeat celum & terra. Jota vnū aut vnus aper nō preteribit a lege donec omnia fiāt. hec ibi. ¶ Vigesimitertij qui aduersantur diuino cultui & latrie sunt omnes illi q̄ scripturā sacram aliter interpretantur seu intelligunt vl̄ intelligere. volūt q̄ spiritus sanctus eligitet. Contra quos Jeroni. 24. q. 2. c. heresis ait. Quicunq̄ aliter diuinam scripturam intelligit q̄ sensus spiritus sancti efflagitat a quo scriptura est licet ab ecclesia nō recesserit tamē hereticus appellari potest. Idez quoq̄ Jero. super Isa. & pōitur. 37. di. c. vino ait. Vino inebriātur q̄ scripturas sacras male intelligunt atq̄ peruertunt: siccera qui abuntur seculari sapientia & dialecticorum tendiculis que nō tam vincula sunt appellanda q̄ fantasmata mala & vmbre quedā atq̄ hymagines que cito pereunt. Et infra subdit. Sz tropologiam pseudo ppbetas eos debemus accipere qui aliter scripturarum verba accipiūt q̄ spiritus sanctus sonat: & diuinos eos qui cōiectura mentis sue in certa futurorum quasi vera pronunciant absq̄ diuino: auctoritate verborum. h ille. Similis sinia ponitur 37. di. c. relatum. denq̄ idem Jeronimus 1. q. 1. c. Marcion ait. Non putemus in verbis scripturarum esse euangelium sed in sensu nō in superficie sed in medulla: non in sermonum folijs: sed in radice rationis. h ille. ¶ Propterea qui non vult errare obseruet consiliuz Zepherini pape. 38. di. di. Sic stellas celi tenebre nō extinguunt: sic mentes fidelium humili inhereres firmamto sacre scripture nū q̄ obscurabit mūdana iniquitas. h ille. ¶ Vigesimiquarti qui aduersantur diuino cultui & fidei christiane sunt omnes illi qui errores hereticorum & laudant & aliquo modo defendunt seu qui hereticis quibuscunq̄ prestant consilium auxilium vel fauorez. Cōtra quos Innocen. tertius extra de hereticis. c. errorem municamus. ¶. credentes ait. ¶ Preterea rectores defensores & fautores hereticorum et cōmunicationi decernimus subiacere: firmiter statuentes vt postq̄ quilibet talium fuerit excōicationē notatus si satisfacere contēpserit infra ānum et tūc ipso iure sit factus infamis: neq̄ ad publica officia seu filia neq̄ ad eligendos aliquos ad huiusmodi nec ad testimonium admittatur: sitq̄ intestabilis. & nec testandi habeat liberaz facultatez nec ad hereditatis successionem accedat. h ibi. Item 24. q. 3. c. Qui aliorum dicitur. Qui aliorum defendit errorem multo amplius est dānabilior illis qui errant: quia nō solus ille errat sed etiaz alijs offendicula erroris parat & cō firmat. h ibi. ¶ Vigesimiquinti q̄ aduersantur diuino cultui & christiane fidei sūt omnes illi q̄ fidem christi & eius articulos in necessitate nō defendunt cū pñt. Contra quos. 23. q. 7. c. omni dicitur. Omni timore ac tremore deposito contra inimicos sancte ecclesie & fidei & aduersarios omniū religionū viriliter agite: studete: nouit. n. omnipotes deus si quilibet vestrū moreret q̄ pro veritate fidei & saluatione patrie ac defensione christianorum mortuus est: & iō ob ea celeste premium consequet. h ibi. ¶ O q̄ pauci hodiernis tēporibus inueniunt qui hāc christi fidez velint defensare: qō p̄z q̄ cōtra thurcos christiane fidei aduersarios fere nullus personaliter: & cum tēporali substantia se opponit. Item hos etiam cōnumerant qui nō destruūnt errores infidelium hereticorum cū possint cū disputatiōe & sentētijs scripture sacre. Si modo tales sint instructi & firmi in fide aliter nō. Cōtra quos. 24. q. 3. c. cum quibus. dicit Canonum magistris atq̄ custodibus fas est inire certamē cum hominibus cōmunionis aliene. vbi glo. ait. Cum hereticis nec eū aliquo de fide disputandū est: qō de simplicibus intelligendū est. ¶ Proinde Tho. secūda secūde q. 10. dicit. Nū ille qui disputat nō est apertus periculū est ne audientes ex illa disputatione incurrant aliquā tribulationem: tunc disputatio prohibet: tū vt heretici cōuincāt ab idiotis

pōt cū eis disputari ō fide occulte: vl̄ publice vl̄ priuate quātūcūq̄ sint docti, put dicit Jo. an. extra ō hereticis. c. gēq̄ li. vj. vbi dicitur Inhibemus quoq̄ ne cuiq̄: layce pñe liceat publice vel pūate de fide catholica disputare qui vero cōtra fecerit excōis laqueo nō ipso iure sed per sniam sicut Jo. an. ait ibidē innodetur. ¶ Vigesimseptimi qui aduersantur diuino cultui & fidei christiane sunt oēs illi q̄ pro primo errorem christiane fidei cōtrarij contumaciter defendūt. Contra quos. 24. q. 3. c. q̄ in ecclesia. dicitur. Christi morbidum aliquid prauūq̄ sapiūt: si correcti vt sanuz rectūq̄ sapiant resistunt cōtumacit: suaq̄ pestifera & mortifera dogmata si emēdare nolunt sz defensare pñsiunt heretici sunt. h ibi. ¶ Vigesimoctaui qui aduersantur diuino cultui & fidei christiane sūt omnes illi qui firmiter credūt q̄ vir barij de nocte vadāt cū diana vel herodiana que & vulgariter vocatur la dona ō zogo. & q̄ comedant simul cum illa bibant & conrizent cē. huiusmodi faciant. Quod vtiq̄ falsū simum est & demonum illusio. Non dico de illis que vadunt ad ludum bariloti quoniam ille realiter & personaliter incedunt ad illud opus diabolicum: comedunt bibūt & actu venereo vtuntur. Reliquum hystorie non pono brevitatis causa ad presens: sufficiat dicere q̄ contra credentes ire comedere & bibere cū diana & herodiana est auctoritas & exēplum. Auctoritas est concilij. 26. questione. 5. c. episcopi dicentis. Illud etiam non est omittendum q̄ quedam scelerate mulieres retro post sathanam cōuerse demonū illusionibus & fantasmatibus seducte credunt se & profitētur cum diana nocturnis horis dea pagano rum vel cum herodiade & innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias & multarum terrarum spacia in tempeste noctis silentio pertransire: eius iussionib⁹ obedire velut dominabus suis & certis horis noctis ad eius seruitium euocari: sed vtinam he sole in pfidia sua perissent & nō multos secum ad infidelitatis interitum pertraxissent. nam & innumera multitudo hac falsa opinione decepta hec vera esse credunt & credendo a recta fide deuiant & paganorum erroze inuoluūt cum aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum deum arbitrant. Qua

propter sacerdotes p ecclesias sibi cōmissas populo dei istanter predicent hec oio sta esse ꝛ non a diuino sed a maligno spiritu talia fā tasmata mentibus fidelium irrogari.hec ibi. ¶Exemplū habem⁹ q⁹ h̄ fit diabolica illusio in legenda sancti Hermani:vbi dicit q⁹ hos pes quidam credebat has malitias ꝛ superstitiones esse veras. Vnde credebat q⁹ homies transformarentur sicut predictum est ꝛ,ppter hoc preparabat mensas quasi omni nocte:ꝛ circa mediam noctis horam veniebant i domo eiusdem hospitis multi noti ad comedendum ibi:quos ille credebat realiter esse homines veros. Accidit aūt q⁹ sanctus vir Hermanus inde transiens hoc audiuit:ꝛ tūc dixit hospiti. Ostende mihi queso que dicis. nam illusio demonū est:ꝛ circa mediam noctē surrexit hospes ꝛ vocauit sanctum Hermanus ꝛ ostendit sibi multos comedentes:ꝛ dixit hospiti sanctus Hermanus. Isti inueritate nō sunt homines sed sunt demōes sensus deludentes:ꝛ tunc precepit eis in virtute domini ne discederent:ꝛ dixit amico suo: cognoscis istos:ꝛ dixit cognosco:iste est talis meus vicinus:ꝛ iste alter est meus cōpater: ꝛ sic de singulis:ꝛ dixit:vade ad domū istorum ꝛ vide si sunt domi isti amici tui:ꝛ inuenit eos domi: ꝛ sic vere reperit q⁹ omnes crāt demones in speciebus illorum apparentes. ¶Trigesimo q aduersantur diuino cultui ꝛ christiane fidei:sūt omnes illi qui tenent|seu dicunt q⁹ paruuli sine baptismo cum culpa originali morientes nullam prorsus sensus ꝛ dāni penam patiuntur:pro eo q⁹ nullum voluntarium ꝛ actuale peccatum cōmiserunt.Circa quā conclusionem sunt tres errores. ¶ ℙrimus error est dicentium q⁹ tales paruuli cum non sponte peccauerit:nequaq̄ priuantur diuina visiōe. Contra quos sunt tria.videlicet. ¶ ℙrio auctoritas. ¶Secundo ratio. ¶Tertio similitudo ¶ ℙrimo contra tales est auctoritas Inno. tertij extra de baptismo.c.maiores.§.preterea dicentis. ℙPreterea pena originalis peccati ē realiter carentia visiōis dei.Actuale vero peccati gehēne ꝑpetue cruciatus.h̄ ille. ¶ Scōo cōtra tales est ratio.videlicet medicatis. Fūdamentum rationis ponit philosophus scōo phisicorum di. Finis non acquiritur nisi habentibus ea que sunt ad finem.patet hec regula. ℙNam sanitas ab infirmo nō acquirit nisi suscipiatur medicina.Quo presuppositio:certum est q⁹ finis ad quem creantur paruuli a deo est vita eterna:que nihil est aliud q̄ diuina visio.Medium aūt p quod finis ille acquiritur:est purgatio peccati originalis ꝛ diuina gratia:que duo solum acquiruntur per sacramentū baptismi:dicente Innocē.tertio extra de baptismo.c.Maiores.Sic inquit sine distinctione qualibz mosayca lex clamabat.anima cuius prepucij caro circūcisa nō fuerit gibit de populo suo:ita nūc indistincte vox innocuat euangelica . Nis quis renatus fuerit ex aqua ꝛ spiritu sancto non intrabit in regnum dei:ab hac generalitate nec serū nec etate excludēs.Caute tñ notandum est quātum plus pabtismus bodie conferat christianis q̄ quōdā iudeis circūcisio cōtulisset:dictū est in fine predicte auctoritatis iducte de veteri lege.qbibit de populo suo.In euangelica vero veritate subiūctum est:non intrabit in regnum celorum. Et si originalis culpa remittitur p circūcisionis misterium ꝛ dānationis periculū vitabatur:non tū peruenieb̄at ad regnum celeste:quousq̄ ad mortem christi fuit omnibus clausum ꝛ obserratum . Sed per sacrm baptismi christi sanguie rubricati omnis culpa remittitur:vitatur periculum:ad regnum celorum etiam peruenit. ianuam cuius christi sanguis fidelibus suis misericorditer reseruauit.hec ille.Quod si sic est:q⁹ remissio peccati ꝛ diuina gratia solum acquiruntur per baptismum:clarū est ergo q⁹ paruuli decedētes sine baptismo vtiq̄ carent medio per quod diuina visio acquiritur:ꝛ per consequens ipse esse est concludere q⁹ omnes paruuli morientes sine baptismo priuantur omnino diuina visione.Et confirmatur ista ratio. Tertiū est enim q⁹ nihil est meritorium vite eterne sine charitate:vt dī.j.cor.xiij.ꝛ ratio ē:qr amor spiritualis est in spiritibus sicut calor naturalis in naturalibus.videmus autem q⁹ membrum paraliticum non recipit fructum a cibo: quia priuatur calore naturali.Et ramus siccus nō recipit fructum a radice quia tali calore ē destitutus.Cum igitur in pueris decedētibus sine baptismo non sit talis amor vel charitas qui vtiq̄ infunditur fm Innoc.vbi supra in baptismo.concluditur;per hoc q⁹ non possint esse capaces fructus diuine visionis. ¶Tertio deniq̄ contra tales est similitudo. Videmus enim per experientiam q⁹ homo qui habet oculos maculatos non potest videre lucē solis. Quia igitur natura hūana ē sicut fons a quo multi riuuli deriuantur:ideo si fons sue rit maculatus ꝛ aqua procedēs a riuulis erit maculata ꝛ immunda. Natura aūt humana ē tota corrupta ꝛ maculata per peccatum primorum parentum:ꝛ ideo omnes tales homines qui ab ipsa natura procedunt cum macula originalis peccati oriuntur. Et ideo cum paruuli moriantur cum hac macula impossibile est q⁹ vnquā possint videre solem diuine maiestatis. Et sic et predicta auctoritate rationc ꝛ similitudine patet: q⁹ realiter paruuli decedentes cum originali culpa in eternum priuantur diuina visione . Secūdus error est dicentium q⁹ tales paruuli in peccato originali morientes non solum non priuantur visione dei:sed etiam in eternum patiuntur penam sensus videlicet ignis infernalis . Contra quos sunt tria. ¶ ℙPrimo auctoritas. ¶Secundo ratio. ¶Tertio distinctio. ¶ ℙPrimo contra tales est auctoritas magistri sententiarum in.2.di.33.c.Aliorum dicentis. ℙPro originali peccato quod a parētibus paruuli traxerunt nullam aliam materialis ignis vt cōscientie vermis penā sensuri sunt nisi q⁹ dei visione carebunt in perpetuum. ¶ Secundo contra tales est ratio.videlicet. Impproportionis.Fundamentum huius rationis pōit philosophus.5.etichorum di.pena que infertur fm iusticiam proportionatur culpe.Quo cōcesso certum est q⁹ peccato actuali in quo est duplex malum.scz auersio ab incōmutabili bono ꝛ conuersio ad cōmutabile bonum iuste debetur duplex pena.scz pena dāni respōdens inordinate auersioni:ꝛ pena sensus respondens inordinate conuersioni . Econtra vero cum in peccato originali nulla fit cōuersio ad comutabile bonum sed sola auersio:vt aliquid auersioni respondens.s.destitutio animc a iusticia originali.concludit propter hoc q⁹ fm iustitiam solum detur puulis pena dāni que est subtractio gratie ꝛ carentia diuine visionis ad quā homo per gratiam ordinatur ꝛ nō pena sensus. ¶ Et confirmatur ista ratio. Nam acerbitas pene respondet quantitati delectatiōis seu delectatiōi culpe iuxta illud apochalipsis.18.Quantum glorificauit se ꝛ in delicijs fuit:tantum date illi tormentum ꝛ luctum. Sed anima que coniuncta fuit corpori paruuli nullam delectationem inordinata tam in corpore sensit:ergo non videtur q⁹ tali anime ꝛ corpori debeatur aliqua acerbitas pene sensibilis. ¶Tertio contra tales est distinctio domini Bonauenture in secūdo di. 33.ar.3.q.j.in cor.q.di.Cum quaritur an paruuli decedētes in solo originali puniantur pena ignis materiali.ℙRespondeo q⁹ dupler fuit opinio.Quidam enim attendentes rigorem diuine iusticie ac sententie:qua deus hominem pro vno modico mortali in quo momēto tanca ꝛ q̄si nulla fuit delectatio cruciat eternaliter:dicunt q⁹ paruuli cremabuntur igne materiali longe tamē minus q̄ illi qui peccauerunt peccato actuali:ꝛ hoc dicunt sensisse Aug.Cum dixit in enbiridion penam puulorum esse mitissimam . Et in libro de fide ad ℙPetrum. paruuli cruciabuntur eterno supplitio:mitissimam enim illam vocant penam non absolute sed respectu aliorum:nec in hoc derogari dicūt diuine misericordie q̄uis pl⁹ manifestetur iusticia q̄ misericordia: pro eo q⁹ minus malum est in tali pena esse:q̄ omnino non esse cum nō sit ibi tanta boni priuatio sicut manifestat.Augu.in libro de lib. ar. ꝛ hoc dicunt esse conueniens:vt sicut in originali peccato erat carentia debita iustitie:ꝛ concupiscentia:sic etiam in pena esset carentia visionis dei ꝛ afflictio ignis eterna. Sed cuz valde durū illud dicere videatur:q⁹ deus taz dure ꝛ tam aspere agat cum paruulis sic decedētibus:qui omnino non potuerūt vitare nec mortem culpe nec mortem nature:presertim cum videamus deuz cū impijssimis ꝛ sceleratissimis peccatoribus in multis misericordi agere: ideo est alia opinio mitior q̄ magis concordat pietati fidei ꝛ iuditio rationis:q⁹ quia paruuli decedentes cum originali carent iustitia ꝛ spiritus sancti gratia que ē pignus hereditatis eterne:priuantur in eternum visione dei:quia vero in carne fuit sedi tas:ideo ponentur in loco vili vt pote infernali:sed quia non habuerūt in se actuales delectationem peccati nec in spiritu nec in carne:ideo non sentiunt pene ignis acerbitatē. hunc modum dicendi magis approbant magistri cōmuniter:ꝛ ideo ipsam sustinendo fm opinionem magistri sicut patet in littera: rationes que ad hanc partem inducuntur concedo.hec Bonauentura verbaliter.Si autez quis obiceret allegans illud Augusti.in libro

Universidad de Deusto
Biblioteca

de fide ad petrū dicēt. Firmissime tene puulos qui sine baptismate de hoc seculo transeunt eterni ignis supplicio sempiterno puniendos hec ille. Ad hoc Respondet Bonauē. vbi supra in solutione primi argumē. dicens. Aug. inquit in verbis illis non intendit dicere q̄ paruuli sensibiliter crucientur: sed intendit eorum penas manifestare q̄ntum ad carentiam visionis dei: z quantum etiam ad vilitatem loci: z hoc valde habundanter exprimit plus dicens z minus. Nam in enchiridion ait. Mitissima sane eorū erit pena qui preter peccata que originaliter traxerunt nullum insuper addiderunt: volens ex hoc intelligi q̄ non fine causa loquitur sic. Hoc enim facit ad extirpandam illam heresim que dicebat paruulos nulla pena puniri. Vnde sicut in moralibus documētum est: q̄ qui vult ab vno extremorum perucuire ad medium q̄ debet declinare ad aliud extremum sicut docet philosophus: sic etiam beatus Augu. vt illam heresim extirparet que dicebat paruulos ab omni pena immunes esse z ad medium reducere: videlicet ad penam carentie visionis simpliciter asserunt eos cū alijs peccatoribus eternaliter dānari. Istum autē suum intellectum exprimit vt predictum est in ench. vbi dicit pena mitissimam esse mitissimam: sicut etiam dicit magister in littera. hec Bonauen. verbaliter Huius sententie est etiam Tho. in q̄oribus disputatis de malo. q. de peccato originali. arg. j. Et predicta ergo auctoritate. ratiōe. atq; distinctione expresse patet: qualiter paruuli sine baptismo morientes z si priuantur diuina visione: vt pretactum est: nequaq̄ tñ paciuntur sensibilē penam ignis materialis. ¶ Tertius error est dicentium q̄ tales paruuli presupposito vt pretactum est q̄ perpetuo careant diuina visione: patiuntur maximam penam: dolorem atq; tristitiam de priuatione illius diuine visionis. Contra quos expresse sunt quatuor. ¶ Primo auctoritas. ¶ Secundo ratio. ¶ Tertio similitudo. ¶ Quarto distinctio. ¶ Primo contra tales est auctoritas magistri in. 2. di. 33. ad litteram dicentis. Nullam inquit aliam penam sensuri sunt paruuli de igne materiali z verme conscientie: nisi q̄ simpliciter diuina visione carebunt. hec ille. ¶ Secūdo contra tales est ratio videlicet inproportionis. Fundamentum rationis ponit philosophus libro de proprietatibus naturalium rerum di. Excedentia proportionem nature si non habeantur nō sunt causativa tristitie sed simpliciter conuenientia cum natura: puta bona regula. Nam nullus sapiēs si recta vtatur ratione affligitur z tristatur: ex eo q̄ non potest volare sicut auis: vel q̄ fiat rex. aut imperator: cum non cōueniat nature sui status. Econtra vero auis si volare non posset cum ei conueniat per naturam vtiq; affligeretur: z etiam ille cui competit regnum vel imperium sm̄ nature cursum nisi illud habeat: sed magis ab alio possideatur: vtiq; affligeretur. Quo presupposito certum est q̄ pueri sine baptismo morientes nunquā fuerunt proportionati ad hoc q̄ vitam eternam haberēt seu diuina visione fruerentur. Non enim ex principijs nature simpliciter acquiritur illa visio: cum excedat omnem facultatem nature: sed acquiritur per habitum fidei infusum z supernaturalem: quem nec vnquā habuerunt nec vnquā habituri sunt. Quod si sic est q̄ pueri sine baptismo decedentes nunq̄ fuerunt nec vnquā erunt proportionati ad fruendum diuina visione: concluditur ex hoc q̄ impossibile est q̄ vnquā doleant z affligantur de priuatione visionis diuine. ¶ Tertio contra tales est similitudo. Clarum est enim vt habetur. 2. questione. j. c. Notum. q̄ agentes z consentientes par pena astringit: q̄ concesso certum est q̄ non agentes nec cōsentientes peroppositū nulla debet pena constringere. Sed manifestum vt superius probatum est q̄ corpori paruulorum nulla datur pena ignis materialis pro eo q̄ nullam habuerunt actualem delectationem ergo a simili nullam penam vermis conscientie debent sentire anime paruulorum pro priuatione diuine visionis ex quo nullum habuerunt consensum in culpa originali. ¶ Quarto denique contra tales est distinctio Thome in questionibus disputatis de malo. q. de peccato originali. arti. scōo dicentis. Cuz queritur an paruuli decedentes cum solo originali peccato patiantur afflictionem interioris doloris ex priuatione diuine visionis. Respondeo q̄ diuersi circa hoc diuersimode locuti sunt. Aliqui tamē dixerunt absolute q̄ non. Et ratio est quia vbi nulla est cognitio z cogitatio boni perditi vel propter se facti ibi est nulla afflictio. Sed anime paruulorum cuz solo originali decedētium sunt in tantis tenebris ignorantie constitute: q̄ nesciunt se ad beatitudinem creatas: nec aliquid de beatitudine cogitant: z ideo propter hoc nullam patiuntur penam. Sed hec ratio est insufficiens cum cognitio naturalis magis vigeat in anima separata q̄ in animab⁹ cum corpore coniunctis. Ideo dicendum, est q̄ duplex cognitio de beatitudine haberi potest. videlicet generalis z specialis: seu naturalis z supernaturalis. Anime ergo puerorū generali z naturali cognitione non carēt que debetur anime separate sm̄ naturam suam sed carent simpliciter cognitione speciali z supernaturali: que in nobis per fidem plantatur: eo q̄ non habuerunt fidem in actu nec sacramenta fidei susceperunt. ¶ Pertinet autem ad cognitionem naturalem q̄ anima sciat se propter beatitudinem esse factam: eo q̄ beatitudo consistit in adoptione perfecti boni. Sz quia illud bonum ad quod homo est factus: seu illa gloria quam sancti possident est supra naturalem cognitionem. di. apostolo. j. cor. 2. oculus nō vidit nec auris audiuit ꝛc. z subdit nobis autem deus reuellauit per spiritum sanctum: que reuelatio pertinet ad fidem: hinc est q̄ paruuli tali supernaturali bono priuati cum illud supernaturaliter non cognoscunt nequaquā propter hoc dolent z affliguntur. imo magis quod per naturam habent: absq; dolore possident: z vltra hoc de ipso singulariter gaudent. ℞ Tho. Vide queso etiam distinctio. beati Bonauenture in. 2. di. 33. ar. 3. q. 2. quā brevitatis causa dimitto in qua concludit. q̄ realiter predicti paruuli nullam patiuntur penā ex priuatiōe diuine visionis. Immo magis concludit q̄ in cognitione naturali in mensam habent delectationē sicut etiam multi qui vellent esse in paradiso licet non sint cōsolantur de statu suo. scilz presentis vite z cōtēti sunt eis que habent in hac vita q̄uis cōparatiue modicum habeant respectu paradisi. Sic a simili in paruulis intelligendum est esse: quia eis sufficit status sue naturalis: nec eleuant ad supernales opes oculos quas habere non possunt. hec Bonauentura verbaliter vbi supra in solu. secūdi argumē. Scotus autem in. 2. di. 33. ponit questionē formalem vtrum paruuli patiātur aliquā penam ignis vel tristitiā de priuatione visionis dei z Respondet absolute q̄ nullam penam patiuntur nec in corpore: nec in anima. Sed in generali habebunt maximam delectationem de perfectionibus naturalibus z de naturali cognitione ipsius dei atq; aliarum rerum naturalium sicut z philosophi naturales etiā in hac vita existentes habuerunt magnam delectationē de naturali cognitione ipsius dei z aliarum rerum naturalium: dato q̄ priuarentur beatifica visione ipsius dei. propter quod philosophus scōo de celo z mundo ait. Cum de corporibus celestibus questiones possunt solui parua z topica solutione: contingit auditori vt vehemens sit gaudium z delectatio. Et in. ij. de animalibus di. q̄uis parum sit quod naturaliter de superioribus substantijs accipimus tamen illud modicum est magis amatum z desideratum z delectabilius omni cognitione quam de omnibus simul substantijs inferioribus habemus. hec ibi. Et i libro de secretis secretorum ad Alexandrum ait. De rebus altissimis etiam parua z debili consideratione aliud posse conspicere iocundissimum z delectabilissimum est. Et qua auctoritate ratione similitudine atq; distinctione patet quaeliter paruuli sine baptismo morientes nullam patiuntur penam de priuatione diuine visionis. Tamen penam maximam susceperunt patres z matres qui studiosa malicia dum fornicati sunt prolem perimunt: aut comestione: aut sumptione alicuius ad hoc apti cibarij. O crudelissimi patres. o ferocissime matres cur non cogitatis grauitatē culpe quam cōmittitis. Graue certe delictū esset si quis corporaliter hominem occideret: grauius vtro si quis omnes mūdi homines perimeret: sed profecto grauissimum est peccatum super omnia q̄ quis paruulum non baptizatum perimat. Ratio est quia auferitur vita gratie: seu vita eterne glorie que incomparabiliter nobilior est per se naturali vita omnium hominum huius mundi. Sic enim dicitur. 24. q. 3. c. si habes. Innumerabiliter mors corporū morti vnius anime comparari non potest. ℞ ibi. Immo in. c. si aliquis. extra de homicidio dicitur. Quod si aliquis homini vel mulieri aliud fecit vel ad potandum dederit vt nō possit generare aut cōcipere vel nasci soboles vt homicida teneatur. glo. quo ad penam legalem z quo ad spiritualem: sed non est irregu-

laris ac si hominem interfecisset. Si igit huic tanta debetur pena. quāto magis puniri debet qui post animationem fetū perimit t maxime si proprius filius est? Certe tales nisi penitent priuabuntur in eternum diuina visione: quapropter eorum causam priuati sunt paruuli illi dum sine baptismo cū culpa originali decesserūt. Ex ꝓdictis oībus ꝑ quali*ter vltra* supradicta. 20. etiam sunt. 10. alia genera hominum diuino cultui t christiane fidei penitus aduersantiuꝫ. A quib⁹ etiā pestiferis t maledictis erroꝛib⁹ nos preseruet increata sapientia vgnigeniti dei: qui cuꝫ patre et spiritu sancto viuit t regnat deus per infinita secula seculorum. Amen.

¶Feria tertia post quartā dominicam quadragesime. Iterum de quinta excellentia. videlicet de maxima nobilitate ipsius sacratissime fidei.

Nolite iudicare fm faciē ſ iustū iudicium iudicate. Scribunt hec verba. Jo. 7. c. t in euāgelio occurrentis ferie. ¶Post sacri euangelij litteralē expositionem t moralē dilectissimi ciues: ex quo vt claruit in duob⁹ precedētib⁹ sermonib⁹ declarauimus 30. genera hoium seu psonaꝝ diuino cultui t christiane fidei aduersantiū: restat postremo vt in presenti sermone alia. 10. genera declaremus que declaranda remanserunt quorum declaratio sequendo numerum suprapositum talis erit.

¶Item de septima cōtēplatiōe diuine adorationis que dicitur oppositionis seu de. 10. alijs generibus hominum qui aduersantur diuino cultui.

Trigesimiprimi igit qui vltra predictos diuino cultui t christiane fidei ēt aduersanť sūt omnes illi q firmiter credunt q aliqua mulier maga vel striga veraciter conuertatur in murilegam seu gattam vel musipulam. Contra quos exprosse sūt tria videlicet. ¶Primo auctoritates. Secundo Ratio. Tertio exemplum. ¶Primo contra tales sunt auctoritates. Nam concilium acquirense. 26. q. 5. c. episcopi eorum. ait. Qui si quis credit posse fieri aliquam creaturam aut in melius: aut in deteri⁹ immutari aut trāsformari in aliam speciem: vel in aliam similitudinem: nisi ab ipso creatore qui omnia fecit t per quē omnia facta sunt: proculdubio infidelis est t pagano deterior. hec ibi. Item. 26. q. 5. c. Nec mirū dicitur. Fertur i gētilium libris q quedaꝫ maga socios Vlixis mutauit in bestias. legitur etiam de sacrificio q arcbadcſ deo suo luco imolabat et quo quicuꝫ qꝫ sumerct in bestiaꝝ formas conuertebat. Sed hec omnia magicis prestigijs potius fungebantur q̄ rerum veritate cōplerentur hec ibi. Secundo contra tales ē ratio videlicet. Augmētationis. Fundamentum rationis ponit phs. i. thopi. di. Quod non potest i minus nec in maius. patet regula. Nam qui nō pōt rrpugnare paruum castrū nequaq̄ expugnabit maximam ciuitatem. Quo presuppoſito certuꝫ ē q nobilior ē forma nostra dicente phō. i. phisi. Forma inquit est nobilior materia t est quid diuinum a materia desideratum. Sed clarum ē q tota natura nec infuꝫ aliquis malignus spiritus non potest producere minus. i. materiam alicuius minime rei de nihilo facere: cum requiratur ibi infinita potestas quam solus deus habet sed illō qō Mat. 5. saluator ait. Non potes vnum capillum albuꝫ facere aut nigrū: ergo multo fortius nec aliquis demon nec tota nā produere poterit aliquam nouam formam seu formā in formā transformare: cum etiā in hoc sicut in creatione materie requirat infinita potentia quam nullus bꝫ nisi solus deus. ¶Tertio contra tales est exēplum. Nam legitur in legenda sancti Machharij q quedam puella oculis hominum videbatur in equam cōuersa. Cui cōpacientes monaci eidē sācto Machario cui iam t hoc ipsum deus notum fecerat retulerunt: t vt pro eadem instanter oraret rogauerunt. Quibus sanctus Machariꝰ dixit. o filij vos equi estis q equorū bētis oculos: illa enim puella mulier ē nec est transformata in formaꝫ eque sicut apparet. Sed simpliciter falluntur oculi videntiuꝫ ex prestigij vanitate. t cum orasset deuꝫ vt sicut erat monachis appareret: stati viderunt eam habere formam mulieris t non formam equē. hec t.

similia sunt simpliciter delusio quedam demonū. Ex predicta auctoritate rōe t exēplo: ꝑꝫ qualiter falsissimū ē q mulier aliqua conuerti possit in gatā vel murilegā. Si aūt opponeretur q aliquando vere t sensibiliter cōpertū ē q aligs aliquā vetulā in forma gati seu murilegi puerꝫ rapere satagētemꝫ peusserit aut in brachio aut in aliqua parte corporis. Qō si sic est: ergo formaꝫ illius vetule q̄ erat in domo videtur demon realiter in formam gatti seu murilegi transformasse. Respondet magister Michael de fesulis in suo tractatu de superstitionibus q simpliciter illud qō videtur in forma gatte: simpliciter est ipse demon in specie vetularuꝫ vel musipularuꝫ pueros de cunabilis t lecto rapiens t occidēs: q interdū sic a deo permittitur paruulos occidere in penā parentum: qui eos adeo in ordinate amant q propter ipsos dei amorem negligunt t postponunt. Quod autem realiter in persona vetule percussio facta remaneat: seu tale vulnus vetule imprimatur: dico q hoc triplici respectu. euenire potest. ¶Primo naturaliter ex casu vt puta dum cadendo tale vulnus recepisset. ¶Secundo hoc pōt accidere ex vehementi bymaginatione in penā peccati: q̄ dum talis vetula ex comitibus se fore credit herodiadis vel diane: t credit se i bymaginatione esse ad rapiendum pueros tale vulnus in ea factum remanet pro eo q ve hemens bymaginatio plerūq̄ facit casum seu. Tertio dicas q permittente deo in penam peccati diabolus sibi tale vulnus infligit ex quo ipsa credit se esse ad actum illius percussionis seu occisionis pueri. Adde si vis t quartū respōsū q̄ plerunq̄ diabolus pōt deludere oculos videntium: vt talis vetula videatur percussa cum tamen percussa non sit. Tertia tamen ratio probabilior videtur. Qō autem actualiter sit ipse demon qui in forma vetule appareat patet ex hoc: q̄ ianuis clausis t thalamo. in alterutruꝫ predictaꝝ formarum scilicet vetule vel musipule intrat t exit. t vt id factum magis credatur verum: t per consequens odium vel aliud malum inter vetulam t parentes pueri generet: sub lecto quandoq̄ se occultat cum tamen ingredi in hostia clausa nō possit aliquod materiale corpus nisi simpliciter malign⁹ spiritus seu corpus gloriosum: t dum est deprehēsus discurrit hinc inde p thalamum demon in forma predicta quasi exire non possit: qui tamen vt predictum est etiam obstructis portis dom⁹ t camere intrauit qō vtiq̄ solis spiritib⁹ possibile est: t ex hoc fingit q. inuitus percutiatur. Ex predictis igitur omnibus cōcludo q. non tantum est impossibile q. dyabolus vnā creaturam veraciter transformet in aliā: sed vltra hoc dico q. qui hoc crederet eē possibile: vtiq̄ hereticus foret. ¶Trigesimisecūdi q aduersantur diuino cultui t christiane fidei sunt omnes illi qui vtuntur arte notoria ad scientiam acquirendam: que ars omnino illicita est. Contra quos Aug. lib. de doc. christia. t ponitur. 26. q. 2. c. Illud ait. Omnes artes huiusmodi scientie vel nugatorie vel norie superstitionis ex quadam pestifera societate demonum acquisite: quasi peccata infidelitatis t dolosc amicicie constituta penitus sunt reprobande t a quolibet christiano fugiende. hec ibi. Rationem autem quare talis ars omnino sit illicita assignat tho. 2. 2. q. 96. di. Quod talis ars omnino est prohibita q̄ vtitur quibusdam ad scientiam acquirendam que non habent fm se virtutem causandi scientiam: sicut ex inspectione quarundaꝫ figurarum t prolatione quorundam verborꝫ ignotorum: que ars non vtitur his vt causis sed vt signis: non quidem vt signis diuinitꝰ institutis sicut sunt signa sacramentalia seu sacramentorum. ¶Trigesimitertij qui aduersantur diuino cultui: t fidei christiane sūt omnes illi qui exprosse demones inuocāt ad aliquid consulendum vel facien. t ipsos ex hoc aut in vitro: aut in adamante aut in ampula t huiusmodi coactos: t constrictos tenent. Contra quos. 26. q. 2. c. bij qui dicitur. Hij q de paginis euangelicis sortes legunt: t si optandum est: vt id potius faciant q̄ ad demonia consulenda concurrant: tamen ista mihi displicet consuetudo. ad negocia secularia t ad vte huius vanitateꝫ diuina oracula vel le conuertere hec ibi. ¶Trigesimiquarti qui aduersantur diuino cultui t christiane fidei sunt omnes illi qui a diuinatoribus inquirunt de vita t morte: de prosperitate t aduersitate sui vel alterius per aliquam figuram vel signaturam corigie t huiusmodi. ¶Contra quos. 26. q. 7. ca. Non obseruetis. Augu. ait. Quicunq̄ diuinationis aut fata; aut au-

guria obseruat: aut attendit: aut consentit obseruantibus: magis ad sui damnationem q̄z ad suam salutez tendit. Siue qui per quosdam numeros litterarum ꝛ lune per phitagoricam egrotantium: vitam vel mortez vel prospera vel aduersa futura inquirunt. hec ibi. ¶ Item. 26. q. 2. ca. qui sine. dicitur. Omnis inquisitio ꝛ omnis cura de morte ꝛ vita que a diuinis ꝛ magis ꝛ a demonibus in hydolorum cultura expetitur: mors potius dicenda est q̄z vita: ꝛ qui ea sectantur si se nō correxerint ad eternam perditionem tendūt psalmista dicēte. Omnes dij gentiuz demonia sunt qui per deceptos homines alios decipere quotidie gestiunt vt perditionis sue faciant cos propter hanc causam omnes esse participes. hec ibi. ¶ Tregesimiquinti qui aduersantur diuino cultui: seu christiane fidei sunt omnes illi qui pro sanitate recuperāda sui atq; suorum nec non ꝛ animalium irrationabilium diuersa faciunt fieri incantamenta. Contra quos. 26. q. 7. ca. admoneant dicitur. Admoneant fideles sacerdotes populos vti noucrint: magicas artes incantationesq; quibuslibet infirmitatibus hominum nihil prodesse nihil remedij conferre nō animabus languentibus claudicantibus vel etiam morientibus quicq̄z mereri. Sed hoc cē laqueos ꝛ insidias diaboli antiqui hostis: quibus ille perfidus humanum genus decipere nititur. Si qs hoc crercuerit clericꝰ degradetur: laicus autem anathematizetur. hec ibi. Item. 26. q. 2. ca. qui sine. dicitur. Qui sine saluatore salutem vult habere ꝛ sine vera sapientia existimat se prudentem fieri posse non sanus sed eger: non sapiens sed stultus i egritudine anime assidue laborat ꝛ in cecitate noxia stultus ꝛ demens permanebit. hec ibi.

In hunc etiam errorem incidunt qui maleficia ꝛ facturas agunt seu pro liberatione fieri faciunt. Contra quos. 26. q. 2. ca. Non licet. dicitur. Si quis paganorum consuetudinem sequens diuinos ꝛ sortilegos in domū suam introduxit quasi vt malum foras mittant: aut maleficia vel facturas inueniant aut lustrationes paganorum faciant. 5. annis penitentiam agant. hec ibi. ¶ Aduertant tales q̄ siquis per aliquod incantamentum posset liberare omnes homines mundi mortuos a morte: non licet sacramentum facere vel incantamento consentire: vicente apostolo. ad. Roma. 3. Nunq̄z sunt facienda mala vt veniant bona. ꝛ Augusti. 22. q. 2. ca. faciat. ait. Faciat homo pro temporali salute bominum quicquid potest cum aūt ad hoc ventum fuerit: vt tali saluti nisi peccando consulere possit iam se existimet non amplius habere quid faciat. hec ille. ¶ Trigesimisexti qui aduersantur diuino cultui: seu christiane fidei: sunt omnes illi qui per inspectionem astrolabij aut per inscriptiones querunt ꝛ investigant occulta ꝛ futura seu qui ex constellationibus ꝛ cursu sderum iudicant de actibus moralibus hominum. Contra quos. 26. q. 2. cap. Sors. dicitur. Quibus constellationes ꝛ futurorum signa custodientibus aplꝰ ait. Dies obseruatis ꝛ tēpa et mēses ꝛ annos. Vnde timeo ne sorte sine causa laborauerim in vobis. Sic ꝛ astronomia seu astrologia apud catholicos in dissuetudinem abijt: quia dum propria curiositate bijs minis erant intenti: minus vacabant bijs que saluti animarum erant accomodata. hec ibi. Propterea quidam sacerdos vt habetur extra de sortilegijs. c. ex tuarum tenore. graviter punitus fuit ab ecclesia. pro eo q̄ occulta ꝛ futura per astrolabium inquirebat. Prouide. 26. q. 5. capitulo nō oportet. dicitur. Nō oportet sacris officijs deditos vel clericos magos astrologos vel incantatores existere aut facere filateria que animarum suarum vincula comprobantur. hos autem omnes qui talibus rebus vtunt omnino proici ab ecclesia iussimꝰ. hec ibi. ¶ Trigesimiseptimi q̄ aduersantur diuino cultui seu christiane fidei sunt omnes illi qui somnijs certam fidez adibent seu credunt libro qui appellatur Sōnia Danielis. que somnia vt plurimum illusione demonum fiunt. Contra quos. 26. q. 4. capitulo sciendū. dicitur. Suadentibus demonibus miris ꝛ inuisibilibus modis per illam subtilitatem corpora hominum non sentientium penetrando: ꝛ sc cogitationibus hominum per quedam ymaginaria visa āmiscēdo siue vigilātiū siue dormiētiū fides nō dz adhiberi. vt hec ibi. Itē. 26. q. 7. c. Nō obseruetis. dr. Errant qui attendunt ad somnia scripta ꝛ falso in danielis nomine intitulantia. hec ibi. ¶ Trigesimioctaui qui aduersantur christiane fidei sunt omnes illi qui credunt q̄ qui nascitur tali hora ꝛ die habebit bonum vel malum cuentum. Contra quos Augusti. libro de doc. christiana. ꝛ ponitur. 26. q. 2. ca. Illud. ait. Nam ꝛ mathematici quamuis veram stellarum positionem cum quisq̄z nascitur consequuntur ꝛ aliquando perueniant: tamen q̄ inde conantur: vel actiones nostras vel actionum euentus pro ducere nimis errant: ideo si dixerint vobis ita eueniet non credatis. hec ibi. ¶ Cum bijs etiam connumerantur illi qui tenent q̄ ex influentia corporum celestium: liberum arbi. cogitur ad vitia ꝛ virtutes: bonum et malum. Contra quos philosophus tertio. ethicorum. ait. Voluntarie sunt virtutes sicut ꝛ vitia: ꝛ nullus sit bonus vel beatus non volēs. Et ecclesiasticus. 15. dicitur. Deus constituit hominem ab initio ꝛ re. cum in manu consilij sui. cē. Item Ieronimus in questionibus super abdiam ait. Deus. enim equali cunctos sorte generat: ꝛ dedit singulis arbitrij voluntatem vt faciat vnusquisque quod vult siue bonum siue malum. hec ille. ꝛ ibidem ait. Omnes homines suo arbitrio derelicti sunt neq; enim bonum necessitate cōpulsi faciunt sed voluntate: vt credentes coronam accipiant ꝛ increduli proprio argumento supplicijs mancipentur. hec ille. Inter hos quoq; intelliguntur illi qui dum obseruant alicui creature vt puta vulpi mustele lepori lupo serpenti ꝛ huiusmodi credunt propter hoc sibi euenire bonum vel malum. Contra quos. 26. q. 4. capitulo Igitur. Augusti. ait. Nam et auspicia sunt que iter facientes obseruant alia que signa rerum vel obseruatiōes vt inprouisa hominibus incurrentes ferunt que nequaquam attendenda sunt. hec ille. Item. 26. q. 2. capitulo. Illud dicitur. Si iunctim ambulantibus amicis lapis aut puer medius ꝛ huiusmodi aduenit nulla fides adibeatur. hec ibi. Hoc idez intelligendum est de illis qui credunt q̄ cantus auium seu volatus habeat bonam vel malam significationem: vnde quando corvus cantat aliqu credunt q̄ sit malum augurium. Contra tales. 26. q. 4. capitulo. Igitur. dicitur. Augures sunt: qui volatus auium ꝛ voces intendunt. Duo sunt autem genera auspiciorum vnum ad oculos: alterum ad aures pertinens. Ad oculos est volatus: ad aures vero est vox auium. hec ibi. ¶ Trigesimo nono qui aduersantur diuino cultui ꝛ christiane fidei sunt omnes illi qui derogant ecclesie contra eam loquentes ꝛ dicentes q̄ ecclesia, potest errare ꝛ errat aliquando in canonizatione sanctorum ꝛ in multis alijs: ꝛ propter hoc decretis ecclesiasticis non credunt nisi sicut eis placet. Contra quos nota sm Ricar. in quolibeto q̄ duplex est ecclesia. scilicet particularis ꝛ vniuersalis: particularis ecclesia potest dici papa qui realiter errare potest: ꝛ precipue in causis ꝛ sententijs dandis ꝛ hoc ex mala informatione aut falsorum testium: aut etiam falsorum instrumentorum quem tamen deus in canonizatione alicuius sancti nunquam errare permitteret. Nec credendum est ab aliquo q̄ erret quamuis errare posset. Imo credendum est q̄ si iniuste aliquem canonizare vellet deus cum aut occideret aut totaliter impediret. Et q̄ papa in ceteris etiam cum cardinalibus errare possit. audi Aug. ii. q. 3. c cepisti. di. Cepisti habere tanq̄ publicanuz fratrē tuuz ligas illū in terra sz vti iuste alliges vide: nam iusta vincula disrumpit iusticia. quem solueris inquit in terra solutꝰ erit in celo. hec ille. glo. autē super verbum solueris ait. Non quē soluere putaueris sed quem solueris clane non errante solutus erit in celo. hec glo. Item de pe. di. i. c. quē peniter. idez Aug. ait. Dixit enim dꝰ sacerdotibꝰ: q̄cunq; solueritis sup terrā cō hoc cē Ego dꝰ ꝛ oēs celestis militie ordines ac oēs sancti i gloria mea confirmātvobiscū q̄s ligatis ꝛ solutis super terraz. nō dixit quos putatis ligare ꝛ soluere: sed i quos exercetis opꝰ iustitie misericordie ꝛ veritatis. hec ille. Et q̄ papa etiaz possit errare patet exemplo Nam. di. 19. capitulo. Ita dominus noster. §. hoc autem intelligendum. ꝛ capitulo Anastasius. dicitur. Anastasius nationc romanꝰ fuit temporibus theodorici regis: eodem tempore multi clerici se a cōmunione eius abegerunt: eo q̄ cōmunicasset sine consilio episcoporum presbyterorū ꝛ cuncte catholice ecclesie. Diacono thessalonicēsi noic fotino qui cōcaucrat in heresi acatio quia voluit occulte reuocare acatium ꝛ non potuit diuino nutu percussus est. hec ibi. Iste Anastasius papa inciderat in heresim iam dānatam vt habetur. 24. q. j. capi. 2. ꝛ. 3. Item. ij. di. c. si papa

dicitur. Quod bonitas pape salus est omniū ꝛ peruersitas ipsius cedit in dānationem in numerabiliū. Ex ꝓdictis patet: qualiter eccle fia particularis pōt ꝛ nō pōt errare. Ecclesia aūt vniuersalis que nihil est aliud q̄ꝫ quedaꝫ multitudo episcopoꝝ ꝛ clericorū: seu aliorum fideliuꝫ xp̄i fide ꝛ charitate vnita, put dicitur 93. di. c. legimus. ꝛ. j. q. j. c. multe. Et .24. q. j. c. loquatur. nunq̄ꝫ errare potest eo q̄ deus nū q̄ꝫ hoc permitteret ꝛ precipue in canonizatio ne sanctorum. Immo si omnes errarēt spiri tus sanctus babūdantius in vno solo existēs faceret per illum errorem ceterorum omniū penitus reuocare. Et q̄ vniuersalis ecclesia non possit errare in sanctorum canonizatione ex ceteris audi Augusti. super. 18. c. Ad ate. di. Cum spiritus sanctus regat ecclesiam sequitur q̄ ecclesia nunq̄ꝫ errabit cum habeat ductorem magistrum veritatis qui dixit: ego ero vobiscum vsq̄ꝫ ad consummationem seculi. ℌ ille. Item di. 29. c. sic dicitur. Sic omnes apostolice sedis sanctiones accipiēde sunt tāq̄ ipsius petri diuina voce firmate. Item Luci⁹ papa omnibus episcopis vt habetur .24. q. j. c. a recta inquit fide: ꝛ ab apostolico tramite propter vllam perturbationem nolite discedere scientes quoniā iurta saluatoris sententiam beati qui persecutionem patiuntur pro pter iustitiam. hec est apostoloꝝ viua traditio ℌ est vera charitas que predicanda est ꝛ pre cipue diligēda ac fouēda: atq̄ꝫ fiducialiter ab omibus tenēda. ℌ est sancta ꝛ apostolica mr omniū ecclesiarū xp̄i ecclesia: q̄ p dei oipotē tis gr̄az: a tramite apostolice traditiōs nūq̄ꝫ errasse probatur nec hereticis prauitatib⁹ suc cubuit: sed vt in exordio normaꝫ fidei xp̄iane pcepit ab auctoribus suis apostolorum prin cipibus xp̄i sic illibata fide hactenus manet ℌ ille Jero. etiā .24. q. j. c. ℌ est fides ait. Sancta romana ecclesia que semper immaculata pr̄mānsit domino prouidente ꝛ beato ℙetro apostolo opeꝫ ferente in futuro manebit sine vlla hereticorum insultatione preualēte: atq̄ꝫ firma ꝛ imobilis oi futuro tēpore persistet. ℌ ille. Siꝫis ſnia egregie habet .24. q. j. c. pudēda glo. etiam sup verbo auctoritate. c. j. errta de reli. ꝛ ve. sanctorū ait. quod ecclesia approbat ab omnibus approbandum est: eo q̄ eccle sia nunq̄ errat. ℌ eadem sententia habetur. xj. di. c quis nesciat. ꝛ. c. cōsequens est. ꝛ. 12. di. c. nō decet. ꝛ. c. preceptis apostolicis. ꝛ. c. sit q̄ cta ecclesia romana: ꝛ. 19. di. c. si romanorum ꝛ. c. quoniā vero. ꝛ. 21. di. c. Nunc aūt. ꝛ. 22. di. c. oēs. ꝛ. di. 40. c. si papa hereticus. Errat igi tur quicunq̄ non credit statutis apostolicis vel non credit in sanctorum canonizatione. ℙroinde Jeroni. 24. q. j. c. ℌ est fides aut. hec est fides papa beatissime quā in catholica ec clesia didicimus quā semp; tenuimus in qua si minus perite aut parum caute positum est emendari cupimus a te qui ℙetri ꝛ fidez ꝛ sedem tenes. Si aūt ℌ nostra confessio apo stolatus tui iudicio cōprobatur: quicunq̄ꝫ cul pare me voluit se imperitum vel maliuolu; vel etiam nō catholicum sed hereticum cō probabit. ℌ ille. Item. 24. q. j. c. omnibus con sideratis. idem Jeroni. ait. Cum enim eccle sie domus a christo potestatem acceperit li gandi atq̄ꝫ soluendi si quis hanc domuꝫ cor rigentibus ꝛ ordinantem contempserit sit ti bi sicut ethnicus ꝛ publicanus. Item. 23. di. c. In nomine domini dicitur. hereticus est q̄ ecclesie non obedit: ꝛ qui non credit. Item Nicola. papa. 22. di. c. omnes siue patriarchaſ ait. Qui romane ecclesie priuilegium ab ipso omnium ecclesiarum capite traditum auferre conat. ℌ proculdubio in heresim labit glo. scilicet contemptor est romane ecclesie. De inde sequitur. Et cuꝫ ille notetur iniustus hic est dicendus hereticus. deniq̄ꝫ. 81. di. c. si qui presbiteri dicit. Qui nō huic saluberrimo pre cepto obedire noluerit hydolatrie crimē incur runt Salomon testante ꝛ beato Gregorio instruente peccatuꝫ ariolandi: est nō obedire: ꝛ scelus hydolatrie nolle acquiescere. peccatū igitur paganitatis incurrit quisquis dū chri stianum se esse asserit sedi apostolice credere ꝛ obedire ꝛtemperit. hec ibi. Deniq̄ꝫ di. 22. c. non decet dicitur. Nō decet a capite membra discedere sed iurta scripture testimoniuꝫ omnia membra caput sequantur. Nulli ve ro dubiuꝫ est quin apostolica ecclesia: mater sit omnium ecclesiarum: cuius regulis ꝛ statutis nullatenus alicui conuenit deuiare. hec ibi. ¶Quadragesimi ꝛ vltimi qui aduersan tur diuino cultui ꝛ christiane fidei sūt omnes qui tenent ꝛ credunt q̄ substantia anime nō sit creata de nichilo sed simplicir de aliquo quoꝝ error dupliciter apparet. ¶Primus error est dicētium q̄ aia rōnalis procedit ex traduce seu de materia parētum filiuꝫ gene rantium. ¶Contra quos sunt quattuor. ¶Pri mo auctoritas. ¶Secō Ratō. ¶Tertio Simi litudo. ¶Quarto distictō. ¶Primo ꝺ taleſ ē auctoritas ph̄i. 16. de animalibus dicētis. So lus intellectus intrat in nobis ab extrinseco hec ille. Si igitur traducit ſba hominis ab ex trinseco: ergo rationalis anima non est extra duce parentū. Item. 3. de anima. Idem ph̄s ait. Intellectus. i. aima intelligit: q̄ non ha bet aliq̄ organū i corpore ſꝫ est separata ab omni organo. Item ecclesiasticus vltimo sa lomon ait. ℙuluis reuertet in terrā vñ erat ꝛ spiritus redibit ad deū qui dedit illum. hec ibi. ¶Secundo cōtra tales est ratio ꝟ causa litatis. Fundamentū rationis ponit cōmen tator super .ii. metha. di. Omne cui⁹ cā ē ige nerabilis ꝛ corruptibilis ipsū quoq̄ꝫ ē corrup tibile. patet hec regula. Nam q̄ arbor est ge nerabilis ꝛ corruptibilis ideo fructus proce dens ab ea est corruptibilis. ℙposituꝫ ē de solaribus radijs: qui cum habeant solē incor ruptibileꝫ: eo q̄ non recipit in se peregrinas seu contrarias impressiones: ideo ipsi cēntia liter in ipso existentes sunt incorruptibiles. Quo presuppposito: certū ē q̄ aia rōnalis ſm pbos ꝛ cōiter ſm omnes leges ꝛ sectas est i corruptibilis. Quod si sic est: ergo non est p uaturam propagabilis: ꝛ per consequens nō est extra duce parentuꝫ: ꝛ confirmatur ista ra tio. Nam si aia: est ex traduce. aut ergo aia ē ex carne parentum: aut ex anima eoꝝ. Ex car ne esse non potest quoniā ipossibile ē ſm ph̄z ex corpore fieri non corpus: aia aūt vt p̄z est ſi corp⁹. Si ex aia aut ergo ex tota aut ex pte Ex parte non: q̄ aia ſm ph̄m i primo de ani ma ē simplicissima. Si ex tota: ergo cū pater generat filiū: cū det ei tota animam suā desi nit ipse animam suaꝫ habere ꝛ per cōsequēs viuere. Quod est falsum: si pro q̄: ergo falsuꝫ est q̄ anima ex traduce oriatur. ¶Tertio con tra tales ē similitudo. Naꝫ gen. secundo. post formationeꝫ corpis primi parentis de limo terre dr. Inspirauit deus in faciē eius spira culuꝫ vite. Sed clarū ē q̄ spiratio ē per egres sum dei ab extrinseco. Quod si sic est: ergo q̄ libet anima p similitudinē ē imediate a deo ꝛ nō ex traduce pentuꝫ. ¶Quarto contra ta les ē distinctio Bone. in secundo. di. 18. ar. 2. q. 3. in cor. q. di. Cū queritur vtꝝ aia rationa lis fit ex traduce. Rndeo q̄ circa hec tripler

fuit opinio. ℙrima opinio ē aliquoꝝ phoꝝ qui dixerunt q̄ animaꝝ ꝓductio ē mediante intelligētia: qm̄ sicut corp⁹ celeste facit ad pro ductionē corporis hūani: vt dicit. 2. ph̄i. Sol ꝛ homo generant hominem: sic etiā intelligē tia facit ad productionez aie. Et hoc plures senserunt ph̄i: ꝛ sensisse vī auctor i lib. de cau sis. Ratio autem que mouet eos ad hoc po nendū: dicebant q̄ fuit diuina vnitas: que nō patiebaſ vt deus imediate produceret multa ꝛ diuina imutabilitas que non patiebaſ vt de⁹ ꝓduceret noua: ſꝫ ℌ tāq̄ hr̄tica abicięda sūt. Et ostensa ē talis opinio eē falsa. s. di. pri ma. vnde verbū illud de causis. tanq̄ hereti cuꝫ est respuendum: nisi quis intelligat q̄ aia dicit causari ab intelligentia: in hoc q̄ aliquā illuminationem suscipiat mediante illa intel ligētia. Intelligentia cniꝫ ſm pbꝫ excedit ani mam in claritate cognitionis. Et ideo dicit quidā pbs: q̄ anima rationalis cātur in vm bra intelligentie: ꝛ sensibilis in vmbra ratio nis. hoc autē dictū ē: quia vna deficit a per fectione alterius: nō q̄ vna producatur ab al tera. Est ꝛ secunda opinio: q̄ aia traducatur ex anima sicut caro ex carne: ꝛ sicut ab vna candela accēduntur multe: sic ab vna anima per sui multiplicationē: ꝛ absq̄ꝫ sui diminuti one viuificantur multa corpora: ꝛ de hoc ali quando dubitauerunt catholici tractatores ꝛ marime Aug. sic p̄z in li. sup gen. ad litterā ꝛ i lib. de li. ar. ꝛ in lib. retractationū. vbi etiā dicit: q̄ non potuit peruenire ad certitudinem huius questiōis. Ratio que fecit eum potissi me dubitare fuit transfusio originalis pecca ti. vez tū ipse Aug. banc positionem reprehē dit expresse in lib. de ecclesiasticis dogmatib⁹ cui⁹ auctem magister pōit in ſra: ꝛ ipse istum cūdē mōꝫ improbat sup gen. ad ſram: q̄ si per originale peccatū aia trāsfunditur ex ania: aut aia christi nō esset de genere aliaꝝ aiaꝝ: aut habuisset originale peccatū: quoꝝvtrūq̄ꝫ ē fal sū ꝛ ipiū. Et iō ē tertia opio catholica ꝛ vera q̄ aie nō seminātur nec traducanē: ſꝫ formatis corpib⁹ a deo creant: ꝛ creādo infundunt ꝛ infundēdo ꝓducunt. Aliaꝝ cni ꝓductioneꝫ sibi deus solū debuit reseruare: tū pp eaꝝ di gnitatē. tū pp eaꝝ imortalitatez. pp aiaꝝ di gnitatē dico: q̄ cū aia sit bymago dei ꝛ nata imediāte ferī in deū: ꝛ glorificari in ipso dili gendo eū ex toto corde: totū suum esse in me diante debuit ab ipso haberi: vt ipsum ex to-

to corde teneretur diligere. Decuit etiã hoc p̃ter aiarũ imortalitatẽ. Cũ em̃ solus de⁹ sit qui hẽat vitã̃ imortalẽ: solus ẽ qui põt p̃ducere p̃incipiũ vite ꝑpetuũ. Cuius igit̃ res icorruptibilis nõ possit substãtialiter in mãm trãsmutari: r opatio creature sit sup mãm transmutabilẽ: ipossibile ẽ aliquã creaturã rationalẽ aiã̃ producere. Et iõ eius productionẽ deus sibi soli debuit reseruare. hec Bona. verbaliter. Er p̃dicta auctore: rõne: similitudine atq̃ distinctiõe p̃z q̃lti aia non traducit de mã parentũ. ¶ Secũdus error ẽ dictiuus q̃ aia rõnalis nõ traducit de mã parentũ ſz simplicit̃ ꝓducit de ſba ipsi⁹ dei. Contra qs sunt tria. ¶ Primo auctoritas. Secũdo Ratio. Tertio distinctio. ¶ ¶ Primo ꝺ tales est auctorit̃as Aug. li. de ecclesiasticis dogmatib⁹ diffis. Credeñ. ẽ r firmiter tenẽñ. q̃ anime ñ sunt oẽs ab initio create vt origenes sensit ſz successiue nec cum corporibus seiant vt luciferiani affirmant nec de ſba dei generantur sicut quidã phi asseruerũt ſz dicimus aiam de nihilo creari r simul infundi: r creari i corpore conpacto r formato vt viuat in vtroq̃ hec ille. Secundo ꝺ tales ẽ ratio. vz impfectionis. fundamẽtũ rationis põit cõmẽtator sup. 3. phisi. di. Totũ eiusdẽ generis ẽ simplr pfecti⁹ sua parte: seu parte alteri⁹ generis: p̃z hec regula. Mã corp⁹ hõis pfectũ: pfectius ẽ q̃ cor q̃ est p̃ma pars corpis generata. Silr musca perfecta: ẽ nobilior q̃ sit solum cor hominis alijs ptib⁹ nũdũ formatis. Quo p̃supposito certũ est q̃ si anima est de ſba dei: cum anima sit pars toti⁹ hois: clarum est q̃ natura dei venit ad cõstitutionẽ hois. qđ si sic ẽ cũ pars sit minus nobilis q̃ totũ: cõcluditur necessario q̃ deus qui remanet pars ẽ minus nobilis r perfectus q̃ homo totus. Sed cum hoc sit falsũ r impium: ergo falsũ ẽ dicere q̃ anima ẽ de ſba dei. ¶ Preterea si anima hominis essẽ ex deo: aut ẽ de toto deo aut de parte. Si de parte ergo deus est cõpositus cum habeat partẽ r partẽ: qđ est omnino falsũ. Si de toto cum de⁹ sit immensus r infinitus ergo anima cuiuslibet hois immẽsa erit r infinita. Et per consequens quilibz homo erit omnipotẽs sicẽ de⁹: qđ cuz sit falsum: ergo falsũ est dicere: q̃ anima sit de substantia dei. Et confirmatur ista ratio sic. Si aia ẽ ex dei substãtia cũ ſba dei sit imutabilis ad prauitatem: clar̃ est q̃ anima non poterit deprauari per peccatum. sed cum contingat animaz deprauari: aut non est de substantia dei: aut substantia dei erit etiam depravata: sed cum de⁹ sit immutabiliter bonus spiritus vero rationalis paccare põt: apparet ex hoc q̃ rationalis anima nullo mõ põt de substãtia dei ipsius creari. ¶ Tertio contra tales ẽ distinctio beati Bona. i secundo di. 17. ar. 1. q. 1. in cor. q. di. Cum queritur vtrum anima hũana sit ex dei substantia. Respõdeo q̃ circa hoc tripler stat positio. ¶ Prima fuit quorũdam philorum dicẽtiũ q̃ intellectus human⁹ non erat aliud q̃ intellectus diuinus: ſz diuinus dicebat prout considerabat in se: humanus non prout perficiebat aliqđ corpus. Sz cum de⁹ sit nullius pars cõstitutiua pp suaz sũmã perfectionẽ: adeo positio ista fuit stulta r erronea. ¶ Secũda positio magis ipia r eronia fuit manicheorũ dicentium q̃ spirit⁹ rationalis: sit de dei substantia r natura. dicũt enim q̃ in homine duplex est anima sicut recitat Aug. in lib. de duabus animab⁹: quaz vna inclinat ad bona: r alia inclinat ad mala. Et illa que facit mala nõ potest facere vnq̃ bona. Illa que inclinat ad malus est de natura diaboli: sed illa que inclinat ad faciendũ bonũ est de ſba dei. Sz hec positio multipliciter a veritate ẽ alienа: q̃ ponit deuz cẽ eiusdem nature cuz creatura r alicuius creature esse materiam: cuz ponit creaturam fieri ex dei ſba. Et hanc positionem sequntur innumeralia inconuenientia: r hoc precipuũ ẽ q̃ implicat duo opposita dum ponit animam a deo esse factam: r cam cẽ de substantia diuina. deuiat etiaz a ueritate in hoc q̃ ponit i nobis duas animas cum hoc sit impossibile cuiuni⁹ matrie vna sit simpliciter forma vt dicitur sc̃do de anima. ¶ Et iõ ẽ tertia positio vera r catholica: q̃ aia nõ ẽ producta de dei substantia: sed de nihilo. De⁹ enim ad creaturas se hz in ratione cãe efficiẽtis formalis exẽplaris: ſz nullo mõ põt se ꝑbẽre in ratõe mãlis cuius q̃tũcũq̃z creatura sit nobil. hec Bona. verbaliter. Er predictis p̃z qualiter anima non ꝓducit er traduce parentũ: seu de substãtia dei. Et per consequẽs p̃z septima contẽplatio de diuino cultu que dicitur contẽplatio oppositionis in qua monstratum fuit qualiter sunt 40. genera personaz diuino cultui aducẽdum. Et per consequens patet quinta excellencia sacratissime fidei: que dicitur excellencia nobilitatis. In qua septez nobilitates ipsius fidei declarate sunt. Quas omnes nobilitates nobis omnib⁹ concedat obseruare dulcissim⁹ atq̃ pissimus redemptor noster Jesus christus: cui cum patre r spũ sãcto sit ois honor laus r gloria i secula seculoz. Amen.

¶ Feria quarta post quartã dominicã quadragesime de septa excellentia ipsius sacratissime fidei que dicitur excellentia integritatis.

Primus q̃ peccatores de⁹ nõ erudit. Scribũt hec verba. Jo. 9. r in euãgelio occurrẽtis ferie. post sacri euangelij litteraleꝫ r spiritualeꝫ expositioñeꝫ generoli ciues ex quo vt inferioribus claruit declarauit quintam excellentiam ipsius sacratissime fidei que dicta fuit excellẽtia nobilitatis: habeo in sequentibus declarare secundam ipsi⁹ fidei excellentiã q̃ dr excellentia integritatis pro cuius excellentie declaratione sciendũ est q̃ sicut ad perfectionez r bonitatẽ cuiuslibet virtutis moralis r acquisite oẽs sue circunstantie sibi sunt necessarie prout dicit ꝑbs. 3. ethicoz. c. 3. sic a simili ad perfectionem r bonitatẽ habitus sanctissime fidei: omnes circunstantie sunt necessarie aliter fides inutilis esset ad salutem. Et q̃ circunstantie in vna quaq̃z re: r per consequens in fide sint necessarie tripliciter probo. ¶ Primo naturaliter. Secundo materialiter. Tertio moraliter. ¶ ¶ Primo ꝓbo naturaliter ad hoc eni q̃ arbor sit perfecta requirit necessario tres circunstantias. vz. ſbam locũ ydoneũ: virtutẽ r operationẽ: pp qđ ꝓbs ꝑ de celo r mundo ait. nã apta sic fecit q̃ ad perfectionez vni⁹ cuiusq̃ rei tria requirunt. vz ſba virtus r operatio. vnde si desit aut locus, ꝓportiona⁹. aut operatio. i. fruct⁹ aut virtus. i. potẽtia faciendi fructũ: arbor ipsa erit penitus inutilis r iperfecta. ¶ Secundo ꝓbo mãlr seu artificialiter q̃ circunstantie sunt necessarie ad habẽdaz verã fidẽ sicut enim habet secũdo phisi cor finis cuiuslibet rei necessitatẽ ponit oib⁹ his que sunt ordinata ad finẽ. Quod sic patet. Mã sanitas q̃ est finis r desideriũ ipsius infirmi ad hoc vt pfecte habeatur: exigit cõsiliũ medici: exigit abstinentiã a nociuis: exigit medicinã, ꝓportionatã: exigit mẽsurã ipsius medicine. vt non detur nimis magna vel minis parua. exigit debitũ tẽpus. i. vt non detur nec recipiat medicina in tẽpore contrario r periculoso sicut ẽ in reuolutiõe lune: exigit r Quib⁹ premissis certũ ẽ q̃ si vna predictaz circũstantiaz defficiat: egro⁹ aut nunq̃ sanabitur: aut ipfectã habebit sanitatẽ. ¶ Tertio hoc idẽ probo moraliter r spiritualiter. Mã ꝓbs 1. r 5. ethicoz. dicit q̃ ordo agẽtiũ debet cẽ circunstantiatus fm ordinem finiũ. Quã auctoritatẽ declarans Ricar. in suo quolibeto dicit ad hoc q̃ aliqua virtus moralis suam habeat perfectionem: quinq̃z circunstantias ꝓsupponit. vz. potentiã: habitum: actum: obiectuz r finẽ adde sextuz videlicet: r temp⁹ qđ patet per exemplum helymosine. Nam ad hoc q̃ helymosina sit meritoria ꝓsupponit potentias voluntatis sine qua helymosina nõ fieret. Nam lignum cum careat potentia voluntatis libera ad faciendum helymosinam hinc est q̃ in eo non potest esse virtus helymosine. ¶ Secundo helymosina requirit actum. i. consensum faciendi helymosinam qui consensus fundatur in potentia voluntatis. ¶ Tertio helymosina requirit actum. i. q̃ detur panis vel vinum r huiusmodi. ¶ Quarto requirit obiectum debitum. i. q̃ detur persone indigenti. ¶ Quinto requirit finẽ. i. q̃ si at propter deũ r nõ ꝓp explendã libidẽ cũ ꝑsona aliq̃ aut ꝓp inanez glaz ¶ Sexto requirit tps. vt. s. fiat in hac vita in qua gsq̃z meri põt: r nõ i alia. Dijs premissis claz̃ est q̃ si deficit vna tiñ predictaz circũstãtiaz nunq̃ helymosina erit pfecta Silr dicas: q̃ ad pfectionẽ sacerdotij regrunt circũstantie ordinũ ꝓcedẽtiũ. Er ꝑmissis oib⁹ arguo a simili q̃ sãctissima fides ad hoc q̃ sit pfecta r meritoria exigit oio oẽs suas circũstãtias sic exigũt cetere oẽs virtutes ifuse, put tradũt theologi i. 4. di. 17. de circũstãtijs ꝓfessioni necessarijs r i. 4. di. 19. de circũstãtijs ad fraternã correctionẽ necessarijs. Et i. 4. di. 20. de circũstãtijs penitẽtie necessarijs facte i extrẽis. Que oia ꝓfirmãt. ex de finia exco. c. sup eo. vbi ẽt dr: q̃ ad executõez finis seu virtutũ tã moraliũ q̃z i fusarũ. oẽs circunstãtie sunt necessarie. vt igit̃ gsq̃z possit intelligere an habeat integritatez fidei seu que sunt circunstantie ad bonitatez ipsius fidei simpliciter necessarie: in sequentibus hoc plenius declarabo. Nota igitur cõclusiõaliter q̃ octo ꝑcipue sũt circũstãtie: adverã fidẽ oio necessarie. ¶ Quaz ꝓma dr circũstãtia. cõpletiõis. Secũda dr circũstãtia confessiõis. Tertia dicitur circunstãtia operatiõis.

¶Quarta dicitur circunstantia intensionis. ¶Quinta dicitur circunstantia formationis ¶Sexta dicitur circunstantia iquisitionis. ¶Septima dicitur circunstantia obiectiõis ¶Octaua dicitur circunstãtia fortificatiõis. ¶De octo circunstantijs ad veram fidẽ necessarijs.z primo de prima.que dicitur circunstantia completionis.

Prima igitur circunstantia ad integritatẽ vere fidei necessaria dr circunstãtia cõpletionis. Ad hoc enim q fides vniuscuiusq3 sit vera z meritoria: oportet q quisq3 complete z integraliter simul credat omnes fidei articulos implicite aut explicite. Et vltra hoc credat omnia que ab ipsa vniuersali ecclesia determinate credenda prepo nuntur. Et si quis contra hoc faciat.v3 q tñ vnum articulum discredat:aut malitiose cõtenat:seu per ignorantiã aliter teneat vel eret.ergo talis non habet in se fidem integrã z cõpletam:ipossibileq3 est q vnq3 saluetur: dato q credat in omnes alios fidei articulos Et vltra hoc omnia bona sibi possibilia per fidem operetur Quod quadrupliciter probo ¶Primo auctoritatibus. ¶Secundo rationibus. ¶Tertio distinctionib9. ¶Quarto similitudinibus. ¶Primo probo auctoritatibus q qui credat omnes fidei articulos z errat i vno per malicias z ignorantiam. Etiã si oia bona opera faciat necessario dãnabitur: vnde lactanti9 in lib.de opificio ait.Qui itegre sũmã fidei atq3 veritatis non tenet:semp erret z damnetur necesse est.hec ille. Item Jacobi.2.dicitur.Qui seruauerit totam legem offendit aũt in vno.scilicet fidei articulo: sm Bo.factus est omniu3 reus. Et Salomon ecclesiastes.9.ait.Qui offendit in vno.scilz articulo:multa bona perdet.Augusti.etiam in lib.de moribus ecclesie.ait.Etiã si perseueraueris in oibus fidei bonis:z deficias in vno iustitia dei iudicabit te:ac si nullum vnq3 fecisses bonum.hec ille. Deniq3 actuu3.8.dicit Si credideritis in toto corde vestro salui eritis. Nota q dicit in toto corde vestro. Nam cõmentator super primo phisicor dicit Totũ nihil aliud est:nisi omnes partes alicuius rei simul sũpte. Oportet igitur q qui vult saluari toto corde credat.i. omnes articulos fidei simul in mente per fidem teneat. Et ex prefactis auctoritatibus patet:qualiter de necessitate vere fidei atq3 salutis est vt omnes simul fidei articulos quisq3 credat:z nullũ per notabilem ignorantiam z malitiã discredat. Potes hic tu dei preco verbaliter exponere symbolum paruu3 apostoru3. ¶Secundo hoc idẽ pbo tripliciter. ¶Primo rõe preceptionis. ¶Scõo rõe assimilatiõis. ¶Tertio rõne remotiõis. ¶Primo pbo rõe pceptiõis. Fũdamentum rationis põit saluator Mat. quito.di. Estote perfecti.s.in habitu z virtute fidei:sicut zc. Quo presuppositio:certum ẽ sm philosophũ quinto metha.q omnis habitus seu sba tunc perfectus est:quando sm speciẽ proprie virtutis nulla pars deficit eius que sm nãm sue magnitudinis est.hec ibi.Quod si sic est:ergo patet q siquis errat malitiose vel ignoranter in solo fidei articulo:talis vtiq3 habet fidem inperfectam:z per cõsequẽs agit contra preceptũ saluatoris. Et ideo et hoc cõcluditur q talis etiã si omnia bona alia faciat est integer in culpa mortali z in statu eterne dãnationis. ¶Secundo hoc idem probo ratione assimilationis. Fundamentum rationis ponit auctor in lib.de causis.di. Omnis effect9 naturaliter habet similitudinẽ cause a q ẽ patet hec regula. Nam sm pbm domus facit domum:z hymago hymaginẽ:quasi dicat q domus vel hymago que fuerit ab extra est quidam effectus z similitudines domus et hymaginis que sunt ab intra:vel que sũt in mente p rationẽ fabricate. Similiter filius habet similitudinẽ patris:pro eo q si pater ẽ hõ vt asinus:sic z filius ẽ hõ vel asinus. Quo presuppositio:certum ẽ q deus infundit habitum fidei in anima rationali.dicente Augusti.in li bro de li.ar.z ponitur de cõse.di.4.c. gratia. fides inquit nõ ẽ li.ar.tantũ sed donum dei. Sed clarũ ẽ q deus ẽ cã perfectissima dñr pbo secundo metha. De9 inquit ẽ principium nobilissimũ optimũ et perfectissimũ. Nõ si deus est cã perfectissima: ergo simpliciter pdücit opa perfecta dñr Anno.tertio.ex.de baptismo.in.c.maiores.§.verum qdam.Dns ingt qui totũ hominẽ sanum fecit in sabbato:opus imperfectionis nõ nouit:z ob hoc peccata nõ ex parte sed semper ex toto dimittit.hec ibi. Et prophcta dicit.Dei pfecta sũt opera. Nõ si sic est:ergo a simili habitus fidei a deo in anima infusus vtiq3 perfectus erit:z cũ perfectum sit simpliciter vt dicitur.3.phisicoru3 cui nihil deest:concludo propter hoc q habens fidem infusam a deo omnibus simul

fidei articulis simpliciter fidẽ pbet. ppterea saluator Jo.i4.dicit. Paraclitus aũt spũs quem mittet pater in nomine meo: ille vos docebit omnem veritatem.s.fidei:z suggeret vobis omnia quecũq3 dixero vobis. His p missis patet:q si quis pertinaciter aut ignoranter errat:seu deficit in solo fidei articulo: talis vtiq3 fidem habet imperfectam. Sz cũ fides imperfecta nullaten9 possit a deo egredi: sequitur q talis fides simpliciter procedit a propria fantasia: z per consequens non est salutifera. ¶Tertio hoc idem probo ratiõe remotionis. Fundamentum rationis ponit phs.6.topicoz.z in.7.physi.di. Remota prte diffinitionis ab aliquo diffinito: remouetur etiam essentia diffiniti.patet hec regula. Nã remota ratiõe:que est pars hominis ab ipso homine: necessario removet z essentia hois ipsius:quia.s.amplius non erit homo. Quo presuppositio:peto quid est fides essentialiter Et certum est sm Aug.li.de fide.ad Petrũ q fides est habit9 quo vniuersaliter omnia credenda simul creduntur. Nõ si sic est:manifestum est q si quis maliciose aut ignoranter errat in vno articulo:rollit vnam differẽtiam ab essentia ipsius fidei: qua ablata necessario concluditur:q amplius non est vera fides: sed vbi non est vera fides ibi nullatenus potest esse salus. ¶Tertio insuper pbo distinctionibus.q ad fidez veram z meritoriam necesse est q quisq3 integre simul credat omnes fidei articulos z nullũ discredat. Prima distinctio est Thome.qui querit.2.2. q.5.arti.3. Utrũ hereticus seu altus rpian9 qui discredit vnum solum articulũ fidei possit habere veram fidez etiã informẽ de alijs articulis:z per cõsequẽs saluari: z rndet di. Hereticus qui discredit vnum articulũ nõ habet habitum fidei formate: nec informis cuius ratio est: quia species cuiuslibet habitus rez dependet ex formali ratione obiecti qua sublata species habitus remanere non potest. Formale aũt obiectum fidei est veritas prima sm scripturas sacras: vnde gcũq3 nõ inheret sicut infallibili diuine regule doctrine ecclesie:que procedit ex veritate prima i scripturis sacris manifestata: ille non habet habitum fidei: sed ea que sunt fidei alio mõ tenet q3 fidem. Sicut si aliquis teneat mẽte aliqua conclusionẽ:non cognoscens mediu3 illius demonstrationis:necesse est q non habeat eius scientiam:sed opinionez solũ. Manifestum est autẽ q ille qui inheret doctrine ecclesie rãq3 infallibili in omnibus assentit q ecclesia docet. Aliogn si de his que ecclesia docet que vult tenet:z que vult non tenet:nõ iam inheret ecclesiastice doctrine: sicut infallibili veritati:sed propie voluntati z fantasie. Et sic certum est q hereticus est:qui pertinaciter discredit vnum articulum:z nõ ẽ paratus in omnibus sequi doctrinam eccle. Si aũt non pertinaciter:aut ex notabili ignorantia iam non est hereticus:sed solum errans. propter qõ manifestum est:q ille q discredit vnum articulum:non habet fidem de alijs sed opinionem quãdam sm propriam voluntatem.h Tho.verbaliter. Et qua distinctione patet q ad salutem vniuscuiusq3 requiritur integra fides simul omnium articulorũ. Et nota q non sufficit ad salutem credere implicite z vniuersaliter oẽs fidei articulos quos tenet ecclesia:sed de necessitate salutis est vt aliqui credant explicite. Et primo oz q ipa trinitas non credat in genere z implicite: sz in specie z explicite.propter qõ Tho.2.2.q.2.arti. 8.querit an credere trinitatẽ psonaz in vna substantia explicite semp fuerit z sit de necessitate salutis. Et rndet i cor.q.di. Mysteriu3 Christi seu incarnatiõis explicite credi non põt sine fide trinitatis:quia in mysterio rpi hoc primek q filius carnẽ assumpserit: q per gratiam spũs sancti mundũ renouauerit: et itez q de spũ sancto cõceptus fuerit. Et ideo eo modo quo mysteriũ rpi ante rpm fuit explicite creditũ a maioribus.implicite autẽ et quasi obũbrate a minoribus:ita etiã z mysterium trinitatis. Et ideo etiã post tps gratie diuulgate:tenent omnes ad explicite credere mysteriũ trinitatis. Et oẽs qui renascuntur in rpo hoc adipiscũr per inuocationẽ trinitatis.sm illud Matth.vlti. Eũtes docete oẽs gentes baptizantes eos. In noie.p.z f.z sp.s. h Tho.verbalr. Tenet insup sup oia quisq3 credere z explicite pfiteri mysteriũ seu articulos incarnatõis rpi:z q tres substantie diuerse simul fuerũt in vna z eadem psona:vz substantia corporis:substantia aie:z substãtia diuinitatis. Nec sufficit ad salutẽ dicẽ ego credo totũ qõ credit scã mr ecclia:sed oz q gsq3 explicite z priculr credat hoc z hoc.di. Credo incarnatõez rpi: pceptionẽ ex spũ scõ:mortẽ resurrectionẽ:z hmõi.ac ascensionez. Quod

vtiqz ꝟfirmans Tho.2.2.q.2.arti.7.dic̃ cum queritur.an credere explicite mysteriū xp̃i sit de necessitate salutis apud oēs.rndeo q illō propc̃ t per se ptinet ad obiectū fidei per qō homo beatitudinē ꝟsequit.via aūt hoib⁹ veniendi ad beatitudinē est mysteriū incarnationis t passionis xp̃i.dicit enim Matth.4. Non est aliud nomen datuz hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. Et ideo mysterium incarnationis xp̃i.aliqualr oportuit omni tpe esse creditū apud omnes: diuersimode tn̄ ꝟm diuersitatē tempoꝝ t psonarū Nam ante statum peccati homo habuit explicitam fidem de xp̃i incarnatiōe ꝟm q ordinabat ad ꝟfirmationē glorie. nō aūt ꝟz q ordinabat ad liberationē a peccato per passionē t resurrectionē:q3 homo non fuit prescius peccati futuri:videt tn̄ incarnatiōis xp̃i prescius fuisse per hoc qō dixit Beñ.2.Relinquet hō patrē t matrē t adhercbit vroꝛi suc. Et hoc apls ad Ephc.5.dicit. Sacramētum magnū esse in xpo t ecclia:qō qdem sacramentū non est credibile ꝑmū hominem ignorasse. ꝓost pctn̄ aūt fuit explicite creditum mysteriū xp̃i non solum quātum ad incarnationē xp̃i: sed etiam quātum ad passionem t resurrectionē qbus humanuz genus a peccato t morte liberat. Aliter enim non prefigurassent passionē xp̃i quibusdam sacrificijs t ante legez t sub lege.quoꝝ qdē sacrificiozū significatū explicite maiores cognoscebant.minores aūt sub velamine ipsoꝝ sacrificioꝝ credentes ea diuinitus cē dispōsita de xpo venturo quodāmodo habebāt fidē velatam. Et sicut supradictū est.s.q.illa arti.7.i solutione ꝑmi argumēti. Ea que ad mysteria xp̃i ptinent tanto distinctius cognouerūt quāto xpo ꝑpinquiores fuerunt.post autem tps gratie reuelate tam maiores q̄s minores tenent habere fidez explicitam de mysterijs xp̃i:precipue quātum ad ea que cōiter in ecclesia solēnizant t publice ꝑponunt: sic sunt articuli incarnatiōis:passiōis:t hmōi. Alias aūt ꝟsideratiōes subtiles circa incarnatiōis articulos tenent aliqui magis t minus explicite credē ꝟz q ꝟcunct statui t officio vni⁹ cuiusq3 .b Tho.verbalr. Et q quisq3 non tn̄ implicite tenet oēs articulos incarnationis xp̃i credere sed etiā explicite ꝟfirmat egregie seraphicus Bonauentura in.3.dis.25.ar.1.q.3.in cor.q.di.Cū querit inquit an oēs tenēt explicite credere oēs articulos post aduentū xp̃i. Rndeo q oēs xp̃iani post aduentuz xp̃i tenent credere oēs articulos.hoc autē triplr pōt esse:aut oēs credere implicite:aut oēs explicite credere:aut quosdā explicite quosdam implicite.Credere oēs implicite est fidei diminute.non enim sufficit modo alicui q bē vsum rōnis in generali redēptorē credere et remuneratorē. Adeo enim noticia quorūdaꝫ articuloꝝ manifestata est:q nullus hūs vsuz rōnis ignorat nisi oīo negligat t ꝺtēnat dei cultum t salutē suā.Credere aūt quosdā implicite t quosdam explicite hoc est fidei ad salutē necessarie.pōt cniz fidei simpliciū sufficē Ad illos aūt tenent explicite credēdos quos manifestat eis non solū predicatio:sed etiam ecclesiasticus vsus t ꝺstudo: sicut ē de vnitate trinitatis quā possunt nosce ex ipso actu configurationis. Signāt enim sc. In noie.p. t fi.t sp.s. Sicut etiā est de natiuitate xp̃i passione resurrectione t peccatoruz remissione: quos cognoscere pñt etiam ex ipsis solēnitatibus quas ecclesia celebrat. Ideo ab horum cognitione t noticia nullus rōne vetus excipitur:nec ignorantia excusat: q3 non pōt esse talis ignorantia sine negligentia t ꝺctu. Ad aliquos etiā articulos non ita manifestos pertinent vtiqz credere implicite. Implicite aūt voco credē vt in generali credant vlr qō credit sacro scā mr ecclia:ita q i pticulari a nullo illoꝝ dissentiāt:nec aliquē articloꝝ discredant. Credē aūt oēs articulos explicite t distincte est fidei iam ꝓuecte.hoc cni nō est de gnāli fidei necitate:ſz si alicui ē necīuz. Illis tn̄ est necīuz q in cognitōe fidei ꝑfecerūt. Et illis potissime q alijs fidē explicare manifestare tenent:vel etiā qui offiñ docendi t ꝑdicandi assumūt:sicut sunt bōtes curam animaꝝ t ꝑdicatores verbi dei:t doctores sacre scripture:t alij quoꝝ conuersatio versaꝫ circa fidei veritatē:hoc tn̄ non credo esse oportunū oibus q saluant. Adulti cni sunt boni simplices q cuius sint parue cognitiōis sūt tn̄ magne deuotiōis:t tales pium est credē ad salutem pucnire. Et ꝓpterea ꝟcedendū est q ſz sit oportunū oibus non solū credere oēs articulos implicite:sed etiaz quosdam explicite post aduentū xp̃i:non tn̄ est necessariuz oib⁹ matime simplicibus credere oēs explicite. .b Bonauentura verbaliter. Et qua etiam distinctione simul cū ceteris: ꝑz qualiter unc-

gritas oium simul articuloꝝ cuilibet ē necia ad salutē. Nec mirꝫ si nunc qsq tenet ad oia predicta integraliter credendū: cū etiā añ adventum ipsius xp̃i:,put egregie t formaliter ponit Bonauentura in.3.di.25.ar.1.q.2. Nullus vnq̄ saluatus fuit nisi explicite vel saltez implicite oēs articulos ipsius mysterij xp̃i crediderit. Quarto deniq3 ꝑbo per filitudinē q ſi qs etiā oēs articulos crediderit t erret seu discredat in vno:talis ,pfecto nullum hz habitū vere fidei ad salutē meritorie. Pria similitudo est Tho.2.2.q.5.ar.3.in argumēto ad ptem negatiuā: t etiā Bonauē.in.3.dist. 17.ar.1.q.4.in solutōe vltimi argumēti:q sic arguūt. Sicut inquiūt se habet caritas circa peccata sibi opposita:sic se hz fides circa falsitates sibi cōtrarias t errores. Sed manifestum est q totus habitus caritatis perditur per solū peccatū sibi ꝺtrariū: ergo a sili tot⁹ habitus vere fidei ꝑditur per vnū errorē sibi contrariū seu per vnam falsitatē. Aliam similitudinem ponit ꝓaulus.1.ad cozin.5.di. Mō enim est bona gloriatio vestra.s.de fide nescitis q3 modicū fermentuz totā massam corrumpit.b ille. Sicut igitur ꝟm ꝓaulum modica mala herba corrumpit totū optimū granū:sic per similitudinē ꝑ modicū errorez t falsitatē corrūpit tot⁹ habit⁹ vere t optime fidei. Et ideo sicut mala herba extirpatur ab optimo grano ne corrumpat:sic ēt modicus error t falsitas ꝺz auferri a quolibet būano corde ne fides sanctissima corrumpat. ꝓpterea ꝓaulus vbi supra statim subiunxit di. Expurgate ergo vetus fermentuz vt sitis noua conspersio:sicut estis t azimi. Et enim pasca nostrū imolatus est xps. Itaq3 epulemur nō in fermento veteri neq3 in fermēto malitie t nequitie:sed in azimis sinceritatis t veritatis.b ibi. Aliam silitudinem ponit pbs.14.de aialibus. ꝓaruus inquit humor t modica alteratio in corpore faciunt multā operationē tam vite q̄s sanitatis. Qua simi litudine dat intelligi:q etiaz paruus error t falsitas ꝟsumunt totam ꝑfectionē vere fidei Aliam similitudinē ponit idez pbs.6. etbi. di. Oēs virtutes inerunt prudentia existente quoꝝ nulla vel minima erit prudentia non existente:q3 prudentia est recta rō agibilium sine qua nulla virtus recte operatur.hec ibi. Qua similitudine etiam concludo q vbi nō est habitus vere fidei qui ē generatiuus oiuz aliarum virtutum:qui etiam sicut patet per modicū errorem est corruptiuus:nulla poterit vnq̄ vera virtus in aia existere. Deniq3 probo per similitudinem scic naturalis:ꝟz q verus habitus fidei cogit credētē oēs simul articulos credere t nullus discredere. Certū est enim q cum ꝑma veritas fidem inspirat sic ꝟsciam inflāmat vt sicut aliquis naliter cogitur ipsa euidentia cōsentire isti veritati. Omne totum est maius sua parte ita ꝑ habitum infusum vere fidei ipsa informatione conscientie artatur quisq3 t cogit vniuersalr cōsentire ad omnia ea que ꝓcedūt a ꝑma veritate ,ppter se:vnde sicut negare hāc particularem veritatem:ꝟz omne totum est maius sua parte est cōtra ꝟsciam:ita a simili negare solum fidei articulū:est etiam contra cō scientiam:vnde beatus Ignatius dum compelleretur xp̃m negare. Rndit se non posse: quia habebat nomen eius scriptum i corde. Et ideo ad ꝑbandum qualem impressionē veritatis faciebat fides in mente post mortē eius inuentum est nomen Jesu xp̃i scriptuz litteris aureis in corde suo. Ex quibus similitudinibus patet q nullus habet sapientiaz vere fidei nisi omnes simul articulos credat in corde suo. Dō confirmās pbs.1.phys. dic̃ Sapiens simplr est qui simul omnia nouit sicut cōuenit. Et.1.metha.dicit. Ad sapientē pertinet scire omnia in vniuersali:t scire difficilia:t habere sciam certiorem alijs: t scire reddere causas eoꝝ que scit: t habere sciētiā que suiipsius tn̄ causa est t nō causa alteri⁹ t habere scientiaz que ordinet se t alios fibi seruientes.hec ibi. Ex predictis auctoritatibus:rōnibus:distinctionibus: atq3 similitudinibus.p3 qualiter de necessitate salutis est vt vnusquisq3 non diminute sed integre credat simul omnes articulos fidei. Et per cōsequens etiam patet ꝑma circūstantia ad integritatem vere fidei necessaria: que dicit circūstantia completionis. Qua fidei circūstantiam t integritatem nobis concedat creator noster:t dns Jesus Christus: qui viuit t regnat in secula seculorum. Amen.

Feria qnta post quartam dominicā quadragesime. Iterum de integritate ipsius sacratissime fidei.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Adolescens tibi dico surge ⁊ resedit q erat mortuus ⁊ cepit loqui. Scribunt hec verba Luc.7.c. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. ¶Post sacri euāgelij litteraleꝫ ⁊ spāalem expositionem spectabiles ciues: er quo ꝝ claruit in precedenti sermone declarauī pmā circūstantiā: que dicit cōplerionis ad integritatē vere fidei necessaria: in q̄ monstratum fuit qualr vera fides regrit: q̄ gsqꝫ in oēs fidei articulos credat ⁊ non discredat nūc habeo in pñti sermone simplr declarare Scōam circūstantiam: ad integritatē ipsius fidei vere summe necessariā: que dicit circūstantia confessionis: cuius circūstantie declaratio talis erit.

¶ De scōa circūstantia ad integritateꝫ fidei necessaria: que dicitur circūstantia ꝓfessiōis.

Secunda insup circūstantia ad integritatē vere fidei necessaria: dicit circunstantia confessionis. Non enim sufficit ad veram fidem ⁊ salutē: vt gsqꝫ credat in corde suo implicite aut explicite oēs fidei articulos: sed cū tempus: locus: ⁊ nēcitas exegerit: oꝫ q̄ ore ꝑ̄o publice ꝓfiteat: etiam si per talem ꝓfessionē gsqꝫ morē deberet incurrere. Ad ât dico de veritate fidei ore manifestanda: intelligo etiā de ꝓiliarijs cōicatū ⁊ de testibus qui ꝓducunt in foro iudiciali: qm̄ ab eis est semp veritas dicenda: ⁊ nūq̄ contra caritatē ꝓximoꝝ maliciose tacenda Circa igit hanc veritatē confessionis ad fidē necessarie tria ꝓpono. ¶Primo suā oppositionē. ¶Scōo suam verificationem. ¶Tertio suaꝫ satisfactionē. ¶ Primo circa ꝓfessionē ad verā fidem necessariā ꝓpono suā oppositionē. Visum est enim aliquibus: q̄ ꝓfessio vocalis nulli sit necessaria ad salutē: ſz cuilibet simplr sufficit habitus iteriꝰ fidei ad salutem. Et hoc ꝑbare nituntr duplici ratione. ¶Primo rōne vanitatis. ¶ Scōo rōne causalitatis. ¶ Primo ꝑbant rōne vanitatis: ficut claꝝ est. Vanū enim inquiunt fm phm j. de aia. ⁊. 2. phyſi. Est fieri per plura q̄ pōt fieri pe paucioꝛa. Sicut exempli gratia. Vanum est equū emere cum centū ducatis: cuꝫ idem possit emi cū .22. silr. vanū est lignū incidere cū .22. icibus: q̄ vno ictu incidi potest. Quo concesso cum homo sit ordinatus ad finem eterne beatitudinis. Certū est q̄ illis vꝫ ad beatitudinem sufficere: per q̄ bō attingit finem virtutis. Sed claꝝ est q̄ finis secūdarius ipsius fidei est coniunctio humane mentis ad veritateꝫ diuinā: que coniunctio vtiq̄ etiā pōt esse sine exteriori ⁊ vocali ꝓfessione. Ad si sic est: ergo apparet q̄ vocalis ꝓfessio fidei est superflua ⁊ non necessaria ad salutem. ¶ Scōo hoc idem ꝑbant rōne causalitatis ⁊ pro fundameto rōnis accipiūt dcm̄ apli. j. cor. 9. dicentis. Sine offensione estote iudeis ⁊ gentibus ⁊ ecclesie dei. hec ibi. Quo cōcesso ꝑz: q̄ illud q̄ pōt vergere in scandalū ⁊ turbationē alioꝝ non est necessariū ad salutem. Sed certū est q̄ ꝓ cōfessionē fidei q̄q̄ ad turbationē hereticī ⁊ infideles cōuocant: ergo videt q̄ publica ꝓfessio fidei non sit necessaria ad salutē. ¶ Scōo circa ꝓfessionem ad veritatē fidei necessariam ꝓpono suā verificationē. Quāuis enim vt ꝓcactū est videatur aliqualr q̄ ꝓfessio fidei vocalis nō sit necessaria: tū pro veritate firmiter tenendꝫ est: q̄ non tm̄ habitus ipsius fidei est necūs ad salutem: ſz etiam ipsa ꝓfessio oris: q̄ quadrupliciter ꝑbo. ¶Primo auctoribus. Scōo rōnibus. Tertio distinctionibus. Quarto exemplis. ¶ Primo probo auctoribus. Nam apls ad Ro. 10. dicit. Corde eni credit ad iustitiā. ore aūt ꝓfessio fit ad salutē. Et Aug. li. de fide ad ¶Pe. ait. Vix fidelem nō soluꝫ oꝫ corde credere: sed etiā fidē suā ꝓpo ore ꝓfiteri. Sine qua fidei ꝓfessione nō oꝫ sperare salutem. gd eni ꝑdest corde credere ⁊ ore mentiri: hec ille. Item Luc. 10. saluator ait. Dico aūt vobis. Oīs quicūq̄ confessus fuerit me coram hoībus: ⁊ filius hoīs ꝓfitebit illū coram angelis dei: qui ât negauerit me coram hoībus denegabit coraꝫ angelis dei. hec ibi. Dicit glosa super illō ad Thessa. 10. vꝫ ⁊ opus dei in virtute. dicit. Cōfessio ꝑprie est opus dei. Item. xj. q. 3. c. Nolite timere. dicit. Ille non solum ꝑdit̄or est veritatis qui mendacium dicit: sed etiam qui veritatē ore libere nō ꝓnunciat. Et ibidem dicit. Qui veritatē non defendit quā defendere cōuenit ꝑdit̄or ē veritatis. Ibi. Item. xj. q. 3. c. Nemo peritoruꝫ dicit. Melius ē pro veritate oris pati supplicium: q̄ pro adulatione consequi beneficium. Et cē de crimine falsi. c. falsidicī. dicit. Deus est qui veritatem occultat: ⁊ qui mendacium dicit. ¶ Scōo hoc idem ꝑbo triplici ratiōe.

Primo ratione ordinatiōis. ¶ Scōo rōne falsitatis. ¶ Tertio rōne disiunctōis. ¶ Primo probo rōne ordinatōis. Fundamentū rōnis ponit Dionysius. 4. de di. no. di. Sine ordinabilibus ad alterꝫ illud alterꝫ deficit a ꝓpria bonitate. paret hec regula. Nam q̄n sacerdotium est ordinatum vt cr hoc ascendatur ad papatuꝫ: si sacerdotiū deficit: deficit ⁊ papat⁹ cum hoc non possit esse sine isto. Silr quia operatio est ordinata ad habitum charitatis dicente Grego. ¶Probatio dilectionis ē exhibitio opis: hinc est q̄ si deficit operatio necessitatis tēpore deficit ⁊ habitus charitatis. Quo ꝓsuppositō certū est q̄ vocalis confessio fidei: est actus. gdaꝫ ordinatus ad habitū ipsius fidei ab ipso deo. ⁊ ꝑpter q̄ etiā ꝑbs j. periermenias ait. Voces sūt actuaſr note ⁊ signa caꝝ rez que sūt in aia. Ad ꝓfirmās saluator ¶Matth. 12. dicit. Ex abūdantia cordis. s. fide informati os loquit. Et bonus hō de bono thesauro cordis sui. i. de bono habitu fidei ꝓfert bona. i. actualem confessionem Ad si sic est: concludit q̄ sicut confessio fidei est quedam bonitas ipsius habitus fidei: sic per oppositum nolle cōfiteri ꝑpō ore ipsam fidē est quedā prauitas. Ad ꝓfirmās Tho. 2. 2. q. 19. ar. xj. in cor. q. dicit. Sicut bonū vnuscuiuſq̄ rei est: vt ordinē suū seruet: ita malum vniuscuiusq̄ est vt ordinē suū deserat. ordo aūt creature rōnalis est vt sit sub deo ⁊ supra ceteras creaturas. vnde sicut malus creature rōnalis est vt subdat se creature inferiori per amorē: ita etiaꝫ malū est si se deo non subijciat in oibus que ordinauit: ſz i ipꝫ presumptuose insiliat vel contēnat. Ibi ver baliter. Et quibus verbis dicitur q̄ pessima res est fidem ore non ꝓfiteri: cum talis actus sit de perfectione habitus fidei: ⁊ per ꝓns a deo ordinet. Que oīa egregie concludēs idē Tho. 2. 2. q. 3. ar. j. in cor. q. dicit. Cum queritr an ꝓfessio sit ꝑ̄us actus fidei. Rñdeo q̄ sic quia actus exteriores sunt ꝑ̄e actus illius virtutis ad quoꝝ fines fm suas spēs referūt sicut ieiunare fm suam spēm refert ad finem abstinentie qui est compescere carnē: ⁊ ideo actus est abstinentie. Confessio aūt cor que sunt fidei fm suam spēm ordinat: sicut ad finem ad id q̄ est fidei: fm illō. 2. cor. 4. hūtes eundem spēm fidei credimus: ꝑpter q̄ ⁊ loquimur: vnde exterior locutio ordinat a deo ad significandū id q̄ in corde ꝓcipit. Vnde sicut cōceptus interior eorum que sunt fidei est ꝑprie fidei actus: ita ⁊ exterior locutio. h Tho. verbaliter. ¶ Scōo etiā probo ratione falsificationis: q̄ quilibet ꝓ loco ⁊ tpe tenet veritatem fidei ore cōfiteri: vnde posito casu q̄ turchus diceret vni xp̄iano: aut nega fidē xp̄i: aut morieris: oio non sufficeret ad salutē realiter in corde fidem tenere ⁊ ore oppositū dicere. Vnde fundamentū istius rōnis pōit phs. j. elenco. dicens. Sapientis opus ē in vnoquoq̄ non mentiri de qb⁹ nouit ⁊ mentientem posse manifestare. hec ibi. Quo concesso. vꝫ q̄ nulli ꝛz metiri: sed semp ver dicē pcto gd est veritas: Et certū est fm phm. 9. methe. q̄ veritas adequatio est rei ⁊ intellectus. Ad si sic est: ꝑz q̄ si asseris fidē i corde ⁊ negas in ore non est in te veritas: cum ibi non sit adequatio cordis ⁊ oris. Sequitur q̄ nulli ꝛz falsitatē dicere etiā pro saluādo toto mundo. dicente Aug. lib. de mendacio. ⁊ ponitur. 2. 2. q. 2. c. j. Neq̄ enim inquit recte testimonijs veritas: ꝓ cuiuſq̄ tpali cōmodo ac salute corrumpit: cum etiam ad sempiternā salutē nullus deducendus sit opitulante mēdacio. hec ille. Immo q̄ fm Salomonem Sapie. j. Os q̄ mentit occidit aiaꝫ: ⁊ ꝑpha dicit. ¶Perdes oēs qui loquūt mendatiū. cōcludit ꝑpter hoc necessario q̄ sicut habitus fidei in corde est necessarius ad salutē: sic ⁊ fidei ꝓfessio. ¶ Tertio hoc idem ꝑbo ratione disiunctionis. Fundamētū rōnis ponit ꝑbs lib. de reg. ꝑn. di. Simul. filia ꝓiunguntr. ꝑz h regula. Nam ignis ꝓiungit igni: ⁊ aqua aq̄ respectu similitudinis. Sz ignis cū sit siccus et calidus: nequaq̄ cōiungi pōt cum aqua que est humida ⁊ frigida. Quo ꝓsuppositō: certum est q̄ deus est veritas. vnde Jo. 14. dr. Ego sum via veritas ⁊ vita. Sed manifestū est q̄ falsitas est dissimilis ⁊ ꝓtraria veritati ergo est impossibile q̄ simul stent. Si igitur aliquis negat fidem in ore q̄nis teneat i corde cum talis sit falsus ⁊ mentiat: segr q̄ ē cōtrarius ⁊ dissimilis veritati que deꝰ est. Et p consequēs concludit q̄ talis fidem ore nō cōfitens nunq̄ poterit cōiungi cū veritate que deus est: nec in pñti vita per gr̄am. dicente Salomone Sap. j. Spiritus sanctꝰ effugiet disciplinc fictum. nec etiam in futura vita p gl̄iaꝫ. dicēte Ber. i suis sentētijs. Sicut obliquum non coniungit rectitudini: sic nec obliquus nō coniunget vnq̄ ꝓme veritati. h ille.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et q plus est talis ore mentiēs contra fidē maledictus est a deo. Propter qđ Jere. 48. dicitur. Maledict⁹ homo qui ambulat fraudulenter .i. false. Et Eccle. 2. Talibus cōmina tur spiritus sanctus di. Vbe duplici corde t labijs scelestis t manibus male facientibus t peccatori terram ingredienti duabus vijs. hec ibi. Ex predictis rationibus etiam patet qualiter vocalis confessio fidei tempore necessitatis cuilibet est necessaria ad salutem.

¶ Tertio hoc idem probo distinctionibus. Prima distinctio est Tho. 2.2.q.3.arti.2. di. Cum queritur an confessio fidei seu veritatis sit necessaria ad salutem. Respondeo q sic. Nam ea que sunt necessaria ad salutem cadunt sub preceptis diuine legis. Cōfessio ät fidei cum sit quoddam affirmatiuū non pōt cadere nisi sub precepto affirmatiuo. Vñ eo modo confessio fidei est necessaria ad salutē quo cadit sub precepto affirmatiuo diuine legis. precepta autem affirmatiua non obligät ad semper: sed pro loco t tempore t ꝑ alias circūstantias debitas ꝑm quas oportet actū humanum limitari ad hoc q sit actus virtutis. Sic igitur confiteri fidem non semp nec in quolibet loco est de necessitate salutis: sed de aliquo loco t tempore: qñ. s. per omissionē huius cōfessionis subtraheret honor deo debitus: vel etiam vtilitas ꝓmis ipendenda: puta si aliquis interrogatus de fide taceret t ex hoc crederet: vel q non haberet fidē: vl q fides non esset vera: vel alij per eius taciturnitatem auerterent a fide. In hmōi enim casibus confessio fidei semp est de necessitate salutis. ℔ Tho. verbatr. Aliam distinctōē ponit. Idem Tho. 2.2.q.3.ar.1. in solu.1.argu. di. Triplex inquit est ofessio ꝓ loco t tpe ad salutem necessaria. vna est cōfessio peccatorū t h ordinat ad deletionē peccati que ē finis penitentie. ꝓpter quod ad penitentiā ptinet. Alia est ofessio gratiarū actionis siue laudis: t ista est actus latrie. ordinat enim ad honorem dñi exterius exhibendū q est finis latrie. Tertia vero est confessio eorū que sunt fidei: t ista est ꝓprius actus fidei vtpote relata ad fidei finem: qui actus pro tempore suo summe cuilibet est necessarius ad salutem. h Tho. ibi sententialiter. Aliam insuper di. ponit Ric in suo quolibeto in. q. an confessio fidei sit necessaria. t rñdit. di. Quisq interrogatus de fide tenetur fidem publice confiteri ꝓpter ꝗttuor cās. Prima ē vt deus honoretur. Scda vt fides defendat. Tertia vt pò rimus edificet. Quarta vt infideles confundantur. Ex predictis distinctionibus ꝑz qđ ofessio fidei est necessaria ad salutē. Ad hoc idem ꝓbo exemplis. Primo exēplo Petri q in conspectu populi iudaici nullatenus voluit Christi fidem reticere: sed publice coram oibus ofiteri. Vnde Act. 5. c. sic dicit. Cum magistratus adduxissent apostos coram principe sacerdotum statuerunt illos in concilio: t interrogauit eos ꝓncps sacerdotum di. Precipiendo precepimus vobis ne doceretis in noie isto: t ecce nunc implestis iherusalem doctrina vestra t vultis inducere super nos sanguinem hois istius. Rñdens aūt Petrus t apli direrunt. Obedire oportet deo magis q hoibus tc. Quo exemplo datur intelligi q sicut Petro ceterisq apostolis non sufficiebat habitus fidei: sed etiam necessaria fuit ad eorum salutem fidei confessio: sic nec alicui proficit ad salutem fides cordis nisi simul fiat et confessio oris. Simile exemplū habemus de Joāne euangelista de quo ꝓut habet in lectionibus suis sic dicit ecclesia. Secundā igr post Neronem persecutionē christianorum Domitianus exercuit. Hmōi temporibus beatus Joānes apls t euangelista apō vidē ephesum a ꝓconsule cōprehensus admonebat iurta edictum imperatoris vt Christū negaret. At ille rñdēs dicebat. Obedire oz deo magis q hoibus. proinde nec Christū dñm meū negabo: nec a predicatiōe nois eius gescam donec ofiumē cursum mysterij qđ accepi. Ad cuius rñsionez motus ꝓconsul iussit eum velut rebellem Cesaris in doliū fermentis olei mergi: qui statim vt dictus est i illud velut fortis athleta vnctus non adustus de vase exijt. h ibi. Aliud etiam exemplū habet 2. Mach. 6. de eleazaro vno de ꝓcipuis scribarū qui cum compelleret a scelesto anthioco propriam legem negare: t ofra suam legem carnem porcinā manducare nūq voluit cōsentire: de quo ibi sic dr. Ille gloriosaz mortem magis q odiosam vitam cōplectens voluntarie ptibat ad suppliciū tc. Vide ibi si vis tertū egregiū. Ex predictis igr aūctibus rōnibus: distinctionibus: atq exemplis: euidenter apparet: qualiter tam in foro iudiciali q in ofilijs cōicatum: t insup in defensione christiane fidei: confessio oris seu veritatis p

loco t tempore cuilibet est necessaria ad salutem. Ex quibus patet etiam huius scē circumstantie sua verificatio. ¶ Tertio demq circa ofessionē fidei t veritatis ꝓpono suam satisfactionē. Cum enim superius duab⁹ rationibus oppositum sit q ofessio fidei prout aliqualiter videbat non erat necessaria ad salutē. Volens predictis rōnibus satisfacere. Ad ꝓmam rñdeo ꝑm Tho. 2.2.q.3.arti.2. in solutōe ꝓmi argu. q finis fidei sicut t aliarū virtutum referri debet ad finem charitatis qui est amor dei t proximi. Et ideo quando bonor dei vel vtilitas proximi hoc exposcit non sufficit q homo per fidem suam veritati diuine contingat: sed etiā tunc oportet q fidem t veritatem exterius confiteat: quod si non faceret nec deum honoraret nec ꝓximi vtilitatem diligeret: t ideo sic facere non est vanum vt ꝓma rō concludebat ꝑz necessariū. Ad scām etiam rōnem factam in oppositū rñdet. Idem Tho. 2.2.q.3.ar.2.in solutōe tripli argu. di. Si inquit turbatio infidelium oriatur de ofessione fidei manifestata absq vtilitate aliqua fidei vel fidelium tunc nō est necesse in tali casu per fidem publice cōfiteri vnde dñs Matth. 7. dicit. Nolite sanctum dare canibus neq margaritas vestras mittatis ante porcos ne forte cōculcent eas pedibus suis: t ne cōuersi disrumpāt vos. Sz si vtilitas aliqua fidei aut necessitas adsit cōtenta turbatione infidelium homo dz fidem t veritatem publice confiteri. vnde Matth. 15. dicitur. q cum discipuli dixissent dño q pharisei audito eius verbo scandalizati sunt rñdit dñs. Sinite illos. s. turbari t scandalizari. ceci enim sūt t duces cecoz. h Tho. veraliter. Ad hoc facit illud qđ habet cē de re. iur. c. Qui scandalizauerit. vbi sic dicit. Vtilius scandalū nasci permittitur qꝫ veritas relinquatur. Ex predictis patet satisfactio ad rationes in oppositū factas. t per ꝑs apparet qualr ofessio vocalis fidei t veritatis etiā cū fide cordis cuilibet est necessaria ad salutem. Et sic insup ꝑz scda circūstātia ad integritatē vere fidei nēcia que dr circūstantia ofessiōis. Quā fidei circūstantiā t ofessionē nobis cōcedere dignet clementissimus dñs nr Jesus Christus: qui in trinitate perfecta viuit t regnat deus ꝑ infinita secula seculoz. Amen.

¶ Feria sexta post quartaz dñicam quadragesime. Itez de integritate ipsius sacratissime fidei.

Omnis qui vi
uit t credit in me ꝺando. s. qđ credit non moriet in eternū. Scribunt hec verba Jo. xj. t in cuangelio occurrētis serie. Post sacri euāgelij literalem t moralē expositionē amātissimi cines. Exquo vt claruit in precedenti sermone sufficienter declarau scām circūstantiā ad integritatem vere fidei necessariā in q̄ monstratū fuit qualr necesse est q qlcq nō tm credat in articulis fidei: sed insup oz q illos pro loco t tpe publice ore ofiteat. habeo in pūti sermone singlr declarare tertiā circūstantiā ad integritatem ipsius vere fidei summe necessariam: que dicit circūstantia operationis Cuius qdē circūstantie declaratio talis erit.

¶ De tertia circūstantia ad integritatē fidei necessaria: que dicit circūstantia opationis.

Tertia igit circūstantia ad integritatem vere fidei necessaria dr circūstātia opationis. Non cni sufficit simpliciter fides cordis t ofessio oris ad salutez sed insuper regrit necessario vt qlcq actualr opet q̄ credit: seu faciat oia opera dei actualr obseruando oia ipsi⁹ fidei ꝓcepta: hoc ꝺō dico qm̄ multi sunt q credūt in fidē xpi t sub ipsa fide baptizati sunt: sed nequaq̄ opera fidei t xpi precepta obseruare volunt: ꝓpterea dico q si qs hret fidē oiuz patriarchaꝝ: ꝓpharuz virginū: ofessoꝝ: martyꝝ: apłoꝝ: atq fidē virginis gloriose Marie: que ꝓdictos oēs i magnitudine fidei supauit. Et talis non faceret opa fidei sue que ꝓtinent in lege xpi: dico q ois illa fides nunq̄ eū saluare posset. Et q opera fidei t adimpletio legis xpi cuilibet sit necessaria ad salutem. quintupliciter ꝓbo. Primo auctoritatibus. Scdo rōnibus. Tertio distinctionibus. Quarto similitudinibus. Quinto exemplis. ¶ Primo, ꝓbo aūctib⁹ q opa fidei sunt cuilibet nēcia ad salutē. vñ Jac. 2. dr. Quid ꝓderit frēs mei si qs dicat fidē se hre opa aūt nō habeat: nūqd poterit fides saluare eū? Si aūt frater aut soror nudi sunt t indigeant victu quottidiano. dicat autem de vobis aliquis illis. Ite in pace calefacimini t saturamini t non dederit eis que sunt necessaria corpori: quid ꝓderit

vobis? Sic ⁊ fides si non habeat opa mor-
tua est in semetipsa.hec ibi. Augusti.etiã su-
per verba ℣Pauli ad Thitum ṗmo.videlicz
confitẽtur ore se nosce deum factis autẽ ne-
gant.ait.Qui verbis confitef xp̃um ⁊ factis
negat antichristus est:multos enim in xp̃ia
nis inuenim⁹ antixp̃os: qui nõ verbis ⁊ cor
de:sed tantũ factis xp̃um negant. Adiungite
igitur recte fidei rectã vitam ut vere xp̃m cõ
fiteamini:⁊ verbis vera dicendo:⁊ docendo
⁊ factis viuendo:⁊ opando. Nam si confite
mini verbis ⁊ nõ factis: talis est non fides
xp̃ianorũ sed demonioꝝ.hec ille. Idẽ quoqz
Augusti.in sermone de dedicatione templi.
ait. Sicut enĩ malis operib⁹ quasi quibusdã
serris ⁊ vectib⁹ vite ianua nobis claudit: ita
bonis operib⁹ aperit. ℣Grego. etiã in quadã
omelia ait. Ille verã habet fidem ⁊ vere cre
dit qui exercet operando quod credit. Quid
eniz prodest nobis si redemptori nostro per
fidem iungimur:⁊ ab eo mozib⁹ ⁊ vita diuĩ
gimur.hec ille. Item.23.q.4.c. sicut excellen
tia. Idem ℣Grego.ait. Non gradus elegan
tior:sed vite meliozis actio apud deũ com-
probatur. Idem quoqz ℣Greg. 40. distin.c.
Non loca inquit vel ordines creatori nro
nos proximos faciũt:sed nos aut merita bo
na cõiungunt:aut mala disiungunt. hec ille.
Item extra de regularib⁹.c.porrectum.⁊.ca.
ex parte tua.dicit. Habitus non facit mona
cũ sanctũ:sed opus bonum ⁊ ꝓfessio regula
ris. Item extra de sta. mo.c. ꝙ dei.dicit. Ex
fructibus colligitur cuidenter: ꝙ opera que
facis testimoniũ ꝓhibent fidei ⁊ veritati.hec
ibi. Item extra de ꝓben.c. venerabilis.di-
citur. Non generi sed virtutũ nobilitas mo
rumqz honestas gratũ deo faciũt ⁊ ydoneũ
seruitorem:ad cuius regimen nõnullos ad-
misit:tam nobiles q̃z ignobiles:tam paupe-
res q̃z diuites:eo ꝙ apud eum nulla est acce
ptio personarũ.hec ibi. Item Ambro.86.di.
ca. Non satis.ait. Non satis est bene velle
nisi sit ⁊ bene facere:nec satis est bene facere
nisi ex bono fonte.i.ex bona voluntate proſi
ciscatur.hec ille. Cõmentator etiã super octa
no ℣Dbificorũ ait. Bonitas sermonũ ⁊ ha-
bitũ est experimentũ operũ sensatoruz. Et
ꝓbus secũdo Ethicoꝝ ait. Ex actibus virtu
tum ⁊ vitiorum boni vel mali dicimur. Et
ibi. Idem dicit. Virtus quid scit ut sciam⁹
nõ scrutamur: sed ut operãtes boni efficia-
mur. Et.10. Ethicorũ ait. Virtutes non suf-
ficit scire ſ3 habere: ⁊ ſm eas operari. Et in
prologo Meth.dicit. Artifices experiẽtia sa-
pientiores esse arbitramur. Boetius insup
libro de disciplina scolariũ ait. Sicut prudẽ-
tia parum vel nihil prodest sine iusticia: in-
sticia vero sine prudẽtia multũ: sic quelibet
scientia sine vsu ⁊ actu parum vel nihil pro-
dest:vsus vero sine scientia multuz. hec ille.
Dñs etiã ait.Matthei.7. Non oĩs qui di-
cit mihi dñe dñe intrabit regnũ celorum: ſ3
qui facit voluntatẽ patris mei qui in celis
ille intrabit regnũ celorum. Denicz Cipria-
nus super verba oratonis dñice.vz fiat vo-
luntas tua ⁊c.ait. Qui in eternũ cuz deo ma
nere velimus:dei qui eternus est voluntatẽ
facere debemus. Volũtas autẽ dei est quã
xp̃us docuit ⁊ fecit:humilitas in cõuersatio-
ne: stabilitas in fide: verecundia in verbis
in factis iusticia:in operibus misericordia:in
moribus disciplina. Iniuriam facere nõ no
sce:⁊ factã ꝑ posse tollerare: cũ fratribus pa
cem tenere:deũ toto corde diligere ⁊ amare
in illo ꝙ pater est timere: in illo ꝙ deus est
xp̃us: nihil oĩno preponere: quia nec nobis
ipse gcz̃ prepositi:charitati eius inseparabi-
ter inherere:cruci ei fortiter assistere: quan-
do de eius noie vel honore certamẽ est:red-
dere in sermone cõstantiã qua cõfitemur:in
questione fiduciã qua cõgredimur:in morte
patientiã qua coronamur. hoc est coheredes
xp̃i velle esse:hoc est facere dei ꝑceptũ: hoc ẽ
fidẽ catholicã obseruare:hoc est voluntatem
patris iplere. Fieri autẽ petimus voluntatẽ
dei:ut in celo:ita ⁊ in terra:qõ vtrũqz ad cõ-
seruationẽ nre incolumitatis ptinet ⁊ salutẽ.
Mã cũ corpus e terra:⁊ spũs e celo possidea-
m⁹:ipsi terra ⁊ celũ sum⁹:⁊ in vtroqz vz cor-
pore ⁊ spũ: ut dei volũtas fiat ozam⁹.hec est
volũtas dei ut terrena celestib⁹ cedãt:spũalia
⁊ diuina ꝓualeant.hec ille. Ex predictis auc-
toritatib⁹ patet:quali fides sine opib⁹ mortua ẽ
⁊ nihil ꝓficit ad salutẽ. ¶Secõ hoc idẽ ꝓbo
septuplici ratione. ¶Prio rõne intentionis
¶Secõ rõne argumentationis. ¶Tertio rõ-
ne assimulationis. ¶Quarto rõne ꝑformã-
tionis. ¶Quinto rõne ꝓfectionis. ¶Sexto re
tione demõstrationis. ¶Septimo rõne pre-
cessionis. ¶Primo probo rõne intentionis
vz ꝙ fides sine opibus nõ sufficit ad salutẽ.
Fundamentũ rationis ponit ꝓbs ꝓmo ℣Do

liticoꝝ.di. Deus nihil facit ociosum in natu
ra:sed ꝓpter finẽ. Quo ꝓsuppositõ cũ habi-
tus fidei ut in supradictis patet: sit a deo in
anima infusus petq quo fine quo respectu q̃
causa qua rõne: ⁊ intentione fidei habitũ in
anima posuit. Et certũ est ꝙ ideo posuit ha
bitũ fidei in anima:ut per cũ creat ad actuz
⁊ opationes. Dõ cõfirmãs ℣Ricar.in.4. di.
46.ar.1.q.4.in corpore qõnis di. ꝙ quilibet
habitus ordinat ad suũ actũ:ut ad finem. Et
ꝓbus.9. Metha.dicit. Act⁹ est finis potẽtie
immo ꝑ prius:nam magis intelligit actu q̃z
habitu. ℣Propter quod in.7. Ethicoꝝ dicit.
Finis semp est primũ in agibilib⁹ ⁊ appetibi
libus:⁊ licet sit vltimũ in executione: tñ sem
ꝑ est primũ in intentiõe. Et scõo de aia dr.
Act⁹ ⁊ opationes sunt priores potẽtijs ⁊ ha
bitib⁹ ſm rõnẽ nõ tpis ſ3 nature. Et rõ q̃re
actus sit finis habitus ⁊ potẽtie: ⁊ hoc idem
natura ꝑ prius intendat est.q2 Cõmentator
sup.8. ℣Dbificoꝝ ait. Extrus alicui⁹ de habi-
tu ⁊ potẽtia in actũ:largit ei maximã perfe-
ctionẽ. Et scõo ℣Dbificoꝝ di. Vnũquodqz
magis pfectũ est ſm ꝙ est actu q̃z ſm ꝙ est
potẽtia. Et.9. Meth.di. Actus ẽ pfectior po-
tẽtia ⁊ habitu:q2 actus magis facit intelligẽ
q̃z potẽtia:sed in vno ⁊ eodẽ modo quo mo
uet de potẽtia ad actũ:potẽtia precedit actuz
tpe nõ natura. Quib⁹ ꝓmissis:si sic est ꝙ de⁹
habitũ fidei simplr ordinauit ad actũ ⁊ opa
tiones:cõcludit ꝙ quilqz debet simul actus
⁊ opationes cũ habitu fidei cõiungere preci
pue cũ dicat ꝓbus ꝓmo ℣Politicoꝝ. Debe-
mus vti reb⁹ ad id ꝓpter qõ date sunt a sa-
pientissimo datore. ꝙ si quis aliter fecerit.i.
ꝙ velit simplr habere habitũ fidei sine opi-
bus:certũ est ꝙ talis ꝟ habitũ fidei imꝑfe-
ctũ.dicẽte ꝓbo.9. Metha. Simpliciter ꝑfe-
ctũ est:qõ est in actu: imꝑfectũ vero qõ ẽ in
potẽtia cum priuatione actus. Et.10. Meth.
dicit. Ex priuatione actus ab habitu ⁊ poten
tia segtur malũ qõ est bono oppositum.ꝙ si
ut patet habitus fidei sine opibus est quedã
res imꝑfecta: segtur ꝙ habens talẽ habitum
sine opibus nõ habet verã essentiã ipsi⁹ fidei
dicẽte Cõmentatore sup.9. Meth. Qui tollit
a rebus suam opationẽ:tollit ab eis ꝓpriaz
essentiã.ꝙ si talis nõ habet verã essentiã fi-
dei cũ hoc sit erp̃sse:ut ꝑ ℣ diuinã intentiõz
segtur ꝙ talis mereꝫ maximas penas. dicẽ-
te saluatore.Luce.18. Seruus sciẽs volũtatẽ
dñi ſ.⁊ nõ ſ.p.v.m. O q̃tas plagas. O quot
cruciat⁹. O quot deniqz penas ⁊ tormenta
recepturi sunt pessimi ⁊ insensati xp̃iani: qui
ſm aplm ad Thitũ ṗmo. Fide xp̃m cõfitent
factis autẽ ⁊ opibus negant. Certe sententiã
Hiero.incurrẽt in testamento suo dicentis.
Deu quot hodie sacro renati baptismate
xp̃iano fungunt noie:quib⁹ foret melĩ⁹ xp̃ia-
nos nõ fuisse. Centuplo enĩ maioꝝ erit pena
malox xp̃ianoꝝ:q̃z malox paganoꝝ.hec ille.
¶Secũdo etiã probo rõne argumẽtationis
ꝙ opa sil̃ cũ bitu fidei necessaria sunt ad sa-
lutẽ. Fundamentũ rõnis ponit ꝓbus.2.⁊. 4.
Thopicoꝝ.di. Si de quo min⁹ ⁊ de quo ma
gis. Quo cõcesso:certũ est ꝙ virtus moralis
ad hoc ꝙ sit virtus exigit suũ actũ:ergo a fo
tiori habitus fidei a deo infusus ꝙ est q̃si no
bilior in infinitũ oĩbus habitib⁹ virtutũ mo
raliũ:debet simil̃ habere actus suos ad hoc
ꝙ sit verus habitus virtutis fidei. Et ꝙ ha-
bitus moralis ad hoc ꝙ virt⁹ dicat oĩno cri
gat actũ suũ patet. Mã Tulius diffiniẽs vir
tutẽ ut ait Bonauẽ.in scõo.di.27.in qõnib⁹
circa litterã ait. Virtus est habit⁹ mẽtis in
modũ vere rationi cõsentiens. Si igitur vir
tus ꝟ se ꝑ modũ nature:certũ est ſm ꝓbm
scõo ℣Dbificoꝝ. ꝙ naturalia agũt necessario
sicut patet de igne qui necessario emittit ca-
lorem:⁊ de sole qui necessario emittit splen-
dorẽ:ergo a simili cũ virtus sit similis natu
re:⁊ natura necessario suũ actum sequtur.con
cludit necessario ꝙ ver⁹ habitus virtutis mo
ralis exigit actũ suũ ꝓ tpe: aliter nõ eẽt ve
rus habitus. ℣Proide ꝓbs scõo Ethicoꝝ di.
Scire qõ nõ est cõiunctũ opationi parum
aut nihil prodest ad virtutẽ:⁊ ibidẽ ait. Ad ꝑ
fectionẽ virtutis tria requirũtur:scire:velle:⁊
operari. Ex quibus cõcluditur ꝙ si habitus
virtutis moralis necessario requirit suũ actũ
ad hoc ut vere faciat hominẽ virtuosum:a fo
tiori habitus sanctissime fidei requirit suos
actus ⁊ opationes: ad hoc ut realiter faciat
hominẽ verum esse fidelem. Quod confir-
mans Augusti.dicit. Fides appellata est ab
eo quod fit. Due syllabe sonant cum dicit fi
des:prima sillaba est a facto:scõa est a dicto
Interrogo ergo te vtrũ credas:dicis credo,
fac quod dicis:⁊ fides ẽ.hec ille. ℣Propterea
Ecclesiast.24.dicit. Qui credit deo:attendit
mandatis eius. ¶Tertio hoc idem ꝓbo rõ-
ne assimulationis ⁊ formo sic rationem. si-

cut se habet charitas ad deū: sic se habet ꝛ fides: sed charitas nō est sine opere exteriori. dicente Bꝛeg.in omelia pentb. Amor dei nunq̄ est ociosus opatur enim magna si est. si autē operari renuit amor nō est.ergo a similī fides si vera sit nunq̄ debet cē sine opeꝛibus ad hoc ut possit apprehendere suū obiectū. Si autē forte arguereꝛ in oppositum. ꝛ3 q̄ fides formata non semp requirit exteꝛiorem actū:ꝛ diceꝛes. sicut se habet charitas: ita ꝛ fides formata:sed charitas nō semper elicit actū exteꝛiorē:nec propter hoc desinit esse vera charitas.dicente Bꝛeg. sicut sol cum nube tegitur nō videtur in terra: et tamen splendet feruet ꝛ ardet in celo: sic occupata charitas intus p vim sui ardoꝛis exurit ꝛ foꝛis flammas operis nō ostēdit. hec ille.ergo eodē modo fides etiā formata poteꝛit ad salutem,pficere sine actu exteꝛiori.Ad hoc ꝛespōderi potest q̄ argumentū nō valet Cum enim fides formata sm apostolū ad gala.5.Sit operās per dilectionē ꝛ charitas sicut probatū est nunq̄ sit pro debito tpe sine opere exteꝛiori:concludit propter hoc q̄ etiā fides formata,p loco ꝛ tempoꝛe nūq̄ potest esse sine exteꝛiori opatione,vel etiā dicas ꝛ3 Bꝛeg. q̄ charitas nō semp elicit actū exteꝛioꝛē in casu in quo operari nō est possibile: nō ē enim tūc vtile neq̄ necesse:ꝛ tūc in illo casu accipitur pro actu.Sic similiter est dicendū de fide formata:q̄ eo tpe quo ē possibile vtile ꝛ necesse:semp ꝛ necessario elicit actum exteꝛioꝛem: sed eo casu in quo nō est possibile vtile ꝛ necesse opari accipit habitus fidei p ipso actu.¶Quarto hoc idē probo rōne conformationis.Fundamentū rōnis ponit Lōmentatoꝛ sup scō de celo ꝛ mūdo. di. Omia entia nihil aliud intendūt p suas opatiōes: nisi ut assimilent suo principio nobilissimo patet hec regula.Mā animalia bruta immo insensibilis terra atq̄ vegetabiles plante iugiter,pducunt fructus suos ꝛ opationes sm modū potentie sue q̄ō idco facūt ut ꝛ ociosi ratē fugiant que de se mala est: ꝛ insuper ut deo assimilent:qui ut habet scō.ꝛ.12. Methа.est simpliciter actꝰ purissimus. Quo p̄supposito certū est sm Ricar.in.4. dist.49 ar.1.q.4.in coꝛ.q.q̄ per actū magis assimilatur ꝛ cōformat hō deo:q̄ simpliciter p habitum q non est in deo cū sit res imperfecta. q̄ si sic est cū quilibet obligeat ꝛ teneat cōformari deo in pfectione q̄tū potest:sic ipse pcipit Matt.5.di. Estote pfecti ꝛc. cōcludimur necessario q̄ habitus fidei nō sufficit ad hoc ut aīa cōformet cū deo:sed necessario etiam exigitur ipse actus ꝛ opatio. ¶Quinto hoc idem,pbo rōne pfectionis.Fundamentū rationis ponit Tho. 1.2.q.113.di. Nobilioꝛ est simpliciter atq̄ potētioꝛ gratia ipsa natura. q̄ō sic patet:q̄ gratia exaltat aīmā rōnalē sup naturā:ꝛ sup gloriā multoꝛ angeloꝛū tamē angelus per naturā nobilioꝛ sit aīa rōnali.Quo p̄supposito certū est sm pbum.2o de animalib⁹.q̄ natura q̄ dat instrumentū: dat simul ꝛ opationem:quia nō facit oculuꝫ sine visu:nec visum sine oculo. q̄ si hoc facit natura a foꝛtioꝛi facit hoc ꝛ gratia. Si igitur gratia infundit habitū fidei:necessario ad eiꝰ perfectionē requirit actum ꝛ opationē. q̄ si aliter intenderet:sequereꝛ q̄ natura esset pfectioꝛ atq̄ potētioꝛ in suis effectibus ipsa gra quod vtiq̄ falsissimū est. ¶Propterea aplus ad Gal.3.ait.Qui nobis tribuit spm in virtute fidei opaꝫ ꝛ virtutes. Quod confirmat Bonauē.in.3.di.35.ar.1.q.2. in coꝛpoꝛe questionis dicit.Cum queritur an obiectū scientie fidei incētum est gratia quedā ꝛ donū spūs sancti consistat simpliciter in cōsideratione an in actione vel opatione.Respōdeo q̄ scientie quadruplex est differentia.Quedaꝫ est scientia que cōsistit in intellectu pure speculatiuo:ꝛ hec est fundata supꝛa principia rōis ꝛ hec scientia dr acquisita de quacūq̄ creatura sicut in scientia humane phie. Quedaꝫ est scientia que cōsistit in intellectu inclinato ab effectu: ꝛ hec est fundata supꝛa principia fidei:que quidē sunt articuli:est nihilominus acqsita:ꝛ hec est scientia sacre scripture: quā nullus habere pōt:nisi saltem habeat fidē informē.Quedā est scientia que cōsistit in intellectu sine in ratione inclinat esse: ctū ad operationē: ꝛ hec est fundata sup principia iuris naturalis que ordinat ad rectitudinē ꝛ honestatē vite: ꝛ hec scientia est virtutis prudentie.Quedā autē est scientia q̄ consistit in intellectu:sm q̄ est inclinatus ꝛ inclinans:inclinatus inq̄ a fide simpliciter. Inclinans autē ad bonā opationem: ꝛ hec sic datur sup principia fidei ꝛ habet ortū a dono diuine gratie. Et talis est scientia fidei q̄ est donū spūssancti.Et ex hoc patet: quis sit actus proprius huiꝰ doni.Est enim actus cius

dirigere ad omnia agētia mediāte regula ipsius fidei:cuius ē dirigere ad opa misericoꝛ dic:ut nō tm bona ,p bonis reddat sm q̄ dictat lex nature:sed etiaꝫ bona pro malis sm q̄ dictat lex gratie ad cremplar ip sius Jesu xp̄i in quo fuit omnis gratie habundantia. Et ideo ad ipsam scientiā non solū pertinet dirigere in agendis:sed etiā ex cōsequenti p tinet nosce ea que sunt fidei tanq̄ fundamentum sue directionis ꝛ vlterius nosce humanitatē xp̄i tanq̄ exemplar sui regiminis: ita q̄ hic tripler actus cōuenit ei sm triplicem respectū. Vnus respectu obiecti motiui. Alter respectu sui fundamenti directiui. Tertiꝰ vero respectu exemplaris excitatiui. Et quia principalis actus accipit ex parte obiecti: hic est q̄ precipuꝰ actus doni scientie,est dirigere circa agenda:seu circa actionē ꝛ operationē. hec Bonauen.verbaliter.¶Secto etiā probo ratione demonstrationis qualiter vnusquisq̄ tenetur opera simul exteꝛioꝛa habere cum habitu fidei. Fundamentū rationis ponit dominus Matth.5.vbi precipit di. Sic luceat lux vestra coram hominib⁹.s.tam fidelibus q̄ infidelibus: ut videant vestra bona opera:ꝛ.g.p.v.qui in c.est.Quo presuppositō videl3 q̄ quisq̄ tā fidelib⁹ q̄ infidelibus tenetur ostendere se habere veram fidem xp̄i. Certū est sm pbm pmo ¶Posteriorꝝ. ꝛ pmo de anima.q̄ dupler est cognitio.s.cognitio p causam ꝛ cognitio p effectū: sed manifestum est q̄ habitus fidei cū sit in anima nō potest ab aliquo fideliū: seu infidelitū cognosci.q̄ habitus fidei vtiq̄ est causa effectuū exteꝛioꝛuꝫ vꝫ opationū:ergo necessario oportet q̄ qsq̄ p signa exteꝛioꝛa.i. bona opera faciat se cognoscere esse verū fidelem seu habere in anima habitū vere fidei:nā sm pbm scō ¶Dꝛioꝛū.Signū est prepositio demōstratiua faciens fidem.Et primo perꝛ.idē dicit. Signi ficare idē est quasi intellectū de aliqua re certum facere ꝛ cōstituere.Et pmo de aīa dicit Accidentia magnā partē conferūt ad cognoscendū q̄ quid est.s.cām vel subiectū. Et secūdo ¶Dꝛioꝛ dicit. ¶Per signa coꝛporis nota nobis silogizam⁹ dispōnes aie nobis ignotas.Et.2.de anima dicit.Habit⁹ cognoscūtur p actus.actus aūt p obiecta. Et pmo de anima ait.Anima simpler ꝛ intellectual cognoscitur p motū ꝛ sensum ꝛ opationeꝫ sui coꝛporis.Et.4.Methа.ait. O pus bonum et malum'ab extra indicat quale in anima.Et 12.Methb.dicit.Actus specificant habit⁹. Itē extra de homicidio c. significasti.dicit.Ex qualitate facti p̄sumit animꝰ facientis. Cipianꝰ etiam.26.q.1.c.Nec aliqua putet.ait.Certe ꝛ ipse cōcubitus ipsa confabulatio ipsa oculatio ꝛ coniaccentium sceda ꝛ turpis dormitio dedecus criminis confitent: ꝛ qualitas actꝰ presumptionē habitus inducit.Ambro.etiaꝫ libro de officijs ait.Est in ipso motu gestu ꝛ incessu tenenda modestia ꝛ verecundia:habitus enim mentis per statum coꝛporis cognoscitur.Deniq̄ ipse dominus Matt.7.ca.ait. A fructibus e.c.eos.Et quibus omnib⁹ colligitur:q̄ cum quisq̄ teneat ex precepto domini ostendere se habere veram fidem xp̄i taꝫ coram fidelibus q̄ infidelibus:ꝛ habitus vere fidei cū sit in anima a nullo predictoꝝ potest cognosci:nisi p signa exteꝛioꝛa.i. per actꝰ ꝛ opationes:cōcludit q̄ de necessitate salutis est:ut qsq̄ ostendat fidē suam cū exēplo bonoꝝ opeꝝ exteꝛioꝝ.Ad q̄ō inducens Aplus pmo Thi.4.dicit. Nemo adolescentiam tuam cōtemnat:sed esto exemplū fidelū in verbo: in conuersatione: in charitate:in fide:in castitate: dū venio attēde lectioni ꝛ exhortationi doctrine:noli negligere grām dei ꝛ fidei: que in te est q̄ hoc meditare. In his esto ut pfectus tuus sit oibus manifestus.Attende tibi ꝛ doctrine insta in illis. Hoc enim faciēs ꝛ teipm saluū facies: ꝛ eos qui te audiēt.Et ad Roma.15.admonet.di. Vnusquisq̄ placeat coram prorimo suo in bonū ad edificationē omniū.sc̄z fidelium ꝛ infideliū.Et primo ad Thessa.5.ait.Consolamini inuicem et edificate alterutrū: ꝛ semper quod bonuꝫ est sectamini inuicem ꝛ in omnes. Sed heu qd dicam cum quasi nullus sit hodie fidelium qui monstrat fidem suam exteꝛiori exemplo bonoꝝ operum.Certe pluries scire optaui: quare verificatur nūc dictuꝫ prophete dicēt⁹ Dominus de celo prospexit sup filios hominum ut videat si est.intel.ꝛc. Et certe didici inter alias rationes imo firmiter credo q̄ sit potissima ratio ꝛ causa malū exemplū.Maꝫ cum quis alium peccare videt statim sequitur eum:sicut filius patrem:filia matrem:notarius iudicem:seruus dominū: populus sacerdotem ꝛ religiosum.Et q̄ plus est ,p malum exemplū christianoꝝ. stant infideles q̄ non conuertuntur adverā fidem xp̄i ad quā

realiter crederem quasi oēs querti si xp̄iani in veris opibus fidei se exercercēt. Sed vbe vbe illis qui suo malo exēplo tā fideles xp̄i q̄s infideles scandalizant. Audiant tales quid dñs Matth.18.dicat. Qui scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt.expedit ei vt suspendat mola asinaria i collo eius:t demergat in profundum maris vbe mundo a scandalis: necesse est enim vt scandala veniāt.verūtn vbe hōi illi p quem scandalum venit. Si aūt manus tua vl pes tuus scandalizat te abscide cum t ꝓice abste bonum est tibi ad vitam ingredi debilez vel claudum:q̄s duas man⁹ vel duos pedes habentem mitti in ignem eternum. Et si oculꝰ tuus scandalizat te:erue eum t ꝓice abste: bonum est tibi cuz vno oculo intrare ad vitā q̄s duos oculos habentez mitti in gehēnam ignis.hec ibi. Et Greg.xj.q.3.c.precipue.dic Scire prelati debent q tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos perditionis exēpla transmittunt.hec ille. Nomine prelatoz intelligo nō tm̄ dños:sed omnes qui aligb⁹ presunt:sicut pater filijs: maritus vroi: t sic de singulis. ¶Septimo deniq; probo rōne precessionis:q opera simul cum fide necessaria sunt ad salutem. Fundamentū rationis ponit auctor li.de causis. Omnis cā nāliter precedit suum effectum.pz hec regula. Nam arbor precedit fructum:t pater filium. Quo presuppositio peto que sit causa pncipalis meriti eterne felicitatis:t dz̄ est q est ipsa virtus actualis:dicente pbo.j.ethi. Felicitas est premiū virtutis.t Tho.2.2.q.89.ar.j.in solu. scōi t tertij ar.dicit q virtus causat ex actib⁹ t meritum actibus coresponder. Dō confirmans apostolus.j.cor.3.dicit. Vnusquisq; ꝓpriam mercedem accipiet sm ꝓprium laborem. Et ad Gal.4.aū. Bonum aūt facientes non deficiamus:tempore enim suo metemus:vbi ait glo. Quātum seminauerim⁹ in operibus:tm̄ metemus de fructib⁹ eterne vite. Et Luc.io.dicitur. Dignus est operari⁹ mercede sua. Apoc.etiam vlti. dicitur. Ecce venio cito t merces mea mecū est dare vnicuiq; sm opera sua. Et Isa.53.dicit. Ꝓro eo q laborauit t operatus est: aia eius videbit dominum t saturabit. Si igitur vt patet causa precedit suum effectuz cum bona opatio sit causa meriti.concluditur necessario q nullus potest habere meritum vite eterne cū solo habitu fidei:t loquor de adultis: sed q tale meritum omnino precedat sua causa que est operatio bona. ¶Proinde Aug.libde moribus ecclesie dicit. ¶Premium merita sequi debet non precedere: nec plus potest ex iustitia dcus dare q̄ fit homo dignus. pensemus igitur non sine maximo labore t virtute meredem paradisi percipere posse. Nō ergo debemus premium petere nisi prius p̄cedat labor virtutis.hec ille. Ex qua ratione patet q quisq; habens fidem sine operibus virtuosis:in diuino iudicio est condēnādus: dicente Augustino in sententijs suis. Fides sine operibus signum est perditionis. in iudicio enim fides illa ostendet cuz in quo fuit fuisse christianū:et alia pte opera mala ostendent illum fuisse inimicum Christi: fides illa ostendet q Christo fidelitatem debuit.opera vero mala q fidem non exhibuit: t sic prodit tor fuit. Malus christianus habens fidē cū malis operibus:secum habet litteras sue dānationis:quia per fidem scriptum est i corde eius:q qui talia agunt regnū dei nunq̄ possidebunt. hec ille. Ex prefatis septem rōnibus cuidēter apparet:qualiter fides sine opibus est inutilis ad salutem. ¶Tertio etiam probo distinctionibus q opera simul cū fide cuilibet sunt necessaria ad salutē. Scōm enī Franciscū de Maro.in p̄.dist.vlti.Duplex ē actio siue operatio ad consequendū felicitatē necessaria.s.actio elicita seu intrinseca: t operatio extrinseca: vel iperata:operatio anime i trinseca t elicita est:quādo aliquid actu intelligitur per intellectum siue actu amatur ab intra per voluntatē.operatio aūt extrinseca t impata est qñ mediante intellectu t voluntate facimus operationes exteriores: veputa iciunare:elemosynas dare:t hmōi. Vel actio impata dicit:qñ voluntas mota ab intellectu impat potentijs seu sensibus sui corporis vt ereant ad opationes suas:sicu se restringant ab opcribus illicitis. His premissis cōcludit q cum actio extrinseca t impata ordinetur ad actionem elicitam t intrinsecaz:nō sufficit ad salutem simpliciter actio intrinseca anime:nisi simul sit t actio impata ab ea circa exteriora opera: t hoc pro loco t tempore quādo occurrunt facienda. Aliam distinctionem ponit Bonauen. in.2.di.40.ar. j.q.3.vbi querit.an opera simul cum habitu fidei sint necessaria ad salutez: t respōdit dicendo duobus modis possumus loqui de operibus bonis:aut de illis que sunt de sup erogatiōe:aut de illis que sunt in obligatiōe. De primis operib⁹ sup erogationis: ut est seruare virginitatē:relinquere mundū:t huiusmodi.dico q nullus ad illa opa tenet:nisi forte p votuz factum. Alia sunt opa obligationis de quibus distinguendū est. Aut enī ille qui habet intentionē t voluntatē ad aliquid faciendū:habet facultatē t possibilitatē:aut nō Si nō,habet possibilitatē: nō tenet ad opera exteriora:sed solū sufficit volūtas. Si aūt habz possibilitatē t facultatē: tunc obligatur ad opa fidei vel charitatis extrinseca:cū exigit locus temp⁹ cōditio t huiusmōi.q si sic ē a fortiori tenet quilibet brē erga proximos operationē charitatis intrinsecus. Hec Bonauē. Idem etiā Bo. querit sup prohemio primi sententiaꝝ.q.3.an scientia q̄ttuor libro rū.sit tradita simpliciter a spū sancto ꝓpter intelligere tm̄.t respondit q pfectibile a scia est ipse intellectus:qui intellect⁹ habet tripliciter cōsiderari. ¶Primo q̄tū ad se. Secūdo q̄tum ad affectionē siue voluntatē. Tertio q̄tum ad opus. Et ꝛcludit q spūs sctūs non tradidit simpliciter scientiaz intellectui ut ipse tm̄ intelligat: sed etiā ut referatur ad voluntatē:ut.s.ipsa velit t amet qō intelligit Et vltra hoc tradidit super omnia ut precipue referatur ad opus.i.ut quisq; operur qō diligit t cognoscit. Et infert ibidē q nullus vnq̄ est verus theolog⁹:seu legista:licet sciat oēs cōclusiones thelogie t legis ciuilis: nisi amet t operur ex charitate sm possibilitatez suā oia que ipsa sacra theologia vel lex ciuil demōstrat.hec ibi.sentētialr. Aliā dist.ponit Tho.in.j.di.38.di.q deus se habet ad salutē hois:sicut artifex ad suū op⁹. Artifex āt tria ꝛsiderat. ¶Primo obiectū. Secō finē. Tertō mediū ad finē,pducēs. Exēpli grā. Nā primo idē artifex ꝛsiderat formā dom⁹:q ē obiectū. Secō finē q est habitatio. Tertio mediū q est lapidee:ligna:cementū:t huiusmodi. Sic deus a simili in hois p̄destinatione t saluatiōe. ¶Primo cōsiderat obiectū p̄destinatū t saluandū: q est hō beatitudis capar. Secō finē quē vult hoi dare:q finis nihil ē aliud q̄ ipse deus. Tertio ꝛsiderat medium q̄ finis acgrit:t sic sunt virtutes t opera tiones bone sine quib⁹ nullus adultus saluari pōt.hec Tho.sentētialiter. Aliā deniq; dicit Bonauē.in.3.di.26.ar.j.q.4. in solu.j. ar.respondēs ad q̄stū illud. vtz petōr q caret opib⁹ fidei possit recte spare bitudinem. vbi sic dicit. Aliqs pōt erire in actū spei tripliciter. ¶Prio hūdo merita in ꝓposito t i effectu:sicut hōiust⁹ q diu deo seruit: t in posterū seruire intendit: t iste ē actus fidei formate. O qnā bona ē spes ista.o spes pfecta. o spes iocunda.certe hec est spes de qua ad Ro.5.dr. Spes nō confundit: q: charitas dei diffusa est in cordib⁹ vestris. ¶Secūdo habendo merita in ꝓposito t nō in effectu: sic ille q est peccator t ꝓponit multa bona opa facere:t p illa saluari:t iste est actus spei informis:t est valde dubius t periculosus:modici q valoris nisi actualiter ponat in effectu. ¶Tertio nō habēdo merita t opatiōes nec in effectu nec in ꝓposito:sicut ille q est peccator:t ꝓponit multa bona opa facere: sp agit mala t nulla facit bona:t deliberat sic pscue rare:sed per solam misericordiā dei se credit gliam adeptur. Et iste est actus nō spei: sed presumptionis:de quo Eccli.37.dr. O presumptio negissima vñ creata es. hec Bona. Ex predictis etiā distinctionib⁹ patet: qualr habitus fidei nō saluat simpliciter xp̄ianum sed ipse virtutes atq; opatiōes bone. ¶Ad hoc idē,pbo silitudinib⁹. Et pmo silitudine nāli. Nam pbus pmo de ce.t mū.dic. q nā tria exigit ad pfectionē vniuscuiusq; rei: vz substantiā:virtutē:t operationē: patet in vite que licet bēat potentiā t virtutē ,pducēdi vinū:tñ si careat fructu vini nequaq; vitis illa pfecta dicetur. Sic a sili:licet qs bēat substantiā habitus fidei t etiā possibilitatez ,pducēdi opa:si nō erit in opationes: nō dr bre bonā fidē. ¶Secō hoc idē ,pbo silitudine artificiali. Sicut enīz artifex simplr faciens bonū fundamentū domus: t non ptes vel rectū vituperabilis est.sic a sili bus simpliciter habitū fidei t nō opa vitupabilis ē. Oppositū est de domo q̄ qñ bz bonū fundamentū cū oib⁹ suis ptib⁹ t alijs ornamētis que requirūtur ad eius pfectionē:tunc laudatur dom⁹ t eius artifex. Inde est q Scīs. pmo legit.q,pductis fundamētis deus posuit alia ornamēta:,pter qō dr. Iqit pfecti sunt celi t terra t ois ornatus eoz. Sic a simili:nō sufficit habere fidei fundamentū: ni si quisq; ornet illud alijs virtutib⁹ t opibus bonis:veluti iustitia:temperantia:fortitudine:

Universidad de Deusto
Biblioteca

prudētia:mālsuctudie:ꝛ hmōi. Dō mistice figuratū est Apoc.21.vbi dr. q fundamentū ciuitatis hierlm erat ornatū oi lapide pcioso. Et Ezech.28.dicit. Omnis lapis pcriosus operimentū tuū. ¶Tertio hoc idē probo similitudine sciētiali. Mā pbus pmo ¶Posterioꝛ dicit. In demōstratione alicui⁹ scientie tria sunt necessaria.vꝫ vnū qō demōstratur sc̄z cōclusio.hoc est autē q ꝺtinet in se id qō inest alicui generi p se. ¶Secundū est dignitas.dignitates autē sunt ex ḡbus demōstratio fit. ¶Tertiū autē est genus subiecti. cui⁹ passiones ꝓprias ꝛ per se accidētia ostendit demōstratio.His pmissis pz q qui ignorat mediū nunq̄ pōt inferre cōclusionē.sicut dicendo.Omne animal rōnale est risibile. Si ignoret mediū:q est omnis homo:nūq̄ poterit concludi:ergo omnis homo est animal risibile. Sic a simili dico si quis ignorat mediū fidei q est operatio:nunq̄ poterit inferre cōclusionē q saluetur. ¶Quarto hoc idē probo similitudine penitentiali seu diuinali Nam Ricar.in.4.dist.14.ar.5.q.2.querit. vtrū prius acceptet deus actū penitentie q̄ habitū:ꝛ probat q sic dicit. Illud prius ordine nature formal a charitate quod prius ordie nature a deo acceptat:sed prius ordine nature.i. fm rationē intelligendi acceptat a deo actus penitentie q̄ habitus penitētie ordinatur ad actū sicut ad ꝓximū finē:ꝛ deus pri⁹ ordine nature acceptat bonuꝫ q est finis:q̄ bonū q est ad finē:quia bonū quod est ad finem acceptat,ꝓpter finē:ergo prius ordie nature plus deo placet act⁹penitētie q̄ habit⁹. Immo habitū simpliciter penitētie nūq̄ acceptat deus sine actu.hoc ꝓsuppposito arguo a simili q plus deo placent opa fidei q̄ habitus:ꝛ nunq̄ simpliciter acceptat de⁹habitum fidei sine suo actu. ¶Quito deniq̄ hoc ꝓbo silitudine figurali. Nam ꝓtermissa silitudine que habet Mat.21.ꝛ Luce.13. De arboze nō faciente fructū que fuit a dño male dicta:p eo q non habebat nisi folia. Accipe figuraꝫ que ponit Luce.io.vbi sic dicit. Quidam homo descendebat a hierusalē in hierichō ꝛ incidit in latrones:qui dispoliauerunt eum ꝛ plagis impositis abierunt semiuino relicto.Accidit autē ut sacerdos quidā trāsiret ꝛ viso illo preteriit. Similiter etiā leuita cum esset iecus locum ꝛ videret cū pertransiit Samaritanus autē quidā videns cū misericordia motus est ꝛ appropiās alligauit vulnera eius infundens oleū ꝛ vinū:ꝛ imponēs illum super iumentū suū duxit ad stabulum ꝛ curam eius egit.ꝛ altera die protulit duos denarios:ꝛ dixit stabulario cura illius habe:ꝛ quodcūq̄ supererogaueris reddam tibi.hec ibi. Hanc similitudinē proposuit dominus cuidaꝫ legisperito:cum interroganti quis esset proximus suus ab eo diligendus:et quod cū exposuisset:ut pretactum est superiori similitudine:statim interrogauit legisperitum di.Quis horū trium videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones: an sacerdos:an leuita:an samaritanus?At ille dixit.Qui fecit misericordiā in illuꝫ. Et ait illi Jesus. Vade ꝛ tu fac similiter.Qua similitudine datur intelligi:simul cum ceteris similitudinibus q habitus fidei ꝛ amor sine operibus nō meretur laudē nec salutē. ¶Quinto postremo probo exemplis: qualiter fides sine operib⁹ nō sufficit ad salutem. Maꝫ Jacobi.2.dr. Vis scire o homo inanis:qm̄ fides sine operib⁹ mortua est. Abraam pater noster nōne ex opibus iustificat⁹ est offerēs filiuꝫ suū ysaac super altare. Vides ergo quia fides coopabatur opibus illius: ꝛ ex operibus fides cōsummata est:ꝛ suppleta est scriptura.di.Credidit abraam deo ꝛ reputatum est ei ad iusticiā:ꝛ amic⁹ dei appellat⁹ est: videris quoniā ex operibus iustificat homo ꝛ nō ex fide tantū. Similiter et raab meretrix nonne ex operibus iustificata est suscipiens nūcios:ꝛ per aliā viā ejciens.Sicut enī corpus sine spiritu mortuuꝫ est: ita ꝛ fides sine operibus mortua est.hec ibi. Quibus exemplis patet:qualiter opera sunt necessaria ad salutem.Aliud exemplū ponitur Matth.20 de patrefamilias qui noluit dare ociosis sed simpliciter operarijs ꝛ vince mercedem ꝛ premiū.vnde ibi sic dicit.Cum autem sero factum esset:dicit dominꝰ vinee procuratori suo. Voca operarios ꝛ redde illis mercedez suam:incipiens a nouissimis vsq̄ ad primos hec ibi.Aliud exemplū habet Beñ.2.de adi ibi enim dicit. Tulit deus dominē ꝛ posuit eum in paradiso voluptatis:ut operaretur ꝛ custodiret illum. Nota q dicit operaretur. Duplex est enim operatio fm pbum.secūdo Methꝛa.ꝛ sexto Ethicoꝝ.i.practica ꝛ speculativa.practica est per quā fit membroꝝ exercitatio:ꝛ hec non erat necessaria ade in statu innocentie. Ideo tū post peccatū dictum est ei in sudore vultus tui.v.p. tuo. Speculativa autē operatio est in anima:que tū exercetur in cogitatione meditatione delectatione ꝛ obediētie adimpletione. Hac igitur secunda operatione intellectus est dicendum Adaꝫ nouisse opari in statu inocētie ut.i.circa ei⁹cognitionē dilectionē atq̄ subiectionē operaretur. ¶Post statum tamē culpe pro loco ꝛ tempore:tā operatio specularia q̄ practica cuilibet est necessaria ad salutem. Aliud deniq̄ exemplum habemus de saluatore nostro Jesu rpo: qui in hoc mundo trigi patribus ānis in bonis operibus semper se occupauit. Unde Joan.io.cum calumniare tur a iudeis q dei filius non esset: dixit eis. Opera que ego facio in nomine patris mei ipsa phibent testimoniū de me:multa bona opera ostendi vobis:propter quod eoꝝ op⁹ me lapidatis? Si nō facio opera patris mei nolite credere mihi. Si autem facio ꝛ si mihi nō vultis credere operibus credite.ut cognoscatis ꝛ credatis:quia pater in me est et ego in patre. hec ibi. Et Actu. pmo dicitur. Cepit Jesus facere ꝛ p⁹ docere.Luce quoq̄ 24.dicitur. Oportebat pati rpm:ꝛ ita intrare in gloriā suam. Si igitur necesse fuit rpm per viam crucis:ꝛ per cetera bona opera in gloriam suam intrare:a fortiori necesse est nos ambulare per viaꝫ crucis:ꝛ opera bona ut sic introeamus in gloriam eternam. Quod confirmans ipse dominus Matthei.16.ait. Qui vult venire post me.s.in vitam eternaꝫ ab.rē.Ad quod faciendū nos egregie induxit sanctus Leo papa in sermone infra octauam epiphanie.di. Erigite ergo dilectissimi fideles animos vestros ad coruscationē gratie luminis sempiterni: ꝛ impensa humane salutis sacramenta venerantes : studium vestrum bis que pro nobis gesta sunt subdite. diligite castimōie puritatē: quia rpus filius virginitatis est.Abstinete vos a carnalibus desiderijs: qui militant aduersus animam quēadmodum nos ¶Paulus apostol⁹ suis ut legimus verbis hortat. Malitia paruuli estote:quia domin⁹ glorie se mortalū conformauit infantie. Secramini humilitatem quā dei filius suos discipulos docere dignatus est.Induite vos virtutem patientie in q̄ animas vestras possitis acquirere : quoniā qui cunctoꝝ est redemptio ipse est omniuꝫ fortitudo. Que sursum sunt sapite non que super terram:per viam veritatis ꝛ vite constanter incedite:nec vos impediant terrena quibus parata sunt celestia.hec ille. Ex predictis igitur auctoritatib⁹:rationibus:diuisionib⁹:similitudinibus: atq̄ exemplis patz qualiter ad salutem nō sufficit fides cordis ꝛ confessionis: sed ꝛ necessario requiritur ut quisq̄ actualr se exerceat circa omnia opera fidei sibi possibilia. Et sic insuper patz tertia circūstantia ad integritatem vere fidei necessaria:que dicitur circūstantia operatiōis. Quā fidei circunstantiā ꝛ operationem: nobis concedere dignetur donator omniū bonorū Jesus xp̄us dominus noster.Qui cuz patre ꝛ spiritusancto gloriosus triumphat.p immortalia secula seculorum.Amen.

¶Sabbato post quartam dominicā quadragesime.Iterum de integritate ipsius sacratissime fidei.

Ego sum lux mundi : qui sequit̄ me non ambulat in tenebris:sed habebit lumen vite. s. eterne. Scribūtur hec verba Joā. 8.ca.ꝛ in euangelio occurrētis feric. ¶Post sacri euangelij litteralē ꝛ moralem expositionem generosi ciues. Erquo ut claruit in p̄cedenti sermone sufficiēter declarata fuit tertia circunstantia ad integritatem vere fidei summe necessaria: q̄ dicit circunstātia operationis. nūc in presenti sermone exponenda est necessario sequens circūstantia proposita in ordine:que dicat circūstantia intensionis. Cuius quidem circūstantie declaratio talis erit.

¶De quarta circūstantia ad integritatē vere fidei necessaria:q̄ dr circūstātia intēsiōis.

Quarta igit circūstātia ad integritatē vere fidei necessaria:dr circūstātia intēsionis. Sicut eni dicit ab auctore 6.p̄n.duplex est bonitas in reb⁹nātib⁹.s.intēsiua ꝛ extēsiua.Bōitas intēsiua respicit gradus bonitatis.Bonitas vero extēsiua: respicit diuturnitatē tpis. ¶Dz hec veritas exemplo de duplici gnē vini:quoꝝ vnuz etiā si sit ciusdem mēsure cum altero excedit alterum in viginti gradibus letificationis confortationis roborationis atq̄ vigorationis. Et hū

Universidad de Deusto
Biblioteca

gradus dicãtur bonitas intensiua ipsi⁹ vini: Bonitas vero extensiua dicit esse in vino: quando durat in suo vigore diuturniori tpe q⁹ nó facit aliud vinũ: quod ex debilitate sentiens modicũ calorem: cito versabit ꝛ deficiet. His premissis dico a simili q⁹ ad hoc q⁹ fides vera sit: debet in se habere predictã duplicẽ bonitatem: vz bonitatẽ intensiuã. ut. s. habeat in se multos gradus magnitudinis, ut sit magna ꝛ nõ parua. Item debet habere bonitatem extensiuã. ut. s. fides sit diuturna ꝛ longeua: ꝛ nõ mometanea. De qua bonitate extẽsionis infer⁹ suo loco dicẽ. Sufficiat igit ad psens tractare de bonitate intensiua ipsius fidei. i. qualiter debet esse magna ꝛ nõ parua. ℙro cuius cõclusionis declaratione: tria de magnitudine fidei declaranda sunt. ℙrimo sua veritas. Secũdo sua diuersitas. Tertio sua nẽcitas. ¶ ℙrimo declaranda est sua veritas. s. magnitudinis ipsius fidei. ꝓ quo tenẽdũ est: q⁹ realiter habitus fidei potest crescere in gradib⁹ magnitudinis. Quod tripliciter probo. videlicet ℙrimo auctoritatib⁹. Secundo ratione. Tertio distinctione. ¶ ℙrimo ꝓbo auctoritate: q⁹ fides põt crescere intensiue quo ad gradus. vnde Ber. in suis sententijs ait. Fides põt esse ꝛ magna ꝛ pua. Si magna est meret laudẽ si parua vituperiũ. ¶ Secundo hoc idem ꝓbo ratione diuisionis. Fundamẽtum ratiõis ponit pbus. 5. Eth. di. Vbicũq; est reperire puum ꝛ magnũ: ibi requirẽt etiã magis ꝛ min⁹ ꝛ equale. Quo p̃supposito: certũ est q⁹ in fide inueniãt magnũ ꝛ paruũ. de qua fide dicit dñs ℙetro. Matt. 14. Modice fidei quare dubitasti. De fide vero magna: dixit mulieri chananee. Matt. 15. Mulier magna est fides tua. Quod si sic est: ergo cõcludit q⁹ fides potest crescere intensiue ꝛ potest esse maior in vno q̃ in alio. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo distinctione. Tho. sc̃a se cũde. q. 5. ar. 4. di. Cum queritur an fides possit esse maior in vno q̃ in alio. Rñdeo q⁹ q̃ titas habitus ex duob⁹ potest attendi. Vno modo ex obiecto. Alio modo sm participationẽ subiecti. Obiectũ autẽ fidei potest dupliciter cõsiderari. Vno modo ꝓ formalem rationẽ. Alio modo sm ea que materialiter credenda proponũtur. Formale obiectum fidei est vnũ ꝛ simplex. s. virtus ꝑma: vnde ex hac ꝓte fides nõ diuersificat in credentibus sed est vna specie in omnib⁹: sed ea que materialiter credenda ꝓponũtur sunt plura ꝛ possunt accipi vel magis vel min⁹ explicite. Et sm hoc põt vnus homo plura explicite credere q̃ alius: ꝛ sic in vno potest esse maior fides sm maiorẽ fidei explicationem. Si vero cõsideretur fides sm capacitatẽ subiecti: hoc cõtingit dupliciter. Nam actus fidei procedit ꝛ ex intellectu ꝛ ex volũtate. Patet ergo fides in aliquo dici maior. Uno modo ex ꝓte intellectus: ꝓpter maiorẽ certitudinẽ ꝛ firmitatẽ. Alio modo ex parte voluntatis: propter maiorẽ promptitudinẽ: seu deuotionẽ vel confidentiã. hec Tho. verbaliter. Patet igit ex predicta auctoritate rõne ꝛ distinctione: qualiter fides potest crescere intensiue: sm gradus magnitudinis. ¶ Secundo declarãda est huius cõclusionis diuersitas. i. habemus videre quot modis fides potuerit ꝛ etiam nunc possit intensiue crescere. ℙro quo notãdũ est: q⁹ sm doctores fides crescit in magnitudine decẽ modis.

¶ ℙrimo explanatione.
¶ Secundo illuminatione.
¶ Tertio certificatione.
¶ Quarto infusione.
¶ Quinto affectione.
¶ Sexto opinione.
¶ Septimo despectione.
¶ Octauo tolleratione.
¶ Nono operatione.
¶ Decimo duratione.

¶ ℙrimo dico: q⁹ fides potest crescere intensiue: ꝛ esse maior in vno q̃ in alio explanatiõne: seu ex multiplicatione credẽdoꝝ. Et hoc modo fides creuit: ꝛ est maior vniuersaliter in his que sunt sub lege noua: q̃ in omnib⁹ qui fuerũt in veteri lege: quod tripliciter ꝓbo ℙrimo auctoritate. Secũdo rõne. Tertio distinctione. ¶ ℙrimo ꝓbo auctoritate. Nam glosa sup verba Exodi. 3. v3. Nomẽ. Adonay nõ indicaui eis. ait. Nomẽ dei magis clarificatũ fuit: post xp̃i aduentũ omnib⁹ fidelib⁹: q̃ ante eius aduentũ: q⁹ ihesus q̃ saluator interp̃atur nobis mõstratus est ꝛ nõ illis. ¶ Secõ hoc idẽ probo rõne argumẽtationis. Fundamentũ rõnis ponit pbus. 4. Thopicoꝝ. di. Si de quo magis videt inẽe ꝛ inest: ꝛ id de quo minus. Quo p̃supposito Fran. de maro. sup missus ẽ dicit ad litteram. Aliquid cognouit ecclesia post aduentũ xp̃i quod etiã latebat suppremos angelos. Nõ si sic est: ergo multo fortius nunc ecclesia cognoscit aliud ꝛ credit quod latebat homines puros veteris legis ꝓpter qõ concluditur q⁹ fides creuit quãtũ ad ea que per Christus credunt ꝛ cognoscunt. Nõ ꝛ confirmans aplus ad Eph. 3. dicit. Vt innotescat potestatibus ꝛ principatibus per ecclesiam multiformis sapientia dei. ¶ Tertio hoc idem probo distinctione. Nam Bonauen. in. 3. dist. 25. ar. 2. q. 1. querit an fides creuerit vl̃ ꝓfecerit quãtum ad credendoꝝ multitudinem. ꝛ respõdit. di. q⁹ credibilia multiplicari dupliciter põt intelligi: vel quantum ad nouoꝝ articulorum additionem: vel quantum ad multiplicatoꝝ explanationem. Si primo modo intelligatur: sic non est concedendus fidem ꝓfeciss̃e quãtum ad multiplicationem credendoꝝ. Si sc̃o modo: sic profuit sm ꝓcessũ temporis: quia qñ vno tempore credebãt implicite ꝛ quasi vno articulo processu temporis explicatum est ꝛ distinctum in multa credibilia. vnde sicut aliquo tempore sufficiebat credere simpliciter redemptorem futurũ: nũc autem circa ipsum redemptorem septem articuli particulariter explicantur: ꝛ multa ex illis consequentia. Et hoc est q⁹ dicit Ugo de sancto victore in lib. de sacramẽtis. Añ legez inquit deus creator credebatur: ꝛ ab eo salus ꝛ redemptio expectabatur: per quẽ autem et quomodo eadem salus perficienda ꝛ implẽda foret: exceptis paucis quibus hoc scire singulariter ex munere datum erat a cunctis fidelibus non cognoscebatur. Sub lege aut ꝓsona redemptoris predicabatur mittenda: q̃ autem ipsa ꝓsona foret hoc est homo vel angelus vel deus mũdum manifestabat. Soli enim hoc cognouerũt qui per spiritũ illuminati fuerunt. Sub gratia aũt manifeste iam ab omnibus predicatur ꝛ creditur: ꝛ modus redemptionis ꝛ qualitas personę redẽptoris Et sic patet q⁹ fides creuit ꝛ profecit quãtum ad credibilium multiplicationẽ non noua addendo: sed quodãmodo implicata explicãdo. Qualitas enim persona redemptoris ꝛ modus sciri non põt aperte nisi sub quadã articulorum multitudine ꝛ distinctiõe. ℏ Bona. verbaliter. Ex predicta igit rõne auct̃e ꝛ distinctione patet qualiter fides creuit explanatione. ¶ Sc̃o etiã dico q⁹ fides põt crescere

intensiue ꝛ esse maior in vno q̃ in alio illuminatione seu maiori cognitiõe. Et hoc mõ fides creuit: ꝛ etiam est maior vniuersaliter i his qui sunt sub lege noua quã in omnibus qui fuerunt sub lege veteri quod tripliciter probo. ℙrimo auct̃e. Sc̃o rõne. Tertio distinc. ¶ ℙrimo auct̃e probo. Nã Grego. super verba Luc. 10. Beati oculi qui vident que vos videtis. ait. Scõm incrementa temporum creuit sciẽtia sanctoꝝ ꝛ spũalũ patrũ ꝛ quãto aduentui saluatoris viciniores extitерũt: tãto mysterũ salutis plenius peceperũt hec ille. ¶ Sc̃o hoc idem probo rõne causalitatis. Fundamentum rationis ponit pbus. 3. phys. di. Innata est nobis via cognoscendi ex principijs nobis notioribus que sunt vniuersalia ꝛ magis cõfusa in notioꝛ ꝛ certioꝛ nature. patet hec regula. Nã qũ quis videt ℙetrum a longe seu remotissime cognoscit cum vniuersaliter ꝛ confuse: credendo simplr q⁹ sit lignum imobile aut lapis. Cum autem ei parum appropinquat videt eum mouere perfectius ipsum cognoscit ꝓpter quod iudicat in corpore esse aliquod animal. Cũ aũt magis ei appropinquat: adhuc perfectius eũ cognoscit: propter qõ iudicat in genere: q⁹ est vnus homo. Cum aũt fit ei proximus habet perfectissimam de ipso cognitionem: eo q⁹ cognoscit in spẽ ipm esse ℙetrũ ꝛ nõ Jacobũ vel Joannẽ. Quo presuppositoꝛ certum est q⁹ cũ patres noui testamenti fuerũt ꝓmiores xp̃o illum etiã pson̄aliter viderũt. Ecõtra vero quia pces veteris testamenti remotioꝛes fuerunt a pñtia ipsius xp̃i incarnati: ꝛcludit oio q⁹ maior est cognitio ꝛ fides in patrib⁹ noui testamenti q̃ in patribus veteris legis: quia illi habuerũt legẽ ꝛfusã: nos vero clarissimã Et ideo Jo. baptista qui fuit ꝓpingssim⁹ saluatoꝛi expresse cognouit ꝛ clarius aduẽtũ xp̃i in carne. Vñ dixit Jo. j. Ego vidi ꝛ testimoniũ perhibui: q⁹ h̃ vere est filius dei. Et etiaz expressius ꝛ clarius cognouit cũ venturũ ad passionẽ: vñ subiecit. Ecce agnus dei: precuncians eius immolationez futurã. ¶ Tertio, hoc idem ꝓbo distinctiõe. Nam Bona. in. 3. di. 25. ar. 2. q. 2. querit an fides ꝓfecerit quãtum ad cognitiõis seu illuminatiõis plenitudinẽ: Et rñdit di. q⁹ sm diuersitatẽ temporꝛ: indubitanter creuit fides quãtũ ad luminis plenitudinẽ intelligendo: de fide sm statũ cõem

hoc autem non est propter ipsorum temporꝫ transmutationem. primo ⁊ principaliter sed propter veritatis exhibitionem ⁊ manifestationem: propter maiorem gratie diffusionem ⁊ propter pleniorem instructionem. Ideo cui credentes: clarius nunc ea que creduꝫ cognoscunt q̄ antiquitus cognoscebant: qz iam est veritas exhibita ⁊ mōstrata per Christū. Jā ⁊ gratia spiritus sancti amplius diffunditur in sacramentis nouc legis ꝓpter xpi meritū ⁊ precium iam solutum. Jam etiam nunc fides apertius predicatur docetur probatur et defenditur per euidens discipulorum xpi et eius sequatium documentum. hec Bonauē. ¶Patet etiam qꝫ non tm̄ quātum ad maiorē cognitionem maior est fides in lege noua q̄ in veteri: sed etiam fides intensiue reperitur nunc in vno qui est sub lege noua q̄ in alio. Quod sic probo. Qui enim expressiorem et ampliorem explicationem de credibilib⁹ hēt maiorem fidem habet: sed talem habent prelati: vel talem habere debent maiores respectu minoruꝫ: ergo ꝛc̄. Nam qui ea que sunt fidei explicite cognoscit: fidem habet maiorē q̄ qui ea cognoscit implicite. Quod ꝓbans Tho.2.2.q.2.ar.6.dicit. Dō fides simpliciuꝫ vel minorum minor est in cognitione respectu maiorum vel prelatorum. Ratio est quia discipuli qui docentur non hūt tantam scientiam quā habet magister ⁊ ille q docet. Sed minores ⁊ simplices se habent sicut q docēt. Maiores aūt seu prelati sicut qui docēt. Ex predictis aūcte: rōne: distinc. patet qualiter fides fuit est ⁊ pōt esse maior intensiue in vno q̄ in alio in cognitōe. ¶Tertio dico qꝫ fides pōt crescere intensiue plus in vno q̄ in alio certificatione. i. qꝫ vnus pōt habere maiorem certitudinē de his que sunt fidei q̄ alius. Et hoc modo est etiā maior certitudo vīr in his qui sunt sub lege noua q̄ in his qui fuerunt sub lege veteri qō tripliciter ꝓbo. ⌈¶Primo auctoritate. ⌈Scō rōne. ⌈Tertio distinctōe ¶Primo ꝓbo auctoritate. Nam glo. super verba Isa.9. ¶Paruulus natus est nobis dic̄ Certitudo ista adiecta fuit plus i lege noua q̄ in veteri: eo qꝫ lex vetus loquebat: non in psona sua: sed in psona noue legis. scō hoc idem ꝓbo triplici rōne. ¶Primo rōne causationis. Scō rōne affirmatiōis. Tertio rōne testificatiōis. ¶Primo ꝓbo rōne causatōis qꝫ maior est certitudo in his que sunt fidei in lege noua q̄ in veteri. Fundamentū rationis ponit auctor i libro de causis. di. Vbi ē plus de causa ibi est plus de causato: ꝫ quia vbi ē plus de infirmitate: ibi ē pl⁹ de dolore. Quo presupposito certum est ꝝ ꝓbm. i. de aia qꝫ vbi plus est de cognitione ibi plus est de certitudine: sed manifestum est vt imediate patebatum est: qꝫ qui sunt sub lege noua maiorē habuerunt cognitionem de mysterijs incarnationis q̄ patres antiqui: ergo. ꝛc̄. ꝓbo hoc duplr. ¶Primo respectu pītie ipsius ḡ maiorem generat cognitionē q̄ absentia: dicēte pho. 3. de aia. Cognitio inquit rei ē alia a cognitione ipsius esse rei. Quia aliud est res ⁊ aliud est esse rei: ꝫ aliō est magnitudo ⁊ aliō magnitudinis esse. Et. i. posteriorum: atqꝫ. i. physicoꝝ. dicit. Cognoscere aūt tunc vnumquodqꝫ arbitramur cum causas eius cognoscimus. Et. 9. ethicoꝝ. Cognoscere autem et speculari magis possumus ꝓmiores q̄ remotiores. Scō etiam magis cognouerunt respectu suc doctrine. Nam Jo. 15. dicitur. Omnia quecūqꝫ audiui a patre meo nota feci vobis. Si igit qui sūt sub lege noua hūt maiorem cognitionem de mysterijs fidei q̄ habuerunt qui fuerunt sub lege veteri: ꝺdicitur per consequēs qꝫ etiam habēt maiorꝫ certitudinem fidei q̄ ipsi. ¶Scō hoc idem probo ratione affirmationis. Fundamentū rationis ponit ¶Plato in thimeo. di. Certius semꝑ est quod necessario eueniit: q̄ qō cōtingenter. patet quia ꝝ ꝓbm. 4. metha. Necessarium est qꝫ aliter nō pōt se habere. Ecō tra ꝑ periermc. dicitur. Contingens idifferenter se habet ad esse ⁊ ad nō esse. hoc idē dō. ꝓioꝝ. vnde de futuris contingentibus non est determinata veritas. Et qꝫ certius sit necesse q̄ contingēs patet exemplo. Nam maiorem certitudinem habet pater de filio quē genuit q̄ ō filio quē habiturus ē. Et ratio ē quia ꝓmū ē necessariū. scō vero contingēs Quo presupposito certū est a simili qꝫ fides que est de ꝺtingenti fuit fides qua pres antiqui credebant xpm̄ esse passurum seu incarnandum. Fides vero nostra qua iam credimus ipsum incarnatum ⁊ passum est de necessario. Ideo concluditur qꝫ maior est certitudo in nobis de mysterijs Christi que presentialiter habemus q̄ in oibus antige qui

erant ea habituri. Non enim illi poterant dicere illō. j. Jo. j. Quod vidimus ⁊ audiuim⁹ et perspeximus ⁊ manus nostre contrectauerunt de verbo vite. ⁊ illud Jo. j. Verbum caro factum est. Nam ipsi loquebantur de futuro tēpore dicentes Ysa. 7. Ecce virgo concipiet ꝛc̄. Nos autem loquimur de preterito dicentes. Ecce virgo concipiet ⁊ peperit filiuꝫ Immo nunc mortalr peccaret: qui fidem suam protestando diceret christum nasciturum seu moriturum: quod antiqui patres veraciter ⁊ pie dicebant: sicut ipsi etiaꝫ mortalr peccassent: si affirmatiue dixissent virgo concepit ⁊ christus natus est atqꝫ mortuus. ¶Tertio hoc idem ꝓbo ratione testificationis. Fundamentum rationis ponit dominus Mat. 18. quod etiam habetur extra de testamentis ca. relatum. vbi dicitur. In oꝝ duoꝝ vel triū stat omne verbum. Quod si sic est: ergo certius est aliqd ḡto pluribus testibus ꝺfirmat Sed certum est qꝫ fides ecclesie pluribus testibus confirmata est: q̄ fuerit fides synagoge: sine ḡtum ad miracula: siue quantum ad martyria: siue quantum ad prophetaꝝ oracula: propter que omnia concluditur qꝫ maior est fidei certitudo in nobis: q̄ in omnibus: q fuerunt ante christi aduentum incarnatōis. ¶Tertio hoc idem probo distinctōe. Nam Bonauentura in terrio di. 25. arti. 2. q. 3. querit an fides creuerit quantum ad ascēsus certitudinem. ⁊ respondit dicens. qꝫ certitudine fidei est loqui dupliciter ꝝ duplicem comparationem. Habet enim fides comparari ad ipsam veritatem dictantem. Habet etiaꝫ comparari ad ipsum intellectum assentiētez. Si loquamur de certitudine fidei per comparationem ad veritatem dictantez: sic eius certitudo non habet minui nec augeri: qz cū ipsa veritas diuina certissima sit: ⁊ falli non possit quantum ex parte rationis dictantis in fide: quicunqꝫ assentit diuine veritati propter se ⁊ sup oia est in statu vere certitudinis nec hꝫ et illa pte fides ꝓficere in certitudine. Si aūt loquamur de certitudine fidei ꝑ cōparatōez ad ipꝫ credentē: sic realiter concedi pōt qꝫ fides crescit ḡtum ad certitudinē: tuꝫ ꝓpter clariorē cognitionez: tum ꝓpter ꝑsentiam rei habitā: tum etiaꝫ ꝓpter maiorē devotionem. Illa. n. fides certior est: que apertius cognoscit: que securi⁹ possidet ꝛ ⁊ que de notius acquiescit. Et quantum ad hec tria fides ꝝ diuersitatem temporuꝫ creuit. Dec Bonauentura verbaliter. Ex predicta igitur auctoritate: triplici ratione atqꝫ distinctione patet qualiter fides maior est: ⁊ esse potest in vno q̄ in alio: quantum ad certificationem. ¶Quarto dico qꝫ fides potest esse maior intensiue in vno: q̄ in alio infusione. Nam ⁊ si ex parte ipsius dei fidem infundentis nō sit maior fides in vno q̄ in alio: tm̄ respectu maioris dispositionis subiecti fidem recipientis fides potest ee maior in vno q̄ in alio. Et ratio est: qz ꝝ ¶Platonem in thimeo. Forme dantur ꝝm mercedem seu dispositionē māe. Quo ꝓpposito: certum est qꝫ sicut ꝝm maiorem capacitatē intellectus vnus magis cognoscit virtutem principioꝝ q̄ alius: ita ꝝm donum gratie vnus magis cognoscit per fidem veritatis fidei q̄ alius. Et sic patet qualiter fides intensiue crescit infusione. ¶Quinto etiam dico qꝫ fides intensiue crescit affectione: deuotione: seu dilectione. Certum est eiꝫ qꝫ veritati prime de qua est fides: qdam ferentius ⁊ deuotius ḡtum ad actus concupiscibilis se subijciuntur per maiorem dilectionem alijs. Et ꝝm hoc fides est maior in vno q̄ in alio. Quod patet de fide informi respectu fidei formate. i. perfecte per caritatem: qz qui habet fidem caritate formatam: dicit habere maiorem fidem: q̄ qui habet fidem informem ⁊ sine caritate. Nam qui fidem sine caritate habet: non seruit proprie deo. ⁊ ratio est: quia licet talis faciat quod deus precipit: tamen non faciens illud ex caritate non facit proprie ꝝm qꝫ deus vult. Et sic patet qualiter respectu affectionis seu dilectionis: fides reperitur intensiue esse maior in vno q̄ in alio ¶Sexto etiam dico qꝫ fides potest crescere intensiue ⁊ esse maior in vno q̄ in alio opinione. Nam quando vnus magis sentit magna de deo: seu maiorem opinionem hꝫ q̄ alius: talis intensiue dicitur habere maiorez fidem. Hoc modo centurio dicitur habuisse maiorem fidem: qꝫ vt habetur Mat. 8. credebat christum solo verbo posse sanare puerum suum: iudicans etiā se totalr indignū esse: vt christus intraret sub tectū suuꝫ. ¶Propter qō dictum est ei a dño. Non inueni tantam fidem in israel. Dō si opponeres contra hoc dicens. Nonne inuenit xps maiorem fidem

in brā vlrgine ⁊ in apostolis? Certe sic. Chrysosto. aūt sup Mat. ad hoc respondit di. Nō maiorem fidē in cēturione inuenit: q; a nullo doctus fuit vnde subdit Chrysosto. Credidit inquit Andreas: sed Johe dicente. Ecce agnus dei. Credidit ℙetrus: sed euangelizā te sibi Andrea. Credidit ℙhilippus: sed legendo scripturas. Nathanael etiam prius signuz diuinitatis accepit. Jayrus israelis p̄nceps pro filia sua petens non dixit dic verbo sed veni velociter. Nichodem⁹ de baptismi sacramento audiens ait. Quomodo possunt hec fieri Maria ⁊ Martha dicunt. Domine si fuisses hic: frater meus non fuisset mortuus: tanq̄ dubitantes an vbiq; posset esse christi p̄sentia. Hec ille. Oppositū est de illis q parua de deo sentiunt: ⁊ q iudicant prouidentiam dei circa inferiora esse iniustā: quando tales dicuntur habere paruam fidē. Contra quos fac discursum ⁊ exprobrationem si vis: ⁊ p̄cipue etiam contra querentes sanitatem ab incantatoribus: ⁊ non a deo. ℙPatet igit ex predictis q; respectu opiniōis fides inuenitur esse maior in vno q̄ in alio. ¶ Septimo etiaz dico q; intensiue fides crescit ⁊ pōt esse maior in vno q̄ in alio dispectōe. Quando enim quis bona transitoria ⁊ visibilia in tuitu eternorum bonorum atq; inuisibilium totaliter contemnit: talis profecto dicitur habere magnā fidē. Hoc modo Moyses laudatur: de quo apostolus ad hebr. xj. c. ait. Fide Moyses grandis factus: negauit se esse filium filie ℙpharaonis: magis eligēs affligi cum pp̄lo dei: q̄ temporalis peccati habere iocunditatem: maiores diuitias estimās thesauro egyptioz̄ improperium christi. Aspiciebat ciz in remunerationēz. Hec ibi. Sup que verba Augu. ait. Maxime fidei p̄fecto fuit oēm p̄sentem ⁊ temporalem spnere iocunditatem: ⁊ futuram solum sperare felicitatez. Hanc magnam fidem summe habuit brūs pater noster Franciscus: q; oia paterna bona reliquit pro eternis: de quo Bonauen. in legenda ait. Cum pater eius ligdo cerneret q; eum a sua opinione reuocare non posset: cepit eidem vehemēter insistere: vt episcopum ciuitatis vna secum adiret: ciusq; renunciaret in manibus hereditario iuri paternaruz oium facultatum. Ad qō exequendum dñi seruus vltro se offerens mox vt peruenit ad antistitem: nec moraz est passus: nec cunctatus de aliquo: nec exegit verba: nec reddidit: quin potius vestimenta sic cuncta deposuit q; ⁊ formalia ipsa reiecit: totusq; coram astantibus: vt ebrius spiritu amore illius nudari non horruit: qui nudus p̄ oibus in cruce pependit. Hec ibi. Immo etiaz q8 plus est dicebat coram fratribus. Si haberem inquit omne aur: omne argentum: ⁊ oēs lapides p̄tiosos: oēsq; simul dignitates: atq; delectationes: oia hec quasi lutum ꝓtemnerez ꝓ dei amore: ⁊ pro spe futuroz̄ ⁊ eternoruz bonoz̄. Oppositus est de illis: q nec minic voluptati nec etiam inordinate affectioni diuitiaruz renunciant: qm̄ tales haud nullaz vel minimā fidem habere censent. Ex prefatis patet qualiter respectu despectionis fides est maior in vno q̄ in alio. ¶ Octauo etiaz dico q; fides intēsiue dicit esse maior in vno q̄ in alio tolleratione seu firmitate ⁊ constantia. Quando enim aliqs tollerat ardua ⁊ aduersa libēti animo ꝓpter deum: talis profecto dicit habere magnam fidem. Hanc fidem magnam habuerunt martyres ⁊ apli: ⁊ sustinentium in constantia ⁊ in firma patiētia suorum acerbissimoruz martyrioz̄. Oppositum vero sit de illis: q ꝓpter martyria seu penas fidez negauerūt. O quot de istis in christianitate repirentur: qui p̄positis sibi penis christi fidem penitus abiicerēt. Quando etiam aliqs in magnis aduersitatibus maxime sperat in deo ⁊ in eo confidit: talis profecto habz magnam fidem. Econtra vero quando quis in aduersitatib⁹ de dō diffidit: talis ꝓfecto aut paruaz: aut nullam dicit habere fidez. Habet parua fide in aduersis seu parua cōfidentia in deo christus redarguit ℙetrum Mat. 14. di. Modice fidei quare dubitasti? Que verba exponens Chrysostomus super Mat. ibi Videns ℙetrus ventū validum timuit. dicit talis est humana nā: vt multoties in magnis recte se bñs in minoribus reprehendat vt sibi dicat. Modice fidei quare dubitasti? Et sup id aliō verbuz ⁊ cū cepisset mergi ait Chrysos. ait: vt mōstraret dñs qm̄ non venti imissio: sz illius modica credulitas periculuz operabat: dixit modice fidei: in quo monstratur q; neq; ventus: neq; aliqd aliō nocē potuisset: si firma fides fuisset. Hec ille. Ex p̄missis etiā p; quālr respectu tolleratōis fides in

uenitur maior in vno q̄ i alio. ¶ Nono etiā dico q; fides intensiue maior est in vno q̄ in alio operatione. Quando aliquis magna ⁊ multa opera facit precipue cum improperia ⁊ vilitate: aut sustinet aut suscipit propter deum talis profecto magnam fidem habet: hanc fidem habuit cananea cui dicēs Mat. 15. ait. Mulier magna ē fides tua. vbi Jero. ait. Mira huius mulieris fides patientia ⁊ humilitas predicatur: fides quippe qua credidit sanari posse filiaz suam: patientia qua totiens contēpta in precibus perdurauit: humilitas qua se non canibus sed catellis comparauit: scio me inquit filiozum panem non mereri: nec integros posse capere cibos: nec sedere ad mensam cuz patre: sed contenta sū reliquiis catellorum: vt per humilitatem micarum ad panis integri veniam magnitudinem. hec ille. Oppositeuz vero est de illis qui minima operantur propter deum maxima vero propter mundum: quoniā tales aut parua aut nullam habent fidem. De talibus enim ait Gregorius .47. di. c. Oēs inquit huius seculi dilectores i terrius rebus fortes sūt in celestibus debiles. Nam ꝓ temporali gloria vsq; ad mortem desudare appetunt ⁊ ꝓ spe perpetua nec parum quid in labore subsistūt: pro terrenis lucris quaslibz iniurias tollerāt ⁊ ꝓ celesti mercede tenuissim verbi ferre cōtumelias recusant. Terreno iudici tota etiaz die assistere fortes sunt: in oratione vero coram domino vel vnius hore moūto lassantur. Sepe nuditatem dilectionem ⁊ famem pro acquirendis diuitijs atq; honoribus tollerāt eterna vero quercre tanto magis dissimulant quanto magis ea tribui tardius putant. Si itaq; quasi aliozum arborum more deorsum vasti sunt: sursum vero angusti: quia fortes ad inferiora subsistūt sed ad superiora deficiunt at contra ex qualitate palmarum designatur p̄ficiens vita iustorum: qui nequaq̄ in terrenis desideriis fortes sunt ⁊ in celestibus debiles: sed longius atq; distantius studiosos se deo exhibent: q̄ seculo fuisse meminerunt. hec ille. Ex prefactis patet qualiter respectu operationis fides inuenitur esse maior in vno q̄ in alio. ¶ Decimo etiam dico q; intensiue fides dicitur esse maior in vno q̄ in alio duratione: quando enim aliquis diuturno tempore perseuerat in fide seu in p̄dictis: talis profecto magnam dicitur habere fidem. Oppositum est de illis qui pauco tempore in iam predictis perseuerant: quoniam tales paruam aut nullam dicuntur habere fidez. Ex predictis igitur. io. apparet qualiter fides potest crescere seu crescit intensiue ⁊ q̄tum ad gradus: ⁊ per consequens etiam patet huius conclusionis. scilicet de magnitudine fidei sua diuersitas. ¶ Tertio etiam videnda est de fidei magnitudine sua necessitas. Nam fidem magnam quisq; habere tenetur. Et primo prelati ⁊ superiores. secundo etiam subditi ⁊ inferiores. ¶ ℙPrimo dico q; licet eadem sit fides in maioribus ⁊ minoribus: in prelatis ⁊ ſbditis: tamē superiores tenentur de credendis habere pleniorem notiam quod tripliciter probo. ℙPrimo auctoritatibus. ℙSecundo ratione. ℙTertio distin. ¶ ℙPrimo probo auctoritatibus. Nā Bre. super verba Job. primo boues arabant ⁊ asine pascebantur iuxta eos ait. per boues superiores in scientia ⁊ fide significantur: quibus asini idest minores in credendis debent adherere. Item Simacus papa. j. q. j. c. villissimus. ait. Villissimus cōputādus est nisi precedat scientia fide ⁊ sanctitate q honore prestantior est. Item extra de elect. c. cum in cunctis. Alexander tertius ait. Qui ad curam positus est alioz: debet ostendere qualiter alios in domo dei oporteat conuersari. Item extra de electio. c. nisi. Innocentius tertius ait Nihil est q; ecclesie dei magis officiat q̄ q; indigni ⁊ ignorantes assumuntur prelati ad regimen animarum. Item extra de re iudi. c. q̄nis. Grego. ait. Illō potest excusatio esse pastoris si lupus oues comedit: ⁊ pastor nescit. Item de cōsecra. di. 4. c. vos ante omnia Augu. ait. Vos ante omnia tā viros q̄ mulieres qui filios in baptismo suscepistis monco vt vos cognoscatis fideiussores apd deū extitisse p̄o illis quos visi estis de sacro fonte suscipe. Ideo eos semper amonete vt iusticiam diligant: charitatem teneant: ⁊ castitatem obseruent super omnia aūt symbolum ⁊ orationem dominicam ⁊ vos ipsi tenete ⁊ illis quos de sacro fonte suscepistis semp̄ ostēdite. Ex quibus auctoritatibus patet qualiter superiores tenentur habere noticiam maiorem de his que sunt fidei q̄ inferiores. Secūdo hoc probo ratione causalitatis. fundamē-

tum rationis ponit philosophus .2. methaphi. Quicquid est causa aliorū vt sint talia illō maxime debet eē tale.patet ꝫ regula. Mā q̄ ignis cāt calorez sine est cā caloris in alijs rebus:ideo ipse debz esse imo est magis calid⁹ q̄z omnes alie res. Quo presupposito certuz est q̄ cum explicando credendoꝝ seu eorum que sunt fidei:fiat per superiores ad inferiores:concluditur necessario q̄ ipsi tenent plenius cognoscere ea que sunt fidei:ꝛ per consequens habere maiorem fidez q̄z omnes inferiores. Quod si aliter fit seu fiat:maria arrogātia est ꝛ peruersitas. ¶Proinde .48.di.in principio dicitur. In arrogātia que est ruina dyaboli incidunt qui in puncto hore nec duz discipuli fuit ignorātes magistri. Et sic Inno. ait. Miseruz ē fieri magistrum qui nec dū didicit esse discipulus. Et.59.di.c. ordinatos Celestinus papa ait. Debet enim ante esse discipulus quisquis doctor eē desiderat vt possit docere quod didicit. Omnis vite institutio ad id quod tendit se rationē confirmat. Itē .16.di.c. In sacerdotib⁹. dicitur. Discere ꝛ scire prius quis debet anteq̄z doceat:ꝛ exemplū fidei atq̄z religiose conuersationis debet potius prestare q̄z sumere. ¶Tertio hoc idem ꝑ bo distinctione. Nam Tho.2.2.q.2.ar.6.querit an equaliter omnes teneantur habere fidem explicitam. Et Respondit di. Quod explicatio credendorum fit per reuelationez diuinam. Credibilia enim naturalem rationez excedunt. reuelatio aūt diuina ordine quodaz ad inferiores peruenit per superiores:sicut ad homines per angelos ꝛ ad inferiores angelos per superiores:vt patet per Dionisi.4.c. cel.ierar. Et ideo pari ratione explicatio fidei oportet q̄ perueniat ad inferores homines per maiores. Et ideo sicut superiores angeli qui inferiores illuminant habent pleniorem notitiam de rebus diuinis q̄z inferiores vt dicit Dioni.12.c.cel.ierar. ita etiam superiores homines qui alijs presunt aliosq̄z habēt erudire:tenentur habere pleniorem notitiam ꝛ fidem de credendis ꝛ magis explicite credere. ℞ Tho. Dic hac exprobrationē ꝺ̄ra prelatos sacerdotes patres doctores ꝛ huiusmodi:qui cum teneantur plus scire q̄z inferiores ꝛ etiam illos de his que sunt fidei instruere: minus tñ sciunt q̄z inferiores:ꝛ q̄ magis est nihil sciūt eorum que scire teneantur:seu eorum que ad proprium spectant officium. Dic etiam si vis de maxima confessorum negligentia. tales igitur omnes superiores seu maiores ad quos pertinet alios erudire:tenentur etiaz de his que sunt fidei suo loco ꝛ tempore reddere rationem. Vnde .j.pe.3. dicitur ¶Parati semper ad satisfactionē omni poscēti rationem de ea que in nobis est fide ꝛ spe. vbi nota verba ꝛ signa misteria. ¶Primo enim dicit parati semper ad ostendeudum:q̄ semper in primitiua ecclesia omnes generaliter tenebantur reddere rationē de fide sua ꝛ spe. quia omnes gratiam spiritus sancti percepe-rant:vel quia adulti accedebant ad baptismū qui prius erant instructi vt de fide respōdere scirēt:modo aūt soli maiores tenētur qui ossiciuz acceperunt alios instruendi. Scōo dicit reddere rationem. Nam rationes sunt necessarie ad defensionem ꝛ instructionem non ad probationez. Vnde rationes fidei nō sūt probationes sed quedam persuasiones ad remouenda impedimenta fidei:ostendendo nō esse impossibile quod in fide proponitur. Vnde prelati tenentur reddere rationē per quasdam similitudines ꝛ persuasiones ꝛ manifestationes effectuum ꝛ precipue per miracula Tertio dicit omni poscenti. Et hoc posset quis arguere ergo etiā omni infideli.ad hoc Respondeo.q̄ si infidelis querit rationem eorum que sunt fidei ad deridendum:tunc ei non est reddenda ratio:quia Mat.7.dicitur. Nolite sanctum dare canibus ꝛc. Si vero querit vt instruatur:tunc iaz non est canis. vnde est dicendum ei quicquid est credenduz ꝛ quicquid faciendum.vnde glo.ibidez ait.Qui ecclesiastico misterio pest doceat humiliter potentes ꝛ obstruat superbe resultātes. ¶Patet ergo ex predictis qualiter maiores de necessitate tenentur habere pleniorem ꝛ maiorez fidem q̄z inferiores. ¶Secundo etiam dico q̄ subditi ꝛ inferiores generaliter tenentur crescere in fide seu magnam habere fidez quod dupliciter probo. ¶Primo auctoritate. Secundo ratione. ¶ ¶Primo probo auctoritate Bernar.in suis sententijs di. Quilibet verus fidelis tenetur habere de deo magnam fidem ꝛ de domino Jesu christo. nec debet habere paruam:quia apud deum ꝛ christum

quod parum est nihil reputatur. ¶Secundo hoc etiam probo ratione causalitatis. fundamentuz rationis ponit auctor in libro de causis di. Talis est effectus qualis est ꝛ causa. patet hec regula. Nam si arbor est magna producit ꝛ magnos fructus:si vero est parua paruos fructus generat. Quo presupposito:certū ē q̄ cū meritū procedat ex charitate charitas autem procedat ex fide.sequitur q̄ si magna est fides magna est charitas:ꝛ per cōsequens magnum est meritum. Si autē parua est fides parua est ꝛ charitas:ꝛ per consequens paruuz est meritum ꝛ gloria: vt igitur quisq̄z magnum habeat meritu:tenetur magnam etiam habere fidem. vnde Augusti. super Jo.ait.Quantuz vas fidei attulerit quis ad fontem gratie: tantum implet de gratia. Et Bernar.super cant.ait. ¶Parua si quidē fides parua:magna vero magna meret. ¶Patet igitur ex prefactis qualiter ad perfectionē fidei requiritur q̄ fides sit magna intensiue quātum ad gradus ꝛ non parua:ꝛ per consequens etiam patet.4. circunstantia ad integritatem fidei necessaria:que dicitur circunstantia intensionis.quam circunstantiam nobis concedat iesus christus dominus noster qui viuit ꝛ regnat in secula seculorum amen.

¶Dominica de passione. Iteruz de integritate ipsius sacratissime fidei.

Quis ex vobis

Quis ex vobis arguet me de peccato:si veritatē dico vobis quare nō creditis mihi:scribuntur hec verba Jo. 8.c.ꝛ in euangelio occurrentis dominice. ¶Post sacri euangelij literalem ꝛ moralem expositionem dilectissimi ciues: ex quo vt claruit in precedenti sermone vidistis declarationem quarte circunstantie ad integritatem vere fidei necessarie:que dicitur intensionis seu magnificationis:habeo in presenti sermone similiter declarare quintam ipsius vere fidei circunstantiam ad eiusdem fidei integritatem summe necessariaz:que dicit circunstantia formationis.cuius gdē circūstātie declaratio talis erit. ¶ De quinta circunstantia ad integritatem vere fidei necessaria que dicitur circunstantia formationis.

Quinta insuper circunstantia ad integritatem vere fidei necessaria dicitur circunstantia formationis. Non enim sufficit ad salutem q̄ quis habeat simpliciter fidem cordis: fidem oris: fidem operis: ꝛ insuper magnum fidei habitum: sed etiam oportet omnino q̄ habeat formationē idest veram formā ipsius fidei:que forma nihil aliud est q̄z ipsius fidei quedam perfectio Forma autem ipsius fidei ſm Ricardum m.3.di.23.ar.5.q.1.ꝛ ſm Bonauen.ibidem.ꝛ ſm.tho.ca.di.ar.primo.q.2.ꝛ etiam .2.2.q.4. ar.3.est ipsa charitas vt puta quando quis etiam cum fide diligit deum super omnia bona creata ꝛ omnes proximos tam amicos q̄z inimicos in deum ꝛ propter deum. pro cuius circunstantie scilicet formationis. clariore declaratione tria de ipsa forma fidei videnda sūt. ſPrimo sua Modalitas. ſSecundo sua Realitas. ſTertio sua necessitas. ¶ ¶Primo dico q̄ de forma ipsius fidei que est charitas videnda est sua modalitas .i. habemus videre quomodo:qua via:siue quo respectu charitatis ipsa sit natura forma fidei pro quo notandum est q̄ septuplex est forma videlicet. ſPrima substantialis. ſSecunda artificialis. ſTertia exemplaris. ſQuarta potentialis. ſQuinta diuinalis. ſSexta dicitur finalis. ¶ ¶Primo que dicitur forma videlicet substantialis.est illa de qua philo.2.de anima dicit. Forma est quedā substātia dās esse rei. Et septimo methā.dicit. Forma ē causa essendi rebus.vnde forma dat esse rei. Et cōmentator sup octauo methaſi.dicit. Forma est causa in rebus.ꝛ distiguit esse a re. Exēpli gratia. Anima ſm philosophum secūdo de anima.est substantia ideſt forma substantialis ipsius corporis organici phisici potentia vitam habentis. Vnde anima est principium quo primo vniuersaliter viuimus:sentimus:ꝛ intelligimus:ꝛ ſm locum mouemur. Isto igitur modo charitas nequaq̄z est forma substantialis ipsius fidei. immo fides ipsa habet substantiam per se differentem a substantia seu a forma charitatis: cum forma fidei ꝛ charitatis realiter inter se differūt ꝛ specie distinguantur;sicut differt forma bu

Universidad de Deusto
Biblioteca

tl a forma ipsius hominis. Immo hoc modo omnino est impossibile q̄ forma charitatis sit forma fidei:cū sm phm prio posterioū. Et.4.me.affirmatio ⁊ negatio nūq̄ sūt vera de eodem:⁊ vna specics non possit esse altera.loquor per naturam .et non per participationem ¶Secunda dicitur forma artifici alis.de qua cōmentator super.2.phisico. Et super.2.de anima ait.Forme artificiales sunt accidentia fundata in substantijs naturalib⁹ sicut forma artificialis cultelli fundata est in forma naturali ipsius ferri:⁊ forma artificialis vestis fundata est in substantiali forma ipsius lane.Idez ēt cōmentator sup.2.de anima ait.Forme substantiales ⁊ accidentales seu artificiales equiuoce dicuntur esse in subiecto:q̄ subiectum forme substantialis ē ens in potentia non in actu nisi per formam.sed substātia accidentis est aliquid existens in actu.scilicet compositū ex materia ⁊ forma.vnd̄ habemus q̄ hoc aduenies ents in actu est accidēs.hec ille.Isto etiam modo charitas nequaquam est forma ipsius fidei:cum talis forma simpliciter fiat ab humanis artificib⁹ quod nequaq̄ contingi potest in forma ipsi⁹ charitatis.¶Tertia dicitur forma exemplaris:de qua commentator super.xi.metha.dicit.Forma exemplaris est ratio quedam ex qua forme artificiales producuntur in esse.sicut exempli gratia.Adēs ipsius pictoris in q̄ est ratio quedam ⁊ spiritualis forma qua mediāte fit forma artificialis ipsi⁹ bymaginis ab extra:dicitur esse forma exemplaris ipsi⁹ bymaginis seu figure artificial:⁊ isto modo deus est forma exemplaris omnium rerū naturalium ab ipso creatarum. dicente Boetio de hebdo.li.3.Tu cūcta superno:ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus ipse.Adūdū mēte gerens similiq̄ bymagine formās.hoc etiam modo forma artificialis ipsius sigilli et huiusmodi. ¶Potest etiā dici forma exemplaris ipsius cere:in qua dimittit similitudinem sue forme.Isto etiam modo charitas nequaquam est forma ipsius fidei:cum nulla sit similitudo inter formam charitatis ⁊ formam ipsius fidei .¶Quarta dicitur forma potencialis ⁊ hoc est quando aliquod agens p̄ suā virtutē declarat virtutem ⁊ perfectionem alicuius forme tam naturalis q̄ accidentalis. Et de hoc exemplificat' phs.3.de anima.de intellectu agente ⁊ possibili.di.Intellectus ip̄ anima ē duppler.scilicet possibilis ⁊ omnia fieri ⁊ agens ⁊ omnia facere sicut ⁊ perfectio Vnde sicut lumen facit colores potentia visibiles:actu visibiles:sic intellectus agens po tentia intelligibilia:facit actu intelligibilia ibi.hoc modo lux solis dicitur esse forma quedam.i.perfectio colorum materialium:qui in nocte sint inuisibiles ⁊ non distinguūtur respectu obscuritatis in die tamen in virtute lucis solaris ⁊ apparent ⁊ distinguūtur. Isto etiam modo charitas non potest esse forma fidei:cum habitus ipsius fidei realiter appareat ⁊ cognoscatur sine virtute ⁊ forma ipsius charitatis.¶Quinta dicitur forma diuinalis .i. dei que forma infra se est perfectissima cum non subiciatur alicui accidenti seu potentie:eo q̄ ipsa sm philosophum.2.et 12.met.sit simpliciter actus purissimus.Et de hac ait commentator super.3.de anima.Illa inquit forma est liberata a potentia simpliciter nisi prima forma que extra se nihil intelligit.Hoc modo deus ipse qui vt habetur .i. Io .4. est quedam charitas essentialis.non potest esse forma ipsius fidei:cum habitus fidei sit in potentia ad actum:⁊ sit quid creatum:deus aūt ipse est quid increatum ⁊ infinitum per est remotissimus ab omni potentia ad actum.¶Sexta ⁊ vltima dicitur forma finalis ⁊ hec est quando aliqua forma agens condicitaliam formam substantialem seu artificialem ad suum propium finem:in quo fine talis forma recipit suam perfectionem.sicut cū pli gratia.Faber dicitur forma agens ipsius mallei:cum operatur mallcum ad id propter quod factus est.Et medicus dicitur esse quedam forma.i.perfectio ipsius medicine:cum facit quod ipsa medicina operatur ad sanitatem infirmi.Isto igitur vltimo modo charitas sanctissima simpliciter ⁊ realiter dicitur esse forma ⁊ perfectio ipsius fidei:eo q̄ ipsa informat ⁊ perficit fidem:immo perducit actus ipsius fidei ad suum finem: quod vtiq̄ est meritum eterne vite. Vnde charitas ipsa facit q̄ ipse intellectus in futura vita videt essentialiter ⁊ fruitur illud quod per habitum fidei in presenti vita indubitanter credit. Patet igitur ex premissis quo respectu ⁊ modo charitas dicatur esse forma ipsius fidei:⁊ per consequens patet etiam huius circunstantie

videlicet formationis sua modalitas.¶Secūdo pncipaliter dico q̄ de forma ipsi⁹ fidei videnda est sua realitas idest habemus videre quomodo realiter charitas ipsa est vera forma ipsius fidei dei et non aliqua aliarum virtutum.Quod autem charitas sit realiter forma ipsius fidei tripliciter probo .¶Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio distinct'. ¶Primo probo auctoritate. Nam glo.super verba pme cozin.13.Si habuero omnem fidem tē.ait.Sicut anima est forma ⁊ perfectio ipsius corporis : sic charitas est forma ⁊ perfectio ipsius fidei:⁊ sicut corpus nullius est virtutis in suis sensibus sine forma anime:sic fides nullius est dignitatis sine presentia ipsius charitatis.hec glo.¶Secundo etiam probo ratione operationis.q̄ realiter charitas est forma fidei. Fundamentū rationis ponit cōmentator super.7.metha. di.Omnis operatio est per prius a forma q̄ a materia.Quo presuppositō certum est q̄ fides operatur in virtute charitatis.dicēte apostolo ad gala.5.Fides est que per dilectionez operatur.ergo concluditur q̄ charitas realiter est forma fidei.¶Tertio hoc idem probo distinctione.Nam Tho.2.2.questione .4.ar. 3.querit an charitas sit forma fidei.⁊ Respondit sicut inquit ex superioribus patet certum est q̄ actus volūtarij spēm recipiunt a fine qui obiectum est voluntatis. Illud autem a quo aliud spēm sortiter habet ad modum forme in rebus naturalibus:⁊ idco cuiuslibet actus voluntarij forma:quodammodo est finis ad quē ordinatur:tuz quia ex ipso recipit spēm:tum quia etiaz modus actionis oportz q̄ respondeat proportōnaliter fini.manifestū est autem q̄ actus fidei ordinatur ad obiectū voluntatis q̄ est bonum sicut ad finem.hoc autem bonum q̄ est finis fidei.scilicet bonuz diuinum est propium obiectum charitatis. Et ideo charitas dicitur forma fidei inquantum per charitatem actus fidei perficitur et formatur . hec Tho. Bonauentura isuper i 3.di.36.articu.j.questione.6.querit vtruz charitas sit forma omnium virtutum Et Respondit di.q̄ habitus virtutis habet tripliciter considerari.scilicet ad obiectum ad:subiectum:⁊ ad vltimum finem.Si loquamur de virtutibus in comparatione ad obiectum sic omnes virtutes sunt forme per seipsas distincte:et earum distinctio innotescit per actum ⁊ obiectum:⁊ sic non sunt formales nec perfectibiles ab aliquo immo ipse per se sunt forme ⁊ perfectiones distincte.Si autē loquamur de virtutibus in comparatione ad subiectum sic sunt forme informantes subiectum in quo sunt quantum ad bonitatem moralem:per seipsas tamen non sufficiunt ad bonitatem gratuitam: per quam anima efficitur deo placita.Et ideo perfici possunt ⁊ formari per gratiam que simul gratificat animam ⁊ habitus existentes in anima. ¶Postremo si loquamur de habitibus virtutum in comparatione ad finem vltimum: sic forme sunt formales.forme quidem sunt quia dispositiones sunt ipsius anime: ordinantes animam ad perueniendum in finem:formabiles sunt tamen quia ⁊ si omnes disponant ad tendendū in vltimum finem:perfectio tamen tendentie venit simpliciter ex ipsa charitate Sicut enim corpora grauia inclinant per pondus ad centrum.sic spiritus tendunt ad summum bonum per pondus dilectionis:⁊ huiusmodi signum est q̄ charitas habet idem pro obiecto ⁊ fine ⁊ sub eadem ratione. Et ideo cetere omnes virtutes simul cum ipsa fide quantum ad complementum et perfectionem sue virtutis indigent charitate tanquam forma : sine qua nunquam possunt esse perfecte . hec Bonauentura. ¶Patet igitur ex predictis qualiter charitas realiter est forma fidei:⁊ per consequens etiam patet huius circunstantie videlicet formatiōis sua realitas.¶Tertio pncipaliter dico q̄ de forma ipsius fidei que est charitas videndū est sua necessitas.vnde tenendū est firmiter q̄ charitas tanquam forma est necessaria non tantum ad informandum ipsam fidem:sed etiam ad salutem cuiuscunq̄ rationalis creature . que necessitas probatur 5 . modis. ¶Primo auctoritatibus . ¶Secundo rationibus . ¶Tertio distinctionibus . ¶Quarto similitudinibus . ¶Quinto exemplis . ¶Primo probo auctoritatibus q̄ fides sine charitate seu sine forma charitatis quamuis sit maxima non sufficit ad salutem. Nam ¶Paulus ad galatas.5.ait In christo Jesu neq̄ circuncisio aliquid va

let neqꝫ preputium sed fides que per dilecti onem operatur.vbi etiam glo.ait. Sicut lam pas sine oleo minime lucet:sic fides sine cha ritate nihil proficit ad saluandū. Itē glo. sup illud Ro.i. Justitia dei reuelatur de fide in fidez ait. Ideo sola fides dicitur informis et idigna ad salutem:eo q̄ sociaz nō habet cha ritatem. Augustinus etiam super canonicam Jaco.ait. Sicut corpus sine anima mortu um est:ita fides sine charitate]que est vita ip sius mortua profecto reputatur. Idem quo qꝫ Augustinus lib. de fide ad.pe. ait. Opus fidei ꝛ perfectio est ipsa dilectio: sine autem dilectione fides inanis est: cum dilectione vero fides est christiani:sine dilectione au tem fides est demonis:nam demones ꝛ cre dunt ꝛ contremiscunt. ¶Paulus insuper i. cor.13.ait. Si habuero omnem fidem ita vt montes transferam charitatem autem non habeam nihil mihi prodest.vbi quidam expo nitor ait. Si habuero omnem .idest perfec tam fidem que est de rebus necessarijs ad salutem.vel omnem.idest fidem de omnibus preteritis presentibus ꝛ futuris:ita vt mon tes transferam . idest transferri a deo inpe trem:sicut fecit Alexander cum fide informi charitatem autem non habeam nihil mihi prodest.scilicet ad vitam eternam acquiren dam. Ita extra de renuncia.capi. Nisi cum pridem.§.quippe.dicitur. Quippe si quantun cunqꝫ virtutum flore refulgeas : charitatem autē in te non habes : nihil habē cōprobaris.

¶Secundo hoc idem ꝓbo quinqꝫ rōnibus

¶Primo ratione Obiectionis.

¶Secundo ratione Operationis.

¶Tertio ratione Correspōsionis.

¶Quarto ratione Acceptationis.

¶Quinto ratione Perfectionis.

¶Primo probo ratione obiectionis q̄ cha ritas est necessaria ipsi fidei. Fundamentum rationis ponit philosophus.2.de anima dicēs Quelibet potentia naturaliter appetit su um obiectum.patet hec regula multiplicater. Nam quia potentia nutritiua ordinata est ad cibum.hinc est q̄ desiderat illum . similiter quia potentia generatiua ordinata est ad actum generari vt species conseruetur.hinc est ꝑm Aristote.secundo de anima. q̄ illum naturaliter desiderat omnis creatura animata. Item quia potentia visiua ꝛ auditiua ordinata sunt ad videndum ꝛ audiendum hinc est q̄ desiderat ꝛ videre ꝛ audire. Si militer quia potentia intellectiua ordinata est ad intelligere:hinc est q̄ naturaliter desi derat scire.dicente philosopho.i. methaphisi ce. Omnes homines natura scire desidera rant. Item quia materia ordinata est ad for mam:hinc est q̄ naturaliter eam desiderat. vnde philosophus.i. phisicorum dicit. Forma est quid diuinum ꝛ optimum appetibile a materia.vnde materia appetit formam si cut femina virum:ꝛ turpe bonuz. Ratio om nium predictorum est:quia quelibet potentia per suum actum perficitur:sicut oculus in vi dendo:intellectus in intelligendo ꝛ huiusmo di.hoc ergo presuppositō.videlicet q̄ omnis potentia ꝛ omnis materia appetunt suum obiectum ꝛ formam:certum est q̄ charitas vt in precedenti conclusione monstratum est forma est ipsius fidei seu perfectio . Quod si sic est.concluditur q̄ sicut materia sine sua forma est omnino imperfecta:sic habitus fi dei sine charitate q̄ est sua forma erit omni no inutilis ꝛ imperfectus.vt igitur sit perfectus fidei habitus.oportet necessario q̄ habe at suū obiectum quod simplicii est forma ip sius charitatis. ¶Secundo hoc idem probo ratione operationis. Fundamentum ratio nis ponit philosophus.2.phisicorum.dicēs. Materia simplicii cum forma:est causa om nium rerum que fiunt vt in re. i. substantia composita est causa omnium actuum atq̄ operationum. Et cōmentator supra septimo methaphisice dicit. Forma est prior in esse et operatione q̄z materia ꝛ q̄z compositum : q̄ nec materia nec compositum est aliquid in actu ꝛ operatione. Et primo phisicorum di citur . Materia ꝑm se est tantum in poten tia forma vero cū materia in actu. Et secūdo phisicorum dicit. Forma enim ꝛ materia sūt ꝑm esse sed non ꝑz rationem ꝛ operationem. Et secundo de anima dicitur Materia est potentia:forma vero actus a qua ꝛ operatio ¶patet ergo regula omnium predictorum. Nam materia ferri per se nihil incidit sed iuncta cum forma cultelli facit incisionem. Similiter corporis materia quamuis organizata per se nihil operatur:iuncta vero cum forma substantiali ipsi⁹ anime facit operatio nem. Hoc presuppositō: certum est q̄ fides

ve patet in sua diffinitione est sicut quedam materia:charitas vero est sua forma . Sicut igitur materia non erit in actus ꝛ operatio nes per se nisi sit coniuncta cum forma : sic nec habitus fidei eribit in operationes nisi sit iunctus cū sua forma .i.charitate. Quod si opponeres q̄ ēt fides facit multa bōa opa ri sine ipa charitate . Rñdeo q̄ talia opa nō ꝓducūt ꝑz ꝓueniētia sui finis cū nō fiant ꝑz voluntatem ipsius dei habitum fidei ifundē tis.vnde Alexan.de alex.in.3.parte sūme.i tra ctatu de fide vbi agit de effectu fidei in for mis . querit an aliquis cum habitu fidei in formis possit recte operari:et Respondit in cor.q. dicēs. Nullus recte operatur aut ser uit deo propīe loquendo nisi qui facit quod deus precipit ꝛ sicut precipit. vnde qui facit aliquid de genere bonorum sine forma cha ritatis non seruit proprie deo: licet enim fa ciat id quod deus precipit non tamen facit sicut deus precepit:quoniam non facit illud ex charitate que est inpletio legis.nam pleni tudo legis sicut ait apostolus ad. Roma.13. est dilectio. Et .1. tbi. primo dicitur . Finis precepti est charitas. Ex quo patet q̄ quam uis habitus fidei perducat operationes sine forma charitatis tamen non producit eas per fectas sic sibi ꝓueniens est. Et confirmatur ista ratio. Nam idem philosophus.lib.de re gi.princi.dicit. Amor boni sequitur cognitionem.opus vero sequitur amorē. Ex quo eti am patet q̄ forma charitatis non tantum est necessaria ad fidem ad hoc vt faciat eam exi re in debitas operationes:sed etiam est ne cessaria vt per eam habitus fidei creat ad multiplicationē ipsorū actuū atq̄ operatiōz Nam amor ꝛ charitas inquit idem Alexā. generant actus ꝛ operationes dicente Gre go in omelia pente. Amor dei nunquam est ociosus:operatur enim magna si est:si autem operari renuit amor non est . ¶Tertio hoc Idem probo ratione correspōsionis. Fundamentum rationis ponit Augusti . lib.de moribus ecclesie.dicēs. ¶Premiuz correspon det merito . Quo presuppositō certum est q̄ meritum pendet a charitate.dicente Augu sti.lib.de laude charitatis . Non immensi tas operum:non diuturnitas temporum: sed maior charitas maiorqꝫ voluntas auget me ritum . Et Bernar.lib.de diligendo deū ait. ꝑm mensuram amoris datur mensura eter ne retributionis . Bonauentura insuper in secundo.distin.29.argu.3.q.2. dicit q̄ meri tum procedit ex tribus. videlicet ex difficul tate operis:et promptitudine voluntatis: et magnitudine charitatis:quamuis duo prece dentia procedant a tertio. Quod confirmās tho.2.2.q.2.argu.9.vbi querit an credere sit meritorium:dicit in corpor.q.q̄ actus nostri sunt meritorij inquantum procedunt a libe ro arbitrio moto a deo per gratiam. vnde omnis actus humanus qui subijcitur libe ro arbi. si sit realiter in deum.potest meritō rius esse: ipsum autem credere est actus in tellectus assentientis diuine veritati ex im perio voluntatis a deo mote per gratiam et charitatem:ꝛ sic subiacet hoc articulo in or dine charitatis ad deum. vnde ex hoc actus fidei charitate informatus potest esse meri torius.hec ibi. In solutōne ēt primi argumēti eiusdem.q.dicit q̄ natura cōparatur ad cha ritatem que est principiuz merendi sicut mā ad formaz. Fides aūt cōpat ad charitatē sic dispositio precedens vltimaz formā. Manifestum est autem q̄ subiectum materie non potest agere in virtute forme nisi sit dispositio precedens antequam forma aduenīat : ꝛ postquam forma aduenerit tam subiectum quam dispositio precedens agit in virtute for me que est principale agendi principium si cut calor ignis agit per prius in virtute for me substantialis ꝛ non materie ligni. Sic igi tur nec natura nec fides sine charitate pos sunt producere actum meritorium.sed chari tate supereuenente actus fidei fit meritorius per charitatem.sicut ꝛ actus nature.hec ibi . ¶Quibus premissis. videlicet q̄ premium correspondet muto ꝛ nutum vt patet dependet a charitate.concluditur omnino q̄ fides non sufficit ad merendum eternum premi um atq̄ diuinam gratiam sine ipsa charitate. ¶Quarto hoc Idem probo ratione ac ceptationis. Fundamentū rationis ponit phi losophus.4.ethicorum.dicēs. Nullum ob sequium proprie dicitur bonum nisi sit libe rale. Quo presuppositō. Bonauentura a si mili in.3.distin.37. arti.3.q.1.di it ad litterā Nullum inquit obsequium est meritorium apud deuz nisi qō fit liberaliter . Sed certuz est q̄ nihil fit liberaliter nisi quod fit ex amo

re quoniã amor est primum bonum in quo omnia dona donãtur. Si igit efficatia merendi seu diuine acceptatiõis consistit principaliter in charitate t non in fide.concluditur necessario q̃ fides sine charitate nunq̃ est deo grata t accepta. ¶ Quito hoc idẽ probo ratione perfectionis.fundamentuz ponit philosophus.5.meta.di. ¶Perfectuz est quod simpliciter proprium finem attingit.patet hec regula. Nam cursus ad brauium tunc perfectus dicitur quãdo brauiuz attigerit.hoc presupposito certũ est q̃ actus humani simul cũ anima rõnali tunc sunt perfecti:cum propriũ finem attingunt.i.cum diriguntur ad deum: sed manifestum est q̃ solus amor seu charitas elleuant tam actus q̃z animam in deum dicente Augusti.in libro confes.Amor meus põdus meum:eo feror quocunq̃ feror. Et.ii. de ci.dei.c.28.dicit. Sicut corpus pondere:sic animus amore fertur quocũq̃ fertur.quod ergo est pondus in corporibus hoc est amor in rationabilibus creaturis.h ille.Ex quibus concluditur q̃ fides sine charitate nec animã nec suas operationes potest dirigere seu eleuare in finem suum qui est deus.Quod optime confirmans dominus Bonauentura in 3.di.27.ar.j.q.3.dicit.q̃ ad perfectionẽ actus tria requiruntur. scz esse:bene esse:t dirigi in finem. ¶ ¶Primo in se actus est pertectus:q̃ habet suam formam distinctam ab alijs.

¶ Scõo quantum ad bene esse talis actus non est perfectus:quia vt sit actus perfectus oportet q̃ sit gratus deo. Sed actus gratus nõ potest esse sine gratia dei que habẽt actũ gratificare:sed non habens charitatem non habet gratiam:q̃ gratia t charitas fm essentiam idem sunt prout aliqui dicũt licet differant relatione sicut lumen t radius:ergo cõcluditur q̃ fides sine ipsa charitate nihil proficit ad finem vite eterne. ¶ Tertio nõ est perfectus actus sine charitate quantum ad dirigi in finem.vt enim aliquis actus sit perfectus oportet vt dirigatur seu tendat in proprium finem duplex est aũt finis fm Tho. 2.scõe.q.23.artic.7.scilicet particularis vt puta quando quis facit aliquid per se in vtilitatem suaz: t tunc actus non est perfectus. Secundus autem finis est vnuersalis t hic est deus:t si dirigitur actus in hunc finem tunc est bonus t perfectus:sed in hunc finem nullus actus potest dirigi sine charitate propter quod concluditur q̃ habitus charitatis simul cum habitu fidei est vniuersaliter necessarius atq̃ necessarius ad salutem. ¶ Tertio hoc idem probo distinctionibus q̃ fides sine charitate non proficit ad salutez.prima distinctio est Augu.qui super verba ad Ro.4. scilicet credenti in eum qui iustificat impium dicit q̃ differentia est inter hos actus.scilicz credere deo:credere deuz:t credere in deum propter quod ¶Paulus dicit.credenti in eum t nõ ei:quia aliud est credere ei:aliud est credere eum:t aliud est credere in eum. ¶Primus t scõus actus possunt esse fidei mortue t viue:t non sufficiunt ad salutem:sed solus tertius actus ẽ fidei formate charitate:t hic est salutem cuius originis rationem ponit Alex. de ales in tertia parte sume in tractatu.de fide. di. q̃ tribus modis dicitur fides. ¶Primo modo fides habit9 dicitur acquisitus ex ratiõe vl testimonio. Scõo modo dicitur habitus infusus gratuitus:t hoc duob9 modis primo modo dicitur habitus eleuans intellectuz tm̃ supra se ad assentiendum prime veritati propter se t hoc modo quia solum eleuat intentum t non mouet affectuz per amorez habitus informis denominat. Alio modo dicitur eleuans intellectũ ad effectuz t assentiendum sume veritati t ad amanduz propter se t hec est fides formata t viua. Ad propositum ergo cum fides dicat tribus predictis modis scz credere deo:credere deũ:t credere i deum Ex fide primo modo sumpta que est habitus acquisitus elici potest motus qui est credere deo:hoc est dictis eius adhibere fidem. Ex fide vero secũdo modo dicta que est habitus imperfectus seu informis:non solum elicitur credere deo sed etiã credere deum prout credendum est trinus t vnus creator t redemptor:quod non potest elici ab habitu acquisito:hanc autẽ fidem etiam mali habent infusam per t ipsi demones infernales: vt ponitur in 3.sen.di.23.hinc Jac.2.c.ait.Demones credunt t contremiscunt. Ex fide vero tio modo dicta que habitus est perfectus atq̃ formatus non tantum elicitur credere deo vel credere deum sed etiam credere in deum. Et autẽ Aug.sic exp̃it.Credere in deum hoc ẽ

credendo deum amare:credendo in euz ire: credendo ei adherere:t credendo eius membris incorporari. Si autẽ queratur ratio huius incorporari. Si autẽ queratur ratio huiusmodi:scilicet credere deo:credere deum:t credere in deum: dicendum fm Aleran.vbi supra:q̃ iam patet differẽtia ex pte eius quo creditur. Sz ex parte eius quod creditur hoc est rei credite accipitur differentia hoc mõ. Nam deus credulitatez fidei accipit tribus modis. ¶Primo vt veritas. ¶Scõo vt potestas. ¶Tertio vt bonitas. Scõm primuz modum est credere deo scilicet per comparationem ad veritatem: hoc est vera esse que dic. ¶Scõo modo est credere deum per comparationem ad potestatem videlicet omnipotẽtem:t creatorem:t huiusmodi articulos cõsequentes: ¶Tertio modo est credere in deũ per cõparationem ad bonitatem : in quã sci licet tenditur per amorem:t hec est fides formata. Que vtiq̃ necessario requirit ad salutem. Nec Aleran. Aliam etiam breuem distinctionem ponit idem Aleran.vbi supra in q.quid sit credere prout est actus formalis fidei di.Actus vere fidei regrit quattuor potissimas conditiones. ¶Prima cõditio est credendo deum amare. ¶Scõa credendo in cũ ire per effectum t opationez ¶Tertia est credendo ei adherere. Quarta est credendo mẽbris eius incorporari. Rationem aũt quattuor predictorum ponit Tho.in.3.distin.23.art. 3.q.2.di. Quattuor predicta pertinent ad fidẽ fm ordinem ad voluntatem:voluntas autez est finis. Ad consecutionem autem vltimi finis quattuor exiguntur:affectio:inclinatio: participatio:adeptio. ¶Primo enim exigitur affectio vel dilectio finis. Nisi enim quis diligeret deum: nunq̃ consequetur eum:t propter hoc post actus perfecte fidei est credẽdo amare. ¶Secundo requiritur inclinatio vel motio. Nisi enim quis diligeret deũ:nunq̃ moueretur vel iret ad eum. Nam ex amore finis aliquis mouetur ad finem. Et ideo secundus actus formate fidei est credendo in eum ire. ¶Tertio requiritur adeptio vel cõiunctio. Nisi enim quis inclinaretur vel moueretur ad deum : nunq̃ deo ꝺiungeret. Et ideo aliquis ad hoc mouetur in finem: vt cõiungatur fini. Et ideo tertius actus fidei formate est credẽdo deo adherẽ. ¶Quarto requiritur participatio vel cõmunio. Nam ex coniunctione t adeptione dei vel finis : aliquis in participationem vel cõmunionem adeptionis t perfectionis finis perducitur. Et ideo quartus actus vel effectus formate fidei est credendo membris eius incorporari. Nam vt dicit apostolus ad gala.5.fides est operãs scilicet supradicta per dilectionez. Vnde ad hoc q̃ aliquis sit beat9:oportet q̃ habeat in se quattuor:que fidei formate conueniunt.

¶Primum est q̃ credendo in deum:eum diligat. ¶Scõm est q̃ credendo in deuz:ad cũ tendat. ¶Tertiuz est q̃ deo adhereat. ¶Quartum est q̃ credendo in deum:in deo t in suis membris requiescat. Hec Tho.sententialiter. Alia insup breuis t vtilis distinctio ponitur a Bonauentura in suo cõtiloquio: qui ait. Fides vt sit integra t pfecte tẽdat in deũ quattuor requirit ¶Primo adiunctionez caritatis:que ordinat ad amorem dei. ¶Secundo operationem boni ¶Tertio perpessionez mali. ¶Quarto dilectionem proximi. Nec ille. Alia deniq̃ distinctio ponitur a diuersis doctoribus:que talis est. Tria nanq̃ distinguuntur in fide:scilicet sentire:assentire:t cõsentire veritati prime que deus est. Maz sentire potest accipere de veritate qm̃ est:qõ facit demon. Assentire vero est accipe de veritate qm̃ est t ad ipsam remote vel distanter inclinari:quod põt facere fidelis peccator.

Consentire vero accipit de veritate qm̃ est: t etiam ꝺiungitur ipsi veritati ex amore:qõ facit simpliciter fidelis existens in caritate: t sic patet q̃ fides demonis habet in suo credere sentire prime veritati:sed non habet assentire vel consentire. Fides vero informis scilicet hominis existentis in peccato mortali:t sine caritate habet sentire de prima veritate t assentire : cum careat caritate. Fides vero formata que est hominis existentis in caritate:habet in suo credere hec tria: scilicet sentire : assentire : t consentire. Nam sentit de prima veritate : assentit prime veritati: t consentit in primam veritatem: quia non a remotis inclinatur ad deum: vt facit peccator:sed immediate:quia per caritatem cõiungitur deo. Ex prefatis omnibus distantibus euidenter apparet qualiter ad perfectionem fidei requiritur caritas:que est eius forma:sine qua fides ipsa omnino est insufficiẽs t inutilis ad salutem. ¶Quarto hoc idez probo

similitudinibus. Certum est enim ſm phm 2.phyſico.t.5.metha. q ad perfectionem alicuius rei tam naturalis q̄z artificialis quatuor simul cause necessarie concurrūt: videlz cā efficiēs cā materialis cā finalis cā formalis. Quod patet exemplo. Nam ad fabricationem ecclesie seu domus. ¶Primo cōcurrit causa efficiens que est magister. Scōo causa materialis que sunt lapides ligna t huiusmodi. Tertio causa finalis que est ordo vel habitatio. Quarto causa formalis que est forma ipsius domus vel ecclesie. His premissis. Certum est a simili q̄ a fortiori ad perfectionem ipsius fidei quattuor cause etiam requiruntur: videlz causa efficiens que est ipse deus habitum fidei in anima infundēs Secundo causa materialis que habitus est ipsius. Tertio causa finalis que est credere omnia credenda. Quarto causa formalis que est ipsa coniunctio ad deum per amorē t charitatem. Hoc idem probo alia similitudine. Nam sicut se habet naturalis homo erga materiam: sic se habet deus erga fidez Sed certum est q̄ homo non cognoscit materiam sine forma. dicente philosopho .7. metha. Materia inquit ſm se est ignota. Et Cōmentator ibidem ait. Nulla materia cognoscitur per se sed ſm formam. Et ꝓmo phyſico. dicitur. Materia non cognoscitur nisi per analogiam ad formam. Igitur a simili concluditur q̄ fides que est sicut materia: non cognoscitur a deo per approbationem sine forma ipsius charitatis. ¶Proinde notandum est ſm Tho.in.3.distinc.40.q̄ duplex est notitia siue cognitio dei. ¶Prima est notitia simplicis intelligentie seu speculativa Scōa est notitia approbationis. Notitia simplicis intelligentie est que habet rationez cognoscendi ab ipsa veritate: que ē lux ſūma cui nihil potest occultari: t hoc modo de necessitate deus cognoscit habitum fidei sine charitate t eius possessorem. Notitia vero approbationis denotat non solum notitiam qua innotuit: sed etiam complacentiam voluntatis: t hoc modo cognoscit: t approbat deus habitum fidei charitate informatum t eius possessorem ex complacentia sue mere t libere voluntatis hac igitur notitia approbationis non cognoscit deus omnia: quia nec mala nec malos nec habitum fidei simpliciter nec eius possessorem: nō enim placet deo impius t impietas eius: t per consequens non approbat: sed tm approbat bona t bonos.i.q̄ tam bonam fidem charitate informatam q̄z bonos eius possessores approbat deus ex noticia sua: eo q̄ complacent diuine voluntati. Et q̄ deus nō cognoscat noticia approbatiōis homines fideles sine charitate existentes patet: quia Matth.25. dicitur fatuis virginibus fidem t opera sine charitate habentibus. Nescio vos. Et Matth.7.c.dicitur. Fidelibus prophetis sine charitate existentibus: cōfitebor eis: quia nūq̄z noui vos vbi Crisostomus ait. Sciendum nobis est: quia deus nescit peccatores fideles: quia nō sunt digni vt cognoscantur a deo: non quia omnino eos nō cognoscat: sed quia illos nō approbat propter charitatis defectum. Ideo eos suos esse non cognoscit.hec ille. Ex prefatis t similitudinibus p3 qualiter fides etiā si sit plena omnibus operibus bonis si non habeat secum formaz charitatis omnino est insufficiens ad salutem. ¶Quinto deniq̄z probo exemplis: vz q̄ fides sine charitate nō proficit ad salutem. Nam Luc.7.c.dixit Christus Magdalene. Fides tua te saluaz fecit. vbi ait glo. Non fides sola Magdalenā saluā fecit sed fides cum charitate: ꝓpter quā ei a dño dictum est. Remittunt ei peccata multa: quia dilexit multū. Quo exemplo patet q̄ non fides sed charitas ꝓncipaliter peccata remittit t per consequēs animā saluat. Quod si sic ē ergo charitas ē necessaria ad pfectionē ipsius fidei. Aliud exemplū ponit apostolus de Esau ad hebre.12.di. Esau non inuenit a deo locuz penitentie.s.remissionem peccatoꝝ t salutez quāq̄z cum lachrymis a deo postulasset cum Qui Esau ſm Bonauen.in.4.di.14. parte 2.ar.3.q.3.habuit veram fidem cum operib⁹: sed quia non dolebat respectu charitatis et diuine offense: sed simplr ex timore future pene: ideo non meruit a deo nec remissionem peccatoꝝ nec salutem. Similiter aliud exemplum habetur.2.Macha.9.de rege antiocho qui cum ex merito sceleꝝ suoꝝ percussus fuisset insanabili t inuisibili plaga: eo q̄ vermes scaturibant de corpore suo t comedebant eius carnes: vt ibidem ad litteram dicitur: cepit ad agnitionem sui venire diuina cōmonitus plaga t dixit.iustum est subditum

esse deo: t mortalem non paria deo sentire: t orabat scelestus Antiochus ad dñm a quo non erat misericordiam consecuturus. Hec ibi. Hoc tamē ſm Bonauē.vbi supra: quia non habit caritatem simul cuz sua fide t opatione: non meruit gratiam a deo postulataz impetrare: nec salutem. ¶Patet igitur ex prefatis auctoritatibus: rationibus: distinctionibus: similitudinibus t exemplis: qualiter ad salutez non sufficiunt fides cordis: fides oris fides operis: sed etiaz oportet q̄ fides nostra habeat suam formam.s.caritatem: que nihil est aliud nisi ipsius fidei quedam necessaria perfectio. Et sic etiam ex pdictis patet quinta circunstantia ad integritatez fidei necessaria: que dicitur circunstantia formationis. Quam circunstantiam nobis concedere dignetur diuina maiestas: cui semp sit omnis laus t gloria in secula seculoꝝ. Amen.

¶Feria scōa post dominicam de passione. Ite de integritate ipius sacratissime fidei.

Qui credit in me sicut dicit scriptura: de vētre ei⁹ fluēt aque vive. Hoc autez dixit de spiritu sancto: quem accepturi erant credētes in eum. Scribunt hec verba Jo.7.c. t in euangelio occurrentis feric. ¶Post sacri euangelij litteralem t moralem expositionem. Spectabiles ciues ex quo vt claruit in precedenti sermone declaraui quintam circunstantiam ad integritatem vere fidei necessariam: habeo in presenti sermone simpliciter declarare sextā ipsius vere fidei circunstantiam ad eiusdem fidei integritatem summe necessariam: que dicitur circūstantia inquisitionis. Cuius circunstantie declaratio talis erit.

¶De sexta circūstantia ad integritatē vere fidei: nēcia q̄ dicit circūstantia inqsitionis.

Sexta insuper circunstantia ad integritatem vere fidei necessaria dicit circunstantia inquisitionis. Non solum ad fidei perfectionē t nostram salutem omnia supradicta requiruntur: sed insup oportet q̄ salutifera fides habeat omnimodā simplicitatem: t nullam prorsus habere velit temerariam seu pertinacem inquisitionē rationum in omnibus hijs que sunt fidei. Qz autem vera fides debeat omnino esse simplicissima: t q̄ nullus pertinaciter velle debeat inquirere demonstrationes scientias vel argumenta cum sit hoc impossibile tripliciter probo. ¶Primo auctoritatibus. ¶Secundo rationibus. ¶Tertio distinctionibus. ¶Quarto similitudinibus. ¶Quinto exēplis

¶Primo ꝓbo auctoritatibus q̄ quisq̄z debere simplicem fidem sine pertinaci inquisitione alicuius demonstrationis seu rationum t argumentorum. vnde Ambro.super verba prouer.10. Qui ambulat simpliciter: ambulat confidenter ait. Auferantur argumenta t rationes: vbi fides queritur. Non enim aliqua fidei recipienda sunt argumenta fidei contraria. In hijs enim que fidei sunt piscatoribus credit non dialectico. Hec ille. Bernar.insuper lib.de cōsideratione ait. Intellectus signata fidei temptet irrumpe reputet effractor. Scrutator.n. maiestatis plusq̄z decet fidei simplicitatem t virtutem omnino per deum dignoscit. Hec ille. Item de ꝑse. distin.4.ca.venit sacerdos.dicitur. Non per signa t orationes: sed simplicem fidem veritas colenda est. Item.23.di.c.quis episcopus Et.24.distin.c.quādo.dicitur. Fides simplicibus verbis sanctorum ab omnibus est credenda atq̄z tenenda. Apostolus etiā ad Ro. 12.dicit. Non plus sapere q̄z oportet sapere: sed sapere ad sobrietatez: t vnicuiq̄z sicut dominus diuisit mensuram fidei: vbi ait glosa. In omnibus opz humilr incedere: sed precipue in hijs que sunt fidei opz vnumquemq̄z simpliciter ambulare. ¶Patet igit ex pdictis auctoritatibus quālr simplicitas sine primaci ratione cuilibet est necessaria ad salutem.

¶Scōo hoc idem probo septem rōnibus.

¶Primo ratione interpretationis.
¶Scōo ratione superationis.
¶Tertio ratione falsificationis.
¶Quarto ratione multiplicationis.
¶Quinto ratione vituperationis.
¶Sexto ratione laudationis.
¶Septimo ratione diminutionis.

¶Primo probo ratione interpretationis q̄ quisq̄z tenetur credere ea que sunt fidei: t nō pertinaciter argumenta seu rationes q̄rere. Fundamentum rationis ponit philosophus

4.methephy.di. Nomina rerum proprietatibus semper correspondēt. Et Cōmentator 7.metha.dicit. Qui nescit rem nullum nomen ei imponit. Vnde habemus q rebus nobis notis tñ nomina imponim⁹: que nomina proprietates rerum nobis significant. patet hec regula. Nam istud nomen Jesus ideo Christo fuit impositum: quia saluator omnium esse debebat:z ideo ab effectu z ꝓprietate rei saluatoꝛ interpretatur: quod nomen Jesus idem significat quod saluator. Similiter istud nomen leo significat quandam marinam potestatem z vigorositatem in ipo animali qui leo vocatur. Exemplifica de alijs prout vis:hoc presupposito peto qd sit aut quid significet fm ꝓprietatez suā isto nomen fides:¶Et certum est q Dioni.lib.de di.no.eam diffiniens sic ait. Fides est ratio simpler veritatis per se existentis. Dō si fic est manifestum est q simpler dicitur quod caret omni compositione: vnde phus.2.topl. ait. Simpler dico z nullo addito propter qō concluditur q cum de ratiōe fidei sit simpler credere:q nulli licet simul cum fide aliquam habere opinionem,vel dubitationem. Et q plus est nulli licet de fide pertinaciter querē aliquod ratione argumentum seu demōstrationem:vel dicas q fides dicitur ratio simpler veritatis fm Dioni.quia sicut in scientia lib.posterioꝛ.¶Potissima demonstratio ē illa que facit noticiam veritatis sine conclusionis demonstrate:sic isto modo in lumine cognitionis fidei:fides dicitur ratio simpler eo q ipsa non explicat veritatem per moduz explerionis:sicut est medium in propositiōis ex quibus elicitur conclusio:sed solum veritatem explicat sine vllo medio.Et ideo extra de sum.trini.z fi.catho.c.firmiter credimus z simpliciter confitemur.i.sine vllo medio rationis.¶Scō hoc idem probo ratione superationis. Fundamentum rationis ponit phus.j.ethico.di. Cuiuslibet disciplinati est certitudinem rei inquirere fm vnūquodqz genus inquātuz natura recipit.patet ꝫ regla Nam logicus in tñ debet querere naturaz terminoꝛ seu veritatem silogismoꝛ inquātū capacitas sue nature ad predicta se extēdere potest sumitur asinarius tñ onerare asinum debet z non plus q̄z eius natura comode recipere pōt:hoc presupposito certum est q ea que sunt fidei sunt omnino supra omnez humanam rationem z naturam: quod si sic est manifestū est q nullus potuit aliquando vel poterit vnq̄z naturalibus rationibus seu argumentis aliquē articulum fidei etiam minimum intelligere seu comprehendere. Quis naturali ratione poterit intelligere q deus factus sit homo:z q Christus conceptus sit de spiritusancto ex Maria virgine: z q nouem mensibus quē celi z terra capere ñ pōt dei filius in vtero virginis tāq̄z incarceratꝰ fuerit z coartatus:certe nullus. Quis naturali ratione poterit comprehendere quōmodo Christus in cruce simul z semel beatus esset z moereretur:certe nullus. Quis etiam naturali ratione poterit intelligere qualiter substantia hostie z substantia vini in virtute .5.verboꝛ transubstātietur in verā substātiaz coꝛporis z sanguinis xpi:z hoc in qualibet hostie particula sit ibi totum coꝛpus et sanguis xpi atq̄z diuinitas:certe nullus. Quis insuper naturali ratione comprehendere pōt qualiter coꝛpus hominis iam mortuū z incineratum:z q plus est in substantia bestiaꝛ atq̄z vermium iam mutatum possit reintegrari z reformari atq̄z cum propria eadēq̄z anima cōiungi atq̄z vniri:certe nullus. Sic transcurre per omnes articulos fidei. Que omnia confirmantur.24.q.j.c.Nō turbatur vbi dicitur. Nulla humana ratio pertingit ad ea que sunt fidei.Ex qua ratione pz q fides debet habere omnimodam simplicitatē ex quo ea que sunt fidei nulla possunt ratiōe comprehendi.¶Tertio hoc idem probo rōne falsificationis z per similitudinem sic formo rationem presuppositā: tamen ista generali regula q de similibus idem est iudicium. Sicut se habet amoꝛ ad obiectum amatum q est summa dei bonitas:sic fides se habet ad obiectum creditum q est simpler dei veritas: Sed cum fm phm.8.ethi.triplex sit amicitia propter bonum vtile delectabile z honestum Et idem phus.9.ethicoꝛ.di.q sola amicitia bonoꝛum honestoꝛum laudabilis est. Et.z. ethо.ait. Amare est bonum vtile alicuius ipsius gratia. Et ratio quare amoꝛ solum boni honesti z non boni vtilis delectabilis laudatur est: quia.9.ethicoꝛ.ait phus.Quod amicis existentibus simpliciter ꝓpter bonum vtile z delectabile cessantib⁹ his cessat amicitia. Certum est q a simili fides vt simpliciter sit bona circa ꝓprium obiectum non debet esse,ꝓpter aliud.i.ꝓpter argumenta z rōnes quia talis fides esset mercenaria: z ideo deficeret deficientibus argumentis z rationib⁹: sed solum debet esse fides ꝓpter se.i.dz velle esse simpler,ꝓpter se sine pinacia rationum propter amoꝛem dei. vnde Aug.describens fidem ait. Fides est deo digna credulitas:et credulitas digna deo est credere ei ꝓpter se z sup oia z non ꝓpter aliud.glosa etiam sup verba.2.coꝛ.3. Non q sufficientes fumus cogitare aligd a nobis ait. Logitare ē initiū fidei assentire: aut simpliciter sume veritati propter se z sup oia est eius cōplementuz. pz ergo ex prefata rōne q fides oio reddit falsa si pertinaciter querit confirmari rōnibus demonstratiuis z argumentis. ¶Quarto hoc idem ꝓbo rōne multiplicationis.Fundamētum rōnis ponit phs.j.phyſi. Inconuenienti vno assignato multa inconuenientia cōsequūtur.pz hec regla. Nam si quis comedit rem summe nociuam qō vtiq̄z est qōdam inconueniēs ipsi coꝛpori:statim generat malus humoꝛ in eodem coꝛpoꝛe. postea vero generat infirmitas randemq̄z subsequit mors. Quo presupposito: certum est q si quis pertinaciter velit de rebus fidei habere ratiōes talis vtiq̄z incedit in magnū incōueniēs:cuz fides totaliter abijciat a se oēm rōnem demōstrationem. ¶Post talc inconuenicns incidit i multos errores z hereses:z tandem subsequitur eterna pena z diuina reprobatio.Et q tales volentes se leuare ad res supnaturales naturalibus rōnibus coꝛruant in pessimos errores. z q peius est in diuinā maledictionē z reprobationem.patet. Nam q: lucifer voluit se leuare supra capacitatez sue nature ad alta z sublimia dei:statim vt habet Isa.14. De celo in infernū deiectus fuit:z omni gra spoliatus quā habebat. Simil⁹ quia Eua super nāt suam se eleuauit: z ad volendum scire omnia que sciebat de⁹: vt habet Gen. 3.statim a deo maledicta fuit. hic te extende circa superbos:temerarios:atq̄z presumptuosos:qui volunt intelligere naturaliter seu naturalibus rōnibus supnaturalem predestinationem electoꝛ:z supernaturalē prescientiaz z reprobationē dānatoꝛ. Huc omnia si qs pertinaciter vult inquirere cū tñ sit impossibile necessario vt predictum est,cadit in infidelitate:z prouit in multiplices errores. Et ideo phs.2.metha.di. Sicut se habet oculus noctue ad lumen solis:sic se habet intellect⁹ noster ad ea que manifestissima sunt in nā Et prouerb.25.dicit. ¶Perscrutator maiestatis opprimet a gloria. Job etiā.xj.c.ait. Forsitan dei vestigia comprehendes:z vsq̄z ad perfectum omnipotentē reperies z excelsioꝛ celo est:z quid facies:¶profundioꝛ inferno: z vnde cognosces. Idem quoq̄z.26.c.ait. Ubi inuenit sapientia.s.increata:z quis est locus intelligētie.s.intellectus increati: vt.s.secreta sapie increate intelligat:z segt. Absc̄dita est ab oculis oiuz viuentiū. Greg.isup sup verba Job 16.vz.Cum vix paruam stillam sermonū ci⁹ ceperimus magnitudinē troni eius qs poterit intueri:z ait. Totum quicqd de deo in p̄senti vita intelligere possumus est quasi quedam stilla liquoꝛis. Auicēna insuper.6.naturalium.lib.5.z.c.5.ait. Res dei altissimas z subtilissimas non potest intellectus comprehendere:quia excedūt eum.que vero sunt debilis esse vt mā motus z tempus:aliqñ ē difficile intelligere:quia sunt debilis esse. ¶Pro inde q phi volebant de oibus rōnes demōstratiuas hre:ideo i diuersos errores ecciderunt. Nec mirū si in tantos errores superbi z infideles cadūt cū z etiā Aug.qui erat maximi intellectus:vt pz in lib. retractationum in multis errauit. Silr magister sen.i multi a theologis reprobaf: q tñ errasse non dicūt quātū ad diuinā reprobationē: eo q eorum dicta z snias ecclie catholice que oiuz error est magistra suppoſuerūt. ¶Pretermitto etiā errores Origenis quos quasi inumerabiles recitat Hieronymus in epla ad Desiderii de doctoribus ecclasticis. Et i epla ad Vigilantium. Et pro huius rōnis conclusione si in predictos errores non vis cucnire tene sententiā Hieronymi in epla ad Vigilātiū dicentis. Nō est pax inquit scire qō nescias prudentis hois est nosce mensurā suam nec zelo diaboli concitatū imptire sue cūctū oꝛbem testem facere:nec est eiusdem hois z aureos nūmos z scripturas probare z degustare vna z,ppbas vel aplos legere me laceras scm frēz Oceanū in culpā hereticos vocas in cā iniuriā patientis tuli:ipietatem otra deuz ferre non potui. De sacris igitur litteris z fide disputantem non lz Aristotelis argumēta congrere:nec ex fluminc tuliane eloquētie

ducēdus est riuulus: nec aures Quintiliani flosculis ⁊ scolari declamatione mulcēde sūt pedestris ⁊ quottidiana ⁊ nulla lucubratiōe redolens oratio necessaria est que rē explicet sermonē ediscerat obscura manifestet in verborum compositione frondescat sint alij diserti laudanē vt volunt ⁊ inflatis buccis spumanda verba trutinent. Mihi sufficit sic loqui vt intelligar: ⁊ vt de scripturis disputans scripturaꝝ inuam simplicitatē: nullꝰ hō excepto Christo qui ob nostrā salutem carnē dignatus est induere: plenam habuit de fide sciam ⁊ certissimā veritatē. Dcniqꝫ apls. Ex pte cognoscit ⁊ ex pte ꝓphat ⁊ nunc p spēm videt ⁊ in enigmate ⁊ fm q̄ oꝫ errare nescire nos decet qz cū venerit qđ pfectum est euacuabit qđ ex pte est. ℌ ibi. ℌ Patet ex prefacta ratiōe qualiter fides si non hēat simplicitatē ſꝫ pertinacem ingsitionē rōnum seu argumentoꝝ facit hoiem incurrere in errores innumerabiles atqꝫ multiplices. ¶ Quinto hoc idem probo rōne vituperationis. ſ. dei. Fundamētum huius rōnis ponit phs. ſ. politico. dicēs Contrarie cause ꝺtrarioꝝ effectuū sunt causatiue. patet hec regula. Nam ignis ⁊ aqua cumꝫ sint cause ꝺtrarie ꝓducūt ꝺtrarios effectus. vꝫ caliditatē ⁊ frigiditatē. Quo ꝑsupposito: certū est q̄ sicut quis bonorificat ꝓncipem si simplici verbo credit absqꝫ cautione pignoris iuramenti seu fideiussoris. Econtra ignominiā ⁊ vituperiū ei facit si simplici eiꝰ verbo credere nolit: quod etiam cuilibet viro note bonitatis ⁊ sufficientis facultatis molestissimū esset: si ipsius verbo non simplr crederetur. Sic a sibi deum summe bonorat et glorificat: qui sine cautione argumentoꝝ et rōnum credit simpliciter oībus his que sunt fidei ꝓpter deū. Ecōtra vero ipsi regi eterne glorie qui nec fallere pōt facit maximā ignominiam ⁊ vituperiū qui non simplr vult credere verbis eius sine causatōe rōnum seu argumentoꝝ quā querunt gentiles phi ⁊ pagani: seu sine causatōe signoꝝ que querūt iudei de ḡbus. j. cozin. j. dicit. Judei signa petunt et greci sapientiā querūt. Quātum ergo dñs i hoc vituperet ⁊ offendat. patet ex hoc: quia Matth. 16. c. Cuꝫ pharisei ⁊ saduccī tēptātes Christum signū de celo quererēt. Rñdit eis generatio mala ⁊ adultera signū querit ⁊ signum non dabit eis nisi signuꝫ Jone ꝓphe ⁊ relictis illis abijt. Item Matth. 17. c. dirit iterum rps. O generatio incredula ⁊ ꝑuersa. vsqꝫquo ero vobiscū vsqꝫquo patiar vos. ¶ Me igitur rpianus deum vituperet ⁊ ignominiam faciat dño nostro Jesu rpo dꝫ simpliciter credere oibus his que sūt fidei ⁊ nulla de eis prorsus pertinacem querere rōnem. ¶ Sexto etiam ꝓbo rōne laudationis q̄ fides debet esse simplr sine inquisitiōe rōnis. Nam talis sic simpliciter credens est digne marima laude. Fundamētum rōnis ponit phs. 2. ethi. di. Virtus consistit circa bonum ⁊ difficile: qz virtus ⁊ ars semp sunt circa difficilioꝛa. patet hec regula. Nā qz castitas hēt difficultatē in cōseruatione sui: ideo castitas dicitur summe virtuosa: ⁊ quāto impugnationis maioris est in virginibus: tanto maioris est laudis ⁊ virtutis. Quo presuppositoꝛ certū est q̄ sicut non est virtuosum videre lucidum seu aliquid facile agere: sic nec credere qđ manifeste est ꝓbabile seu certificatū demonstrativis rōnibus est laudabile. Sed vtiqꝫ virtuosum est ⁊ laudabile dignissimum fidem simplr credere. ideo in his que sensibus seu ratio non cōprehendit ꝯ maximū ē credere simplr deo in his que sensus vel ratio videtur oio disuadere sicut fecit Abraam de quo legitur Ro. 4. q̄ contra spem in spē credidit. vbi glo. ait. ℌ Dcio: spes fm nāz fuit dū iuuenis ex iuuencula fm nāz spirauit sobolē nec tū habuit. Modo cōtrarium illi spei speravit: dum vetulus de vetula sterili simpliciter credidit generare heredē. Et certe non tm simplr credens est dignus laude vt patet sed etiam in maxima pfectione ꝓficit. Qđ & sic pz. Mā Matth. 16. c. dns dicit. Qui vult venire post me. ſ. i pfectione vite: ab. ſ. ipsum glo. ſ. quantū ad ꝓpium sensum: ⁊ quātuꝫ ad propriā voluntatē. Quo presuppositoꝛ cū nulla sit maioꝛ abnegatio ꝯ contra nām ⁊ rōnē violenter subijcere per voluntatē intellectui his que sunt fidei. Sequit q̄ quātum ꝙs ꝓprio sensui detrahit tm intellectū suū de diuinis capatioꝛ facit. Sicut etiā qdam sapiēs de ꝓpa voluntate dicit. Tm inquit veritati adijcies quātum ꝓpe voluntati detraxeris. ¶ Septimo dcniqꝫ hoc idem ꝓbo ratione diminutionis. ſ. meriti. Fundamentum rationis ponit phs. j. lib. de plantis dicēs. Dis pars remota a suo toto diminuit tm totum patet hec regula. Nam cum brachiū fit pars corporis si precidatur ab ipso corpore ē certū

q̄ diminuitur pfectio ipsius corporis. Quo presuppositoꝛ manifestū est q̄ cū homo assentit deo in his que non sunt sensui manifesta nec per se nota intellectui: nec violentia necessaria ꝓbationis rōnum ostensa maximū hꝫ meritum eo q̄ in predictis est simplr libera assensio voluntatis. Qđ si sic est: ergo assensio seu creditio qua homo assentit vel credit vel manifestis sensui vel per se notis intellectui: vel necessario ꝓbatis rōnibus non mō meritum diminuit imo meritū non habet. Et ratio est quia talis assensio est coacta: et coacta seruitia fm Aug. non sunt meritoria nec deo placent. Et idco Greg. in quadam omelia super verba Joan. 20. videlicet. Cum esset sero die illa ait. Fides non habet meritum cui humana ratio prebet experimētuꝫ Et vt melius appareat qūo ratio inducta meritum diminuat. sciēdū est q̄ tria genera credentium inueniunt vt dicit Ugo. de sancto Vic. in suis sententijs. Quidam eni fideles sunt qui sola pietate credere eligunt: quod tū virum credendū sit vel non rōne non comꝑhendunt. Alij puritate corporis ⁊ mundana conscientia interius iam gustare incipiūt qđ fide crediderunt. Alij rōne approbant quod fide credūt. In ꝓmis sola pietas facit electionem. In scōis puritas ꝺscic apprehendit cernendinem intelligentie. In tertijs aūt ratio adiungit approbationem ⁊ ponit exemplum ꝺpagani inquit in plures partes vnitatem scindunt diuinitatis. Judei saluatoꝛem non recognoscunt. In his oīnibus mens fidelis fluctuat ⁊ nisi pietate crederet fortassis abiecta veritate falsitatem sequereꝰ. Et quibus verbis pōt colligi q̄ ratō adducta ad ea que sunt fidei: qñqꝫ diminuit meritū: qñqꝫ auget Ad cuius euidentiā nota fꝫ Tho. 2. 2. q. 2. ar. 10. q̄ ratio humana ad ea que sunt fidei pōt se dꝛe ad voluntatem credentis duplr. Uno modo sicut precedens: puta cū quis nō vult credere: vel non habet ꝓmptam voluntatem ad credendū nisi rōne humana induceret: et talis ratio diminuit meritū fm Greg. vbi supra. Scōo modo vt sequēs voluntatē credentis: vꝫputa cū homo ꝓmptā voluntatem habet ad credendū: ⁊ ex hoc diligit veritatem credēdi: ⁊ super eam cogitat ⁊ amplectitur si quas rōnes ad ꝫ inuenire pōt: ⁊ tunc humana ratio meritum fidei non excludit ſꝫ potiꝰ auget. Et ratio est fm eundem Tho. in. 3. di. 24. ar. 3. q. 2. quia ea que sunt fidei ⁊ si supra rationē sunt: non tm contra rationem. Et iō querere ea que sunt supra rationem non est vituperabile sed laudabile: quia homo debꝫ se ad diuina erigere quātum potest. dic ꝓbs io. ethicoꝛ. Qđ cōfirmans Ric. in ꝓhemio ꝓmi sen. q. 7. in solutōe ꝓmi argumēti respōdens ad verba Greg. ſ. fides ñ hꝫ meritū ꝛc. dicit q̄ illa argumentatio seu ratio que ꝓcedit simplr ex articulis fidei nō euacuat meritum fidei nec minuit: qz talis ratiocinatio est in virtute luminis fidei. vnde de tali argumentatione non debet intelligi auctoritas Gregorij sed de ratiocinatione que procedit ex principijs cognitis in lumine naturali. Talis enim euacuat meritum fidei cum sibi homo principaliter innititur. Et ꝓpter hoc rationes fidei meritum non diminuunt sed augent. Sicut enim dicitur Eccle. 24. Qui elucidant me. ſ. fidem per rationes probabiles sed non demonstratiuas vitam eternam habebunt. O ppositum vero esset si quis nollet se fidei subijcere nisi haberet rationes naturales: qm talis non tm non habet meritum eterne vite. Sed indubitanter habet meritū eterne pene. Ex predictis septem rationibus patet expresse qualiter fides vnuscuuſqꝫ dꝫ esse simplex: ⁊ sine pertinaci inquisitione naturalium rationum. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo distinctiōibus. Nam Ricar. in ꝓhemio ꝓmi sen. q. 7. querit an modus procedendi i sacra scriptura. ſ. argumentatiuus debeat eē per naturales rationes seu demonstratiōes ⁊ respondit di. q̄ modus procedendi in sacra scriptura seu in his que sunt fidei ꝓpter sui amplitudinem est multipler. Nam alicubi procedit ꝑcipiendo: alibi prohibendo: alibi cōminando: alibi promissionibus alliciendo: alibi inducendo: alibi virtutem de deo ⁊ de eius effectibus simpliciter narrando: ⁊ alibi arguendo. Non tamen arguit ad probāduꝫ sua principia que sunt articuli fidei sicut nec certe scientie. Sed ex his arguit ad ꝓbāduꝫ alia. vnde aliquādo probat vnum articuluꝫ per alium. ℌ Proinde ꝓme ad cozin. 15. c. apls Ex resurrectione Christi procedit ad probāduꝫ cōmunem resurrectionem oīnū. di. Si rps resurrexit ⁊ nos cuꝫ ipo resurgem? Iste autem multipler modus arguendi seu ratiocinandi non derogat perfectioni fidei ⁊ merito cuius eo q̄ omnes illi modi argu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

unt simile per simile.s.obiectum supernaturale per rōnem supernaturalem. Et ꝑncipaliter inspiciunt diuinā inspirationē:z iō talis modus arguendi oibus concessus est tā ad profectum meriti q̄ ipsius fidei. Argumēta autem z rōnes que procedūt simplr ex ꝑncipijs cognitis in lumine naturali:nullus dz pertinaciter ingrere cū sua fide:aut velle hr̄e *cum talia* cuacuent meritū fidei z destruant de directo ipsam fidē. Ex qua distinctiōe pz qualiter vera fides oio a se rōnes demōstratiuas reijcere debet. Aliam distinctōez pōit idem Ric.in ,phemio pmi sen.q.j.in solutōe pmi argumēti sup illa verba Ecclesia.3.Altiora te ne quesieris di.q altiora querē pōt. tripliciter intelligi. Vno modo in spū diabolico:z sic quesierunt altiora se multi heretici. Alio modo in spiritu humano z sic querunt multi presumptuosi z curiosi christiani:qui z si fidem xp̄i teneant:volunt tñ per rationes secreta fidei atq; ipsius dei inuestigare:q tñ est impossibile. Alio modo in spiritu diuino z sic quesierunt altiora se viri theologici:z ēt querunt hoies simplr catholici: non propter fidei dubitationē:sed ,ppter maiorem ,pfectū z ꝰfirmationē ipsi⁹ fidei. ¶Primo igit modo z scō intelligit imo oibus precipit. Altiora te ne quesieris.Sed triplici modo oibus cōceditur q̄ querant altiora se:vnde ibidē subdit plurima sup sensuz bois ostensa sunt tibi Et quibus etiā distinctionibus pz quō fides debet esse simplex sine inquisione alicuius demonstratiue rōnis.¶Quarto hoc idez ,p do similitudinibus. ¶Prima silitudo ponitur Exod.20.c.vbi precipit deus.Si altare lapideum feceritis mihi non edificabis illud de sectis lapidibus.Si aūt leuaueris cultrū tuū super eo polluct.h ibi glo.ait.Quid p cultruz nisi acumen ingenij intelligit qō sup altare fidei nequaq̄ leuatū est nc ingenū nostrum in his que fidei sūt auctoritati sacre scripture ꝑseramur:q; sic ꝑferēdo oio polluerct.Qua similitudine aut figura patet exp̄esse: qualr intellectus volens per nāles rōnes ea q̄ sūt fidei intelligere oio polluit diuersis erroribus infidelitate:superbia atq; temeritate.Accipe aliam silitudinē de sagitta. Nam sagitta si nimis vltra metam baliste vel eē protrahat semper reprehensibilis est z facit errorē. Si vero nec supflue nec diminute ,ptrahat laudabilis est:z attingit mediū signi. Sic a silli dico de fide.Si quis paz dubitat aut debet opinionē habet de fide: aut nimis z supflue inuestigare velit ea que sunt fidei talis vtiq; necessario incidit in varios errores. z q̄ non attingit obiectum fidei desideratuz. Si aūt aliqs simplex credit nihil dubitans de fide:nec supfluas rōnes de ea br̄e volens tal necessario attingit obiectum desideratū q̄ veritas increata.Accipe z tertiam silitudinē Si enim aliquis magister optimus doceret de scia sua z aliquis rusticus narraret q̄ non ita esset sicut ille doceret eo q̄ ipse nō intelligeret:nōne talis rusticus in cōspectu dei z hominū stultissim⁹ imo ꝑsumptuosissim⁹ censeret:certe sic. Quo ꝑsuppposito dico q̄ cum intellectus angeli magis excedat intellectum optimi phi:q̄z intellectus phi optimi intellectum rustici. Certum est q̄ stult⁹ imo stultissimus esset phs si nollet credere z fidē adhibere omnibus his que angeli docerent Multo aūt plus multū stultissimus est xp̄ianus si nolit credere ea que deus per ,pphas suos dixit z docuit:q; pme ¶Pe.j.c. dr̄. Spū sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. Et ideo non imerito tales incredulī z pertinaces ꝑsuasi a deo eternaliter reprobant.Et ghūs silitudinib⁹ etiā pz qualr fides debet ēē decorata simpliciter atq; penitus semota ab oi naturaliū rōnū temeritate.¶Quito deinceps hoc idem ,pbo exemplis.Quāuis cnī fides assentiat pme veritati ꝑncipalr ,pter rōnes tñ rōnes pñt esse introducte. Sed postq̄ introducta fuerit ratio dicat quilibet fidē ducta samaritani mulieri samaritane Jo.4.c. Jam non ,pter tuam loquellam credim⁹. ipsi audiuimus z scimus:q; ipse est saluator mūdi. Quo exemplo dat intelligi q̄ vbi est pertinacia vere fidei:ibi est ois simplicitas in credendo:etiam sine testimonio rōnum seu argumentoz. Aliud exemplum habemus de Ypocrate z Pictogora:qui oibus discipulis suis banc legem dederunt vt nūq̄ ēēnt ausi in sententijs suis z doctrinis interrogare: ꝓpter q̄ si cēt pro rōne dicentis auctas. Q̄ si sic fuit in illis quāto magis auctas ei vna seu spūs sancti ,p firma rōe hūda ē: Ea ꝑfacte igit auctib⁹:rōib⁹:distinctōib⁹:silitudinib⁹:z exēplis pz.q; ad pfectionē fidei nēcia sūt certa circūstantia que dicit circūstantia ingressionis vt.s.gsq; habeat fidem simplicē sine pertinaci ingressione nālium argumentoz

atq; alicuius rōnis demonstratione. quam vere fidei circūstantiam nobis cōcedat para ditus illustrator cordiū:qui cum patre z filio vivit z regnat de⁹ ꝑ infinita scla scloz. Amē.

¶Feria tertia post dñicaz de passione. Itez sermo de integritate sacratissime fidei.

MEautez odit mundus:q; ego testimoniuz perhibeo de illo:q; opa eius mala sunt. Scribūt h̄ verba Jo.7.c.z in euangelio occurrentis feric. ¶Post sacri cuāgelij litteralē z moralem exꝑpositionē humanissimi ciues:erquo vt clarvit in precedenti sermone sufficienter vidimus declarationez esse circūstantie ad integritatē vere fidei necessarie:que dicta fuit circūstātia inquisitōis habem⁹ hodie videre declarationez septime circumstantie:cuius circumstantie declaratio talis erit.

¶De septima circūstantia ad integritatem vere fidei necessaria:que dicitur circūstantia obiectionis.

Septima igit circūstantia ad integritatem vere fidei necessaria dicit circumstantia obiectionis. ¶Non enī sufficit ad hoc vt qs habeat verā fidem q̄ oia opa fidei opet vt in precedentibus mōstratū est:sed oz vt qsq; faciat talia opa fidei bono fine:bono respectu:bona cā siue aliquo bono obiecto.Quia si qs faceret simul oia bona q̄ fecerunt oēs sancti:que fecit virgo Maria: imo que fecit xp̄s:z nō faceret cū debito fine z obiecto nihil ei ꝑficeret ad salutez. Et qm̄ vt hr̄.2.de aia.7.2.physi. Omne agēs ꝓpter finem rationē agit ,ppter finem seu aliud aliqd obiectum:fines aūt z obiecta sunt diuersi: ꝓout dicit phs.j.ethi. Hinc ē q̄ diuersi opant diuersis modis moti a diuersis finib⁹ aut obiectis.Nouem tgitur sunt obiecta seu fines propter que diuersi operantur.

¶Primum dicitur obiectum creditionis.
¶Scōm dicitur obiectum defectionis.
¶Tertium dicitur obiectum confusionis.
¶Quartum dicitur obiectum afflictionis.
¶Quintum dicit obiectum retributionis.
¶Sextum dicitur obiectum coactionis.
¶Septimum dicitur obiectum laudatiōis.
¶Octauum dicit obiectum bonificationis.
¶Nonū dicitur obiectū honorificationis.

¶Primū obiectuz respectus vel finis quo aliqui multa bona opa in hac vita faciunt z opantur dē obiectū creditiōis seu extimationis.Qm̄ enim multi ,put dicit phs.j.ethico. z theologi in.4.di.49.non credūt aliam esse vitam futurā nec felicitatē post hanc momē tanēā:hinc est q̄ tales extimant felicitatē solum esse ponendā in voluptate pñtis vite: et ꝓpter hoc faciunt multas iustitias ēt morales:obseruant insup infectis suis prudētiā fortitudinē:atq; temperantiā:vt diutius hac pñti voluptate ꝑfruāt. Et de talib⁹ opantib⁹ ex hoc obiecto z fine.dicit Lactā.in.7.di.inst. circa ꝑnci. Nam dum nonnulli cristimant nos deo non esse cure:nec post mortē esse futuros totos se humane prudentie atq; libidinibus addiciūt:z dū sibi licere putāt bauriendis voluptatibus scientē incumbunt:per quas imprudenter laqueos eterne mortē incurrunt. Sed nota q̄ opa taliū hoc obiecto aut fine opantiū non sunt vera opa fidei seu grata z meritoria. imo taliū opa q̄uis sint moralia inutilia sunt:quod tripliciter probo.

¶Primo auēte. Scōo rōne. Tertio silitudine.¶Primo ,pbo auēte Aug.lib.5.de ci. dei.c.20.dicentis. Solent inquit phi q̄ finem boni humani in ipsa virtute constituunt ad igerendū pudorē gbusdam phis qui virtutes cōprobāt: sed eas voluptatis corporalis fine metiunt z illam p seipsam putāt appetendā Istas ,ppter ipsam tabulā quandam nobis pingere vbi voluptas in regali sede quasi delicata q̄dā regina ꝰsideat ei⁹z virtutes famule subiciant obseruātes cius nutū vt faciant qō illa ipauerit:q̄ prudētie iubeat vt vigilanter ingrat qūo voluptas regnet z salua sit. Justitie iubeat vt ꝑstet beneficia:q̄ potest ad cōpandas amicitias corporalib⁹ cōmodis nēcias nulli facit iniuriae:ne offensis legib⁹ voluptas viuere secure nō possit. Fortitudini iubeat vt si dolor corpori acciderit q̄ nō cōpellat in mortē teneat dñam suā.i.voluptatē fortiter in animi cogitatiōe:vt p deliciaz pristinaz suaz recordationē mitiget pñtis doloris aculeos.tēperātie iubeat vt tñ capiat alimentoz:z si q̄ delectant nc p imoderationē noxiū aliquid valitudinez turbet:z voluptas

quã etiã in sanitatẽ corporis epicurrei mari mã ponũt grauiter offendaf. Ira virtutes cũ tota sue glie dignitatis tãq̃ ipiose credaz ẽt iboneste mulicrcule seruiũt voluptati. Nibil hac pictura dicũt esse ignominiosi⁹ ⁊ deformius:⁊ q̃ vnus ferre bonoꝝ possit aspectus ⁊ vex fatenf. hec ille. ¶ Scõo ꝓbo rõne falsificationis. q̃ oia bona opera que fiũt simpliciter ex obiecto felicitatis pñtis vite non sunt opera vere fidei:ſz prorsus sunt inutilia ad salutẽ. Fũdamẽtũ rõis põit ꝓbs. 6. etb. di. Error in fine facit errorẽ in oibus bis q̃ fũt ad finez. patet hec regula. Nam si medicus ignorat finem infirmitatis: per ꝯñs errat in omni ꝯsilio ⁊ opere suo: dans oẽs falsas et erroneas medicinas infirmo. Quo presupposito: certum est q̃ finis ⁊ obiectũ humane felicitatis nibil aliud est q̃ visio clara ⁊ fruitio ipsius essentie dei. dicente Aug. Et recitat magister in. 2. dist. 1. Creauit deus creaturam rõnalem ⁊c. Et q̃ deus sit simpliciter obiectũ humane felicitatis ꝓz: q̃ ꝓz Augu. et experientia docet: nibil deo minus põt capacitatem aie rationalis adimplere. Nõ si fic ẽ q̃ deus solus sit obiectũ humane felicitatis: si qs ponat in alio felicitatẽ q̃s in deo: talis ꝓfecto errat in fine ⁊ obiecto. q̃ si errat in fine ergo sequit necessario q̃ oia eius opera sunt falsa ⁊ erronea. ⁊ per ꝯñs inutilia ad salutez Et ꝯfirmat ista ratio. Nam pbs. j. etbi. di. Sicut se bz signum ad sagittantes: sic se bẽt finis ad operantes. Sed manifestũ est q̃ scã varietate ⁊ falsitate in signo: fit etiam varietas ⁊ falsitas in sagittando. Sic a fili posita varietate: imo falsitate in obiecto btitudinis necesse est q̃ sequat ctiã falsitas in oib⁹ operibus humanis etiã si moralia sint. ¶ Proinde 28. q. j. c. oẽs. §. et bis. dicit. Vbi enim deest vera cognitio eterne ⁊ incõmutabilis veritatis falsa virtus est etiam in opibus moralib⁹ Item. j. q. j. c. cum ¶ Paulus. dicit. Cũ ¶ Paul⁹ dicat q̃ fundamentũ aliud nemo põt ponẽ preter illud q̃ positũ est. vz Jesus rps. cõsequenter ꝓbat q̃ vbi rps non est fundamentum nullũ ibi põt esse boni opis edificiũ hereditatis. hec ibi. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo similitudine. vz q̃ errans in vero obiecto q̃ deus est: eius opa oio inutilia sunt ⁊ vitupabilia. Regula est gnãlis tam pb⁹ꝝ q̃s canonistaꝝ. q̃ de similibus idem datur iudicium

Quo presupposito Tho. 2. 2. q. 10. ar. 4. quarit An iudeus sarracenus vel alius infidelis in omni actu ⁊ opatione sua peccatũ cõmittat vel aliq̃ meritũ habeat: ⁊ rñdit q̃ peccatum mortale tollit gram gratum facientẽ. nõ aũt totaliter corrumpit bonũ nature. Vnde cuz fidelitas respectu falsi obiecti sit q̃dã mortale peccatũ: certuz est q̃ infideles gratia dei carent: lz in eis remaneat aliq̃ bonũ nature ⁊ ex hoc nõ pñt opari aliqua opera siue voluntate siue amore siue aliquo actu que sint meritoria. Et rõ est: q̃ sm pbm. 8. phyſi. Corrupto priori corrumpunf ⁊ oia posteriora: ut oblata gra que actus oiuz virtutũ informat: sequit q̃ nullũ opus eoꝝ ẽ meritoriũ: ⁊ vltra hoc in ope suo q̃ habitu vel actu opant ex obiecto infidelitatis iugiter peccãt. vñ glosa sup verba ad Ro. 13. Omne q̃ nõ est ex fide peccatũ est. Omnis infidelitũ vita peccatũ ẽ ⁊ ponit iste tex. 28. q. j. c. oẽs. §. ex his. ℔ Tho. Ex qua distinctione ꝓz: sicut nullus infidelis in oibus opibus suis põt aligd mereri respectu falsi obiecti q̃ sit dei gra digna. ⁊ vltra hoc in omni actu suo ad infidelitatẽ quo ve directo nouũ peccatũ cõmittit. Sic nec aliqs alius siue sit xpianus: siue infidelis q̃ credit simplr obiectũ humane felicitatis cõsistere i pñti vita ⁊ non in futura: põt aliquid mereri apud deũ in oibus opibus suis moralibus. Et vltra ℔ tot peccata cõmittit quot opera moralia dirigit simplr sub obiecto pñs felicitatis. O quot dñi terraruz: o quot duces: o quot barones ⁊ imperatores: o quot curiales: o quot increduli xpiani viuũt simplr sub spe ⁊ obiecto pñtis felicitatis: quoꝝ oẽs virtutes seu opa in coꝝ morte falsa ⁊ erronea apparebunt. Et sic ꝓz ꝑmũ obiectũ creditiõis. q̃ oĩ non sit vex obiectũ fidei: null⁹ ꝓpter illũ ꝺ operari aliq̃d. Scõm obiectũ respectus vel finis quo alig multa opa bona in hac vita faciunt ⁊ opãtur ꝺ obiectũ defectiõis. Multi tunc quippe qui ⁊ si credant in vero obiecto fidei q̃ deus est: tñ ꝓpter illud obiectũ ⁊ illũ finẽ pauca ⁊ minima bona opant. Et cõ magis ardua ⁊ maxima opa faciũt pro obiecto alicuius auaricie atq̃s mũdane cupiditatis q̃s pro obiecto diuine maiestatis. De qb⁹ Greg. in moral. ⁊ ponitur. 47. di. c. Oẽs. ait Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt in celestibus debiles. Nã

pro temporali gloria vsq̃z ad mortem sudare appetunt: ⁊ pro spe ppetua: nec paꝝ quidem in labore subsistũt: pro terrenis lucris q̃libet iniurias tollerãt: ⁊ pro celesti mercede vl⁹ tenuissimi verbi ferre ꝯtumelias recusant: terreno iudici tota ẽt die assistere fortes sunt. in oratiõe vero coꝝ deo vel vnius hore momẽto laborant: sepe nuditatẽ: deiectionez: famẽq̃z pro agrẽdis diuitijs atq̃s honorib⁹ tollerãt ⁊ eaꝝ rex spe per se abstinentiã cruciant: ad quas adipiscendas festinãt. supna aũt laboriose querere tanto magis dissimulant: q̃sto magis ea retribui tardius putant. bi itaq̃z q̃i malaꝝ arboꝝ more deorsum vasti sunt sursum angusti: q⁊ fortes in inferioribꝰ subsistũt sed ad suprioꝝ deficiũt. hec ille. ¶ Peto igitur an opa taliũ q̃ plura faciunt pro obiecto mũdi: q̃ pro obiecto dei: corde: ore: ⁊ ope: sint grata ⁊ meritoria: ⁊ salutifera in conspectu dei ⁊ sint opa vere fidei? Clamans rñdeo q̃ non. Nam q̃s etiam secularis pretermitto religiosos teneꝰ saltẽ habitu ⁊ affectu plura opa facere pro obiecto dei q̃s pro obiecto mundi q̃ntupliciter ꝓbat. ¶ Primo auctoritate. Scõo rõne. Tertio exemplo. Quarto argumento. Quinto figura. ¶ Primo probo auctẽ q̃ plura quisq̃z tenẽ facere ꝓ obiecto dei q̃s pro obiecto mundi. Nam Mat. 6. c. precipit dñs. ¶ Primũ querite regnũ dei ⁊ iusticiam eius: ⁊ hec oia adijcient vobis. Et ibidem ait dñs nobis. Ne solliciti sitis q̃e vr̃e quid manducetis: neq̃z corpori vestro quid induamini: nonne aia vestra plus est q̃s esca: et corpus plus q̃s vestimentũ? Nolite ꝯ thesaurizare thesauros in terra vbi ⁊c. ¶ Scõo ℔ idem ꝓbo rõne superationis. Fundamẽtuz rõnis ponit pbs. j. etbicoꝝ. ⁊. 3. topico. In bonis semp eligibilius est q̃ melius ⁊ plura bona potius q̃s pauciora. ꝓz hec regla. Ec ex si qs preponit tibi vnam vnciã auri ⁊ alteram argenti: certe preeliges potius auruz q̃s argentum. Item si qs tibi preponat. r. libras auri ⁊ alius. xx. citius eliges. xx. q̃s. r. Quo ꝓsupposito. certũ est q̃ bona spũalia ⁊ celestia sunt meliora incõparabiliter q̃s bona tpalia: eo q̃ sunt pertinentia ad ipsam aiam ad cultuz diuinũ ⁊ ad acqrẽdũ infinita ⁊ eterna bona regni celorum. ergo p ꝯsequens q̃z tenẽ se exercere in spũalibus bonis ⁊ illa preeligere q̃s in terrenis diuitijs. Et ꝯfirmat ista ratio Nam pbs. 9. etbi. dicit. Denominatio semp fit a nobiliori. ⁊ Cõmentator sup. 8. phyſi. di. Nomen per ꝓs dicit de forma. Deinde de cõposito: ex ꝯñti vero de mã. Et hoc presupposito q̃ denoiatio semp ñt a nobiliori: ⁊ actus prius dicit de forma q̃s de mã: certuz est ſm phm. 2. de aia q̃ homo compositus ẽ ex duabus: vz mã ⁊ forma: siue corpore ⁊ aia: et homo magis denoiat homo ex parte aie q̃s ex parte corporis. vnde pbs. 9. etbi. ait. Nõ ẽ martinc intellectus: ⁊ rõ. Nõ si sic est q̃ hõ denoictur prius ex aia ⁊ rõne q̃s ex ipo corpore: manifestũ est q̃ prius dz ꝓponi anime obiectum ⁊ bonum suum q̃s corporis sicut cibus magis preponitur domino q̃s seruo. Sz obiectum anime que est spiritualis: sunt bona spiritualia. obiectum vero corporis quod est quid materiale sunt bona materialia: igit cum anima vt patet sit nobilioꝝ corpore. concluditur ꝓ tanto q̃ res spirituales concernentes ipsam animam per prius amãde fũt eligende ⁊ querende q̃s res tranſitorie ⁊ temporales concernentes conseruationez corpis moralis ⁊ ipsius delectationem. O igit aua re: o cupide: o amatoꝝ diuitiaꝝ: o luxuriose: q̃ plus te occupas in terrenis ⁊ carnalibus bonis: q̃s in virtutibus ⁊ operibus spiritualib⁹ scito q̃ nisi chartã reuoluas. i. q̃ violeotiam plus tibi non facias in querendo spiritualia bona q̃s terrena: nunq̃s poteris regnũ celoꝝ ingredi. Nõ confirmans dñs Matth. xj. dic Regnum celorum vim. p. ⁊ vi. r. illõ. Et Hieronymus ad Eustochium ait. Nisi vim facias: celorum regnum non capies: nisi pulsaueris importune panem non accipies sacramenti: an non videtur tibi grandis violentia cum caro concupiscit esse quod deus: ⁊ illuc vnde angeli corruerunt: angelos iudicatura velle cõscendere? Egredere ergo paulisper e corpore ⁊ ob presentes labores ante oculos tuos depinge mercedem quã nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec i cor hominis ascẽdit. hec ille. Ad quã violentiam faciendam hortatur dominus Matth. 7. di. In terra p angustam portam. s. spiritualium virtutum: quia lata est porta ⁊ spaciosa est via. s. mundane cupiditatis que ducit ad perditionem et multi intrant per illam q̃s angusta porta ⁊ arta via que ducit ad vitam ⁊ pauci sunt qui inueniunt eam. ¶ Proinde Ambrosius super Lucam ait. Indecorum est solicitare de cibo et vestimento corporis cum possis

habere regnū:quasi dicat. O xp̃iane tu cc̃? es quādo te occupas in rebus caducis ⁊ terrenis:in eo tempe in quo posses p̄ aliq̄d̄ par uū ⁊ spirituale bonū lucrari regnū dei. Maz vtilius est homini paruū ⁊ spūale bonuz q̄z simul omnes diuitie mūdi. dicente ꝓpheta. Melius est parū iusto super diuitias peccatoꝝ multas. Et hoc ad confusionē quoꝝundam:qui dicunt cū aliquis ingredit religionem.oino vadit ad religionē quia ei nō sufficit animus ꝑmanendi ad mundū nec vult laborare ⁊ hmusmōi. Sed o ignorantia mūdana:o grossities amatoꝝ mundi. o cecitas cōsummata. Anvidet tibi esse vil' animi qui ideo mundū fugit:ut per labores virtutū spiritualiū:regnū celorum acquirat? ¶ Tertio hoc idem probo exemplo domini nostri Jesu xp̃i:qui ut habet Luce.2.ca. Cum esset annoꝝ duodeciz ascendens in hierusalē in die festo remāsit ibidem tribus diebꝫ ignorantibus parentibꝫ stans iugiter in templo in medio doctoꝝ audiens illos ⁊ interrogās: ita ut omnes mirarent super prudentia ⁊ respōsis eius. Vnde Joseph ⁊ Maria post triduum cū inuenerūt. Cui mater dixit:fili qd feci sti nobis sic? Ego ⁊ pa.t.d.q.te. Quibus ipse respondit. Et quid est q̄ me querebatis ?c. quasi diceret. Nonne debetis scire: quia nō veni solum ut placerē vobis:ut solū conuersatiōz vrāz haberē:sz ut saluarē ptōres:⁊ ut facerem res magis spūales: ⁊ preponerē voluntatem patris celestis voluntati parentuz carnaliū? Exigebat autē tunc ratio: q̄ magr in illo triduo remaneret cum doctoribus.q̄z cū parentibus: quia propter fructū secutum ex hoc:maioꝝ bonoꝝ patris celestis subsecutus est. Quo xp̃i exemplo quilibet edocetur querere magr res spūales ptinentes ad honorē dei salutem ꝓpriam atq̄z proximoꝝ:q̄z temporalia bona. ¶ Quarto hoc idem ꝓbo argumēto seu similitudine. Nam Matt. 6. dicit. Respicite volatilia celi qm̄ nō serunt neq̄z metūt:neq̄z congregāt in horrea:nō ne magis pluris estis illis? Considerate etiam lilia agri quō crescūt: nō laborant neq̄z nēt. Dico autē vobis qm̄ neq̄z Salomon in oi gloria sua cooptus est sicut vnū ex istis. Si enim fenū agri quod hodie ē ⁊ cras in clibanū mittit deus sic vestit:q̄z to magis vos mimine fidei? Nolite ergo soliciti esse dicentes Quid manducabim? aut quid bibemus aut quo opiemur. scit enim pr̄ vester quare his oibus indigetis. hec ibi. vbi ait glo. Si pater celestis curam habet de volatilibꝫ de liliis de feno rōne carentibꝫ: magis habebit curā de humano corpore cui? aia terrena despiciens in spūalibus se exerceat. Nec est dubitandus quin deus ꝓuideat spūaliter viuentibꝫ et vte subsidia administrat: ꝓpter quod ipse dominus Matt. 7. arguit q̄sdā pusillanimes dicens. Quis ex vobis homo quē si petierit filius eius panē nunqd lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit: nūquid serpentē porriget ei? Si ergo vos cum sitis mali: nostis bona data dare filiis vestris: q̄nto magis pater vester qui in celis est dabit bona petentibus se? Ex quo argumēto ⁊ filitudine pz q̄ spūalia bona p̄cedē semp debēt tpalia. Ad hanc sensum etiā trahitur dictū pbi licet ipse non in codē fine dixerit. 8. Obsticoꝝ dicens. Dignū est preponi nobilius vili: ⁊ prius posteriori: patz similitudine. Nā quia aqua est nobilius elementū terra: ⁊ aer q̄z aqua: ⁊ ignis q̄z aer: ideo naturaliter vnū precedit reliquū. Sic a simili cū spūalia bona sint nobiliora tempalibꝫ: ideo incōpabiliter p̄cedere debēt ¶ Quito dēiqz h idē pbo figura. Nā legitur tertij Re. 17. q̄ helias dixit cuidā mulieri duc. Da mihi paululū aque in vase ut bibam cumq̄z illa pgeret clamauit post tergū eius dicens. Affer mihi obsecro ⁊ buccellā panis. Que respondit. Viuit dominꝫ quia nō habeo panē: nisi q̄ntum pugillus cape pōt farine in hydria ⁊ paululū olei in lecbito. Ecce colligo ligna ut faciaz illud mihi ⁊ filio meo: ut comedam? ⁊ moriamur. Ad quā helias ait. Noli timere: sed vade ⁊ fac sicut dixisti. Verum tū mihi prius fac de ipsa farinula subcinericiū panē ⁊ affer ad me: tibi autem ⁊ filio tuo facies postea. hoc autem dicit dñs. Hydria farine non deficiet: nec lecbitus olei imminuet vsq̄z in diem qua daturus est dominus pluuiā super terrā. Que statim abiit et fecit iuxta verbū helie: ⁊ comedit ipse ⁊ illa ⁊ domus eius. Et ex illa die hydria farine nō defecit: ⁊ lecbitus olei non est imminut? iuxta verbum domini quod locutus fuerat ad Heliam. Nota igitur post narrationem hystorie qualiter Helias dixit. Fac mihi prius subcinericium panem: ad ostendendum. Q̄ anima diffidens ⁊ incredula. q̄ primo facias que deus precipit: ⁊ prius queras que

sunt ad honorem dei: ⁊ postea deus tibi prouidebit de ceteris: ita ut nihil deficiat: sicut fecit ⁊ vidue. Ex predictis omnibus patet: q̄liter opera omniū illoꝝ qui magis cupidi sunt ⁊ ardētes circa obiectum terrenoꝝ bonoꝝ:q̄z circa obiectum spiritualiū virtutum atq̄z diuine voluntatis: prorsus inutilia sunt ad salutem. Et patet secundū obiectum propter quod multa opera q̄ꝫuis de se bona:quia tamen non fiunt debito fine vel cōuenienti intentione:apud deū reputantur fine merito ⁊ similiter inutilia:quod obiectū dicitur obiectū defectiōis. ¶ Tertiū obiectū respectus vel finis quo aliqui multa opa bona faciunt ⁊ operant:dicitur obiectū confusionis vel verecundie. Multi sunt enim qui plura bona faciunt:non propter obiectum et finem placendi deo aut diuine voluntati: sed simpliciter propter obiectū ⁊ finem cuitandi humanā verecundiā ⁊ mundanuz pudorem atq̄z presentis vite confusionem. Ecce q̄ multi sepius cōfitentur ⁊ cōmunicant. vadunt ad missas ⁊ ad predicationes. Restituunt aut in toto aut in parte mala ablata:elemosynas largiuntur religiosis vel pauperibus: abstinent se a multis peccatis: et alia bona huiusmodi faciūt. Que omnia nō propter deum faciunt:sed ne a ceteris xp̃ianis digito signentur: aut sumant verecundiam atq̄z cōfundant. Peto igitur an opa talium qui omnia faciunt: nō pro obiecto debeneplaciti:sed simpliciter pro obiecto euitā de verecundie ⁊ confusionis:sint grata accepta meritoria ⁊ salutifera in conspectu dei. Certe clamans respondeo q̄ nō: quod tripliciter probo. Primo auctoritate. Secūdo ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo probo auctoritate. Nam Ecclesiast. quarto. Est confusio adducens peccatū: ⁊ est confusio adducens gratiā. Vbi glosa ait. Qui bonuz finit agere:propter pudorem ⁊ bonum opera tur:non propter deū:sed propter hominū verecundiā:⁊ mala agere dimittit propter mūdi confusionē:nec gratiā a deo meretur nec gloriaz. hec glo. Nota tu sapiens huius glose verba:⁊ signa misteria. Tria enim hec glosa dicit. Primū q̄ qui bonum dimittit facere,ppter verecundiā mundi:talis nō meretur gratiā dei nec gloriam. O quot sunt de istis qui bona non faciunt ne confusionez a mundo recipiant. Nā multi restituerent, alienā:sed propter verecundiā mundi ne pauperes inter alios videantur restituere nolūt. Sed vbe talibus:quia melius esset eis modico tempore esse pauperes propter deū: q̄ꝫ infinito tpe. Sicut patet de diuite epulone. qui ut habet Luce.16. Jam tot annis guttaz aque mendicabat ⁊ nunq̄ꝫ hāc potuit. Multi etiam viri ⁊ femine assumerent habitū penitentie ⁊ tertij ordinis: sed propter verecundiam mūdi hoc bonum relinquūt. O mundani traditores. O mūdani ecci. O mūdani inimici animarū vestrarū:cur verecundamini facere bonū:quod est laudabile:⁊ non verecundamini facere malū vane ⁊ superbe vicere q̄ est vituperabile? Segtur secundo glosa ⁊ dicit. q̄ qui bonū opatur nō propter deum:sed propter humanā verecundiaz: talis nec gratiā dei merē nec gliaz. O quot sunt de istis qui multa bona propter verecundiā mundi faciūt:que non facerent propter deū. Ecce q̄ vnus non vult remittere:iniuriā inimico propter deum:quam tamē remittit ꝓpter amorem alicuius domini seu partialis Similiter meo tempore accidit in quadam ciuitate q̄ vnus ciuis de principalioribus ciuitatis infirmatus ad mortem: noluit vnq̄ꝫ confiteri nec cōmunicare propter deum: q̄ꝫuis rogaretur a q̄ꝫ pluribus sacerdotibus et religiosis:tandem rogatus a domino ciuitatis qui cum personaliter visitauit:ut propter amorem suū confiteret ⁊ eucharistiam susciperet:libentissime ingt amore vestri hec omnia faciam quod ⁊ fecit. O miserabilis conditio humane creature. O inextimabilis superbia intellectualis anime. O detestanda malignitas peruersoꝝ filiorum Adam. Ecce q̄ꝫ plures plura faciunt propter homines q̄ꝫ propter deum: tanq̄ꝫ si homines mortales deo potentiores essent. Sed ve talibꝫ: qz tales ut dicit glosa:nec gratiam deiuq̄ꝫ merebuntur nec gloriā. Sequitur glosa ⁊ tertio dicit. q̄ qui mala dimittūt non propter dei amorem:sed propter verecundiā hominum mundi:tales nec gratiam dei merentur nec gloriam. O quot sunt viri ⁊ mulieres q̄ abstinent se a furtis ab homicidijs ab adulterijs ab iniusticijs ⁊ huiusmodi: non propter deum:quia quo ad ipsum iam hec omnia sicut in corde sic ⁊ in opere cōsumassent:sed solum propter timorē ⁊ verecundiam mundi. Sed vbe etiam talibus: quia nunq̄ꝫ mere-

Universidad de Deusto
Biblioteca

buntur gratiam dei nec gloriam ¶ Secundo etiã probo ratione cõsummationis: q̃ q agit multa bona opera non propter deum: sed propter obiectũ mundane verecundie ci⁹ opera sunt omnino inutilia ad salutẽ. Fundamentũ rõnis ponit pbus pmo ¶ Politicorum di. Voluntas tam ad bonũ q̃ ad malum prompta: etiã fine opere cum facultas defit consummata est. hec cadẽ sentẽtia ponitur.3.q.7.c. In grauib⁹.z.24.q.j.c.odi. Et i.4.q.5.ca.si qd. Et de pe. dist.j.c.quẽ penitet ibi dicit. Voluntas apud deũ pro opere reputat.et.15.q.6.ca. si sacerdotib⁹.dicit. Amplius respicit deus ad cogitationes spontaneas q̃ ad actus. et Ambrosius dicit. et ponitur in secũdo sen.dist.38.ca. solet queri. Affectus z intentio operi tuo nomẽ imponunt.patet hec regula per dñm Matth.5.di centẽ. Qui viderit mulierem ad concupiscẽdum eam iam mechatus est eã in corde suo. Quod confirmans Augusti.in libro de libero arbitrio.z ponit de pe.di.j.ca. Si cui.ait. Si cui non cõtingat facultas cõcubãdi cum aliena cõiuge z planũ est cum aliquo modo hoc cupere si potestas daret:non min⁹ reus est:q̃ si in ipso facto comphenderet. Et idez Aug. hoc aliter exẽplificat de habentib⁹ voluntatẽ sumendi cucharistiã et non valenti. ut pz de cõ.dist.2.ca.ut qd ps.ait. Vt qd ps dentẽ z vẽtrẽ crede z mãducasti:credere cni in cũ hoc ẽ panez z vinũ mãducare q credit corde i eũ mãducat cũ.hec ibi. Quo ꝓsuppositio: vz q̃ sola voũtas apud deũ ꝓ facto hẽt ¶ Dicto an talis qui facit bona opera propter verecundiã mundi: cessante verecundia fecisset illa propter deũ:certũ est q̃ non. Dõ si sic est:cũ deus respiciat voluntatẽ pro opere concludo q̃ in conspectu dei oia opera que talis facit ex verecũdia:sic sunt facta ac si nulla opera fecisset. Similiter qui peccatũ non facit:non propter deũ:sed solum propter verecundiã mundi:sic est in conspectu dei ac si illud fecisz z actualiter cõsummasset. ¶ Tertio probo exemplo:vz q̃ qui bona agit solus pro obiecto z fine humane verecundie cuitã de z non propter deũ:eius opa inutilia sunt ad salutem. Legitur de quadam filia virgine cuiusdam nobilissimi principis romani. que cum vellet ingredi monasteriũ prohibita est: tandem instigante inimico cum quodam famulo domus carnaliter peccauit: et tempore debito peperit filium:ignorantibus autem parentibus occidit eum: quo ob verecundiã hominũ: ne res proderet: in dictum monasteriũ est ingressa: cum tamen decreuisset nullatenus ingredi.Quid plura? Ieiunare cepit in pane z aqua vsq̃ ad mortem quotidie disciplinabat corpus suum. Jugiter vigilabat z lachrymabatur:z tot opera bona faciebat q̃ a sororibus monasterij sancta indicabatur:et ecce tandem ad punctum mortis deducitur.Cui abbatissa ꝑ obedictiã precepit:q̃ si possibile foret post mortẽ ad eas reuerteretur:ut meritũ suarũ bonarũ operationum cognoscere posset: moritur illa summo mane: in sequenti nocte presentat a demonibus abbatisse cathenis ignciis vbiq̃ constricta.Cui cum abbatissa peciperet:cur sic inficiter esset damnata cuz innumerabilia bona opera fecisset:lachrimosa voce respondit. Scias q̃ omnia bona opera que in monasterio feci soluz feci propter verecundiã mundi non propter deũ:ne publicaret monasterio z parentibus meis quoddã secretũ delictum quod in domo parentũ meorũ cõmisi. Jdeo omnia opera mea perdita sunt:z q̃ illa non feci propter deuz: sic sunt ac si nunq̃ ea fecissem: z propter hoc merito in eternum damnata suz. Quibus dictis cuz magno vlulatu disparuit. Ex predictis omnib⁹ pz:qualiter oia opera illorũ qui magis propter verecundiaz hominũ: q̃ propter deum bene faciunt: omnia sunt inutilia ad salutez z sic per consequẽs patet declaratio triũ obiectorum integritati vere fidei repugnantiuz que sunt prorsus inutilia ad salutem. A quibus nos preseruare dignetur clementissim⁹ deus:qui solus deus esse obiectum debz nostrorum operũ. Cui sit semper omnino honor z glia. ¶ Per infinita secla seculoz. Amẽ.

¶ Feria quarta post dominicã de passione Iteruz de festa excellẽtia. vz de integritate ipius sacratissime fidei.

O Pera que ego facio in nomine patris mei hec testimoniũ perhibent de me. Scribuntur hec verba Joh. decimo.ca. z in euange

lio occurrẽtis serie. ¶ Post sacri euangelij literalem z moralem expositionem egregij ci nez:exquo heri declarauí de septima circumstantia integritatis fidei:que dicitur obiectõ nis: similter tria obiecta habeo in presenti sermone declarare:quorum

¶ Primũ dicitur obiectũ Afflictionis.
¶ Secundũ dicitur obiectũ Retributionis.
¶ Tertiũ dicitur obiectũ offensionis.

¶ De trib⁹ alijs obiectis fidei sacratissime repugnantibus.

Primum igitur obiectum sed q̃rtuz in ordine scu respectus vel finis quo aliqui multa bona opera in hac vita faciunt z operantur dr̃ obiectum afflictionis. Contingit sepius q̃ multi multa bona faciunt respectu multiplicis pene aut respectu pene inferni: aut respectu pene corporalis quã er infirmitate patiũtur: aut respectu pene ecclesiastice euitande:que precipit extra de peni.z re.capi.omnis vtriusq̃ sexus:q̃ q̃ saltẽ semel in anno nõ confitetur: nec cõmunicatur: nõ dimittatur ingredi ecclesiam: et sepultura afini sepeliatur. Et hoc experientia docet:q̃ in morte z ante mortez propter fugiendas inferni penas:z propter sanitatez corporis recipiendam: similiter ad euadendũ ecclesiasticã penam multi confitenr̃:multi restituunt:multi dimittũt cõcubinas: multi sumunt cucharistiam:multi deponunt vanitates ẽ.huiusmodi peccata. Que tamen omnia nullatenus faciunt pro obiecto dei: nec pro eius amore z charitate. ¶ Dicto igitur an opera talium qui omnia bona opera predicta faciunt non pro obiecto dei amoris: sz solum pro obiecto triplicis pene z afflictionis iam dicte euitande grata meritoria vel fint z accepta in cõspectu dei. Certe clamãs Respondeo q̃ non:quod tripliciter probo.

¶ Primo auctoritate. ¶ Secundo ratione.

¶ Tertio exemplo. ¶ Primo probo auctoritate. Nam dicitur extra de his que vi metus ve causa fiunt.ca.ad audientiam. Que vi metus ve causa fiunt carere debent omnino robore firmitatis. Item.23.questiõe sexta. §.ex his.dicitur. Cum galatis apostolus scriberet legalia non esse tenenda.si spiritu inquit duimini non estis sub lege. Ex quo apparet eum qui sub lege est :idest qui timore pene non amore iusticie seruit:nõ duci spiritu sancto: z si a spiritu sancto non ducitur deũ minime placare potest. hec ibi. Item ibidez.23. questione sexta.§.ex his.dicitur. Joannes inquit in epistola sua. Timor non est in charitate:sed perfecta charitas foras mittit timorem:qui autem cogitur pena: timore illo ducitur: qui non est in charitate : qui manum comprimit non animũ mutat quo pene timentur non bonũ diligitur. hec ibi.deniq̃ extra de re.iur.regula. Qui ex timore.dicit. Qui ex timore facit preceptũ aliter q̃ debeat facit:z ideo non facit.hec ibi. ¶ Secundo probo ratione inordinationis .qualiter opera ex timore z obiecto pene facta:sunt inutilia ad salutem. Fundamentũ rationis ponit pbus tertio de celo z mũdo.t.xi.Methaphisice di.Bonũ simpliciter non est: quod non est ordinabile in finem.patz hec regula. Mã medicina non dicitur bona : que nõ pducit hominẽ ad finem sanitatis. Quo presupposito:certum est q̃ opera bona facta ex obiecto pene nõ sunt ordinabilia ad meritũ eterne vite. Et ratio est: quia ut dicitur secundo ¶ Phisicorũ. Ea que sunt ad finem semp cõueniunt cum fine. Sicut medicina expellẽs infirmitatẽ est conueniẽs cum illo fine. Oppositũ est de bonis operibus factis simpliciter ex obiecto pene:quia exquo non fiũt pncipaliter per meritum eterne vite: sed simpliciter ex fine fugiẽde pene:mãifestũ est q̃ nullam habent conuenientiaz cum fine eterne vite. Quod si sic est:ergo talia opera sunt inutilia ad meritum eterne vite. ¶ Tertio hoc idem probo exemplo. Nam legitur ad Hebreos.12.q̃ Esau non inuenit a deo locuz penitentie: nec remissionez peccatorũ:z impetrationem diuine gratie:quamq̃ cũ lachrimis instanter a deo postulasset eam. Cuius rationẽ assignat Bona.in quarto dist.14. pte secunda.articulo pmo. questi.tertia. Jdeo inquit non habuit a deo gratiam z remissionem suorũ peccatorũ:quia non dolebat respectu diuine offense propter deum: sed simpliciter ex timore future bene z ob liberationem corporalis pene scilicet inflicte. Ex predictis omnibus auctoritatibus patet qualiter omnia opera illorum : qui principaliter bene faciunt ex obiecto pene: tam presentis q̃ future inutilia sunt ad salutem. Et sic patet quartum obiectum : propter quod multa bona opera fiunt quamuis inutilia ẽ.

¶ Scōm obiectum sed gntuz in ordine scu respectus vel finis quo aliqui multa opa bona in hac vita faciunt z opanf dicit obiectuz retributionis. Accidit scpissime q plures plura opera bona faciunt non propter obiectum diuini amoris:sed ꝓpter obiectuz ꝓpe vtilitatis scu retributiōis tam pñtis q̄z futurc. Multi enim bene faciunt z deū laudant *in suo* ꝓsperitate ꝓpter abundantiā z cōscr uationem multoz beneficioz iam susceptoz z suscipiendoz: quibus si forte aliqua aduersitas accideret:statim deum maledicerent q prius ex beneficijs cum benedicebant z collaudabant. Multi etiā sunt qui in corde firmiter tenent z etiam dicunt oze. Si nō crederem habere paradisum:nec deum vnq̄z diligerem:nec aliquid boni operis pro ipso facerem. His premissis peto an bona opa talium qui principaliter non ex obiecto diuini amoris z bonitatis bene faciunt:sed simpliciter ex obiecto presentis vtilitatis z future retributionis sint grata meritoria z accepta in conspectu dei:certe clamans respōdeo q nō q̄ tripliciter probo. ¶ Primo auctoritate. ¶ Scdo ratione. ¶ Tertio distinctōe. ¶ Primo probo auctc Ber.lib.de diligendo deo. dicit Et si fine premio deo seruiri nō possit: tamē sine intuitu premij deo seruiēdū est: z si fine premio deus amari non possit:tamen sine intuitu mercedis deus amandus est. Cū enim amandi deum z seruiendi deo: dei bonitas est.hec ille. Item apostolus.i.cor.13.ait. Charitas non querit que sua sunt: sed que Jesu Christi.vbi glosa ait.Charitatis ꝓprium est aliqd diligere:z ꝓpter ipsum aliqd operare: non ꝓprie mercedis intuitu: sed simpliciter bonitatis eius respectu. Et glo.super verba ps.Confitebit tibi cū benefeceris ei.ait. Qui cūq̄z confitetur ꝓpter beneficiuz mercenarij z reprobatus est tam a deo q̄z hoibus. Ideo Aug.in sermone de sermone dñi in monte. z ponit a magro in.2.sen.di.38.c. Sz querit. Non debem⁹ ingt euangelizare vt mäducemus.sed ideo manducare vt euangelizemus vt cib⁹ non sit bonum q̄z appetit: sz nccium q̄z addat vt illud ipleat:querite ꝑmū regnuz dei z iustitiā eius. ¶ Scdo hoc idē ꝓbo rōe liberalitatis q bona opa facta simplr ex obiecto retributionis pñtis vel future non sunt sufficiētes ad salutē. Fundamentū rōnis ponit dñs Bona.in.3.dist.27.ar.1.q.2.di. Nullum obsequiū deo placet nisi q̄z ex liberalitate fit. Quo presupposito peto quis sit liberalis in obsequio.z rñdet phs.4.ethicoz. Liberalis est qui dat aliquid boni gratia.i. propter bonum:z recte.i.sm rectam rōnem quibus oportet z q̄n oportet z hoc delectabiliter z sine tristitia. Et 2.ethico.ait. Liberalis ad sui vtilitatē non respicit sed simplr alius dat in datione ita vt minora sibiipsi relinq̄z. Item ex de rep̄z ꝓmu. Et ex de donationib⁹ c.j. dicitur. Hanc sibi quoddāmodo legē posuit liberalitatis nobilitas: vt debere se q̄z spōte tribuit extimet:z nisi in beneficijs suis excreuerit:nihil se ꝓstitisse putet. Si ergo patet deus non acceptat aliquod obsequium q̄n sit sine respectu z obiecto alicuius proprie vtilitatis z mercedis:igit concludo q q deo obsequit scu pro eo multa bona opera facit principaliter ex intuitu ꝓprie vtilitatis: talia opera nequaq̄z fiunt ex liberalitate.z per cōsequens non sunt deo accepta:z per ꝫns sūt inutilia ad salutem. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo distinctione. Nam Bonauen.in.3.dist.27. arti.2.q.2.querit an motus charitatis possit esse mercenarius. Rñdet in cor.q.di. Mercenarius dicitur ille qui ꝓncipaliter bēt obiectum ad mercedē. Nam si eam aspiceret non principalr:non ꝓpter hoc mercenarius esset. Notandum igitur q dupler est merces:videlz creata z increata:tēporalis z eterna. Et sm hoc dupler est mercenarius. ꝙ bonus z malus: z dupler mercimonia: vna laudabilis: alia vituperabilis. Nam qui principaliter faciendo bonum respicit ad mercedem temporalem z creatam malus mercenarius est z talem vituperat dominus Jo. io.di. Mercenarius autem fugit quia mercenarius est. Ille qui aspicit principaliter ad mercedem eternam de qua dicitur Gen.15 Merces tua magna nimis: bonus mercenarius est. Et hic mercenarius abundat tribus panibus:fidei:spei:z charitatis. Sic dic Ambrosius super illud Luc.15. Quāti mercenarij ꝛc. De prima mercimonia intelligēdo non est dubium q motus charitatis non potest esse mercenarius: quia nec ille a charitate nec cum charitate sed charitati repugnat. De secunda mercimonia dubium est pro eo q illa potest esse cum charitate:non tamen omnino certum est vtrum sit a charitate. Nam quidam vuluerunt dicere q

non est a charitate: sed potius ab effectu naturc charitate cōicante. Amor enim charitatis ut dicunt cū sit amor gratuitus nō intuetur premiū:immo facit hominē omo libere seruire deo sicut filiū patri suo. Alijs ät videtur q talis effectus mercenarius possit esse a charitate. Desideriū enim habēdi eternam mercedē z fruendi eterno bono: est desiderium gratie:nec ē amoris naturalis:nec acquisiti: sed potius amoris gratuiti precipue illud desiderū de quo dicebat apostol⁹ Cupio dissolui z esse cum xp̄o. Ad effectum enim charitatis non tm̄ spectat amare deū amore amicitie:imo z amore fruitionis frui enim est amore inherere:et ꝫstat q frui deo est per charitatem. Et ideo voluerunt aliqui dicere z satis probabiliter: ut videt q motus charitatis sm aliquod genus mercimonie possit esse mercenarius.s. sm q̄ constituit mercedez suā esse bonum increatū:ad qō rendit sicut ad finale premiū z desiderat tanq̄z omne bonum.hec ibi. Ricar. autē in quo libro querens. An deus debeat diligi propter aliquā mercedem presentē vel futuram Rñ.di.q potest diligi triplici fine: aut propter finem bonitatis:aut propter finem vtilitatis:aut propter finem vtriusq̄z. ¶ Dico potest diligi deus propter finem bonitatis sue sine intuitu alicuius mercedis:z hec dilectio non tantū est necessaria:sed est maximi meriti:hac tali dilectione tenetur quilibet diligere deū:quia sm apostoluz. Charitas non querit que sua sunt:sz que Jesu xp̄i. ¶ Potest insuper diligi deus principaliter propter finem mercedis presentis:et etiā propter vitā eternam habendā:z hec dilectio vera nō est Et ratio est:quia sm phum.8.Ethicoz. Cessante tali vtilitate statim cessaret z ipsa dilectio. Non enim sic facit vera dilectio qn cessante etiam omnino vtilitate adhuc diligit. Proinde philosophus scōo Rethorice dic. Amare est velle bonū alicuius ipsius gratia ¶ Tertio postremo diligitur deus propter finem bonitatis primo z per se.z propter finē mercedis et consequēti:z per accidens:z hec dilectio bona est z meritoria. Et ratio est q qui deū diligit primo propter bonitatē suaz considerat q etiam z si non diligit propter premiū tamen ipse deus ex clementia sua ꝓpter mercedem sui amoris dabit ei vitā eternam hoc modo diligebat deū Dauid dicēs Inclinaui cor meum ad f.vi.t.in.e.p.re. Et quibus patet q nō licet benefacere simpliciter ex obiecto retributionis presentis vel futurc. Que omnia concludēs Augusti.8.q.pma c.sunt in ecclesia.ait. Sunt in ecclesia quidā prepositi de quibus ꝫ Paulus dicit. Sua q̄rentes non que Jesu xp̄i. Quid est sua querentes non xp̄um gratis diligentes:non deum propter deum querētes:lucris inhiātes honores ab hominib⁹ appetentes :hec quando amātur a prepositis: z propter hoc seruit deo:quisquis talis est mercenarius est z inter filios dei se nō computet.hec Augus. Ex predictis omnib⁹ patet: qualiter omnia opera illoz qui principaliter faciūt ex obiecto ꝓprie mercedis potius q̄z ex obiecto diuine dilectionis sunt inutilia ad salutē. Et sic per cōsequens patet quintū obiectū propter quod multa bona opera fiunt q̄uis inutilia quod dicit obiectū retributionis. ¶ Tertium obiectum sed sextū in ordine respectus vel finis quo aliqui multa opera bona in hac vita faciunt et operantur dicit obiectū offensionis. Sepe sunt multi qui plura opera bona faciunt:sed tamē ea faciunt aut ex obiecto diuine offensionis: aut ex obiecto damnificationis proximorū. Quod sic patz. Ecce q quis paupcule mulieri elemosynam facit seu vestit illam z pascit:que vtiq̄z de se bona opera sunt. Sed peto quo obiecto hoc facit:certe per obiectum adulterij et fornicationis. Similiter vnus dat decem ducatos paupcri:ut crinde faciat aliquod homicidiū z vindictam. Alius similiter concedit denarios alteri ut ex ipsis ille alter faciat lucrum cum vsura. Similiter aliquis qui est caput partis facit multas elemosynas z beneficia partialibus suis in necessitate: que tamē non faceret nisi ex obiecto partis conseruande. Similiter in cōsilijs vnus bene loquit: sed non ex obiecto boni cōmunis:sed solū ex obiecto alicuius vtilitatis amicorū suorum. Similiter aliquis nutrit z sustētat seu facit elemosynam alicui pauperi, z hoc solum ex obiecto q possideat omnia bona sua post mortem. Similiter aliquis concedit pecuniā granum vel vinuz in necessitate alteri:z licet nō paciscatur secum:tamen sperat in corde suo se propter hoc vltra capitale accepturū. Denuq̄z procurator aduocat⁹ z iudex accipit causam alicuius pauperis viri vel mulieris: ut

Universidad de Deusto
Biblioteca

eam defendat sed hoc obiecto ut peccet cum mulicre paupere seu ut postmodū aut ex parvo aut ex nullo precio hanc rem domuꝫ vel possessionem quā etiam iuste defendit ab eadem persona reemat. His omnibus premissis peto an bona opera taliū qui principaliter non bene faciunt ex obiecto diuine seu fraterne charitatis: ⁊ diuine dilectionis sint grata meritoria accepta ⁊ alicuius valoris in conspectu dei:certe clamans Respondeo ꝙ non:quod tripliciter probo. ¶Primo auctoritate. ¶Secundo ratione. ¶Tertio similitudine. ¶Primo probo auctoritate. nā 28.questi.ꝑma.ca.Omnes.§. ex his dicitur. Quicquid non fit propter deum ut ad eternam valeat salutem inutile reputatur apud deum. Unde Augustinus ait. Omnis vita infideliū peccatum est:nec valetvnq̄ esse bonum quod absq̄ deo fit. Item.23.questi. 6. ca. Iam vero.§. Ex his dicitur: sine dilectione boni:nullus in opib⁹ suis deo placere potest. Gregorius etiam in moral. ait. Bonum quodcūq̄ fit:nisi fiat ex bono dei vel ex bono proximi:bonū nequaq̄ est. Denicq̄ Ambrosius libro de officijs.⁊ ponitur.86.distin. capi. Non satis.ait. Non satis est bene velle:nisi studeas ⁊ bene facere:nec iterum satis est bene facere:nisi id ex bono fōte:hoc ē ex bona voluntate proficiscatur. Item extra de rescrip.ca.sedes apostolica.⁊ ca. ex tenore extra de offi.dele.c.cum olim. ⁊ extra de dolo.⁊ contu.c.ex litteris.ct extra de emp. ⁊ vē. c.ad nostram.dicitur. Fraus ⁊ dolus nemini patrocinari debet. ¶Secundo hoc idem probo ratione finalitatis. ꝙ sc̄z opera bona facta ex obiecto malo inutilia sunt. Fundamentum rationis ponit philosophus secundo de anima.⁊ etiam Tho. secūda secūde.q. quinta.arti.quarto.di.Species ⁊ pfectio cuiuslibet habitus ⁊ actus cōū pendet ex formali ratione obiecti: quia omnis actus sortitur speciem ab obiecto.ꝑ hec regula. Naꝫ philosophus in Ethica dicit. Quicūq̄ mercatur principaliter propter auaritiam auar⁹ dicitur nō mecus. Item sicut obiectum vere fidei est veritas prima:ita obiectum charitatis est bonitas prima sc̄z deus. Cum igitur habitus amoris proximorū procedat ex diuino amore: co ꝙ habitus amoris dei et omniū proximorū sit vnus fm Benauen. in.3.distin.27.arti.secūdo. questi.tertia. licet diuersimode referat. Si quis igitur se auertat ab obiecto charitatis:quod est de⁹ a quo dependet amor proximorū: necesse est omnino ꝙ bonitas vere dilectionis proximorum totaliter perdat speciē suam: quia ut dicitur secundo ¶Phisicorū.remota causa semp removet ⁊ eius effectus. Et ideo si proximus ab aliquo charitate priuato diligatur:diligitur simpliciter ex quadam amicitia naturali requisita: sed nō ex infusa ⁊ gratuita dilectione dei.hoc presupposito vꝫ ꝙ remoto ꝓprio obiecto habit⁹ ⁊ actus removetur ⁊ eorum perfectio:certū est ꝙ obiectum pfectum ⁊ verum omniū operationū deus est. Cum igitur quis non habet deum pro obiecto in operibus suis:sed potius habet pro obiecto aliquod malū quod ipsi deo opponit:patꝫ ꝙ talis removet propriū obiectū ab operibus suis. Quod si sic est ergo necessario concluditur:ꝙ omnia eius opera imperfecta sunt. Sed nihil ꝙ est impfectum est deo gratum ⁊ acceptū igitur manifestū est ꝙ omnia talia opera sunt inutilia ad salutem: ⁊ ꝙ plus est dico ꝙ omnia talia opera licet de se bona sint respectu tamē mali finis ⁊ obiecti rationabilia nō sunt ⁊ singula singulas penas merētur apud dcū. Et ratio est:quia ut dicit quarto Thopicoꝝ. Cuius finis bonus:ipse quoq̄ bonū.⁊ ecōtra:cuius finis malus ipse sum quoq̄ malum. Ꝺ si sic est cum omnia predicta opera fiāt ex obiecto ⁊ fine malo:sequet ꝙ etiam ipsa mala sunt:ꝙ si mala sunt ergo merentur penam ⁊ non gloriam. ¶Tertio hoc idem probo similitudine. Nā Augusti.in libro de natura demonū.⁊ ponitur.26.q.quarta.c.ꝑmo.igit ait. Diuini omnes dei sunt quasi deo pleni:diuinitate enim plenos per opera se simulant:⁊ astutia quadam fraudulenta futura contra deū ꝓdicūt hec ibi. Qua similitudine datur intelligi ꝙ sicut diuini ⁊ etiā malefici qui multa bona opera faciunt siue faciendo res perditas inuenire:⁊ diuersos a suis egritudinibus liberari non sunt deo grati : quia faciunt opera ex obiecto malo:vꝫ ex auxilio demonū. Sic nec a simili opera bona facta ex malo obiecto grata sunt in conspectu dei. Aliam similitudinem ponit Albertus magnus libro de animalibus.de quodā pisce marino: qui sirena nūcupatur.hic piscis marinus a medio supra pulcherrimus est ad videndum:⁊ mare transeuntes audientes dulcedinē sui cantus facit dormire : quod totum facit hoc fine ut post cantum ⁊ dormitionē nauē mergat vel nautas occidat ⁊ comedat. propter hoc sapientes naute obturant aures suas ne dulcedine sui cantus capiantur. Adoraliter ⁊ spiritualiter per sirenaꝫ que est pulchra ⁊ dulcis cantus intelliguntur opera bona:que de se dulcia sunt ⁊ laudabilia : sed ꝓ finem eius qui est hominū submersio intelligitur obiectum malum eorundē operum: quod vtiq̄ est causa submersiōis ⁊ infectionis omniū bonorum operū. Et ideo Boetius prosa prima primi libri. Compat opera bona facta ex malo obiecto meretriculis: et eidem sirene pisci marino di. Quis inquit has scenicas meretriculas ad hunc egrum permisit accedere que dolores eius non modo vllis foverent remedijs:verum dulcibus insuper alerent venenis. hec sunt enim que infructuosis affectuū spinis vberem rationis fructicibus segetez necant: hominumq̄ mentes assuefaciunt morbo:non liberant ſz abite potius si res vsq̄ in crituꝫ dulces me usq̄ cum musis curandū sanandūq̄ relinquite.hec ibi. Denicq̄ talibus bona opera ex malo fine faciēribus eueniet quod semel de moni contigit. Legitur enim ꝙ cum quidā enorme peccatū cōmisisset ⁊ illud confiteri non auderet tandem imminente mortis articulo habuit voluntatem confitendi. Timēs autem diabolus ne illud sacerdoti confitere tur:transfiguravit se in spēm sacerdotis ⁊ dixit homini illi. Ecce tu grauiter infirmaris fac confessionem tuam ut salutem consequaris. Facta autem confessione diabolo : dixit istud peccatū valde horribile ⁊ abhominabile est:⁊ multos scandalizare potest. Idcirco iniungo tibi ne decetero confitearis illud alicui sacerdoti. Mortuo autez illo homine allegabat diabolus ꝙ animā habere deberet eo ꝙ homo ille nunq̄ vero sacerdoti confessus fuisset. Bonus autem angelus econtrario dicebat ꝙ bona ⁊ simplex intentio hominem illū saluare debebat: maxime ꝙ diabolus ei patrocinari minime debebat. Tandez dominus iudicauit pro illo homine: et iussit animam ad corpus redire: ut confessionem faceret sacerdoti:⁊ de peccato penitentiā ageret:⁊ vltra hoc quia diabolus audierat illuꝫ in confessione malo fine:ut si licet alteri si vi

ueret non confiteret:⁊ per consequēs damnaretur:tot particulares penas iniunxit deminus diabolo quot singularia peccata audierat ab illo in confessione. Sic a simili dico ꝙ quilibet tot penas a deo susceperus ē quot opera bona ex malo obiecto ⁊ fine fecit. Ex predictis omnib⁹ patet:qualiter omnia opera illoꝝ qui principaliter benefaciunt ex malo fine ⁊ obiecto: ⁊ non ex obiecto bono sunt inutilia ad salutem:⁊ sic ꝓ consequens patet sextum obiectuꝫ propter quod multa opera bona fiunt licet inutilia:quod dicitur obiectum offensionis. Que obiecta cum non sint obiecta vere fidei:⁊ per consequens ab omnibus resecanda prout fuerūt et tria alia precedentia quisq̄ debet prosus euitare.et a qbus omnib⁹ nos omnes preseruare dignetur benignitas ⁊ clementia salvatoris nostri domini vꝫ Jesu christi:qui in trinitate perfecta triumphat gloriosus in celis. Per infinita secula seculorum. Amen.

¶Feria quinta post dominicā de passione. Iterum de sexta excellentia: videlz de integritate ipsius sacratissime fidei.

Si hic esset propheta sciretvtiq̄ que ⁊ qualis est mulier que tangit eum: quia peccatrix est. Scribuntur hec verba Luce.7.⁊ in euāgelio occurrentis feric. ¶Post sacraꝫ euangelij litteralē ⁊ moralem expositionē preclarissimi ciues : ex quo ut claruit de septima circunstantia integritatis vere fidei: que dicitur obiectionis.in qua sufficienter declarauī fer obiecta:modo babeo in presenti alia tria obiecta declarare similiter. Quorū duo hodierna die tm̄.tertiū vero crastina die declarabo. Quorum trium

¶Primū dicit obiectum Coactionis.
¶Secundū dicit obiectum Glorificat ō.s.
¶Tertiū dicit obiectum Honorificationis.
¶De duobus alijs obiectis fidei sacratissime repugnantibus.

Primū igitur obiectū sed septimum in ordine : seu respect⁹ vel finis quo aliqui multa opera bona in hac vita faciunt ⁊ operantur dicitur obiectum coactionis. Sepe enim cōtingit ꝙ multi multa

Universidad de Deusto
Biblioteca

bona faciunt non sponte nec voluntarie:sed quasi coacti ꝛ iuiti ꝛ per aliquā violentiam constricti.Quod sic patz.Ecce ꝙ multi multa tempe mortis confitētur ꝛ cōtemnant ptialibus renūciant:similiter ꝛ vanis vestimētis ꝛ ornamentis:ꝛ vltra hoc deserunt adulteras ꝛ cōcubinas:ꝛ dimittūt in testamētis ꝙ restituant restituenda post mortē: seu tūc aliter restituūt vsuras:coacti sic facere p dioecsanū. aliter nō ponet in ecclesia seu in cimiterio.hec omnia et si de se bona sint:peto an opa taliū qui bene faciūt inuiti et obiecto quasi alicui⁹ coactiōis nō ex obiecto dei sint grata meritoria ꝛ accepta in conspectu dei:certe clamans ℜndeo ꝙ non: quod tripliciter probo. ¶Primo auctoritate. ¶Secundo ratione. ¶Tertio exemplo. ℂ ¶Primo ꝓbo auctoritate.Nam.23.q.6.c.Jam vero.§. ex his.dicit. Vnusquisqz prout destinauit in corde suo nō ex tristicia aut necessitate hilarem cuiz datorē diligit de⁹. vnde dat intelligi ꝙ qui inuitus dat seu propter ꝑsentē pudorē:ꝛ rem ꝛ meritū perdit.hec ibi. Itē Nico.papa.20.q.3.c.presens.ait. Quod cui gsqz non eligit profecto non diligit. Qđ autē nō diligit facile contēnit:nullū ergo bonum nisi voluntariū.Item Marcellus papa.20.q.j cillud.Statio ingt inutile est ut coacta seruitia dño⁹ prestentur. Et Alexan.3. extra de resti.spo.c.solicite.Non est ingt verisimile ꝙ spōte iuri suo renūciaucrit qui renūciat spoliatus.Et Aug.23.q.5.c.ad fidē.ait.Bene facere nemo potest nisi sponte elegerit: ꝛ nisi amauerit:quod totū est in libera hois voluntate. Arist.etiā.3.Ethicoꝝ. Bonuz semp est voluntariū:quod autē nō est voluntariū nō est bonū.Deniqz Aug. in libro de penitētia ꝛ ponit de pe.di.7.§.quāq̄. Nullus ingt expectet bene facere,quando peccare nō potest arbitrij nostri libertatē requrit dñs:ut dele re possit cōmissa non necessitatē: vnde si gs posit⁹ in vltima necessitate sue egritudis noluerit accipe penitentiā ꝛ accipit ꝛ mor rcō ciliabit.ꝛ hinc vadit.Fateoꝝ vobis nō illi negamus qđ perit:sed nec etiā presumimus:ꝙ bene hinc exiit:sed si securus hinc exierit ego nescio:penitentiā dare possumus: securitatē vero dare nequimus.Nungd dico dānabit sed nec dico saluabit. Vis ergo a diabolo liberari? vis ꝙ incertū est euadere? Tene certum ꝛ dimitte incertū:age penitentiā duz sanus es ꝛ liber es. Si sic agis dico tibi quia securus es:quia penitentiā egisti eo tempore quo liber fuisti ꝛ quo peccare potuisti.hoc ¶Secundo hoc idē probo rōne felicitatis acquirende:ꝙ vz opera bona que tanq̄z inuiti ꝛ coacti homines faciūt: sunt inutilia ad salutē. Fundamētū rōnis ponit philosophus io. Ethicoꝝ di. Felicitas est premiū virtutis Et Seneca in quadā epla ad Lucullum ait. Nullus digne felix efficit nisi prius virtute preclara refulgeat.Quo ꝑsupposito ꝙ felicitas vz presupponit virtutē:peto quid sit virtus fm essentiā:ꝛ respondet pbus.2.Ethicoꝝ di. Virtus est habitus electiuus immediate consistens quo ad nos determinata. Et vi qz sapiens determinabit.ꝙ si virtus ut patz est habitus electiu⁹:peto etiā quid sit electio ꝛ ℜndet idem phs.3.Ethi.di.Electio est de fideriū coꝝ que sunt in nostra potestate ex libero consilio ꝓueniēs.Quib⁹ premissis manifestū est ꝙ nullū opus qđ nō sit ex electione non fit ex libera voluntate:ꝛ vbi nō est libera etiā spontanea volūtas: certū est ꝙ nulla est ibi virtus. qz ut dicit.3.Ethicoꝝ.Sepe per voluntarie sunt virtutes sicut ꝛ vitia.sed vbi nulla est virtus, pfecto ibi est nullū meritū eterne felicitatis.ex quo cōcludo ꝙ omnia bona que facit aliquis sicut inuitus ꝛ coactus cum libera electione careat nullā habent speciē virtutis: ꝛ per cōsequens nullum meritū habebūt in futura ꝛ eterna felicitate. Quod cōfirmans Hiero. de pe.di.2.ca.Si enim peccatū. dicit.Liberi arbitrij nos fecit deus:nec ad virtutē:nec ad vitia necessitate trahimur:alioquin nisi necessitas ꝛ coactio est ibi nulla corona. ¶Tertio deniqz ꝓbo exemplo.vz ꝙ opus inuitū ꝛ coactū est inutile ad salutē. Ecce ꝙ latro ꝛ fur compellitur in latrocinio suo qui tandez ex iustitia ad suspendiū ꝓ iudicem iudicat seu ponit ad torturā ꝛ huiusmodi. Et certū est ꝙ talis fur inuite ꝛ coacte predictas penas tollerat ꝛ nō libenter nec sponte: peto igit an talis aliqd mereat apud deū ex tolleratione predictarū penaꝝ:ꝛ certū est ꝙ si tanq̄z inuitus tolleret ꝛ nō propter deū nihil meret in ꝛspectu dei Et ratio est:qz caret causa meriti:que consistit in spontanea tolleratione hāc penaꝝ ꝓpter deū.Nec omnia cōfirmans Augus. in sermone plurimoꝝ martyruz: qui incipit in psalmo dirimus. Nemo inquit se extollat

ne passione sed prius ostendat lingue sue veritatem.Tu ostendis penam ego quero causam.Tu dicis sum passus.ego dico quare sis passus.Nam si attendas solas passiones:coronantur ꝛ latrones. Nunquid audet dicere ille tanta ꝛ tanta passus sum.quare : quia dicitur illi propter facta tua mala. Ideo habuisti penam:qz prius malam habuisti causaz.Si de passione gloriandum est:potest ꝛ ipse diabolus gloriari.videre quāta patitur:cuius vbiqz templa euertuntur cui⁹ vbiqz hydola franguntur:cuius vbiqz sacerdotes ꝛ heretici ceduntur. Nunquid potest dicere ꝛ ego martyr sū qz tanta patior.ergo homo dei prius sibi eligat causaz ꝛ securus accedat ad penam qui si in bona causa accedat ad penam post penam accipiet ꝛ coronam. Et infra subdit.Non enī facit martyrem pena sed causa. ¶Tres istas cruces attendite vbi dñs crucifixus est et in medio latronum.vultis noscere qz non facit martyrē pena ꝛz cā pena cēlis erat ꝛz cā seperabat ꝙs pena iūgebat vn⁹ ipsoꝝ latronū insultauit domino ꝛ dixit ei libera teipsū si filius dei es. Alius vero dixit socio cius.neqz tu times deum :nos pro malc fact⁹ nostris ista patimur hic autez nihil mali fecit.Quare ista dixi.tres qz martyrem non facit pena sed causa. Tres erant cruces equalis pena sed dispar est causa vnus damnandus alter saluandus in medio damnator ꝛ saluator. vnum punit alterum soluit . Crux illa tribunal ergo tres certemus cū viuimus verā fidem tenere in vera dei ecclesia eē bonā vitam ducere si martyres esse velim⁹ vt eos bonā vitaz habentes imitari valeamus.hec ibi. ¶Quo crē plo patet a simili ꝙ opera inuita ꝛ coacta in nulla sunt ad salutē. Aliō exemplū ponit.45. dic. de indeis.vbi precipit ecclesia ꝙ nullus iude⁹ nec indeoꝝ filius cogatur ad baptismū sustinendū pro eo ꝙ talis baptismus cū non sit voluntarius sed inuit⁹ ꝛ coactus eis nullatenus prodesset ad salutē.Quo exēplo datur etiā intelligi ꝙ si ecclesia nō acceptat fidem coactam ꝛ inuitā iudeoꝝ nisi sit libera ꝛ voluntaria a fotiori ipse caput ecclesie christus deus ꝛ homo:nunq̄z acceptauit aliqua bona opera ab aliquo nisi sint libera ꝛ spontanea. ¶Si vis aliter ꝛ formali⁹ videre hāc conclusionem vide in tractatu charitatis vbi Ponitur quintuz sigillū. Ex predictis ergo tribus patet septimum obiectum propter quod multa bona fiunt quamuis inutilia quod dicitur obiectum coactionis. ¶Secūdum obiectuz sed.8.illa ordine seu respectus vel finis quo aliqui multa bona opera in hac vita faciunt ꝛ operantur dicitur obiectum laudationis seu glorificationis ¶Multi eni multa opera bona faciunt non ex obiecto dei sed soluz ex obiecto vane laudis bonoris mundane at qz humane glorie. Quod sic patet.Ecce ꝙ multi in vita sua faciunt helymosinas magnas edificant capellas ꝛ huiusmodi:ꝛ post vitam suā dimittunt vt fiant hospitalia construantur ecclesie dotētur iuuenes paupercule cē huiusmodi.que omnia nequaq̄z facerēt nisi sperarent aut in vita aut post mortez de talibus helymosinis ꝛ a mundo laudari glorificari. His premissis peto an opera taliuz qui bene faciunt principaliter ex obiecto humane laudis ꝛ demonstrationis ꝙ propter hoc boni sunt ꝛ nō ex obiecto Honoris dei sint grata meritoria ꝛ accepta in conspectu dei.Certe clamans ℜspondeo ꝙ non : qđ tripliciter probo. ¶Primo auctoritate. ¶Secundo ratione. ¶Tertio exemplo. ℂ ¶Primo probo auctoritate. Hyeroni.i.q.i.c.vide. Vide quātum bonum est charitas Si enim ita martyriuz fecerimus vt nostras ab hoib⁹ velimus reliquias honorari:ꝛ si opinionem vulgeri sectantes intrepidi sanguinē fuderimus ꝛ substantiam nostram vsqz ad mendicitatē dederimus huic operi non tā premiuz q̄z pena debeē ꝛ pfidie magis tormēta sūt q̄z corona victorie.hec ibi. ℂ Idez quoqz Hyeroni. ad furiaz ait. Quotiensciqz ad pauperem manum extendis: cogita christum ꝛ non alium.Si enim verum cogitaueris operis tui mercedez disperdes Ambro.etiam primo de offitijs ait. Non est helymosina ꝛ liberalitas illa perfecta si iactantie magis largiaris q̄z misericordie causa. Et hysidoꝝ li.3.de sum. bo.ait.Dum pauper causa iactantie pascitur ꝛ ipsum opus misericordie in peccatum vtitur. Et philosophus.4.ethicho . ait.bonoꝝ amatoꝝ plusq̄z oportet vel non oportet semper vituperabilis est.Deniqz dominus.Matthe.5.capi.hoc,phibz.dicēs.Cum fa. helymosinam noli tu.ca.ante te sicut hypocrite faciunt in sinagogis ꝛ in vicis vt honorificētur ab hominibus.vbi glo.dicit.Quod tria sunt genera hominum qui faciendo helymosinaz

tuba canunt.primi ante se:secundi secum.ter
tij post se.primi ante se hij sunt qui in presenti
vita fm Crisost.cū fastu ꝛ gloria helymosy-
nal distribuūt qui tūc tuba canūt cū oēz actū
exteriorem vel sermonem priusq̄ iactent bo
quum opus magis predicant.Secundi secuz
canunt. Et hij sunt qui pomposē ꝛ vane qui
busdam diebus congregant pro helemosy
nis distribuendis multitudinem paupcrum
ante hostium suum sic ante mortem sicut
in monte. Tertij post se canunt: qui capel
las paramenta calices hospitalia aut cōsimi
lia in vita aut post mortem statuunt fieri
cum signis ꝛ armis suis sculptis in pariē-
te aut pictis.O ecca generatio filiorum adā
O infelix bestialitas rationalis creature qui
non solum peccare volunt dum viuunt sed
etiam quodammodo mortui peccare attem
ptant.Nec tam propter hoc vituperare in-
tendo helemosynas manifestas faciendo pro
pter deum cum dicat.Crisо.Quod sicut lā-
pas accensa non potest celari sic nec opus iu
stitie potest abscondi.Sed propterea dico de
illis qui predicta insignia ꝛ arma cum fau-
stu demonstrant qui q̄z plirimuz habent spe
tiem mali ꝛ prebent malum exemplum.De
niqz apostolus.i.cor.ix.dicit. Si distribuero
in ci.pau.o. facł.meas.ꝛ.tradi.cor.me.ita vt
ardeam charitatem autem non habeam ni
hil mihi ,pdest.¶ Secundo hoc idē ,pbo ra
tione corruptionis. videlicet q̄ opera talium
sunt inutilia ad salutem. Fundamentum ra-
tionis ponit philoso.z.phyſico.cē. Et primo
de generatione ꝛ cor.d.generatio vnius cor-
ruptio est alteriusꝫ.patet hec regula. Nam ge
neratio ignis in ligno corrumpit lignum:et
generatio infirmitatis in corpore:corpus si-
mul ꝛ sanitatem corrumpit.Quo presuppo-
to certum est q̄ dupler potest esse gloria ho-
minis.scilicet gloria temporalis ꝛ eterna. Si
ergo aliquis opera bona facit hoc fineꝫ ha-
beat temporalem gloriam certum est q̄ ge-
neratio temporalis glorie in anima de dire-
cto corrumpit eternam gloriam. ¶Et con-
firmatur ista ratio sic.certum est enim fm.
Augusti.q̄ deus nunquam bis punit idem
peccatum Quod si sic est: ergo ex opposito
nec deus bis remunerat idem bonum.Qua
re vt habetur.8.q.i.c.Sciendū.contrariorum
eadem est sententia. Si igitur aliquis,p mer
cede suorum operum recipit humanam lau
dem ꝛ gloriam:manifestum est quia pro eis
dem operibus impossibile est q̄ simul recī-
piat mercedem future ꝛ eterne glorie dicen
te domino.Mat.v.ca.Attendite ne.in.ve.fe.
co.ho.ne.vi.ab.e.al ioquin mer. nō.habe.ap.
pa.v.qui in ce.est. Et sequitur immediate.
Tu ergo cē.Amen dico vobis re. mer. suaz
hec ibi.Quod confirmans Gregoꝛ.in omel.
de diuite.ꝛ ponitur de peni.di.3.ca.q̄z ait.
cauendum nobis est ne si forte aliquod bo-
num agimus remuncrationem accipiamus
a presenti seculo ne dicatur nobis recepeſe
mer. suam.nequaquam enim Abraam di-
ceret diuiti. Fili recoꝛ.quia.re.bo. in. vi.tua.
Et ideo O sce.4.dicitur. Gloriam eorum i
ignominiam commutabo.ꝛ q̄ opera queren
tium finem humane laudis totaliter corrum
pantur etiam probatur. Nam fm philoso-
phum.8.phisico.certum est q̄ corrupto pri-
oꝛi corrumpuntur omnia posterioꝛa. Quod
si sic est certuz ē fm philoso.tertio de anima
q̄ finis in operabilibus est tanquam princi-
pium ꝛ licet sit vltimus in executione est ta-
men prioꝛ in intentione. Sed manifestum ē
q̄ principium operationis bone est ipse finis
quē intentio respicit. Si igit hoc principium
corrumpitur necessario est per consequens
q̄ simul etiam omnia bona opera sequentia
corrumpantur. Quod confirmat dominus
Mat. 6. dicens. Lucerna corporis tui.idest
operum tuorum est oculus tuus.idest inten-
tio tua. Si oculus tuꝰ fuerit fiūt simpler to-
tuz corpus tuum lu.e. Si aut oc.t.s.nequam
to.c.t.tenebrosum erit. Et augusti.super psal
mo. A laqueo iniquo fiē.ꝛ ponitur.in.2.scm
di.38.ca.solet queri. Ades anime inquit in-
tentio est ꝛ amoꝛ:qui si prauus est dicitur cu
piditas vel libido:si rectꝰ dicitur charitas.ex
q̄ mouetur anima quasi ad locum quo quo
se peruenisse per amoꝛez ꝛ intentionem dele
ctatur. Deniqz q̄ talia opera ex fine man-
dani amoꝛis facta totaliter corrumpantur sic
probo. Nam Jaco.2.dicitur. Qui offenderit
in vno.scilicet peccato fm.glo.factus est om
niuz reus.i.virtute alius peccati perdit me-
ritum omnium bonoꝝ suoꝝ que acqui
sierat. Quo presuppoſito certum est q̄ qui
in bonis operibus principaliter querit glo-
riam suam ꝛ non dei mortalit peccat.quod
sic patet. Nam quicunqz furripit sibi quod
est dei proprium mortaliꝫ peccat. Sed per q̄

petrum inanis glorie aliquis attribuit quod
est proprium dei.dicitur enim Isa.42. quia
gloriam meam alteri non dabo. Et 1.Timo
tei. primo dicit.soli deo honoꝛ ꝛ gloria. Q̄ō
si sic est ergo talis mortaliꝫ peccat. Quod cō
firmās.tho.2.2.q.132.argu.3.vbi querit vtrum
inanis gloria sit peccatum mortale.dicit. Ex
hoc aliquod peccatum est mortale quod cha
ritati contrariatur: peccatum autem inanis
glorie fm se consideratum non videtur con-
trariari charitati quantum ad dilectionem
proximi.quantum autē ad dilectionem dei
potest contrariari dupliciter. Uno modo ra
tione materie de qua quis gloriatur.puta cū
quis gloriatur de aliquo falso quod contra-
riatur diuine reuerentie fm illud. Ezech.28.
Eleuatuz est coꝛ tuum ꝛ dixisti deus ego suz
Et.i.ad cor.4.Quid habes q̄ō non accepi-
sti. Si autem accepisti quare gloriaris.q.non
acceperis. vel etiam cum quis bonum tem-
porale de quo gloriatur prefert deo.q̄ō pro-
hibetur. Jero.9.vbi dicitur.non glorietur sa
piens in sapientia sua nec fortis i fortitudine
sua nec dines in diuitijs suis sed in hoc glo-
rietur qui gloriatur scire ꝛ nosce me. Aut ēt
cū quis prefert testimoniū Dominū testimo
nio dei sicut ꝗdam quosdam dicit. Jo.12. Qui
dilexerunt magis gloriam hominum q̄z dei.
Alio modo ex parte ipsius gloriantis qui in
tentionē suā refert ad gloriam tanq̄z ad vlti-
muz finē ad q̄ō.s.ordinat etiaz virtutis opera
ꝛ pro q̄ cōsq̄ndo nō curat facē ēt ea q̄ sunt
cōtra deum. Et sic est peccatū mortale.vnde
Aug.in.5.de ci.dei dicit. Q̄ō hoc vitiū scilicz
amoꝛ humane laudis tā inimicum ē pie fidei
vt maioꝛ in corde sit cupiditas glorie q̄z dei
timoꝛ vel amoꝛ:vt domꝰ eriaz ait. Jo.5. Quo
modo potestis credere gloriaz ab inuicem se
parantes ꝛ gloriam que a solo deo est non q̄
rentes. Si autem amoꝛ humane glorie quā
uis sit inanis nō repugnat charitati nec quā
tum ad id de quo est gloria:nec quantum ad
intentionem gloriaz querentis:non esset moꝛ
tale sed veniale.hec ibi. Idem quoqz tho.2.2.
q.132.ar.in coꝛ.q.dicit. Cum queritur an appe
titus glorie sit peccatum: dico q̄ peccatum
non est quando aliquis considerat ꝛ approꝛ
bat dignum laude proprium bonum. dicitur
enim.i.cor.2. Nos autez spiritum huius mū
di non accepimus:sed spiritum qui est ex deo
vt sciamus que a deo donata sunt nobis. Si
militer non est peccatum quando aliquis ve
lit bona sua ab alijs approbari. dicitur enim
Mat.5. sic luceat lux vestra co.ho.cē. Ex hoc
patet q̄ appetitus glorie de se non nominat
vitium aliquod sed appetitus inanis glorie
honoris vel vane glorie mundane vitiuz im
portat. Nam quodlibet vanum appetere sē-
per peccatum est fm illud psalmiste. vt quid
dili. ua.ꝛ .q.m.potest aūt tripliciter gloria va
na accipi. Primo modo ex parte rei de qua
quis gloriam querit. Sicut cum aliquis que
rit gloriam de eo quod non est gloria dignū
sicut de aliqua re fragili ꝛ caduca. ¶Secun-
do modo ex parte eius a quo gloriam quis
q̄rit puta hominis cuius iudicium nō est cer
tum ¶Tertio modo ex parte ipsius qui glo-
riam appetit:qui videlicet appetitus glorie
sue non refertur in debitum finem vt puta
ad honoꝛem dei ꝛ salutem proximi. hec ibi.
Ex predicta ratione patet qualiter opera bo-
na que principaliter fiunt ex obiecto humane
laudis:sunt omnino inutilia ad salutem. Ter
tio hoc idez probo exemplo. Nā legit numeri
20.q̄ quia Moises ꝛ aaron edurerunt aquā
de petra in propria laude.ꝛ non in laudem ꝛ
honoꝛem ipsius dei:propter hoc solum deus
fecit q̄ non potuerunt ingredi in terram pro
missionis Sic a simili qui in operibus que-
runt laudem propriam ꝛ non gloriam ipsius
dei nunquam poterunt ingredi in terram vi
uentium videlicet in eternam vitam. Ex pre
dictis omnibus patet qualiter omnia opera
istoꝝ qui principaliter bene faciunt ex
obiecto humane laudis ꝛ glorie ꝛ nō ex obie
cto glorie dei sunt inutilia ad salutem. Et sic
patet.8.obiectum propter quod multa ope-
ra bona fiunt quamuis inutilia quod dicit
obiectum laudatiōis. Immo ex premissis pa
tet qualiter octo obiecta precedentia non sūt
obiecta vere fidei cum non habeant deum
pro obiecto que cum oio careāt oi bonitate
ad integritatem fidei necessaria a cunctis fi-
delibus omnino sunt respuenda. Quod vt qs
qz facere possit crozandus est altissimus do-
minus noster Jesus christus qui in celis tri-
umphat glorioſus in secula seculoꝝ Amē

¶Feria.6.post dominicam de passione Iterū
de eadem excellentia. videlicet de integrita
te ipsius sacratissime fidei.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si dimittim⁹ cum sic omnes credent in eum. Scribuntur hec verba Joan.ii ca.ᵗ in euangelio occurrentis ferie post sacri euangelij litteralem ᵗ moralem expositionem. de uotissimi ciues erquo vt clarnit in precedentibus sermonibus sufficienter declarani. 8. obiecta de.7. circunstantia integritatis vere fidei: habeo in presenti feria simpliciter. 9. obiectum declarare quod solum competit integritati vere fidei Quod vtiqz obiectum honorificationis appellatur cuius noni obiecti declaratio talis erit.

De nono ᵗ vltimo ᵗ simpliciter vero obiecto ipsius sacratissime fidei.

Bonum postremo obiectum seu respectus vel finis quo omnes debent sua bona opera facere ᵗ operari dicit obiectum honorificationis. hoc solum est ᵗ debet esse verū obiectū fidei christiane videlicet q⁹ quisqz oēs helymosinas cōfessiones iciunia oones omniaqz opera sua bona dz facere simpliciter pro obiecto ᵗ fine diuini honoris laudis atqz glorie. Siqs enim oia opera bona omniū simul hominū mūdi faceret habitis añ se alijs obis ᵗ fine q̄z finē ᵗ obiectū laudis glorie ᵗ honoris dei: pfecto meritū oium istorum opum perderet. Et q⁹ vera fides teneaᵗ in oib⁹ opibus habere simplr pro suo obiecto solā glaz ᵗ honorē dei quintupliciter probo. ¶ Primo auctoritatib⁹. ¶ Secūdo rationib⁹. ¶ Tertio distinctionib⁹. ¶ Quarto similitudib⁹ ¶ Quito exēplis. ¶ Primo, pbo. auctoritatib⁹ q⁹ bēns verā fidē dz ᵗ teneᵗ oia bona opa sua facere pp finē dei honorif. Nā apls ad col.3. ait. oia q̄cunqz facitis aut i verbo aut i opere oia in nomine dñi nri Jesu christi facite. Idem quoqz.i.co.10. ait. Sive manducatis sive bibitis seu aliqd aliō facitᵗ oia in glaz dei facite. Idē quoqz.i.thes.5. ait Sēp gaudete i dño sine intermissiōe orate. ᵗ i oib⁹ glaz dei q̄rite. pbs autē.1. ctdi. ait. virtutis pncipiuz bonū sit in qualibz re: finis autē optim⁹. Idē lib. de re. pn. ait. dirige sēper actꝰ tuos ᵗ cogitatiōes i bonū. s. finē. byſi. lib. de sum. bo. ait. Oia q̄cunqz agis pp dei honorē age: q̄z ex intentōne tua bona vel mala appropbaᵗ op⁹ tuuz bonū vel malū. Propba autez dicit. afferte dño gloriaz ᵗ honorē, afferte domino gloriā. no. e. Et .i. Re. 2. dc. Qui me honorificaucrit. s. in operibus suis honorificabo cū: q aūt me cōtēnūt. s. attribuēdo sibi gloriā erit ignobilis. Aug. ēt. 5. de ci. dei ait. Neqz eni vlla actio bona eē potest nisi tēdat ad bonum finē. s. diuini honoris. Idē Aug. 3. de trinit. ait. Deus qui finis bon⁹ est dz esse finis oiuz cogitationuz oium verboz oiumqz operationū nrāz. Deniqz Hyero. de. pe. di. c. ᵗ nouit ait. Scti viri oia que faciūt in laudē dei faciunt ᵗ nō diaboli. Pz ex prefatis auctoritat⁹ aliis oia opa fieri debēt ad honorē dei. Secūdo hoc idē, pbo. 5. rōnib⁹. ¶ Primo rōe di lectionis. ¶ Scdo rōne ,pcessionis. ¶ Tertio rōe pfectiōis. ¶ Quarto rōne augmētatiōis ¶ Quinto rōne pmiationis. ¶ Primo ,pbo rōne dilectiōis. Certū ē cni q⁹ sic de⁹ sume diligit aut opantem aut bona opa facta ad suam glaz ᵗ honorē: sic p Xriū nūcz diligit opā tē nec ei⁹ opa fca ex pma laude aut honore. Et Fūdamētū istī⁹ rōis pōit pbs. 4. etbi. di. Sic ,ppositū i ,pposito ita oppositū i opposito. pz hec regula. Si eni mot⁹ ē cā alterationis ergo ges sibi opposita fm phm. 5. phi. ē causa pacis ᵗ refrigerij. Quo psupposito certū ē q⁹ discordia aut diuisio volūtatū ē cātius inimititie. dñre pbo. 9. etbi. ipossibile ē amicitiā eē ini cos q nō eisdē gaudēt: ergo p oppositū segᵗ q⁹ ꝯformitas vnitas aut cōcordia ē cāa vere amoris ᵗ charitatis Ad cōcludēdū pbs. 5. poli. dicit. Sic ois diuersitas vt facit inimicitiā aut seditionē sic ois ꝯformitas vt cāre pacē ᵗ amicitiā. hec ibi. Sz manifestū ē q⁹ faciēs opa respectu ,ppe laudis ᵗ honoris discordat se a volūtate dei. qui Isa. 42. c. dixit glam meā alteri nō dabo. igit si se discordat a deo sequit q⁹ de⁹ ē sibi inimicus ᵗ ipz odit cū oibus suis opibus. ergo ecōuerso qcunqz facit opera pp honorē dei cū talis sit cōformis cū dina volūtate cōcludit necessario q⁹ talis sūme diligit a deo cū oibus opibus suis. vis ergo o aia a deo diligi cū oibus operibus tuis fac q⁹ scriptum est. Jo. 9. c. ᵗ sūt verba Judeorum ad cecū illuminatū a xp̄o. da gloriam deo. i. in omnibus operib⁹ tuis sem per quer gloriā dei ᵗ nō tuā. ¶ Secūdo hoc idem probo ratione processionis. Fundamētum rationis ponit. Boe. in lib. topico .suorum. di. effectus qui a duabus causis prima ᵗ secunda procedit magis attribuendus est prime q̄z secunde, patet hec regula. Cum enim

arcba procedat a magistro tanquam a pma causa ᵗ ab absoia vt serra tanq̄z a secūda hic ē q⁹ honor facturc ᵗ attribuit mgro nō ascie vel serre: hoc idē dico de cultello mgr̄o ᵗ maleo qm̄ honor facture eius attribuitur magistroze non maleo. Quo presupposito certum est q⁹ omnis bona operatio procedit a duab⁹ causis prima. ᵗ secunda. videlicet a deo ᵗ a libero arbitrio sed principaliter a deo. dicente Ber. lib. de gratia ᵗ lib. ar. Tria inquit operatur in nobis deus cogitare velle et perficere. Primuz sine nobis. Secundum nobiscū Tertiuz per nos. Et. Ja. 1. dicitur. Omne datum optimum. ᵗc. Sed clarum est q⁹ secunda cā non posset per se aligd boni facere sicut influentia prime cause que deus est dicente saluatore. Jo. 15. sine me nihil potestis facere. Quod si sic est ergo attribuendus est honor deo in cunctis operibus nostris. Quod confirmans Salomon per similitudinem eccle. 1. ait. Ad locum vnde exeunt flumia reuertuntur vt iterum fluant. ¶ Tertio hoc idem probo ratione perfectionis. Fundamentum rationis ponit dominus 2Mat. 5. d. estote perfecti. s. in operibus vestris sicut ᵗ p. u. c. per. ē Quo presupposito philo. 2. ethico. dicit. vnum quodqz tūc perfecte operatur: cum operatur fm suam formam. Nunc autem peto que sit forma bois: certum est q⁹ est ratio dicente philoso. 9. ethy. homo inquit est maxime intellectus ᵗ ratio. Iterum peto que sit forma rationis. ᵗ certum est q⁹ eius perfectio attenditur circa optimum obiectum. vnde primo ethyco. philo. dicit. Recta ratio semper suadet ᵗ deprecatur ad optimum. Nunc etiam peto quid proprie vocetur optimum. Et certum est q⁹ elt finis. dicente philo. primo. methaphi. Non finis tantum est bonum vnius cuiuslqz rei sed vniuersaliter est optimum i omni natura. Et quinto metha. dicitur. Finis est optimuz oium rerum. Et secūdo phi. ait. Finis non solum est vltimum sed ᵗ optimū. his premissis certum est q⁹ deus est finis omnium rerum. Quicunqz igitur nō respicit deum in operibus suis non respicit optimū qō est finis. Et qui non respicit optimū finem facit contra rationē que persuadet ad optimum. Et qui facit contra rationem. non operatur fm propriam formaz ᵗ facit opus imperfectum. Sed nulluz opus imperfectuz cum sit contra preceptum domini potest deo esse acceptum igitur quod non est deo acceptum sequitur q⁹ non est valoris alicuius ᵗ bonitatis. Quod si sic est: ergo opera que faciūt ex propria gloria nullam habent bonitatem meriti in conspectu dei sicut per oppositum omnia opera facta propter dei gloriam sunt laudabilia: eo q⁹ sunt facta fm preceptum domini ᵗ fm propriam formam hominis que est ratio ᵗ fm finem optimū quē ratio intendit. Et qua ratione concluditur q⁹ nullū op⁹ potest habere suam perfectionem nisi fiat propter dei gloriam ᵗ honorem. ¶ Quarto hoc idem probo ratione argumentationis. Fundamentum rationis ponit philoso. 4. topi. di. Si de quo magis videtur inesse ᵗ inest inde de quo minus. patet hec regula. nam si vnus tenetur dare quod est maⁱ alicui: a fortiori tenetur dare quod est minus. Quo presupposito certum est q⁹ deus creauit hominē principaliter ad finē glorie sue manifestande vnde magister in. 2. di. prima dicit. creauit deus creaturas propter hominē: hominē vero propter se et gloriam suaz. Et deutero. 26. di. faciet te dominus excelsiorem cunctis gentibus quas creauit in laudem ᵗ gloriam suā Et Isa. 43. ca. dicitur. in gloriam meam creaui eum. Et prouer. 16. etiam dicitur. vniuersa propter semetipsum. i. propter gloriam suam fm. glo. creauit altissimi⁹. Et Bonauē. i 2. di. i. parte. secunda. ar. 2. super verba predicta. Et ēt in secūdo. di. 15. ar. 2. q. 1. dicit. q⁹ fine duplici creauit deus creaturas. scilicet primario ᵗ secundario. Primario finc creauit deus omnes creaturas non propter indigentiam sed propter finem ᵗ ostensionē sue glorie. Secundario autem fine creauit deus creaturas propter propriam ipsarum vtilitatem. Quod si vt patet homo ipse creatus est propter finē divine glorie: a fortiori colligitur q⁹ opera que facit ipse homo que sunt minora ipso homine debēt fieri aut subici divine glorie ᵗ honori. Nam regula est canonistaruz. extra de elec. c. veneralem. Et extra de fide instru. ca. inter dilectos. Et extra de fo. compe. c. si diligenti. q⁹ cui conceditur vel prohibetur aliqō principale conceditur ᵗ prohibetur omne accessoriū. vt puta. si das mihi possessionē q̄z ē qd principale: dabis aditū ad ipsam possessionem seu fructum et ea procedentez: qui sunt quoddam accessorium. Et qua ratione colligitur q⁹ non tantū homo factus est propter

diuinam gloriam sed etiam omnia bona ope
ra que deus facit: facit mediante ipso hoie.
Mā.o.da.op.cc.vt dr̄ Ja.i.vult ergo deus q̄
oia bona opa que facit homo fiāt simplr̄ ꝓpter gloriā suā ⁊ honorē ⁊ non pp gloriā mū
di. ¶Quinto hoc idem probo rōne permuta
tionis Certū est enīz q̄ tot bona quot qslz̄
facit er gloria ⁊ honore dei:tot gradus eterne glorie acquirit. quod probo auctoritate
Aug.ad here.d.Nullū malū impunitū ⁊ nul
luz bonū irremuneratuz apud deum. Et idez
Aug.alibi ait.Omnes act⁹ qui eiciuntur a
spiritu sancto:per spiritum sanctuz meritorij
sunt vite eterne. Et ad ro.8.dicitur.Diligentibus deum oia coboperant̄ in bonū.scilicet
meriti. Et tho.1.2.q.2.ar.9. dic̄. Omnes act⁹
voluntarij in deo relati meritorij sunt. ℏ idē
etiā probo similitudine.sic̄ eni se hz act⁹ bon⁹
ex malo obiecto fact⁹ ad penaz:sic se habent
act⁹ boni ex bono obiecto facti ad glaz. Sed
glz act⁹ bon⁹ ex malo obo factus merer̄ penā
singularē:ergo a simili oēs act⁹ boni facti ex
obo glorie dei merent̄ singularē gloriā. Bonū eni vt dicitur.3.ethi.semper potentius est
malo. ¶Preterea certū ē ꝫm Arist.in p̄.ce. et
mundi. q̄ vbi ē sba alicui⁹ rei ibi est etiā eiul
proprietas. Sz quicūqz facit opa cū charitate propter dei amorez hz in se sbam spiritus
sci.dicente apl̄o ad ro.5.Charitas dei diffusa ē i cordibus vris p spiū scm̄ qui datus est
nobis. Ꝺ siquis hz in se spiritum sanctum
ergo in operibus suis hz anneraz proꝑtatē
sps sācti. Sz cū spiritus scūs sit virtutis ifinite:ergo p ꝺns i quolz ope cū charitate pp deum fcō ponit ꝓprietatē meriti infiniti. Ꝺ autem vera fides semp in opib⁹ suis regrat
bonū obm ꝓbo triplicit.vz.Distinctionibus
Similitudinib⁹. Exemplis. ¶Prima distictio
ē Bo.q m.2.di.38.ar.i.q.5.di.cū querit vtruz
hō mereat in bonis opib⁹ suis factis ex aliq̄
obiecto. Rn̄deo q̄ bonū potest sieri ex tripli
ci obiecto. ¶Primo sit aliq̄d bonū ex obiecto
malo:vt puta cū fit helemosyna ꝓpter vanā
gloriā seu intuitu alicui⁹ libidinis ⁊ lz sit bonuz nō tñ habet mercedē sz merer̄ penam.⁊ ratio ē q̄z tale bonū fit in cōtumeliaz dei. Secūdo pōt fieri bonū cuz subiecto bono ⁊ obo
bono.⁊ tale bonū cū fiat a subiecto charitate
pleno.⁊ pp obm diuini honoris mereꝛ de
cōdigno vitā eternā. Tertio mō pōt sieri bonū cū sbo indispōsito sz cū obiecto bono:vt
puta cuz quis est i mortali culpa.⁊ tñ facit he
lemosynā ad laudē ⁊ gloriā dei. Et hoc bonū
licet nō de cōdigno tñ de cōgruo mereꝛ vitā
eternā. Et rō ē q̄z tale bonū factuz ꝓpter de
uz nō fit sine aliqua gra gratis data:que dr̄
ponit ad gram gratū facientē:sicut patuit in
beato Martino q cū nundū baptizat⁹ essz
dedisset partē clamidis cuidē pauperi intui
tu dei: meruit sequenti nocte videre dn̄z Je
sum illa clamidis pte vestitū angl̄isq̄z dicentē. Martin⁹ adhuc catecumin⁹, hac me ve
ste cōtexit. Et hoc bono finaliter meruit bap
tizari.⁊ tādē celestē regnū aia eius post mortē cum triumpho in gressa est. Et qua ratione manifeste apparet q̄ omne bonū aut cum
charitate aut sine charitate factū ꝓpter deum meretur ab ipso iustissimo deo singularē
ꝓpriā ⁊ specialē remunerationē. Ꝺ igitur q̄s
stulti o q̄s insensati:o q̄s amentes ⁊ bestiales
sūt illi qui innumerabilia bona faciūt ex aliq̄
fine: q̄s ex obiecto glie dei:qm̄ tales tot singulares gradus glie perdunt quot bona fecerunt:⁊ vltra hoc tot gradus pene sibi acquirunt quot specialia bona ex malo obiecto fecerūt: ¶Scda diffinitio ꝓbat distinctionib⁹
videlicet q̄ vera fides in operibus suis semper requirit bonum obiectuz.⁊ ē sancti. Tho.
2.2.q.3.ar.i.di. q̄ ad perfectionem operis. ſ.
necessaria requiruntur. videlicet potentia habitus actus obiectum ⁊ finis. Quod sic exēplo patet. Mā in perfectione virtutis belemosyne primo occurrit potentia anime. scilicet
voluntas que potest velle ⁊ non velle facere
helemosynam. Secundo requiritur habitus
i.q̄ ipsa voluntas oio velit helemosynaz dare. Tertio requiritur actus ipsius helemosyne qui est panis aut vinum ⁊ huiusmodi.
¶Quarto requiritur obiectum helymosyne sicuti cuz considerat q̄ homo est egenus
Quinto requiritur finis.i.q̄ omnia predicta
perficiantur ⁊ fiant ad dei honorem ⁊ gloriam. Qui finis diuini honoris si subtrahatur.
subtrahitur etiam omnis bonitas aut meritum. quattuor simul precedentium. Idem
etiam tho.in ꝑma parte sume .q.21.ar.ꝑ.dicit
q̄ tripler ē ordo.ꝑm⁹ ē q̄ aliqd creatū ordinat
ad aliū creatū sic̄ ptes ordināt ad totū ⁊ accidētia ad sbas:⁊ vna queqz rez ꝑdictaz habz
finem suū ꝓ obo. Scūs ordo est quo oia creata ordinātur in deū. Terti⁹ ordo ē quo ea ꝓ
q̄ attingit deus ordināt ad finē diuini bono

ris ad hoc vt sint bona aut meritoria apd̄ de
uz. Dns̄ ēt Bona.i.2.di.34.ar.2.q.2.dicit ad
hoc q̄ quilibet perfecte finem suum conse
quatur. Quattuor requiruntur ¶Primum
ipsum ordinabile. Secunduz habilitas in or
dinabili. Tertiuum medium quo ordinetur
in finem. Quartum dirigens medium illud
in debitum finem. Exempli gratia: beatitudo est quidam finis qui presupponit quattuor si debet possideri. ¶Primum est ipsum or
dinabile qd̄ quidem est aliquid creatum seu
aliqua creatura. Secundum est habilitas in
ordinabili. Nam cum beatitudo solum per
cipiat ab intellectu et ratione ideo ordinabile ad illam possidendam debet habere habi
litatē intellect⁹ aut rōnis.que habilitas cum
non sit in aliquo bruto sed solum in angelo⁹ ⁊
homine:arguit simpliciter solum angelum ⁊
hominem beatificandum. Tertium est medium quo beatitudo acquiritur ⁊ hec sunt
opera elicita ab intra i volūtate vel imperata
ab extra in actibus materialibus. Quartum
quod requiritur ad beatitudinem consequendam est dirigens mediū in debitum finem.
Et hec est rō ⁊ sapientia que dirigunt opera elicita ⁊ imperata in debitum finem .i. in
dei honorem ⁊ gloriam ad hoc vt perfecta
sint ⁊ meritoria. Aliam distinctionez ponit Scotus in quarto. di.20. dicens. Quod
ad pfectionē cuiuslibz act⁹ requiritur duplex
circunstātia.ſ.circūstātia principij.q̄ .ſ.fiat ex
mera volūtate ⁊ circūstātia. finis q̄.ſ.fiat pp
dei honorē ⁊ amorez.phs etiā.ſ.phi. dicit.q̄
mot⁹ in finē necessario.ſ.regrit.ſ. mouēs ꝑ
primuz mobile tēpus:termin⁹ er q̄ ⁊ termin⁹
ad quē:mouēs ē volūtas mobile sūt opa:tps
medietas inter volūtatē ⁊ opa: termin⁹ er q̄
ē anima creata factura opū elicitorū ⁊ ipera
toꝝ:termin⁹ ad quē ē bonor ⁊ glia dei in qua
quattuor ꝑdicta reducuntur. Istā deniqz distinctionē ponit. Ric.4.di.20.di. Ꝺ quattuor dāt hōi vitā etnā.ſ.cōtritio de ꝑteritis peccatis, ꝓpositū abstinēdi a futuris:cōfessio ⁊ satisfactio. Sz nisi addat.ſ.vz q̄ hec oia fiāt pp
honorē dei ꝑdicta.4.nō sufficiūt ad salutem.
Et ꝑdictis distictiōib⁹ pz q̄liter nulla opa fi
dei meritoria sunt eterne vite nisi fiāt ex obiecto diuini honoris seu diuine glorie. ¶Secū
do, ꝓbo similitudinib⁹ vz q̄ oia opa fidei debent dirigi i obm glorie dei. Et primo probo similitudine figure sperice Nam philoso.
2.de.ce.⁊ mundo ait.figura sperica est nobilissima omnium figurarum. Et ratio est: quia
initium coniungitur cum fine. Quod si sic
est certū est q̄ omnia opera a deo procedunt
tanquam a principio.proinde cantat ecclesia
deus a quo bona cuncta procedunt. Et philoso.i.metha.deus videtur omnium esse causa ⁊ principium. Et plato in timeo dicit.omnis bonitas est a prima bonitate. Ergo a'similiti fi eadem opera coniunguntur cum suo
fine qui vtiqz deus est:dicēte Jo.apoc.i.i deꝝ
persona. Ego sum alpha ⁊ o.principium ⁊ finis:perfecta erunt. Et qua similitudine apparet:q̄ nunquam opera perfecta sunt nisi
sint sperice figure.i.nisi redeant ad finem bonoris dei seu ad deum a quo processerunt.
¶Aliam similitudinem habemus de medio. Nam philoso.secundo ethico.dicit. Medium querit omnis prudens ⁊ desiderat non
medium rei sed quo ad nos: sciens autez medium quod est laudabile superabundantiam
⁊ defectum fugit. Quo presupposito.q̄ medium ab omnibus est tenendum eo q̄ est laudabile:peto quid est mediū:⁊ Respondit philoso.4.thopi.et.2.de anima. Quod medium
est q̄ sapit naturam extremoꝝ. Sicut ꝓ exemplī gratia.si quis esset in medio aque ⁊ ignis
sentiret vtiqz ab vna parte calorem ⁊ ab altera frigiditatem Quibus premissis certum ē
q̄ opera nostra si debēt esse perfecta semper
debent participare cuz duobus extremis.videlicet cū principio omnium bonoruz qui deus est ⁊ cum extremo seu fine omnium bonorum qui etiam deꝰ est:aliter quelibet opera non erunt in medio:⁊ per consequens nō
erunt laudabilia. ¶Aliam similitudinem ponit Salomon ecclesiastes .i. di.oritur sol et
occidit ⁊ ad locum suum reuertitur:ibiqz renascens girat per meridiem ⁊ flectitur ad
aquilonem lustrans vniuersa in circuitu pergit: etiam in circulos suos reuertitur. omnia flumina intrant in mare ⁊ mare non redundat:⁊ ad locū vnde exeunt flumina reuertuntur vt iterum fluant.hec ibi. Qua similitudine patet q̄ sicut sol ⁊ fluuia reuertuntur
ad locum a quo egrediuntur: sic quibus opera bona a deo procedentia debēt conuerti
ad honorem dei à quo egrediuntur. Aliam
deniqz similitudinē habem⁹ de motu. Maz
q̄drupler est motus.scilz violentus ⁊ flexus.
Naturalis ⁊ circularis. Ꝺ motus violentus

Universidad de Deusto
Biblioteca

est ipfectus. Et ratio est quia vt habet in.2. de celo ⁊ mundo. Motus violentus in principio est fortior: in fine vero debilior. Motus etiam reflexus est imperfectus. Et ratio est. Nam.8. phisicorum dicitur. Motus reflexus non est continuus: quia est interpolatus quiete media. Motus autez naturalis bonus est ⁊ perfectus: ⁊ ratio est: quia vt dicitur. 2. de ce. ⁊ mundo. Motus naturalis ⁊ si in principio sit debilior: in fine tñ est fortior. Motus vero circularis optimus est ⁊ perfectissimus super omnem motum. ⁊ hoc duplici respectu. primo quia vbi dicitur. 8. phisicorum. Motus circularis est ab eodem in idem. Scõo quia vbi dicitur. 8. phisicorum. solus circularis motus est cõtinuus ⁊ perpetuus. Motũ violentum habent illi q aliquod bonũ faciũt moti ex obiecto alicuius coactiõis ⁊ violẽtie. Et ideo talia opera vt supra probatum est sunt imperfecta. Motum reflexum habent illi qui faciunt aliquod bonũ vel beneficium ex obiecto propie mercedis. Et ideo talia opera vt supra, pbatum est: etiam imperfecta sunt. Motũ naturalem hñt illi qui in principio faciunt aliquod bonum ex obiecto humane fragilitatis vel complacentie: sz tñ in fine dirigũt fortiter omnia opera sua in laudẽ ⁊ gloriam dei ⁊ opera taliũ perfecta sũt. Motum vero circularem hñt illi qui semper recognoscũt omnia sua bona a deo ⁊ vsqz in finẽ iugiter omnia opera sua referunt ad gloriaz dei ⁊ bonorem a quo processerunt. Et horum opera perfectissima sũt ⁊ optima. ¶Prio qr redeunt ab eodem in idẽ. Scõo quia cõtinue ⁊ perpetue ⁊ sine vllo intermedio in dei gloriam referũt q̃ sit' duo facit ẽt mot' circularis pfectissim'. Et de hoc motu pfectissimo dicit Boe. metro. 2. tertij libri. Reperunt ꝓpios queqz recursus. Redituqz suo singula gaudẽt: nec manet vlli traditus ordo: nisi qui finẽ nõrerit ortũ: stabilẽqz sui fecerit orbẽ. Ex prefactis similitudinib' ꝑz qualr nulla opera fidei meritoria sũt eterne vite nisi simplr fiant ex obiecto bonoris ⁊ gr̃e dei. ¶Tertio deniqz, pbo exẽplis q opa q̃libet fieri dñt ad bonorẽ dei ad hoc vt meritoria sint. Mã Mat. 27. legim' q Judas habuit. 3. virtutes. s. ↄtritionez cordis di. peccaui: cõfessionẽ oris. di. tradens sanguinẽ iustum: ⁊ satisfactionẽ opis dũ ꝑcia duct' retulit indcis. 30. argẽteos. Sz qr b. tria non fecit ex obo gr̃e dei sed potius desꝑationis: merito laqo se suspendit. Que sit ola tria meritoria fuissent: si ad dei bonorẽ ea fecisset. Sile exẽplũ habet Mat. 25. de. 5. virginibus fatuis que habebãt lãpades sine oleo. Et dum minus fecit eis claudi ianuã. Veniẽtib' etiã cũ oleo ⁊ pulsantibus vt aperiretur eis dixit eis dñs. Amen dico vobis ne. vos. q ideo factum fuit qr nõ ꝓp dei bonorẽ sed simplr ꝓpter humanũ fauorẽ ⁊ gloriam opa illa faciebant. Ecõtra vero prudentes virgines habẽtes lãpades. i. opa bona. fil' cũ oleo simplr divine glorie ad nuptias cum domino ingresse sunt. ¶ Aliud exemplum habemus de ꝑbis qui vt habetur ad. ro. j. cum deuz cognouissẽt nõ sic deũ glificauerũt aut gr̃as egerũt sz euanuerũt i cogitatiõib' suis ⁊ obscuratũ est insipiens cor eor ⁊ dicẽtes se esse sapientes stulti fci sũt: ⁊ ideo meritorio dati sũt in. sensum etern reprobatiõis. Oppositũ faciebat plato q in opatiõibus suis deũ habebat, p obiecto, propter qõ dicebat i timeo. ⁊ põit Bo. ꝑsa. 9. 3. li. in minimis igt puiqz rebus semp dz diuinum auxiliũ iplorari. Ex quibus exẽplis patz q̃liter oia opa ad hoc vt sint laudabilia ⁊ meritoria sp dñt habere pro obiecto honorem ⁊ gloriam dei. Accipe si vis alia optima exẽpla ad hoc ꝓpositũ in. 10. circũstãtia integritatis vere fidei vbi dicitur. ¶ Scõa cõclusio hũius tatis in prio gradu q dicitur gradus attributiõis. Et qr vt, pbant auctoritates rões diuine ctiões sikes aut exempla. nulla opa meritoria sit nisi quertãr ad finẽ diuini honoris: iõ qlqs debet semp deum rogare: vt ⁊ se ⁊ oia opera sua dirigat ⁊ quertat simplr ad gloriã suã dicẽs cũ Boe. metro. 9. 3. li. Da ꝑ angustã mẽti pscẽdẽ sedẽ: da fõtẽ lustrare bõi da luce reperta: in te conspiccas cũ defigẽ visus discute terrene nebulas ⁊ pondera molis atqz toto splẽdore mica tu nãqz serenũ: tu regel trãsloꝑ pijs te cernẽ finis. principiũ vector dux semita terminus idẽ. h ibi. Ex ꝓfactis ꝑz q̃liter vera fides in suis operibus sp respicat bonorẽ dei Et sic p ꝓs ꝑz. 7. circũstãtia ad integritatez vere fidei necessaria: q̃ dr̃ circũstãtia obiectionis. quã vere fidei circũstãtiã nobis cõcedat beatissima trinitas ꝑ vz ⁊ filius ⁊ spũs scũs que est solũ verũ ⁊ vnicũ obiectũ hũanarum operationũ: cui sit semp omnis honor ⁊ gloria in secula seculorum. Amen.

¶Sabbato post dominicaz de passiõe. Incep

de serta excellentia vz de integritate ipsius sacratissime fidei.

O Jcebat ihesus ad eos q crediderant ei ex iudeis. Si vos pmanseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis. Scribunt hec verba. Jo. 8. c. ⁊ i euãgelio occurrentis feric. ¶Post sacri euãgelij lr̃alẽ ⁊ morale exꝓsitionez spectabiles ciues erquo vt clarius in precedentibus declarauimus sepiũ circũstãtiã ad integritatem vere fidei necessariã que dicta fuit circunstantia obiectionis: habemus his etiã diebus sequẽtibus declarare. 8. circunstantiam ⁊ ad integritatẽ vere fidei valde necessariam cuius circũstantie declarando talis erit.

¶De octaua circũstãtia ad integritatẽ ipius sacratissime fidei necessaria q̃ dr̃ fortificatõis.

Octaua igitur circũstantia ad integritatẽ vere fidei necessaria dicitur circunstantia fortificatiõis. Nequaqz eni ad veram ⁊ perfectã fidem omnes iam predicte circũstãtie sufficiunt. Sz oportet omnino ad hoc q fides vera sit: q̃ maxime sit decorata cõstãtia ⁊ fortitudine. Omissa tñ fortitudie si dei que est contra oẽs aduersitates ⁊ contra omnes mũdi voluptates de qua egregie doctor tractabo i. q̃dragesimali ō fructib' ipsi' sacratissime fidei: soluz in pũti agã seu tracta bo de fortitudine fidei q̃ maxime consistit in terribilis mortis susceptione. Maz fortitudo ſm pbm. 3. ethicorum. est precipue circa maxima picula ⁊ circa pericula mort': qr omniũ terribilium finis est mors. Mã q prio fide patus est mortẽ susciꝑ: nulli dubiũ ẽ qn talis i virtute fidei supet omnes aduersitates omnes mũdi voluptates ac oẽs diabolicas tentatiões. Fides igit vt sit pfecta cogit habentem necessario esse paratum ⁊ dispositũ oẽm mortẽ tolerare: anq̃z ipam velle deserere seu negare ⁊ sic pro huius cõclusiõis maiori declaratiõe sciẽdũ est q vera fides facit homines triplicẽ mortẽ susciꝑe. ¶Pria dicit mors libertatis. ¶Scũda dicitur mors charitatis ¶Tertia dicitur mors necessitatis. ¶Pria mors quã perfecta fides susciꝑere facit dicit mors libertatis: talem mortem susciꝑunt illi qui pro manifestanda diuina gloria edificãda ecclesia atqz fide ꝓmẽdãda libere ⁊ spõte sine vlla necessitate violentia ⁊ coactione i virtute spũs sancti: se manibus infidelibus aut vt illos ꝙuertant si possibile ẽ aut vt martyriũ susciꝑiãt exponũt. Quãuis ãt fuerũt nõnulli q talẽ fidẽ ⁊ mortẽ asseruerũt nõ eẽ laudabilẽ tenẽdũ est pro veritate q talis mors: nõ tñ est laudabilis: sed sic spõte ⁊ libere sustinere mortem pp xpi amorẽ est maxime pfectionis. Quod, pbo quitupl'r. ¶Primo auctoritate. ¶Scõo ratione. Tertio distinctione. ¶Quarto cõparatione. ¶Quinto similitudine. ¶Primo probo auctoritate. Maz Jo. 15. dicit. Maiorẽ hac dilec. nemo hz. i. maius signum perfecte fidei ⁊ charitatis: q̃z vt aiam suã ponat qs pro amicis suis. Ergo a fortiori maioris ẽ perfectiõis exponẽ morti ꝓ christo vitaz suã. ¶Scõo, pbo rõne aspectionis ⁊ formo sic rõnem. Quãto quis rem magis amatã cõtinet ⁊ rem magis odiosaz pati eligit: tãto magis videt cẽ perfectus in caritate ⁊ fide. Sed certũ est q̃ inter omnia bona homo maxime amat vitam suam. vnde Job. 2. dicitur. pellẽ pro pelle ⁊ cuncta que habet homo dabit ꝓ anima sua. Ecõtrario aũt homo inter omnia odibilia maxime odit mortẽ: qõ etiam facit oẽ animal: dicente Boe. prosa. ij. tertij li. Omne nanqz animal tueri salutem laborat mortem vero perniciẽqz deuitat, propter quod cõcluditur q̃ martyriuz seu mors spõte pro christi amore susceꝑta iter oẽs hũanos actus ẽ pfectius signũ marie fidei ⁊ charitatis. ¶Tertio hoc idẽ, pbo dissictiõe. Mã Tho. 2. 2. q. 124. ar. 3. q̃rit an martyriũ sit actus marie pfectiõis: ⁊ Rñdit di. q̃ de aliq̃ actu virtutis duplicii log possimus. vno modo ꝑz speciem ipsius actus prout comparat ad virtutem maxime elicientez ipsum: ⁊ sic nõ põt esse q̃ martyrium quod cõsistit in debita tollerantia mortis sit perfectissimum inter virtutis actus: qr tollerare mortem ſm se nõ est laudabile: sed solum ꝑz q̃ ordinatur ad aliq̃ bonum quod consistit in actu virtutis puta ad fidem ⁊ dilectionem dei. Unde ille actus virtutis cum sit finis melior est. Alio mõ potest considerari actus virtutis ſm q̃ comparatur ad primũ motiuũ q̃ ẽ amor charitatis. Et ex hac parte aliquis actus habz q̃ ad perfectionem vite pertineat. Quia vt apostolus dicit col. 4. charitas est vinculum perfectionis: martyriũ autem inter omnes actus virtuosos maxime demonstrat perfectionẽ cha

ritatis in hoc q̄ rem magis amatam contē nit:z rem magis odiosam.sicut sunt colores corporalium tormentorum quorū metu etiā bruta animalia a maximis voluptatibus ab strahūtur prout dicit philosophus.2.ethicorū z etiam Aug.li.83.questionū.alacriter pati eligit. Ideo sm hoc patet q̄ martyriū inter omnes ceteros actus humanos:est perfectissimum sm suum genus:z signum maxime fidei z charitatis. Ex qua distinctione patet q̄ mors pro xp̄i amore libere suscepta est actus sūme perfectionis. ¶ Quarto hoc probo cōparatione. Nam Augusti.in lib.de virginitate facit comparationem iter perfectionē martyrij z virginitatis:z tandez ceteris paribus concludit.di. Perfectio martyrij est excellentior omni perfectione virginitatis. ¶ Quinto deniq̄ hoc probo similitudine. Nā Tho. 2.2.q.ii.4.ar.3.in solu.scōi argum. dicit.actus maxime perfectionis videtur esse q̄ aliquis superiori obediat propter christū:sed qui mortem substinet propter christum.h maiorez in se perfectionem habet.naz facit talis sicut saluator fecit qui volēs esse obediēs patri vt dicitur philippen.2.factus est obediēs vsq̄ ad mortem. Ex quo patet q̄ martyriū sm se est pfectiꝰ q̄ obiecta absolute dicta pz ergo er p̄ fatis omnibus qualiter vera fides facit hominem primam mortem suscipere que dicitur mors libertatis. Scōa mors quā perfecta fides cogit homineꝫ suscipere er suc fortitudinis virtute dicit mors charitatis. Petunt sacri theologi vtruz fidelis verus videṫ animam pro christi sui in periculo negatiōis fidei christiane seu dānatiōis suc:teneatur in virtute fidei z charitatis corpus suū morti exponere vt eruat animaz illam a periculo sue infidelitatis atq̄z dānatiōis.Ad quod dubiū Respondet Alexan.de ales in tertia parte sū me.in tractatu de charitate q̄ sic.cuz quo cōcordat Bonauē.in.3.di.30.arti.3.q.3.in cor.q. Et Ricar.i.3.di.30.ar.3.q.3. Et Tho.2.2.q.4. ar.2.in cor.q.Quā veritatem tripliciter probo. ¶ Primo auctoritatibus. ¶ Secundo rationibus. ¶ Tertio exemplo. ¶ Primo probo auctoritatibus q̄ vera fides cogit vnūquēq̄z ex charitate.in casu necessitatis mortem corporis suscipere pro salute anime proximoruz suorum. Nam.3. Joan.3.di. In hoc cognouimus charitatē dei quonū ipse posuit animam suam pro nobis z nos debem⁹ pro fratribus animas ponere.vbi etiā dicit glo. Di quisq̄z pro fratribus non animam ponere q̄ corporis vitam que ex anima procedit. Item Joā. 10.dicitur Bonus. pa.a.su.po.pro ouibus suis.vbi alia glo.ait. Quisq̄z.n.vniuersaliter est pastor animarum suarum proximorum.vnusquisq̄z pro animabus eorum vitaz suā debz dare. Crisostimus etiā super Mat ait.proximum suū non diligit nec preceptum implet charitatis:qui pro salute proximi vitam corporalem non exponit.h illc. Scōo hoc idem probo quadruplici ratione. Primo ratione bonitatis. Scōo ratione qualitatis. Tertio ratione argumētabilitatis. Quarto rōne preceptibilitatis. ¶ Primo probo ratione bonitatis q̄ quisq̄z in casu necessitatis tenetur pro salute proximi sui corpus suuz morti exponere. Fundamentum rationis ponit philosophus.j. ethicorum.c.3. topicorum dicit bonū naturaliter est diligibile. Quo presupposito certum est sm eundem philosophum.4.thopicorum.q̄ si simpliciter ad simpliciter si magis ad magis:ergo si marie ad marie. Si ergo simpliciter bonum ē amabile:ergo magis bonum magis est amabile:ergo maxime bonū maxime est amabile. Sed manifestum est vt habeṫ.vj.thopicorum.q̄ tripler est bonū.s.bonū exteriuſ aduenies:bonū corporis:z bonuz aie. Bonū aūt exterius vt ipse dicit ē simplr bonū:ergo simplr est amādū. Bonū corporis ē magis bonū q̄ bona tēporalia bona ergo magis ē amādū. Bonum vero aie est marie bonū ḡ marie ē amāduz. Si igit:si,p qz:aie bonū est meliꝰ diligēdū q̄ oē bonuz corporis qz vt dicit.j.ethicoz. bona aie inter omnia bona maxime sūt bona z diuitialia.z.6.politi.dicit.anima,melior est corpore:z aie bonū ē oibus bōis melius. Ex predictis cōcludo q̄ cuz maior sit bonitas in aia proximorum q̄ i tota sba temporali:aut q̄ in propria corporis vita:ergo magis est amāda aia cuiuslibz primi q̄ quodlibet humanū corpus. Quod si sic ē ergo posito piculo mortis corporis:prius tenet quilibz suscipe piculū mortis corporis tanq̄ minus bonū z minꝰ amabile:q̄ velle pmittere aiaz primi dānare que vtiq̄z in se cōtinet maiorē bonitatē Scōo hoc idem probo rōne equalitatis. Fūdamētū rōnis pōit phs.9.ethicorū.di.Amicꝰ dz se habere p omnia ad amicū sic ad seipm co q̄ amicus est alter ego. Quod etiā domi-

nus. deuteronomij.6. Mā.12. z.luc.10.precipit d.dilig.proxtuū sicut teipsuz. Quo presuppo sito certū est sm Bona.in.3.di.29.ar.1.q.3.in solu.scōi.ar.q̄ nota istius aduerbij sic accipiṫ duplicit. Primo pro quadaz quātitate z mē surabilitate amoris itēsi siue boni z charitatis:z hoc modo nulli licet velle proximuz diligere sicut seipsū. Scōo nō accipiṫ,p simili tudine ad eundem finez:z hoc modo certum est q̄ quilibet tenetur diligere,primū ad illud bonū z ad illū finē ad quē ipse se diligit. Nō si sic est cum quilibet obligetur proponere salutez anime suc morti corporis sui:ergo pari ratione quilibet tenetur exponere corpus suū morti:pro salute anime proximi sui.Quodsi nō facit:nequaquam amat ,primum sicut se ipsum:z si non amat proximuz sicut seipsum ergo agit cōtra preceptū dei.Si aūt agit cōtra preceptū dei:ergo mortaliꝫ peccat. Si aūt mortaliꝫ peccat ergo dānabiṫ. Igit a prio ad vltimū qui nō exponit morti corpus proprīū pro salute aie proximi sui:taliꝫ dānabiṫ z nūq̄z saluari poterit.proinde de pe.di.2.c.,pinde.di. Proinde ,prios nostros sicut nos metipos diligimus:quādo ad bonos mores z ad eternā vitā cōsequēdā sicut nobis cor saluti consulimus qū nos i cor peccatis z piculis cogitam⁹ z sic nobis subueniri optarem⁹ ita eis aut subuenimus:aut si facultas defuerit:voluntatem subueniēdi tenem⁹. Quapp carissime tota dilectiōe satage vt bonū qō tibi conferri vis velis z primo tuo.h ,pper. ¶ Tertio hoc idē,pbo rōe:argumētabilitatis.petūt theologi vtr in casu necessitatis tenet qs etiā subuenire inimico suo de bis que sūt necessaria cōporali vite ne pereat. Ad qō dubiū. Respondet Alex.in tertia parte sūme in tractatu ō. Elemo.cū quo ꝯcor.Tho.2.2.q.32.ar.5. Et Tho.in.4.di.15.ar.j.q.4.z Ricar.in tertio.di.30.ar.j.q.j.z Rica in.4.di.15.ar.2.q. 5. z Bona.in.3.di.30.ar.j.q.5.z dīt.Quod figs nō subueniret inimico tēpore necessitatiꝫ mōtaliter peccaret. Et arguūt a fortiori. Nā dicit exodi.23. Si occurreris boui inimici tui errāti reduc illū. Et si videris asinum odientis te cecidisse sub onere:nō pertransibis sed subleuabis illū.vbi glo.dicit.Nō q nō reduc bouē z nō releuat asinū inimici sui er odio mortaliꝫ peccat. Si igit qs peccaret mōtaliꝫ nō sb ueniēdo bouī vel asino a fortiori mortaliꝫ peccaret nō subueniēdo necessitati corpis proximi sui q̄ prealet oībus bob⁹ z asinis mūdi Et talis obligatio cadit sb p̄cepto. Nā dr Mat. 5.z luc.6.diligite inimicos.v.bñ.bis q v. oderūt.vbi glo.p̄ceptū dñi ē nō solū diligē sed z bñfacē. Itē,puer.25.dr. Si esurierit inimicꝰ tuus ciba illuz si sitit potū da ei. Ex predictis cōcludit q̄ glibet tenet subuenire i necessitate,prio suo ēt inimico de sua sba tēporali alr mortaliꝫ peccat.tūc arguo sic phs.4.thopico. ait. Si de quo minꝰ z id ō quo magis. Si ḡ obligatio est subueniēdi corporali infirmo: a fortiori restat maior obligatio subueniēdi aie ,proximi:q̄ vt i pria rōe dictū ē nobilitati z bōitati oiuz copuz pminet q̄ si ē mortale peccatū nō succurrere i necessitate corpali a fortiori ē peccatū mortale nō succurrē in necessitate salutis aie,primi sui. Sz si qs nō expōit corpus suū morti tpe necessitatis ,p salute aie ,primi sui:tūc nō succurrit ei:ḡ peccat mortaliꝫ. Sed glibet tenet nō peccare mortaliꝫ:ḡ glibz tenet exponē corpus suū morti ,p salute aie ,primi sui. ¶ Quarto hoc idē,pbo rōe p̄ceptibilitatiꝫ q̄ glibz tenet se morti corpali exponē ,p salute aie ,primi sui in cāu necessitatis.sicut.n.dr ōutro.6.c.z pōit.23.q.4.c.ea vindicta. Et.23. q.5.c.si nō lz. Et de pe.di.2.c.charitas ē.ex de sacra vnctiōe.c.vnico.§.hoc vnguēto.diliges ,primū tuū sic teipm. Et.23.q.4.c.dz hō.dr Dz hō diligere ,primū suū sic seipm: z q̄ poterit hōiez bñficiētie cōsolatiōe vel informatiōe doctrine vel discipline correctiōe iducat ad colēdū deū. Ex pmissis pz q̄ dilectio,primi cadit sub p̄cepto.tē arguo sic. Prio q̄ est de necessitate corpꝰ morti exponere pro salute anime proximi sui. Illud fine quo dilectio ,primi seruari nō pōt cadit sub p̄cepto z sub obligatiōe sz primet ad dilectionē vt nō soluz velimꝰ ei bonū sz ēt vt opemur ,p eo bonū tē pore necessitatis pz illō.i. Jo.3.filioli ñ diligam⁹ ligua neq̄z verbo sz ope z veritate sed adueniēte piculo dānatiōis aie ,primi nisi quis exp̄at corpꝰ suū morti ,p salute illi? aie talis nō opaṫ opa amoris z charitatis:ergo talis nō diligit,primū sm formā p̄cepti:ergo moraliter peccat Sed quilibet tenetur non peccare mortaliter:ergo quilibet in casu necessitatis tenetur suscipere mortē pro anima proximi sui.Quod confirmans Brego.in omelia.pen.ait. Probatio dilectiōis exhibito est operis. Et idem ait.Amor dei nunq̄z est otiosus : operatur enim magna si est:si autem

operari renuit amor non est. Et philoso. 5. eti cho. ait. lex dat precepta de actibus omnium virtutum. Et confirmatur predicta rō. s. q̄ q diligit proximum tenetur in casu necessitatis pro sua salute corporis mortē suscipere. Nā qui precip. t quod maius t nobilius: a fortiori precipit qō minus est nobile. Sed certum est q̄ nobilior est habitus seu actus dilectionis ad proximum q̄z sit quilibet actus exteri or siue opus. Si igitur quisq̄ obligatur ex p̄cepto habere actum dilectionis interiorem: ad proximum quod est nobilius: a fortiori tenetur habere actum exteriorē qui est mors corporis qui actus vt: patet melior ē ipso interiori actu dilectionis. Et de hoc habetur ar. extra de constitutionibus. in. c. Nam concu piscētia vbi dr. cōcesso vel p̄hibito principali conceditur vel prohibetur omne accessorium Si igitur cuilibet precipitur q̄ proximus diligat actu interiori qō est quid p̄ncipale a fortiori intelligitur preceptū q̄ quisq̄ moriatur pro eius salute qō est quid accessorium. Et. p̄ factis. 4. rationib⁹ patet q̄ homo habens fidem charitate informatam tenetur in casu necessitatis mortem corporis suscipere p̄ aliis bus p̄morum suorum. ¶ Tertio hoc idem probo exemplo Et pretermissis exēplis beati patris nostri Francisci atq̄ sancti Antonij de padua qui propter salutem proximorū ad partes infidelium vt mortem susciperent accesserunt. solum accipiamus in p̄senti exemplum filij dei domini nostri Jesu christi qui posuit animam suam. i. corpora lem vitam pro salute animarum nostrarū. vnde apo. i. c. dicitur. lauit nos a peccatis nostris i sanguine suo. Et. 1. Jo. 3. dicitur. In hoc cognouimus charitatem dei: quoniam ipse animam suam pro nobis posuit t nos debemus pro fratribus animas ponere. Et. i. pe. 3. c. dicitur. christ⁹ solus pro peccatis nostris mor. est in. p̄. i. vt nos of. deo mor. quidem car. viui autem spiritu. Ex prefactis omnib⁹ patet qualiter habens veram fidem tenetur tantam habere fortitudinem vt etiā in necessitatis casu mortem suscipiat corporis pro salute animarum proximorum suorum. Quam secundam mortem pro loco t necessitatis tempore quilibet fidelis christianus libēter tollerare dignetur ad laudē t gloriam saluatoris nostri Jesu christi qui vi. t re. i. ss. Amen.

¶ Dūica octauarum seu in palmis Jteruz de serta excellentia. videlicet de integritate ꝑfius sacratissime fidei.

Humiliauit se

b metipsū fa. o. vs. ad. m. mor. &c. Scribūtur hec verba ad phi. 2. c. t in epistola occurentis festi lētitatis seu dominice. Dū dilectissimi ciuet dodie loco euangelij proponit nobis pa. d. n. J. christi. fz. Mat. q̄ feria. 6. p̄ rime futura plenius declarabitur: hunc est q̄ pretermisso themate eiusdem seu litterali et morali expositione assūpsi pro themate verba apostoli preallegata. videlicet christus fa. est tc. In quibus verbis inuitur q̄ sicut ipse xp̄s amore nro mortē ꝑstanti tulit: sic t nos propter amorem fidei sue mortē si necesse fuerit constanter tollerare debemus. Sed q̄z in precedenti sermone propositum fuit qua liter fides vera facit constanter triplicem mortem tollerare pro ipso christo. videlicet mortez libertatis charitatis t necessitatis cuz similiter declaratum fuerit de sufferentia duplicis mortis. habemus in presenti sermone spetialiter ostendere quomo etiam fides pro christo sustinere debet tertiā mortē que dicit necessitatis. Cuius necessitatis declaratio talis erit.

¶ Jteruz de octaua circonstātia vere fidei que dicitur fortificationis.

Certia igitur mors quā perfecta fides t cogit hominē suscipere ex virtute sue fortitudinis dicitur mors necessitatis. petunt sacri theologi. vtrum habēs verā fidē teneat mortē suscipere anteqū solū mortale peccatū ꝑ fidē cōmittere: seu teneat mortē suscipere āteqū fidē christi si cāus accideret denegare. ad qō dubiū absolute Rñdet Bona. in. 3. di. 30. ar. 1. q. 2. t etiā Alex. de ales i. 3. pte sūme. i tractatu. de fide. t tho. 2. 2. q. 4. ar. 3. Et. 2. 2. q. 124. ar. 4. q̄ sic. Et dicunt q̄ qsq̄ fidelis teneť pro fide sua in oi loco t tēpore duplicē suscipere mortē. vz mortē habituale que cōsistit i dispositione voluntatis ad suscipiēdū ip̄ mortē si casus accideret. Jtē mortē actualem quando instat necessitas. Et q̄ quisq̄ veram habēs fidē teneatur modis p̄dict. mortē suscipē. gntuplr. pbo. ¶ Primo auctib⁹ Scdo rōnib⁹. ¶ Tertio distinctiōib⁹. 4. exēplis. Quinto similitudinibus. ¶ Primo ꝑ bo auctoritatibus q̄ quisq̄ teneť ꝑ fide mortē suscipe. Et si aliquis nō haberet hoc ꝑposito nec verā fidez haberet: nec vnq̄ saluari posset. Nā. 32. q. 5. c. Jta ne dicit. Certū est q̄ pro fide salutē istā corporis ponere debemus Et. 32. q. 5. Jta nec dr. Cū pudicitia sit virt⁹ ai comitēq̄z habeat fortitudinē potius dz qs t mortē t quelibz mala tollerare q̄z malo cō sentire. Jtē. 23. q. 8. c. cōueniot. dicitur. Tanta debet cē fideliū cōstātia vt potius vita q̄z fides auferat. Jtē. 22. q. 2. c. nc qs Au. dic. Neqs arbitret illū pfectū t spūalē hoiez q ꝑ ista tē porali vita t morte in fide mentiri p̄sumit. Jtē Aug. li. de mēdacio. t ponit. 22. q. 2. c. p̄mū ait. Neq̄z. n. recte testimonijs veritas pcuiuscūq̄z tēporali cōmodo sine salute corrūpit ad sempiternaz eni salutē nullius deducēdus est optulāte mēdatio. Jtē. ij. q. 3. c. q̄qs. Au. ait. Quisqs metu cuiuslibz ptāt veritatē occultat: irā dei sup̄ se, puocat: q̄z magis timet hominē t corpis vitā q̄z deū. Jtē. ij. q. 3. c. nemo Bre. ait. Sācti⁹ē ꝑ virtute pati suppliciū q̄z ꝑ adulatiōe cōseq̄ būitiū. Jtē de pc. di. 2. c. j. dicit. Corpus nr̄m q̄ ps nostri est diligēdū ē vt saluti ei⁹ ac fragilitati nāliter ꝓsulam⁹: t agēdū ē quatenꝰ spūi ēt vsq̄z ad mortē ordinate subiectū: ad eternā salutē accepta i mortalitate t i corruptiōe pueniat. Jtē. 32. q. 4. c. Sic Aug. ait. Sic sanct⁹ est fame mori q̄z hydolaticis vesci ita sanctius est defici vel mori sine liberis q̄z ex illicito coitu stirpē querere. Jtē ēt de his q̄ vi met⁹ ve cā fiūt. c. sacris. dr ¶ Potius dz qs qlibet mala t ēt mortez pati q̄z malo cōsentire. Nō tñ vt p̄z lex canonica iubet vnūquēq̄z mortē suscipe anteqūz fidē denegare: sed ēt ad hoc iducit lex phyca seu pagana. Nā phs. j. ethicoꝝ dicit. Adelius ē mori q̄z agere ꝑ bonā virtutē. Et ibidē ait. Duobus amicis exītibus ¶ Platone t ilitate: sanctū est honorare veritatē. Jdē quoq̄z lib. de secret⁹ secretoꝝ ait. ¶ Prius eligēda ē nobis mors q̄z offensio preclarissime veritatis. Seneca isup epistola. 32. ad lucil. ait. Magna clemētia est mortez ꝑ virtute eligere quā ex nā vitare nō possis. Idem ēt li. 5. de būficijs ait. Sic pessimū ē vincere ꝑ deū: ita ex veritate ꝑ deo mori optimuz est. Et li. 6. de būficijs ait. Ex bono virtutis ꝓfēc mortē t oia que ad mortē ducūt. Jdē. 6. ō būficijs ait. o te demētē t oblitū fragilitatis tue: si ex virtute mortē fugis q̄ iugiter tonat vives si falsū effugeris: repetet te gladius: pcter lapis petet deus seu⁹ Idē li. 2. clamās ait. Crudeli⁹ ē q̄z mori offendere ipam virtutē. Idē li. 6. clamās. O ptāda iugiter mors ē q̄z virtutis offensio. Idē epistola. 26. ad lucillū ait. A deo mors ꝑ deo timēda nō est vt būficio ipius nihil aū fiendum sit aut timēdum. Idez epla. 65. ait. Maior fuit t ad maiora genit⁹ q̄z vt corpis mei sim manci piū: qō eq̄ nō aliter aspicio: q̄z vinculuz aliqō libertati mee circūdatum cuius mors certa libertas est. Idez epla. 73. ait. Nulla. n. bona mens sine deo est: nec deum pp mortē spnit. Idē epla. 82. ait. Nō ē mors gloriosa: sed fortiter ꝑ virtute mori gloriosū est. Idē epla. 25. ait. Fortitudo ē ꝑ virtute agressio terribiliuz: vbi mors iminet pp cōe saluādū bonū: malome mori q̄z fidē deesse t viuere. Tul⁹ lib. 2. de officis. ait. Nemo iustus nemo bon⁹ cē pōt q etiliū: q dolorē: q egestatē: q mortez timet: aut q ea que fiūt his ꝓria cgrati apponit. Idē in j. de of. ait. Fortis ai t cōstātisē nō pturbari in reb⁹ a spis nec tumultuāte de gradu deici sed potenti aio vti nec ex vlla morte a cōsilio aut rōne discedere. Idē in eodē li. ait. Cū tēpus necessitasq̄z postulat decertandi ꝑ ipsa virtute decertādū manu est: t mors seruituti turpitudiniq̄z anponēda ē. Idē in eodē li. ait ¶ Promptiores eni ad nra ꝑicula esse debemus q̄z ad cōia: inuēti ēt multi fiūt q non mō pecuniā sed etiaz vitā, pfundere pro pria pati fiūt. Idē li. de padoris ait. Mors terribilis est his quoz cū vita oia extinguūt: t nō bis quoz laus t virtus emori nō p̄t. Idē li. 2. tusculanarū questionū ait' Mors ante virū virtute dignuz nihil habet qō horrenduz fit: nec ab eo timetur. magnū eqdē sibi p̄sidiū ad beatam vitā ꝓparat. Jdē li. 8. phil. Turpis fuga mortis oi morte peior ē: in fuga feda mors est in victoria gloria. ¶ Plotinus phs i sentēcijs suis ait. Ad beate viuendū ois gloria spnanda est ois mors est suscipienda. Ex predictis oibus patet qō auctoritate siue canonica siue lege phica t pagana ꝑus eligēda ē mors q̄z offensio ipius virtutis t q̄z cōmissio ipius peccati. ¶ Dudeat igit xp̄ianos omnes nolle imitari phos: t nolle eligere quod corde ore t opere ipsi pagani vel phi taz strenue elegerūt. Vltra etiam predictaz legem ad hoc inducit lex aurentica doctorū q̄ prius vz mors est eligēda q̄z diuina offensio. Vnde Aug. sup verba

Joiz. Qui amat animam suam in hoc mũdo perdet eã. Ecce q̃ iã christ⁹ nos hortatur ad passiõis sue sectãda vestigia qui amat inquit animam suam perdet eam quod .2. modis potest intelligi. Qui amat perdet idest si amas perdes si cupis vitam tenere cum christo: noli morẽ timere ꝓ xp̃o. noli ergo amare nc perdas: sed perde vitam in hoc mundo vt ĩ vitam eternaz custodias eam. Et infra subdit. Cũ aũt casu articulus venerit vt ḃ cõditio ꝓponatur aut faciẽdũ eẽ cõtra dei preceptum aut er hac vita migrandum: quorum duorum homo cogatur alterũ eligere ibi magis eligat deo dilecto mori q̃ offenso viuere ibi oderit in hoc mundo vitam suam vt custodiat eam in vitam eternam. hec ibi. Idem etiam Augu. lib. io. conf. ait. christus ꝓ omnibus mortuus est vt z omnes in necessitatis articulo ꝓ eius fide z amore moriantur z vt qui viuũt iam non sibi viuant: sed ei qui ꝓ eis mortuus est: vt Hyeroni. insuper i testamẽto ait. christ⁹ ꝓ nobis passus est. i. mor tuus nobis relinquẽs exemplũ vt sequamur vestigia eius. non se cogiter ergo christianum esse qui ꝓ christo se mori non inuenit paratum: Si quis diligit christum. Siquis verus est christianus: necesse est vt mortem nullatenus formidet suscipere ꝓ christo: q̃ nisi gratu. ca. in terram. mõ. su. i. sm. Si ergo cupis vitam in eternũ tenere cum christo noli morẽ timere ꝓ christo. Item Hyero. ait ibidẽ Nõ sufficit christiani nomẽ solũ ad salutem xp̃ianus es imitare xp̃m frustra xp̃iani nomẽ gerit qui diabolũ sequitur z morẽ ꝓ fide xp̃i recusat: q̃nimo talis christian⁹ nõ est: sed ante xp̃us. iuxta illud. Jo. euangeliste q̃ ait. Audistis q̃ ant xp̃us venit: z ecce nunc antichristi multi facti sũt. ḃ ibi. Crisosti. etiam sup Mat. ait. sicut nõ põt cognoscere xp̃m: qui nec habet spũm christi: sic xp̃m videre nõ poterit: q̃ ꝓ eius fide z gloria mortez conat refugere: nec cni propter hoc solũ vnusquisq; fit xp̃ianus vt sit tm̃ xp̃anus feruãs talẽtũ fidei sue: sed vt opet instituꝫ in xp̃o z sanguinẽ fũdat ꝓ fide xp̃i. ḃ ille. glo. etiã sup verba. j. Jo. 4. Timor nõ est in charitate sed pfec. cha. for. mit. timorẽ. ait. Qui charitatẽ hz xp̃i nõ tiet morẽ subire cuz xp̃o: qui aũt timet morẽ ꝓ xp̃o accipere charitas christi in eo non est. Vltra predictas leges etiaz ꝓ fide ad suscipiendã mortem inducit quelibet lex euangelica. Mã dñs Mat. x. c. ait. Nolite timere eos qui occidũt corpus: animam aũt nõ possunt occidere ꝛc. Vbi glo. ait. Qui mortez ꝓ christo nõ timet suscipere: animam z corpus custodit in eterna vita: qui aũt christum offendit in fide christus perdet animam z corpus eius in gehẽnam. Item Mat. io. dicit christus. Qui amat animã suã in hoc mũdo ꝛc. Vbi etiam glo. ait. Ille amat animam suaz plus q̃ christũ: qui ꝓ amore carnis sue christũ offendit. Ille aũt christũ amat plus q̃ suã animam: qui ꝓ xp̃i amore carnez suaz etiã vsq; ad morẽ persequitur. Item. i. pe. 4. dicitur. Nemo vr̃m patiat q̃si homicida aut fur aut aliqd hmõ: si aũt vt xp̃an⁹ pati non erubescat ſ glorificet deũ i isto noie. Denicq; Scne ca i epl̃is suis ait. Fidel sctissimũ bonũ bũanꝫ pectoris ẽ: q̃ nulla necessitate ad fallẽdũ cogit z nullo ꝓemio corrũpitur. Sed beu istius temporibus satis apparet q̃ in nobis nulla sit fides nec dilectio in deum: q̃ etiam paruo metu z precio in nobis fides frãgitur. Sz quod plus est nõ tm̃ miseri christiani nõ sunt parati ꝓ fide christi mortem suscipere sed etiam ꝓ mimo verbo z mimo obolo millies christi fidem quotidie cõfringunt: pz igit et predictis auctoritatibus qualiter quisq; christian⁹ hũs in se verã fidẽ tenet nõ tm̃ habitualr sed actualr si cã occurreret ꝓ xp̃i fide morteꝫ suscipere. Scdo insuper probo. ſ. rõnibus q̃ citi⁹ eligẽda ẽ mors q̃ ꝛ fidẽ mortalr peccare seu ipaz fidẽ denegare. ¶ Primo rõne superationis. ¶ Scdo ratione concordationis. ¶ Tertio rõne electionis. ¶ Quarto rõne bũfactiõis. ¶ Quito rõe minoratiõis. ¶ Prio ꝓbo rõe supatiõis q̃ qlq; tenet ꝓ xp̃i fide morte suscipere ergo a fortiori cetera oia mala tollerare cũ mori hz pbm. 3. ethicoꝝ sit vltimũ terribiliũ. Petũt sacri thologi. quẽ magis tenet homo diligẽ vel deũ vt seipsuz: z concorditer oẽs dñt q̃ glibz tenet. q. in ifinitũ magis deũ diligẽ q̃ seipz. Et hoc approbãt marie duplici respectu. ſ. maioris bõitat z maioris caritatis. Et. j. respectu maioris bõitatis. Naz dñs Bon. i. j. di. 17. ar. j. q. 3. dic. nihil dz amari sup deũ nec eq̃ deo nec ꝛ deũ. i. ꝛ voluitatẽ mãdatoꝝ dei: eo q̃ supra omnia creata ẽ bonus. Quicũq; aũt amat supra deũ vel equ deo mortalr peccat. Idem Bona. in. 3. di. 30. arti. j. q. 2. in. 3. argumẽ. ad partem affirmatiuã ait ad litterã. Quilibz tenet plus diligere deũ

q̃ omnez simul creaturaz z etiaz seipsũ q̃tũcunq; imperfectus sit. Et rõ huius dilectõis est q̃ vbi maior est bonitas ibi est maior rõ dilectiõis z amoris: sed certũ est q̃ homo est bonum creatũ minimũ z finituz. Ecõtra vero bonitas dei est increata maxima. z infinita: sed fm pbm. 8. phisicoꝝ. finiti ad infinitum nulla est proportio. Quod si sic est sequitur q̃ amor ẽ obligatio: z rõ amoris ad deuz q̃ est bonũ infinitũ maximũ z increatũ: q̃ sit ad seipsũ z oẽz creaturaz qui sunt quoddam bonum creatum minimuz z finitũ. ¶ Scdo tenetur quis etiã deũ diligere supra seipsum respectu maioris charitatis. Naz Tho. 2. 2. q. 27. arti. j. z argum. j. dicit. Quod deus diligit z habet charitatez ad omnez creaturam. Sicut ex⁹ dicitur sapiẽ. xj. diligis oia que sunt z nichil odisti eorum que fecisti. Et sap. 6. dicitur. pusillũ z maximũ diliget deus z ẽ ei eq̃liter cura de omnibus. Et hoc dico q̃ deus nõ simpliciter vnunquenq; diligit: sed etiam plus diligit vnunquenq; q̃ ipse diligatur ab omnibus simul creaturis. Et ratio est: quia vt dicitur libro de causis. vbi est plus de causa ibi est plus de causato. Cum autem vt in precedenti ratione monstratum est in deo sit maior bonitas q̃ sit in qualibet creatura: quia bõitas sua est infinita: z bõitas cuius libet creature est finita: sequit per cõsequens q̃ maior est effectus in deo dilectiõis: amoris: z charitatis. Et sic ꝛcluditur: q̃ cũ quisq; se diligat aut deũ amore finito z deus diligat eum vt patet amore ifinito: fm rõnez nãlem: tenetur etiaz quisq; deũ plus q̃ seipsũ diligere. ¶ Facto igit ḃ presuppositio q̃ duplici respectu tenetur quisq; magis deũ diligere q̃ seipsum. nũc probo q̃ quisq; magis tenet vel le suscipere mortem q̃ deum per abnegationẽ fidei offendere. Certũ est enim q̃ mors est quidã paruus finitus z momẽtaneus dolor: amor aũt quẽ deus ad quẽlibz hz ẽ infinitus. Ergo mors suscepta ꝓ xp̃i amore: z omnia tormẽta respectu amoris ifiniti quẽ deus ad quẽq; hz nihil sunt. Ergo tenetur quisq; suscipere maiora tormenta ꝓ ipso deo q̃ sit mors: q̃ si amor dei est infinit⁹ circa quẽlibet: ergo recõpensatio debet esse ifinita. Sz manifestum est q̃ qui tenetur ad maius tenetur ad minus. Si ergo quisq; de recõpensatiõe infiniti amoris dei tenetur suscipere ꝓ deo infinitum dolorem z infinitaz penã: a fortiori tenetur suscipere ꝓ deo dolorẽ z penaz mortis qui est quidã modic⁹ z finitus z momentaneus dolor. Et cõfirmatur ista rõ sic. Mã Ricar. in. 4. di. 50. ar. 4. q. 2. dicit ad literam in. c. fm rectuz iudiciũ rõnis voluntas quelibz hz magis fugere illud quod est cõtra reꝫ quã magis tenetur diligere q̃ fugere illũ quod est cõtra rẽ quã minus vel nõ tm̃ tenetur diligere. Sed certũ est q̃ quilibet magis tenetur diligere deuz q̃ seipsũ: in tm̃ q̃ si voluntas posset diligere actu dilectionis infinito intensiue deberet diligere deum infinite z intensiue: q̃ est bonum infinitũ: creatura aũt ab ipa nõ debet diligi nisi finite q̃ finituz est bonũ: cũ ergo peccatũ seu fidei abnegatio sit contra deũ: mors aũt z quodlibz malũ fit cõtra seipsũ: sequit q̃ citius tenetur quisq; fugere peccatũ q̃ est cõtra deũ q̃ morẽ ipsaz q̃ est contra seipsum: ne maior bonitas offendatur ꝓ minori bonitate. ḃ Ricar. ḃ omnia cõfirmantur cant. 8. c. vbi dicitur. Fortis est vt mors dilectio: dura sicut infernus emulatio: lãpades eius lãpades ignis atq; flãmaꝝ: aq̃ multe nõ potuerũt extinguere caritatem nec fluia obruẽt illaz: si dederit homo omnẽ substantiã sue domus ꝓ dilectione. q. nihil despiciet cã. vbi glo. ait. Tria spernit dilectio fortis. ſ. omnẽ domus ſbam: omnẽ adversitatez z tribulationem z etiã ipsaz mortem: que oia quisq; spernere debet ne diuinaz dilectionez offendat. ḃ glo. Brego. etiã in mor. li. 7. z ponit ḃ pe. di. 2. c. Charitas. ait. valida ẽ vt mors dilectio. virtuti eni mortis dilectio cõparatur q̃ nimiruz mentez quã semel ceperit ab omni delectatiõe mũdi funditus occidit. Et predicta ratiõe patz qualiter quisq; tenetur piũs morẽ z oia mala eligẽ q̃ diuinũ amorem z christi fidẽ offendẽ. Sz o de⁹ meus gs est q̃ te diligat hac dilectione: certe q̃si nullus. O deus eterne quis est qui te amet hoc amore. Quis insup est qui te diligat hac charitate. Certe pauci sunt z. q. nulli dicente prophetа deus de celo prospexit super filios hominuz ꝛc. Nam nunc plus diliguntur parentes filij vxores fratres amici pessime ꝛcubine z adultere atq; terrarũ domini seu temporalis substantia q̃ diligatur deus: eo q̃ pro predictis omnibus quisq; paratus est se morti exponere: pro deo vero z dño nr̃o iesu xp̃o. q. nullus Sed vbe. vbe. talibus qm̃ peruertũt totuz ordinem fidei atq; charitatis. Proinde de ta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibus dicit ¶Prosp.de pe.di.2.c.¶. Item ergo charitate. Ibi enim sic dicitur. Ordinem dilectiõis illi querunt nec modum diligẽdi deũ custodiunt q aũt mũdum q cõcedẽdus est plusq̃ deum diligunt aut nim⁹ diligenda plus diligũt aut proximos non sicut seipsos aut deũ plusq̃ seipsos non diligũt. Illi vero plusq̃ se deus diligunt sicut ꝛ debẽt qui pro eius amore saluti sue ad tempus nõ parcunt tribulatiõib⁹ ac periculis seipsos tradunt nudari facultatib⁹, ppriis sue patrie crules fieri: vroribus ac filijs renũciare parati sũt: ꝛ vt totum dicã ipsam morte corporis nõ soluz nõ refugiunt sed etiam libenter excipiunt ambites a corpis sui vita: magis q̃ a deo vita vite sue discedere. ℌ ibi. patet igit ex prefacta rõne qualiter habẽs veram fidem tenetur omnia mala ꝛ etiã ipsaz mortem pro xpo suscipere anteq̃ velle deum offendere. Scõo hoc idẽ, pbo rõne cõcordationis. perũt theologi i p̃. di. 48. vtz quelibet rõalis creatura teneat cõformare voluntatẽ suã cũ volũtate dei. Et ¶Rsident oẽs q sic ꝓcipue q̃druplici respectu. ¶Primo respectu bonificatiõis. ¶Scõo respectu rectificationis. ¶Tertio respectu offensiõis. ¶Quarto respectu cõsequtiõis. ℂ ¶Primo tenetur quisq̃ cõformare voluntatẽ suã volũtati diuine respectu bõificatiõis seu bõitatis. Nam Tho.i.2.q.19.ar.9. dicit q quilibet teneꝯ velle illd qõ est bonum. Et Augu. li. de moribus ecclesie. dic. Dis homo teneꝯ velle ꝛ diligere omne qõ bonũ est. Quo presupposito. certũ est q cũ deus ꝑz phm. j. ethicoz. sit quoddã bonũ optimũ nobilissimuz ꝛ delectabilissimũ: nõ põt nõ velle nec operari simpliciter nisi bonum: quia. 4. ethicorum dicitur. Qualis vnusq̃sq̃ ẽ talia vult talia dicit talia operatur ꝛ diligit. Quod si sic est. sequeꝛ q deus nihil vult nisi sub ratione boni ꝛ quilibet homo teneꝯ semp velle quod bonũ est: cõcludo q quisq̃ in volẽdo tenetur conformare voluntatem suam voluntati diuine volẽdo q deꝰ vult ꝛ eo mõ q̃ vult. ℂ Scõo dico q quisq̃ debet esse conformis cum voluntate dei respectu rectificatiõis. Naz Rica. in. j. di. 48. ar. j. q. 2. dic q quisq̃ teneꝯ habere voluntatem rectã. Et Aug. in ench. ait. Vt salui simus nos oportet voluntatẽ rectã habere cũ rectitudo volũtatis sit bonitas eius. Quo presuppositio. certuz est q nulla voluntas põt esse recta nisi que cõformat diuine voluntati. Et ratio est qz sicut ois bonitas est ex bonitate: sic omnis rectitudo est apta resultare ex diuine volũtatis qua ablata cuz sint ꝛ cẽ pla oium rectitudinum nulla erit rectitudo. Si igitur quelibet voluntas debet ẽ recta: ꝛ nulla voluntas põt esse recta si nõ sit cõformis diuine volũtati. cõcludo q quisq̃ tenetur cõformari cuz diuina volũtate ad hoc vt habeat rectã voluntatem. ℂ Tertio hoc idẽ, probo respectu offensionis. nam Tho. in. j. di. 48. ar. j. q. 3. dicit. Quod nulli licz nec peccare nec deũ offendere. Quo presuppositio q quisq̃ tenetur nõ peccare: certum est q ad illud quod pie dicitur quis teneri qõ si nõ facit peccatum incurrit. In oibus aũt ꝛ naturalibus ꝛ voluntarijs peccatum contingit ex hoc q aliud nõ peruenit ad illud ad quod ordinatuz est vt dicitur in. 2. phisicorum. Sic patet in monstris ꝛ in erroribus qui contingunt in operatione artis. Sed error differẽter cõtingit in naturalibus ꝛ volũtarijs: quia in naturalibus defectus ꝛ error incidit ab ordine ex necessitate. sed in volũtarijs ipsa voluntas est sui defectꝰ causa: q aliter posset se habere. ¶Proinde phi losophus. 2. phisicorum. ꝛ. 9. metha. dicit. q pestates naturales se habent vno modo: pestes autem rationales se habent ad oppositum. Et ideo cum voluntas possit deficere ꝛ non deficere: cum deficit ab eo ad quod ordinata est habet rationez peccati ꝛ culpe. Sed cum quelibet humana voluntas teneatur indistincte fugere peccatuz. iuxta illud ecclesiastici. xi. Quasi a facie colubri fuge peccatum: concludo q quilibet tenetur esse cõformis cum diuina voluntate faciendo omne illud ad quod ordinata ẽ aliter icurrit i peccatũ. ℂ Quarto hoc idem probo respectu cõsecutionis. ſ. debiti ꝛ proprij finis. Nam Tho. j. 2. q. 19. art. 9. in coz. q. dicit. Bonitas voluntatis humane dependet ex intentione finis. Finis aũt vltimus voluntatis humane est summum bonuz quod est deus: requiritur ergo ad bonitatem volũtatis humane q ordinetur ad summũ bonum quod est deus hoc aũt bonum primo quidez ꝛ proprie cõparatur ad voluntatem diuinaz vt obiectũ proprium eius. Illd aũt qõ ẽ primo in quolibet genere est mẽsura ꝛ rõ oium que sunt illi⁹ generis. vnusquodq̃ aũt rectuz ꝛ bonum est inquãtũ attingit propriã mẽsurã ei⁹ ꝛ finem. Igitur ad hoc q voluntas hominis bona sit ꝛ cõiungatur cum suo obiecto ꝛ fine

requiritur oio q ꝑformeꝯ diuine voluntati. Patet igit ex predictis quattuor respectibus q liter de necessitate salutis teneꝯ quisq̃ eẽ cõformis cũ diuina voluntate. Quo presuppo sito: certum est q dñs Matth. 10. ꝛ Luc. 12. ꝑ cipit vnicuiq̃ vt mortem suscipiat anteq̃ in fide ꝛ in amore ipsum offendat. Nã ait ibidẽ Nolite ti. c. q. 1. c. a. aũt nõ. p. oc. vbi glo. Voluntas Christi est vt quisq̃ ꝑus ꝑdat corpis vitam q̃ aic fidem. Si ergo xps vult ꝛ precipit q quilz ꝓius mortem subeat q̃ fidem ꝛ eius amorem offendat: ꝛ quilibet vt mõstratum est teneꝯ esse conformis cum voluntate Christi. concludit necessario q ois hns verã fidem ꝺz potius mortem suscipere q̃ deum offendere. Ideo Mat. 7. dicit. Non ois qui dicit mihi dñe dñe intrabit in reg. ce. sed. q. f. v. p. m. qui in. c. est. ꝛc. Et q plus est cõcludunt theologi vbi supra. ꝛ etiam Bona. in. 2. di. 4. ar. j. q. 3. q si deus daret preceptuz cuilibet q occideret filios suos sic ꝓcepit Abrae. Gen. 22. q immolaret filiũ suũ Isaac teneꝯ occidere. Immo q plus est si deus vel precipet alicui per inspiratiõẽ intrinsecã vel per angelum q se occideret: sicut ẽ Aug. in. j. de ciui. dei ꝛ ẽ alios doctores ꝓtigit Sansoni Judic. 16. qui propter hoc seipsum occidit: nisi se occideret: sicut ꝛ Sanson se occidit mortaliter peccaret: eo q diuine voluntati contrariaret qui hoc nequaq̃ alicui preciperet nisi ex hoc aliqõ maximũ bonum subsequeret. Si autẽ forte diceres durum mihi eẽt terribilẽ mortem pro xpi fide tollerare. Rñdeo q etiã durum erat xpo pro te mori ꝺz corporis sensualitatem. Sed tñ timens ẽ rõnem ne ꝑis offenderet voluntatem voluit mori: vñ sic br Matth. 26. cũ dñs Jesus factus esset i agonia patrem rogauit. di. ¶Pater si possibile est transeat a me calix iste: tñ non mea volũtas sed tua fiat. Et tandem ne patris voluntatẽ offenderet sicut habeꝯ philip. 2. Factus ẽ obediens vsq̃ ad mortem: mortẽ aũt crucis. Sz nota mirabile q ẽ glo. Ibidem loquendo tñ per impossibile q si voluntas xpi non fuisset conformis voluntati diuine in suscipiendo mortem ẽ rõnem loquor non ẽ sensualitatem: nec ipse saluari potuisset. Nec humanũ genus vnq̃ redemisset. O mirabilis sententia. O verba tremenda. O verba vsq̃ ad intima cordis penetrãtia. Immo o infelices ꝛ insensati xpiani qui diuinam voluntatem etiã in minimis preponitis. Hec verba faciunt vobis argumentũ insolubile. Si xps dei filius nec se nec humanuz populum saluare vnq̃ potuisset nisi eterno patri etiaz vsq̃ ad mortẽ obediens extitisset: a fortiori nec vos vnq̃ saluari poteritis nisi vsq̃ ad mortẽ vestrã voluntatẽ cum diuina volũtate conformaueritis. Ideo glosa super verba ¶Pauli ad Ro. 12. c. ¶Renouamini i nouitate sensus vestri vt probetis que sit volũtas dei bona bene placens ꝛ perfecta ait. Nihil est anime salubrius nec vtilius q̃ se cuz diuina volũtate conformare: q quicũq̃ discors ẽ i pugna erit discors in victoria ꝛ quicũq̃ in pena a diuina volũtate discordat erit discors ꝛ in gloria. ℌ glo. pater igit ex predicta ratiõe qualiter quisq̃ etiã vsq̃ ad mortẽ teneꝯ magis mortẽ suscipere q̃ xpi fidem offendere. ℂ Tertio hoc idem ꝓbo rõne electionis. Fũdamentum rõnis ponit pbs. ϛ. ethi. di. Duobus bonis appositis quoꝝ vnũ ẽ melius altero maius semp est eligendũ. ꝑz hec regula. Nam si in alicuius libertate preponant ab vna parte. 10. ducati: ꝛ ab altera centũ debet centum acceptare ꝛ solos decem relinquere Quo ꝑsuppositio: certũ ẽ q sal⁹ seu vita aic q̃ est deus ẽ eterna. salus vero ꝛ vita corporis etiam cum suis delectationibus est ꝛpalis et momentanea. Nõ ꝓfirmans Lactan. lib. de ira dei. circa finẽ lib. dicit. Voluntas enim corporis tam mortalis est ꝛ momẽtanea q̃ corpus cui exhibet ministeriũ. Justitia vero atq̃ beneficia tam imortales sunt q̃ mens ꝛ aia que bonis operibus vite imortalitatez sibi acgrunt. hec ille. Nõ si sic est q vita corporis momentanea⁹ est: vita vero aie est eterna: manifestũ est ẽ phm. 3. phyſi. q bonum quãto permanentius tanto melius ꝛ eligibilius. Cum igitur durabilior atq̃ permanentior sit salus ꝛ vita ipsius anime: q̃ sit salus ꝛ presens vita ipsius corporis: ergo cum preponitur alicui q aut auferet sibi vita corporis que est momentanea: aut vita anime que est eterna. concluditur q talis teneꝯ ꝓius eligere perditionem vite corporis q̃ vite eterne: que datur anime ex conseruatione a peccato. ¶Proinde Jo. ϛ. dicit dñs. Operamini non cibum qui perit sed qui permanet in vitam eternam. Et Aug. in quodam sermone ait. Non est magnum ꝛ laudabile cõseruare ventres statim morituros: ϛ magnũ

Universidad de Deusto Biblioteca

ꝛ laudabile est ꝓseruare animas i eternū victuras.hec ille. Si autē petis qd fit vita eterna quā anima habitura est.Respōdet Aug. super verba Jo.17.ḃ ē vita eterna vt cognoscant te solum verum deum ꝛ quem misisti Jesum Christum dicitur vita eterna nihil aliud est nisi deus cuius visio ꝛ fruitio ē tota merces.Ꝺ̄ si sic ē cogita q̄ stultus sit: imo quātum dolorem ꝛ penam sit suscepturus q̄ hanc eternam vitam deliberat ꝓius perdē q̄ corporis mortē ꝓpter fidem velle amittē. Mā Aug.i6.de ciui.dei sic ait. In amissione rerum necesse est q̄ tantus sit dolor quātus inbeserat valor ꝛ amor.Ꝺ̄ si sic est q̄ quasi in infinitum recipiat quisq̄ maiorē penam er amissione vite eterne q̄ deus est q̄ si millies reciperet mortem corporis propter fidez ergo patet ꝓpositum.Et q̄ plus est.Omnis pena infernalis comparata pene que ꝓuenit er perditione eterne vite seu diuine visionis nihil est.Quod confirmans Crisostomus super Mattḃ.ait ad litteram. Ego multo grauiores q̄ gehēna dico esse cruciatus remoueri:ꝛ abici ab illa visione dei: nec puto ita acerba esse gehēne incendia vt sunt illa quibus torquēt bis qui arcetur a conspectu dei Plurimi enim solam pertimescunt gehēnā Ego autem illius glorie amissionem multo amarius q̄ gehēne esse dico supplicium.Intollerabilis est enim gehēna: verum etiam si quis exponat mille gehēnas:nihil tale erit quale ē a beata illa glia excidi: odio Christi haberi audire non noui vos. Etenim decē milia melius est sustinere fulmina q̄ faciem dei mansuetam a nobis videre aucrsam et tranquillum oculum nos videre non ferētē. Ex predicta etiam ratiōe patet qualiter vita corporis pro eterna vita acquirēda ē millies exponenda. ¶Quarto etiam probo ratione benefactionis q̄ quisq̄ tenetur mortem suscipere anteq̄ Christi fidem deserere seu ipsam per mortale peccatum offendere.Petit Tho.2.2.q.io6.arti.6.vtrum ex recompensatione alicuius recepti beneficij teneatur quis benefactori suo:non tm̄ equale sed etiam rependere maius beneficiuz q̄ acceperit ab eo vt sit gratus.Et respondet absolute q̄ sic: et ratio est. Nam sicut benefactor gratis beneficium dedit beneficiato ad qd̄ non tenebat: ideo qui beneficium accepit obligatur ad sic ex debito honestatis vt similiter gratis aliquid impendat. Non autem gratis videtur aliquid impendere nisi excedat quantitatem beneficij accepti:quia q̄ diu recōpensat minus vel equale non videtur gratis facere si reddere quod accepit:ꝛ ideo gratie recompensatio semper tendit vt pro suo posse aliquid semper maius retribuat.ḃ Tho.ad litteram Cui concordans phus.5.ethicoꝝ.ait. Re familiari ei oportet qui gratiam fecit ꝛ rursus ipsum incipere:quod quidem fit dum aliquid maius super impenditur. Seneca etiā lib.2. de beneficijs ait . Ingratum est beneficium quod gratis beneficium non excedit. Hoc ꝑ suppositō q̄ quisq̄ vt sit gratus tenetur non tm̄ ad equale sed ad maius beneficium suo benefactori impendendū ex debito rationis ꝛ nature. Et si non potest tenetur habere voluntatem q̄ hoc faceret si facultas ꝛ possibilitas adesset. Ꝺcto a te anima quot beneficia recepisti a creatore tuo:que omnia te obligant non tm̄ pro ipsoruz recompensatione ad semel mori:sed etiam ad millies si possibilitas adesset. Et certū est vt cetera obmittam q̄ q̄ncq̄ beneficia recepisti vz beneficium creationis quo de nihilo ad eius imaginem ꝛ similitudinem creata es.beneficium conseruationis quo ab ipso nc anihileris incipe cō seruaris.beneficiuz subiectionis quo omnes inferiores creaturas ꝛ etiā angelos celestes vt tibi seruiant tibi subiecit.beneficium gratificationis quo te per gratiam christianum fecit ꝛ non iudeum vel paganum.Beneficiū donationis quo pater celestis proprium et vnicum filium suum omnibus angelis ꝛ rationalibus creaturis prevalentem propter se lutem tuam voluit mori ꝛ crucifigi. Que simul omnia beneficia ꝛ precipue beneficium mortis Christi obligat vnumquēq̄z qui gratus cristere debet ꝑus velle mori q̄ Christū offendere seu Christi fidem denegare. Propterea ad hoc faciendu vnumquēq̄ hortat Liberius papa.7.q.i.c.Suggestū.di.Scōm enim apostolicam sententiaz omnes qui pie viuere volunt in Christo Jesu persecutiōes patiuntur. Ideo fratres charissimi nos vos afflictionis amaritudo a pietatis vestre proposito coartet recedere considerantes quātā pro absolutione nostri ꝛ liberatione: creator noster dominus ac redemptor pertulerit: q̄ busue se contumelijs affligendum dederit:vt nos a vinculis potestatis diabolice liberaret

hec ille. Cipianus etiam papa.93. distinc.c. domin⁹ noster ait. Dominus noster Jesus Christus rer ꝛ iuder vsq̄z ad passionem humilitatem seruauit:humilitatem nos humilis docuit: sacerdotem adhuc appellans quē sciebat esse sacrilegum . Item subditus passioni cuz alapam accepisset ꝛ diceretur ei sic respondes pontifici. Nihil ille contumcliose locutus est in personaz pontificis: sed sic magis innocentiam suam tuitus est. di. Si male locutus sum exprobra de malo . Si bene quid me cedis? Que omnia ideo ab eo facta sunt humiliter atq̄z patienter:vt nos humilitatis ac patientie vsuz ad mortem exemplum haberemus. hec ille. Sed heu pro tantis beneficijs ꝛ precipue pro beneficio mortis xpi: non est quasi qui deum diligat qui bonum agat qui mandata eius obseruet: nec insup qui minimam iniuriam vel aduersitatē pro ipso tollerare velit. O gens perfida. O gens iniqua. O gens ingrata. O gens peruersa. O gens diabolica. O gens deniq̄ totalr a deo reprobata:cur pro tantis beneficijs nō deum diligis:cur peccata non deseris.cur bona nō agis. cur non omnes huius mundi aduersitates ꝛ iniurias libēter pro Christo suscipis: cur deniq̄ pro tot susceptis donis non rependis vices redemptori tuo? Vbe vbe vbi:qm̄ pro his omnib⁹: prout habet Mat. i8.Reddes rationem vsq̄ ad minimū quadrantem. ¶Quinto hoc idem probo ratiōe minorationis. Fundamentum rationis ponit phus.3.topicoꝝ.di. Minus malum semper eligibile est maiori malo.patet hec regula in animalibus precipue in serpente qui totum corpus exponit pro capitis conseruatōe Et ratio est:quia si perderet caput perderet ꝛ vitam que virtualiter in eo est: cuius perditio maius malum esset q̄ totius corporis. Similiter homo venenatus preeligit q̄ sibi precidatur tibia:aut brachium anteq̄ venenum ascendat ad coꝛ: in quo vita consistit. Ꝺ̄ si hoc faciunt animalia que minus mala eligunt:a fortiori hoc idem debet facere rationalis homo cui hoc faciendum.Luc.io. dominus precepit di. Estote prudētes sicut serpentes . Hoc ꝓsuppositō: certum est q̄ tripler ē mors.s.corporalis:spiritualis:ꝛ eternalis. Prima est mala ꝛ amara. Scōa peior ꝛ amarior. Tertia pessima ꝛ amarissima. ¶Prima mors fit per separationez aie a corpore. ¶Scōa fit per separationem grē dei ab anima. ¶Tertia mors fit per infligctionem ignis eterni in anima simul cuz corpore. Quā ergo scōa mors ex qua deus qui est vita anime separat a deo sit grauior mors corporali ex qua solet anima separari a corpore. Sic enim dicitur.24.q.3.c.si habes Innumerabilium mors corporū morti vni⁹ anime comparari nō potest. Et insup tertia etiam mors sit peior omni morte corporali cum mors ifernalis ex qua anima priuatur diuina visione:ꝛ simul cum corpore habeat in igne cruciari sit eterna. Sic enim dicitur Mattḃ.25. Discedite a me maledicti i ignē eternum.Mors vero corporis sit momentanea ꝛ tēporalis. cōcludo ꝓpter hoc q̄ gsq̄ tenetur magis preeligere mortem corporalē q̄ mortem spiritualem ꝛ eternalem . Et sic patet ex predictis gnq̄ rationibus: qualiter vera fides tante debet esse fortitudinis:q̄ ꝑus debet cogere hominez suscipere corporis mortem q̄ Christi fidem offendere. ¶Tertō hoc idem probo distinctiōibus. Nam Bonauentura in.3.dist.3o.arti.j.q.2. querit. An quisq̄ tenetur ꝓius mortez suscipere q̄ xpi fidem ꝛ amorem offendere. Et respondet in corpore.q.di.q̄ subire mortem intentiōe placendi deo hoc potest ee tripliciter. Uno mō quādo adest necessitas vel defendendi iustitiam vel amittendi vitam. Alio modo q̄n se offert opportunitas manifestandi diuinam gloriam ꝛ edificandi ecclesiam. Tertio mō solum ex hoc q̄ habet vitam exosam. Primum est iustitie ꝛ necessitatis. Scōm est p fectionis ꝛ supererogatiōis. Tertium est temeritatis ꝛ crudelitatis.vnde Aug.illos qui semetipsos prefocant ꝛ precipitio collidunt propter vite presentis odium dicit esse sceleratissimos ꝛ crudelissimos homicidas: tractans illud Joan.i2.Qui odit animam suaz in hoc mundo ꝛc.Cum ergo queritur vtruz omnes tenēatur mortez pro Christo subire dicendū q̄ pro loco ꝛ tēpore vbi talis casus datur vel q̄ iustitia deseratur vel q̄ vita per datur ibi omnes quātūcūq̄z sint imperfecta tenerentur mortem subire ꝛ preeligere magis deo dilecto mori q̄ ipso offenso viuere . vbi vero talis necessitas non iminet nec datur casus:tamen offert se opportunitas manifestandi diuinam gloriam ꝛ edificandi ecclesiā si homo se morti exponat sic mortem subire

est perfectionis ⁊ supererogatiõis ad quam non omnes tenentur. ℌ Bonauctura. Tho. insuper.2.2.q.24.arti.4.Queritur an mors sit de ratiõe martyrij ⁊ respondet di.q martyr dicitur quasi testis fidei christiane per quam nobis omnia visibilia pro invisibilibus contenenda proponuntur:vt dicitur ad hebreos 2. Ad martyrium igitur pertinet vt homo testificetur fidem ostendens se opere cuncta presentia contenẽ vt ad futura ⁊ ad invisibilia bona perueniat.q̃ diu autem homini remanet vita corporalis nundum se opere ostendit temporalia cuncta despicere. Consueuerunt enim homines consanguineos suos et omnia bona possessa contenere:⁊ etiam dolores corporis pati vt vitam conseruent. vñ ⁊ Sathan contra Job dixit. ¶Pellẽ p pelle ⁊.9.que.h.hõ.d.p.a.sua.i.pro vita corporali. Et ideo ad perfectam rationẽ martyrij exps se requiritur q̃ aliquis mortem suscipiat pp Christum seu fidem Christi. ℌ Tho. Ricar. etiam quolibeto querit an martyrium sit de necessitate salutis:⁊ respondet q̃ sic pro loco ⁊ tempore eo q̃ sustinere martyriũ est actus trium virtutũ que sunt necessarie ad salutez scz actus charitatis vt imperantis:actus fortitudinis vt elicientis. Actus fidei vt testificantis. ¶Primo sustinere martyriũ est actus charitatis vt imperantis. Nam primum motiuum cogens ad tollerandum mortem est amor charitatis: ergo martyrium efficitur meritoriũ sicut quilibet actus virtutis. ℭ Secõ sustinere martyrium est actus fortitudinis vt elicientis.sicut enim fortitudo ciuilis firmat animũ hominis in iustitia humana ꝓpter cuius conseruationem mortis pericula sustinet:ita etiam fortitudo gratuita a fortiori firmat animũ hominis in bono iustitie dei que est perdem Jesu Christi. ℭ Tertio sustinere martyrium est actus fidei vt testificantis. Nam ad veritatem fidei non solum pertinet ipsa credulitas cordis: sed etiaz exterior protestatio. que quidem non solum fit per verba:sed etiam per facta quibus aliquis se habere fidem ostendit. vnde Jac.⁊. dicitur.Ego ostendo tibi ex operibus fidem meam. Cuius contrariũ dicitur de quibusdam ad Titum.primo cõfitẽtur.scire se nosce deum tanẽ simulatores. factis aũt negant de quibus figuratiue. Beñ.27. dicit. Vox quidem;vox Jacob est;manus aũt manus; manus sunt Esau:que.s.erant pilose ⁊ significabant duplicitatẽ ⁊ simulationẽ: q̃ Jacobus est faciendo manus suas que erant lenes de pelle edi pilosas. ¶Patet igitur ex predictis distinctionibus:qualiter habenus verã fidem tenetur tantam habere fortitudinem: vt etiam mortem pro ea suscipiat. ℭ Quarto hoc idem probo exemplis:vz q̃ christiani pp Christi amorẽ ⁊ fidei tenentur mortem suscipere. Nam Valerius maximus lib.6.r.c.6 vbi agit de fide ⁊ amore seruorum erga dominos suos narrat in laudem ⁊ gloriam cuiusdam serui pro domino suo omnibus tormentis expositi.di. Restat vt seruorum erga dominos quo minus expectatam hoc laudabiliorem fidem referam⁹. Marcus antonius auorum nostrorum clarissimus orator iccirco reus agebatur. Cuius in iudicio accusatores seruum suum in questionẽ perseuerantissime postulabant quod ab eo cum ad stuprũ iret ipse laternam prelatã contenderet. Erat aũt his etiam in verbis videbatq̃ rem ad suos cruciatus pertinere:nec tamen eos fugiebat. Ille vero vt domum ventuz est Antonium hoc nomine vehementius confusum ⁊ solicitum vltro est hortatus vt se iudicibus torquendum traderet affirmans nullum ex ore suo verbum eruturuz quo causa eius ⁊ fama lederetur ac promissi fidem mira patientia prestitit fidem plurimis etiam laceratus verberibus eculeoq̃ impositus cãdentibus etiam laminis vstus omnem vim accusatoris custodita dñi sui salute subuertit. Argui potest merito fortuna q̃ tam pium ⁊ tam sanẽ spiritum seruili nomine inclusit.ℌ vale. O constantia serui preclara.O fortitudo amoris dicanda.O exemplum potius imitandum q̃ laudandum.O laudabilis memoria huius serui:qui etiam pro amore domini sui tã constanter corporis flagellationez candentes laminas eculeumq̃ sustinuit: vt potius omni laude ⁊ admiratione atq̃ imitatione dignus sit q̃ alia narratione. O christiani quorum dominus Christus est qui nedum incestum aut cuiusq̃ stupri peccatum incidit: qn potius omni virtute omni prudentia omni humilitate omni charitate omniq̃ bono exemplo plenus extitit. Cur si predictus seruus pro lecstuoso domino oñi martyrio omniq̃ corporali pena se tam libenter exposuit non debetis ⁊ vos ꝓ domino vestro Jesu Christo

omni virtute clarissimo omni bonitate caritate ⁊ puritate pleno:constanter eculeuz candentes laminas corporis laceratione. Et q̃ plus est ipsam mortem suscipere? Sed o confusio o victuperium o dedecus ⁊ verecundia populi christiani. ecce q̃ vnus paganus vñ⁹ seruus infidelis confusionem et verecundiaz facit fere omnibus christianis:cuz quasi nullus sit christianus qui etiam minimum verbum minimamq̃ iniuriam ꝓ Christo dño suo tollerare velit. Consimile exemplum sed maioz laude maioriq̃ nunciatione dignum narrat Valerius eodem lib.6.r.c.6.de quodam alio seruo. Qui vt domini sui icolumẽ reseruaret vitam mortem pro ipso tam libẽter q̃ constanter accepit.vnde Valerius ibidem verbaliter ait. Quid vrbani panapiõis seruus q̃ admirabilis fidei .Cũ eni ad dñm proscriptum occidendum domesticorum indicio cerciores factos milites in reatinã villã veniisse cognosceret:cõmutata cũ eo veste: mutato etiã a nullo illuz postico clã emisit se aũt in cubiculũ ac lectũ recepit ⁊ se vt panapionẽ crudeli morte occidi passus est breuis huius facti narratio:sed nõ parua materia laudationis.nam si quis ante oculos ponere veller subitum militum accursum conuulsa ianue claustra minacem vocem truces vultus fulgẽtia arma rem vera existimatiõe prosequet:nec q̃ cito dicitur alium pro alio mori voluisse tam id ex facili etiam fieri potuisse arbitrabit. ¶Panopio autem quãtum seruo deberet amplum ei faciendo monumẽtum ac testimonium laudis ⁊ pictatis grato titulo reddendo cõfessus est. ℌ Valerius.O igitur felix huius serui fortitudo. O laudabilis constantia: o amor ⁊ dilectio incompabilis.Immo infelix christianorum conditio:ges vñ̃ presentium christianoz pro amore dei sui subitum innumerabilium milituz accursum conuulsa ianue claustra minaces voces truces vultus fulgentia arma:⁊ tam cordis q̃ pectoris tranfitionem sufferre vellet? heu quasi nullus.Si tamen petis quare seruus iste tam ardua sustinuit. Respondeo q̃ non pro amore dei:non pro eterne salutis ꝑmio: non pro euadendis infirmi penis: quas pro merito sue mortis acquisiuit: sed solum arduam mortem sustinuit pro acquirendo honore fama gloria laude ⁊ memoria hominũ huius mundi. Que omnia incõperabiliter quisq̃ christianus pro amore domini nostri Jesu Christi: a fortiori sustinere tenetur: et etiã maiora si foret opportunũ. Insup etiam pro acquirendo eterne vite premio ⁊ ꝓ euadendi inferni penis:atq̃ pro acquirẽda laude ⁊ gloria eterna omnium fidelium presentis vite:nec nõ ⁊ omnium ciuium celestis curie. Aliud exemplum ponit Augustinus li. de vera religione.de Socrate qui ꝓ us mortem ab atheniensibus voluit sustinere añq̃ fidem quã ad deum habebat vellet offendẽ occisus est enim quia noluit idola adorare. nam dicebat se potius velle adorare canem qui est opus nature q̃ idola que sunt opera hominum. Sed omissis alijs paganorum exemplis:accipe simul omnium fidelium exẽpla: qui quelibet aspera pro Christi fide pertulerunt. Que exempla ponit apostolus ad hebreos.xj.di. Sancti per fidem vicerunt regna.i.reges vt patet de Abraam. Beñ.14.⁊ Exoõ.14.de submersione ¶Pharaonis tãta per Moysen. Josue insuper multos reges amoreoꝝ cananeorum iebuseorum etheoꝝ ferezeorum ⁊ gentes eorum deuicit: in tñ q̃ per fidem precipiens soli vt imobilis persisteret imobilem reddidit: vt Josue habet.10. ⁊ per totum vetus testamentum alia similia continentur. Quis autem ãnumerare sufficeret victorias fidelium noui testamenti aduersus reges ⁊ dominos infideles. Nõ ego quidem ideo ptranseo.Secõ subdit ¶Paul⁹ operati sũt.i.opera iustitie miraculosa vt fuit q̃ Abraam per fidem obediẽs deo voluit filium imolare. Beñ.22. vnde Jac.2.dicitur. Credidit Abraam deo:⁊ reputatuz est ei ad iustitiam. Iterum virgo Maria per fidem miraculose deum concepit. Vel operati sũt iustitiam.s.operum moralium:vnde ꝓphera Juraui ⁊ sta.c.iu.iu.tuc. ℭ Tertio segt adepti sunt repromissionem.i.per solam fidem ea q̃ promittebantur a deo in presenti ⁊ in futuro obtinuerunt:sicut de ministeriis incarnationis Christi ⁊ huiusmodi. vnde Augustinus in enchiridi.Nullus inquit antiquorũ quãtumcũq̃ iustorum preter Christi fidem potuit vñq̃ gratiam ⁊ salutem inuenire.

ℭ Quarto sequitur obturauerunt ora leonũ scz per fidem:hoc perfecte patuit in Daniele posito i lacu leonuz Dañ.6. Sanson quoq̃

leonem occidit. Judic.14. Dauid etiam.j. Reg.17.se aliū occidisse in nomine domini testatur. ¶Quinto sequitur extinxerunt impetum ignis.vnde.3.habetur de tribus pueris q̄ virtute fidei extinct⁹ ignis omnis fuit. ¶Sexto sequitur effugauerunt aciem gladij.i.exercitum gladio accinctuz:vt Josue.10. ⁊.xj.c.Et Dauid.2.Reg.5.⁊ p̄mi Regū.14. Jonatas cum suo armigero effugauit cuneū armatorum.i.mille viros philistinorum. vñ dicitur ibi factum est miraculum ⁊c̄. ¶Septimo sequitur conualuerunt de infirmitate:vt patet de Ezechia.4.Regum.20.⁊ Isa.38.Et de Thobia Thob.2.⁊ de Job.c. vltimo. ¶Octauo fortes facti sunt in bello vt habetur p̄mi Machab.4. de Juda Machabeo qui cum decem milibus vicit exercitum.60.milium virorum.⁊ quinq̄ milium peditum.vnde dicitur de ipso p̄mi Machab. 3.q̄ similis leoni factus est in operibus suis. ¶Nono sequitur castra verterunt exterorum.i.ante fugam:in fugam verterunt exercitus inimicorum: vt habetur Judic.j. de gedeone.⁊.2.Machabe.12. de machabeis.j ¶Decimo sequitur.Et acceperūt mulieres de resurrectione mortuos suos: vt habetur de Helia.3.Regū.17.⁊ de Heliseo.4.Re. 4.hec autem omnia que in virtute fidei de factis veteris testamenti dicta sunt non minus glorioſe per sanctos noui testamenti fcā sunt: vt patet legenti hystorias eorum. ¶Positis autē decem mirabilibus factis per scōs in virtute fidei subsequitur ¶Paulus ⁊ narrat decem genera martyriorum que sancti perpess. sunt ne Christi fidem offenderent. ¶Et primo sequitur alij distenti sunt.s.in ceuleo vt septem fratres: de quibus habetur 2. Machabe.7. In nouo autem testamento pene omnes martyres hoc genus martyrij passi sunt. ¶Scō sequitur non suscipientes redemptionem.i. euasionem presentem quam potuissent habere si voluissent. vnde beato Vincentio in ceuleo leuato dixit dacianus. Vincenti vbi istud miserabile tuum corpus conspicis? Cui respondens dixit. In sublimibus ago:⁊ istos principes tuos in huius seculi potestate fidētes altior despicto. Et hoc faciebat vt meliorem.s.illa cuasione inueniret resurrectionem. ¶Tertio sequitur Alij vero ludibria passi: iuxta illud apostoli p̄nie corin.4.tanq̄ purgamente huius mūdi facti sumus. Et beata agnes ad lupanar ducta fuit pro sui ⁊ suoruz ludibrio. ¶Quarto sequitur.⁊ verba experti. vt apostolus ad corin.12. Ter virgis cesus sum a iudeis quinquies vna min⁹ accepi. Et beatus Christophorus virgis ferreis est verberatus. ¶Quinto sequitur insuper ⁊ vincula.s.sunt experti:vt beat⁹ Valerius episcopus ⁊ Vincentius eius diaconus qui vinculis ligati et ferro onusti de hyspania valenti.i ducti sūt. ¶Sexto sequitur ⁊ carceres:vt beat⁹ Petrus ab Herode incarceratus Act.12.Insuper ⁊ beata Agatha letanter ibat ad carcerem. ¶Septimo lapidati sūt: vt Jeremias a Judeis. Zacharias barachie et precepto regis Joas. Et beatus Stephanus Act.7. Et ¶Paulus dicit.2.corin.12. Semel lapidatus sum. ¶Octauo sequitur Secti sunt: vt Isa.quem manasses nepos eius fecit secari lignea serra: mlti criā Christi martyres secti sunt ⁊ toto corpore laniati sicut beatus Jacobus intercisus. ¶Nono cēptati sunt.s.promissionibus magnis muneribus ⁊ blanditijs sicut beata katherina a Maxentio imperatore. ¶Decimo sequitur in occisione gladij mortui sunt:vt Josias rex virtuosus. 4.Regū.23. ¶Paulus decollatus: Agnes jugulata:alij quoq̄ multi propter fidem diuersimode gladio interempti sunt. Et numeratis decem operibus miraculosis fidei ⁊ martyrorum generibus subsequitur ¶Paulus et enumerat decem opera laboriosa a sanctis propter Christi fidem suscepta. ¶Et primo sequitur di.Circuierunt.s.multa mundi loca cum maximis periculis. Vnde ¶Paulus.2. corin.12.ait.In itineribus scpe periculis fluminum periculis latronum ⁊c̄. ¶Secundo sequitur in melotis.s.induti melota circuibāt que est vestis de pilis camelorū: vt Helyas 4.Reg.j. Et Joan. baptista. Matth.3. vel melota est pellis tari animalis que est valde bispida. ¶Tertio circuierunt in pellibus caprinis.i.veste huiusmodi induti vt Helias accinctus renibus zona pellicea.4. Regū.j. Adulti quoq̄ de sanctis patribus sic vestiebantur ⁊ in desertis morabātur ⁊ alios sanctos patres querendo circuibant. ¶Quarto circuibant egentes.s.necessarijs ad victuz vt discipuli Christi: ⁊ e quib⁹ dicitur Mat.

12. q̄ transeunte Jesu per sata discipuli esurientes ceperunt vellere spicas ⁊ manducare. ¶Quinto circuierunt angustiati.s.cura animi ⁊ solicitudine:vt ¶Paulus dicit.2.cor. 12. Preter illa que extrinsecus sunt instantia mea quottidiana ⁊ solicitudo omnium ecclesiarum. ¶Sexto circuierunt afflicti.s.macrimo corporis labore ⁊ penitentia Joan.4. Jesus fatigatus et itinere sedebat super fontem. Quibus dignus non erat mūdus quorum.s.conuersatione non erant digni amatores mundi. ¶Septimo circuierunt in solitudinibus errantes: vt Helias fugiens: Jezabel.3.Regum.19. ¶Octauo circuierūt errantes in montibus vt dicendum fugiēs Saul p̄mi Regum.23. ¶Nono in speluncis.s.a natura facti laritabant:vt filij prophetarum propter Jezabel: vt habetur.3.Reg. 18. Alij quoq̄ de sanctis patribus habitasse leguntur in speluncis socij scorpionū atq̄ serarū:sicut Hieron. ¶Decimo habitauerunt in cauernis terre.s.casu aliquo factis vl aquarum inundatione vel humana arte fabricatis:vt Rome vbi tempore persecutiōis multi latitabant. Et hi testimonio fidei probati sunt.i. fides de his omnibus ⁊ eorum similibus testimonium perhibuit: propter quam ipsi tanta pertulerunt. Deniq̄ accipe exemplum ¶Pauli qui non tm̄ vincula et carceres pro Christi fide paratus erat tollerare: sed etiam ipsam mortem. Nam sicut habetur Act.21. Cum prophera Agabus diriſſet paulo oportet alligari paulum in irſm ipse Respondit viua voce. Ego non solum alligari: ſz ⁊ mori pro nomine domini Jesu paratus sum. ¶Proinde ¶Paulus idem iudeis p̄dicans sepius dicebat illa verba Ro. 8. Quis nos separabit a charitate Christi tribulatio: an angustia: an persecutio:an fames: an nuditas: an periculum: an gladius an mors:sicut scriptum est. Quoniam propter te mortificamur tota die. Sed in his omnibus predicta superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum eni quia neq̄ mors neq̄ vita neq̄ angeli neq̄ potestates neq̄ principatus poterunt nos separare a charitate que est in Christo Jesu domino nostro. hec ibi. O exemplum mirabile. O exemplum omni memoria dignū. O exemplum ab omnibus christianis necessario uni tandum. Ex predictis igitur exemplis patet qualiter habens veram fidem tenetur tante esse fortitudinis vt etiam mortem pro ipsa suscipiat. ¶Quinto hoc idem probo similitudinibus. ¶Prima similitudo ponitur Jo. 12. vbi dicitur. Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit ipsum solum manet. si autem mortuum fuerit multum fructum affert. Qua similitudine datur intelligi q̄ Christianus in casu necessitatis nolens pro Christi fide mortem suscipere non potest fructum diuine gratie atq̄ salutis percipere. Econtra vero si mortem constanter suscipit ⁊ gratiam acquirit ⁊ vitam eternam possidebit. Aliam similitudinem ponit dominus Matth.16.di. Et ego dico tibi: quia tu es ¶Petrus ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meam. vbi glosa ait. ¶Petram vocat xp̄us firmitatem:eo q̄ sicut petra stat in duritia sua:sic fides permanet in firmitate sua. Sicut igitur domus fundata supra firmam petram non timet aliquam ruinam sic nec fundatus in vera fide Christi timet aliquam aduersitatem. Nec mirū cum innisus sit persone veritati imobili. Et ideo similitudinarie dominus Matth.7.c. dicit. Omnis qui audit verba mea ⁊ facit ea assimilabitur viro sapienti qui edificat domum suam supra petram: ⁊ descendit pluuia ⁊ venerunt flumina ⁊ flauerunt venti ⁊ irruerūt in domum illā ⁊ non cecidit. Fundata eniz erat supra firmam petram: pluuia que sursum venit est impugnatio aeree seu diabolice potestatis:flumina que de montibus descendunt sunt persecutiones superborum in fidelium. venti dicuntur omnia tentationuz genera que simul omnia habens veram fidem tollerat vsq̄ ad mortem. Ex prefatis auctoritatibus: rationibus: distinctionibus: exemplis: atq̄ similitudinibus patet: qualiter habens veram fidem tenetur tante esse fortitudinis vt anteq̄ ipsam fidem offendat seu ipsam fidem denegat: mortem suscipere sit paratus. Et per consequens ex supradictis omnibus patet declaratio serie excellentie sacratissime fidei: que dicta fuit excellentia integritatis. In qua octo circunstantie ad integritatem vere fidei necessarie sunt. Quas fidei circunstātias piissimus dominus ⁊ redēptor noster Jesus xp̄s.

nobis omnib⁹ concedere dignetur. Qui cū patre ⁊ spiritu sancto gl̃iosus viuit ⁊ regnat deus per infinita secula seculo⁹. Amen.

¶ Feria secunda post dominicam oliuaruꝫ de septima excellentia fidei sacratissime: que dicitur excellentia realitatis.

Maria accepit

libram vnguenti pistici pretio si ⁊ vnxit pedes Jesu ⁊ extersit capillis suis pedes eius et dom⁹ impleta est ex odore vnguenti. Scribunt hec verba Joan. 12. capi. et in euangelio occurrentis ferie. Quoniã honorabiles ciues per illud vnguentũ quo domus odore maximo impleta fuit mistice sacratissimũ corpus christi a fidelibus sumendum designatur. Quod vtiqꝫ ipsum digne sumentibus replet domũ anime seu conscientie odore ineffabili diuinarũ gratiarũ seu spiritualiũ consolationũ: hinc est q⁹ post declarationem serie excellentie sacratissime fidei: que dicta fuit excellentia integritatis habeo in sequentibus diebus septimã excellentiaꝫ ipsius sacratissime fidei simpliciter declarare: que dicit excellẽtia realitatis. in qua videbimus qualiter in sacramento altaris suscipiendo realiter continetur verũ corpus ⁊ verus sanguis ipsi⁹ christi benedicti: cui⁹ excellentie seu sacramẽti declaratio talis erit.

¶ De septima excellentia sacratissime fidei. vꝫ de realitate dominici sacramenti.

Septima excellentia sacratissime fidei in ordine declaranda dicitur excellentia realitatis. In hac enim excellentia fidei benedicte singulariter habeo ostendere quomodo realiter sub accidentibus hostie debito modo consecrate: verum christi corpus ⁊ sanguis existit. Et ratio potissima ad hoc declarandũ me inducens est: quoniã hoc est vna de precipuis veritatib⁹ nostre fidei inter ceteras summe necessaria tam ad credendum q̃ ad saluandũ. Et insuper quia appropinquat tempus quo veri fideles ipsum dominicũ sacramentuꝫ sunt sumpturi: pro qua sacri realitate plenius declarãda tres conclusiones propono. Quarũ ¶ Prima dicit conclusio Veritatis.

¶ Secunda dicit conclusio Necessitatis.

¶ Tertia dicit conclusio Specialitatis.

¶ De tertia conclusione dominici sacramẽti ⁊ primo de prima: que dicit veritatis.

Prima igitur conclusio de realitate sacramenti declaranda dicit conclusio veritatis. Cuius enim omnis humana ratio omnisqꝫ humanus ⁊ naturalis intellectus deficiat a cognitione ineffabilis atqꝫ supnaturalis dominici sacramenti. ramen simplicissima fides que vtiqꝫ est quidã habit⁹ supernaturalis ⁊ infusus hoc facit intelligere quod humana ratio ⁊ materialis sensus percipere non potest. Quod confirmans Ambro. 24. questi. ꝑma. ca. Non turbatur. sic dicit. Quid enim tam altum quã altitudinez diuitiaꝝ suarum id est diuinitatis videre: id est scire dei filium ⁊ professionẽ diuine generationis ⁊ hostie transsubstãciationis assumere: que licet mens nequeat humana plene rationis inuestigatione comprehendere: fidei tamen plenitudo cõplectitur. hec ille. Et ecclesia cantat. Verbũ caro panem verũ verbũ carnem efficit: fitqꝫ sanguis christi merũ: ⁊ si sensus deficit: ad firmandã cor sincerũ sola fides sufficit. Licet igitur ut pretactũ est simpler fides veritatez attingat dominici sacramenti: ⁊ per consequẽs catholica fides non indigeat rationibus nostris: seu probationibus cũ in huiusmodi rationibus non fundetur: sed potius ipsa per se humanum intellectũ stabiliat eleuet ⁊ illustret nihilominus ad cecitatẽ: inumo ut sic dicerim ad bestialitatez hominũ infidelitũ: seu hereticorũ conuincendã ⁊ confundendã: et insuper ad hominũ deuotorum fidez ⁊ consolationem roborandã decreui quasi modo sensibili seu probabili ⁊ demonstratiuo ostendere: qualiter corpus xp̃i ⁊ sanguis sub accidentibus panis ⁊ vini consecratis veraciter continet. Pro qua veritate dilucidãda nota tria. videlꝫ. Primo suam realitatem. Secundo suam veritatem. Tertio suam doctrinabilitatem. ¶ Primo de veritate dominici sacramenti nota suam realitatem. Vltra enim hoc q⁹ fides sufficit ad credendum esse sub accidentibus consecratis verũ christi corpus hoc idem realiter quadrupliciter probo. ¶ Primo auctoritatibus. Secũdo rõnib⁹. Tertio distinctõib⁹. Quarto exẽplis. ¶ Pri-

mo ꝓbo auctoritatib⁹ q⁹ sub accidẽtib⁹ hostie cõsecrate quã fideles suscipiũt realr continet vez corp⁹ verusqꝫ xp̃i sanguis. Mã extra de sum. trĩ. ⁊ fi. ca. c. Firmiter credim⁹. §. vna vero. Innocẽtius tertius ait. Vna vero est fidelium vniuersalis ecclesia. extra quaꝫ nullus omnino saluat. In qua idem sacerdos ipse est sacrificiũ Jesus xp̃us: cuius corpus ⁊ sanguis in sacramento altaris sub specieb⁹ panis ⁊ vini veraciter continetur transsubstantiatis panc in corpus ⁊ vino in⁹ sanguinem potestate diuina: ut ad perficiendum misteriũ vnitatis accipiamus ipsi de suo quod accepit ipse de nostro. hec ibi. Idẽ quoqꝫ Innocen. tertius. extra de cel. mis. c. Cum Marthe. ait. Quidam misterium fidei ad misterium erroris trahere putauerunt dicentes in sacramento altaris non esse corporis christi ⁊ sanguinis veritatem: sed imaginationẽ tãtum ⁊ speciem ⁊ figuram: pro eo quod scriptura cõmemorat interdum id quod in altari suscipitur esse sacramentũ ⁊ misterium et exemplum. Sed tales ideo laqueum erroris incurrũt: quia nec auctoritates scripture cõueniẽter intelligunt: neqꝫ sacramenta dei accipiunt reuerenter. Si enim quia figura est sacramentum altaris veritas ibi esse negatur. ergo nec mors nec resurrectio christi cum figura sint veritas est credenda. Si quidem mortem ⁊ resurrectionẽ christi similitudinem ⁊ imaginez esse apostol⁹ manifestat: christus inquiens mortuus est pro delictis nostris: ⁊ resurrexit propter iustificationem nostram. Apostolorũ etiam princeps Petrus sic in epistola sua scripsit. christus passus est pro nobis vobis relinquens exẽpluꝫ ut sequamini ve. eius. Sicut ergo tam mors christi q̃ eius resurrectio est exemplũ: ut et nos peccato mortui. iustitie viuamus: quarũ si non fuit veritas: quia fuit exẽplũ: ergo nec vere mortuus fuit Jesus: nec vere resurrexit. Sed absit a fidelium cordibus error iste: cũ prophecta de ipso testetur: quia vere languores nostros ipse tulit ⁊ dolores nostros ipse portauit. dicitur tam sacramentũ misterium fidei: quoniã aliud ibi creditur q̃ cernatur ⁊ aliud cernitur q̃ credatur. Cernitur enim speꝫ panis ⁊ vini: ⁊ creditur veritas carnis ⁊ sanguinis christi: ac virtus vnitatis ac trinitatis. Distinguendũ tamen est subtiliter inter tria que sunt in hoc sacramento discreta. videlꝫ formã visibilem: veritatem corporis: ⁊ virtutem spiritualem. Forma autẽ est panis ⁊ vini veritas est carnis ⁊ sanguinis christi. virtus est vnitatis ⁊ charitatis. Primum est sacramentum ⁊ non res. Secundum est sacramentũ ⁊ res. Tertium est res ⁊ non sacramentum. hec ibi verbaliter. Itez Eusebius de cõsc. distin. 2. ca. quia corpus. ait. Quia corpus assumptum ablaturuꝫ erat ab oculis hominũ ⁊ illaturum sideribus: necessarium erat in die cene sacramentum nobis corporis ⁊ sanguinis consecrare: ut colleretur iugiter per misterium quod semel offerebatur in preciũ. ⁊ infra subiũgit. vere vnica ⁊ perfecta hostia fide extimanda est non specie: neqꝫ exteriori censenda visu: sed interiori affectu. Vnde celestis confirmat auctoritas. Quia caro mea vere est cibus: ⁊ sanguis meus vere est potus. Recedat ergo omne infidelitatis ambiguũ: quoniam qui auctor est muneris ipse etiam est testis veritatis. Mã inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substantia corporis sui ⁊ sanguis verbo suo secreta potestate conuertit ita dicens. Accipite et comedite hoc est corpus meum. hec ille. Augustinus etiam de cõsecra. distin. secunda. ca. Nos autem. ait. Nos autem in specie panis et vini quã videmus res inuisibiles. id est carnem ⁊ sanguinem veraciter honoramus: nec similiter comprehendimus has duas species quẽadmodum ante consecrationem cõprehendebamus. Cum fideliter fatemur ante consecrationẽ panem etiam ⁊ vinum quod natura formauit post cõsecrationem vere esse carnem christi ⁊ sanguinem quod benedictio consecrauit. hec ille. Idem etiaꝫ Augustinus de consecra. distin. secũda. ca. Accesserunt. ait. De carne marie carneꝫ christus accepit: ⁊ ipsaꝫ veraꝫ carnem ad manducanduꝫ fidelibus in salutem dedit. Ambro. etiam de cõsc. disti. secũda. ca. panis ẽ. ait. Panis est in altari vsitatus ante verba sacramentoruꝫ. Vbi autem accessit cõsecratio mox de pane fit vera caro christi. Et ideo Ambrosius de consecratione distin. secunda. capi. Sicut est inquit verus dei filius dominus noster Jesus christus: non quemadmodũ homines per gratiam: sed vere filius ex substantia patris. Ita vera chri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſti caro eſt: ſicut ipſe dixit: quam accipimus
t ſanguis eius verus eſt potus.hec ibi. Dc-
nigz idem Ambroſius de cõſecratione di-
ſtinctione ſcẽda.capi. Omnia. ait. Omnia
quecũqz voluit domin⁹ fecit in celo t in ter-
ra:et quia voluit ſic factuz eſt.Licet igitur fi-
gura panis t vini videatur: nihil tamen ali-
ud q̃ caro chriſti t ſanguis eius poſt conſe-
crationem credenda ſunt. Vnde ipſa veri-
tas ad diſcipulos ait.Hec caro mea eſt pro
mundi vita. Et ut mirabilius loquar : non
alia plane caro q̃ que nata ẽ de Maria vir
gine:t paſſa eſt in cruce t reſurrexit de ſepul
chro.hec in q̃ ipſa eſt: t ideo chriſti caro eſt:
que pro mundi vita adhuc hodie offertur:t
cum digne percipitur vitam eternam in no
bis vtiqz operatur:panez quidez iſtum quez
ſumimus in myſterio illum vtiqz intelligo
panez qui manu ſpirituſſancti formatus eſt
in vtero virginis: t igne paſſionis decoctus
in ara crucis. Panis enim angelorum ci-
bus hominuz factus eſt. Vnde ipſe ait.Ego
ſum panis viuus qui de celo deſcendi:t ite-
rum panis quez ego dabo caro mea eſt pro
mundi vita. hec ibi. Si vis alias auctorita-
tes vide de conſecratione diſtin.ſecunda.per
totuz. Licet hic poſueriz pulchriores. Et pre
dictis igitur auctoritatib⁹ patet: qualiter ve-
rum chriſti corpus : et verus chriſti ſanguis
realiter ſumitur a fidelib⁹ ſub accidentibus
boſtie t vini conſecratis tẽ. ¶ Secundo hoc
idem probo quinqz rationibus.

¶ Primo ratione Cauſalitatis.
¶ Secundo ratione Maioritatis.
¶ Tertio ratione Superabilitatis.
¶ Quarto ratione Operabilitatis.
¶ Quinto ratione Naturalitatis.

¶ Primo probo ratione cauſalitatis q̃ per
dei potentiam t voluntatem ſubſtantia bo-
ſtie t vini poſt conſecrationem realiter con-
uertitur in veram ſubſtantiam corporis et
ſanguinis chriſti. Fundamentuz rationis po
nit Auctor libro de cauſis.di. Quicquid fa-
cit cauſa ſecunda facit cauſa prima nobiliori
et altiori modo.patet hec regula. Nam ſi ca
merarius alicuius domini poteſt alicui vnã
facere gratiam:a fortiori ipſe domin⁹ hoc fa
cere poterit. Similiter ſi epiſcopus aliquem
poteſt abſoluere ab aliquo enormi peccato:
a fortiori poterit hoc idez facere papa . Quo
preſuppoſito certum eſt q̃ potentia limitata
ipſius nature naturate vnam ſubſtantiaz in
aliam conuertit quod ſic patet. Nam ſecun
do de anima philoſophus ait. Alimentum
per naturam conuertitur in ſubſtantiam ali
ti:ut puta panis conuertitur in ſubſtantiam
carnis t vinum in ſubſtantiam ſanguinis.
Similiter per virtutez caloris galline : ſub-
ſtantia oui conuertitur in ſubſtantiaz carnis
ſeu in gallinam. Similiter videmus q̃ ter-
ra que eſt ignobiliſſima rerum:generat au-
rum t argentum lapides pretioſos : et alia
multa nobiliſſima: quinimo cum ſit inſpi-
diſſima panez producit t vinum t multa bo
ius valde ſapida et bona quid plura ? Ipſe
eſt turpiſſima t tamen pducit valde pulcras
res ut puta arbores flores frondes fructus
t huiuſmodi: que omnia operatur in virtu-
te ſolis. Vnde quarto Methcororũ philoſo
phus dicit. q̃ virtute ſolis humiditas terre
conuertitur in arbores:in herbas: in vinum
in oleum : in balſamũ:t huiuſmodi. Simili-
ter dicit q̃ terra eadem ſolis virtute cõuer
titur in aurum:in argentum:in ferrum et in
lapides pretioſos. Refert etiam Iſidor⁹ in
libro Ethimologiarum. q̃ in ſcotia eſt fons
qui omne quod in eo mittitur ſtatim cõuer
tit in ſubſtantiam lapidis. Similiter in hy-
bernia eſt ali⁹ fons:in quo ſi palus lignea
figitur:ſtatim pars que tangit aquã conuer-
titur in lapidem:reliqua vero pars que fig-
tur in terra:ſtatiz conuertitur in ferrũ. Pre
terea nonne ut habetur Exodi quarto. Vir
ga Moyſi ſubito eſt conuerſa in colubrum
t iterum apprehenſa cauda eius cõuerſa eſt
de colubro in virgam? Nonne etiam Joan
nes euãgeliſta.ut in ei⁹ habetur legenda cõ
uertit virgas ligneas in aureas t lapides in
arena collectos in lapidibus pretioſis? Vi
biſtoriam ſi placet. Si igitur omnia hec na
tura naturata facit: q̃to magis natura natu
rans que eſt ipſe deus poteſt hoc facere cu
ius poteſtas infinita nullis limitibus coan
guſtatur:et in quo ſunt omnes perfectiones
altiori modo q̃ ſint in creaturis? Nulli igi
tur dubium eſſe debet : quin deus ipſe poſt
conſecrationem realiter conuertat ſubſtan
tiam boſtie in ſubſtantiam ſui corporis: que
ſimul omnia confirmans Auguſtin⁹ in ſen-
tentijs ſuis ſic ait. Firmiter tenenduz eſt q̃

panis in corpus t vinum in ſanguine con-
uertitur illa verbi veritate qua verbum ca-
ro factum eſt t habitauit in nobis.Qua di-
xit t omnia facta ſunt : qua vtorem loth in
ſtatuam ſalis mutauit:qua virgam Moy-
ſi in colubrem vertit:q̃ fontes t flumina om
nia egypti conuertit in ſanguinez: qua aquã
de petra duriſſima produxit: qua poſtremo
ad nuptias aquam conuertit in vinum. hec
ille.Que inſuper omnia etiam verbaliter cõ
firmat Ambroſius de conſecratione diſtin-
ctione ſecunda.ca. Reuera.quem ter. cauſa
brevitatis obmitto cum coincidat cum au-
ctoritate Auguſtini ſupra poſita. ¶ Secun-
do hoc idez probo ratione maioritatis. Fun
damentum rationis ponit Hilarius libro
de trinitate.dicens. Maius eſt opus de ni-
hilo aliquid facere : q̃ de aliquo facere ali-
quid:et ratio eſt ſm Franciſcũ de maronis
in quodam ſermone de ſacramento eucari-
ſtie. Quia plus diſtat ens t non ens: q̃ ab
invicem diſtent duo entia ſcõm diſtantiam
eſſentialem. Patet hec regula. Naz homo
poteſt de ferro culrellu facere: t de ligno ca
thedram:et de farina panem. Sed tota na-
tura omneſqz ſimul angeli de nihilo nun
q̃ poſſent aliquid facere etiam minimũ gra
num milij.propter quod philoſophus primo
Phiſicorũ.ait. ſm omnes philoſophantes
ex nihilo nihil fit.Quo preſuppoſito peto q̃
de nihilo creauit angelos celum et terram:
t omnia que continentur in eis: et certum
eſt q̃ ſolum fuit ipſe deus cuius potentia eſt
infinita.Quod ſi ſic eſt q̃ deus poteſt de ni
hilo tanta facere:q̃to magis poteſt vnũ ens
in aliud convertere:ſeu ſubſtantiam panis t
vini in ſubſtantiaz ſui corporis commutare?
nec mirũ eſt cum de ſimilibus idem ſit iu-
dicium. Nonne ut habetur Geneſ. ſecun-
do. Per dei potentiam de coſta viri mulier
ſubito facta eſt t perfecte formata? Nonne
etiaz ut habetur Mattbei tertio. t Joannis
ſexto. De quinqz panibus t duobus piſci
bus ſaciauit chriſtus quinqz milia hominuz
de quibus etiam duodecim cophini fragmẽ
torum ſupauerunt. Quod ideo factum fuit:
quia panis materiã augmentauit. Quod ſi
hoc materialiter fecit:cur non ſpiritualiter t
ſacramentaliter poteſt totam eccleſiam de
ſubſtantijs boſtiarum in ſuum corpus con-
uerſis paſcere? Que ſimul omnia egregie cõ
firmans Ambroſius de cõſecratione diſtin
ctione ſecunda.capi. Reuera.ait. Si tantum
valuit ſermo helie ut ignem de celo depone
ret:non valebit chriſti ſermo ut ſpecies imu-
tet elementorum? de totius mundi operib⁹
legitur:quia ipſe dixit et facta ſunt. Sermo
igitur qui potuit ex nihilo facere quod non
erat:non poteſt ea que ſunt mutare in id qõ
non erant? Non enim eſt minus dare no-
uas q̃ mutare reb⁹ naturas. Et ideo ſicut
erat panis ante conſecrationem:iam corpus
chriſti factum eſt poſt conſecrationem: quia
ſermo dei mutat creaturam.hec ille. ¶ Ter-
tio hoc idem probo ratione ſuperabilitatis.
Fundamentum rationis ponit Hilarius.
libro de trinitate dicens. Deus plura poteſt
facere q̃ noſter intellectus intelligere: t hoc
ideo quia deus eſt virtutis infinite : intelle-
ctus vero finite. Quo conceſſo certum eſt q̃
humanus intellectus ſm Boetiuz libro de
trinitate poteſt intelligere accidens ſine ſub-
iecto:ſeu multa poteſt intellectus ſequeſtra-
re: que tamẽ ſequeſtrare non poteſt ſenſus.
Et hoc ideo eſt quia intellectus eſt potentia
magis immaterialis t ſpiritualis quã ipſe
ſenſus.Cum etiam ipſe ſenſus accidentia vi
deat nec tamen videat ſubiectum. Quod ſi
ſic eſt ergo multo magis diuina virtus ſeu
diuina potẽtia que incomparabiliter eſt ma
magis immaterialis:q̃ intelligentia noſtra
poteſt in hoc ſacramento accidentia a ſub-
ſtantia in eius corpus conuerſa contra na-
turam ſequeſtrare. Nec tamen propter hoc
debet aliquis dubitare: ſi deus hoc facit q̃
quaſi intellectus non capit:immo ſine qua-
ſi:quia videmus etiam per experientiam q̃
maxima eſt differentia in intellectibus bo-
minum ſeu angelorum: pro eo q̃ vnus in-
tellectus hominis vel angeli aliquid intel-
ligit alius homo vel angelus. Cum autem
intellectus dei quaſi diſtet in infinitum ab
intellectu humano non eſt mirum ſi facere
poteſt etiam contra naturam: quod noſter
intellectus non poteſt percipere. Nonne ut
habetur.Fo.di.capi. ut conſtitueretur.etiam
6.diſtin.§. Dis. Item.io. queſtione tertia.c.
piſcis. Item diſtin. ri.ca. catholica. t extra.
de conceſſione prebende.c. propoſuit . Qui
facit legem poteſt in ea diſpenſare ? Et cer-

tum est q̄ sic: dummodo fiat dispensatio: aut propter minus malum: aut propter maius bonum. Sed clarum est quod deus cōdidit substantiam hostie simul ⁊ accidentia: statuitq; q̄ naturaliter vnum ab altero non separaretur. q̄ si super naturam ꝑ me lioꝛi bono separat accidentia a subiecto: hoc non est mirum cum velit ⁊ possit ⁊ sic facere opꝫtunum sit. Sicut enim in sole quādoq; dispensauit vt vltra solitum in medio celi ꝑ diem immobilis staret: ⁊ insuper in igne vt quandoq; non combureret. Sicut patet de tribus pueris in camino ignis existentibus totaliter illesis. Et in Enoch ⁊ Helya quos contra naturam in paradiso terrestri viuos reseruat: ⁊ in virgine Maria quā voluit contra ordinem nature sine humano semine concipere. Sic etiam potuit ⁊ voluit contra nature ordinem in hoc sacramento dispensare q̄ accidentia stent sine proprio subiecto. Nec mirum hoc debet apparere: quia cum effectus magis dependeat a causa prima q̄ꝫ a scōa: potest deus qui est prima causa substantie ⁊ accidentis per suam infinitam virtutem conseruare accidens in esse subtracta substantia per quam conseruatur in esse sicut per causaz. Sicut etiam effectus naturalium causarum potest deus producere sine naturalibus causis sicuti fecit duz corpus humanum sine materiali semine in vtero virginis formauit. ¶Quarto hoc idem probo ratione operabilitatis. Fundamentū rationis ponit Thomas super. j. de anima. dicitur. Omnis effectus naturaliter est significativus sue cause a quo est. patet hec regula. Nam fructus presupponit arborem a qua processit. Similiter cum visio oculoruz auditus aurium: formatio verborū ⁊ cetere operationes aliorum sensuum habeant causam substantialem a qua procedunt. Deto que sit illa substantia. Et certum est q̄ est ipsa anima que sm pbm. 2. de anima lz nō videatur: cognoscitur tamen per duplicē eius effectum. vz per sensum ⁊ motum. Quo presupposito: certum est q̄ per susceptionem dominici sacramenti anima deuota inter ceteros suscipit in se duplicem effectum. vz spiritualem ⁊ corporalem. Spiritualem dico: quia anima nouam ⁊ ineffabilē propter hoc sacramentum recipit delectationem: de qua mistice Sap. 16. Salomon ait. Panem de celo prestitisti eis omne delectamentum in se habentem. hic dicas si placet de ineffabili dulcedine ⁊ delectatione quam habuit beat⁹ frater Joannes da lauerna dum ibidem celebraret: qui dum protulisset omnia verba consecrationis: statim defecit pre dulcedine ⁊ omnia eius membra liquefacta sunt tanq̄ cera: propter quod dicebat. factum est cor meum tanq̄ cera liquescens in medio ventris mei. Narra totam hystoriam. habet insuper dominicum sacramentum effectū corporalem pro eo q̄ sepius cum deuote sumētibus preseruat corporalem vitam pro alio quo tēpore sine alio materiali cibo. hoc enim expresse contigit beate Angele de fulgineo q̄ fuit de tertio ordine nostro: que cū per duodecim ānos de licētia pape iugiter ⁊ dietim hoc sacramentum sumeret: tantam delectationem suscepit: q̄ per illos duodecim ānos prout notum fuit toti ciuitati nunq̄ aliud cibum ⁊ potum materialem sumpsit. Quod si sic est q̄ per receptionem dominici sacramēti predicti effectus sequantur. Deto vnde p̄dicti effectus procedunt seu causentur. Et certum est q̄ non procedunt ab ipsis accidentibus hostie: cum sint quid minimum. ergo necessario oꝫ ꝓfiteri q̄ causentur ab ipso corpore Christi quod veraciter sub accidētibus continctur: quia aliter non esset possibile: q̄ per susceptionem hostie predicti effectus sequerentur cum ex nihilo nihil sequatur. Sicut si deficit arbor vel pater necessario deficiunt rerum effectus qui sunt filius seu fructus. Quoniā igitur ab initio Christi vsq; ad tempora nostra ineffabili vel vtili experimēto probatuz est: ⁊ continuo experimento probatur a bonis ex hoc sacramēto spiritualem sequi effectus. ideo propter hoc est omnino impossibile quin sit ibi Christus totus in sacramento realiter: et hec experientia bonis ē certissimum argumentum omnium argumentoꝝ atq; rationum. propterea mens ipsam experientiaz possidens non potest de veritate sacramenti aliqualiter dubitare vel hesitare. ¶Quinto hoc idem probo ratione naturalitatis. Fundamentum rationis ponit pbus ꝓmo Methea. di. Vnūquodq; entium naturaliter operat sm proprietatē sue forme. patet hec regula. Jsta materia seu ferrū cultelli: quia habet formā aptā ad incisionem ideo incidit: similiter anima intellectiua que habet potentiā intellectiuā aptaz ad intelligēdū veritates iō intelligit. Quo ꝓsupposito certū est q̄ xp̄us dei filius formaliter ⁊ essentialiter est veritas quedā patris eterni. propter quod Joā. 14. ipse dicit. Ego suz via veritas ⁊ vita. Sed clarū est q̄ Joan. 6. de sacramēto loquens dixit. Caro mea vere est cibus: ⁊ sanguis meus vere est potus. Et Matt. 26. dixit. Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meū. Quod si sic est: quia sic est q̄ xp̄us est immutabilis veritas: ⁊ dixit cē corpus suū sub accidentibus hostie consecrate ergo necessario ⁊ indubitāter est ibi sub sacramento: aliter sequeret q̄ xp̄us dei filius falsum dixisset: quod est oīno impossibile. Jō propter hoc nō immerito arguendi sunt increduli de hoc sacramēto: qnimo cōburendi sunt hereticī qui aliter aut credunt q̄ꝫ credere debeant aut saltem notabiliter dubitant contra quos Ber. in suis sentētijs exclamās ait. O q̄ꝫ grauis ē nūc fides sacramēti ⁊ cō ditio Jesu xp̄i in fidelibus. logtur homo veritatem ⁊ credit ei: loquitur ebriosus falsitatez ⁊ fides ei datur: logtur xp̄us veritatem ⁊ fides ei non ꝓstatur: vnicuiq; in sua arte ⁊ facultate credit: soli xp̄o non credit in sua veritate. logtur Dyscianus de cōpositione litterarū ⁊ creditur ei. logtur Galienus de discretione vrinarū ⁊ credit ei: logtur ptholomeus de magnitudine cursus ⁊ influctia syderum ⁊ credit ei. logtur Aristoteles de fallacijs ⁊ forma silogismoꝝ ⁊ credit ei. logtur Tullius de ornatu colorū ⁊ facūdia orationis ⁊ credit ei. Logtur xp̄us de salute aiarū ⁊ non credit ei. O anima ingrata. O viscera dura quousq; effugis amicū tuum: quousq; per infidelitatē ⁊ incredulitatē despicis xp̄m tuū. hec ille. Vbe igitur talibus de hoc sacramento dubitantib⁹ quoniaz excludent a superna patria. Sicut significatiue Moyses ⁊ Aaron. ut habet Numeri. 20. Propter eoꝝ incredulitatē excluſi sunt a terra repromissionis. Propterea Apo. 21. dicitur. Timidis ⁊ incredulis pars illoꝝ erit in stagno igne ardenti ⁊ sulfure q̄ est mors secūda. Ex predictis rationib⁹ patet: qualiter sub accidē bus consecratis realiter est ⁊ sumit corpus xp̄i. ¶Tertio hoc idē probo distinctionibus prima di. est Ric. in quolibeto sic dicentis. Aut est inquit oīpotens aut nō: si sic habes intentū: quia corpus xp̄i est in sacro altaris cuz hoc possit ⁊ velit. Si nō est oīpotens qz non possit hoc facere: ergo de⁹ non est deus. Sed cū hoc sit ipossibile: quia deus includit in se oīpotentiā. ergo ꝑ cōsequēs est ipossibile q̄ deus ⁊ quo vult ⁊ potest: q̄ xp̄us eius filius nō sit in altaris sacramēto. hec Ricar. ¶Secūda distinctio est eiusdē Ricar. in q̄r to dist. 10. ar. j. q. j. in corpore questionis dicētis. Cū querit an corpus xp̄i sit sub hostia cōsecrata q̄ntuz adverā eius substantiā. Respō deo q̄ in sacramento altaris substantia corporis vere ⁊ realiter cōtinetur sub specie panis. Diuina enim virtus que de nihilo mundū creauit: hoc instituere potuit ⁊ voluit: ⁊ qz voluit fecit. Et hoc facē cōgruū fuit: qz i hoc manifestat sue potentie imensitas. Hoc enim est tam admirabile q̄ transcendit omnem facultatē nature. Jtez sue humilitatis ꝓfunditas: in hoc q̄ voluit q̄ possemus suū corpus sacratissimū nrīs manibus contractare Jtē eius inextimabilis charitas in hoc q̄ a nobis visibiliter recedens nobiscū voluit verū corp⁹ suuz inuisibiliter remanere: ⁊ ꝑ hoc in credendo in būilitate exercitamur ⁊ in virtute spei roboramur: ⁊ in charitate amplius inflāmamur. Sūme ergo debent oēs catholici detestari ⁊ psequi illū pessimū errorē impiorū. q̄ dixerūt corp⁹ xp̄i nō ꝓtineri realiter in sacramēto altaris: sed tantūmodo ibi cē sicut in signo: quē errorem retractauit Berengarius rome coram centuz. 13. episcopis. ut habetur de conse. dist. 2. ca. Ego Berengarius. hec Ricar. verbaliter. ¶Tertia distinctio est Innocen. tertij. in libro de officio misse. dicentis. Sicut dei filius per diuinaz naturā habet triplicez modū existendi in rebus. Est enim in omnibus reb⁹ ꝑ essentiā: in omnibus iustis presentialiter per gratiaz: et in assumpta natura per personalē vnionem sic corpus xp̄i habet triplicem modū existendi: in celo eni est localiter: in verbo est personaliter: in altari vero est sacramentaliter. Corpus enim xp̄i sm esse naturale est tantū ⁊ simpliciter in vno loco. scilz in celo sicut locatum in loco: sm esse personale nō est in loco respectu verbi. sm vero esse sacramentale est in pluribus locis ⁊ sic habet modū existendi specialē quēadmodum anima in corpore. hec Innocen. verbaliter. Pro maiori

tamen declaratione distinctionis Innocen. dico q̄ corpus xp̄i habet dupler esse. scilicet naturale ⁊ sacramentale. de quo duplici esse loquitur Augusti. super psalmo quarto. et habet de cons. distin. 2. ca. prima heresis. vbi ait. Donec seculū finiatur sursum est dom⁹: ⁊ hoc quo ad esse naturale ipsius corpis xp̄i sed tamen etiaz hic nobiscum est veritas do minus ⁊ hoc scilz quo ad esse sacramentale corpus cniz xp̄i quod resurrexit oportet esse in vno loco. glo. id est in celo. In celo in forma qua subici humanis oculis ⁊ sensib⁹ valet veritas aut cius vbiq̄z diffusa est glo. id ē in sacramento vbi est veraciter ⁊ non sensibiliter: hec ibi verbaľ in tertu ⁊ glo. Er quo patet q̄ corpus xp̄i quo ad esse naturale est in celo localiter. ut dicit Augusti. ⁊ Innocen. Sed quo ad esse speciale ⁊ sacramentale est in hostia veraciter. Et ideo ex hoc p̄z: q̄ xp̄s in hostia consecrata recipit sacramentaliter non naturaliter q̄ sic patet. Naz in cena domini xp̄us accepit panem ⁊ vinū ⁊ consecrauit ⁊ dedit Apostolis di. Accipite ⁊ comedite: hoc est corpus meū. Cum cniz ipse est veritas. Joan. 14. non potuit simulate loqui: et ideo apostoli susceperūt verum corpus christi non sm esse naturale: sed sm esse sacramentale: pro eo q̄ illā carnē ⁊ sanguinē xp̄i non susceperūt prout habebat esse naturale. Ideo hoc non intelligentes discipuli. Joan. 6. Cum xp̄us diriſſet nisi manducaueritis. c. f. h. ⁊ bi. cius san. ⁊c. Dixerunt durus ē hic sermo: ⁊ statim recesserunt ab eo. Nam credebant q̄ xp̄us intelligeret q̄ susciperent carnem ⁊ sanguinem eius visibiliter: prout habet esse naturale: quod non sic intelligebat christus. predicta omnia confirmat Augusti. de cons. dist. 2. c. Non hoc corpus. ait. Nō hoc corp⁹ quod videtis cōmesturi estis nec bibituri estis sanguinē illuz quem effusuri sunt illi qui me crucifigent. hoc quidem ipsum ⁊ non ipsum. Ipsum quidem inuisibiliter: ⁊ non visibiliter suscipietis. nam et si visibiliter celebrari oportet inuisibiliter tñ intelligi debet. hec ibi. Et idem August. de cō se. distin. 2. ca. prima quidem. ait. Prima quidez heresis in discipulis xp̄i velut a duritia sermonis eius facta est: cuz cniz diceret nisi manducaueritis carnē meam. ⁊c. illi non intelligentes dixerunt ad inuicez: durus est hic sermo. Quis cniz potest hunc manducare. Et iō sepauerūt se ab illo ⁊ remāsit cum 12. ⁊ descendentib⁹ illis instruxit eos q̄ remanserūt: spūs est ingt. i. spūalis intellect⁹ q̄ iustus carnaliter. Caro autem. i. carnalis intellect⁹ nihil p̄ dest. verba que locutus suz ad vos spiritus ⁊ vita intellexistis spiritualiter spiritus et vita sunt spiritualiter ergo intelligite. Non cuz corpus hoc quod videtis manducaturi estis ⁊ bibituri illū sanguinem quez effusuri sunt qui me crucifigent: sacramentuz vobis aliquod cōmendaui: spiritualiter intellectuz vivificabit vos. Caro autem non prodest quic q̄z: sed quomodo illi id est discipuli recedentes intellexerunt sic respōderunt: carnē quippe sic intellexerunt quomō in cadauere venditur aut in macello dilaniatur. Hec Augusti. verbaliter. glo. autē ibidem super illa verba non hoc corpus quod videtis manducaturi estis ait. id est non in eadem specie ⁊ representatione qua me nūc videtis ⁊ qua me pati videbitis manducabitis carnem meam ⁊ sanguinem meum bibetis: sed soluz in sacramento. hec glo. Er predictis etiam distinctionibus patet: qualiter xp̄us realiter et ꝑ non visibiliter tamen inuisibiliter a fidelib⁹ sumit sacramentaliter sub accidentibus hostie. ¶ Quarto etiaz probo exemplis q̄ veraciter corpus xp̄i sub accidētibus hostie consecratis continet. primū exemplū habemus de Berengario diacono qui tenebat oppositum propter quod retractauit: pro eo q̄ a Nicolao papa similiter cum centū. 13. episcopis reprobatus fuit. Cuius confessio ponitur de conse. distin. 2. ca. Ego Berengarius indignus ecclesie sancti Mauritij andegauēsis diaconus cognoscens veram catholicam et apostolicā fidem anathematizo omnē heresim p̄cipue eam de qua hactenus infamatus sum que astruere conatur panem ⁊ vinum que in altari ponuntur. post consecrationem solūmodo sacramentū esse ⁊ non verum corpus ⁊ sanguinez domini nostri Jesu christi: ⁊ non posse sensualiter nisi in solo sacramento manibus sacerdotum tractari: vel fringi: aut fidelium dētibus atteri cōsentio autē sancte Romane ecclesie ⁊ apostolice sedi et ore ⁊ corde profiteor de sacramentis dominice mensie eādez fidem me tenere quaz dominus ⁊ venera. papa Nicolaus et sancta synodus auctoritate euangelica ⁊ apostolica tenendā tradidit mihiq̄z firmauit ꝛz

ponent ⁊ vinum que in altari ponūtur post consecrationē non soluz sacramentū: sed etiam verum corpus ⁊ sanguinez domini nostri Jesu xp̄i esse: ⁊ sensualiter non solū sacramentū: sed in veritate manibus sacerdotum tractari frangi ⁊ fideliū dentibus atteri. Jurans perfectaz homousion trinitatē ⁊ per sacro sancta christi euangelia eos qui contra fidem hanc venerint cum dogmatibus ⁊ sectatoribus suis eterno anathemate dignos esse pronuncio. q̄ si ego ipse aliquando contra hoc aliquid sentire aut predicare presumpsero: canonū securitati subiacebam. hec ibi. Inferius sequitur qualiter papa cuz predictis episcopis misit hanc confessionem per omnes partes xp̄ianitatis. Aliud exemplum habemus de beato Gregorio de quo legitur: q̄ cum vellet cōmunicare quandam viduam: que faciebat sibi hostias quibus ipse celebrabat: fortiter risit: qui statim manuz retrarit: ⁊ posuit hostiā consecratā super altari: ⁊ cum quereret quare risisset dixit. Rideo: quia hostiam quā manibus meis feci mihi das pro vero corpore xp̄i. Qui videns eam incredulam orauit ad altare dicens. O domine Jesu christe ostende queso veritatē tui sacramenti huic vidue ⁊ statim apparuit miraculose hostia tota caro. Quo viso vidua lachrymata est ⁊ ab omni incredulitate sanata. tunc Gregorius iterum orauit ut hostia conuerteret ut primo erat quod ⁊ factuz est: ⁊ tunc vidue dedit hostiaz consecratā de more suscipienda⁹. Aliud exemplū potes hic ponere qualiter dum beata Clara oraret coram sacramēto ut defenderet moniales ab inimicis ⁊ ciuitatem Assisij: statim apparuit ibi infantulus quidaz in tabernaculo dicēs. Ne timeas: quoniā victoriam habebis portans igitur tabernaculū cum corpore christi vndiq̄z circa locum statim omnes inimici p territū propter presentiā christi in tabernaculo veraciter existentis de muris corruerunt quorū aliqui ecciderunt mortui aliqui vero aufugerunt: ⁊ propter hoc etiam ciuitas Assisij de inimicis infidelibus victoriam reportauit. Aliud deniq̄z exemplū etiam habem⁹ de beato Gregorio papa: de quo legitur q̄ cum missam celebraret apparuit Jesus sub passionis ⁊ pietatis effigie: quez videns compassione motus ⁊ deuotione plurimū lachrimatus est. Et ideo statim propter hoc missa celebrata omnibus vere penitentibus ⁊ confessis coram simili imagine pictaris dicentibus genibus flectis orationē infra scriptaz cum quinq̄z Pater noster ⁊ totidē Auc maria concessit quattuordecim milia annorum de indulgentia. Postmodū vero multi alij summi pontifices pre deuotione addiderūt tantū q̄ in summa sunt viginti milia: ⁊ duo decim anni: ⁊ dies. 23. Hec oia scripta sunt in capella domini cardinalis Hostiensis sita in ecclesia sancti Petri de Roma: quaz indulgentiam cōfirmauit papa Calixtus tertius die. 17. Junij. 1456. qui etiam orationi sancti Gregorij addidit duas vltimas clausulas. Orationes igit dicēde pro predicta indulgentia habenda est ista. ¶ O domine Jesu xp̄e adoro te in cruce pendentem ⁊ coronam spineam in capite portantē: deprecor te ut tua crux liberet me ab angelo pcutiente. ¶ O domine Jesu christe adoro te in cruce vulneratum felle ⁊ aceto potatum: deprecor te ut tua vulnera sint remediū anime mee. ¶ O domine Jesu christe adoro te in sepulchro positum mirra aromatibusq̄z conditū deprecor te ut tua mors sit vita mea. ¶ O domine Jesu xp̄e pastor bone iustos conserua: peccatores iustifica omnib⁹ fidelibus defunctis miserere et propitius esto mihi peccatori. ¶ O domine Jesu xp̄e propter illam amaritudinem tuam quam pro me misero peccatore sustinuisti in cruce maxime quando nobilissima anima tua egressa est de corpore tuo: miserere anime mee in egressu suo Amen. Er predictis auctoritatibus rationibus: distinctionibus: atq̄z exemplis patet: q̄liter veraciter corpus xp̄i in forma sacri sub accidentib⁹ consecratis cōtinet ⁊ sumit: ⁊ per cōseq̄ns de veritate sacri patet sua realitas. ¶ Secundo de veritate dominici sancti nō suam vnitatē. Non tñ ut claruit tenendum est corpus xp̄i esse sub speciebus panis consecrati que videtur: sed insuper tenendū est: q̄ ibi etiā similiter sunt hec tria. vz sanguis anima ⁊ diuinitas. Primo igitur sub accidentibus hostie consecratis est ibi veraciter corpus xp̄i ex vi verborū: que verba cōsecrationis super hostiā facta: de solo corpore faciunt mentionē. ¶ Secundo est etiā ibi sanguis per concomitantiā immediatā: q̄ sanguis immediate disponit corpus ad vitam. ¶ Tertio est etiā ibi anima per cōcomitātiā

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝓpinquā quia licz sanguis disponat corpus ad vitā:non tamē potest habere illam dispositionē nisi mediante aia. Anima enim est q̄ corpus viuificat.secundo de anima. ¶Quarto est ibi diuinitas verbi per cōcomitantiaz remotā:quia licet diuinitas cū tribus precedentibus faciat vnū suppositū:non tamē pertinet ad eandē naturā: t insup:quia quod semel ſm Bern̄. t Ansel.diuinitas assumpsit nunq̄z dimisit. Vltra hoc tenendū est similiter q̄ sub speciebus vini in calice consecratis similiter sunt illa eadem q̄ttuor licet alio ordine. Nam ꝓmo est ibi sanguis xpi et virtute verboꝝ:ꝓ eo q̄ verba consecrationis calicis de solo sanguine faciunt mentionem ¶Secundo est ibi corpus per cōcomitantiā immediatā:quoniā ut fit sanguis nō habet esse nisi fundet in corpore.Corpus enim est receptaculū sanguinis immediatū. vnde si sanguis esset extra proprium corpus nō sanguis sed cruor diceret. ¶Tertio est ibi anima per cōcomitantiā propinquā t ratio est: q; sanguis non potest habere esse naturale nisi ab anima foueat. ¶Quarto est ibi diuinitas p concomitantiā remotā:quia nō pertinet ad eandē naturam:ut supra dictū est: q̄uis cuz tribus precedentib⁹ faciat vnū suppositum. q̄ autē quattuor predicta sint predicto mō sub speciebus hostie consecrate t vini quadrupliciter probo. ¶Primo auctoritate. ¶Secūdo ratione. ¶Tertio distinctione. ¶Quarto filitudine. ¶Primo probo auctoritate Ambro.libro de sacrāmētis dicētis. Que fuerūt in vtero virginis hec eadē inueniūtur in sacramento altaris. Nec ille. Sed quoniam quattuor predicta simul fuerunt in vtero virginis:ergo similiter sunt in sacramento altaris.q̄ infinuans xpus Joan.6.dicebat. Ego sum panis viuus: qui de celo descendi si qs tē. ¶Per hoc enim q̄ dicit. Ego sum panis intelligit ibi esse corpus suū:p hoc q̄ subdit vinus intelligit ibi esse anima p quā corpus viuificatur: t quia anima sine sanguine corp⁹ non viuificat:ideo intelligit etiam ibi cē sanguis:p hoc autē q̄ subiungit qui de celo descendi:intelligit q̄ ibi est diuinitas. ¶Secūdo hoc idem probo rōne vivacitatis.Certum est cui q̄ xpus in sacramento est vivus t gloriosus:t per consequēs predicta q̄ttuor sunt vino inseparabilia.Aliter sequeret q̄ si corpus esset sine anima esset mortuū:t per cōsequens a fidelibus xpus sumeret mortuū: quod vestre penitus repugnat fidei.Cum dicat apostolus ad Roma.6.Xpus resurgens ex mortuis iam non moꝛit t mors illi vltra nō dominabit. ¶Tertio hoc idem probo distinctione Ricar.in quarto.dist.10.ar.1.q.2. in corpore questionis.di.Cum queritur vtrum xps sit in sacramento q̄ntum ad eius veram q̄ntitatem. Respōdeo q̄ corpus xpi cum sua q̄ntitate realiter continet sub specie panis in sacramento altaris. Ratio est:cum cuiz realiter ibi sit substantia corporis xpi: que a sua q̄ntitate naturali nō separatur sequitur etiā ipsam quantitatē ibi esse:t quia etiā corp⁹ anime cōiunctū est:ibi etiā est anima. Vnde si quis cōsecrasset in triduo mortis xpi sub sacramento fuisset corpus sine anima: t quia ista non separantur a diuinitate ibi etiam est diuinitas. Sed substantia corporis est ibi ꝓmo t per se t immediate:quia substantia panis non trāssubstantiatur: nisi in substantiā corporis:q̄ntitas autez t anima t diuinitas ibi sunt per concomitantiā: q̄uis si diuinitas non esset ibi per concomitantiā tamen esset ibi tota per simplicitatē t immensitatē suam per que vbiq̄z tota est: sub specie: ergo panis totus est xpus cum sua q̄ntitate. Similiter sub specie vini:quia q̄uis substantia vini nō transsubstantiet: nisi in sanguinē tū quia sanguis est vnitus corpori t corpus sue q̄ntitati t anime:t corpus t anima diuinitati:ideo corporis q̄ntitas cius anima t diuinitas sunt sub specie vini per cōcomitantiā et ita sub specie vini realiter est xps totus. hec Ricar.verbaliter. ¶Quarto hoc idē probo similitudine. Naz ponat q̄ iudex aliquis in carcere corpus ¶Petri:clarū est q̄ per cōcomitantiā et incarcerat eius sanguinē t alia que includuntur in ipso corpore ¶Petri. Eodem modo intelligendū est de corpore Christi:qō cum consecretur sub accidentibus ibi etiam per cōcomitantiam simul sunt anima sanguis t diuinitas. Er predicta igitur auctoritate:t similitudine distantie. patet quare in hostia consecrata t vino simul sunt t adorari debent h quattuor.vz corpus: sanguis: anima:t diuinitas. Et sic per consequēs p̄z de veritate dñici sacramenti sua vnitas. ¶Tertio de veritate dñici sacramenti nouā suam doctrinabilitatem. Erquo vt clarius post consecrationem corpus Christi est realiter sub accidentibus.sanguis vero anima t diuinitas per concomitantiā:possumus ex hoc elicere.5.decumēta. videlicet quorum. ¶Primum dicitur adorationis. ¶Secundum dicitur consiliationis. ¶Tertium dicitur susceptionis. ¶Quartū dicitur separationis. Quintum dicitur portationis. ¶Primum documentum q̄ ex supradictis elicitur dicitur adorationis.Luz enim dicat Brego.de consecra.di.2.c.quid sit.q̄ in hoc sacro aliud videt t aliud creditur:t idem habetur extra de celebra.miss.c.Cum Marthe.q̄ videlicet aliud cernitur oculis corporis:t aliud creditur oculis mētis:hinc est q̄ in adoratione ipsius sacramenti datur documentū q̄ talis adoratio nequaquaz est dirigenda ad id quod cernitur sz tantum ad id quod creditur:q̄ illud solum adoratione dignum est.nam illa que oculis corporis conspiciuntur accidentia sunt: quibus non conuenit adoratio latrie:q̄ non sunt in corpore christi sicut i subiecto:sz corpus christi quod sub illis accidentibus latere creditur id solum adoratione predicta dignum est. ¶Secundū documentū dicitur consiliationis.quia enim consecrationis verba secrete proferuntur a sacerdote super hostiā t calicē propterea consilium datur q̄ ante eleuationem hostie t calicis nunquam adoratio fiat a ꝓpto periculoz idolatrie.Et rō est:q̄ cōstat ibi nondum esse corpus cristi.propterea honorius tertius extra de celebra.miss.c.sane ait. Sacerdos quilibet frequenter doceat plebē suā vt cum i celebratione missaruz eleuatur hostia salutaris tunc solus se reuerenter iclinēt.hec ibi. ¶Tertiū documētū dicit susceptionis.licet enim in primitiva ecclesia sacramentum hoc sub vtraq̄z specie ministraretur populo.ꝓ vt habetur de conse.di.2.c. cōperimus.tamen ecclesia moderna ordinauit q̄ soluz sumatur a laycis personis sub specie pānis:qō fecit.2.respectu. ¶Primo.q̄ posset credere q̄ totus christus nō esset sub vtraq̄z specie.Secundo fecit propter periculum effusionis.Nam circa species vini de facili accidebat t accidere potest periculum effusionis.Adde t Tertium q̄ sub vtraq̄z specie tā corpus q̄z sanguis suscipitur. propter quod i sequentia corporis christi cantat ecclesia.Laro suguis cib⁹ potus manet tamen xps totus sub vtraq̄z specie. ¶Quartum documentum dicitur separationis. Tho.in .4.d.11.ar.4.q.1. Et.3.parte sume.q.81.ar.4. Et.q.26.ar.2.ponit hunc casum q̄ tenere debet q̄ si aliquis apostolorum post mortem christi in illo triduo fecisset hoc sacramentum.ibi non fuisset sanguis neq̄z anima:sed solum corp⁹ christi et diuinitas eius.t ratio est quia tempore passionis hec duo.scilicet sanguis t anima a corpore christi realiter fuerunt separata: et hoc ideo quia sanguis erat effusus super terram:corpus erat in sepulchro t aia erat i limbo.Quod etiam tenet Ric.in.4.di.10.ar.1.q.2.in corpore.q. Franciscus etiaz de maronis in sermone quez fecit de corpore christi.Qui incipit memoriam fecit tē.oppositum nunc tenet quia non potest consecrari corpus christi qn ibi fit etiam sanguis t anima per cōcomitantiam. ¶Quintum documentum dicit portationis.ſm enim q̄ notat hostiēſ.extra de celebra.miss.c.sanc.quando sacerdos vadit ad cōmunicandum infirmum:consulo vt duas hostias consecratas secum deferat:vt cum vna infirmum communicet t alteram honorifice secum reportet. Et ratio est quia si vasculum vbi delatum fuit sacramentum ad egrotum indigne reportetur ad domum indecens videtur:cum forte in eo remanserint aliquе parue reliquie dominici sacri. Si autē honorifice reportatur vas predictum absq̄z hostia consecrata decipitur populus qui adorat tē.hec sententia hosti.est valde laudabilis t discreta t ideo obseruanda. ¶Er predictis patet declaratio.5.documentorum:t per consequens patet etiā er predictis de veritate dominici sacramenti sua realitas:sua vnitas:et sua doctrinabilitas.Que similiter tria nobis firmiter credere concedat dominus noster Jesus christus:in presenti per gratiam t in futuro per gloziam:qui viuit t regnat in secula seculorum.Amen.

¶Feria.tertia post dominicam Oliuarum. Item de 7.excellentia ipsius sacratissime fidei:seu de realitate dominici sacramenti.

A Ccepit iesus panem t benedicens fregit t dedit eis.Et ait. Sumite hoc est corpus meum.Scribuntur hec verba.Mat.14.c.t in passione occurrētis ferie. ¶Postq̄z egre

gii ciues declarauí de realitate dominici sacramenti primam conclusionem que dicta fuit conclusio veritatis in qua fuit ostensum qualiter corpus ⁊ sanguis christi sub accidentibus panis ⁊ vini veraciter continetur ⁊ sumitur: habeo hodie similiter declarare secundam conclusionem que dicitur necessitatis. Cuius conclusionis declaratio talis erit.

¶ De secunda conclusione dominici sacramenti que dicitur necessitatis: seu de necessaria susceptione ipsius dominici sacramenti.

SEcunda igitur conclusio de realitate sacramenti dominici declaranda dicitur conclusio necessitatis. Demonstrata huius sacramenti veritate quomodo scilicet sub accidentibus hostie consecratis est realiter corpꝰ christi: ⁊ per concomnitantiam etiam ibi est sanguis anima ⁊ diuinitas: non ostendo maximam necessitatem susceptionis ustius sacramenti benedicti. ℙro conclusione igitur firma tenendum est q̄ impossibile est aliquem adultum ⁊ discretionē habentem vnquā saluari posse: etiam si confiteretur sacerdoti omnia peccata sua: ⁊ insuper omnia bona sibi possibilia faceret: nisi saltem semel in anno fideliter ⁊ deuote susciperet hoc sacramentum. Et q̄ quisq̄ discretione vtens tenetur de necessitate salutis hoc sacramentum reuerenter ⁊ deuote suscipere quadrupliciter probo. ℙ Primo auctoritate. ℙ Secundo distinctionibus. ℙ Tertio rationibus. ℙ Quarto figuris. ¶ ℙro 1o auctoritatibus. Nam. Jo. 6. saluator ait. Nisi manducaueritis carnem filij hominis ⁊ bibcritis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Item Anacletus papa de conse. di. 2. c. peracta. ait. ℙeracta ꝓsecratione omnes cōmunicent: qui noluerint diuinis carere luminibus. Sic enim apostoli statuerunt ⁊ sancta Romana tenet ecclesia. hec ille. Item hylarius papa de conse. di. 2. ca. si non sunt. ait Si non sunt tanta peccata vt excōmunicetur quis. glo. i. sit dignus excōmunicatione nullus se debet a medicina corporis domini separare. hec ille. Item Fabianus papa eadem di. c. ⁊ si nō. ait. Et si non frequentius saltem ter in anno homines communicent nisi quis forte maioribus criminibus impedia-

tur in pascha. videlicet in pentecost. ⁊ in natiuitate domini. hec ille. Item concilium agathense eadem di. c. seculares. precipit vt. Seculares qui in natale ⁊ penteb. non cōmunicauerint catholici nō creduntur. nec inter catholicos habeantur. hec ibi. Item eadem di. c. hij qui intrant. dicitur. hij qui intrant in ecclesia ⁊ dep:ehenduntur nunquam cōmunicare admoneantur. Quod si non cōmunicant ad penitentiam arcentur. Item eadem di. c. omnis homo. precipitur. Omnis homo cōmunicet nec inter catholicos connumeretur qui in istis temporibus videlicet. pascha. pentbc. ⁊ natale domini non cōmunicauerit. Similis sententia habetur ibidem. c. In cena domini. Item Jnno Tertius extra. de pe. et re. c. omnis. ait. Omnis vtriusq̄ sexus fidelis postquam ad annos discretionis peruenerit: omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti ⁊ iniunctam sibi penitentiam propriis viribus studeat adimplere: suscipiens ad minus in pascha eucharistie sacramentum nisi forte de proprii sacerdotis consilio: ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius receptione duxerit abstinendum. alioquin ⁊ viuens ab ingressu ecclesie arceatur: ⁊ moriens christiana careat sepultura. hec ille. Item q̄niq̄ de conse. di. 2. c. Siquis intrat i ecclesia dei: ⁊ sacras scripturas audit ⁊ pro luxuria sua auertit se a cōmunione sacramenti: ⁊ in obseruandis misterijs declinat constitutum regulam disciplinę: istum talem proiciendum esse de ecclesia catholica decernimus donec penitentiam agat ⁊ ostendat fructum penitentie sue: vt possit cōmuniōe percepta indulgentiam promereri. hec ibi. Et predictis auctoritatibus patet qualiter quisq̄ discretiōe vtens tenetur saltem semel in anno prout docuit auctoritas Jnno. sacram eucharistiam suscipere. ¶ Secundo hoc idem probo duabus distinctionib⁹. ℙrima distinctio ē tho. Tertia parte sūme. q. 73. ar. 3. Et in. 4. di. 12. ar. q. 1. di. cū queritur an susceptio sacramenti sit de necessitate saluris. Respondeo q̄ sic, duplici respectu. ℙrimo respectu Jnstitutionis. Nam ecclesia statuit vt fideles communicent saltem semel in anno: vnde siquis negligit suppetente facultate talis non est sine contēptu: ⁊ ideo mortaliter peccat. Secun-

do respectu suppositionis finis. supposito enim hoc fine q̄ homo velit in vita spirituali firmus persistere. de necessitate salutis tenetur hoc sacramentum suscipere. hec tho. verbaliter. ¶ Secunda distinctio est Ricar. in quarto. di. 12. ar. 6. q. 1. in cor. q. di. Cum queritur an frequenter sit communicandum: an tantum semel in anno iuxta preceptum ecclesie. Respondeo q̄ sicut in corpore fit quasi continua deperditio naturalis humiditatis per actionē naturalis: caloris qua de causa oportet pluries cibum sumere ad restaurationem deperditi: ne perditio continua mortem inducat: sic cum ex corruptione concupiscentie in nobis ⁊ occupatione circa exteriora fuit deperditio deuotionis ⁊ charitatis feruoris: de bemus pluries non tantum semel suscipere hoc sacramentum: per cuius susceptionem causatur in anima spirituale nutrimentum ne per nimiam deperditionem si non adesset restauratio: homo paulatim ad mortem spiritualem deduceretur. In suscipiendo tamen hoc sacramentum debet esse desiderius amplioris coniunctionis cum christo et reuerentia ad sacramentum. vnde si homo experimentaliter cognoscit q̄ ex frequenti suscep tione huius sacramenti feruor charitatis augetur in ipso: ex reuerentia sacramenti nō mi nuitur frequenter debet communicare non tamen in die pluſ q̄ semel. argumentum de conse. di. 1. c. sufficit. Si autē sentiret per multaz frequentationem minui reuerentiam ad sacramentum: feruorem non multum augeri interdum deberet abstinere vt cum maiori reuerentia postmodum accederet. Et iō dicitur de conse. di. 2. c. quottidie eucharistie cōmunionem accipere nec laudo nec vitupero. Et ita faciat vnusquisq̄ quod fm fidem suam pie credit esse faciendum. hec tamen omnia sic intelligas vt quisq̄ obseruet statutum ecclesie de cōmunicando semel in anno ad minus: alio autem tempore non tenetur homo cōmunicare de necessitate nisi de ratione officij. quod dico propter sacerdotes qui cōmunicare tenētur quotiescunq̄ conficiunt corpus christi: de conse. di. 2. c. Relatum vel etiam ratione periculi mortis sicut sunt homines in grauibus infirmitatibus constituti: in quibus est notabile periculum mortis. tales enim petere tenentur eucharistie sacramentum si vsum habent lāb. arbi. Et insta in solutione. vltimi argumenti etiam subiungit di. In primitiua ecclesia quando vigebat maior deuotio: quia parum ante precesserat christi passio et erat ab infidelibus maior impugnatio: ordinarum fuit vt fideles qualibet die communicarēt vt habetur de conse. di. 2. c. peracta. vt et hoc fruentiores essent in deuotione: ⁊ fortiores in tribulatione. postmodum aūt minus feruente charite ordinatum fuit vt saltem ter in anno cōmunicarent vt habetur de conse. di. 2. c. Seculares. postmodum vero adhuc magis frigiscente charitate ordinatum est vt saltem semel in anno sed licet in pascha quisq̄ communicet vt habetur extra. de. pe. ⁊ re. c. omnis. hec Ricar. ver baliter. Ex qua di. possumus videre moraliter quantum deficit feruor charitatis et deuotionis in christianis. Jam vt idem Ricardus dicit in primitiua ecclesia quando diuini amoris ebulliebat feruor quottidie sumebant fideles corpus christi. vnde act⁹. secundo dicitur. Erant omnes perseverantes in doctrina apostolorum. et communicatione fractionis panis. Et de ꝓse. distin. 2. c. peracta. precipitur per acta consecratione omnes communicent rē. Sed quid venit. Jam q̄ mundus semper vadit deficiendo in deuotione ⁊ feruore diuini amoris idcirco venit tempus sacrorum doctorum qui videntes homines effectos valde tepidos ⁊ indeuotos consulerunt q̄ non omni die sed solum in dominicis diebus communicarent. vnde Augu. de ꝓse. di. 2. c. quottidie. ait. Eucharistie communionem accipere nec laudo nec vitupero omnibus: tamē dominicis diebus communicandum horor. hec ibi. In hoc attende magnum periculum religiosorū et prelatorum obligatorum ad capellas ⁊ parochias quia multotiens etiam contra suaz voluntatem coacti sunt celebrare dato q̄ sevide aut valde tepidos ⁊ inpreparatos ad suscipiendum tantum sacramentum: ⁊ ideo fratres minores qui se in talibus non intromittunt sunt valde leti ⁊ consolati quia sunt liberi et quia possunt ad hoc sacramentum magis et minus accedere fm q̄ se dispositos inuenunt post ea adhuc defecerunt fideles a deuotiōe ⁊ feruore dñi amoris: q̄ō videſ Fabian⁹ papa tpe suo reputauit rē indignā q̄ fideles

communicarent singulis diebus dominicis propterea instituit vt habetur de conse. di.2. c.t si non frequentius.vt saltem ter in anno communicaret.videlicet in Natale domini in pascha:t in pentech. Et ideo iterum super hoc fundamēto persone seculares magis deuote ter in anno se cōmunicāt:t de hoc multum sunt commendandi. Aliqui vero vltra *hoc etiam* se cōmunicant in assumptione domine qō plurimum laudabile est. Sed quid accidit videns postmodum papa Innocen. tempore suo christianos effectos indeuotissimos t valde iniquos: fecit statutum in concilio vt habetur.extra de pe.t re.ca. omnis. Quod saltem semel in anno cōmunicarent videlicet in pascha. Sed papa Soterus vt habetur de conse.d.2.c.In cena.dicit.Quod fideles debent cōmunicari in cena dñi. Canoniste tamen et sacri theologi dicunt q fuit consilium non preceptum. Diuerse aūt sūt opiniōes an i cena domini an n pascha ecm municari debeant. Et licet Eugenius papa fecit per bullam q sufficit in cena domini : tñ mihi videt securius cōmunicare in pasca: quia de.pe.t.re.c. omnis vtriusq3 sexus. dicitur. Quod ad minus in pasca quisq3 debeat se cōmunicare. Ex premissis accipe corclarium q erquo tempore apostolorum fideles quottidie se cōmunicabant. Nunc vero non nisi semel in anno:ostenditur in hoc perfectio vel imperfectio nostra. Mā cum annus habeat trecentos.66.dies:qui semel tantum cōmunicat in bis diebus:aut sunt.365.vicibus peiores illis qui quottidie se cōmunicabant:aut sunt.365.vicibus minus perfecti illis:aut arguitur q illi fuerunt magis perfecti.365.vicibus.christianis modernis. Sed quid dicemus de illis qui non se cōmunicāt quottidie:nec diebus dominicis nec ter i anno nec etiam semel. Immo non semel in.10. annis.profecto tales non sunt dicendi christiani:sed potius paterini atq3 diaboli. Et licet aliqui dicant se abstinere a cōmunione propter reuerentiam sacramenti. Istis Respondeo.q nihil valet excusatio eorum nec ē iusta causa differendi. Nec sufficit dicere q quis non potest indulgere vel non vult aliena restituere seu aliquid aliud ad quod obligatur facere:q3 tales omnes nisi se disponāt ad suscipiendum sacramentum mortaliter peccant t omnino excōmunicandi sunt. Sicut expresse habetur ter.de conse.di.2.c. Si quis intrat. Ric.autem in.4. di.9.ar.2.q.1.in solutione secundi t tertij argumenti.dicit ad litteram.q nullus discretione vtens excusat a cōmunione: pro eo q quisq3 cum dei adiutorio se potest disponere per penitentiam vt digne se cōmunicet. Et prefactis igitur distinctiōibus etiaz patet qualiter quisq3 teneatur de necessitate salutis saltem semel in anno se cōmunicare seu dominicum sacramentum sumere. Tertio hoc idem probo quinq3 rationibus. ¶Primo ratione conseruationis. ¶Secundo ratione adimpletionis. ¶Tertio ratione constitutionis. ¶Quarto ratione perfectionis. ¶Quinto ratione argumentationis

¶Primo probo ratione conseruationis q susceptio eucharistie cuilibet est necessaria ad salutem. Fundamentum rationis ponit philoso.primo de generatione t cor.di. Omne viuens q3 diu viuit indiget alimento conuenienti suc nature.patet hec regula. in viuentibus anima vegetatiua:vt puta in plāris. Mā arbor seu planta cum habeat vitam vegetatiuam:ad hoc vt viuat indiget aqua mixta terra prout dicit philo.lib.de vegetabilib9 t plātis.naz habet nutrimentuz suum ab aqua et terra t non ab aqua solum seu solum a terra vnde si careat hoc nutrimento statim moritur hoc idem ēt patet in viuentibus anima sensitiua. Cape que vis aialia seu quas vis aues: semp egent nutrimento cōuenienti sue nature t hoc p eorum cōseruatione seu pro dependiti restauratione.hoc idē patet in vita nostri corporis ad cuius conseruationem t etiā restaurationē illius quod deperditur t cōsumitur et humiditate et caliditate necessario requiritur interpollate continuus cibus t potus:que si retrahis statim deficit t moritur. Et ratio est:q3 calor radicalis t humiditas seu calidum t radicale humidum semper p se consumuntur:t nisi restaurentur per cibuz t potum statim deficiunt t hominem interimunt t ideo propter hoc natura immo diuina sapientia sicut creatis rebus sensibilibus t vegetabilib9 vt puta anime vegetatiue que est formale principium naturalis vite hominum generabilium t corruptibilium dedit potentiam generatiuaz per quam res ab ip sa producta viuens efficitur. Sic etiam dedit potentiam augmentatiuam per quam res genita augmentatur t roboratur:et vltra

hoc dedit nutritiuam per quam nutritur t ineſſe conseruatur quamdiu viuit: quia vt dicit philosophus secundo topicorum anima lia semper nutriuntur aliquo modo. Que simul tria in arbore exēplificantur. Primo natura dedit illi arbori potentiaz generatiuaz i radicem producendi ramos Secundo dedit potentiam augmentatiuam vt.scilicet crescat t augeatur. Tertio dedit nutritiuam et conseruatiuam videlicet terram t aquam ipsam nutrientem t conseruantem quia alter deficeret.Quo presuppoſito q scilicet omne viuens indiget alimento vel nutrimento sue nature conuenienti certum est q cum homo sit compositus corpore t anima:si corpus habet nutrimentum suum aliter deficit si non habet:quia calor naturalis consumeret totum humidum radicale nisi cibo t potu conseruaretur:ergo a fortiori debet habere spiritalis anima suum spiritualem cibum ne deficiat vt conseructur in suo esse spirituali precipue cum anima sit quasi in infinitum nobilior ipso corpore.sed clarum est q talis cibus non potest esse nisi panis spiritualis vita anime dicēte saluatore Jo.6. Panis quē ego dabo caro mea est pro mundi vita.et ibidem ait.Qui manducat meam carnem t bibit meum sanguinem viuet in eternum.Qō si sic est:ergo eius susceptio est necessaria ad salutem.Quod insinuare volens saluator. Matbe.4.di. Non in solo pane viuit homo scilicet materiali.scilicet ſm corpus.sed i omni verbo.i.in sacramento verbi quod procedit et ore dei viuit videlicet ipsa anima.Quā rationem confirmans Ricar.in.4.distin.oc taua argumen.i.questi.4.in cor.q.dicit.Cum queritur an sacramentum eucharistie fuit assumendum conuenienter institutum. Respondeo q sic. Nam conueniens fuit deum inter cetera sacramenta instituere tria: per quorum vnum anima efficiatur viuens vita spirituali t supernaturali t hoc est sacramentum baptisſm Et per aliud in viuente spiritu aliter vita spiritualis augeatur t roboretur:t hoc ē ꝓfirmatiōis sacramētum. Et per aliud viuens spiritualiter in vita spirituali nutriatur perficiatur t conseruetur.t hoc sacramentum eucharistie cuius susceptione indiget viuens vita spirituali quc est vita gratie q3 diu est instatu in quo illam potest amittere hoc ē toto tempore presentis vite.hec Ricar. verbaliter.Quibus verbis patet q ad hoc q homo spiritualiter viuat tria sunt sibi necessaria. ¶Primo potentia generatiua t hoc sacramentum baptisſmi:sine quo non generatur homo spiritualiter seu non posset habere vitam spiritualem dicente saluatore Nicodemo.Jo.tertio.Amen amē dico tibi:nisi quis renatus fuerit denuo nō potest videre regnū dei:dicit ad eum Nicodemus quomodo potest homo nasci cum sit senex nunquid potest in ventre matris sue iterato introire t renasci:et Respondit Jesus.Amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit ex aqua t spiritu sancto:non potest introire in regnum dei.qō natum est ex carne caro est: et quod natum est ex spiritu:spiritus est.hec ibi: Secundo vt spiritualiter homo viuat est sibi necessaria virtus augmentatiua sine qua nequaquam anima posset crescere ita bene in virtutibus et gratia:t hoc est sacramentum ꝓfirmationis.Que confirmatio habet augere gratias t dona christiano.sicut expresse habetur ter. de conse.di.5.c.spiritus sanctus.t.c. nouissime. ¶Tertio deniq3 ad conseruationem spiritualis esse christiani:t ad conseruationem augmēti.ipsius esse christiani.videlz gratia t virtutum necessaria est virtus nutritiua qua ꝓseruetur ineē propterea conueniens fuit diuine sapientie vt sacramentum eucharistie institueret:quo mediante generati in baptisſmo ineſſe vite spiritualis t confirmati in cōfirmatione:in augmento gratiarum possent se in predictis conseruare:quia aliter estus vitiorum t calor originalis concupiscentie sic agerent contra bonorem nostre deuotionis t gratiarum susceptarum q anima ipsa debilitaretur t deficeret Et ideo ꝓpter hoc hic spiritualis cibus est anime summe necessarius: pro eo q illum effectum quez habet cib9 t potus naturalis ad conseruationem vite corporalis t hunc eundem habet hoc sacramentum ad conseruationem vite spiritualis ipsius anime. ¶Secundo hoc idez probo ratione adimpletionis videlicet figurarum. fūdamentum rationis ponit philosophus primo.poli. di.deus nihil facit ociosum in natura sed simpliciter propter finem exēplificā pro vt vis.Quo presuppoſito certuz ē q i veteri lege deus statuit seu premisit multas

figuras et iter ceteras vt habet exodi.12. dedit preceptum de imolatione ⁊ cõmestione agni paschalis filijs israel. Similiter vt habetur exo.16.⁊.17.eisdem pluit manna de celo ad manducandum. peto ergo quo fine premisit supradictas figuras ⁊ certus est q ideo premisit vt post filij dei incarnationem quisq fidelis sub sacramento manducaret ipsum dei filium qui tanquam agnus spiritualis figurabatur per: agnum materialem de quo Joan.baptista Joan.primo ait. Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi: quod si sic est q intentio christi qui deus et homo est: omnino est vt suscipiatur eius corpus: clarũ est q omnino oportet vt quisq illud sumat. Quod si aliter vellet: frustra premisisset figuras quod impossibile est: ⁊ propter hoc etiam rumperet legem figurarum quod etiam impossibile est: precipue cum dicat Mathe.5. Non veni soluere legem sed adimplere: nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas: amen quippe dico vobis donec transeat celum ⁊ terra iota vnum aut vnus apex non preteribit a lege donec omnia fiãt ¶Tertio hoc idẽ probo ratione constitutionis seu preceptionis. certum est enim q quisq seruus tenetur in licitis suo principi obedire: a fortiori quisq fidelis tenetur obedire p̃ceptis ⁊ constitutiõibus sedis apostolice. Sz clarum est q sedes apostolica precepit omnib⁹ discretiõe vtentibus extra de pe.⁊ re.ca. omnis vtriusq; seruus. vt semel in anno communicent: ergo non licet alicui per obedientiam sedis apostolice cõtraire. propter q gre go.19.di.ca. Nulli fas. ait. Nulli fas est vel velle vel posse transgredi apostolice sedis precepta nec nostre dispositionis ministerium quod vestram oportet sequi charitatem: fit ergo ruine sue dolore prostratus quisquis apostolicis voluerit contraire decretis. hec ille. Item Calixtus papa.12.di.c. non decet. ait. Nulli dubium est q apostolica ecclesia mater est omnium ecclesiarum: a cuius vos regula, ⁊ obedictia nullatenꝰ ducit deuiare sed sicut filius dei venit facere voluntatem patris sic vos voluntatem implete vestre matris q̃ est ecclesia. quicquid igitur sine discretione iustitie contra ius ⁊ disciplinam ecclesie actus fuerit ratũ habere nulla ratio permittit. hec ille. Item Bre.cadez.distinc. ca.preceptis. dicit. ¶Preceptis apostolicis non dura superbia resistatis: sz p obedictiã q̃ a sancta rõana ecclesia ⁊ apostolica auctoritate iussa sunt salutifere implcantur: si eiusdem sancte dei ecclesie que est caput nostrum communionem habere desideratis. hec ille. Item extra de consti.ca.canonum.precipitur. Canonꝰ statuta ab omnibus custodiãtur ⁊ nemo in iudicijs ecclesiasticis suo sensu sed simpliciter eorum auctoritate ducatur. hec ibi. Similis sententia ibidem habetur.c.quoniam. Item extra de ma.⁊ obe.c.siquis.grego. ait. Siquis venit contra decretum episcopi ⁊ sedis apostolice ab ecclesia abiciatur. In lib. Regum legitur. primi Regum 13. Qui nõ obedierit principi. glo.i. pape morte moriatur. Et ibidẽ c.omnes. Clemens ait. Omnes principes terre ⁊ ceteros omnes episcopis obedire: et eorum decretis ¶Petrus precipit Et ibidem.c. illud. Item.tertius ait. Cum spiritualia sint tẽporalibus digniora ⁊ obedientia melior sit q̃ victime ⁊ holocaustum magis q̃ adipẽ arietum offerre: non debet quis pro temporali cõmodo incurrere inobedientie notam ⁊ apostolicis iussionibus contraire. Deniq; grego.8.q.i.c. Sciendum. ait. Si enim quasi peccatum ariolandi est repugnare. ⁊ quasi scelus ydolatrie nolle acquiescere sola ẽ que fidei meritum possidet obedientia sine qua quisq infidelis esse conuincitur etiam si fidelis esse videatur. hec ibi. Vltra preceptuꝫ ecclesie tenetur etiam quisq; ex precepto christi hoc sacramentum sumere. Jo.6. dicentis Misi manducaueritis carnem filij hominis ⁊c. Adeo enim hoc preceptum christi vnumquemq; obligat presupposito q sit preceptuꝫ q etiam si ecclesia contrarium preciperet nullus teneretur sibi obedire: quin potius deberet quisq; et teneretur sacramentũ sumere. Sic enim dicitur actuum.5. Obedire magis oportet deo q̃ hominibus. Et extra. de sen.excõi.c. Relatum. extra de voto.c.ex multa.2.ii.q.3.c.quisquis plus deo q̃ homini deferendum est. immo extra de resti.spo.c.litteris. dicitur. Obediendum non est in his que sunt contra deum sed magis excõmunicationem humiliter substinendum. Similis sententia pont.ii.q.3.c. figs episcopi ⁊ duob⁹ c.sequentibus. Item.16.q.3.c.licet. Ex quo duplici precepto patet qualiter quisq; de necessitate salutis tenetur hoc sacramentum

benote suscipere. Si autẽ forte quereres quare deus non instituit hoc sacramentum esse sumendum tempore legis nature: ⁊ tempore legis scripture sicut fecit tẽpore legis gratie. Rel.sm Rirca.in quarto. di.8.argu.i.q. 4.in solu.secundi argumenti. Et etiam sm rtho.in quarto.di.8.ar.3.q.2.⁊.ar.4.q.2.q boc sacramentum non debuit institui tempore legis nature nec tempore legis scripture: sz solum tempore legis gratie. scilicet post esum ligni vetiti: quod tali ratione ostendo. Sacramentum eucharistie non potuit institui antequam verbum incarnatum. Sed verbum incarnatum non fuit ante aduentum christi in carne. Cum ergo primis parentibus statim peccantibus verbum in carne missum non fuerit nec mitti debuerit ob errorem peccati cõmissi ergo ⁊c. Sed forte arguens in oppositũ tali ratione. existente morbo statim fuit necessaria medicina: sed medicina spiritualis in remedium morbi proueniens est corpus christi ergo ⁊c. Respondeo duobus modis. ¶Primo q duplex est medicina. scilicet spiritualis ⁊ alia sacramenti eucharistie. ¶Prima autem est penitentia ⁊ talis existente morbo per necessaria fuit vel in actu vel in habitu. Secunda scilicet sacramenti eucharistie non potuit esse ante aduentum christi in carnem Scõ Rñdeo q medicina spũalis p̃ peccatũ ẽ duplex. vna verbi dei. ⁊ ista sp fuit. habuerat enim sẽper verbum aliquod vel interne ispirationis vel doctrine exteriozis vel spiritualis consolationis sustentãs eos in via. Verbum autem incarnatum quod est viaticum perducens ad patriã nõ debuerunt hñe añ tẽpus proueniendi in patriã: qõ non fuit eis cõcessũ in peccati detestationẽ. ¶Secundo dico q nõ debuit institui sacramẽtũ tẽpore legis scripte. s. moysi qõ tali ratione ostẽdo. ler amoris ⁊ ler timoris respectu eiusdem non cõpaciuntur se simul. Sed ler vetus erat ler timoris. ler aũt noua. s. euangelij ẽ ler amoris cum ergo eucharistie sacramentũ sit amoris vel charitatis ergo ⁊c. Sz forte argues in oppositũ sic: sacrm eucharistie est sacrm amoris vel charitatis. Sz populus hysrael fuit deo dilectissimus. vnde dicit exodi. 4. filius meus primogenitus hysrael ergo ⁊c. Respondeo duob⁹ modis. ¶Primo q fuit dilectissim⁹ pro illo tẽpe ꝓparatione alioꝝ populoꝝ qui hydolis seruiebãt nõ cõparatiõe noui testamẽti. de quo dr. j.pe.1. Vos estis gens sancta gen⁹ electũ regale sacerdotiũ ⁊ pp'lis acquisitionis. ¶Secũdo dico q pp'lis noui testamenti nõ excludit ab illo priuilegio amoris ratiõe cui⁹ hysrael primogenitus dicebat. s. ratiõe ꝓmisse hereditatis. Immo ex hoc ẽ magis dilect⁹ a deo eo q nõ ẽ elect⁹ ad hereditatem terrenã ⁊ temporalem vt populus hysrael sz ad celestẽ ⁊ etnã. ¶Tertio dico q debuit institui solũ tẽpore legis gratie. s. post aductum christi in carne ⁊ non ante vniri. rõe vz excellẽtie. Mã sacrm eucharistie pre ceteris plenitudinẽ gratie continet: propter qõ. i.q.i.c. multi. dr eucharistia grece latine bona gra interpretatur. Sed certus ẽ q tempus plenitudinis grati e ab incarnatione xpi incepit ⁊ non ante. vnde ⁊ Joan.primo dicitur. de plenitudine eius gratie omnes accepimus: ergo per supradicta oia bene cõcluditur q non tempore legis nature, nec tempore legis scripture. sz solum tempore legis euangelice debuit hoc sacramentum institui: ⁊ de ipso sumendo veris fidelibus preceptum dari. ¶Quarto etiam probo ratione perfectionis q̃ susceptio sacramenti cuilibet adulto est necessaria ad salutem. fundamentum rationis ponit boetius in suo libro topicorũ di. ¶Principia rez naturaliter sunt suis effectibus perfectiora. pz hec regula. Mã papa ⁊ si hãc pfectionẽ habet q conficerat episcopos. tamen eis non cõmunicat auctoritatez cõsecrandi alios i episcopos. Similiter mare magis retinet apud se de aqua quã cõmunicet ceteris fluminib⁹ hoc idem facit sol in cõmunicationẽ lucis et ga lunã ⁊ sydera. Quo p̃supposito peto an q lz dñs ⁊ dña hñtes seruos ⁊ seruitrices seu qlz tutor hñs pupillos tenentꝰ hñe hãc pfectionẽ charitatis vt iducãt rõnabiliter q̃tũ pñt filios ⁊ filias ⁊ seruos ⁊ seruitrices famulos ⁊ pupillos sub pena peccati mortalis ad susceptionẽ huius scrñ. Et certũ ẽ q sic. ⁊ ratio est q Mathe.22. precipitur; vnicuiq; vt diligat proximum suum sicut seipsum. Quod si eos ad hoc non inducunt faciendum: nequaquam diligunt predictos proximos sicut seipsos cum non consulant eos ad salutez animarum suarum. propterea ecclesiasticus.7. sapiens ait. Fili, nbi sunt: erudias eos: ⁊ incur-

Universidad de Deusto
Biblioteca

na illos.sad suscipiendum hoc sacramentuz. Accipite o parentes exemplum a bestijs vt puta a canibus ab aubus ab asina ⁊ ceteris que tantam habent curā vt filios suos corpo raliter bene nutriant: ⁊ si illi habent curam de corpore:multo magis tu de anima filiorū tuorum curam habere debes. Sed heu. Ecce ſm Bernar.q si cadit asinus in foueam: statim paterfamilias subleuat cum:si autem filius eius cadit in foueam transgressiōis dominici ⁊ ecclesiastici precepti vt puta quādo non confitentur nec cōmunicant:claudit oculos tacet nec subleuat eum per inductionem ⁊ correctionem. Ecce pater quia plus amas asinum q̄ filium.Taceo de cura maria quā habes in nutriendo corpus filij tui.nam duz tener est trahis eum per manus:tecum ducis amplectaris ⁊ obscularis:dum vero magn⁹est omnia dispositionis erga eum vt tantum appareat coram mundo vno bello pezo de carne nec curas facere illum canonicum Abbatem doctorem armigerum comitē militem ⁊c.huiusmodi.Hec omnia sibi facis ,p mondi honore ⁊ pro sui corporis delectatione:ſz de salute aic sue nihil ,pfecto queris ac si in totuz esset animal irrationale. Hoc idez dico de medicis circa egrotos:quia si graviter stant tenentur eos inducere sub pena excōmunicationis ad susceptionem sacramentorum:sicut expresse habetur tertus extra de pe.⁊ re.c.cum infirmitas.Et nota qō dixi q tales supradicti debent induci ⁊ nō cogi:quoniam nihil potest esse bonum nisi sit voluntarium:vt habetur.20.q.3.c.presens. ⁊ insup qz coacta seruitia deo non placent sicut dicitur 20.q.1.c.Illud.23.q.6.c.ias vero.25.di.c. de iudeis. Mis ꝑmissis si supradicti tenent supradictos inducere ad susceptionez dominici sacramenti:multo magis incomparabiliter tenetur habere hanc perfectionē charitatis erga seipsos precipue cum philosophus .9.ethi corum dicat .Quod amicabilia que sunt ad alterum ꝓius insunt amicabilibus que sunt ad seipsum.Et Augu.libro de doc.christiana dicit.Regulam diligendi proximum a seipo ꝓius dilectio accepit. Sed heu quid dicam de illis qui non cōmunicāt:nec filios nec seruos ad cōionem inducunt:tales profecto duplex mortale comittunt. Quāplurimū tamē accidit q̄ filij ⁊ serui non cōmunicant: quia patres ⁊ dominos cōmunicare nō videt. Unde .j.q.4.c.ecclesia.dicitur.Aliquando ꝑ nefarios prelatorū depranatur vita subditorum vt plato suis subditi sanctes ad malum cum illis simul corruāt:sicut filij isral diu peccata sacerdotum portantes:tandem cum eis in manibus hostium ceciderūt.hec tbi. Et Innoc. tertius extra de voto ⁊ voti redemptione.c. magne.ait.Quod enim agitur a prelatis sacile trabitur a subditis in exemplū.hec ille. Tales conuenit q̄ Nico.papa allegans Hie. ij.q.3.c.precipue.ait.Scire plati debēt quia si peruersa perpetrant tot mortibus digni sunt quot ad subditos suos perditiōs exēpla trāsmittunt. Unde necesse ē vt tāto cautius secustodiant quāto per prava que faciunt non soli moriūt.hec ille. Quito hoc idē ꝓbo rōe argumentatiōis q̄.ſ.ſi q̄z deuote dz sumē sacramenta eucharistie.peto ḡ an qs sumeret cibū materialez pro vitāda aliqua infirmitate grauissima ⁊ certum est q̄ ſicta fortiori quisq; teneretur sumere sacram eucharistiam ne anima sua ſpirituales infirmitates recipiat ⁊ diuersimode letaliter vulneret. Nā.x.vulnera grauissima infligūtur anime eucharistiam sumē nolenti. Quorum ¶ Primū dicitur vulnus offensiōis. ſ Secz dicit vulnus mortificatiōis. ſ Tertiū dicit vulnus priuationis. ſ Quartū dicit vulnus scandalizatiōis. ſ Quintum dicitur vulnus excōicatiōis. ſ Sextum dicitur vulnus exclusionis. ſ Septimum dicitur vulnus inabsolutionis. ſ Octauū dicitur vulnus sepelitionis. ſ Nonū dicitur vulnus certificationis. ſ Decimuz dicitur vulnꝰ exorationis. ¶ Primū vulnus quod infligitur anime sacramentuz cōtenenti dicitur offensionis.vz sedis apostolice:cui non obedit. Nam talis cōmittit illud grauissimuz peccatum inobedientie ꝓ quo Adam ⁊ Eua expulsi fuerunt a paradiso:⁊ per cōsequēs totū mundum contaminauerunt:de qua gravitate peccati inobedientie .Grego.papa.8i. di.c.ſi qui sunt presbyteri .ait.Qui vero huic precepto saluberrimo obedire noluerit ydolatrie peccatuz incurrunt. Samuele teste instruente ¶ Peccatū arriolādi ē nō obedire ⁊ scelus ydolatrie non acqescē.i.ſt.15. ¶ Peccatū igitur paganitatis incurrit quisq; dum christianuz se esse asserit sedi apostolice obedire contēnit ꝺ ille. ¶ Secz vlnꝰ qō infligit aic sacrz ꝓcipē

ti dicit mortificatiōis. Nam talis anima spiritualiter moritur:quia sicut corpus sine materiali cibo moriſ:sic anima sine cibo sacramenti.Et ideo Ezech .18.dicit. Anim que peccauerit ipsa morietur . Et glo. super verba luc.12.ignem veni mittere ⁊c.ait.Sicut aq̄ extinguit calorem ignis:sic peccatum extinguit in anima feruorē diuine charitatis: quo modo enim charitatem in se habet qui in hospitio anime non vult recipere suum saluatorem. Jō 2Mat.25.in iudicio dicet.hospes eram ⁊ non collegistis me. ¶ Tertium vulnus qō infligitur anime sacramentuz contenenti dicitur priuatiōis.certum est enim vt habetur extra de etate ⁊ qualitate ordinandorum.c. cum bone.q̄ qui non obedit pape ⁊ sedi apostolice:merito priuatur omni officio atq; beneficio:a fortiori ipse christus q est iustior pape ⁊ sede apostolica priuat contēnentem eucharistiam omnibus suis meritis. Sic enim dicit extra de re.iudi. in regula desleat. Desleat peccator qz offendens in vno factus est omnium reus. Et ecclesiastes.9. dicitur. qui offendit in vno multa bona perdet. ¶ Quartum vulnus quod infligitur anime sacramē tum contēnenti dicitur scandalizationis: talis non communicans profecto scandalizat omnes vicinos ō terra vel ciuitate ⁊ ideo tot penas meretur quot personas scandalizat. Sic enim dicit Jeroni.j.q.i.c. Si quoscunq; Quicunq; inquit vitam suam in scandalum populi inducunt:rei sunt omnis infidelitatis eorum qui scandalizant hec ille.propterea saluator 2Mat.18.ait.Qui scandalizauerit vnuz de pusillis qui in me credunt ⁊c.⁊ subdit vbi homini.illi ⁊c. ¶ Quintum vulnus quod infligitur anime sacramentum contēnenti dicitur excōmunicationis.Scōm enim hostiē. in.c.omnis vtriusq; sexus.de peni.ē.⁊ remi. Siquis presbyter habet parrochianuz nolentem communicare neq; confiteri. Primo illum arguat opportune.scilicet illum mundo. Secundo importune.scilicet corripiendo suspendendo ⁊ interdicendo. Tertio autez crescente contumatia debet excommunicari vel superiori denuntiari:⁊ de hoc habetur expresse ter.di.18.c.decernimus.di.34.c. quoundā ij.q.3.c.Si aūt.⁊.c.sc.32.q.5.c.ꝓceptū. ¶ Sextus vulnus quod infligitur anime sacramē tum contēnenti dicitur exclusionis.Quicunq; non cōmunicat debet omnino ab ecclesia excludi nec debet permitti q̄ cum alijs fidelibus ecclesiam ingrediatur ꝓ missis vel officijs audiendis. Unde de peni.⁊ remiſ.c.omnis dicitur. Non cōmunicans viuens arceatur ab ingressu ecclesie. Similiter de consec. di.secund.c.si quis intrat.dicitur.Qui aucrtit se a cōmunione talē decernimus ab ecclesia esse proijciendum. ¶ Septimum vulnus quod infligitur anime sacramentum contēnenti dicitur inabsolutionis . Quicunq; confitetur semel in anno ꝓut iniungit ecclesia: ⁊ non proponit sumere corpus christi adminus semel in anno:talis confessio est inutilis ad salutem nisi forte in casibus licitis quādo scilicet differtur ipsa cōmunio ,p rationabili causa.⁊ ratio est quia vtrunq; precipitur sub peccato mortali. Si igitur confiteris ⁊ cōmunicare non vis: disponis te ad non obediendum ecclesie et sic remanes in mortali peccato ⁊ absolutio non valet ad salutem. ¶ Octauum vulnus quod infligitur anime contēnenti sacramentum dicitur sepelitionis Quicunq; non cōmunicant in pascha si decedunt sine signis penitētie nequaq̄ debent sepeliri in ecclesia. Unde in dicto.c.de peni. ⁊ remiſ.c.omnis.dicitur.⁊ moriens careat ecclesiastica sepultura.Quia enim tales vt bestie vixerunt:ideo sepultura non sacra sed bestiarum eis debet:propter qō Jere.22.dicitur sepultura asini sepelietur:⁊ hoc ad eorum cumulum dānationis ꝓ vt habetur.23. qōne ij.c.cum grauia.⁊.c.quibus.⁊ ratio quare nō debēt sepeliri est:quia.13.questiōe.2.c.non esti memus.dicitur.Deuote sepulture officium: bone fidei est testimonium.Et ideo ne clerici ⁊ seculares sint falsi testes prohibentur sub pena peccati mortalis ne intersint eorum sepulture sicut habetur expresse extra de raptoribus.c.2. Et quod plus ē si in loco sacro sepulti fuerunt tales:quicunq; cognoscerit ossa eorum tenetur sub pena peccati mortalis illa erbumare sicut expresse habetur ter.extra de sepultu.in.c.sacris.Et si ecclesia vel cimiterium erant consecrata fuerunt violata: ⁊ ideo oportet ea iterum reconsecrari ⁊ reconciliari sicut habetur extra de consecrecclesiarum.c.cō suluisti. ¶ Nonū vulnus quod infligitur anime sacramentum contēnenti dicitur certificatiōis. Quicūq; non cōmunicat habet cer-

titudinem de eterna morte:sicut qui medicinam spemit certitudinem habet de corporali. Et hoc ſm Alexandrum de ales in.4.qz talis in hoc sacramento.4.bona excellentissima continet. ¶Primo presentiam saluatoris Scdo memoriã humane redẽptiõis. Tertio abundantiã diuine charitatis. Quarto medicinam propie infirmitatis. hec Alexander.

¶Decimũ z vltimũ vulnꝰ qđ itligitur aie cõtenenti sacramentum dicitur erozationis. Quicunqz non cõmunicat si moriatur sine signis penitentie nullus potest pro eo publice erozare:imo si quis publice pro ipo aut dicũt missas z officium aut dicere facit vterqz moztaliter peccat cum sit contra preceptum ecclesie.sicut habetur expresse.de spon.c.ad audiẽtiam. Et extra de sta.monaco.c.j.z.c. cum super quodam.extra de sepultu .c.cr pte parentum. Et extra de furtis.c.2. Item.13.q.2.c.pro obeuntibus.c.non extimemus.z.c.de quibus Et.23.q.5.c.placuit.Deniqz extra de sentenz. excõmuni.c.a nobis.scdo. Et.c.sacrif. dicitur Quibus cõmunicamus in vita debem⁹ cõmunicare z in morte:sed quibus non cõmunicamus in vita nec i morte cõmunicare debemus.s.per suffragium orationum.ideo. J. Jo.5.dicitur. Est peccatum ad mortem non dico vt pro eo quis roget. ¶Proinde in figura.Mat.secundo dicitur.vox in rama audita est. Et sequitur quia non sunt. Rama excelsum interpretatur z significat quando altercantatur missa vel officium pro sic defuncto. Rachel.aũt.i.ecclesia ploraz z non vult consolari idest non acceptat orationes:z hoc qz non sunt scilicet in purgatorio vel in loco meritorio. Et predictis igitur.5.rationibus patet qualiter quisqz de necessitate salutis tenetur saltem semel in anno eucharistiam deute suscipere. ¶Quarto deniqz hoc idem probo figuris.primã figuraz habemus de agno paschali. Qui vt habetur Exo.12.debebat ex pcepto a filijs israel semel in anno mãducari: z significat. Quicũqz vult esse verus christianus saltem debet semel in anno christuz qui agnus est vt habetur Joã. primo sub sacramento suscipere.propter qꝺ Inno.tertius inquibusdam sententijs sic dicit. Necessario quippe a nobis sumendus est agnus vt a vastãte angelo protegamur nec exire possumus de egipto nisi celebrando pbase paschalẽ agnũ edamus.hec ille. Aliam figuram habemus genẽ septimo.vbi legitur qꝺ tẽpore diluuij nullus extra archam noe salutis fuit:ergo a simili nullus saluari potest nisi ecclesie dei coniũgatus per susceptionem dominici sacramẽti. ¶Proinde Mat.22.ponitur de hoc similitudo vbi dicitur.Quod cũ quidam rex pres inuitasset ad nuptias filij sui illi vero venire cõtẽpsissent:z vltra hoc eius seruos occidissent stati rex missis exercitibus suis perdidit oes homicidas illos z succendit omnes ciuitates eorum igni.Qua similitudine datur intelligi qꝺ quicunqz non accedit ad cenam agni ꝓuidi.i. ad susceptionẽ dominici sacramẽti ad quã ipse christus omnes inuitat Mat.ij.di. venite ad me omnes q labo.z one.estis:z ego re.vos.s.hoc sacramento:perdet eos omnes atqz succẽdet in eternaz gehẽnam. Et predictis igitur auctoritatibus distinc. rationibus atqz figuris patet:etiam de realitate dominici sacramenti sua necessitas. Vbi ostensum fuit qliter nullus adultus saluari põt nisi deuote sacram eucharistiã susceperit. Rogem⁹ ergo dominũ iesum christum vt nobis omnibus cõcedat digne ipsuz recipere.Qui cr immẽsitate amoris seipsum nobis in cibuz prestare dignatus est. Qui viuit z regnat deus bñdictus ꝑ infinita secula seculorum Amen.

¶Feria quarta post dñicam oliuarum. Jaz de septima excellentia ipsius sacratissime fidei:seu de realitate dominici sacramenti.

Accepto pane

gratias egit z fregit z dedit eis di.hoc est corpus meum qđ ꝓ pro vobis tradet hoc facite in meã cõmemorationem. Scribuntur hec verba.luc.22.c.z in passiõe occurrẽtis scric.Declaratis duabus primis cõclusionibus dominici sacramenti spectabiles ciues yz eius veritate atqz necessitate:habeo in pñti tertiã eius conclusionem singulariter declarare que dicitur conclusio specialitatis.Cuius tertie cõclusionis declaratio talis erit.

¶De tertia cõclusione dominici sacramenti que dicitur conclusio specialitatis.

Tertia igitur cõclusio. de realitate dominici sacramenti in ordine declaranda dicitur cõclusio specialitatis. Quãuis in precedenti sermone ostensuz fuit ꝙ oẽs de necessitate salutis tenentur saltẽ semel in anno sacram eucharistiam suscipere.hoc intelligendũ ẽ simpliciter de his q habent dignam dispositionem ad suscipiẽdum tñ sacramentuz.Quoniã igitur vt dicitur.2. de anima actus actiuorum nequaq̃ insunt nisi in paciente seu subiecto bene disposito. Hinc est ꝙ multi habent varias indispositiones huic sacramento prorsus contrarias Et ideo intendo in spẽ de ipsis tractare ostẽdendo ꝙ cristentes in tali statu: debent omnino a ꝓceptione sacramenti se abstinere:cuz digne non possint suscipere ucharistiam sicut dictum est. Vt igitur quisqz sciat z intelligat quot sunt specialiter illi qui nequaq̃ cõmunicare debent sed prorsus cõmunio ẽ eis deneganda: conclusionaliter tenendum est ꝙ inter ceteros.12.sunt genera hominũ z personarum que succesiue z seriatiz inferius declarantur:qui nequaquã hoc sacramentuz sumẽ debẽt seu qb⁹ẽ cõio omnino deneganda. ¶De.12.generibus personarum que debent omnino abstinere a cõmunione.

Primum igitur genus hõiz z personarũ quod digne cõicare non potest imo cui ẽ omnino cõmunio denegãda.sunt omnes illi qui generaliter actu vl habitu seu proposito sunt in aliqua mortali culpa. Vnde regulariter nullus existens in moztali culpa hoc sacratissimum sacramentuz sumere debet.Quod quintuplr probo. ¶Primo auctoritatibus. ¶Scdo distinctionibus. ¶Tertio rationibus. ¶Quarto figuris. ¶Quinto exemplis. ¶Primo probo auctoritatibus ꝙ quisqz debet esse mundus a mortabili culpa:aliter non debet presumere tñ sacramentuz suscipere. Vnde apostolus prime ad cor. ij.dicit.probet autem seipsum homo: z sic de pane illo edat.zc. Et ille. si.iudi. man.z bibit.glo.ac si christum occideret punietur. Itẽ Aug.super Jo.ait.Nullus spiritualiter christum mãducat nisi qui innocẽtiam ad altare portat. ¶Portet igitur vnusquiqz mundã conscientiam ad sacramentum ne si immũdam portauerit in eum sathanas tanq̃ alterũ Judam ingrediatur.hec ille. Item Mat.7. saluator ait.Nõ ẽ bonũ dare sanctũ.s. sacramẽtuz canibus.i.eis qui viuũt vt canes:nec mittere margaritas ante porcbos.i.ante eos qui viuunt vt porci. Item Alexander papa de cõsecra.di.2.c.nihil.ait.Nihil in sacrificijs maius potest esse qꝫ corpus z sanguis christi:nec vlla oblatio hac potior est sed ꝑ omnes precellit que pura conscientia domino offerenda ẽ z pura mente sumenda atqz ab omnibus venerãda:z sicut potior est ceteris ita potius ertolli z venerari debet.hec ille. Et quibus auctoritatibus patet ꝙ nullus cum conscientia peccati mortalis accedere debet ad sumẽduz hoc sacramentum. Scdo hoc idem probo distinctionibus:z primo distinctione Ric.i.4. di.9.ar.2.q.j.in cor.q.dicentis.Cum queritur an cristens in peccato mortali debeat sacramentum suscipere. Respondeo ꝙ non qz cũ nihil in sacrificijs sit preciosius hoc corpore debẽt pura mente venerari:z ideo volens accedere ad hoc sacramentum debet eranimare cõscictiam suaz ſm apostolum.j.cor.12.z si videat se eẽ i peccato mortali.s.qz videt se nõ penitere de peccato mortali iam cõmisso vel esse in proposito aliõ ꝓmittẽdi:z si in tali statu homo suscipit sacramentuz moztaliter peccat propter irreuerentiã quam facit sacramẽto z rei contenter:z ẽt qz est ecclesiastici precepti transgressor. Ille etiam q ſm rei veritatẽ nõ est in peccato mortali credit tñ esse:si cum tali cõscientia hoc sacramentuz suscipit moztaliter peccat:qz est reuerentie sacramẽto debite contempto. Si autem non videt se esse in mortali peccato nec credit:z ramẽ est:aut hoc prouenit ex omissiõe debite diligentie in eraminãdo cõscientiam:z tunc dico ꝙ moztaliter peccat nõ tñ ita graviter sicut primus Aut nõ prouenit ex omissione debite diligentie in eraminando conscientiam quã tenetur homo adhibere:sed qz homo de lege cõmuni certus esse nõ potest vt ꝓpenitcat digne ꝛz illud eccl'iastes. Nemo scit vtz odio an amore dignus sit ecclesiastes.9.z sic accedens in peccato mortali ad susceptionem huius sacramenti non peccat moztaliter sed consequitur remissionem latentis peccati. Aliter enim quandocunqz homo hoc sacramentum susciperet:exponeret se periculo peccati mortalis quod falsum est.hec Ricar.verbaliter. Aliaz distinctiõz põit Tho.i.4.di.9.ar.j. Et ẽt petr⁹

de tarañ ibidem circa. secundum problema. ar. p. d. Cum queritur inquiunt an mortaliter peccat qui sacramentum suscipit cuz conscientia peccati mortalis. rcspondemus q; sic Mā habēs conscientiaz peccati mortalis qō non dimittere proponit peccat mortaliter duplicitcr. s. corpus christi sumēdo t non sumendo. ¶Primo peccat nō sumendo tēpore ab ecclesia constituto eo q; est inobediens precepto pape. Secundo peccat sic accedens ad sumendum eo q; talis indigne accedit Mō q; peccat cr eo q; facit quod papa mandat ad quod tenetur: quia nullus cum facit ad quod tenetur non peccat. Sed talis ideo mortaliter peccat q; malo modo cōmunicat nec in super peccat cōmunicans cū conscientia peccati mortalis q; res sit mala quam recipit sz q; ille malus male recipit qō ē er se optimu. scilicet corpus christi. vnde cum corpus christi sit de maximis bonis: nullus peccat q; re bona vtitur sz q; malo modo ea vtitur sicut virtutibus que sunt de maxime bonis aligs male vtitur non q; actus eliciendo sit malū sz de eis superbiendo t gloriādo. veruntamē talis manente proposito peccādi minus t letius peccat corpus christi non sumendo q̄z sumendo: t ratio est q; illud quod est malum fm se ē maius malum q̄z illud quod malum q; prohibitum. Modo igitur sic est q; sumere corpus christi cum conscictia peccati mortalis est simpliciter fm se malum. non sumere autem in festo pasche non ē fm se malum sed solum q; hoc est contra preceptum ecclesie: vnde prius debet se quisq; ex cōmunicari permittere q̄z cum peccandi proposito corpus christi velle suscipere. hec tho. t ¶Petrus Aliam deniq; dixti. ponit. Ricar. in. 4. di. 9. ar. 3. q. i. in cor. q. di. Cum queriur an existenti in peccato sacerdos peccat dando sibi sacramentum. Respondeo q; ille quē sacerdos sit esse in peccato mortali: aut nō petit eucharistiam sibi dari: t tunc distinguo q; aut suū peccatum mortale ē occultum aut manifestū Si manifestum tunc sacerdos sibi dando cu charistiaz peccaret quia contra ipsum habet exceptionem quam sibi publice obicere pōt t accipio hoc manifestum pro omni eo quod probari potest quod magis proprie dicit manifestabile q̄z manifestum. Vnde si sacerdos sciret parochianum suum esse in crimine qō contra eum posset probari legitime ita q; illud crimen nescirent cum ipso nisi duo. vel tres testes: per quos hoc probare posset: nō propter hoc deberet eucharistiam negare illi in publico petenti q; iam inferret sibi penaz ante criminis probationem quod fieri non debet. ii. q. 3. c. cozum. Sed accipio hic manifestum pro notorio. Est autem peccatum notorium vel per fniam vel per confessionem factam in iure aut euidentiam rei que tergiuersatione aliqua celari non potest. extra de coha. mulierū. c. vl. Si autem peccatuz suum est occultum aut petit in occulto: t tunc sacerdos sibi dando peccaret: quia habet contra eum legittimam exceptionem quam sibi in occulto obicere potest: t ipsum debet monere ne petat in publico vt habetur de consc. di. 2. ne prohibeat. aut petit in publico t tunc sacerdos sibi dare tenetur quia contra eum non habet legittimā exceptionez quam ei in publico obicere potest. extra de offi. ordi. Si sacerdos. Et infra in solu. vlti. argumenti sic iungit di. Caueat tamen sacerdos ne sic petenti in manifesto det hostiam non consecrataz simulans sibi dare corpus christi: quia si hoc faceret grauissime peccaret. daret enim sibi t populo occasionem hydolatrandi quātum in se esset. Ex predictis dixt. patet quaſ ter nullus existens in peccato mortali accedere debet ad hoc sacramentuz. Tertio hoc idem probo. quinq; rationibus. ¶Primo ratione augumentationis. ¶Secundo ratione profectionis. ¶Tertio ratione argumentationis. ¶Quarto ratione comparationis. Quinto ratione incursionis. ¶Primo probo ratione augumentatiōis. s. peccati Nam communicans in mortali augmentat peccatum suum nouum. scilicet peccatum cōmittendo Fundamentum rationis ponit. tho. lib. tertio contra gentiles. allegans quandam sententiam cōmentatoris in lib. de substantia orbis t di. corruptis potentijs earum obiecta eis plurimum sunt nociua. patet hec regula in oculo. Maz si potentia visiua egra fuerit eius est q; visio aeris t solis que primo erāt sibi delectabilia dicēte salomōe ecclesiasticcii. Dulce lumē t delectabile est oculus videre solem sibi fiet nociua ad videndum pro eo q; potentiā visiuā contristant t magis debilitant. Simr potentia gustatiua cui cibus

prius erat delectabilis: si infirmet t detur ei optimus cibus: statim auget sibi tristitiam t dolorem. Que duo confirmans August. ait pallato egroto pena est panis: qui sano est suauis: t oculis egris odiosa est lux: que sanis est amabilis. ḥ ille. Cui concordās Jo. os auri. ō conse. di. 5. c. nihil. aut. Nihil sic iocundum est sicut cibus bene digestus aut decoctus: nihil sic salutem nihil sic sensus acumē operatur: nihil sic egritudinē fugat sicut moderata refectio. Sufficictia quippe cum nutrimēto t sospitatē sil procreat t iocūditatez: abundantia vero superflua morbuz facit: molestias ingerit t egritudines generat: quod enim facit fames hoc ēt plenitudo ciboz magis aut mlto peioza. fames quippe in paucis diebus aufert hominē t liberat cr hac vita penali: excessus vero ciborum consumit t conputrescere facit corpus humanuz: t macerat egritudine diuturna: t tūc cū morte crudeli extinguit. hec ille. Et Boe. prosa. 5. scdi libri sic ait. Si q; nature satis est replere indigentē velis. nihil est q; fortune affluentiā petas: paucis eni minimisq; natura contenta est: cuius satietatez si superfluis vrgere velis: aut in iocundū fiet quod effuderis aut noxiuz. hec ille. Et ecclesiastici. 37. di. Jn multis escis erit infirmitas t auiditas appropinquabit vsq; ad colerā: propter crapulam multi perierunt: qui aūt abstinens est additiet viram. Quo presupposito q; sz potentie corrupte etiaz propriū obiectum auget dolorem: certuz est q; anima habet pro obiecto cibi sui t potus spiritual corpus christi: dñe saluatoze Jo. 6. c. Caro. m. vere est cibus. t. s. m. v. est. p. Si igitur anima ē spiritualiter infirmata per peccatum: t habet cibum spiritualez. videlicet corpus christi suscipit: cōcluditur q; a simili auget tali anime dolorem t infirmitatem: quia. s. addidit peccatum peccato. quod egregie cōfirmans Crisō. omelia 5. super Mat. dicit. Sē corporalis cibus cū ventrem inuenerit aduersis ptrarijs vel infectis humoribus occupatū: ampliꝰ ledit: magis nocet: t nullum prestat auxilium: ita etiaz iste cibus spiritualis si aliquem reperit malignitate polutum: magis eum perdit non sua natura sed accipientis vitio. hec ille. Et Jsidorus li. de sūmo bo. t ponitur de consecra. di. 2. c. Qui scelerate ingt viuūt i ecclesia dei t cōmunicare non desinunt putantes se tali cōmunione mundari: discant nibil ad emundationē proficere sibi dicēte propheta. Quid est q; dilectus meus fecit scelera multa in domo mea: nūquid carnes sce auferēt a te malitias tuas? Et apls igt. ¶Probet seipm hō t sic de illo pane edat tc. hec ille. Et de consc. di. 2. c. q; discordat a christo: nec māducat carnē eius nec sanguinez eius bibit: t si tāte rei sacramentuz ad iudiciū sue perditiōis quotidie accipit. Et idem. c. qui māducant. dicitur. Qui accipit hoc misterium charitatis t vnitatis t non tenet vinculum pacis: non sacramētum accipit pro se: sed testimonium cōtra se. Deniq; eadem. di. c. t scā. dicitur. Et sancta malis possunt obesse: nā bonis sūt ad salutez: malis aūt ad iudiciū. vnde apls. Qui manducat t bibit indigne tc. non q; illa res mala est sed q; malus male accipit quod bonū est. Mō enim mala erat bucella que iude a dño data est. Saltez medicus dedit: sed q; ille digne dedit ille indignus erat: accepit ad perniciem. ḥ ibi. Si aūt quereres cur xps corpus suū sanctissimum Jude tradidit quē iaz nouerat, pditorem t per qō sciebat ipsum incurrere nouā culpam. Ad ḥ Respōdet Alex. de ales in. 4. parte sūme. in tractatu de sacramēto. Et etiam Tho. in. 4. di. v. q; hoc fuit cōueniēs triplici respectu. ¶Primo respectu sue sapictie. ¶Scōo respectu sue mīe. ¶Tertio respectu sue iustitic. ¶Primo respectu sue sapiētie. Et ḥ duplici ratione. pria est pp documentuz nrm vt. s. discam⁹ t nos bñ facere imitcis nostris. nam dñs carne sua ,ppria Judā ,pditorē cibauit: vt habetur. j. q. j. c. xps ad qō facit. i. q. j. c. aduersitas. vt mēbra sua instrueret q; etiam inimicis bene facerent. Quod t Mat. 5. pcipit di. bene facite his qui oderūt vos. Et ,puer. 25. dicitur. si efuerierit inimicꝰ tuus ciba illum: si sitit potum da illi. Secunda ratio est propter exemplum. Nam er hoc exemplum dedit q; sacerdotes etiaz peccatoribus secretis ne eos scandalizent: debent in publico sacramentum conferre. ¶Secundo fuit ꝯueniens respectu sue misericordie t hoc duplici ratiōe. ¶Prima est propter reuocationem eius a malo. bene. n. debuit miser ille ex consideratiōe diuine bonitatis q̄ maxime in hoc apparuit q; illi tradidit corpus suū a malo proposito reuocari: t virtute tanti sacramēti meliorari: sed ille sponte aurit peccatum. Vnde debuit sibi auxilie meritum. Secūda ratio est propter promotionem in bono de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

buit enim fieri melior ex tribus. ¶Primo ex timore diuine cōminationis que exprimitur Mat.26.vbe homini illi.rō. Secundo ex munere collationis sacramenti gratie:nihil enim sibi maius conferre poterat q̄s seipsum. ¶Tertio ex honore conformis dispensationis: magnum enim honorē exhibuit illi dominus di dispensando corpus suum ei sicut ceteris apostolis. ¶Tertio conueniens fuit respectu fue iustitie:r hoc quantum ad duo que ei sunt inflicta. ¶Primum est augmentum culpe.cquoeni p tantū beneficium a malitia cōcepta cessare noluit:iusto dei iuditio punitus est lapsu culpe grauioris.s.desperatiōis. Nam Mat. 27.dicitur. Et abiens laqueo se suspendit.ꝓterea.apocalipsis vltimo dicit. Qui in sordibus est sordescat adhuc.glo.etiam quedam ad Roma.primo ait. Strictissimo dei iuditio fit vt peccata peccatis puniantur. ¶Secundus est retributio sue dānationis. Maz ex ingratitudine tanti beneficij euidētior apparet diuina iustitia in dānatione eiusdem. Secundo etiam probo ratione perfectionis.q.s.nullus suscipere debet sacramentum cuz mortali culpa pro eo q̄ talis susceptio nihil proficit ad diuinam gratiam acquirendā. Fundamētū rōis pōit philosopus in.j.phisicoz di. Accidens nullus erit nec proderit subiecto non periſtēte.patet.h regula. Nam delectationes accidentales seu etiam infirmitates corporales que aduenīūt corpori in comendendo bibendo dormiendo corpus onerando r huiusmodi nequaq̄ haberi possent nisi corpus cristi esset in quo hec omnia fundantur. Quo presuppositio certū est q̄ sicut anima est subiectū corporis:corpus vero est subiectum predictorum:sic munditia r puritas anime obiectum quodlā sunt gratie seu diuinaruz gratiarum dicente August.lib.de verbis domini. ¶Puritas sic est substantia gratie sīc anima est substantia corporis. Quod si sic est:ergo deficiēte subiecto diuine gratie qō est puritas:sequitur necessario q̄ non habens puritatem anime:dato q̄ suscipiat sacramentum nihil susscipere potest de abundantia diuine gratie:pter q̄ de consecra.di.4.c.nō potest. dicitur. Non potest quis vite celestis gratiam accipere nisi purgat⁹ fuerit ab omni sorde peccati.hec ibi. Et ideo sicut stultus dicerē ille qui susciperet medicinas valoris ipretiabilis que nihil sanitatis in eo operarctur:multo magis stultus dicendus est qui eucharistiaz suscipit que est infiniti valoris crquo nullaz propter hoc gratiā suscipere potest. Et confirmo istaz rationem per similitudinem sic. Sicut enim alimentuz corporale se habet ad vitaz corporalez:sic alimentuz spirituale corporis christi se habet ad vitaz anime spiritualem. Sed clarum est q̄ alimentum corporale soluz prodest corpori viuenti r nō mortuo:quia si ponerctur in ore mortui omnes delicati cibi de mundo nihil sibi proficerent ad augmentum vite eo q̄ in membris mortuis non est virtus digerendi:nec cibum in substantiam conuertendi:cum omni caloze naturali penitus sint priuata:ergo a simili alimentuz spirituale quale est corpus christi solum prodest anime viuenti vita gratie:sed non mortue per peccatum mortale quod occidit animā:sicut dicitur apochalipsis.3. Nomē hēs q̄ viuus r mortuus es. Et hoc ideo fit:quia talis anima spirituali czloze idest diuino amoze est priuata. Nōne ex videmus q̄ membruz a corpore precisum nō potest participare aliquid de vita corporis? Et certum est q̄ sic:sed clarum est q̄ sumens sacramentum cū peccato est quoddam membrum precisum a corpore r charitate fidelium ergo impossibile est q̄ etiam per susceptionē sacramenti possit aliquid participare de diuina gratia r de merito fidelium. Sicut enim dicitur de cōse.di.4.c.Ecclesie vnitas r charitas nō diffunditur nisi in cordibus eoꝝ qui participes sui sunt. Similis sententia ponitur.23.q.7.c.quēadmoduz. ¶Tertio hoc idē probo ratione argumentationis.clara est sententia q̄ si quis obligatur facere minus:multo magis tenetur facere r fugere maius. Nā si quis tenetur non percutere hominē:multo magis tenetur non occidere. Similiter si quis tenetur habere curam de equo domini sui:multo magis de domino. Quo presuppositio certum est q̄ quilibet sacerdos tenetur cōseruare ecclesias r vascula in quibus consecratur corpus christi r reponitur. Quod si sic est:ergo a fortiori tenetur quilibet habere animam mundā ab omni culpa mortali in qua recipit sacramentaliter ipm vez corpus christi. Et q̄ ecclesie vasa in quibus ponitur r cōsecratur corpus christi debeāt esse mundate statur Inno.tertius extra de custodia eucharistie.c.relinqui.di. Relinqui nolumus incorrectum q̄ quidam clerici ecclesias sic ergo

sunt supellectilibus propꝛijs r etiaz alienis:vt potius domus laice q̄s dei basilice videātur non considerantes q̄ dominus non sinebat vt vas transferetur per templum. Sunt r alij qui non solum ecclesias dimittunt immundas vel macularas verū etiā vasa ministerij r vestimenta ministeriozuz ac pallas altaris necnon r ipsa corporalia tam immunda relinquunt q̄ interdum aliquibus sunt horrori Quia vero zelus nos commedit domus dei similiter prohibemus ne huiusmodi suppellectilia in ecclesijs admittantur:nisi propter hoc tales incursus r incendia repentina:r hoc sic vt necessitate cessante:res in loca pristina reportent:precipimus quoqz vt oratoria corporalia vasa r vestimēta predicta mūda omnino r nitida obseruentur:nimis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere que deceret etiā in pfanis.glo.i.in priuatorum vestibus.hec ibi. Si igitur vt patz corporalia r vasa que in se non suscipiunt nisi accidentia ꝓsecrata:debent esse munda r sine vlla immūditia. Immo aliter nō debent admitti ad tāgendum predicta accidentia:multo magis q̄ libet persona que suscipit non tantū accidentia sed ipsum sacratissimū christi corpus debet cē ab omni macula peccati purificata.pre termitto q̄ tu mulier r hō dedignaris camisiam r brachas recipere nisi prius ab omni sorde fuerit purificata. ¶Quarto hoc idē ꝓbo ratione comparationis.quā rationem in forma questionis declaro.peto igit quis grauius peccat: aut sumens corpus christi in peccato mortali an christum occidens quēadmodum fecerunt iudei. Ad qō respondēs Tho. in.4.di.9.ar.3.q.3.dicit. Cuz queritur q̄s grauius peccet an christum crucifigens an ipsuz indigne sub sacramento suscipiens. Respondeo tribus modis. ¶Primo q̄ peccatum indigne cōmunicantiū assimulatur seu comparatur peccato crucifigentium xpm inquantum vtrūq; in christum cōmittitur. ¶Proinde ad hebre.vj.dicitur. Rursus inseinetipsis crucifigentes filium dei r ostentui habētes. Quod cōfirmās Ambrosius super verba.j.cor.ij.q cūq; manducaucrit rē.ait. Omnis qui christum indigne manducat reus erit corporis r sanguinis domini.i.ac si christum occiderit punietur. Secō dico q̄ peccatum occidē tium christum est maius vel grauius peccato indigne cōmunicantium:q̄ illud peccatuz est comissum in personaz christi:hoc autē cō mittitur in christum sm q̄ est in sacramento altaris. Tertio dico q̄ peccatū indigne cōmunicantium est grauius peccato christum occidentium:eo q̄ hoc peccatum cōmittitur sciēter r ex malitia r ex cōtēptu:que omnia peccatum aggrauant:peccatuz autem predictorum est cōmissum ignoranter:que ignorātia r si non excusat a toto:tamen excusat a tāto. Adde r quartuz. Nam indigne cōmunicās quia quātum est in se christum gloriosū crucifigit. Econtra vero q̄ iudei crucifixerūt mortalem:ideo grauius peccat eis. ¶Proinde remigius in glosa super illud Mat.26.vbe illi per quem filius hominis tradetur:sic ait.vbe tradentibus christum ad crucifigendū:ſz vbe magis cum maligna cōscientia sub sacramēto sumētibus illū:q̄ r si nō tradūt iudeis ad crucifigendum:tradūt tñ illum mēbris inimici ad sumendum.hec ibi. O igitur infelix peccator o infelix anima.o iniqua o crudelissime christiane qui christū dei filium denuo crucifigis:cuz ipsuz indigne suscipis.ve tibi q̄ melius tibi esset q̄ natus nunq̄s fuisses. Quantum grauiter etiam peccet per aliam similitudinem patet. An non queso grauissime peccaret qui corpus christi sponte in stercus r lutum proijceret? clarum est q̄ sic: r ego dico q̄ grauis peccat qui sacramentum indigne suscipit. Quod confirmans Ricar. in.4.di. 9.articu.3.q.j.in secundo argumento.r respō sione eiusdē sic ait. Milior ingt res ē peccator inquātum peccator q̄s stercus r lutū. Si igit grauiter peccaret q corpus christi scienter in lutū ꝓijceret:ergo multo grauius peccat qui ipsū suscipit cū mortali peccato:r rō est:q̄ lutuz corporale polluit illud qō simplr in ipsuz proijcitur:put sūt spēs consecrate:sed peccator recipiens corpus christi quātuz est i se nō tñ polluit species cōsecratas:sed etiā ipz vez corpus christi.h Ric. Dō cōfirmās Brc.j. q.j.c.Mti.ait. ¶Polluim⁹ itaqz panē.i.corp⁹ xpi quādo idigne accedimus ad altare:r sordidi mūduz sanguinem bibimus.h ille.r.j.q. i.c.q̄ gdā.etiam dicit.Mali dicūt sacrm polluē q̄stū in cis ē cū polluti pmanēt:r iō sicut bonis sacramentum est ad pmiū: sic malis ad iuditium.h ille. ¶Quinto hoc idē ꝓbo rōne incurrionis. Nullus dz accedere indigne ad hoc sacramentuz. Qui a si indigne hoc sacramentuz sumit.triplicem penam incurrit.

Prima dicitur temporalis. Secunda dicitur spiritualis. Tertia eternalis. ¶ Pria pena quā indigne cōmunicans incurrit dicitur temporalis. Nam sepius indigne cōmunicans faciente diuina iustitia corporalr morit̄ seu abbreuiat suam tēporalem vitā. Vnde apostolus de gbusdā.j.cor.xj.ait. Jō inter vos multi infirmi sunt t imbecilles t dormiunt multi.glo.i.,ppter hoc mortui sūt. Et i li. paschalij dicit. Quicūq; idigne cōicat nisi dei bonitas gladiū suspenderet:statim ab angelis ad hoc positis perimeret.h ille. Et de talibus ,ppha dicit. viri sanguinū t do.n.di.d.s. Et saluator Jo.6.figuratiue dicit. pres vestri māducauerūt māna in deserto:t mortui sūt. Et nūeri.xj.dr. Quod cū ppls isrl esset in deserto t murmuraret de māna quod de celo pluebat illis dns:desiderās carnes pisces cucumeros peponcs cepe t alia:cū missis dns coturnices in castra coz:dū carnes comederēt:statim fruor dei ,ppter indignationez comedētium fuit cōcitatus in pplm:t sic percussit cū crudeli morte.pp qō vocatus est locus ille ꝺcupiscētie sepultura. Si igit deus idigne sumentes māna māles carnes tēporalr occidit:qd credis fit facturus bis qui indigne corpus suū suscipiunt tanqz carnes castrorum? ¶ Scōa pena quā idigne cōicās icurrit dicitur spūalis. Nam indigne cōmunicās diabolum in se suscipit q propter hoc maiorē potestatem habet in ipso.s.retinendi eum in duritia cordis qz antea habebat. Exemplū habem⁹ de iudeis de q̄ Jo.xiij.dicit. Quod post qz bucellā suscepit:statiz in cū sathanas itroiuit. ¶ Proinde Aug.de cōsc.d.2.c.sicut Judas inquit.cui bucellā tradidit christus:nō maluz accipiēdo sed bonum male sumendo locum prebuit diabolo:sic idigne quisq; sumēs corpus christi.h ille. Immo plus dico q si crās in mortali vnum diabolum in se habet:dum indigne cōmunicat:septem demones in eo i greduntur:sic enim dicit saluator luc.xj. Tūc vadit ille spiritus t secū asumit septem spiritus nequiores se t ingressi habitant ibi t fiūt no.h.i.p.prioribus. ¶ Tertia pena quam indigne cōmunicans incurrit dicitur eternalis. Vltra predictas penas quicūq; indigne cōmunicat:eternā penam promeretur:q; grauiter offendit illū qui eternus est.videlicet christum dei filium fm diuinitatem loquor.proinde leui.7.figuratiue dicitur: anima polluta que ederit de carnibus pacificorum hostie q̄ oblata est domino peribit de populis suis idest eicietur a saluandis ad dānationez eterne mortis. Et profecto talis indigne cōmunicans eternam mortem digne meretur tripli ci respectu. Primo quia ficte t fictate se obtendit esse verum christi membrum:cū tamen sit falsus t simulat⁹. Idco talib⁹ Mat.23.dominat christus dicens vbe vobis bypocrite scribe tristes tē. Secundo quia talis irreuerentiā debitam reddendam atq; contēptum cōmittit contra tm sacramentū. Tertio q; talr abutitur sacramēto quod institutum est ad prestandum gratiam t eternam gloriam. Ex predictis rationibus patet qualiter nulli existenti in mortali culpa licet hoc sacramentuz suscipere. Quarto hoc idem probo duabus figuris. Prima figuraz habemus.2.Rg.6.de oza.qui percussus fuit eo q; indigne archā dñi tetigit.t assignat Jeroñē:q; in nocte precedente iacuit cum vxore. Si igitur ille percussus est qui iacuit cuz vxore propria:qua percussione dignus erit qui iacuerit cum meretrice t vxore aliena. Si ille qui tetigit archam ligneaz percussus est: qua percussiōe est dignus qui indigne recipit carnez dei veram. Si ille percussus est qui archā tetigit vt iuuaret ne pateretur ruinam:q; percussione dignus erit qui corpus christi fmit ad prohiciendum eum in laternā.videlicet in cōscientiam imundam t impudicam? Secūdam figuram habemus de bethsamitis.qui vt habetur Primi.Rg.6.etiaz percussi sunt:q; archam dñi indigne t contra eius voluntatem viderūt. Quod si illi videndo archaz tm iudicium promeruerunt:quale iudicium suscepturi sunt qui corpus xpi indigne sumunt. Nota tamen fm Ricar.in.4.di.9. ar.2.q.j.in solu.sccūdi argu.q; existens in peccato mortali videndo corpus christi t adorādo illud non peccat:quia propter hoc nullam facit irreuerentiam sacramento. Immo fm Aleran.in.4.ci valde est fructuosuz:q; si peccator corpus christi inspicit ea intentione qua est ab ecclesia institutum:multiplex comodū suscipit tū ex ponderatione charitatis saluatoris:tum ex subuentione beneficij reparatōis: tū ex recordatione passiōis redemptoris. hec enim tria debet t iustus t peccator in corporis christi inspectiōe recolere.scilicet quantū fuit benefitium reparationis: quanta passio redemptoris.t quāta charitas saluatoris hec

Aleran. Adiūgit insuper Ricar. vbi supra in solutione eiusdem argumēti. q; si qs erigeret hostiam consecratā iacentē in terra cum timore t reuerentia:non crās pīte sacerdote seu digniore se:non peccaret dato q; eēt laic⁹ t esset in mortali culpa. Si tū lz aspicere t tāgere sacrm cum culpa:nunqz tū lz suscipere. Ex predictis igit figuris patet etiam q; nulli lz eucharistiam suscipere cum mortali culpa. ¶ Quinto deniqz hoc idem probo exemplis duobus. Primū exemplū ponit Franci. de mayro. in quodam sermone quē fecit de eucharistia suscipienda. Qui incipit pluit illis manna tē. Ibi enim refert q; sacerdos quidam equitans transibat per siluam cū corpe christi habens simul campanellam cuz qua pulsabat ante corp⁹ christi:quē latrones audientes t cum de remotis vidētes dixit vn⁹ ex illis:accipiamus ei equū:ad quē cuz ceteri respondissent q; non liceret cuz corp⁹ christi deferret: ille rndit nolite timere: ego sic habo me infirmū t velle me cōicare:t tunc descēdens ipse de equo vos equū deducetis t auferetis. Qui cum hoc fecisset sacerdosqz descendisset:requisisetqz an contritus t cōfessus cōicare vellet:assentiens ille t os pro suscipiendo sacro in quod tū non credebat aperiens:statim mortuus cecidit:t effectus ē niger veluti carbo mortuus. Q̄ ceteri videntes compuncti equū sacerdoti reddiderūt: et monasterium quoddā intrauerunt:sicq; oēs vitam suam cum magnis dei laudibus finierunt. Si ergo hoc iudicium ille suscepit qui incredulus t indignus se cōicare volebat:qle iudicium sunt suscepturi qui indigne t i mortali culpa totiens suscipiunt sacrm? ¶ Scōm exemplū accidit in ciuitate Asisij prout retulerunt mihi fratres ꝺuen⁹ t illi de ciuitate fuit qdam vsurarius semel in eadem asisij ciuitate:qui veniens ad mortē sine vlla male ablator restitutione sacrm suscepit. Qui statim defunctus portatus fuit ad sepeliendum a fratribus conuentus:qui posuerūt eum in quodam sepulchro nouo pro ipō condito:qō est ante portam seu ingressum ecclesie ipsius conuentus:in qua corpus beati patris nostri Francisci vt creditur requiescit itegrū. Quo sepulto circa mediā noctem quidam demon in humana forma accessit ad sacristam dormientē quē cuigilans dixit. Ego sum demō qui er precepto dei in hac forma ad te veni: noli timere. Induere igitur te suppelicia; et accipe calicem cum patena:t da mihi luminaria accensa t veni mecū secure. Qui attonitus hec oia fecit. Accedens autem demon cum eo ad sepulturā predicti vsurarij solus p se reuoluit lapidē ab ostio monumenti. Quo facto dixit sacriste:vt supponeret calicem ori illius vsurarij:qō faciens cepit demon caput vsurarij per capillos t percutiens ipsum fortiter pugno clamauit fortiter. O traditor vsurarie, phice t extra mitte vex corpus Christi quod indigne suscepisti:qui statim reiecit corpus Christi in calice. Quo facto demon cuz luminaribus accensis preibat ante sacristam reuerenter corpus Christi deferentem:t cuz in sacrastia fuisset dixit sacriste. Recōde tuo modo corpus Christi reuerenter t quiesce. Tunc diabolus accessit ad sepulturā t aspor tauit corpus illud maledictum. Aldanc autē facto accedens sacrista cū fratribus gb⁹ oia narrauerat ad sepulturam illius vsurarij: eā vacuam cū lapide reuoluto inuenerunt: que sepultura vsqz in hodiernum diem vacua remanet:quā t ego ipse vacuam conspexi. Relata retuli. Ex predictis auctoritatib⁹:distinctionibus:rōnibus:figuris:atqz exemplis pz qualiter nullus accedere debet ad suscipiendum dñicum sacrm cum mortali culpa tam actuali q̄ habituali. Et per oīs patet de specialitate realitatis dñici sacri pmum genus hominum quod cōicare nō debet: t cui cōio est omnino deneganda. Rogemus ergo clementissimum deum dñm nostrum Jesum Christū:qui est purificator cordium t aiaruz vt nos ab omni culpa purificet vt sic digne ad sacrm accedamus. Cui semper sit omnis laus t gloria in secula seculorū. Amen.

¶ Feria qnta in cena dñi. Jtez de septima excellētia ipsius sacratissime fidei:seu de realitate sacramenti dominici.

QUam dilexit suos qui erant in mundo: in finez dilexit eos: ministrādo scz eis suum sacratissimum corpus. Scribuntur hec verba Joan.xiij.c.t in euangelio occurrēti feric. Postq̄ nobilissimi ciues de tertia conclusione dñici sacramenti que dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

specialitatis.in qua prepolita fuerunt.12.gnā hominuz seu personaz quibus cōmunicare non licet seu cōio dari. declarauī pmū gen⁹ in quo ostensum fuit generaliʳ qualiter null⁹ cuz mortali culpa accedere debet ad suscipiē dum ipsum dñicum sacramentū. habeo silʳ in presenti sermone declarare vndecim gnā personaz que superfuerunt:z quibus cōmunio nequaq̄ debz exhiberi :quorum declaratio talis erit.

¶ De reliquis vndecim generibus ꝑsonaz que omnino debent a cōione abstinere.

SEcundū insuper genus hominū seu personaz que digne cōicare nō ꝑsit. Immo qbus est oio cōio denegāda sunt omnes illi qui de aliq̄ crimine notabiliʳ sunt suspecti. Quā veritatē ꝓbo per solā distinctionē Ric.in.4.dist.9.arti.3.q.3. in cor. q.dicentis.Cuz queritur inquit an sacerdos debeat dare sacramentuz illis qui de aliquo crimine sunt suspecti. Respondeo sicut dicit glo.super.c.dirit dñs.32.q.j.q⁹ tripler est suspicio. vz temeraria probabilis z violenta. Suspicio temeraria dicitur que prouenit sine aliquo argumento:vel que ex leui coniectura ortum habet:seu que ex irrationabili causa consurgit:cuiusmodi est illa que conficta est rumoribus maledicoz hoiuz z obtrectatoruz xj.q.3.c.in cunctis. Et pro tali suspitione cuz sit presumptuosa non debet dimittere sacerdos cucharistiam dare suspecto si eam petat ¶Probabilis aūt suspitio dicit que ⁊surgit ex probabilib⁹ signis:ꝑ vt est si quis solus inueniretur loquens cū sola tempore vel loco nō valde suspectis:z ꝑpter hanc suspitionez nō debet sacerdos dimittere etiam dare eucharistiam.z ratio est:quia pena non debet infligi vbi culpa ignoratur. ꝑinde.2.q.2.c. deus. dicit. Mala audita nullū moueant:nec passim dicta absq̄ certa ꝑbatiōe quisq̄ credat Sed ante audita diligenter inquirat:nec precipitanter quid aliquis agat:z ita nullū añ veram iustamq̄ probationem iudicare aut dānare debemus.hec ibi. Violenta vero suspitio est que surgit ex presumptionibus violentis:seu ad cuius contrariuz non admittit probatio:prout est si inueniat suspectus cum suspecta:nudus cum nuda:solus cum sola in eodem loco lecto z tempore suspectis. Cōtra tales suspectos iudicandū est: sicut iudicaret de facto q.si interuenerit carnalis copula. vñ sicut publice crimino so sacerdos non debet dare eucharistiaz: sic nec publice suspecto de crimine modo predicto dari debet.z ratio est quia.si daret tali corpus Christi manifeste suspecto de crimine esset scandalū populo videnti z scienti q⁹ quisq̄ maxime sacerdos vitare debet: z posito q⁹ talis adhuc generaliʳ suspectus de crimine conscio sacerdote esset bene contritus z confessus: adhuc sacerdos non debet ei sacramentum dare sed magis consulere q⁹ differat sacm sumere per aliq̄ temp⁹ quousq̄ populo eius penitētia z vera conuersio innotescat. Sic enim dicit de pe. dist.j.c.non sufficit. Et.c.in actione.Sēm ius iura conuincit homo quattuoz modis de crimine.s.instrumentis:aut testib⁹:vel facti euidentia:que tria ponunt cē.de coba.cle. z mu. c.tua.z.2.q.j.c.scelus. Aut etiam iuris interpretatione:vt qñ quis sepe citatur z monet nec tñ se purgat nec comparet: hoc habetur 3.q.9.c.decreuimus.vbi sic dicit. Manifesta est confiteri de crimine cum qui indulto z tempore delegato iudicio purgandi se occasione non vtitur:aut violenta suspitione. hoc etiaz notat.2.q.j.c.j.in glo.b Ric. quasi verbaliter Et sic ex predictis patet sc̄z genus hominū declarandū quibus cōio non debet dari.

¶Tertium genus hoinz seu personaz qui digne cōicare non possunt seu quibus est cōio oio deneganda sunt oēs illi qui non sunt confessi.Qua veritatē ꝓbo singulariter p distinctionē Ric.in.4.di.9.ar.2.q.2.i cor.q.vi.Cuz queritur vtrū ⁊critus non ⁊fessus peccet mortaliter recipiendo sacm. Rideo q⁹ cōtritus non ⁊fessus intelligi pōt dupliʳ:aut de pcō veniali aut mortali. ¶Primo mō suscipiendo sacm nō peccat mortaliʳ:q⁹ de pcō veniali non est necessaria ⁊fessio:nisi qñ non habet pcm mortale.tunc cui cū teneat semel i āno ⁊fiteri: oz q⁹ de venialib⁹ ⁊fiteat. Scōo mō distinguendū est:q⁹ aut bz copiam ⁊fessoris idonei z tps sufficiēs ad ⁊fitendū z loquelā liberā aut non. ¶Primo modo dico q⁹ suscipiendo hoc sacm mortaliʳ peccat: q⁹ ad hoc q⁹ homo sit dignus hoc sacm suscipere requiritur q⁹ reconcilietur deo z ecclesie:que reconciliatio fit per confessionē z absolutionē. Ho go lib.de ꝑate ligandi z soluendi.c.ij. ait Audacter dico q⁹ si ante sacerdotis absolutionem criminosus ad cōionez corporis xp̄i accedat:pro certo iudicium sibi manducat z bibit:etiam si eum ante iam multū penitcat. hec ille. Scōo modo sub distinguendum est q⁹ aut imineꝛ scādalū persone suc nisi cōcet aut populi:aut q⁹ iam incepit mysteriū sacri ⁊fij sacerdos:z in quolibet istoz triū casuum licitum est sibi cōicare cū ꝓposito cōfitendi. Si tñ non adest aliquis predictoz casuū nec expectare quousq̄ habeat copiam sacerdotis.h Ric.verbaliter. Et qua etiā distinctione patet tertiū genus hoiuz qui digne cōmunicare non ꝑsit. ¶Quartū genus hoium seu personaz qui digne cōicare non possunt aliter mortaliter peccarent sunt oēs illi qui vident suos curatos seu cpos a qbus debēt cōionem suscipere esse exꝑesse in aliquo publico mortali peccato:vtputa fornicationis z hmōi. Quā veritatē omissis rōnibus breuitatis cā dupliciter ꝓbo:vz per distinctionez z per auctes. ¶Primo ꝓbo per distinctionez Ric.in.4.di.13.arti.1.q.4. in cor.q. dicentis. Cum queriť vtrū sit licitū hōi etiam cōtrito z confesso sacramentū suscipere a publico sacerdote peccatore. Respondeo q⁹ a publico peccatore:hereticо:symoniaco: sismatico.i.ex cōicato:non lz hoc sacramentū suscipere: qa predictis interdicta est dispensatio huius sacramenti ex statuto:q⁹ sunt extra vnitatē ecclesie ipsius in qua sacramenta ⁊ferunť: nec etiā a publico fornicatore:q⁹,ꝑpter huius sacramenti reuerentiā etiaz illis interdicta est huius sacri dispensatio. Maioꝛ tñ requirit manifestatio criminis fornicatiōis ad hoc vt euitet fornicator cēs symonie:aut scismatī:aut excōicationis ad hoc vt caueāt hoies hoc sacramentū recipere ab eis. Non enim debēt vitare recipere sacramentū a fornicario nisi sit conuictus z odēnatus per rei euidentiam que tanta est q⁹ nulla pōt tergiuersatione celari.cē de coba.cleri.z.mulie.c.vlti.z.c.vestra. z sic intelligitur illud decretū dist.32.c.nullus Nullus missam audiat presbyteri quem sit concubinā indubitanter habere. Si autem queras vtrum licitum sit homini hoc sacm suscipere a sacerdote degradato: dico q⁹ non nec etiam ab irregulari si sua irregularitas est notoria:nec etiam a suspenso a sacerdotali officio si illa suspensio notoria est:quia qui scienter susciperet hoc sacramentū contēneret sententiā ecclesie qō facere non lz.h Ric. verbaliter. ¶Scōo etiam,pbo per auctoritates q⁹ nullus debet a publico fornicario susci-

pere sacramentū:sed magis debet stare sine susceptione eiusdem. ¶Prima auctoritas est Aleran.pape di.32.c. ¶Preter hoc aūt.vbi di. ¶Preter hoc autez precipiendo mādamus:q⁹ nullus missam audiat presbyteri quē scit cō cubinam indubitanter habere vel sub intro ductam mulierē: vnde etiaz sancta synodus hoc caplin sub excōicatione statuit dicens. Quicūq̄ sacerdotū diaconoz subdiaconorū post constitutum bone memorie predecessoris nostri sancti Leonis papeꝛ aut Nicolai ō castitate clericoz concubinā palam durit vel ductā ñ reliquerit ex parte oipotēt dei z auctoritate apostoloz ꝓncipū ¶Petri z ¶Pauli precipimus z omnino contradicim⁹:vt missam non cantet.s.presbyter: nec euangelium legat.s.diaconus: nec epistolam ad missam cantet.s.subdiaconus nec in presbyterio cum his ad diuina officia. Qui prefate cōstitutōi inobedientes fuerint:mancat ncz̄ parte ab ecclesia suscipiant.hec ille. Scōa auctoritas est Breg.pape.8i.distin.c.Si qui sunt.dicētis. Si qui sūt presbyteri diaconi subdiaconi qui in crimine publico fornicationis iacent interdicimus eis ex parte omnipotentis dei z sancti ¶Petri aucte introitum ecclesie vsq̄ dū penitcant z se emendent. Si qui vero in pcō suo ꝑseuerare maluerint: nullus vestrū presumat audire officium eoz z missas:quia bñdictio eoz vertiť in maledictionē: z oratio in pcm:dicente dño per ꝓphām.Maledicā inquit maledictiōibus vestris. qui vero huic saluberrimo precepto obedire noluerit:idolatrie incurrūt teste samuele:qui ait.j.Reg.15. ¶Peccatū inquit ariolandi est non obedire:z scelus idolatrie non acquiescere. ¶Dctm igitur paganitatis incurrit qstus dū xp̄ianū se asserit z sedi aplice obedire ⁊tenit.h ille. Tertia auctas est Breg.noni cē de coba.cle. z mu. c.quesitū. Quesitū est inqt de clericis in fornicatōe,plapsis si coz sit offm ꝑusq̄ penituerit audiendū.vez z si quēlibet ꝓ mortali peccato quo ad seipsuz ⁊stet esse suspensum: nō dz tñ in diuinis officijs cuitari: q⁹ quātū ad alios in casu ꝓposito suspensus non est nisi pcm hmōi sit notoriū p sniam seu ⁊fessionē factā in iure:aut p euidentiā rei q̄ tergiuersatione aliq̄ celari nō possit.h ibi. Quarta deniq̄ auctas est Inno.3.cē de coba.cle.z mu. c.vra durit denotio.di.Alicubi.n.dī null⁹ audiat missaz sacerdoť quē scit concubinā in-

dubitanter habere. Alibi vero legitur. Non potest aliquis quātūcūq; polutus sit diuina polucre sacramenta que purgatoria cunctaq; cogitationum cristūt. qualiscūq; enim sacerdos sit que sancta sunt coinquinari non pñt. sumite ergo ab omni sacerdote mysteria xpi quia omnia in Christi fide purganť. Certum aliud est crimen notoriuz aliud occultū. Notorium diffinitur: de quo presbyter canonice condēnatur. Occultum vero quod ab ecclesia tolleratur. Item aliō est a talium officijs abstinere vt peccandi licentia ceteris aufera tur ꝛ in huiusmodi ad penitentie fructuz tra batur: atqz aliud si talium tanq̄ in fornicatione iacentiū ministeria respuanť. Sine dubitatione ita teneatis q; a clericis ꝛ a presbyteris quāq̄ fornicarijs q̄ diu tollerant: nec habent operis euidentiā licite diuina mysteria audiantur ꝛ alia recipianť ecclesiastica sacramēta. ℌ Innocentius. Er predicta distinctione ꝛ auctoritatibus patet quartū genus hominū vel personaꝝ qui debent omnino a cōione abstinere. ¶ Quintum genus hoiuz vel personaꝝ qui digne cōicare non possunt ꝛ quibus omnino est cōmunio deneganda sunt omnes illi qui sunt amentes vel furiosi Quā veritatē probo per distinctionē Tho. i 4. dist. 9. arti. 5. q. 3. ꝛ etiam Ricar. in. 4. dist. 9. arti. 2. q. 3. in corpore. q. dicentis. Cum queritur an digne possint cōicari amentes ꝛ furiosi. Respondeo q; tales sunt in triplici statu. Quidam enim sunt amentes qui debilē mentez habent ꝛ tū sunt dociles cor̄ que ad fidem ꝛ deuotionē spectant: ꝛ talibus Christi corpus negari non debet. Quidam alij hñt lucida intervalla in quibus dum apparēt discretionis ꝛ deuotionis signa eisdē dari dz. Quidaz vero alij a natiuitate ꝛ semper sunt omnino iudicio rationis carentes: ꝛ talibus dari non debet. Addit etiam Ricar. vbi sup Si furiosus inquit anteq̄ intraret furiā hoc sacramentū petijt in debito statu: sibi postea in furia potest dari: nisi forte probabiliter timeatur q; probiceret vel aliquā aliam irreuerentiam faceret sacramento. ℌ Ric. Addit tū rationē quare amentibus ꝛ furiosis non debeat omnino dari. Ad hoc inquit q; sacramentū digne recipiať crigit omnino vt ipsū suscipiens diligenter recogiter quid sit illud quod accipit: ꝛ sic reuerenter recipiat. Quo duo cum non inueniantur in predictis propter hoc debet eis sacramentum denegari. Ex qua distinctione etiam patet gntum genus hoiuz vel personaꝝ quibus cōio debet denegari. ¶ Certum genus hominum qui digne cōicare non possunt ꝛ quibus cōio est omnino deneganda sunt omnes illi qui actu vel habitu sunt alcatores vel lusores: seu qui ludū ad cartas vel tarillos ꝛ huiusmōi. Vbi nota q; alcatores dicunť illi qui ludunt alee vel tarillor̄ in consuetudinem ducant: ꝛ inde quasi suam vitam deducūt. tales enim cum non sint in statu saluandoꝝ nequaq̄ cōmunicari debent, ppter multa ꝛ precipue ꝓpter Raiñ. ppter nouem que in talibus attendūtur. ¶ Primū est desiderū lucrandi: ecce cupiditas que radix est oīuz malorum. i. Thi. vltimo. ꝛ de qua Grego. 47. dist. c. bonorum ait. Bonoꝝ auctori aliter placere non valemus nisi cupiditatē que radix est oīuz malorum a nobis positus abscidamus. Secūdum est voluntas spoliandi. primuz: ecce rapina de qua Innocentius. 3. cī de restitu. spolia. c. sepe contingit. ait. Alcis ꝛ tarillis clerici vel laici non ludant: nec ludentibus assistant: qa iniuste detinere non multum differt quo ad salutem ab eo qō est alienum rapere. Tertium est vsura maxima. s. iz. pro. xi. acquirendo: ꝛ non solum in anno vel in mense sed in eadem die: prout habetur cī de excess. plato. c. inter dilectos. Quartū est multiplicatio mendacioꝝ ꝛ periurioꝝ seu verboꝝ ociosoꝝ atq; vanoꝝ. Quintum est blasphemia in deū virginē ꝛ sanctos: ecce hereſis. Sextum est fraus siue dolus. Septimū est corruptio puerorum confluentiū ꝛ ludum inspicientiuz Octauum est scandalum bonoꝝ virorum. Nonum ꝛ vltimū est contēptus, prohibitōis ecclesiastice que intelligit omne illud esse prohibitum de quo nihil boni sed totum mali egreditur. Adde si vis ꝛ. 10. q. est amissio tēporis ꝛ bonoꝝ: que in illo tempore facere tenebantur. concordat Hostien. cum Ray. et addit alia septem que sunt. Furtum quia lusores frequēter inopia vrgente discant furari. Item violentia aliquotiens cū ad hoc vt aliqs laudat violenter detinere. Item crimen falsi qō cōmittit in falsis tarillis faciēdis et ex certa scia cōmodandis siue locandis. Item homicidiū: quia de ludo veniunt ad verba: et his ad verbera: tandez ad homicidia: ecce īmisericordia homicidia quib⁹ indet et offō

sio occurrere debet. Item fraus ꝛ deceptio q; qui melius scit decipere melius credit ludere. Item adulatio vñ dicūt hoies pulcher ꝛ bonus lusor est dñs meus. Item turpis ꝛ inhonesta vita, ppter predicta peccata que ex ludo cōiter, pueniunt: tales cōicari, phibentur Unde de pe. di. 5. ille. i fine dr. Cohibeat se preterea ab oib⁹ ludis atq; spectaculis scīs qui prefatā vult conseq̄ gr̄am remissionis. ℌ ibi. Ex qbus etiā patet tertū genus omniuz quibus cōio dari nec dz. Septimū genus hoiuz seu psonaꝝ qui digne cōicare non pñt et quibus cōio dz oio denegari sunt omnes pueri non adulti qui discretiōe carent. Quā veritatē, pbo solū per distinctionē Alexā. de ales in. 4. in tractatu de eucharistia. di. Luz queriť an pueris debeat cōio dari. Rñdeo q; in pueris tria ꝛsideranda sunt. vz etas: discretio: atq; deuotio. Primū debz ꝛsiderari etas: q. s. puer vel puella habeāt ad minus. 7. vel. 8. annos: q; cōiter discretio in his ānis habēt. Secūm qō debz ꝛsiderari in pueris est discretio: q. s. sciant discernere cibū spiritualem. a. sacrīm a cibo corporali: nō tamē q; puer tunc dicāť habere discretionē: qñ ē doli capax: sicut dicit glo. i. c. ois. cī de pen. ꝛ re. sup verbo ānos discretionis. Doli capax est qñ mortaliter peccare pōt: qō pōt euenire in 8. 7. 6. vel. 5. annis. fm Hosti. sicut etiā euenit puero. 5. annoꝝ quē diabolus extraxit a brachijs patris: sicut recitat Greg. in. 4. dia logoꝝ. Et isuper cī de delic. pue. c. puis. grāditis dicit in ter. ꝛ i glo. q; in pdcā etate peccare possūt ꝛ esse doli capaces. ꝛ ideo tūc cum sic discernūt ꝛ venenū peccati cōmittūt inducendi sunt ad cōionē: vt remediū sumāt contra morbū peccati: q; de ꝛsc. di. 7. c. Ante benedictionē. Ambrosius ait. Quicūq; māducauerit hoc corpus fiet ei remissio pecōr. glo. s. venialiū ꝛ mortaliū oblitor. Si autem puer non hz iudiciū in predictis ānis discernendi inter sacrīm ꝛ panem materialē: neq̄q̄ cōicari debet nec ad cōionem induci. Cōtra hoc tū q̄dam greci faciunt qui irrationabiliter etiam pueros sine discretione cōicant. prout dicit Tho. in. 4. di. 9. ar. 5. q. 4. Et cī Dioni. 2. c. de ecclesiastica ierar. dicit q; baptizati darī debe sacra cōio: vbi ipse intelligit soluz de baptizatis adultis: nec obstat illd Jo. 6. Nisi manducaueritis cc. q; fm Aug. ad Bonifa.

priam. Tunc vnusquisq; fidelissime corpis ꝛ sanguinis Christi spiritualiter fit particeps qñ in baptismo membru efficitur corporis xpi. ¶ Certium qō debet ꝛsiderari in pueris est deuotio mentis: q; enim corpus Christi deuota ꝛ instāmata mēte assumi debet: ideo si puer careat hac deuotione etiaz si haberent etatem ꝛ discretionē: nō debet eis cōio dari. Ex qbus colligē q; si pueri carēt vno triū predictoꝝ: vz aut etate: aut discretione: aut deuotione: cōicari nō debēt. Et sic pz er pdicta septimū gen⁹ personaꝝ qbus cōio nō debet dari. Octauū genus hoiuz vel personaruz qui digne cōicari non possunt: ꝛ qbus cōio ē omnino deneganda sunt omnes corrigentes seu rixatrices. Quā veritatem probo per Alexan. de ales in. 4. di. 16. dicente. Luz qrit an coretrices debēt cōicari. Rñdeo q; iter coretrices tripler est differentia. Quedam enim sunt qbus ex vsu earū inolescūt malitia que inde, pueniunt vel, pp̄a industria vel experientia vel conscia vel predicatiōe: ꝛ tamē exercitium hmōi in ꝛsuetudine hñt: ꝛ cū suis gestibus ꝛ cantibus se ꝛ alios ad cōcupiscentiam sui vel aliox libidinē, puocant: ꝛ tales dum in voluntate ꝛ ppositō hmōi exercēdi peccata intentione pseuerant non debēt ad sacrā cōionem accedere: q; dū sibi ꝛ alijs laqueos peccati mortalis voluntarie parant: ꝛ mortaliť peccat ꝛ in mortali culpa iugiter existunt. Quedaz vero alie sunt: que raro ꝛ q̄si inuite se immiscent supradictis coreis: ꝛ de talibus nec audeo diffinire q; peccent mortaliť nec illas assecurare a pcō mortali: cū ingeratur se periculo assistendi ꝛ associandi eas q̄, puocant alios ad libidinem. Nam vt dicitur Eccles. 3. Qui amat periculū peribit in illo. Si talibus tū ꝛscia dicaret q; non irent ad predictas coreas pro eo q; valde sunt prone ad ꝛsensum libidinis ex aspectu iuuenum: si tunc irent mortaliť peccarent: quia ꝛtra conscientiam ad notabile periculū sue dānatōis se exponerent. ppter qō. 28. q. 1. c. omnes. ℌ. ex bis. Et cī de restit. spo. c. litteras. dicit. Omne qō sit contra ꝛsciam edificat ad gehēnam. Quedā alie sunt deniq; que ignorantes periculum ex tali ludo alicui, puenire: ꝛ ex pura intentione solum causa alicuius solatij vel recreationis ludunt ꝛ tales excusanť a peccato mortali nisi forte talez ludum seu coreas du

Universidad de Deusto
Biblioteca

cant in continuā ꝟsuetudinē corizando.s.in omni ſolēnitate ⁊ feſto iugiter per totā diem quia tunc mortaliter peccant reſpectu ꝟcēt⁹ cum ibi cōiter non deficiat peccatum veniale reſpectu perditionis tanti temporis quod debebat erpendi in redēptoris gliam. Quod confirmans Aug.25.diſt.c.vnum ozariuz.§. criminis.ait. Nullum peccatum eſt adeo venīale quod non fiat criminale dū placet.glo. i.per continuum conſenſum. ¶Propterea de tali materia ⁊ longa ꝟſuetudine.8.di.c.mala dicit.Mala ꝟſuetudo non minus q̄ pnicioſa corruptela vitanda eſt. ¶Pretermitto q⁹ hodie quaſi omnes exercent has coreas reſpectu libidinis aut mundane vanitatis: pp qō iudico quaſi impoſſibile q⁹ hodiernis tēporibus quis vadat ad tales choreas ⁊ non mortaliter peccet: precipue cū Hieronym⁹ in quadā omelia dicat. Nō credo viro ſi dic̄ ſe illeſum euaſiſſe a ſpectaculis talium: cum Dauid electꝰ a dño er eo q⁹ vidit Berſabee lauantem ſe ad libidinē,puocatus fit.hec ille Et Bernar.dicit.Cum mulieribus ⁊ iuuenibus diu conuerſari ⁊ non peccare maius miraculum eſt q̄ mortuos ſuſcitare. ℌ Aleran. finaliter er predictis etiam pz octauum genus hominū ſeu pſonaꝝ quibus ſacramētū eſt omnino denegandū. ¶ Nonū genus hominū ſeu pſonaꝝ qui digne cōicari nō poſſunt ſeu quibus cōio eſt oio deneganda ſunt omnes precipue vſurarij publici qui aliorum bona iniuſte vſurpauerunt. Et ratio quare non debent cōicari eſt:q⁹ excōicati ſūt a iure ſicut cōiter notū eſt. Et ideo in ſumma ꝟſe. li.2.ti.2.q.47.dr.q⁹ ſacerdotes ⁊ curati circa vſurarios ſc debent habere reſpectu iuſtitie q̄tū ad tria. ¶Primo nō debent eos recipe ad cōionem altaris. ¶Scōo non debent recipere eoꝝ oblationem ne reddant eos ipeni tentes. ¶Tertio non debent eos admittere ſi in hoc peccato deceſſerint ad xp̄ianā ſepulturam.ℌ ibi. Vltra tamen p̄dicta dico q⁹ tales non ſunt cōmunicandi.⁊ ratio eſt:quia corū confeſſio ⁊ penitentia ſine male ablatorum ſatiſfactione falſa eſt. dicente Aug.14.q.6.c. ſi res inquit. Si res aliena per quā peccatū eſt reddi p̄t ⁊ non redditur penitentia non agitur ſed ſimulatur:q⁹ ſi veraciter agit̄ non remittitur peccatum niſi reſtituatur ablatuz. hec ille. ¶Petrus autem de taren.in.4.di.9. arti.3.dicit.q⁹ non tm̄ vſurarius cōmunicare non debet:ſed nec etiam interdictus ⁊ ſuſpēſus:⁊ etiā iuſte excōicatus: cuius ratio ē: quia in talibus eſt defectus rei ſignificate.ſ. vnitatis corporis miſtici. Excōmunicatus autem iniuſte q̄uis non ſit indignus accedere ad ℌ ſacramentuz:tñ ,ppter obedientiam eccleſie debet humiliter abſtinere. Et predictis etiā patet nonū genus hoiuz cui non debet dari cōio. ¶Decimum genus perſonaꝝ ſeu hoiuz qui digne cōicare non poſſunt ſeu quib⁹ cōmunio eſt denegāda:ſunt omnes ſc ornātes mala ⁊ corrupta intentione:,put ſunt p̄cipue mulieres que impudice ⁊ inhoneſte ſe ornāt crinibus coloꝝib⁹ veſtibus curioſis ⁊ hmōi. non vt deo vel ſuis maritis in bono placeāt neq; vt ſtatus ſui condecētiam manu teneāt ſed magis vt alios prouocent ad libidinem ⁊ ad ſui complacentiā vel concupiſcentiam. Et ſi inde etiam aliquod malum non ſequeretur: tñ quia ſibi ⁊ alijs offenſiōis laqueos parant ad ſacram cōionem accedere nō debent. Nota tamen q⁹ talis mulier tripliciter in ſuo ornatu mortaliter peccare poteſt ſm Aleran.de ales in.2. ¶Primo q̄ñ portat talia vana ornamenta etiā ſi eſſent ſuo ſtatui condecentia reſpectu vane glorie: nam ſi tm̄ ei placet illa gloria ⁊ fama:q⁹ pro ipa habenda non curaret in mente ſua facere contra diuina ⁊ eccleſiaſtica precepta ly actualiter non faceret ſemper mortaliter peccaret. ¶Scōo etiam q̄ñ perſona ornat ſe reſpectu ,puocandi alios ⁊ ſe ad libidinez:dato q⁹ nullus alꝰ actus ſequeretur etiam mortaliter peccat. ¶Tertio q̄ñ mulier etiam non haberet duo predicta. Si videret tamen aut crederet aliter ſciret vel intelligeret q⁹ pro ſuis vanis ⁊ ſuperfluis ornamentis aliqui ſcandalizant ſcu in ruinam mortalis peccati incidēret:ipa mortaliter peccaret:quia ſi dicitur ad Ro.3.Nō ſunt facienda mala vt veniāt bona:a fortiori non ſunt facienda mala vt ſequātur mala. Pretermitto ſuperbiam quā tales cōmuniter habent cum ſtudeant totis viribus velle i talibus ornamentis omnes alias mulieres ſuperare: propter quod ſancta ſinodus.xi.q.4. c.j.ait. Omne quippe quod non ,ppter neceſſitatem ſuam:ſed ,ppter venuſtatem accipitur elationis habet calūniam:quēadmodū magnus ait Baſilius.hec ille.Et quib⁹ etiā

patet decimum genus hominū cui cōio ē denegāda. ¶Undecimū genꝰ hoiuz ſeu pſonaꝝ q⁹ digne cōmunicare nō poſſunt:ſeu quib⁹ cōmunio eſt denegāda ſunt omnes concubine ſeu meretrices: q̄ actualiter cū cōcubinarijs ſe ſupponunt ſeu in eorum domo habitant: de quib⁹ Auguſtinus.23.q.4.c.2Meretrices ait. Meretrices ⁊ ad meretrices accedere:⁊ eas tenere prohibet dominus: quarum publice venalis ē turpitudo. Et ratio quare talibus ſic ſtantibus non debet cōmunio dari eſt ſm Thomā.in.4. diſtinc.9.articu.3.q.5. quia ad hoc q⁹ aliquis digne cōmunicet oz q⁹ habeat duo. ¶Primum eſt vt Chriſto cōiugatur per amorem:quod talis nequaq̄ habere poteſt:cum amorem dederit concubinario ſuo. ¶Propter quod Hieronymus.32.q. 4.c.In eo fornicantur.ait. Hoc vnum ſcio q⁹ qui poſt fidem Chriſti fornicatur violat templum ⁊ amorem dei. ¶ Scōm eſt vt mens cōmunicātis feratur in actu ad diuina:vnde ſacerdos monet populum corda ſurſum ad dominuz leuare: quod nequaq̄ talis facere poteſt: quia per peccatum carnale mens humana deprimitur vt ad ſupna ferri nō poſſit. Sed ponatur caſus ecce q⁹ aliquis ciuis tenuit in domo vnam concubinam. nunc vero deliberat eam amplius non cognoſcē. di. Ego volo eam tenere in domo ſicut ſororem:⁊ ſic eſt vere intentio ſua: nunquid tali ⁊ etiaz predicte mulieri debet cōmunio dari. Reſpondeo q⁹ non etiam eoruz ſi quiſq̄ haberet illam bonam voluntatem quā habuit Magdalena in ſua conuerſione:niſi ad inuicem prius ſeparentur.⁊ hoc duplici reſpectu. ¶Primo reſpectu mali exempli: nam perſone que preterito cognouerunt tempore q⁹ ſimul ſtantes ambo peccauerunt cuz non videant ſecreta cordis:iudicabunt ſicut pmo q⁹ ſimul peccent:⁊ ſic erunt in continuo ſcandalo quod omnino remouere oportet per ſe parationem vtriuſq; ad ℌ q⁹ digne quilibet ipſorum ſacramentum recipere debeat:propterea ſaluator Luc.12.ait. Sint lumbi veſtri pc.⁊ lu.ar.i m.v.Q̄ exponens Greg. in omelia ait. Lumbos.n. pccin. cum car. lu.per conti.coar.⁊ luc.quippe ar.i ma.re.Cū per bona opera.p.noſtris lu.crēpla mon. Et Matth.5.ctiam ſaluator ait.Sic luc.lux ve. co.bo. vt vi.bo.v.o. ⁊.g.p.v. qui in celis eſt. Et apoſtolus.2.cor.in.8.ait. ¶Prouidem⁹ eni

bona non ſo.co.d.ſed etiam coram omnib⁹ hominibus. ¶Scōo non debet talibus cōmunio dari reſpectu periculi:ſi tales ad inuicem ſtant nec ſeparantur ly habeant bonam voluntatem:quia maximum periculum eis imminet ne redeant iterum vbi ſupra.i.ad p̄mas noctes. Sicut carbo iam extinctus ſi ponatur apud carbonem accenſum: neceſſe eſt q⁹ iterum reaccēdatur:ſic talibus oportet q⁹ ſimilis caſus adueniat.Et ideo velle tenē talem in domo eſt proprie tēptare deum: cū nec etiam ſancti in hac vita hoc facere conſiderent. ¶Proinde extra de cohabita. clerico. ⁊ mulie.c. Inhibendum. eccleſia precipit. di. Inhibendum eſt vt nullus ſacerdos feminas de quibus mala ſuſpitio poteſt eſſe retineat: ſed neq; illas quas canones concedūt matrem amitam ⁊ ſororem: quia inſtigante diabolo etiam in illis ſeclus perpetratum reperitur:aut etiam in eorumdem pediſſequis Sed ſi quas de his neceſſitatem habuerint preſbyteri habeant in vico: aut in villa domum longe a ſua converſatione: ⁊ ibi eis q̄ ſunt neceſſaria ſubminiſtrentur.hec ibi. Noli ergo o curate cōionem talibus dare: etiaz ſi iurent ſe abſtinere: quia ſi ſic dabis tu cuz illis etiam mortaliter peccabis. Et hoc preſuppoſito publico ſcandalo. ¶Ex predictis igitur patet vndecimum genus hominū quibus cōmunio eſt denegāda. ¶ Duodecimū ⁊ vltimum genus hominum ſeu perſonarū qui digne,cōmunicare non poſſunt:ſunt viri ⁊ mulieres qui ante debitam ſacramenti ſuſceptionem matrimoniali coitu vſi ſunt. Quam veritatem probo per diſtinc.Tho.in 3.parte ſumme.q.80.⁊ etiam ſententialiter in.4.diſtinc.9.articu.2.q.4.di. Cum queritur vtrum actus coitus matrimonialis cōmunionem impediat. Reſpondeo q⁹ ad hoc vt homo digne ad ſacramentuz accedat tria requiruntur. ¶Primo requiritur munditia conſcientie:que non niſi per peccatum mortale tollitur. ¶Scōo requiritur elevatio mētis ad deum per actualem deuotionem: et hoc interdum ſine peccato amittitur vt per mentis hebitudinem vel occupationem aut euagationem. ¶Tertio requiritur munditia corporalis vnde celebrantes vel etiā tractātes aliquod ſacramentū ,ppter reuerētiā lauant manꝰ. Itaq; p̄ ⁊ p̄ncipalr petiꝰ ipedit. ¶Secūdo indeuotio ſcu hebitudo mentis.

Tertio corpalis immūditia. Hec autē tria quandoq; occurrūt in coytu matrimoniali: quandoq; duo: quīq; vnū tm̄. Et fm hoc p̄sona magis vel min⁹ a cōione impedit: t iō est distinguendū. Mā si coytus cōiugalis sit sine peccato: utputa quia fit causa prolis generande vel causa reddendi debitū cōioncm nō impedit. nisi forte propter immūdiciā corporalem: sed magis propter notabilē mētis distractionē debitudinē vel indeuotionem. In tali tm̄ casu relinquēdi crūt fm Brego. suo iudicio. si vero in cōiugali coytu predicta ē voluptas t libido, phiberi debēt ab hoc sacro. Quc simul duo cōfirmat Brego. 33. q. 4. c. vir cū propria. di. Nec hoc dicētes de coytu culpā putamus esse cōiugū: sed q: ipa licita admixtio cōiugis sine voluptate carnis fieri nō potest: t voluptas ipsa sine culpa eē nullatenus pōt: nō enim de adulterio vel fornicatione: sed de legitimo matrimonio suscep tus erat qui dicebat. Ecce enim in iniqtatibus cōceptus sum. Oportet itaq; legitimaz carnis esse copulā: ut sit causa prolis nō voluptatis: t carnis cōmixtio creandoz libero rū sit gratia nō vitioz satisfactio. Si quis vero cū sua cōiuge non cupidine voluptatis raptus: sed solūmodo creandoz liberoz gratia vtitur: iste ꝓfecto de sumendo dñici corporis sanguinisq; misterio suo est iudicio relin quend⁹: q: a nobis prohiberi nō debet christi corp⁹ accipere q in igne positus nescit ardere. Cum vero nō amoz ꝓcreande, plis: sed voluptas dñatur in opere cōmixtionis habeant etiā cōiuges de cōmixtione quod deflcant. glo. q: f. a cōione abstinere debēt hoc Breg. Dicta supradicta cōfirmat Alex. in. 4. sententiaz. di. 32. Addens q: erigēs infirmitate ductus seu fragilitate licz moneri debeant ne ad sacrm̄ accedāt: si tm̄ oibus modis ex deuotione se ingerit nō est ꝓhibend⁹. glo. etiā. c. ois hō. de cō. di. 2. di. q: illud qō dr̄ ibi de abstinendo ab vroze p tres quattuoz vel quinq; vel sex dies ante cōioncm: consiliuz est nō preceptū: t hoc p supradictū ca. vir cū propria. Sed certe sanius iudico q: ante cōmunionē quisq; saltē per tres vel quattuoz dies a coitu matrimoniali abstineat: ut mēs magis deuota t eleuata ad tantū sacramentū possit inueniri. Sic enim conciliū eliberta nū consuluit de cōse. di. 2. c. omnis hō. dicēs. Omnis homo ad sacram cōmunionē accedens a propria vroze abstinere debet tribus vel quattuoz diēb⁹ aut quinq; sex vel septem. Qō exp̄ssius significans Hiero. 33. q. 4. ca. sciatis. ait. Sciatis fratres km̄i: quoniā quicūq; vroi debitū reddit vacare non potest oōni: nec de carnibus agni comedere debz q: si panes propositionis ab his qui vrozes suas tetigerāt comedi non poterāt: qīto magis panis ille qui de celo descēdit nō pōt ab his qui cōiugalibus paulo ante adhesere cōplexibus immolari atq; cōtingi. Non q: nuptias cōdēnemus: sed eo tempe quo carnes agni. i. christi manducaturi sumus vacare a carnalibus opibus debeamus. hec Hiero. Alex. autē vbi s̄ addit q: si alter coniugū inueniat debitū reddere coactus t nō expetere: illi soli videtur cōcedenda cōmunio: eo q: inuitus debitū reddidit: alteri vero nō respectu indeuotionis mētis: q: sponte erroz quer debitū: quando nō est erroz quendā. Constat enim q: alter illo tempe reddere debuit: si probabiliter de alterius incōtinentia timuit impudicus tm̄ valde apparet t indeuotus q: sal tem p aliqō tempus ante susceptionē sacramenti a coytu nō abstinet: post factā autē cōmunionē fm Alexan. nō licet eo die debitū exigere nec reddere: nisi cū difficultate: qō tamen si fieret respectu generande, plis vel fragilitatis dicit nō esse mortale. Ego autez credo q: anima hoc agens male se haberet: ex diuina gratia arida remaneret ob tantā irreuerentiā cum propter deuotionē t reuerētiam tanti sacramenti non soluz a tali immundītia: sz etiā a materiali cibo q̄tūcūmo de fieri posset abstinere deberēt. prout habet expresse ter. de cōsecra. di. 2. c. tribus gradib⁹. Et sic ex predictis etiā patet. 12. genus hominū cui non debet cōmunio dari. Adde insuper fm Tho. in. 4. distin. 9. ar. 5. q. 3. q: etiam nō debet dari sacramentū demoniacis: maxime si cōstat q: pro aliquo crimine a demone torquent. Si autē constat oppositū: non est eis cōmunio deneganda. Adde insup q: etiā histriōib⁹ vel ioculatoribꝰ notoriis t manifeste infamib⁹ cōmunio nō debet dari nisi totaliter ad deū cōuertant dicente Cipriano de cōse. di. 2. c. ꝓpto dilectione inquit tua consulendū me cristimasti frater kūc: quod mihi videat de histrione t mago illo q: apud vos cōstitutus adhuc in artē sue dedecore gesserat: t magister t doctoz nō erudiendoz

sed perdendoz̄ puerozū id quod male discit ceteris insinuat: an talib⁹ sacra cōmunio cuz ceteris xp̄ianis debeat dari aut nobiscū debeat cōmunicare. Puto nec maiestati diuine nec euangelice discipline cōgruere: aut pudoz t honoz ecclesie tam turpi t infami cōtagione fedē. hec ille. Ex p̄dictis oib⁹ p̄z: qualiter sunt. 12. genera personaz quib⁹ dominicū sacramentū est deneganduz: t per cōsequens patet tertia cōclusio de realitate dominici sacramenti que dicit specialitatis. Et insuper patet septima excellētia realitatis. Rogem⁹ ergo oēs deuoto corde beatissimā trinitatez patrē. vz filiū t spiritū. s. ut nobis oibus in p̄senti vita concedat pure t simpliciter credere veritatē dñici sacramenti: necnō t ipsum dominicū sacramentū digne t reuerenter, p ut debitū est suscipere. Cui semp sit ois honoz laus t gloria p eterna t immortalia secula seculoz̄. Amen. C Baruthi oppidū qō quondā multo maius fuisse ipa ruina docet Miraculū grande quod supioribꝰ ānis hoc est. 1456. anno cōtingit nō possum nō referre. Preserti; q: idez p nostri ordinis fratres dñs operari dignatus sit. Cū itaq; venisset istuc ex africa Barbarus quidā artis magice gnarus: saracenū apud locū fratz nostroz habitantē conueniēs. Si vis inquit docebo te quomō possis paruo labore locupler ppetuo effici. Cui auri cupidissim⁹ ille respondit. Equidē hoc maiorē in modū cupio t ut me edoceo flagito. Dicit ei barbarus. In pene trabilib⁹ domus tue pmagnus latet thesaurus: cuius si me participē esse velis mōstrabo tibi locū vbi effodias. Nec mortitur. post hoc saracenus quin magū continuo in domū suam inducens. Jubet locū ostendi sibi: quē cū ille designasset: ptinus accito pistore quidā vicino suo t amico atq; vroze humuz erbaurire icipiūt. Cūq; terrā vigiti fere cubitus defodissent repente exiliens ignis fumusq; teterrimus fodientes q̄ꝑimū ad se rapit cōuoluitq; miseros suffocatq; viuantes. Atq; crundās in omnē vicinaz fumus mox populū ad huius rei spectaculū conuenire compellit. Qui digeste erinde paululū fumo domū ingrediūtur despicientesq; in locū defossum pre altitudine fouce t fumi atra caligine nihil oino videre queunt: sed audiunt cūctiv: luti increpitanti frixorio defunctoz̄ corpora assari: que formidantibus ceteris de fo uea erimet vnus eoz̄ intrepide temerarius confido inquit me a prophcta nullo iuuari. Proinde succinctū me funibus demittite. Nec mora circū ligatum hmōi funibus demittūt in foueam. Virq; iam medius descendeat cum protinus clamitare incipit di. Eximite me hinc eximite quoniā torus incēdoz subtrahentesq; eū reperiunt cruribus ac pedibus crustum adeo quidē ut nec vsq; in diem vno pede curari potuerit. Unde t nūc vulgo pes vstus vocat ab omnibus. Ceteruz saracenoz̄ cadi hoc est coz̄ presul rez hanc sic obtigisse conspiciens t sarracenoz̄ nemi nē post hac esse qui hanc foueam ingredi audeat. Tandem ad nostri ordinis fratres audiente populo sic ait di. Num t vos q: christi fidez, oibus sanctiorē putatis aggredimini. ut in hui⁹ ꝓphete vestri nomine ista moz tuoz̄ cadauera educatis. Cui ex fratrib⁹ nostris Marcus laudens t Leonardus fauentinus cōtinuo respondent. In nomine christi prophete t dei nostri hec t maiora aggredi non dubitam⁹. Licet etsi quicq̄ noxij accidet id magis propter nostra peccata q̄ christi fidem verissimā obuenisse credenduz sit. Ecce inq̄ presto sum⁹ ut in christi fide ac virtute ista defunctoz̄ corpa exhumam⁹. Post hoc cuncto populo rem hanc spectante submissa scala t signantes se signo crucis inde fossum locum quē aqua benedictionis asperserant cicius descendūt accenso lumine. Et ecce fouea in qua prius ardens flāma exalabat christi virtute quasi vento rozis flante cōpressa flamma refrigerata est. Proinde fratres bi sine vlla ignis fumiue molestia ligāt funibus defunctoz̄ pedes t per gradus scale ascendentes cunctis admirantibus atq; stupentibus nō tamen ad christi fidem conuertentibus beserūt corpora que t in mediū afferentes petunt ut huius rei geste gratia liceat ei de christi fide disserc: quod renuentes atq; prohibente Cadi veluti rem prophanā atq; nepharia. Illi hoc ingenti pctō miraculo domū reuersi sunt. Illi in sua perdita fide obdurati permanētes defunctoz̄ funera cruaucre. Sicut hec omnia accepi a mercatoribus venetianis: qui rei huic dum gereretur intererant. Et quidem ab hac domo in qua tanti prodigij res erirtit. Quadraginta pene passuū via est ad locum fratrū nostroz̄ qui sancti Saluatoris titulo prenotat, ea videlz

causa q̄ fuerit quondā vulgatū illud marimū miraculum crucifixi ligneī cuius ex latere a Judeis per illusionē fidei nostre truculatissime pungeret. tantū sanguis profluxerit q̄ plima subiecta vasa ex eo repleta sint Et hanc quoq; iurta vbem monstrat locus in quo beatissimus Georgius martyr lancea draconē transfixit a quo nisi modo regis filiam: sed omnē prorsus ciuitatem liberauit ab illius voracissima calamitate.

¶ Feria sexta in parasceue seu in die veneris sancta de octaua excellentia ipsius sacratissime fidei: que dicitur excellentia passibilitatis.

Et inclinato capite tradidit spm̄. Scribuntur hec verba Joan.19 ca.ī passione occurrētis feric. Postq̄ amantissimi ciues superioribus diebus sufficienter ut vidistis septimā excellentiā de sacratissima fide que dicta fuit excellētia realitatis declarauī. Restat ut in presenti feria mortis ī passionis saluatoris dñi nostri Jesu xp̄i singulariter representatiua: octauā excellentiam sacratissime fidei: que dicitur excellentia passibilitatis specialiter declarem in qua singlariter mysteria sacratissime passionis ad memoriam nostram reuocabim. Sine cuius memoria omnis nostra redemptio per christi mortem facta nobis penitus inutilis esset ad salutē: q̄ autē tantū passionis atq; redemptionis mysterium de necessitate salutis quisq; teneatur ī debeat presertim hodierna die ad memoriam sui cordis reducere ī reuocare tripliciter demonstro. ¶ Primo auctoritate. ¶ Secundo ratione. ¶ Tertio similitudine. ¶ Primo demonstro auctoritate pascasij de consecratione distin.secunda capi. Iterat quotidie.dicentis. Licet christus semel passus in carne p vnaz eandemq; mortis passionem semel saluauerit totum mundū: ex qua morte resurgens ad vitam mors ei vltra non dominabitur. tamen hoc ideo fecit: ut memoriam de ipso haberemus. Quapropter semper mors christi est per seculi vitam posteris nuncianda ī memoranda:ut discant qua charitate dilexit suos qui pro eis mori dignatus est. Cui omnes vicem debemus rependere charitatis:quia ad hoc nos prior dilexit cuz essem gehenne filii ut diligeremus cū a morte iam liberati.hec ille. Accipe queso ī aliam auctoritatem Augusti.de consecratione distin.secunda.capi. Semel christus mortuus est pro nobis iustus ,p iniustis:ī scimus ī certū habemus ī spe immobili retinem: quia christus resurgens ex mortuis iam nō morit mors illi vltra nō dominabit:tamen ne obliuiscamur vnq̄ quod semel factum est et in memoria nostra omni āno sit:ideo pasca celebratur: vnde anniuersaria recordatio diei huius representat nobis quod olim factum est:et sic nos admonitos facit tanq̄ videamus presentem dominuz in cruce. hec ille. ¶ Secundo ctiaz demonstro vnica ratione videlz proprietatis.q̄ scilicz necesse est cuilibet presertim hodie mortem ī passionez domini nostri ad memoriā reducere. Fundamentum huius rationis ponit philosophus in libro de proprietatibus rerū dicens. Vbi desunt substātie:desunt ī earū proprietates: patet hec regula. Si enz alicui deest substātia ignis vel arboris profecto illi etiam deerit eorum proprietas que est calor ī fructus. Similiter si aliquis caret medicina: que est causatiua alicuius sanitatis profecto carebit ī eius proprietate scilicz sanitate. Quo presuppositio:certuz est q̄ sacratissima passio domini nostri precipue habuit ī habet triplicem effectum ī proprietatem videlicz remissionis culpe:erbibitionis gratie: ī donationis glorie. Nam passio christi remittit culpā gratiā erbibet:ī gloriaz donat. Primo gē remittit culpam. Vnde Apoc. primo dicitur. Dilexit nos scilicet xp̄us. ī lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo.ī ad Romāos tertio Apostolus ait.Mortuus est xp̄us propter delicta nostra:ī resurrexit propter iustificationez nostrā. Et ad Hebreos nono ait. Sine sanguinis effusione scilz christi non fit remissio peccatorū. Et ad Collo. secundo.ait Conuiuificauit nos scilz pater celestis in filio donans nobis omnia delicta.scilz p eius mortem. Et ad Hebreos.9.etiam ait. Sanguinis xp̄i qui per spiritū sanctum semetipsum obtulit immaculatū deo:mundauit conscientiā nostram ab operibus mortuis scilz

peccatis. Augustinus etiam libro de agone xp̄iano.ait. Fuso sanguine christi fine culpa omniū culparum cirographa quibus diabolo debitores eramus delecta sunt. Item Leuitici.decimoseptimo.figuratiue dicit. Sanguis agni pro anime piaculo erit. Deniq; Augustinus de consecratione distin. quarta ca.filius ait. Filius dei carnem suscepit: ī peram mortis fine culpa:ut in carne peccati ī culpa solueret ī pena.hec ibi. ¶ Secundo insuper benedicta passio christi gratiam fidelibus erbibuit. Vnde Joan.primo dicit. De plenitudine gratie eius omnes accepimus. Et Joannes Crisosto. de consecratione distin.quarta.capi.non potest.ait. Non potest quis gratiam celestis vite accipere:nisi purgatus fuerit ab omni sorde peccati per penitentie confessionem:per donum baptismi salutaris:ī per mortem saluatoris domini nostri Jesu christi : qui est benedictus in secula seculorum. Amen.hec ibi. Item de consecratione distin.quarta.ca.placuit.penultimo dicitur. Placuit ut qui cum diterit gratiā dei qua iustificamur per mortē Jesu christi domini nostri ad solā remissionem peccatorum valere que iam cōmissa sunt:ī non etiaz ad adiutoriū venire ut non cōmittantur anathema sit.hec ibi. ¶ Tertio passio christi donat eternam gratiam: que impediebatur ,ppter originale peccatū:post quod collocauit deus figuratiue cherubiz ad portam paradisi terrestris:habentem gladium igneum ī versatilem ad custodiendum viam ligni vite.ut habetur Gen. tertio. Vnde ad Hebreos. io. apostolus ait. Habemus fiduciam introitū sanctorum per sanguinem christi. Et ad Hebreos secundo.ait. Decebat enim eū propter quem omnia ī per quē facta sunt omnia: ut multos filios in gloriam duceret per passionem auctoris salutis eorum. Et ad Hebre. quinto.ait. Filius dei didicit ex his que passus est obedientiā: ī consummatus in mortem factus est omnibus obtemperātibus sibi causa saluris eterne. Ambrosius prout recitat magister sententiarū in tertio distin.19. capi. Nunc igitur.ait. Tantū fuit peccatum nostrum ut nunq̄ saluari possemus nisi vnigenitus dei filius pro nobis debitorib9 mortis moreretur. Hoc enz figuratum fuit Numeri triesimoquinto.vbi dicitur. Homicida manebit ibi.scilicz in ciuitate refugij donec sacerdos magnus qui oleo sancto inunctus est moriatur:quo mortuo poterit in portam domus suc introire. Quibus premissis concludo: q̄ ergo passio christi remittit culpam erbibet gratiam ī donat gloriam: figs non conuertit cor suum ad memoriam sue passiōis impossibile erit omnino q̄ talis recipiat eius proprietatē que est remissio culpe erbibitio gratie ī donatio glorie. ¶ Tertio etiam demonstro similitudine. q̄ scilicet quisq; tenetur ī precipue hodie ad memoriam passionem sui redemptoris reducere: Nam Matthei sexto dicitur. Vbi est thesaurus tuus:ibi erit ī cor tuum. Quod patet de vsurario qui cum inordinate diligat thesaurum mundanū : iugiter die noctuq; habet ad eum cor suum. Hoc idem facit philocaptus de aliqua. Similiter qui recipit aliquod beneficium iugiter recordatur de illo. Mulier autem cuius vir est defunctus sepius de illo memoriaz facit. q̄ si predicte de predictis continuam memoriā habent multo magis quisq; fidelis debet iugiter ī precipue hoc beneficium mortis ī passionis nostri redemptoris ad memoriam reuocare et cum Hieremia ne ingratus cristat Treno. tertio dicere. Memoria memor ero ī tabescet in me anima mea. His omnibus premissis:quoniam marima reprehensione dignus haberetur vel censeretur predicator qn saltem semel in anno ad memoriam reduceret populis mortē ī passionem sui redemptoris: marimaq; ingratitudine etiam populus argueretur nisi semel in anno omnibus mundanis occupationibus a se reiectis cordialiter ī deuote misterium mortis ī passionis saluatoris sui audire disponēt. Hinc est q̄ cupiens ī volens iurta gratiam a domino mihi concessam hoc mane spiritualiter tractare de stupenda mirabili atq; profundo misterio sacratissime amarissime nec non ī acerbissime passionis ī mortis saluatoris angelica pretermissa salutatiōe que ad virginē consuetudinarie fieri solet simul oēs pro hodierna die ad sanctissimā crucē q̄ tali die merut sustinere xp̄m regē celoz ī dñm recurremus ipsam genibus flexis ī humilato corde cum ecclesia salutando atq; dicendo. O crux ave,spes vnica hoc passionis tē-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pore auge pñs iustitiam relsqz dona veniaz amen. Et inclinato capite tradidit spiritum. Jte3 vbi sup̃. Supza que verba tria nobis hodie de sacratissima passiõe nostri redẽptoris mysteria ꝺtemplanda ꝓponunt. Quoruz ¶ Primũ dicitur mysterium necessitatis. ¶ Scõm dicitur mysterium acerbitatis. ¶ Tertium dicitur mysterium specialitatis.

¶ De triplici mysterio sacratissime passiõis vz necessitatis:acerbitatis:3 specialitatis. Et ꝓmo de ꝓmo dicitur necessitatis.

PRimũ igit mysteriũ de sacratissima passione ꝺtemplandũ dicit mysteriũ necessitatis. Accipe fidelis 3 devota aia banc veritatẽ indubitabilem 3 firmiter tene q̃ nullus xp̃ianus põt dici ver9 xp̃ian9 3 esse vez Christi membrũ:nisi hodie singl̃r sentiat per cõpassionẽ in corde suo passionez dñi Jesu Christi. Nec xp̃ianus dici poterit qui hodie cordialiter non lachrymabitur: nõ flagellabitur:non crucifiget:3 non moriatur cũ dño Jesu. Ver9 eni3 3 fidelis xp̃ian9 si mille vitas hꝫ hodie singl̃r si phas cẽt ꝓ xp̃i amore illas exponere ꝺberet. Cũ dñs Jesus hodie in cruce vitam suã oĩa vita mundi nobiliorez pro eius amore tradiderit. Dico igit conclusionabiliter q̃ nullus hodie sentiens dolores 3 penas 3 mortẽ saluatoris sui posit vere dici xp̃ianus: nisi cordialiter 3 sensibiliter si phas erit suscipiat in aia sua eius mortem dolores atq3 acerbissimã passionez Et q̃ quisq3 verus 3 fidelis xp̃ianus teneat hodie precipue sil̃ cordialiter velle pati velle flagellari velle mori 3 crucifigi cum xp̃o seu cuz dño Jesu. Quadruplic̃iter ꝓbo. ¶ Prio auctribus. ¶ Scõo rõnibus. ¶ Tertio filiturdinibus. ¶ Quarto exemplis. ¶ Primo ꝓbo auctribus.q̃ quilibet verus xp̃ianus tenetur hodie in corde suo ꝓ cõpassionẽ i se passionẽ 3 mortem sui saluatoris suscipere. ¶ Prima igitur auctoritas inuitans 3 inducens vnũquẽq3 ad sic faciendum est ipsius saluatoris Mdar.io.dicentis. Qui non accipit crucem suam.s.hodie 3 sequit̃ me non est me dign9. Quasi dicat cum crur dicat̃ a cruciatu:3 ego hodie ꝓ mundi salute a capite ad pedes 3 ecõuerso totus sum cruciatus:quicũq3 hodie per cõpassionẽ 3 charitatẽ in se non suscipiet cruciatũ meũ:talis profecto nũq3 erit me dignus i.nũq3 dignus erit gr̃a 3 glia mea. Et idem saluator etiam Mdat.16.sic ait. Si qs vult venire post me.s.in vitam eternam:abneget semetipsum oẽs.s.mundi voluptates propter me ꝺtẽnendo:3 tollat crucem suam vz me in cruce positũ 3 morientẽ. Et subitum git di. Qui enim voluerit aiam suã saluã facere.s.per ꝺtẽptũ crucis mec:pdet eam:q aũt perdiderit aiaz suã ꝓpter me.i. p cõpassionẽ hodie afflixerit:inueniet eam.i.saluabit eam. Et Luc.9.ait. Si qs vult p9 me venire ab.s. 3 tol.cru.suã quottidie 3 sequat̃ me. Et Luc. i4.ait. Qui non baiulat crucẽ suã 3 venit p9 me non põt meus esse discipulus.vbi glo.ait Qui non sentit penã mortis xp̃i non sentiet gliam de resurrectõe xp̃i. Alia auctras ad h inducẽs ẽ Moysi Leui.16. figuratiue dicẽt Anima que non fuerit afflicta in hac die peribit de pplo suo.glo.i.excludet̃ a pplo saluando. Alia auctras est apli ad phili.2.di. Frẽs hoc enim sentite in vobis qõ 3 in xp̃o Jesu qui 3c. Humiliauit aũt semetipsum.s.patri ꝓpter nos.f.o.v.ad mor.mor.aũt cru. h ibi. Jtẽ.j. ¶ De.4.c.dicit. Christo igit passo i carne 3 vos eadẽ cogita:ar.q3 qui passus est in carne desist a peccatis vt iam non hominũz desideriis sed volũtati dei qõ reliquũ est in carne iuuat temporis.hec ibi. Item Eccl. 25.figuratiue dicitur. Inspice 3 fac scm exẽplar qõ tibi in monte.f.caluarie monstratus est. Et Jo.12. saluator ait. Si quis mihi ministrat.s.per fidem:me sequatur.s.per crucẽz 3 vbi sum ego.s.in eterna gloria:illic 3 minister meus erit. Item apostolus ad Ephe.5. ait. Estote imitatores dei sicut filij carissimi 3 ambulate in dilectione sicut 3 Christus dilexit nos:3 tradidit semetipsuz ꝓ nobis oblationem 3 hostiam deo in odorem suauitatis. hec ibi. Item Augu.xj.distin.c. ecclesiasticarum.ait. Scriptura sacra quoslibet fideles veros salutifere crucis Christi signaculo docet tam corpore q̃ corde insigniri.hec ibi Jtẽ.56.dist.c.dominus noster. Hieronym9 ait. Qua icũq3 modo nascamur:ideo nascimur vt Christi vestigia imitemur:3 ab ipsi9 corpore non separemur: cuius per fidez membra effecti sumus. hec ille. Item.12.q.j.c. clericus. Jdẽ Hieronym9 ait. Qui dñm vult possidere dz cuz ꝓpheta dicere. ¶ Pars mea

dñs:3 nihil extra deũ habere potest.q̃ si quipiam aliquid habuerit ꝓter dominũ: ps ei9 nõ erit dñs.verbi gratia. si aurũ si argentuz si possessiones si variã supplectilẽ:cũ istis ꝓ ibus nõ dignat dñs fieri pars ei9. Si aut̃ ego ps dñi sum 3 funiculus hereditatis ei9 non accipio tales ptes: sed habens victuz et vestitũ his cõtentus ero:3 nudã crucem nudus sequar.hec ibi. Jdez quoq3 Hiero.12.q. 2.c.gloria cpi.ait. Dives in iudea templũ nõ crucẽ sed mẽsas lucernas turribula.patellas siphos 3 mortariola auro fabricata habebat tũc ens hec ꝓbant̃ a dño:qui3 sacerdotes hostias imolabãt:3 sanguis pecudũ erat remissio peccatoz. Nunc vero cũ pauptatez domus sue paup dñs dedicauerit: portem9 ei9 crucẽ 3 delitias lutũ putemus.hec ille. Item libro de diligendo deo.ait. Dedecus est 3 cõtra rationẽ q̃ dñs tristet̃ 3 moriat̃ seru9 vero viuat 3 letet̃. Jte3 ꝓme ¶ Petri.2.dicit. In hoc enim vocati estis: q3 xp̃us passus est ꝓ nobis vobis re.er. v.s.ve.eius. Jte3 Treñ.3. Hiere.in ꝑsona xp̃i ait. Recordare paupertatis mee abscintij 3 fellis. Jtẽ Treñ. j.in ꝑsona xp̃i ait. O vos.o.q.t.p vi.at.3 vi.s.p intellectũ 3 cordis cõpassionẽ.si est do.s. sicut do. meus. Deniq3 Mdartb.xi. saluator ipse dulciter oẽs inuitat ut oẽs hodie p cõpassionez cordialiter cũ ipso moriant̃ 3 crucifigant̃. vi. O vos oẽs qui la.et.o.c.ve.ad me.3 ego reficiam vos:tollite iugũ meũ sup vos.quasi dicat O populc meus O gens mea electa O xp̃iani mei O filij 3 fideles q me multiplici ter offendistis:peto ut hoc mane mihi detis corda vestra p cõpassionẽ:3 aliquã lachrimã amore meo effundat̃: et ego refician vos mi serico:dia mea impendẽdo vobis liberaliter remissionẽ omniũ peccatorũ vestroz:nec nõ refician vos gratia mea 3 gloria mea. Ecce fidelis anima cũ ẽgra dulcedine 3 cordis teneritudine te petit ut cõpatiaris ei. Quis igi tur̃ erit hodie tam insensibilis:tam obstinatus 3 induratus:qui videat dñm suũ:tam afflictũ 3 crucifixũ:3 nõ moueat̃ ad lachrimas 3 cõpassionem. ¶ Precipue cũ Seneca in pro ner.suis dicat. ¶ Paterna glia nos reddit in glorios:cum ab eius vestigijs dissimilitudie nos resoluimus. Ecce fidelis anima q̃ iã habuisti auctoritates:te hodie dulciter inuitantes 3 inducẽtes ad sentiendũ cordialiter penas 3 dolores tui redemptoris. ¶ Secundo etiã ꝓbo gnq3 rationib9: q̃ quilibet verus xp̃ianus tenet̃ hodie per cõpassionẽ in corde suo suscipere penas dolores 3 mortẽ sui saluatoris. ¶ Primo rõne coniũctionis. ¶ Secundo rõne intentionis. ¶ Tertio rõne acquisitionis. ¶ Quarto rõne transformationis. ¶ Quinto rõne gratificationis. ¶ Primo ratione cõiunctionis. Fundamentũ ratiõis ponit ꝓbus ꝓmo de regimine ꝑn.di. Simul coniũcta naturaliter gaudent 3 tristantur de eisdẽ:patet hec regula. Nam q3 oculi sunt cõiuncti cum capite 3 cum corpe hominis:ideo si caput vel corpus habet in se aliquod nocabile vulnus statiz ꝑ cõpassionẽ lachrimas emittũt seu lachrimari cogũtur. Similiter si caput langueſcat seu habeat intensum dolorem:statim oia membra corporis ei coniuncta p cõpassionẽ suscipiunt cũ eo tristiciaz et dolorem. Sic enim dr̃.6.q.j.ca.sunt plurimi §.verum.3 c.ex merito. Capite languescente facilius reliqua corpis membra inficiũtur si cut scriptũ est. Omne caput languidũ: 3 omne cor merens. a planta pedis vsq3 ad verticem:nõ est in eo sanitas.hec ibi. Simil̃r mulier coniuncta viro etiã si fuerit cõcubina vel meretrix:si vir eius infirmet̃:statiz 3 ipsa dolet 3 contristat̃. Quo ꝓsupposito: certũ est q̃ dñs Jesus est caput omniũ xp̃ianoꝝ: xp̃iani vero sunt membra eius: dicente apostolo ad Ro.12. Sicut in vno corpore multa mẽbra habem9:omnia aũt membra non eũdẽ actũ habent:ita multi vnũ corpus sumus in xp̃o:singuli aũt alter alterius mẽbra. Et ad Ephe.ꝓmo.ait. Omia subiecit pater sub pedibus eius videlz xp̃i:3 ipm dedit caput super omnẽ eccleſiã:que est corp9 eius 3 plenitudo. Et ad Ephe.5.ait. Sicut vir est caput mulieris:sic xp̃us est caput ecclesie 3 saluator: corporis eius. Et ratio:quare christ9 dicit caput nostrũ est ꝑm Tho. in tertia parte sum.q.7. Quia sicut in materiali capite tria considerant̃:vz ordo:influentia:3 directio. Ordo.s.q3 omnia alia membra ordinant̃ ad ipsum: influentia quia caput influit virtualiter in omnes sensus interiores 3 exteriores. directio quia dirigit omnia alia mẽbra. Sic a simili hec tria spũaliter sunt in xp̃o tanq̃ in capite nostro:q3 primo oẽs xp̃iani cuz sint sub xp̃o ordinant̃ per viraz ad xp̃um. Secundo ipse xp̃s influit in xp̃ianis gratias suas spũales a deo. ut Joan.ꝓmo dicat. De plenitudine

Thom. 3. p.q.7. 2.3 c in pnc

cius.s.gratie omnes accepimus. Tertio ipse xp̃us dirigit totam ecclam p viam veritat' t dirigct vsq3 in finē mundi ne incidat in erroꝛē. ¶Proinde Matthei.28.ipse promisit di. Ecce ego vobiscū sum oibus diebus vsq3 ad cōsummationē seculi. Quod si fic ē: quia sic est q nos sumus mēbra xp̃i.xp̃s vero caput cū caput nostrū.id est ipse xp̃us sit hodie totū afflictū vel vulneratū t doloꝛibus plenū: igit nos qui sumus eius mēbra debemus p cipue hodie oēs esse in coꝛde afflicti vulnerati atq3 doloꝛati propter eius cōpassionez. q si hodie sit cuz christo non sumus amaricati t coꝛdialiter angustiati: nequaq3 dici possumus esse vera mēbra christi. t per conseqūs qui hodie ei nō cōpatitur: tanq3 mēbruz ab eo precisum nequaq3 poterit accipere aligd de influentia gratiarū suaruz. Sic enim dicitur.23.q.7.capi. Quēadmoduz mēbruz cum preciditur ab hominis viui coꝛpoꝛe:non potest habere vitā coꝛpoꝛis:sic qui diuisus est a christo nō potest habere spiritū gr̃e. O anima profecto ingrata eris si hodie coꝛdialiter cū capite tuo christo crucifixa nō fueris. Vñ Calixtus papa distin.12. capi. non decet. ait Non decet a capite christo membra discedere:sed iuxta scripture testionia:oia mēbra caput sequūtur. Similis sententia ponit.xi. di stin.capi.nolite.t de cōsecratione distin.3.ca. celebritatez. Itez.2.questi.7.ca. sicut laudabile.dicit. Totū coꝛpus morbus inuadit: si languoꝛ in capite suo extiterit. Et apls quēlibet ad hoc inducēs ait.p̃me Coꝛin.12. Si gd patitur vnū mēbruz: cōpaciūtur omnia mēbra siue gloriat vnū mēbruz congaudent oia mēbra.vos autem estis coꝛpus christi t mēbra mēbroꝛ. Vbi glo.ait. Indecens valde est ut mēbruz carnis patiat cū capite:t anima que est mēbruz christi nō patiat christo patiente Aperi igitur o bō oculos mentis tue queso: t noli te xp̃ianū credere etiā si baptizat' sis t christian' dicar'. nisi id facias quod nomē xp̃ianitatis importat: quē iportatio nihil aliud ē quā xp̃uz sequi in cruce t passionib' suis. ¶Propterea Augustī.libro de doc.xp̃iana sic ait. Christian' non est q xp̃z non sequitur t qui ipz in passione nō imitat. Et Ambro. 22.questi.5.c. Laudate.ait. Mendaciū est xp̃ianū se dicere:t opera xp̃i nō facere. Sed heu dubito q hodie in quibusdā induratis christo non cōpatientibus tanq3 iudeis non verificet illud Apo. ad ¶Phi.3. dicentis. Multi ambulant quos sepe dicebā vobis:nūc autē t flens dico inimicos crucis christi:quoruz finis.interitus:t quoꝛ deus venter est:t gloria in cōfusione coꝛ qui terrena sapiunt. hec ibi. ¶Secundo etiā probo ratione intentionis q scilz quilibet verus xp̃ianus tenet hodie precipue coꝛdialiter cōpati dño Jesu xp̃o crucifixo t morienti. Fundamentū rōnis ponit pbus p̃mo ¶Politicoꝛ di. Debem' simpliciter vti rebus ad id propter qō date sunt a sapientissimo datoꝛe. patet hec regula. Si enim papa cōstitueret aliquē in epum dando ei illud beneficiū ut precipue habeat diligentem curā animaꝛ:nequaq3 liceret ei postmodū erercere artē militarē seu armoꝛ:t huiusmodi: qꝛ si sic faceret vtiq3 illo beneficio cuz priuaret. Maz beneficiū mereꝛ perdere qui illo abuꝛit. Sic expresse habet ter. 22.q. 5.ca. de forma.circa finē. Et extra de ex.p̃la.c.grauem. Itē.xi.q.3.c.priuilegiū. Et extra de priuilegijs.c.tuaꝛ.t.c.ut priuilegia. Quo ꝓpposito:pero o xp̃iane quare hodie dei filius voluit flagellari t crucifigi. Et certuz est q hoc ideo fecit nō tantū ut nos seu xp̃ianos saluaret:sed insup ut xp̃iani q̃tuz possunt imitentur cuz:quia ut dicit extra de elec.c. significasti.t.2.questi.j.capi. deus oipotens. O is xp̃i actio nostra fuit instructio. Vlteri' pero q̃re deus o xp̃iane dedit tibi coꝛ intellectuale et rationale:t clarū est q ideo tibi dedit ut sibi semp t p̃cipue hodie offeras illud per cō passionē. Ideo puer.21.illud petit di. Fili pre be mihi coꝛ tuū: pero insup cū deus posset facere te nasci de iudeo t iudea: de pagano et pagana:t de turcho t turcha:de saraceno et saracena:car singlariter te nasci voluit in xp̃i anisimo de xp̃iano t xp̃iana:t te p sacramentū baptismi facere xp̃ianum. Et certuz est q ideo deus pater et precipua charitate t gratia te voluit esse xp̃ianum: ut p charitatez et cōpassionez iugiter t precipue hodie xp̃z eius filiū crucifixū in coꝛde poꝛtares. ¶Pero preterea cur tibi de' p̃ seu quo fine oculos dederit. Et certū ē q iō dedit ut lachrymer' mortē q̃tū possibile est vnigeniti filij sui crucifixi dicēte in ꝑsona dei patris Hiere. ꝓpheta.c. sexto. Filia ppli mei accingere cilicio t conspergere cinere:t luctū fac tibi vnigeniti.q3 mei planctū amarū:hoc enim faciebat ꝓpheta Dauid qñ p̃s.41. dicebat. Fuerunt mihi

lachrymē mee panes die ac nocte.d.d.mihi eo.v.t.d.t. Quasi diceret:preuideo cū in cruce moꝛiturū:t subiungit hec recoꝛdatus sum t effudi aiam meā tc. hoc idez preuidendo Hiere.9.c. dicebat. quis dabit ca. meo aquā bis oibus premissis si de' pater filiū voluit crucifigi:ut ad cōpassionē quēlibet induceret t insup quēlibet fecit xp̃ianū vt ei ꝓbeat coꝛ suū per cōpassionē:t insup oculos dedit hoc fine ut quilibet lachrymet mortē vnigeniti sui concludo q de necessitate salutis est ut gq3 iugiter t precipue hodie amplectat filiuz dei crucifixū in coꝛde t vulneratū per cōpassionē. Quod si aliquis nō fecerit cū ingrat' erit fiat t cōtra intentionē t volūtatē dei patris faciat:vtiq3 ab ipso grauiter punief. ¶Propterea ipse saluatoꝛ Lu.12. dicebat. Seruus qui scit voluntatē dñi sui t non facit plagis vapulabit multis. Et Beda sup verba Math. 18. Reddit vsq3 ad minimū quadrantē. ait. Tot singulares penas sustinebit quilibet infidelis xp̃ian' pro ingratitudine sua quot singulares penas xp̃s pro ipso tulit.hec ille. O igit xp̃iana aia cōpatere queso filio dei morienti t flagellato: t coꝛdialiter lachrymare ne,p ingratitudine tua tot penas habere mereaꝛis qn potius dicas cū sanctissimo Job. 23.c. Vestigia eius vz passionis xp̃i secutus est pes meus.mā.n.custodui t nō declinaui ab ea a mandatis labioꝛ eius non recessi: et in sinu meo absc̄odi verba oris illius.hec ibi Dicaſq3 cū Ezechia rege.4. Re.18. Adhesit dño id est crucifixo coꝛ meū t non recessit a vestigijs eius feciq3 oia mandata ei' que precepit. ¶Tertio etiā probo ratione acq̃sitiōis q quilibet xp̃ianus tenet de necessitate salutis tristiciā t cōpassionē in coꝛde suo habere de morte sui saluatoꝛis. Fundamentū rōnis ponit pbs.3. ¶Phisicoꝛ di. Generatio vni' est coꝛruptio alteri':t ecōuerso. Sup q̃ verba Tho.ait. Ad generationē t susceptionez nobilioꝛis forme p̃ius requirit coꝛruptio prioꝛis forme.patet hec regula quadruplicit. ¶Primo naturaliter sic. Si enim lignum debet accipere formā ignis nobiliozē quolibet ligno:necesse est ut forma prioꝛ ligni coꝛrūpatur. Similiter si granū debet generare plura grana viua: oꝛtet q̃ prius coꝛrūpat t moꝛiat dicente saluatoꝛe Joā.12. Nisi granū frumēti cadens in terra moꝛtuū fuerit.i. sam.si aūt.m.f.m.fructū af. Et apo.j.Coꝛi. 15. ait. Insipiens quod tu seminas nō viuificat nisi prius moꝛiat. Sc̄o patet hec regula disciplinabiliter seu intellectualr. Nā videm' q in discipulis seu in sciētijs intellectualib': nō pōt qs ꝓficere seu ad nobilitatē pfectionis eaz deuenire:nisi prius sustineat marimos laboꝛes atq3 sudoꝛes.dicēte Salomōe Eccles p̃mo. Medi coꝛ meū ut scirē prudentiā atq3 sapiaz:t cognoui q i his quoq3 eēt laboꝛ t afflictio spūs:eo q in multa sapiētia multa sit indignatio: t q addit sapiaz addit t laboꝛē.hec ibi. Tertio p3 hec regula moraliter. Nā videm' q in virtutib' moꝛalib' nullus venit ad eaz habit' q valde est delectabilis:nisi p̃us grauat' fuit laboꝛe mario t difficultate in acq̃rēdo ipm habitū. Nā gulosus seu luxuriosus q sunt in his bituati:nequaq3 acgrere p̃t habitū abstinētie seu pudicitie: nisi cū magna difficultate. Quarto hoc idē p3 artificialr. Nā vas vile,put est ferrū metallū t hmōi:nō recipiūt nobiliozē formā nisi prioꝛ fuerit coꝛrupta. Sili' mercatoꝛ pauper anteq3 ꝓueniat ad magnū thesauꝛ:necesse ē q dic noctuq3 valde insudet t laboꝛet. Quo ꝓpposito:cū in xp̃o fuerint duo vz mortificatio t gl̃ificatio:necesse fuit q añ acq̃sitionē gl̃ie coꝛpis ei' coꝛp' ipz̃ p̃us fuerit verberib' attritū t etiā mortificatū. Nō si sic ē ergo impossibile ē q aliqs vnq3 xp̃ianus ꝓficiet de gloria xp̃i nisi p̃us in hac vita fuerit ꝓceps mortis t passionis sue recipiēdo.s.ipsam xp̃i passionē in coꝛde suo saltē p cōpassionē. ꝓpterea pau.2.Coꝛ.j.di. Si socij passionū estis eritis t cōsolationū. Et alibi di. Si cōpatiamur t cōregnabim'. Nō ꝓfirmās Hiero. sup verba Lu.vl. Nōne oportuit pati xp̃um et ita intrare in gloriam suam ait. Si rpum deū t regē regū oportuit pati ut intraret in gl̃iaz suā:q̃nto magis oz nos pati t cōpati:ut intrem' in gl̃iaz alienā:hec ille. Que oia concludēs saluatoꝛ Joan.16.ait. Amē amē dico vobis:q3 plorabitis t flebitis vos.s.passionē meā: mund' autē gaudebit:vos vero cōtristamini:sed tristicia vestra cōuertet in gaudiū. Mulier cū parit tristicā habet q3 venit hoꝛa ei':cū autē peperit puerū iā non meminit ꝑssure propter gaudiū:q3 natus est hō in mundū. Et vos igit nūc quidem tristiciam habetis:sed iterum videbo vos.s.dum fuero glorificatus t gaudebit coꝛ vestrum t gaudium vestrum nemo tollet a vobis. hec ille.

Ecce igitur aia q̄ nunq̄ mereberis cuꝫ xp̄o glorificari nisi p̄i⁹ in hac vita didiceris cordialiter cū tuo dño crucifigi. Et bene de hoc rationē ponit Bona. in tertio di. q̄ cū omne meritū xp̄ianorū simpliciter ꝓcedat a merito passionis xp̄i: tanto magis vel minus de merito eterne glorie quisq̄ xp̄ianus poterit accipere: q̄nto magis vel minus in corde suo recepit per cōpassionez amarissimas penas ipsius christi. ¶Propterea legitur q̄ apparēs christus sancto Alberto dixit: q̄ octo erāt ei magis grata q̄ cetera q̄ fieri possent in hac vita ab būana creatura. Vnū illorū fuit q̄ dixit scito fili mi Alberte q̄ si quis solaz lachrimā effudit propter amorē passionis mee hoc mihi est gratius quā si post hanc vitam fundēt tot lachrimas amore meo quot sunt gutte aque maris: r lachrimā effundenti dabo premiū quod excedit omnia simul bona presentis vite: que sunt erunt r vnāq̄ fuerunt q̄ si sola lachryma amore passionis xp̄i emissa tantū premiū promeret: q̄ntuz premiū acq̄res O anima xp̄iana: que nō solū lachrimā vnam: sed plures lachrimas amore dulcissimi Jesu bodie effundes? ¶Quarto ctiaz ꝓbo ratione trāsformationis: q̄ quisq̄ verus xp̄ianꝰ xp̄um diligens tenet bodie eius passionem in corde per cōpassionem sentire et lachrimari. Fundamentū rationis ponit Dionisius libro de di. no. di. Amor est quidā vis transformatiua copulās amantē in amatuz seu in similitudinē amati. patet hec regula. Nam ponat q̄ hic sint duo veri amici: clarum est q̄ si vni accidit aliquid tristabile seu delectabile: statim alius trāsformat quasi in tristiciā seu delectationē candē: quia si moriē ei filius cum illo tristat de eius morte: si vero nascit ei filius: cum eo delectat de eius natiuitate. ¶Propterea phus. 9. Ethicorum ait. Amicus se habet in oibus ad amicū tanq̄ ad scipsum: eo q̄ amicus est alter ego. Si autem accideret q̄ non doleret cū dolente: vel gauderet cuꝫ gaudente: ꝓfecto talis cuꝫ non esset in similitudinē sui amici trāsformatus: nequaq̄ dicend⁹ esset verus amicus sed falsus r fictus. Quo ꝓsuppositoq̄ verus amicus transformat in similitudinē sui amati: ecce anima q̄ dñs Jesus bodie ꝓ te moriē flagellat atq̄ crucifigit. Aut igit cordialiter per cōpassionē cōflagellaris r moziēris: r sic cuꝫ vere diligis: cum eius similitudinē in te suscipias. Aut ei nō compateris: nec de morte eius doles r lachrimaris. Et sic cuꝫ nequaq̄ vere sed ficte diligis: cū in eius similitudinē non trāsformeris. Nam ſm Bzego. in omelia pentē. ¶Probatio dilectionis exhibitio est operis. Amor dei nunq̄ est ociosus. operat enim magna si est: si autē operari renuit amor nō est. hec ille. Et Joan. 3. dicitur. Filioli non diligam⁹ lingua neq̄ verbo sed opere r veritate. heu infelix aia quomō xp̄m diligis: si dū videns cū bodie morientē r totum a capite ad pedes sanguinolentū r pro eius amore nec vnā lachrimā fundis. Certe si cum veraciter diligeres: sicut fas esset infinitas lachrimas emittes. O dñe Jesu quō te diligit aia que lachrimat mortē mariti filij fratris patris atq̄ sororis. Immo que lachrimat mortē vel perditionē alicuius pecunie equi: asini: seu gallīe: r huiusmōi. nec tamen in morte tua r passione solā lachrimaz effundis? An nō nobilior es tu in infinitum quolibz patre: filio: fratre: vroze: pecunia: equo asinis: gallina: r huiusmōi? clarū est q̄ fic ego tanto magis diligendus r in morte tua es lachrimādus: quāto magis predicta superas in omni valore r bonitate. ¶Quito hoc idez ꝓbo ratione gratificationis. Fundamentū rationis ponit Seneca libro de bñficijs di. Quicūq̄z equiualēs ꝓ bñficio nō rependit: vitiū ingratitudinis incurrit. parz hec regula. Mā videmus q̄ si quis paup recepit aliq̄d beneficiū seu seruus a dño pluries exponit ut sit gratus vitā suā pro illo r sanguinē fundit. Hoc idē etiā faciunt canes irrationabiles. Quo ꝓsuppositoq̄: considera anima ad hoc ut sis grata: an bodie cordialiter debeas flere mortē r passionē dñi tui. Naz ip̄se xp̄us prout ponūt doc. r scriptura. 7. vicib⁹ amore salutis tue voluit flere r lachrymari ¶Dzio qdē ꝓ te fleuit amare r lachrimatus est dicēs Jesus qñ exiuit de vtero mris sue virginis gliose, ꝓpter q̄d Salomō in ꝑsona dñi Jesu Sapiēs. 7. ait. ¶Primā vocē similē alijs emisit plozans. Ecce O anima xp̄iana primū gaudiū r primā leticiā quā infantul⁹ Jesus totus quidē innocens r imaculatus pro te suscepit dū fuit natus. Si tamē quereres cur puulus Jesus tunc sic fleret amare Respōdco q̄ nō propter originalē culpam quā nō cōtraxerat sicut cōmuniter ceteri faciunt. Sed quia aia illius pueri cōiuncta cum

diuinitate clare videbat oia peccata hoiuz p̄terita p̄sentia r futura. Jō propt hoc flebat q̄z videbat q̄ in etate. 33. annoz crucifigēdus erat vt p̄i suo satisfaceret ꝓ peccatis supradictis. Jō poterat dicere inocētissim⁹ Jesus O aia dura. o aia obstinata. o aia impia. ecce q̄ puulus crūs pro te lachrymas acerbas r amaras fūdo r tu adulta r supba dedignaris amore meo solā lachrymaz effūdē. ¶ Scōo etiā o aia pro te amare fleuit r lachrymatus est. d. Jesus in circūcisione. q̄z eni dominus nr̄ vt dr̄ ẅlat. 5. nō venerat legē soluere sed adimplere. Idcirco cū eēt preceptū legis q̄ omnes masculi octaua die circūciderent vo luit r ipse circūcidi. vñ Luc. 2. dr̄. postq̄ ipleti sunt dies octo vt circūcidercetur. p. v. est. n. ci⁹ Jesus. Cū ergo tēplo inciderentur eius tenerime r delicatissime carnes qs dubitat q̄ cū sanguīe egredīēte nō simul funderet puulus Jesus ēt amaras lachrymas: pie credendū ē q̄ vtra hoc q̄si sentiret dolores mortis. Si igit dñs Jesus in octo dieb⁹ voluit lachrymas r sanguinē pro te essūdere: eris o aia bo dic ingrata q̄ saltē vel vnā lachrymā nō effūdas amore suo. ¶Tertio ēt o aia ꝓ te amare fleuit r lachrymat⁹ ē Jesus i deserto. Cuz eni vt habetur ẅlat. 4. ibi steterit. 40. dieb⁹ r. 40. noctib⁹ sine aliquo cibo r potu māli pie credēdū est ſm doc. q̄ tunc tēporis quasi die noctuq̄z fleuerit peccata nr̄a. Si igit Jesus. 40. diebus r noctib⁹ pro te voluit flere: valde apparebis ingrata aia si saltem bodie p̄ horā vel per partē hoc amore suo non fleueris ¶Quarto ēt o aia, ꝓ te amare fleuit r lachrymatus ē Jesus in resurrectiōe lazari. Cū eniz vt habet Jo. ii. Lazar⁹ frat̄ ẅarie r ẅarthe mortu⁹ cēt r q̄triduan⁹ in monumēto ad pces sororꝫ iuit. d. Jesus ad monumētū r ibi tria nobilissima signa fecit dū eū suscitare vellet. ¶Primo eniz vt ibi dr̄ infremuit dentib⁹ Secundo lachrymat⁹ ē. Tertio post lachrymas vocem terribilē emisit di. Lazare veni foras. Si Jesū peteres o aia q̄re hec tria signa super Lazaro fetido fecisti. Rndet Aug. i ei⁹ ꝑsona q̄ nō fleuit propter mortē Lazari r fetorē sed simplicit ꝓpter spiritualē mortē animaz nostraz r pp fetorē peccatoz nostrorū vt puta Fornicationum Adulteriorū Sodomie: r huiusmodi. O infelix anima si xp̄s fleuit fetorem peccatoruz tuoruz: nunqd poteris cōtinere q̄ bodie non lachrymeris dum videbis innumerabiles guttas preciosissimi sanguis sui a capite ad pedes fluentes in ara ¶Quito iſup o aia, ꝓ te amar fleuit r lachrymatus est. d. Jesus dūca preterita duz Jherusalem ingrederetur. Sicut eni dicitur Lu. 19. Cum appropinquaret Jesus Jherusalē videns ciuitatem fleuit super eam dī. Quid si cognouisses r tu, duplici eniz ex cā tunc fleuit Jesus. ¶Primo fleuit perditionē aiarum que per Jherusalem interptantur: p̄uidebat eniz q̄ Jherusalē q̄ erat pulcherrima ciuitas p. Titū r Vespesianū debebat oio prosterni: ita vt lapis super lapidē non relinqueretur, pterea dicebat populo sibi obuiaz venienti. Quia si cognouisses r tu: quasi diceret. O Jherusalē fivideres quod video r intelligeres qō intelligo: videlicet non tantum destructionem ciuitatis tue p Titū r vespesianū mūnicos tuos. Sed insuper perditionem r ꝓsternationē aiaz i ciuitate existentiū per demones inimicos vestros ad infernum deducendarum: mecum profecto amarissime fleres. ¶Scōo insuper fleuit miseriā glorie humane cui⁹ finis luct⁹ est. Sic enim dicit salomō ꝓuer. 14. Risus doloze miscebitur r extrema gaudij luctus occupat. Jō Job. 30. c. dicebat. versa est in luctum cithara mea r organū meum in vocem flentium. ¶Potest igitur pie credere anima q̄ ponēs tunc Jesus manus ad oculos instāter plangebat. ꝓphe vero r apostoli quasi de hoc mirantes dicebant Cur plangit iste bonus homo cū magis gaudere debeat: videns totam simul ciuitatē cuz tāto triūpho sibi obuiā aduenisse. Ipse autē si non voce saltē corde poterat cū Boetio rēpōdere. Nō eniz qō ante oculos situ ē sufficit intueri. sed rex exitus sēper prudentia metitur. Ecce poterat dicē. O pplē iudaice noli mirari si lachrymas fundo pro honoze quez exhibes mihi: q̄z honoz iste vertet cito i vitupriū meū. Ecce q̄ me honoratis nūc cū ꝓsonis ꝓpijs dū ꝓsonaliter obuiā mihi venistis r in Jherusalē me introduxistis: sz heu p̄uideo q̄ feria. 6. prime futura oēs de ciuitate Jherusalē nō egtando sz crucē portādo me cōtumelioſe eicietis: r insup crucifigeris. Ecce insuper q̄ me honoratis cū verbis laudis dū me saluatorē deuz r regē appellatis. Saluatorez quidē dum clamatis. O sanna quod interpretatur salua nos. Deum quoq̄ dum clamatis. Benedictus qui venit in nomine

domini.itaqꝫ habens rẽ ⁊ nomẽ veri dei. Regẽ eraꝫ cuꝫ subiungitis. Rex hyſrael.ſz heu preuideo q; feria.6.ſequẽti amplius multiplicabit̃ ignominia mea:q; qui diriſtis O ſanna poſtea clamabitis.Matthe.27.ſanguis eius ſuper nos ⁊ ſuper filios noſtros. Item qui diriſtis.benedict⁹ qui.v.in no.do. poſtea clamabit̃ oẽs. Crucifige crucifige eũ. Inſup qui diriſtis rex hyſrael:poſtea clamabitis nõ habem⁹ regẽ niſi Ceſarẽ. Ecce q; me honoratis cuꝫ operibus virtuoſis dum ſcinditis ramos oliuarũ ⁊ palmaruꝫ ⁊ flores ⁊ folia proſternitis in via:ſed heu preuideo q; palme conuertentur in virgas ⁊ flagella ⁊ rami oliuarum conuertẽtur in crucẽ. Flores conuertentur in ſpineaꝫ coronã. Folia vero conuertentur in clauos. Ecce deniq; q; me honoratis cuꝫ rebus veſtris duꝫ.l.cuꝫ reuerentia ex uitis vos veſtimenta veſtra ⁊ ea proſternitis ſub pedibus meis ⁊ ſub pedibus aſelli me ferentis. Sed heu preuideo quia feria.6. ſequẽti auferetis a me veſtimenta mea ⁊ ſortem mittetis ſuper ea. De his omnib⁹ q̃ venient ſuper me prophetauit Iſa.52.c. Ecce iquit intelliget ſeruus meus ⁊ exaltabitur in populis eleuabitur ⁊ ſublimis erit ualde. Sed ſic obſtupuerunt ſuper euꝫ multi ſic inglorius erit inter viros aſpectus eius. hec ille. ecce populo cauſas mei flectus. Si igitur chriſtus o anima fleuit per cõpaſſionẽ diſperſionez tuã cur tu hodie per compaſſionem non deflesſionẽ ſuaꝫ. ¶ Certo.ẽt o aia pro te amare fleuit ⁊ lachrymatus eſt dñs Jeſus in die Jouis ſancta cum eſſet in menſa cum apoſtolis Sic enim dicit glo.ſuper verba. Jo.13. Jeſus autem infremuit ⁊ turbatus eſt ſpiritu. Dum ſic fleret interrogatus a diſcipulis cur ſic fleret reſpondit. Amẽ dico vobis q; vnus veſtrum me traditurus eſt. Quaſi diceret non plango mortem meam ſed peccatum traditoris. vbi Augu. dicit q; chriſtus non ſoluꝫ Jude ſed omnium traditorum tunc plantit peccata.o Jeſu quot traditores ſunt in mundo. An non traditores ſunt illi qui in baptiſmo dant fidem tibi ſemp ſeruare ⁊ poſtmodũ cũctis diebus vite ſue dyabolo inimico tuo adherent ⁊ ſeruiunt.o traditores chriſtiani: ſi Chriſtus fleuit peccata veſtra:ergo ⁊ vos hodie deflete paſſionẽ ſuã. ¶ Septimo deniq; o anima pro te amare fleuit ⁊ lachrymatus ẽ Jeſus dum eſſet in ligno crucis.vnde ad hebre.5.dicitur. Cum clamore valido ⁊ lachrymis in diebus mortis ſue exauditus eſt pro ſua reuerentia.vbi ⁊ glo.dicit q; tũc fleuit qñ. luc.23.dixit. Pater ignoſce illis q; neſciunt quid faciunt.tunc eni accepit omneꝫ potentiam omnes vires atqꝫ omnem virtutem vocis ſue ⁊ cum lachrymis clamauit ꝗtum potuit. O mi pater eterne o pater omnipotens o pater miſericordiaꝝ. Recõmitto tibi populum meuꝫ cõmendo tibi meas animas recõmendo tibi chriſtianos meos vt eis miſerearis. Et tunc credendum eſt q; lacrymas ſunderet uſqꝫ ad terraꝫ. Ecce igitur deuota anima erquo ſepties pro te dominus amare fleuit:profecto ingratiſſima eris ſi ſaltem hodie ſemel pro amore ſuo non lachrymaberis. Er predictis igitur quinqꝫ rationibus patet qualiter quiſqꝫ verus chriſtian⁹ tenetur hodie lachrymare paſſionem domini. Jeſu. Tertio etiam probo ſimilitudinibus tribus q; ſcilicet quiſqꝫ verus chriſtianus tenetur homine in corde ſuo per compaſſionem ſuſcipere penas dolores ⁊ mortem ſui ſaluatoris. ¶ Prima ſimilitudo cuꝫ ſit naturalis talis eſt. Conſuetudo enim eſt vt videmus ⁊ experientia docet q; quando moritur vn⁹ magn⁹ Rex ſeu dñs potens ſapiens iuſtus clemens ⁊ totus bonus.totum regnum ſuum: omnes ſui barones nobiles atqꝫ familia ingentes lachrymas fundunt: ⁊ vltra hoc nigris obſcuris atqꝫ lachrymoſis ſe induunt veſtimẽtis.reiectis a ſe omnibus veſtib⁹ vanis atqꝫ delicatis.hoc idẽ fit quãdo vn⁹ bonus pater familias qui bene rexit ⁊ gubernauit familiã ſuaꝫ moritur:q; tũc omnis familia ſimul cũ filijs ⁊ filiabus amare ſuſpirat ⁊ lachrymatur Ecce anima q; hodie eſt dies illa in qua rex regũ ⁊ dñs dominãtiũ qui ſua potentia cuncta de nihilo creauit ſuaqꝫ bonitate ⁊ ſapientia oia regit ordinat ⁊ diſponit moꝛtuus eſt: ⁊ tu nunqd poteris te cõtinere quin lachrymeris? Ceerte qui hodie non lachrymatur chriſti mortẽ ⁊ paſſionẽ: oſtendit profecto q; nõ ẽ de familia chriſti. ¶ Secũda ſimilitudo habetur de eccleſia que hodie propter chriſti ſponſi ſui mortez ſingulariter facit tria plena pietate ⁊ dolore. Primo facit denudare ⁊ ſpoliare omnia altaria ornamẽtis ſuis. Secundo non vult q; ſonentur campane quarum ſonus eſt cauſatiuus leticie. Tertio non vult q; miſſa hodie habeat aliquod princi-

nõ q hodie fuat cria

pium medium ⁊ finem. Non eniꝫ dicitur cõfeſſio ⁊ introitus nec inſuper hodie conſecretur nec inſuper in fine dicitur vt moris ẽ Benedicamus domino. Pretermitto q; facit tenebras in nocte ⁊ officium tribus diebꝫ ⁊ inſuper q; tabule pro cãpanis percutiuntur Que omnia ideo facit. vt hodie ſine quaſi vllo principio medio ⁊ fine quiſqꝫ chriſtian⁹ inducatur ad flendum mortem domini ſui. ¶ Tertia ſimilitudo eſt Hyero. ſuper verba Zacha.7. Poſuerũt coꝛ ſuum ſicut adamantem dicentis. Adamas eſt lapis duriſſimus ⁊ in tantum durus vt omnia metalla confrigat ipſe vero a nullo ꝓfringatur. vnde ⁊ a gre cis indomabilis dicitur. Et ſi tamen duriſſimus ſit hircino tamen ſanguine frangibilis eſt. Coꝛ autez ipſius obſtinati quod ⁊ carneum eſt:ipſo adamãte durius eſt quia a nullo frangi poteſt nec etiam chriſti ſanguine emoliri.hec ille. Si igitur ſanguis hyrci conterit duriſſimum lapidem:nunquid ſanguis chriſti hodie decurrentis in terraꝫ tante poterit eſſe virtutis q; conterat corda carnea chriſtianoꝝ vt etiã illa conuertat in habundantias lachrymaruꝫ. Er predictis etiam tribus ſimilitudinibus pꝫ q; quiſqꝫ verus chriſtianus debet hodie cõpati chriſto Jeſu morienti:⁊ pro eius amore acriter lachrymari. ¶ Quarto deniqꝫ probo exemplis q; quiſqꝫ verus chriſtian⁹ debet hodie cordialiter flere ⁊ lachrymari mortem ⁊ paſſionez ſaluatoris ſui. ¶ Primum exẽplũ habemus de ſanctis angelis. Rem ſtupendam narrabo vobis:legi in quodaꝫ lib.quod intitulatur Ordo logiuꝫ ſapientie cuius auctori apparuit quidam angelus qui hec ſibi reuelauit:Angelus igitur ille ſibi apparens in oratiõe dixit. Scito frater mi q; quando ſaluator chriſtus pla gatus in cruce pendebat:multi angeli de paradiſo egreſſi ſunt ⁊ corpora humana ſuſceperunt: ſtãteſqꝫ iuxta crucẽ fortiꝫ lachrymati ſunt. Quod ideo factuꝫ fuit vt impleretur prophetia Jerc.33.dicentis. Angeli pacis amare flebunt. Exemplo igitur angelorum quiſqꝫ chriſtianus debet hodie ſingulariter affligi ⁊ mortem domini Jeſu lachrymari. ¶ Secundum exempluꝫ habemus de ſanctis apoſtolis qui ꝫ er timore paſſionis tẽpore a chriſto ſe ſeparauerint:tamen mortez domini ſui amariſſime flebãt. ¶ De quibus cantat eccleſia. Triſtes erant apli de nece ſui domini

rẽ. Fleuit tamen precipue Petrus de quo. Matthe.26.dicitur egreſſus foras petrus fleuit amare. Et de quo dicit Jnno. Quod continuc portabat ſecum ſudariuꝫ vſqꝫ ad mortez:⁊ ſi millies in die recordatus fuiſſet paſſionis chriſti ⁊ negationis eius millies lachrymari cogebatur.hoc idem cogita de reliquis apoſtolis. Sed inter ceteros omnes amari⁹ fleuiſſe creditur Joannes qui iugiter cũ virgine chriſtuꝫ vſqꝫ ad mortez cõmitatus fuit De paulo quid dicam qui licet chriſtũ mortalẽ non viderit: tamen poſt chriſti aſcenſionẽ quaſi iugiter ei⁹ mortẽ ⁊ crucẽ in corde portauit.propter qõ ad galla.2.dicebat chriſto crucifixus ſum cruci viuo autez iam non ego viuit vero in me chriſtus:q; autẽ nũc vivo in carne i fide viuo filij dei qui dilexit me ⁊ tradidit ſemetipſũ ꝓpter me.hec ibi. Et ad galla.6.ait. Mihi aũt abſit gloriari niſi in c.d.n. Jeſu chriſti per.quez mihi mũ.c.eſt et ego mundo:ergo exẽplo ſanctoꝝ apoſtolorũ plãge ⁊ tu anima amare bodie mortẽ tui ſaluatoris. ¶ Tertiuꝫ exẽpluꝫ habem⁹ de ſãctis martyribus qui propter chriſtuꝫ non tantũ lachrymas ſz ſanguinez proprius effuderunt De quibus cantat eccleſia viri ſancti glorioſuꝫ ſanguinem fuderunt pro domino amauerunt chriſtuꝫ in vita ſua immitati ſunt eum in morte ſua.pretermitto conſtantiaꝫ ſancti Jacobi interciſi cui cũ membrati oia mẽbra vſqꝫ penes coꝛ precipua fuiſſent gaudẽs dicebat. O domine Jeſu pro me crucifixe vtinaꝫ haberẽ alia mille coꝛpa quoniaꝫ oia illa amore tuo exponerẽ morti precidẽda. ¶ Quartũ exẽpluꝫ habemus de ſacris virginib⁹ q̃ oẽs ꝗtum fas fuit mortẽ chriſti fleuerunt:⁊ plures ex eis pro eius amore ſanguinẽ ⁊ vitam perdiderunt. Reſpice queſo virginẽ Laternam que ſpreto regno ſuo ſpretiſqꝫ minis et verberibus carnificum: tandem ſanguinem capitis abſciſſione pro ipſo chriſto fudit.hoc idem dicas de beata. Agata. Agnete. Lucia Cecilia ceteriſqꝫ virginibus. ¶ Quintuꝫ exemplum habemus de ſãctis confeſſoribus qui omnes quantuꝫ fas fuit chriſti mortem lachrymati ſunt:ſed inter ceteros fuit beatus pr̃ nr̃ Frãciſc⁹ q; vt habet i ei⁹ legẽda adeo fleuit paſſionẽ xpi q; effect⁹ q̃ſi ccc⁹ oculoꝝ lumẽ perdiderat:cui cũ medic⁹ diceret. Si vis ſanari oportet q; a lachrymis te contineas. Reſpondit potius paratus ſum mille oc-

Universidad de Deusto
Biblioteca

los perdere si tot haberem q̄ cessare plangere mortem saluatoris mei. O mirabilis amor Francisci ad dominum suum. Quid plura propter immensam compassionem quā habuit ad passionem christi meruit a dño p̄ p̄fis plagis stigmatizari. ¶Pro inde Aposto. in eius persona ad gal.6.ait. Decetero nemo mihi molest⁹ sit.c.n.stig.do. Jesu.in cor.in.p. Ecclesia de ipso cāt at Celoniz.cando. rē.dic totū si placet. Exēplo ergo sāctor cōfessoruz quisq̄z debet hodie christi mortem plangere. ¶Sertū exēplū hēmus de diuersis generibus hereticorū. Nā ad sanctū sepulchrū stāt octo diuersa genera hereticor diuersas linguas habentiū: adeo q̄ nullus intelligit aliū t sunt oēs religiosi facientes diuersa offitia t maximas penitentias:omnesq̄z hīt aliquā beresim preter fratres ordinis nostri qui pro p̄fe habitant penes sanctū sepulchrū t de ipso custodiā hēnt. Et p̄mi qdē dicūt greci qui habitāt vbi rp̄s appuit Magdalene i mōz ortulani. Scōi dicūtur Georgij t bi habitant vbi christus positus fuit in Cruce. Tertij dicuntur Endiani t bi habitant vbi christus apparuit ¶Petro lachrymanti. Quarti dicūtur Soziani t bi habitant vbi christus fuit spoliatus. Quinti dicuntur. ¶Nestoriani t bi habitant quasi penes fratres nostros. Sexti dicūtur Abbassici t bi habitant vbi christus cecidit cum cruce. Septimi dicuntur Jacopite t bi habitant vbi christus fuit depositus de cruce. Octaui dicūtur Maronti t bi sūt magis conformes fidei nr̄e q̄z omnes alie secte bi oēs supradicti per totū annū dicunt offitium t sepius lachrymantur christi mortez precipue tamen in die veneris sācta pectora tondut nihil comedūt: t quasi iugiter lachrymantur. Si ergo predicti heretici sic plorant passionez christi:q̄z magis quisq̄z verus christian⁹ eandē mortē dz lachrymari. ¶Septimuz exēpluz habemus de reb⁹ insensibilib⁹: que hodie suo modo morti christi compassionem ostenderunt. Cum eni christ⁹ in cruce moreretur: statiz vt dicitur luc.23. Sol obscuratus est t tenebre facte sūt in vniuer.t velū tēpli corruit t petre scisse sūt t mōumēta seu sepulchra apta sūt vt habet Mat.27.t de solis obscuritate. Et apoc.6.dr̄. Sol fact⁹ē niger tanq̄z saccus cilicinus que oia cōtra naturā hoc fecerunt vt creaturas ratiōales t p̄cipue christianos ad cōpaciendū christo crucifixo

parentur mortes t passiones omnium simul martyrum licet fuerint acerbissime t grauissime morti t passioni domini Jesu christi:quedaz certe non tormenta sed refrigeria apparebunt. Et licet omnia genera passionū seu omne gen⁹ mortis nō susceperit christus in corpore suo:suscepit tamen nō tantum eq ualentiam sed quasi in infinitum superequivalentiam omnes penas mortis vel predictarū passionū ip̄oz martyrū. Quod autē christi mors t passio fuerit per se grauior acerbior amarior doloroſior atq̄z crudelior omni simul morte atq̄z passione beatorum martyrum nec nō t sacratissimaruz virginuz tripliciter probo. ¶Primo auctoritatib⁹. ¶Secundo rationibus. ¶Tertio distinctione. ¶Primo probo auctoritatibus. Naz Jere.in christi persona treñ.i.hoc asserit di.O vos omnes qui transitis per viaz.a.t.vi.si est dolor sicut do.meus.glo.similis. non est inuent⁹ dolor nec inuenietur. Anselmus insuper libro. cur de⁹ homo.c.4.ait. Quelibz parua lesio etiam facta in corpore christi peior t damnabilior fuit q̄ esset destructio totius mundi:t q̄ esset lesio quantūcunq̄z magna vel mors inflicta passibili cuilibet creature.hec ille. Denique glo.Ambro. super verba ,ppbete. O ēs fluctus tuos induristi super me. sic ait.cum triplex fuerit in christo substantia videlicet carnalis spiritualis t diuina:q̄nis diuina substantia non sit passa passa est tamen substantia corporis t substantia inferior anime super omnem passibilez passionē. ¶Secundo hoc idē probo duplici ratione. ¶Primo ratione nobilitatis. ¶Secundo ratione personalitatis. ¶Primo ratione nobilitatis.q̄ passio christi t mors fuit acerbissima super omnez mortem t passionem ipsorum martyrum seu aliarum personarum. Fundamentum rationis ponit phūlo.li.de sensu t sensato.di. Nobiliores potentie sunt magis apprehensiue p̄ priorum t oppositorum contrariorum. patet hec regula. Cum enim oculus sit nobilior potentia manu:manus vero sit delicatior calcaneo:hinc est q̄ eadem percussio equaliter facta in predictis:grauiorem incōparabiliter pen̄ā t dolorem exhibebit oculo q̄ manui vel calcaneo. Quo p̄supposito videlicet q̄ quāto potentia vel cōplexio est nobilior tanto passio doloris est in ea acerbior certum est q̄ christus habuit nobilissimam cōplexionem super omnes humanas creaturas. Naz nobilitas complexionis respōdet nobilitati anime. Cū igitur christus habuerit nobilissimā animā concluditur necessario q̄ etiam habuit in sua morte t passiōe maximaz super omnes dolores afflictionem. t confirma istaz rationem sic. Certuz est enim vt dicit phūs lib. de sensu t sensato. q̄ omnis pena est principaliter in tactu. Quod sic patet:q̄ quando p̄sona habet vnum membrum freneticum vel indormitatum: non sentit quasi nihil vl̄ modicum puncturas i eo factas:t propterea habentes tactum nobiliorē magis sunt passibiles. Quo concesso q̄ quanto sensus tactus ē viuatior tanto dolor est acutior:propter quod in illis membris in quibus magis viget sensus tactus est dolor acutissimus:clarum ē q̄ christus habuit sensum tactus super omnes creaturas viuacissimum:pro eo q̄ corpus ei⁹ fuit nobilissimuz q̄ virtute spiritus sancti fuit formatum:t illa que fūt immediate a deo sūt nobiliora meliora t perfectiora. Sicut p̄z de vino facto in nuptijs:vt habetur Jo.2.q̄ō si sic est q̄ christus habuit sensum tactus super omnes creaturas viuacissimum respectu corporis nobilissimi. concluditur per cōsequens q̄ dolor eius sensibilis fuit acutissimus t grauissimus super omnes dolores ,mundi. Et ideo quisq̄z verus fidelis tanto magis debet moueri ad eius compassionē quanto conspicit corpus illud nobilissimum per spiritus sancti operationem conceptum maiorē sensisse penā t passionem. ¶Secundo etiam probo ratione personalitatis q̄ quelibet etiam minima lesio vel percussio facta in corpore christi est grauior omne simul passione t morte omnium sanctorum martyrum. Et pro fundamento rationis in forma questionis quero vtrum christus fuit deus t homo t p̄ cōsequens vna tantum persona t non plures. Ad quod breuiter respondet Seraphycus Bonauen.in.3.di.7.ar.1.q.1.in corpore.q.d.q̄ sic. Cum queritur inquit de hac locutiōe deus est homo t econuerso. vtrum sit vera predicatio. Respondeo dicendum q̄ sm catholicam veritatem absq̄z dubio necesse est concedere hominem eē deum t deum esse hominem pro eo q̄ due nature sunt ibi vnite simul in vnam personam: que autem in vno supposito vniuntur necessario de se inuicem predicātur. Si accipiantur concrete propter vlam

maxime philoso. qua dicitur. Quecunqz vni t eidem sunt inter se sunt eadez:per quā etiam fundari habet virtus silogismi expositozij quod probat philosophus in libro priorum. Ea que dicuntur de vno t eodem predicari de se inuicem. Si igitur vnus ē chrystus qui est deus t homo:necessario oportet concludere deum esse hominem:t hominem esse deum. Est tamen in hoc cum fit predicatio deus est homo singulis modus predicandi. Non enim est talis predicatio per essentiam nec per causam nec per inherentiam sz est predicatio per vnionem. Ideo enim homo predicatur de deo quia vnitur ei in vnitate persone. Et quoniam hec vnio est singularis non est mirum si singularem modum erigit predicandi. Et p hoc paret q talis ꝓdicatio non reducitur ad alios modos predicādi consuetos:habet tamen in se veritatem sicut ostendunt rationes ad hanc partem inductc. Et hoc quidem cōmuniter fatentur omnes doc.theologie:t insuper hoc attestantur sanctorum auctoritates.vnde Athanasius in symbo.ait. Sicē aia ratiōalis t caro vn9 ē hō: ita de9 t hō vn9 ē xp̄s.h Bo.verbalr. Ad asserēdū ēt Alex.3.ēt de here.ca.cū xp̄s .ait.Cū xp̄s p fect9 de9 sit t perfect9 hō:mādam9 sub anatemate ne quis de cetero dicere audeat chrystum non esse aliquid ꝑter q homo:quia sicut chrystus verus est deus ita ver9 est homo.et anima rationali t humana carne subsistens.hec ibi. Idem asserit Centurio Mathe.15.dicēs. Vere hic homo filius dei erat.quod confirmans insuper Ber.lib.5.ad Eugenium ait. Tantam t tam expressā vniōis vim in se prefert ea persona qua deus t homo vn9 ē chrystus:vt si duo de se predices:non erres. Hec Augu. Et in Encb.ait.vtraqz substantia diuina t humana:filius ē vnicus dei patris. Rationem de hoc assignat Bonauen.vbi supra ad pmā affirmatiuā dicēs.Mediuz ingt quod optime iungit extrema ad vtrunqz extremorum comparatur ꝑter habitudinem subiciendi t predicandi. Si ergo chrystus perfectus est mediator dei t hominum vel inter deum t hominem vt dicitur prime thimo.2. Et ad hebre.12.ergo deus t homo talem habent habitudinem respectu eiusdem. Sed q talem habent habitudinem respectu eiusdez dicuntur necessario de se inuicem:ergo homo predicatur de deo t deus de homine.hec ibi verbalr. Alexan.autē in tertia parte summe q.vtruz deus sit homo t econuerso.hoc idez confirmat quod Bo. Et vlterius in.q.vbi q rit vtrum christus ꝑm q homo sit persona. Respondet in corpore.q.di.q non.cū.n. ingt persona dicat quasi p se vnum sonās:dico q chryst9 ꝑm q hō non est persona.est tamen i diuiduuz.vnde si queritur vtrū chrystus ꝑm q hō sit quis:si hoc nomē gs supponit generaliter sbam generalem hoc dicere:si supponat indiuiduum:dico q est quis:si vero supponatur sbam singularem non aliquando dignioꝛi cōiunctā sed distinctaz q est persona: dico q ꝑm q homo hoc mō non est quis.h Alexān.verbaliter.his oib9 premissis seu hoc suppositō q christ9 deus t homo est tū vna psona:ponat nūc casus q fiat vna pcussio vel lesio in corpe xp̄i certū est q nō potest fieri alia lesio quin fiat in persona diuina: que cum sit in infinitum melioꝛ t nobilioꝛ omnibus humanis personis : necesse est omnino propter hoc concludere q grauioꝛ est illa lesio q se quaz simul esse possent omnes lesiones vel percussure que vnquam fieri possent in omnibus humanis corporibus: qz sicut predixi non potest tangi vel ledi corpus christi quin tangatur vel ledat persona diuina.Quod cōfirmatis Aug.,put recitat.Mag.i.3.di.21.cs. Recedēte.vero aut.Quicqd passus est homo non potest dici non passus deus:qz de9 erat homo Quomō pōt dicere:non te passum iuriā si vestis tua cōscindant q̄ꝰ vestis tua nō sit tua? Multo magis ergo quicqd patitur caro vnita verbo potest dici pati deus sz verbum nec corrumpi nec mori potuerit.hec Augustinus.ibi. Si igitur o fidelis anima tam q̄ꝰ fuit sola t minima pcussio p iudeos.i christi corpe facta: q̄to magis credis q fuerit sim̄ q̄uiores inūerabiles pcussiōes q̄ cū alapis spinis t flagellis facte sūt i ei9 corpe būdictoꝛ Certe vt dr. Isa.i. A plāta pedis vsqz ad verticē nō erat i eo sanitas Et Isa.53:dr vidim9 eū q̄si leprosuz o ꝓdicator sup his fortissimis fundamentis q tibi feci potes te extēdere egregie per practicā inducēdo populū ad lachrymas pro vt vis. Et predictis igitur duabus rationibus etiam patet qualiter passio christi vere t realiter fuit acerbissima sup omnes passiones oium hominū mūdi. Tertio hoc idē probo duabus distinctionibus. Prima dicitur est Alex.de alex.in terna pte sūme in tractu vbi agit de q̄ꝰtate passionis christi discentis.Cuz querit an dolor christi fuerit maximus super oēs dolores. Respōdeo distinguēdo ꝑm Damascenuz nām i christo t etiā rationē.Si eni dolor christi cōsideret sz nāz marim9 fuit dolor super oēs. Illā magnus ē dolor qui ē cōtra naturaz pacientis: maioꝛ q magis est cōtra nām pacientis vel etiā ꝓtra voluntatē.Maioꝛ igitur fuit dolor i xp̄o quia magis fuit cōtra naturā pacientis quā in ceteris.vnde cum corp9 etiā fuerit optime cōplexionis super omnes t optime cōueniens aie aia maxime dolut in eius flagellatione et separatione q̄ꝰ doleze possent oēs alie anime Si vero cōsideretur maioꝛ dolor ꝑm q dicitur cōtra voluntatē pacientis hoc est duplicit Illā est voluntas naturalis t est voluntas rationis vel rōnalis. Primo mō fuit marim9 dolor in xp̄o. Secundo mō non fuit dolor in xp̄o:qz nunq̄ fuit martir qui tm informat9 charitate desideraret mori t hoc fuit meritū passionis. Si autē obijceres.passio q̄ magis hz sibi cōiunctā delectationē mioꝛ ē ceteris:t q̄ maxime cōiuncta ē delectationi minima est:sz cū xp̄s semp fruerē diuinitate:ergo minimā vr habuisse passionem inter martyres. Rūdeo t dico q delectatio fuit in voluntate vt est ratio.passio vero in voluntate vt ē natura.t ideo nō er eadem parte fuit delectatio t passio.vnde oportuit q in vna pte haberet summum gaudiū vt voluntaric t ex charitate impleret passionē:t ex alia parte maximuz haberet sup oēs dolorē t hoc vult Damascenus cū loquit de passionibus ꝑm naturam hec Alex. verbalr. Aliā dist. ponit scraphyc9 Bo.in.3.di.16.ar.1.q.2.in corpe.qōis di.Cum q̄rit vtz in xp̄o fuit dolor sup oēs acerbissim9.Rūdeo q dolor passionis xp̄i inter ceteros dolores t passiones fuit acerbissim9:et hoc pz si illa ꝓsiderentur q̄ dolozis passionez acerbioꝛē reddūt. Hāt sunt tria.s.cā passionis Modꝰ paciēdi:t cōditio pacientis. Si ꝓsiderē cā ob quā xp̄s passus ē fuit in eo doloris afflictō magna:ñ cui patiebatur p culpa,ꝑa imo p aliena:nō ,p amicis tm sz etiā,p inimicis:t ēt ,p his quos videbat ingratos. Si aūt ꝓsideret modus paciēdi fuit i eo passio doloris acerbioꝛ:tū pp generalitatē:qz in oib9 mē bris affligebat:tū ēt pp cōtinuitatē:qz suspēdiū ei9 cōnuabat t claui adeo affligebāt pēdētē sic afflixerūt q̄ man9 ei9 t pedes ꝓfodiebāt in gb9 maria erat afflictio pp neruos t musculos ibidē cōcurrētes:in gb9 pcipue viget sēsus. Si vero ꝓsideret q̄itas siue cōditio pacientī maria vtiqz erat afflictio pp mariaz cōpleriōis eq̄litatē t pp sēsus viuacitatē.vñ qz nullus potuit ei adeqri nec i eq̄litate cōplerionis nec i viuacitate sensus. Ideirco dolor illi9 oiuz dolorꝫ fuit acutissim9 t marim9 t tō dei gr̄as q̄tas possum9 referam9 :si quo mō donet nobis vt tā g̃uit pacieti cōpaciamur.h Bo.verbalr. Et ꝑdictis igit auctib9 rōnib9 atqz distinctiōib9 vidisti aia xp̄iana scdz misteriū passionis xp̄i qō dr misteriū acerbitatis i quo clare itellexisti q xp̄i passio fuit grauioꝛ acerbioꝛ t amariοꝛ atqz doloꝛosioꝛ oīi simt morte t passione brōz martyꝝ:pp qō tanto magis teneris ei ꝓpati:q̄to magis supdcam passionē ,p amoꝛe saluris tue passus ē.

De tertio misterio sacratissime passionis xp̄i quod dr mysterium spetialitatis.

Tertiū deniqz mysteriū ō sacratissima xp̄i passione ꝓplandū dr mysterium spālitatis. Postq̄ itellexisti aia duoꝛa necessitatē t acerbitatē passionis tui saluatoris hēo tibi nūc oñdere spetialr q̄t t q fuerint dolores illi acerbissimi q adeo ipm xp̄m angustiauerūt q ipm crudeli mori cogerūt.hos tñ dolores xp̄i acutissimos.o tu cuāgelice predicatoꝛ cā ,plirit9 enitāde tibi breuit declarabo:t ēt tu breuit transcurrē poteris ꝑdicando:qz sic ꝑm platonē i thimeo. Subiectis bñ dispositis stati t fine retardatiōe forma ipi mit:sic facilit poteris inducē t quaꝫ cogē ppz ad lachrymādū: exquo sufficieni auditoꝛes p duo mysteria ꝓcedētia ad fletuz t lachrymas fuerūt dispositi. Accipe igit o fidelis aiā vt babūdāt9 ad lachrymas iducaris ,p eius passione ceteris omissis pro nūc septē spāles acerbissimos atqz acutissimos dolores quos xp̄s bodie ,p amoꝛe tuo atqz salute sustinerc dignat9 ē. Quoꝝ pim9 dr dolor satisfactiōis. Secūs dr dolor sepatiōis. Tert9 dr dolor flagellatiōis. Quart9 dr dolor cōfusiōis. Quit9 dr dolor cōculcatiōis. Sext9 dr dolor abbreuiatiōis. Septim9 dr dolor mortificationis. Primus9 git dolor acerbissim9 amarissimus atqz acutissimus quē bodie ,p te o populc chrystiane sustinuit dūs Iesus dr dolor satisfactiōis,p quo declarādo sciēdū ē q i xp̄o fuit tripler diuersa sba. Prima fuit diuina:t hec bodie nec fuit passa nec pati potuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

vide Aug. pront recitat Marchus in tertio di. xj. c. recedente. ait. Si quis dixerit aut crediderit dei filium passū anathema sit hec ille

Secunda fuit corporalis ⁊ hec vt inferius declarabitur acerbum dolorem passa est.

Tertia fuit specialis que nibil est aliud q̄ eius anima ⁊ h̄ ſm ptē inferiores grauissimū dolorē passa ē: ⁊ adeo dolor mētis christi fuit grauis q̄ minimus dolor excessit incomparabiliter oēs dolores sui corporis: ⁊ h̄ dolor mentalis xp̄i tantus fuit in eius aia pp offensiões ꝺ̄ pfem suū celestē factas. Mā pcudit anima xp̄i benedicta ab instāti creatiōis sue in vtero vriginali: ex vnione cū diuino verbo omnia peccata hominum tam preterita quā presentia ⁊ futura. Et hoc ideo fuit quia respiciens in verbo in quo omnia relucent tanquā in speculo quodam: habuit cognitionem omnium rerum preteritarum presentium ⁊ futurarum. Quoniam igitur omnia peccata preterita presentia ⁊ futura erant contra honorem vel inoffensionem sui patris celestis: ⁊ etiam contra animarum salutez. Idco vt pater celesti pro eius offensis satisfaceret qui nequaq̄ volebat peccatum aliquod dimittere impunitum ⁊ insuper a morte ad eternam vitam animas reuocaret: voluit nimia deuicta charitate in se ⁊ in anima sua tot singulares dolores suscipere quot singularia fuerant peccata cōmissa seu in posterum cōmittenda. Et tantū insuper pro qualibet culpa dolorem in anima sustinuit: q̄tum grauis erat sui patris iniuria. Et quia celestis pater infinite erat bonitatis. Iccirco culpa contra eum cōmissa: erat infinita: ⁊ per consequens christus vt patri satisfaceret pro qualibet iniuria singulariter infinitum dolorem voluit sustinere. Et si dolor vnius culpe tantus fuit q̄ in infinitum excederet hominum omnium penas: cogita queso anima quāta fuerit pena anime christi que pro peccatis innumerabilibus innumerabiles in se suscepit penas. Proinde de multitudine peccatorum videlz cordis oris ⁊ operis que homines comittunt propha dicit. Dinumerabo eos. s. hominum defectus: ⁊ super erenam multiplicabuntur. Et q̄ christus in anima ⁊ corde suo bodie tot penas dolores ⁊ vulnera susceperit quot sunt vel fuerunt omnia peccata hominū preterita presentia ⁊ futura: siue sint peccata cōdis siue oris siue operis quadruplr probo. Primo auctoritate

Secundo ratione. Tertio similitudine. Quarto significatione. Primo probo auctoritate q̄ christus bodie satisfecit patri suscipiens in se singulariter tot penas quot fuerunt peccata hominum preterita presentia ⁊ futura. Vnde Isa. 53. c. dicit. Vere langores nostros ipse tulit ⁊ dolores nostros ipse portauit: ⁊ nos reputauimus eum quasi leprosum ⁊ percussū a deo ⁊ humiliatum: ipse autē vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super cū cuius liuore sanati sumus: omnes nos quasi oues errauimus: vnusquisq̄ in viā suā declinauit: ⁊ posuit dñs in eo iniquitem omnium nostrum. h̄ ibi. propterea Mat. 26. apostolis in orto exilientibus dicebat. Tristis est anima mea vsq̄ ad mortem vbi exilis glosa dicit tantam tristitiā in anima suscepit christus: quātam peccati malitiam homines cōmiserunt. Secundo hoc idem probo vnica ratione videlicet equalificationis. Fundamentum rationis ponit philosophus. 5. ethicorum di. Pena tartatur in opere iustitie ſm quantitatem culpe. Quo concesso certum est q̄ culpa tanto est grauior quāto psona contra quam ꝺmittitur est nobilior pront expresse habetur. 22. q. 2. c. monet. Item. 12. q. 2. c. gloria. Item. 27. q. 1. c. nuptiarū. Et extra de sen. excō. c. illorū. Sed clarum est q̄ nobilitas patris celestis cōtra quē culpe cōmittuntur est infinita: ergo oportuit bodie christum tot penas pati quot peccata homines cōmiserant ⁊ cōmittent: ⁊ peccipue cum pater celestis vt dr Job. 24. nihil inultū pati volebat: ⁊ insuper quia ipse christus cum esset deus ⁊ hō ⁊ per consequens virtutis infinite soluz satisfacere poterat. Quod totū confirmās Moyses deutero. 25. dicebat. Scom mēsuraz delicti erit ⁊ plagarū modus. Cogita igitur hec o fidelis anima. quot penas bodie sagittas ⁊ vulnera i corde suo christ⁹ suscepit. Tertio hoc idem probo similitudine. s. q̄ christus vt patri satisfaceret in se suscepit omnes penas peccatis nostris debitas. Nam ponatur q̄ eēt filius sumi regis vel imperatoris q̄ videret dilectum patrem suum a vilissimis ribaldis per lutuz ⁊ stercus per capillos ⁊ barbam cōtumelioſe trahi: ⁊ pugnis ⁊ calcibus os ⁊ faciem eius contundi: quanta credis q̄ so amaritudine repleretur: vtiq̄ tanta quantum diligeret eum: ⁊ quanta in eo vulnera si

ens fuissent. Q̄ si sic faceret talis filius. multo perfectius hoc fac r christus cum excederet in charitate omnes filios hominū. Q̄ igitur quātos dolores: q̄tas sagittas: q̄tas penas: quantasq̄ amaritudines bodie domine iesu vt patri satisfaceres ⁊ nos redimeres in corde tuo suscepisti. Quarto deniq̄ ꝓbo significatione. q̄ scilicet christus bodie in corde suo inumerabiles ⁊ infinitas penas pro nobis ribaldis ⁊ peccatoribus suscepit. Naz philosophus. 5. cō primum dicit. Signum est propositio demōstratiua faciēt fidem ⁊ per signa corporis nobis nota filogizamus inquit dispositiones anime nobis ignotas. Quod sic patet. Nam per sudores ⁊ signa que apparent ab extra in corpore infirmi iudicat sapiens medicus de infirmitatibus que intrinsecus latent. Hoc modo quisq̄ christianus potest iudicare quot bodie christus intrinseus in corde pro peccatis nostris inmensas suscepit penas dum conspicit christum ab extra per corpus emittere inmensum sudorem seu inmensas guttas sanguinis. Cum enim vt habet Mat. 26. christus ter in orto ab apostolis separatus orasset dicens. Pater mi si possibile est transeat a me calix iste. Statim vt dicitur luc. 22. Factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Qui vtiq̄ sudor sanguineus per genas oculos ⁊ totū christi corpus egrediens: vtiq̄ significabat maximas penas sui cordis quas pro peccatis nostris tollerabat. Et licet sensualitas propter timorem mortis iminentis sic dissolueretur: tñ rō faciebat sic corpus in sanguinem dissolui propter satisfactionem peccatorum nostrorum. Proinde Bernar. in sermone de mirādis beneficijs humane redemptionis. qui incipit Jesū nazarenum. sic ait. Angustias tui cordis domine iesu certissime idicabat sudor ille sanguineus pro nobis effusus: qui oratio nis tempore abūdāter de carne tua sanctissima decurrebat in terram: Vt igitur amoris erga te ⁊ gratitudinis stimulos habeam? veram ⁊ naturalem carnis infirmitatem bis indicijs i te expressisti quibus doceremur: q̄ vere langores nostros portasti ⁊ non absq̄ sensu doloris vt quidam existimant passionū sentes percurristi. h̄ ille. Adde q̄ licz magnas penas susciperet pro peccatis prorimorū maxime tamen dolorem suscipiebat inmensum pro iniurijs ⁊ blasphemijs: quas videbat fieri debere contra matrem suaz: precipue quia videbat q̄ aliqui eā appellarent meretricem aliqui figerent gladios in pectore: ⁊ in oculos hymaginis eius et huiusmodi. Et predictis auctoritate ratione similitudine atq̄ significatione vidisti anima primum dolorez acerbissimuz tui saluatoris. In quo etiam lachrymas sanguinis ꝓ te effudit: vt et hoc ⁊ tu saltem pro ipso lachrymas aquarum effundas qui dicitur dolor offensionis.

Secundus insuper dolor acerbissimus amarissimus atq̄ acutissimus quez bodie suscepit christus: dicitur dolor separationis. Inmēsum quidem dolorez vltra predictum christus suscepit: quādo a dulcissima matre sua se propter nos saluandos separauit. Sicut eni dicūt deuoti tractatores ⁊ cōtemplatores dominice passionis: dulcissimus dei filiꝰ die mercurij trāsacta posq̄ cenauit cū matre sua dulcissima in domo marthe ⁊ Marie eadez sequenti nocte iugiter cū ipsa vigilauit. Cui singulariter totum cursum ⁊ misterium suc mortis ⁊ passionis aperte reuelauit. Dicere nanq̄ potuit. O amantissima mater o virgo benedicta q̄ sequenti mane recessurus sum a te ⁊ velut agnus inocēs ⁊ inaculatus propter humani generis salutem a iudeis sum mortem ⁊ crucifixiones crudeliter susceptur⁹. Decreui vltra mētales penas meas tibi omnes futuros dolores mei corporis pandere. Qui vtiq̄ quasi infiniti ⁊ inumerabiles erunt. Scis enim esse de me ꝓphetatum Isay. primo. q̄ a planta pedis vsq̄ ad verticem non debet in corpore meo eē sanitas. hoc iccirco tibi statui reuelare vt cū ea videris constantius te munire possis armis paciētie atq̄ cōstantie. vides igitur o interemerata mater vt a vertice incipiaz hos capillos meos pulcherrimos ⁊ nazerenos quos ferrum non tetigit quiq̄ veluti fila auri apparent certe crastina die ab ipsis perfidis ⁊ iniquis iudeis per modum triciarum in palatio Cayphe ⁊ Pilati tota nocte trahentur ⁊ sic quasi omnes euellentur que euulsio tāros generabit i capite meo dolores quot capilli de ipso extrabentur. Et sic extractio vnius capilli propter delicantiam ⁊ tenerit udinem capitis mei generabit in me inestimabiles dolorem: quantus ergo erit dolor meus quasi de omnium extractione? cum hoc videris habeas queso pacientiam. Vides insuper. O

amarissima mater caput meuz delicatissimū
nūc esse sine vllo vulnere ꝛ pena:sed heu me
crastina die videbis ipsum nisse spinis ma-
rinis perforatum: ita vt cerebrum de eo egre
diatur. Et insuper videbis ipsum vulneratuz
cum arundinis ꝛ baculis . Et si sola spina ꝛ
soli baculi ictus quasi infinitam penam da-
bit in corde ꝛ capite meo:q̄nto magis tot spi-
ne totqz baculorum percussiones. Cum hoc
videbis patientiam habeto queso. ¶ Vides
etiā nunc dulcissima mater aures meas que
audire solent angelorum cantus sine vlla pe
na esse: sed heu crastina die audient iugi-
ter a iudeis crucifige crucifige hic est malefa-
ctor ꝛ populiqz seductor. ¶ Vides ēt mater
nunc oculos meos ictos esse claros ꝛ imacu
latos:sed heu cras videbis eos a iudeis ve-
latos languentes lachrymosos ꝛ clausos in
morte:ita vt te amplius videre neq̄ant. ¶ Vi
des etiam nunc virgo benedicta genas ꝛ ma
xillas meas imaculatas esse ꝛ sine pena sed
heu cras suscipient quasi alapas infinitas ꝛ
luto sputoqz putrido iudeoruz penitus defor
mabuntur:cuz hec videris habeas patientiā
queso. ¶ Vides insuper os meum omni dul
cedine plenuz:sed heu cras aceto ꝛ felle ama
rissimo replebit. ¶ Vides nūc spatulas ꝛ hu-
meros meos nihil habere pene:sed heu por-
tabunt cras super se grauissimam crucem ꝓ
pter quam vt videbis cadam in terra. ¶ Vi
des nunc brachia ꝛ manus meas sine pena
esse:sed heu cras brachia extensa erunt in cru
ce manusqz eidem cruci magnis ꝛ crudelib⁹
clauis transfixe. ¶ Vides nunc pedes meos
ꝛ dextrum latus sine vllo dolore esse:sed heu
cras videbis latus perforatū lancea:pedesqz
magnis clauis cruci affixos. ¶ Vides insup
barbam meam integraz esse:sed heu cras ,vi
debis eam fere totam depilatam. ¶ Vides
nunc totum corpus meum sanum esse: sed
heu cras videbis eum fm Bernar. ser milli
bus ser centis ꝛ.66. plagis ad colūnam vul-
neratum. Quid plura:O mater dulcissima
bodie me vides viuuz: sed heu cras me vide
bis in cruce capite inclinato et nimio dolore
defunctum. Cum hec omnia videris queso
patientiam habeas. Que fimul, omnia cum
diceret mater audiēs lugēs lachrymas emit
tebat. Que lachryme erant tot gladij tot ia-
cula tot enses totqz nouacula seu rasorij cor
penetrantes ipsius christi ꝛ sagittantes. Qui
bus dictis mater pissima dolore gladiata ꝙ
si loqui non valens:extendit brachia sua su-
per colum filij sui:ꝛ stringens cum semimor
tua cecidit. Que ampleratio ꝛ si dulcis vide
retur tamē fuit amarior christo omnib⁹ pas-
sionibus presentis vite. Quoniam tunc vidit
christus ꝙ anima virgis suscipiebat in seipsa
omnes dolores suos. Cin anima sua ꝛ iō chri
stus tunc reaccepit omnes dolores matris
per compassionem. Reuersa tandem posme
dum in se dicebat. O dulcissime filij vt quid
te concepi infelix ꝛ dolorosa mater . Erquo
sic crudeliter flagellari debes ꝛ mori. Si fieri
potest rogo te hanc sententiam reuocet:nunc
christus cum tam mane factum esset humi-
liter genuflexit ante matrez petens ab ea be-
nedictionem ꝛ di. Quod sic fieri necesse erat
Tunc mr̄ ingemiscens dixit heu fili mi. Que
vnquam mater esset que filium benediceret
eiqz licētiā daret vt iret ad furcbas ꝛ suspen
dium. Cui filius. Dilectissima mater quoniā
sic a patre meo diffinituz est de duobus vnū
elige. Aut benedic me vt crucifigi vadā ꝛ sic
humanum genus saluabitur:de quo nullus
per ser milia ꝛ ser centum ānos potuit para-
disi portam ingredi pro peccato primi paren
tis. Aut si non vis ꝙ crucifigar propter hoc
totum humanū genus dānabitur. Cui virgo
o fili mi quoniā nimis diligo salutem huma
ni populi iccirco fm rationem licet nō fz sen
sualitatez contenta fum ꝙ moriaris ꝛ crucifi
garis. Et si haberem mille filios:tibi similes
omnes illos vellē crucifigi vt vel sic hūanus
genus saluaretur. Quid plura:Ecce ꝙ ego si
necesse est etiam tecum pro humani generis
salute parata sum crucifigi. O charitas imen
sa. O amor ineffabilis o dilectio incompara-
bilis virginis gloriose circa nos. Quis est iste
o virgo tam ribaldus. ꝛ infelix qui te non di-
ligat:Quis est qui te de cetero amplius blas
femare presumat: His dictis crucifixis bra-
chijs benedixit filium in omnibus membris
suis a capite ad pedes ꝛ sua omnia eius
membra non sine maximo profluuio lachri-
marum dulciter osculata est. Sentientes aūt
Martha ꝛ Maria atqz apostoli magnos fin
gultus christi ꝛ virginis gloriose venerūt ad
eos. Et prostrata magdalena dicebat. O Ma
gister bone quid est hoc quo vis ire. An ne-
scis quia iudei consiliū fecerunt vt te occidāt
Ecce si vadis in ierusalem crucifigent te iu-

dei. A noli queso ire propter amorem meum
ꝛ propter amorem dulcissime matris tue:sed
hic sta ad faciendum pasca nobiscū. Cui chri
stus. O filia benedicta magdalena ardentez
amorem tui cordis video: sed non sapis que
pro salute humani generis necessaria sūt:sci
to igitur ꝙ me oportet comedere pasca in ie-
rusalem ex precepto patris ꝛ ibi omnia que
de me scripta sunt adimplere vnum tantum
a te peto ꝙ plus solito meam dulcissimā ma
trem habeas cōmendatam: ꝛ ei cum sit pau
percula amore mei subucnias. Non cni tibi
ingratus existā.quibus dictis videns ꝙ non
proficeret prostrata cuz maximis lachrymis
pedes domini Jesu perstringēs osculata est
ꝛ petens benedictionem a christo eam bene-
dixit. Hoc idem fecit Martha aliqz Ma-
rie totumqz collegium apostolorū. Post hec
cum postularet mater Martha ꝛ Maria vt
eis concederet ꝙ secum irēt in ierusalem re-
nuit omnino di. solum apostoli mei si volūt
mecum venire possunt. Qui omnes direxit
eamus ꝛ moriamur cuz eo. Tunc benedicēs
matri cum solis apostolis recessit dimittens
tamen cor suuz in pectore matris sue:q̄ fm
Bernar. anima plus est vbi amat q̄ vbi ani
mat. Virgo autem q̄diu poterat videre fi-
lium post cum lachrymosa ꝛ lamentabili vo
ce clamabat di. O fili mi. o amor mei. o spes
mea vnica. o refugium meum. O gaudium
anime me. o dulce refrigerium corporis mei
quo vadis:Que omnia verba audiens filij⁹
penetrabant animam suam:ꝛ erant tot sagit
te eius intima sagittantes:scu tot rasorij cor
eius dulcissimum radentes. Et predictis om
nibus vidisti anima scōz dolorē acerbissimū
tui saluatoris:quem habuit et eius separatio
ne a sua matre benedicta:qui dictus fuit do
lor separationis.

Certius insuper dolor acerbissimus
amarissimus atqz acutissim⁹ quē ho-
die pro hūani generis salute christus suscepit
dicitur dolor flagellationis. vltra predictos
dolores inmensum dolorem etiam christus
habuit dum crudeliter flagellatus fuit:trib⁹
enim vicibus o fidelis anima pro te christus
flagellatus fuit seu triplex fuit christi flagel-
latio. Prima crudelis fuit. Secūda cru
delior. Tertia crudelissima. ¶ Prima igi
tur flagellatio crudelis quam christus fusti-
mule facta fuit ei dum duceretur ab orto vsqz
ad domum Anne. postquā enim christus a
matre discessit ꝛ in ierusalem deuenit: ꝛ ibi i
cena simul cum apostolis pascalem agnum
comedit:pedes discipulorum lauit:corpus ꝛ
sanguinez suum eisdem apostolis dedit:eisqz
sermonem post cenam fm Joannē plenum
charitate fecit:postq̄z coruz dispersionem fu-
turam eis predixit:postq̄z ortum trans torre-
tem cedron ingressus ter patrez exorauit. Et
in tertia oratione angelum de celo cum con-
fortantem habuit. Ecce ꝙ traditor Judas cū
magno exercitu armatorum in orto aduenit
ipsumqz christuz osculatus est ꝛ salutauit di.
Aue rabi:ꝛ cum ipsum christum Judas salu
tasset ꝛ christus ipse dixisset. Quem queritis
illiqz omnes clamassent iesum nazarenum:
statim vt dicitur Joānis.18. O mnes retror-
sum ceciderunt in terram. post quod factum
cum christus sponte in eorum manibus pro-
pter salutem nostram se ponere volens dixi
sset:dixi vobis qz ego sum. Si ergo me queri
tis sinite hos abire:statim post restitutam au
riculam seruo pontificis quam ei Petrus
absciderat. Coborz vt dicitur Joan.18.ꝛ tri-
bunus ꝛ ministri iudeoruz comprehenderūt
ipsum iesum ꝛ ligauerunt eū ꝛ adurerunt eū
primum ad domuz Anne qui erat socer Cay
phe qui Cayphas pōtifex erat āni illius. Dū
autem duceretur ligatus vt dicit Joā. ab or
to ad domum Anne: cogita queso anima ꝓ
nt dicunt douoti tractatores dominice passi
nis quot percussiōes ꝛ flagella per illam lon
gam viam christus sustinuerit. Cū enim cēnt
pedes xpi nudi ꝛ discalciati ꝛ huc atqz illuc
ab eisdem ministris duceret ꝛ traheret: pie-
credendū est ꝙ sepius cum in lapides impin
gebat sacrum ꝛ delicatum sanguinem p viaz
effundebat. Considera etiam queso qualiter
aliqui cum baculis ꝛ fustibus seu lanceis per
cutiebant eius tibeas:alij vulnerabant eius
brachia eius humeros eiusqz sacratissimum
caput:ꝛ adeo grauiter cum in predictis lede
bant ꝙ quasi eius tenerrima ꝛ delicatissima
ossa confringebant postquā autē cum predi-
ctis ꝛ pluribus alijs:percussiōibus ad domū
Anne pontificis iesum dedurerunt: tunc vt
dicitur Joan.18. Anna pontifex ipsū interro
gauit de doctrina ꝛ discipulis eius. Cui cum
respondisset iesus . Ego palam locutus sum
mundo ꝛ semper docui in synagoga ꝛ in te-

plo in quo omnes iudei conuenīūt ꝛ in ocul
to locut⁹ sū nihil:qd me ūrogas ūroga eos q
nc audierūt. Stati his dict⁹ vn⁹ assistēs mini
strorum vꝫ Malchus cui ipse christus fm
glo.auriculam abscissaꝫ sanauerat dedit ma
gnam alapam Jesu di. Sic respondes pon
tifici propter quam alapam tam enormiter
susceptam omnes eius dentes cum in tener
rimis ossib⁹ seu ganasīs radicati cēnt contre
muerunt ꝛ cōmoti sunt. Et cum sic eum per
cucientem posset facere statim a terra absor
bere:nihil mali ei fecit ꝫ humilit ei dixit. Si
male locutus sum:testimoniū perhibe de ma
lo:si autem bene qd me cedis. Mdoraliza tu p̄
dicator omnia sup̄adicta p̄ovt tibi placꝫ. Ex
p̄factis igitur vidisti anima p̄imam fla
gellationemꝫ ꝛ percussionem quam chrystus i
corpore suo amore tuo portauit. ¶ Secunda
flagellatio quam etiam o chrystiana aia fili⁹
dei pro te suscepit facta fuit in domo cayphe
Nam vt Jo.i8.dicitur.postq̄ chrystus ala
paꝫ susceptt in domo anne:statim Anna eo
dem sero misit eum ligatum vt ibidem dici
tur ad cayphan pontificē:ante quem cuꝫ fu
isset adductus produxit Cayphas ante ipsum
multos testes falsos. Et cum non esset cōue
niens eorum testimonium:adducti sunt duo
alij falsissimi testes di. Ecce audiuimus cum
dicentē. Ego dissoluam tēplum hoc manu fa
ctum ꝛ post triduum aliud non manu factuꝫ
rebedificabo. Item dixit qz filius dei suꝫ ego
ꝛ qz non licet censum dare cesari. Et cum cō
tra predictos testes nihil chrystus respondē
ret:tunc exurgēs summus sacerdos.i. Cayphas
vt dicitur Mdathe.i4. dixit ad Jesum. Non
respondes quitāq; ad ea que testificantur cō
tra te. Et cum chrystus taceret rursus Cay
phas interogauit cū di.tu es chrystus fili⁹ dei
benedicti? Cui cristus respondit. Tu dixisti qz
ego sum. Et iterum videbis filium hominis
sedētem a dextris virtutis dei ꝛ venientem in
nubibus celi. Tunc cayphas scidit vestimēta
sua ꝛ ait. Quid desideram⁹ desideramus te
stes. Audistis blasphemiam quid vobis vide
tur. Tunc omnes clamauerūt. Reus ē mortī
Quib⁹ dictis xp̄s crudeli⁹ quam primo p to
tam illam noctem a ministris flagellatus fu
it. Mā quinq; mala vt dicitur.luc.22.ꝛ Mda.
14. tunc ei fecerunt. Mā primo ministri devo
luntate cayphe cedebant eum vt dicitur Luc.
22. acriter per totum corpus eius percutie-
bant. ¶ Secundo velauerunt oculos eius.
¶ Tertio percutiebant eius faciem. ¶ Quar
to illudebant ei. dicētes. prophetiza quis est
qui te percussit. ¶ Quinto vt dicitur Mdat-
thei.i4. ingiter conspuebant in faciem eius
hec quinq; ponuntur in dictis euangelistis.
Duo alia iniquissima mala ponit sanct⁹ An
tonius de padua in sermone veneris sancti
ꝛ dicit q; per totam illam noctem postq̄ cay
phas fuit dormitum serui eius dyabolici sub
quorum cura chrystum cōmisserat fecerunt
tricias de capillis Jesu longissimis:ꝛ bar
ba eius:ꝛ sic nudus per terram hinc inde tra
hebant. Et tunc quasi cuꝫ totum depilsuer-
unt ac p singula loca capillorum extractor
sanguis recentissimus egrediebatur. Et ad-
dit q; postquam eum sic crudeliter vulnera-
uerunt statim nudū in vas seu dolium aqua
frigidissima plenum cum submerserunt pro-
pter quod nimis ex hoc angustiatus patrem
orabat di.illud p̄s. Saluuꝫ me fac deus quo
niam intrauerunt aque vsq; ad animam me
am. Addunt aliqui dominice passionis com
templatores q; virgo quando hec fiebant
non erat ibi⁹ sed in bethania propter quod.
Joan. timens ne chrystus propter nimia
flagella moreretur ante manē ad ipsam iuit.
Que cum postularet quid esset de filio quasi
loqui non valens vt cunq; respondit dicens
Aymeo dña paradisi ecce q; filius tuus iam
est ad collum fune ligatus totusq; flagellat⁹
sanguineq; cruentatus ꝛ omnes discipuli
cum solum in manibus illorum canum in-
deorum reliquerunt. Tunc virgo semimor-
tua postulauit Mdacdalenaꝫ ꝛ alias marias.
ꝛ similiter cum Joāne circa manē iuit ad do
mum Cayphe ibiq; inuenit petrum foras ex
tra atrium amare flentez ꝛ capillos cum bar
ba pre doloze sibi extrahentez pectusq; suum
acriter percucientem. Quod ideo faciebat qz
ter dominum suum negauerat. Cui cum vir-
go diceret o fili ✠Petre quid actum est de fi
lio meo ipse respondens ꝛ eā apud portum
palatij ducens flens dixit. Audi mater quid
fit de filio tuo. Tunc audiens virgo obpro-
bria ꝛ percussiones filij cum ingredi non pos
set nec fineretur vt euꝫ iuuaret lachrymabili
ter dicebat. o. fili mi quis mihi det vt moriar
pro te. o. fratres mei Judei ciuote queso bus
ni erga filiū meū ꝛ alia mlta dicebat Exēde
te i p̄dictis, put tibi plz. Et p̄fat⁹ ēt vidisti ani

ma secundam flagellationem crudeliorem
prima quam christ⁹ in corpore suo amore tuo
portauit. ¶ Tertia deniq; flagellatio quam o
fidelis anima filius dei pro te suscepit: ꝛ que
crudelissima fit super duas predictas: facta
fuit in atrio pilati. Sicut enim dicitur Joan.
18. ꝛ Mdat.27. facto mane stati Cayphas cuꝫ
ceteris senioribus ꝛ scribis totoq; concilio
adduxit iesum vinctum ꝛ ligatum ad ✠Pilatum vt eum sententiaret ad mortez secuꝫ du
cens predictos falsos testes vt contra ipsum
testificarentur. Sciens igitur ✠Pilatus vt di
citur Mdat.27. q; per invidiā pharisei eum tra
diduisset: voluit eum plures liberare
quod etiam diuersis modis temptauit. ✠Pri
mo allegando suā inocentiā di. Ego nullam
cām mortis invenio in eo. Videś aūt qz hec
ea iudeos ad irā amplius provocaret accepit
secum viā transmittendo eum ad herodem
tanq̄ galileum ꝛ sibi propria dñatione sub-
jectum credens q; herodes nō iudicaret cuꝫ
ꝫ liberaret subditū suū. Cūq; nec sic profeci
set sed magis illi eum dignum morte accla-
marent:tūc cogitauit saciare iudeorū ipieta-
tem:ꝛ propterea vt dicitur Jo.i9. Jussit eū
flagellari:pp qd ad colūnā ligat⁹ ꝛ totus de-
nudatus:a capite ad pedes fuit acriter flagel
lat⁹. Que flagellatio crudelissima ꝛ amarissi-
ma fit septēplici respectu. ¶ ✠Prio respectu te
neritudinis corporalis. cum enim xp̄s habe-
ret carnes tenerrimas ꝛ delicatissimas sup
omnes creaturas. minima percussio in eis fa
cta eas miro modo dilaniabat. ¶ Scōo re-
spectu argumētabiliratis. Si enim in ipsis p̄n
cipibus sacerdotum scribis et senioribus po
puli in quibus debebat apparere maria de-
scriptio maturitas ꝛ grauitas etiā in iudican
do sceleratos. tantus fuit furoꝛ ꝛ rabies q; ēt
in festiuitate sacrorum dieruꝫ cōtra omnem
consuetudinem ꝛ mores nō erubuerūt cōtra
omnē iustitiā cōtra christum exurgere inno-
cētissimū: ꝫtū credis queso furoꝛ ministros
diaboli omni vtiq; intellectu ꝛ discretione
priuatos in flagellando xp̄m babuisse. Relin
quo hec tibi anime devote cogitanda. ¶ Ter
tia flagellatio xp̄i fuit crudelissima respectu
cōplacētie:quū ministri xp̄m flagellantes:tan
to plus sciebāt se pharisēis placere q̄to acri⁹
xp̄i carnes lacerabant. Jccirco ꝓpter hoc om
nē crudelitatem quā potuerunt in flagellādo
xp̄s exercuerūt a quoruꝫ nimia crudelitate p
pheta domini ait. Circūdederunt me vitu
multi:tauri pingues obsederūt me. Aperu
runt super me os suū sicut leo rapiēs ꝛ rugi
ens. ¶ Quarto fuit crudelissima respectu li-
bertatis. Nūm enim christus positus fuit in l
bertate predictorum ministrorum ad flagella
dum nec eis fuit data aliqua temporis mēsu
ra. Jccirco tanto crudelius christi carnes la-
niabāt q̄nto iniquius xp̄s odiebant ꝛ cōtra eū
malam volūtatem habebant. ¶ Quinto fuit
crudelissima respectu cupiditatis qz eni spes
et cupiditas lucri augēdi vt dicitur.2.ctbico-
rum. mouet agentem ad fortiter operandum
Jccirco ministri diaboli tāto crudelius ꝛ for
tius xp̄m flagellabant: ꝫtū ex hoc maius lu-
crum a phariseis se habituros sperabant.
¶ Sexto flagellatio xp̄i fuit crudelissima re-
spectu vniuersitatis a capite enim ad pedes
vniuersaliter christ⁹ fuit flagellatus. nam cru
ra ꝛ coste corporis latera atqꝫ dorsum ꝛ hu-
meri dura flagellatione afflicta fuerūt: ita vt
superficies carnis sue tenerrime atqꝫ delica-
tissime laccrata penitus fuerit: brachia isuper
dure fuerunt ligata atqꝫ cōstricta vt vene ēt
aperirent ꝛ hic ide añ ꝛ retro ꝓtumelioſe fue
rūt retorta tā in orto ꝫ in domo Anne Cay
phe ✠Pilati atqꝫ herodis. In predictis enim
locis vbiq; ligatus duct⁹ fuit. O s quoq; affli
ctum fuit tā repletione sputorum fetidoruꝫ q̄
etiā pugnoꝝ pcussione. Facies aūt illa in qua
angeli desiderant perspicere propter vulnera
iflicta effecta ē tota palida ꝛ vulcerosa: adeo
q; leprosus ertimaretur. Fuit insuper detur-
pata fetidis sputis impiorū. O ene eius affli
cte fuerūt ꝛ tumefacte ac sāguine ꝛ liuore cō
sperse propter diras pcussiōes pugnoꝝ ꝛ ala
parū: oculi isup ei⁹ fuerūt velati ꝛ afflicti: atqꝫ
ex pugillis ꝛ alapis enormiter tumefacti ꝛ in
flati. Quid plra ꝫ Ber. ꝛ Ansel. a capite ad
pedes facta fuerunt in xp̄i corpe ser milia ser
cēta ꝛ. 66. vulnera. O aia si sic vidisses dūm
tuū cructatū p cuius corpus vbiq; fluebat sā
guis vsq; ad terram: arbitror q; ꝓ eius amo
re nō tm lachrymas fundere:sed isup ꝛ san
guinē libēntissime spgere velles. ¶ Septio de
niq; flagellatio xp̄i fuit crudelissima respectu
coronatōr. Mā vt dr. J. 19. postq̄ xp̄s sic fuit
in corpe flagellatus: milites stati fecerūt coro
nā de spinis ꝛ iposuerūt capiti ei⁹ ꝛ veste pur
purea circūdederūt eū ꝛ dicebāt genuflecte u
tes. Aue rex iudeoꝝ. Et dabāt ei alapas per

flagellm

Universidad de Deusto
Biblioteca

cutiebãtq; vt dr Mat.27. arũdine caput eius
& ꝓspuebãt in eũ atq; ei⁹ barbaz depilabant
h oia euãgeliste ponũt i locis ꝓallegatis. No
ta hic aia q; pũcture spinaz facte i caput xpi
mille fuerũt dicẽte Bernar. in sermone q in
cipit. Jesum nazarenũ mille inquit pũcturis
speciosũ eius caput pforatur. Que spine acu
tissimuz dolorẽ capiti xpi inferebãt: pro eo q;
propter ingẽtem percussionem vel ipressionẽ
arundinis & baculorum. nõ tñ pellẽ carnem
& os sed insuper cerebrum penetrabant. Ita
vt etiam non tñ sanguis sed insuper sacrum
cerebrum de eius capite delicatissimo egre
deretur. ¶Pretermitto prout dicitur Joan. 19.
q; ad maiorem christi penam & confusionem
nũc post ei⁹ flagellationẽ ¶Pilatus fecit chri
stum foras adduci omni populo: habentez co
ronam spineam in capite suo & purpureũ ve
stimentum: propter quod & dixit. Ecce homo
quasi diceret. Iste nullz habet diuinitatis si
gnum: cum sic cum despectuz & villificatum
omnes videatis. Ex prefactis ergo omnibus
vidisti anima: qualiter dominus iesus amo
re tuo ter fuit crudelissime flagellatus: et per
ꝓns vidisti Tertiũ acerbissimũ dolorem tui
saluatoris: qui dictus fuit dolor flagellatiõis.

Quartus insuper dolor acerbissimus
amarissimus atq; acutissimus quem
bodie ꝓ humani generis salute chri
stus suscepit dicitur dolor confusionis. pro
cuius doloris declaratione in forma questio
nis peto a te o christiana anima: que est vitu
perabilior despectior ignominiosior confusi
bilior atq; abhominabilior mors que cõmu
niter possit fieri aut malefactoribus dari. La
mans Respondeo. Lamorte de lacroce seu
lamorte de leforche. Et propterea nihil confu
sibilius personis dici potest q; ꝓ vadant ad
furchas. O respice o fidelis anima q̃to amo
re te christ⁹ dilexerit. Qui cuz esset dei filius
vt dicitur luc. 2. Et propterea vt ibidem dici
tur in eius natiuitate angeli cantauerunt. Et
vt dicitur insuper Mat. 2. Magi ab oriente
cum muneribus venientes ipsum adorauer
runt: et insuper cum esset ille qui creat om
nes rationales animas ad eius imaginem &
similitudinem. Quiq; de nihilo creauit vni
uersa atq; vniuersa in esse gubernat: & qui so
lus est nobilior cunctis creaturis. Cui etiam
soli pertinet peccata remittere gratiam impẽ
dere gloriamq; largiri: voluit tñ bodie amo
re salutis tue ebrius confusionem crucis sus
tinere: tanq̃ si dux esset malefactorum om
nium & princeps: & q; inter cetera suspendiuz
crucis turpissimum sit: audi Salomonem sa
pien. 2. dicentem. Dixerunt impij apud se nõ
recte cogitãtes. Circumueniamus iustuz quo
niaz inutilis est nobis & operib⁹ nostris & im
properat nobis peccata legis. Et diffamat
in nos peccata discipline nostre: promittit se
scientiam dei habere & filium dei se nomi
nat. Factus ẽ nobis in ꝓtradictiõe cogitatio
num nostraz: grauis est nobis etiã ad viden
dum: qm̃ dissimilis est aliis vita illius: tanq̃
nugaces extimati sum⁹ ab illo & abstinet se a
vijs nr̃is tãq̃ ab imũditijs. & profert nouissi
ma iustoz & gloriat se patrem habere deũ. vi
deamus ergo si sermones illius veri sũt & tẽ
ptemus que vẽtura sũt illi: & sciem⁹ que erunt
nouissima illius. Si enim est verus dei filius
suscipiat illũ & liberet eũ de manibus contra
riorum: cõtumelia & tormento afficiamus eũ
& probemus pacientiã eius: morte turpissima
ideſt crucis cõdẽnemus eum: erit enim ei re
spectus in sermonib⁹ illius. h ibi. Et ẽt Jere.
ij. dicitur. Cogitauerũt super eũ consilia dicẽ
tes. venite mutemus lignum. s. crucis in pa
nẽ eius. i. in corpus eius quod est panis vite
& eradamus eum de terra viuentiuz & nomẽ
eius non memoretur amplius. hec ibi. Quod
autem christus bodie super turpissimam cru
cem tanq̃ malefactor a iudeis positus fue
rit testatur Marcus. 15. c. vbi dicit. q; videns
¶Pilatus rabiẽ iudeorum cõtra christum eis
proposuit vt dimitteret xp̃m aut Barrabaz
homicidã cũ sic eẽt cõsuetudo vnum dimit
tere in pasca. Qui cũ postulassent Barrabaz
dimittẽdum statim tradidit illis pilatus chri
stuz crucifigendũ: & ecce tres cruces facte fue
runt vna ꝓ xp̃o: alie vero duo vt dicit Mat.
15. pro duobus alijs latronibus. Sz vt crude
lius xp̃m tractaret fecerũt q; cruces duorum
latronũ a ministris portarent: tertiã vero cru
cẽ que erat grauissima & ponderosa pre ceteris
posuerunt super humeros christi flagellis la
ceratos: vt ex hoc maiorem ei dolorem & con
fusionem inferent. Data igitur sententia a
¶Pilato de christo crucifigendo cum latroni
bus. Ecce anima fidelis q; christo in medio
duorum latronum baulat grauissimaz crucẽ
que crucis portatio fuit sibi penosissima tri
plici respectu. Videlicet respectu ponderatio

nis. Nam erat grauis & ponderosa nimis.
Item respectu tractionis: quia vt creditur cũ
esset ligatus fune & laqueo ad collũ: violenter
ipsum trahebant: & sic stringebant guttur ei⁹
q; vix poterat respirare. Item respectu percus
sionis. Nam plures percutiebant eum bacu
lis pugnis & huiusmodi in capite in brachijs
ante & retro. Cum aũt egrederet Jerusalem
& querulosis vocibus prenimio pondere cru
cis lamentaretur dicẽs. Ayme. O fratres mei in
dei habeatis mihi compassionem. Ayme non
posso piu. Ayme leme spale. Ayme che pena
sostegno io nel collo mio: e nella persona mia
Quanto magis lamentabatur tanto crude
lius paciebatur & trahebatur. Secũdum aũt
Gregorium nazanzenum quando christus
portam ierusalem cum cruce super humeros
egrediebatur. virgo maria que ibi vt videret
filium aduenerat postulauit a Joãne vt duce
ret eam per aliquam viam a populo magis
remotam vt sic videret eum venientem. Et
respiciens iesum qui violenter cetcros latro
nes precibat dixit virgo ad Joãnez o fili Jo.
quãdo veniet filius meus. O si sic crudeliter
duceretur sicut ille qui habet crucem taz ma
gnam super humeros suos: certe mortua ca
derem pre dolore: & nunc ecce q; multum cõ
patior isti pauperculo malefactori qui alios
violenter precedit dic queso mihi Joannes.
Nunqd forte iste qui antecedit est filius me
us. Cui Joã. lachrymabiliter dixit. O mater
mea non cognoscis ipum: certe ipse est filius
tu⁹ iesus. Ille est fructus ventris tui. Ille est
filius tuus quem concepisti de spiritu sancto
quem magi adorauerunt: & quem portasti in
brachijs tuis in egipto. Et tunc cecidit inter
ram virgo pre angustia: & Joan. cum magda
lena: & ceteris martjs fecerunt ibi plantũ ma
gnum. Aspice. o fidelis anima reginam celi
flentem super filium suum & dicentem ad fi
lium cum non sineretur a iudeis euz iuuare.
Heu mi fili dulcissime spes mea vnica vbi ẽ
pulchritudo tua: vbi color: vbi speciositas sup
filios mulierum. Ego nõ te cognosco fili qm̃
leprosus videris. O fili mi quis dabit mihi
vt pro te moriar: ambulare non potes: porta
re crucem non vales: te iuuare non sinor. Et
fratres mei iudei miserimini mei: ponite su
per humeros meos crucem filij mei. O iesu
fili mi quo vadis. O refugiũ cordis mei quo
traberis. O spes amor gaudium & letitia cor
dis mei quo ducteris. Nunquid latro es tu.
Nunquid traditor? Nunquid homicida. h
& similia cum christus audiret a sua dilecta
matre statim ceccidit in terra cum illa magna
cruce: & tunc habuit martirium dolorem. Et
prout dicit idem Grego. Nazanze. christus
tunc sensit maiorem dolorem q̃ nunquã sen
serit vsq; ad illam horam: & non potuit plus
portare crucem pro eo q; vidit etiam matrez
suam sibi cum ipso semimortuam ceciduisse
in terra. Et tunc vt dicitur Mat. 15. angaria
uerunt Simonem quendam de villa veniẽ
tem patrem Alexandri & ruffi. qui eam usq;
ad locum portauit. Quando vero fuerunt in
loco caluarie vbi capita malefactorum decal
uabantur: cum veluti latronem confusibiliter
crucifixerunt. Que crucifixio. Triplici mar
me respectu christo penosa fuit. ¶ Primo re
spectu associationis. Nam vt dicitur Mat.
15. iudei crucifixerunt simul cuz christo duos
pessimos latrones ponentes cum in medio.
eorum in altiori cruce: ad hoc vt ab hominĩ
bus veraciter rex latronum fuisse crederetur.
¶ Secũdo fuit crucifixio christi penosissima
respectu renouationis: anteq̃ eum crucifige
rent eruerunt eum vestibus suis: mittentes
sortem in eis iuxta sententiam prophete dicẽ
tis. diuiserunt sibi vestimenta mea: & sup ve
stem meam miserunt sortem. Quoniam autem ve
stes eius erant carni aplicate propter plagas
& sanguinem ex flagellatione effusum: iccirco
dum eas violenter extraherunt: omnes pla
gas in christi corpore renouauerunt: que pla
garum renouatio cum sanguinis effusiõe nõ
fuit minoris doloris vt arbitror q̃ propria
ei⁹ flagellatio. ¶ Tertio crucifixio christi fuit
penosissima respectu modificatiõis. Nullaz
enim humanitatez voluerunt habere perfidi
iudei in crucifigendo saluatorem. Cogitare
enim potest anima q; dum eum vellent cru
figere: vnus militum accepit eum impetuose
per capillos qui sibi remanserant trahens cũ
ad terram super crucem: que ibi iacebat: & ac
cepit vnus brachium eius dextrum: alius te
nendo sinistrum alius vero furia plenus for
titer trahebat pedes & sic signauerunt fora
mina in quibus volebant figere clauos. Qui
bus perforatis vnus corum a parte dextra dñ
manum crudeliter eleuaret: statim rogatus
fuit a dulcissima virgine Joãne Magd. ac
ceteris marijs: qui omnes genuflectebãt bra

Universidad de Deusto
Biblioteca

ribus cauzelatis:vt ictum darent mitiorem. Qui rñdens dixit. Ecce dabo plane: z furore cbrius dedit ictum fortissimū q̃tuz potuit z sepius reiterauit propter qđ clauus ille cū vēt obtusus prout creditur lacerauit sibi totā pellē carnē neruos venas z ossa. Qđ mr videns in terra mortua ccidit. O pessime iudee q̃ crudeliter er illo furibūdo ictu reginā celi z ãgellor in corde pcussisti: certe si fulgur ma rtimū descēdisset; si terribile tonitruū cor ei⁹ p cussisset: si aqua maris tota super terram elevata esset: si ignis de celo magnus corruisset ita vt omnes mūdi boies cōburet: si celū fractuz fuisset z omnes angeli celorū vsq in infernum corruissent: nequaq̃ ꝫ omnia ira cor virgis pissime z benedicte scindissent sicut ille scit ictus acerb⁹. Fixo clauo in dextra manu statim alius ab alia p te christi manuz cor da trahere cepit vt ad foramen longius factū pertingere posset. Stringētibus ergo dcīb⁹ vi traxerunt brachiū z neruos iam retractos z frangentes carnē z neruos manū vsq ad foramē prrarerunt: z accipiens vnus clauuz cū malleo volēsq clauum in eius manu figere super crucem: rogatus fuit a virgine z ceteris vt mitius daret quam primus fecerat. Qui oi pietate postposita virgini non acqescēs crudelissimo ictu manū ihu totam dilacerauit. Et tunc vt ꝓphetauerat Symeon Luc.2. animaz viriginis gladius doloris pertrāsiuit: adeo q virgo prostrata quasi in sensibilis remānebat. Fixo autē scdo clauo affuit z tertius diaboli minister cum clauo grandi z malleo: z posito vno pede christi sup alio eo q latus crucis erat strictus: cepit cum alijs xp̃i pedes fune violēter trahē: ita q ossa stridebāt: nerui frangebant: caro scindebatur: ve ne lacerabantur. Et adeo omnia ossa videbātur q numerari poterāt dicente ꝓpheta. Foderunt manus meas z pedes. m. d. o. o. mea. Quibus factis malleū elevans crudelissimo ictu tertiū clauum pedibus ihu infixit. Et tūc ab eisdem pedibus sicut a sacris manib⁹ sanguis qui remanserat abundāter de cruce ad terram defluebat. Et profecto o anima. si presēs fuisses: vidisses q pedes z manus ihu vidēbantur quasi quattuor canalia sanguinem iugiter effundentia. Extende te hic ad practicam prout libet. Et predictis etiaz omnibus vidisti anima quartum dolorem acerbissimum tui saluatoris. quē pro amore tuo i sua crucifixione sustinuit qui dictus fuit dolor cōfusionis.

Quintus insuper dolor acerbissimus amarissimus atq̃ acutissimus quem christus hodie i cruce suscepit dicitur dolor conculcatiōis q dolor non corporalis ꝫ mentalis fuit. Stans igitur dñs ihus in forma iniquissimi latronis in cruce pro mundi salute: z previdēs q⁹ per ingratitudinem plurimi z quasi innumerabiles cōculcarēt preciū sue mortis z sanguinis pretiosi: z propter hoc pauci saluarentur: tm̃ doluit q̃tuz fuit precū sui sanguinis ex ingratitudine deperditum. dicente Aug. 21. de ciuitate dei. i amissione rerū necesse est vt tantus sit dolor. q̃tus ibi erat valor. Quāti aūt de tāto beneficio sanguinis ingrati crisant: audi ꝓphetam dicentem. Dominus de celo prospexit super fi. do. vt vi. si est in. aut. re. d. oēs declinauerunt ⁊c. Si igitur o fidelis anima a me q̃reres que fuit maior pena in christo: an crudelis flagellatio z crucifixio: an ingratitudo animē pro tāto bono. Clamans ℟espondeo q⁹ fuit ingratitudo quod tripliciter probo. ¶Primo auctoritate. ¶Scdo ratiōe. ¶Tertio similitudine. ¶Primo ꝓbo auctoritate. q⁹ christus in anima doloꝛem suscepit maiorem de animaruz ingratitudine q̃ de sua flagellatione morte z crucifixione. Maz philippus canzelarius parisiensis in quadam ꝓsula valde notabili prout ponit Bona. in tertio. di. 16. ar. vltio. q. vlt. sic dicit. O hō vide que pro te patior: nō est dolor sicut ille quo crucior: ad te clamo q pro te morior: vide penas quibus afficior: vide clauos quibus cōfodior: z cum sit tantus dolor exterior: erat interius planctus pregrauior: te cū ingratū tm̃ experior. hec ille. ¶Scdo hoc idē probo vnica ratione videlicet finalitatis. Fūdamentum rōnis ponit Tho. super 2. ꝓbi. di. Er perditione finis: magis augetur dolor q̃ er perditione eorum que sunt ad finem patet hec regula. Nam videmus per experientiaz q⁹ quando aliqs per totum ānum exsudauit ad laborandum agrum seu vineam: si postea aduenit tēpestas seu pruina auferens fructū campi z vinuz recolligendum: talis grauius de hoc dolet q̃ de labore z sudore totius ānī Quo presupposito certū est q⁹ christus hoc sine voluit flagellari mori z crucifigi: vt quisq̃ gratus existat de tanto beneficio: z per consequens saluetur. Et propterea cuz videt aliqs

ingratos: z per ꝫs a salute excludi magis dolet ꝓpter hoc q̃ dolucrit de sua morte et passione. ¶Tertio hoc idem ꝓbo sīlitudine mercatoris. Videmus enim q⁹ mercator q per mare z terrā sudauit per triēniū ad congregādū merces. 25. milliū ducatoꝛ: si postea aduenīat in mari tempestas que nauē cuz mercibus submergat: tm̃ i se dolorē suscipit quātum extimabit valorē merciū suaꝛ submersaꝛ. A sīli fecit christus qui cum spatio 33. annoꝛ semp sudauit in penitentijs z tandem in sanguinis effusione pro saluādis aiabus. Videns q⁹ per ingratitudinē caꝛ perdit preciū sui sanguinis: tm̃ in corde doluit quātum erat preciuz sui sanguinis effusi. Et si sola sanguinis gutta effusa cum prevaleret toti sanguini martyꝛ: z infinitis mundis ꝓ eo q⁹ effundebat cum infinita charitate: tm̃ doloꝛem de eius perditiōe in xp̃o generauit quātum credis q⁹ susceperit xp̃s doloꝛem er perditione quasi totius sanguinis sui. Extē de te ad predicta in predictis ꝓut tibi placet Et prefata etiam aūcte rōne atq̃ sīlitudine vidisti aia qntum doloreꝫ tui saluatoris qui dictus fuit doloꝛ conculcationis.

Extus etiam doloꝛ acerbissim⁹ amarissimus z acutissimus quē christus hodie suscepit dicit doloꝛ abbreviationis. Qui doloꝛ etiam fuit non corporalis sed mentalis. Quia eni dñs Jesus habebat infinitam charitatē intellige respectu p̃sone idcirco desiderabat stare firmus in cruce cum oibus supradictis penis: non tm̃ vsq ad finē mundi: sed etiam vsq ad infinituz tempus. Videns aūt q⁹ non poterat i perpetuum er charitate sic cruciari: tm̃ doluit quātum solū desideriū implere nequiuit: z quātū se intelligebat sic volendo mereri. Celestis tñ pater qui plus ponderat voluntatē q̃ opus: precipue qñ deest necessitas z facultas opis: tm̃ si bi er hoc prestitit meritū: quātum si eternaliter fuisset crucistus. Et q⁹ sic vellet in eternum pro nobis cruciari: patet er hoc q⁹ apparens ꝓetro extra romā dum egressus carcerem esset z fugeret: dum ab eodem ꝓetro interrogaretur quo iret rñdit: Vado romā iterū crucifigi. i. ꝫ nunc exquo sum glorioſus sum impassibilis: tm̃ adhuc voluntatē habeo q⁹ iuxta si necesse z possibile foret utq̃ pro aiab⁹ crucifigi vellē. O amor imensus: o charitas inestimabilis: o dilectio inaudita erga nos nostri saluatoris. Videns insuper christ⁹ in cruce q⁹ pax durat dilectio xp̃ianoꝛ erga ipsum: z q⁹ paruū vel nullū hñt xp̃iani desiderium pro ipso patiendi: z q⁹ nec vel minime tentationi resistant ꝓpter ipsuz: nec minimā lachrymā pro eius amore fundant: tanto ꝓ bis grauius hodie in cruce dolebat: quanto nos esse remotissimos a sua charitate cōspiciebat. ꝓpter qđ Isa. i ꝓsona ipsius dei. 54. c. dicebat. Non enim cogitatōes mee cogitatiōes vestre: neq̃ vie mee vie vestre dic dñs Sed sicut exaltāt celi a terra: sic exaltate sūt vie mee a vijs vestris. hec ibi. Et prefactis etiam vidisti aia sertuz doloꝛē tui saluatoris qui dictus fuit doloꝛ abbreviationis.

Septimus deniq̃ doloꝛ acerbissim⁹ amarissimus atq̃ acutissimus quē hodie pro te: o populē xp̃iane sustinuit dei filius dicit doloꝛ mortificatiōis. Cū enim vt dicit. 3. ethicoꝛ. Moꝛs sit terribilissima oiuz penaꝛ. hanc penā maximam hodie xp̃s expertus est: dum ex separatōe aie a coꝛpore veraciter mortuus est. Verūtñ anteq̃ o aia modū sue mortis pandam scire debes q⁹ ante eius mortem dum in cruce penderet confusibiliter a iudeis veluti latro risus z verbis derisus fuit. ¶Proinde propha in ꝓsona dñi ait. Omnes videntes me. d. me l. t. r. t. caput. Et Matth. 27. deridentes dicebant. Alios saluos fecit seipsum non pōt saluū facere. Si rex isr̃l est descendat de cruce z credimus ei. Et ibidem dicit pretereuntes blasphemabant eū monentes capita sua: z dñtes. Vah qui destruis templuz dei z in triduo rebedificas illud. ꝫ ibi. Et postq̃ files confusiones xp̃s suscepit: anteq̃ veniret ad mortē septem ꝓtulit verba que succinte percurro: q⁹ illa diffusius declarabo i quadragesimali de fructibus sacratissime fidei. ¶Primum igit verbū sic habet Luc. 23. protulit cū dixit ¶Pater ignosce illis q⁹ nesciunt qd faciunt: z fuit verbū magne charitatis. De ꝫ ꝓphauit Isa. 53. c. di. Ipse multoꝛ peccata tulit: z ꝓ trāsgressoꝛib⁹ oꝛauit vt nō perirēt. ¶Scdm verbū dixit Luc. 23. ad latronē. Cum eni latro pendens a parte sinistra etiā xp̃m blasphemaret z alius increparet cuz. di. Neq̃z tu times deū: nos qdem iuste digna factis recipimus: ꝫ aūt nihil mali fecit: statiz ꝓcursus ad xp̃m dixit. ¶Memento mei cū veneris in regnū tuū. Qui rñdit. Amen dico tibi: hodie

mecum eris in paradiso. ¶ Tertiū verbum ponit Jo.19.vbi dicitur. Cum vidisset Jesus matrē z discipulū quē diligebat dicit matri sue. Mulier ecce filius tuus. Deinde dic discipulo. ecce mater tua. ¶ Quartū verbū ponitur Matth.27.vbi dicit. Circa horā nonā clamavit Jesus voce magna. di. Hely hely lamazabatani. hoc est deus meus de⁹ meus vt quid dereliquisti me. ¶ Quintū verbū ꝓtulit Jo.19.vbi dr. Sitio: vas ergo positum fuit aceto plenū z obtulerunt ei. ¶ Sextum verbū ponit Jo.19.cū dirit. Cōsūmatum est vz mysteriū passionis mee. ¶ Septimū verbū ponit Luc.23.c. vbi cum mori vellet dixit. Pater in manus tuas cōmendo spm meū ⁊ septē verba cū dixisset statim cepit cū isto to palore atqz tremore signa mortis oīdere Sed heu o fidelis aia anteqz aia xp̄i doloro sa a corpore egrediat peto a te o aia xp̄iana qs est tste q nūc pro te in cruce moritur. Et certū est q deus est z q nō tm̄ hō: imo de⁹ hodie veraciter mori dicat: qō q̄druplr ꝓbo ¶ Primo aucte. Scōo rōne. Tertio filitudine. Quarto distinctiōe. ¶ Primo probo aucte ecclesie in simbolo dicentis. Passus sub pontio pilato cruci. mor. z sc. Hoc autez dicit de filio dei: ergo vē. Itē Ambrosi⁹ in q̄ dam omelia ait. Tm̄ fuit pctm̄ nostrū vt saluari non possemus nisi vnigenitus dei fili⁹ moreret ꝓ nobis debitoribus mortis. Idez quoqz Ambrosius in li. de spū scō ait. q̄ ver bi caro paticbat manēs in carne verbū in se totū pro corporis assumptione referebat: vt pati z mori diceret: qz caro paticbat z morie bat. hec ille. Magister aūt sniaz in. 3. di. 21. c. recedente ait. Sane sine erroze dici potest q̄ mortuus est deus: z non mortuus: passus est dei filius z non passus: passa est tertia psona z non passa: crucifixū est verbū z non crucifixū: fm alterā nām est passum: z fm alteram impassibile. ℏ ille. ¶ Scōo hoc idē ꝓbo rōne satisfactionis. Certū est eni q̄ satisfactio pro pctō nr̄o fuit ꝓ morte xp̄i: ꝙ nullus potuit ꝓ pctō nostro satisfacere nisi eēt deus. q̄ si pro nostris peccatis ꝓ xp̄i morte patri satisfactū est: ꝓ oīs dicēdū est q̄ vere dei filius hodie mortuus est. preterea vnio diuinitatis cū bu manitate facit vnā psonā solā: sed ꝓpter separationē aie xp̄i a carne vez z necessariuz fuit illū hoiem mori: q̄ vere z realr pōt moz attribui dei verbo: vt dicat hodie dei filius mortuus z sepultus pro nobis. ¶ Tertio ad probo filitudine. Certum est eni q̄ carne xp̄i nascente z ꝓcepta filius dei natus dicit z cō ceptus. sic enim dicit Isa.9. Parvulus nat⁹ est nobis: z filius datus est nobis: z factus ē principatus sup humez ei⁹: z vocabit nomē eius deus fortis. ℏ ibi. Dō si sic est: q̄ pari ra tione carne xp̄i hodie mortua: filius dei vbet hodie dici mortuus. ¶ Quarto deniqz idem probo distinctōe. d. Bona. in. 3. di. 21. ar. 2. q. 2. in cor. q. dñtis. Cū querit vtrū silr sit ꝓcedē dū q̄ hodie deus mortuus fuerit in cruce re spondeo q̄ absqz dubio ꝓcedendū est filium dei pro nobis hodie mortuū fuisse: z hoc qdē sibi vere attribuit non fm nām diuinā: iz fz humanā: non per essentiā aut p inherentiaz: sed per idiomatū cōicationē: z hoc in nullo derogat diuine dignitati: sed multū cōsonat pietati. Nullū eni verbū maioris dignatōis resonare pōt in auribus cordis nr̄i: q̄ q̄ vni genitus dei filius hodie mortuus fuerit pro nobis debitorib⁹ mortis. Et ideo nō tm̄ est ℏ credendū z asserēdū tanq̄ vez: iz et ab oib⁹ frequētissime recolendū. ℏ Bona. verbaliter q̄ si vt p3.o aia deus hodie ꝓ te mor̄: cogi ta q̄tus fuit dolor suus dū vitā ꝓ te pdidit. Quāta āt fuerit pena mort̄ xp̄i audi queso Bona. i. 3. di. 16. ar. 1. q. 1. i pen. ar. ad ptē affir matiuā dñtez. Quāto mai⁹ est inqt bonū qō amittit tanto maiorē infert dolorē ei qui co gnoscit z h3 vsum rōnis. Sed vita xp̄i qua viuebat in carne erat vita dei: z ꝓ oīs nobi lissima sup oēm vitā creaturaz: q̄ cū ꝓ morte crucis hodie pdidit talē vitā. clarz est q̄ talis moz graviot fuit q̄s sil eēt moz oiuz creatu razz. Et iō cū de⁹ hodie ꝓ morte dedit nobis vitā suā: dedit nobis rē maiorem q̄s si hodie amore nr̄o mori fecisset oēs sil'rōnales creaturas: z ilsup oēs nouē choros angelox dato q̄ mortales eēnt. O igit aia nūqd cris sic in grata q̄ videns nūc in cruce deū ꝓ te mori entē nō fūdas saltē aliqs lachrymas amore suo: Quid plura: Ecce iā aia morte dei tui Mlā nimis er pdictis angustiat⁹ z afflict⁹ cepit fortiter lachrymari: ccpit sudores mortis oīdere: ccpit tremē: ccpit plus solito palescē: ccpit caput bincinde non sup plūmari: iz sup durissimū crucis lignū revoluere: z cū his cō uersus ad matrē lassa tremula z lachrymabili voce ꝓut potuit dixit. O mr̄ dulcissima. Ecce tā morior. O q̄s libenter te ⁊plecterer

z osculare r sicut solitus eram z nō possum. Vale igit z sta in pace spes cordis mei. Et ad Jo. dixit. Vale fili Jo. z sta in pace: z ad Magdalenā dixit. Vale z tu filia mea mag dalena z sta in pace. Et ad alias marias ce teroſqz deuotos ibidē crūtes z eū lachrymā tes dixit. Valete z vos o filie z deuoti oēs z state in pace. Quib⁹ dictis vt dr̄ Jo.19.cū cla more valido inclinato capite emisit spiritz. O deuoti xp̄iani. O fideles aie: o rationales creature flete morte dñi nr̄i. O populo meus si videres deū tuū hodie pro te mortuum et crucifixum: si videres manus eius laceratas neruos ꝓfractos z ossa: si videres brachia ex tensa z manus tā q̄s canalia quedā sacrū san guinē in terra effundentes: si videres caput eius inclinatū: si videres deniqz eū lachrymo sis oculis crudeliter morientez certe fortiter fleres: certe lachrymas emitteres: certe ei cō passionē hres. ℏ dicendo tu predicator clam z raptim oīde crucifixū si vis: finē faciens et ꝑplm benedicens: z vade in pace. Et ꝑdict⁹ pz etiā septim⁹ dolor xp̄i acerbissim⁹: q̄ dr̄ do lor mortificatōis. Et ilsup pz tertiū mysteriū sacratissime passionis xp̄i qō dr̄ mysterium spālitatis. Et ꝓ oīs etiā pz octaua excellētia ipsius sacratissime fidei que dr̄ excellētia pas sibilitatis. Rogem⁹ igitur oēs piō z devoto corde saluatorē nr̄m Jesum atqz dulcissimā eius matrē vt nobis ꝓcedāt sentire z lachry mari in pñti passionē ipsius Xpisti p gr̄am z in futuro per gloriam. Amen.

¶ In sabbato scō de nona excellentia sacra tissime fidei seu de descensu xp̄i ad limbū.

PRe timore aūt eius exterriti sūt custo des z facti sunt velut mor tui. Scribuntur hec verba Matth.28.z i cuāgelio oc current̄ serie. Postqz egre gij ciues hesterna die vidistis declarationez octaue excellētic q̄ dcā fuit excellētia passibi litatis: in q̄ oīsum fuit z declaratū mysteriū sacratissime passionis xp̄i: hēo fingl̄ hodier na die nonā excellentiaz ipsius sacratissime fidei declarare: q̄ dr̄ excellentia descensibilita tis: in q̄ precipue videm⁹ de xp̄i descensu ad i feros: de quo tractare volēs merito prefatū thema assumpsi vz: pre timore aūt eius. i. xp̄i ad inferos descēdētis exterriti sunt custodes sez ipsius inferni qui sunt demones z sci sūt velut mortui tā. l., ꝓpter limbi expoliationez q̄s etiā pp̄ fuc prātis ab ipso xp̄o ablationez. In hac igit nona excellētia i q̄ ꝓcipue de xp̄i descensu ad inferos tractādū est tria myste ria de ipsi⁹ xp̄i descēsu sūt declarāda. Quoz primū dr̄ mysteriū veritat̄. Scōz dr̄ myste riū spālitat̄. Tertiū dr̄ mysteriū opabilitat̄. ¶ De ꝑmo mysterio descensus xp̄i ad inferos. Et ꝑ de ꝑmo q̄ dr̄ mysteriū veritatis.

PRimū igit mysteriū de xp̄i descēsu ad inferos declarandū dr̄ mysteriuz veritatis. Firmiter cni a quolibet fi deli tenendū ē: q̄ postq̄s aia xp̄i fuit ꝑ morte crucis veraciter a suo corpore separata: statim descendit cū inumerabili multitudine angelox ad infernū: vz ad limbū scōz patrū z ibi stetit cū sanct⁹ p̄rib⁹ vsqz ad die resurrectōis Que cadē xp̄i aia itez cū suo corpe reunita fuit atqz ꝓiuncta. q̄ aūt xp̄i aia veraciter de scenderit ad inferos. q̄druplr ꝓbo. ¶ Primo aucte. Scōo rōne. Tertio distinctōe

Quarto figuris. ¶ Primo ꝓbo aucte q̄ xp̄s veraciter post morte cū aia descēdit ad infernū: vñ apl̄us ad ephe. 4. ait. Qui ascen dit in celū qs est nisi q z descēdit ꝓmū ad ife riores ptes terre. q eni descēdit ipse ē q ascē dit sup oēs celos: vt adipleret oia. ℏ ibi. Itez Act. 2. Petr⁹ dic. Viri israelite audite verba ℏ Jesū nazarenū vir approbatū a deo i vir tutib⁹ z pdigijs sic vos scitis: hūc diffinito cō silio z pscia dei traditū p man⁹ iniq̄z affligē tes iterremisti q̄s de⁹ suscitauit a mortuis soluris ꝑus dolorib⁹ iser ni: iuxta q̄ ipossibile erat teneri illū ab eo. Dauid. n. dic i cū. qm̄ n derelinques aiaz meā in inferno. nec. d. l. t. vi. cor. ℏ ibi. Itē cū sit articul⁹ fidei idcirco eccla i simbolo dic descēdit ad iferos. Et ēt Atha. i simbolo suo di. Qui passus ē ꝓ salute nr̄a descendit ad ifc. tertia die rc. a mor. Damas. ēt ait. Descēdit ad ifernum aia deificata: vt quēad modū bis q i terra sūt ort⁹ē sol iustitie ita bis q sub ira sūt i tenebris z i ūbra mort̄ supluce sc̄et. Itē Job i psōa xp̄i. 13. ait. In ꝑfūdū iser ni descēdit aia mea. Dauid ēt ps. 106. d xp̄o ꝑdixit. Portas ereas z vectes ferreos ofrin get. z suscepit eos de via iniqtat̄ eoz. deniqz Eccle. 24. d xp̄o ꝑdcm erat. Penetrabo oēs iferiores ptes terre: z illūinabo oēs spantes in me. ¶ Scōo etiam probo qnqz rationib⁹ q̄ anima Xpisti vere descendit ad limbū.

¶Primo rõne amicabilitatis. ¶Scõo rõne egratis. ¶Tertio rõe victoriositatis. ¶Quarto rõne exemplaritatis. ¶Quinto rõne virtuositatis. ℂ ¶Primo ꝓbo rõne amicabilitatis. Fundamentũ rõnis ponit ꝓbs.9.etbi. di. Amicoꝝ pñtia delectabilis est:ꝛ in bonis fortunis ꝛ infortunijs.allcuiant enim tristati cum dolentibus ꝛ amicis in talib⁹ auxiliari *naturalissimũ* ꝛ delectabilissimũ est. hec ibi. Exemplifica ꝓut vis. Quo concesso q.s.lex nãlis amicitie exigit vt amicus visitet amicum exñtez in pena ꝛ liberet eũ a pena de q̃ se liberare non põt. certũ est q ꝛps fuit optimus ꝛ verus amicus boiuz ꝛ sanctoꝝ patrũ qui ipsum dilexerũt:ꝛ qui in timore dei peregrinationẽ vite sue peregerãt. De qbus dr Joãnis.15. Vos amici mei estis. ꝛc. Quod si sic est:ergo cũ sci patres essent in pena sensus respectu loci subterranei:ꝛ insup in pena dãni respectu ꝓuationis diuine visionis: de qua duplici pena scipsos liberare nõ poterãt congruũ fuit q aia rp̃i ad limbũ descẽderet atq̃ illos visitaret:ꝛ sic a predicta duplici pena eos liberaret. ℂ Scõo hoc etiã,ꝓbo rõne equitatis. Generalis enim iustitia vt dicit Anselmus in li.cur deus homo exigit q q̃ aliqs ꝓ aliquo maleficio retinet in carcere soluto precio statim a carcere liberet. Quo concesso clarꝝ est q sci patres detinebant in carcere inferni ꝓ peccato Ade scu humane nature:sed manifestũ est q in rp̃i passione,ꝓ tali debito ꝛ peccato facta fuit solutio non q dem per corruptibile auꝝ ꝛ argentũ sicut dr ꝓme ¶Petri.j.c.sed solũ ꝓ precium sanguinis ipsius rp̃i. Ergo ꝟueniens fuit ꝓpter hoc vt per rp̃i descensum ad infernũ alias sanctoꝝ patrum de inferno extraberet ꝛ liberaret.

ℂ Tertio hoc idem ꝓbo rõne victoriositatis Videmus enim q cũ aliqs ꝓfecte de aliquo hoste triũphauit:tũc eũ sibi subiecit:ꝛ omnia sua ꝛ q̃ iniuste detinebat sibi eripit. Sz clarꝝ est q ꝛps ꝓfecte de diabolo triumphauit ꝛ victoriã habuit. Et ꝓmo qdez in deserto: qr dũ eũ ibi tẽptaret cuz,supauit.dũ Matth.4. dixit. Vade retro Sathanas:ꝛ subdit.ꝛ reliquit euz diabolus. ℂ Scõo triũphauit i mũdo de diabolo ꝓ eo q in nullo sue voluntati se vnq̃ subiecit. ℂ Tertio triũphauit de diabolo in patibulo. Dum enim ꝛps esset i cruce diabolus credens ipsum esse pur hominẽ tẽptauit cum secũ ducere sicut ceteros ad infernũ:vnde Zacha.3.dicit. Stabat Satbanas a dextris Jesu magni sacerdotis vt aduersarius retur ei. Sed certe ꝛps cũ deuicit dũ p⁹mortem se deũ ꝛ hoiez esse monstrauit. ꝓpterea paulo ante Jo.12.predixerat. Nunc iudicium est mundi:nunc ꝓnceps huius mũdi eicietur foras. Qd si sic est q ꝛps de diabolo triumpbauit:ergo ꝟgruũ fuit vt in infernũ descenderet ꝛ alias ibi detentas liberaret. ꝓpterea vt in ꝓs.dicit.Clamant angeli qui cum ipo descenderant ad infernũ dñtes demonibus Attollite portas ꝓn.v.ꝛ el.por.eter.ꝛ introi. gloꝛie.Quibus cũ demones clausis ianuis rñderent:quis est iste rex glorie:rñderũt.dns fort.ꝛ po.dns.p.in pre.Molentibus adhuc cõsentire itez angeli clamauerũt.Attolite portas ꝛc. Qui cuz itez quererent:quis est iste rex glorie:rñderũt angeli.Dns vir.ip.est rex glorie. Et tunc ꝛps cũ angelis violẽter intrauit ꝛ infernũ ꝓut inferius dicet expoliauit. Et sic adimpletũ fuit qd ipse ꝛps Luc.xj.predixerat.Cum fortis armatus custodit atriuz suũ in pace,sunt oia que possidet:si aũt fortior illo supueniens vicerit cũ vniuersa arma eius auferet in qbus ꝟfidebat:ꝛ spolia eius distribuet.h ibi. Moraliter atrium diaboli erat limbus:ad quẽ ꝛps diabolo fortior accedens totũ expoliauit. ℂ Quarto hoc idẽ ꝓbo rõne exemplaritatis.Cũ enim nihil dirigatur ad aliquã pfectionẽ nisi per aliquã regulam exemplarẽ:quẽadmodũ etiã ꝛ leones domant dũ vident canes in coꝝ pñtia positos flagellari.Idcirco ꝟueniens fuit rp̃m ad infernos descendere:vt nobis exemplũ ꝛ regulã preberet ad infernos frequenter saltẽ mẽtaliter descendendi:ꝛ hoc per ꝟfiderationez penaꝝ eternaꝝ:per quã multi a propnjs malitijs trahũt:vel dici põt q ꝛps debuit ad infernos descendere:vt tantus rp̃i esset descensus quãt⁹ fuit liberandoꝝ casus. ℂ Quinto hoc idem,ꝓbo rõne vituperositatis. Ideo.n. aia rp̃i limbũ intrauit vt demones vincẽdo ꝛ vituperaret. Nam ſm Criso.,ꝓpbe q descenderant ad limbũ predicabant aiab⁹ ibidem exñtibus rp̃m in limbo esse venturum ꝛ eas liberaturꝝ ꝛ precipue Jo. baptista qui paꝝ ante mortem rp̃i in limbo descenderat ꝛ insuper Joseph conjunx virginis gloriose hoc idem eis asserebant. Demones vero ꝟ non credentes totũ negabãt:ꝛ ꝓpterea scõs patres verecundabant:vt igit ꝛps demones cõfunderet ꝛ etiã verideret:ꝛ dicta,ꝓpbaꝝ verificaret realr in limbũ descendit. Ex pdictis rõnibus ꝓz qualr ꝛps veraciter descẽdit ad inferos. ℂ Tertio hoc idẽ ,ꝓbo distinctione Bona.in.3.di.22.ar.j.q.4.in cor.q.di.Cũ q̃n tur vtrũ aia rp̃i ad inferos descenderit. Rñdeo q noie iferni aliq̃n intelligit pena: aliq̃n locus pene:ꝛ ſm hoc dupliꝛ põt aliqs dici descendere ad inferos:aut qr descẽdit ad penã: aut ad locũ pene.primo mõ non ꝟuenit rp̃o qr in eo nec fuit pena dãni nec pena sensus. Scõo vero mõ cõpetit rp̃o. descendit enim quãtũ ad illã ptem in qua erant iusti q detinebant merito peccati ꝑmi parentis:q̃ ꝟsueuit appellari limbus. Ad illã igit ptem descendit nõ cõpulsus necessitate: sed sua voluntate ꝛ ptãte. Rõ aũt quare voluit descendere ad eripiendos illos q tenebãt illich cõpediti:cũ etiã hoc posset facere nõ descẽdendo fuit duplex:vz ,ꝓpter cõsolationẽ victoꝝ ꝛ ꝓpter ꝟsutationẽ aduersarioꝝ:ꝓpter ꝟsolationẽ victoꝝ:qr maxima fuit eis ꝟsolatio de pñtia ipsius aie Jesu rp̃i:ꝛ maria fuit dignatiõis oñsio:in hoc q ipse psonaliꝛ voluit descẽdere ad eos. Itẽ ,ꝓpter ꝟfusionẽ aduersarioꝝ:vt.s.ipsi demones ꝟfunderent in sua pñtia:ꝛ sic viccrat eos in terra in na assũpta sic aia ciusdẽ de cisdẽ triumpbaret apõ infernos:ipsos inuitos expoliando. h Bona.verbaliter. Ex qua etiã distinctõe ꝓz qlr aia rp̃i descendit ad inferos. ℂ Quarto deniq̃ hoc idem,ꝓbo figuris. ¶Prima figura hr Judic. 16.vbi legit q cum philistei circũdassent oẽs portas ciuitatis Haze vt Sansonẽ apprehenderẽt:ꝛ posuissent tota nocte custodes ad portas prestolantes cũ filẽtio vt facto mane Sansonẽ ereuntẽ occiderẽt: ꝟsurgẽs Sanson ad noctis mediũ ꝛ hoc ꝓpendẽs apprehendit ambas fores porte cũ postib⁹ suis et serra:ipositisq̃z humeris portauit ad vertice montis:q respicit ebron. ¶Per Sansonẽ igit portas Haze dissipantẽ violenter: intellige aiam rp̃i violenter ſnferni portas ꝟfringẽtẽ ꝛ ingredientẽ:vt ab inde sanctos pres extraberet. ¶Scõam figurã habem⁹ Exod.3. de Moyse q descendit in egyptum vt liberaret ꝓplm ifrl de manu ¶Pharaonis ꝓ Moysen intellige rp̃m:p egyptũ qui interpretat tenebra intellige limbũ tenebꝛosum: ꝓ ꝓplm ifrl intellige scõs pres quos ipse ꝛps de manib⁹ ¶Pharaonis.i.diaboli liberauit. ¶Tertia figura ponit Gen.37.vbi legit q Jacob post venditionẽ filij sui Joseph a fratrib⁹ suis cũ dixisset. Fera pessima deuorauit filiũ meum Joseph:statim subiungit.Descendã ad filiuz meũ lugens in infernũ vt videã cuz. Si igit Jacob ,ꝓpter amoꝛẽ quẽ bẽbat ad filiũ suũ Joseph volebat in infernũ descendere vt visitaret eũ:a fortiori credendũ est q ꝛps q ẽ ꝓfectissimus in charitate descẽderit ad limbũ vt scõs pres ibi detẽtos liberaret. Quarta deniq̃z figura ponit Dan.6.vbi dr. Missus est Daniel in lacũ leonũ allatusq̃z est lapis ꝛ positus est sup os laci: quem obsignauit rex anulo suo ꝛ exclusit dns ora leonũ vt nõ deuorarent eũ:qr coꝝ deo iustitia inuenta ẽ in ipso.h ibi. ¶Per Danielez qui interpretat cã dei qd aliud nisi rp̃m itelligim⁹:q vt cãz dei descenderet tulit verba mortẽ ꝛ verbera: qui tandẽ missus est in lacũ leonũ: qñ pr celestis ipm misit ad inferos in lacũ iferni. De quo Zacha.9.dicit. Eduristi vinctos de lacu in q̃ nõ erat aqua:qr diabolus leo rugiens dr:vt hr.j. ¶Petri.5. Sup hunc igit lacũ positus est lapis:qñ in sepulchro genit corpus rp̃i: ꝛ aia ad inferos descendit:quẽ lapidez obsignauit rex regũ deus vt corpus illud incorruptũ p⁹ regressum rp̃i ad inferos aie copularet. Denicq̃z ꝟclusit dns ora leonũ hoc est ipsoꝝ demonũ:qr nihil potuerũt ꝟtra ipm: qr in ꝛpo inuenta est iustitia qua mediante totũ furorẽ diabolice supbie potuit ꝟculcare. Silẽ bẽtur Dan.14.vbi legit q Cirus rex persaꝝ venit ad lacum in quo denuo positus fuerat Daniel in medio leonũ:ꝛ sic liberauit:ꝛ extraxit eum. Vide hystoriã ibi ꝛ dic oio: qr aurea ẽ quã pretermitto ꝓpter verboꝝ pluritatem.

Ultra predictas figuras accipe exemplum ꝑ similitudinẽ. Narrat enim Valerius maximus lib.q: quedã vorago maria Rome apparuit que totã ciuitatẽ de putredine exeunte quasi corrũpebat ꝛ,ꝓpterea multi moriebãt. vñ de hoc a dijs romani ꝟfilij postulauerũt:q rñderũt. ¶Destẽ illã ꝛ voraginẽ nũq̃z cessaturaz nisi vallentioꝝ romanoꝝ in ipsam se ,piceret Qd cũ p ciuitatẽ diuulgatũ fuisset:statim q dã adolescens nobilissimus romanoꝝ valde bñ armatus in voraginẽ illã fil' cum equo se proiecit:ꝛ subito cessauit pestis atq̃ vorago. Adorabr ista vorago limb⁹ erat qui omnes scõs pres deuorabat ꝛ molestabat. Christ⁹ aũt violẽtioꝝ oĩbus in virtute: imo valentis-

fim⁹:charitate armat⁹:mediāte equo sancte crucis in ipsam fouea limbi descendit: ⁊ cessauit pestis ⁊ vorago:qz tunc xp̄s limbū reclusit:⁊ oēs sanctos pces abinde extrahens ab eox molestia liberauit. Er p̄dictis igitur quibus rōnibus distinctiōe atqz figuris pz qualr aia xp̄i veraciter ad inferos descendit Et per ꝺns pz istud mysteriuz de descensu xp̄i ad inferos declarādū:qō dicit mysteriū veritatis.

¶ De scō mysterio descensus xp̄i ad inferos:qō dicit mysterium specialitatis.

Ecūdū insuper mysteriū de xp̄i descensu ad inferos declarādū:dicitur mysteriū specialitatis. Cum cniz infernus sit multiplex seu multiplr accipiatur: habeo nunc declarare vtrū xp̄s in oīi loco inferni descenderit: ⁊ sic oēs aias ibidē existentes liberauit. An solū descenderit in aliquo spāli loco:⁊ sic spālr aias illius loci liberauit. Conclusionalr igit accipe fm Alex. de ales in.3.pte summe.q.9.ar.4.in co:q.in.q. vtrū xp̄s descenderit ad infernū inferioꝛē:q infernus triplr accipit.s.rōne meriti: ratione supplicij:⁊ rōe loci. ¶ Primo mō si infern⁹ accipit rōne vel ex parte meriti:sic exītes in peccato mortali dicunt esse i inferno: ⁊ dicūt de inferno erui:qñ illuminati de peccatr suis ad deū per penitentiā ꝺuertūt: ꝓpter qō docebat dicendū post penitentiā de adulterio ⁊ homicidio factā. Eruisti deus aiam meam ex inferno inferioꝛi. ¶ Scō aliqñ infern⁹ accipit rōne supplitij:⁊ sic infernus dicit pena eterne dānatiōis:de qua non est liberatio: propter qō demones exītes in isto aere caliginoso dicunt esse in inferno rōne pene. Qō probat Hieronymus per exemplū de febricitante dī. Sicut febricitans etiaz si in lectis ponat eburneis:ferno:ē tñ aut frigus multi laboris nequit cuitare:sic demones ⁊ si in tē plis vl idolis aureis colant seu quocūqz mō per aerem sint vecti:igne tñ gehēnali semp ardent ⁊ ab hoc non p̄nt separari. hec ille.

¶ Tertio mō accipit infern⁹ rōne loci. Et in hoc tenendū est q in inferioribus ptib⁹ terre quattuoꝛ sunt inferni loci. ¶ Primus loc⁹ inferni est infimus:⁊ ꝟ est locus dānatoꝛ: in q sunt tria mala:vz carētia gratie: carētia glie ⁊ pēna sensibilis pene:vz ignis. ¶ Scōs insuper locus inferni inuenit in quo est carentia glie ⁊ gre ⁊ pene sensibilis ignis. Et iste locus est supra locū dānatoꝛ:⁊ vocat limb⁹ puerox qui sine circumcisione in veteri testō decesserunt:vel qui sine baptismo ⁊ cū culpa originali in nouo testō decedunt. ¶ Tertius locus inferni⁹ est in quo est carentia glie vel diuine visionis:non tñ gre:⁊ in quo ē pēna sensibilis pene ignis. Et iste locus est supra limbū puerox ⁊ vocat purgatoriū. ¶ Quartus deniqz locus inferni qui est sub terra: et supra tria predicta loca inuenit: in quo ante xp̄i descensuz erat carentia diuine visionis ⁊ pene sensibilis:non tñ gre:⁊ iste locus dicebatur limbus sanctoꝛ patrū:pro eo q sancti patres solū ibi detinebant vsqz ad xp̄i aduētum. His declaratis si querit an xp̄s descēderit ad oia quattuoꝛ predicta loca:⁊ sic liberauerit aias ibidem exītes.ad ꝟ rñdet dns Bona.in.3.di.22.art.1.q.5.in co:q.⁊ in solu. argumentoꝛ. Et etiam Tho.in.3.di.23. ar.1. q.2.q xp̄s solū descendit ad quartū locū supremū:vz ad limbū scōꝛ patrū: qō intelligē dū est quātum ad cētiam: pro eo q aia xp̄i quātū ad cētiam non descendit ad infernū dānatoꝛ:nec ad limbū puerox: nec etiaz ad purgatoriū fm aliquos. Descēdit tñ aia xp̄i ad oia predicta loca quātum ad efficaciam ⁊ pontentiā. Sicut etiā exempli gra: papa fm suā psonā est tñ rome ⁊ non alibi. fm vero potentiā est in tota xp̄ianitate. Erquo igitur in predictis locis nō descendit:ergo nec aias in eisdez locis exīstētes nequaqz extrahit fm Bona.vbi sup̄. Et pmo qdē ñ extrahit aias de iferno dānatoꝛ duplici respectu: vz respectu obstinationis:⁊ respectu indispositionis. ¶ Primo respectu.s.obstinatiōis: clax est q pena nō ꝺz tolli manēte culpa:sed illi q sunt dānati in inferno iugiter sunt ⁊ erūt in malitia obstinati sic ⁊ demones:igit de pena illa liberari nō potuerūt:qō tñ ñ fuit ex insufficiētia liberātis. Scō eos nō extrahit respectu idispositiōis. Certū est cni q qui sūt indispositi liberari nō p̄nt:sz q sunt in inferno erāt hmōi Qō pz qz illi aut fidē passionis penit⁹ nō habuerūt sicut infideles:aut si fidem passionis bēbant:nullā ꝺfortitatē bēbant ad charitatē xp̄i patientr:vñ cū a peccatis suis mūdati nō fuerint:p ꝺns a reatu pene infernalis nō fuerūt extracti.has duas rōes ponit Tho.3. pte sū.q.52.ar.6.i co:q. Si āt ꝙreres an xp̄s bñ fecerit nullū de dānatis cōdēdo. Rñdeo q sic. Nā dūr iura q⁹ petñ lese maiestat⁹ nō

pōt tñ puniri quantum mereꝛ:eo q talis.s. ꝛmpator vel papa est psona publica: ⁊ ēēto magis publica tanto magis aggranat petñ offensa. Et hinc ē q iudei rōnabilr a Tito ⁊ Vespasiano fuerūt interfecti p⁹ xp̄i morte etiā si fuissent infiniti. Nec digne ꝓ xp̄i moꝛte puniri possent i inferno ēt si infinities magis punirēt. Et rō est:qz xp̄s erat psona publica:imo publicissima. Nā iquātū hō p̄nabat totā nām humanā:multo magis inqātū deus:qz erat creatoꝛ ⁊ ꝺseruatoꝛ vniuersoꝛ. Et hoc igit a sili dico q bñ fec xp̄s nullū de inferno ēxhere:qz oēs tales psonā publicā et infinitā.s.deū offenderāt ⁊ i ꝑpetuū offendisent si i ꝑpetuū viriss̄ent. ¶ Scō ēt dico q xp̄s descēdēs ad infernū nullū inde extrahit ēt pueroꝛ cū petō originali moꝛientiuz: ꝓput exp̄sse dicit Bona.in.3.di.22.ar.1.q.5.in solu. vlti.argu.Tho.hoc idē ponit exp̄esse in.3.di. 22.ar.2.q.3.in co:q. Rō aūt talis est.null⁹.n. liberat ꝑ xp̄m fm Tho.⁊ Bona. vbi supra nisi sit mēbrū xp̄i:sz pueri decedētes cū petō originali nūqz fuerūt mēbrū xp̄i:ḡ ꝛc. q aūt tales nūqz fuerūt mēbrū xp̄i sic,ꝓbo. Nā illi soli sūt mēbꝛ xp̄i q p fidē ⁊ charitatē passiōi xp̄i ꝺiunguntr ⁊ p hoc liberant: sz pueri q cū petō originali decesserūt nullo mō fuerūt cō tacti passioni xp̄i p fidē ⁊ charitatē: qō pz:qz neqz fidē,ꝓpaz hñe poterāt:qz non habuerūt vsum liberi arbitrij:nec p fidē parentū aut p aliqō fidei sacrm fuerūt a petō originali mūdati:ḡ ꝛc. Aliqb⁹ tñ vltra fniam p̄dictoꝛ⁹ saluo semp catholice ecclie iudicio pie visuz est q ⁊ aia xp̄i psonalr visitauerit tales pueros ⁊ insup respectu actualis inocentie coꝛ ēētū ad libertatē arbitrij aliqle refrigeriū eis itulerit:sicut ēt finalr ꝺtingit in magnis dñis:q cū bñt aliquā magnā victoriā ꝓ magno victorie gaudio ēt icarceratr abūdātes elynas mittūt. ¶ Tertio deniqz dico q xp̄s ad inferos descēdens nullā liberauit aiaꝛ exītiuz i purgatorio.hāc fniam tz Tho.in.3.di.22.ar.2 q.4.in co:q.in qōne illa vtrū xp̄s ad iferos descendēs liberauit eos q erāt i purgatorio. Et itez.3.pte sūme.q.52.ar.8.in co:q. ēguis aūt hoc exp̄sse non inueniat ꝺterminatuz a sanctis ꝓbabilius aliqb⁹:⁊ etiā mihi visum fuit:q aias in purgatorio exītes visitauerit personalr xp̄s:⁊ eas ab illis penis ex singli priuilegio liberauerit:precipue cū sint i gra:⁊ ꝑ ꝺns capaces glie atqz diuine visiōis:quēadmodū ēt solet ꝺtingē i triūpho ⁊ victoria magnoꝛ ꝓncipū:ḡ solent incarceratos saltē pro debit⁹ libere relarare. Et dato q nunc nō relaret:tunc tñ respectu nouę victorie pie credi pōt q oēs pēnā liberalr relaxauerit. Et sic pz ex predictis oib⁹ qlr aia xp̄i saltē i spāli ad limbū sanctoꝛ patrū ꝺscendit:sz pie creꝺat mō supradcō q etiā ꝺscenderit ad purgatoriū ⁊ forte ad limbū puerox: ⁊ ꝑ ꝺns ēt pz fm mysteriuz de xp̄i ꝺscensu ad inferos declarandū:qō ꝺr mysterium specialitatr.

¶ De tertio mysterio descensus xp̄i ad inferos:qō ꝺr mysteriū operabilitatis.

Tertiū deniqz mysteriū de xp̄i descēsu declarandum ꝺr mysteriū opabilitatis:in quo mysterio bēm⁹ videre qd xp̄s in limbo sit opatus:septē ḡ opatiōes ibi opatus est. Quax ꝓma ꝺr. ℣ Prima ꝺr opatio illustratiōis. ℣ Scōa ꝺr opatio letificatiōis. ℣ Tertia ꝺr opatio recitatiōis. ℣ Quarta ꝺr opatio ablatiōis. ℣ Quinta ꝺr operatio resurrectiōis. ℣ Sexta ꝺr opatio extractiōis. ℣ Septima ꝺr opatio reclusionis. ¶ Prima igit opatio quā aia xp̄i in limbo opata ē ꝺr opatio illustratiōis. fm Augu. sicut habet in legendario. Aia xp̄i diuinitati vnita post separationē a corꝑe statim cū innumerabili ⁊ quasi infinita angeloꝛ multitudine limbum subterraneū scōꝛ patrū ingressa est:⁊ cuz ibi eēt duplex tenebra: vz exterioꝛ respectu loci tenebrosi:⁊ interioꝛ in mente scōꝛ patruz respectu incertitudinis tpis future glie ipsoruz statim ꝟ duplex tenebra p aduentū aie xp̄i ē expulsa. Nā statim totus locus limbi est mirabilr illustratus tā ex claritate gliosa angeloꝛ ibi exītuum:qz etiā ex ineffabili claritate ipsius aie xp̄i atqz diuinitatis. Silr ēt mens oiuz sanctoꝛ patrū mirabiliter fuit illustrata dū remota oi dubitatione de sua beatitudie fuit certificata:de q mirabili illustratōe Aug. ꝺicit sicut habet in legendario in festo resurrectionis xp̄i. Sicut inquit. Aduenięnte luce solis omnis tenebra in aere cristens effugatur: sic aduenięnte aia Christi in limbo infernus illustratur. Et Isa.hoc predixerat.9. c. ¶ Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnā:⁊ ambulantibus in regiōe vmbre mortis lux orta est eis. qz magna ūt fuerit limbi illustratio:potes ex hoc arguere Nā Remigius sup verba Matth.13. Fulgebunt iusti sicut sol,ait. Singulos angelos

cētes millies sole splēdidiores ꝓfecto nosca
mus:animas autē in glia angelis coequan-
das ꝓfecto non dubitamus.hec ille. Si igit
solus angelus portauit in limbo lucez cētes
milies sole splendidiorē:quantā credis lucez
portauerint oēs angeli aia xpi atq; diuitas.
De hac claritate sic dr in euāgelio Nicode
mi. Ibi enīz legitur q; Carin⁹ & Leontius fi-
lii Sanctis senis simul cū xpo surrexerūt
& apparentes Nicodemo Joseph. Hamali-
eli ceteriſq; multis narrauerūt di. Cū esse
mus in limbo cū omnib⁹ patrib⁹ nostris in
caligine tenebraz:subito fact⁹ est aureus so-
lis color purpureaq; & regalis lux sup nos.
statimq; Adā humani generis pater exulta
uit dicens. Hec gaudete oēs. Lux enīz ista au-
ctoris est luis sempiterni: q promisit nobis
mittere coeternū lumē suū.cū quo exclamās
Jsai.di. Vere hic est lux patris filius dei si-
cut cū viuctē in terris prediri. Populus qui
ambulabat in tenebris: vidit lucē magnam.
Tunc supuenit genitor noster symeon & ex-
ultans dixit. Glorificate dñm quia ego xp̄z
infantē natū in manibus suscepi in tēplo et
compulsus spū scō diri. Nunc dimittis &c.
Post hec supuenit quidā ēsi beremita qui
gaudēs dixit. Securi estote ego enī sum Jo.
qui xpm baptizaui & ante faciez eius p̄ueni
parare vias ei⁹ & ipm ostendi digito di. Ecce
agnus dei ecce qui tollit pcā mūdi:& descen
di nūciare vobis:quia in ꝓmo debebat vi
sitare vos. Tunc supuenies Seth dixit. Cū
iuissem ad portas padisi rogare dñm ut trās
mittēt mihi āgelū suū:& daret mihi de oleo
misericordie ut pungerē corpus patris mei.
Ade cū esset infirm⁹:apparuit mihi archāge
lus Michael di. Noli laborare lachrymās
orando ꝓpter oleū ligni misericordie: qz nul
lo mō poteris accipere nisi prius cōpleti fue
rint quinq; milia & qngenti anni quō cōple
ti sunt. Hec audictes oēs pphare & ꝓphe-
te exultauerūt gaudio magno valde dicētes.
Vere hec lux ingressa p̄uenit a pectore filij
dei.hoc in euāgelio Nicodemi. Si tū forte q̄
reres vtrū lux illa etiā illuminaret locum in
quo dānati erant sicut & limbū. Rñdit tho.
in tertio di.22.ar.2.q.j.in corpore.q. & in soln.
2.ar.q; non. Cui⁹ ratio est:q; sicut pena ignis
que est pena inferni inq̄tum agit ut instrm
diuine iusticie: nō affligit nisi eos qui habēt
reatū pene:& si aliqs alius ibi cēt. Ita lux il-
la ut instrm diuine misericordie agens illos
tū illuiat exteriꝰ q interius illuiati erāt:sic
p consequēs nō illuiabat demones nec ani-
mas damnatoꝝ. Et ꝑmissis pater ꝓmis ope
ratio quā anima xpi opata est in limbo que
dicit opatio illustrationis. ¶ Secūda insup
opatio quā anima christi in limbo opata est
dicit operatio letificationis. Magnā eqdem
penā & tristiciam habebāt omnes sancti pa
tres in limbo exītes ꝓpter dilationē spe-
rate glorie:seu quia paradisum sine mora in
gredi nō poterant:ꝓpter quod Prouer. 7.
dicitur. Spes que differt affligit animā. Et
ad hoc significandū dicit Augusti.in sermōe
de passione.q; lachrymabili obsecratiōe san
cti patres celestē patrē orabant ut filiū mitte
ret:hanc igitur tristiciā & penam totā in lim
bo cōuertit xp̄us in leticiā & gaudiū:dū san-
ctis patrib⁹ & animā suam & nudā diuinita-
tis essentiā in qua ois gloria paradisi consi-
stit mōstrauit.ꝓpter quod Joan.8. Judeis
xp̄us dicebat. habraā pater vester exultauit
ut videret diem meuz vidit & gauisus est. q;
autē christus in limbo ostenderit sanctis pa
tribus non tm animā: sed etiā essentiā divi-
nitatis:per quā eos veluti in paradiso:& bea
tificauit & letificauit testatur expresse domi-
nus Bonauētura in tertio di.22.ar.j.q.6. in
corpore questi.di. Cum querit vtrū statiz p⁹
mortē, xp̄us introduxerit sanctos patres in
celū & padisum. Rñdeo q; anime sanctoruz
nō statim p mortē christi pducte sunt in ce-
lum cētum ad locū statim tū post resolumo-
nē anime a corpe in xpi descensu ad inferos
viderūt lumē eternū & beate facte sunt: & pa
tefactū est eis celū cētuz ad premiū. vnde in
loco infernali cristentes habuerūt paradisuz
& apertā dei visionē que nō est aliud q̄ pa-
radisus & vita eterna. Licet autē statim post
mortē xpi beatitudinē habuerit: nō tamē lo
cuz beatitudinis statim adepte sunt: qm ipse
christus debuit in oibus primatū tenere & p
mogenitus esse in multis fratrib⁹ tanq̄ ca-
put omniū. Resurrectio autē xpi & eius de-
scensio differri debuit ꝓpter fidei nostre cō-
firmationē. Ideo enīz dilata fuit resurrectio
ut ostenderet q; xp̄us vere mortu⁹ fuerit:& iō
etiā dilata fuit ascensio:ut p multa argumē-
ta ostenderet q; vere resurrexit sm q; dictus
Act.j. Prebuit semetipsum in multis argu
mētis apparēs eis &c. Qm ergo nulla aia in

celum debuit ascendere ante xpm:& xpi ascē
sio ꝓpter nostrā salutē debebat differri: hic
est q; anime sanctoruz nec stati fuerūt de lim
bo educte nec statim in celesti paradiso fu-
erunt locate.hec Bonauen. verbaliter. Tho.
aūt in tertio.di.22.ar.j.q.3. Et itez tertia pte
sum.q.52.ar.4.in cor.q.dicit. Cum queritur
vtrū anima xpi statim post mortez fuerit in
paradiso & simul cū ipsa durerit sanctos pa
tres precipue cū Lu.23.latroni dixerit. Ho-
die mecū eris in paradiso. Rñdeo q; tripler
est paradisus. Vn⁹ corpalis & terrestris: in
quo Adā positus fuit. Alius corpalis & cele-
stis.s.celū empireū de quo lucifer cecidit. Ali
us spiritualis & diuinalis qui cōsistit in visi
one dei. De isto tertio paradiso intelligit q̄d
dñs dixit latroni. hodie eris in paradiso: qz
statim pacta passione & ipse latro & oēs qui
erāt in limbo sanctoruz patrū deum p cētia
viderūt:& sic oēs beatificati fuerunt. Quāta
igitur letitia de visione anime xpi & ꝑcipue
ipsius diuinitatis habuerūt nō est pbas ex-
plicare. Cogita tamē q; ad ingressum anime
xpi in limbo:omnes sci patres ut pura Adā
Hoc Abraā Eua ceteriq; oēs tria singula-
riter fecerūt. Prio ipsuz venerabiliter susceper-
ūt. Scōo ut deū veraciter adorauerūt. Tertio hymnū nouū pro gratiarū actione om-
nes generaliter decantauerūt dicētes forte.
Jesu nostra redemptō &c. Seu ad cenā agni
ꝓuidi.&c. Dic si placet qualiꝫ Adam & Eua
culpā dicebant aie xpi: pro eo q; fuerunt cau
sa perditionis tantaz animarū & etiā mortis
& passionis sue. Quib⁹ xp̄us potuit dixisse il-
lud q̄d cantat ecclesia. O felix culpa que talē
ac tantū meruit habere redemptorē. Dic eti
am qualiter xp̄s fecit magnū solatiū puulis
innocentib⁹ q; propter ipsum ab herode cru-
deliter occisi fuerūt. Ex predictis etiā p̄z scōa
opatio quā anima xpi in limbo opata est: q̄
dr opatio letificatiōis. ¶ Tertia insup opatio
quā anima xpi in limbo opata est dr opera
tio recitationis. Fm enīz Augusti. stari ut ani
ma xpi fuit in limbo recitauit sanctis patri-
bus seu ostendit oia opera charitatis que in
33. annis in hoc mūdo ꝓ eoz aliorūq; salu-
te fecit. Incipiens a conceptione sua vsq; ad
mortē in ligno crucis. Explica tu magnas ab
stinētias xpi & cursum passionis sue,put vis
¶ Quarta insuper opatio quā anima xpi in
limbo opata est dr opatio ablationis. Stati
enīz ut xp̄s fuit in limbo alligauit sathanaz
seu luciferū non cathena ferrea:sed auferēdo
ei magnam potestatē & dominiū quā exerce
bat in oibus mundi hoibus. Proide apoc.
20.dr. Vidi angelū.i.xp̄z descendentē de ce-
lo habentē clauē abissi.i.inferni. & cathenam
magnā.i.potestatē in manu sua: & apprehen
dit draconē serpentē antiquū qui est diabo-
lus vel sathanas & alligauit eū p annos mil
le.i.vsq; ad tempus antixpi sm glo. & misit
eū in abissum & clausit.glo.i. nocendi potesta
tem limitauit:& signauit super illū.s. signacu
lo sanctissime crucis:ut nō seducat amplius gē
tes.glo.i.electos in diuersis gētib⁹ donec cō-
sument mille anni.glo.i. vniuersum tēpus a
passiōe xpi vsq; ad tpa antixpi.hec ibi. Alex.
aūt in tertia pte sum. in trac. de effectu passi
onis xpi dicit:q; triplr xp̄us alligauit poten
tiā demonis. ¶ Primo per inuocationē sui
nominis vz Jesu. ꝓpter q̄d Mat. vltio.dr.
In nōie meo demonia ejcient. ¶ Scōo per
signū sanctissime crucis. Nā faciendo signū
crucis diabol⁹ vincit sicut habet de ysc.di.4
ca.postea.vbi ponit in glo.exemplū de iudeo
qui facto signo crucis.ut dicit Greg.in dia-
logo erpulit oēs demones de tēplo. ¶ Ter-
tio diminuit potestas demonis p ecclesiasti
ca sacramēta ꝑcioso sanguine xpi roborata.
Ex quib⁹ etiā p̄z q̄rta opatio quā aia christi
opata est in limbo q̄ dicit opatio ablationis
¶ Quinta etiā opatio quā aia xpi in limbo
opata est dr opatio resurrectiōis: ut aūt aia
christi in limbū ingressa est precepit multis
aiab⁹ ibi exītib⁹ ut coniūgerent cū ꝓprijs cor
porib⁹:& sic in die resurrectionis sue cū ipso
resurgerēt resurrectione ꝑfecta q̄d & factum
fuit. Vnde Mat.27.dr. Multa corpora scō
rum q; dormierāt surrexerūt: & exeuntes de
monumētis p⁹ resurrectionē ei⁹ venerunt in
sanctā ciuitatē & apparuerūt multis. hec ille.
Inter quos precipue ut dr in euāge. Nico-
demi surrexerūt Leonti⁹ & Carin⁹ filij symeo
nis senis sicut predictū fuit:in qbusdā tamē
libris grecoz legit:q; christ⁹ cū iuit ad limbū
multos mortuos suscitauit:etiā in sua viuen
tes infidelitate:q; p⁹ resurrectionē veri xp̄ia-
ni effecti sunt & saluati. ꝓpter q̄d etiā dicunt
greci:q; xp̄s platonē ab inferno extraxit. naz
cū q̄dā ingunt ei⁹ dicta & scripta legeret nec
ea intelligere posset:cepit de eo maledicta di
cere. Cui ipe Plato apparēs ait. Cur me ita

laceras ⁊ maledicis. Ego enim salu⁹ sum: qz xp̃us de inferno me extraxit:vbi etiã me ⁊ nullos alios ꝓpter vitã nostrã mortalẽ illuminauit:gb⁹ dictis disparmit. hec tñ o p̃dicator apocripha.i. dubia sicut apocripha pplo predicabis. Si tñ christus platonẽ saluasset forte inconueniẽs nõ esset. Lũ etiã fm cõtemporaneos doctores saluat⁹ fuerit ex priuilegio Traiani⁹ imperator ⁊ pagan⁹p oronẽ sci gregorij:⁊ precipue cũ plato magis fuerit in bacvita de veritate illuiatus q̃s traian⁹.vñ ⁊ Aug. in li. cõfes.erp̃sse dic̃.q⁹ repperit totũ euange. Jo. in libris platonis.vz In ꝓncipio erat verbũ vsqz ad illa verba. Et verbũ caro factum ẽ. Alex.etiã.z.pte sum.circa vltimã qõem in.q. quc̃incipit.vtrũ pbi sint dãnati.ꝯcludit illos forte dãnatos q sibiipsis ex superbia ⁊ nõ deo sapiam attribuebãt. Ecõtra vero dicit illos suo iudicio forte saluos:q humiliter viuebãt ⁊ sapiaz ipsi deo attribuebãt: ꝓ eo q̃ creditur q̃ tales aut p angelũ aut p aliquẽ ꝓphetam aut p intrinsecã inspirationẽ fuerint de veritate fidei illuiati ⁊ p cõseqũs saluati. Et p̃dictis etiã pz gnta opatio quã aia xp̃i in limbo opata ẽ:q̃ dr opatio resurrectiõis. ¶Serta etiã opatio quã aia xp̃i in limbo opata est dr opatio extractiõis.postq̃s aia christi stetit in limbo q̃tũ decuit sapiam suã:oẽs sanctos patres:nec nõ ⁊ illos ut pie a quibusdam credit q erant in purgatorio violẽter ⁊ ꝯ diabolicã voluntatẽ de ipso limbo obscurissimo extraxit. Sic enim ꝓphetauerat zacharias. 9. c.d.Tu quoq; in sanguine testamẽti tui eduxisti vinctos tuos de lacu:in quo nõ erat aq̃ Et aplꝰ ad Col.2.ait. Expolians ꝓncipatus ⁊ potestates trãsduxit eos ꝓfidẽter palã triumphãs de illis in semetipso. Et Isa.8.dicit Et ecce dixit dñs ad me voca nomẽ eius.i. christi. Accelera spolia detrahe ⁊ festina predari.s.limbũ. Et D sec.13.dr. Ero mors tua: o mors morsus tu⁹ ero inferne. Que verba exponẽs Bonauẽ.in tertio.di.22.ar.j. q.5.in corpe.q.dicit. Mors christi mortẽ in electis oĩno ꝓsumpsit apiendo eis ianuã vite eterne. Lũ aũt subdit ero morsus tu⁹ inferne. Jõ dr q: mors christi:mors dr iferni:q: sic morsus vnã ptẽ capit ⁊ aliã dimittit: sic christus sua morte ⁊ descensu ad iferos electos inde eduxit:⁊ reprobos dereliqt. Et gb⁹ pz serta opatio quã christ⁹ in limbo opat⁹ ẽ. ¶Septima deniq; operatio quã aia christi in limbo opata est dr opatio reclusionis: postq̃s christus scõs pces ut predictũ est de limbo extraxit:ipm limbũ reclusit: adeo q⁹ deceteto nulla aia in ipm ingredit:qz statim ut aia ẽ purgata a culpa ⁊ pena aut in hoc mũdo aut in purgatorio statim ⁊ sine mora ianuã celi et eterne vite ingredit:qõ nequaq̃ fiebat añq̃ ipm limbũ cõclusisset. Et p̃dictis septẽ operationib⁹ quas xp̃s opatus est in limbo pz tertiũ misteriũ opabilitatis de xp̃i descensu ad inferos quod dr misteriũ. Et p conseqũs ex p̃dictis oĩbus patz nona excellẽtia ipsi⁹ scilicet me fidei:que dr excellentia descensibilitatis. Rogem⁹ igit dñm Jesum xp̃m ut sic viuam⁹ in psiti p gram:q⁹ in morte sine vlla purgatorij pena transeam⁹ ad eternam gloriam cui sit semp oĩs honor ⁊ gloria in se.se.Amẽ

¶Nnica in resurrectione dñi de.io.excellentia sacratissime fidei: seu de sacratissima resurrectione christi.

Surrexit non est hic. Scribuntur hec verba Mar.vlti.c.⁊ in euangelio occurrentis solẽnitatis. ꝓpter amãtissimi ciues mediãte diuina gra declarari ut vidistis in supiorib⁹ sermonib⁹ nouez mirabiles excellẽtias sacratissime fidei: hodierna die singulariter habeo declarare decimã excellẽtiam de ipsa sacratissima fide que dr excellẽtia vnitatis.in qua ꝓcipue habeo ꝓbare qualr aia xp̃i ab ei⁹ corpe realiter separata p mortẽ crucis:itez veraciter p gloiosaz resurrectionẽ suo corpi est reunita atq; ꝺiuicta Que mã ipsi⁹ bñdicte ⁊ gloiose resurrectionis xp̃i,pfecto erit tã suauis ⁊ delectabilis q̃s etiam admirabilis ad audiendũ.Circa igit hãc mãz atq; excellẽtiã gloiose resurrectionis nr̃i saluatoris tria misteria nobis occurrũt precipue declarãda.quoz ꝓmũ dr misteriũ Necessitatis. Scõm dr misteriũ Veritatis Tertiũ dicit misteriũ Integritatis.

¶De trib⁹ misterijs sacratissime resurrectionis xp̃i declarãdis. Et primo de primo qõ dicit misteriũ necessitatis.

Primũ igit misteriũ de gloiosa xp̃i resurrectiõe declarãdũ dr misteriũ necessitatis. Sic enim summe necessaria fuit xp̃i passio ⁊ mors ad nos redimẽdũ: sic ⁊ summe necaria fuit xp̃i resurrectio ad nos saluãdũ ⁊ iustificãdũ. Et sic nulli⁹ vnq̃ fuisset a culpa absolut⁹ nisi xp̃s mortu⁹ fuisset: sic nullus vnq̃ glificari potuisset nisi xp̃s resurrexisset:qõ triplr,pbo. ꝓmo auctib⁹. Scõo rõnib⁹. Tertio distinctõe. ¶ꝓmo,pbo auctib⁹. q⁹ resurrectio xp̃i fuit oĩno ad salutẽ nr̃az necessaria.vñ aplꝰ.j.ad cor.15.ait. Si xp̃s ñ resurrexit sic ꝓdicat inanis ergo ẽ ꝓdicatio nr̃a:inanis ẽ ⁊ fides nr̃a:adhuc sum⁹ in peccatis nr̃is ⁊ iuenimur falsi testes dei:qm̃ testimoniũ dixim⁹ aduersus deũ: q⁹ suscitauerit xp̃s quẽ nõ suscitauit.hec ibi. Itẽ Crisꝰ.sup Mat.ait. Si xp̃s nõ resurrexit:nõ bõ fil⁹ de⁹ cẽseret: si nõ resurrexit ois xp̃i actio ad salutẽ nr̃am ꝓsus iutilis fuit. Itẽ glo.sup verba Lu.vlti. Quid turbati estis ⁊ cogitatiões ascẽdũt in corda vr̃a:ait. Si nõ ẽ veritas resurrectiõis xp̃i:null⁹ẽ fruct⁹ passiõis xp̃i. ¶Scõo,pbo rõne resurrectionẽ xp̃i cẽ necessariã qnq; rationib⁹ ꝓmo rõne Offensiõis. Scõo rõe Adipletiõis. Tertio rõne ꝓfectionis. Qrto rõe Cõfirmationis. Quinto rõe Exẽplificationis. ¶ꝓmo,pbo rõe offensionis. Fundamẽtũ rõis ponit auctor in li. de causis. di. Dis efficẽr naliter ẽ demõstratiu⁹ sue cause. pz hec regla. Mã fruct⁹ spãlis ducit nos i cognitionẽ sue cause q̃ est spãlis arbor. Quo ꝓ suppposito:certũ est q⁹ xp̃s erat ver⁹ dõ ⁊ verus de⁹ dicẽte Athanasio i simbo.suo. Sicut aia rõnalis ⁊ caro vn⁹ẽ hõ:ita de⁹ ⁊ hõ vn⁹ẽ xp̃s.q: igit xp̃s cognit⁹ fuit eẽ ver⁹ hõ in vita sua ⁊ i morte accidẽtali:necesse fuit ut p⁹ mortẽ p supnãlẽ resurrectionẽ etiã se demõstraret eẽ deũ vez.q⁹ si xp̃s nõ resurrexit: clarẽ ẽ q⁹ null⁹ eũ fuisse dñz iz simpliciter puz hoiez credidisset:⁊ iõ glo.sup illõ.pñ. Que vtilitas in sanguine meo ⁊c.ait. Resurrectiõis assertio firma ẽ dinitatis testificatio. Et ꝓfirmat ista rõ.clarẽ ẽ enim q⁹ ad iusticiã dei ptinet illos exaltare q se hũliãt,ppter ipz deũ: ⁊ eõtra humiliare ⁊ deꝑmere eos q se exaltãt ꝯ deũ:quẽadmodũ virgo gloiosa Maria Lu. ꝓmo in suo cãtico p̃dixit. Deposuit potẽtes de sede.i.superbos:⁊ exaltauit hũiles. Quod et xp̃s ipe Lu.18.ꝓfirmat di. Qui se exhu. et q se hu.ex. Sz certũ est q⁹ xp̃s se hũliauit vsqz ad mortẽ crucis inq̃ztũ hõ ,ppter deũ:dicẽte apo.ad ꝓhi.2. Hũiliauit semetipz.s. xp̃s factꝰ obediẽs vsqz ad mortẽ aũt mortẽ aũt crucis:ergo cõgruũ fuit ⁊ necessariũ q⁹ exaltaret deus ipm xp̃m p supnãlẽ ⁊ gloriosam resurrectoz ut ex hoc oĩderet iusticiã suã qõ vtiqz ⁊ fcẽ. Qõ ꝓfirmãs ,ppha in pson ipsi⁹ xp̃i. dicit. Dñe,pbasti me ⁊ cognouisti me: tu cognoui.i. approbasti sessionẽ meam.i. passionẽ mcã:⁊ resurrectionẽ meã.i.glorificatiõz mcã. ¶Secũdo hoc idẽ,pbo rõne adipletiõis. Certũ est enim q⁹ xp̃s añ mortẽ suã ꝑdixerat apostolis: q⁹ tertia die resurgeret. Sic enim dr Mat.20. Ascẽdẽs Jhs hierosolimã assumpsit.12.discipulos suos ⁊ ait illis. Ecce ascendim⁹ hierosolimã ⁊ filiꝰ hois tradet ꝓncipibus sacerdotũ ⁊ scribis:⁊ cõdẽnabũt cũ morte:⁊ tradent eũ gentib⁹ ad illudendũ ⁊ flagellandũ ⁊ crucifigendũ ⁊ tertia die resurget.hec ille. Qõ si sic ẽ:ergo necesse erat q⁹ oĩno xp̃s tertia die resurgeret. Qõ si nõ resurrexisset certe xp̃us mẽtitus esset:⁊ p conseqũs ⁊ filius diaboli ⁊ dãnatus fuisset. Nam dr sapie.j. Qui loca falsa nõ ꝓteriet illũ corripiens iudiciũ: et os quod mẽtitur occidit aiam suã. Que omnia cum sint ipossibilia ꝓcipue cũ dixerit Jo.14. Ego sum via veritas ⁊ vita. Et Jo.18. ꝓdilato dixit. Ego in hoc natus suz ⁊ ad hoc veni in mundũ:ut testimoniũ ꝑhibeam veritati. Et Mat.5.dixit. Non veni soluere legez sed adimplere. Amen quippe dico vobis donec transeat celũ ⁊ terra iota vnũ aut vnus aper nõ ꝓte.a.le.donec oia fi. Cõcluditur p consequens q⁹ veraciter resurrexit: ⁊ necesse fuit q⁹ resurgeret sicut predixit. ¶Tertio hoc idẽ ,pbo rõne pfectionis. Fundamentũ rõis ponit pbs.2.Methaꝑ.di. Quicqd est cã alioz ut sint talia illud maxime debet esse tale. patet hec regula. Mã si ꝓlati dirigũt subditos suos in viã mortũ scu virtutũ:a fortiori debẽt ipsi esse moraliores ⁊ virtuosiores subditis suis.ꝓpter hoc Simac⁹ papa.j.q.j.c. vilissim⁹ ait. Vilissim⁹ cõputand⁹ est nisi ꝓcellat scia ⁊ scitate q bonore ceteris ꝓstantior est. Et hiero.j.q.j.ca. In quoscũq; ait. Reuera hi q ad hoc eligũtur ut ꝓsint ceteris:sicut ꝓordinant dignitate sic preeminere debẽt virtute ⁊ sanctitate. Et Idem Hiero.8.q.j.ca.qualis ait. Qualis erit edificatio discipuli si intelligat magistro se esse maiorẽ. Vnde nõ solũ episcopi presbiteri ⁊ diaconos debent magnopere prouidere:ut cunctũ populũ cui presidẽt conuersatione sermone ⁊ disciplina precant verũ etiã inferior grad⁹.hec ille.deniq; Alex. tertius extra de elec.c.cũ in cũctis.ait. Cuz in cũctis sacr̃ ordinib⁹ ⁊ ecclesiasticis sint etat̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

maturitas grauitas morū ⁊ litterarum scia inquirenda: multo fortius in epiſcopo hoc oportet inquiri qui ad curam poſitus aliorū in ſemetipſo debet oſtēdere qualiter alios in domo dei oporteat ꝙuerſari.hec ille.Quo preſuppoſito certū eſt:q; deus ipſe hanc pfectionē daturus homini ē:vt.ſ.ſimul in aia et corpore reſurgat dñe Job.19.c. Scio eni q; redēptor meus viuit:⁊ i nouiſſ.dic de ter.ſur. ſum.⁊c. Et apls.j.cor.15.ait. In momēto in ictu oculi:oēs qdem reſurgem⁹.Nō ſi ſic eſt ergo a fortiori vt xp̄s eſſet pfectus reſurgere debuit:q; ſi non reſurrexiſſet vtiq; ipfect⁹ re manſiſſet ,p eo q; hō non fuiſſet.Mā ,p illo tpe quo aia xp̄i fuit a corpore ſepata:⁊ econuerſo xp̄s hō non fuit:,put dicit Bona in.3. di.22.ar.j.q.j.in cor.q.⁊ rō eſt:q; cuz hō vt dr 2.de aia ſimplr dicat hō: q; cōpoſitus eſt ex aia ⁊ corpe:ſō ſi remoueat vnuz ab altero ſic etiā veraciter fuit i xp̄o nequaq; apl⁹ homo erit niſi equiuoce:,pter qō phs.4. methau. dicit.Nō mortuus non eſt hō:niſi equoce:⁊ ꝙfirmat:q; xp̄s in triduo: vt dicit Bona. vt ſup nec videre poterat nec audire nec loqui nec odorare nec guſtare. q; ſi fuiſſet hō i illo triduo:ergo xp̄s fuiſſz hō ceccus:hō ſurd⁹: hō mutus. Que oia cuz fuiſſent valde abſurda, concludit idē vt ſup. Vt igit xp̄s pfect⁹ eriſteret ſicut ⁊ dicebat:q; aliter inderiſum fuiſſet:neceſſe fuit aiam cū ſuo corpe:⁊ ecōuerſo iteꝝ reuniri ⁊ ꝙiūgi.¶Quarto hoc idē ,pbo rōne ꝙfirmatiōis nr̄e:vz ſpei ⁊ fidei.Fundamentū rōnis ponit Scotus ſup.2.de aia di. 9 biecta ,ppinquiora magis mouent potentiam ad actū q̄ remota.pz ꝫ regula. Mā p̄ſentia amici magis inflāmat potentiam volitiuā ad eius amorē q̄ eius abſitia. dicente pho.9.etbi.Amicor̄ p̄ſita in oib⁹magis vtil ⁊ delectabilis videt q̄ abſitia. Quo p̄ſuppoſito:certū eſt q; ſi xp̄s nō reſurrexiſſet ſcu reſurrectionē ſuā notabilr diſtuliſſet: ois fides apoſtolor̄: ⁊ p oēs futuror̄ xp̄ianor̄ deleta fuiſſet:q; nullus in ipſum xp̄m credidiſſet:et nullus fidei xp̄i ſe ſubiecciſſet:precipue cuz ſit ſupnaturalis ⁊ de non viſis:nulluſq; reſurrectionē futuram credidiſſet: dñe ,ſ,Paulo.j. cor.15. Si xp̄s non reſurrexit neq; mortui reſurgent. Et ,ppha dicit in pſona ipſius xp̄i. Que vtilitas in ſanguine meo dū deſcē.in cor.vbi glo.ait. Si corruptū fuerit corp⁹ meū ⁊ ſanguis meus ⁊ non reſurrexero:⁊ nemini annūciabo:nulla vtilitas mihi erit: q; nullū lucrabor.ꝫ glo.Ecōtra vero dū xp̄s veraciter reſurrexit qui eſt caput noſtrū:mēbra vidētes caput reſui gere. hoc idē firmiter credunt ⁊ ſperāt. Nam ex hoc xp̄i fides i aplis eſt ꝙfirmata:⁊ in poſteris ꝙuerſis eſt ꝙpliata.⁊ ,pter hoc quaſi innumerabiles xp̄iani martyriū ſuſceperūt:⁊ vlteri⁹oēs veri xp̄iani firmiter credunt ⁊ ſperant ſe reſurrecturos. Que oia vt prediri nequaq; fuiſſent niſi xp̄s a mortuis reſurreziſſet.¶Quinto hoc idem probo rōne ꝛcemplificatiōis. Nam fuit neceſſariū xp̄m reſurgere ,pter vite nr̄e iſtructionem.⁊ hoc quattuor modis ,put dicit Tho. 3.parte ſumme.q.53.ar.j.in cor.q. ,Prio ga ſicut reſurrexit a mortuis ita nos etiā debemus reſurgē a peccatis. ¶Scōo q; ſic xp̄s p⁹ reſurrectionē habuit nouā vitā:ita etiā nos i nouitate vite ambulare debem⁹. Tertio ga ſicut xp̄s reſurgens a mortuis iam amplius non eſt moriturus. Sicut dicit ad ro.6. Ita etiam nos ꝛcquo reſurreximus a pcō: non amplius debem⁹ morti peccati nos ſubijcē. ¶Quarto q; ſic xp̄s mortē ſuſtinuit vt nos liberaret a malis ⁊ reſurrexit vt nos promoueret ad bona: dñe apoſtolo ad Roma.4. Mortu⁹ ē pp delicta noſtra: ⁊ reſurrexit pp iuſtificationē noſtrā. Ita nos mortui peccati debemus reſurgere in gratia:⁊ de virtute in virtutem ,pficere. Et ,pterea dicit apoſtol⁹ ad epheſi.4. Renouamini ſpiritu mentis veſtre ⁊ induite nouū hoicm qui ſm deuz creatus eſt in iuſtitia ⁊ ſanctitate veritatis. Et.j. cor.in.5.ait. Expurgate vetus fermentum vt ſitis noua cōſperſio: ſicut eſtis azimi. Itaq; epu.non in fermēto ve.neq; in fermēto ma. ſed in azimis ſinceritatis ⁊ veritatis. Et ad Ro.6.ait.quō xp̄s ſurrexit a mortuis p glaz dei patris:ita ⁊ nos in nouitate vite ambulemus. Et ad collo.3.dicit. Si cōſurreziſtis cū Chriſto que ſur.ſunt.q.vbi Chriſtus eſt in.d. dei ſc.que ſur.ſunt ſa.non que ſuper terram. Et profecto bodie non dicet membrum eſſe Chriſti qui ſpiritualiter non reſurgit cū ſuo capite Chriſto per nouitatē vite a quo ⁊ nos chriſtiani dicimur: ſicut habet de conſe. diſt. 4.c.poſtq̄ aſcendit . Ex predictis igitur rationib⁹ patet qualiter Chriſti reſurrectio ad noſtrā ſalutē oio erat neceſſaria.¶Tertio ,p bo reſurrectionē xp̄i nec̄iam fuiſſe vnica diſtinctōe Alex.ō al.i.3.pte ſūme i.j.q.vbi agit

de reſurrectione xp̄i dicentis. Cum q̄rit an reſurrectio xp̄i fuerit neceſſaria. Rñdeo q; neceſſaria fuit reſurrectio xp̄i ⁊ viatoribus ⁊ beatis licet alio ⁊ alio mō. Viatorib⁹ neceſſaria fuit triplici rōne. ,Prio ,pter iuſtificationē. vñ ad Ro.4.dr. Reſurrexit ,pter iuſtificationē noſtrā. ,Scōo ,pter gratiam ⁊ reconciliationē impetrandā. Vñ Hebre. 9.dr. Vt apparcat vultui dei ,p nobis. glo.i ut in corpe: ⁊ aia patrē ,p nobis deprecetur. ,Tertia rō eſt ,pter diſpoſitionē ampliorē ad ſuſcipiendū grām. Mā xp̄s in aſſumptione hūane nature accepit diſpoſitionē diſponendi nos ad grāz. In paſſione recepit maiorē diſpoſitionē. In reſurrectione vero ampliorē:q; eſt magis ſm qd accepta deo ei⁹re ſurrectio q̄ paſſio ⁊ incarnatio. Si ūt diceres:q; plena remiſſio pene ⁊ culpe facta ē p paſſionē:ergo reſurrectō nō videt neceſſaria Rñdeo q; plena eſt q̄tū ad ſufficientiā non tamē q̄tum ad efficaciā:quia p ſolā paſſiō nō crederet q; xp̄us cēt de⁹: ſicut credit p reſurrectionez. Et ideo poſtq̄ Aplus dixit ad Roma.4.Mortu⁹eſt,pter delicta nr̄a:ſtatim ſubiūxit ⁊ reſurrexit ,pter iuſtificationē noſtrā. Itē beatis erat neceſſaria reſurrectō xp̄i duplr. ,Primo ad maiorē gloriā ſpūz ⁊ hec eſt cōis aiabus ⁊ angelis:q; glorificata hūanitate xp̄i:eſt duplr delectatio in xp̄o vna in cōtemplatione diuinitat̄. Alia in cōtemplatione hūanitatis in qua angeli deſiderāt,p̄ſpicere.p̄me ,ſpe.p̄mo. ⁊ hoc de p̄ſti ¶Scōo ad reſurrectionē corpoꝝ. Reſurrectio eniz xp̄i eſt cā future reſurrectiōis:⁊ hoc in futuro. Vñ in pſal.dr.Ad veſpeꝝ demorabit fletus ⁊ ad mat.lc.glo. Nñs mane reſurrexit idē nobis,pmittēs p ſuā reſurrectionē que eſt efficiens cā reſurrectionis nr̄e ani me:vz ⁊ corpis.hec Alexā.verbalr. Ex p̄dictis igit auctoritatib⁹:rōnib⁹:⁊ diſtinctiōe pz qualr reſurrectio xp̄i neceſſaria erat ad ſalutem noſtram. Et p conſequēs patet primus miſteriū de xp̄i reſurrectione declarandum: quod dicit miſteriū neceſſitatis.

¶De ſecundo miſterio ſacratiſſime reſurrectionis chriſti declarando: quod dicitur miſteriū veritatis.

Ecundū inſup miſteriū de glorioſa ⁊ benedicta reſurrectiōe xp̄i declarā dū dr miſteriū veritatis. Demōſtrata reſurrectiōis xp̄i neceſſitate. Nūc habeo demōſtrare ei⁹ veritatē quō.ſ. xp̄s veraciter reſurrexit. Et licet ſiquis verus catholic⁹ ⁊ fidelis teneat ſimplr credere q; xp̄us a mortuis reſurrexit ,p eo q; eſt articul⁹ fidei:,pter qō ⁊ eccla cātat in ſimbolo tertia die reſurrexit a mortuis ſm ſcripturas:tū ad maiorē roborationē fideliū,pbo xp̄m veraciter reſurreziſſe q̄ttuor modis. ,Prio auctoritatib⁹. ,Secundo rōnib⁹. ,Tertio apparitiōib⁹. ,Quarto teſtificationib⁹. ¶,Primo,pbo auctoritatib⁹. Mā aplus ꝑmo ad Cor.15.ait.Tradidi eniz vobis qō ⁊ ego accepi:q̄m xp̄s mortu⁹ē ,p peccatis noſtris:⁊ ſepultus eſt ⁊ reſurrexit tertia die ſm ſcripturas.hec ibi. Itē Inno.3. extra de ſū.tri.⁊ fi.ca.c.firmiter credimus.ait Tandē vnigenit⁹ dei filius Jeſus xp̄us a tota trinitate cōiter incarnatus:crinde ſp virgine ſpūs ſci cooperatione cōceptus:hō factus er aia rōnali:⁊ hūana carne cōpoſitus: vna in duab⁹naturis pſona:viā vite manifeſtius demōſtrauit:qui cū ſm diuinitatē ſit imortalis ⁊ ipaſſibilis. Ipſe idē ſm hūanitatē factus eſt paſſibilis ⁊ mortalis: q; etiā ,p ſalute hūani generis in ligno crucis paſſus ⁊ mortuus:deſcendit ad inferos:⁊ tertia die reſurrexit a mortuis ⁊ aſcendit in celum. hec ibi. Dēiqz leo papa ſic ait.Quis dubitat a morte reduſſe ſaluatorē:cui⁹ p̄ſentiā agnouit oculus attrectauit manus:⁊ digitus pſcrutatus eſt. ¶Scōo hoc idem,pbo quinq; rōnibus.

¶,Primo ratione diſpoſitionis.
¶Secundo ratione autenticationis.
¶Tertio ratione affirmationis.
¶Quarto ratione operationis.
¶Quinto ratione ſenſificationis.

¶,Primo ,pbo rōne diſpoſitionis: q; xp̄us veraciter reſurrexit. Fundamentū rōnis ponit Scotus ſup.2.de aia. di. Er diſpoſitiōe in agente a ,ppoſito ⁊ paciēte neceſſario:ſequit actio.pz hec regula.De impſſione alicui⁹ ſcientie.nā ponat q; aliqs velit diſcere aliquaz ſciaz:ſi talis eſt bñ diſpoſit⁹ ⁊ cōplexionatus q; ut dr ſcōo de aia. Molles carne aptos ad ſciam dicim⁹. Et ſimiliter ipſe magiſter habet bonā diſpoſitionē ad docēdū: ,p eo q; ſcit vult ⁊ pōt cū docere ⁊ docet: certe neceſſario ſequitur effectus q; ille acgrat illā ſciam. Quo p̄ſuppoſito: certū eſt q; in aia xp̄i erat optima diſpoſitio ad reſurrectionem:q; habebat appetitū ⁊ voluntatē ſe reuniendi cuz ſuo corpore:ſimiliter ⁊ i corpe erat diſpoſitio

optima quia erat integrū ⁊ deitati coniūctū. In deo vero qui debebat esse causa agens ⁊ effectiua resurrectionis: erat sp optima dispositio ꝓ eo q in deitate erat scire: posse: et velle: seu sapientia potestas ⁊ volūtas. Quibus cōcessis necessario cōcludit q veraciter resurrectio est secuta seu resurrectionis effectus. q si forte opponeres hoc fuisse impossibile ꝑcipue cū ꝓbus dicat in post predicamētis. q a priuatione ad habitū ipossibile est regressus. Rñdeo q sicut ista nō ēet vera ⁊ bona cōsequntia dicēdo seruꝰ ⁊ ācilla ñ ꝓnt facere militē: ergo nec a filio dñs vel regia sic a filio ñ est bona cōsequntia: nā q est quedā ancilla dei non pōt illuminare cecū vel suscitare mortuū: ergo nec pōt deus hoc facere. immo oppositū concludit: q sicut dñs ⁊ regina ꝓnt facere militē dato ꝙ hoc nō possint seruus ⁊ ancilla: sic a filio potuit deitas que ꝯ infinitā ⁊ supnaturalē potestatē xp̄m resuscitare: dato q natura que est limitata in potētia hoc nunq̄ potuerit nec vnq̄ potuisset. ¶ Scōo etiā ꝓbo xp̄m veraciter resurrexisse rōne autenticationis. Fundamtū rōnis ponit Alex. tertiꝰ. extra de fide instru. c. scripta vero. di. Scripta vero autētica si testes inscripti de cesserint: nisi p manū publicā facta fuerit: ita q apparēt publica aut autēticū sigillū habuerint p qō possint ꝓbari: nō vident nobis alicuius firmitatis robur habere. hec ibi. glo. aūt sup illud verbū sigillū autenticū aut. Autenticū sigillū dicimꝰ sigillū epi cui credit q̄ diu in cōtrariū ostendat. sicut hēt extra de ꝓba. c. post cessionē. Et. xi. q. 3. c. cure. Itē sigillū capituli dr autenticū. ut cr de ꝓba. c. tertio loco. Et. 23. di. c. in noie dñi. Itē sigillū alicuius ꝓncipis secularis cui credit de ꝟsuetudie ut hēt extra de fide instru. c. cū dilectꝰ. Et. 19. q. 3. c. statuimꝰ. hec glo. Hoc igit ꝑsupposito q litteris hūtibꝰ sigillū autenticū alicuiꝰ capituli seu alicuiꝰ pōtificis vel pape fides plenissima dat. Certū est q xp̄us q est summꝰ pōtifex oīum pōtificū dicente aplo ad Hebr. c. 4. Habemꝰ ingt pontificē magnū: q penetrauit celos Jesum in resurrectione sua appuit sigillatꝰ in corpe, ꝓpio gnq̄ sigillis autenticis suoꝝ vꝫ sacroꝝ stigmatū que in cruce suscepat in pedibꝰ manibꝰ ⁊ latere. q si sic ē: ergo multo magis dꝫ fides exhiberi stigmatibus suis q̄ simul oibꝰ sigillis autēticis ꝓncipū capituli seu summoꝝ pōtificū. q aūt xp̄s in resurrectione cicatrices in corpore portauerit: ⁊ aplis oib⁹ realiter oñderit ꝓꝫ. Nam Joan. 20. dixit. Thome dubitāti de ei⁹ resurrectione in pñtia oīum alioꝝ apostoloꝝ. Infer digitū tuū huc ⁊ vide manus meas ⁊ affer manū tuā ⁊ mitte in latus meū ⁊ noli esse incredulus sed fidelis. hec ibi. Sup q̄ verba theophilus dic. q ꝓius fuerat infidelis postea optimū theologū se oñdit. di. Dñs me⁹ vbi cōfessus est naturā humanā: ⁊ de⁹ me⁹ vbi cōfessus est naturā diuinam. hec ille. Et Brego. in omelia sup cadē verba Joan. sic ait. Plus enīz infidelitas Thome nobis ad fidē q̄ fides credentiū discipuloꝝ ꝓfuit: quia dum ad fidē palpando reducit: nostra mens omni dubitatione postposita in fide solidat hec ille. Voluit ergo xp̄us cū cicatricibus resurgere ſm Alex. de al. in. 3. pte sum. vbi agit de resurrectiōe xp̄i. ⁊ etiā ſm Tho. in 3. parte sum. q. 54. ar. 4. gnq̄ respectib⁹. ¶ Ꝓrio ut oñderet triumphū ⁊ gliam sue victorie. dicēte Beda sup Lucā. xp̄us inquit nō ex impotentia cicatrices seruauit: sed ut in perpetuū glorie triūphū ostendat. Et Crisost. sup mat. dicit. Crux ⁊ cicatrices xp̄i solarib⁹ radijs luculentioꝝ in iudicio apparebūt. ¶ Scōo surrexit xp̄us cū cicatricib⁹ ꝓpter cōfirmarō nē fidei discipuloꝝ suoꝝ ficut patuit in Thoma. ¶ Tertio surrexit cuꝫ cicatricib⁹ propter placationē patris celestis. quotienscūq̄z xp̄s ostendit patri cicatrices quas ꝓ humani generis salute suscepit toticns mitigat paternū furorē dicente Bernō. sup can. Securus accessum habes ad deū o homo vbi habes ante patrē filiū: ⁊ ante filiū matrē: mā ostendit filio pectus ⁊ vbera. Filius ostēdit patri cicatrices ⁊ vulnera: nulla ergo poterit eē repulsa vbi sunt tot caritatis insignia. hec ille. ¶ Quarto xp̄us surrexit cū cicatricib⁹ ꝓpter misericordiā ostendendā ut. s. oñdat electi q̄ misericorditer per illa stigmata sunt saluati. ¶ Quinto surrexit cū cicatricib⁹ ut. s. ostēdat in iudicio damnādis q̄ iuste sunt damnati propter quod Augusti. dicit. Posset xp̄us si vellet de corpe suscitato maculā cuiuslibꝫ cicatricis abstergere sed sciebat quare cicatrices in suo corpe reseruaret. Sicut cni monstrauit Thome nō credenti ut tangeret ⁊ videret: ita ⁊ inimicis suis sua demonstraturus est vulnera: nō ut eis dicat sicut thome: quia vidisti me credidisti: sed ut conuinces eos veritas dicat. Ecce hominē quem crucifixistis: videtis vulnera que inflixistis: agnoscitis latus quod pupugistis: ⁊ propter vos apertum est: nec intrare voluistis. vbi est tanta rū iniuriarū mearum fructus? vbi est seruitus vestra quā ꝓ precio sanguinis mei vendidistis mihi? Ego super omnia vos dilexi cū essem deus apparens homo et vos me, omnibus rebus vestris viliorem fecistis hec ille. Et nō est mirū si in corpore christi cicatrices perpetuo remanebūt: quia etiam in corporib⁹ martyrū apparebūt. dicente Aug. libro de ciuitate dei. Fortasse inquit videbimus in corporibus martyrū cicatrices quas ꝓ christi nomine pertulerunt: nec erit in eis deformitas sed dignitas: ⁊ in corū corpore quedā corporalis pulchritudo fulgebit. hec ibi. ¶ Tertio etiam ꝓbo xp̄m veraciter surrexisse ratione affirmationis: vꝫ testiū veridicorū. Fundamentū rationis habem⁹ in iure. extra de ꝓba. c. quoniā contra falsam. Et extra de testi. ⁊ attesta. c. causam que vertit. Et extra de testi. cogē. vel. nō. c. Cum sup causa. Et sup Mat. 18. vbi dr. In ore duoꝝ vel trium testiū ydoneoꝝ. s. stat omne verbū. id ē q duob⁹ testib⁹ veridicis fides inhabitanter est danda. Huc regula ꝓbat per experientiam quottidianā. Quo ꝑsuppposito: q duobus testib⁹ fides debet dari: certū est q resurrectionem xp̄i testes verissimi: vꝫ angeli attestati sunt: qui cum sint in gratia cōfirmati: ⁊ p cōsequens mēteri nō possint: magis est eis fides adhibenda q̄ omnib⁹ hominib⁹ mundi: ꝓ eo q mundani testes cū non sint certitudinaliter in gratia confirmati possunt aut ex malicia aut ex ignorantia mentiri. Et q angeli non tm̄ duo sed quattuoꝝ vltra sufficientiam xp̄i resurrectionē ꝓbauerūt ꝓꝫ. Mat. Matthei. 28. dr. Angelus domini descendit de celo ⁊ accc. re. la. ⁊ se. sup cū. dixitq̄z mulieribꝰ nolite expauescere. Scio enim q christuꝫ qui crucifixus est queritis nō est hic: surrexit enim sicut dixit. hec ibi. Item Marc. 16 dicitur. Introcuntes mulieres in monumentum viderunt iuuenem sedentem in dextris coopertū stola candida: ⁊ obstupuerunt qui dicit illis: Nolite expauescere christuꝫ queritis nazarenum crucifixum resurrexit nō est hic. hec ibi. Joan. 20. de duobus alijs angelis dicit. Dum ergo fleret Maria inclinauit se et prospexit in monumentum ⁊ vidit duos angelos in albis sedentes: vnum ad caput ⁊ vnum ad pedes vbi positum fuerat corpus Jesu. hec ibi. De his duobus angelis facit mentionē Luce vicesimoquarto capitulo. ¶ Quarto etiam ꝓbo xp̄um veraciter resurrexisse ratione operationis: videlicz mirabiles. Fundamentū huius rationis etiā habemus in iur. extra de reli. ⁊ ve. sanctoꝝ. capi. Audiuimꝰ: sed multo melius extra de testi. ⁊ attesta. ca. venerabili fratri nostro: vbi Nonius tertius dicit. Mandamus quatenus testes idoneos habeatis super vita ⁊ miraculis pie memorie. M. abbatis monasterij supradicti producendos: ⁊ illos singillatim examinare curetis cum ea diligentia que solet ⁊ debet in receptione testiū adhiberi. hec ibi. Quo concesso videlz q fides exhibetur miraculis ab ecclesia approbatis: certū est q resurrectio xp̄i fuit operibus miraculosis approbata. Nam ut dicitur Matth. 28. in cuius resurrectione terremotus factus est magnꝰ cōtra naturā. Et ibidē dicit. Pre timore autem eiꝰ exterriti sunt custodes ⁊ facti sunt velut mortui. Et insup ut ibi dicit xp̄us exiuit sepulchro signato ⁊ clauso: quia postmodum angelus descendens de celo reuoluit lapidē. Et insuper miraculose ut dicitur Mat. 27. Multa corpora sanctoꝝ surrexerunt cuꝫ eo. Nō si sic est q fides dē miraculis: ⁊ xp̄s in resurrectione sua multa opa miraculosa ostēdit: concluditur ex hoc q veraciter resurrexit. ¶ Quinto etiam ꝓbo xp̄um veraciter resurrexisse ratione sensificationis. Fundamētum ratiōis ponit ꝓbus libro de sensu ⁊ sensato di. Omnis vera cognitio oꝝ habet a sensu. patet hec regula. Naz quia video oculis aliquid esse nigrū: ideo iudico etiā ꝓ intellectu illud veraciter esse nigrū. Quo ꝑsup posito: certū est q xp̄us resurrectionē suam sensibiliter demōstrauit quadruplr. ¶ Prio p visum se visibilē aplis ostendendo sicut et presse habet Luc. 24. Et Jo. 20. ⁊. 21. ¶ Scōo p auditū cū eis actualiter loqndo sicut exp̄sse habet Mat. 28. Mar. 16. Lu. 24. ⁊ Jo. 20. Nā per. 40. dies vsq̄z ad ascensionē ut dicitur Act. 1. c. cū aplis ⁊ discipulis loquebatur. ¶ Tertio resurrectionē suā sensibilr ꝓbauit p gustū cum aplis ⁊ discipulis sepius comedendo. Vñ Luce. 24. dicit. q dū simul aplī loquerētur xp̄us stetit in medio coꝝ ⁊ dixit eis. Pax vobis: ego sum nolite timere. Et

mirantibus illis dixit. Habetis hic aliquid quod mãducet. At illi obtulerunt partẽ piscis assi ⁊ fauũ mellis. Et cũ manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis. hec ibi. Et Joan. xi. ctiã legit q̃ cõmedit. Et actu. j. ca. qñ voluit ascendere in celũ dñs. Et conuescens p̃cepit eis ab Hierosolimis ne discederent. Si autẽ quereres quõ rps vere cõedebat: cũ in ei⁹ substantiã nõ posset cibus cõuerti cũ esset glosus. Rñdit Alexã. de ales. in tertia pte sum. vbi agit de resurrectiõe et etiã Tho. 3. pte sum. q. 54. ar. 6. in solu. j. ar. q̃ in susceptione cibi sunt q̃rtuor. s. masticatõ cibi ⁊ traiectio. ⁊ ista duo vere fuerũt in rpo Digestio vero ⁊ in comedentẽ ꝓ parte conuersio in rpo nõ fuerũt. Vnde Beda super Luc. Volens ostendere modũ quo christus comedit ponit tale exemplũ di. Aliter absorbet terra aquã fitiens. Aliter radius solis calens terra eniz absorbet aquã indigẽtia. Radius vero solis potẽtia. Et sic aliter comedit rp̃us aliter nos: ⁊ aliter angeli. Nam rp̃us comedit nõ ex indigentia deperditionis: q̃ talis indigentia nõ est corporib⁹ beatis. Vñ Augusti. licet inquit rp̃us manducaret nullo mõ cõuertebat cibus in corpus eius: ſz iõ conuescit voluit ad infinuandũ veritatẽ resurrectionis eius. q̃. s. haberet corpus verũ non fantasticũ. hec ibi. Nos vero comedim⁹ propter restaurationẽ deperditi: que fit p cibũ qui cõuertit in substantiã comedẽtis. Corpa aũt que nõ sunt viua nec animata nõ comedũt licet cibuz terãt ⁊ deorsum traiciant. Sicut fecerũt angeli apparẽtes Abrahe: ⁊ angelus apparens tobie. Si autẽ quereret: quid ergo fiebat de illo cibo quez christus cõmedebat Rñdit Alexan. vbi s allegans August. libro 83. qõnum. q̃ in spũalem naturã cõuertebat Quod nõ est intelligendũ in spũalem naturã que sit corpis glorificati: sed in spũalẽ naturã respectu materialitatis quã prius habebat cibus assumptus. Vnde quẽadmodum radius solis agẽs in aquã que grosse est nature cõuertit illã non in naturã suam sed in vaporẽ: cui⁹. s. est natura subtilis respectu nature aque: ita debet intelligi in pte ista. Hec alexan. ¶ Quarto rps mõstrauit resurrectõnem suã sensibiliter p tactũ se palpabilẽ eis exhibendo. Vnde Luce. 24. dicit. Luz apparuisset aplis ⁊ illi extimarent se spiritũ videre: quid ingt dixit Jesus turbati estis ⁊ cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus ⁊ pedes: quia ego ipse sum: palpate et videte: quia spũs carnem ⁊ ossa non habz sicut me videtis habere. Et cũ hoc dixisset oñdit eis manus ⁊ pedes ut tangerent. hec ibi. Si aũt quereret cũ corpus rpi esset glorioſum: quõ poterat palpari a nõ glorioſo ⁊ cũ am videri. Rñdit Alexan. vbi s. q̃ corp⁹ glorificatũ non est palpabile naturaliter: a manibus nõ glorificat sicut nec visibile ab oculis nõ glorificatis. habet tamẽ corpus glorificatũ de natura sue glorie: q̃ si vult palpatur ⁊ si non vult nõ palpatur. Similiter q̃ videatur. Quod fecit ⁊ beatus Bartholome⁹ nãdũ glorificatus: sed ille ex miraculo nõ ex natura videbat hominib⁹ quãdo volebat: ⁊ nõ videbat quando non volebat: sicut habet in eius legenda. Hoc tũ ut predixi corpus glorificatũ facit: non ex miraculo: sed ex natura glorie sue. Ex predictis igit quinqz rationibus patet: qualiter rp̃us veraciter resurrexit erquo etiaz omni mõ possibili ⁊ sensibili se resurrexisse ostendit. ¶ Tertio, pbo rp̃um veraciter resurrexisse diuersis apparitionibus. Nam post resurrectionẽ rp̃us diuersis tẽporibus discipulis apparuit quinqz tñ vicib⁹ in die resurrectionis apparere voluit. Apparuit autẽ in toto sicut inuenit. i6. vicibus. Et ideo act. pmo dr. Quib⁹ ⁊ prebuit seipsuz viuũ post passionẽ suam in multis argumẽtis p dies. 40. apparẽs eis ⁊ loquẽs de regno dei. Primo igit apparuit Marie magdalene. Sic eniz dr Matth. i6. Surgẽs Jesus mane prima sabbati apparuit pzio marie magdalene de qua ciecerat septẽ demonia. hec ibi. Et Jo. 20. Apparuit ei Jesus di. Mulier quid ploras? quẽ queris? Illa autẽ existimãs q̃ ortulanus esset dicit ei. Dñe si tu subtulisti eũ dicito mihi ubi posuisti eũ: et ego eũ tollã. dicit ei Jesus. Maria. Conuersa illa dicit ei. Rabboni: qd dr magister. dic ei Jesus. Noli me tangere nundũ eniz ascendi ad patrẽ meũ. hec ibi. Quare prius apparuit dñs magdalene: que gerit tipũ penitẽtiũ q̃ ceteris apostolis ptrãsco: q̃ rones aureas de hoc ponã deo duce in alio quadragesimali de fructib⁹ sacratissime fidei. Sufficit ꝓ nũc: q̃ in hac prima apparitiõe verificata fuit sententia pauli ad Roma. 5. di. Vbi suphabũdauit delictũ suphabũdauit ⁊ gratia. ¶ Scõo apparuit mulieribus seu aliis mulieribus

redeuntib⁹ a monumẽto. vñ Mat. vltimo dr vũ irẽt nũciare discipulis. Ecce Jesus occurrit illis di. Auete. hec ibi. he mulieres tipũ gerunt bũliũ ghus dñs apparet tã rõne sexus tã rõne effect⁹: q̃ vt statiz subiũgit Mat. vlt. Ille accesserũt ⁊ reũerũt pedes ei⁹ ⁊ adorauerũt eũ. Tertio appuit petro de q̃. i. Cor. 15. aplis ait. q̃ visus ẽ p̃ cephe ⁊ post hoc vndeciz. hec ibi. Cephas eni petr⁹ interpretat. vñ Jo. i. dixit Jesus Simoni Tu vocaberis Cephas q̃ interpretat petr⁹ vbi aũt ei apparerit nescitur nisi forte qñ redibat a mõumẽto ⁊ diuertit a Joan. sic hẽtur luc. vltio. vel forte apparuit qñ solus monumẽtũ itrauit sicut dr i hystoria scholastica. vel appuit ei i spelũcha. Nã dr i cadẽ hystoria q̃ qñ rpm negauit fugit i caueã que mõ appellat gallicat⁹: in q̃ vt dr p tres dies sp fleuit ex eo q̃ rp̃z negauit ⁊ ibi rps sibi apparuit ⁊ eũ cõfortauit. Petr⁹ aũt interpretat obediẽs ⁊ gerit tipũ obediẽtiũ ghus dñs libẽter apparet. ¶ Quarto appuit duob⁹ discipulis cũtib⁹ i emaus vt hẽtur luc. vltio. Quos redarguẽs dixit. o stulti ⁊ tardi corde ad credendũ. ⁊c. Et ibi ẽt dr q̃ cognouerũt eũ i fractiõe pãis. Quinto appuit discipuli congregati i vnũ i die resurrectiõis: nõ erat tũ tho. ibi cũ eis. vñ Jo. 20. dr. Cũ esset sero die illo vna sabbatoz ⁊ fores cẽnt clause vbi erãt discipli cõgregati pp metũ iudeoz: venit Jesus in medio eoz ⁊ dixit eis pax vobis ⁊ oñdit eis manꝰ ⁊ latꝰ gauisi sũt q̃ discipli viso dño. b ibi. he. 5. appitiões in ipa die resurrectiõis facte sũt. Sexto appuit post octo dies oib⁹ discipulis ⁊ pñte thoma q̃ dixerat se nolle credẽ. vnde Jo. 20. dr. post dies octo itez erãt discipli it⁹ ⁊ tho. cũ eis ⁊ venit Jesus ianuis clausis et dixit. Pax vobis. deiñ dic thome infer digitum tuũ ⁊c. hec ibi. ¶ Septio appuit discipulis piscãtib⁹. vñ Jo. 21. dr. Manifestauit se iteruz Jesus discipis suis ad mare tyberiadis. ⁊c. vide ibi: q̃ ad verbũ rpi mittẽtes rethe cũ p totã noctẽ nihil prẽdidissent ipletũ fuit cẽtuz qnquagita trib⁹ magnis piscibus. ¶ Octauo apparuit discipulis i mõte tabor vbi cõstituerat illis Jesus ⁊ videres eũ adorauerũt. b ibi ¶ Nono apparuit undeciz discipulis recũbẽtib⁹ in cenaculo. vñ. m. 16. dr. Nouissime aũt recunbentibus .ii. discipulis apparuit illis Jesus ⁊ expro. increi. il. ⁊. du. cordis ⁊c. ¶ Decimo apparuit discipulis existentibus in monte oliueti sicut habetur luc. vltimo. ¶ Vnde cimo apparuit gngẽtis discipis dicẽte apl̃o i. Cor. 15. deinde iquit visus ẽ plus q̃ gngentis frib⁹ simul ex gb⁹ manẽt aliqui vsqz adhuc. Quidã aũt dormiũt. hec ibi. ¶ Duodecio apparuit Jacobo minori q̃ similis quasi erat christo q̃ nunq̃ comedit cornes nisi agnum in pascha nec barbaz vnq̃ icidit qui tm ozabat q̃ videbat genua cameli bre cui soli cõcessuz erat intrare sca scoz: q̃ prim⁹ cãtauit missaz in Jerusalẽ: qui tãdẽ gladio a Judeis occisus ẽ: De q̃. i. Cor. 15. apls ait. Deiñ visus est Jacobo deinde aplis oib⁹. hec ibi. ¶ Decimotertio apparuit Joseph ab Arimathia sic legit in euangelio Nicodemi. Mazz cũ audisset iudei q̃ Joseph corp⁹ dñi Jesu a pilato petisset ⁊ ipsũ in monumẽto suo posuisset: indignati eũ ceperunt ⁊ i cubiculo clauso ⁊ figillato clauserũt post sabbatũ cũ occidẽ volẽtes. Et ecce Jesus in ipsa nocte resurrectiõis ad eũ intrauit faciẽ ei⁹ erterfit osculũ dedit ⁊ in domũ suã i arimathiã ipsũ pduxit. ¶ Decimoquarto appuit paulo post ascẽsionẽ pp q̃ i. Cor. 15. ait. Nouissime aũt oiuz tanq̃ abortiuo visus ẽ ⁊ mihi Jesus. hec ibi. ¶ Decimo qnto appuit vt pie credit p̃ oib⁹ sue matri virgini glose. Et iõ euãgliste nihil posuerũt q̃ ꝓ firmo hoc ab oib⁹ tenendũ ẽ. Rões aũt de tali appiratiõe i alio quadragesimali ponaz. ¶ Decimosexto ⁊ vltio apparuit petro post ascẽsionẽ de roma egredienti cui cũ dixisset: domine quo vadis. Respondit. Redeo romã iterum crucifigi. Ecce aia chrystiana q̃ ex tot ⁊ tantis diuersis appitionibus diuersis diuersimode factis nihil habes de resurrectione tui saluatoris dubitare. ¶ Quarto ꝺ niqz ꝓbo rp̃z veracit resurrexisse testificationib⁹. vltra eni ãgelicos testes: alios testes hẽm⁹ q̃ testificati sunt christũ veraciter resurrexisse. Primi autez testes fuerunt custodes sepulchri rpi: de quib⁹ Mat. 28. dr. Qui cũ abissẽt ecce quidã de custodib⁹ venerunt in ciuitatez ⁊ nũciauerũt pncipibus sacerdotũ oia q̃ facta fuerant: ⁊ cõgregati cũ seniorib⁹ cõsilio acceptoque pecuniã copiosã dederũt militib⁹ dicẽtes Dicite q̃ discipli ei⁹ nocte venerũt ⁊ furati sunt eũ vobis dormiẽtib⁹: ⁊ si hoc auditũ fuerit a pfide nos suadebim⁹ ei ⁊ securos vos faciem⁹. At illi accepta pecunia fecerũt sic erãt docti ⁊ diuulgatuz est verbũ illud apud iudeos vsqz in hodiernũ diẽ. hec ibi. Alius testis fuit pilatus qui testificat⁹ est Tiberio Impe

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratoꝛi xp̃m resurexisse per quandā epistolam sibi destinatā. Cuius tenoꝛ verbalr. est ille. Tiberio Imperatoꝛi suus pontius pilatus salutē. Nuper accidit qđ ipse ꝓbauī iudeos se ꝛ suos posteros in crudelē dānationē per iniustitiā deiecisse. Nam cū promissū hēret qđā eoꝛ: q illis de celo mitteret ſanctū suum qui eoꝛ ret merito diceret isti cū habuissent ꝛ vidissent eū cecos illūinasse lepꝛosos mundasse: paliticos curasse: demones ab obsessis fugasse: ꝛ q plus ē mortuos resuscitasse: direrunt illū pꝛincipes sacerdotū isidiantes ei magū eē missiqꝫ eū pp hoc tradiderūt ꝛ alia pro alijs mentientes: cōtra legē eoꝛ fecerūt. Ego autem credidi ita esse ꝛ flagellatum tradidi arbitrio eoꝛum. At illi crucifixerunt eū ꝛ eidē mortuo ꝛ sepulto custodes adhibuerunt. Ille vero multibus meis custodientibus eum die tertia cum magno terremotu resurrexit. Sꝫ intantum exarsit ncquitia eoꝛum vt darent eis pecūias dītes dicite q discipli ei⁹ nocte eoꝛp⁹ ei⁹ rapuerūt. verūtū milites cum accepiſ sent pecuniam id quod factum est taccre nō potuerunt. Nam ꝛ illum resurexisse veraciter testati sunt ꝛ se a iudeis pecuniam sunt at testati accepisse. Hec aūr ideo tibi scripsi ne aliquis alter referens mētiat ꝛ cristimes credendum esse mendacijs iudeoꝛum. vale ꝛ dijſ si placet me cōmenda. hec pilatus verbaliter pro vt in gestis romanoꝛum inuenitur. ¶ Tertij deniqꝫ testes chrystum resurrexisse confitentes sunt mortu cum chrysto in die resurrectionis eius resuscitati de quibus Mathe. 27. dicitur. Mlta coꝛpoꝛa sanctoꝛum qui doꝛmierant surreꝛexerunt ꝛ creūtes de monumētis p⁹ resurrectionē ei⁹ venerūt in sanctā ciuitatē ꝛ apparuerunt multis. hec ibi. ¶ Ex predictis igitur auctoꝛitatibus rationib⁹ apparitionibus ꝛ restificationib⁹ pꝫ qualiter chryst⁹ veraciter resurrexit. Et per cōsequens pꝫ eriam fm ministeriuꝫ de resurrectione chrysti declarādū quod dicitur mysterium veritatis.

De tertio mysterio sacratissime resurrectionis chrysti declarando quod dicitur mysterium integritatis.

Tertium mysteriū deniqꝫ de gloriosa ꝛ christi resurrectiōe declarandū dicit mysteriū integritatis. pꝛo cuius mysterij declaratione in forma q̃stionis quero. vtꝛ caro chrysti sanctissima dato q anima eius nunq̃ coniuncta fuisset vel saltez soli tempore generalis Judicii fuisset putrefacta coꝛrupta ꝛ incinerata vel resoluta in elementa quē admodū accidit cōiter ceteris humanis coꝛporibus. Et breuiter Respondit tho. 3. parte sume. q. 51. ar. 3. in coꝛ. q. Et ēt in. 3. scn. d. 21. ar. 2. q. non. Et q coꝛp⁹ xpi etiam ab anima separatū nunq̃ coꝛruptū fuisset se ꝛ sēper integrū remansisset tripliciter. Primo auctoritatib⁹. Scōo rōnibus. Tertio similitudini b⁹. ¶ Primo probo auctoꝛitatib⁹. Nā dicente ps. 15. ait. Caro mea requiescet in spe: quoniam nō derelinques aiaꝫ meā i inferno nec nec dabis sanctū tuū videre coꝛruptionē. vbi glo. ait. Idest caro chrysti in spe quiescit: quia secura fuit de macula incoꝛruptionis. Ambro. ait li. de vita beata. Tenēdum est inquit vt arbitroꝛ q caro chrysti deificata nunquaꝫ coꝛrupta fuisset: etiam si vsqꝫ ad mundi finez ab aia sua separata perstitisset. hec Ambrosius. Secundo quidem, ꝓbo duabus rationib⁹ ¶ Primo rōe causalitatis. Scōo rōe vnitatis. ¶ Primo probo ratione causalitatis. fundamentum rationis ponit cōmētatoꝛ lib. de ſ ſtātia oꝛbis. di. Remotis causis effectuis remouentur effectus subsequentes post hec regula. Nam remotis prauis humoꝛibus a stomaco que sunt causa potissima diuersarum infirmitatum ꝛ mortis: remouētur ꝛ coꝛum effectus vꝫ infirmitates ꝛ mortis. Quo ꝑsup suppositō certum ē q peccatum originale est cā precipua non tantuꝫ mortis sed insuper coꝛruptionis coꝛporalis post mortem. Sed clarum est q christus non contraxit originale pctū, p eo q fuit ꝺcepta de spū sancto ex ro ei⁹. propter quod Mat. 1. dicitur. Ecce angelus domini apparuit Joseph. d. Joseph fili dauid noli timere accipere mariam coniugem tuaꝫ. Quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. hec ibi. Quod si sic est ergo p consequens non poterat caro chrysti coꝛrupi: cuꝫ cās non haberet qua coꝛrumpi deberet. ¶ Secundo hoc idem probo ratione vnitatis. Fundamentum rationis ponit auctoꝛ lib. 6. principioꝛuꝫ. di. Actionis naturalis proprietas est ex se in id quod subijcitur similez inferre passionez. patet hec regula. Naꝫ si forma alicuius sigilli cere inprimatur: statim in cera suam similitudinē relinquit. similiter si i vase bono vinum reponitur: statim vinum remanet odoꝛiferum. Econtra vero si in vase

putrido seu musido vinum ponatur statim vinum sit insipidum. Quo presuppositō certum est q deitas coniuncta erat coꝛpoꝛi christi non tantum viuo sed etiam mortuo dicente Damasceno. Anathema sit inquit qui dicit verbum deposuisse quod semel assumpsit. Et leo papa dicit. Tanta est vnio dei et hominis vt nec supplicio posset dirimi nec moꝛte distingui. hec ille. Hoc idem asserit expꝛesse Bonauen. in tertio distinct. 21. argumen. 1. q. 2. Sed clarum est q deitas coꝛpoꝛi christi coniuncta omnino erat incoꝛruptibilis ergo per consequens caro christi sibi vnita nullatenus coꝛrumpi poterat. si autem diceres q caro christi composita erat ex quattuoꝛ elementis contrarijs sicut ꝛ nostra ergo necesse erat q coꝛrumperetur. Respondeo q putrefactio cuiuscunqꝫ coꝛpis ꝛ si prouenit ex contrarijs vel ex infirmitate illi⁹ nature que non potest amplius coꝛpus continere in vnitamen hoc non poterat contingere in coꝛpore christi: quia vt predixi diuina virtus sibi vnita eum roboꝛabat ꝛ cōtraria suspēdebat cōtra nām ne coꝛpus illud coꝛrupi pmitteret Mora tū q xp̃s alios defect⁹ humane nature sp̃ōe assūpsit ꝛ pati voluit: tū vt op⁹ nostre redēptionis oparet: tū ēt vt in his nobis mereret. Et si p̃dictos defectus assūpserit: noluit tū coꝛpus suū sanctissimū putrefieri ꝛ resoluī duplici respectu ¶ Primo respectu oñionis sue virtutis. Scōo respectu nře vtilitatis vt. s. ex hoc haberet spes de futura resurrectione ¶ Tertio ēt, ꝓbo silitudinib⁹ q caro xpi ēt mortua oio erat icoꝛruptibilis Primā silitudinē hēm⁹ de aie cōparatiōe. Certuꝫ ē eniꝫ q aia quouslqꝫ ē coꝛpi cōiuncta: ipm nāliter reseruat a coꝛruptiōe. Nō si sic est ergo multo magis deitas coꝛpi xpi cōiuncta cū sit in infinitū potioꝛ aia: ipsū a coꝛruptione ꝑseruasset alr sequeret q aia esset nobilioꝛ ꝛ virtuosioꝛ deitate qđ vtiqꝫ ē falsissimū. Scōaꝫ similitudinē hēm⁹ de opatione balsami. Certū ē eniꝫ q qđ pōt virt⁹ finita determinato tp̃e: hoc ēt pōt virt⁹ infinita i finito hoc ē semp. Sed clarū ē q opatio balsami aliq̃ tēpoꝛ pseruat coꝛp⁹ mortuū a coꝛruptiōe. ergo a foꝛtioꝛi multo magis virt⁹ infinita deitatis coꝛp⁹ xpi ab oñi coꝛruptione ꝑseruasset. Ex p̃dictis igit auctoꝛitatib⁹ rōnib⁹ ac silitudinibus pꝫ q̃liter sanctissimuꝫ coꝛp⁹ xpi nūq̃ coꝛruptū fuisset icineratū vel putrefactū; dato q ei⁹ aia ēt vsqꝫ ad finē mūdi ab eo fuisset separata. Et p oñs patet triplex mysteriū de gloriosa xpi resurrectiōe declarandū qđ dicebat misteriū itegritatis. Et ēt p oñs pꝫ ex p̃dictis Decima excellētia ipsi⁹ sacratissime fidei q dr excellētia vnitatis. In q oñsum fuit qualr aia xpi a suo coꝛpoꝛe p mortē realit separata veraciter cū eodē coꝛpoꝛe p suā resurrectionē fuit vnita ꝛ cōiucta. Quā xpi resurrectionē cōcedat nobis pater celestis firmiter in presenti vita p gratiā quercre: ꝛ in futuro per gloriā eternaliter cōtēplari. Qui viuit ꝛ regnat in secula seculoꝛ. Amen.

¶ Feria secūda p⁹ resurrectionē dñi de .xi. excellētia sacratissime fidei: seu de certitudine future felicitatis atqꝫ vniuersalis resurrectionis.

Stulti et tardi corde ad credēn in oib⁹ q̃ locuti sūt pphe nōne h opoꝛtuit pati xp̃m ꝛ ita itrare i gl̃iaꝫ suā. Scribūtur h verba luc. 24. c. i cuāgelio occurrētis ferie. p⁹ sancti euāgelij lr̃alē ꝛ moralē expositōnē egregij ciues exq̃ vt claruit in precedēti sꝛmone. Decimā excellētiā sacratissime fidei sufficiēter vt vidistis declarauimus. restat vt hodie Undecimā excellētiā de ipsa sacratissima fide ēt declarem⁹. Que quidē dicitur excellentia certificabilitatis. in qua precipue oñdam certitudinē future vite seu future felicitatis. Quoniam igitur causa potissima ꝛ principalioꝛ: quarōnales creature hodiernis tēpoꝛib⁹ i tot ꝛ tāntis peccatis atqꝫ voluptatibus submergunt est profecto incredulitas, ꝛ infidelitas: de ipsa futura vita beatitudine ꝛ felicitate. iccirco decreui certitudinez demonstrare. Naꝫ cogitauit mundana carnalis imo heretica creatura q alia non sit vita ꝛ felicitas q̃ presens: ꝛ q mortuo coꝛpoꝛe simul ꝛ anima moriatur ꝛ deficiat. ꝛ sumit argumentum q ois cognitio simpliciter est a sensu. Quod si a sensu aliquid deficit: iaꝫ credere nolūt dicentes. Quo modo credere possumus que videre ꝛ palpare non valemus. Et propter hoc se sponte implicant cunctis voluptatib⁹ p̃sentis vite: cūctaſq̃ morales ꝛ theologicas virtutes despiciunt ꝛ detestantur. De talibus nempe Lactantius libꝛo secundo. diuina. instituti. capi. sic ait. Nam dum nonnulli existimant deos nos non esse cure nec post mortem ei⁹ futu

Universidad de Deusto
Biblioteca

ros totos se libidinibus adiciunt ⁊ dum sibi licere putant:hauriēdis voluptatibus sciēter incumbunt:per quas ipudentes laqueos eterne mortis incurrunt.hec ille.Cum quo concordans Augusti.lib.de fide ad petrum ait. Omnia siquidē huius mundi mala ⁊ pecca ta ideo proueniunt quia fides de eterna vita tanq̄ dubia ⁊ incerta habetur.Si enim homines futurā vitam firmiter crederent:nunq̄ peccarent:sed semper virtutibus adherent hec ille.Licet igitur ad confutanduz hūc errorem pessimum sufficiat pura ⁊ sincera fides:que futuram vitā non cum conditione sed simpliciter ⁊ absolute credere facit. quoniā vbi pōit ꝓditio de futura filicitate ibi per ꝓñs pōit ⁊ infidelitas. Nz vt dr cp̄. de. here. c.i.Ubi⁹ in fide infidelis esse cōuincitur tamen ad firmiorē crudelitatez ⁊ certitudinem future vite probabo veritatē future felicitatis ēt fortissimis ⁊ nālibus argumētis accipe ergo.o incrudela anima.i4.argumenta fortissima certitudinem future vite demonstrātia.Quoz septē soluz hodierna die declarabo.Alia vero septē crastina die declaranda. reseruabo.Quorum.septem argumentoruz.

¶ Primū dr argumētū Assimilationis.
¶ Secūduz dr argumētū Operationis.
¶ Tertiuz dr argumētū Participationis.
¶ Quartum dr argumētum appetionis.
¶ Quintū dr argumētū Justificationis.
¶ Sextū dr argumentuz Proportionis.
¶ Septimū dr argumētū Pregustationis.
¶ De septē argumētis oīdentibus certitudinē future felicitatis ⁊ vite.⁊ primo de p̄ quod dicitur argumentum assimilationis.

PRimū igit argumētū vnūquēq̄z certificās de futura vita ⁊ felicitate dr argumētū assilationis.In hoc argumento hēo oīdere q̄lit aia itellectiua cū imediate ꝓcedat a deo p̄ creationē ē imortal:⁊ p ꝓñs corrupto corpe ipa nō corrūpit. Fundamētū huius argumēti ponit:phs lib.de ꝛgeneratiōe ⁊ cor.di.Omne cuius cā ē corruptibilis vel incorruptibilis:ipsū q̄q̄z est corruptibile vel incorruptibile.p̄z ꝟ regula.Mā qz aia sensitiua aialiuz pendet ab ipsa mā carnis que vtiq̄z ē corruptibilis: iccirco corrupto corpore aialiū corrūpitur penitus coz aia sanitas ⁊ scientia que ab ipso corpore egrediunt dicēte pho li. de longitudine ⁊ breuitate vite.c.i.Corruptis inquit animalib⁹ corrūpitur et anima ⁊ scientia ⁊ sanitas in eis.Similiter qz arbor generatiua fructuum ē corruptibilis. Iccirco fructus eius corrūpitur.Item ignis egrediēs a ligno corruptibili corrupto ligno corrūpitur et ipse:ignis.Opposituz est de causa incorruptibili quoniā producit effectuz in corruptibilez patet. Cuz enim essētia solis ſm phm.2.de ce. ⁊ mundo sit icorruptibilis:iō effectus eius q est lux ⁊ claritas vtiq̄z icorruptibilis ē. Quo ꝓ suppositō certum est q̄ hō cōponitur ex sēcūda substantia videlicet materiali que est caro ⁊ formali que est aia.Cum igit caro simplicit generetur de substantia corruptibili parentuz Iccirco ⁊ ipsa corrumpitur post mortē.Ecōtra vero:qz anima rationalis pro vt dicit Bonauen.in secūdo.di.19.per creationē imediate a deo qui est causa incorruptibilis et imortalis procedit ⁊ infunditur corpori. Iccirco dato q̄ corpus corrūpatur:nequaq̄ ipsa aliquo pacto corrūpi potest. Et propterea remanet ꝑpetua ⁊ immortalis.Et q̄ anima intellectiua non dependeat a corruptibili corpore:ſz inmediate a deo ⁊ per consequens sit incorruptibilis audi phm tertio de anima dīcm Intellectus inquit non habz aliquod organū in corpore sed est separatus ab omni organo Et in lib.de animalibus dicit. Solus intellect⁹ intrat in nobis ab extrinseco.ꝓpter qđ idē phs primo de anima cōcludit aiam intellectiuam ēe incorruptibilē di. Intellectus.s. human⁹ est quid diuinuz ipassibile ⁊ incorruptibile.Et.2.de anima dicit. Intellectus nō esse alterum genus anime.vnde contingit eū separari ab hoc.s.corpore sicut perpetuū acorruptibili.Et.3.de anima dicit.Intellect⁹ est ꝑpetuus ⁊ imortalis.Dcniq̄.12.methisice ait. Anima nō ois sed soluz intellectualis manet post cōpositi corruptionē.Si igit vt patet ꝑ argumentum sēm aia est imortalis ⁊ eterna a parte post:ergo postq̄ recesserit a corpe suo oportet omnino cōcludere q̄ habeat aut eternā felicitatē si bene egit in presēti: aut si male egit eternaz miseriaz ⁊ calamitatez.Quod confirmās Athanasius in simbolo suo ait. Qui bona egerunt ibunt in vitā eternā: qui vero mala in ignez eternum.

De secundo argumēto oīfiōis future felicitatis quod dr argumentū operationis:

SEcunduz insuper argumētuz vnumquemq̄z certificās de futura vita ⁊ eterna felicitate.dr argumētū opationis.In hoc argumento habeo ostendere:qualis er operatione quā aia facit post mortem seu post separationem a suo corpore: certitudinalr arguit esse aliam vitam ⁊ felicitatē cōs pfectē.Fundamentū igitur hui⁹ argumēti ponit phs .9.metaphi.di.Dis actus ⁊ operatio ꝓsupponit potētiā ⁊ essentiā suc cāe.patet hec veritas.Mā si est inuenire ponū est ēt inuenire arborem Similiter si inuenīt gladi⁹ vel pallaciū necessario opz inuenire cām efficientē ipsi⁹ gladij vel pallacij.Simili si inuenitur fili⁹.necessario reperitur pater ⁊ mater intellige naturaliter.Quo presupposito dico q̄ aia in egressu a corpore non videat cum sit substātia spiritualis oio inproportionata sensibilibus oculis.¶Deto an anima ipsa post mortē cognosci possit esse imortalis.Et certuz est q̄ sic:⁊ hoc ex operatione ⁊ effectib⁹ que post mortē operat.vnde phs.i.de aia.⁊ primo posteri.Et Ricar.in.4.di.48.ar.2.q.1. distingūit dicentes q̄ dupliciter aliqd cognosci potest.¶Primo p suaz formaz ⁊ essentiaz:⁊ hoc mō non vr anima naturaliter ante mortē nec post mortez sicut nec deus a nobis ēntialiter nūc nonvr nullo ēt habitus mētis.Scōo mō cognoscit aliquid per effectuz ⁊ per operationē ab extra ⁊ sic cognoscunt habitus mentis p actus ⁊ actus per obiecta.vt dicitur.2.de anima.Et insuper deus cognoscitur per effect⁹ vz p res creatas ⁊ per ordinez eaz ⁊ per motuz celoz ⁊ etiā in iuditio cognoscitur a reprobis p penā ab ipso deo et iustitia eis inflicta.hoc etiam modo cognoscitur aia nostra ante mortē ⁊ etiaz post mortē.Ante mortē quidē per sensuz ⁊ motuz:qz aia facit moucre corp⁹ videre audire loqui odorare gustare ⁊ huiusmodi. Quc oia sunt effectus eius dicente pho.2.de aia.Anima inquit ē causa oium motuum et operationū que fiunt naturaliter in corpore. Et.i.de anima dicit.Aiatuz ab inaiato maxime in duob⁹ differre videt.s.motu ⁊ sensu ⁊ hec duo accepimus a ꝓgenitoribus nris. post mortez ēt cognoscitur per effectuz ⁊ opationem miraculoz que facit:dicente Gregorio in.4.dialogoruz.O petre ingt si vitam manentis i corpore deprehēdis et motu'mē bruz:cur non perpendis aie vitam post corporis mortez per virtutem miraculorum.hec ille.Ecce vt practica vtar Dum sanct⁹ Bernardinus mortuus esset aquile ⁊ existeret in cardeto in ecclesia fratresq̄z ei vt moris est officium facerent:statiz videntibus fratrib⁹ quidaz membris destitutus tangens corpus eius sanatus est.Similiter quidam paralitic⁹ ⁊ quidam cecus euz ibidem tangentes statiz sanati sunt.¶Pretermitto alia infinita eius miracula.Inter que.400.in eius canōizatione coram papa Nicolao probata sunt. De mortuis suscitatis taceo.quoniam vt fertur.13.suscitauit.In legenda autem sancti Antonij habetur q.17.mortuos suscitauit. In legenda vero sancti andree apostoli. habetur q̄.40. mortuos in mari submersos simul ⁊ semel suscitauit.In legenda vero sācti Jo. euāgeliste legit q̄ Drusianaz mortuā cū ad ecclesiam deferrctur resuscitauit.Similiter ibidē legit q̄ quēdam Juuenez cozā populo resuscitauit Silr Cirillus in epistola ad Augu.recitat q̄liter sanctus Hyeronim⁹ in bethlē in presētia sua ⁊ popli resuscitauit tres mortuos.Mā vt idez refert post mortē sancti Hyeronimi surexerūt due bereses.¶Prima q̄ anime nullatenus beatificabāt ante iuditiuz vle:ſz soluz tunc fimt cuz corpe beatificarēt.Secūda q̄ nullum erat purgatorium.Cirillus autē tunc episcopus Jerosolimitanus fecit propter hoc populo ⁊ clerici. facere orationes ⁊ Jeiunia 3.diebus.Quibus completis apparuit sanct⁹ Hyero.beato Eusebio.di.Dic Cirillo episcopo q̄ beri sunt mortui tres homines nūdum sepulti fac q̄ presente populo faciat eos portare in bethleem ad presepium domini: vbi iacet corpus meum:⁊ tunc accipiens sacculum meum tangat illos mortuos ⁊ statim suscitabuntur.Ipliqz dicent quomodo anima purgata etiam ante iuditium beatificat ⁊ quomodo est purgatorium.quoniam illos vbiqz duri.Quibus expletis auferentur bee due bereses.Quod presente populo totuz visibiliter fuit cōpletum.Ex premissis igitur effectibus supernaturalib⁹ quos operatur anima post egressum a corpore:arguitur necessario q̄ anima ipsa penitus est immortalis et incorruptibilis.Quod si sic est ergo per consequens necesse est concludere q̄ sit alia vita preter istam:in qua anima habet aut eternā licitatem aut eternam penam vel calamitatem.Quod si opponeres.ego nō vidi ista miracula.ergo non debeo credere animam esse immortalem ⁊ per consequens nec futu-

ram vitam ⁊ felicitatem. Respondeo q̄ sicut non esset bona consequentia dicere non vidi papam ergo papa non est: Immo ē ⁊ alij viderunt. Sic non ē bonum argumētum dicere nō vidi miracula ergo miracula credēda non sunt. pro eo q̄ ⁊ si tu non vidisti viderūt alij. Et certe impossibile ē q̄ tot miraculis q̄t ecclesia etiam per testes approbauit saltem vnum verum non reperiatur qō cum inuenerís animam vnam post mortem illud fecisse: necesse est q̄ confitearis esse immortalē ⁊ per consequens omnes alias animas eternas esse ⁊ immortales: quia vt .3. metha. omnes species equaliter predicant de suis individuis. Nec mireris si animam non vides egredientem de corpore: quia inter ipsam q̄ est quid spirituale sicut ⁊ scientia: ⁊ inter oculos qui sunt quid materiale: nulla est conuenientia ⁊ insuper q̄ sap. 9. dicitur. Corp⁹ qō corrumpitur aggrauat animā: ⁊ deprimit terrena inhabitatio sensum plura cogitantem Et sic er prefactis patet secūdū argumētū demonstratiuum future vite et felicitatis.

De tertio argumento ostensiuo future felicitatis qō dr̄ argumentum ,participationis.

Tertium argumentum vnumquemq̄ certificans de futura vita ⁊ eterna felicitate dicitur argumentum participationis. Fundamentum huius argumēti ponit philo. 2. de anima. 5. phi. ⁊. io. me. di. Medium naturaliter participat de natura extremorum. patet hec regula. Mā si homo abvna parte fit conuersus ad ignem ⁊ ab alia vero parte ad frigidum acrem seu aquam vtrq̄ simul et semel sentit frigus ⁊ calorem. hoc idem p̄s de pomo in arbore existente: quoniam pars que lucem solis respicit fit alba ⁊ rubicūda: ⁊ ecōtra pars alia que versus terram respicit remaner nigra palida ⁊ insipida. Hoc idē p̄s in domino nostro Jesu christo qui cum fuerit mediator inter deum ⁊ hominem vt sic eos ad inuicē pacificaret iccirco participauit de vtroq̄ extremo: q̄ fuit verus deus ⁊ verus homo dicente apostolo. i. thi. 2. vnus iquit deus ⁊ vnus mediator est dei ⁊ hominum homo christus Jesus qui dedit redēptionem semetipsum pro nobis. hec ibi. Et. atha. i simbolo ait. Est ergo fides recta vt cre. ⁊ confi. q̄ dominus noster Jesus christus dei filius deus ⁊ homo est. ⁊c. Similiter quia anima christi erat media inter deitatem ⁊ carnem que vtrq̄ erat coniuncta: iccirco in cruce posita ſm partem superiorem qua erat deitati vnita erat gloriosa ⁊ impassibilis. ſm vero partem inferiorem qua carni erat vnita erat dolorosa ⁊ patiebatur. Quo presuppositō q̄ videlicet medius participat de extremis. Certum est q̄ tripler reperitur substantia in creaturis. Quedam est substantia pure corporalis: corporalis: sicut sunt elementa celi planete ⁊ huiusmodi. Quedam est substantia omnino incorporalis ⁊ spiritualis sicut sunt angeli dei. Quedam vero est substantia composita: que scilicet partim est spiritualis ⁊ hic est homo qui corporalis est ex parte corporis ⁊ spiritualis ex parte anime. Quarta substātia esse non potuit. scilicet q̄ aliqua creatura esset nec corporalis nec spiritualis. Sed clarum est q̄ creatura pure spiritualis videlicet angelica est immortalis ⁊ perpetua dicente platone in thimeo. O dij deorum quorū opifex deus est: vos opera estis natura quidem dissolubilia. dei tamen voluntate indissolubilia ⁊ perpetua. hec ille. Similiter ⁊ creatura seu substantia pure corporea est etiam incorruptibilis ⁊ eterna pro vt sunt celi corpora celestia sol luna sydera elementa ⁊ huiusmodi. dicente philosopho lib. de mundo ani maliū. Corpora ingt celestia necessario sūt incorruptibilia. Et. i. de celo ⁊ mundo. ait. Celum est ingenerabile ēt inalterabile ⁊ inaugumentabile. nec est leue nec graue cum sit cōgatus a contrarijs ⁊ non potest recipere periginas impressiones i. hec ibi. Et cōmentator. 8. methaphisice ait. Corpora celestia nō habent materiam que est in potentia ad corruptionem: sed materia eorum est aliquid in actu. scilicet corpus: ideo dignius habet hoc nomen subiectum vel substantia q̄ materia hec ille. Quod si sic est q̄ substantia pure spiritualis ⁊ pure corporea sint perpetua: ergo creatura media ex vtrisq̄ cōposita necessario similiter erit perpetua ⁊ eterna. Aliter sequeretur q̄ media non esset ex quo non participaret de suis extremis. Et licet corp⁹ corrumpatur ⁊ non anima que participat de natura angelorum: tamen iterum resurget ⁊ reintegrabitur in iuditio generali ⁊ coniunctus cum anima sunul recipiet aut perpetuaz gloriam aut penaz dicente apostolo. i. the. 4. Si

enim credimus q̄ Jesus mortuus est ⁊ resurrexit. Ita ⁊ deus eos qui dor. per Jesum adu. cum eo. Et infra subiungit. quoniam ipse dominus in iussu ⁊ in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo. ⁊ mor. qui in christo sunt re. primi. Deinde nos qui vi. q re. su. simul rap. cum illis in nu. ob christo in aera: ⁊ sic semper cum domino erimus hec ibi. Et prime cor. 15. ait. In momento i ictu oculi i nouissima tuba cē. hec ibi. Que simul omnia confirmans Grego. 4. dialogorum dicit. Tres vitales spiritus creauit omnipotens deus. vnum qui carne non regitur ⁊ est angelorum. Alium qui carne tegitur ⁊ cū carne moritur ⁊ est brutorum. Tertium qui carne tegitur sed non cum carne moritur ⁊ est hominum: quorum anima perpetua est. Primi pium quidem habuit sed finem non habebit. hec ille. Et prefactis etiam patet tertium argumentū demonstratiuū future felicitatis.

De quarto argumēto ostensiuo future felicitatis quod dicitur argumentum appetitionis

Quartus insuper argumentum vnumquemq̄ certificans de futura vita et eterna felicitate dicitur argumentum appetitionis. Fundamentum huius argumēti ponit philosophus quito phisicorum. Omne quod mouetur ab alio mouetur q̄ motus ois requirit quinq̄. scilicet tempus: terminū a quo: terminus in quem: mobile: ⁊ mouens primum. patet hec regula in motu lapidis ad cuius motum requiritur tempus: requiritur terminus a quo moueatur: requiritur terminus in quem scilicet collocetur: requiritur ipse lapis: q̄ aliter in lapide non fieret motus demus requirit necessario bō vel aliqd aliud qui ,primus lapidi lapidez moueat. hoc idem explica ō motu hūani corporis qō aia mouet qm predicta. 5. etiā requiruntur. Quo presupposito certū est q̄ aia mouetur nāli appetitu ⁊ desiderio ad volendū eternā felicitatez pro eo q̄ siue vigilado ⁊ dormiēdo siue laborando ⁊ vacando atq̄ in cunctis operib⁹ sēper naturale desiderium hominis mouet ad appetēdus quandaz eternā felicitatem ⁊ beatitudinem: dicente Boe. ,psa. 2. 3. li. O is mortaliū cura quammultipliciūs studioz laboz exercet diuerso quidez calle procedit sed ad vnuz tantuz beatitudinis finē nititur peruenire. Id autem est bonū quo qs adepto nil vlteri⁹ desiderare. queat Et infra subdit. Inest eni mētibus hominū veri bōi naturaliter inserta cupiditas ſz ad falsa deui⁹ erroz abdūc. hec ille Et aug. 10. de ciui. dei. c. i. ait. O iuz certissima snia ē qui rōne quoquomō vti pñt oēs homines velle esse beatos ⁊ felices. hec ibi. Et i 4. de trini. ait. O ēt boies tā boni q̄s mali nāliter appetūt beatitudinē. Et phs. i. ethi. ait bene enūciauerūt. ſ. Alij phi dñtes cē aliqō. bonū qō oia appetūt. Et. 7. ethi. dic dinū quod dā i se bñt oia a nā. i. iclinationē q̄dā ad suum principiū tanq̄s ad finē a quo depēdēt. Et. 2. de aia ait. Esse dinū ⁊ ppetuū oia nāli desiderāt vt ipso semp eē pticipēt. ⁊ cā illi⁹ agūt q̄cūq̄s agūt ſz nāz. Et. 3. abo. dic. marie bonū marie oēs appetūt. deniq̄s. 12. meta. ait primū bonū ē nāli ab oib⁹ marie appetibile. ppha. hoc ēt desideriuz bēbat cū dicebat. Quēad modū desiderat ceru⁹ ad fontes aquaz: ita desiderat aia mea ad te deus. Sitiuit aia mea ad deuz fontē. vi. q. ve. ⁊ appa. ante faciez dei ⁊c. Quo etiam concesso q̄ scilicet nāli appetitus hōis mouetur ad appetendū q̄dam ei nā vitā ⁊ felicitatē. peto qs mouet hūanum appetitum ad volenduz eternaz beatitudinē vel quis dedit bōi hoc naturale desiderium Et certuz est q̄ ipse deus dicente pho. 3. de aia. Mouens inquit est duplex. ſ. mouens imobile qō est appetibile ⁊ mouens motum qō est potentia appetitiua anie. hec ibi. Et. 11. meta. dicit. Primus motor mouet vt amatū ⁊ desideratū. Et aucrois li. de substātia orbis ait. O is mot⁹ presupponit primū mouēs qō est de⁹ sine quo nullus est mot⁹. Quod cōfirmans apostolus. 2. co. 3. ait. Nō sum⁹ sufficientes cogitare aliquid a nobis. quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est. Et q̄ sit deus mouens appetitum hominis ad beatitudinem etiam phs. 7. phi. ratione confirmat di. In mouentibus ⁊ motis non est ,processus in infinitum sed est venire ad primum mouens imobile. quod sic patet. Nam manus mouetur in virtute brachij brachiū in virtute cordis cor i virtute aie aia aūt necessarie mouet in virtute ipsi⁹ dei. Quib⁹ premissis q̄ deus mouet hūanū appetituz ad volendū futurā ⁊ cinā vitā vltra pñtez. Tunc vlteri⁹ q̄ro. aut futura vita ⁊ felicitas est aut non. Si sic habeo intentum: q̄ est alia felicitas q̄s presens: si non: ergo deus ociose vane stulte et

Universidad de Deusto
Biblioteca

frustra mouet appetituz hominis ad volēdū illud quod non est: z per consequens fundat appetitū nostrum super re falsa z impossibili. Sed hoc est oio impossibile qz vt dicitur. 3. de anima scō. celi z mundi. primo z. 4. phisi eorum. Deus nihil facit frustra nec deficit in necessarijs, nec abundat in superfluis. Aō si sic est oportet ergo concludere q sit alia vita z felicitas q̄z presens. quod confirmans cō mentator super. 2. metha. ait. Desiderium naturale nō potest esse frustratoriuz. Et philoso. jethicoz. dicit. Appetitus est rei nō habite sz possibilis haberi. Quod si obiceres. Ille naturaliter inclinatur ad luxuriam ergo necesse est q sit luxuriosus: ne istud desideriuz sit frustratoriū. Respondeo q istō desideriū nō est ex natura pura sz ex natura culpabili z corrupta. Jlō eni loquor de tali desiderio qz tale desideriū pōt z debet esse frustratorium: sz loquor de illo puro z naturali desiderio innato ipsi anime ex primordio z origine ipsi⁹ humane creature. Quod si vlterius diceres q fm phm. 3. ethicoz̄. c. 5. voluntas est etiā impossibilium. Respondit Ri. in. 4. di. 43. ar. j. q. j. in corpore. q. di. Licet appetit⁹ volūtat̄ de liberatiue possit eē circa impossibilia, put est appetitus volandi z huiusmodi: hoc tamē de naturali apetitu nullo modo vere potest dici: quia null⁹ naturaliter apperit id quod impossibile est haberi. Et q̄uis in aliquo frustretur naturalis apetitus propter aliquod accidens vt in dānatis qui naturaliter appetunt felicitatem quaz impossibile est eos consequi propter suam obstinationem: tamen null⁹ naturalis appetitus creature ratiōalis frustrari potest vniuersaliter z p se: propter q sicut videmus q deus circa alios appetitus naturales ne essent frustra z varni, puidit de remedio: vt appetitui māducandi z bibendi prouidit de cibo z potu: appetitui generandi prouidit de coitu in sacramento matrimonij z sic de singulis: sic a fortiori circa appetitū beatitudinis qui est nobilior precedentibus deus prouidit de remedio. ne scilz talis appetitus frustra esset: quia videlicet sibi dabit eternaz beatitudinē. Et sic ex prefactis patet quartuz argumentū demonstratiuum future felicitat̄

¶ De quinto argumēto ostensiuo future felicitat̄ quod dicitur argumentū iustificatiōis

Quintum argumentum vnūquodq̄z q certificans de futura z eterna felicitate dicitur argumentum iustificationis seu iustitie. Fundamentum huius argumenti ponit philosophus lib. de animalibus di. Omnis perfectio existēs in secūdis causis perfectius est in prima causa. patet hec regula. Si enim pater z sol vt dicitur scō phi sicorum. hanc perfectionem habent q perfectum hominem seu filium generant: a fortiori hec perfectio inueniri debet in prima causa que deus est: ppter quod ecclesiis pater aeterno generauit filium suum omnibus filijs in infinitum nobiliorem. ¶ Similiter si inuenitur virtus iustitie in ratiōali creatura: multomagis inueniri debet in ipso creatore precipue cum sit preclarissima omnium virtuū mozalium vt dicit philosophus. 5. ethicorum Immo tāta est nobilitas iustitie q prius debet deseri omnis amicitia q̄z ipsam iustitiaz corrumpere velle: dicente philosopho primo ethicorum. Duobus amicis existentibus: sanctum est preponorare veritatem quia pro salute veritatis z iustitie necesse est omnē amicitiam deserere. Et. 3. ethicoz̄ dicit. Melius est mori q̄z facere contra veritatem bonū. Justitie. Quo presupposito q tantus est amor iustitie in pluribus psonis q etiā omnis amicitia z propria vita cōtemnitur: certū est q in infinitū est maior amor in deo q̄z in omnib⁹ simul creaturis qui etiam ne iustitia perderetur voluit filium suū omnibus angelis ceterisq̄z creaturis nobiliorem crucifigi. Quod si sic est: clarum est q necesse est esse futuraz vitam in qua fiat remuneratio bonorum z punitio malorū. Quod si nō eēt futura felicitas qz scilz mortuo corpore moreretur z anima o q̄z bona irremunerata remanerent: z q̄z mala impunita. Nonne videmus in hac vita multos religiosos z religiosas qui propter deum mundum contēnunt: castitatem perpetuā z volūtariā paupertatem obseruāt: quiq̄z reiecta propria voluntate vsq̄z ad sepulturaz obedientie prelatorum se submittūt. vbi est ergo tantarum virtutuz z bonorum suorum remuneratio. certe non in hac vita: non in hoc seculo: ergo in alio: ergo anima est immortalis: z per consequens est alia preter istaz eternaz felicitas. Hoc idem intelligendum est esse de virtuosis mūdanis qui precepta dei obseruant: aduersitates pacienter tollerant. quiq̄z omnes mundanas delectatiōes atq̄z peccata contēnunt: preterea an non videmus in hac vita malos homines pueros miquos blasfematores superbos luxuriosos bonis temporalibus dignitatibus magnificentijs delectationibus diuitijs atq̄z omni mūdana gloria abundātes: certe sic. Sed nunquid videmus eos pro suis peccatis sicut iustitia exigit percuti flagellari atq̄z puniri? Clarū ē q nō: vbi est igitur queso o deus iustitia tua: certe non in hac vita: ergo est in alia: ergo necesse est futuram vitam cōsiteri in qua z bona remune rētur: z mala puniātur. Quod cōfirmās Salomon ecclesiasticus vltimo. ait. Finez loquēdi omnes pariter audiamus: deū time z māda illius obserua: hoc est aūt omnis homo Et cūcta q̄ fiūt adducet deus in iuditiuz pro omni errato siue bonum siue malum sit. hec ibi. Et apostolus scōc cor. 5. ait. Omnes enī nos manifestari oportet ante tribunal christi: vt recipiat vnusquisq̄z propria corporis sui, p ut gessit siue bonum siue malum. propterea Mat. 16. Saluator ait. Reddet vnicuiq̄z fm opera sua. Et certe si deus predictā iustitiam non faceret: valde iniqu⁹ z iniustus existeret pro eo q contemptores ipsius dei: atq̄z transgressores suorum sanctorum preceptorum preferret in hac vita amātibus z timentibus cum z seruantibus leges eius. Jniustior aūt z iniquior apparet deus si nihil penitus etiā in hac vita daret amicis z cultoribus suis a quibus exigit tot z tanta seruare z custodire. Jniustissim⁹ vero z iniquissim⁹ profecto existeret: si amicis suis in eorum morte omnia auferret z q plus est si eos ad nihiluz redigeret atq̄z in eternum sua z angelorum sotietate priuaret. Que omnia cum sint impossibilia quia ad quodlibet paruum inconueniens in deo vt dicit Anselmus li. cur deus homo. sequitur impossibilitas: necessario concluditur et hoc esse aliam futuram z eternaz vitam. Ex prefactis etiam patet Quintus argumentum demonstratiuum future vite z eterne felicitatis.

¶ De sexto argumento ostensiuo future felicitatis quod dicitur argumentū ,pportiōis.

Sextum argumentum vnumquenq̄z certificans de futura vita z eterna felicitate dicitur argumentum proportionis. Fundamentum huius rationis pōit Scotus super secūdo de anima. di. Ex conditione z qualitate obiecti cognoscitur conditio z qualitas sue potentie. patet hec regula. Si enim obiectum est corporale prout est color vel corpus coloratum: ergo potentia visiua ipsius apprehēsiua est corporalis. Si obiectum est spirituale sicut est scientia: ergo potentia intellectiua ipsius apprehēsiua spiritualis erit. Si āt obiectū corporale. i. spūale magnum fuerit: ergo potentia eius apprehēsiua erit magna: z si obiectum est corruptibile potentia ipsuz apprehendens corruptibilis erit. Quo presupposito certum est q cum sit duplex potentia in anima videlicet intellectiua: z volitiua. Obiectum potentie intellectiue est simpliciter vniuersalis veritas z incorruptibilis dicente philosopho scōo de anima. Jntellectus inquit est vniuersalium. sensus vero particularium. Et. 3. de anima dicit. Intellectus in homine duplex est speculatiuus z practicus: z differunt in fine: quia finis speculatiui ē simpliciter veritas: preteriti autē finis est opus. Sed clarum est vt prediti q talis veritas est incorruptibilis sicut probat Augu. in soliloquijs. cum sit talis nature q etiā ipa negatio veritatis veritatem ponit. dicente philosopho. j. posteriorum z. 2. priorum. Ex his bene sequitur verum sed ex veris nō nisi verum. Quod si sic est: ergo potentia intellectiua ipsaz veritatem apprehendens est omnino incorruptibilis z per ꝯsequēs sic veritas est eterna sic animam intellectiuam oportz eternam esse. Quod confirmans Aug. vbi supra in soliloquijs ait. Omnis substantia comprehensiua veritatis inq̄ntū est veritas: est i mortalis. ibi. Veritatem hic intellige essentiam rei inq̄ntum est abstracta a materia z ab omnibus malis conditionibus prout ē cū apprehendit homo qui predicatur de omnibus hominibus. Obiectum aūt potētie volitiue sm eundez philosophum est vle z incorruptibile bonum propter quod cum ipsa sit capax prediciti boni vniuersalis z incorruptibilis: quia vt dicit Augu. eo anima imago dei est quo eius capax est z particeps esse potest: segtur ex hoc q non tñ anima nō ē corruptibilis sed vltra hoc oportet q si deus ordinate, pcedit repleat predictam capacitatem humane voluntatis. Quod si non repleret posset deus causari vt

de impotentia quasi hoc non possit facere sicut de eo qui cepit hedificare ⁊ non potuit p-ficere: vel de malitia sicut de patre filium suū famelicum non pascente: vel de inscipientia sicut de illo qui credit habere modicum vinuz tempore vindemie ⁊ magnum vas preparet hec aūt nullo mō sunt dicenda de deo. Quia ipse est sume potens dicente propheta. Omnia quecunqz voluit dominus fecit in celo ⁊ in terra Et sume bonus. Mat. 19. Nemo bonus nisi solus deus ⁊ sume sapiens. ecclesiastici. j. Omnis sapientia a dño deo ē. propter que oia necessario cōcluditur q̄ aia humana est incorruptibilis ⁊ insuper replebitur in futuro eterna felicitate ⁊ oibus bonis. Luz beatitudo vt dicit Boe. prosa. 2. tertij libri sit status omnium bonorū agregatione perfectus ⁊ per consequens er prefactis patet sextuz argumentum demonstrationū eterne vite ⁊ future felicitatis.

¶ De septimo argumēto ostensiuo future felicitatis qō dicitur argumētuz pregustatiōis

Septimū argumentuz deniqz vnumquēqz certificās de futura vita ⁊ eterna felicitate dicitur argumētū pregustatiōis. Fundamentū huius argumēti ponit philosophus. j. de aia. di. Accītia ꝓferunt magnā partem ad cognoscēdum de ſbo q̄ quid est. patet hec regula. Mā medic⁹ q̄s plurimuz ex accidētibus que aduenium in corpore infirmi: cognoscit cāz infirmitatis eius: quā alr nō cognouisset. Similiter astutus iudex cognoscit ex accidentibus apparentibus in facie latronis vel homicide ipsum latronē vel homicidā sicut est cum videt eū tremescē pallescere. hre loquelaz cōfusaz. ⁊ huiusmodi. Si militer mulier cognoscit plerūqz se grauidaz eē ex accidētibus que sibi aduenīūt lz nihil fetus in corpore sentiat. Sicuti est q̄ nō bz appetitū cōsuetū: q̄ veniūt sibi lassitates: quādo appetit cibos cōtrarios ⁊ hmōi. Fallit tñ regula aliquādo in quibusdā: respectu mīcis que cū sit ꝓna ad generandū: facit replere vētrem vento vsqz prus tempus. Cognoui quādā vrorē magni militis que p nouē menses grauida videbatur: propter qō iam fuerāt inuitati cōpatres ⁊ cōmatres ⁊ parata etiā fuerant omnia ad nuptias necessaria. Que cum ōberet parere fece vno fiolio puzolēto ouero vno saco de corege longe longe longe ⁊ nihil aliud peperit. Et hoc verissimū fuit. hec tamē recreatiōis gratia ꝓ nunc dicta sint. Quo ꝓ suppositō q̄ videlicet accidentia ostensiua sūt suarum causarum. Ecce q̄ vnus iuuenis. 25. annorum est in mundo plenus diuitijs ⁊ omni genere delectationum ornatus vestimentis ⁊ sic ō singulis. Quid plura habet omnia ad nutū. hic aūt relinquit mundum imensas diuitias omnes mūdi voluptates ⁊ religionem ingrediens pauperrime viuit: magis cōtentus pauperie q̄z sint omnes diuites ⁊ magnati omnibus diuitijs suis atqz dignitatibus. Qui insuper facit infinitas vigilias. Jeiunia ⁊ abstinentias cū tā in mundo: nec vna die ⁊ nocte posſz ieiunare ⁊ vigilare. Cui ⁊ lachryme inges prius amarissime: nunc sunt super omnes voluptates mūdi dulcissime decente Jero. Dulciores inquit sunt lachryme penitentium: q̄s omnes simul delitie diuitum Cui tandē omnia que plus erant ei delectabilia: fiunt odiosa. Et econtra omnia que prius erant ei odiosa ⁊ videbantur impossibilia fūt ei amabilia facillima atqz dlectabilia. his igitur premissis peto que fuit causa tante mutationis: nunqd talia facere est ſm naturaz corruptā? certe non: imo natura mundi est contraria predictis. Munquid natura exigit aliquē dserere bōa q̄ bz, ꝓ bis q̄ nō sūt certe nō talia ḡ facē est eio ꝫ nam. Si petis igit q̄ sit precipue cā tāte mutatiōis: audacter dico q̄ est quoddā accīs ꝓueniēs a deo i corde tal iuuenis: qō vtiqz eū certificat ō bōis eternis ⁊ felicitate futura: ꝓpter quā certitudinē omnia supdcā relingt vt eterna bōa nō amittat Qō egregie confirmās Grego. i omelia de cōi virginū sic dīc. Qui celestis vite dulcedinē inq̄tū possibilitas admittit pfecte cognouerit: ea q̄ in terris amauerat: libenter cūcta derelinquit: in cōparatione cuius vilescūt omnia dserit habita cōgregata dispergit inardescit in celestib⁹ animus nihil i terrenis deforme conspicit qcgd de terrene rei placebat specie: qz sola speciose margarite claritas fulget in mente. De cuius dilectione recte per Salomonē dicitur. cāt. 8. Fortis est vt mors dilectio: quia videlicet sicut mors corpus interimit: sic amorem rerum corporaliuz eterne vite charitas occidit. Nam quem perfecte absorbuerit ad terrena fortis ōsideria velut insensibilem reddit. hec ibi. Qō ꝓfirmās

saluator Jo. 4. samaritane dicebat. omnis q̄ biberit ex aqua hac. i. mundana delectatione sitiet iterum: qui autez biberit ex aqua quaz ego dabo ei non sitiet in eternum: sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. hec ibi. Super que verba Augusti. ait. Qui biberit de fluuio dulcedinis paradisi cuius gutta maior est oceano restat vt in eo omnis sitis mundane delectationis extinguatur. hec ibi. Causa igitur precipua vt elicitur ex predictis quare multi voluptates mundi sequuntur in experientia sui perni accidentis idest superne gratie que est quedam arra seu certitudo ipsius felicitatis. Econtra vero causa precipua quare multi se subtrahūt a predictis: est specialis quedā experientia diuine gratie per quam certificatur persona de futuris bonis. Et ideo philosophus primo metha. dicit. Experiētia facit artem inexperientia vero casum. Et idem dicit. experientia nihil differt ab arte quātuz ad agere: sed expertos magis perficere videmus habentibus rationem sine experientia quia experientia est cognitio sīngulariū: ars vero vniuersalium. Et ideo experti circa singula iudicant de re: inexpertis autem possibile est latere vtrum opus ⁊ res bene vel male fiat. hec ibi. Et sic ex prefatis patet septimuz argumentum simul cum sex supradictis future felicitatis ostensiuum. Quam futuram felicitatē concedat nobis clemātissimus deus experiri per gratiam in presenti: ⁊ per gloriā possidere in futuro: qui felix ⁊ gloriosus i celis ⁊ vbiqz regnat p infinita secla seclor. Amē.

¶ Feria tertia post resurrectionem domini. Item de vndecima excellentia sacratissime fidei seu de certitudine future felicitatis.

Quid turbati estis ⁊ cogitatiōes ascendūt i corda vestra: videte manus meas ⁊ pedes q̄z ego ipse sū. Scribuntur hec verba luc. 24. capło. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. ¶ Post sacri euangelij litteraleꝫ ⁊ moralem expositionem spectabiles ciues: erquo hesterna die sufficiēter vt vidistis septem argumenta fortissima certitudinem future vite ⁊ eterne felicitatis declarata sunt: habeo in presenti sermone septem alia fortissima argumenta que restant certitudinem futurure beatitudinis ostendentia singulariter declarare. Que quidem non parue vtilitatis erunt: cum errores pessimos forte a cordibus multorum extirpabunt: ⁊ vltra hoc veras mentes fidelium in fide sua: ⁊ per consequens in bonis operibus miro modo roborabūt: quoz quidem argumentorum.

¶ Primum dicitur argumentum nobilitationis. ¶ Scōm dicitur argumentum fortificationis. ¶ Tertium dicitur argumentuz oppositiōis. ¶ Quartum dicitur argumentū perfectionis. ¶ Quintum dicitur argumentum susceptionis. ¶ Sextum dicitur argumentum multiplicationis. ¶ Septimum dicitur argumentum obiectionis.

¶ De septem alijs argumentis ostendentib⁹ certitudinem future felicitatis ⁊ vite: ⁊ primo de primo qō dicitur argumētū nobilitatiōis.

Primū igit argumētū ſz octauū i ordine vnūquēqz certificās ō futura vita ⁊ eterna felicitate dī argumētū nobilitationis. Ante declarationem huius argumenti: O incrudele ⁊ bestialis ad destructionem errozis tui atqz perfidie volo vti quodā argumento quo vsus fuit quidam religiosus contra quēdam philosophuz qui omnino negabat animam esse immortalem: ⁊ per consequens non esse futuram vitam. Audi igitur queso me. aut anima ē mortalis: aut vere est immortalis. Si anima est vere mortalis ⁊ tu per fidem credis firmiter eam esse immortalem nullum inde ⁊ propter hoc proueniet tibi malum ⁊ incōmodū. Si autem est immortalis ⁊ eam credis pertinaciter esse mortaleꝫ aliquod poterit propter hoc tibi venire malum ⁊ incōmodum in futuro. Quibus prepositis melius est ex omni parte vt anima firmiter credat eē immortalis: ⁊ per consequēs esse futuram vitam: ⁊ ratio est: quia ſm philosophum in diuersis locis ⁊ precipue tertio thopicoruz. q. si ex prepositus duobus: ⁊ istius fit consecutiuum bonum: illius vero malum: magis eligendum est id cuius consecutiuum bonum est q̄s illud cuius consecutiuuz est malum. Hanc eandem sententiam refert Tulī⁹ in libro de senectute. Catonā ad q̄sdaz dixisse. Si anima iquit mortalis est qui cre-

dunt eaꝫ mortales esse non erunt post hanc
vitaꝫ vt nos ꝓfūdāt de ꝺ̄ria opinioē. Si vero
aia immortalis est nos q sumus huius opinio
nis potcrimus cos confundere ⁊ deridere
qui sunt contrarie opinionis. bis premissis
dico ꝙ quicunqꝫ est sani intellectus etiam si
ne alijs argumentis firmiter ⁊ indubitanter
credet ⁊ animam esse immortalem ⁊ etiam
aliam vitam ⁊ felicitatem vt tamen quisq;
firmius adhuc credere possit. Venio ad de
claronem argumentorum premissorum.
Fundamentum igitur primi argumenti qō
dicitur argumentum nobilitationis. ponit
philosophus.17.de animalibus. di. Omnis
substantia viuens naturaliter est melioꝛ ⁊ no
bilioꝛ non viuente.patet hec regula. Nam fo
lium arboris vegetatiuum est nobilius natu
raliter omni auro mundi.vermiculus autem
qui vltra animam vegetatiuam habet sensi
tiuam est nobilioꝛ naturaliter omni auro et
omnibus arboꝛibus mundi:loquoꝛ quantuꝫ
ad naturam non quantum ad vsum. Simi
liter ecclesiastes .9.hoc idem crēplificat. Sa
lomon dicens. Melioꝛ est canis viuus quo
libet leone mortuo. Quo presuppositio ꝙ
substantia viuens nobilioꝛ est qualibet non
viuente:peto an celi ⁊ corpoꝛa celestia habe
ant animam seu vitam. ⁊ certum est ꝙ non
dicente damasceno lib.2.c.5.Celi inquit sunt
penitus inanimati ⁊ insensibiles Et bona.
in secundo.di.14.ar.3.q.2.in coꝛ.q.dicit.Cum
queritur vtrum motus celoꝛum sit a propria
forma ⁊ anima vel ab intelligentia. Respon
deo ꝙ quidam philosophi posuisse viden̄:
ꝙ celi habent animas:⁊ ꝙ celum est ma
gnum animal ⁊ ꝙ mouetur a propria forma
perfectissima:ficut mouetur anima.⁊ hāc ani
maꝫ motricem posuerunt regi ⁊ dirigi a deo
mediante intelligētia ſ3 hec positio falsa ē ⁊
erronea:quia celi sunt animati ⁊ insēsibi
les.⁊ ꝙ dicunt deum aliquando benedice
re.hoc est dictum per prosopopeam ⁊ ista est
eoꝝ sententia scōrum. Jō Aug.retractat illō
verbū qō dic̄ i lib.de imortalitate aic. ꝙ mū
dus aiatur ⁊ celū. Et si alig sancti hoc videā
tur dicere sic Ypezo.sup ezechielē:hoc totuꝫ
itelligēdū ē esse dictū methaforice. Mō solū
aūt hec positio ē cōtra catholicos doctoꝛes
ſ3 et cōtra phicos tractatoꝛes:q ponūt ꝙ sba
itellectualis nō vnitur coꝛpi nisi mediāte ve
getabili ⁊ sensibili. Et sic si celuꝫ perficeretur a
sba spirituali bēret sētire ⁊ vegetari:⁊ ita nā
lit posset coꝛrūpi qō falsuꝫ ē: ꝓpterea dicēdū
est ꝙ celi mouētur ab itelligētia seu ab ange
lis.hec Bona.verbatr. hoc idē dicit Ric. in
2.di.14. Et in.4.distin.43.ar.1.q.1.in coꝛ.q. Li
cet igit vt ꝓtactū est celi sint iaiati: tn̄ deus
vt i besterno sermone dictū fuit:cōicauit eis
ec̄ ppetuū icoꝛruptibile ⁊ eternū. Sꝫ clarū est
ꝙ hō ē nobilioꝛ oib⁹ celis ⁊ mundo:ꝓ eo ꝙ
hō habet triplicē aiaꝫ. vegetatiuā sensitiuā ⁊
intellectiuā pp quā non tm̄ ē nobilioꝛ celis ſ3
ēt cūctis aiantib⁹.dicente auctoꝛe lib.6. phi.
Animātioꝛa ingt sunt simplr nobilioꝛa ⁊ pas
fibilioꝛa:vt aial arboꝛe:⁊ rationale nō rōnali
Qō si sic ē ꝙ hō sit nobilioꝛ omni celesti coꝛ
poꝛe:ergo si ista crūt eina: multo magis ipse
hō ꝺ̄z cē eternus. Et cōfirmaꝫ ista ratio.cer
tuꝫ ē eniꝫ vt dr̄.2.phi.t.3.topicoꝝ.ꝙ finis est
melioꝛ oib⁹ que sūt ad finē. Qō ꝓ̄z.q. domi
nus ad quē ordinant ancille ⁊ serui: nobilioꝛ
ē oibus seruis ⁊ ancillis. Tūc vltra quero q̄
re deus fecit solem ſydera ⁊ celos cū oē agēs
vt dr̄.2.phisi.agat simplr ꝓpter finē. Et cer
tū est fm tho.in.2.di.1. Et fm Bona.in.2.di.
15.ar.2.q.1.ꝙ ea deus fecit duplici fine.primo
pp ostensionē sue potētie sapientie ⁊ bonita
tis.iurta illud ꝓuer. 16.Dia pp teipsū ope
rat⁹ es domine. Scōo ea fecit simul cū oib⁹
inferioꝛibus pp ipsuꝫ hoiem.vt.s.sint ad suuꝫ
auriliuꝫ ⁊ ad suuꝫ adiumētū.pp ꝙ pbs scō
do de aia dicit. Finis quodāmodo oiuꝫ.s.ani
maliuꝫ reruꝫ inferioꝝ ⁊ coꝛporū celestium est
hō. Et ꝓmo.politicoꝝ dic̄. Mā fecit oia ꝓpt
hoies.⁊ ꝓpba dicit. Dia subiecisti sub pedi
bus ei⁹.ꝛc. Et ꝙ ēt iferioꝛa sint facta pp finē
hōis.rationē assignat Ric.in.4.di.48.ar.2.
q.6.di. Qō post iuditiū oēs creature iferio
res deficiēt ⁊ nihil amplius generabit:eo ꝙ
deficiente cā.s.hoīc ꝓpter quē facte sūt: de
ficient ⁊ effect⁹.i.inferioꝛes creature q̄ erant
ad vsū eius Quo etiam cōcesso ꝙ hō ē finis
oiuꝫ creaturaꝝ inferioꝝ.g̃ ꝙ ꝺ̄ns ꝓ supdictā
regulaꝫ ē nobilioꝛ eis. Quod si sic est: ergo
nobilioꝛē finē hr̄e ꝺ̄z eis. Si aūt diceres ꝙ de
us simpliciter fecit hominem: vt in hac vi
ta comedat bibat finaliter moriatur:⁊ vlte
ri⁹ de ipso nō sit mēoria:sequr̄ hoc incōueni
ens ꝙ ira clemēta arboꝛes bestie celi nobili
oꝛa eēnt ipo hoie :qō cū sit ꝑ oēz philosophiā
iccirco oportet cōcludere hominem futurum
esse immortalem ⁊ perpetuum: quia frustra
aliter conditus esset a deo:⁊ de ceteris bru
tis ⁊ creaturis maioꝛ cura fuisset deo q̄ꝫ de
rationabilibus creaturis:quod ⁊ certe falsis
simum est. Dic michi queso. Nunquid ali
quis dominus ⁊ pater non prouidebit filio q
tam diligenter prouidet seruo filij:certum est
ꝙ sic:ergo a simili est ō anima ⁊ ceteris crea
turis ꝓpterea dominus iesus Mat.6.insi
nuare volens maioꝛem curam esse deo de
hominibus quam.de omnibus alijs inferio
rib⁹ creaturis dicit respicite volatilia celi quo
modo non serunt neqꝫ metunt: neqꝫ con
gregant in horrea ⁊ pater noster celestis pa
scit illa:⁊ ita subdit. De vestimento qd solici
ti estis:Cōsiderate lilia cāpi qūo crescūt. non
laboꝛat neqꝫ nent. dico autem vobis qm̄ nec
Salomon i tota gloria sua cooptus est sicut
vnū ex istis. Si aūt fenuꝫ agri qō hodie est ⁊
cras in clibanū mittit deus sic vestit:q̄to ma
gis vos mime fidei. ō ibi.q̄si dicere velit. Si
deus habet tantā caraꝫ de irrōnabili creatu
ra dādo ei finez suū:a fortiori bēbit de rōna
li⁹ hoie ad hymaginē ⁊ silitudinez facto:dādo
ei nobiliorē finē. Supradicta oia cōfirmātur
p̄ tertū aureū ⁊ egregiū Lactātij. 7.li.di.isti.
dicētis. Quis est eni tā ineptus: vel tā ocio
sus vt agrediatur aligd facere frustra:ex quo
nullam vtilitatem:nullum cōmodum speret.
Qui⁹ domum edificat non ideo edificat vt
tantūmodo domus sit:sed vt in ea possit ha
bitari. Qui nauem fabricat non ideo assum
mit opaꝫ vt tm̄ nauis appareat:ſ3 vt i ea na
uigetur. Jtē qui vas aliquod instituit ac for
mat:nō ꝓpterea id facit vt tm̄ fecisse videatur
sed vt vas illud effectū capiat aliqō necessa
riū. Sic̄ cetera quecūqꝫ fiūt nō vtiqꝫ insup
uacuū:sed ad vsus aliquos vtiles laborantur
Mūdus igit a deo factus est nō vtiqꝫ ꝓpter
ipsū mundum:neqꝫ enim aut caloꝛe solis aut
lune:aut aspiratiōe ventoꝝ:aut humoꝛe ym
briū:aut alimonia frugū cū sensu careat indi
get. Sed ne illud quidem dici pōt ꝙ pp seipꝫ
fecerit mūdū:qm̄ pōt eē sine mūdo sic fuit an
tea. Et his oibus q̄ in mūdo sūt ⁊ q̄ in eo ge
nerātur deus ipe nō vtit. Appet g̃ aiantium
cā mūdū ec̄ cōstitutū:qm̄ rebus his qbus cō
stat aiantes fruūtur:que vt viuere ⁊ cōstare
possint:oia his necessaria tēporib⁹ certe sub
ministrant. Rursus ceteras aiantes hōis cā
esse factas et eo clarū est ꝙ homini seruiūt:⁊
tutele ei⁹ at ꝫ vsib⁹ date sūt.⁊ ifra. Sic̄ ergo
mūdū nō ꝓp se deus fecit q: cōmodis ei⁹ nō
indiget:ſ3 pp hominē q eo vtit:ita ipm̄ homi
nē ꝓpter se. Que vtilitas deo i hoic inquit
Epicurrus vt eū pp se facēt.s.vt eēt ꝙ opera
eius itelligeret:qui ꝓuidētia disponēdi: rōez
faciendi:virtutē cōfirmādi:⁊ sensuꝫ admirari
⁊ voce proloq posset. Quorum omniū sūma
ꝺ̄z est vt deum colat. Sꝫ colit q intelligit. Jꝫ
artificē rex omniū se prem suū verū debita
veneratiōe ꝓsequt:qui virtutē maiestatis eius
de suoꝝ opuꝫ inuentione incepticōe ⁊ pfectio
ne metit. Qō planius argumētuꝫ ꝓferri pōt
⁊ mūdū hois:⁊ hoies sua cā deū fecisse:q̄ꝫ ꝙ
oibus creaturis solus ita formatus est:vt
oculi ad celū directi:facies ad deum spectās
vultus cū suo parente cōis sit:videaturqꝫ ho
minem deus q̄si porrecta manu ab humo le
natū ad ꝓtēplationē sui excitasse.ō lactātius.
¶De scōo argumēto oñsiuo future felicitatis
quod dicit argumentū fortificatiōis.

Ecūdū isup argumētū ſ3 nonū i ordi
ne vniuersaliū certificās de eterna vi
ta ⁊ futura felicitate dicitur argumē
tū fortificatiōis. Fūdamētū huius argumēti
pōit pbs li.ō aialib⁹.di. Fortioreſ potētie sim
plr sūt magis aphensiue oboꝝ.patz ō regula.
Mā oculus agle cū sit vigoroſioꝛ oculo hois
⁊ cuiuslibz aialis iccirco videt clarius solē in
rota q̄ꝫ oculus hois ⁊ ceteroꝝ aialium. Sic̄
auris petri clarius pcipit sonū ⁊ voce q̄ꝫ au
ris Martini.⁊ hoc respectu maioris dispōis
Sic̄ cuꝫ in hoie sit oculꝰ coꝛpis:⁊ oculus aie
q est itellect⁹:clarꝫ est ꝙ itellectus aie magis
pcipit ēntiā rei q̄ꝫ oculus nālis:ꝓ eo ꝙ no
mē intellectus quādā itimā cognitionē iporꝛ
tat. Proinde dic̄ intellectus rē itelligē.i.q̄si
intus legē:⁊ hoc manifestat dr̄iaꝫ sensus ⁊ in
tellectus. Mā cognitio sensitiua vt nra ⁊ bru
toꝝ solū occupat circa q̄litates sensibiles ex
teriores vt videre colorē ⁊ nō coꝛpus:vt sbaꝫ
interioꝛē. Jtē gustare solū saporē rei. Jtē au
ris olū audit sonū ⁊ nō penetrat verba. Co
gnitio aūt itellectiua penetrat vsqꝫ ad ētiam
rei:ꝓ eo ꝙ obm̄ intellectus est qō qd ē:vt dr̄
ꝑ posteriorꝝ:⁊ terno de aia. Sūt aūt mlta ge
nera eoꝝ q̄ interi⁹ latēt.q̄ nō mālis oculꝰ sed
solū itellectus penetrare pōt. Maꝫ sub oibus
accidētibus latet vbiqꝫ nā rex sbaluū:sub ver
bis latēt figcata verboꝝ. Jn figuris latet res

figurata sic ꝺ̄ ligno crucifixi itellegit ipe xp̄s
Silr in cāis latēt effectus:vt i potētia gnāti
na hois:latet filꝰ gnāndus:z in arbore latet
fructꝰ.Silr in effectib⁹ latēt sue cāe.Que ve-
ritates a sensibilibus oculis nr̄is nō pcipiunt.Si
eni diceris aiali seu preponas oculis nr̄is gd
cōsistit sub accn̄tibus hostie cōsecrate nō pci
piūt.Jcē si preponas auribus nr̄is atqꝫ bru-
torꝫ gd significēt ista verba deus ē sūmū bo-
nū:sonuꝫ qdem audiēt:sꝫ veritatē nō pcipiēt.
Quo ꝓsuppōsito:q.s.pfectioꝫ potētia magis
est apprehēsiua obi:certū ē q; obm cuuslibet
hūani itellectus est verū dīne pho.6. etbicoꝝ
Bonum z malum sunt in rebus:veruꝫ z fal-
sum sunt m intellectu.Sed clarum est q; veri
tas magis apprehēditur ab vno intellectu q̄̄
ab alio:non quia essentia vnius itellectus sit
ab origine naturaliter pfectioꝫ altera:sꝫ hoc ꝓ
uenit ꝑ triplex accidēs.vꝫ ꝑ accidēs pfectionis
dispōnis corporalis:ꝑ accidēs doctrine: ꝑ ac
cidēs cōsuetudinis vel expientie.De quo tri
plici accidēte.io.etbicoꝝ phs ait.Bonos z i-
genioſos nos gdam fieri existimat:hi quidem
a natura:hi a doctrina.hi vero ꝓ cōsuetudine
Adde z q̄rtuꝫ accidens nobilius supradictis
videlicet accidens infusionis supernaturalis
gratie dei. Quod si sic est q; veritas alic⁹ rei
clarius percipitur ab vno itellectu q̄̄ ab alio.
Ecce q; prepono tibi o icredule de futura vi-
ta solum intellectū Aug.seu Ambroſij z que
ro a te quis habuit maiorem intellectū tā per
accidens naturalis dispōnis q̄̄ ꝑ accidēs do
ctrine vel scientie acquisite z insuper expictie
z qō magis est infusionis supnaturalis gr̄e
an tu an ipſi.Et certū est q; ipſi. Vade z trā
scurre eoruꝫ inumerabilia opa q̄ cōposuerūt
in quibus q̄̄ infinitas veritates posuerunt z
cognouerunt:z videbis ignorantiam tuam:z
eorum sciaꝫ.Et etiā percipies q; nō tm̄ plus
intellexerunt de veritatibus reruꝫ q̄̄ tu incō
parabiliter:sed etiā plus q̄̄ fere inūerabiles
hoīes tibi similes.Quod si sic est quis dubi-
tat qn magis veritatez vel falsitatē de futura
vita cognouerit Aug.q̄̄ gcūqꝫ alij cū oēs q̄̄
vt pꝫ m oibus opibus suis in scia supnatura
li diuinoꝝ supauerit.Certe si futura vita non
cēt itellect⁹ Augu. valde subtilis plus ceteris
hoc cognouisset.Nā vt.4.dē meta.Sapien-
tis,ppriū est oppoſita sic medicia speculatur
sanū speculari z egrū.Q igit tu q mil'ies mi
nus de veritate cognoscis futuroꝝ q̄̄ Augu.
crede ꝑ Aug.q milies plus veritatē future vi
te cognouit q̄̄ tu.Quid dicemus de ꝓfundi-
tate intellect⁹beati Jo.euāgeliste.lege q̄so cuā
geliū suū z precipue Jn ꝓncipio erat verbuꝫ
vbi z Jero.in ꝓlogo ait.Si parū altius Jo.
intonasset arbitroꝝ q; totus mūdus capē nō
potuisset.lege z queso Apochalipsiꝫ quam ci
xp̄s reuelauit i patbmos insula.dū ibi in exi-
liuꝫ a Domiciano imperatore missus fuisset:z
z videbis ꝓfūditatē intellectus sui;ꝓpter qō
Jero.in scō ꝓemio super apocal.ait.apocali
psis Joā.tot bꝫ sacra quot verba:parū enim
dixit sꝫ ꝑ merito volumis huius laus ois ise
rioꝝ ē.In verbis singulis multiplices latēt in
telligētie.ō Jero.Si igit Jo.sic fuit speculatiꝰ
in cognitiōe veritatū:q; q̄̄si trāscēdit oēꝫ hūa
nū itellectū:cur nō magis ci credit seu credi
dis q̄̄ itellectui tuo?Qui ēt nō intelligit non
tm̄ dei sed nec vnius vermiculi,ꝓprietatē.Ta
ceo de intellectu pauli q cum iudeus eēt z do
ctus plurimū in nālu phia z iudeoꝝ lege:per
gamalielē tādē conuersus miraculose vt ha-
beē actuū.9.ꝑ vocē xp̄i sibi dicētē.Saule sau
le qd me pseq̄ris:ego sū xp̄us nazarenꝰ quē
tu ꝑsequeris durū ē tibi ꝓ stimulū calcitrare
nō tm̄ ꝑ sciam nāleꝫ sꝫ ꝑ experiētiā supnālis
visionis z reuelatiōis cognouit q̄̄si infinitas
veritates de ipso deo z angelis eius:nec non
z de futura felicitate ,put in cplis eius ꝓtinet
,ppterea.2.cor.12.ait.Si gloriari oꝫ, non expe
dit gdē.veniaꝫ aūt ad reuelatiōes z visiones
dñi.Scio eni hominē in xp̄o añ ānos.14.sive
in corpe sive ex̄ corpus nescio deus scit ra
ptū hmōi vsqꝫ ad tertiū celū in padisū:z au-
diuit archana verba q̄ nō lꝫ hōi log,ꝑ hmōi
aūt gl'iaboꝝ.ō ibi. Dic mihi q̄so cui magis o
berence credēdū est an paulo q experiētiaꝫ ha-
buit z sciaꝫ de futura felicitate:an tibi eū mul
tis alijs q nec scientiaꝫ nec expiētiā de ipsa
futura felicitate hēs:z certū est q; paulo:pe-
termitto ēt itellectū subtilissimū sacroꝝ theo-
logoꝝ ceteroꝝq; catholicoꝝ doctoꝝ q simul
oēs si nō eēt futura vita z felicitas magis cre
dēdū est q; infinitis cognouissent q̄̄ tu. Qui
bus ꝑ cōsequens magis credendē est infini-
ties q̄̄ tibi cuꝫ illi sapiētiores fuerūt in omni
scientia q̄̄ tu qui stultissimus es dū fantasiaꝫ
solā ꝓponere presumis collegio tantoꝝ sa-
piētissimoꝝz doctissimoꝝ virorū.Taceo q; si
duobus vel tribus testibus fides plenissima
adhibetur sicut habē Adat.18.z extra de ꝓ-

batiōibus.c.qm̄ ꝓ falsum. Et extra de testib⁹
z attestationibus.c.cā q̄ vertitur. z extra de te-
stibus cogēdis vel nō.co.c.cum super cā.A fo
tiori fides est adhibēda tāte mltitudini z tot
testibus:quot sunt patriarche ,pphete aposto
li confessores virgines cunctiq; sacri ecclesie
doctores atqꝫ theologi:q simul oēs futuram
vitā cōsessi sūt z pro illa fecerunt q̄cūqꝫ fece-
runt. Jtez si in capitul' z consilijs maiori pti
creditur:sicut expresse ter.habē extra de his
que fi.a ma.parte ca.c.cuꝫ in cūctis ecclesijs
z extra de elec.c.licet.Cur nō magis creden-
dum est tot christianis q sunt z fuerūt q̄̄ vni
hereticō.Immo etiam cōmuniter vniuersi-
tas paganoꝝ preteritoꝝ z etiaꝫ infideliū
presentium tenuit z tenet futuram esse vi-
tam z felicitatem pro qua etiam possidenda
nōnulli se morti exposuerunt. Vnde Augu.
li.22.de ciuitate dei.recitat q; qdā philosoph⁹
cui nomen erat Theobrocus lecto libro pla to
nis de imortalitate anime:de muro se pręci-
pitem dedit mortēq; susceptt. Et lactantius.
tertio.d.insti.ait.Multi ex his qui animas eē
eternas suspicabantur:tanq̄̄ in celuꝫ ad eter
nam vitam migraturi essent sibiipsis manꝰ
in mortem tulerunt:vt cleantes z crispus z
zenon z empedocles qui se in ardentis etne
specu intempesta nocte deicit:z cum repen-
te non apparuisset abisse ad deos crederetur
hec ille Jo.Cōclusionaliter tenendum est q;
impossibile est tantam multitudinem christia
norum z etiam infidelium posse errare q̄̄tuꝫ
scilꝫ ad credulitatem future vite precipue cuꝫ
philosophus.7.ethicorum dicat. Fama quā
omnes famāt nō omnino deperditur. Jccir
eo valde miqnus est imo stultus qui tātis vt
prediri sapientissimis viris credere recusat.
Proinde Leo papa.24.q.3.c.quid autez,ait.
Quid autē miquius est q̄̄ impia credulitate
sapere:z sapientioribus doctoribusq; nō cre-
dere:sed in hāc inscriptē tiam cadunt quicūqꝫ
ad cognoscendam veritatez aliquo impediūt
obscuro,hij nō ad,pphicas voces nō ad apo
stolicas lr̄as:nec ad euāgelicas auctoritates sꝫ
ad semetipsos recurrūt:z iō magistri errorū
exstūt q; veritatis discipuli nō fuerūt.hec ille
De tertio argumento ostensiuo future feli
citatis,quod dicitur argumentum oppōnis.

Tertium etiam argumentuꝫ sed decī-
mū in ordine vnūquēqꝫ certificās ō
eterna vita z futura felicitate dī argu
mentum oppositionis. Fundamentum hu-
ius argumenti ponit philosophus secundo
de celo z mundo.dicens. Si est reperire vnū
contrarium in natura est reperire z reli-
quum.patet hec regula. Jam si reperitur
tristitia z calor:etiā reperitur letitia z frigus.
Similiter si reperitur obscuritas malum z
mors:reperitur etiam claritas bonum z vi-
ta. Propter q̄ ecclesiastici tricesimotertio,
dicitur.Contra malū est bonum: z contra vi
tam mors.Quo presuppōsito certuꝫ est q; re
peritur locus inferior vbi est vita plena om-
ni miseria dicēte Salomō prouer.9.In pro-
fundis inferni cōuiue eius.Et Jsa.7.dī.Lo
cutꝰ ē dñs ad Achaz dicēs. Pete tibi signū
a dño deo tuo i,pfūdū inferni sive i excelsū sup
Et Jsa.14.dī.Detracta ē vlq; ad inferos sup
bia tua cecidit cadauer tuū subtꝰ te: sternēt ti
nea:z operimentum tuuꝫ erunt vermes:quo
modo cecidisti de celo Lucifer qui mane ozie
baris corruisti in terraꝫ qui vulnerabas gen
tes qui dicebas in corde tuo:in celum con-
scendam:super astra celi exaltabo solium me
um:sedebo in mōte testamēti in lateribus aq
lonis.Ascendam super altitudinem nubium
similis ero altissimo. Verūtū ad infernuꝫ de
traberis in profundum laci.hec ibi. Et apoc.
20.dicitur.mors z infernus dederūt mortuos
suos tempore iudicij. Et Job.21.dicitur.Te-
nent tympanum z cytharam z gaudēt ad so
nitum organi: ducunt in bonis dies suos: z
in puncto ad inferna descendūt.hec ibi. Qō
si sic est q; infernus reperitur qui est plenus
omni pena:ergo necesse est reperire locum si
bi contrarium qui est paradisus in quo inue
niat omnis letitia z beatitudo: q̄ simul duo
confirmans prophęta dicebat.Quo ibo a spi
ritu tuo z quo a facie tua fugiam:si ascende-
ro in celuꝫ illic es si descendero in infernum
ades. Que etiam duo loca contraria salua-
tor esse testatur luc.16.per exemplum diuitis
epulonis z Lazari mendici di. Factum est
autē vt moreretur mēdicus z portaretur ab
angelis in sinu habrae:mortuus est autez di
ues z sepultus est in inferno: eleuans autem
oculos suos cum esset in tormentis vidit ha
braam a longe z Lazarum in sinu eius:z ipe
clamās dixit pater habraam miserere mei z
mitte Lazarum vt intingat extremum digi-
ti sui in aquam vt refrigeret linguam mea-
am: quia crucior in hac flamma. Et dixit

illi hab:aã . Fili recordare quia recepisti bõa in vita tua ⁊ Lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolat tu vero cruciaris: ⁊ i bis omnibus inter nos ⁊ vos chaos magnus firmatũ est:vt hij qui volũt trãsire hinc ad vos nõ possint neq; inde huc trãsmeare. hec ibi. Quod si diceres demones nõ vidi nec locus inferni.g̃ per ꝟ̃ paradisũ sibi ꝟ̃ius esse nõ credo. Rñdeo q; velis nolis tẽ infernum credes esse qñ ipsi demões in morte tua:ad ip̃s infernum cum ceteris incredulis et dãnatis te deducẽt:sic Mar. vltio.c.saluator testatur di. Qui crediderit.s.viã eternam:⁊ baptizat⁹ fuerit saluus erit:qui vero nõ crediderit condẽnabit:⁊ merito talis debẽt dãnari cũ articul⁹ fidei dicat:carnis resurrectionẽ i vitam eternam Amen.

¶ De quarto argumento ostẽsiuo future felicitatis quod dicitur argumẽtum perfectiõis

Quartum argumẽtũ sed vndecimũ i ordine vnũquẽq; certificãs de eterna vita ⁊ futura beatitudine: dicit argumẽtum perfectiõis.vꝫ charitatis. Fũdamẽtũ huius argumẽti põit phs.8. etbicorum.di. Amicitia bonor̃ erga bonos permanet vsq; quo boni sũt.patꝫ ħ regula ẽt erga bruta animalia. Mã equ⁹tã diu a dño diligit quousq; durat bonitas ei⁹.hoc idẽ facit erga seruum. Quo presuppposito certum est vt in precedenti sermone ostẽsum fuit.q; aia est imortalis ⁊ eterna:⁊ per ꝟ̃s eius bonitas substantialis ⁊ ẽt accidẽtalis ꝑ vt est illor̃ q moriuntur cũ virtutibus ẽ eterna. Quod si sic est g̃ dilectio dei ad ipsam aiam dꝫ eẽ eterna:q; alr impfecta cẽt.pp qõ Tulius li.õ amicitia dic. ¶Perfecte ⁊ vere amicitie sempiterne sũt:⁊ phs.8. etbicor̃.ait. Amicitia bonor̃ ⁊ honestorũ est intrãsmutabilis. Et ecclesiasticj.j7. dr̃.Omni tẽpore diligit q amicus est . ¶Proinde dio. li.de di.no.di. Amor dei est quasi quidã circulus ꝓincipio ⁊ fine carẽs.qõ si sic ẽ q; dilectio dei ad aiaꝫ imortalẽ est eterna: clarũ est q; talis dilectio nõ esset vera nisi cidẽ aie etiã cõmunicaret quãdaꝫ eternam felicitatẽ:ꝑ eo q; vera amicitia cõsistit in cõicatiõe bonorũ suorum. Unde phs.9.etbicor̃. Cõicatio bonorũ cũ amicis est de essentia amicitie:quia in bonis amicus se dꝫ habere ad aicuꝫ sicut ad ipsum. Et Brego.in omelia pẽteco di. ¶Probatio dilectiõis exhibitio est opis. Qõ si forte diceres. Q ⁊ eo quo deus permittit aiaꝫ cũ corpore mori ⁊ corrũpi. Ideireo nõ est necesse q; tali aie deus det eternã felicitatẽ. Respõdeo dic mihi queso. Nõne in hoc mũdo quisq; fidelis amicus si poterit habeat:anti cuꝫ suũ a morte preseruat ⁊ defendit:certum est q; sic:g̃ a fortiori credẽdũ est q; deus amicos suos seruat ab eterna morte in qua oio nõ pereãt:mors igit corporalis amicorum dei nõ est mors sed potius sõnus vel transit⁹ qui dã ad meliorẽ vitam.pp qõ Jo.ij.dixit christus.Lazarus amicus noster dormit.⁊ Mat. 22.dicitur. Nõ est deus mortuorũ sꝫ viventiũ.

¶ De quinto argumẽto ostensiuo future felicitatis.quod dicitur argumentũ susceptiõis.

Quintum argumẽtũ sed duodecimũ in ordine vnunquẽq; certificans de eterna vita:⁊ futura felicitate:dicit argumentum susceptionis.videlicet mortis.pro cuius argumenti declaratiõe pono quid ẽ homini carius in hac vita super omnia:certus est q; nõ sunt diuitie nõ dignitates tẽporales ⁊ spirituales nõ vxor nõ multa familia nõ infinite possessiões ⁊ palatij non filij nõ parentes nec ceteri huiusmodi:sed simpliciter propria vita est cuilibet carior omnibus supradictis pro qua cõseruanda daret homo infinitos mundos si haberet:⁊ vlterius citius permitteret omnes homines mũdi mori q̃ velle propriam vitam perdẽ. Que omnia confirmantur per illud Job.2. ¶Pellẽ pro pelle ⁊ cũcta que habꝫ homo dabit pro anima sua. Et Boeci⁹.prosa.ij.tertij lib.ait. Omne animal tueri salutem desiderat:mortem vero pertimẽq; deuitat. Et.3.etbicorum.phs ait.Mors idest pditio vite est vltimuꝫ terribiliũ.s.penarum. Hoc igitur concesso q; vita cuilibet est sic cara:certum est q; mlti martyres vitã perdiderunt pro acgrenda eterna felicitate. Hec credendũ est q; vitã tam nobilẽ perdere voluerint cuꝫ prudentissimi essent pro dubia re vel pro re falsa ⁊ incerta: quin potius pro re certissima firmissima atq; verissima. Quod si aliter fecissent vtiq; stultissimi fuissẽt ex eo q; rem certam ⁊ veram pro re incerta ⁊ falsa tradidissent. Si igit petis.O Bartholomee apostole cur voluisti decoriari:Clamans respondebit pro eterna felicitate . Et tu o Laurenti cur voluisti corpus tuũ super craticulaꝫ igne cremari:Respõdet pro felicitate eterna Et tu o ¶Petre ⁊ paule cur voluistis. Unus crucifigi ⁊ alter decapitari. Respondent pro

felicitate eterna. Et tu gliosa virgo katherina cur regnũ tuũ reliqsti: cur rotari ⁊ tandeꝫ decapitari voluisti:Rñdit pro eterna felicitate hoc idem dicas de beata Agnete Agatha ⁊ Lucia. Et tu o beata virgo Ursula cur voluisti a ꝓncipe barbaror̃ vna cum vndecim milibus virginibus sagitrari ⁊ martyrizari. Rñdit pro eterna felicitate. Et tu o gliosissime Mauritij cur voluisti vna cũ tota legiõe tua thebea: vꝫ ser milibus sexcentis ⁊.66. a Dioclitiano ⁊ Maximiano imperatorib⁹ trucidari ⁊ martyrizari:Rñdit pro eterna felicitate. Vi oẽs martyres cũ infinitis alijs qbus vita sic erat preciosa sicut ⁊ tibi o incredule de futura felicitate:nequa q̃ vitã pdidisset:si vitã aliã certitudinaliter esse non cognouissent dñe scõ Maximo in sermone pũor martyr̃. Nouim⁹ itaq; ingt:q; nõ sine magno discrimine de religionis veritate disputamus:quam tanto⁊ martyr̃ sanguine ꝟ̃ir matã videmus magni periculi res est si post prophar̃ oracula:post apl̃or̃ testimonia:post martyr̃ vulnera:veterẽ fidẽ quasi nouellam discutere presumas : ⁊ post tam manifestos duces in errore pmaneas:⁊ post morientiuꝫ sudores ociosa disputatiõe ꝟ̃tendas. Et ifra subdit. Mater inquã martyrij fides est:veneremur g̃ i scõr̃ martyr̃ gloria fidẽ nostraꝫ qũo fideꝫ nostrã:Ab illis cui dũ mortis tolerantia indubitanter excipit:spes imortalitatis cuidenter asserit. Nunq; eni hanc vitaꝫ tam ꝟ̃stanter martyres expenderẽt nisi esse alterã incõparabiliter beatiorẽ pfecta diffinitione sentirent.ħ ille. Et Greg.4.dialo.ait. Mũq; sancti apl̃i ⁊ Xpisti martyres sic presentẽ vitã despicerẽt:⁊ in morte carnis alias ponerent nisi vteriorẽ ⁊ meliorẽ aiar̃ vitaꝫ subsequi sentirent.ħ ille. Deniq; q; oẽs martyres pro certitudine future vite pñtem vitã tradiderit:testat Aug.22.c.suor̃ soliloquor̃.di. Obsecro dñe vt oia mihi amarescãt ⁊ solus dulcis appareas aie mee q es eterna dulcedo scõr̃ tuor̃:per quã cuncta amara dulcorãtur. Tua eni dulcedo Stephano torrentis lapides dulcorauit. Tua dulcedo craticulam Laurentio dulcẽ fecit:pro tua dulcedine ibãt apl̃i gaudentes a conspectu ꝟ̃cilij: qñ digni habiti sunt pro noie Jesu cõtumeliam pati. Ibat Andreas ad crucẽ securus ⁊ gaudens: qñ ad tuã dulcedinẽ ꝓperabat:hec tua dulcedo ipsos apl̃or̃ ꝓncipes sic implenit: vt ꝑ ipsa crucis patibulũ vnus eligeret:alter vero ferentis gladio caput supponere nõ timeret pro hac emenda pellẽ ꝓpriã dedit Bartholome⁹:pro hac gustanda veneni poculũ itrepidus potauit Joãnes. hãc gustauit ¶Petr⁹ quãdo inferior̃ oblitus tanq̃ ebrius clamauit di.Dñe bonũ est nos hic esse:faciam⁹ tria tabernacula:hic moremur:hic te contemplemur:quia nullo alio indigemus: sufficit nobis dñe videre te:sufficit tanta dulcedine saciari. Una stillam dulcedinis iste gustauit ⁊ oẽm aliam dulcedinẽ fastidiuit . qd putas dixisset si magnã illam dulcedinẽ diuinitat. tue gustasset quã absconditi timentibus te hanc dulcedinẽ ineffabilem gustauerat illa virgo de qua legimus q; lctissime ⁊ gratulanter ibat ad carcerem ⁊ quasi ad epulas inuitata:agonem suũ dño precibus cõmendabat.hãc vt reor ⁊ ille gustauerat qui dicebat q̃ magna mltitudo dulcedinis tue dñe quã absconditi timentibus te. Quiq; monebat di. Gustate ⁊ videte q̃ suauis est dñs. ħ est illa beatitudo deus noster quã expectamus datur̃ re nobis pro qua tibi cõtinue militamus ⁊ pro qua mortificamur tota die vt in eterna vita viuamus.hec ibi.

¶ De sexto argumento ostensiuo future felicitatis qõ dr̃ argumentũ multiplicatiõis.

Sextum argumentũ sꝫ decimũ tertiũ i ordine vnũquẽq; certificãs de eterna vita ⁊ futura beatitudine dicitur argumentũ multiplicatiõis.s. incõuenientium . Fundamentuꝫ huius argumẽti ponit phs.j. phyſi.di. Incõuenienti vno signato multa iconuenientia ꝟ̃tingũt.pꝫ ħ regula. Qui eniꝫ sanus crẽs cibũ intẽperatũ sumit statim seqtur infirmitas ⁊ ex ꝟ̃sequenti mors:⁊ p ꝟ̃s talis postmodũ nihil boni põt opari. Quo p̃ suppositoꝫ:certũ est a filr q; si dẽ hoc incõueniens q; nõ sit futura felicitas subsequuntur quasi infinita alia incõuenientia: q̃ videtes in sermõe imediate sequẽti:iter cetera tñ accipe nunc tria:quor̃ ¶Primũ dicit incõueniens offensionis. ¶Scõm dicit incõueniens pditiõis. ¶Tertiũ dicit incõueniens falsificationis. ¶Primũ inconueniens qõ sequeret si futura vita non esset dicit offensionis. Nam liceret vnicuiq; ipm dñm blasfemare:eius mandata rumpere: ⁊ insup ꝓprimos suos in omni genere offensionis offendere. ¶Scõꝫ incõueniens qõ sequeretur si

Universidad de Deusto Biblioteca

fclicitas non eſſet dicitur ꝓditionis. Si enim non eſſet futura felicitas: frustra pater celeſtꝭ feciſſet filiuꝫ ſuū incarnari trigintatribꝰ ānis peregrinari ⁊ tandē mori ⁊ crucifigi: qđ nequaq̄ credendū eſt: cū ſola ſanguinis gutta prevalcat in precio infinitis mundis. ¶ Tertium incōuenies qđ ſequeret ſi futura felicitas non eēt dr̄ incōuenies falſificatōis. Vltra enim hoc q̄ oēs virtutes falſe dici poſſet ſequeret etiā hoc incōuenies q̄ oēs viſiōes ⁊ reuelatiōes quas deus ſanctis patribꝰ veteris ⁊ noui teſti oſtendit de beatitudine futura aiaꝝ falſiſſime fuiſſent: qđ vtiq; nephas eēt dicere ⁊ credere. ℣Done h̄ tu predicator quaſquis viſiones etiā in hac vita ſanctis ⁊ bonis aiabus oſtis: ⁊ inter ceteras dicere potes mirabilez illā viſionē quā xp̄s i monte aluerne i ſpecie hoīs ⁊ ſeraphin p̄ri noſtro Frācisco oſtdit: dum ei etiā ſicut eccl̄ia approbauit ꝓpria ſtigmata impreſſit: ꝓpter qđ eccl̄ia cantat. Celoꝝ candor ſplenduit ⁊c. Referā vltra predicta vnicā viſionem quā parentes beate Agnetis viderūt: de qua ſic dicit Ambroſiꝰ prout recitat eccl̄ia in feſto ſancte Agnetis. ¶ Scđo igit̄ ingt̄ dū parentes beate Agnetꝭ aſſiduis ꝓcrationibꝰ vigilarent ad tumulū eius viderūt in medio noctis ſilentio exercitum virginū que oēs auro tertis cicladibus indute cū ingenti lumine preteribāt: inter q̄s vident beatiſſimā Agnetē filī veſte fulgentē ⁊ ad dexterā eius agnū niue candidiorē. hoc itaq; dū viderent parentes eius: ⁊ qui ſimul erant ſtupore mentis incurrunt. Sed beata Agnes rogat ſanctas virgines parūp ḡduz figere: ⁊ ſtans parentibus ſuis dixit. Videte ne me quaſi mortuā lugeatis: ſed cōgaudete mecū ⁊ cōgratulamini: q̄ cū his oibus lucidas ſedes accepi. Et illi ſum iuncta in celis: quē in terris poſita tota animi intentōe dileri: ⁊ his dictis ꝑtranſijt. Et h̄ viſio publice ab omnibꝰ qui viderāt quottidie divulgabat hec ibi verbalr. Que tria incōuenientia. cum ſint impoſſibilia arguit̄ per cōſequēs q̄ impoſſibile eſt q̄ non ſit futura felicitas.

¶ De ſeptimo argumēto oſtenſiuo future felicitatis: qđ dicit argumentū obiectionis.

Septimū deniq; argumentū ſed decimūquartū in ordine vnūquēq; de eterna vita ⁊ futura felicitate certificans dicit̄ argumentū obiectiōis. Fundamētū huius argumēti ponit pbs. j. phyſi. di. Forma eſt qd diuinū ⁊ optimū appetibile a māi dignitate excedens. ꝑz hec regula. Mā forma domus data lapidibus eſt nobilior q̄ eſſent lapides ꝙgregati ante ſuſceptionē ipſius forme. ⁊ rō eſt: qz ꝓpter formā domus lapidibus datā habitat in domo ⁊ ſic ꝙſeruat ab imbribus caloze frigoze ⁊ hmōi. Quo ꝓpoſito: certū eſt q; hō eſt cōpoſitus ex mā ⁊ forma: corpore vz ⁊ aia. Sz clarz eſt q; de ſinglis potentijs humani corporis: qđ certe eſt quaſi vaſculū qđā oi ſcroze ⁊ putredine plenū: ⁊ etiā cibus futuꝝ vermiū dedit q̄ſi innumerabilia genera obiectoꝝ tā celeſtium q̄ terrenoꝝ: vtputa potentie viſiue dedit diuerſa gnā coloꝝ: ſicut eſt ſolis lune roſarum lilioꝝ ⁊ hmōi. ℣Potētie auditiue dedit diuerſa gnā ſonoꝝ cantionū ⁊ hmōi. Huſtui dedit diuerſa genera ciboꝝ. Tactui etiā dedit duroꝝ ⁊ lenū calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ. Qđ ſi ſic ē peto qđ eſt obiectū aīe ꝓportionatū. Et certum eſt q; nullū eſt de predictis: ſed ſinglr ſolus deus. dñte Aug. lib. ꝙfeſſ. Feciſti nos dñe ad te et inquietū eſt cor noſtrū donec requieſcat in te. Ergo ſi deus dat ſua obiecta mortuo. Multo magis daturus eſt poſt hāc vitā ſuū obiectū aīe i eternū victure. Qđ obiectū cum ſit eternū eo q; deus eſt neceſſe eſt concludere aiam ipſaz eternā eſſe. ⁊ per ꝓs habitarā quādam felicitatē eternā. Aliter ſeqretur hoc incōueniens q; deo maior eēt cura de corpore mortuo q̄ de imagine ſua immortali ⁊ in eternū victura. Qđ incōueniēs ſaluator excludit Matth. io. cū dicit. Nolite timere eos qui occidūt corpus: aiam aūt non poſſunt occidere: ſz potius cū timete ⁊c. Qđ egregie ꝙfirmans Aug. zj. c. luoꝝ ſolilo. dicit Q dñe ex viſibilibus his tua inviſibilia comprehendim⁹. ſi cui pro hoc corpore ignobili ⁊ corruptibili qđ te nō cognoſcit nec diligit tā magna ⁊ mira bñficia p̄ſtas a celo ⁊ ab aere a terra ⁊ a mari luce ⁊ a tenebris: a caloze vmbra roze imbre ventis ⁊ pluuia: a volucribus piſcibus beſtijs arboribus ⁊ multiplicitate herbaꝝ ⁊ germinū terre cūctarūq; creaturaꝝ miniſterio nobis ſucceſſiue per ſua tēpora miniſtrantiū vt allcues faſtidiū. qualia queſo q̄s magna ⁊ inumerabilia bona ſunt que preparaſti aīe diligenti te ⁊c. Vide hāc auctoritatē complete in hoc quadrageſimali fere poſt p̄mam dñicam quadrageſime in fine ſcđe rōnis. Ex predictis igitur ſeptem argumentis cum aliis ſeptem precedentibus clariſſime ꝑz qualr ineffabiliter vltra p̄tē ē alia futura ⁊ eterna felicitas. Q igit̄ aia incredula: o aia hētica: o aia p̄fida: o infidelis ⁊ iſenſata: o aia ptinar: o aia a fide catholica ⁊ a tota militāte eccl̄ia ercōicata: o aia ſiſmatica: o deniq; aia a deo ab angelis ⁊ a tota celeſti curia reprobata: nūqd de cetero viſis tot fortiſſimis argumētis poteris de eterna felicitate dubitare? Nūqd de cetero poteris credere aiam eſſe mortalez: ⁊ moriente corpore aiam mori aſſerere: ⁊ eā ſilem volucribꝰ piſcibus ceteriſq; aiantibus brutis diffinire? Vbe tibi de cetero ſi credes. vbe tibi ſi deinceps huic opinioni adherebis. vbe tibi o aia dico ſi hoc vltrius falſa ⁊ temeraria ratiōe predicare preſumas. Si ſic vlterius credes: magna ꝓfecto apparebit ſuphia arrogantia atq; elatio tua: cū p̄cipue nō aſſentiēt cōi oiuz fere hoīuz opinioni. Nunqd tu ſola prudentior atq; ſapiencior es oibus hoibus mūdi? nequaq̄. Immo qđ peius eſt infelicior iſcipientior imprudentiorq; eris oibus hoibus mundi qui ſunt fuerunt ⁊ futuri ſunt: ſi i tuo errore peſſimo permaneas. Depone igit̄ q̄ſo o aia errorem tuū: depone opinionē tuam: depone defectum falſitatis tue: ⁊ ſubeūte cōi fideliū ⁊ ſanctoꝝ patruz opinioni: firmiterq; teneas indubitanter credas ⁊ nullaten⁹ dubites aliam eſſe vitam futuramq; felicitatez vltra p̄tem: quā tibi ſimul ⁊ mihi oibuſq; fidelibus cōcedat oiporens ⁊ clementiſſimꝰ deus in p̄ti per gr̄am: ⁊ in futuro per gliam qui felix ⁊ glorioſus viuit ⁊ regnat p infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen. ℣Patet inſup er predictis vndecima excellentia ipſius ſacratiſſime fidei: q̄ dicta fuit excellentia certificabilitatis. ſeu certificationis future vite. Amen.

¶ Feria quarta poſt reſurrectionem dñi de duodecima excellentia ſacratiſſime fidei ſeu de certitudine dānationis oium infidelium.

Manifeſtauit ſe ihc̄ Jeſus diſcipulis ſuis ad mare tyberiadis. Scribūtur hec verba Jo. xi. c. Et in euangelio occurrentis ſerie ℣Poſtq̄ devotiſſimi ciues ſancte divina gratia declarati vt vidiſtis vndecim excellentias ſacratiſſime fidei: habeo p̄fati die ⁊ in ſequētibus ſingulariter declarare duodecimā ⁊ vltimā excellentiaz de ipſa ſacratiſſima fide: que dicit̄ excellētia dānabilitatis. In qua p̄cipue oñdere habeo qūo certitudinaliter oēs inimici xp̄iane fidei vputa iudei tcuci ſarraceni atq; heretici in eternū dānabunt. hoc ideo dico ad remouēdum diuerſos errores etiā a mentibꝰ ipſorū fidelium. Nam ſunt pleriq; erronei ⁊ a ſua cecitate decepti qui occaſione diuerſaꝝ legū atq; ſectaꝝ: ſiue ex verbis macometi aut aliorum errantiū quaſi firmiter credunt ⁊ opinātur vnūquēq; in ſua fide ſeu ſecta ⁊ lege poſſe ſalvari: dūmodo credat eam eſſe bonaz et iuſtam. Mirant enim tales q; hi debeāt dānari qui p̄o deo faciunt quicqd faciunt: arbitrantes in his ſe obſequium preſtare deo. Mirantur quoq; potiſſime de his q̄ ꝓ deo ſiue ꝓpter deū ſupplicioꝝ genus omne tam patienter q̄ gaudenter ſuſtinēt q; dānari debeant: ſicut de multis hereticis patet: q ignē ⁊ alia tormenta magis p̄o defendenda ſua hereſi q̄ ꝓpter deum libentius ſuſtinuerūt ⁊ ſuſtinent tota die. Contra tales igitur ſic credentes ſeu dubitantes ⁊ opinātes erit hodiernus ſermo cum ſequentibꝰ: ſcu tota hec duodecima ⁊ vltia excellentia ipſius ſacratiſſime fidei. Cuius duodecime excellētie declaratio talis erit.

¶ De duodecima excellentia ⁊ vltia ſacratiſſime fidei: que dicitur excellentia dānabilitatis.

Duodecima igitur ⁊ vltia excellentia ſacratiſſime fidei in ordine declaranda dicitur circunſtantia dānabilitatis. Cogit enim fides ſacratiſſima vnumquēq; verum fidelem firmiter ⁊ indubitāter credere q; oēs infideles extra vnicam veraz ⁊ catholicam Chriſti fidem exiſtentes veraciter in eternum dānabunt: ⁊ qui aliter crederet ſeu etiam dubitaret dato q; ſub Chriſti fide eſſet ⁊ viueret ſimul cum ipſis tāq̄ infidelis dānaret: ⁊ q; veraciter omnes infideles dānentur: nec eis aliquid proſint eorum moralia opera ad ſalutem. gnr̄uplicater ꝓbo. ſ. Primo auctibus. ſ. Scđo rōnib⁹. ſ. Tertio incōueniētijs. ſ. Quarto ſiſtitudine. ſ. Quinto exemplo. ¶ ℣Primo ꝓbo auctibus q; oēs q̄ non credunt in Chriſtū nec tenent xp̄ianam fidem ſimul certitudinaliter dānabunt. Mā

Deute.18.dr. ℣Prophetā suscitabo eis.glo.i. xpm de medio fratrum tuox filem tui. Qui aūt verba eius.s.fidei que loquet in nomine meo audire noluerit:vltor eius cristā in eternum.hec ibi. Que verba assumens ℣Petr⁹ Act.4.ait.O is aia que non audierit ꝓphaz illum.s.xpm exterminabit de plebe dei. Et subdit.℣Non eni est in aliquo alio salus: nec nomē est aliud sub celo datū hominibus in quo oporteat saluos fieri credentes. hec ibi. Item Jo.3.dicit. ℣Nisi qs renatus fuerit ex aqua.s.baptismi t spū sancto nō pōt intrare in regnū dei. Et infra subiungit. Sic eni dilexit mundum deus vt filiū suū vnigenitum daret:vt ois qui credit in eū non pereat sed habeat vitam eternā. Non eniz misit deus filium suū in mundū vt iudicet mūdū:sed vt saluet mundus per ipm: qui credit in eū nō iudicat:qui aūt nō credit iam iudicatus ē: qz non credit in noie vnigeniti filij dei.hoc ē aūt iudiciū mundi:qz lux venit in mundum t dilexerūt hoies magis tenebras q̄z lucem. hec ibi. Et Jo.eti.3.dicit. Qui credit hz vitam eternā:qui aūt incredulus est filio dei n̄ videbit vitam:sed ira dei manet sup eū.h ibi Et Jo.8.dicit. Si nō crediderit⁹ in me:qz ego sum.s.filius dei:moriemini in pctō vro. Et Jo.15.dicit. Si non venissem t eis locutus fuissem pctm non haberent. Nūc aute excusationem nō hīt de pctō suo. Et ℣Mar. vltimo dicit. Qui crediderit t baptizat⁹ fuerit ꝛc. Qui aūt non crediderit ꝛc. Itez Aug.lib.de fide ad ℣Pe.ait. Fides xpi est bonox oiuz fundamētū:humane salutis initiuz sine qua nemo pōt ad filioz dei numez pue nire:qz sine ipsa nec i hoc seculo quisq̄ gr̄az iustificatiōis ꝯsequit:nec in futuro vitā possi debit eternā. Et ibidem ait. Neq; antiquox quantūcūq; iustox quisq̄ potuit vnq̄ ꝑter xpi fidem salutē inuenire. Nemo eni liberat a dānatione que sc̄a est ab Adā nisi p fidem xpi. quotquot igit extra xpi fidem supstūt tot t dānātur.hec ibi.Item Isa.60.dicit. Bēs t regnū qō non crediderit t non seruierit tibi.s.xpo peribit. Item Anasta.in simbo. suo ait.Quicūq; vult saluus esse ante oia opus est vt te.ca.fi. Quā ni.q.f.fir.q.cre. salu⁹ esse nō po. Item Greg.nonus ex de fide ca.c.j.§ vna.ait. Una vero est fidelium vlis ecclesia extra quā nullus oio saluatur:in qua idē ipe sacerdos est t sacrificiū. Item Aug.ex de heretic.c.firmissime.ait. Firmissime tene t nul latenus dubites oēm hereticū t paganū vel fismaticū cum diabolo t angelis eius eternū ignis incendio cōcremandū: nisi ante finem catholice vite fuerit incorporat⁹ t reintegratus ecclie. Omni igit hōi qui nō tenet ecclie vnitatez neq; baptismus: neq; elymosz q̄tūlibet copiosa:neq; mors ꝑ xpi noie suscepta proficere poterit ad salutē.hec ibi. Item.24. q.j.c.quicūq;.dr. Quicūq; ab vnitate fidei et societatis ℣Petri apostoli q̄olibet semetipsos segregauerint:tales nec vinculis peccatorum absolui nec ianuam regni celestis ingredi poterunt. Idem q̄ Aug.de pc.di.7.c. nullus.ait. Si quis ab omni pctō cauerat t oēz virtutē opet nō pp deū t fidē xpi nō saluat. h ille. Sicis snia ponit.j.q.j.c.cū ℣Paulus dicat. Itē Grego.24.q.j.c.qz ex sola.ait. ℣Nisi qs fidei xpianc soliditatē tenuerit diuinam pñtiaz nūq; agnoscet:de q̄ soliditate dns dic Sup hanc petrā edificabo eccliam mea.sola quippe est p quā sacrificiū dns libenter accipit:sola que ꝑ errantibus fiducialr itercedit hec ille. Et pdictis auctibus pz q̄lr exītes ex xpianam fidē:seu ipsam nō tenentes:sz i aliqua hereti se maculantes in eternū peribūt t cruciabūt. ¶Scdo h idē,pbo triplici rōne. ¶Primo rone localitatis. ¶Scdo rōne ipsa portionabilitatis. ¶Tertio rone equalitatis. ¶Primo ,pbo rone localitatis.q oēs infideles dānant dato q credant fidem suā esse bonā. Fundamentū rōnis ponit pbus.2.de aia.4.phys.t.4.de celo t mūdo.di.Locꝰ cōtinet simplr t cōseruat locatū eo q i propīs locis nā marime saluat.pz hec regula. Nam videmus q res ex locū suū totalr deficit et moriť:qō pz de piscibus:qui si exiliunt in ea que est locus eox viuunt t ꝯseruant.si aute extrabunt t ponāt in terra que non est eorū locus necessario moriunt. Silr rosa q̄diu ē in spina recens ꝯseruat.Si aūt a spina decerpit t in manu ponit qui non est propzius locus statim marcescit:t h est cā quare lenia tendunt sursum t grauia deorsum.prout dr 4.celi t mundi.qz vadunt ad ꝑpa loca in q̄bus ꝯseruant t tanto fortius mouent. Quo presuppositō: certum est q sic est in spiritualibus sicut in corporalibus. Sed clarum est q locus conseruatiuus animaz in paradiso Christus est qui pro ipsis sanguinez fudit et mortuus est:ꝑpter qō Jo.10.dic. Amē amē

dico vobis qui non intrat per hostiū i ouile ouium:sz ascendit aliunde ille fur est t latro qui autem intrat per hostiuz pastor est ouiū: t huic hostiarius aperit t oues voccm eius audiunt t vocat eas noiatim: t infra subdit. Amen amen dico vobis:qz ego sum hostiuz ouium:per me si qs introierit saluabit: t ingredietur t egrediet t pascua inueniet. h ibi. Cuz igitur oēs infideles t heretici extra hūc locum sint eo q in ipsum Christū nō credūt vel falso credunt.necessario ꝯcluditur q oēs simul a paradiso excludentur t eterna morte morient. ¶Scdo hoc idem ,pbo rōne ipsa portionabilitatis. Fundamentū rōnis ponit pbs.2.de aia.di. Inter obiectū t potentiā requirit ,ppo:tio.patet hec regula. Cum enim sol sit marime t acute claritatis: ideo requirit ad eum videndū potentiā visiuam fortem t acutam:ꝑpter qō nitidozat seu noctua cum habeat debilem visum nequaq̄ vt dic pbs 2.metha. pōt eius radios intueri. Quo presuppositō certū est q obiectū potentie intellectiue t volitiue est veritas t bonitas infinita. Qō si sic est ergo requirit q hec duc potentie habeant aliquā infinitam virtutē qua possint apprehendere tale obiectū ifinitum. Sed cū fides oiuz hereticoz atq; infidelium sit simplr acgsita t non a deo infusa.t p cōsequēs sit simplr finite t terminate veritatis. cōcludit necessario q impossibile est q vnq̄ saluent.q si non saluant ergo in eternū dānabunt. ¶Tertio hoc idem ,pbo rōne eqtatis. Fūdamētū rōnis pōit Dionysius lib.de diui.no.di.Qui de deo recte sentiūt omnia ei attribuūt:idest oēs pfectiones:t oia ab eo remouent.i.oēs imꝑfectiones. Quo ꝯcesso certū est q iustitia q reddit vnicuiq; fz opa sua est pfectio quedā:dīte Grego.12.q.2.c.cū deuotissimā. Sūmū inquit i rebus bonū est iustitiā colere:que solet vnicuiq; sua iura seruare. Qō si sic est:ergo necesse est q si deus debet esse iustus q puniat incredulitatē infidelium vel falsitatē. Sed cū eox falsitas sit durabilis post mortem in eternū: ergo oz q crucientur in eternū:propter qō ꝑpba dicit. Justus dns t iu.di.eg. vidit vultus eius. Et ℣Matt.25.saluator dicet cis. Discedite a me maledicti ꝛc. Et Aug.lib.de veritate credēdi ait. Si deus infideles saluaret in sua infidelitate morientes nec xpo crederem nec eius euangelio. ¶Tertio hoc idem ,pbo.12. inconuenientijs que sequerent⁹ si ipse deus saluaret etiaz infideles recte opantes fz cox fidē. ¶Primū dicitur inconueniēs excusatiōis. ¶Scōm dicitur inconueniēs operationis. ¶Tertium dicitur inconueniēs laudatiōis. ¶Quartum dicitur inconue.premiationis. ¶Quintum dicitur inconue. anibilationis. ¶Sextum dicitur inconue. euacuationis. ¶Septimum dicitur inconue. defectionis. ¶Octauum dicitur inconue.consiliationis. ¶Decimum dicitur inconue. ordinationis. ¶Undecimum dicitur incon. redēptionis. ¶Duodecimum dicitur incon.offensionis. ¶Primū inconueniens qō sequeret si deus saluaret aliquos infideles q̄uis ex ignorantia peccent dicit excusationis. certū est enim fm phm.3.ethi.q ois malus est ignorās. Et Aug.lib.de verbis dñi.ait. Nullū pctm committit q aliqua ignorantia non cōmittatur. Qō si sic est cū oēs peccantes errent t ignorent:t tanto amplius quāto plus peccant:se quit q a filī oia peccata t scelera cordis operis t oris etiam ipsox xpianox specifica ,put vis excusabilia erunt apud deū:t qō peius ē maiora t magis horribilia peccata magis excusabilia forent:eo q maiores errores t tenebras peccantibus ingerūt. Qō ,pfecto maximū inconueniens apud deū censeret si tāta t tam horribilia peccata vellet oio esse excusabilia t impunita. Contra qō inconueniens clamat apls.j.corin.14. Si qs ignorat ignorabit. ¶Scōm inconueniens qō sequeretur si deus non dānaret oēs infideles: dato q peccent ex ignorantia dicit inconueniens operationis.concesso enim q peccata tā fidelium q̄z infidelium respectu ignorantie excusabilia forent apud deū:necessario sequeret etiā hoc inconueniens q vz oia mala essent operabilia apud oēs:t peccata etiam horribilia tam cordis q̄z oris t operis licita cēnt. Erq̄ nullus errat nec in credendo nec in operando: cum credendum sit vnicuiq; qō credit t operandū qō operatur. licitū igit erit teucris et sarracenis fm cox legem t fidem.iz. habere vxores:t iudeis fm cozū legem in vsuris se exercere qō inconueniens censeret marima i famia apud deum. Cōtra qō inconueniens clamat apls ad ℟o.8. ℣Prudentia carnis mors est:t prudentia spūs vita: qm̄ sapiētia carnis inimica est deo.legi enim dei non est subiecta:qui aūt in carne sūt deo placere nō

Universidad de Deusto
Biblioteca

possunt:ergo fratres debitores sumus non carni vt fm carnē viuam⁹. Si enim fm carnem viceritis moriemini:si aūt spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. hec ibi. Et Ecclē.41.tali⁹ dicit. Vbe vobis viri ipij q operando iniquitatē dereliquistis legez dñi: q: si nati fueritis in maledictione nascemini & si mortui fueritis in maledictiōe erit pars vestra.hec ibi. ¶ Certium incōueniens qō sequitur si deus non damnaret oēs infideles q̄uis ex ignorantia petent dicit incōueniēs laudationis.phs. cnim.2.ethico.ait.Laudamur simplr fm virtutes: ꝫ aūt malitias vituperamur.Hoc dictum phi vtiqz fallū erit si deus excusat male.& ratio est:quia malum et peccatum ita laudabile erit sicut virtus et bonum laudabilia digna sunt: ideo sic erit laudabilis superstitia fm istum errorem: sicut humilitas:auaritia sicut largitas:luxuria: sic castitas:infidelitas sicut vera fides: & sic de singulis.Immo fm istum errorem eque coleretur deus vitiosus sicut virtuosus: & eq̄ deiudicio moses vitiosi & virtuosi essent laudabiles:postq̄ nō refert quid vnusquisq; agat vel qualiter sed solūmodo quid credat se agē vel intendat. ¶Per hanc etiam viā eque colendi erunt demones & idola sicut de⁹ si credantur equaliter esse colenda: imo religiose & laudabiliter negabitur deus si credat esse negandus:& sic laudandus erit qui ħ impia perpetrabit atqz honorandus sicut ꝓpheta ait.Laudat peccator in desideriis suis & iniquus benedicitur. Contra qō inconueniens phus.4.ethico.ait. Honor & laus est simplr premium virtutis & attribuitur bonis. ¶Dr uus autem cristens non est dignus laude et honore.ħ ibi. ¶Quartum inconueniens qō sequeret si deus acceptaret opa infidelium & eos non dānaret dicitur premiatiōis seu remunerationis. Si enim vitia & peccata ita laudabilia forent sicut & virtutes: certum est q̄ eque remunerarentur a deo & equale meritum reciperent:sic & virtutes:& quanto grauiora essent tanto maius premiū a deo reciperent.Tale igitur premiū merito reciperet qui demonē & idola adoraret:sicut qui verū deum coleret:& tantā gloriā in celo haberet superbia auaricia luxuria & hmōi.sicut humilitas liberalitas & castitas. Nec oia q̄ sint ndecentia mens discreta aducrere pōt. Cō tra qō incōueniēs phs.io.ethi.ait. Felicitas est simplr premium virtutis. Et.j.ethico.ait. Felicitas huius vite extimat solum in bene viuere & bene operari. ¶Quintum incōueniens qō sequeret si deus acceptaret opera infidelium & eos non dānaret dicit inconueniens ānihilationis. Si enim de⁹ tales saluaret:certum est q̄ virtus non esset virtus nec peccatū esset peccatum.qō sic patet. Nā credenti de virtute q̄ esset vitium:vitiosum est agere virtutem:& ecōtra credenti de vitio et peccato q̄ esset virtus virtuosum esset agere fm vitium & peccatum:& sic vitium & virtus nihil cēnt.Exempli gratia:indei reputāt virtutem concedere vsuras. Ecōtra christiani:si militer sarraceni reputant virtutem habere plures vxores.ecōtra christiani vitium reputant:& sic de singulis.ꝓpter qō necessario cōcludetur q̄ non erit virtus castitas non humilitas non castitas nō caritas nō patientia non adoratio solius dei & hmōi. Immo nō erit peccatum superbia nō fornicatio & adulterium non vsura non homicidium & sic de alijs.Et q̄ plus est erit virtus superbia luxuria homicidiuz & hmōi.Que vtiqz si sic eēnt maxima inconuenientia forēt. Sed ȝtra hoc inconuenies clamat Isa.5.c.di. Vbe q dicitis malū bonum & bonū malum ponentes tenebras lucem & lucem tenebras: ponentes amaz dulce & dulce amaz.hec ibi. ¶ Sertū inconueniēs qō sequeretur si deus acceptaret opera infidelium & eos non dānaret de cuacuationis seu superfluitatis. Si eni deus hos saluaret oportet venire ad tantā demētiam vt pro lumine intellectus nostri nulla necessario data fuerit lex: & per ȝns nullus erit obligatus ad opera diuine legis: qō sic patet.Cū enim leges,phibeant peccata tāqz malū cōmendentqz & ꝓcipiant virtutes tāqz bonum si vez est qō ꝓbatum est q.s.virtus possit esse pctm:& pctm possit eē virtus: ergo nulla differentia videtur esse inter vitium et virtutem.ergo leges que ponunt differentiā materiā inter predicta: oēs erunt superflue & per ȝns a nullo obseruande. Erit igit sup flua & euacuabitur omnis lex naturalis que naturaliter abhorret peccatum & naturaliter laudat virtutem. Erit superflua ois lex,ppha omnis lex antiqui testamēt:omnis lex euāgelioz:omnis lex positiua & ciuilis: & omnis lex sacrorum theologoz atqz sanctoz doc.q̄ omnes leges,vitium vituperant & virtutem

cōmendant:ex quo vitia sunt excusabilia & coram deo:& pro virtutibus habent.Cōtra qō incōueniens phs.3.de aia.dicit.Deus nihil agit frustra.& io.ethi.ait. Lex ē necessaria ad hoc q̄ boies boni fiant:q: hz coactiuā potē & est sermo ,pcedens ex aliqua prudentia et intellectum dirigens ad bonum. hec ibi. Et Vrbanus papa tertius.19.q.2.c.duc sūt.ait. Duc sunt leges necessarie:vna publica alia priuata. ¶Publica lex est que a prib⁹ sanctis scriptis est ȝfirmata vt lex canonū.Lex vero priuata est que instinctu sancti spūs in corde scribit. Sicut de quibusdam dicit apostolus q̄ hñt legem dei scripta in cordib⁹ suis. ħ ibi ¶Septimū incōueniens qō sequeret si de⁹ non dānaret infideles ,pter cor ignorātiā dicitur defectionis. Si enim vitia & peccata vt supra patet sufficerent ad salutem omnes virtutes tā morales q̄z theologice defectuose essent:& sic per ȝns non essent necessarie ad salutem.& ratio est. Si enim vitia & pctā sine virtutibus ,put sunt imprudentia iniustitia intemperantia insortitudo sunt excusabilia operabilia laudabilia atqz ad salutem remunerabilia sunt: manifestū est q̄ virtus prudentie temperantie iustitie & fortitudinis ceterarūqz virtutū moralium: nequaq̄z erit necessaria ad beatitudinē consequendam. ¶Quinto hoc idē dico de virtutib⁹ theologicis. Nam fides non erit necessaria ad salutem exquo idolatria & infidelitas pro fide remunerant apud dcū. Similiter & spes de bonis eternis atqz diuinis nō erit necessaria ad salutē:exquo spes mūdi carnis atqz diaboli boicm beatificat. Similiter & charitas non erit necessaria ad salutē:exquo gsqz pōt saluari per ȝtrariū. vnde non diligēdo deum spes mundi carnis atq̄z diaboli boiez beatificat:& sic vt patet nulla virtus tam cardinalis q̄z theologica erit necessaria ad salutem.Contra qō incōueniens Aug.in lib.de fide ad ¶Pe.ait.Quicūqz habuerit oēs virtutes & morales & dinas & deficiat i vna vtiqz reus erit tam pena eterna q̄z priuationis diuine visionis.¶O ctauū incōueniens quod sequeret si deus acceptaret opera infideliuz. dicitur inconueniens consiliationis. Certuz est enim q̄ si sic sunt operabilia vitia & pctā sicut sunt virtutes:nequaq̄z alicui pſone erit ad salutem necessariū querere vel petere cōsilium ab altero inter lepā & lepram: exquo indifferenter vtrūqz perducit ad salutē: & sic non erit necessariū in bene faciēdo nec i pctā fugiēdo:consilium predicatoz:consiliū cōfessorum:consilium canonistaz:consiliū peritorum iuris ciuilis:consilium theologoz:cōsilium ceteroz rectoz:nec insup correctio parentum seu aliaz pſonaz. Contra qō inconueniens phs.3.ethi.ait. Cōsiliatores assumimus in magnis & arduis discredētes nobis inctipsis velut non sufficientibus dignoscē Et.6.ethi.ait.Bonum ȝsiliū querenduz est per qō finis bonus adipiscit. Et Salomon ait.Omnia consilio fac & post factum nō penitebis.¶Nonum incōueniens qō sequeretur si deus acceptaret quelibet opera infidelium & sic illos saluaret:dicitur incōuenientis custoditionis.Si enim etiam peccata sūt laudabilia & meritoria apud deum: nequaq̄z est necesse q̄ deus det in custodiam angelos bones hominibus & iugiter in illis bonas ispirationes imittant. ¶Nec insup inspiratio dei continua & imediata necessaria erit ad salutem. Exquo sine tali inspiratione & custodia quisq; pōt saluari.Cōtra qō incōueniens.2. corin.3.apostolus clamat dicēs. Non sum⁹ sufficientes cogitare aliquid a nobis tanq̄z ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est. Et de angelorum custodia propheta dicit.Angelis suis deus mandauit de te.s.per continuaz et bonam inspirationem.¶ Decimum inconueniens quod sequeret.si deus infideles saluaret.dicitur incōueniens inordinatiōis seu susceptionis sacramentoz.Si enim sic saluātur non recipientes sacramēta ecclesie: sicut qui illa recipiunt:manifestuz est q̄ oia sacra ecclesie sicut sunt baptismus confirmatio penitētia matrimoniū: ordines sacri.vz ordines minores subdiaconatus diaconatus & sacerdotiuz eucharistia atqz extrema vnctio erūt vana & inutilia: exquo nō sunt necessaria ad salutem.Contra quod incōueniens clamat Hugo lib.de sacramentis.di. Sine fide sacramentorum non datur salus alicui nec venia peccatorum. hec ibi. ¶ Vndecimum inconueniens quod sequeretur si deus saluaret infideles dicitur redēptionis. Si eni de⁹ saluat infideles non tenentes fidem Christi certum est q̄ totus cursus incarnationis xp̄i peregrinationis atqz mortis xp̄i. superfluus fuit & inutilis.Et ratio est: q: si pctā reputāt virtutes & vt virtutes premiantur & solum

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccata ex iusticia debeant puniri cum nullum iudicet scu imputet a deo est infidelibus esse peccatū:sequit q passio xpi inutilis fuit t superflua. Et sic per consequens xpus fuit stultus t insipiens tantā penam sustinendo. exquo sine illa quisq saluari potest. Contra quod incōueniens clamat apostolus ad Hebreos.9. Sine sanguinis.s.xpi effusione non fit remissio peccatorū. Et Grego. in prefatione clamat. O mira circa nos tue pietatis dignatio. O inestimabilis dilectio charitatis q ut seruū redimeres filiū tradidisti. ¶Quode cimū postremo incōueniēs qō seq̄ret si deꝰ ex iusticia non damnaret infideles: dicit offensionis. ꝓsupposito enim q infideles saluant t peccata eorū sint excusabilia apud deum cū non puniātur:necessario concludit q deus est peccator. Et ratio est. Nam.86. di. ca.facientis.dicit. Facientis procul dubio;culpa habet qui negligit corrigere quod potest emendare. Et extra de iniur.t dam.dato.ca. si culpa. Qui causam dāni dat damnū dedisse videt. Quod si sic est: cū xpus immo tota trinitas peccata tolleret t nō puniat p cōsequens est causa peccati: ergo xpus t pater t filius t spūssanctus vtiq cēnt peccatores. q si sunt peccatores: ergo cū infidelibus eq̄liter damnari debēt.quia ut dicit scīa.q. j.ca. Notorum. Agentes t cōsentientes pari pena puniant. Contra quod incōueniens clamat Augustī.libro.83.questionū.di. Deo auctore homo nunq̄ fit deterior. Et Plato in thimeo dic. Deus liber est ab omni malo t ab omnib⁹ animi passionib⁹. Et auctor libro de causis ait. Prima causa est pura t simpler bonitas. Ex predictis igitur incōuenientijs manifeste patet:q quilibet existens extra catholicam fidez necessario damnat. ¶Quarto hoc idem probo similitudine. Nam sicut tempe diluuij omnes qui fuerunt extra archam Noe.ut habet Genes.septio. Mortui fuerunt. Econtra qui intus in archa noe salui fuerunt:sic nunc a simili nullus saluat: nisi dei ecclesie cōiungatur t incorporet. sicut dicit Thomas in tertia parte summe.q. 73.arti.3. ¶Quinto deniq̄ hoc idem probo vnico exemplo. Legitur enim in legenda sancti Machabarij:q pergens per desertū quoddam caput inuenit quod cum admirasset cuius extitisset:clara voce respondit. q fuit caput cuiusdam sacerdotis ydolorum). Interrogatus an esset damnatus.respondit: q & t simul cum eo omnes infideles qui fidem christi non tenuerunt. Interrogatus an de christianis damnarētur.respondit q sic: t ꝯcipue omnes qui fidez christi habent sed nō opera. Interrogatus quis maiorē penaz haberet:an infideles an mali christiani. respondit q mali christiani erant in profundiori loco inferni atq; penarū causa eorū ingratitudinis. Quibus dictis disparuit: quod bene confirmās Hieroni. in suo testamento ait. Heu quot hodie sacro renati baptismate christiani sunt nomine:qbus foret melius non fuisse. Centuplo enim maior est pena malorum christianorū:cū malor; paganorum. hec ille. Ex predictis ergo auctoritatibus:rationibus incōuenientijs similitudine atq; exemplo patet:qualiter veraciter sm fidem catholicam omnes infideles extra christi fidez cristentes necessario damnātur. Et sic per consequēs patet duodecima excellentia ipsius sacratissime fidei: que dicta fuit excellentia damnabilitatis. A qua eterna damnatione nos preseruet t liberet saluator noster Jesus xpus:qui in trinitate pfecta viuit t regnat deꝰ p infinita secula seculoz. Amē.

¶Feria qnta post resurrectionē domini de causalitate seu de nouē causis quib⁹ iustissime a deo damnātur infideles.

DEc cum discisset cōuersa est retrorsum t vidit Jesum stantem t nesciebat quia Jesus est. Scribuntur hec verba Joan.20. capi.t in euangelio occurrētis feric.post sacrā euāgelij litteralē t moralē expositionē amātissimi ciues:exquo in precedenti sermone ostensum est qualiter certitudinaliter oēs infideles extra catholicā fidem existentes damnātur: q tamē aliqui forte possent de hoc dubitare. Et plurimū mirari dicētes cur deꝰ tot alios infideliū damnat:cū si sciuissent q fides christi sola vera fuisset vtiq; eā suscepissent:decreui ꝓpter hoc vltra excellentias predictas.12. sacratissime fidei: causa satisfactionis aliā excellentiā supaddere:que dicet excellentia causalitatis. In qua excellētia ponā nouem causas quibus clare ostendet quomō tales omnes iustissime ab ipso deo damnātur. De q nouē causis tres sermōes faciem⁹: tres causas ad quēlibz sermonē applicādo. quoz ¶Prima dicit causa Incircūspectionis. ¶Secunda dicit causa Inquisitionis. ¶Tertia causa dicit Supplicationis. ¶Prima pars huⁱ⁹ sermonis que est de prima causa damnationis oium infidelium.

PRima ergo causa ostēsiua qualiter deus iustissime damnat omnes infideles dicit causa Incircūspectionis. Licet enim infideles habeant ignorantiaz de vera christi fide:tamen ignorātia eorum nequaq̄ eos excusat apud deū q merito damnari nō debeant.t hoc ideo quia eorū ignorantia est spontanea t voluntaria. q autem talis eorū ignorantia sit inexcusabilis:t p cōsequens damnabilis quadrupliciter probo. Primo auctoritate. Secundo distinctiōe Tertio ratiōe. Quarto silitudine. ¶Primo probo auctoritate phi tertio Ethicorum. Ignorantia que est in electione nō est causa inuoluntarii sed malitia.vnde t penā meretur.hec ille. Item extra de iniur. t dam. data.si culpa.dicitur. Nec ignorantia te excusat si scire debuisti. ¶Secundo hoc idē probo vnica distinctione. Alexan. de ales in tertia pte summe in tractatu de legibꝰ dicentis Cum querit. Vtrum infideles excusentur a damnatione propter ignorantiā vere fidei. Respondeo q nō. Cum enim duplex sit ignorantia cūtuz ad presens spectat. videlz inuincibilis t causalis aut ignorantia eorū est inuincibilis : quia.s.nullo modo via t ratione potuerunt puenire ad cognitionē vere fidei: t tunc dico q excusabiles essent:t si deus ex hoc damnaret eos vtiq; iniuste eos damnaret quod nequaq̄ deus vnq̄ facit. Aut ignorantia eorū est causalis sicut quidē est. id est quia in se causam habet: prout est quādo diligenter:non querit eum intellectu t voluntate,quod queri debet: t tunc talis ignorantia penam iustissime promereꝫ. Sicut philosophus ait.tertio Ethicorū. Ignorantes inquit puniūtur si in eis causa videat ignorantie: puta ebrius duplices promereꝫ increpationes. Principiū enim ebrietatis in ipso est similiter t in alijs cum per negligentiā scienter ignorāt quecūq; ignorare nō debuerunt hec Alexan. ¶Tertio etiā probo ratione finalitatis:q deus iuste damnat infideles:dato q habeant vere fidei ignorantiā. Fundamentū rationis ponit Cōmentator sup secūdo Phisicoꝝ.di.O mnia agentia rōnabilia nō incedunt in suis opationibus: nisi ꝓpter finē boni.patet hec regula.Qui enim fabricat domū:fabricat,ꝓpter finem aut mūdani bonoris aut corpalis cōseruationis. Similr q possessionē laborat ideo laborat ut ex ea fructū eliciat.Quo ꝓsupposito certū est q deus dedit cuilibz infideli animā intellectiuā. Nō enim anima rōnalis t intellectiua causat a semine viri t mulieris: quēadmodum cetere bruторū anime:sed ab ipso deo in corpꝰ iā dispositum cū sit de nihilo creata infunditur in momento:dicēte philosopho tertio de aia.et 17.de animalib⁹.Intellectus inquit venit in nobis ab extrinseco t nō habet aliquod organum in corpore cū sit separatus ab omni organo.Tunc vltra quero quare deꝰ dedit eisdem infidelib⁹ intellectū: t certū est q dedit eis intellectū sm Ricar.in quolibeto ꝓpter triplicem finē. Primo ꝓpter finē auersionis. Secūdo finem cōuersionis. Tertio ꝓpter finē adhesionis.Sicut etiā ex gratia q̄libet intellectus obligat ad tria cuz in missa eleuat sacratissimū sacramentū. Primo obligatur auertere oculos a qualibet vanitate. Secūdo tenet cōuertere oculos ad ipsaz hostiam conseratā.Tertio tenet tota mente toqz conatu xpo p deuotionē t amorem in isto sacramēto. Primo ergo dico in ꝓposito q deus dedit cuilibet intellectū propter finē auersionis.videlz a falsitate. Nam primus actus ipsius intellectus est se auertere ēgtuz potest ab omni falsitate t nolle credere aliquid qō sit falsum. Et ratio est:quia talis falsitas est quoddā malū ipsius intellectus dicente pho.6.Ethicorū. Verū est bonū intellectus sicut virtus. Falsum vero est malū intellectus sicut vitiū.hec ille. propter quod sicut p similitudinē ipsam libera voluntas tenet semp ab omni male volito se auertere et nec p consensum ad illud se cōuertere: ita ipse intellectus seu būana ratio semp tenet ab omni falsitate se auertere t nullo modo ei assentire.Qō vtiq; er,ꝓpio lumine ei possibile est vel etiā alieno. Ex ,ꝓpio quidē.s. propie inuestigationis. Ex alieno autē sicut est diuine reuelationis vel humane eruditionis Quod si sic est q quilibz intellect⁹ tenetur se

auertere ab omni falsitate: clarū est q̄ sicut humana voluntas damnabilr in male voli tum cōsentit: sic etiaz intellectus human⁹ in male creditū assentit. Quapropter tenet vel ipse se corrigere vel correctionē per aliquam viarū quas ditim⁹ ꝓcurare: ercquo bene patet q̄ nunq̄z licet in talib⁹ errare nec etiaz talia ignorare. Et sic etiā per cōsequens patet *primus* finis propter quē deus cuilibet hominī intellectū dedit. ¶ Secundo insup dedit deus cuilibet intellectū propter finē conuersionis. s. ad veritatem. Nā sccūdus actus ipsius intellectus est se cōuertere q̄tum potest ad omnē veritatē: seu se cōuertere ad credendū omne quod verū est. Et ratio est: qz talis veritas est quedaz bonitas t perfectio ipsius intellectus. prout dicit. 6. Ethicorum. Vnde sicut volūtas siue effectus tenet velle ꝓpter omne quod bonū est: sic t intellect⁹ per similitudinē tenet credere: immo se conuertere ad omne verū quod credendū est et cognoscendū. Igit̄ si error est in veritate credenda t ignorantia neminē a ꝑditione excusabit dicente Job in ꝑsa taliū. 19. ca. Si ignorauī. s. veritatē mecū erit ignorantia mea. scz iniustā perditionē. Ex quib⁹ etiā patet secundus finis propter quē deus cuilibz intellectū dedit. ¶ Tertio deniqz deus cuilibet intellectum dedit propter finē adhesionis. Cū enim dupler sit verū fm Ricar. in quolibeto scilz creatū t increatū. Creatū prout sunt omnia visibilia. Increatū prout ipse deus seu prout sunt bona inuisibilia tenet quilibet intellect⁹ magis adherere etiā per affectū t amorē cō comitanter ad bonū t verū increatuz q̄ ad bonum creatū. Ad quod inducens ipsa veritas christus Mat. 6. precepit. di. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. s. per intellectū t amorē rē. Quod bene obseruabat prophera cū diceb̄at. Mihi autem adherere deo bonū est t ponere in dño deo spm meum. propter quod aplus ꝓme Thi. 6. dicebat Diuitibus hui⁹ seculi precipe supbe non sapere nec sperare in incerto diuitiaz suarum sed in deo viuo. hec ille. Et quibus etiā patz tertius finis propter quē deus culibet tā fideli q̄ infideli itellectū dedit. Que fim̄ tria concludēs Augusti. ꝓut recitat magister in scō. di. j. ait. Creauit deus creaturā rōnalez rē. Quib⁹ omnib⁹ premissis cū omnes infideles tam ꝓteriti q̄ ꝓsentes oppositū faciāt. quia sc̄z nolūt ponere industriā intellect⁹ sui in cognitione vere t xp̄iane fidei: nec eidem adherere: nec insup a falsitate sua se auertere ideo ꝓpter hoc merito apud deū t totam celestem curiā increusabiles sunt atq̄z damnabiles: precipue cū dicat ꝓbus ꝓmo Polite. Debem⁹ ingt vti rebus ad id ꝓpter quod date sunt a sapientissimo datore. ¶ Quarto hoc idē probo similitudine. Nam posito q̄ quis vellet corporaliter ambulare ad aliquē locū t preuidere nollet pericula ipsius vie. vz precipitia offendicula insidias crudeles feras t alia huiusmōi: sed magis incōsiderate clausis oculis aut auersis a recta via incedere vellet: nōne quicqd mali offensionis precipitij t casus illi eueniret: sibiipsi t nō alteri iustissime imputari posset? Certū est q̄ sic. Poterat enim si voluisset p industriā intellect⁹ omnia huiusmodi pericula declinare: ergo a simili qui p semetipsum spōte se cōuertit ad falsitatez: t se auertit a veritate sibiipsi merito imputari debet. ꝓpter quod t talis oino incusabilis est. Sed manifestū est q̄ omnes infideles sic faciunt: ergo sunt incusabiles t per cōsequens a deo iuste damnātur. q̄ si quis diceret q̄ est res difficilis infidelib⁹ ad cōuertendū intellectū suum ad talē veritatē Rñdeo hoc esse falsum. Et ratio est: nā ut dicit ꝓbus scō de anima. Vnaquecqz potentia facilior est ad propriū actū q̄z ad alienum sicut exempli gratia. O cui⁹ facilius videt q̄z audiat. auris vero facilius audit q̄z videat: et lapis facilius descendit q̄z ascendat. Quod si sic est: cū potentia intellectiua infidelium sit creata ad veritatē t nō ad falsitatē: propter hoc quia cōtrariū faciūt ideo merito sunt incusabiles t damnabiles. Ex predictis igitur auctoritate: distinctione: ratione: atq̄z similitudine patet: prima causa ostensiua iustissime damnationis oium infidelium.

¶ Secunda causa ostēsiua certitudinē damnationis infidelium: q̄ est causa Inquisitionis.

Secunda insup causa ostensiua q̄liter deus iustissime damnat omnes infideles nec sunt excusabiles ꝓpter ignorantiā dicit causa inquisitionis. Ideo eni iuste damnat: quia veritatē fidei cū possent ab alijs ingrere noluerunt. Si autē aliquis vellet eos excusare dicēs. Cum veritas vere fidei sit quid arduū t difficile ad intelligēdū t cognoscendū: quomō possibile est q̄ intellectus humanus seu infidelium per seipsum deueniat in veram cognitionē talis fidei nisi forte alius cuz doceat. Sic enim dicit apostolus ad Romanos decio. Quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient sine predicante? Ad hoc respondeo q̄ t si aliquando intellectus per seipsuz Et cum omni industria non possit percipere veritatem: potest tamen percipere per auditum aliorum si ad eos recurrat ut instruatur. Sic enim dicit philosophus libro de sensu t sensato. Audite inquit plurimam partem confert ad prudentiam. sermo enim audibilis causa est. discipline nō fm se sed fm accidens: quia nomina sunt significatiua veritatis rerum quam intellectus bene percipit per auditum. hec ibi. Et ꝓmo Methaphisice dicit. Auditū non habentia indisciplinabilia. sunt sicut habentia auditum disciplinabilia. Si ergo ut patet veritas fidei potest haberi per auditum aliorum t doctrinam: ergo tenetur quilibz infidelis querere q̄ztuz potest informari de veritate vere fidei ab his qui eiusdem fidei veram noticiam habent. Quia igitur omnes infideles contrarium faciunt eo q̄ Judei sponte recusent audire verbum christi. Turchi vero t sarraceni non tantum recusant audire: sed insuper ut precipit lex eorum maledicta statim occidunt volentes eos instruere de veritate fidei. Idcirco omnes sunt excusabiles: et iustissime a deo damnātur. q̄ autē sint oino incusabiles qz sc̄z querere nolūt qui eos de veritate informent tripliciter ꝓbo. ¶ Primo auctoritatib⁹. Secūdo rōne. Tertio silitudine. ¶ Prio auctoritatib⁹. Nā. 37. di. ca. Ideo ꝓhibet. dr Elaborandū est sacerdotib⁹ xp̄ianis ut ignorantia a se quasi quandā pestem abiciant: qz ut ait apls. Qui ignorat ignorabit: qō de eo intelligedū est qui noluit intelligere ut bene ageret. vñ Augustin⁹ in li. qōnum. Non ois ignorās in minimis est a pena. Ille enim ignorana potest excusari a pena p̄ qō addiscere nō inuenit. Illis autē hoc ignosti nō poterit qui habētes a quo discerēt operā non dederūt. hec ibi. Itē Ber. in suis sententijs ait. Tria sunt genera boium ꝓfecto improbanda t detestanda. vnū est opinantiū. i. eorum q̄ se arbitrant scire q̄ nesciunt. Alterū est eorū qui sentiunt se nescire sed nō ita que rūt ut possint iuenire. Tertiū vero eoz est q

nec scire se existimant: nec querere volūt. hec ibi. Et idē Ber. li. de. 12. gradib⁹ humiliatis ait. Frustra de infirmitate blādiūtur t se de ignorantia excusant qui ut liberi⁹ peccēt libēter veritatē ignorāt: et eā addiscere recusant Et idem Ber. in quadā epla ait. Multa ne sciūtur aut sciendi desidia aut verecūdia: qui autē habet huiusmōi ignorantiā apud deuz excusationē non habent. Et Greg. in mora. dicit. Nescire ignorantia est: scire potuisse: et noluisse supbia est. Augus. insup li. de doctrina xp̄iana. ait. Tripliciter quisqz humilis circa veritatē esse debet. primo q̄ztuz ad hoc ut nullā doctrinam contēnat. Scō ut a nullo docerī erubescat. Tertio ut homo nō erubescat cōfiteri se nescire quod nesciat ne dū scire mentit: nunq̄z scire mereat. Adde t quartuz: quia postula ea que ignoras semper tibi a sciente imperi. hec ille. Deniqz ad Ro. 10. apl⁹ ait. Non oēs obedūt euāgelio Esaeni dicit. Domine quis credidit auditui nro ergo fides ex auditu: auditus autē ꝑ verbum xp̄i. Sz dico nunqd nō audierūt? t quidem In oēm ter. exi. s. c. Et in fi. ꝛ. ter. ver. cozuz. ¶ Secūdo etiā ꝓbo vnica rōne: vz amicabilitatis: q̄ null⁹ infidelis est excusabilis: si nō querit totis viribus informari de vera fide. Fundamentū rationis ponit ꝓbus. 9. Ethi. di. Amicabilia que sunt ad alterum: veniūt prius ex amicabilibus que sunt ad seipsum: patet hec regula. Nam licet aliquis diligat vitam sui amici: magis tamen diligit suam: pro eo q̄ si daret casus citius sineret amicū mori q̄z seipsum. Quo presuppositō: peto an si quis videret amicum suū errantez in ista visibili via t multo magis in via morum t virtutum ostenderet ei veramq̄z viam salutiferam: vel reuocaret eum ab vtroqz errore Et certum est q̄ sic aliter non diligeret amicum suum sicut seipsum: immo peccaret graiter: cum dicatur. 86. distin. capi. Facientis. Facientis proculdubio culpaz habet qui qō potest corrigere negligit emendare. Nec caret scrupulo concessionis occulte: qui manifesto facinori desinit obuiare. hec ibi. Quod si sic est: q̄ quisqz ex naturali amicitia quereret et querere tenetur salutez corporis t anime amici sui: a fortiori tenetur magis propriam salutem querere quam omnium simul amicorum et prorimorum. Si igitur infideles nec querunt efficaciter informari

de veritate vere fidei: p quā saluari possent sunt vtiq; inexcusabiles tam coram deo q̄z coram hoibus huius mundi. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo similitudine nā ponat q; qs velit re ad aliquē locū t ignoret viam que ducit ad illum si presto adsit qui ei viam ostendat t ducatum itineris prebeat neutrūq; istoꝝ habere velit.i.nec vie ostensorez nec itineris ducem:nōne si talis errat ei merito imputādum est t inexcusabilis esse debet:Clarū est q; sic:ergo a simili cum infideles preteriti et pītes hoc fecerint t faciāt inexcusabiles sūt: pro eo q; cum habuerint t habeant fideles christianos ostēsores vere fidei eos omnino recusant:nec eos audire volunt. Sic eni faciunt theucri t sarraceni:qui ex iussione falsissimi machometi nolunt audire a christianis doctrinaz vere fidei:quā si audire vellent lumen vere fidei sufficienter agnoscerēt. Tales ergo quā excusationē habere pītz profcō nullā.hoc exemplo cauent etiā christiani g insensate t absq; vite sue cōsideratiōe viuūt qui nec predicatiōes frequentant nec fidelia cōsilia querūt.Nam qui nec ꝓpo sensu vbi eis suppetit:nec alicno vbi eis paratum ē cōsulere picula spiritualia declinare non curāt merito eis ꝓpter suam negligentiā sunt imputanda.Et ex hoc nec ipsi dignā excusationem habere poterūt.De talibus nāq; ꝓpha ait.Errauerunt in solitudine in inaquoso: et viam ciuitatis habitaculi non inuenerūt.Ex predictis igit auctoritatib⁹ rōne atq; similitudine patet scda causa ostensiua iustissime dānationis oiuz infidelium:que dicit causa inquisitionis.

¶ Tertia causa ostensiua dānationē infidelium:que dicitur causa supplicationis.

Tertia deniq; causa ostensiua qualr deus iustissime dānat omnes infideles:nec sunt excusabiles ꝓpter ignorantiam dicit causa supplicationis: quia eni forte vltra predictas causas posset aliqs adhuc se excusare di. Ego quererem t audire vellem ab alijs libētissime que sit vera fides sed cum ego sim remotissimus ab ipsis christianis ita q; nūq̄z nec cos nec cox fidem audiui nominare hoc mihi ipossibile fuit scire. Et si aliqñ audiui de fide christi nequaq̄z habeo possibilitatē veniendi in terris christianox in quibus reciperem informationē vere fidei cū habeam contra hoc multa ipedimēta t obstacula. Ex hoc videt q; si deus talem dānaret cum iniuste dānaret presertim cum dicatur extra de reg.iur.lib.6.q; ad impossibile nemo pōt obligari. Huic excusationi respondeo q; talis impossibilitas allegata seu excusatio facta nullius est valoris. Et ratio ē quia nullus est adultus infidelis etiam si sit a christianis remotissimus nisi forte sit mente alienatus cuius intellectus non sit capax dei:vz q; deus sit:dicente Boetio prosa.io. tertij lib.Deum inquit esse omnium rerum principez cōis humanox cōceptio,pbat animoz.hec ibi.Quo deo per motum orbium t pulchritudinem creaturax seu per discretū mundi regimen cognito.clax est q; statim tenetur ipsum venerari t adorare veluti creatorem suum.dicente pho.j.topico.Nō oportet esse,pblema nec ocm positionē considerare an sit deus t debeat venerari. Nam qui dubitant vtrum deum oporteat venerari et parentes honorare vel non pena:indigent:sicut qui dubitat vtrum nix sit alba vel nō indiget sensu.hec ille. In qua supplicatōe tenetur quilibet ignoras petere ab ipso deo: vt illustret cor eius ad cognoscendum veritatem vere t salutifere fidei t non fabricare sibi nouam fidem sm fantasiam suā t proprium caput. Et q; cognito deo teneat quilibet infidelis de necessitate postulare ab ipso que sit vera fides:aliter inexcusabilis erit, q; drupliciter ꝓbo. ¶ Primo auctoritate. Secōratione. ¶ Tertio similitudine. ¶ Quarto exēplo ¶ Primo auctoritate apostoli.j.cor.10.c.dicentis.In carne enim ambulantes non sm carnem militamus.Nam arma militie nre non sunt carnalia sed potētia deo ad destructionem munitionū consilia destruentes et oēm altitudinē extollentez se aduersus scientiaz dei in captiuitatem redigentes oēm intellectum nostrum in obsequiū christi.vbi glo.ait. Qui lumen vere fidei ignorat poscat ab auctore veritatis t impetrabit. ¶ Secōb idez ꝓbo duplici ratione. ¶ Primo rōne mensurationis. ¶ Secō rōne argumentationis.

¶ Primo rōne mensurationis. Fundamētum rōnis ponit Cōmentator lib. de substātia orbis.di.Inter mensuram t mensuratuz cadit simplr adequatio.patet hec regula.Si enim vas aliquod debet esse susceptiuum totius aque maris:necesse est q; habeat tantam capacitatem t latitudinem quanta est magnitudo t profunditas aque maris. q; si eius capacitas minor est: nequaq̄z maris ꝓfunditatē in se suscipiet.Quo ꝓsupposito certū est q; fides non est virtus naturalis: imo est supnaturalis et quoddā donū a deo supnaturaliter infusum. dicente Augusti. libro retractationū.Fides christi nō est virtus acquisita:sed est donū dei infusum. Et apostol⁹ ad Ephe.3.ait. Gratia saluati estis per fidez: et hoc nō ex vobis.Dei eniz donū est:qō patet ꝓ rationē.Si eniz fides esset naturalis vtiq; esset cadē apud omnes:nec esset tāta dissensio de ipsa fide cū tot diuersis sectis cōtra est Quod si sic est q; fides est supnaturalis:clarū est q; est impossibile aliquē intellectū naturalē posse simpliciter ꝓ sciām pcipere fidē supnaturalez: ergo ex hoc tenetur necessario qlqz eam a deo humiliter petere qui eā libētius prestabit. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo ratione argumentationis.Regula est phi secūdo Thopicoꝝ.Si de quo min⁹ t de quo magis Quo cōcesso Boe.prosa.9.libro.3.ait.Sicuti in thimeo Plato ait. In quis minimisqz rebus diuinū presidiū semp debet implorari Quod si sic est:a fortiori tenet quisqz invocare diuinū presidiū:ut ei infundat lumen vere fidei:sine quo nullus saluari potest. quod vtiq; est quid maximū. propter quod Boe. vbi supra sequens ait. Quid nūc faciendum censes ut illi⁹ summi boni seculū reperire mereamur inuocandū est rerū omniū patrem: quo petermisso nullū rite fundat exordium hec ille. ¶ Tertio insup hoc idem ꝓbo silitudine.videm⁹ eniz p experientiā q; sol materialis a nullo videri potest nisi ex influentia sui proprij luminis vel splendoris.Quod si sic ē ergo a simili sol vere iusticie t intelligentie: vz deus a nullo videri potest intellectu.s.per verā cognitionē nisi ipsemet infundat lucez vere fidei p gratiā suam in cordibus humanis.Quod ut faciat a quolibet infideli deprecandus est. ¶ Quarto hoc idem probo exemplo.Nam Mar.9. legit.q; quidā pater demoniaci infidelis rogabat dominū ut ei fidē daret di.Domine adiuua incredulitatē meā t meruit exaudiri. Simile exemplū legitur Act.9.De cornelio infideli qui cū iugiter deprecaret deū ut eum illuminaret de meliori fide:apparuit ei angelus a deo missus dicēs ad cū.O cornely orationes tue t elemosyne tue salierūt in conspectu dei; t sic baptizat⁹ a beato Petro saluatus est. Ex premissis auctoritatib⁹ rationibus similitudine t exēplis patet:qualiter qlqz infidelis etiā a fide xpiana remotissimus tenet deū orare ut illumiet animū suū lumine vere fidei.Nō si fecerit.i. si talento intellectus sui tota diligentia fuerit bene negociatus seu deū deprecatus: facile recipiet in se donū vere fidei aut per inspirationē intrinsecā vel per doctrinā seu predicationē:quoniā credendū est deū neminem velle deserere qui ei q̄tum in se est veraciter studeat adherere. Et q; deprecanti deū indubitanter infundat lumen vere t catholice fidei:quadrupliciter probo ¶ Primo auctoritatibus. ¶ Secūdo distinctionib⁹. ¶ Tertio similitudinib⁹. ¶ Quarto exemplis. ¶ Prio,probo auctoritatibus.Nam ad Roma.10.apostolus ait. Nō eniz est distinctio iudei t greci.Nam idem dūs oium dives in omnes q; invocant illū.ois eniz quicūq; invocauerit nomen domini saluus erit.propheta etiam ait. Prope est dom⁹ omnib⁹ invocantib⁹ eum Et Jacobi primo dr. Si quis indiget sapia postulet eam a deo nihil hesitans qui dat oibus affluenter. Et Mat. 7.dicit. Petite et dabit vobis:querite t invenietis:pulsa.t aperiet vobis.Omnis eniz qui pe.a.et qui.q. invenit:et pulsanti aperietur.Aut quis est ex vobis hō quē si petierit filius suus panē: nunqd lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit:nunquid serpentē porriget. Si ergo vos cū sitis mali nostis bona data dare filijs vestris: q̄z to magis pater vester q; est in celis dabit spiritū bonum petētibus se:hec ille. Item Sapien.7.dr. Optaui t datus est mihi sensus t invocavi te.in me.l.sanc.s. vere fidei t prepositi illam regnis t sedib⁹. ¶ Secūdo hoc idē ꝓbo distinctionib⁹.vz q; dc⁹ infundat gratiam suā petentibus cū.Nam Ricar. in tertio.distin.4.in.q. Vtrū sancti patres meruerunt aduentū christi. Et formalius in.4. di. is.ar.4.q.7. Queritur an deus exaudiat omnes invocātes tam fideles quā infideles:cū iustos q̄z peccatores. Et respondit di. q; qui habet quattuor conditiones semp exauditur Prima cōditio est q; petat fideliter nihil dubitans. Secunda q; petat humiliter:se videlz indignū cristimans. Tertia q; petat ad salutem.i.necessaria suę saluti. Quarto q; petat pseueranter. Ex qua distinctione patet:q; cū quilibet infidelis possit hec quattuor habere

Universidad de Deusto
Biblioteca

potest per cōsequens illuminari a deo de vera fide si eū cordialiter deprecetur. Aliam distinctionem ponit Alexan. de ales in tertia pte sum. in tractatu de articulis fidei circa finem. querēs an phi infideles sint saluati vel damnati. Et respondet di. q̄ qui p superbiā sibi ipsis et nō deo sapientiā suaz attribuebāt tales profecto in sua infidelitate damnati sunt. Sz ſ. qui fuerūt q a deo sapiētiā forte cognoscerent naturaliter viuentes. i. facientes proximis que sibi ab eisdem fieri vellent et non facientes eis quod ab eis sibi fieri nollent tales profecto saluati fuissent. Quia ut idem dicit. Quicūq; etiam infidelis viuit iuxta legem nature: ignorans fidem christi illuminatur oīno de vera fide ab ipso deo: aut per interiorem inspirationem: aut p reuelationez angelicā: aut per aliquē fidelem seu prophetam. Ex quib⁹ etiā distinctionib⁹ patet: q̄ deus realiter infundit lumen verū xp̄iane fidei omnib⁹ invocantibus eum. ¶ Tertio probo similiter similitudinib⁹. Scōm enim Ricar. in quolibeto in. q. An tempe antixp̄i infundet deus nouā gratiā vere cognitionis invocantibus cū. Clarum est inquit q̄ si seductor sicut continget antixp̄i tempore sub preteritu veri catholici veriq; doctoris alicui simplici et indocto aliquē predicet errorē impiorat is et talis anime simplex pure et instanter postulauerit auxiliū dei: deus profecto cor eius cōuertet per lumē noue gratie ne illi credatur et faciet eum cognoscere falsas et perversas astutias tam ipsius antixp̄i q̄ falsorum discipulorū eius nisi forte ad hoc vel negligentia vel altera occulta vel manifesta culpa obstaculum prestet. Aliam similitudinez ponit ibidem. q̄ quando demon se transfigurat in angelum lucis in qua transfiguratione nihil apparere potest homini per quod nō videatur esse xp̄us: si homo recurrit ad deum eius auxiliū implorando, profecto illuminabit in cognitione ipsius demonis trāsformati. ¶ Ꝛ to deniq; hoc idem probo exemplis et primo exemplo beati Job. Qui ſm Augusti. in libro de ciuitate dei. Cum esset de gente hydumea et nō prope de populo dei electo et iugiter dominū oraret ut eius intellectū de vera fide illustraret moraliter viuens et naturaliter: tandē meruit peruenire ad cognitionem vere fidei nō implicite sed etiā explicite. Ita ut per spiritum etiam cognosceret profunda misteria incarnationis christi. Aliud exemplum habemus seu ponit in sententijs Sibille cumane: que cū disputaret de trinitate cum gbusdā philosophis incredulis illis oīno non credentibus genuflexa corā eis et celum respiciēs diuinūq; miraculū super hoc implorans: statim descendit visibiliter globus ignеus tempatus in vnam substantiaz se finaliter transformans. Quo viso miraculo fuerūt philosophi stupefacti. Ex predictis ergo auctoritatibus: distinctionib⁹: similitudinibus: et exemplis clarissime patet: q̄ gcūq; infidelis deum humiliter deprecat meretur illustrari ab ipso deo de veritate vere fidei: e per consequēs saluari. Sic enim dicit Jobelis secūdo. Omnis quicūq; invocauerit nomen domini saluꝰ erit. Si igitur infideles remotissimi nō illuminātur hoc prouenit: quia deū humiliter non precātur: ergo eis imputandū est: propter quod et increusabiles sunt de sua damnatione dicēte Ber. libro de dilīgēdo deū. Increusabilis est etiā omnis infidelis si nō diligit deum toto corde tota anima et tota virtute. clamat nempe intus ei innata iusticia: quia q̄ ex toto corde se illū diligere debeat: cui totū se debere non ignorat. Et ibidem ait. Infidelem omnē vrget iusticia naturalis se totuz tradere illi a quo se totum habuit: et ex toto diligere illuz a quo se totū diligere recognoscit. Et sic etiam ex predictis patet tertia causa ostensiua iustissime damnationis omniū infideliū. Ecce igit anima qualiter diuina iusticia ut patet ex predictis tribus causis iustissime omnes damnat infideles. Non igitur miretur cis si eos in vniuersali iudicio maledicet in eternuz. Rogem⁹ igitur omnes dñm nostrū Jesum christum ut cos omnes simul nobiscum illuminet in presenti per gratiam et in futuro p gloriam. Per infinita secula seculorū. Amen.

¶ Feria sexta post resurrectionē dñi de causalitate: seu de causis gbus iustissime a deo damnant infideles.

Q Antes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine p̄is et filij et spūssancti. Scribuntur hec verba Mat. vltimo

capi. et in euangelio occurrētis feric. post sancti euangelij litteralē et moralē expositionem deuotissimi ciues exquo ut claruit in precedenti sermone declarauī tres causas ostensiuas iustissime damnationis oium infideliuz in presenti sermone habeo singulariter declarare tres alias causas ostensiuas damnationis eorū in quibus apparebit: q̄ etiā eorū ignorātia oino redditur inexcusabilis. Quarum quidem triū causarū.

¶ Prima dicitur causa Baptizationis.
¶ Secunda dicitur causa Tremefactionis.
¶ Tertia dicitur causa Elationis.

¶ Prima pars huius sermonis in qua ponitur causa dānationis infideliū que dicitur causa Baptizationis.

Prima igitur causa sed quarta in ordine ostensiua iustissime damnationis oium infidelium dicit causa baptizationis. Quia eniz aliqui infideles etiaz vltra predictas causas se forte possent excusare di. Ecce deū oramus ut nos illuminaret de vera fide: et tandē per diuinā inspirationē de vera fide illustrati sumus: sed cum nō habeamus modū accipiendi sacrū baptisimi quomō saluabimur. Nam Mat. vltio dicit. Qui baptizatus nō fuerit cōdemnabit. Et Joan. 3. dicit. Nisi qs renatus fuerit ex aqua et spū sancto nō introibit in regnū dei. Et propterea in themate assumpto p̄cipitur apostolis. Euntes ergo docete oēs ꝛc. Huic excusationi respondens: dico q̄ nullus est vaz litudinis nec propter hoc excusabūtur infideles ab eorū damnatione pro eo q̄ si habent firmā voluntatē se baptizandi: et nullo modo possunt: certe excusabiles sunt et saluātur: et eo q̄ in tali casu baptizantur a spiritu sancto inuisibiliter sine aqua visibili et forma verborum. q̄ autem habentes talem voluntatem: sed impossibilitatem se baptizandi excusentur immo a spiritu sancto baptizent et saluētur quadrupliciter probo. ¶ Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio distinctione. Quarto exemplo. ¶ Primo probo auctoritate Augusti. de consecra. distin. quarta. ca. Baptismi vicē aliquādo implere passionem de latrone illo cui non baptizato dictum est. Hodie mecum eris in paradiso. beatus Cipianus non leue documentū assumit: quod etiā atq; etiā cōsiderās inuenio non tm̄ passionē, p noie xp̄i id qō baptismo decrat posse supplere: sed etiam fidem cōtritionēq; cordis si forte ad celebrādū misteriū baptismi in angustijs tempoz succuri nō potest. Neq; eniz latro ille, p nomine xp̄i crucifixus est: sed, p meritis facinorū suorū: neq; quia credidit passus est: sed dum pateret credidit: q̄stum itaq; valeat etiam sine visibili baptismi sacramento, qō ait apostol⁹. Corde creditur ad salutez in illo latrone est declaratū. Sed tunc implet inuisibiliter cū misteriū baptismi nō cōtemptus religiōis sed articulus necessitatis excludit: et sicut in illo latrone quod baptismi sacramēto defuerat cōplcuit oipotentis benignitas: quia nō superbia nō cōtēptu sed necessitate defuerat. Sic et in ceteris credendū est q̄ traditū tenet vniuersitas ecclesie. hec ille. Similis sentētia ponit de consecra. di. 4. c. catbecuminū: et glosa super verba prophete. Cor contritū et humiliatū deꝰ nō despicies. ait. Vera humilitas et cōtritio cordis supplet defectū visibilis sacramenti baptismi. ¶ Secundo hoc idē pro bonica rōne. videlz cōpletionis. Fundamētum rationis ponit phs. 5. Ethicoz di. Voluntate bene disposita arguit p̄fectio operis patet hec regula. Nam si vn⁹ habet voluntatem bene dispositā et deliberatā faciendi elemosynā pro deo seu seruitiū amico: et adest oino impossibilitas. Certū est q̄ taz a deo q̄ ab amico reputaf ac si elemosynā et seruitiuz accepisset. Quo presupposito cōcludit a simili q̄ si infidelis non habēs possibilitatem se baptizandi: sed voluntatē excusatur a deo q̄ neminē obligat nisi tm̄ q̄stum potest: et p cōsequens spūaliter baptizaf a spiritu sancto et ex consequēti saluaf. ¶ Tertio hoc idem, pbo distinctiōe. Ricar. in. 4. di. 4. ar. 2. q. 2. dicēs. q̄ triplici baptismo potest aliqs baptizari et saluari: vz baptismo fluminis et aque quēad modū est baptismus xp̄ianorum. Itē baptismo sanguinis: utputa cū quis credēs in christum antequā baptizet occideret: quod etiaz in paruulo pōt verificari: quando occidit, propter odiū xp̄i. Exemplū patet de innocētib⁹ occisis ab Herode rege: qui in sanguine suo sunt baptizati et saluati. Item baptismo flaminis. i. spūssancti: utputa cuz quis infidelis desiderat baptizari in aqua seu ad hoc est in spiratus: et tamē habet in possibilitatē: quia nō potest habere q̄ baptizet eū talis vtiq; sic moriens baptizatus est p spm̄ sanctū: et p cō

Universidad de Deusto
Biblioteca

sequens saluatus. Erquo ut predixit Augus. de cõsecra.di.4.c.Baptismi vicẽ non cõtemptus religionis:sed articulus necessitatis baptismi excludit. ¶Quarto deniqz hoc idem ꝓbo exemplo.vz q̃ etiã morciens sine baptismo aque saluari potest.Exemplũ ponit Innocẽtius tertius scribẽs cpo cremonensi extra de presbitero nõ baptisato.ca.apostolicã. di. ¶Presbiterũ quẽ sine vnda baptismatis extremũ diem clausisse significastι: qz in sancte matris ecclesie fidem t xpi nemẽ persecuerauit ab originali peccato solutum t celestis patrie gaudiũ esse adeptũ asserim⁹ incũcranter.Lege sup hoc.8.libro Augusti.de ciuitate dei.vbi inter cetera legit.Inuisibiliter baptismus ei ministrat quẽ non cõtemptus religionis sed termini necessitas excludit. libzũ etiam beati Ambrosij de obitu valentiniani idem asserẽtis reuolue.Sapitis igitur questionib⁹ doctozũ:patrũ sententias tencas t in ecclesia tua inges ꝑces t hostias deo offerri facias,p presbitero memorato.h illeverbaliter.Et predicta auctozitate:rõne:distinc. t exemplo patet:qualiter etiã sine sacramento baptismi psona saluari potest: dũmõ habeat voluntatẽ se baptizandi sed ipossibilitatem.Quia igit infideles nec querũt baptizari nec volunt:idcirco incrcusabiles sunt t merito dãnantur.

¶Secunda pars huⁱ⁹ sermonis in qua ponit secunda causa dãnationis infidelium que dicit causa tremefactionis.

Secunda insup causa:sed quita in ordine ostensiua iustissime damnationis omniũ infideliũ dicit causa tremefactionis. Quoniaz multi ex inordinato amore sui t timore pene vel mortis corporalis retrahũtur ne cõuertant ad veram fidez christi. Idcirco incrcusabiles sunt: quod etiã fiebat tempe ipsius christi. Maz Joan.nono De parentib⁹ ceci nati dicit q̃ interrogantibus iudeis: an esset eozũ filius responderũt ipsum interrogate etatẽ habet ipse de se loquat. Hoc direrunt parẽtes eius: qz timebant iudeos. Jam enim cõspiraucrant iudei: ut siquis cũ confiteretur xpm extra synagogã fieret.hec ille. Et Joan.xi. Ipsi principes sacerdotũ mundano timore pleni xpm negãtes dicebant. Quid facimus:quia hic homo multa signa facit:si dimittim⁹ eum sic oẽs credent in eum: t venient romani t tollẽt locũ nostrũ t gẽtẽ.hec ibi. Sic a simili etiã hodie plures iudeoz atqz sarraccnoz timore mortis nõ cõuertũtur ad fidem xpi quãuis credant illã soze veram. Dic autẽ timor vtiqz est malus t incrcusabilis: t per cõsequens q ta li timore ducti sunt seu ducunt iustissime dãnant.Cum etiã videam⁹ ciues t seruos proamore t defensione dñi sui temꝑalis se morti crponere.q autem quisqz infidelis teneat hunc timorẽ a se crcludere:necnõ t pro fusci pienda vera fide etiam mortẽ suscipere tripliciter ꝓbo. ✓Primo auctoritatib⁹. ✓Secũdo rationib⁹. ✓Tertio crcmplo. ¶Primo ꝓbo auctoritatib⁹. Nam ꝑme Joan.4. dicit. Timor nõ est in charitate sed perfecta charitas foras mittit timorẽ. Et dñs Luce.12.ait. Ne terreamini ab his qui occidũt corpus t post hoc nõ habẽt amplius quid faciãt.ostẽdam autẽ vobis quẽ timeatis.Timete eum qui postq̃ occiderit habet potestatẽ mittere in gehennã. Seneca etiam in ꝓuerbijs ait. Stultũ est timere ꝓ veritate quod vitari nõ potest:tutissima res est nec ipsam mortez timere preter deũ timidũ nõ facit animũ nisi reprehensibilis vite cõscientia mala.hec ille. Item.32.q.5.c.ita ne.dr.Certũ est q̃ ꝑ fide saluẽ istam corpis ponere debem⁹.23.q.8.ca. cõueniot.dr.Tanta dz esse fidelitꝫ cõstãtia ut potius vita q̃ fides auferat.Et ꝓbs li.de secretis secretoz ait. ¶Prius eligẽda est nobis mors q̃ offensio preclarissime virtutis.Deniqz Aug.sup Joa.verba.12. Qui amat animã suam rẽ.ait.Cum autẽ articulus castrcnerit ut hec cõditio ꝓponat aut faciendũ esse contra dei preceptũ t fidẽ:aut ex hac vita migrandũ. quoz duoz hõ cogit alterum eligere:cõminante mortẽ ꝓsecutoze ibi magis eligε deo dilecto mori q̃ offenso viuere. hec ille triplici rõne hoc idẽ ꝓbo. ✓Prio rõne Offensionis. ✓Scõo rõne Supationis ✓Tertio rõne Depauationis. ¶Prio,ꝓbo rõne offensionis: q̃ quisqz infidelis incrcusabilis est si timore pene sui mortꝫ crcludit a se fidẽ xpi. Fundamentũ rõnis ponit cõciliũ tolctanũ.13.di.c.duo.di. Duo mala licz cautissime omno sunt ꝓcauẽda:tñ si piculi necessitas vnũ ex his ꝓpetrare cõpulcrit: debem⁹ reseluere q̃ minozi nerv nosciꝫ obligari.hec ille.patet hec regula. Nam si ꝓponeret alicui abscisio capitis vel brachij:clarꝫ est q̃ si posset vtiqz malũ fugeret. Si tñ necesse foret vnũ ex his

sustinere vtiqz potiꝰ peligẽt abscisionẽ brachij q̃ capitis . Quo ꝓsuppositο certũ ẽ q̃ in iſtitũ ẽ minꝰ malũ mors vniꝰ corpis imo oiuz simul corpoꝝ q̃ sit sola mortalis offẽsio dei q̃ ẽ infinituz malũ.Quod si sic ẽ:ꝺcludit necessario q̃ quilibz dz magis eligẽ mortẽ q̃ fidem christi cõmittere vel denegare.Secudo hoc idez probo rõne supationis.petit sacri theo. vtz homo videns aliaz ꝓximi sui. i periculo dãnationis teneat corꝰ suũ morti exponere vt eruat aiam illã a periculo illiꝰ dãnationis sine tũ pericło sue salutis. Ad qd dubiũ Resꝑdit Aleran.de ales in.3.pte sũme.i tractatu de charitate,primoz.q̃ sic.Cui quo cõcordat.d.Bo.in.3.di.30.ar.1.q.1.Et tho.2.2.q.26. ar.5.Et in.4.di.15.ar.1.q.4.Et Ric.i.4.di. 15.ar.2.q.5.Et hoc probant respectu bonita tis.Nã bonum oẽ vt dicitur.i.ethi. nãliter ẽ diligibile.Quo ꝓcesso ergo magis bonũ maiꝰ ẽ diligibile vt habeẽt.4. to.qd.si sic ẽ cũ ꝑz cundẽ ꝑbm.6.topi.Triplex sit bonũ vz fortune corꝑoris t aie.t aia sit melioz bono corꝑis ꝑclusiue necessario q̃ aia ꝓximi magis debz diligi quã q̃libet corꝰ etiaz ꝓpriuz.Sz clarus ẽ ꝑm Ere.in omelia pẽthe.q̃ ꝑbatio dilectionis exhibitio ẽ opis.ꝑ q̃ posito casu q̃ aia ꝓximi stet in periculo dãnationis tenet ꝙsq̃ ꝓ illa saluãda corꝰ suũ exponẽ. Si igitur quisqz tenet ꝓ salute aie ꝓximi sui morꝛez suscipere multo magis tenet eãdẽ mortez suscipere Excluso a se oi humano timore ꝓ aie proꝓie salute.Tertio hoc idẽ probo rõne depauationis . Fundamentuz rõnis ponit ꝑbs lib.de regi.ꝓn.di.hoc amo quod bonũ est q̃ vero malũ est deuita t amare desiste patet hec regula. Si enim sanitas t veritas tã quã quid bonũ ꝺligunt ergo infirmitas t falsitas odiunt tanquaz quid maluz.Quo concesso certũ ẽ q̃ timor pene quo qs deficit fidem christi vtiqz malus est q̃ si malus ergo ꝓ ꝑns ẽ ab oi infideli deponendus .Et q̃ talis timor oio malus sit ꝑz ex triplici respectu vz respectu radicis a qua ꝓgreditur:respectu rõnis quã transgreditur:t respectu legis q̃ iterdicitur. ¶Primo dico q̃ talis timor malus est respectu radicis a qua ꝓegreditur Maz fructus a mala radice ꝓgrediens sẽp est malus . Sz timor hũanus oritur a mala radice.s.ab amore inordinato sui ipsius . q̃ patet quia quilibz illa que amat timet amittere vt dicit Augusti.lib.83.que . vnde cum amor su. ipsius inordinatus qui est causa t radix timoris humãi semper sit malus ergo timor pene seu humanus semper est malus. Secundo dico q̃ talis timor est malus respectu rationis quã trãsgreditur. Maz ordo debitus ẽ vt appetitus rõni subdatur. Ratio autem dictat aliqua cẽ ꝓsequenda t aliqua fugienda t inter hec dictat aliq̃ cẽ magis vt min⁹ prosequenda.verbi gratia magis timẽda sunt mala aie scilicet peccata q̃s mala corꝑoris vel rez exteriorꝝ. Et ideo si qs incurrat mala anime.s.peccata vt viteꝛ mala corꝑoris puta flagella vel mortez aut sustineat mortem corꝑoris talis timor semꝑ peccatũ ẽ. Nã sunt quedã peccatoꝝ opa ad que faciẽda nullo tiore aliqs dz cogi.vt di.ꝑbs.3.ethi.Cuiꝰ rõ est:qz pena ẽ peccata cõmittere q̃s penas quascunqz pati . Sic dicit tho.2.2.q.19.ar.3. Cum autẽ appetitꝰ timẽdo refugit id qõ est fin rõnez fugiendi puta maiora mala.scilicet peccata t eligit minora.s. mortẽ corꝑis t flagella seu dãna rez exteriorũ: talis vtiqz timor bonus est.Tertio dico q̃ timor mundanus seu humanus malus est respectu legis qua interdicitur.Sicut enim deus nihil precipit nisi bonum ita nihil prohibet nisi malũ prohibet etiã dominus timorem mundanũ di.Matthe.10.Nolite timere eos qui occidunt corꝑus tc. prohibet autem dominus timorẽ mũdanum i ꝑdicta aucte triplici rõe.

¶Primo ratione bunitatꝭ Impotentie.

¶Secudo ratione diuine ꝑuidẽtie.

¶Tertio ratione resurrectionis future.

¶Primo ratione iporẽtie hũane. Est rõta lis. Ille hostis non est timendus qui non potest ledere nisi in minimis.tyrannus autem est huiusmodi . quod patet quia non potest ledere nisi corꝑus solum t non animam: vt si quis scinderet vestem alterius illi quidem iniuriam facit sed corꝑus non patitur detrimentum. Sic anima occisionis sentit dolorem:sed damnum mortis non patitur in nã. Secundo probibet humanum t mundanuz timorez ex consideratione diuine prouidentie et talis ratio est.Si q̃ztumcunqz minima vt puta vita animaliuꝫ irrationabiliuꝫ diuina prouidentia reguntur t ordinantur.t multo magis vita t mors iustorum. vnde dicit ibidem. Nonne duo passeres veneunt dipondio t vnus eoꝝ nõ cꝛit in oblionem coram deo.vbi Crisostο.sic ait.Si passer cuctus nõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ōrīē nec mortē q̄sto magis nec dō iust⁹ Et ē rō
p locū a minori q̄ si sine rōne nihil agit in
his q̄z p̄ciū vilissimū q̄sto magis sn his
q̄z p̄ciū ē sanguis Jesu xp̄i. Nā vt ibidē dr.
Multi passerib⁹ plures. i. maiores dignitatē
estis vos. Et hoc triplr. p̄ quo ad statū nē. se-
cūdo q̄ ad statū gr̄e q̄ p adoptiōez filij dī ter
tio q̄ ad statū glie q̄ i p̄ria sūt būficiādi. Ter
tio deniq; ꝓbibz timorē mūdanū t hūanuz
er ꝓfideratiōe resurrectiōis future. Et rō tal
est. Nō ē timēdū de maiorib⁹ vbi ē ꝓiden
tia de minimis. Sz deo ē ꝓuidētia de capill
q in debito mō resurgēt in corpe. vñ subdit
Ibidez oēs capilli capitis vr̄i nūerati sūt q̄ nr̄e
Et q̄ rōne pz q̄ cū talis timor mortē oīo ma
lus sit: iō infideles q er tali timore nec sūt ꝙuer
si nec ꝙuertunt ad deuz oīo sūt iercusabiles.
Tertio deniq; ꝓbo exēplo q̄ gsq; tenet citi⁹
mortē susciꝑe q̄z a veritate vere fidei declina
re. Et p̄cipue ꝓbo exēplo Socratis pbi. Naz
cū oēs veri pbi vnū deū colerēt t nō hydola
ꝓana Socrates p̄cipue vnū colebat, veracit
vīt ꝓhibebat fieri sacrificium Appolini pp
qō cū fuiss⁹ accusat⁹ athēiēsib⁹ q̄ dr̄idebat eā
nē t hyrcū q̄s tanq̄ deos illi colebāt capt⁹ fu
it t incarcerat⁹ ab eis. Detētusq; ē i carcere
30. dieb⁹ vbi mirabilē cordis ꝓstātiā se hr̄e
ondit. nā carcer t mors nec vult⁹ ei⁹ nec aiuz
pturbare vnq̄ potuerūt: t cū psuasionē acce
pisset a q̄dā pbo vt fugā arripet Absit inqt a
me Socrates vt negem veritatē vni⁹ dei quā
asserui. Cū ergo vt ait Valeri. li. 7. iudicar⁹ ess
set ab Atheniēsib⁹ vt hausto veneno periret
delatū sibi pocz; mortē non astr̄ q̄ medicamē-
tū imortalitatē accepit. t de mortis cōtēptu t
de cultu vni⁹ dei vsq; ad vite eritū libero aio
disputauit. Cū potioez mortē de manu carni
fic⁹ accepiss; apposito iā labijs pocłovroz ei⁹
Xātippe q̄ illic aderat vociferāt ait. b beu ino
cēs hō perit. Qui letāt r̄ndit nūqd inocenti
mihi dutiss mortē sūcti⁹ eē. Mortu⁹ ē igit so
crates veneni poculo p ꝓfessiōe veritatis vni
us dei. Et p̄dictis igit auctib⁹ rōnib⁹ t exem
plo clarissime pz q̄ nīlū lz ob timorē pene sb
terfugēvl a se exclūdē Xitatē sactissie fidei. Nō
cū facīāt q̄ꝑm infideles iō mrito t iercusabilr
dānabūt. Et sic p ꝓmissa pz. 5. cā. Sz ordinē oīsi
na iustissime dānatiōis omnium infidelium.
Tertia ps hui⁹ ꝓmonis i q̄ ponit. 3. cā dānati
onis infidelium que dicitur elationis.

Tertia deniq; cā sz. 6. i ordie oīsiua iu
stissime dānatiōis infideliū q nec excusa
biles sūt pp ignorātiā dr̄ cā elationis
seu superbie. Nullus est enī vel fuit vnq̄ infide
liū q nō sit vel fuerit plen⁹ magna superbia ela
tiōe atq; arrogātia q̄ cū nihil sit⁹ per⁹ i cōspe-
ctu dī iuste t merito ab ipo deo dānāt pp
q̄ Ber. i suis sīnijs ait nihil deo i cūctis vitijs
magis displicz superbia: q̄ radix ē t origo oium
malorz t q̄ sume luci dine gr̄e pcit⁹ aduersat
b ille. Quadrupler igit gen⁹ superbie valde dāno
sū diuersimode iuenit i diuersis generib⁹ insi
deliū. Prio dr̄ superbia sēsitiua. Scōo dr̄ su
perbia itellectiua. Tertia dr̄ superbia curiosa.
Quarta dr̄ superbia dyabolica. Prima su-
perbia alicui⁹ generis infideliuz dr̄ sēsitiua fue
rūt cni qdā infideles q arguebāt allegātes il
lud pbi. lib. de sēsu t sensato vz q⁹ois cognīti
tio ortū hz a sēsu. pp qō nihil aliud credē volu
erūt: nisi q̄ sēsibilia corporeis sēsib⁹ ꝓsperēt
nō itelligētes q̄ q̄ntū distat celū a terra: t ozi-
ens ab occidēte: t multo plus: nā distant iuisi
bilia fidei ab ipsis sensib⁹ corpis. Cū sensus
corpei nō pūt apprehendēre inuisibilib⁹ t supe-
nālib⁹ virtutib⁹ fidei nec studio nec exercita-
tiōe iō nō ē mirz si ea q̄ sūt fidei cū spūalia et
iuisibilia sint sensib⁹ nō ꝓsperūt tales q̄ fu
erūt superbi oēs epicurri: q aliā fidē ō futur⁹ hr̄e
noluerūt sz solū in sensibilib⁹ t mālib⁹ felicita
tē posuerūt, put pbs recitat. i. etbi. voluerunt
q̄ superbi epicurri sēsū habeb⁹ ducere ad omnia
credenda cū sic velle magna cecitas foret p
pterea sic poterāt Judicare t dispurar ꝙ veri
tatib⁹ fidei sic cecī de varietate colorū. Et iō
Ber. sup. can. ait Quō lux in cassū circūfūdit
oculos clausos t cecos sic aiat hō t carnal⁹ nō
pcipit ea q̄ sūt spūs dī. Et Au. isolilogijs ait.
Deꝰ lux ē nō corpor sz mētiuz t q̄ hāc lucez
corpe videt q̄rūt eā sicuti ceci neq̄q̄ videt pūt.
b ille. Scōa isup superbia alicui⁹ generis infideliū
dr̄ itellectia fuerit qdā alij q nō sēsibilr̄ crēdide
rūt. sz spūalr̄ t itellectualr̄ fidez de diuinis i
se habuerūt. Sz hij noluerūt credē nisi ea q̄ p
pus itellect⁹ t ꝓpa fātasia sibi mīstrabat: nō
attendētes limitatū eē itellectū hūanū quē cre
debāt eē capacē p seipsū oiuz q̄ sūt vere cog
nōisc t fidei iō crēdidert nihil aliō eē nisi qō ab
ipsis capiebat. Sic si aliqs crēderet circulū so
lis oia ꝓtinē ipe crederz illa ñ eē q̄ntra circulū
non cōtinēt. tal. n. fic limitate hītes itellectuz
auersū a credēdis t ab his q̄ pūt habez iducē
ad credēdū sic amāt errores suos vt et oia ve
ra eis. Pria videāt. t ñ velint cogitar vl audir
ea de qb⁹ ꝓuer. 18. dr̄. Nō r̄cipit stult⁹ verba
prudētie: nisi ea dixeris q̄ Xsanct i corde eius
t ibidē dr̄, Qui ꝓfidit i corde suo stult⁹ ē, vbi

glo. ait Nolle alijs veritatē igtā credē sibi ex
trema superbia t stultitia ē. Tertia superbia alte
rius generis infideliū dr̄ curiosa b ē superbia illo
rū q nihil credē volūt nisi p rōes demōstrati
uas qō vtiq; signū ē matie superbie. Cōtra q̄s
seneca. qd ingt te torq̄s i illa q̄stiōe q̄z sbtili⁹ ē
ꝓtēpisse q̄z solue. Et Aug. li. 2. de doc. xp̄iana
ait. Disputatōis discaplina ad oia gña q̄stionū
q̄ lr̄is sacr⁹ si penetrāda plīmū valz tñ ibi caue
da ē ritādi libido t pueril qdā ostatō cū Xsu
tijs aduersariū decipiēdi b ille. Itē glo. super
Xba. 2. tbi. 2. vz noli Xbis cōtēdē ait. Cōtēdē
est nō curar⁹ qūo error Xitate vicat. sz qūo di
tio ditiōi alij⁹ pferat qō fidei simplicitas pēi
t⁹ a se excludit. Cōtra q̄s ēt pbs. 8. metha. ait.
Certitudo rei tñ q̄rēda ē iaz̄tū recipit nā ipsi
us rei. Et. 1. etbi. dic. Certitudinē nō opz i oi-
b⁹ similiē expetē: sz i singul⁹ fm sbiectā nām:
t i tñ q̄ntū ē, ꝓpuz nē hec ille. Quarta super
bia alicui⁹ generis infideliū dr̄ dyabolica t h
sūt superbia paganor⁹ seu etiā alior⁹ infideliuz q
attribuūt honorē deo t creatori debitū hōib⁹
t creaturis: iō nō imerito dānāt. Nā Mat.
4. ꝓcipi. Dñm deū tuū adorabis t illi soli ser
uies Xbi Triplr dē⁹ dz aq̄libz adorari fide
spe t charitate. Oppositū faciūt sarraceni et
theui. q honorē būc attribuūt machometo dū
in eo ponūt oēz spē fidē t amorē qō neq̄quā
eis licitū ē cū sit creatura inīq̄ t pessima. vñ
4. etbi. pbs ait honorē p̄miuz Xtut⁹ t attri-
buit hōie pu⁹ ät crīs nō ē honore dign⁹ hec
ille. et hoc pz q̄ hūc honorē aufert a xp̄o dū
nō ponūt i eo fidē spē t amorē nisi forte sim-
plr sicut simplici hōi t creature. Qz tñ xp̄s fi
li⁹ dei ē imo ē deus q̄z vt ait Anasta. dē⁹ pr
dē⁹ filij dē⁹ spūs. s. dn̄ ꝓcludit q̄ talis honor
sibi dētur t nō machometo: quē honorare ni
hil pei⁹ eē pōt: q̄z tē creatura deificat t crea-
tor sit creatura. Ex hoc igit iuste dānāt sara-
cēi. iudei ēt t si machōctū nō adorēt aufert
tñ a xp̄o dei filio honorē sibi debitu: q̄z vz ñ
ponūt i eo spē fidē t honorē cū credāt eū sim
plicē fore creaturā cū tñ dē⁹ sit cū dicat Ana.
Nā sic aia rōnalis t caro vn⁹ ē hō: ita deus
t hō vn⁹ ē xp̄s. Jō xp̄s cū sit dei filij t p ꝓpr
dē⁹: clarū ē q̄ dz adorari ab ipis iudeis fide
spe t caritate qō cū nō faciāt ex sua puersita
te scḡ q̄ t ipi sic saraceni iustissime a deo dā
nāt. Sz nūqd antiq gētiles q xp̄z nō adora-
bāt cū nesciēt: nec ēt machōctū cū nō eēt debu
erūt dānari. Rndeo q̄ iustissime dānati sūt; cū
iplicite saltē p⁹ petñ ꝓmi pentē q̄sq; tenet cre
dē icarnatiōnē filij dei futuraz t sic adorare

Sz obmissa ista rōne dānari debuerūt: q̄z ho
norem laīe deo debitu⁹ hydolis attribuebāt
et sibiipsis, i. aufferebāt a deo fidē spē t cha
ritatē t ponebāt i hydol⁹ t creaturis: t iō ipos
sibile erat q̄ deū adorarēt pp q̄ Jo. 5. dr̄. qūo
credē potestis q: glaz adinuicē recipit⁹: t glaz
q̄ a solo deo ē nō q̄rit⁹ b ille. Nā laīa fz Au.
ē sume veneratiōis cult⁹ soli deo exhibēdus
vl laīa ē volūtaria ꝓfessio dine maiestat⁹. hy
dolatria Xo ē cl⁹ soli deo debit⁹ exhibitus
creature. Et dr̄ hydolatria nō q̄z ille cult⁹ scp
hydolo exhibeat: sz q̄z frequēti vl q̄z ꝓpo hydo
lo ē exhibit⁹. Notanter tñ q̄ hydoluz q̄nz dr̄ li-
gnū vl alia res sic figurata q̄nz Xo dr̄ ꝓiuctū
er hymagie t ōnōe ꝓfidēte: t sic sūmit. i. cor.
8. vbi ait Au. q̄ nihil ē hydolū i mūdo. Illud
eni qō putabāt eē hydolū. i. psonā sbsistētē er
simulacro t spū p fidēte nihil erat. Insup est
nōndū q̄ ini hydola gētiliuz q̄dā hymagies
erāt tñ ad mēoriā t repsentatōnē aliq̄r: in q̄
b⁹ nihil numinis eē credebat. Alie Xo crāt q̄
crēdebāt eē bitacla deoz. i. dēoniorz. oēs. n. dij
gētiuz demōia i quib⁹ demōes decipiēbāt ho
mies dātes eis rīsa ac si i ipis bitarēt iducti
ad hoc sacrificijs honorib⁹ q̄ eis exhibebāt.
In qbusdā ēt hymagib⁹ crēdebat gētiles aliq̄
Xtut⁹ ifusa eē eo qō sb certi⁹ oziī füderēt scut
peret vl fabricarēt sic matbēatici ñtiūt hoies
trabē mors ex hoc tali hora t tali natitate hy
magines aūt ꝓdicta⁹ q̄s ñ crēdebāt solū eē hima
gies vocauit mercuri⁹ deos factitios scribēs
libz̄ū, de deo deoz ꝓpaui igt nñ iucneīt artē
q̄ deos efficerēt: t qm aiās facere ñ potuerīt
inuocātes aias deoz eas ididerīt hymaginib⁹
fcis b ille. Octo tñ cāe ꝓcipue a doctorib⁹ as
signāt pp q̄s hydolatria idēa ē in dei virtutū
ꝓria cā fuit min⁹ dolor de āmissiōe alicui⁹
filij. pr̄. n. āmisso filio nimiū dolēs hymaginē
filij fieri fecit vt cēt ei q̄lecūq; solatiū vñ sap
14. Acerbo luctu dolēs pr̄ fibi cito t apti filij
fecit hymaginē: ac illū q tūc q̄si hō mortu⁹ fu
erat nūc tāq̄ deū colere cepit: t ꝓstituit inter
suos suos sacra t sacrificia: deiū inueniēte
tpe ꝓualescēte t iniq̄ ꝓtuctudic b ēroz tāq̄ lex
custodit⁹ ēt tirānor⁹ ipio colebāt figmēta. b.
ille hāc ꝓmā cāz hydolatrie oñdit grc. sup il-
lō luc. n. in belzebub ꝓncipe dmoniorz. di. Ar
ri⁹ rex ninive, Bello pre suo mortuo statuam
q̄s sūma Necūdia hōrauit itavt ēt reis ad cā
fugiētib⁹ pceret vñ. pgressu tēporis hoies ce
perūt eā venerari vt deū qdā vocauerunt eū
Bel, alij baal, alij balaalz, alij belzebub fz

varietatē linguaꝝ.hec gre. Scēa cā fuit vesa na ſupbia ꝓncipū q nō attēdētes ifirmitatē ſuā.voluerūt ſe vt deos a ceteris boib⁹ bono rari Sīc Nabuchodonoſoꝛ q ꝓcepit boloſer ni ꝓncipi milītie ſue:vt oēs deos ire exterminaret ⁊ ipe ſolus de⁹ dicēt⁹ ⁊ ab oib⁹ natio nib⁹ adorarē. Judicuꝫ tertio .vii.ſaꝑ.i4.dr̄ Tirānoꝝ iperio colebātur ſignificata ⁊ hos q̄s i palā bonorare nō poterāt boies pp hoc q̄ lōge eēnt.e lōginq̄ figurā coꝝ allatā videntes hymaginē regis quē bonorare volebant fecerunt:vt illū q aberat tanq̄ ꝓſentem colerēt ḃ ille. Et glo.ibidē ait.Aliꝫ ētvt dīna ſtirpe nati viderent̄ diuinos bonores ſibi deferri iuſſerunt. Tertia cā fuit adulatio vel deſiderū qō habebāt minoꝛes acquirēdi gratiā maioꝝ vnde ſaꝑ.i4.dicit⁹. Affectui aut regib⁹ de ſeruientes boies incōmunicabile nomē lapidibus ⁊ lignis impoſſuerunt dū boies grati eē in ſuos ꝓncipes cupiunt.hec ille. Aug.ēr io.lib.de ci.dei. Adulta inquit vſurpata ſunt de cultu diuino q̄ bonorib⁹ deferūtur humanis ſiue būilitate numia ſiue adulatiōe peſtifera.hec ille. Quarta cā fuit amoꝛ reipublice vt dicit glo.ſaꝑ.i4.⁊ alio loco Liccro dicit q ī pleriſq̄ ciuitatibus virtutis acucde gra vt rcipubli. piculuꝫ aduerēt:optionis q̄q viros fortiū bonoꝛ ꝺoꝛ imoꝛtaliū ꝓſecratos buic rationi ceſares ꝓſecrauerūt:⁊ mauri ſuos reges. Quīta cā fuit decoꝛ vl opiſ būani vl alteri⁹ creatur̄:ꝺ ꝑ.ſaꝑ.14.dr̄ mītitudo bōmū ad ducta p ſpēz opis:eū qui ante tempus tanq̄ homo bonoꝛat⁹ fuerat nūc tanquā deum ertimauerunt hec ille. De.2.ſaꝑ.13. dicit. Quā ao locutus⁹ ē de ſtellis ſole ⁊ luna ⁊ ſubditur Quoꝝ ſi ipſe delectati deos putauerūt ſciant q̄to bis dñator coꝝ ſpetioſioꝛ ē. Serta cā fuit potētia q̄ crediderūt ſupemineꝛe bis q̄s deos putauerūt.vñ crediderūt demones ptātē bre i homines ⁊ res humanas ⁊ i elemēta.vñ credebāt demones tanq̄ deos ſanare leſiones coꝛpoꝝ dū ab eis ceſſabant:⁊ eos ſedare mundi turbationes dū cas facere ceſſabāt. Credebant etiā eos prenoſcere futura:qꝛ predicebāt eis mala que dei permiſſione ipſi erant illaturi hōmib⁹ buꝰ errozis. Alia cā fuit quando facere videbantur quedam opera que vere naturalia erant ſed imperitis videbantur eſſe ſuper naturam. Tale opus ē ſubita generatio ranarum vermiumꝫ pediculorum:in quibus natura operatur demonib⁹ tamen procurantibus q̄ hec citius fiant coniungendo vel commiſcēdo ipſas natura reruꝫ ⁊ addendo queq̄ ſcietia nēque tardius opari cōſueuerat ſicut factū ē i ſignis q̄ facta ſunt a magis pbonis. Septia cā fuit cecā cupiditas bōiuꝫ qui tm̄ ſūt curioſi ſciēdi vel cupidi aliqua acquirendi vt ſcipſos vēdāt demonibus:eos adorādo:vt ſic cupiditatē ſuaꝫ implere poſſint. Octaua ⁊ vltima cā bydolatrie fuit voluptas carnalis ⁊ laſciuia que erāt iugiter in feſtis bydolatrarū:vacabāt enī bydolatre oib⁹ delitijs ⁊ ludis q̄ allicicbāt bōies ad idolatriā. Sic enīꝫ dr̄ i.coꝛ.io. Et bibere ⁊ ſurrexit ludere:q̄ bene p̄z crēplo Salomonis ,put habet.4.regū.xi.qui ob amoꝛē mulieruꝫ fecit fieri bydola ⁊ cū eis ſimul adorauit. Et predictis igit oib⁹ cauſis ꝓpter q̄s gentiles antiqui ⁊ pagani ſpēte ipēdebāt honorē creatoris bydolis ⁊ creaturis cū ſint peſſime.arguit ⁊ cōcludit q̄ iuſtiſſime oēs ipi cū ꝓtib⁹ iudeis ⁊ ſaracenis a deo dānātur Mona poſtremo ſuperbia alicui⁹ generis iti fideliū dicit obſtinata ⁊ hec ſupbia malcdicta ē illoꝝ q̄ fidē chriſtianoꝝ ſciūt cē verā ſuam vero cē falſaꝫ:put ſūt iudei q nolūt ex ſuperbia ſe bumiliare ad fidē chriſti accipiendam ⁊ ſuā deponendā. Et q̄ talis obſtinatio ſit q dā act⁹ ſupbie p̄z.nā de.pc.di.i.c.mīſurā.dr̄ obſtinatio ē ai ⁊ cōfeſſionis cōtēpt⁹ ⁊ quedam moꝛs ipietatis ⁊ lcpra ſupbie. Et magiſter i ſecūdo ſnīaꝝ.d.43.c.ſi querit ait.Obſtinatio eſt indurate in malitia mētis ptinatio p quā ſit bō inpenitēs ⁊ indignus gra dei. Jō tales vnq̄ merent veniā peccatoꝝ nec gratiaꝝ vñ de pe.di.3.§.ſiue dicit.voluntaric ex malitia peccantib⁹ nō relinq̄tur boſtia ꝓ peccato: qꝛ ſicut vera penitētia veniaꝫ ꝓmeretur:ita ſimulata deuꝫ irritat: qꝛ ſpūs .ſ.diſcipline effugiet fictuꝫ. ḃ ille. Item de penitētia. di.3.§. Jtē eritⁱ⁹.dicitur.boc ūt ſācti patres irremiſſibile peccatū ⁊ blaſphemiā ⁊ ſpm̄ ſanctū diterūt in ſcelcribus et malitia vſq̄z in finē vite q̄ ſeuerare de ſalute ſua deſperare de potētia et mīa dei ⁊ redēptoꝛis ſui diffidē.hec ille. Qui cūq̄z igit infideliuꝫ in aliqua ꝑdicte gnatuplicis ſupbie macula inuenitur vel inuen⁹ē merito dānabilis eſt cuꝫ oio indiſpoſit⁹ ſit ad diuinā gratiā accipiēdā qō triplicii ,pbo. Primo auctoritatib⁹. Scēo rōne. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo ,pbo auctoritatib⁹. Jtem

Jac.4.dr̄ ſuperbis de⁹ reſiſtit būilib⁹ āt dat gr̄aꝫ. Jtē Au.7.li.cōfeſſionū ait.Tūoꝛe meo lepabār a te:a nimis inflata facies claudebat oculos meos a gra tua. Jtē ber.ſup cant.ait ſupbo ocloveritas ñ videt fincero p̄z. Et gl.ſup verba Jere. 49.c.vꝫ arrogātia tua ⁊ ſupbia cordis tui decepit te. Dic oīs hēticꝰ ⁊ ifidelis arrogās ē:qꝛ nō ignorātia ſꝫ ſupbia hēticū facit ⁊ ifidelē. Et Bre.ſup verb a abacuc h.2. Quo vinum potātē decipit:ſic erit ſuperb⁹: ait. Tāto a dei luce boies ex ſupbia longe ſūt q̄to apꝰ ſe būiles nō ſūt. Deniq̄z Jſa.66.dr̄ Sup quē regeſcet ſpūs me⁹ niſi ſup būilez ⁊ getu ⁊ ꝓtritu⁹ ſpū ⁊ tremētē ſermōcs meos. Scēo hoc idē,pbo vica rōe vꝫ ipletiōis. Fū damētū rōis pōit philo.li.de iſpiratiōe ⁊ reſpiratiōe.di. Eadē mā fimⁱ ⁊ ſcⁱ nō ē ſuſcepti ua diuerſaꝝ formarū.p̄z ḃ regīa. Mā idē vas eſt ,p tē alterius ſuceptiuū. Sīr nec mā ferri bſis formā cultelli nō ē ,p tē alteri⁹ forme ſuſceptiua. Quo ꝑſuppoſito certū eſt vno liq̄re repletū nō q̄ coꝛ ifideliū plenū forma ſupbie ⁊ obſtinatiōis ñ ē ſuſceptiuū accītal fōme di nine gre di. Bre.Tūoꝛ mētis ē obſtaculū veritatis. ¶ Tertio hoc idē,pbo ſimilitudine. Mā apoc.9.dr̄.Aſcēdit fum⁹ de puteo.i.ſupbia de infideliū coꝛde ſicut fum⁹ fornaci magne ⁊ obſcurat⁹ē ſol ⁊ aer.i.coꝛ intellect⁹ ⁊ mēs de ſumo aſcēdēte.i.ꝺ ſupbia ſe extollēte.p̄z hoc idē alia ſimilitudine.q.n.turbidū bꝫ oculū pilū q ab alijs vī ipſe vidē nō pōt:ſic afiſi q bꝫ aiuꝫ ſupbia tumidū nō ē ſufficiens cognoſcē lumē veritatis.ſic ſūt oēs ifideles q̄ merito ſignificant i belima mago qvt dr̄ act.13.cū eēt aduerſari⁹ ſci pauli veritatē ꝑdicātis ſtatiꝫ ce cus effus eſt.boc ēt mō nequeūt ceci ⁊ ſupbi ifideles ꝓpbēdē veritatē fidei .,pterea dñs ꝓminat eis Jſa.5.di.vbe q ſapiētes eſtis in oculis vris ⁊ coꝛā vob metipſis prudētes ve q dicit⁹ bonū malū ⁊ malū bonū:ponentes tenebras lucē ⁊ lucē tenebras:ponētes amarū dulce⁹ ⁊ dulce amaꝝ.ḃ ibi. Et ꝓmiſſus igit trib⁹ cāis ēt clariſſime p̄z q̄lit ig̃ratia ifideliū ē inter cuſabil⁹ ⁊ p ꝓñs p̄z qualr iuſtiſſime a deo dānat⁹ a q̄ ignorātia.⁊ dānatōe nos ꝓſeruet Jeſus xp̄s q ē coꝛdiū illuſtratoꝛ q viuit tē.

Sabato poſt paſcha de. 12. excellētia fidei ſeu de dānatione oīm infideliū.

Volerunt dominū meū ⁊ neſcio vbi poſuerūt eū,ſcribāt hec Aba. Jo. 20.c.⁊.I euāgelio occurrētis ſerie. poſt ſacri euāgelij lr̄alē ⁊ moralē expoſitionē preclariſſimi ciues crē vt claruit i p̄cedētib⁹ duob⁹ ſermonib⁹ ſufficiēt declaraui.6.cās oñſiuas iuſtiſſime dānatiōis oiuꝫ ifideliū:hēo in ꝓſenti ſermone ꝓcipue declarare tres alias vtias cās que reſtāt. hoc idē oñdētes. q̄x. ¶ Prima dr̄ cā deſpectiōis. ¶ Scēa dr̄ cā falſificationis. ¶ Tertia dr̄ cā electionis.

¶ Prima ꝑs in qua ponit ꝓma cā dānatōnis infideliū q̄ dr̄ Cauſa deſpectionis.

Prima ergo cā ſꝫ.7.in ordine oñſiua p iuſtitiſſime dānationis oiuꝫ ifideliū dr̄ cā deſpectōis.vꝫ ſcripture ſacre. ꝑ huius igr̄ cāe declaratiōe peto an glꝫ verꝰ itellect⁹ teneat credē ſacre ⁊ diuine ſcripture.ſeu viris ⁊ ꝑſonis fide digniſſimis in oib⁹ q̄ ꝑtinent ad verā fidez ⁊ rōdeo q̄ ſic. Et hoc ꝓpteriſſimoſ ifideles q nō credūt diuine ſcripture ⁊ vltra hoc ꝓtēnūt ſanā doctrinā ſāctoꝝ virox:nec ñ ⁊ miracla ſupnālia. Erq̄ō negſſimū ē aſſerūt mortē ſāctoꝝ martyꝝ oio fuiſſe dānoſā. Et q̄ ꝑdict⁹ oib⁹ glꝫ ſaluādus tene at fidē idubiā adhibē q̄drupl⁹ ꝑbo. ¶ Prīo auctoritatib⁹. ¶ Scēo rōe. ¶ Tertio ſimilitudie

Quarto diſtinctiōe. ¶ Primo ,pbo auctibus Mā Aug.lib.2.de doc.xp̄iana ait.āte oia cui libꝫ op⁹ ē dei timoꝛe ad coḡſcēdū ei⁹ volūtatē.deinde op⁹ ē pietate.poſtremo neceſſe ē nō ꝺicere diuine ſcripture nec ſāctoꝝ auctoritatib⁹:ſꝫ glꝫ credē poſſ⁹ dꝫ id ē melius et verⁱ⁹ qō ſcriptura dicit ēt ſi lateat: q̄ id qō nos ꝑ noſipos ſapere poſſum⁹ hec ille. idez ibidē ait.nulla res magis memoire danda eſt atqꝫ reuerētie q̄ illa verboꝝ loqutionum gnā q̄ ignoram⁹ vt cū ꝓnoꝛ occurrerit q̄ri poſſit.q̄q⁹.n.aliqs,p ſe ſcripturā igrit:⁊ tūc carēda ē temeritas ne iḡta,p notis hēat buſq̄z temere aſſentiat:hec .n. ꝓlūptio eſt q̄ q̄ fugere vult būilr ſcripturas ꝑſcrutabil⁹:⁊ aliorū intellectui adherebit.ḃ idē. Jtē q̄q aug.li. de vtilitate credēdi ait.due ſūt ꝑſone laudabiles in religōneyna coꝛ q iā veritatē inuencrūt q̄s ēt iudicare beatiſſimos necce ē: alia coꝛ q ſtudioſiſſime ⁊ rectiſſime eā ingrūt ſauētq̄z ſic pūt ſcoꝛ dictis.ꝓmi ſūt in ipa poſſione. alij i via q̄ tñ certiſſime puenīat ad caz.ḃ ille Deniq̄z Bet.adfres de mōte dei ingt. In oib⁹ ſcripturis cuilibz legēti tā fideli q̄ ifideli initiū dꝫ cē timō dñi:⁊ reuerētia cū credulitate. Ex gb⁹ auctatib⁹ p̄z q̄lr glꝫ ēt ifidel⁹ tenet

de necitate fue falutis credē diuine scripture at qz se sbicē doctrie scōrū virox. ¶ Scōo hoc idē ,pbo vnica rōe vz entitatis.fūdamtū rōis pōit phs.2.me.di.sic se bz res ad eē sic simplr dz ab oib⁹ itelligi.pz ḃ regla.cū.n.mel p nām veracii sit dulce:si ab aliq̄ iudicet amarx:claz ē q tal ät idispōit⁹ aut stult⁹ reputabit. Quo psupposito peto vñ ,pcesserit scriptura sacra.t certū ē q trarit originē a spū scō:dnte petro pie petri.p.spū scō igt illuminati locuti sūt sci dei hoies. Jtē peto vñ venit veritas a scis viris pdicata. Rndeo q sīlr a spū scō dnte ābro. veritas ingt a q̄cūqz dicat a spū scō ē.q si sic ē q scriptura sacra t doctrina a sāct⁹ virī pdicata:sūt qd effcūs spūs sācti: Jcludit neccio q; gcūqz eā aut Jtēnūt aut alr itelligūt q̄ sit volūtas spūs.s.p suptuosi sūt t p Jns merito dānādi. ¶ Tertio hoc idē ,pbo similitudie.peto a te infidelis si trevrgēt iedia famis t xpian⁹ vellet tibi ipēdē cibū:nūqd nō suscipēs ab ipso panē:certū ē q sic.alr dign⁹ cēs morte.gīa simili idē infidel multo plus teneb suscipē cibū aie:q vtiqz ē vitas fidei xpiane:cū aia nobilior sit oi būano corpe. Quā similitudinē salua tor cōfirmās.Mat.4.dic.nō i solo paneviuit dō sz i oi vbo.qō ,p.ō ore dei. ¶ Quarto de niqz hoc idē ,pbo distinctiōe beati.tho.2.2.q. 2.a2.9.t. in.3.sen.di.24.ar.3.q.2.dnt⁹.credere alicui sbito fine delibcratōe fine ispiratiōe et fine motiuo sufficiēti ē leuitas mētis. sic enīz dr ecclesiastici.19.qui cito credit leuis ē corde credē ñ alicui cū discretiōe t ispiratiōe t motiuo sufficiēti.nō ē leuitas cordis sz obligatio hoc.n.facit qcūqz i xpiānā fidē crdit.tal.n.bz sufficiēs motiuū ad credēdū.inducit.n.auctib⁹dinc doctrine miracul⁹firmate . t amplius iteriori isticu ipi⁹dei illūināt⁹.ō oia ꝓmissa faciūt ifideles q nec spōte credūt diuie scripture nec vir⁹ xpianis gos de Xitate ifozmātib⁹ nec ēt scōz martyrū miracul.de qb⁹ actu.7.dr.dura ceruice t icircūcisi corde : vos sp restitistis spūi sācto. Et iob.28.dicit.ipi rebelles fuerūt lūi. Et iob.21.de eisdē dr.direrī dño deo recede a nobis sciaz viaz tuaz nolumꝰ. Qz igt spōte pdicti sūt rebelles iō merito sūt iercusabiles t dānabiles.,pīn phs.i.ethico.ait ignar⁹ q p se ñ itelligit nec audiēs bñ dicēti obedit nec i āio pōit b:inutil ē vir t indiget pena. Et Boc.li.de disciplina scolariū ait.Qui ñ nouit subici alii nūqz discet se magistrare nec ē dign⁹scia t veritate q i scieveri tati isurgit auctori. Ex pdict igit auctib⁹ rōe fistitudine atqz distinctiōe pz quālr iustissime dānāt ifideles erq̄ nolūt subijcē itellectū suū scripture sacre.

Scōa pars hui⁹ sermōis i q̄ ponit.2. causa dānatiōis infideliū q̄ dr cā falsificationis.

Scūda isup cā sz octaua i ordine oñsiua iustissime dānatiōis ifideliū dr cā falsificatiōis. Q q mirar⁹ de ifideliū,p ductōe.peto nūqd mirarer⁹ si tpal dñs a te expellēt oēs fruiozes eū falso diligētes:nullaqz opatione sm ei⁹ volūtatē facietes.certū ē q nō:imo pot⁹ mirarer⁹ si tales a se nō expellēt.nō igit aliqs mirari dz si ipse de⁹ dānat i fideles ex eo q ipi eo tpe q̄ spōte durāt i sua ifidelitate nūqz faciūt aliq̄d op⁹ sm ei⁹ voluntatē t isup cū falsitate diligūt. Et q infideles nec deū diligāt nec isup aliq̄d simplr sz ei⁹ volūtatē faciāt tripl⁹ pbo. ¶ Prio auctib⁹. Secūdo rōe. Tertio distinctiōe. ¶ Prio probo auctib⁹.nā ,pba de ipis dic.dns de celo,pspexit.s.s.bo.s.ifideliū vt.vi.si.ē itel.aut.2.d.oēs ō s.i.s.s.nō ē.q.s.b.nō ē vs.ad vnū. Et glo.super verbū pauli ad Ro.13.vz. oē qd nō ē ex fide pctm ē ait.ois vita ifideliū pctm ē. Jtē.28.q. i.c.oēs. §.ex his.dr.vbi.n.dēst actio cine t icō mutabil⁹ Xitat⁹ falsa sp ēt ē virtus i optimis mozib⁹. Deniqz. Bre.i.q.i c.cū paulus.iquit dicat q fūdamētū aliō bont opis nēo potest ponē pter id qō positum ē.vz Jesus xps.,pīn ,pbat q vbi xps nō ē fūdamentū. nullū pōt eē bōi opis supedificiuz.ḃ ille. ¶ Scōo ēt ,p bo vnica rōe vz diuersitat⁹. q ifideles deus neq̄q̄ diligūt t p Jnīs coz opa sūt falsa t merito dānāt.fundamētū rōnis pōt phs p.de regi.pn.di.diuersitas appetit⁹ nāl⁹ est cātina inimicitie.pz ḃ regla. Jtā si petr⁹ apperit dīce t Jo.ab eo discordās dat ei amaz claz ē q rollet ab eis ois Xa aicicia. Quo p suppositō certū ē q de⁹ pcipit ōuter. 6.t. Mat.22.ab oi b⁹ se diligi toto corde.vñ claz ē q cū oēs ifideles aduersēt ei⁹ volūtati neq̄q̄ pūt euz vere diligē t p Jnīs merito dānātur. Et q aduersent diuine volūtati pz:qz nec itellectū exercēt ad itelligēdū verā fidē nec q̄rūt q doceat eos:nec deū ,ppi hoc depcent nec credūt diuine scripture monitisqz sanctoz virozu:q̄ omnia deus vult eos facere . Cum igitur vt patet sponte viuāt t moriantur sine vera dei dilectione:merito sunt inexcusabiles t damnantur. ¶ Tertio hoc idem,pbo distinctione.

dñi Bonauen.i suo centiloquio dicētis. Exigit gō necēio vera fides:vt qlez in se habeat verā dilectionē dei: verā operationē bōi: rectā dilectōnē.primi:t Jstātē ppessionē mali.si ne qb⁹ fides nulli ,pficit ad salutē.ḃ ille.Tho. aūt.2.2.q.10.ar.4.q̄rēs an q̄libz actio infidelū sit peccatū.rndit q nulla actio ifideliū cū sit ꝓuata diuina gīa t amore bōa ē q̄tuz ad meritū. Et sbiūgit q ois habit⁹ t ois actio q̄ ordināt ad obm ifidelitatis eoz sp peccatū ē Ex pdict⁹ auctib⁹ rōe atqz distinctiōe pz scōa cā.seu gīa in ordie oñsiua iustissime,dānationis ifidelium.

¶ Tertia ps huius sermōis in qua pōit tertia cā dānatiōis oium infidelium que dicitur causa electiōis.

Ertia postremo cā sz nona i ordie oñsiua iustissime dānationis infidelium dicitur causa electionis,p cuius cause declaratione peto a te o infidelis an peligēs libram auri q̄ libram ferri t certum est q sic imo Jero. de Jsecra.di.5. c. Non mediocri ingt.errāt q magno bono pferunt mediocre bonū. Quo Jcesso certū ē q fides xpi melior ē t necessarior oib⁹ diuitijs atqz carnalib⁹ delectatiōib⁹ pītis vite:dnte Aug.li.de symbolo apl⁹.fides igt ē optimuz bonū iter oia pīnt⁹ vite bōa.ḃ ille. Dō si sic ē:q̄ oēs ifideles magis tenētur peligē fidē xpi q̄ sīl oēs mūdi diuitias t carnis voluptates. Sz cū faciāt oppositū p Jnīs facūt Jnāz:sz agens Jius nāe fz Aler.3.pte sūme mor.peccat:q̄ p Jnīs oēs iuste dānāt:t q faciant oppositū pz.nā cum dicat.i. Jo.2.oēq̄ ē i mūdo aut ē Jcupiscētiā carnis aut Jcu.o.aut.s.vite. ḃ tria peligūt añ q̄ velle brē xpi fidē. Mā iudei pponūt Jcupiscentiā tpalē sbc ipi⁹ fidei:q cū exīsse videāt si dē xpianoz eē verā:suā Xo sīaz:cupiditate tñ ducti nolunt suscipere fidem christi ne amittant diuitias terrenas quas ex vsuris congregauerunt. Jdeo de ipis iudeis bona terre vere fidei prepondētibus.dicitur baruch.3. filij agar exquisierunt prudētiā que ē de ira. pp hoc fiūt ipi⁹ dei inimici.vñ Jac.4.dr q̄cūqz voluerit eē amic⁹ hui⁹ mūdi pluscz̄.s.fidei xpiane inimicus dei Jstituet. Ex hoc pz q iudei merito dānāt:sarraceni aūt t teucri. pponūt Jcupiscentiā cānis ipi fidei:dū accipiūt tot vrozes q̄t pascē pūt cū gb⁹ accipiūt oēs carnē voluptatē q̄ obnubilat i cis oēs intellectū t rōnē dnte pbo.7.ethicoz.Jcu.abduc a rōne vnāqu.āqz virtutē aie.t.3.thopi.ait.Jcupiscēti electiōi ,piacz:qz Jtinens ē eligēs: Jcupiscēs aūt nō.ḃ ibi.Quia ḡ tal⁹ Jpupiscētia offuscat i cis itellectuz ne discernāt lumē vere fidei:iō ē inica ipi deo.di.apl⁹. Ro.8.prudētia carnis mors ē t prudētia carnis inica ē deo:t q i cānc sūt deo placē nō pūt.ḃ ibi.merito igit.qz oēs theucri t sarraceni pponūt carnis voluptatē ipi fidei xpiane a deo dānāt.di.apl⁹ cphe. 5. Scitote qm̄ ois fornicator aut imūd⁹ ñ bz hēditatē i regno xpi t dei. ¶ Pagani vero ꝓpter suerūt Jcupiscētiā supbie ipi vere fidei dū bonorē diuinū sibi ipis t idol vt ptactū ē attribuebāt. Que spēs supbie fuit filis supbie Lucifer q volūt ponē sedē ab aq̄lōe t filis esse altissimo.vt dr Jsa.14.ō tales dr.i cor.3.si q̄s videt iter vos sapiēs i hoc seculo stult⁹ fiat vt sit sapiēs.sapiētia.n.hui⁹ mūdi stultitia ē apd deū.scriptū ē.n. Cōprehēdā sapientes i astutia eoz.ḃ ibi.hij igit supbiā eoz fidei ꝓponētes: nō inerito sil⁹ cuz iudeis t saracenis dānati fuerūt.de q̄z triplici pestifera t dānosa sapiētie Jcupiscētia. Jac.2.dr. Nō ē igt sapiētia de sursū sz terrena aialis t diabolica. Ex pdcis igit.9.cāis clarissime visū ē quō oēs ifideles i excusabiles sūt t a diuina iustitia iustissime dānāt:t p Jnīs ēt pz alia excellētia sacratissīe fidei q̄ dcā fuit excellētia cālitat⁹:quā iō sbiūgē volui vt ois hūana mēs plenā bēat satisfactionē ō tāta ifideliū iustissima dānatōe. Rogem⁹ igit oēs corde Jtrito t hūiliato oipotētē deū t dñm nr̄z iesū xp̄z:vt fideliū cōda illustret ad verā cognitionez nosq̄ cōferuet i vera fide in pīnti p gram t in futuro per glām. Qui gloriosus viuit in secula seculoꝝ Amē.

¶ Dominica in octaua resurrectōis. de.ii.excellētia fidei que dr excellētia plcucrabilitatis in bonis operibus:scu de diuino amore.

b Dec autez scripta sūt vt credatis q⁹ iesus est filius dei t vt credētes vitā habeatis i noie eius. Scribūtur ḃ verba. Joā.20.c.t in euangelio occurrentis dominice. Quoniam precordialissimi ciues t patres amantissimeq̄z matres in christo iesu sum corporaliter recessurus a vobis licet corde spū amore t charitate sum

vobiscū cūctis diebus vite mee ⁊ etiam vsq3 ad cōsumationē seculi ⁊ vltra pmāsurus: cogitauiq̄dā deuict⁹ dilectione itima erga vos in forma spūalis testameti ad perpetuā3 memoriā nr̄e mutue dilectiōis ⁊ beniuolētie: vltra p̄dictas oēs excellentias sacratissime fidei supioribus diebꝫ q̄dragesime vobis declaratas: aliā valde mirabilē vobisq3 sūme vtilē ⁊ necessariā excellētiā de ipsa sacratissima fide vobis proponere ⁊ declarare: sine q̄ nihil vobis peofuissent omnes precedentes quēadmodum nec nihil profuisset xp̄m ꝓ nobis nasci nisi ⁊ ꝓ nobis mortu⁹ fuisset: nosq3 redemiss3 q̄ pfecto excellētia vocabit excellētia pseuerabilitatis seu pseuerātie ⁊ continuatiōis. in q̄ excellētia precipue mōstrare habeo quāte necessitatis sit in bonis opib⁹ atq3 in virtutib⁹ fidei supradictis ipa bōdicta atq3 sācissima p seuerantia necessitatis cuius perseuerātie declarando talis erit.

¶ De vltima excellētia sanctissime fidei que dicitur perseuerabilitatis.

Alia igit̄ postremo ⁊ vltima excellētia de ipa sacratissima fide vobꝫ ꝓ nūc̄ declarāda dr̄ excellētia pseuerabilitatis seu pseuerātie. Accipe g̃ populе mi dilecte in hoc meo recessu hāc verā ⁊ idubitabilē auctēticāq3 veritatē. posito igit̄ cāu q⁹ q3q3 vr̄s or mat⁹ eēt cūctis virtutibus oiuꝫ angelox atq3 sanctox seu cūctis virtutib⁹ theologicis atq3 moralib⁹ vt puta. fide spe charitate oiq3 prudētia castimonia iustitia fortitudie tēpantia ⁊ hmōi. dico q⁹ si in dict⁹ oib⁹ pseueraret vsq3 ad mortē: si tñ defficēt in pseuerātia soli⁹ virtut⁹ atq3 hōe opatiōis ipossibile eēt talē vnq̄ saluari posse: imo ꝓ oibus añ dictis virtutibus nihil meriti esset in futura vita atq3 eterna gloria receptur⁹. q⁹ aūt pseuerātia dulcissimi ciues ⁊ mr̄es in virtutib⁹ ⁊ opibus bonis seu optimo ꝓposito bñfaciēdi. qō hac q̄dragesima p gr̄am dei suscepistis sit vobis vsq3 ad mortē ⁊ sepulturā oio necessaria ad salutē ꝓ bo quitupl̄r. ¶ Primo auctoritatib⁹. ¶ Scdo rōnibus. ¶ Tertio figuris. ¶ Quarto similitudinibus. ¶ Quinto exēplis. ¶ Primo ꝓbo auctoritatib⁹. q⁹ pseuerātia in diuino amore i charitate frma in abstinētia a peccatis i obscruatiōe castitatis atq3 diuinox p̄ceptox ⁊ hmōi cuilibꝫ vīm necessaria sit ad salutē. nā Lactātius li. 5. di. insti. ait. Nemo deo paup est nisi q⁹ iustitia ⁊ virtutuꝫ pseuerātia idiget: ⁊ nemo pfectissimus est nisi q⁹ iugiter oēs virtutum grad⁹ ipleuerit. h ille. Ber. ēt i epl̄i sit. Scias diabolū xp̄i miles soli pseuerātie iuidere ⁊ sp insidiari: quā solā virtutē nouit a deo coronari. Stude igit̄ pseuerātie q̄ sola tibi cōtribuet palmā victorie. h ille. Idē ēt Ber. in q̄dā alia epla ait. Nūq̄ iustus arbitrat se ꝓhēdisse nūq̄ dicit satis ē si semp esurit. semp sitit iustitiā vt ō bono i melius ꝓficere ⁊ pseuerare conet. h ille. Idē quoq3 Ber. ad quēdā mōachū scribēs ait. Vnū ad vltimū ad mētē tuā reduco pseuera pseuera pseuera nā nō coronabit nisi q⁹ legitie certauerit. Ille q̄dē legitime certat q⁹ vsq3 ad finē in scō ꝓposito pseuerat: q2 teste dño non q⁹ incepit sed q⁹ perseuerauerit vsq3 i finē. h salu⁹ erit. h ille. Seneca aūt epla tertia ad lucillū ait. Necesse est vt virtutū initia erituq3 conuenīāt. Iero. aūt ad furiā ait. In xp̄anis nō q̄rūtur initia si3 finis. Paul⁹ male cepit ⁊ bñ finiuit. Inde vero laudantur exordia. S3 finis ꝓditiōe dānat. h ille. Et idē Iero. sup verba Mat. 24. Qui pseuerauerit vt docet saluator virtutē lōganimitatis ⁊ patiētie vsq3 ad mortē fore necessariā. Nō enim cepisse virtutis ē si3 ꝓfecisse. h ille. ⁊ Isido⁹ li. ō sūmo bono ait. Salus solū pseuerātib⁹ datur nō cui est beat⁹ q⁹ bonū icepit si3 q⁹ incessabiliter facit. h ille. Aposto. autē. j. cor. septio ait. vnum quēq3 ambulare oꝫ sic vocauit deus: ⁊ vnusq3 in qua vocatōe vocat⁹ ē in ea sp̄ pmaneat. h ibi. Et. j. cor. 9. ait. Nescitis q⁹ hij q⁹ i stadio currūt oēs q̄dē currūt si3 vn⁹ accipit brauiū. sic currite vt cōprehendatis ois eni q⁹ in agone cōtēdit. ab oibus se abstinet. Et illi qui dē vt corruptibilē coronā accipiāt nos aūt incorruptā. h ibi. Et ad gal. 5. dicit. State semper firmi ⁊ nolite iterū iugo seruitutis cōtineri: ⁊ ad gal. 6. ait. Bonū aūt faciētes non deficiamus tēpore eni suo metem⁹ nō deficientes q̄ dū tp̄s habemus operemur bonū ad oēs: maxie aūt ad domesticos fidei. Joā. aūt apoc. 2. ait. Esto fidelis vsq3 ad mortē ⁊ dabo tibi coronā vite. Et. j. Joā. 2. dicit. vnctionē quā accepistis a deo maneat semp i vobis. Saluator aūt luc. 9. ait. Nemo mittēs manū ad aratrū ⁊c. Mat. 24. ait. Non q⁹ incep. s3. q⁹. p. v. in fi. h. s. erit. Et puer. 4. dr̄. Justox semita q̄s lux splēdēs ꝓcedit ⁊ crescit vsq3 ad pfectū diē. ⁊ Bre. ō pe. di. 3. c. ait. Incassū bonā agit si añ vite terminū deseratur: q2 ⁊ frustra velociter currit q⁹ puls̄ ad metas venerit de

ficit. h ibi. Et idē Brego. sup ezech. ⁊ por. 17. q. j. c. q⁹ bona. ait. q⁹ bona agunt ⁊ melioꝛa agē deliberāt ⁊ post deliberata nō faciūt l3 in bonis prioribus perseuerēt in ꝓspectu tñ dei ceciderūt. h ibi. Itē extra ō renū. c. j. Aler. tertiꝰ ait. indecēs oio. ꝓbat ꝓius soluere militē cingulū q̄s cedat victori aduersitas prelioꝛ. h ibi. Deniq3 Aug. de pe. di. 3. c. Inanis. ait. Inanis est pēnia quā sequens culpa maculat. vulnus intātū tardius sanat: frequēter peccans ⁊ lugēs: vir veniā merebit nihil prosūt lamēta si replicant peccata. nihil valet veniā ō malis poscē ⁊ velle denuo mala iterare: pēsite g̃ in cōfessiōe: esto in patiētia fortiter confirmatus: vitā bonā quā cepisti tenere nō desinas: ꝓpositū bone vite iugiter seruā. h ille. Ex prēdictis auctoritatibus p3 qualr ꝓpe meus p̄seuerātia in bonis opibus vsq3 ad mortē cuilibet hr̄m est necessaria ad salutem. ¶ Scdo hoc idem probo sempte rōnibus. ¶ Prio ratione bōificatiōis. ¶ Scdo rōne argumētationis. ¶ Tertio rōne assimilatiōis. ¶ Quarto rō ne pfectiōis. ¶ Quinto rōne gratificatiōis. Sexto rōne perditiōis. ¶ Septimo rōe remuneratiōis. ¶ Primo ꝓbo rōne bōificatiōis q⁹ pseuerātia in diuino amore ⁊ virtutib⁹ cuilibꝫ est necessaria. fūdamētū hui⁹ rōnis ponit Scotus in tertio. di. 27. di. bōitas rei est mēsura amoris eius. p3 b regula. Si eni quo vt longo tēpore durat bonitas alicui⁹ vestimenti seu equi: puo ⁊ longo tēpore ēt durat amor ad ea. Quo ꝓsuppositō certū ē q⁹ bonitas rei vt dr̄. j. ethicox. scḡt eēntiā rei. q2 ens ⁊ bonuꝫ cōuertūt. S3 clar⁹ est q⁹ eēntia dei est eterna a ꝓte añ ⁊ a ꝓte post carēs ꝓncipio ⁊ fine g̃ ⁊ bōitas eius est ēt eterna: pp qō auctor lib. de cāis dicit. ꝓia cā oiuꝫ cāx est eterna ⁊ fine tē pore. ⁊ ibidē dr̄ ꝓia cā est pura eterna ⁊ inuariabilis bōitas. Et ¶ Plato i thimeo dicit. sūmus deus infinitus est non solū loci exclusione s3 ēt eterna nāe bonitate. Nō si sic ē q⁹ bonitas dei ē eterna ⁊ sine vllo fine: ⁊ q̄libet bonitas tñ dꝫ aq̄libet diligi q̄tū durat: cōcludi tur necessario q⁹ glibet bonitatē dei cōtinue dꝫ deligē ēt si in infinitū viueret in hoc mundo. S3 cū ꝓbatio dilectiōis exhibitio sit opis g̃ a sili tenet ēt q3q3 bñ opari vsq3 i finē: ꝓinde. Scotus in tertio. di. 27. dicit q⁹ cū bōitas dei sit infinita intēsiue ⁊ extēsiue iō glibet tenet eū diligē ⁊ ꝓ eo opari mō infinito si possibile eēt aduertāt igit̄ insensati mūdani g nec ꝓ hora deū diligūt nec ꝓ eo aliqd bōi opantur quā grauissimā penā ⁊ iudiciuꝫ sūt a deo susceputi. ¶ Scdo hoc idē ꝓbo rōne augmētationis. Snia est phi. 2. ⁊. 4. thopicoꝝ. q⁹ si qs tenet ad min⁹ mlto plus tenet ad maiꝰ p3. Si eni qs seruit eq̄ dñi: mlto magis curā hr̄e dꝫ de ipo dño. Quo ꝓsuppositō certuꝫ est q⁹ multi mūdani: vt puta cubicularij ⁊ seruitores dñox cōtinue vsq3 ad mortē seruiūt dñis suis faciendo oia opa ⁊ seruitia possibilia q⁹ dñi plerūq3 ꝓ vno verbo qō ēt trufatorie dicūt ꝺ illos: eos a se expellūt oio ⁊ aliquādo suspēdē faciūt vel decapitare. Nō si sic est ergo a fortiori tenet q3q3 velle spūalr seruire deo ⁊ dño dñox cūctis diebus vite suę q neminez suspēdit nec a se expellit nisi q⁹ sponte hoc ꝓ se facere vellet. Quid dicam de cesare a quo ceteri oēs impatores Cesares sūt nuncupati ō ipo eni legit⁹ q⁹ vsq3 ad mortē ꝓ mūdi gl̄ia semp cupiebat noua bella ⁊ nouos labores inuenire: vt eius virtus mūdo clarescē posset. Vñ dū ¶ Pōpeiū suū aduersariū mortuū audisset suspirās vehemēter igemuit dicens dolo vsq3 ad mortē q2 nō habeo decetero cū quo bellare. Si igit̄ tam generosus vsq3 ad mortē fuit aius Cesaris pp mūdū: qualis q̄so eē dꝫ ⁊ tenet in cōsp̄ib⁹ aius cuiuslibꝫ fidelis ꝓpter deū? Quid plura dicā. Ecce q⁹ Jacob vt habet̄ gen. 29. seruiuit. 14. ānis labā ꝓ rachel: ⁊ vt ibi dr̄ videbantur ei dies pauci pre amoris magnitudine. Si igit̄ iste ꝓ hūda pecia carnis corruptibilis ⁊ vermib⁹ deuorāda. 14. ānis seruiuit labā: q̄to magis tenetur q3q3 pseuerare in dei virtute ⁊ amore ꝓ acq rēdo regno celoꝝ; vbi sunt tot floride ⁊ pulcherrime virgines vt puta. Agnes margarita. Agatha Lucia Cecilia. ⁊ Chaterina: ⁊ q⁹ magis est ꝓmiceria oium virginū gloriosissima virgo Maria cui⁹ aspectus ēt ꝓ momentuꝫ supat oēs delectatiōes ptis vite. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo rōne assimilationis. peto a vobis o ciues an res sacre ꝓut sūt vestimēta lapides ligna ⁊ huiusmodi sēd deputate ecclesijs ⁊ mōasterijs debeāt amplius ad vsus humanos trāsferri: ⁊ certū ē q⁹ nō. Sic. n. dr̄ extra ō rc. iu. li. vj. Sēd deo dicatū nō est vterius in vsus hūanos trāsferendū. Itē ex de rerū per. c. mācipia. dr̄. Nō semel deo ꝓsecrata est ad humanos vsus trāsferri non decet. Itē de cōse. di. j. c. vestimenta. dicitur. Vestimēta ecclesie quibus dño ministrat ⁊ sacra-

ra debēt eē ⁊ honesta: quibus in alijs vsibus non decet frui q̄ ecclesiasticis nec debent contingi aut offerri nisi sacratis hominibus hec ibi. Item Jginus papa de consecr. di. j. c. ligna. ait. ligna ecclesie dedicata non debent ad aliud opus iungi nisi ad aliam ecclesiam vel igni sūt comburenda vel ad protectum in monasterio fratribus ponenda: in laicorū aūt opera non debent admitti. hec ibi. Similis. sententia ponitur. i9. q. 3. c. quc semel. Quo cō cesso q̄ etiam ligna deo dicata nō debēt trāsferri amplius ad vsus mūdanos certū est q̄ homo se consecrat in baptismo: ⁊ etiam post baptismū per penitētiam: ⁊ dedicat se ad seruitiū ⁊ amorē ipsius dei. Quod si sic est: ergo nūq̄ licet alicui homini retrahere corp⁹ suum ab illo seruitio. ⁊. cor suū dino amore ⁊ quertere ad mūdanas delectationes ⁊ carnales amores. Et iō Jsido. li. de sūmo bono. hoc cō firmās ait. Vera ⁊ perfecta amicitia ad deū nulla vnq̄ arte excluditur: nullo tempore abolet̄ sed vbicunq̄ tēpus se vertit semp firma est: semp stabilis: ⁊ pseuerās. h ibi. Et Tulius li. de amicitia ait. Vere amicitie sempiterne sūt. Et Salomon, pucr. 5. ait. verba eius. s. dei inebriēt te oi tempore: ⁊ in amore ei⁹ delectare iugiter. Et. puer. i7. ait. omni tēpore diligit q̄ amicus est. ¶ Quarto etiā, pbo pseuerātiā eē necessariā in bōis opibus rōe pfectionis: fūdamētū rōis ponit ipe saluator Mat. 5. di. estote pfecti. s. in amore ⁊ opatione sic pr̄ vī ecclestis pfectus est. Quo cōcesso certū est fm phm. 5. meta. ⁊. 3. phificor. q̄ pfectū ē simplr cui nulla fuar ptiū deest. ⁊. 2. Jconomice dicit. pfectū est simplr. qō habet principium mediū ⁊ finē. Nō si sic est clarū est q̄ si quis habeat sik oēs virtutes ⁊ nō habeat pseuerātiā virtutū seu ipam virtutē pseuerātie. cū tales virtutes eēnt ipfecte vniq̄ eēnt ꝺ dei ꝓceptū ⁊ volūtatē ⁊ p ꝺns eēnt insalutifere ⁊ in meritorie ad eternā vitā: cū nihil deus simplr acceptet eo q̄ ⁊ ipe pfectus sit nisi i se habeat oimodā pfectionē. ¶ Quinto hoc idē, pbo rōne gratificatiōis. Fundamētū rōnis pōit seneca in prio de bñficijs. di. beneficiatus vt sit gratus ꝺz equalis esse in bñficio erga benefactorē suū. p5 b regula. Nam si vnus cōtinue reciperet amorem ⁊ beneficium ab altero ēt si eēt animal brutū certum est q̄ ille talis teneretur cōtinue illū diligere ⁊ ei iugiter grata opera repēdere. Quod si alr faceret certe i gratissim⁹ eēt. dūte ipso seneca. li. 3. de beneficijs. Jngratus est qui beneficium se accepisse negat quod accepit. ingratus qui dissimulat. ingratus qui non reddit equale. ingratissimus omnium qui oblitus est. hec ibi. Quo presuppositō certum est fm Bona. i. 3. di. 32. q̄ deus ab eterno amauit qūlibet creaturā rationalem: ⁊ ea⁊ perpetuo sine vllo fine ⁊ termino perseueranter amabit sine interpollatione aliquorū ānorū mēsium ebdomadaruꝫ dieruꝫ horaꝝ nec etiā alicuⁱ momenti tēporis. Nō confirmans Jere. in persona ipsius dei. c. 31. ait. Jn charitate ꝑpetua dilexi te. Et Ieuit. 6. dicit. ignis iste. s. diuini amoris ꝑpetuꝰ est ⁊ ignis in altari meo semp ardebit. Nō cōfirmans Dion. lib. de di. no. ait. amor dei est quasi quidam circulus principio ⁊ fine carens ⁊ vltra hoc nō tm perseuerat in amore: sed etiā cōtinue cuilibet viuēti beneficia temporalia corporalia ⁊ spiritualia incessanter administrat. Quod si sic est q̄ deus q̄libet p seuerani amat ⁊ ei cōtinue beneficia pr̄at iugiter mouendo celos solē lunam ⁊ huius. Et quo motu omnia inferiora bona generantur ⁊ cōseruantur ⁊ sine quo motu statim omnis creatura corrumpetur ⁊ deficeret: ergo a simili cōcludo q̄ quisq̄ tenetur vlq̄ ad mortem deum incessanter diligere: ⁊ ei iugiter famulari: propterea Boc. metro. 8. li. secūdi ait. O felix hominū genus si vestros amicos amor quo celum regitur regat: si quis aūt alr facit nō tm initiū ingratitudinis incurrit: sꝫ pfecto mereī q̄ deus stati ab eo sbtrahat omnē suū amorē ⁊ etiaꝫ oia bñficia que ei largit̄ incessanter. hic valēter exclama si vis ꝺtra illos ⁊ illas q̄ parū pseuerāt i diuino amore arq̄ in diuinis ꝑceptis. imo q̄ forte eū nec vnq̄ dilexerūt: nec ei vnq̄ seruierūt: sꝫ simplr mundo carni atq̄ diabolo. ¶ Sexto hoc idē, pbo rōne pditiōie. naꝫ si quis haberet oēs virtutes angelorū atq̄ sanctorum ⁊ pseuerasset in eis cētuꝫ mille ānis ⁊ cōtingēt adhuc euꝫ viuere p solū diē nālez imo per solā horā ⁊ nollet illa die ⁊ hora in eisdem virtutibus perseuerare: dico q̄ talis statim perderet totum meritum omnium virtutū precedentiuꝫ quod habebat apud deum. Fūdamētum illius rōnis ponit pbs. i2. meta. di. q̄to aliq̄ principium perfectius consistit: tanto perfectius stant in eo sui effectus ⁊ principiata: ⁊ quāto idem ꝑncipium citius corrūpit: tanto corrumpuntur ⁊

in eo sui effectus vt principiata. patet hec regula exēplo ipsius pbi lib. de lōgitudine ⁊ breuitate vite dūtis. Corruptis aūt alijs statis corrumpitur omnis scientia ⁊ ois sanitas in eis hoc idē patet alio exēplo. Nā si corrumperet anima alicuius artificis: corrūperent̄ ⁊ simul omnes hydee. i. forme rerū artificialiuꝫ in ea existentes ⁊ ab ea dependentes. ¶ Quo presuposito certū est fꝫ Bona. in. 2. di. 27. Et. in. 3. di. 37. ar. 2. q. 1. q̄ meritū omniū virtutuꝫ atq̄ bonorum operum dependet a gratia ⁊ charitate. qō si sic est manifestum est q̄ charitas ⁊ gratia fm Tho. 2. 2. q. 24. ar. 12. ⁊ fm Bona. in prio. di. 17. ar. 2. q. 3. per solum peccatū mortale oio corrumpuntur ⁊ ānichilantur. Et ratio est quia peccatum mortale directe opponitur gratie ⁊ charitati: ⁊ per consequens adueniens in anima eas corrumpit sed certum est q̄ qui deficit a perseuerantia bonoruꝫ operum mortalr peccat cum agatur cōtra precepta domini luc. 18. dicentis. oportet semp orare ⁊ nūq̄ deficere. vbi Crisosti. ait. non cessat orare qui non cessat benefacere: ergo per talē peccatū tollitur omnis gratia ⁊ charitas ab anima: necessario etiā tollitur ab ea oē meritum virtutū precedētiū ab eadē gratia ⁊ charitate, pucnicēs. o aia ifelix o aia ceca o aia oio bestialis q̄ multo tēpore multa bōa opa facis ⁊ postea ab vno ope deficis. Ecce q̄ in pūcto ex ōsectu pseuerātie oē meritū iā acqsitū iā ō pdis. Et confirmat ista rō. Nam ezech. 18. di. Aia q̄ peccauerit ipa morieī mōte. s. spirituali nō eētiali. Quo cōcesso certuꝫ est q̄ sic se hꝫ mors corporalis circa bona temporalia sic se habet mors ēt aie spūalis circa merita spūalia. Sed clarum est q̄ aduenīcte morte corporali simul perdūtur omnia bona temporalia etiā in quinquaginta ānis acquisita: ergo a simili aduenīcte morte spirituali in anima que prouenit ex defectu perseuerantie: simul perduntur in pūcto oia merita spiritualia iā multis tēporibus acquisita. propter q̄d Eze. i8. di cit. Si auerterit se iustus a iustitia sua ⁊ fecerit iniquitatem fm omnes abhominationes quas operari solet impius: omnes iustitie ei⁹ quas fecerat nō recordabunt. h ibi. Et ecclesiastes. 9. dicitur. Qui offendit in vno. s. in pseuerātia multa bōa pdet. Et extra de re. iur. in regula desleat. dicitur. desleat peccator qz offendēs i vno factus ē oiuꝫ reus. Et Aug. li. de moribus ecclesie, ait. ēt si pseueraueris in oib⁹ bōis ⁊ deficias i vno iustitia dei iudicabit te. ac si nullum vnq̄ fecisses bonū. h ille. ¶ Septimo deniq̄ hoc idē probo ratione remuneratiōis. s. eterne vite fūdamētum rōnis pōit pbs. 2. phificor. di. finis imponit necessitatē oibus bijs que sūt ad finē. p5 hec regula. Nā si infirmus quisq̄ desideras finē sanitatis recipet simul oia remedia ⁊ cōsilia medicorum ad sanitatē. pducētia⁊ defficēt in vno remedio: talis profecto finem sanitatis nunq̄ ꝺtinebit. Quo presuppositō certum est a simili q̄ si quis habeat oēs virtutes ⁊ deficiat in pseuerātia q̄ est cōsumatio ⁊ pfectio oium virtutū: impossibile est q̄ obtineat vnq̄ finē desideratum eterne vite. dicēte Ber. in epla ad ianuenses. absq̄ perseuerantia nec q̄ pugnat victoriā: nec palmā victor cōsequit nutrit est ad meritū: mediatrix ad premiū. tolle pseuerātiā: nec obsequiū mercedē hꝫ: nec bñficiū gratz neq̄ laudē fortitudo: sola est pseuerantia cui eternitas cōceditur: vel potius q̄ eternitati hominē reddit dūte dño. Qui perseuauerit vsq̄ in fi. saluus erit. h ille. Et cōfirmat̄ ista rō Nā Aug. ō verb dñi ait. meritū ꝺz cognōscere premio. Quo ꝑsuppositō certum ē q̄ deus dat cuilibz premiū sine termino ⁊ fine: quod si sic est: q̄ glibz tenet̄ pseuerare in diuino amore atq̄ in opib⁹ bōis q̄tuꝫ in se est sine termino ⁊ fine: a quo si qs deficit cū meritis nō corespondeat premio: sequit̄ q̄ talis non pseuerās nūq̄ poterit eterne vite premiū adipisci. Sꝫ dic mihi queso o q nō pseueras in preceptis dei si tibi ꝑmitteret vna sola gēma que in se cōtinet oia simul bona q̄ vnq̄ desidera re posses: peto an quinq̄ginta ānis iugiter pugnares ⁊ oēm laborem suscipes: vt sic posses eam adipisci: certuum est q̄ sic. Sed o misera creatura a fortiori teneris h omna icessanter operari: vt acquiras tibi gēmā que deus est: q oia ōsiderabilia reall⁹ i se ꝺtinet sic erēplo sensibili ꝑz. videm⁹ eni q̄ ē aligd qō ꝺtinet i se omnes sensus. s. caput: ⁊ aligd ꝺtinet in se omnia membra sicut corpus: ⁊ aliquid quod continet omnes potentias. s. negatiuaꝫ sensitiuam ⁊ rationalem sicut essentia anime ⁊ aliquid quod continet omnia corpora sicut celum empireum: ⁊ aliquid quod continet ꝑ misericordiam ⁊ aduocationeꝫ omnes gentes sicut virgo Maria: ⁊ aliquid qō cōtinet omnes penas sicut infernus: ergo a simili necesse est q̄ perseuerantia in virtute detur

qđã beatitudo q̃ de⁹ ẽ in se ꝑtinẽs oia bona defiderabilia qđ ꝓfirmans Boe. pla. secũda tertij lib. beatitudo ait ẽ stat⁹ oiuꝫ bonoꝝ aggregatione pfectus. Et q plus est: cuꝫ corp⁹ qđ corrũpitur aggrauat animaꝫ ꝛ deprimat terrena ibabitatio sensuũ plura cogitantem vt dicitur sap. 9. impossibile est q tot bona desiderentur in bac vita quin plura dentur perseuerãti in diuino amore in futura vita dicente Aug. 22. de ci. dei. Quod deus preparauit diligẽtib⁹ se fide non capitur spe non attigit caritate ñ cõphẽdit desideria oia ꝛ vota trãsgredit. acgrã põt certiari ñ põt. h ille. Er p dictã ẽt oib⁹ vidisti ppĩe me⁹ q̃lit necce ẽ ad salutẽ q̃ qlqꝫ vestrũ pseueret vsqꝫ ad mortẽ in bonis operib⁹ ꝛ diuino amore. ¶ Tertio hoc idẽ ꝓbo figuris. nã dñs leuit. 3. figuratiue precepit moysi q̃ filij aaron offerrẽt i sacrificio totũ adipẽ cũ cauda q̃ cauda cũ sit finis aiaꝝ denotat q̃ hõ tenet iugiter vsqꝫ i finẽꝫ vite i bono ope pseuerare. q̃ si qs forte obijceret qđo ẽ possibile pseuerare i bono ope ẽ oi tpe. Rñdit tho. 2. 2. q. io 4. ar. 4. di. cũ q̃rit ¹an pseuerãtia sit in precepto. Rñdeo q̃ duppler ẽ pseuerãtia vna ẽ cõtinuatio i bonis opib⁹: ꝛ ad hãc nullus tenet q̃: ipossibilis ẽ ꝛ ad ipossibile nemo põt obligari vt dr. de. re. iu. li. 6. Alia ẽ qđ dã ꝓpositũ pseuerãdi i bono ꝑ loco ꝛ tpe: ꝛ ad banc quisqꝫ tenetur. ꝛ de hac itelligit dominus cum dicit Mathe. io. Non qui icepit tẽ. Et rõ buiꝰ ẽ: q̃ precepta affirmatiua et si sẽp obligãt nõ tñ ad semp sꝫ ꝑ loco ꝛ tpe vñ sicut ꝓcepta affirmatiua q̃ de patria dantur sunt acceptãda fm ꝓpationeꝫ animi vt. s. hõ sit paratus ea adimplere cuꝫ opus fuerit ita ꝛ precepta perseuerantie sũt accipiẽda fm preparationeꝫ animi vt. s. quisqꝫ sp operet cuꝫ adest necessitas bene operandi. Alia figura habet genẽ. 19. de vxore loth. que ideo in statuaꝫ salis versa ẽ q̃ post egressuꝫ de malorum societate videlicet sodomoruꝫ non pseuerauit in ꝓcepto angeli: sed retrosperit. Qua figura dat. itelligi q̃ q cepit deũ amare ꝛ ꝑ ipo bene opari ꝛ deinde retro aspicit ad mũdanũ se cõuertẽs amorẽ a deo reprobat. Tertia figura habetur apo. 4. de. 4. aialib⁹ q̃ erãt plena oculis ante ꝛ retro que nõ habebãt requiẽꝫ die ac nocte sed iugiter clamabãt sanct⁹ scũs scũs dñs deus omnipotẽs qui est ꝛ qui erat ꝛ qui venturus est. Qua ẽt figura cuꝫ ceteris datur intelligi o ppĩe meus q̃ quilibet verus dei amator non debet habere requiẽꝫ die ac nocte in operibus virtuosis vsqꝫ in finem vite sue ¶ Quarto etiã ꝓbo similitudinibus perseuerantia cuilibet fore necessariam fm. enim: phm li. de celo ꝛ mundo. quãtũcunqꝫ celi inferiores iugiter diuersis motibus agitentur celum tamen supremuꝫ qđ nos empireum ponimus in nullo mouetur: nec a sua quiete perturbatur. Sed perseuerani in sua immobilitate persistit. nam vt bona. dicit in secundo. d. 2. ar. 2. q. 1. in quarto argumẽto. celuꝫ emperium ẽ luminosum est spaciosuꝫ est vniforme ꝛ vltra hoc ẽ semper imobile. Sic ergo a simili dico q̃ q̃uis potentie inferiores ꝛ sensitiue perturbentur agitent ꝛ moueant i ordinate ad bona sensibilia: tamen ratio caucre debet ne vnq̃ moueatur ꝛ discedat ab operibus virtuosis quin potius in eis vsqꝫ ad mortẽꝫ imobilis perseueret. Aliam simili tudinem habemus de stellis. nã quãtũcunqꝫ cetere stelle circa celi axem ꝛ cardineꝫ moueantur: cardo tñ ipse a sua quiete nullatenus p turbatur sed semper imobilis perseuerat: sic a simili quãtũcunqꝫ pars sensualis vel aliqd aliud vt puta mundus ꝛ diabolus obuiet rationi: illa tamen contimue vsqꝫ in finem debet frui sua quiete videlicet diuini amoris. Item quantũcunqꝫ terra ꝛ aer inferior: corporaqꝫ inferiora pluuijs ꝛ tẽpestatib⁹ ꝓturbẽtur nunq̃ tamẽ eorum perturbatio peruenit ad celum. ꝛ q̃uis inferior pars aeris plena variis⁹ terrenis pluat grandineꝫ: superior tamen ps semp serena ꝛ clara perdurat. eo q̃ nullas nebulas vel vapores ad se ascendere permittit. Quod hoc modo phi probauerũt nam mons olim. tante altitudinis esse fertur. vt nullis pluuijs ꝛ nullis terrenis exalationibus p turbetur. i hunc altissimuꝫ montẽ pro tempore phi ascẽdebant vt posset ibi desastris aliq̃ cõtẽplari. Sed pp nimiã ibi aeris puritatẽ quo vegetari non potcrãt: spõgias aqua plenas ad nasum ferebãt. dũ in monte igitur essent postq̃ de stellis viderant digito in plurib⁹ locis ibi scribebant quas litteras sequenti anno cũ illuc accedebant in nullo mutatas. Idco a simili phi ipsi asserebãt q̃ i ꝑte superiori rationis nulla debebat vnq̃ libido vel concupiscẽtia ascendere: sed iugiter vsqꝫ ad mortem virtutibus moralibus adherere. Aliam similitudinẽ bẽmus in arte oratoria. Nam siquis vt dicit tullius in retborica

scba i sua ofone haberet optimũ eoꝝdiũ optimã disponẽ inuẽtioneꝫ memoriã eloquẽtiã narratioꝫ, pnunciationeꝫ ꝛ nõ haberet bonã ꝛ solidam cõclusionẽ: talis ofo oio pmiaret merito humane laudis. Et rõ est: q̃ ꝛ conclusio vt idẽ Tullius in pria retborica q̃ ars vet⁹ dr. est totius ofonis eritus ornatus determinatio atq̃ perfectio: ergo a simili sigs habeat omnes virtutes: ꝛ nõ habeat finem pseuerante: priuabitur sine dubio merito celestis glorie. Aliã deniq̃ similitudinẽ babem⁹ in sciẽtia logicali. Mã sicut ad babẽdũ vel faciendũ syllogismũ oio exigit vniuersalis affirmatiua vel negatiua: eo q̃ ex puris ꝑticularibus nibil sequitur: sic a sili siquis ỏbeat bñe syllogismũ ꝛ cõclusionẽ vite eterne. os q̃ vniuersaliter sit iustificatus ab omni culpa ꝛ oi ꝑeditus virtute. Et predictus etiam similitudinibus partꝫ qualiter perseuerãtia bonoꝝ opum vsqꝫ ad mortem cuiuslibet est necessaria ad salutem. ¶ Quinto deniq̃ hoc idẽ ꝓbo exemplis ꝛ ꝑcipue q̃druplici exẽplo. ¶ Prio exẽplo nãli creatura: q̃ omnes iugiter perseuerãt i eo ad qđ a deo sũt ordinate. Mã celuꝫ ꝛ singuli orbes planetarũ a suo motu ꝛ influctia inferiora ad momẽtũ nõ desinunt: sed vniformiter pseuerãt in eo qđ ceperunt: donec ad finem puenerunt quẽ intendũt: nũquid sol ꝛ luna ꝛ stelle cessant illuminare: ignis calefacere ꝛ lucere: aer suis temporibus humectare ꝛ cũctis animalib⁹ spiramẽ retribucre? certe nõ imo Judicuꝫ. 5. dicit. Sol ꝛ stelle semper manẽt in cursu ꝛ in ordine suo. nunquid mare desinit aquas ꝑ venas terre trãsmittere? certe nõ Natura insuper aliarum aquaruꝫ fluminum ꝛ fontium hoc seruat: quia quotidie fluunt vsqꝫ ad terminum suum. Vnde ecclesiastici primo dicitur. Ad locum vnde exierãt flumina reuertuntur vt iterum fluant. Nunquid terra desinit fructus producere nisi per accidens? certe non: imo natura omnium arborum ꝛ plantarũ semper perseuerat in opere ꝛ laboze: quousqꝫ deueniat ad debitum cõplementum: similiter coꝛ in quolibet animali nunq̃ cessat a motu etiaꝫ per momentum temporis. Si igitur natura sine ratiõe q̃uis ab intelligentia regatur semper perseuerat in opere suo: ignominiosum valde est q̃ rationalis homo deficiat ab operibus virtuosis.

¶ Secundo etiam ꝓbo exemplo artificiali seu artificum. Naꝫ omnes artifices iugiter laborant ꝛ perseuerant in opere suo: quousqꝫ veniant ad complementum operis. Et hoc faciunt pro acquirendo vno marcheto vel bolenco corruptibili. A fortiori debet quisqꝫ in arte virtutum ꝛ bonorum operum pro acquirendo incorruptibili regno celorum perseuerare. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo exemplo rationali videlicet romanorum ꝛ precipue exẽplo fabritij qui in omni virtute plurimũ perseuerauit. cui⁹ laudẽ Boe. metro septimo lib. secũdi cõmemorat. di. vbi nũc fidelis ossa fabricij manẽt? De illo eni fabricio narratur in hystoria romanorum que dicit eutropij li. secõdo. q̃ cum pirrus rex epirrotarũ tarentinis venisset in subsidiuꝫ cõtra romanos: comperto q̃ Fabricius esset pauꝑ q̃ erat vnus de legatis romanoꝝ: nũtijs missis ad eũ obtulit ei q̃rtaꝫ ptẽ sui regni vt ad se trãsiret ꝛ simul cũ hoc magnã auri quãtitateꝫ ei prestare voluit si ꝓderet romanã ciuitatẽ. cui Fabritius dixit regnũ tuũ sit cũ auro tanq̃ lutũ despicio: certissimus ꝑseuerãtiã fidei melioꝛẽ ꝛ nobiliorem eẽ oibus regnis ꝛ auro mũdi. Interiecto vero anno: missus ẽ Fabritius cũ exercitu a romanis cõtra pirrũ ad quẽ medicus pirri veniẽs, promisit se pirrũ veneno occisurũ: si sibi aliqd vel minimũ polliceret. quẽ Fabrit⁹ vinctuꝫ statim iussit reduci ad pirrũ: pirroq̃ dici q̃ cõtra cũ medicus spopõdisset. Tunc rex pirrus plurimũ admiratus dixisse fert. Ille ẽ Fabritius q̃ difficilius a pseuerãtia sue bone status ꝛ fidei q̃uis sol a suo cursu põt aucrti. Si igit⁹ ḥ pagan⁹ sine vlla exꝑectatiõe ꝓmij celestis sic vsqꝫ ad mortẽ in virtute perseuerare voluit quãto magis qlqꝫ xpianus dꝫ perseuerare in virtutibus bñis ex hoc certitudinẽ vite eterne. ¶ Quarto hoc ꝓbo exemplo sancti monali: vꝫ scõruꝫ ꝛ precipue Job. q. 17. c. d. donec deficiã nunq̃ recedã ab inocẽtia mea q̃ustificationẽ meaꝫ quã cepi tenere nõ deseram. Sic exẽplũ babemus de ¶ Paulo. 2. ad Thi. 4. di. bonũ certamẽ certaui cursũ cõsumaui tẽ. Et ad Ro. 3. di. Nõ facto aiaꝫ meã preciosiorẽ q̃ me: dũmõ cõsumem cursũ meũ ꝛ ministeriũ verbi qđ accepi a dño ieſu. ¶ Aliud exẽplũ babem⁹, ꝓbe dicẽtis. Inclinaui cor meũ ad fa. iusti. ru. i eternũ ꝓ retributione. Itẽ dicebat. Juraui ꝛ sta. c. iu. iustitie tue. O primuꝫ etiã exemplum babemus de. 40. martyribus q̃ pro xpi fide sik omnes in stagnuꝫ frigidissimi glatici proiecti: accidit q̃ vnus eoruꝫ spõ-

re egressus est nec cū ceteris vsq; ad mortem pseuerauit. Janitor aūt respiciēs vidit .39. aureas coronas :r cum essent .40. martyres dixit intra se. Ego pfecto q̄dragesimā coronā habebo:r stati ingrediēs cum feruore stagnū glatiei:coronā habuit quā alius nō perseuerās oio pdiderat. ¶ Dcniq; hoc pbo crēplo xpi būdicti q vt habeā ad phil.3. Fact⁹ est obe diēs vsq; ad mortē. Vnde nō. q; trigitatribus ānis cōtinuis noluit vnq̄ desistere a pseuerātia nre redemptionis:non propter villā tēptationē:nō propter penitētiā nec propter tribulationē:nō,ppter anrictatem frigoris r caloris nō propter ingratitudinem nrām atq; iudeorū:nō propter acerbissimam penam tā aie q̄ corpis.nō propter pietatē r preces sue matris magdalene atq; discipulor. Sz semp in predictis vsq; ad mortē nō desscē quousq; dixit cōsumatū est. Et Jo.17.di.opus consumaui qō dedisti mihi vt faciā. Et statim hoc dicto dixit. In manus tuas.s.nūc r nō aū cō mēdo spiritū meū. Quo crēplo datur intelligi q; solū aninaz illā celestis pī suscipiet in regno eterne vite q̄ perseueraucrit vsq; ifinē in eius amore scu i opibus virtuosis.r certe nimis ingratus erit q pp christi amorē nō perseuerat in eius preceptis r dilectione vsq; ad mortē. Erquo ipse ,ppter nos omnes vsq; ad mortē in opibus nre redemptiōis pseuerauit ¶ Er predictis igitur auctoritatibus rōibus figuris similitudinibus r crēplis vidisti,populo meus qualiter vnicuiq; saluando:necessaria est pseuerantia in diuino amore r operibus bonis:obsecro igit te ozo r obtestor mi populc precordialissime,amātissime r dulcissime.quē totis viscerib⁹ diligo vt perseuerare velis in diuino amore in fraterna charitate i diuinis preceptis r opibus misericordie spirituālis r corporalis:in contritione r abstinentia peccatorū in susceptione deuota sacramētorum in pietate iustitia fortitudine tēperātia ceterisq; virtutibus vt simul omnes in virtute perseuerātie mereamur grām dei in pūti r in futuro gnāli iuditio mereamini ēt collocari vos omnes simul r ego ad dextrā nri veri r glorioši iudicis xpi atq; ab eius ore dulciter audire verba .Math.xxv. venite benc.pa. mci.tē. Quod vt fiat rogem⁹ omnes iugiter r deuote creatorē nrm vz pcz filiuz spūz sanctū necnon r ipsum saluatorē nrm iesū xpm filiū cuz dulcissima eius mre totaq; celesti curia in quo simul cū eodē pfe r spū sancto omnis potestas omnis bonitas omnis clemētia omnis iusticia omnis magnitudo.omnis sapientia omne regnū r imperiuz ois charitas ois benedictio ois claritas ois gratiar actio. ois laus ois honor ois virtus ois fortitudo in secula seculor amē. ¶ Si quid in hoc qua dragesimali nro forez minus būdictuz quod absit ascribat ipicie r ignorantie mee:illud tñ humiliter si necesse forez prelatis nostri ordinis r omnibus me prudētioribus r sapiētiorib⁹:sz in primis sācte ac catholice mri eccle sie q̄ est magistra omnis virtutis omnis veritatis r que in sententijs suis errare nō pōt cum a spū sancto r domino nostro iesu xpo qui est in fallibilis veritas iugiter regat corrigendū trado:si qd vero dignū laude r fructū in eo p me dictū est:dño deo nostro in cuius veritate oia sūt vera:r i cui⁹ lumine oia obscura patēt patri.s.r filio r spūi sancto in cēntis vno in psonis trino:er quo oia p quē oia in quo oia in quo viuimus mouemur r sumus qui pnciptū est oiuz bonor:lumē oium rōnā sine quo nulla nā subsistit nulla scia instruit r null⁹ vsus erpedit:tot sint laudes r gre quot officio nequeunt dici lingue. In infinitū enim maior est oi laude:oi rōne:omniq; narratiōe. imo ē oi intellectui creato superior; vt ad ipz narrādū r digne laudadū ēt deficiāt omnes linguer:tā angelice q̄ humane:qz quicqd creata intelligētia de ipo diceret:in infinitū min⁹ erit q̄ ei⁹ dignitas regrat. Sit insup r apud deū r saluatorē nrm iesuz xpm pze creaturis oibus semp būdicta dei mater sitemerata vz virgo Maria.vna cū seraphico pfe meo fr ciscō cuius virginis gliose meritis r pce non solū vt puto viuo corpe: sed ēt vt spo mētr r charitate:cui virgini gliose r seraphico meo pri sācisco ēt, denuo me būilr ceteroq; cōmēdo vt tā i me q̄ in ceteris grām suā augeat r pseruet r dicat omnis populus Amen.

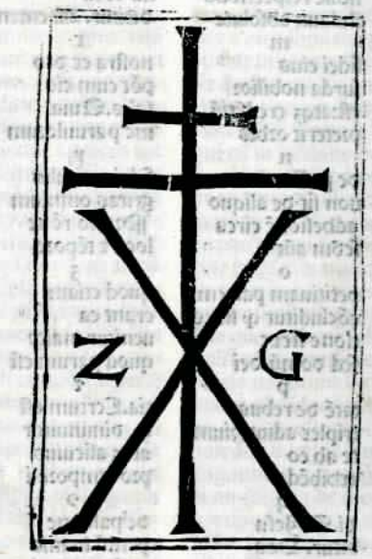
¶ Explicit q̄dragesimale de.12. mirabilib⁹ et eellētijs xpiane fidei edituz cū ingēti studio r labore per veñ. Religiosū fratrē Antoniū de Balocho diocesis Vercellēsis regularis observātie fratrū minorū,pfessorē ac predicatorez apostolicum. Impressum vero Venetijs Per Joānē r Brēgouē ō gregoris fratres Anno domini .Mo.cccc.lxxxxij.mēsis Februarij die.xvi. Finis

a
Prima vacat
Fratris Antonij
rum,bonorum
ingt vt maioribus
b
in dictando r
tate se separet
dis r huiusmodi
dicitur dispositio
c
tra multos
monentez. Et
dit di. Quod
coactionis:r
d
in corpore
non potest quis
debuit potissime
creuit humano
e
diffinitionē essentialē
ad generationē
sanctarum virtutū
si semen
f
ticiam eternorum
cia ratiōe
lium mentem
euacuat r
g
Acceptus est regi
Licet enim
actibus vite sue
tas respondet
h
Sed post
plicē potentiam
alia fide r lege
esset quod bene
i
hoc essent
¶ Feria tertia
quod non est
tem in se
k
plectitur omne
alia debet esse
cum Maria
Mat.26.vbi
l
apparitionis seu
cula in fide
nouē respectibus
stulauit absolute
m
fidei eius
surda nobilior
est:atq; credētiā
preterit orbis
n
de passionibus
non sit de aliquo
adhesionē circa
scōm aūt r
o
petitiuam partem
cōcluditur q; fides
tione sicut
sed domū dei
p
tatē de rebus
tripler adiutorium
te ab eo
exhibēda
q
di. O Jesu
bitur. Vos
tionem nobis
se quia
r
phm.r.de anima
suscipict claritatem
eius. Et
cussione:habeo
s
teri r si
humiliratis
32.q.j.c.
dia reseruari
t
cōsequēs etiam
latria. Cōfiderata
f.q; distinguendus
feciſti aliud
v
Quartum, būficius
litatis. Nam
ita vt sit
dicitur. Memento
x
nostra et deo
pōt cum eis
solis. Quia
me paruulorum
y
fidei articulis
gritas omnium
Primo rōne
loco r tēpore
z
quod etiam
erant ea
uenitur maior
quod parum est
r
tia. Certum est
q; diminuitur
atq; alicuius
pro temporali
2
de passione
petitū inanis
arcba procedat
ris ad hoc
9
requiritur oio
hec ille.
omni virtute
ir.q; transeunte
A
sub accidentibus
do respectu
hoc dedit
cessitate saluto
B
Aleran. Adiungit
bibit etiaz
suo occurrere
patet decimum
C
Diuinitate clare
pium mediuz
parentur mortes
ctatu vbi agit
D
ingratas:r per
r oscularer
funderet r etiam
potest tñ
E
redeuntibus a
putrido seu
argumento habeo
enim redimus
F
Felicitate eterne
gumentis cum
dico vobis
cōmendant:erquo
S
sustinere
ad credendum
Jac.4. dicitur
tam dilectionē

Universidad de Deusto
Biblioteca

264

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tabula

¶Tabula presentis operis de.12.vz preroga tiuis excellētissime fidei xp̄ianc. In qua an notant̄ per ordinē sermones t cozū capitu la. Et primo.

¶Dominica in septuagesima de prima ex cellentia sacratissime fidei que dr excellen tia quidditatis. Sermo p̄m⁹ car.5. In quo sermone ponit prim⁹ respectus. s. cruditiōis quo faciliter quisq; poterit ꝓficere t conser uari in gratia dei sub quo respectu ꝓponū tur tres conditiones.

Prima dr conditio Sublimitatis. car.6.
Secunda conditio Claritatis. car.7.
Tertia conditio Puritatis. car.8.

¶Feria secūda post dominicā septuagesime de quattuor aliis conditionib⁹ quas ꝗlibet doctrina requirit. Sermo scōs. car.8.

Prima dr conditio Medietatis. car.9.
Secunda conditio Diuersitat car.10.
Tertia conditio Vigorositatis. car.10.
Quarta conditio Charitatis. car.10.

¶Feria tertia post dominicā septuagesime de excellentia quidditatis eiusdē fidei. Ser mo tertius. In quo sermone ponit secūd⁹ respectus vz dispositionis quo quisq; faci liter sperare potest de salute sua sub quo re spectu ꝓponūtur septē dispositiones e qb⁹ tm̄ explicant in presenti sermone tres.

Prima dr dispositio Accessionis. car.12.
Secunda dispositio Festinationis. car.13.
Tertia dispositio Cōtinuationis. car.14.

¶Feria quarta post dominicā septuagesi me de reliqs quattuor dispositionib⁹ predi ctis. Sermo quartus.

Quarta dr dispositio Attētionis. car.15.
Quinta dispositio Creditionis. car.16.
Sexta dispositio Susceptionis. car.17.
Septima dispositio Operationis. car.18.

¶Feria quita post dominicā septuagesime de tertio respectu principali: vz Influxiōis diuine clementie quo apparet ꝙ quisq; fa ciliter saluari potest ex septē effectib⁹ diui ne clementie. Sermo quintus. car.19.

Prim⁹ dr effect⁹ Preseruationis. car.20.
Secūdus effectus Purificatiōis. car.22.

¶Feria sexta post dominicā septuagesime de qualitate ciusdē fidei q̄ cognoscitur quē libz posse faciliter saluari alijs duobus esse ctibus diuine clementie Sermo sextus.

Tertius dr effectus Inductionis. car.23.
Quartus effectus Custoditionis. car.26.

¶Sabbato post dominicā septuagesime de qualitate ciusdē fidei que apparet quēlibet faciliter posse saluari alijs tribus effectib⁹ diuine clementie. Sermo septimus.

Quintus effect⁹ dr Institutionis. car.28.
Sextus effectus Conditionis. car.29.
Septim⁹ effectus Intercessionis. car.30.

¶Dñica in sexagesima de quidditate essen tiali eiusdē fidei que demonstrat ꝙ quattu or articulos. Sermo octau⁹. In quox pri mo declarat sub triplici respectu qre apo stolus fidem appellat substantiā. Quorum Primus respect⁹ dr Causalitatis. car.33.
Secūdus respect⁹ Necessitatis. car.35.
Tert⁹ respect⁹ Cōseruabilitatis. car.35.

¶Feria secunda post dominicā sexagesime de quidditate seu diffinitiōe essentiali eiusdē fidei: que demōstrat per secundū articu lum. Sermo nonus. In quo articulo de clarat sub triplici respectu quare apostolus diffinivit substantiā fidei ꝓ bona speranda futura tm̄ t non presentia.

Prim⁹ respect⁹ dr Proportionis. car.36.
Secūdus respect⁹ Significatiōis. car.37.
Tertius respectus Inductionis. car.39.

¶Feria tertia post dominicā sexagesime de diffinitione eiusdē fidei que demōstrat per tertiū articulū. Sermo decim⁹. In quo de clarat sub alio triplici respectu quare apls diffinit substātiā fidei eē cēntialr argumtū.

Prim⁹ respectus Certificatōis. car.39.
Secūdus respectus Exclusionis. car.41
Tertius respectus Argutionis. car.42.

¶Feria quarta p⁹ dominicā sexagesime de diffinitione eiusdē fidei que demōstrat per quartū articulū. Sermo vndecim⁹. In quo articulo declarat sub alio triplici respectu q̄ re apls diffinit fidē eē argumtū ñ appētū.

Prim⁹ respect⁹ dr Distinctionis. car.43.
Scōs respect⁹ Ratificationis. car.44.
Tertius respectus glorificationis. car.45

¶Feria quta post dominicā sexagesime de scōa excellētia eiusdē sacratissime fidei que dr necessitati. Sermo duodecim⁹. In quo sermōe declarat qualr ipa fides xp̄iana ne cessaria sit ad salutē t sine qua nemo vnq̄ saluabit̄ t hoc quadrupliciter.

Primo auctoritatib⁹. car.47
Secundo rationib⁹. car.48.
Tertio similitudine. car.49.
Quarto exemplo. car.49.

265

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Feria sexta post dñicam sexagesime de ea dē fidei excellētia que dr Necessitat. Sermo.13. In quo sermone ꝓbat adhuc talis necessitas quintupliciter.
Primo auctoritatibus. car.50.
Secūdo rationibus. car.50.
Tertio distinctionibus. car.52.
Quarto similitudine. car.52.
Quinto exemplo. car.52.
¶ Sabbato post dñicā sexagesime de cā ne cessitatis ciusdē fidei. Sermo.14.
Prima dr causa Maioritatis. car.55.
Secūda causa Paucitatis. car.55.
Tertia causa Prolixitatis. car56.
Quarta causa Falsitatis. car.56.
¶ Dñica in quinquagesima de tertia excellentia ipsi⁹ sacratissime fidei: que dicit excellentia dignitatis. Sermo.15. In quo sermone queritur vtrū sub vna sola fide quilibet salvatur: & hoc sub triplici articulo.
Prim⁹ dr articul⁹ false opinionis. car.57
Scōs articulus firme tentionis. car.57.
Terti⁹ articul⁹ egregie satisfactiōis. car.59
¶ Feria scōa post dñicam quinqagesime de quarta excellētia ciusdē fidei: que dr excellētia veritatis. Sermo.16. In quo sermōe ꝓbat de.12. argumentis vno tm declarato q̄ est argumētū testificationis q̄liter sola xp̄ia nox fides ē recta sub triplici respectu. quox
Prim⁹ dr respect⁹ Purificatiōis. car.62.
Scōs respect⁹ cōcordationis. car.63.
Tertⁱ⁹ respect⁹ sanctificationis. car.64.
¶ Feria tertia post dñicam quinqagesime de eadē excellētia ipsius fidei. Sermo. 17. In quo sermone declarat ꝑ tria alia argumēta ordinate sequentia solā xp̄ianox fidē veram esse atq3 rectissimā. Quox
Scōm argumentū dr Subiugatiōis. 66.
Tertū argumentū Obiectionis. car.67
Quartū argumentū Reuelationis. 68.
¶ Feria quarta post dñicā quinquagesime: que dr Cinerū de eadē excellētia ipsi⁹ fidei. Sermo.18. In quo sermone probat solam xp̄ianorū fidem esse verā argumēto Ordinationis qō est quintum in ordine. Et hoc ostendit sub triplici ordine. Quorum
Prim⁹ dr ordo Diuinalis. car.69.
Scōs ordo Prorimalis. car.73.
Tertius ordo Specialis. car.73
¶ Feria quinta post Cineres de eadē excellentia ipsi⁹ fidei. Sermo.19. In quo sermone ꝓbat solā xp̄ianorū fidem esse veram argumento Complectionis quod est sextus in ordine ex cōcordantia sacrax scripturaruz tam in veteri q̄ in nouo testamēto absq3 alia diuisione. car.74.
¶ Feria.6. post Cineres de eadē excellentia ipsi⁹ fidei. Sermo.20. In quo ꝓmone declarat q̄ nihil sub celo sit deo gratius q̄ fubi ei xp̄iane fidei quod ꝓbat tribus aliis argumentis: quorū in ordine.
Primū dr argumentū Tollerationis. 78
Scōm argumentū Trāsmutationis. 81.
Tertiū argumentū Cōfirmationis. 81.
¶ Sabbato post Cineres de eadem excellētia ipsius fidei ad ꝓbandu⁹ q̄ sola sit vera ostendit trib⁹ aliis argumētis. Sermo 21
Primū argumentū dicit dispersionis vel in ordine decimū. car. 82
Scōm argumentū 11 in ordine vndecimū opinionis. car. 83
Tertiū argumentū & in ordine duodecimū dicitur durationis. car. 83
¶ Dñica ꝑma in quadragesima de qnta excellentia sacratissime fidei: que dicit excellētia nobilitatis. Sermo 22
In quo sermone declarat ex septem nobilitatibus ipsius fidei vna tm: que dicit nobilitas triumphationis qua mediante q̄libet faciliter superat oēm tentationē tam mūdi q̄ carnis atq3 diaboli. Et ꝓbat vnica tm contemplatione ex tribus ꝓpositis: que dr Ntēplatio nc̄itati sub quadruplivia. Quax
Primo via auctatum. car. 85
Scōo via qnq3 rationum. car. 85
Tertio via figurarum. car. 87
Quarta via exemplorum car. 88
¶ Feria scōa ꝑme dñice quadragesime de eadē excellētia. v3 de scōa nobilitate sanctifime fidei: que dicit supatiua. Sermo 23
In quo sermone ꝓbat maioris laudis et meriti esse supare ꝓprias passiones & inordinatas affectiones q̄ subiugare sibi oēs mūdi diuitias vel regni. Et hoc ostat clare scōa ntemplatōe ex tribus ꝓpositi: que dr contemplatio nobilitatis sub triplici via.
Primo generalib⁹ auctoritatib⁹. car.89.
Scōo specialib⁹ rationib⁹. car.89.
Tertio multiplicib⁹ exemplis. car.92.
¶ Feria tertia ꝑme dñice quadragesime de eadē excellētia v3 de nobilitate fidei. Sermo.24. In quo sermone demonstrat magnitudo premij seu glorie que debet virili pugnāti ex tra tria predicta ex tertia contēplatione ꝓposita in ordine que dicit Premiositatis sub quadruplici via.
Primo auctoritatibus. car.93.
Scōo distinctionibus. car.93.
Tertio rationib⁹. car.94.
Quarto reuelationibus. car.97.
¶ Feria quarta ꝑme dñice quinquagesime de eadē excellētia v3 de nobilitate scōa ipsius fidei que dr Extractiua. Sermo. 25.
In quo sermone queritur per modū q̄nis. An habit⁹ fidei possit acgri p aliquod obic cū sensibile. Circa quod tria ꝓponūtur.
Primo rōnabilē Oppositionē. car.97.
Scōo verā conclusionē. car.97
Tertio debitā Interruptionē. car.99
¶ Feria qnta ꝑme dñice q̄dragesime de eadē excellētia v3 de tertia nobilitate ipsi⁹ fidei: que dr potestatiua. Sermo.26. In quo sermone ꝓbat q̄ fides sola excedit totā naturā in triplici potestate.
Primo in potestate Coniūctionis. 100.
Scōo in ptāte Trāsmutationis. 101.
Tertio in ptāte Diuersificatiōis. car.101.
¶ Feria sexta ꝑme dñice de eadē excellētia. v3 de quarta nobilitate ipsi⁹ fidei que dicit verificatiua. Sermo.27. In quo sermone declarat fore impossibile aliquā falsitatem vel errorē simul cē aut admisceri cum fide xp̄iana. Circa quod tria ꝓponūtur.
Primo oppositā Argumētatio. car.103.
Scōo firma Verificatio. car.103.
Tertio debita Satisfactio. car.104.
¶ Sabbato ꝑme dñice q̄dragesime de eadē excellētia v3 de qnta nobilitate ipsi⁹ fidei q̄ dr sublimatiua. Sermo.28. In quo sermone, ꝓbat sola fides xp̄iana magis bonorificat & nobilitat aīam q̄ facerēt oēs rpales seu spūales nobilitates simul: qō triplici via ostenditur.
Primo auctoritatibus. car.105.
Secūdo rationib⁹. car.105.
Tertio similitudine. car.106.
¶ Dñica scōa in q̄dragesima de eadē excellentia v3 de sexta nobilitate ipsi⁹ fidei q̄ dr supatiua. Sermo.29. In quo sermone declaratur q̄ sola fides xp̄iana realiter excedit nobilitatē oiuz aliarū scientiax qō quadruplici via probatur.
Primo auctoritatibus. car.107.
Scōo rationibus. car.107.
Tertio distinctionib⁹. car.108.
Quarto effectibus. car.iii
¶ Feria scōa post scōam dñicā quadragesime de eadē excellētia v3 de septima nobilitate ipsi⁹ fidei q̄ dr Adoratiua. Sermo.30. In quo ostenditur qualiter quilibz tenetur colere & adorare creatorem suum sub vnica contemplatione ex septem in ordine ꝓpositis que dicitur Specificationis vbi declaratur deum adorari debere adoratione latrie quod tripliciter probat.
Primo auctoritatibus. car.ii2.
Secundo rōnibus. car.ii2.
Tertio exemplis. car.ii3.
¶ Feria tertia post scōaz dñicaz quadragesime de eadem excellentia. videlz de septima nobilitate ipsius fidei. Sermo 31.
In quo sermone declaratur secunda contemplatio diuine adorationis: que dicitur diffinitionis. vbi declarato q̄ honor latrie nulli alteri creature cōmunicari potest pterq̄ ipsi deo. modo in presenti ostenditur quid sit ipsa latria ꝑm suam essentiam triplici diffinitione. Quarum
Prima est August.io. de ciui. dei. car.ii4.
Secūda diffinitio de latria est glosa. super verba Matthei quarto. car.ii5.
Tertia diffinitio est Augusti. libro de vera religione. car.ii5.
¶ Feria quarta post secundā dominicā quadragesime de eadem excellentia: videlz de septima nobilitate ipsius fidei. Sermo.32.
In quo sermone declaratur tertia contemplatio diuine adorationis que dicitur Obligationis. vbi probatur q̄ nullus vnq̄ poterit saluari nisi deuz humiliter adoret adoratione latrie qō quadruplici via ostendit.
Primo auctoritatibus. car.ii6.
Secundo rationib⁹. car.ii6
Tertio distinctione. car.ii9
Quarto exemplis. car.ii9.
¶ Feria quinta post scōam dñicam q̄dragesime de eadē excellētia v3 de septima nobilitate ipsius fidei. Sermo. 33.
In quo sermone declaratur quarta contēplatio diuine adorationis: que dicitur locationis: vbi ostenditur conuenientius deum adorari in ecclesijs & locis sacris q̄ alibi qō tripliciter probatur.
Primo auctoritatibus. car.iio.

266

Universidad de Deusto
Biblioteca

Scõorationibus. car.120.
Tertio exemplis. car.122.
¶Feria sexta post scõam dñicam q̃dragesime de eadẽ excellẽtia vȝ de septia nobilitate ipsi⁹ fidei. Sermo.34. In quo sermone declarat gnta cõtemplatio dine adorationis: q̃ dr ¶Modificatiõis vbi oñdit er q̃ttuor adoratiõib⁹ ,ppositis ꝓma tãtũ que dr Cordialis q̃ tria ingrũtur necessario ad verum cultũ latrie. vȝ
¶Primo vera cognitio. car.124.
Scõo vera dilectio. car.125.
Tertio vera speratio. car.125.
¶Sabbato p⁹ scõaz dñicam q̃dragesime de eadẽ excellẽtia vȝ de septia ipsi⁹ fidei nobilitate. Sermo. 35.
In quo sermone declarat de ipsa modificatione diuini cultus scõa adoratio: que dicitur vocalis ad quã tria requirũtur.
¶Primũ dicitur ¶Profcssio. car.127.
Secundũ ¶Impensio. car.127.
Tertium ¶Deprecatio. car.128.
¶Dominica tertia in quadragesima de eadem excellẽtia ꝛ nobilitate ipsi⁹ fidei. Sermo.36. In quo sermone declarat de ipsa modificatione diuini cultus tertia adoratõ que dr corporalis que cõsistit in quinq;.
¶Primo in oblatione. car.129.
Secundo in genuflexione. car.130.
Tertio in curuatione. car.130.
Quarto in extensione. car.131.
Quinto in percussione. car.131.
¶Feria scõa post tertiã dominicam q̃dragesime de eadẽ excellentia ꝛ nobilitate ipsi⁹ fidei. Sermo.37. In quo sermone declarat de ipsa modificatione diuini cultus quarta adoratio que dr virtualis ex qua pȝ qualiter opa virtuosa ad diuinũ cultũ sunt necessaria que opera de trib⁹ in ordine ꝓpositis primũ opus dr contritionis cui⁹ necessitas gntupliciter probat.
¶Primo auctoritatibus. car.133.
Secundo rationibus. car.133.
Tertio similitudinibus. car.135.
Quarto exemplis. car.135.
Quinto distinctione. car.135.
¶Feria tertia post tertiã dominicã quadragesime de eadẽ excellẽtia ꝛ nobilitate ipsi⁹ fidei Sermo.38. In quo sermone declarat ꝫm opus diuino cultui necessariũ quod dr opus cõfessionis cuius necessitas quintupliciter probatur.
¶Primo auctoritatib⁹. car.136.
Secũdo distinctionib⁹. car.136.
Tertio rationib⁹. car.137.
Quarto similitudinib⁹. car.137.
Quinto exemplis. car.139.
¶Feria quarta post tertiã dominicã q̃dragesime de eadẽ excellẽtia ꝛ nobilitate ipsi⁹ fidei. Sermo.39. In quo sermone declarat tertiũ opus diuino cultui necessariũ qõ dr opus satisfactionis cui⁹ necessitas quadrupliciter probatur.
¶Primo auctoritatib⁹. car.140.
Secũdo distinctionib⁹. car.140.
Tertio rationibus. car.141.
Quarto exemplis. car.144.
¶Feria quinta post domicã quadragesime de excellẽtia ꝛ nobilitate ipsi⁹ fidei. Sermo 40. In quo sermõe declarat de diuino cultu. vi. contẽplatio que dr associationis seu ꝓpulic que adoratio ad speciales ꝓsonas cõuenit de qua ꝓpulia tres proponũt veritates. Quarum
¶Prima dr veritas Quidditatis. car.145.
Secũdo veritas Specialitatis. car.145.
Tertia veritas Causalitatis. car.147.
¶Feria sexta post tertiã dominicã quadragesime de excellẽtia ꝛ nobilitate ipsi⁹ fidei Sermo.41. In quo sermõe de diuino cultu declarat quid sit cẽntialiter virtus dulie de qua ponũtur tres cõtẽplatiões. Quarũ
¶Pria dr cõtẽplatio Quidditat. car.148.
Scõa cõtemplatio Maioritat. car.149.
Tertia cõtemplatio Specialitat. car.150.
¶Sabbato post tertiã dñicã quadragesime de excellẽtia ꝛ nobilitate ipsius fidei seu de maxima veneratiõe sacerdotũ. Sermo.42
In quo sermõe ,pbat q̃ta sit obligatio cuilibet honorare sacerdotes honore dulie qõ tripliciter probatur.
¶Primo auctoritatib⁹. car.153.
Secundo rationibus. car.153.
Tertio exemplis. car.157.
¶Dñica quarta in quadragesima de excellentia ꝛ nobilitate ipsius fidei. Sermo.43.
In quo sermone declarat de diuino cultu septima cõtẽplatio que dr oppositiõis: qua precipue intelligit quid opponat adoratiõi latrie. Et sunt. 40. genera boiuȝ huic vero cultui latrie cõtrariantiũ: quoz viginti in p̃senti sermõe errores denotãt ordiate. 158
¶Feria scõa p⁹ q̃rtã dñicã q̃dragesime õ excellẽtia ꝛ nobilitate ipsi⁹ fidei. Sermo.44
In quo sermone declarant genera aliorũ 20. boiuȝ q aduersant diuino cultui. 160.
¶Feria tertia post quartã dñicã quadragesime de excellẽtia ꝛ nobilitate ipsi⁹ fidei. Sermo.45. In quo sermone declarant. 10. alia genera boiuȝ q̃ aduersant dino cultui. 164.
¶Feria q̃rta p⁹ q̃rtã dñicã quadragesime õ 6. excel. ciusdẽ fidei q̃ dr integritat. Sermo. 46
In quo sermõe declarat ꝙ ad integritateȝ vere fidei requirũt necessario. 8. circũstãtie quaz ꝓma tm ponit in ꝓti que dr circũstãtia cõpletiõis cui⁹ necitas ,pbat q̃druplr.
¶Prio auctoritatib⁹. car.168.
Scõo rationib⁹. car.168.
Tertio distinctionibus. car. 169
Quarto sititudinibus. car. 170
¶Feria quinta de eadem integritate fidei. Sermo 47
In quo sermone declarat scõa circũstãtia que dicit ꝓfessionis. Cuius necitas adhuc probatur quadrupliciter.
¶Primo auctibus. car. 170
Scõo rõnibus. car. 170
Tertio distinctionibus. car. 171
Quarto exemplis. car. 171
¶Feria sexta post quartam dñicaȝ quadragesime de eadẽ integritate fidei. Sermo 48
In quo sermone declarat tertia circũstãtia ipsius fidei: que dicit opationis: cuius opis boni necessitas ,pbatur gntupliciter.
¶Primo auctoritatibus. car. 172
Scõo rõnibus. car. 172
Tertio distinctionibus. car. 174
Quarto sititudinibus. car. 175
Quinto exemplis. car. 175
¶Sabbato post quartã dñicam quadragesime de integritate ciusdẽ fidei. Sermo 49
In quo sermone declarat quarta circũstãtia ipsius fidei: que dicit intensionis vȝ qualiter fides debet esse intensiua magna ꝛ nõ parua. Circa qõ proponuntur tria.
¶Primo sua veritas. car. 176
Scõo diuersitas. car. 176
Tertio sua necessitas. car. 179
¶Dñica de passione de integritate ciusdeȝ sacratissime fidei. Sermo. 50.
In quo sermone declarat vera circũstãtia ipsius fidei: que dicit formationis: que forma est ipsius fici quedam formatio de qua formatione fidei tria sp̃aliter ,pponũtur vȝ
¶Primo eius modalitas. car. 180.
Scõo eius realitas. car. 181.
Tertio eius necessitas. car. 181.
¶Feria scõa post dñicam de passione. Itez de integritate ciusdem sacratissime fidei. Sermo 51
In quo sermõe declarat sexta circũstantia ipsius fidei: que dicit inquisitionis vbi ostẽditur simplr esse credendum veritati fidei: non aũt temerarie inquirendũ rõnibus naturalibus aut alijs inutilibus scientijs ipsi⁹ fidei ,pfunditatem: qõ ,pbatur gntuplr.
¶Primo auctoritatibus. car. 183
Scõo rõnibus. car. 183
Tertio distinctionibus. car. 186
Quarto similitudinibus. car. 186
Quinto exemplis. car. 186
¶Feria tertia post dñicam de passione de integritate ciusdẽ fidei catholice. Sermo. 52
In quo sermone declarat septima circunstantia ipsius fidei: que dicit obiectiõis vbi ostendit ꝙ nisi omne opus bonũ fiat bono obiecto aut recta intentione nihil iuuat ad salutez: que conclusio ,pbat ꝓferat nouẽ obiect: ,ppter que diuersi operãtur: de gb⁹ in ꝓti sermone tria tm ãnotant. Quorum
¶Primũ vocat obiectũ creditõis. car. 187
Scõm defectionis. car. 187
Tertium ꝓfusionis. car. 189
¶Feria quarta post dñicam de passione de integritate ciusdẽ fidei catholice. Sermo. 53
In quo sermone declarant tria alia obiecta sub eadẽ septia circũstãtia fidei. Quoz
¶Primum dicit obiectũ afflictõis. car. 190
Scõm retributionis. car. 190
Tertium offensionis. car. 191
¶Feria qnta post dñicam de passione de integritate ciusdẽ fidei catholice. Sermo 54
In quo sermone declarant alia duo obiecta sub eadẽ ꝓbita circũstãtia fidei. Quoz
¶Primũ dr obiectũ coactõis. car. 192
Scõm glorificationis. car. 193
¶Feria sexta post dñicam de passione de integritate ciusdẽ fidei catholice. Sermo. 55
In quo sermone declarat nonũ ꝛ vltimuȝ obiectũ sub eadẽ ꝓdicta circũstantia quod obiectũ appellat honorificatiõis per quod manifestat ꝙ vera fides catholica in oibus operibus dȝ habere simplr pro suo obiecto solam gloriam ꝛ honorẽ dei que ꝓclusio ,p

267

batur gntupliciter.
Primo auctoritatibus. car. 194
Scõo rõnibus. car. 194
Tertio distinctionibus car. 195
Quarto similitudinibus. car. 196
Quinto exemplis. car. 196
¶ Sabbato post dñicam de passione de eadem excellentia vꝫ de integritate ciusdem fidei catholice. Sermo 56
In quo sermone declarat octaua circũstãtia ad integritatem ipsius fidei necessaria:q̃ dicit fortificatõis: vbi ostẽdit q̃ glibꝫ tenet exponere corpus suũ ꝓ ꝑmn morti corpora li ꝓ liberando aiam ꝓximi sui a periculo infidelitatis ꝛ eterne dãnationis:que ꝯclusio probatur tripliter.
Primo auctoritatibus. car. 197
Scõo rõnibus. car. 197
Tertio exemplo. car. 198
¶ Dñica in palmis de eadem excellẽtia vꝫ de integritate ipsi⁹ fidei catholice. sermo. 57
In quo sermone declarat q̃ glibet fidelis tenet potius eligere mortem corporalez q̃ꝫ vnq̃ cõmittere aut velle cõsentire peccato mortali:que conclusio ꝓbat gntupliciter
Primo auctoritatibus. car. 199
Scõo rõnibus. car. 199
Tertio distinctionibus. car. 202
Quarto exemplis. car. 202
Quinto similitudinibus. car. 204
¶ Feria scõa post dñicã in palmis de septia excellentia sacratissime fidei:que dicit realitatis. Sermo. 58
In quo sermone declarat qualr in sacro altaris continẽ vex corpus ꝛ sanguis rp̃i que ꝯclusio ꝓbat.3.ꝯclusio.Quax vna tm̃ hodie exp̃mit que dicit ꝯclusio veritatis.ꝓ cuius dilucidatione annotant tria. Quox.
Primo suam realitatem. car. 204
Scõo suam vnitatem car. 208
Tertio suã doctrinabilitatem. car. 208
¶ Feria tertia post dñicaꝫ palmax de septa excellẽtia ciusdem fidei scu de realitate dominici sacramenti. Sermo 59
In quo sermone declaratur scõa ꝯclusio q̃ dicit necessitatis.vbi ꝓbat quẽlibet adultũ obligari semel saltem in ãno ad susceptõez huius sacri:ꝛ ꝟ quadrupliꝛ ꝓbat.
Primo auctoritate. car. 209
Scõo distinctionibus. car. 209
Tertio rationibus. car. 210
Quarto figuris. car. 213
¶ Feria quarta post dñicam palmax de excellentia ciusdem fidei scu de realitate sacri Sermo 60
In quo sermone declarat tertia ꝯclusio:q̃ dicit spãlitatis.vbi oñditur q̃ sunt .12. gne boiuꝫ gbus sacra cõio est deneganda.Et gbus de ꝑmo genere tm̃ dicat i pñti ꝛmone qui vꝫ sunt in culpa mortali gbus dꝫ denegari ipsa cõio:qõ ꝓbatur gntupliciter.
Primo auctoritatibus. car. 214
Scõo distinctionibus. car. 214
Tertio rõnibus. car. 214
Quarto figuris. car. 216
Quinto exemplis. car. 217
¶ Feria qnta post dñicam palmax dicta in cena dñi de excellentia eiusdem fidei scu õ felicitate ipsi⁹ dñici sacri. Sermo 61
In q̃ sermone declarat q̃ sint alia vndeciꝫ genera boiuꝫ gbus sacra cõio omnino denegari debet. car. 217
¶ Feria sexta in parasceue de octaua excellẽtia ciusdem fidei:que dicit excellentia passibilitatis. Sermo. 62
de quo misterio passionis tria ꝓponuntur.
Primũ mysteriũ dicit necessitatis. vbi oñditur q̃ hoc passionis mysteriũ arqꝫ mysterium quilibet fidelis de necessitate salutis tenet hodie ad memoriã reducere ac renouarc.Et ꝓbat ꝟ ꝯclusio quadrupliꝛ.
Primo auctoritatibus. car. 222
Scõo rõnibus. car. 223
Tertio similitudinibus. car. 225
Quarto exemplis. car. 226
¶ Scõm mysteriũ dicit acerbitatis.vbi ostẽditur q̃ xp̃i mors ꝛ passio ꝑ se grauior fuit ꝛ acerbior omni simul morte arqꝫ passiõe oiuꝫ beatox martyx qui fuerũt ꝛ futuri sunt que conclusio ꝓbatur tripliꝛ.
Primo auctoritatibus. car. 227
Scõo rõnibus. car. 227
Tertio distinctionibus. car. 227
¶ Tertium mysteriũ passionis dꝫ spãlitatis vbi oñdit qualr xp̃s septem dolores i spãli hodie sustinuit ꝓ salute nostra. Quorum
Primus dꝫ dolor satisfactiõis. car. 228
Secõus separationis. car. 229
Tertius flagellationis car. 230
Quartus confusionis. car. 231
Quintus conculcationis. car. 232
Sextus abbreuiationis. car. 233
Septimus mortificationis. car. 233
¶ Sabbato sancto de nona excellentia ciusdem fidei:que dꝫ excellentia descendibilitatꝭ. Sermo 63
In quo sermone declarat de descensu xp̃i ad inferos sub triplici ꝯsideratiõe. Quarũ
Prima dicitur veritatis. car. 234
Scõa spãlitatis. car. 235
Tertia operabilitatis. car. 236
¶ Dñica in resurrectione Christi de excellẽtia.io.ciusdem fidei: que dicitur excellentia vnitatis. Sermo. 64.
In quo sermone declarat qualr aia xp̃i ab eius corpore separata semel separata ꝑ ei⁹ gloriosam resurrectionẽ itex suo corpori veraciter reunita est atqꝫ cõiuncta. Circa qõ tria ꝓponunt consideranda de ipsa Christi resurrectione.Quorum.
Primũ dicit mysteriũ nccitatꝭ. car. 237
Scõm veritatis. car. 239
Tertium integritatis. car. 241
¶ Feria scõa post resurrectionẽ dñi de.xj.excellentia eiusdem fidei:que dicit certificabilitatis. Sermo 65
In quo sermone declarat veritas seu certitudo future felicitatis per .14. argumenta. Quox hodie septem tm̃ ꝓponuntur. vꝫ
Primũ argumẽtũ assimilatõis. car. 242
Scõm operationis. car. 242
Tertiũ participationis. car. 243
Quartum appetitionis car. 244
Quintum iustificationis car. 244
Sextum proportionis. car. 245
Septimũ prægustationis. car. 245
¶ Feria tertia post resurrectionẽ dñi de eadem excellentia ipsius fidei. Sermo 66
In quo sermone declarat itex certitudo future felicitatꝭ ꝑ alia septẽ argumẽta.Quox
Primũ dꝫ argumẽ.nobilitatõis. car. 246
Scõm fortificatõis. car. 247
Tertium oppositionis. car. 248
Quartũ pfectionis. car. 248
Quintum susceptionis. car. 248
Sextum multiplicationis. car. 249
Septimum obiectionis. car. 249
¶ Feria quarta post resurrectionem dñi de 12.ꝛ vltima excellentia fidei xp̃iane: que dꝫ dãnabilitatis. Sermo 67
In quo sermone declaratur qualr cuilibet fideli necesse sit credere ſm̃ fideꝫ christianã oẽs infideles ꝛ quoscũq̃ alios extra cãdeꝫ catholicam fidem decedentes perpetuo dãnari:que cõclusio ꝓbat gntupliꝛ.
Primo auctoritatibus. car. 250
Scõo rõnibus. car. 250
Tertio inconuenientijs. car. 251
Quarto similitudine. car. 252
Quinto exempo. car. 252
¶ Feria qnta post resurrectionẽ dñi de causalitate siue de nouẽ causis gbus iustissime a deo dãnant infideles. Sermo 68
In quo sermone.3.tm̃ causę ꝓponunt in ꝑticulari sermone.Quax
Prima dicit cã incircũspectõis. car. 253
Scõa inquisitionis. car. 253
Tertia supplicationis. car. 254
¶ Feria sexta post resurrectionẽ dñi de tribus alijs causis gbus iustissime a deo dãnantur omnes infideles. Sermo 69
Prima dꝫ cã baptizatõis. car. 256
Scõa tremefactionis. car. 256
Tertia elationis. car. 257
¶ Sabbato post resurrectionẽ dñi de trib⁹ alijs causis gbus iustissime a deo dãnant oẽs infideles. Sermo 70
Prima dꝫ cã despectõis. car. 259
Scõm falsificationis. car. 259
Tertia electionis. car. 260
¶ Dñica in albis seu in octaua resurrectõis xp̃i de eadem excellẽtia ipsius fidei: que dꝫ perseuerabilitatis. Sermo 71
In quo sermone declarat qualr ꝑseuerantia in bono est illa que hoiez coronat ꝛ beatificat:que quãtum sit cuilibet necessaria ꝓbatur gntupliciter.
Primo auctibus. car. 260
Scõo rõnibus. car. 261
Tertio figuris. car. 262
Quarto silitudinibus. car. 262
Quinto exemplis. car. 263

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Sevilla
Biblioteca

aut matheus ubi est thesaurus tuus ibi et cor tuum — folio
nota de peccato quod cum peccatum sit grabior quanto persona
contra quam committitur est nobilior — folio 228.
nota de omnibus proiectis quae proiectata sum de salvatore nostro ne
incipiens igitur a primo usque ad finem

aut matheus. ubi est thesaurus tuus ibi et cor tum fo. 222
nota de peccato quod peccatum tanto est grabior quanto persona contra quam peccatum est grabior seu est nobilior fo 228.
nota de omnibus proiectis que ejecti sumus de nostro redemptore incipiens igitur a primo usque ad finem fo. 74
nota quod quis teneatur ad hoc concilium nec summa attencio probatur multis auctoritatibus fo. 15
nota contra eos qui audierint omnia solutum verum quod eis displicat impredicacione. et confestim mihi aliis dedignantur audire fo 17
nota quod ad comparandam gloriam non tam longa operacio requiritur fo 19
nota quomodo probat theologia precelere omnibus aliis scientiis f 7

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca